

**LEONIS ALLATIJ IN
ROBERTI
CREYGTONI
APPARATUM,
VERSIONEM, &...**

Leone Allacci, Robert Creighton,
Silvestros Syropoulos

8.35.0.8

LEONIS
ALLATI

IN

ROBERTI CREYGTONI

Apparatum, Versionem, & Notas

AD HISTORIAM

CONCILII FLORENTINI

Scriptam

A SILVESTRO SYROPVLO

De vnione inrer Græcos, & Latinos,

EXERCITATIONES.

AD REVERENDISSIMVM PATREM

F. RAYMVNDVM

CAPISVCCVM

Ordinis Prædicatorum, Sacri Apostolici

Palatij Magistrum.

ROME, TYPIS MICHAELIS HERCVLIS. 1674.

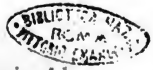
SUPERIORVM PERMISSV.

Sumptibus Felicis Cæfaretti.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

REVERENDISSIME PATER

RVDITISSIMI Viri Leonis Al-
latij nomen non parum augere
mihi videor , dum hasce ipsius
exercitationes tuo nomini inscri-
ptas volo, Reuerendissime Pater;
Quid enim sibi felicius auspicari
potest quisquīs in militia literaria desudat , quàm
post exantlatos labores, doctissimorum subire oculo-
los, eorumque approbatione vegetari? Scientia in
hoc à virtute differt, quod cum ista se vna contenta
sit nihil prætereà expetens, illa effundi cupit , ac lu-
cis instar, nisi longè, latèque radios emittat , pene
deperit cum diletescit. Rectè factorum conscientia
vnumquemque erigi satis esto, non item rectè scrip-
torum : nam exaratis paginis bono maloue fato
hoc accidit, vel ingeniosis, peritisque manibus con-
tractari, vel blattarum epulas fieri . Planè dum Al-
latius in arenam descendit cum Siluestro Siropulo ,
ac Roberto Creyghtonio, styloque perstricto vtrū-
que Schismaticum, atque Hæreticum sternit, quan-
tum gloriæ illi accessurum esse sperandum est , si
te huiusce militiæ principem , prælij, ac victoriæ
sux habeat spectatorem. Eiusmodi siquidem hostes
abs te ad certamen laccessiri, atq; superari frequens
fuit; & quantus in hærefes assurrexeris , Theologi-
cis disputationibus, quæ magnis excusæ volumini-

bus maiori plausu, atque admiratione circumferuntur, palam facis, calamo atque atramento illud ipsum Domi contra Hæreticos perficiens, quod Maiores tui aduersus eosdem in Castris inuicti Duces, armis, ac sanguine præstiterunt; vt proinde in te vnò, & Maiorum tuorum imaginibus, & propriam tuam virtutem suspiciamus. Ego verò nuncupando tibi Allatianas istas exercitationes hoc exequor, quod obsequium erga te meum, cultumque obtestor.

Tuus Reu: ^{mo} Pater

Humillimus, atque addictissimus Seruus

Felix Cæsarettus.
LEO-

LEONIS ALLATII OPERVM FLECHVS,

Quæ Romæ venalia reperiuntur in Bibliotheca
Felicis Cæsaretti.

1. RTHODOXAE GRAECIAE *Scriptores* NICEPHORVS BLEMIDA, IOANNES VECCVS *Patriarcha Constantinopolitanus*, PETRVS *Episcopus Mediolanensis*, GEORGIUS PACHYMERES, ESAIAS CYPRIUS, IOANNES ARGYROPLVS, GREGORIUS PROTOSYNCELLVS *Patriarcha Constantinopolitanus*, GEORGIUS TRAPEZVNTIVS, IOANNES PLYSIADENVS, HILARIO MONACHVS, *De Processione Spiritus Sancti à Patre, & Filio*, NICETAE BYZANTINI *Philosophi*, & *Magistri Refutatio Epistolæ scriptæ ab Armeniorum Principe*, quæ fidem catholicam, & Chalcedonensem Synodum criminabatur, & alij. Tomus primus. LEO ALLATIUS nunc primum e tenebris eruit, & Latine vertit, ad Cardinalem ALOYSIVM CAPPONIUM. Addita est, de GREGORIO PALAMA *Archiepiscopo Thessalonicensi in numerum Sanctorum a nonnullis Græcis adscito Græcorum sententiæ necnon GREGORII ACYNDINI de Hæresibus Palama. Romæ typis S. Congregationis Fidei propagandæ 1652. in 4.*
2. ORTHODOXAE GRAECIAE *Scriptores*, IOANNES VECCVS *Patriarcha Constantinopolitanus*, CONSTANTINVS MELITENIOTA *Chartophylax*, MAXIMVS CHRYSOBERGA, *De Processione Spiritus Sancti*, & alij. ad Eminentissimum Card. FLAVIVM CHISIVM S.R.E. *Bibliothecarium*, Tomus Secundus, LEO ALLATIUS nunc primum e tenebris eruit, & Latine vertit. Romæ typis S. Congreg. de Fidei propagandæ 1659. in 4.
3. In ROBERTI CRYGTONI *Apparatum, Vnionem, & Notas ad Historiam Concilij Florentini*, scriptam a SILVESTRO SYRO-PVLO *De Vnionem inter Græcos, & Latinos*.
4. DE SIMEONIEVS. in 4.
5. *Confutatio fabulæ De Ioanna Papissa. Coloniae Agrippinae apud Iodocum Kalcouium 1653. in 8.*
6. *De Viris Illustribus*, qui annis 1630. 1631. ac toto sequente Romæ fuerunt, & typis aliquid commiserunt, quibus

- apud Successorem Mascardi . 1668. in 4.
 Scripsit etiam Italicè .
22. *Il Viaggio della Signora D. LUCRETIA BARBERINA Duchessa di Modena a Modena da Roma*, al Signor MARCANTONIO SPINOLA . In Genova . 1654. in 4.
  23. *La Vita della venerabile Suor MARIA RAGGI da Scio del terzo Ordine di S. Domenico*, al P. Reuerendissimo Maestro Generale dell' Ordine di S. Domenico F. GIO: BATTISTA MARINI . In Roma per il Mascardi . 1655. in 4.
  24. *Vita e morte del P. F. ALESSANDRO BALDRATI da Lugo*, fatto morire nella Città di Scio da' Turchi per la Fede Cattolica li 10. di Febraio 1645. al P. Reuerendissimo F. RAIMONDO CAPIZVCHI Maestro del Sacro Palazzo Apostolico . In Roma per Francesco Moneta . 1657. in 12.
  25. *Drammaturgia, ouero Raccolta di tutte l' Opere rappresentative peruenute alla publica notizia al suo tempo, e diuisa in sette Indici per facilitare il ricerca de' titoli dell' Opere ; de' Nomi, de' Cognomi delle Città, e Patrie degli Autori; d' alcuni particolari scenarij ; dell' Opere non ancor venute in luce ; e de' titoli varianti della DRAMMATURGIA di LEONE ALLACCI . In Roma per Michele Hercole . 1674.*

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Ap.

I. de Ang. Archiep. Urb. Vice sfg.

Hiliosis Concilij Florentini, quam Syluester Sycopulus Schismaticus sublesta fide Græcè scripsit, & Robertus Creyghton Anglus Heterodoxus maligna præfatione præfixa, & impijs additis notis Latinè edidit, a Leone Allasio V.C. doctissimis istis Exerciitationibus subtiliter examinatur, detecta Interpretis ignorantia, etque mendacijs solidè confutat. Prælo itaque dignissimè sunt, ut pote necessariz ad Nouorum retundendam audaciam, & ut agnoscat Ecclesiæ Orientalis eum Occidentali in præcipuis Dogmatibus fidei perpetuus consensus, qui in hoc libro ex Scriptoribus Græcis tam orthodoxis, quam Ichismaticis luculenter probatur. Sic censeo, in eius censuram iustus incumbere, ego infrascriptus S. R. Inquisitionis Qualificator, & Sacræ Congregationis Rituum, & Indiæ Consultor. Romæ in Monasterio S. Bernardi ad Thermas die 9. Februar. 1664.

F. Ioannes Bona .

Imprimatur iterum .

Fr. Raymundus Capisuccus Magister Sacri Palatii Apostolici .

PHI-

PHILIPPVS LABBE, S. I.

In Synopfi Conciliorum.

DV M hæc formis exprimenda Typothetæ traderentur, venit in manus meas recens ex Hollandia aduectum volumen, Hagæ-Comitis in folio impressum, hoc titulo; *Vera historia unionis non vera inter Græcos, & Latinos: siue Concilij Florentini exactissima narratio, Græce scripta per Syluestrum, magnam Ecclesiarcham, atque unum ex quinque Crucigeris, & intimis Consiliarijs Patriarchæ Constantinopolitani, qui Concilio interfuit: translulit in sermonem Latinum, Notasq; ad calcem libri adiecit Robertus Creyghon, &c.* Sed quæ fides huic Inscriptioni habenda sit, quamque titulus hic magnifice mentiatur, cum alia multa declarant, tum illius operis Auctor, atque Interpres. Quis enim ille sit vere Syluester, ac barbarus Sguropulus, si temporum testem historiam, si coætaneos posterioresque Scriptores interroges, homo nihili, ignotus, ignobilis, qui vnus sibi testimonium dixit, illudque mendacissimum, neglectus hætenus ab eruditis, schismaticus, hæreticus, ac nationis suæ, quæ Catholicam fidem, cum Imperatore, Patriarcha, Episcopis, ac Principibus, doctissimisque viris suscepèrat, hostis infensissimus illico deprehendetur. Neque alia eiusdem debet esse apud cordatos homines ratio, quam Arii, aut Philostorgij de Nicæno, Nestorij de Ephesino, Eutychetis, aut Dioscuri de Chalcedonensi, Hieronymi Pragensis de Constantiensi, Albigenisium de Lateranensibus Concilij disserentium. Quis enim ignorare potest, quid in iudices, quid in aduersarios, quid in ipsos quoque interdum patronos, aduocatosque suos deblaterent, quæ crimina obijciant, quas calumnias texant, qui causa ceciderunt rei? Tales plerique Græculi, qui Marco Ephesino Antistiti, ac similis farinae contumacibus Schismaticis, quam apertissimæ veritati, ac catholicæ fidei adhærere maluerunt: sed de his alias conquirendi commodior occurret occasio. Ad Interpretem Crey-

††

gho-

ghtonum venio, cuius effrænis in Ecclesiam Catholicam, ex
 qua cum maioribus suis desertor profugit, atque efferata ra-
 bies ex hoc ipso titulo Libri, quem falso dicit, e veritatem
 amantium manibus nunquam deponendum, ex dedicati-
 onis præfatione, ac notis manifestissime elucescit, quas spurcis-
 simis in Romanos Pontifices, Cardinales, Episcopos, cæte-
 rosque Clericos ac Laicos, qui interfuerunt, quique secuti
 sunt, calumnijs vsque ad nauseam, tædiumque Lectorum
 referfit. Quodque mirere magis ipsam quoque vnionem ab
 hac hæretica lue in Papam efferuescente noluit esse immu-
 nem. Consule paginam sextam: *Εν τοῖς μεγίστοις ἐτίθειτο, ὅτε
 καὶ τὸν ἀνάγινος Ρώμης Ἀρχιεπίσκοπον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως
 ἐνομάζει ὁ Πάπας, καὶ ἀδύφρον καλεῖ τὸτον καὶ ἐπεὶ τὸν ἐτοκμαίροντο,
 ἐπίειθε τὸν Πάπαν ὁ ἐνωσεως, καίτοιγε ἐ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ
 Πατριάρχην τῆ Κωνσταντινουπολιτῆ ἀυτῆ ἔγραψεν. ὡπερ τοίνυ καὶ μέ-
 γλι τὸ καὶ γράφει.* ac fidem versionis examina prudens Lector.
*At nunc pro magnifico duxerunt, quod in Eudæmonis Epistolis, nouæ
 Romæ Archiepiscopum Patriarchæ Constantinopolitanum disertis ver-
 bis Papa nuncupet, & in simili secum sphaera dignitatis atque eminenti-
 æ, fratrem. An quoties Papa subiectos sibi Archiepiscopos,
 Episcoposque fratres compellat, eos in simili secum sphaera
 dignitatis, atque eminentiæ constituit? nec in Græco textu
 hæc reperiuntur: Et inde conijciebant Papam vehementi concita-
 tione flagrare pacis inter Ecclesias resarcienda: quamquam inerat am-
 biguum, & terminus diminuens, si quis Papa verba pensculatius ad-
 trutinam reuocaret: nam non Patriarcham Constantinopolitanum,
 sed Constantinopolitanorum scripsit. Omisit reddere: ὡπερ τοίνυ
 καὶ μέγλι τὸ καὶ γράφει.* ac de suo Interpretationem præceden-
 tium verborum, quæ nemini cordato in mentem venire po-
 terat, adiecit, *Ciuium non ciuitatis, quasi ad successorem Petri ius,
 & cura loci pertineret, ad Patriarcham tantum regimen popularium.*
Scripsit S. Gregorius ad Augustinum Episcopum Anglorum;
*quis inde nisi demens colligat, ius & curam Angliæ ad Pa-
 pam, regimen tantum Anglorum ad Augustinum pertinuisse.*
Καὶ ταῦτα μάλιστα ταῦτα, ὡς ἐν τύπῳ καὶ ἀπλῶς.

BIBLIOTHECA
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MUSEI
MUSEI

INDEX

EXERCITATIONVM.

EXERCITATIO I.

PROPOSITVM Allatij. Quæ in literas profitentibus desiderat Creyghtonus, literas profidentes in eodem requirere. Illius *anonymia* de Chrysoloris. Impietas in Beatorum gloriam, quam cum portis Inferi componit. Ieiuna loquacitas de laudibus Syropuli, cuius insulsissime cognomen immutat in Sguropulum. Pag. 1.

EXERC. II.

Pessime Constantinopolitanorum Patriarcharum initia sub Andrea Apostolo poni. Ecclesiarchæ dignitas examinatur; & an in eo gradu fuerit, in quo eam Creyghtonus collocat? In Constantinopolitana vrbe duplex Officiorum, & Dignitatum genus. In catalogis Officiorum Constantinopolitanæ Ecclesiæ, Ecclesiarcham inter inferiores ordines figi. Sacellarium diuersum esse ab Ecclesiarcha. Qui primæ Pentadis Quinqueuiri Cruciferi dicantur? Insulse a Creyghtono comparari Crucigeros Constantinopolitanos Cardinalibus Pontificijs. Pag. 10.

EXERC. III.

Syropuli dictio examinatur. In quo oratoria ab historica dictione differat? Insipienter comparari dictionem

†† 2

I N D E X

nem Syropuli a Creyghtono , cum Oratorum antiquorum dictione : cum Syropuli dictio sit humilis, barbara, parumque distans ab ea, quam sordes, & fex urbium loquitur in familiaribus colloquijs. Et insipide conferri cum ea, quæ est Gregoræ, & Nicetæ Choniata. Erasmi de obscuritate in conscribendis epistolis sententia. Et quam tandem fidem mereatur Syropulus? Pag. 42.

EXERC. IV.

In subscriptionibus Concilij Florentini nihil esse, quod admirationem, & confusionem Lectori pariat. Neque inscia Synodo subscripsisse Bessarionem pro Chrysocheco. Creyghtoni purum-putum mendacium, Bessarionem in nullo pro se subscripsisse. Dionysij Metropolitanæ Sardiæ Epitaphium. Conciliorum, & Patrum apud Ecclesiam Græcam, & Latinam auctoritas. De quorum doctrina habent, quod discant ex Creyghtono Reformati. Pag. 56.

EXERC. V.

Auctor Concilij Florentini editi a Pontificijs, & nunc ipsum a Binio, præsens in omnibus fuit ab ipso Constantinopolitano discessu ad reditum Græcorum in Patriam, & oculatus testis omnia scripto tradidit æque atque Syropulus. Illius interpretationem latinam molitus est Bartholomæus Abramus Cretensis, sub nomine Octavæ Synodi generalis, quæ cum multas ob causas catis viris non satisfacere, eam Ioannes Matthæus Caryophilus accuratiori diligentia Latinam reddidit: cuius postmodum Acta ex Andrea Sancta-Crucij Collationibus, & scriptis Allatij hinc inde collectis, & potissimum Archivo Vaticano, & Codice Cardinalis Biscia circumplexis in vnum fascem

EXERCITATIONVM

fascem emisit suo nomine recens Concilij Florentini concinnator. Pag. 68.

EXERC. VI.

Ioannem Epidaurensem, siue de Ragusio falso a Creyghtono inter Cardinales collocari. Ioannem Dominici Ragusæum, Ioannem Hispanum, & Ioannem Epidaurensem, siue Ragusæum perperam confundi, cum alius sit. Ioannes Dominici Cardinalis, sed ante Concilium Florentinum mortuus. Ioannem Hispanum Sacræ Theologiæ Doctorem non bene Scriniarium verti. Ioannem de Ragusio, siue de Monte Nigro non fuisse Cardinalem. Et quæ antea Creyghtono fuerunt Sacrosancta Concilia, nunc ludicra, & fabulas esse. Pag. 74.

EXERC. VII.

Firmitudinem, quam supra concesserat Concilij Oecumenicis Creyghtonus, inconstantia leuissima, & institutorum Ecclesiæ Catholicæ nescius, infirmat. Græcos ante Florentinum a Florentino decreta contra Græcos defendisse. Scholarius familiæ nomen. Tres Orationes in Concilio habitas Scholarij non esse illius, qui Ephesij familiaris fuit. Ephesij ad Georgium Scholarium Epistola. Duos fuisse Scholarios, & eosdem Georgios. Caryophilus Scholarios confundit. Scholarius qui Græcorum causam agit, fuit Monachus, non Patriarcha: Scholarius, qui Latinorum, Patriarcha. Chalcocondyla expositus. Scholarius, qui postea Monachus, cum Concilium in Italia agebatur, morbo oppressus Byzantij, Byzantij immorabatur. An Matthæus Camariota fuerit præceptor Scholarij Patriarchæ? Georgij Scholarij Catholici scripta. Contra Caryophilum, & Arcudium, librum quin.

I N D E X

quinque Capitum pro Concilio Florentino esse Patriarchæ Gennadij, & Catholici. De Georgio Scholario mendacia Riueri refelluntur. Alia eiusdem Scholarij scripta contra Ephesium. Auctore Creyghtono, Turca Patriarcham Gennadium promouet. Pag. 83.

EXERC. VIII.

Gregorium Protosyncellum vnum fuisse, non plures. Pessime Notaræ cognomen in Notarium a Creyghtono conuerti. Notaram & eius affines redemptos ab Amera. Falso asserere Creyghtonum, ideo eum, ac filios cæcos, quod eos redimere nolisset. Vt se gesserit in nece filiorum. Gregorium Mammam non successisse Iosepho Patriarchæ, in Concilio defuncti. Metrophanis Patriarchæ obitus, post quem eligitur Gregorius, qui Romæ fuit, & claruit miraculis. Etiam si non fuerit Patriarcha, nec sanctus, adhuc non sequi, quod præsumit Creyghtonus demonstrare, quæ sub eius nomine scripta circumferuntur, a Latinis esse conficta. Gregorij eiusdem scripta pro Ecclesia Româna recensentur. Pag. 128.

EXERC. IX.

Iosephus Methonensis etiam inter Saracenos enutritus, dum fidem Catholicam defendit, & vitam innocentem agit, laudabilior, & sanctior reputandus est. Quando Methone in potestatem Turcarum venit? *Ρωμαίων Ἐπίσκοπος* Syropulo est, Græcorum Episcopus. Occurrentem Patriarchæ Episcopum fuisse Græcum. In ordinationibus Græcorum Episcoporum non se intromittere Romanum Pontificem, qui ritum Græcum modis omnibus sustinet. Semper insanus, semperque stolidus est Creyghtonus. Marci Ephesij scripta inter se quoad omnia

EXERCITATIONVM

nia similia. Scripta Ephesij contra Synodum cum ijs, quæ pro Synodo, comparari nec possunt, nec debent, cum multis parasangis inferiora sint. Pag. 146.

EXERC. X.

Vbi rationes deficiunt, Creyghtonus Sacramento probat sua, & nihilominus Lectori hariolandum de sua sententia relinquit. Culmen Pontificiæ dignitatis cum a Deo sit, nulli culmini, quod aliunde comparatum sit, etiam excelsissimo æquiparari potest. Historiola de principio, & progressu Schismatis Græcorum *αἰτίας, ἔσθ' ἀδελφῆς*, causæ, & occasionis differentia. Dissidij inter Græcos, & Latinos non fuisse causam additionem. Quando additio facta sit? Additionis prohibitionem in Symbolo ante Ephesinum factam. Prohibetur addi Symbolo fides aliena, contraria. *ὑπαρτοείας* hæresis quæ? In Trinitate ordinem esse. Filius solus ex solo Patre genitus. *ὑπαρτοείας* hæresi condemnata, videtur saltem tacite asseruisse Damasum Spiritus Sancti etiam ex Filio processionem. Pag. 165.

EXERC. XI.

Additionem in rebus fidei ante Nicænum, & Ephesinum Concilia a D. Paulo fuisse prohibitam. S. Maximi Epistolam ad Marinum Cyprium vti illius genuinam multi cum Catholicis, tum Schismaticis recipiunt. Creyghtoni in asserenda infallibilitate Ecclesiæ Romanæ inconstantia. Dialogus de processione Spiritus Sancti falso Margunio suppositus. Vt sese gesserint Romani Pontifices in vnione procuranda cum Græcis. Nili Rhodij sententia de Octaua Synodo Photiana. Pag. 189.

EXERC.

I N D E X

EXERC. XII.

Iustitiã in pœnis collatis a Deo non ex nostri discursus ratione iudicandam esse. Iustam esse punitionem, quia Deus punit: non quia eas pœnas commereamur. Male Creyghtonum iustitiam ex nostris operibus statuere, & iudicare, & non ex Dei dispositione. Molestias, & calamitates huiusce vitæ ad bonam frugem nos deducere, & mentem sanam. Malis bona, & prospera non esse perpetua. Pag. 200.

EXERC. XIII.

Inter vicinos fere nunquam conuenire: quare non mirum, si inter Græcos, & Latinos dissidia, & odia exorta sunt. Varias ob causas Schisma Photij, & Cerularij, easque mere temporales, nullam ob dogma. Litem inter Pontifices Nicolaum, Adrianum, & Photium, & Ignatium fuisse ciuilem, vt sæpiissime fit inter Episcopum & Episcopum. In rerum humanarum perturbationibus diuinam prouidentiam conspici. Translationis Imperij a Græcis ad Romanos causa. Pag. 209.

EXERC. XIV.

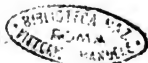
Epistola Encyclica Photij pro varietate temporis varie immutatur a Græcis. Numerandi apud Græcos recentiores notæ a Creyghtono ignoratæ. In Encyclica Photij nulla habetur Nicolai mentio. Additionem in Symbolo non fuisse causam Schismatis. Nunquam Photium dedisse Nicolaum auctorem additionis. Tempore Photij Romanos Pontifices iura sua exercuisse in Orientales Ecclesias, quorum auctoritas nulli iurisdictioni externæ est obnoxia

EXERCITATIONVM

obnoxia . Male a Creyghtono peti præsidia ad probandam innocentiam Photij, cum contrarium ex eo elicitur . Photium maledicum in alios male audire iustum esse, & æquum . Non semper eum veracem esse : scripta illius commentitia in Sanctos Ignatium, & Nicolaum . Et propter illa indigna querimonia Greyghtoni, sicuti & Montacutij, & Luteri de alijs . Pag. 220.

EXERC. XV.

Creyghtoni nugamenta de doctrina Photij . Theophylacti ætas . Contentio inter Græcos & Latinos de Bulgaris, tum primum ad fidem conuersis . Mendacia Creyghtoni, de conuersione Bulgarorum . Theophylactus inter Schismaticos in Latinos propensior . Bulgaros a Theophylacto ad Isidorum Ruthenum sub primatu Constantinopolitano nullo modo stetitisse . Ante Theophylactum alius Episcopus in Bulgariam a Theodora Imperatrice, & Basilio missus . Photium nunquam animo nec corpore quieuisse . Isidorum Kiouiensem fuisse Romæ, & non Sabaudia Cardinalem . De illius patria non fuisse vnam omnium sententiam . Romanæ Ecclesiæ in bene de se meritis gratus animus . Isidorus legatus Pontificius in excidio Constantinopolitano euadit, & Romæ moritur . Pag. 250.

EXERC. XVI.

De Synodis pro Photio, & contra Photium Creyghtoni verba proferuntur, & numeratis mendacijs refelluntur . Synodum pro Ignatio contra Photium vti genuinam fere omnes Græci recognoscunt . Quinifexta Synodus quænam est ? De tempore Ioannæ Papiſſæ non vna omnium sententia . Allatius in Com-

+++

m ix -

I N D E X

mixtis, & Binnius in Synodi Commentarijs conciliantur. Male in Synodo pro restitutione Photij, Photij promotionem vocari *Ἐπίστασις*. Non tantum Catholicorum, sed Schismaticorum etiam sententia promotio Photij fuit iniusta, iniqua, & nefanda. Pag. 227.

EXERC. XVII.

In rebus fidei, sacrisque antiquiora firmiora, & veriora esse. Numen in maleficos tonitrua excitare ad stragem, & sapissime etiam cadere bidental. In hac ætate mundi prouectiore exemplum desumptum a Photio perniciosissimum esse libertati Ecclesiasticæ, & quod etiam maxime deplorandum est, vniuerso generi humano. Strages misera Constantinopolis sub Mahomete secundo. Dispensatio petitur a Pontifice, vt ordinationes Photij valide sint. Post Photium nullus fere Patriarcharum iuris sui securus ab Imperatorum contumelijs sedit. Photij sepultura, quo in loco fuerit? Pag. 313.

EXERC. XVIII.

De eiectione Photij Patriarchæ per Basilium contra Montacutium. Immerito iniurium Basilio esse Montacutium. Basilius Michaëlem, & Bardam, sibi cauens, cum non posset aliter, occidit. Immani *ἀνισογνωσίας* errore confundi Michaëlem Balbum cum Michaële patrono Basilij. Qua de causa pellitur Photius a Basilio, Zonaras Schismaticus. Photius a Basilio, & Synodo, in qua erant missi Pontificij, eicitur. Defenditur Niceta Paphlago, & Anastasius Bibliothecarius, homo dum viuuit, commutabilis est. Dictis eiusdem Photij refelluntur mendacia Montacutij. Pag. 339.

EXERC.

EXERCITATIONVM

EXERC. XIX.

Multo minus habere sal in chronologicis Creyghtonum. In Græcia esse Episcopos Latinos, qui animarum curam gerant, iurisdictioni Pontificiæ obnoxios: Apmæas, in quibus præsidet Spondanus, esse in Gallijs, non in loco Patriarchæ subiecto. Quæ certitudo reponenda est in synodis ex Creyghtono? Seculares non se intromittunt in rebus Ecclesiasticis, quod rebus in Ecclesia gestis, comprobatur. Pag. 357.

EXERC. XX.

Annæ Comnenæ de præeminentia in Ecclesia ridicula assertio. Patriarchæ Romani Pontificis obedientia se eximere conati sunt: sed nunquam super illum dominum sibi vindicare præsumperunt; & frustra ab Imperatoribus miseris modis afflictati impetrassent. Etiam seculo unico post Photium in Græcia literis & eruditione plerosque inclaruisse. Creyghtonum vel non legere, vel non intelligere lectos Auctores euincitur. Dissidium inter Cerularium & Leonem Pontificem Romanum, & alterutrius ab alterutro excommunicatio contra Greyghtonum veritatis trutina examinata. Photij ineptissimum præconium. Matthæi Hieromomachi perridicula dicta in Pontificios refelluntur. Nullum Concilium Oecumenicum esse sine approbatione Romani Pontificis. Concilium Barense vere coactum Scriptorum testimonijs probatur. Pag. 372.

EXERC. XXI.

Rem & notionem subiectam Transubstantiationis nomini ante Innocentium in Ecclesia tum Græca, tum La-

I N D E X

tina fuisse . Significationi verborum , non verbis attendendum esse ex Patribus . Transubstantiationis , nomen etiam ante Concilium , licet in sacris eloquijs non reperitur , ad quæ dum effugitur , præcipua fidei Christianæ dogmata tollenda veniunt , quod non probatur nec ab ipsis Hæreticis , & præcipue Lutero . Aliud esse Missam ; aliud Canonem Missæ . In quibus differat Missa Græcorum a Missa Latinorum . Pag. 387.

EXERC. XXII.

Græcos sub speciebus panis & vini verum esse corpus Christi & verum sanguinem , palam & firmissime profiteri , ex eorundem Ritualibus libris , sanctorum Patrum , & Doctorum illius Ecclesiæ , etiam Schismaticorum testimonijs . Transubstantiationis nomen post institutionem huius Sacramenti , transitum nempe ex substantia in substantiam semper apud Græcos de Sacramento altaris innoleuisse varijs dictionibus *Μεταποιείω* , *Μεταβάλλω* , *Μετασυνάλλω* , *Συναλίσσω* , *Μεταρρυθμίζω* , *Ἀλλοτίζω* , *Μετασχημίζω* , & similibus . Pag. 409.

EXERC. XXIII.

Perpetua Græcorum omnium transubstantiationis assertio , si Iconomachos , & Cyrillum Lucarim Calvinistam excipias . Zachariæ Gergani impie dictum refellitur , & vrgetur varijs exemplis Transubstantiatio . De hac eadem mens Dionysij exponitur . De Transubstantiatione verba Montacutij examinantur . Transubstantiationis modus inintelligibilis , & inexplicabilis est . Non propterea tamen Transubstantiatio non fit . Similitudines non per omnia æqualitatem significant : neque in illis modus quærendus . Quidquid tamen sit , in hoc sacra-

cra-

EXERCITATIONVM

cramento est mutatio substantiæ in substantiam .
Pag. 449.

EXERC. XXIV.

Panis post consecrationem neque Azymus, neq; Fermentatus est, sed corpus Christi. Azymorum in Ecclesia Latina antiquitas. Petri Antiocheni sententia de usu Azymorum. Transubstantiationis nomen antiquum. Pag. 472.

EXERC. XXV.

Corpus Christi, & sanguinem non esse neque figuras, neque imagines, neque typos, neque symbola, neque antitypa, sed ipsissimum corpus Christi, & ipsissimum sanguinem, &, si aliquando sic dicta inveniuntur, quomodo intelligenda sunt? Dionysius Areopagita, Theodoretus, Basilus, & alij exponuntur. Antitypa quid notant? Consecrationis formam Apostolis referre Græcos. De forma consecrationis, quænam sit Basilij sententia, disquiritur. Basilij capita de Spiritu sancto ad Amphiloichium, Basilij esse genuina. Precationum Basilianarum, & Chrysoptomianarum expositio. Pag. 485.

EXERC. XXVI.

Licet in Ecclesia Græca aliæ atque aliæ Quæstiones circa Sacramentum Eucharistiæ exortæ sint, nunquam tamen Transubstantiatio in quæstionem vocata est. Prima tempore Coelestini Papæ, & Cyrilli contra Nestorium, Secunda contra Soterichum & Socios, sub Emmanuele Comneno. Tertia sub Alexio Ifacij Comneni fratre. Quarta de qua nunc inter Græcos ipsos decertatur,
&

I N D E X

& contenditur ; An verbis solummodo Christi dona consecrentur , vel præter illa preces etiam addite necessario requirantur . Pag. 520.

EXERC. XXVII.

Recentiorum Græcorum Quæstio de Verbis consecrationis Transubstantiationi non officit. Hortingeri impudentia in asserendo id quod non est. Siue Azymus, siue Fermentatus panis, si panis triticeus sit, est huius Sacramenti materia. Stultissima Caluinistarum opinio de materia huius Sacramenti. Utilitas ex hoc Sacramento communicantibus. Pag. 549.

EXERC. XXVIII.

Azuma quo tempore in Ecclesia Latina cæperint? multo esse antiquiora Cerulario. & Achrideno. Quare Photius non obiecit Latinis? Ex sententia Græcorum Azymum esse introductum in Ecclesiam Latinam tempore Caroli Magni. Græci videntur confudisse Felicem Vrgelitanum, cum Lucio, & Felice Papa. Azymum ad antiquiora tempora etiam referri. Multa Hæbræis Apostolos concessisse, ut expeditior ad propagandam fidem via aperiretur. Calvinus in Ecclesia Romana Azuma ad Alexandrum primum amandat. Et concluditur contra Creyghtonum vnum idemque esse sacrificium Græcorum, & Latinorum. Reformatorum iudicia de rebus Ecclesiasticis insulsa. Ritus, & Consuetudines non sciudere Ecclesiam. Pag. 567.

EXERC. XXIX.

Patriarcha Constantinopolitanus, licet Nicææ resideret,

EXERCITATIONVM

ret, Constantinopolitanus nihilominus nomine inter Græcos munia sua exercebat. Michaëlem Autorianum non esse electum Patriarcham Constantinopolitanum a Venetis. Cura Summorum Pontificum super omnes fideles, & infideles. Michaël Imperator vindicatur a calumnijs Creyghtoni. Legationes Michaëlis Imperatoris ad Romanum Pontificem; pro vnione Græcorum, Ioannis Vëcci laudes, & eius conuersio. Nicephorus Blemmida quis, & qualis? Metochitarum familia nobilissima: Pag. 595.

EXERC. XXX.

In Concilio Lugdunensi non interfuisse Michaëlem Imperatorem. Ioannem Palæologum honorificentissime exceptum ab Italis ante, & post Concilium. Michaël auitæ religionis defensor, & propugnator: & maxima illius laus est, ob hanc causam caruisse sepultura: Pag. 626.

EXERC. XXXI.

Creyghtonus ex enauata opera, & labore suo nullum meretur præmium, cum nullum inde a Lectoribus emolumentum deportetur; post tot illius nugas: & potissimum quia Syropuli neque fidus, neque bonus interpret sit, quod multis adductis ex Syropulo locis demonstratur; quibus ostenditur eum, multa de suo addere, multa detrahere, & multa pro libidine demutare. Quæ in Pontificios a Syropulo eiectantur; importuna loquacitate auctiora fieri, quæ in hostes Pontificiorum, malignissime extenuari: Sic etiam multiplici *anagnorica* nomina propria; & cognomina inuertit, imo peruertit, vt ex illis Vrbes, quæ nunquam fuere, vel sunt, de nouo exoriantur; & quæ somnians, & res male intelligens
con-

I N D E X

confrigit , calamo inconsideratissime displodat; *sæpe* etiam Hæreses suas Syropulo , alijsque appingat, vt est, omne ius vindicare sibi Imperatores Synodos congregandi . Non distinguit *ισοουλις*, a cucullatis . Est præterea in exponendis aliorum cognominibus , & familijs infortunatissimus . Hinc illi Macres Longus est , Notaras Notarius, Philanthropenus Philanthropicus , Coreffius Adolescens , Chrysocephalus Aureum Caput , & Scriniarius, Dermocaita Dermocæta, Michelettus Zenus Michaël Chiensis, Charistenus Angarius , & Cursor publicus, Mammalas Mammalides, siue Philometor, Phacrassa Tribunus , Chortasmenos multa corporis aruina pinguis . Et quod permirum accidit , de nouo ipse, auctoritate nescio qua, alios atque alios in numerum Sanctorum collocat, qui neque in Græco, neque in Latino, neque in Reformatorum Calendario de nomine commemorantur . Sic Basus Patritius in S. Blasium abijt, Xanthopuli religiosi homines in Sanctos Xanthopulos, Monasterij nomen Calei a conditore in Sanctum Caleum . Multa etiam nomina non intellexit, vti *τῶχα παπαδάρια* , *καμυχεῖνον*, *κοπέλιν*. *Scriptus* alius a Theodoro Studita . Ritus consecrandi Patriarcham. Pag. 636.

LEO.

I

LEONIS
ALLATII
EXERCITATIONES

IN ROBERTI CREYGHTONI PRÆFATIONEM
AD LECTOREM

De Syropuli Historia aduersus Concilium Florentinum.

EXERCITATIO I.

Propositum Allatij. Quæ in literas profitentibus desiderat Creyghtonus, literas profitentes in eodem requirere. Illius aui-agnicia de Chrysoloris. Impietas in Beatorum gloriam, quam cum portis Inseri componit. Ieiuna loquacitas de laudibus Syropuli, cuius insulsissime cognomen immutat in Sguropulum.

QVAS Robertus Creyghtonus in ipso operis limine *Dedicatione ad Regem Angliæ, & ad Lectorem Præfatione* in suos Reformatos pro sua summa dignitate Doctor Theologus labes, & turpitudines inurit, missas facio. Ipsi sibi prospiciant, & honori suo, & commodis consulant. Certe flagitia, quibus illos denormat, & scelera, quibus obligat, iam prorsus in populi animis inueterata, nulla perennitas eluēt, neque obliterabit. Vidimus hac nostra ætate facinus, vel sola commemoratione

A tione

I N D E X

confringit , calamo inconsideratissime displodat; sapere etiam Hæreses suas Syropulo , alijsque appingat, vt est, omne ius vindicare sibi Imperatores Synodos congregandi . Non distinguit *ιεροδιδάξ*, a cucullatis . Est præterea in exponendis aliorum cognominibus , & familijs infortunatissimus . Hinc illi Macres Longus est , Notaras Notarius, Philanthropenus Philanthropicus , Corestius Adolefcens , Chrysocephalus Aureum Caput , & Scriniarius, Dermocaita Dermocæta, Michelettus Zenus Michaël Chienfis, Charistenus Angarius , & Cursor publicus, Mammalas Mammalides, siue Philometor, Phacrassa Tribunus, Chortásmenos multa corporis aruina pinguis . Et quod permirum accidit , de nouo ipse, auctoritate nescio qua, alios atque alios in numerum Sanctorum collocat, qui neque in Græco, neque in Latino, neque in Reformatorum Calendario de nomine commemorantur . Sic Basus Patritius in S. Blasium abijt, Xanthopuli religiosi homines in Sanctos Xanthopulos, Monasterij nomen Calei a conditore in Sanctum Caleum . Multa etiam nomina non intellexit, vti *τζόχα παπιδάρα*, *καμυχείνον*, *κοπέλιν*. Scriptus alius a Theodoro Studita . Ritus consecrandi Patriarcham. Pag. 636.

L E O .

I

LEONIS ALLATII

EXERCITATIONES

IN ROBERTI CREYGHTONI PRÆFATIONEM

AD LECTOREM

De Syropuli Historia aduersus Concilium Florentinum.

EXERCITATIO I.

Proposuit Allatij. Quæ in literas profitentibus desiderat Creyghtonus, literas profitentes in eodem requirere. Illius auidiosioria de Chrysoloris. Impietas in Beatorum gloriam, quam cum portis Inferi componit. Ieiuna loquacitas de laudibus Syropuli, cuius insulsissime cognomen immutat in Sguropulum.

QVAS Robertus Creyghtonus in ipso operis limine *Dedicatione ad Regem Anglia, & ad Lectorem Præfatione* in suos Reformatos pro sua summa dignitate Doctor Theologus læbes, & turpitudines inurit, missas facio. Ipsi sibi prospiciant, & honori suo, & commodis consulant. Certe flagitia, quibus illos denormat, & scelera, quibus obligat, iam prorsus in populi animis inueterata, nulla perennitas eluet, neque oblitterabit. Vidimus hac nostra ætate facinus, vel sola commemora-

A tione

tionē detestandum. Estne hæc Reformationum libertas? purioris doctrinæ sanctitas? religionis Euangelicæ norma? Christianæ pietatis rectitudo? Populos & vilem plebeculam principum capitibus supergerere, Principes humi deijcere, omnia libidini, & effrænatae licentiæ concedere? Non sunt isti veræ religionis vindices, sed politiæ tum secularis, tum Ecclesiasticæ, morum etiam corruptores pessimi. Verum cum hæc instituti mei non sint, silentio inuoluantur, & Reformatis dedecora a Creyghtono aspersa illis relinquuntur.

Ad Græcorum vnionem cum Ecclesia Romana, quam vna cum suo Sguropulo, siue Syropulo Creyghtonus conuellere totis viribus desudat, elaboratque, orationem conuertam: & ante alia propono, quæ ille ad Lectorem, dum incitos a literas profitentibus discernit, in medium affert, scribit siquidem; Pag. 1. *Literas profitentem religiosa decet integritas, simplexque voluntatis candor, ut quæ proferat, censura aliorum expendenda permittat, nec encomia captet, nec vituperia pertimescat. Quis enim ut leuem non merito redarguet, qui inania sape crepat, ut populum permulceat, atque ita nominis existimationem aucupatur, ut sinceritatem ab incaptis ambivosa vanitate propellat.* Hinc si probauero in Creyghtono, nullam fuisse religiosam integritatem, nullum voluntatis candorem, sua aliorum censuræ non supposuisse, encomia captasse continuo, & vituperia, quamuis fingat se non pertimescere, semper pertimuisse, hisce meis Exercitationibus, constabit omnibus, Creyghtonum, nullas literas incorrupte profiteri, uti leuem redargui, inania crepasse, & malis artibus nominis existimationem captasse. Quinimo more stultorum pisciculorum cæca mentis libidine in nassæ foramina pertractum fuisse. Idquæ ut perspicias, Lector, Præfationem ipsius ad Lectorem examinabimus: Sic quantum illius literis tribuere debeas, in ipso operis vestibulo animo capi es.

Pag.2. *Te vero qui taceam, vel satis digno elogio predicem, &c. Quid tue genti fieret in hac Florentina, fatidicus augurio presages. Hic tu res gestas longissime diuersorum ad vnum inconsiderate trahis. Idque vt intelligas, tres Chrysoloras cognomine, eodem fere tempore fuisse scito, Manuelem, Demetrium, & Ioannem. Manuel, scriptore Paulo Iouio in Elogijs, post septingentos annos in Italiam Græcas literas reportauit, & Byzantio emissus a Ioanne Imperatore, Europæ Reges adiuit, pereunti Græciæ maturam opem imploraturus; sed Græcia præsentī metu liberata, quod Tamberlanus terror Orientis Baiezetem Ottomanum viuum cepisset, in Italia pedem silit, & Venetijs primum, & mox Florentiæ, Romæq; , ac demum vocante Galeatio Principe Ticini Græcarum literarum ingentibus præmijs studium excitauit, tanta felicitate, vt ex eius Schola summæ laudis ingenia prodierint. Inter quæ fuerē Leonardus Aretinus, Franciscus Barbarus, Pallas de Noferi, Strozzius Franciscus, Guarinus Veronensis, Philadelphus, & Poggius. Tu adde Nicolam Nicolum, Petrum Paulum Vergerium, Albertum Rubeum, Leonardum Iustinianum, Philippum Vgolinum, Ambrosium Camaldulensem, Andream Dominicum Florentinum, Antonium Corbinellum, Iannoctium Manettum, siue, vt eum vocat Leander Albertus, Iannettum Manettum. Postremo cum Constantiæ Synodus ad tollendum Pseudo-Pontificum, controuersiam indicta, tanti spectaculi cupidum exciuisset. Constantiæ interiit, ibique tumulatus est, in Prædicatorum Monasterio ante Aram, cuius legitur hoc Epitaphium; Manuel Chrysoloras Miles Constantinopolitanus ex vetusto genere Romanorum. Qui cum Constantino Imp. migravit, Vir doctissimus, prudentissimus, optimus, qui tempore Generalis Concilij Constantiensis diem obiit ea existimatione, vt ab omnibus Sacerdotio dignus haberetur die xv. April. conditus est anno MCCCCXV.*

Ille ego, qui Latium prisca imitarier artes
 Explosis docui sermone ambagibus, & qui
 Eloquentium magni Demosthenis, & Ciceronis
 In lucem retuli Chrysoloras nomine notus,
 Hic situs, emoriens peregrina sede quiesco.
 Hic me Concilij deduxit cura, trium dum
 Pontificum Ecclesiam vexaret schisma per orbem.
 Rotha meos genuit maiores, me bona tellus
 Byzantina tulit, cineres Constantia seruat.
 Quo moriari loco, nil refert. Undique coelum
 Poenarumque locus mensura distat eadem.

Notat Iouius, nulla opera præter artis Grammaticæ re-
 gulas grauioris doctrinæ monumenta reliquisse. Ego ip-
 sius Comparisonem Veteris & Nouæ Romæ, nec non
 Epistolas, alteram ad Ioannem Chrysoloram, alteram ad
 Demetrium Chrysoloram, Græce scriptas elegantissime,
 editasque in postrema Codini impressione de Antiquitati-
 bus Constantinopolitanis: nec non Tractatum de proces-
 sione Spiritus sancti contra Græcos breuem, sed satis acu-
 tum & solidum legi. Incipit; Ρωμαίοις γράφων ὁ μακάριος
 Παῦλος ἔτι τῆ ἀγίας Πνεύματος φησίν.

Alius est Ioannes Chrysoloras, ad quem extant Epi-
 stolæ Manuelis Chrysoloræ, & Nicephori Gregoræ de
 Ecclesiis solaribus; cuius illud est principium; Τὸ μὲν
 παροιμία, αἰεὶ τι Διβύη, φάσκοντες. An aliquid scripserit,
 clam me est. Et forte ille est, cuius meminit Georgius
 Phranza, non sine laude; quamuis addat, eum sententiarum
 Monachi Calabri sectatorem a Gregorio Palama fuisse
 oppressum lib. 1. cap. 12. Quod Ioanni Chrysolora eadem
 sentienti, dicendique ac disputandi similiter bene perito perinde fecit.
 Et supra de Calabro scripserat. Persuasibilia verba, & nu-
 gas Calabri Palamas veluti araneorum telas discussisse. Et si quæ
 de Ioanne dicit Protouestiarius, ad Manuelem referat Ia-
 cobus Pontanus.

Tertius est Demetrius Chryſoloras, cuius virtutem grata memoria proſecutus eſt tuus Syropulus ſect. 2. cap. 7. quem ait cum Gudele ſequeſtro, & Demetrio Angelo Philomate miſſum ab Imperatore Ioanne ad Synodum in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum coactam, vt partes Imperatoris tutaretur, & oppugnaret immunitatem Eccleſiaſticam. Tu vero Manuelem Chryſoloram, quem Conſtantix mortuum aſſeris cum iſto Demetrio Chryſolora, cui *augurium* appingis inconſiderate confundis, cum alium, atque alium eſſe, ex tuo Syropulo addiſcere poteras, Syropulus enim hiftoriam vaticinij prolixè nimis proſequitur Sect. 3. cap. 8. Is enim in aduentu Deſpotæ Conſtantini e Peloponeſo, cum exorta eſſet tempeſtas, in memoriam reuocat vaticinium Demetrii Chryſoloræ, quod ille ante triginta annos prædixerat, Φιλόσοφος ὢν, καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς ἀσεβειμικῆς ὑπὸ τῶν μὲν, ἀλλὰ καὶ φίλος τυχεαίων τῶν σοφῶν βασιλέως καὶ Μανυῆλ. *Philosophus exiſtens, & Astronomica ſcientia operam nauans, alio etiam nomine ſapientis Imperatoris Manuelis pernecessarius.* Hic itaque Demetrius interrogatus, an aliquid iciret ex artis peritia circa futurum, reſpondit; ſeptimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis, & poſtmodum magnam calamitatem Chriſtianis maxime exitiabilem futuram. Οὐδ' ἀνέφερον, ὅτι ὄρεν, ὡς ὁ ἑβδόμου Παλαεολόγος μίλλη ποιήσῃ τῆς μετὰ τῶν Λατίνων ἔνωσιν, καὶ μίλλη γενέσθαι καὶ πολὺ κακὸν εἰς τὰς χριſτιανούς. Tu vertis pro tua integritate; Reſpondit, ſe reperire ex ſiderum concurſu, ſeptimum Palæologum initurum concordiam cum Latinis, & vnionem Eccleſiarum maxime pernicioſam & Chriſtianis omnibus deſteſtandam. Hic licet clamare cum Terentio; O Iuppiter. tantam eſſe in animo Creyghtoni inſciam! Id quidem ego, eſſi tu negas, certe ſcio, te inſcientem, atque imprudentem dicere & facere omnia. Demetrius dicit vnionem cum Latinis ſub Palæologorum ſeptimo, poſtmodum Chriſtianis crucem malam maximam futuram, quæ alio atque alio, & ſub diuerſis Imperatoribus eue-

euenero, vnio sub Ioanne, fortuna aduersa & miserā sub Constantino: & tu vnioni & concordiae pestem atque perniciem appingis. *Initurum concordiam cum Latinis, & vnionem Ecclesiarum perniciosam, & Christianis omnibus detestandam.* Nimis nequiter. Quasi vero ad calamitates, quæ Græciam, & Christianum nomen opprefferunt, vt cum Comico loquar, fenestram vnio patefecerit. Quod etiam si ita fuisset, hoc plane non asserit Syropulus, quem ipse tibi reddendum bona fide susceperas. Et alium esse Manuelem, alium Demetrium, si scripta eorum consideraueris, certe fateberis. Manuel causam Pontificiorum scripto tutatur: Demetrius totus est in oppugnando. Indicaui supra Manuelis scriptum pro Latinis: nunc Demetrii accipe. scripsit pro D. Thoma Aquinate Demetrius Cydonius contra Nilum Cabasilam, qui ante in D. Thomam acerbissime inuectus fuerat, Demetrius Chrysolora acriore aceto Dialogo in Cydonium asperatur; P. Μέγας λόγος ὁ τῆς ὁμοούλιων καὶ τῆς ἰερέων ἀποστολῆς. Et alijs etiam scriptis in Pontificios debacchatur, altero Dialogo, cuius P. Τί δὲ τὸ κατ' ἰσορροπίαν, ὃ θεοῦ δόσει καὶ τίς ἔστι ὁ αὐτοῦ χρωματισμός. Item Tractatum ex libris Nili contra Latinos de processione Spiritus sancti. P. Ἀρχαία δόξα τῆς ἐκκλησίας. Legitur etiam ipsius in S. Martyrem Demetrium Laudatio non inelegans. P. Δημοφάνης τὸ γλυκὺ πνεῦμα, καὶ θαυμαστὸν ὄνομα. Edita etiam est eiusdem Epistola ad Barlaamum Episcopum Giracensem Latina, qua ponens omnia dubia de processione Spiritus Sancti, petit ab eo scire, per quas ipse cogitationes ex opinando, quod ex solo Patre Spiritus Sanctus procedit, reuersus est ad tenendum, quod etiam ex Filio procedit, forte ab eodem Barlaamo Latina facta, mihi enim vsquedum Græcam videre non contigit. Epistolæ respondit ipse Barlaamus, & legitur responsio in Bibliotheca Patrum editionis Colonienfis. Legitur præterea ipsius alia ad Antonium Asculanum Epistola dubitantem, Ὡς ἐπέδη τὸ ὄν καὶ πῶς τὸ μὴ ὄν, πῶς ὁ Κύριος εἶρηκε πρὸς τὸ ἴδιον, ὅτι καλὸν

ὡς αὐτῷ, ἢ ἐκ ἐγεννήθη. P. Α' πορῶντι σοι ὡς ἐπιδὴ τὸ ὄν, τὸ μὴ ὄν-
 τῶ κερᾶπον. Et tu Manuelem Chrysoloram, & Deme-
 trium vnum facis, cum asseris Manuelem Chrysoloram
 & cum dolore pari, quid tue genti fieret in hac Florentina, fatidicus
 augurio presagires. Integerrimæ fidei intuetam firmitudinem, & in
 enunciandis historiæ momentis Syropulum, qui omnes etiam vetu-
 stissimos, quotquot Athenis & Romæ floruerunt, absque amula con-
 tentione indubiam palmam omnibus præripuit, sic Demetrium
 asserentem, parum tibi consulens, nec Syropuli verba ex-
 cipiens, in ipso Præfationis limine in Manuelem ἀνισορη-
 σίας foedissimo errore immutas. Vis dicam? εἰ δ' καδ' ἠμέ-
 ραν ἀκέρως, ἀπὸν ἀσφαλῶς ἢ κατανόεις, πῶς αὖτ' ἀ μὴ φιλοτίμως
 εἰδίεις, βέλτιον ἔποις. δεῖ τι τέτα ἀπάντα ἐν τοῖς σοῖς συγγράμμασι.
 τὰ μὲν ὠδολογίζω μὲν, τὰ δὲ ζωτίζω μὲν, τὰ μὲν ἰαδὸ-
 μὲν σερανωῶς, καὶ κ' τῶ δ' ἡλῶν ἀναχωτῶν τὴν τῶ χηιδόνων
 λαλιὰν παρεξαιῶς.

Et sequenti pagina, cum primum multorum Græcorum
 fidelium ingenia celebrasses, subdis; *Salute Heroicæ anime,*
 & *excelsi Spiritus,* καὶ ἐν αἰδᾶσ' ὠύλησι, ut *Patroclum suum Achil-
 les Homericus*. En religiosam Creyghtoni integritatem!
 Quis crederet eum Christianorum & fidelium animas, de-
 que literis tum sacris tum profanis optime meritas, iubere
 saluas esse ἐν αἰδᾶσ' ὠύλησι, & quas, ne in illas magno ritu
 sacratissimas iniurius existimaretur, in cœlo esse, & vi-
 sione beatifica perfui; credere debebat, quasi in inferno
 & in illius pœnis sepultas, ideoque collacrymandas, nec
 præter modum, pro eo quo est animi temperamento,
 ætumnis diuexando salutat, multis nominibus impius?
 Abnegat Christi doctrinam, profanam ex Homero se-
 quitur. Commercio infami & votis omnibus deuitando
 associatur, & dum piarum animarum reuerentiam & cul-
 tum declinat, Diaboli iugo sese submittit. Et sacro ablu-
 tus esse, ad te enim Creyghtone orationem conuerto,
 Baptifmate contendis? sunt nugacia ista tua efflorescentis
 elō-

eloquentiæ in ipso Præfationis limine dictamina. Videte religiosam integritatem, & vna simul iunctum candorem simplicem? Nescis fingere, candide edicis, habere te plus spei in Cerbero, & Rhadamantho, quam in Christo Crucifixo, & in Sanctis æuum sempiternum cum Christo agentibus. Dices, puto, nescire te, amore ne an odio digni habiti sunt. Quare ergo si nescis, adeo præcipiti confidentia in seruitutem Diaboli tantos viros adiudicas? Ita tibi licuisse contendes, quia vituperia non pertimescis: es enim homo inglorius, qui tui oblitus, eos post tres lineolas inter coelicolas ponis, *Inter coelicolas laureola, quam nulla ætas deteret, in candidissima luce perfruinini*. Non mirum. Tibi alijsque tui similibus vnum sunt coelum & Orcus, visio Dei & Diaboli confortium, gloria æterna & Acherusia templa: cui etiam idem sunt exporrecta domorum laquearia, & cælestis laureola. Non negabis id ex sublesta fide gentilismi esse, quocum tu arte & natura amice coniurasti. Cui non nota sunt Plautina illa, *Lumen superum, inferumque salus*. Vis dicam? si cælestis laureola, qua Heroes isti tui perfruuntur, in portis Inferi perennat, & illi atque *coelum Brentij*, teste locuplete Petro Martyre apud Meliorem Adamum, *nullo in loco sunt*: & beatitudo illorum, quam sermonibus celebras, vna cum Christo, Diua Virgine, Petro, Paulo, Theseo, Aristide, Catone, Numa, in perpetuum cum Diabolo manebit, *sic aperte fateris*, verba sunt Luteri *contra Paradisum Zuinglij*, quod sentis nullam esse fidem, nullum Christianismum, *si enim Scipio & Numa Pompilius, qui fuerunt Idolatra, salui sunt, cur oportuit Christum mori? aut quorsum opus est baptizari Christianos, aut doceri Christum?* I tu modo & defende, infideles sine Christo olim fuisse saluatos, hodieque saluari, & fideles sanguine Christi redemptos etiam si in gratia obierint, *in portis inferi inter Coelicolas cælesti laureola, quam nulla ætas deseret, in candidissima luce perfrui*, & nos ex vano in Christo Crucifixo spem ponere.

nere . Et nihilominus simili dicacitate in rebus fidei potissimis Creyghtonus decernat, & ludat .

Tum profiteris candorem animi , & nihilominus nullo in numero homo , & minorum gentium Pædotriba , tuæ vilitatis oblitus , tantis hominibus te comparabilem facis . Illi & literis & moribus præclarissimi , si eieci propria patria in summa mendicitate vivere , digni habiti sunt , quorum malis indoleretur , quia videbantur quodammodo non pati pro dignitate , & non pro meritis obrui . Tu vero comparabilis es in ærumnis , quia doctrina & virtute longe longeque plurimum inferior , non is videris , cuius commiserandum sit infortunium . Non æquum itaque est , terminos transilire , & a rebus aliorum aduersis ad eorum virtutes & in genus humanum bene merita transcendere . Insulse proinde infers , infortunia Caij & Titij confimilia fuere , ergo virtutes quoque . Ni tu squalorem vilissimi gurgustij tui ad exporrecta eorum laquearia conferas . Iam enim tu quoque fateris . Pag. 3. *Quamquam si vera virtutis ratio , aut eruditionis ineunda sit , tam infra excellentia vestra immensitatem subsidio , quam exporrecta domorum laquearia , quas nunc incolitis squalorem vilissimi gurgustij mei transcendunt .*

Noxam tam diræ dictionis nequaquam attenuabit illud Theodori Prodromi Monodia in Constantinum . Hagiotheodoritum de eodem ; *Ὁ δὲ ἄρα θεόδορος ἐν ἕβανῳ μὲν τὸ καλλίστῳ γέινθῳ ἠΐβης .* At hic diuinus & coelestis in coelo cum pulcherrima Hebe letitia exultat . Errauerit Prodromus : neque enim Prodromi causam tutor . Ego , quæ probat populus Christianus , exempla , non quæ condemnat , sequor , & a viris , rebusque probatissimis sumo . An quia Theodorus nugas egit , tibi quoque nugas agere licere credis ? Esto . Et id est , quod ego assumo , te nugas & deteriori modo egisse . Ille siquidem suum Heroa , quoquo tibi videtur modo , in coelo collocat , tu tuos ad portas Inferi demandas . Nec aduertis miselle , eodem temporis momento , simul & sanctita-

ctita tem & religionem tollere, quibus sublatis perturbationem vitæ, & magnam confusionem sequi necesse est, cum, quos ob probitatem morum in cœlum euehere conaris, in Tartari, inferique portas detrudis. Et poteris ne vnquam tu, qui illis associaris, respirare, vnquam acquiescere, cum tibi semper Orcus obuersetur in animo, & opinio certa de tua damnatione continuo mentem excruciet? An non vetum fuerit, vt quisque contemptissimus, & maximo sibi ludibrio est, ita solutissima improbitate esse, & gloriam, pro qua factus est, & sanguinem Christi, quo redemptus est, non agnoscere, nec animo complecti? Quantus porro sit tuus ille simplex voluntatis candor, ex intra expediendis fatis patebit. Quodsi arcana religionis Christianæ mysteria ludicra tibi sunt, & aniles fabulæ, ideoque cum profanis permisces, te cautiorem reddere poterat Theophylactus Simocata lib. 2. histor. cap. 6. de generosissimo illo milite edifferens: *Ἐπεὶ δὲ τὸ βέλτερον ἔπιθανάτιον ἢ πλεονεξία ὑπεξήλθε, σιωπηροῦν ἢ μεγάλην ἐκείνην ἢ γεννηκωσάτην ἢ ἀειεὶς ψυχὴν, εἶπω ὅτι τὸ ἡλύσιον πομπικῶς, ἐπιφορμὴν ἀφικέσθαι χωρίον; ἀλλ' ἀρχαῖομαί μὲθ' ἀποπληκίξεν τὸ τῆς θεοῦ ἀμβων ἀξίωμα.* Vbi telum mortiferum latere extractum est, anima illa magna, & generosissima viri fortissimi, simul iter sollicitat, dicam ne ad campos Elysios, vt Poëta loquuntur, properans deuenire? sed eius triumpho claritatem pudor est fabulis eleuare.

EXERCITATIO II.

Pessime Constantinopolitanorum Patriarcharum initia sub Andrea Apostolo poni Ecclesiarcha dignitas examinatur, & an in eo gradu fuerit, in quo eam Creyghronus collocat. In Constantinopolitana vrbe duplex Officiorum, & Dignitatum genus. In catalogo officiorum Constantinopolitane Ecclesia, Ecclesiarcham inter inferiores ordines figi. Sacellariu in diuersum esse ab Ecclesiarcha.

fiarcha . Qui prime Pentadis Quinquagesimi Cruciferi dicantur . Infulse a Creyghtono comparari Crucigeros Constantinopolitanos Cardinalibus Pontificijs .

NEC te in tanta illustrium patriotarum recensioe obliuioni decet tradi, ò magne Ecclesiarcha Siluester Sgyropule, inter purpuratos proceres sacri Senatus eximie patritie, & Concilij Patriarchalis sublime decus! Hinc in laudes Ecclesiarchæ effunderis adeo, vt nullum illi parem inuenias, nec dignitate, vel doctrina, vel ciuili prudentia, vel fide, vel scriptorum elegantia maiorem. Id si ex animo dicis, iam candor ille simplex, quem profiteris, euanuit, cum firmissima asseueratione enuncies, & nulli dicta tua expendenda permittas. *Magne Ecclesiarcha*. Nunc primum ex te disco Creyghtone, magnum ministerio, atque officio, magnum quoque & doctrina & prudentia, & cæteris rebus esse, sed cum non ipse solus magnus sit, sed alij quoque in eadem Pentade, non dum video, quare hoc *magnum* in tuo Sgyropulo permirum tibi accidit. Eodem siquidem modo, quo Sgyropulus magnus est, ita & Sceuophylax, & Chartophylax magni sunt: & in ipsa Pentade non præponitur, sed quarto loco digeritur, quasi iam prius nominatis depressior. Et quamuis in Pentade locum occupauerit quartum, forte ob defectum aliorum, attamen in Catalogis ex Bibliotheca Regia, alijsque collectis a doctissimo Goare, non in prima, neque in secunda; in alijs etiam extra dictas Pentades reijcitur, vt hinc arguas, Lector, ad extollendum hunc suum Ecclesiarcham, specioso hoc *magni* nomine, vana Creyghtoni commenta. *t b* hinc illa somnia; *Purpurati Patres, sacer Senatus, eximius Patritius, & Concilij Patriarchalis sublime decus*, & submolesta molimina. Scio Officia hæc Ecclesiæ, siue Ministeria non vnus dignitatis fuisse, sed in ijs suprema, media, & infima, nec omnia semper in eadem conditione & ordine stetisse, sed alio at-

que aliò tempore nutu Patriarcharum, vt in rebus humanis fit, immutata, locum confuso ordine variasse. Et quod erat obscurioris conditionis, in nobiliorem gradum fecisse, & contra. Quod magno Ecclesiarchæ contigisse ex iisdem Catalogis manifestum est. Citrius Rëponf. 8. Τὸ δὲ τῆ Προτεκδικίου ὀφθίκιον ἐν τοῖς ὑποβεβηκόσιν ὄν ἐκπαλαι, ὕστερον ἐν τοῖς ὑπερίχουσι συντάχθη ὡς τὰ τῆ μακαρίας λήξεως πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τῆ Ξιτιλίου. *Protedici officium cum primis temporibus ex inferiorum numero foret, sequentibus deinde inter eminentiora locum occupauit, insin beati exitus Patriarche Constantinopolitani Georgij Xiphilini.* Simeon Thessalonicensis Dialogo contra Hæreses; ταῦτα δὲ τὰ ἱεραὶ λατρεῖα ἐν ἱεροῦργοῖς ὀφείλουσιν εἶν δακόνους τε καὶ πρεσβυτέρους, καὶ ἐκ ἐν αἰδέσει κοσμικοῖς, καὶ μὴ ἱεροζυλίω ἔχουσιν, ὅτι ἱεραὶ ταῦτα, καὶ διὰ σαρωτῆδ' ἀρχιερατικῆς, καὶ χάριτος πνευματικῆς εἰσεβήματα. καὶ τὸς μὴ κεκλήρωτες χροτόνιαν, εἰ δὲ λαμβάνειν αὐτά, ὡς ἐν τῇ μητροπολεὶ Τραπεζεντιῶν ἐνεργεῖται. ὡς τὴν ἀξίαν τῶ τῆτο. καὶ μᾶλλον ὅτι πλείεα τῶ ὀφθικίων τέτων καὶ πολλῶν ἱερέων αερίεα). καὶ ἐδ' ὅπως χρὴ ἱεροῦργος τινὸς ἀχροτόνιαν αερίεα. *Hæc vero sacra ministeria Sacris ordinibus debent attribui, Diaconis nempe, Presbyteris, & non secularibus. iisque, qui nondum Sacris ordinati sunt, quod Sacra illa & sigillo Præfulum, & gratia Spirituali conferantur. Et ab illis, qui ordinationi subacti non sunt, non debent accipi, ut in Metropolitana Trapezuntina Ecclesia in usu est. Hoc enim præter scita, statutaq; Ecclesie fit. Et ea potissimum de causa quod pleraq; ex his officiis multis presbyteris anteponuntur. Tandemque prorsus inemo, qui in Sacris ordinatus non sit, ordinatis anteponendus est. Non ergo vnus erat in Ecclesia Græca conferendi hæc officia modus, & quamuis hic vel ille modus conuenientior putaretur, attamen in Ecclesia vt dominantibus placebat, quemadmodum & in illis constituendis, conferendis augendis; imminuendis, commutandisque alius atque alius obseruabatur. Eiusdem Ecclesiarchæ si munia bene consideres, non ea sunt, vt tantum splendo-*

do-

dorem nominis mereantur. Quem Deus ipse designasse videretur, ut ex vniuersis, quotquot Synodum Florentinam adierint, septingentis Patribus, tu solus eiusdem historia posterorum secula locupletaris. Deerant scilicet omnipotenti Deo ex Adamica illa prima prole in humano genere capita, quæ succollare possent similis scriptiois genus, si Sgyropulus iste in re præsentis non adfuisset, quem Deus nouo molimine designaret, *Vt ex vniuersis, quotquot Synodum Florentinam adierint, septingentis Patribus, solus sua historia posterorum secula locupletaret.* Omnes nempe, etiam seruorum venalium grex, & gulæ magistri, & reliqua seruituti nata multitudo, & virtute bellica clari, quibus stipabatur Imperator, literis instructissimi, & stylo exercitatissimi Ferrariam conuenerunt, qui mira sagacissimi ingenij dexteritate in abditissima mysteria penetrare, & Florentinæ Synodi enarratione possent posterorum secula locupletare, inter quos solus vnus a Deo electus est Sgyropulus, qui opus perficeret. Et quomodo solus? cum & collega illius alter acta illius Synodi scripto, & satis fufe, superuacaneis contentionibus priuatis omissis, prudentius tradiderit Græcè, & apud Pontificios Andreas Sancta-Crucius, & Gualterus Hunte Anglus, professione Carmelita magni nominis Vir, qui vniuersæ Angliæ nomine missus ad Synodum, Ferrariæ primum, ac post Florentiæ habitam, ibi proprijs oculis lustrauit omnia, descripsitque acta, quæ tamen ego non dum vidi.

Pag. 3. *Tam sancto patriæ religionis, & veritatis tuenda studio, ut in fidem omnem deesse necessum sit, qui tuis integerrimis narrationibus detractum iuerit. Admitterem testimonium tuum, si tua mihi fides suspecta non esset. Nunc quia te, sicut etiam alias sæpiissime, inimicum Pontificijs experior, non credo, quia res est contra Pontificios, quorum causam subuertere pertinaci contentione. & varijs adiunctis mendaciorum filis ille laborat. Cui neque tu, si animo in-*

te-

teger es, fidem adhibeas, cum peioribus te exemplis discruciet. Ille siquidem Ecclesiæ traditiones etiam non scriptas amplectitur: Sanctorum imagines, & ipsa veneratur: transubstantiationem ex pane & vino in verum corpus & sanguinem admittit, quod Cruci affixum est, & effusum, eaque mandere & bibere confitetur, & sexcenta alia, ne singula recenseam, quæ Ecclesia Græca eodem, quo & Pontificij, modo cognoscit: & tandem processionem Spiritus sancti ex solo Patre. Tu vero contra omnia ludos facis, & Spiritum ex utroque, si tamen aliorum Nouatorum semitam sequeris, procedere asseris. Et is, qui aduersus te tot pugnancia loquitur, & suis narrationibus tot arma conuertit, & ab antiqua veraque doctrina te defecisse demonstrat, te iudice ac censore, religionis patriæ, & veritatis studiosus, non tibi persuadebit, vt diuulsis errorum tenebris, & nouo exemplo introductis opinionibus reiectis, ad portum te ab omni periculo tutum, & extra quem ex vano spem salutis habueris, recipias. Quod si tu diuino hoc Heroi fidem non adhibes, temere alios adhortaris, vt illius fidem sequantur, adeo vt ei fidem omnem deesse necessum sit, qui illius narrationibus detractum iuerit. I præ tu, adcredo; & nos postmodum illius fidem sequemur. Sin minus, te & illum vt nebulones, & singulari nequitia præditos, & vestras narrationes, & fidem repudiabimus.

Et cum ferum tuum nunc, etiam si nolis, in igne est, age sis enuncia, vnde expiscatus es tantam in tuo Sgyropulo fidem? Vnus est hic Ecclesiarcha harum narrationum Græcarum auctor, vnus est & Concilij Ferrariensis ac Florentini iam sæpius editi scriptor: si conueniunt, frustra incumbis in Sgyropuli fide locupletanda: si non conueniunt, qui tibi in aurem dixit, vera Sgyropulum, primum editum falsa narrare? Vterque est ex tuis Cardinalibus, purpuratus, & conditionis non absimilis, vnus Pontificijs vtcumq; fauet, alius est Pontificijs hostis intensissimus. Tu credis ho-

ho-

hosti, non credis amico; & quia hic in Pontificios insolenter atque impudenter debacchatur, fidem demeretur, qui non laudat, sed, ut res sese habuit, narrat, reijcitur. Et est ne tuus ille candor simplex, quem profiteris? Hariolaris, & non ex extorum inspectione, sed inferiorum & fœculentorum intestinorum mala auguraris, perfide, quod nec ipse negas, cum scribis; *Fas mihi sit de utroque, quantum vel coniectura hariolari, vel certa scientia assequi potuerim, conuerso ad Lectorem sermone, ut primitus oceperam, pauca præfari.* De dignitate magni Ecclesiarchæ dicemus alibi.

Sic quæ infra hariolaris de cognomine Sgyropuli, nulla certa fide efferuntur, sed sua inanitate ruunt, uti & quæ supra attulisti ad comparandam Sgyropulo fidem. Siluestri nomen illi impositum scribis, ad continuandam forsitan Siluestri Pontificis Romani memoriam, qui Constantinum magnum, carum Græcis Latinisque caput, religione Christiana primus imbuît, quamuis ad ea tempora Constantinopolis suis Patriarchis non carebat, ab Apostolo Andrea, & Stachi, ut Rome a Petro, & Clemente succedentibus. Esto. ex Siluestri Romani Pontificis nomine sub Constantino caro Græcis Latinisq; capite, nomen Siluestri in Græcia inualuerit. Exceptio illa de Patriarchis Constantinopolitanis ex peruerso tuo, & incomposito ingenio est. Ne enim videreris, in Ecclesia Romana solum Pontifices summos concedere, quibus vniuersalis Ecclesiæ cura a Christo demandata fuerat; ideoque Patriarcha Constantinopolitanus posteriori satu prognatus minor haberetur, ab Andrea primo Apostolo & Stachi eorum ortum, sed stolidissime, deriuas. Quis in historijs vel minimum versatus, vno excepto Creyghtono id asseruerit? Græci omnes etiam ex schilmate tradunt, Byzantium post triennem obsidionem rerum necessariorum inopia in potestatem Seueri Imperatoris venisse, a quo mœnibus solo æquatis, iuribusq; suis viduatum, & imperium illius ad Perinthios delatum fuisse: indeque postmodum Metropo-
litæ

litæ Heracleæ, quæ Perinthus est, Byzantinum Episcopum ad tempora Constantini magni obnoxium dicunt, quod anno vigesimo in Patriarchatum euectum, a potestate Heracleensis auulsum fuisse, seruata auctoritate Heracleensi, vt Patriarcha Constantinopolitanus a nullo alio, quam ab Heracleensi consecraretur, quæ constanter vsque dum perdurat ita, vt cum aliquando Patriarcha Constantinopolitanus, vacante Heracleensi, ab alio consecratus fuisset, dignitas Patriarchalis in controuersia posita fuerit. Vide nostram de hoc argumento disputationem lib. 1. de Consensione perpetua cap. 15. Istinc colligas, te in historia Ecclesiastica plane ieiunum esse. Ad alia properantem me inhibere non possum, quin paululum te Creyghtone iocose rideam, quando festiue perfaceteque omnia dissoluis. Age dicito, sed presse. Scribis hic; *Quamuis ad ea tempora Constantini, Constantinopolis suis Patriarchis non carebat, ab Apostolo Andrea & Stachi, vt Roma à Petro & Clemente succedentibus.* *Mente hæc memori recole.* Et infra pag. 22. *Et sicut ciuile Grecorum Imperium à Constantino primo ad Constantinum vltimum, nostri Ioannis fratrem, perdurauit; ita a Metrophane ad Metrophanem Patriarchale, & Ecclesiasticum.* Magnus enim vero Constantinus cum Licinnium bello persequeretur, inuenit Byzantijs Metrophanem Domitij filium, Probi Imperatoris nepotem vicesimum tertium ab Apostolo Andrea Patriarcham, à quo supra mille & centum annos continuata successio Patriarcharum desijt in hunc vltimum Cyzici Metrophanem. Hæc quoque tua sunt. Sicut enim a Constantino primo ad Constantinum postremum Imperiale, vt assimilis ratio sit, ita debuit à Metrophane primo ad Metrophanem Cyzicenum postremum Patriarcham Patriarchale fastigium perdurare. Sin minus, consideratio ista tua nihili est, & plane ridicula. Debuit ergo ab Andrea primo Patriarcha in Andream definiri, quod factum non est, cum postremus Patriarcha per te fuerit Metrophanes & non Andreas; & si desijt in Metrophane,

ne, non eodem nomine, quo cepit Patriarchatus, terminatus est: cum te auctore Metrophanes primus non sit, sed Andreas; Namque scribis, ad tempora Constantini Constantinopolim suis Patriarchis non caruisse ab Apostolo Andrea & Stachi, ut Roma a Petro & Clemente succedentibus. Quare vel nega, Metrophanem primum fuisse Patriarcham, cum vicefimus tertius ab Andrea numeretur, & tum allusio nominis cadet: vel si id non inficiaris, pernega vel inuitus, Andream & Stachim Patriarchas fuisse. Et tum plane perspicies, Constantinopolitano Patriarcha multo esse antiquiorem Romanum, & multo Romano Constantinopolitanum recentiorem. Et deinceps collige, quæ de Metrophane hic adnectis, ut videaris aliquid boare, ridiculosissima esse excogitata, & mera tuæ imaginationis ἀπολογήματα: & potissimum cum nec iste tuus Metrophanes postremus sit inter Patriarchas Constantinopolitanos, & in expugnatione Urbis per Mahometem facta non censeatur, multos annos ante demortuus, ut infra videbimus. *Qui Constantinum magnum carum Græcis Latinisq; caput religione Christiana primus imbut.* Te ergo auctore Constantinus magnus Romæ a Siluestro Romano Pontifice sacro lauacro ablatus est. Liceat ergo mihi cum Cicerone pro M. Coelio exclamare. *O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias facile se per seipsam defendat, cum hac vice ab facerrimo veritatis hoste, eoque perinuito, hoc exculptum sit, Constantinum magnum a Siluestro sacro lauacro tinctum esse. Non puto dictum retexet, dixisse se Christiana religione imbutum, non sacro lauacro ablutum, nempe a Siluestro catechumenum factum, salutare sibi lauacrum ad extremum vitæ finem distulisse, quod fusissime, & solidissime reiectum ab alijs, non est quod orationis nostræ cursum impediat.*

Pag. 3. *Nec te in tanta tuorum illustrium Patriotarum recon-
fione obliuioni decet tradi, ò magne Ecclesiarcha, Sgyropule, inter*

C

pur-

purpuratos. proceres sacri Senatus eximie Patrie & Concilij Patriarchalis sublimis decus. De laudibus Sgyropuli, quas hic subnectit Creyghtonus, infra dicemus, quam immerito falsoque illi tribuantur: nunc de cognomine pauca, ut quantum sit in eruditione Creyghtonus, inspiciatur. Ecclesiarchæ Patriarchali in Florentina Synodo Siluestro nomen fuisse nemo dubitauerit. De Cognomine perquam fatue hariolatur Creyghtonus, & in Sgyropulum immutat, cum Syropulus sit. De vocabulis *συσεβης*, & *συσεβ'της* & eorum significatione multa insulsiſſime garrit. Certum est, nomen hoc tempore in Græcia familiæ nomen designare, & legitur inter Epistolas Theodori Gazæ vna vel altera ad Demetrium Sguropulum, & alibi. Sed quid hoc ad Siluestrum, qui Syropulus est. Pag. 6. *Hic liber auctorem Magnum Ecclesiarcham venditat, qui in subscriptionibus ad definitionem publicæ pacis inter Ecclesias sancitæ Silvester Sguropulus nominatur.* De cognomine fallum est: ibi enim Syropulus scribitur, non Sguropulus, ut quicumque non orbis luminibus videre poterit, tum in editis & publicatis, tum in Manuscriptis Codicibus, ubicunque & cuicumque obuijs: & in vna propria manu vnitorum omnium subscripta Definitione, quæ in hunc diem in Archiuo Florentiæ conseruatur, & altera in Archiuo Castræ S. Angeli Romæ, Syropulus intuentibus obijcitur ut infra. Præterea in Epistola ad Boëmos inter Boëmorum scriptores Græce, & Latine hic idem Silvester Syropulus subscribitur. Et in Apologia, siue Anaphora Præfulum, & aliorum de Synodo Florentina in subscriptione eodem modo Syropulus est, & non Sguropulus, quod ex tuis male conceptis somnijs, subscriptionibus Syropulum insinuantibus, quas uti corruptas antea reieceras, captionem pessima appingis. Anaphora legitur in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani Cod. 229. pag. 173. Et tandem Dorotheus Metropolita Monembasiensis in Synopsi Historiarum pag. χα'. Syropulum appellat. Et ut tandem

nar-

narrare desinas, en Syropuli ipsius subscriptionis manu Syropuli exaratæ typū idiographum ad amussim expressum.

Ἡμετέριον Ἰεροσολιμίτικον Συροπόλυτον
 Μακροπόσιον Ἰεροσολιμίτικον

Hinc corrigendus est Andreas Sancta-Crucius collat. 22. apud Iustinianum, in quo Syropulus iste Sifopolus subscribitur errore amanuensium. Poteras itaque labori tuo parcere Creyghtone, nec in re adeo insulsa ineptaque nugipolyloquides esse. Quid enim refert, si Siluester iste, siue Syropulus, siue Sguropulus sit, & tanta pullorum congeries, & indigestus rerum aceruus, ne Siluester Syrus pusillus premonstretur, vel nanus in Syria progeneratus, quemadmodum de Marsilio Ficino, qui ad semihominis staturam vix assurgeret, ridenda plane similitudine, narrant. Mirum, te non iunxisse ad Ficinum ex Eunapio Alypium in dialecticis exercitatissimum, corpusculo exiguo admodum, pauloq; Pygmæi maiore, & quod inspiciebatur corpus, in dubium vertebatur, anima ne, an spiritus esset, adeo vt quod corruptioni obnoxium erat, nihil adoleuerit, & in diuinam quandam naturam consummatum fuerit. Vt igitur magnus ille Plato diuina corpōra, ait, diuersa esse ab ijs, quæ sunt animis circumfusa, ita quispiam dixerit, etiam illum in animam immigrasse, & detineri possiderique velut a Deo. Neque opus est, licet Syropulum scribas, vt ad Syros genus illius, aut de commercijs illius cum gentibus ultra Libanum quæstiones inter eruditos exerceas; & licet inter alios auctores nusquam Syropulum inueneris, an is est Syropulus, vir summæ apud te fidei, qui fidem apud te demereri non valeat, vt Syropulus sit, qui se Syropulum alio, atque alio tempore occasione oblata vocat, & suis subscriptionibus.

juratus testatur? Sed non reperisti apud alios auctores Syropulum, sed Sguropulum. Ergo Syropulus non est, Omnes ne, qui in hac vita fuerunt, suo nomine cognomineq; commemorati apud Auctores, quos legeris, adinueniendi sunt? Sin minus, non fuerunt? Sed inuenisti Sguropulum. Ergo Sguropulus est, quia Syropulus pulo terminatur. Quare non erit propterea, & Harmenopulus, qui referat genus suum ad Armenos, ex Xanthopulus, qui ad Xanthum fluvium, & Camateropulus, qui ad Camateros, & Comitopulus, qui ad Comitum Chalcomatopulus ad quem extant epistolæ Maximi Planudis, ad Chalcornatem, Spanopulus ad Spanum, Sergopulus ad Sergum, & Saponopulus, ad quem tot extant Gregorij Cyprij Patriarchæ Constantinopolitani Epistolæ, ad Saponem. Tandem coniectio tua de Amanuensibus in transcribendo, & Typographis in edendo inanis argutia est. Pag. 6. Inter Epistolas Planudis una fert titulum *Ἐπὶ Στεροπέδῳ Κουεῖῳ Διμησίῳ*, & apud Phranzem Chronicon 3. cap. 25. quidam Palæologus sic cognominatur. In lib. Turcogr. extat Epistola Oecumenico Patriarchæ, cuius inter subscribentes a sinistro latere nomen *σβεγς* occurrit, ab aduerso *σβεγ-πυλος*, uterque Georgius. Et satis ne sanus esse dicetur Creightonus. Crebra est apud Scriptores Harmenopuli mentio. Ergo Silvester iste Harmenopulus est. Vti a mentione Sguropuli Silvestrum hunc tuum Sguropulum, quare non ex Harmenopuli quoque mentione Harmenopulum facis? Quid vetat, vnum quempiam eodem tempore cognominis Syropuli esse, & alium Sguropuli? Si sunt in nominibus sæpe numero non admodum differentibus similes homines, quare non & in cognominibus erunt? Cum repere- ris Isidorum, quia Theodorum in alio, atque alio Auctore quærendo inuestigas, arbitrato tuo Isidorum in Theodorum inuitis licet Musis, & obnitente veritate commuta. O quantum sibi tribuit inertia cum proiecta proteruitate coniuncta! Lepidum sane inuentum, dignumque, quod
inter-

inter Guidonis Pancirolī noua reperta inferatur, Henrici Salmuthij commentarijs illustrandum. Facilius siquidem vocis Syropuli intelligentia est, quam Sguropuli, pro cuius captu tu tot verborum ambages infumis, & quæ de G & E hariolaris, & mutatione Syropuli in Sguropulum, gerre prorsum, & vacillantis, & multa præsumptis ingenij sunt. Quare quidquid tu garrias, auctor Operis, si tamen est, Syropulus erit, non Sguropulus. possem & alia producere, sed tædet ineptiarum.

Et quando reliqua omnia deficerent, in ruborem te totum dabit, mutumque reddet Ducas in Historia Byzantina cap. 31. qui Doctores omnes, & alicuius æstimationis Viris commemorans, qui interfuerunt Concilio, Ecclesiarchæ tui nullam mentionem habet, tantū abest, vt honorificam fecerit: quod non fecisset, si eximius etiam ille inter reliquos fuisset, cum Chartophylacis vnus ex tuis purpuratis habuerit. Ο Εφῆς ΜάρκⓄς ἐν ἑλληνικῆς μαθήμασιν, καὶ ὀρίοις τῶν ἁγίων Κυροδῶν κανὼν καὶ σάδμην ἀπαρέκβατⓄς. ὁ Βησαρίων Νικαίας, καὶ ὁ Ρωσίας ἸσιδώρⓄς. ἔτοι δὲ ἦσαν οἱ λοιπότεροι τῶν ἀρχιερέων. καὶ μέγας χαρτοφύλαξ ὁ Βαλζαμῶν, καὶ Ἀρχιεπίσκοπος. Δπο δὲ τὸ συκλήτην ὁ Γεμιστός ἐκ Λακεδαιμονίας, Γεώργιος ὁ Σχολάσιος, καὶ καθολικὸς κελὴς, καὶ ἈργυροπέυλⓄς. Marcus Ephesi Metropolita in Græcis disciplinis, atque sacrarum Synodorum decretis canon ipse, & statera inuariabilis, Besarion Nicesæ, & Isidorus Russia Metropolitæ. Hi inter ceteros Archiprasules doctissimi erant: etiamque magnus Chartophylax Balsamo. Ex Senatoribus aderant Gemistus Lacedæmonius, Georgius Scholarius, & vniuersalis Iudex, & Agropulus. Propterea verba tua de illo inflata, & canoras nugas omittere poteras. Quis enim æquo animo ferret, ex te de homine, cuius nec vmbra aliorum testimonio noueras, ea estari, quæ nec de literatorū principe, & vsu rerum callidissimo eloquereris? Pag. 3. Inter purpuratos proceres eximia Patritie, & Cœcilij Patriarchalis sublimis decus. Ex vniuersis quotquot Syndū Florentinam adte-

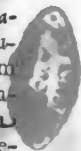
runt,

rint, septingentis Patribus, tu solus eiusdem historia posterorum secula locupletaris. Ei fidem omnem deesse necessum est, qui tuis integerrimis narrationibus detractum iuerit. Tam sublime dignitatis culmen conscenderis, & ex solis quinque vnus ad sanctiora Consilia Patriarchæ adscitus. Ad hæc in sacro Senatu princeps, & sanctioribus Consistorij Ecclesiastici arcanis Patriarchæ latus semper stipabat, tam arcta necessitudine coniunctus, vt eidem abesse pro piaculo duceretur. Late per longa parentum stemmata in tam sublimem apicem caput exereret, seu propria virtute niteretur. Et sexcenta alia, quæ Lector sine stomacho non percurrerit.

Nescius præterea es. Pag. 6. *Que antra Triphonij qua Cimmeriorum cauerna tam diutinum latitandi præsidium exhibuere? Præsertim cum a Græcia in seruitutem redacta, tot eruditissimorum hominum indefessi labores, abditissima, quæque scrinia, hæcenus imperuia penetrarint, eruerintque cuncta historiarum monumenta, non minus fausta ad posteritatem indagine, quam Columbus aut Magellanes, novos orbes aperuere. Si cuncta historiarum monumenta eruditissimi homines eruere fausta ad posteritatem indagine, hoc vero ad tempora Creyghtoni latuit, clarum est, ab eruditissimis illis data opera vti rem leuem & nullius momenti, neglectum, & vti infaustum & posteritati exitiosum iudicatum fuisse: ideoque inter antra Trophonij occultasse, & Cimmeriorum cauernis seclufum a communi luce addixisse potius, noluisseque oculis hominum monstrum adeo impium concredere. Et sic illi non aliorum contemptu, sed prudenter ac circumspecte ad generis humani vtilitatem viam sibi strauerunt ad laudem non solum occultando, sed concidendo, Vtinam flammis vniuersum concremassent.*

Amplius Ecclesiarchæ dignitas peruestigetur. Scribis Pag. 6. *Aut qua præfatione tam sublime culmen dignitatis conscenderit, vt e solis quinque vnus ad sanctiora consilia Patriarchæ adscisceretur, pro comperto dicere non habeo. Hic plane laudandus est candor tuus: neque enim pudet fateri te nescire, quod*

quod nescias. De Syropuli siquidem parentibus, & præceptoribus in densis tenebris obuolutis nihil te audere pronuciare fateris. Elegans sane dictum. Cæteri narant, quæ sciunt; tu nouo atque inaudito scribendi genere scribis, quæ nescis. Ita chartas somnijs opples, & dum scriptor esse conaris, hariolum induis, & similibus hariolationibus posteritatem demereris. *Ad hæc in sacro Senatu princeps, & sanctioribus Consistorij Ecclesiastici arcanis Patriarchæ latus semper stipabat, tam arcta necessitudine coniunctus, ut eidem abesse pro piaculo duceretur, seu per longa parentum flemmata in tam sublimem apicem primitus caput exereret, seu propria virtute niteretur, quis expediet?* Ecclesiarchæ tantum dignitatis culmen, & sublimis apex expendatur. In Constantinopolitana vrbe postquam illa & maiestate Imperiali, & dignitate Patriarchali effulserat, dignitates & officia, alia erant Palatij, alia Ecclesiæ. Palatij dicebantur *δυνασταί*, & in illis constituti *δυνασταὶ ἄρχοντες*, Ecclesiæ *ἐκκλησιαστικὰ*, & eorum tractatores *ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες*. Palatina alij extricent, quemadmodum & Ecclesiastica omnia. Nos de Ecclesiarchæ præeminentia quædam insinuabimus. Ecclesiastica itaque pro nutu Patriarcharum non semel atque iterum, sed sæpius de statu suo, & ordine dimota sunt, & munia etiam variarunt, vt in eorum alijs, atque alijs Catalogis cernitur. Qui primum locum obtinebant *πρώτου* Primi additione, inferiores & primo obnoxij, *Secundi*, inferiores simplici muneris nomine præsignabantur. Primum & antiquiori æuo nulla quinarij diuisione censebantur, sed dextera, atque sinistra Patriarchæ manu: Maioris enim dignitatis dextera, minoris sinistra Patriarchæ assidebant: inter quos si Ecclesiarcham quæras, nusquam dextera assedentem, sed sinistra, tertium post Archipresbyterum, vt inferiorem. Si in Pentades, seu Quinarjos diuifos, vt postea factum est, consideres, apud Codinum in quinta Pentade secundus censetur, vt in Vaticanis &

Re-

tius, & Concilij Patriarchalis sublime decus, & qui mira sagacissimi ingenij dexteritate in abditissima mysteria penetrabat, & qui quæ ipse viderat, ac fecerat, memorie temporum fideliter commendauit. Inter acta Concilij Florentini licet ignotus lateat, in antris Trophonijs, & Cimmerijs cauernis occlusus, nec de nomine quidem nisi vnica tantum sua subscriptione internoscitur. Et qui tam sancto patriæ Religionis, & veritatis tuendæ studio, eodemmet Scriptorẽ, tot egerat, in eodem Concilio, non nisi vnica ad Summum Pontificem legatione cum Nicæno, Ruffiensi, & Chartophylace pro concludenda vnione, quam tantundem insectabatur, apparet. Figmenta ergo illa sunt, atque officinæ, quæ infra narras. Pag. 11. *Ad hæc in Sacro Senatu princeps, & sanctioribus Consistorij Ecclesiastici arcanis Patriarchæ latus semper stipabat, tam arcta consuetudine coniunctus, vt eidem abesse pro piaculo duceretur: seu per longa parentum stemmata in tam sublimem apicem primitus caput exereret, seu propria virtute niteretur.* Sed hæc & similia ex Historia Syropuli libat Creyghtonus. Non quid stolide libat Creyghtonus, sed quæ vera sunt, quæritur. Sed esto. Referat eadem de se Syropulus. Neque Allatius, neque alij cordati viri Syropulo de se monstra, & portenta loquenti credunt.

Scriptor Historiæ Concilij Florentini iam editi, & nouæ huius Historiæ Auctor in eodem dignitatis gradu Cruciferorum collocantur. Syropulus omnibus consultationibus adest, noua semper ad veritatem conuellendam, & subsequenter vnionem meditatur, & fingit: antiqua editio, licet omnia Consistoria, & consultationes, vbi opus est, prosequatur, de Syropuli gestis nec verbum quidem, vt diximus, Creyghtonus credit Syropulo, qui de se multa ampullatur, qua ratione id agat, non expedit. Id vero agit, quia Syropulus vnionis hostis inficetissimus est, & omnium gentium odia, si fieri posset, æque atque Creyghtonus in Romanum Pontificem conuertere

D

studet.

studet. Sed hæc ratio neque Syropulum fidelio**rem**, neque cui plus credi debeat, facit, quinimo apud oculos ad omnia viros fidem illius minuit, & perfidiæ violatæ veritatis suspectiorem reddit. Ideoque, si verbis illius insistentium esset, neque ille indolem magnorum moliminum capacem, neque scientiam rerum, nec pectus Christianæ pietatis imbutum Sacramentis gestavit, nec in negotiorum vehementissimo æstu firmis institit vestigijs, & in his promulgandis apud posteros tanto famæ suæ vulnere velificatus fuisset, etiam patrono Creyghtono: sed de his infra fusius.

Non dices puto, eundem esse Sacellarium, & Ecclesiarcham, nominaque confundi: illis tamen Ecclesiarcham designari, vt tuo Ecclesiarchæ locum quartum in prima Pentade præfinias, & illius mentionem habeas. Obstat siquidem ἀρχων ἐκκλησιῶν, *Præfectus Ecclesiarum*, in iisdem Catalogis post tot alios collocatus. Sin minus, bis eiusdem dignitatis nomen repeteretur, quod in vniuersa pagella asserere, esset merum stuporem, & memoriam scriptorum intermortuam digito monstrare, quod a tuo candore remotissimum existimo. Neque hic ex arena funem tibi neccit Simeon Thessalonicensis, Vir apprime doctus, & in rebus Ecclesiasticis posteriorum temporum ἀποβλητός, cui in similibus neque tu, qui omnia audes, contradixeris. Is Dialogo contra Hæreses Ecclesiasticarum dignitatum Catalogum texens, & ministeria primæ Pentadis vti præcipua recensens, nullum in illis Ecclesiarcham agnoscit, tum ea, quæ inferioris dignationis sunt, exponens, neque inter illa Ecclesiarchæ commemorat. Hinc argui potest Ecclesiarchæ dignitatem inter contemptissimas habuisse. En habe verba: τῶν λοιπῶν ἐν διαφοροῖς διακονήμασιν τοῖς λειτουργοῖς Ὀφφικίοις, λειτουργίας καὶ τμημάτων ἐκκλησιαστικῆς, ὡν καὶ τάξις εἰσὶ καὶ ὑπερησίας διαφοροῖς καὶ ὁ μὲν αὐτῶν Οἰκονόμος χρεῖστον ἔσθ' ἡ τμημάτων τε καὶ αἰε-

σόδω, κὶ τῆ ἀσκητικῶν ἐκείνῳ ποιήσῃ. ὁ δὲ ἔτι
 καὶ ἐπὶ τούτων φροντίζειν εἰς λυσιτέλειαν τῆ κοινῆ, καὶ σύστασιν τῆ
 ἐκκλησιαστικῶν. κὶ μὲν τρεῖς ἡ ἀκονομία Στεφανῶ, κὶ τῆ λοιπῶν Δια-
 κόνων ἐξυπηρετικῶν μὲν, κὶ τῆ διδασκαλία, κὶ τῶ κηρύγματι,
 ὡς Στέφανός τε κὶ Φίλιππος. ἀλλὰ καὶ ταῖς χρείαις, κὶ ταῖς ἑτα-
 πείαις τῶ ἀδελφῶν. οἱ δὲ τῆ ἱερῶν μουσῶν ἐπιμέλειαν κὶ ἐν αὐταῖς, κὶ
 τῶ τούτων, ὡς δὲ ἴσως, ἐξορίζεται. οἱ δὲ φυλάσσει τὰ σκόλη, καὶ τῆ
 ἱερῶν ποιεῖν, κὶ τῶ τῶ ὕμνων, καὶ τῶ λαῶ ἀτακτεῖ. κὶ τῆ ἱερ-
 χικῶν ἐσθυμάτων, κὶ τῶ λοιπῶν ἀγίων ἱερῶν ἐπιμέλειαν τῶ φροντί-
 δα. οἱ δὲ τῶ τῶ ἱερῶν ἐπιμεταί, καὶ ἀτακτεῖ τούτους, καὶ ἀνεργῶν
 τῶ ἐπὶ αὐτῶν, σεσατομῶν τε ἐξορίζεται, κὶ ποιεῖ τῶ ἱερῶν ποιεῖν
 ἀγῶν, κὶ τῶ τῶ γαίμων νομίμως φροντίζει γίνεσθαι τὰ τῶ ἐπιμετῶν
 τε, κὶ τῶ τῶ κείσων ἐξυπηρετικῶν δικαίῳ μὲν γνῶμης τῆ ἱερῶν, κὶ
 τῶ ὑπομνήματα φυλάσσει, κὶ χεῖρ ὄλας ἐστὶ τῶ ἀρχιερεῖ διεξί. οἱ με-
 τῶ τούτων δὲ τῶ τῶ ἀγαθῶν οἰκῶν τῶ κὶ τῶ πόλιν διεργῶν, καὶ τῶ
 ἐν αὐτοῖς ἐπιμέλειαν ἀταξίας, κὶ μᾶλλον τῶ ἐν τῶ θυσιαστηρίῳ τε
 κὶ τῶ βήματι, μή ποτέ τι ὄρα τῶ δέον εἶναι γινόμενον, ἢ τῶ ἱερῶν
 ἐπιμέλειαν. ἔτερος δὲ πάλιν τῶς ἐπιμετῶν ἐξ ἀνεργῶν διεξί
 τῶ ἐξί. κὶ τῶς θείας κὶ ἱερῶν ἐπιμετῶν νόμους, τῶς φῶν, ἢ ἀλλῶ
 τινὶ ἀμῆρτηματι ἀεπίπτοντας ἐξορίζεται, καὶ ὅλα ὑποβοηθείας
 αὐτῶν κὶ σωτηρίας διενεργεῖ, οἱ κὶ ἐξαίρετως χειροτονεῖν κείται τῶ
 θείῳ λαμβάνοντες ἀγαθῶν. ὁ τοῦ μᾶλλον εἰς χεῖρ. κὶ ἐγίγνωσι
 τῶ ἀρχιερεῖ, κὶ ὄρατοι αὐτῶ τυχεῖσιν ὑπουρῶν. ἔτεροι εἰσι πλείους,
 ἄλλος ἄλλῳ ἱερῶν λειτουργίαν λαμβάνοντες, οἱ πᾶντες ἐκ ἀπῶν
 κὶ ὡς ἔτυχεν, ἐνεργῶσιν, ἀλλὰ χάριν λαμβάνοντες πνεύματος, ἵνα
 κὶ τῶ ἀλογίαν ὄρα τῆ ἱερῶν, κὶ τὸν ἀγιασμῶν, κὶ τῶ ἐνδοσιν,
 κὶ τῶ ἀκῶν ποιεῖ τῶ ἐνεργῶν διεξί ὁ χεῖρτος ἔχουσιν. ὅτι καὶ ὄρα
 τῶ Ἀποστόλων τῶ ἐστὶν ὡς κὶ ἐπὶ Βαρνάβαν κὶ Παύλῳ γέγραπται,
 ὅτι προστάξασθε οἱ Ἀπόστολοι ἐπιθεῖν αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ
 ποιεῖ τῶ ἔργον ἀπέσφλιν. διὸ κὶ ἐπὶ ταῦτα χειροτονία γίνον, πλὴν
 ἔξωθεν, κὶ ἐκ ἐν τῶ βήματι. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶ βήματι, ὡς εἰρή-
 καμῶ, φῶς χειροτονία γίνον, Διακόνου, κὶ Πρεσβυτέρου, καὶ
 Ἐπισκόπου. ἐν οἷς καὶ τὸ ἡ θεία χάρις, διεξί τὸ τέλειον τῶ χεῖρ-
 ματος, ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς λέγει, ἔτε κὶ τῶ τῶ ἡ θεία ἢ χειροτονία ἐστὶ,

καθολικῶν τε καὶ μερικῶν. Reliquorum in diuersis ministerijs, quae Officia nuncupantur, munia Ecclesiastica obeuntium, varij ordines sunt, & ministeria. Et hic quidem Oeconomus ordinatur, & possessionum, atque introituum: & eorum, quae singulis dispensantur, curam gerit: namque horum quoque ob publicam commoditatem, & rerum Ecclesiasticarum conseruationem cura habenda est. Idemque Stephani, Philippi, & aliorum Diaconorum ministrantium in doctrina, & predicatione, sed & in necessitatibus, & mensis fratrum oeconomia. Hic in sacrorum Monasteriorum administratione vitam ponit, & res eorum, uti fieri potest, defendit, & in illis conseruandis euigilat. Alius conseruat vasa, & rebus sacris consulit, & hymnos ordinat, & populum via, ac ratione procedere cogit: & vestimentorum Pontificiorum, & aliorum sacrorum vasorum curam gerit. Alius Presbyteris praefectus, & in ordinem cogit, & eorum consilia expostulat, & ordinandos examinat, & consecrandos consecrantibus offert; & quae nuptias respiciunt, mandat; & quae sunt Episcoporum, & litium inseruando disponit ex consilio Praesulis, & Commentaria conseruat, & tandem manus est dextera Praesulis. Qui post hos sequitur, sacrarum adium, quae in Urbe sunt, res disquirat, & ut recto ordine procedant, procurat, & potissimum ea, quae in altari, & Bemate, ne quid praeter decorem, & aequum fiat, & res sacrae negligantur, incumbit. Alteri item eos, qui ex abiuratione fidei in Ecclesiam reducuntur, amplecti, cura demandata est, & sacras diuinasque leges inuiolatas seruare, homicidio, & sceleribus coinquinatos examinare, & omnia in eorum auxilium, & salutem operari, qui praecipue creantur Iudices, diuinum assumentes Euangelium, quae potissima est eorum executio; & proximi sunt Pontifici, & primi illius administrari. Sunt alij perquam plurimi, alius aliud ministerium exercens, qui omnes non simpliciter, & ut fors tulerit, operam impendunt, sed gratiam spiritalem accipiunt, ut & benedictionem ab Hierarcha, & sanctificationem, & facultatem, & orationem ad efficiendum opus per gratiam; quod Apostolorum traditione tenemus; ut de Paulo, & Barnaba scriptum est

nempe

nempe Apostolos illis manus imposuisse, delegasseque ad opus. Qua propter & hic ordinationes sunt, extra tamen, & non in Bemate. In Bemate siquidem ipso tres tantum ordinationes, ut diximus, perficiuntur, Diaconi, Presbyteri, & Episcopi, in quibus enunciat, Divina gratia, propter absolutam perfectamque gratiam a Pontifice: cum & perfectior ordinatio peragitur, & uniuersalis, & non particularis.

Pag. 11. Enimvero cum quinque tantum in omni Græcia initiati sacris viri Ecclesiastici Crucis figuram ornamenti causa, & distinctionis honoraria vestibus adsutam portarent, dicti ob id peculiari nomine Crucigeri, ut nonnulli hodie in Hispania equites Aurati, ac Rhodienses ante iugum Turcicum, qui Patriarcha in assiduis consultationibus assiderent, secretorum omnium participes, nosler in eo principali coetu quartus locum obtinuit. Per ridiculum est, quod ais, Crucigeros Crucem vestibus adsutam deportasse, ut equites Auratos in Hispania, aut Rhodienses ante iugum Turcicum; nam equites Aurati, & Rhodienses, nunc Melitenses, qui in locum Rhodiensium immigrarunt, Crucem vestibus adsutam ante pectus, Crucigeri Patriarchales super pileum, uti & Patriarcha ipse, deferunt. An pectus, & caput in homine, & vestis, & pileus in indumentis idem sunt Chreyghtono? Non moror. Rhodienses ante iugum Turcicum. Quasi vero post iugum Turcicum non portent. Plane pupulus es. Cernis, sed non discernis; uti asinus in speculo. Portant ergo nunc quoque, si oculi mei, quod ante eos obuersatur, vident, nec in sole caligant. Ante iugum Turcicum. Hoc tempore non gemunt sub illo iugo, & licet Rhodus in potestate Turcarum sit, Equites nemini mancipati, & arbitrio suo omnia agentes, Turcam ipsum grauiter vrunt, & illius seruitio subiectos in famulatum miserum captos deducunt. Crucis figuram ornamenti causa vestibus adsutam portant. Dicto hoc tuo licet proteruo Pontificijs non nocet. Verum est, Crucem portant, non ornamenti cau-

ti causa, sed distinctionis honorariæ. Quare vero causam potissimam taces? Ideo deferre, quia uti veri Christiani salutem suam atque redemptionem ex ea agnoscunt, & propterea eadem ipsa ratione, qua & Christum ipsum, qui in ea pependit, venerantur, & colunt, in infortunijs atque ærumnis sibi salutarem, propitiam, atque auxiliarem sperantes adfuturam. Sic ante oculos inpectore, sed menti cordique infixam deferunt, semper parati pro illius cultu, & propugnatione, quancumque occasio se tulerit, vitam ponere. Hoc tu taces, & ad ornamenta confugis. An illi mulierculæ sunt nondum virum expertæ, qui ornamentis quæsitis amatores sibi conciliant? Sint tibi ornamento, qui extra Ecclesiam es, Christianæ pietatis insignia. Illi suæ pietatis, & in Deum Christianorum cultus signa manifesto degerunt. Sic etiam Græcorum Crucigeri super caput, uti in homine locum honoratiorem Crucem gerunt. Dicito sodus, an qui amplitudine officij magnus est, idem est, & magnitudine meritum conspicuus? Quasi vero ad dignitates, in Græcia non nisi promeriti euehantur, & decernantur officia, & semper sint Luscinix coruis honoratiore, & detur omnibus, quod tu supra innueras; Pag. 6. *Quod & Adriano eius nominis sexto Pontifici Maximo, qui plerisque Cardinalibus ignotus, & umbra otij literarij delitescens absque vel ambitione sua, vel alieno adminiculo ad papatum ab ultimo Cantabria ore peruolauit.*

Tum veluti Christiana sacra expuijsses, in gentilismum conuersus loqueris, Pag. 6. *Paucos præterea charitate Dii superi amplectuntur, & promouent, & pro beatissimis habendi sunt, quos Numina in medio cursu non destitunt, aut non conijciunt in ea infausa tempora, quibus iustos homines expetiscere est ad certissimum ruinam iter precipitare. Deus vnus tibi, Dii superi, &, Numina, & non semper de humano genere merentes bene, sed sæpe sæpius hominibus etiam probatissimis noxij, quibus agendæ sunt gratiæ, si non nocent,*

ceant, vel in medio cursu non destituant. Plane Dij-
 miles inferi sunt, quibus offerebant Ethnici sacrificia,
 tantum ne nocerent. Et Deum optimum, & maxi-
 mum causam malorum facis, impie? Sed ad hos tuos
 Crucigeros reuertamur. Pag. 12. *Nec enim biviis rubra
 Crucis in Constantinopolitana rubri pilei gestamine in Romana
 multum abludebat. Quinqueuir Patriarchalis a Cardinale Ponti-
 ficio. Tantus stupor Creyghtoni, cum nullis legibus, &
 nullis iudicijs frænari possit, ferro & fune a ceruicibus
 suis repellendus est. Inter Crucem, & Crucem, siue ea
 Constantinopolitana sit, siue Romana, dissimilitudinem
 esse nemo nisi fatuus affirmauerit. Siquidem linea li-
 neam medio perscindens tam Constantinopolitanis, quam
 Pontificijs Crux est: parique cultu Crucem dominicam
 referens colitur ab vtrisque. Quas Cruces supra vestibus
 adsutas somniaueras; nunc rubras, nec multum illas ab-
 ltere a rubri pilei gestamine in Romana Ecclesia, &
 quinqueuiros Patriarchales non absimiles a Cardinali-
 bus, scribis. Et sic iam Pithecium Leonibus simile est.
 Tanta rerum cæcitas in Creyghtono constipatur. Di-
 gnitas Cardinalium super alias emicat, Quinqueuiro-
 rum Patriarchalium infra Presbyterorum succumbit:
 Balsamon tuus, quem pro te laudas. Μόνοι γὰρ οἱ ἀξιωματικὸς
 ἀρχιεπίσκοπος Ἐκκλησιαστικῶν ὡς τὸ Πατριάρχου ὡς τῶν ἱερῶν
 καὶ Θεοῦ. γίνεσθαι δὲ τὰ τοῦ ὡς ἀλλοῦς. οἱ γὰρ καὶ κατὰ Χαρτοφύλαξ
 ἢ ἀξιωματικὸς μεγάλης Ἐκκλησίας θεωρεῖσθαι ἐν τῇ ἕξῃ της Συνα-
 ξίας συνάξεσθαι ἢ μόνον τῶν ἱερῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχιεπίσκοπων δότω ὡς
 ἀξίως τὸ αὐτοῦ Βασιλέως Κυρῶ Α' Ἰωάννη τὸ Κομνηνῶ. Solum
 enim is, qui a Patriarcha officijs Ecclesiasticis digni habiti sunt,
 sedent ante Sacerdotes. Fit autem, & hoc prater omnem ratio-
 nem. At is, qui nunc est Sanctissima Ecclesia Chartophylax in
 Congregationibus, qua sunt extra synodum, sedet non solum ante
 Sacerdotes, sed etiam ante Pontifices ex constitutione inclyti Impe-
 ratoris D. Alexij Comneni. Solutus est legibus Chartophy-
 lax*

lax in sessione indulto Imperatoris Alexij, sed in Congregationibus, quæ sunt extra synodum. Cardinales in Romana Ecclesia a solo Romano Pontifice creati, non solum in Romana Diœcesi, sed in alijs vbicunq; gentium prouincijs sint, non pileo rubro, sed sua dignitate collucet, & auctoritate etiam apud Reges, & Imperatores conspicui sunt. Quinqueuiri extra urbem Byzantium in multis numerantur, & alga viliores sunt. Et tu ex solo rubræ Crucis gestamine cum Cardinalibus Pontificijs componis.

Vna Romana Ecclesia est, quæ Cardinales ea circumuestit dignitate, maiestateque, vt nec filij Regum, nec sanguine illis coniuncti in eorum numero collocari non dedignentur, imo vt id assequantur, orant, & vt ita dicam, suppliciter postulant, & multa sollicitudine procurantes tandem extorquent. Sed vnde nam habes, crucem illam rubram fuisse? Balsamom, quem tu laudas, vocat *κερωτόν τιάρα*. Tibi *τιάρα* Crux est, *κερωτόν* rubra, & cum Cruce Cardinalium insulse admodum comparas, qua tradis *Scriniarium caput redimire solitum*, eodem Balsamone referente. Non negabis hic, si frontis integræ es, Balsamoni verba Græca non lectitasse, sed interpretis, a quo tantus homo deceptus es. Vel si dicas legisse, iam edico, non intellexisti. Hinc quilibet arguerit, Creightonum linguam Græcam ita callere, vt quæ in ea scripta sunt, præpostero, imo contrario modo intelligat. Et vide. Balsamo post Constantini decretum de Priuilegijs Papæ, notat vi illius edicti, siue iussionis ius habere Romanum Pontificem Imperatorijs priuilegijs, vna excepta corona, fruendi, & Papæ Romani priuilegia secundam Synodum vniuersalem Patriarchæ Constantinopolitano concessisse, & Cerularium Michaëlem, & nonnullos alios conatos fuisse ea sibi arrogare, sed inani conatu. Disce ergo ex Balsamone Canonem illum secundæ synodi de priuilegijs Constantinopolitano concessis, ante
& post

& post Cerularium vsu non fuisse receptum. Hinc ad Clericos Constantinopolitanos sermonem conuersus affectuque sic eos dignitatibus honorari non esse vetitum: sed eas quoque, vti & Patriarchæ priuilegia, ad sua tempora esse mancas, & mutilas, & quasi semiptutas. Quod probat exemplo Chartophylacis, qui est vnus ex Cardinalibus Constantinopolitanis, cuius ius erat, ex eodem Decreto Constantini, in die festo Sanctorum Notariorum, equitandi equum Patriarchalem cum albo linteamine. En verba; Τιμὰς δὲ ἐστὶ ἀξιωματῶν τὰς κληρικῶν τῶν Κωνσταντινουπόλεως ἐκκαλύπτει. πῶς καὶ τὰυτὰ κολοβαμὲν εἶναι. ὁ δὲ καὶ κρηρὸς. Χαρτοφύλαξ. ἀπὸ τῶν παρόντων ἰνδίκων διακρίεται καβαλιμαθὲν καὶ τὴν λιτὴν τῶν ἁγίων Νοταρίων τὸ Πατριαρχικὸν ἄλογον καὶ ὁθονίε λακῶν. ἔσθ δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς καθ' ἑνωσίαν Πατριαρχικῆν στέφανος καὶ χρυσοῦς τιάρας, ἥτις καὶ ἐν Χαρτοφυλακίᾳ ἀπέκλειται. Clericos autem Constantinopolitanos dignitatibus honorari non est vetitum, sed ea quoque sunt mutila. Ius autem habet ex hoc edicto Chartophylax equitandi in festo Sanctorum Notariorum equum Patriarchalem cum albo linteamine. Oporteret etiam eius caput, ut pote Patriarchales Caddenarij tegi aurea tiara, quæ etiam in Chartophylacio sita est. Si oportebat, & suo iure non exciderat, aurea tiara vti, quæ erat in Chartophylacio reposita, ergo eo tempore illa non vtebatur. Vnde ergo tu elicis ex Balsamone, in quibusdam sacris solemnibus aurea corona redimire caput solitum? An qui redimire debet caput, caput redimire apud te solitus est? Si eo tempore ius illi erat redimire caput, & redimiebat, & eo ipso modo, quo cætera sua iura vsurpabat, certe dignitas illius non fuisset manca, neque mutila. Et quando iam Ecclesiæ Constantinopolitanæ iura, vt Romanæ parem aut superiorem ostendas, euanido semper eloquio Constantinopolitanam offers, factum est, vt αὐτὸ τῶν ἁγίων Νοταρίων, quædam sacra solemnia euaserint.

E

Sed

Sed hisce tuis ineptijs aliam quoque Balsamonis eodem ipso loco superaddito. Subdit Balsamon, Patriarcham Alexandrinum sua ætate ex edicto Constantini ius habere, vt cum Phrygio celebret; & causam apponit, quod Cyrillus Alexandrinus tempore Ephesinæ Synodi aduersus Nestorium celebratæ facultatem hanc habuerit. Cum enim Celestinus adesse Ephesi, & iudicare Nestorium non posset, visum est, vt S. Cyrillo a Celestino huic synodo præsidere permetteretur; vt itaque constaret eum ius habere, & auctoritatem Papæ; sedit cum Phrygio, & condemnauit Nestorium. Facultatem ergo non habuit ex edicto Constantini, sed ex mero decreto Romani, vt præesset synodo, tanquam locumtenens Romani, & sic condemnaret Nestorium Hæreticum. Sed Romanus id perpetrandi habuit a Constantino, & facultatem sibi a Constantino traditam communicauit Cyrillo. Ais tu? Negant Pontificij, qui decretum illud Constantini confictum esse tradunt. Quæ enim ratione tradidit Constantinus Romano, quæ ipse non habebat? Res Ecclesiasticæ ad Ecclesiasticos pertinent; non ad seculares, etiam si Imperatoria maiestate præfulgeant. Sed de his opportunitiori loco.

Reuertamur rursus ad ea, in quibus insistimus; Pag. 12. *Nec enim huius rubræ Crucis in Constantinopolitana a rubri pilei gestamine in Romana multum abludebat, quinqueuir Patriarchalis a Cardinale Pontificio. Iam formica camelus factus est, culex elephas, limus mons aureus, & rana lusciniæ. Cardinalis Patriarchalis non multum abludit a Pontificio. Et est frons? & est pudor? Inter ne doctos, & rerum humanarum, ac diuinarum peritos. fermocinaris, & das sine mente sonos, an cum sciotis, & qui nondum solem viderunt? Cardinales Pontificij per totum terrarum orbem, in ea dignitate reident, auctoritate perillustres, existimatione conspicui, ab omnibus nationibus, ne singulas*

gulas recitem, in honore, eoque maximo habiti: Patriarchales isti tui sunt tantummodo Patriarchæ Constantinopolitani, & extra illius Diœcesim inglorij, male ominati, infortunio ipso infortunatiores, nulli; cum Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, singuli Metropolitanæ, & minores Episcopi in suis Diœcesibus hos Quinqueuiros, & alios officiales habeant.

Tu interim Romanorum cultum, & honorem, & amplitudinem facile transiens, ad antiquitatis incertas laterbras sermonem conuertis; Pag. 12. *Et si prioritatis prerogatiua spectaretur, ordinis Constantinopolitani eminentiam, & antiquitas collati muneris, & numeri paucitas preferendam monstrarent: Siquidem ante Innocentium Quartum in Lugdunensi prima purpurei galeri honos nomini est adtributus, & exinde catalogus Cardinalium ad Pape nutum quotannis creuit. At Constantinopoli a primis Ecclesiæ fundamentis illud senatoria dignitatis culmen effulsit, in sacro semper Quinario comprehensum. Et quid erit desipere, si hoc non est? Byzantium antequam in Constantinopolim assurgeret, & Patriarchæ dignitate insigniretur, Episcopus simplex, licet haberet suos Clericos, & officiales, non tamen ij fuerunt, ut Cardinalibus Pontificijs adæquarentur, cum eo tempore Romanus suos haberet, sed eminentioris amplitudinis, cum & Romanus amplitudine reliquos alios omnes superaret. Quod si ea ratione, qua tu contendis, dignitas antiquitate acquiritur, iam aliorum Episcopatum Quinqueuiri ipsis Constantinopolitanis pares essent, & dignitate, & cultu, quod eodem cum illis tempore originem suam agnoscunt. Interim tu antiquitatem, & muneris eminentiam non probas. Nec numeri paucitas dignitatem adauget, neque imminuit, sed munus ipsum, atque fastigium. Siquidem ante Innocentium in Lugdunensi prima purpurei galeri honos nemini est adtributus. Esto. Quid tum? Ergo Cardinalibus Pontificijs præ-*

poni debent Cardinales Patriarchales Constantinopolitani. Ita argutatur Creyghtonus. Quasi vero galerus rubeus creet, consecretque Cardinales, & si rubeus non esset, neque essent Cardinales. Neque galerus, neque indumentum faciunt Reges, & Principes, sed ipsa auctoritas, & dignitas, & Dominij culmen. Et nomen Cardinalis purum putum Latinum est a Cardine, in quo ianua innixa sustinetur, postmodum quoquo versum mouetur, non leui indicio, primum cum dignitate ipsa apud Latinos enatum in Græcos deriuasse, & Græcos ipsos, cum ad similitudinem Latinorum sua conformarent, ne in dignitatibus inferiores viderentur, uti dignitatem, ita nomen quoque strogasse. Quod si inter Græcos a primis Ecclesiæ illius fundamentis primordia sua dignitas habuisset, nomen sibi non a Latino, sed a Græco vindicasset. Quid enim apud Græcos καθ' Νουάλ(θ) notat? Dicit tu, qui tantum tibi in Græcis atque Latinis præsumis. Non deriuabis puto a Græco κάδος, vel κάδ'ος, quod est cadus, dolium, amphora, metreta, vas vinarium. Hoc nominis decus trahe ad alios: Græcis, qui pensant sacra sua, & multi pretij deputant, simile nefas transfundendum non est. *Et inde catalogus Cardinalium ad Pape nutum quotannis creuit.* Ergo Constantinopolitani Romanis præstantiores sunt: & nihilominus Constantinopolitani ad nutum Patriarchæ, atque Imperatorum singulis horis creuerunt, & decreuerunt, & locum, in quo nati sunt, & in quo quisque initio sui ortus constitutus est, immutarunt.

Quare cum hæc scriberes, ad ea, quæ infra refers ex Balsamone, animum non adiecisti, de Protec dico allecto a Patriarcha Xiphilino? Pag. 12. *Et Antiochenus Patriarcha Iuris Orient. lib. 7. a nostrorum Synodaliū appellationibus variat, quinarium tamen ad amussim retinet, & a Magnō Oeconomo exorsus numerare, in nostri officium desinit, idem tum forte*

cum

cum sacellio : Verum in huius Synodi temporibus relicto domi Oeconomio ad dispensanda Ecclesiæ necessaria, cum reliqui in Italiam iter adornarent, Sacellarius secundus ordine in primum locum subrepsit noster ultimus in quartum, Protecdicus in ultimum. Iam omnis dubitatio sublata est, & nutu Patriarchali non immutantur, neque crescunt, neque decrescunt Cardinales in Constantinopolitana Ecclesia. Pag. 13. In nostri officium desinit, idem tum forte cum Sacellio. Nec forte Codinus. Sed uterque supernumerarium, & accensum posuisse videtur, cum infularum auctoritate pari, ut quinarium, si qua occasione repentina minueretur, numerum suppleret. Ergo occasione nata minui poterat quinarium numerus, & ab alio inserto suppleri. Et hoc non erit ad Patriarchæ nutum officia immutari, & crescere? Et quoniam Balsamonis auctoritati tantundem defert Creyghtonus, eumque tantum deputat, ut de hisce rebus fidem illi non admodum moleste adhibeat, ex hoc eodem loco, quem laudat, vestigemus, quid Balsamo de statu, & firmitate officiorum edisserat. Ipse de Chartophylacis sessione in publicis congressibus tractans, Alexij Comneni Imperatoris constitutionem præscribit, in qua illa sunt; Chartophylacis priuilegium de sessione illius in congressibus extra sanctum Bema imminutum fuisse a Præsulibus narrat, cum illi contenderent, negarentque sessionem ante Pontifices, quæ illi longo temporum interuallo approbata fuerat, & a prioribus Patriarchis, & Præsulibus. Hinc Imperator decernit, nihil esse immutandum, restituitque Chartophylaci priuilegium, quod antea possidebat. Tum sic, Chartophylax prisco ævo ex præscripto Canonum sedebat ante Sacerdotes, & Præsules in congressibus extra Bema, hoc illi priuilegium uti absolum imminuitur a Præsulibus, postmodum restituitur ab Alexio Comneno. Ergo in Ecclesia Constantinopolitana ad nutum Pontificum, Imperatorum, & Patriarcharum Officia

loco

loco suo dimouentur, atque labefactantur, vti in Ecclesia Romana numerus Cardinalium: neque enim hæc infrangibilia sunt, si tamen tenet, quod refert Balsamo dicto loco.

Pag. 12. *Nullus vnquam Cardinalis Pontificius præcinctam auro cristam vexit.* Infano etiam respondendum, ne sapere sibi videatur. Auri splendor dat dignitatem, & Ecclesiarchæ Greyhtoniani caput galea auro confecta circumcingit, non item Cardinalium. In pileo Ecclesiarchæ fuerit textile cum serico aurum. An non hoc idem est, quod in pilei Cardinalium ruga præcingitur? Quare cum scribis, nullum vnquam Cardinalem Pontificium præcinctam auro cristam vehere, nugas agis, cum pileum, & biretum in cristam conuertis. Pag. 12. *Et quamuis alter Balsamon nostro Scriniario ducentis ad minimum annis antiquior, & ipse quondam eiusdem Ecclesiæ Scriniarius Magnus, & Antiochenus Patriarcha.* Chartophylax hic Balsamo, qui Concilio interfuit, a Theodoro, qui in Canonibus Commentarios edidit diuersus. Sed quo tempore vixerit senior, non est vna omnium sententia, & rem nostram parum attingit. Ipse in Præfatione operis in Nomocanonem Photij, videtur scribere sub Manuele, & Michaelæ Cerulario, alij eum sub Isaacio quarto, & Georgio Xiphilino, alij alijs temporibus reponunt.

Præterea, plures supersunt Synodi Constantinopolitane aduersus recens exortas Hæreses, nec non male sanas aliorum opiniones, in quas conuenere Metropolitæ Episcopi, & Patriarchalis Curie officialium pars potior, & decretis earum subscribere, in quibus licet aliorum dignitates, & officia expressa videam, magni Ecclesiarchæ nulla mentio occurrit, nec vestigium vllum apparet. Lege Synodum sub Emmanuele Imperatore contra Soterichum. Subscribunt in ea præcipui *ἀρχιεπίσκοπος*, Sceuophylax, Oeconomus, Chartophylax, & Sacellarius, at
Eccle-

Ecclesiarcha nullus est. Sed infra post multos alios spectatur, ὁ ἀρχων τῆς ἐκκλησιῶν. Vin. plura? Theodorus Balsamo, pergratum schismaticis nomen, Meditator de Chartophylace, & Protecrico, primæ Pentadis dignitates, & earum munia deformans, culmen tam sublime, & apicem, & in sacro Senatu principis, & sanctioribus Consistorij arcanis Patriarchæ, Consiliarij tui Magni Ecclesiarchæ, nec de nomine quidem nouit. Audi.

Τῶν γὰρ ἐκκλησιαστικῶν δικαίων διαμεμβρῶν διχῆ, εἰς τὰ ἀδελφείων τῆς ἐκκλησίας πολυδύως, καὶ εἰς τὰ τῶν Πατριάρχων περιουσιάζοντων κανονικῶς εἰδέσσει τοῖς τὰ τῆς ἐκκλησίας ὁροθετηθεῖσιν ὀρθόδοξοις ἡμῶν ἀποκριτοῖσιν, κατὰ μετρίαν ταῦτα πρὸς πάντες σεκρέτων διαγῆ λοθοῦσται. καὶ ἀναθεῖναι τῶν τῶν διοικήσιν διακονηταῖς. ἢ δὲ γὰρ εἶδει τὴν ἕτως ἀγακλειῶς ἐν πᾶσι νυμφοσολέμβρον, πᾶσι σπαπάλω ἀγολεῖας, καὶ δὲ ἄλων χορτάσματα. ἐκτοτε γέν, καὶ μέχρι τῆς πᾶσι πρὸς πάντες περιουσιάζοντων, τῆς ἐξωκατακόλιων ἀρχόντων φημι, ὡς τὸ πέντε ἀπόδησιν ταυτὶ διεξάξον ἦσαν τῆς μεγάλης οἰκονόμου τῆς μεγάλης Σακχίλαρις, τῆς μεγάλης σιδοφύλακος, τῆς Χαριτοφύλακος, καὶ τῆς Σακχίλις. καὶ ἔχει τῆς ἐκκλησιαστικῶν κλήματων τῶν περιουσιάζοντων ὁ μέγας οἰκονόμος. τῆς καὶ πᾶσι καὶ τῆς περιουσιάζοντων μοναστηρίων τῶν μερίμεν, ὁ μέγας Σακχίλαρις. τῆς ἱερῶν κειμηλίων τῶν ἐπιμελῆσαν ὁ μέγας σιδοφύλαξ. καὶ τῆς καθολικῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς δὲ καὶ τῆς ἐμφυτεύσεων τῶν διοικήσιν ὁ Σακχίλις. ὁ δὲ Χαριτοφύλαξ κατὰ μὴν μονομερῶς τὰ τῶν Πατριάρχων δικαίω τῆς ἀρχιεπισκόπου ἀνήκοντα. Cum autem Ecclesiastica iura bifariam diuidantur, videlicet in ea, que varijs modis ad ipsam Ecclesiam pertinent, & in ea, que per Canones peculiariter addita sunt Patriarchæ, oportuit omnino, principes nostros orthodoxos, qui rebus Ecclesiæ certam legem dederunt, hæc dispartiri in quinque secretorum religiosa ratiocinia: atque horum administrationem certis ministris committere. Nam minime conueniebat, ipsum Patriarcham, tam insigniter in omnibus speciem sponsi præferentem, occupari tractando vasto, mancipijque satiandis. Inde igitur in hunc usque diem, a quinque Præfatis, quos magistratus excoactos.

los dicimus, tanquam a quinque sensibus hæc administrantur, nimirum a Magno Oeconomo, a Magno Sacellario, a Magno Sceuophylace, a Chartulario, & a Præside Sacellij. Magnus Oeconomus pradiorum Ecclesiasticorum curam gerit. Magnus Sacellarius tam urbana, quam Peratica monasteria curat. De Sacris Concilij solicitus est magnus ille vasorum custos. Ecclesiarum in genere, atque etiam emphyteusium administratio, penes Sacellij præfectum est. Chartularius autem pro sua parte solus ea dirigit, quæ iure Pontificatus ad Patriarcham pertinent. Nugæ ergo tuæ illa sunt, & vanissimi strepitus. Inter purpuratos proceres, inter sacri Senatus primus proceres, & Concilij Patriarchalis sublime decus, & non multum eum abluere a Cardinalibus Pontificijs. Et tandem Ioannes Episcopus Cetri ad interrogatum Constantini Cabasilæ Archiepiscopi Dyrrhachini, Quis esset ordo in dignitatibus Ecclesiasticorum Officiorum? respondit; Ἀπὸ μὲν παλαιῆς ᾠδοῦσως πρῶτος ὄσιν ὁ μέγας Οἰκονόμος, ὁ δεύτερος ὁ ἐπι τῆ μεγάλης Σακέλλης, ἤγουν ὁ μέγας Σακχλάριος. Τρίτος ὁ μέγας σκασούλαξ. τέταρτος ὁ Χαρτοφύλαξ. πέμπτος ὁ ἐπι τῆ μικρῆς Σακέλλης, ἤγουν ὁ Σακχλάριος. καὶ ἕκτος ὁ πρωτέκδικος. οἵτινες καὶ ἔξωκατάκλιος λέγονται. Ἐτὶ Πρωτεκδικὸς δὲ ἰσφίκιον ἐν τοῖς ὑπεβηκίσις ἐν ἐκπικλαί, ὑπερον τοῖς ὑπερέχουσι σινεάγη ᾠδοῦ τῆ τῆ μακαρίας λήξεως Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γεωργίου τῆ Ζηζιλίου. τῆ πράξις δὲ ταύτη ἐπικολοῦσθαι καὶ γνώμη γενεά τῆ ἐν ἀγίοις Μητροπολίτε Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου ἐπικυβήσα καὶ ἔξωκατὰ τὸ γεγονός, ὡς δὲ λόγος καὶ ἀμύμπως παραχθῆν. δια τῶν κατὰ τινῶν ἀντιπόστων, ὡς μὴ διαδοχὰ μὲν τῶν πράξιν. καὶ τὸς ἔξωκατὰ κλήως δὲ Πρωτος ὄσιν ὁ Πρωτονοτάριος. καὶ τῶ ἐξῆς.

Ex antiqua traditione primus est magnus Oeconomus, secundus qui præest magne Sacelle, idest Sacellarius, tertius magnus Sceuophylax, quartus Chartophylax, quintus qui præest parvæ Sacelle, idest Sacellarius, & sextus Protecdicus, qui & exocatacoeli dicuntur. Protecdici officium, cum antea esset inter inferiora, postea in altiorum ordinem statutum est a beata memoria Patriarcha Constanti-

nopo-

nopolitano Georgio Xiphilino . Hanc autem actionem secuta est
 praeclara sententia Metropolitanæ Thessalonicensis Eufstathij , id lau-
 dans , & extollens , ut iuste , & extra reprehensionem factum ,
 cum quidam , qui actionem non admittebant , tunc contradicerent .
 Post exotacelos primus est Protonotarius , &c. Tum inferiora
 officia signat , & inter ea decimum sextum , decimum se-
 ptimum , & decimum octauum locum obtinent , Eccle-
 siarchæ tres . Δωδέκατ' ὁ δ' ὑπερῶν τῶν Διακόνων , μετ'
 αὐτῶν , οἱ τρεῖς Ὁσιώριοι , καὶ μετ' αὐτῶν οἱ τρεῖς ἀρχόντες τῶν ἐκκλησιῶν .
 Duodecimus Secundarius Diaconorum , post eos Ostiarij tres , dein-
 de tres Ecclesiarum Praefecti . Hinc poteris tuas aures mor-
 daci radere vero , hisce non contemnendis saltem apud
 te auctoribus . nec ipse negas sæpius in tuis ad Syropulum
 Notis , σαυροφόρις , ἀρχοῦρας , καὶ δέκα τμήλους , tria nomi-
 na idem significare , in hac historia , & Ecclesia Constan-
 tinopolitana . Et caue dicas , aliud esse Ecclesiarcham ,
 aliud ἀρχόντα τῶν ἐκκλησιῶν . Hæc enim duo nomina idem
 apud te sunt , Notis in caput 22. sect. 2. & in caput 30.
 sect. 4. & alibi . Sed in his σαυροφόρις , & δέκα τμήλοις
 non recensetur tuus hic Ecclesiarcha , sed multos post
 alios inferioris dignitatis Ecclesiæ ministros . Inscitus
 ergo tibi tu funiculum nectis , cum reboas , clamasque in-
 consulte , Ecclesiarcham hunc tuum in sacro Senatu prin-
 cipem , in tam sublimem apicem primitus caput exerere , & simi-
 lia . Sed tempore Concilij Florentini , erat in tanta au-
 ctoritate Ecclesiarcha . Id probandum tibi est . Sed non
 ex Syropulo , cuius testimonium de hoc argumento sa-
 pientissimi cuiusque fides respuet . An non hoc est , ut
 tuis verbis utar , portenta pro veris suggerere , hominumque
 illudere phantasij perurbanum Theologum Creyghtonum , & iam
 dudum in his rebus versatum . Inuestigentur etiam recen-
 tiora . Sub Cyrillo Lucari Berroënsi contra Cyril-
 lum Lucarim binæ coactæ sunt Synodi . In prima ce-
 lebrata anno 1639. Magnus Ecclesiarcha nusquam

est. In secunda anno 1642. subscribitur, sed post multos alios .

EXERCITATIO III.

Syropuli dictio examinatur. In quo oratoria ab Historica dictione differat. Insuper comparari dictionem Syropuli a Creyghtono, cum Oratorum antiquorum dictione: cum Syropuli dictio sit humilis, barbara, parumque distans ab ea, quam sordet, & sex urbium loquitur in familiaribus colloquijs. Et insipide conferri cum ea, qua est Gregoræ, & Niceta Choniata. Erasmi de obscuritate in conscribendis epistolis sententia. Et quam tandem fidem mereatur Syropulus.

Nondum factum, & curatum dedimus Syropuli negotium, cum Creyghtonus non concedat: nam ut suum hoc idolum, quantum potest, in sole aureo reponat, quid non, ex suo tamen sensu, depromit, & quas non machinas commolitur, quantumvis sciat, his suis perquam prolixis sermonibus sese permolestum satis, atque odiosum futurum. Hinc ad stylum illius intonandum conuersus, nullis verbis parcit. Pag. 7. Pontificij hic nasum subducent, librumque proscribent, ut nefarium a quodam esuriense Græculo, auctoritate Conciliorum minuenda, & Sacrosancto Pontificis Maximi labefactando imperio excogitatum. Non curant Pontificij, quid Græculus esuriens scribat. Tanta Pontificis Romani auctoritas, eloquio Christi, Conciliorum decretis, Patrum asseuerationibus, Doctorum continuis demonstrationibus confirmata, dictionibus homuncionum nullo modo succumbit. Agant quidquid velint nebulones, condant libellos, quibus faces supponat, suas nempe ineptissimas notulas Creyghtonus, illa semper uti e nebulis emergens illustrius micat, & vires acquirit cundo. Nihilominus cum officij illius sit, libellos

ios nefarios, & pietati Christianæ aduersantes proscribe-
re, ne eorum lectione minus cauti decepti in errorem in-
ducantur, eos damnat, & in ignem adiudicat.

Hęc in Pontificios, quid in suos? Ex aduerso sectarij nostri, ac
Rebaptista, quorum colluue miserabilis insula nostra non minus op-
pletur, quam tellus olim Memphitica locustis, ac ranis, ut minus docti
Pontificijs, ita magis æstuosi efferuescunt, & hæc eliminanda
penitus e regno censebunt, &c. Lege Lector, & miraberis.
Hęc, & quæ superaddit Creyghthonus in suos dedecora,
contra quos sæuiter inuehitur, considerent sectarij, ho-
norique suo, si possint, prouideant. Nos Syropuli dic-
tionem examinemus. Pag. 9. Et quamquam Auctoris no-
stri stilus ad immortalium Oratorum pulchritudinem non assur-
git, nemo tamen ab eorum temporibus inter omnes Græcos, qui
ad posteriora mundi secula lucubrationes protulere, puriori dictio-
ne scripsit, quam noster Sguropulus. Etsi cum Byzantinis confe-
ratur, Niceta, aut Gregora, qui nostrum aliquot æuis anteuertunt,
Deus bone, quantum discriminis! Isti adeo lutulento lacu resta-
gnant, circumductis in anfractuosa obscuritatem periodis, &
noster tam limpida scaturigine defluit, ut Græca eloquentia in-
ijs primum suffocata, mori videretur, in nostro ad primeuum
decus, maiestatemque reuiuiscere, &c. Ineptissima compara-
tio Historici cum Oratoribus. Quasi vero idem stilus, &
eadem dicendi forma vtrisque sit. Oratores, & potissi-
mum veteres in iudicijs, & concertationibus ciuilibus,
ut commoueant auditores, & sensus animi eorum con-
fundant, affatu quasi diuino sublatis, vehementiori im-
petu feruntur, & tropis atque figuris tum sententiarum,
tum dictionis animos audientium ita illigant, ut ad se
magnetis instar pelliciant, & velint nolint, ut ita dicam,
in alium mundum transfoueant.

Quod oppido quam bene cognouit Longinus de subli-
mi genere dicendi, Ὅτι μᾶτοι ἢ τῆς κρείων καὶ μεγαλοφρεπῶν
ἰστομάτων ἐκκλησίαν θαυμαστῶς ἀγῆ, καὶ κάτα κληοῖ τις ἀκρότητας, καὶ

οὐκ ὡς τοῖς ῥήτορι καὶ συγγραφοῦσι κατ' ἄκρον ὀπιπτόδωμα μέγε-
 θος ἄμα, καὶ κάλλος, σαφλῶσαν, ἢ βάρος, ἰσχυρῶ, κρατῆς, ἔτι δὲ
 τ' ἄλλα ἀὐτῶς τινὰ τοῖς λόγοις ὡς ἀγαλμασι καλλίστοις δι' αὐτῶν
 ἐπανθῶν ὡδασκοδόμια, καὶ οἰονεὶ ψυχρῶ τοῖς φράσμασι φωνητι-
 κῶ ἀντιθεῖσα, μὴ καὶ σελήπὸν ἢ, πρὸς εἰδόμεναι διοξίενα. φῶς γὰρ
 τῶ ὄντι ἰδίον τὸ γὰρ καλὰ νόημα. *Quod autem propriorum,*
grandiumque verborum delectus, mire afficiat, ac permulceat au-
ditores, (quod Cicero dixerat Tusc. 4. voluptas audi-
tus animum delinens), ipsisque Oratoribus, & in genere
scriptoribus omnibus summum scribendi genus sectantibus, magni-
tudinem simul, pulchritudinem, perspicuitatem, pondus, vim,
robur, & alia præterea, si que sunt, conciliet, idemque faciat,
ut verbis tanquam pulcherrimis quibusdam ornamentis efflore-
scant, ac veluti animam quandam vocalem rebus indat, super-
fluum apud artis peritos fuerit pluribus demonstrare. Vtique
enim propria mentis lux præclara sententiæ sunt. Torrens est
sententia exundans, ideoque multa cuiusque modi sternit,
rapit, dissipat. Hinc ab artis professoribus grauitas, ve-
hementia, acrimonia, & sublimis dicendi forma illis
attribuitur. Reges sunt in eloquentia, & copia, facul-
tateque dictionis imperant, mandant, dimouent, con-
cutiunt. Fulgura, & tonitrua æque atque Pericles,
ἀσπέρουσι, βροντῶσι, ξυκκῶσι τὰς πόλεις. Quod Cicero
vertebat in Oratore; Si Pericles tenui genere vteretur, nun-
quam ab Aristophane Poëta fulgurare, tonare, permiscere Græciam
dictus esset. Similes Oratorum concertationes Dionysius
Halicarnesseus Histor. lib. 7. πολιτικὰς κινήσεις, καὶ στάσεις.
Seditiones, & ciuiles motus, vocauit, δι' ὧν αἱ πόλεις ὄξοι καὶ
δαίμασιν φράσεις ἐτήχενσαν. Quorum ope admirabiles actio-
nes, & enentus præter expectationem negotia confecta sunt. Et
Sicinnius apud eundem lib. 6. Οὐκ ἔξ ἐνὸς δέον λόγῳ ἔ
συμφέρειν ἔξελασαν τὰς ἐβελδομίας, ἀλλ' ὑποτίθει τὸν
ἐνατίον αὐτοῖς λόγον. ἄλλως τε καὶ πρὸς τηλικύτων φρασμάτων
σκοπεῖταις ἤξιέ τε λέγειν πρὸς ταῦτα τὰς βελδομίας ἀπαρῶν
αἰδῶ

αἰδῶ καὶ Διάβειαν ὀποθεύμενος . εἰ γὰρ ἐπιτίθηται τὰ πρᾶγματα
 σφίσιν εἰς τοιαύτας ἀνάγκας κατὰ κελευσμοῖς ἕτε ὄντων, ἕτε ἀρχαῶν
 ἢ κεν. Non ex una oratione, quid in rem sit, æstimare, consul-
 tos homines, sed expendere etiam contrariae orationis momenta, &
 præsertim ubi de tantis rebus disquiritur. Simulque iubebat, ut
 responderet, qui vellet, pudore a'que timore posito: res enim ipsæ
 tanta necessitate circumuentis pudorem, & cunctationem non
 permittere. Veritas quæritur. Machinæ aduersarij, artes
 eludendæ sunt: doli, fraudes disijciendæ, prosternendæ:
 hostis fundendus, expugnandus: ne victoria excidat,
 scilicet, & calybe opus est, ut ignis, & lumen veritatis
 excutiat. Et hæc oratorum sunt. Vice versa Histori-
 cus inter domesticos parietes lenis, totus Musis addictus,
 in placidissima quiete extra nodos, & negotiorum tu-
 multus, res, non ut sibi animus concipit, sed ut euene-
 re, narraturus, neglectis oratorum turbinibus, mitissimo
 dicendi genere scribit, & quasi flumen per patentes di-
 rectosque agros, non ripis insultans, non vndis obtur-
 gescens, nullo obnitente obice, in directo itineris cursum
 tenet, & remissis aquis reuolutus defluit, & Lectorem
 delectat: quem Cicero discernens ab Oratoribus lib. 2.
 de oratore exemplo Callisthenis, & Xenophontis com-
 probat; Denique etiam a Philosophia profectus princeps Xeno-
 phon Socraticus ille, post ab Aristotele Callisthenes comes Alexan-
 dri scripsit Historiam: & hic quidem Rhetorico pene modo, ille
 autem superior leniore quodam sono est usus, & qui illum impe-
 tum Oratoris non habeat: vehemens fuisse minus, sed aliquan-
 to tamen est, ut mihi quidem videtur, dulcior. Vides ꝑ Rhe-
 torum impetus est, & incitata irruptio. Historici sibi
 cauent, ut dulciores sint, & leniore quodam sono de-
 fluunt.

Pag. 9. Nemo tamen ab eorum temporibus inter omnes Græcos, qui ad posteriora mundi secula lucubrations protulere, puriori dictione scripsit, quam noster Sguropulus. Et Græcarum li-
 tera-

terarum vel minimum scitus hæc diceret? ò vœcordiam! ò torpedinem animi! Quos tu immortales Oratores vocitas? quo æuo illi defierunt esse? Si decem illos intelligis, qui florente Atheniensium Republica floruerunt, næ illi immortales fuere, plerique nomine tantum, pauci admodum scriptis, & nomine. Si alios post eos ad aduentum Saluatoris notas; an & illis omnibus *di-
ctione puriori*, præstitit tuus Sguropulus? Ais? Stultissimus es. Negas? Qua ergo fronte id asseris? & tam impudenti mendacio inter eruditos homines insolescis? Sed nolo morosus esse. Missa faciamus ante Saluatorem nostrum tempora, ne compedes opus sint, & vincula ad euinciendum fanaticum. Si mendacio te non dedecorare vis, eia age; tuus iste Sguropulus, & Herode Atheniensi, & Philostrato Lesbio, & Aristide Smyrnæo, & Libanio, & Themistio, & Iuliano Imperatore, & Dione Chrysofotomo, & eodem tuo calculo, cum omnes ad certamen prouocas, & Basilio Cæsariensi, & Gregorio Nazianzeno, & Gregorio Nysseno, & reliquis alijs Patribus, & Scriptoribus, *puriori dictione*, superior est? Pag. 9.

Nemo tamen ab eorum temporibus inter omnes Græcos, qui ad posteriora mundi secula lucubrationes protulere, puriori dictione scripsit, quam noster Sguropulus. Et nihilominus si dictionem illius perpendas, eam inæquabili varietate nunquam non inuolutam, barbaram ex triuio, & qua hodie in familiaribus colloquijs Græci vtuntur, refertam, nullum antiquitatis succum, nullum vestigium, quod antiquitatem fapiat, possidentem agnosces, si tamen tanti es. Credet id forsân Iudæus Apella, non ego, qui te tot apinas, tricasque effutire conspicio. Exempla, & cuicumque nullibi non obuia sunt, vt mirandum sit hominem, qui vel aliquantulum literas Græcas degustauit, & dictionis varietatem discernit, similia protulisse. Quod si proprium rectumque dictionis modum non bene animo tenuerit, saltem

saltem soloecos, barbariem, & improprie dicta, quæ vel pueri norunt in scholis, Creyghtonus depræhendere poterat. Pudor est mihi hæc dicere, dicenda tamen sunt, quia vera, & sese offerunt passim obuia. Et ne longius abeam, ipso statim initio nonne purissima locutio est. *ἄριστον εἰς τὴν ἀθύραν, & ἐν τῇ πόλει εἰσελάσαι, Manere in Athyram, & in ciuitate introducere.* Quare & ipse interpres purissimam hanc eloquutionem vsurpans, non reddidit, sed, *ad Athyram subsistere, & in ciuitatem introducere.* Et *ἰστέρον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ingrediuntur in hac ciuitate,* quæ Creyghtonus vertit, *hanc ciuitatem frequentare.* Quibus introitus in ciuitatem denegatur, *frequentatio* Creyghtono in ciuitate est. Quis præterea puriorem dictionem sectatus *τὸ παρ' ἑαυτοῦ,* cum dicendum esset *παρ' ἑαυτοῦ,* vt sensum reddat Creyghtoni; & *omni, qua pollebat, eloquentia contendisset.* Quid porro? Seleucis hæc, quæ omnium Oratorum Græcorum lucubrations vnuerſas deuorauerat, cum Niceta tandem, aut Gregora, *qui lutulento lacu restagnant, circumductis in anfractuosa obscuritatem periodis confertur.* Et illis, qui aliquot seculis Syropulum præiuerunt. *Etsi cum Byzantinis conferatur, Niceta, aut Gregora, qui nostrum aliquot æuis anteuertunt, Deus bone, quantum discriminis!* Choniata scribebat anno *σιϞϞϞ.* Christi, post captum a Latinis Byzantium, Gregoras circa annum *σιϞϞϞϞϞ.* tempore Ioannis Cantacuzeni. Syropulus post Concilium Florentinum *σιϞϞϞϞϞ.* post Gregoram annos *λϞϞϞ.* post Nicetam *Ϟλ.* Et hoc ne est Creyghtono aliquot æuis anteuertere? Nolo modo æuum ad latiora tempora deducere; sit annorum nonaginta spatium. Vno æuo, vel plurimum duobus, *aliquot æuis antenerere est.* Minima hæc sunt. Per me licet. At in minimis decipere expectationem legentium, quantum est? Ab his quid in mediocribus; & magnis expectes? Nicetam postmodum, & Gregoram in minimis, & in extremis ponis, & quod

& quod iniquius accedit, improbatione censoria culpas,
& improbas.

Pag. 9. *Isti adeo lutulento lacu resurgent, circumductis in anfractuosa obscuritate periodis, at noster tam limpida scaturigine defluit, ut Græca eloquentia in ijs primum suffocata videretur, in nostro ad primauum decus, maiestatemque reuiuiscere.* Hæc dum scribit Creyghtonus, apud callidos rerum harum æstimatores, vel in Græcis literis infans plane bene, vel iudicio destitutus, vel malignus, & improbus reputabitur. Ego equidem puto, ne iniurius in illum sim, Nicetam, vel Gregoram nunquam præ manibus habuisse, tantum abest, ut eos lectitarit. Quis enim dictorum, & Syropuli dictionis, & sententiarum discrimen ex prima operis facie non agnouerit? In illis sunt, & eloquentiæ lumina, & dictionis antiqua facundia, & *χρῆς*, ut rem verbo expediam, *ἀρχαῖ*, qui nullus in Syropulo conspicitur, cum fere totus sit e triuio, & vernacula plebis vilissimæ lingua ut plurimum concinnetur. Frustra hic exempla produxerim. Sumat præ manibus Lector scriptores, legat, comparet, tum demum iudicet, & Delphis sibi respondisse Allatium dicet, Creyghtonum e lacu lutulento. *Isti adeo lutulento lacu resurgent.* Illis nempe, qui ne Pyladi præstare matellam digni sunt. Quod & si aliquando extra antiquæ locutionis limites, quod raro fit, feruntur, hoc dandum seculo. Et quis, si similia quæramus, erit a culpa vacuus. Neque illi Oratores immortales, quibus ipse plaudit, Aristarchorum, & Palæmonum censoriam virgulam, & ferulam, & stili mucronem effugerunt, sed multis eorum notis exusti sunt. Non mirum itaque sequioris seculi scriptores, si eandem cum illis sortem experiantur. *Circumductis in anfractuosa obscuritate periodis, ut Græca eloquentia suffocata in illis videretur.* Si legere imitarique antiquos, crimen est, ideoque culpandus Nicetas, quia, ut ait Vossius de Histor. Græcis,

cis, Diligens fuit lector, & imitator Homeri, adeo ut ob poeticam, atque insolentem dictionem quandoque durior fiat cum primis in Præfatione, qua sane salebrofa. Crimen hoc fuit ex electione, non ignorantia, ideoque non ita criminofum putatur. Quod etiam animaduertit Cicero de Finibus bonorum, & malorum lib. 2. Et tamen vide, ne si ego non intelligam, quid Epicurus loquatur, cum Græce, ut videor, luculenter sciam, fit aliqua culpa eius, qui ita loquitur, ut non intelligatur. Quod duobus modis sine reprehensione fit, si aut de industria facias, ut Heraclitus, qui cognomento $\sigma\alpha\lambda\tau\epsilon\upsilon\varsigma$ perhibetur, quia de natura nimis obscure memorauit: aut enim rerum obscuritas, non verborum facit, ut non intelligatur oratio, qualis est in Timeo Platonis. Sic qui Nicetam legerat, & dicta accurate examinauit Vossius, notat id primum in Præfatione, quod ipse etiam Niceta animaduertit; In ceteris mollior fuit, quod de se in Præfatione promittit, subdit Vossius, ut mihi videatur Præfatione ea ostentare voluisse, quanto logopedalus foret; quod similiter in historia si fecisset, ne ille multo etiam minus laudis, quam nunc habet, mereretur. Nec alia dici possunt de Gregora, qui tamen dictione sua placidior fuit. Circumductis in anfractuofam obscuritatem periodis. Hoc plane vitium fuerit, & in antiquis etiam, & immortalibus Oratoribus notatum a Cicerone in Bruto. Huic ætati, Thucydids, suppare Alcibiades, Critias, Theramenes, quibus temporibus, quod dicendi genus vigerit, ex Thucydids scriptis, qui ipse tum fuit, intelligi maxime potest. Grandes erant verbis, crebri sententijs, compressione rerum breues, & ob eam ipsam causam interdum suboscui. Hinc ille, dum breuis esse laboro, obscurus fio. Non multis hic agam cum Chreyghtono. Habeat sibi Reformatus ex Reformato responsum, quo circumductæ, in anfractuofam obscuritatem periodi, crimine liberantur, imò in laude ponuntur. Erasmus Roterodamus de ratione conscribendarum Epistolarum. Verba equidem quam par est, prolixa sunt. Sed cum difficul-

tatis nodo, & spinosæ obiectiōni respondeant, non gra-
uabor in medium adducere. Ecce autem maxima pars eo-
rum, qui hoc iuris, vel ætatis, vel fortuna prerogatiua sibi vin-
dicant, ut de literis, quas non didicerunt, censuram agant, ma-
gnis etiam conuicijs a nobis efflagitant perspicuitatem. Graue
flagitium esse clamitant, si verbum vllum misceatur epistola, quod
legentem, vel tantisper remoretur. Memini, cum ipse puer an-
nos natus quatuordecim scripsissem tutori cuidam meo, quem magis
etiam puer habueram institutorem, & ex lectiōne librorum, qui
tunc suppetebant, admiscuissem nonnihil: rescripsit homo non mi-
nus superciliosus, quam indoctus, ut si posthac esset animus tales
epistolas mittere, eadem opera commentarium adiungerem: sibi sem-
per hunc fuisse morem, clare & punctuatiuim scribere. Nam his
flosculis sibi placebat. Non hæc dico, quod negem in quauis ora-
tione præcipuam esse laudem perspicuitatis. Quid enim est oratio
quæ non intelligitur? Sed quemadmodum pro re non solum pro-
banda, verum etiam necessaria est perspicuitas, facilitasque sermonis,
veluti quoties serius quippiam petitur ab homine semidocto, moroso
ve, aut etiam vehementer occupato: ita incidit nonnunquam, ut non
aliud genus excusatius admittat obscuritatem: velut cum eruditus,
cum erudito velitatur literatis iocis, quos nolit a quouis intelligi.
Quemadmodum nos olim lusimus cum eruditissimo viro Thoma
Linacro, cui scripsimus epistolam metro trochæico tetrametro, sed
ita temperata compositione, ut aliud agenti non suboleret esse car-
men. Admonueram in epistola frontispicio, ut sibi caueret: nam
mibi in animo esse ipsum hac epistola fallere, & in calce adieci, me
fessellisse, ni falleret ipse. Non sensu homo fraudem, nisi monitus
a me. Mibi non displicet illud Octauij Cesaris, non aliter in ser-
mone fugiendum verbum insolens, quam in cursu scopulum. Et
merito ridentur hoc nostro seculo quidam Apuleiani, & obsolete an-
tiquitatis affectatores. Arridet vsitatis verbis contexta oratio. Sed
ab istis lubens quaesierim, quæ tandem appellent vsitata? Num-
e compitis, ac triuijs sumpta? Recte sane, si Gallice, aut Germa-
nice scribendum erit. Verum si Græce, aut Latine; quid minus con-
uenit,

uevit, quam eius sermonis mundiciem ab his autoribus petere, apud quos præter meras sordes nihil est? Olim hoc iuris erat consuetudini publicæ, ut quasdam voces antiquaret, alijs gratiam nouitatis adderet. Quamquam ne tum quidem omnia placebant doctis, quæ vulgo in conciliabulis, theatris, aut castris iactarentur: & erant in libris eruditorum, ad quæ resisteret plebeius Lector. Nunc vero Latine loquendi consuetudo, non a foris, aut conciliabulis idio-
tarum, sed a probatis auctoribus petitur. Itaque nullum verbum inusitatum videri debet, quod exset in elegantis, mundique scriptoris literis. Quid Ciceronis oratione candidius, quid apertius? At hic nonnullis videtur Cimmerijs tenebris obuolutus. Quid Terentiano sermone luculentius? At hunc ne commentarijs quidem adiuti complures intelligunt. In sordidis autoribus versatus, si quando incidit in Quintilianum, clamat, omnia sibi videri Græca, aut Arabica. Danda est opera, ut sinus aperti, sed eruditis. Neque quæquam commoueat obscuritatis crimen, quod sit illi cum Cicerone, aut T. Lilio commune. Clamitas, tenebricosam esse Flacci dictionem, sed eruditis, vel in primis admirabilis est erudita perspicuitas. Proinde colligis, opinor, in te tenebras esse, non in autore. Tu in quæquumque scriptorem incidere, modo laudatum, noctem istam tecum circumfers. Vociferaris, spinosum esse librum, sed tui pedes spinas habent, non locus: caligas in sole, & lux ipsa tuis oculis nocturnis pro caligine est. Mutandus est, inquis, stilus: qui quoquo modo accidat, tamen non intelligitur. At quanto iustius est, & tibi etiam utilius, tuum mutare vitium, quam eruditos omnes suam orationem tuo vitio accommodare. Barbare loquendi mille sunt species, ac subinde exoriuntur nouæ. Itaque simplicius est, ac facilius, ut vnâ emendate loquendi rationem discant omnes, quam ut omnes barbare dicendi formas singuli. An æquum censes, ut docti Romanam linguam, cui tot egregiæ disciplinæ, cui Christiana religio concredita est, suant interimori, ne quid offendant istorum indoctam arrogantiam? Num par esse iudicas committere, ut intereant, non dicam. Cicero, Quintilianus, & huius generis ceteri, sed Cyprianus, Hieronymus, Au-

gustinus, ut pro his legatur, Catholicon, Holcot, Bricot, & Gorra? An luscinia commutabit cum cuculo modulos suos, propterea, quod afello iudici planius, & intelligibilius canit cuculus? At iniquus sit, si docti cogantur rectum sermonem dediscere, ut cum istis foede balbutiant: praesertim cum eis in manu sit, imo cum is tot nominibus expediat ea discere, quae magno suo malo fastidiunt? Ego vero, qui semper discendi sum cupidus, nec his succensere soleo, qui praeferas voces, & a Ciceronis etiam consuetudine semotas eruunt. Fortassis, & his usus erat Cicero, si extaret quidquid scripsit. Non indignor obiectum esse, quod non intelligam, sed oblatum gaudeo, quod discam. Tu contra manus alienam eruditionem reprehendere, quam tuam ipsius inscitiam, vel agnoscere modeste, vel mutare prudenter. Manus solem in crimen vocare, quam lippientes oculos tonsori Licino committere. Ac vide interim, quam studiose in nos iniquus sis: tu qui tuis in literis sordidissimi sermonis portenta inculcas, cum vere tenebrosus sis, sanis etiam oculis: dilucidus tamen videri postulas; & alios obscuritatis accusas. Paria certe facere debueras, & si oculis tuis irasci non potes, saltem nostras falsas dissimulare tenebrass, cum tuas, quae teterrimae, verissimaeque sunt, cupias, & laudari. Non dignatur tua prudentia latinam linguam discere, quo possis D. Hieronymum (nam unum hunc plurimorum vice nomino) intelligere, & nos vis fecem istam sermonis in tua culina nati, perdiscere, ut te tuosque sodales delirantes, ac misere balbutientes intelligamus? Non vero haec, optime Lector, in hoc tot verbis differimus, quod eruditam sermonis simplicitatem contemnamus; quae mea sententia saepe numero plus habet artis, quam operosa structura: sed ut veram perspicuitatem a veris tenebris separemus. Seruiendum est auribus, sed eruditis: in his dumtaxat, quae cupimus ab eruditis legi. Quod huic obscurum est, illi dilucidum est. Sed hic tu lusciosus, ille puris oculis. Est tamen aliquid suapte natura dilucidum, ad cuius sensum repurgandi sunt oculi. Caeterum, ut ad institutum sese referat oratio; quanquam obscuritas quoties officit, ubique vitanda est, vel dicenti, vel scribenti, tamen haud scio, an illo in genere

genere plus inueniat veniæ, quam in Epistolis : modo non indocta, in quibus, vel Ciceronis exemplo, licet subinde Græca miscere Latinis, obscuris allusionibus uti, amphibologijs, significationibus, paroemijs, enigmatibus, clausulis de repente præcis. Tantum habenda ratio, qua de re, cui scribas. Non damnabitur libertas, si non destituat nos consilium, cui decet artem ubique cedere. Hæc sunt ad pedem tuum licet prolixiora, Chreyghtone, & ad tua prolata opportunissima, & maxime ex argumento : quia in Niceta, & Gregora sunt quædam periodi in anfractuosa obscuritatem circumductæ. I nunc, & concludito, ideo superari eos a Syropulo, quia in eo non sunt ; sed puriori dictione fluunt, ac refluent ; proptereaque ad primæuum decus, & maiestatem Græcam eloquentiam, reuiuiscere. Miseram Græcæ eloquentiæ conditionem, si duce Syropulo ad eloquentiam ituri vterentur. An non deteriori lapsu eloquentia, quam tu scribis reuiuiscer, quam res ipsæ Græcorum deprimeretur ? A barbaro, elingui, inculto, & horrido viro ad prosperandam eloquentiam Græcorum, vigilans somniat Chreyghtonus. Et esse quid in eo sani dicemus ?

Pag. 9. Syropulus in nullo sensu redundat, in nullo deficit : nihil in angustum coarctat, nihil veritatis studio suppressit, nihil ultra modum dilatat. Et ne fides scriptori derogetur ; Pag. 9. Non solum nuper exortos in Græcia Oratores ad certamen prouocat, sed vetustissimos in omni genere, quotquot Athenis, quotquot Romæ florere, & absque æmula contentione indubiam palmam omnibus præripit. Præ hoc vero Hyperides, Demosthenes, & Cicero vacillant ; Qui enim in Hyperide, Demosthene, Cicerone, aut quouis alio pensæ Dictatore præter sententias melliflua arte conditas, & verba venuste manantia expectat, se ipsum ludificat. Et iste ; Pag. 11. A primo carcere ad ultimam metam a conscensis in Græco littore nauibus ad reditum e Latio in patriam, se singulis suorum conuentibus permiscuit, vel Imperatoris, ac Patriarchæ auctoritate fultus, & sui muneris amplissimi ratione,

tione, vel ultro vocatus ob singularem prudentiam omnium intimæ
 percepit consilia, omnium sententias explorauit. Nihil memoria
 tradidit, quod oculis non vidit, nullum edictum a suis emanauit,
 quod non rexit: Nulla tractatio prodijt, rixis leniendis, matu-
 randisue disceptationibus inter gentes, quam primus non inchoauit,
 aut ultimus absoluit. Vin plura? In sacro Senatu princeps, &
 sanctioribus Consistorij Ecclesiastici arcanis Patriarchæ latus sem-
 per stipabat, tam arcta consuetudine coniunctus, ut eidem abesse
 pro piaculo duceretur. Hæc ad astruendam suo Syropulo fi-
 dem loquacitate nimia in cassum fundit Greightonus,
 dum laruæ hunc atque intemperix, infanixque agitant.
 Quo fine? plane nullo. Syropulus dignitate Crucigerus
 interfuit Concilio, arcanisque consilijs Patriarchæ sem-
 per adhæsit. Ergo quæ narrat, vera sunt. Si quis priora
 concederet, conclusionem negaret, quid ipse opponeres?
 Nonne ille potuit falli? nonne affectu concitus acta per-
 uertere? & probe etiam factum in aliud atque aliud propu-
 dium, dedecusque commutare? Vnde id eum non fe-
 cisse habes? quo autore fultus? quibus adactus testimo-
 nijs asseueras? Ego certe non video. Tu solus hæc ais.
 Non credimus sæpe etiam alias mendacij conuictio. Esto.
 Dignitate præcellat Syropulus, tu cuias es? An non ex
 illis, qui a suis, do tibi tua verba, Pag. 10. ad caliginem
 enutriti, ea tantum intelligunt, quæ alij infundunt: tum ipsi partium
 studijs illaqueati, suoque iudicio corrupti, antequam alieno iussu
 corrumpantur, libertatem crepant, ut sua priuilegia defendant, &
 adeo mordaci, contentiosoque dicendi genere declamant, ut totum
 mortale genus configant. Non ne tu ex ijs es, qui exitiali fa-
 cundia armati semper in procinctu stant, & qua iubentur linguas
 venales flectunt, eorum turpissima crimina, ut virtutes collau-
 dant, aliorum omnium dotes dente satyrico perfodiunt, & in Deum
 ipsum, si Senatus perduellis mandauerit, profane eloquentiæ arietes
 admoere non erubescunt. Et; Ita in his inuictæ improbitatis
 temporibus nihil isti Sycophantæ e contra satagunt, quam ut in-
 summa

summa mentendi libidine, ad malitiosa queuis exprimenda, orationem rotundam, & Rhetorum flosculis exornatam contorqueant, ut veritatem non modo adumbrare, sed penitus extinguere, & omnia septa honesti moris perrumpere videantur. Reliqua tua prætereò, ne inculpatissimæ vitæ hominum aures offendam. Sed inter improbos bonus est Creyghtonus, inter falsidicos veridicus. Da mihi Æthiopem album, & naturam furca licet expulsam non recurrisse; & credam. Syropulus a primo carcere ad vltimam metam, a conscensis in littore nauibus ad reditum e latio in patriam, vt & antea, continuo hostilem in modum huiuscemodi vnionem oppugnauit. Hoc si negas, mente, & oculis cæcus es. Et de peracta hac vnione dictis illius fidem adhibebis? nescio, an tibi, mihi quidem non fit verosimile: cum illud sapere sit, non quo libido fert, sed, quo veræ religionis candor expostulat, animum flectere. Quare in rem apte ceciderit, quod Lutherus in Resolut. 15. Articuli, quos ille contra Pukardum de Purgatorio ediderat. Quod si etiam tempore Apostolorum non fuisset Purgatorium, ut superbit fastidiosus Pukardus, nunquid ideo credendum est Hæretico, vix quinquaginta annos nuper nato, & fidem tot seculorum falsam esse contendenti? Paucis immutatis Creyghtono appone; Quod si etiam, qua narrat Creyghtonus vera sine, ut ille superbit fastidiosus; nunquid ideo credendum est heretico hoc tempore viuenti, & fidem tot annorum falsum esse contendenti?

Sed testimonia quandoque ab inimicis petita rem firmant. Sed cum contra eosdem sunt, sin minus nonnisi a prudentia remotus credet. Et, vt tibi morem geram: credam dictis Syropuli, si tu ea aliorum quoque testimonio confirmaueris, quod nunquam efficies. Quare clama, declama, persona, lacera diem infauitissima ista tua, & verbosissima oratione. Tibi soli etiam iurato non credo, nec credent posteri. Producito testes, si vales. Etiam si concedam Syropulo, quia sese ab initio singulis nego-

negotijs permiscuit, Imperatori ac Patriarchæ adhærens, intima quæque exploravit, fidem mereri. An tibi tribuenda est, homini extero, post Concilium nunc vitam agenti, vnionem oppugnanti, Catholicæ Ecclesiæ aduersario, rabie stimulado, & efferae pecudi?

EXERCITATIO IV.

In subscriptionibus Concilij Florentini nihil esse, quod admirationem, & confusionem Lectori pariat. Neque inscia Synodo subscripsisse Bessarionem pro Chrysocucho. Creyghtoni purum mendacium, Bessarionem in nullo pro se subscripsisse. Dionysij Metropolitanæ Sardiæ Epitaphium. Conciliorum, & Patrum apud Ecclesiam Græcam, & Latinam auctoritas. De quorum doctrina. Habent quod discant ex Creyghtono Reformati.

Pag. 13. **V**Eruntamen in istis subscriptionibus nonnulla occurrunt, quæ admiratione Lectorem perspicacem, & scientificum plane confundant, cur inter Crucigeros vicariam præstat manum Bessarionem Nicænum nostro Chrysocucho, qui per omnia Concilio non minus interfuit, quam ipse Cardinalis? Lepidum sane argumentandi genus! In subscriptionibus Concilij nonnulla occurrunt, quæ admiratione Lectorem perspicacem, & scientificum plane confundant. Ergo subscriptiones istæ in suspicionem incidunt, & Concilium, & ipsa Græcorum cum Latinis vnio euauit, & ad nihilum recidit. Si ignoratio alicuius rei, & inde nata admiratio id agit, vt quod est, non sit, & quod non est, vim obtineat, non tantum subscriptiones istæ Concilij, sed res omnes sursum deorsumque ruent, & in nihilum interibunt, & aliæ atque aliæ nouis commentis excogitatæ pro arbitrio male sanorum hominum loco illorum substituentur. Et mirum est oculatissimum hunc tuum Syropulum, & in minimis etiam enarrandis repetendis-

tendisque loquacissimum ad illas notam non apposuisse. Fuit ille, te iudice, sacratissimus Vir, Imperatoris, ac Patriarchæ auctoritate fultus, omnium intima percepit confilia, omnium sententias exploravit; nihil memoriam tradidit, quod oculis non vidit, nullum edictum a suis emanavit, quod non rexit, nulla tractatio prodijt, rixis leniendis maturandisve disceptationibus inter gentes, quam primus non inchoavit, aut ultimus absoluit. Et hæc tanta expiscandæ veritatis subsidia non fecere, ut ille Bessarionis, & aliorum machinas in subscriptionibus effingendis prospexerit, & signauerit, saltem ut futuram admirationem, & confusionem Creyghtono recenti Argo radicatus velleret.

Primo cur inter Crucigeros vicariam præstas manum Bessario Nicænus nostro Chryfocucheo, qui per omnia Concilio non minus interfuit, quam ipse Cardinalis? Rem conspicias oculis, & manu sollicitas, & causam quæris? Facta est, quia ita placuit senatui vniuerso Græcorum, qui, cum scriberet Bessario pro Chryfocucheo, præsens aderat, annuebat, testimonium tribuebat. Crede tuo Dodonæo oraculo Syropulo. Σωμὴλθρομρ εἰς τὴ βασιλεία πάντες, οἱ τὴν δὲ ἡμετέρας ἐκκλησίας Σωμὸδον ἐκπληρῶντες. ἦλθον δὲ καὶ ἐκ τῆ Πατρια Ε'πίσκοποι ἅ, τε Χειροφόρος, ἕτεροι δὲ καὶ Προτονοτάριος εἰς, ὡς ε' θεωρεῖν, πῶς, καὶ ὡς τὰ τίνων ὑποστάσι? ὁ ὄρεθ. Conuenimus in aulam Imperatoriam, quotquot Ecclesia nostra Synodum compleuimus, quo una venere missi a Papa Episcopi Christophorus cum duobus alijs, & uno Prototonario speculatum, quomodo, & a quibus Definitio subscriberetur; Et; εἰ τὰ ε'φερον τ' ἕρον εἰς τὴ βασιλεία, & ἦμρ σιωθηρισμῶροι, καὶ ὑπὲρθεψε καὶ ὁ μέγας πρωτοσύζηλθ, καὶ ἐφεξῆς οἱ λοιποὶ τοποῖνηται καὶ ἀρχιερεῖς, μὴ ἔς καὶ ἡμεῖς οἱ δὲ ἀλαοι, ε'δ' ἡοακεσίως ἡμεῖς. ὡς οἶδας Χειρὲ βασιλεῶ. Dein retroestatam in palatium, quo permansimus congregati, definitionem tulerunt, cui magnus Protosyncellus subscripsit, dein cæterè ordine Vicarij cum præsentas, quos infra nos miserè, qua volentes

H

qua

quia nolentes, he! mihi! Tu nosti Rex Christe; Et; Ἐκλεισα
 οὐδὲ τὴν πύλην τῆς οἰκίας, καὶ παύσαντο ἕκαστος ὑπογράφοντι οἱ
 ἀδελφοὶ ἑστέ λατινοῦ ἑπισκοποὶ, θεωροῦντες καὶ θεωροῦντες ὁμοῦ, πῶς
 ἕκαστος ὑπογράφη. *Obscratis igitur Palatij portis unicuique sub-*
scribenti astantes predicti Latinorum Episcopi inspiciebant acriter, &
curiose obseruabant, quomodo singuli Definitioni manum appinxissent.
 Si dicas, subscriptionem illam clam alijs factam esse, stul-
 tus palam es, qui Græcos, & Latinos, quibus guttam con-
 silij fuisse non negabis, in re tanti momenti, Cardinales,
 & ipsum summum Pontificem stultos reputas, qui cum
 legitimam possent Chryfocuchei habere, spuriam Bessa-
 rionis admiserint. Da tu causam, quare id potius admi-
 serint. Nescis? cur reprobas? Scis? Quare perspicax,
 & scientificus confunderis? Definitionis subscriptionibus
 neque perquisitius, neque consideratius incumbi potuit,
 tum a Græcis, tum a Latinis, si nos non fallit, vti certe
 non fallit, neque enim id concedes, Syropulus. Aderant
 Imperator, Præsules, Crucigeri, & inter eos Syropulus,
 qui curiosius alijs, vnioni non nimio multo æquus factum
 obseruabat. Aderant Latini Episcopi, & Protonotarius
 missi a Papa speculatum, quomodo, & a quibus Definitio
 subscriberetur, & inspiciebant acriter, & curiose, quo-
 modo singuli subscriptioni manum appingerent, & leua-
 to velo de causa cognoscebant, oculis fixis atque immo-
 bilibus intuentes. Et Bessario in subscribendo pro Chry-
 focucho, si per leges non licuisset, & Patres meritissimo
 iure comprobassent, prouinciam sibi assumpsisset? Mi-
 rum est tibi, quia ex ignorantia est, & plane confunderis,
 quia non scientificus, scientia enim vel minimarum re-
 rum præditus argueret, rem tot testium præsentium exa-
 mine confirmatam, etiam si causam non assequeretur, eo
 iure quo qui optimo patratam fuisse.

Pag. 13. *Nunquid non minori cum molestia poterat Sacella-*
nus propria manu Definitionem adstipulari, quam vicaria codicil-
lata

lumi effingere, quo in eius nomen Bessario succederet? Quis id negat? Poterat. Quare ergo non subscripsit? Quærito a Patribus, qui talia permiserunt. Ego diuinus non sum. Non deerant incommoda, quæ scriptionem Chrysofocuchi remorare poterant, oculorum cæcitas, manuum cruciatus, corporis absentia multas ob causas, & cum ipse non posset, sui voti compotem Bessarionem effecit, & manum illius vicariam. Et tandem si verum fateri vis, subscriptionem illam, vel non legisti integram, vel lectam, non intellexisti. Βησσαρίων Νικαίας, δι' ἐπιζοπῆς χρυσοκόμης ὡς τὸ μέγαν Σακχλαρίον Μαγνήτη Διακόνου τῆς Χρυσσοκόμης, ὅστις αὐτὸν πιθανῶς ἐμὲ ἐσημάνωσιν, ὡς ἐκείνου, ἐσταίθα αὐτὸν ἐξηγήσασθαι τὸ αὐτὸ δόξης, καὶ τὸ αὐτὸ νό, καὶ αὐτὸν μὲν ὑμῶν ὑπαδεχέμεν, καὶ τῆτοις πᾶσιν ἀκλυθεῖν, ὑπέγραψα. Bessario Nicenus mandato in scriptis dato a Manuele Diacono Magno Sacellario, cognomento Chrysofocuce, qui se etiam notabili ratione subnotauit, eius nomine illum hoc loco declarans idem sentire, & eadem mente esse, qua & nos, & hæc omnia suscipere, subscripsit. Hic declarat Bessario, non simpliciter subscribere pro Chrysofocuce, sed mentem illius, mandato in scriptis accepto, declarare, quæ erat approbare omnia in Concilio acta, & definita. Et hanc declarationem a se factam subscripsisse. Quare vero mandatum hoc Bessarioni dederit? inuestigent alij. Ego in tenebris non video. Tu, qui somnijs semper decertas, quærito. Negabis puto, sed insulse, Patres Concilij vidisse mandatum, examinasse. competens verumque iudicasse, ideoque subscriptionem Bessarionis, uti probam & luculentam pro Chrysofocuce excepisse.

Pag. 13. Sed quod nos peius affigit, cur idem Bessario inter Vicarios Patriarcharum subscribit pro Sardium Metropolita iam extincto? Qui pro se forte in nullo subscripsit. Nonne potuit Sardium Metropolita in ipso vitæ fine, ut postmodum fecerat Patriarcha Iosephus, mandato scriptis etiam confirmato, ut ipse Bessario pro se definitis, decretisque per

Concilium subscriberet? Se enim omnia tenere, sentireque, quæ in Synodo definita fuissent, & vt id probe succederet, vicariam manum Bessarionis substituisse? Licuit id postmodum Patriarchæ Constantinopolitano, quare non & antea Sardiæ Metropolitæ indultum esset? Sed Bessario *pro se forte in nullo subscripsit*. Apertum hoc mendacium est. Qui tot conatibus vnionem promouit in Concilio, & post Concilium tot scriptis sustinuit Bessario, an subscripserit Concilio, in dubium vertere, vel ex ignorantia linguæ Græcæ, vel ex malitia malæ mentis est. Subscriptio est; Βησσαρίων ἐπίσκοπος Νικαίας, καὶ Ὀρον ἐπέχων τῆ Σαρδίων ἀρχιερέως ὑπέγραψεν. Bessario miseratione diuina Nicæus, & locumtenens Metropolitæ Sardiæ contentus subscripsit. Non dicit se pro Metropolitæ Sardiæ absolute subscripsisse, sed se ipsum pro se, vt Nicænum, & vt Metropolitæ Sardiæ locum tenentem. Tu elicis, pro Sardiæ Metropolitæ subscripsisse, sed improbe: probe tamen si id in mandatis a dicto Metropolitæ morti iam proximo habuisset, vel Sardiensi demortuo, ne Ecclesia illa absque pastore videretur nutare, in locum Sardiensis suffectum, saltem vt curam Episcopatus gereret, donec alius eligeretur, locumtenentis munus continuauit. Amicus amico commisit, vt scripto suo posteris testaretur, se decretis Synodi etiam post mortem inhærere. Quod si scriptum non extitisset, illudque indubitatum, certe Bessario coram tot ingenuis testibus præsentibus affirmare etiam scripto ausus non fuisset. Quam amicitiaë necessitudinem palam secit Bessario in inscriptione sepulchrali, quam nobis conseruauit Cyriacus Anconitanus.

Pio. & immortalî. D. Sacr
 Dionysio. Theſſaloniceo. Sardenſis. Lydor
 Eccleſiæ. Pontif. optimo. qui . e . Byzantio. una
 Cum. IΩ. Palæologo . inclito. Græcorum. Imp. &
 IΩſeph. Conſtantinopolitano. Patriarcha
 Alijs. cum. & . plerisque. Senioribus. Italiam
 vniõnis. gratia. Synodi . nauigarat . & . Ferrariæ
 demum . ciuitate . ubi . Eugenio . IV . maximo . Romanor
 Pont. œcumenica. Synodus. conſiſtebat
 Idib. April. ſupremum. Dei. nutu. diem .

Obijt

Befſarion. Cappadocæus. Nicæna. Eccleſiæ. Archiepiſcopus
 nec. non. ſacri. alij. Orientalis. Eccleſiæ. Patres
 dedere .

Fruſtra igitur affligeris, & nodumin ſcirpo quæris .

Sicque maligne admodum ad Reformatorum praua
 placita conuerſus, in Concilij Nicæni narrationem de
 Chryſanthio, & Maſſonio infeltis ſignis inueheris, & de
 falſitate, & portentis in rebus ſacris conſingendis Patres
 inſimulans, famam eorum inquinans; Pag. 13. Nunquam
 iſtiusmodi portenta pro veris ſuggerere, hominumque illudere phan-
 taſijs, deſiuit ingenioſa, & multo ſale perurbana gens Græcorum,
 ſed nec Latinorum. Deorauit conditionem ſui Syropuli ele-
 gans iſte vir, cuius fidei tantum ſupra detulit, ex illa
 ingenioſa, & perurbana gente eſſe. Sed recipit ſe
 rurſum ad nequiſſima ſtudia, & Befſarioni falſitatis no-
 tam inurit; Befſario fidus Pontificiæ cathedræ aſſecta, vt huic
 malo ſuccurreret, a viujs mortuisque mutuauit ſuffragia. Maxi-
 ma ſcilicet ſuffragiorum acceſſio facta eſt nominum pe-
 nurix, vnius Metropolitæ Sardium, & vnius Scrinia-
 rij ſubſcriptione. Illa vero; Ne nominum penuria aut
 paucitate laborantes Latini inferiores Græcis, aut cauſa cecidiſſe
 viderentur, vt obſcura, explananda a te fuerint. Nam-
 que ſi penuria nominum, & paucitate laborabant Latini,
 ad La-

ad Latinos attinebat falsare inscriptiones, qui tamen facti sunt multi subscribere, & Græcis non erant inferiores: si ad Græcos uti pauciores, tum non Latini Græcis, sed Græci Latinis inferiores, Bessarionis industria opus habuere, ideoque Bessario pro Metropolita Sardium, & Scriniario, ut tu, temerarie tamen, notas, subscripsit. Cum ergo Latini numerosiores, male tu concludis; *Ne nominum penuria, & paucitate laborantes Latini, inferiores Græcis, aut causa cecidisse viderentur.* Sed quis cerebelli Creyghtoniani Mæandros, & orationis anfractus deprehensos tenuerit, qui *falsa imaginatione, reddo illi sua, prudentia sua, & meritorum inflatus, a præclaris maiorum institutis ita transuersus abripitur, ut sui pectoris idola, & foeculentas priuati ingenij despumationes publicis antiquitatis veneranda præceptis anteponendas censeat?* Et tandem. Si Bessario, quia sic locutus est, pro Metropolita Sardium subscripsit, & non pro se, utique Metropolitæ alij locum aliorum tenentes, & sic subscripserunt, non subscripserunt pro se, sed pro alijs; ut Metropolita Cizyci locum tenens Ancyrani Metrophanis, Trapezuntius pro Cæsariensi, Tornouii Metropolita Ignatius pro Nicomediensi, Dorotheus Mitylenensis pro Sidensi, Damianus Moldoblachienensis pro Sebasteno. Et quod magis est, neque Antonius Heraclensis, neque Gregorius Protosyncellus, neque Isidorus Russus, neque Monembasiensis Theodorus, qui pro Patriarchis Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano subscripserunt. *Qui pro se forte nihil subscripsit.* Ergo cæteri quoque qui in Synodis alijs locum tenentes aliorum subscribere, forte pro se non subscripserunt, & sic potissima parte suffragiorum obruncatæ Synodi de dignitate decedent, & auctoritate; quando eadem ipsa ratione, qua & Bessario, uti locum tenentes subscribunt.

Pag. 14. *Mibi semper ea stetit sententia, sancitis Oecumenicarum Synodorum religiose obtemperandum esse, tanquam firmis*
firmis

simis Christianæ religionis anchoris, ac munimentis. Qui fecius fecerit, dignum anathemate feriri, donec &c. Nullum adeo malum, cui non boni quidpiam adiunctum sit: & in despiciatissimo libro auri quandoque granum scintillas agit. Accipio omen. Sancita Oecumenicarum Synodorum deosculanda sunt a pijs viris, illisque obtemperandum. Sunt etenim firmissimæ Christianæ religionis anchoræ, & munimenta. Quare perniciosum est, insolenter respicere, quæ Patres constituerunt: & falsis imaginationibus a præclaris maiorum institutis abripi, & contra publicam venerandæ antiquitatis præcepta venire. Præclare. Laudo. Contra Romanæ Ecclesiæ hostes non potest hac tua sententia aptius, & concinnius efferi. Veruntamen cum e vulpecula demoliente vineam Domini similia emanent, ego Catholicæ Ecclesiæ filius suspitione percellor, ne dolus insit, aut perfidia. Video siquidem similis sortis homines, ita auctoritatem Conciliorum, & Patrum infringere, & sensus exulcerare, vt dubio non procul sit, an anguis in herba lateat; quod vero similius est. Luterus enim, *Viam patefactam sibi, asserit, eneruandi auctoritatem omnium Conciliorum, & libere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi quidquid verum videtur, siue probatum, siue reprobatum fuerit a quocunque Concilio, & Canones Nicanos esse articulos, foenum, stramen, ligna, stipulas, &c.* Et de illis ligneis articulis reliquias mansisse, quasi aliquos titiones, nempe articulum de festo Paschatis. Etiam si omnium Synodorum decreta per infundibulum demitti in alicuius corpus posset, tamen ille non esset Christianus, quia parum nimis conferunt. Spiritus Sanctus non Concilijs, sed solum Christianorum, quos nouit, cordibus se adesse velle promittit. Incerta sunt Concilia, neque fidendum est illis; nullum enim purum vnquam fuit, quin fidei aliquid addiderit, vel detraxerit. Urbanus Regius; Non vnum, aut alterum, sed pene omnia Concilia perniciose lapsa sunt, luce clarius est. Caluinus; Quoties Concilij alicuius decre-

rum

tum profertur, expendi primum diligenter velim, quo tempore habitum sit, qua de causa habitum, quo consilio, quales homines interfuertunt. Deinde illud ipsum, de quo agitur, ad scripturam amussim examinari, idque in eum modum, ut Concilij definitio pondus suum habeat, sitque instar praeiudicij, neque tamen examen, quod dixi, impediat. Hinc Sommerus, *Symboli Nicæni auctoritate stare non potest, quod præter verbum Dei ethnica somnia inuexit.* Et alij ex Reformatis eundem referunt sonum, cum quibus Græca, & Romana Ecclesiæ non occinunt: apud quas vulgatissima sunt; Quidquid in Sanctorum Patrum Concilijs decernitur, id vniuersum diuinæ voluntati attribuitur. Quæ in Concilijs a Patribus traduntur, & confessionibus confirmantur, satis idonea, efficaciaque esse ad impietatem euertendam, & pietatem eius, quæ in Christo est, fidei constituendam. Fidem a magna, & Sancta Synodo diuino afflatu definitam, & expositam, basim animarum nostrarum, fundamentumque inconcussum, & munitum esse. Eum probatissime loqui, & ab ipso Christo laudem habiturum, fidelem quoque & verum adoratorem relucere, Quæcunque Oecumenicis actis stabilita sunt vera esse, & Apostolicas traditiones, imo potius Spiritus Sancti oracula. Quæ Synodice constituta sunt, tanquam diuinitus inspiratæ scripturæ consentanea recipienda esse, atque amplectenda. Hæc omnia, etiam apud Schismaticos Græcos sancta atque inuiolabilia sunt, Nilum Thessalonicensem de primatu Papæ lib. 2, Theodorum Balsamonem ad Epistolæ Canonice Gregorij Neocæsariensis Canonem 7. & plerosque alios.

Non tamen propterea nexus ille, ac nodus exsolutus est; An de Synodis Creyghtoni prolata de omnibus Synodis tum Oecumenicis, tum particularibus, vel de Oecumenicis tantum, sed omnibus intelligenda sunt. Ipse filens reliquas, quatuor tantum memorat, Nicænam primam, Constantinopolitanam primam, Ephesinam, &

Chal-

Chalcedonensem, quas non minus quam quatuor Evangelia venerabatur Sanctus Gregorius Papa, & alij. Bene est. Habemus quatuor. Suntne eiusdem auctoritatis, & firmitatis vniuersales reliquæ cum particularibus saltem nonnullis, quæ in Ecclesia Catholica firmitatem habent? Hæres? Responde. Sed præter quatuor, alias non laudarent neque Gregorius, neque Ambrosius. An quod nondum factum erat, laudare poterant? Laudassent, certo scio, si ipsos præcessissent. Laudarunt tamen Patres in Ecclesia maximi, & summi ipsi Pontifices, qui ipsas subsecuti sunt. An cum tempore consenuit firmitas Ecclesiæ, debilitata auctoritas, & promissio Christi ad suam Ecclesiam de perpetua præsentia defecit? Dicunt Reformati, Patrum scripta etiam inter se conuenientium ad firmanda fidei dogmata non sufficere: Romanam Ecclesiam præuaricasse: se melius Patribus, & Concilijs stabilisse fidei dogmata. Cum vero Creyghtonus huic lucis aliquid non attulerit, & de grege Reformatorum sit, colligitur, id vel malitiose fecisse, vel quod animo teneret, nullam esse auctoritatem Patrum, & Conciliorum saltem post Chalcedonense. Et mentem suam infra explicat; *Non est mihi in animo, quæ maiores posuerint religionis Christianæ fundamenta, labefactare.* Salua resest. Quæ Patres, & Concilia stabiliuerint, si collibitum illi fuerit, dictamina Spiritus sancti erunt, margaritæ, & quid non? Sin minus, fracta vitrea. Id non est, quæ maiores posuerunt religionis Christianæ fundamenta, non labefactare: sed cum vbique vrgeant partium studia, multa que tinniant, si occasio se dederit, erunt vasa fictilia. Dicat, quam Cynosura, aut Canone ipse margaritas, & dictamina Spiritus sancti a vasis fictilibus, & fractis vitris discernet? Quo magistro, vel ductore ad veritatem eruendam dirigetur? Historiam Concilij a Syropulo editam cum ea, quæ antea cusa fuerat, compara. Si nugas a Syropulo demas,

demas, & falso sparsos rumores, & singulares concertationes in consultationibus, & viris ingenuis afficta mendacia, vt eorum auctoritatem configat, & Ephesij in oppugnanda veritate conatus efferat, paria sunt omnia, & ante edita Concilij acta probiora, & probabiliora.

Quidquid tamen sit, discant ex Creyghtono. Reformati, Pag. 14. *Ex Oecumenicarum Synodorum contemptu, & constitutis Patrum, ac maiorum secedere, virtutum vastitiam, bonorum morum luem, & multifariam haresum lernam suppulture, dum vnusquisque propria phantasia impendit otium, e scripturarum lectione, & suis interpretamentis coelestium rerum cognitionem extundere: quasi veritatem in suis agellis dumtaxat enasci, omnemque eruditionis flruem in vnus cerebelli ambitu circumscribi posse putaret. Que tamen vis Herculea in terris hanc caprificum e peruersis mentibus eradicet? Aut que gens tam ingenue prolis ferax, vt istiusmodi monstra quandoque non abortiat? Concilia sunt solidi iudicij statua, recte rationis promutualia, claustra diuina legis, ac humana, que nullus vnquam ceruicosus sine diuini numinis despectu, anime sue periculo, ac sempiterna infamia transliuit. Sed de auctoritate Conciliorum, ac Patrum in confirmandis fidei dogmatibus, & constitutis, & consuetudinibus Ecclesiasticis ex sententia Græcæ Ecclesie, & Schismaticorum quoque, quod maxime ad eorum firmitatem facit, & consensum Ecclesiarum, plura alibi diximus, & dicemus suo tempore. Nunc ea tetigisse occasione oblata per Creyghtonum, satis superque est.*

EXERCITATIO V.

Auctor Concilij Florentini editi a Pontificijs, & nunc ipsum a Bino, presens in omnibus fuit ab ipso Constantinopolitano discessu ad reditum Græcorum in Patriam, & oculatus testis omnia scripto tradidit æque atque Syropulus. Illius interpretationem latinam molitus est Bartholomeus Abramus Cretenfis,

tenſis, ſub nomine Oſtaue Synodi generalis, quæ cum multas ob cauſas catiſ viriſ non ſatiſfaceret, eam Ioannes Matthæus Caryophiluſ accuratoriſ diligentiaſ Latinam reddidit: cuiuſ poſtmodum Acta ex Andrea Sancta-Crucij Collationibuſ, & ſcriptiſ Allatij hinc inde collectiſ, & potiſſimum Archiuo Vaticano, & Codice Cardinaliſ Biſcia circumplexiſ in unum ſaſcem emiſſiſ ſuo nomine recens Concilij Florentini concinnator.

Pag. 15. **S**I quis hanc Florentinam Synodum Clariffimi, doctiſſimique Viri Seuerini Binnij ſingulari opera collectam, & in lingua Græca prodeuntem, tanquam ab ipſiſ Græcia Patribuſ, qui Synodo interſuere, in lucem emanaffeſ, diligentiaſ animaduerſione perluſtraret, nihil ſe unquam audiſſe a literarum memoria concinniuſ, aut veritati magiſ accommodatum crederet. Neſcio, quid viri ſit Creyghton, qui neſciat, quiſ fuerit ſcriptor Concilij Florentini, quando ſcripſerit, & quam operam Binniuſ in illo perpoliando contulerit. Hiſtoriæ Concilij Florentini ſcriptor, nomen ſuum tacuit; quam ob cauſam id egerit, adhuc multorum animoſ incertat. Præſentem tamen in Concilio fuiſſe ab ipſo Conſtantinopolitano diſceſſu ad redituſ Græcorum in patriam, ex ipſiuſ hiſtoriæ a ſe conſcriptæ ſerie dilucidiffime conſtat. Namque in ipſo ſtatim initio legitur; Τὴν δὲ εἰσόδου ἡμεῖς εἰς Βενετίαſ ὡſ λαμψραν καὶ ἀδύσμον, ἐτι γυμνὴ καὶ ἀξίαſ, ταύτωſ διηγήſομαι. μὲν δὲ φεραεῖω εἰβδόμεν ἀπὴρα μὲν δὸν τῆſ Παριέντιſ παſαſ καὶ εἰρήρειſ. Ingreſſum vero noſtrum Venetiaſ, quoniam ſplendiduſ fuit, & honorabilis, & ſcripto dignuſ, narraſo. Die ſeptimo februaryſ cuncta ſimul triremes Parentio ſoluimus. Et infra; Ἡ δὲ ὡſοὶ ὡρα πέμπτη δὲ ἡμέραſ ἐτι ἡρχάμεθα εἰſερχεσθαι εἰſ Βενετίαſ, καὶ ἐπιλοπορεῖμεν, ἕωſ δὲ ὕειωſ ἡλίου, καὶ κατέλιθίſαμεν εἰſ τὴſ οἶκουſ. Erat autem quinta diei hora, cum Venetiaſ ingreſſiſ cœpimus, & uſque ad occaſum ſoliſ nauigioſ uectiſ ſum, perueniſtiſque in adeſ. Et, Ἡμεῖſ δὲ ἐδόντεſ εἰſ δὲ ἀνάμεθα γερατὴſ ὄψοſομεν τὴν καλλονὴν αὐτῆſ. At noſ, qui uidimus eiſ pulchritudinem

dinem describere non valeamus. Et, ἔξῃσι δὲ ἡ ψυχὴ ἡμεῶν
 βλεπέστων τῶν τοιαύτων παρρησιάν, ὥσε λέγειν ἡμᾶς ἐν ἐκστάσει.
 Obsistit certe noster animus tanta rerum magnificentia, ut plane
 attoniti diceremus. Lege ibidem similia repetita sæpius. Et
 verbum in prima persona numeri pluralis toties ingemi-
 natum non aliud innuit, quam scriptorem illum insimul
 cum Græcis reliquis rebus interfuisse, & uti oculatum
 testem singula scripto tradidisse. Lege quæ peracta sunt
 in fine Concilij ante discessum hisce simillima. Hinc col-
 ligitur, æque atque Syropulum a primo carcere ad ultimam
 metam a conscensis in Græco littore nauibus ad reditum e Latio in
 Patriam, se singulis conuentibus permiscuisse, vel Imperatoris, ac
 Patriarchæ auctoritate fultum, & sui muneris amplissima ratione
 omnium intine percepisse consilia, omnium sententias explorauisse,
 nihil memoria tradidisse, quod oculis non vidit, nullum edictum a
 suis emanasse, quod non rexit, nullam tractationem produisse,
 quam primus non inchoauit, aut ultimus absoluit. Non defue-
 runt ergo illi veritatis expiscandæ subsidia, fatebuntur
 illi, qui visa auditis, ut certiora, præferunt, & huius æui
 cæcutientes sciolos vbique terrarum nugis absurdissimis
 replent. Quæ fortasse in illa historia tu vel non vidisti,
 vel visa more improborum, & veritatem oppugnantium
 silentio tegere maluisti. Audi; ἐβελούσα μὲν ὁ δὲ ὄν
 τινε εἰς τὸ πρῶτον αὐτὸς ποιεῖν εἰλεῖν. καὶ δὲ ἅπαντι
 ἀγαθῶν καλῶν ἀνακρηθῶν σιωπῶν οἰκουμενικῶν ἐν Φερραρίᾳ
 καὶ ἐκ ἀλλαχῆ. Consilium sane cepimus, ut eos ad conueniendum
 promptiores redderemus, & placuit omnibus indici Synodum Occu-
 pmenicam Ferraria, non alibi. Et, ὁμογνωμονήσαστες οὐ ἐκζη-
 ῶμεν. Ita communi omnium consensu indiximus Synodum. Et,
 εἰς πλημμελίαν ὁ κριεὶς, καὶ ἡ (συνόδῳ ἐστωρεῖ), ἀλλὰ μᾶλλον
 μάλιστα καὶ ἡμεῶν. καὶ μὴ ἐχόντων ἡμεῶν ἄλλως πως ποιεῖν,
 γνώμῃ κοινῇ, ἵνα δελεασθῶμεν ἐκ τῶν δομάτων, καὶ εἰ μὴ
 ἐνωθῶμεν, δόξα τῷ Θεῷ, εἰ δὲ ἔ, ὡς ἄλλοι δόξα τῷ Θεῷ, ἵνα μετ'
 εἰρήνης ἀπ' ἀλλήλων ἀπῆρθῶν καὶ δυνάμει τῷ διεκρίτε γινώσκῃ
 ἡμῶν.

ἡμῶν. *Ut si tempus abeat, & Synodus non conueniat, sed potius insaniat in nos, neque liberum sit nobis aliud agere, pari consensu disputemus de dogmatibus; & si quidem de ijs inter nos conuenierit, Deo gratias, sin minus etiam Deo gratias, ut ex vi decreti liceat nobis cum pace abscedere.* Eratque is etiam vnus ex Crucigeris, & Cardinalibus tuis Patriarchalibus, in eaque auctoritatis amplitudine perinde ac Syropulus. Idem in Actis ante Concilium de veneratione Papæ exhibitæ: *Ἡμεῖς δὲ καθημερῶν τῶν δολζιὰν ἀπὸ καὶ τῶν παρεόντων τοῖς ἐξοκατάκλις. οἱ δὲ ἄλλοι μόνῳ τῶν χεῖρα, ἢ καὶ μόνῳ τῶν προσκυνημάτων.* Nos autem sedentis dexteram, & genam cum exocatacelis: reliqui vero aut dexteram tantum deosculati sunt, aut profunda veneratione dumtaxat contenti fuisse. Erat ergo vnus ex primarijs, & forte etiam maioris præminentiae, quam tuus Syropulus, si tamen illa Syropuli vera sunt, sect. 4. cap. 22. *Εἶτα τῦτες ἐκβαλόντες, τὴν ἐναπολωφθέντας αὐθις εἰσῆζω ἀρχιερεῖς, καὶ μὲν τῶν ἐκείνων ἐξήλθον, ὡθὺς τὴν εἰσοφορεῖς εἰσῆζω ἡμᾶς. προσκυνησάντες οὐ καὶ ἡμᾶς τὸ Πάπαν, ἢ παρὰ μὲν τῶν παρεόντων αὐτῶν χεῖρα, καὶ παρεόντων, καὶ ἐξήλθον. ἕτερος δὲ τις ἐκ εἰσῆλθε μὲν ἡμᾶς, ἀλλὰ μὲν βραχὺ ἐξῆλθε καὶ ὁ Πατριάρχης.* Ijsdem sex dimissis, reliquos Præsules introduxerunt, & post eorum dimissum nos Crucigeros introduxerunt. Nos itaque Papam venerati, quam porrexerat manum genamque osculati sumus, & egressi sumus. Nemoque alius post nos ingressus est. Sed & breui Patriarcha exijt. Post Præsules Crucigeri intromissi, manum & genam exosculantur, post Crucigeros nullus alius. Ergo scriptor historię Concilij Florentini Romæ editæ ex Crucigeris vnus est, & inter Pentadem Crucigerorum numerandus. Ergo dignitate, & præmientia non est tuo Syropulo inferior, sed par. Ergo eadem certitudine potuit scribere, ea quæ tanquam suauouerat, cum esset in sacro Senatu princeps, & sanctioribus Consistorij Ecclesiastici arcanis Patriarchæ latus semper stipabat, tam arcta necessitudine coniunctus, ut eidem abesse pro piaculo duceretur:

tur : seu per longa stemmata in tam sublimem apicem primitus caput exereret, seu propria virtute niteretur, quis expediet? Inter fuppuratos proceres sacri Senatus eximius patritius, & Concilij Patriarchalis sublimis decus. Adeo, vt ei fidem omnem deesse necesse sit, qui illius narrationibus detractum iuerit. Ergo acta Florentinae Synodi Binniana diligenti animaduersione concinnata, & veritati accommodatissima, & tibi, & omnibus alijs vnionis aduersarijs accedere debent, quae non sunt a Binnio collecta, vt tu oscitanter opinaris, sed sunt ita ab Auctore rebus praesente, vt euenerant, expressa, vt in manuscriptis Codicibus ante Binnium passim, & vbique in Bibliothecis conspiciuntur, in quibus seria, remotis iocis, & ludicris, & superuacaneis, quibus tuus iste Syropulus abundat, continentur, vt intra videbimus. Haec acta Concilij cum Latine non inuenirentur, Benedicto de Accoltis Rauennate Archiepiscopo efflagitante, Bartholomaeus Abramus Cretenis Graecus, praesul Arienfis, sub nomine Octaui Concilij Generalis latinitate donauit; ita tamen, vt multa, vti ipse putabat, superuacanea, & nihil ad rem facientia volens prudensque praeterierit, ne Lectori fastidio essent, ludos scilicet singulos, & honores, quibus Imperatorem Constantinopolitanum, & Patriarcham Venetijs primum Veneti, deinde Ferrarię Ciuitatis illius Marchio, postremum Florentiaę Florentini profecuti sunt: praeterea nonnullas priuatas Graecorum inter se controuersias, & contentiones: publicas vero eorum cum Latinis disceptationes, vt ipse ait, fideliter ac vere ad verbum de Graeco in Latinum sermonem conuerterit. Haec Synodus cum Concilio Lateranensi sub Leone X. anno 1521. Latine prodijt per Iacobum Mazochium, & secundo Tomo Conciliorum omnium Coloniae 1538. apud Petrum Quentell. Graeca vero iussu Gregorij XIII. cum pluribus manuscriptis diligentissime collata edita postmodum sunt Romae apud Franciscum Zanetum 1577.

Et cum

Et cum Bartholomæi interpretatio non probaretur, sub Paulo V. a Ioanne Matthæo Caryophilo itidem Cretenfi, & postmodum Archiepiscopo Iconiensi noua translatione adornata, & diligenter recognita publice excusa sunt Græce, & Latine Romæ in folio inter Concilia Generalia in Typographia Camera Apostolicæ anno 1612. Et anno 1638. Typis S. Congregationis Fidei propagandæ. Et alibi. Sed illud capitale crimen ab Annalium celeberrimo Scriptore Bartholomæo obijcitur, quem temeritatis æque atque imperitiæ arguit, quod nulla habita ratione responsionis Andreæ Colollensis, Florentino Concilio tradidit nomen Octauæ Synodi, cum nec in eis decretis, vel Actis, nec in Eugenij Papæ Diplomatum de ipsa datis aliquid eiusmodi reperiatur. Quod si Octaua Synodus Constantinopolitana fuisset abolita, quod dicere sacrilegium est, adhuc tamen nec Florentina octaua dici posset, quod plures aliæ ante ipsam celebratæ extent Oecumenicæ, quibus eiusmodi appellatio competat. Sed de Octaua legitima Oecumenica Synodo Constantinopolitana contra Octauam Pseudosynodum Photianam, qui cupit plura, adeat nostram de Octaua Synodo Photiana, Exercitationem. Acta eiusdem S. Oecumenici Concilij Florentini a recentissimo quodam postmodum collecta sunt, in quibus præter paucas Notas, & Disputationes, & Collationes inter Latinos, & Græcos in Concilio habitas, & ab Andrea Sancta-Crucio Patricio Romano, & Apostolici Consistorij Aduocato conscriptas in modum Dialogi cum Ludouico Pontano, reliqua fere omnia ex meis schedis, in quibus pleraque tum e Vaticano Archiuo, tum Bibliothecis Romanis, magnis impensis, & labore improbo excerpseram, eo scopo, vt aliquando dicta Acta, meis Additionibus, & Notis illustrata, & in meliorem aspectum concinnata sicuti tabulas vtrunque pictas in bono lumine exponerem, desumpta sunt. Laborem cum illi
commu.

communicassem, statim de edendo illo Concilio occasionem arripuit, & schedas illas, & quæ in illis continebantur uti sua publicauit, atque diuendidit, indignum ratus, si per quem profecerat, decantaret. Non mentior; schedas ipsas ab eodem, dum illas legeret, multis in locis manu sua interpolatas, ad perpetuam rei memoriam in Bibliotheca Vaticana, absolutis hisce Exercitationibus reponam: testimonium tribuent & Apes meæ Urbanae anno 1633. Romæ editæ apud Ludouicum Grignanum in 8. in quibus hunc meum laborem, Lectoribus hisce verbis insinuo; *Conciliorum Ferrariensis, & Florentini Acta Notis, & animaduersionibus illustrata*, ante quam ipse de edendis Actis Concilij vel minimum cogitasset; cum illa postea ediderit anno 1638. Sed non fuere funesta omnia omina. Nanque cum casum prospicerem, & ingenium hominis apprime cognoscerem, non vniuersaliter communicauim. Quare quæ recens collector edidit, & quæ mihi reseruaueram post has meas Exercitationes, ut exemplatam omnibus suis partibus, & membris, uti fieri potest, Florentini Concilij historiam habeas, vna simul construam, ut hinc videas Creyghtone, etiam ex Pontificijs, & Græcis ipsis multos insudasse ad acta huiusce Concilij e tenebris eruenda, quæ plana sunt, & sublestant, ne dicam scelestam tui Syropuli mentem, & mendacia explodent, ut videbimus infra.

Sed quam a principio institui, orationem prosequar. Est ergo scriptor ille apud Binnium, vnus e Crucigeris, siue Cardinalibus Patriarchalibus, sed non est Magnus Oeconomus, qui valetudini suæ consulens Byzantij remanserat. Non Georgius Cappadox Protecicus, qui ante accessum in patriam in itinere vitam obiit, ut narrat Syropulus sect. II. cap. 8. *ἐκίσε ἐν ἰσαμυρίων ἡμῶν ἐτῆδ' ἔτισσε καὶ ὁ Πρωτεύδινος ὁ δὲ δεικνός κύριε Γεωργίος ὁ Καππαδόξ, πολυμηέρας νόσῳ κατέβησθεν, καὶ ἐβίβη ἐν γησιδίῳ μικρῶν βανῶν ἔχοντι λατινικὸν*
 τε

τῆ ἀγίῃ Γεωργίῳ. Illic dum sistimur, Protecdicus occubuit Domi-
 nus Georgius Cappadox Diaconus, diuturno confectus morbo, & in
 Insula perexigua templum Latinum exhibente. Georgio Martyri
 dicatum, sepultus reconditur. Non Chartophylax Michaël
 Balsamon perpetuus vnionis hostis, qui statim atque Con-
 stantinopolim peruenit, scripsit ad Ioannem Imperato-
 rem Anaphoram: quare qui ex Italia aduentarant, vnio-
 nem dissoluerent, & nouum de eodem argumento Præ-
 sulum nomine Scriptum, iubente eodem Imperatore, ne
 quis alium pro alio vnionis hostem supponeret, sua sub-
 scriptione firmavit. Non ecclesiastes Siluester Syropu-
 lus, cum sua alia esse, experimento ipso discimus. Reli-
 quum est, vt ex duobus alter, vel Magnus Sacellarius Ma-
 nuel Chryfocuches, vel Magnus Sceuophylax Theodorus
 Xanthopulus, cum ambo ex purpuratis essent, & Cruci-
 geri, & in Italiam cum alijs Græcis venerint. Chryfocu-
 chem non esse, suspicio est. Qui enim in Synodo ad sub-
 scribendum vicaria Bessarionis manu mandato a se scri-
 pto, vsus est, multo minus historiam prolixam scribere
 valuisset. Ergo restat perinde quasi certum, atque indu-
 bitatum, Theodorum Xanthopulum fuisse huiusce historię,
 quam edidere, & Romani Typographi, & postmodum
 Binnius, auctorem. Nec leui ad id suspicandum conie-
 ctura ducor, dummodo testimonium ipsius Syropuli ad-
 mittatur. Nam cum Syropulus a Synodo Græcorum, vt
 vna cum Ephesio, Ruffensi, Nicæno, Gemisto, & magno
 Chartophylace electus renunciaffet muneri, obtinuisse-
 que, vt in locum suum alter eligeretur, Theodorus iste
 Xanthopulus substitutus est. Sect. 6. cap. 13. Ἐξήξαν τὸ αὐτὸ
 εἶξ, τὸν Ἐφέσου, τὴν Ῥωσίας, τὸν Νικαίας, τὸν Κορὸν Γεμιστὸν, τὸν
 μέγαν Χαρτοφύλακα, καὶ ἐμέ. ἐγὼ δὲ πολλὰ ἰκετεύσας τὸν βα-
 σιλία, καὶ τὸν Πατριάρχην, ἵνα ἀβέλωσί με τὴν τοιαύτην ἄξιωσιν. εἶτα
 καὶ τὸν Πνδματικὸν εἰς τὸ αὐτὸ ἄξιωσιν, μάλιστα ἄξιωσιν τὴν ἀπάναι-
 με τὴν τοιαύτην κόπον. διὸ καὶ ἀντὶ ἐμὲ ἔταξαν τὸν μέγαν σκευοφύλακα.

K

Et pro-

Et prozinus sex nominarunt, Ephesium, Rossensem, Nicanum, sapientem Gemisium, magnumque Chartophylacem, & me ipsum. At ego Imperatorem, & Patriarcham obnixè deprecatus ab eorum numero eximi, cum & Pœnitentiarium reperissem mihi fauentem in hoc negotio, obtinui tandem, ea molestia exonerari, & loco mei substituerunt magnum Sceuophylacem. Hinc Xanthopulus cum omnibus disputationibus, continuo interueniret, & rationes amborum reuolueret, non est mirum, si ita exacte disputationes digesserit, & singula eorum momenta expresserit, de exiguis, & tenuissimis tanquam minus necessarijs ad historiam, vt cordatior, & callidior parum sollicitus, quibus Syropulus, cum non haberet maioris ponderis momenta, nec contentionum distinctam cognitionem, in leuissimis, sæpe etiam nugatorijs concertationibus, vt videatur aliquid dicere, orationem latius profundit. Sic litem non inferrem asserenti, Acta illa Florentini Concilij, quæ tu vocas *Binnianam collectionem*, verum esse Theodori Xanthopuli foetum, illique vindicanti, cum id luce clarius sit, vel saltem ambigenti, & in partem vocanti Manuelem Chrysocuchem, quod tamen ipse non ita facile concesserim.

EXERCITATIO VI.

Ioannem Epidaurenses, siue de Ragusio falso a Creyghono inter Cardinales collocari. Ioannem Dominici Ragusæum, Ioannem Hispanum, & Ioannem Epidaurenses, siue Ragusæum, perperam confundi, cum alius atque alius sit. Ioannes Dominici Cardinalis sed ante Concilium Florentinum mortuus. Ioannem Hispanum Sacra Theologia Doctorem non bene Scriniarium verti. Ioannem de Ragusio, siue de Monte Nigro non fuisse Cardinalem. Et quæ antea Creyghono fuerunt Sacrosancta Cancilia, nunc ludicra, & fabulas esse.

Illinc

Pag. 16. **I**llinc a duobus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Juliano Cæsarino, & Ioanne Epidaurenfi, seu Ragusiano, quorum eximias dotes, & optime collocatam eloquentiam Basilaensis Antisynodus recenter obstupuerat. Eho dum bone vir. Liceat vel semel vanitatem vanitate refellere, quando iam impetu raptus, quod non est, calamus addit. Vnde nam Cardinales creandi facultatem extra Consistorium, inconlultis fratribus, indiscussis meritis expiscasti? Jam Romanus Pontifex nouus, & repentinus, veluti nitedula ex vepiculis, Cardinales vel dicto creas, nescio, an Crucigeris istis tuis Patriarchalibus eminentiores. Iulianum Cæsarinum Cardinalem agnosco. Ioannem Epidaurensem, neque inter mortuos, neque inter viuos Cardinalem comperio, licet eum & morum probitas, & doctrina extra aleam liberalis, & digna homine nobili ad id vocarent. Fuit is sacræ Theologiæ professor, Lombardiæ prouincialis, ordinis Prædicatorum. Andreas Sancta-Crucius Collat. 2. & 3. eum de Monte Nigro fuisse refert: cum alijs Pontificijs Oratoribus ab Eugenio ad conuehendos Græcos delegatus, vt legitur in Epistola Eugenij ad Ioannem Græcorum Imperatorem. Cum itaque non semel in Ioanne hoc Raguseo delires; primum inter Cardinales eum colligans, a duobus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Iuliano Cæsarino, & Ioanne Epidaurenfi, seu Ragusiano. Secundum in tuis notis ad cap. 13. sect. 5. vnum eundemque faciens cum Ioanne Hispano, cum longe diuersissimus sit, Ioannem Hispanum, Ioannem de Raguso ordinis Prædicatorum, in sancta pagina magistrum Crusius vocat pag. 185. Tertium, illum Scriniarium appellans. Ego te de tot erroribus expediam, quis nam hic fuerit, & quam diuersus ab alijs, qui hoc proprio nomine signati sunt, non ita multis edisseram. Aciem primus ducat Ioannes Dominici Ragusinus, de quo Michaël Pius de viris illustribus Prædicatorij Ordinis scribit;

Eum ex Stoica familia Raguseum a nonnullis inter Episcopos numerari, ab alijs inter Patriarchas, sed cuiusdam Ecclesie præfuerit, nondum exprimi. Prateolum lib. 9. cap. 2. de vitis. & sectis Hæreticorum referre circa annum 1430. eum contra Ioannem Rochezanam Hæreticum Hussitam rationibus conflixisse: Antonium Lusitanum illius dicendi facultatem simul, ac pietatem celebrare, floruisseque anno 1438. Gozzeum tradere Argentinensem Episcopum fuisse, præconem egregium, & defensorem fidei acerrimum, & Cardinalem creatum, & missum legatum ad Imperatorem, qui tum agebat Constantinopoli. Veruntamen cum inter Chronologos nullus de eius Cardinalatu mentionem fecerit, putat Gozzeum deceptum fuisse. Hæc Pius de hoc Ioanne Raguseo. Nos quod illius oscitantia erratum est, id acriori examine, vt verum habeatur, discutiemus. Ioannes Stoicus. Stoicus Familiae nomen est apud Illyricos prope Ragusium ad hæc tempora continuatum, & vti mihi significauit Achridorum Episcopus locis in illis versatissimus, in hunc diem est quidam exacta iam ætate eo cognomine exultans, vti ex ea profapia oriundus. Raguseus. Ragusij scilicet natus, Oppositum alij asserunt. Paulus Cortesius, Alfonsus Fernandes, Michaël Ponciantius, Michaël Caroli Florentinus, Florentinum eum faciunt, de gente infima, & a patre Dominico Ioannem Dominici dictum. Raguseum vero ex Ragusio Ciuitate, cui Episcopus post Cardinalitiam purpuram præfuit. Hinc illius Argentinensis Episcopatus, & Patriarchatus, quæ nunquam obtinuit, reijciuntur. Conflixisse cum Ioanne Rochezana Hussita in Concilio Constantiensi certum est. *Scriptores item eius Cardinalatus non meminisse, falsum est.* Cum fere omnes, qui de eo scripsere, meminerint. Errorem etiam in numeris irrepisse siue Typographi, siue exscriptoris incuria, siue etiam Auctoris ipsius, nullus dubito. Neque enim potuit floruisse anno 1438. qui ante decem, & octo annos hinc ex vita migrauerit. Nisi ex cerebro Creyghtoni Iuliani

Cæsa-

Cæsarini subsidiarium substituere voluerimus mortuum, funeratumque pro superflite & viuo, eo solo nomine, vt duo Cardinales Cæsarinus, & Epidaurensis, siue Ragufinus resurgentes contra Ephesium, & Nicænum digladiaturi concurrant. Possem plures adducere, sed vt a nugis efutiendis sese contineat Creyghtonus, audiat inter alios Michaëlem Ponciantium de Scriptor. Florentinis; Ioannes Dominici Dominicanæ familiæ alumnus, professione Theologus, officio predicator, & doctor, dignitate Archiepiscopus Ragufinus, & Cardinalis amplissimus, tituli Sancti Xisti, Diui Antonini Archiepresulis Florentini præceptor, primusque suæ in Italia dulabentis Religionis inflaurator, atque Romana obseruantie vendicator, & auctor, qui tanta ingenij solertia, ac memoriæ tenacitate claruit, vt interposito iuramento in libro Locula noctis a se inscripto, asseruerit, se in nulla scientia præceptorem habitisse, sed D. Augustini exemplo omnes per se ipsum disciplinas imbibisse, atque percalluisse fere omnes. Multa præclara reliquit volumina, quibus nomen suum posteritati commendauit, de quibus subiecta feruntur, &c. Vir iste igitur omnium sua aetate clarissimus, ac præstantissimus anno Christiana salutis 1340. Florentiæ ex obscurissimis parentibus in hanc lucem prodijt, & 1362. Diui Dominici ordinem primorum elementorum adhuc ignarus profiteri incæpit: anno vero 1420. teste Ioanne Carolo, qui eleganti stilo ipsius gesta conscripsit, mortalis corporis deposuit pondus, & miraculis coruscans, in templo D. Pauli primi Eremitæ Budæ sepultus est. Cum enim ad Concilium Constantiense a Gregorio XII. legatus pro vniõne Ecclesiæ missus esses, peractõ Concilio, atque habita vniõne, hortatu Sigismundi Imperatoris a Martino Papa V. in Pannoniam etiam legatus, ad extinguendas Boëmorum Hereses nuper exortas destinaretur, illuc profectus cum reperisset Boëmorum animos ita in heresi obstinatos, vt nec exhortationibus flecti, neque vllis aut precibus, aut minis possent ab incepto reuocari, desperatis rebus Budam se contulit, quæ est Pannoniæ Regia, vbi moerore animi contabescens, vitam, vt dictum est, cum morte commutauit.

Apud

Apud Monasterium Fesularium eius cura a fundamentis erectum, ipsius imago depicta conspicitur hoc Epitaphio illustrata. B. Ioannes Dominici de Florentia Archipræsul Ragusinus, & Presbyter Cardinalis, regularis vitæ in Italia reparator, & Cœnobij huius fundator.

Alter est Ioannes Hispanus, cuius etiam meminit Syropulus sectione 5. cap. 13. Τὸς δὲ ἐρεξῆς ἀναδείξει λόγους, ὁ τῆ ἱερῆ Παλατίου διδασκαλός. ἢ δὲ ὁδοῦ Ἰωάννης ὁ Ἰσπανός, καὶ ἐρεῖ, καὶ διδοῦσά τε τέρας. Succesurum autem sibi in differendo sacri Palatij Magistrum. Erat autem hic Hispanus, qui dicit, & reddet responsa. Et cap 4. Πρὸς τέτοις ὁ Ρόδου Ἀνδρέας, ὁ διδασκαλός τῆ κέρτης Ἰωάννης ὁ Ἰσπανός, καὶ ἕτεροι ἕξ. Præter hos Andreas Rhodi Episcopus, & aule Pontificiæ Magister Hispanus, & alij sex. Et cap. 16. ὁ δὲ Ἰσπανός Ἰωάννης φιλονεικότερον διελέγετο τὰς ἐφέσεις, καὶ διὰ τὸ ὡρεκακιδίως ἕλης τῶν λόγων ἐφ' ἑτέρα μῆτι βανι, καὶ ὡρεβλίματ' ὡρετέτην, μὴ δ' ὄλωσ τὰς ὡρεκακιδίως σκοπῶ συμβαλλόμενα. At Ioannes ille contentiosus cum Ephesio rixabatur, & a proposita materia, in aliam transcendebat, & alias permiscebat quæstiones, quæ nihil ad causam propositam faciebant. Et tu in Notis ad cap. 13. decernis stolidissime, esse; Ioannem de Ragusio ordinis prædicatorum, in sacra pagina Magistrum Crusius vocat; pag. 185. Nos alicubi etiam Scriuarium Apostolicum appellauimus, cuius frequens apud Binnium mentio. Ioannes de Ragusio, patria nempe Ragusinus, esto etiam, Episcopus Ragusinus, tibi Ioannes Hispanus est. Te Chorographo Illyricum, & Hispania vnum sunt, & millia passuum ferè innumera vnis finibus vnoque modo copulata, quasi signo dato, aduersante natura, & tot terrarum, ac marium interiectis interuallis conueniunt. O quantum potest Chreyghtonianæ facultatis vehementia! Quæ numen separauit, ipsa coniungit, & quæ nutibus æternis fixit, ipsa eodem loci, & temporis vestigio dimota aliouersum discludit, & transfert. In sacra pagina Magistrum Crusius vocat; pag. 185. Verum est Ioannem de Ragusio

gusio fuisse in sacra pagina Magistrum . An ideo, & Magister Curia Pontificia, & Magister Sacri Palatij fuerit? Si non intelligis verba, adeundæ tibi sunt scholæ, & tyrocinia grammatica ediscenda. Magister in sacra pagina est Magister in sacris literis, & Doctor, quem vel pueri dicerent *Theologia Doctorem*, qualem te esse in fronte Libri huiusce historiae (an vere, diiudicent alij) profiteris; per me non licet, qui videam te neque sacrorum eloquiorum, neque Theologiae arcana mysteria, vel summis labijs degustasse; cum non discernas, quid intersit inter Doctorem Theologum, & Magistrum Curia Pontificia, vel Sacri Palatij Magistrum. *Nos alicubi antea Scriptorium Apostolicum appellauimus, cuius frequens apud Binnium mentio.* Non nego. Vocasti. Sed quam apte? Scriptorius est, cuius fidei, ac curæ commissum Scriptorium, siue arca Imperatoris; vel scripta Imperatoris ad alios, vel aliorum ad Imperatorem, quod Græcis Chartophylax, vel *Χαρτοφύλαξ*, aliquando etiam Latino nomine Scriptorius est: qui non vnus generis, sed plurium pro varietate negotiorum erat. Alius enim erat Scriptorius Imperatoris, alius Patriarchæ, alius, Monasteriorum, &c. Et loco, in quo dictæ chartæ asseruabantur, *Χαρτοφυλακείω* nomen erat. Quod nunc Archium, vel addita V Archium dicitur, & est locus, vel cella, in qua instrumenta publica, quod postea extensum est ad alia quoque antiquitatis monumenta, quasi in Principis custodia reponuntur. Et hic Scriptorius est. Licet id non probetur Balsamoni Meditato secundo de Protecديو, & Chartophylace. Ο δὲ *Χαρτοφύλαξ κατὰ θύραν μοναστηρίου τῆς Πατριαρχίας, διακίον δὲ ἀρχιεπισκοπικῆς ἀνήκειν τῆς. ἕπως, μὴ οὐδὲ τῆς ἄλλαν τευάρον θεωκαθιδριαν τῆς θεωβλήτης τῆς πῶ) γίνεσθαι, καὶ πῶ) τῆς ἕκαστος τῶτων ἔχει χαρτολαεῖς τῆς κόπης συμμετρεῖσθαι, καὶ πῶ) τῆς σικρετικῆς διακομῆτας, ἐκ ἑστὶ λέγειν κηρῶς. ἢ δὲ γὰρ πῶ) τῶτων εἰσῶν θεω εἰδέμια. ἔθεν δὲ καὶ ἕπως ὁ Χαρτοφύλαξ σημενολογῆ) πανδω- κλειῶς,*

κλιῶς, καὶ καλεῖ τὴ Πατριάρχου σόμα κὶ χεῖρ, ζητησίον. ἐπεὶ δὲ
 τινες παρενομίξασθαι τὸν Χαρτοφύλακα θέλωσιν, ἐκ τῆ φυλάττων
 μεμβρανῆς ἢ το κωδίκια ἀειαρσίον πρὸ πάντων τῶ ἐκ τῆς φυ-
 λῶν σκαίδαλον. ὁ γὰρ Χαρτοφύλαξ ἐκ ἔστιν, ὡς τινες λέγουσι, φυ-
 λαξ τῆ σεκρέτου κὶ θυροφύλαξ. τὸ γὰρ ἦν ὁσιαρίων ἀρχαῖον ἐπα-
 γήμα, ὑποκοπικῶν δὲ δικαίων φροντισῆς ἀξιόμαχος. ἔτω γὰρ καὶ
 Νομοφύλαξ καλεῖται, καὶ Σκόριζαξ στρατωίδου βασιλικῆ.
 Chartularius autem pro sua parte solus ea dirigit, quae iure Ponti-
 ficatus ad Patriarcham pertinent. Et quo quidem pacto ceterorum
 quatuor praesidium institutiones, seu electiones fieri debere sancitum
 sit, & quotnam quilibet horum chartularios laboris consortes ha-
 beat, quosue suo in secreto ministros, alienum hoc loco fuerit dice-
 re. Non enim de his loqui nunc instituimus. Unde vero, &
 qualiter id venerationis insignis Chartophylaci tribuatur, ut os,
 & manus Patriarchae nuncupetur, inquirendum. Et quia nonnul-
 li nomen Chartophylacis ex eo deriuant, quod membranas, siue
 Codices custodiat, ante omnia tollendum, quod inde nasci posset,
 scandalum. Chartophylax non est, uti quidam perhibent, custos
 secreti, & ianitor. Nam ostiariorum vetus ea professio est, sed
 idoneus iurium Episcopaliū curator. Sic etiam, & Nomophy-
 lacem, & Scaenophylacem castrorum principis dicimus. Magister
 vero Curiae Pontificiae, vel sacri Palatii munus institutum
 tempore S. Dominici ab Honorio III. anno 1220. est,
 Lectionibus sacris viros ad palatium continuo aduentan-
 tes instruere, dirigereque concionando in viam veritatis,
 & in Catholicae Ecclesiae semitam: nec non libros editos
 denuo, vel recensendos inspicere, iudicareque, an
 aliquid in illis est, quod vel legem diuinam, vel mores
 offendant: tum demum expurgatos, emendatosque typis
 mandandi facultatem concedere. Et Ioannes iste Hispanus
 tempore Concilij Florentini id muneris exercebat:
 ideoque nomen sibi Magistri sacri Palatii, vel Curiae Pon-
 tificiae assumebat. Et eritne hic tibi Scriniarius? Apud
 ipsum nulla instrumenta publica, nulla vetusta monu-
 menta,

menta; sed ea tantum Originalia, quæ ipse edendi publice facultatem concessit. Manuscripta, vel absque sui licentia edita a Sacris Congregationibus, vti doctrinam non sanam continentia, prohibita, vel, donec corrigantur, condemnata circumferuntur. Sed minutiora ista missa sint. Ioannes itaque Hispanus in Florentino Concilio Magister Sacri Palatij non est iste, quem tu fingis, Ioannes de Ragusio, sed Ioannes de Turrecremata eiusdem cum Ragusio ordinis, inter Theologos suæ ætatis eximius, ob singularem doctrinam, & auctoritatem Pontificum acriter defensam, ab Eugenio IV. ad Cardinalatum promotus. Hic disputationem & bene longam, & satis doctam cum Ephesio de Purgatorio ingressus, ita absolvit, vt Ephesium manus dare coegerit. Moritur Romæ anno 1468. sepultusque est ad S. Mariæ ad Mineruam in Sacello ab ipso constructo cum hoc Epitaphio; *Hic quiescit Dominus Ioannes de Turrecremata, natione Hispanus, Episcopus Sabinenfis, S. R. E. Cardinalis S. Sixti, qui obiit xxvi. Septembris anno Domini MCCCCCLXVIII. Requiescat in pace.*

Tertius est Ioannes de Ragusio, siue de Monte Nigro, ordinis Prædicatorum Prouincialis. Hunc Iosephus Methonenfis vocauit ἑπαρχον Responsione contra Ephesium, *ὡς τὸ δόξης πρῶτος ὁ ἐκ Θεολογικῆς ὑψίνης Ἰωάννης, ὁ τῆς ἐρήμιατ. τῆς ἀγίας Δομινίκης ἑπαρχος, τὸ ἐναρξίν ἐποικήσατο.* Primus de dogmate Ioannes ille in re Theologica summi vir ingenij, atque in instituto Sancti Dominici Præfecti dignitate ornatus, disputationem instituit. Syropulus Sels. 6. cap. 13. *Ἀπὸ τῆς μέρους τῆς λατίνων ἐκκλησιῶν Καρδινάλι. ὁ Ἰουλιανὸς, ὁ Ρόδης Ἀνδρέας, ὁ Ἐπίσκοπος Φεβλιένσις, Προβεντζίλις ὁ Ἰωάννης, καὶ ἕτεροι δύο.* Ex parte Latinorum electi sunt Iulianus Cardinalis, Andreas Episcopus Rhodi, Episcopus Forotuliensis, & Ioannes Prouincialis, item alij duo. Illud a sancta pagina, additum Ioanni Prouinciali ex tua liberalitate est; & ex Crusio depromptum, quem, vt supra vidimus, non intellexisti. Acta Synodi

Florentinæ Binniana; Εἰς ἡμέτερας τὰς παρόντας δύο διδασκαλίας, τὸν τε σεβερντζιάλιον φερέ Ιωάννην, καὶ τὸν φερέ Α' μβρόσιον. *Elegimus presentes duos Magistros, Prouincialem Fratrem Ioannem, & Fratrem Ambrosium.* Sed hic Ioannes de Ragusio Prouincialis Ordinis electus a Latinis vna cum Iuliano Cardinali ad onus disputationum suscipiendum contra Græcos, cum Prouincialis Ordinis dicatur, non erat Cardinalis: nam si fuisset, vt dictum est de Iuliano, ita etiam de eo pronunciatum fuisset; Nec Syropukis, nec Acta Concilij tacuissent; quandoquidem, cum quis in Cardinalem eligitur, vna cum dignitate noua, prioris conditionis notam, & in eminentiori statu positus pristinam vti viuiorem exuit, & deponit: nec post electos ad disputandum Episcopos in enumeratione locum habuisset. Et gallerum Cardinalitium, quem, cum disputaret, non habebat, etiam post illas disceptationes non habuit; vt ex Promotionibus Cardinalium a principio ipso Schismatis ad hæc nostra tempora discimus, & reliqui virorum illustrium. Catalogi ab eruditissimis doctissimisque illius Ordinis scriptoribus concinnati, faciunt nos certiores. Quare cum tu dicis: *Illinc a duobus S. R. E. Cardinalibus Iuliano Casarino, & Ioanne Epidaurensi, seu Ragusino, quorum eximias dotes, &c.* manifestum mendacij te teneo, cum vnus tantum Cardinalis, non duo, internoscatur: & tamen causa non erat, cur mentireris. Nec alius est Ioannes, cuius mentio apud Syropulum habetur sect. 2. cap. 23. *Εἰς ἡμέτερον δ' ἐπιπέδα καὶ φερέσβας ἑπὶ ἡμετέρας τὰς φερέ Ιωάννην, τὸν ἰερακὸν Μασκίρ, καὶ τὸν φερέ Σίμωναι, δ' ἐδωκότας τῶν τοῖς καὶ ἀναλώματα ἰκανά, καὶ δυνάμιν, καὶ ἔξουσία.* *Basilienses miserunt huc Fratrem Ioannem, Henricum Mangerum, & Fratrem Simonem ordinibus sacris conspicuos, cum impensis, & cum auctoritate, & facultate, &c.* Cuius in Græcos Oratores promerita, & officia fuse exponit apud Imperatorem Demetrius Palæologus Magnus Stratopedarcha, huius studia, & conatus

pro

provnione fufe profequitur Syropulus.

Pag. 16. *At quemadmodum in istis fabellis ad voluptatem, compositis, multa reperiuntur veritatis fundamenta inter pleraque ascititia, & vana. Probas exemplis Theagenis, & Charicleæ, & imaginibus limati pictoris arte fabrefractis ad aspectus diuerfos. Ita hæcenus editi Conciliorum Codices quam plurima in genere verissimum perhibere, vt confedisse tot Præsules ex omni terra Christiana in Italiae populis, &c. Sed si particularia penitus introspicerentur, quam clandestinis dolis, quam apertis imperijs, &c. Pag. 17. Ita in totum scenæ facies permutaretur, vt nec eadem fabula, nec eadem personæ obtinere viderentur, sed diuerso cultu histriones in nouum Drama prodire. En iam quod antea insinuaueram Creyghtono, tam cara Concilia in fabulam abiere, & Drama: nec rebus actis oratio conuenit. Hinc si quid occurrit in Concilijs, quod Creyghtoni somnia, & fatuas deliraciones iugulat, sub manu responsum est, fabulas esse ad voluptatem compositas, & ascititia, & vana oblectationi hominum contexta. An excogitari potuit insulsius? Hæc tamen sua homo profanus, obscænusque amoribus Charicleæ, & Theagenis, & imaginibus pictorum ingenio effictis accommodat, & paria dictis suis funditat. Sic Pontificij in imagine abs te producta in vna parte Cardinalem Cæsarinum, in media Ioannem Epidaurenses, in tertia te tantum asinum, vel vrsum conspiciunt: neque enim tua proteruia mollioribus vinculis configenda est. Quando res Sacratissimæ, & potissima nostræ religionis negotia ludicræ, fabulæ, & scenæ tibi sunt.*

EXERCITATIO VII.

Firmitudinem, quam supra concesserat Concilijs Oecumenicis Creyghtonus, inconstantia leuissima, & institutorum Ecclesie Catholicae nescius, infirmat. Græcos ante Florentinum a Florentino

L 2

decre-

decreta contra Græcos defendisse. Scholarius familia nomen. Tres Orationes in Concilio habitas Scholarij non esse illius, qui Ephesij familiaris fuit. Ephesij ad Georgium Scholarium Epistola. Duos fuisse Scholarios, & eosdem Georgios. Caryophilus Scholarios confundit. Scholarius qui Græcorum causam agit, fuit Monachus, non Patriarcha: Scholarius qui Latinorum, Patriarcha. Chalcocondyla expositus. Scholarius, qui postea Monachus, cum Concilium in Italia agebatur, morbo oppressus Byzantij, Byzantij immorabatur. An Mattheus Camariota fueris præceptor Scholarij Patriarchæ? Georgij Scholarij Catholici scripta. Contra Caryophilum, & Arcudium librum quinque Caputum pro Concilio Florentino esse Patriarchæ Gennadij, & Catholici. De Georgio Scholario mendacia Ruetti refelluntur. Alia eiusdem Scholarij scripta contra Ephesium. Auctore Creyghstono, Turca Patriarcham Gennadium promouet.

Hinc stilum conuertis ad adiecta: vt tu minus circumspecte asseris. Namque ante Binnium, & editionem Coloniensem auctaria Binniano Syntagmati adiecta, vna cum eodem Concilio Florentino Romæ cusa fuerant typis Vaticanis Conciliorum Tomo 4. quæ videre poteras, antequam in Binnium pronunciares. Supra dixeras, Conciliorum decretis standum esse, nec ab eorum institutis euagandum; nunc ea, quæ Concilij firmitatem addunt, quasi per iocum mimico dente carpis. Nam si a tergo, & fronte Bullæ Pontificiæ, Imperatorum Diplomata, necnon legationes principum, quibus veluti agmine composito, & aggeribus insuperabilibus circumuallantur, & constipantur, & sese vt propugnaculis firmissimis ab hostium incurribus defendunt, suaque tutantur, infirmas, ac disijcis; quisnam nobis de eorum auctoritate, & veritate decernet? Sed garritus similes Hæreticorum misfos facimus, qui, cum volunt videri religionis reuerentissimi,

tissimi, religionem & exemplaria antiquæ pietatis erga Deum destruunt.

- Pag. 18. *Verum tam infauslo cum augurio, ut si quis integritatem huius Synodi ab istorum appendicum fide metiretur, aut utriusque veritatem ab alterutro confirmare tentaret, utriusque auctoritatem ruere in fundum, utrumque opus adulterinum pronunciare oporteret.* Tenebræ tibi sunt omnia: ideoque Pontificiorum institutum te fugit, nec capis animo: Concilium siquidem ex similibus auctarijs, nec vim, nec robur acquirat, quod habet a supremo iudice, & duce infallibili confirmante, & decernente: sed sunt veluti adminicula, & subsidiariæ cohortes, quarum armis a calumnijs aduersariorum propugnatur. Scriptores siquidem illi, & auctoritate diuinorum eloquiorum, & testimonijs Doctorum Ecclesiasticorum, nec non aliorum Conciliorum, in eo Concilio nulla facta nouitate vetustum Dogma integrum conseruasse, bonos mores, & consuetudines reuocasse, & enatis noxijs furculis abscissis, incorrupta restituisse probant, & confirmant, ad illud exosculandum, & excipiendum prouiores ardentioresque Lectores reddunt, & obiectis aduersariorum dilutis, ostendunt, quanto illi suo malo fato infaniunt. Et hoc non tantum factum est in hoc Concilio Florentino, sed in alijs etiam Oecumenicis, & primis illis quatuor, quæ tu supra adnotaueras, S. Gregorium Romanum Pontificem non minus quam quatuor Euangelia veneratum fuisse, quod & facturum Ambrosium Mediolanensem, nisi post primum Constantinopoli habitum sanctissimam animam efflasset, prænuncias. Quot pro illis, eorumque sententijs tutandis Apologias, & Commentationes contra calumniatores scripserunt Athanasius, Gregorij Nazianzenus, & Nyssenus, Cyrillus, Iobius, Ephræmius, Maximus, & innumeri alij? Et tu terræ vilissimum pondus, infauslo augurio factam esse hanc Appendicem ad Concilium Florentinum concludis: eaque

que vtriusque auctoritatem in fundum rueret . ideoque adulterina pronuncianda ?

Hæc cum ego ficta putem , nec commenta Græcorum fuisse libertatis suæ , ac religionis compotum , sed Latinorum quorundam , qui Græca hæc nomina ementiti , vniuersæ genti Orientalium infamiam inurere , & causæ suæ gloriam parare plus a quo appetebant , breuiter indicabo . Interim tu nulla antea lacesitus a Latinis iniuria Latinis ipsis infamiam inuris , cum falsi crimen ipsis inconsulto , immeritoque affingis . Pontificij , quid ipse nugaris , ad tutanda sua , quando & doctrina , & rebus alijs omnibus Orientalibus superiores sunt , similibus inuolucris non indigent , neque Græcorum opem ambiunt . Non sunt commenta Græcorum . Tractatus de religione Christiana , de Trinitate , de Purgatorio , de Visione Beatifica Creyghtono commenta sunt . Quid amplius diceret perfidissimus , & vniuersæ religionis desertor , cui neque ara , neque fides est . Sed Græci sunt libertatis suæ , & religionis compotes ? Ergo commenta illa Græcorum sunt , cum in illis ea ipsa Græcorum religio , quam coluere Patres , & Concilia illius Ecclesiæ contineatur , quod alibi nos fusc probauimus de hoc eodem argumento Commentarijs editis . Vide Græcorum opuscula , quæ in Græciæ Orthodoxæ Tom. 1. & 2. Græce , & Latine publicauimus , & libros de Consensione Orientalis atque Occidentalis Ecclesiæ perpetua . Ex quibus disces , ante , & post Concilium Florentinum , etiam sæuiente Schismate , multos ex illis , quæ decreta sunt in Florentina , a calumnijs Schismaticorum vindicasse , probasseque , quæ Pontificij , & Græci in Synodo decreuerunt . Neque hic inficias iuero , ex Græcis plerosque in aduersam sententiam iuisse , quod doleo ex animo . Sed quis effrenata ingenia continebit , ne se perditum eant ? Et causæ suæ gloriam parare plus a quo appetebant . Ex ista vnione , & auctarijs huiusmodi non video , quid Latinorum gloriæ accreuerit . An Ec-

clesiæ

clesia Romana extra suæ præminentix limites extensa est? An opibus, vel prouincijs adaucta magnificentior, & maiestate sublimior? An populorum ueneratione luculentior? Iura, quæ ante Concilium in Ecclesia Catholica, auctoritatem, quam in omnes fideles exercebat, nunc quoque post Concilium vsurpat, & deuictos sibi animos in uiam salutis conuoluit. Quod ex contrario Græcis cecidit, qui post Photianum Schisma semper in peius corruerunt, & in Barbarorum, ac Infidelium manus dilapsi sunt, & ex iuribus Imperij, & prouincijs, & post Synodum nomine quoque, quod supererat, Imperij excidere, & in nihilum abiire. *Miserum quidem istud uerbum est, multa habuisse, & nihil habere.*

Sed tuum iam est, Creyghtone, ut placitum est, indicare, qua ratione Latini Græca hæc nomina ementiti, uniuersæ genti Orientalium infamiam inurere, & causæ suæ gloriam parare plus æquo appetebant. Age dum confer te, & tuas vires explica. Georgius ab optimarum literarum cognitione Scholarius dictus. Siste cursum, ne prouas. Scholarius nomen familiaræ est, & profapix veteris cognomen, non ab instituto docendi, neque literarum cognitione a Georgio isto singulari modo depromptum, cum & alij quoque hoc cognomine insignirentur. Sed minutiora missa sint. Et cum peracri iudicio literatorum summus, honesta fide, & uigilantis ingenij fecunditate sic præpolleret, ut eius saluberrimis monitis, quam alius cuiuslibet, populares sui auscultarent, ita ab isto fingitur Latino tanti nominis plagiario, tres Orationes bene longas durante adhuc Synodo suis explicuisse. Ergo Latini genti Orientalium infamiam inurunt, & causæ suæ gloriam parare plus æquo appetebant. Quæ hæc ratiocinatio est? Nouam mihi finge argumentandi methodum, & sinam sic habere, has orationes bene longas, & Gregorij XIII. ætate Græce post Concilium editas, & postmodum Græce, & Latine Romæ typis Vaticanis ante ipsius Binnij editionem confectas fuisse.

Sed

Sed ubique tam deformi obsequio, Latinorum in moribus, doctrina, & dogmatum veritate excellentiam præfert, suorumque ingenia tam sæde proterit, ut quis crediderit, hæc ab eo Scholario proficisci? Ergo Scholarij Orationes non sunt, & deinceps Latini genti Orientalium infamiam inurunt, qui causæ suæ gloriam parare plus æquo appetebant. Et dicemus Creyghtonum refertum araneis caput non habere? Sint prolixæ, sint remissæ, sint languidæ, non exurgant rerum abundantia, te iudice non vocato, & similia diiudicare ineptissimo, hoc plane nec Latinorum gloriæ quicquam addit, & si tibi in occipicio sani quid est, notam inurit Latinis, qui similia, ut suæ gloriæ consulere, Græcis affinxerunt, non nervosa, & rerum abundantia exurgentia. Hoc fuerit famam suam prosternere, non subleuare. An non cognoscis ex hisce tuis nugis. Te luce clariori non perfrui, nec fructum capere vberiore, sed tuo malo fato, aut facilitati inuidere, aut insanire, ut quis crederet, hæc ab eo Scholario proficisci, qui Marco Ephesino, nostroque Auctori tam familiaris, quam suorum propositorum rationumque pertinax semper extitit. Per me nulla est mora. Non inuitis manibus do, hæc tres Orationes non esse Scholarij Marci familiaris, sed alterius, qui Concilio interfuit, & vnionem promouit, ut potuit. An vero Ephesij Familiaris iste tuus suorum propositorum, rationumque pertinax semper extiterit, meum incertat animum. Ephesij Epistola ad eundem Scholarium, qua quæribunda voce deplorat eiusdem in Latinorum sententiam delapsam. Non vendo nugas. Eam mihi ex Bibliothecæ Ambrosianæ Codice Manuscripto depromptam communicauit Vir doctissimus Emericus Bigotius; Οὐκ ἔστιν ἡμᾶς ἐν ἐπιπέδῳ ἰδόνῃς, ἡδὲ καὶ τῷ οὐρανῷ εἶδόν, καὶ τῷ θύσει βῆς, καὶ παρὶς φρονήματι, καὶ τῇ κατὰ δίκαιότητα ἀποδοξίᾳ ἀδίκων κριτῶν σωτηρίᾳ ἀληθείας, τοσαύτης ἐκ τῆς ἐναντίας λύπης, καὶ κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἀνεκάντες μετὰ εὐθείας σε παλιν, καὶ τὰναντία φρονεῖν τε καὶ λέγειν, καὶ τῶν κακῶν οἰκονόμοις σωτῆρας εἶναι.

ὅτι τὰς μεσότηας κὶ οἰκονομίας κατάγε ταῦτα, κὶ φιλοσόφῳ ψυχῆς ἄξιον. καί ποί ἔγωγε τὰ ἑκατόμια σοὶ πλεονῆσθην ἢ δὴ διανοοῦμαι, κὶ τὴν μέγαν Γρηγόριον ἐνεύειν ἔν τῷ θεολογίας ἐπιώνοντι, Ἡρώνα τινα φιλόσοφον ἐπαγνύοντα τῆν ἤν Ἀρσανῶν ἐσοζάμενον δόξῃ, ὅτι σποδὶ διορκαλίσι τὸ καλὸν ζῶμα καθέξανθεις παρεπέμφθη τῆν δόξα. οὐ δὲ μηδενὸς εἰς πείραν εἰδὼν λυπηρῶ, μόνως ἀπὸ φλαῖς, ὡς εἰσικεν πτοκθεῖς, ἢ δωρεῶν, ἢ τιμῶν ἐπαγγίαις ἀναπείθεις, ἔτω ἐρσείως αὐθις προσέδωκας τὴν ἀλήθειαν. τίς δὲ ζῆει τῆν κεφαλήν με ἕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς με πηλῶν δακρύων, καὶ κλαῖζομαι τὴν θυγατέρα Σιών, τὴν τὴν φιλοσοφίαν λέγω ψυχῆν ῥιπίζομεν, κὶ μεταφερομένην, ὡς χῆς ἀπο' αἰωνίου θεοῦ. ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, ὡς ἐκ ὅτι τὰντα γέγονεν ἡμετέροις, μεσότηα δὲ τινα κὶ οἰκονομίαν φεισοκοπέμεν. εἰδὲ πότε δὲ μεσότηα ἀνθρώπου τὰ ἐκκλησιαστικὰ διορθώθη. μέσον ἀληθείας καὶ ψεύδους εἶν ἔστιν. ἀλλ' ὡσπερ ἔν τῷ φωτὸς ἔξω γινώσκον, ἐν τῷ σκοτῆ ἔν ἀνάγκη, ἔτω τὸν ἄληθείας μικρὸν παρεκλίναντα, τὴν ψεύδει λοιπὸν ὑπεκκῆδῃ φαίμεν ἀληθείας. καί ποί γε φῶς κὶ σκοτῆς ἔστιν εἰπῆν μεσότηα τὸ καλὸν μόνον λιπαρές, ἢ λυκίφως. μεσότηα δὲ ἀληθείας κὶ ψεύδους ἐκ ὁπρῶσθεν αὐτῆς, καὶ πωλλὰ κάμη. ἀκυσον, πῶς ἑκατόμια τὴν ἄ μεσότηα σῶσον ὁ πολὺς ἐν θεολογία Γρηγόριος, ὅς καλῶς τὰς Γλάστας ἐμέρισην, ὡς ἀφθῆν γε κὶ ταύτας. ὅτι κακῶν ἡδὲ συμφορῶν, εἴτε τὰ καὶ ἄφα σινεδριον, ἢ Χριστὸς κατακρίνει, εἴτε τι ἄλλο τοῖστων, τὴν σῶσον ἐκείνῳ ὀνομασίον, ἢ πάντα ἀνέβη κὶ σινέχουν. τὸ μὲν ὁσεβῆς δόγμα κὶ παλαιόν, κὶ τὸ τειάδ ὁμότιμον καταλίχασα τὸ καλὸν χάρακα, κὶ μηχανήσιν καταλύσαι τὸ ὁμοσίον, τῆν δὲ ἀσεβεία θύραν ἀνοίχασα δὲ τὴν γέγραμμένων μεσότηα. σοφοὶ ἡδὲ ἐγένοντο πρὸς τὸ κακοποιῆσαι, ἐκ εἰνωσαν. ἀρ' ἐ πρῶτῆς ταῦτα κὶ τῆν νῦν ἡμετέρα σῶσον; κὶ πάντῳ μὲν οὐ φαίμεν ἄν ἔγωγε. πλὴν ὅσον εἰδὲ πολλὰ βυλομένη τῆ μεσότητι κὶ τῆν διπλῆν χησῆς ἔχει τοῖς μισοδόταις καλομένη. δὲ τῆτο κὶ φανερῶς, ὡς ἐκείνοις εἰδὲκα, τὴν βλασφημίαν ἐξέρισην. μάλλον δὲ κὶ τὴν προσητῶν εἰπῆν, ὡς ἀσπίδων ἐρρήσαν, κὶ ἴσον δὲ αἰχμῆς ὑφαίμης; κὶ ὄντως ἴσως ἀεράχνης ὁ παρ' αὐτῶν σιντεθείς, κὶ ὀνομαθείς ὄρος. μὴ οὐκ ἀπειτῶσαν ὑμᾶς ὅτι μεσότηα κὶ διπλοῦν

M

αὐθις

ἀφ' ἧς ἀναχωρεῖτε. Καταφακόν γάρ εἰσι σιμῶμον ἀρχεῖς ἀπὸ ἡγενο-
 μένη παρ' αὐτῶν ἔνωσις τῆς ἐκκλησίας βασιτοῦ. μέχρι τίνος, ἀρχέ-
 τλις, τὸ τ' ψυχῆς ἀγένεες κ' φιλότιμον ἐν τοῖς ματαῖς ἀπαχο-
 λῆς; μέχρι περὶ εὐπνία, κ' ἡ ἀληθία ἀποδεδιήτω σοι; φεύγε
 αἴθρητον ἀμέτασρηπτι. φεύγε Σόδομα, κ' Γόμορα. ποῦς τὸ ἕρος σῶ-
 ζι, μὴ συμπαθῆληφθῆς. ἀλλὰ κατεχε σε τὸ κρηνὸν δοξάριον,
 καὶ ὁ ψόδιόνυμος πλεῖτε, κ' τὰ κομφά, κ' δῖανθ' ἡ χλινιστί-
 δια, καὶ τ' ἄλλα, οἷς ἡ κοσμικὴ δήμερία τῶν σῦσασιν ἔχει. φῶ
 τ' ἀφιλοσόφου δ' ἀνοίας τῆ φιλοσόφου. ἀείβλεψον τὸς ποῦς σε ἐν ταῖς
 ἐμοίαις ἀειφανείαις ἐξείαδέντας. αἴριον κατὰ δύσει κ' αὐτὸς εἰς
 ἀδ'ε, πᾶντα κἀταλιπὼν ἑσθ' γῆς. ἦν δὲ ἦν βιβιωμένων λόγον
 ἀπατηθήση μὴ πολλῆς ἀκείβειας, ὡπερ ἡ ψόδιόνυμοσσιμῶ-
 δος ἀπαληθῆσε) τὸ αἶμα ἦν ἀππλυμένων ψυχῶν ἦν σκανδα-
 λιδέντων ἐπὶ τῶ μυστηρίῳ τ' πῖσιως, ἦν τ' ἀφίρητον βλασφημίαν,
 καὶ ἀσυχῶρητον τ' ψυχῆς ὑποδοξάμεθων τῶν κ' τῶ ἀγίῳ πνῶμα-
 τος, καὶ εἰς δύο τελευτῶν ἀρχαῖς ἀνατέραν τῶν αὐτῶ ὑπαρξῶν. ἦν
 ὑπαρξόντων τοῖς ἀθέομοις κ' κατ' ἀρχαῖς λατινικῶς ἔδειν, ἦν
 τὰς ἀρετῆς κ' τὰ ἀγαθήματα τ' κρηνοῦμας τ' πῖσιως ἐπὶ τ' αὐτῶν κί-
 φαλῆς ἰλκυοσάντων. ἀλλ' εἰς σῦσασιν ἔσαι τ' γένεας, κ' εἰς ὀπίδοσιν
 ἡ γενομένη παρ' αὐτῶν ἔνωσις. πᾶνυ μὲν οὐδ'. ἐχ' ὄρεῖς τὸς ἐχθρῆς
 τὰ σαυρῶ φάροντας, κ' ἔνα ἡ μὲν χιλίῃς δ' ἀνοῦτα, κ' δύο μυριά-
 δας μετακινῶντα. τυραντίον μὲν ἄπαν ἔν ὀρεῶν, εἰὰ μὴ κύριος
 οἰκοδομῶσι τῶν ἡμετέρων ἀρχῆς, εἰς μὲν τῶν ἐκ πῖσασαν οἰκοδο-
 μῶσις, ἐάν μὴ κύριος φυλάξῃ τῶν ἡμετέρων πόλιν, εἰς μὲν τῶν
 ἔσθ' ἠνωσαν οἱ δὲ τῶν χρυσῶν τῶ Πάπα ταῖτῶν φυλάσσοντες. ἀλ-
 λά δ' εὖος λοιπὸν ἔλον σεαυτῶν μετὰ θεῶς ἐπὶ τὸ νῦν. ἀφες τὸς νε-
 κρῶς θάπτηντες ἐαυτῶν νεκρῶς. ἀφες τὰ Καίσαρος Καίσαρι. δὸς τῶ
 Θεῷ τῶν παρ' αὐτῶ κῆδεῖσαν, καὶ κτισθηθεῖσαν ψυχῶν. ἐνόητον.
 ὀφλέτης αὐτῶν τυχεράς. ἀπόδοτε τὰς ἀμνηβῆς. καὶ ὀδρακῶ
 φίλτατε, καὶ σοφώτατε, δ' εἰς μοι χαρῆσαι ἐπὶ σοί. δ' εἰς μοι τῶ
 Θεῷ δ' ὄξαι ἀντιεῖκῶν, ὅς σε δεσφύλατῆι ἀνώτερον παντὸς ἀνιστοῦ σιμα-
 τῆμα: ©. *Quantum voluptatis, & lascivie nobis attulisti, cum
 rectam fidem, & piam, patri amque sententiam amplexatus es, &
 condemnata ab iniustis iudiciis veritatis patrociniū suscepisti,*
 εὐαγγελιστῆ

tantum e contrario mœrore, & tristitia repleti sumus, cum ad aures nostras peruenit, te rursus alterata facie pugnancia tenere, loquique, & cum pessimis Oeconomis vna confluere ad procuranda media vniõnis, & dispositionis. Mala hæc sunt, indignaque animo philosopho. Licet iam ego tuas laudes concinendas excogitarem, & magnum Gregorium, cui a Theologia nomen est, mente reuoluerem, Heronem quendam philosophum laudibus efferentem, Ariane hæresis propugnatores, quod, ut ille ait, dorcalidibus pulchrum corpus dilaceratus, eiectus in exilium est. Tu vero nihil noxi expertus, sed minis tantum, ut videtur, perterritus, siue munerum, siue honorum promissionibus pellectus, perleui momento veritatem prodidisti. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & deplorabo filiam Sion, Philosophi intelligo animam, quæ concutitur, & conuellitur quasi puluis ex area æstiuæ. Forsan afferes, non in contraria mutationem esse factam, medium vero, & dispositionem mente agitari. Nusquam, mi homo, res Ecclesiasticas medijs adiuuentis corriges. Nihil inter veritatem, & mendacium interisicitur. Sed quemadmodum extra lucem factus, necessario tenebris obuoluitur, sic qui paululum a veritate declinauerit, mendacio subdi non absone dicimus: licet luminis, & tenebrarum medium $\lambda\upsilon\pi\omega\tau\acute{\iota}\varsigma$, & $\lambda\upsilon\kappa\acute{\alpha}\theta\omicron\varsigma$ sit. At veritatis, & mendacij medium nullus unquam, & si multum insudauerit, excogitauit. Audi, quomodo Synodum, quæ medium procurat, appellet magnus Gregorius Theologus, qui recte linguas diuisit, quod utinam in his quoque factum esset. Ad malum enim concordia conflatur, siue ille Caipha confessus, in quo Christus condemnatur, siue quid aliud simile Synodus vocanda sit, quæ omnia conuoluit, & conturbauit; piæ & antiquæ dogmæ, & vniũ Trinitatis honorem dissoluit, cum aggerem extruxit, ut machinis consubstantiali constringat, & impietatis portas aperiat per illud ex scriptis procuratum medium. Sapientes siquidem ad male agendum, ad bene vero patrandum inepti facti sunt. An non hæc aptari possunt nostra Synodo? Et apertissime, ego dicerem. Et nihilominus nihil interest, siue hoc medio, siue diploide utaris, cum ab ijs, qui stipen-

dia erogant, impediatur : proptereaque palam, uti illis complacuit, blasphemiam euomit : imo ut cum uate pronunciem, aspidum oua eiecit, & telam araneorum contexit ; & uere aranea telam, que ab ipsis concinnata uocataque est definitio. Caue itaque, ne uos denuo seducant, qui ad medium atque diploidem recurrunt. Confessus siquidem Caipha est ; donec unio ab ipsis facta Ecclesiam obumbrat. Usquequo miser, animi nobilitatem, & honorem in rebus inanibus occupata detines ? Usquequo somnia ? Veritatis quandoque tibi cura sit. Fuge Aegyptum irreuersis oculis. Fuge Sodomam, & Gomorram. Serua te in monte, ne deprehendaris. Verum occupauit te communis gloriola, & mendaces diuitia, & compta splendideque vestes, & alia, quibus humana felicitas sulcitur. Heu, heu non philosophicam Philosophi mentem. Introspece penitus eos ; qui ante te in similibus honoribus exaltati sunt. Cras descendes tu quoque ad inferos, relictis omnibus super terram. Rerum uero a te gestarum ratio exactissima a te expostulabitur, quemadmodum a falsa Synedo expostulabitur sanguis deperditarum animarum, que scandalum passa sunt in mysterio fidei, que blasphemiam prorsus intolerandam, & uenia indignam aduersus Spiritum sanctum exceperunt, & in duo principia referre eius existentiam accurarunt, in impias & perridiculas consuetudines abacte, nec non imprecationes, & anathemata innouate fidei supra sua capita attraxerunt. Sed in confirmationem, & augmentum nationis futura est unio ab eisdem facta. Et maxime uero. Nonne uides Crucis hostes in fugam conuersos ? unumque e nostris mille dissipantem, & uiginti millia dispergentem ? Veruntamen contrarium respicimus. Nisi Dominus adificauerit nostrum imperium frustra laborant, qui adificant. Nisi Dominus custodiuerit nostram ciuitatem, frustra uigilant, qui Papa nummis aureis illam custodiunt. Igitur eia age nunc temporis totum temetipsum transfuta. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Quae Caesaris sunt, relinque Cesari. Redde Deo animam ab eo creatam adornatamque. Mente cogita, illi te debitorem esse. Redde retributionem. Et exoro te, amicissime, & doctissime, fac ut de te gaudeam. Concede mihi, ut gloriam

riam Deo referam, qui te conseruet ab vniuersa noxa incolumem. Epistolæ præfixum erat. Ἐπιστολὴ κυρῆ Μάρκου τῷ Ἐπίσκοπῳ καὶ κείνῳ Γεννάδιον τῷ Σχολάριον. τῷ Σχολαρίῳ ὁ Ἐπίσκοπος. Epistola Domini Marci Ephesij ad D. Gennadium Scholarium. Scholario Ephesius. Scholarius itaque contra atque tu garris, suorum propositorum rationumque pertinax semper non extitit, si Marco Ephesio Scholario tam familiari fides habenda est, cui non denegabitur a te. Quod cum intellexisset Orationum editor non suppositios sed veros, ac legitimos foetus Scholario imputauit. Sed hic Gennadius est non Georgius. Sed erit idem, vt infra patebit, licet medijs dirumpatur Creyghtonus.

Pag. 19. Nam in proœmio Orationum duos Georgios Scholarics nobis proçudit, aduersis mucronibus in lucem descendentes. Vnum qui Synodum adijt, & hæc suis documenta concionatus putatur: alterum, qui domi mansit, Ephesini Præsulis discipulus, cui patrociniũ cause sue Marcus moribundus commendauit; vnum, qui pro Marco contra Latinos, alterum, qui pro Latinis contra Marcum arma flinxit. Quæ de geminis Synodis sub eodem nomine ab Arianis atque Catholicis coactis profers, sunt plane ἀπειροδύνησα. Et fatue oppositum concludis. Fuerunt duo simul Concilia Sardicæ, Nicææ, Arimini, & fere duo fuere, alterum a Catholicis, alterum ab Arianis celebrata, & sub eodem nomine clarent duo, vnum Catholicorum, alterum Arianorum. Ergo etiam potuerunt esse duo Scholarij sub eodem nomine, alter Catholici dogmatis, alter hæretici propugnator, & oppugnator. Sed tu contrarium colligis.

Sed vnde nobis duos Georgios Scholarios comprobabit? Cur non aequè duas Florentias? aut duos Eugenios Quartos, & gemini soles, & duplices se ostendere Thebas, quod ebrietate vertiginosa laborantibus non nunquam accidit? Examinemus nunc, quis vertiginosa ebrietate laborat, Creyghonus ne, qui vnum, an alij, qui eos duplicant? Et primum concedes puto, vnum

vnum Georgium Scholarium Synodo Florentinae adfuisse. Dicit hoc tuus Syropulus. *μὲν ἂν καὶ τὸν διδάσκαλον τὸν Γεμιστὸν, διδάσκαλον τὸν Σχολάειον, καὶ τὸν Ἀμνητέζω.* Cum his Doctorem Gemistum, Doctorem Scholarium, & Ameruzem. Et Ducas in Historia cap. 31. *Ἐπὶ δὲ τῶν συλλήτων ὁ Γεμιστὸς ἐκ Λακεδαιμονίας, Γεώργιος ὁ Σχολάειος, καὶ καθελικὸς καλεῖται, καὶ ὁ Ἀργυροπύλλος.* Ex Senatoribus aderant quoque Gemistus Lacedaemonius, Georgius Scholarius, & Iudex uniuersalis Argyropulus. Et Crusius in Turcogræcia pag. 59. *Σχολάειον, qui anno Domini 439. Latinis in Concilio Florentino de Professione Spiritus Sancti etiam ex Filio assensus fuerat; Doctissimus is erat, sed quia sacris non initiatus in Concilio non admissus.* Et in Actis Concilij Florentini huius sæpius habetur mentio, & postmodum capta Constantinopoli Patriarchatum inijt, & mutato nomine Gennadius dictus est. Alter fuit Marci Ephesij familiaris, qui non interfuit Concilio, & tandem sub nomine Gennadij Monachum induit, & sub eodem nomine, & habitu diem suum obiit. Quæstionem hanc de duobus Scholarijs varijs difficultatibus inuolutam fufe tractauimus in opere nostro de Occidentalis atque Orientalis Ecclesiæ perpetua Consensione lib. 3. cap. 5. & Dissertatione de Georgijs, & eorum scriptis ex quibus nunc, ad Creyghtoni inscitiam in rebus etiam profanis demonstrandam aliqua delibabimus, aliqua etiam addemus. Sic enim aliorum de eadem re, opinioniones, discutiens differebam. Sed de Georgio Scholario verba facturo, illud ante omnia expediendum est, plures ne, an vnus tantum Georgius Scholarius eadem ætate fuerint. Et vnum fuisse patria Constantinopolitanum philosophicis disciplinis, & reliqua literatura doctissimum, qui cum Ioanne Palæologo in Italiam ad Concilium venerat, in quo & de auxilio patriæ ferendo, & de pace, plures, atque elegantissimas Orationes, composuit: postmodum cum Imperatore Constantinopolim regressum, capta

capta euerſaque Vrbe a Turcis, iuſſu Turçarum Imperatoris a Græcis inuitum Patriarcham creatum, nomenque in Gennadium mutaſſe, & cum non vltra annos quinque & meſes ſediſſet, negotiorum mole perterritum, Throno renuntiaſſe, ſibi que vixiſſe videntur aſſerere Georgius Phranza lib.3. cap.19. Hiſtoria ciuilibus Conſtantinopolitana, & omnium recentiſſimus Manuel Malaxus in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

Et ex Latinis ij omnes, qui Commentarium de quinque Capitibus Concilij Florentini, Scholarij eſſe Gennadij qui ante Georgius dicebatur, aſſerunt. Ioannes Matthæus Caryophilus Iconienſis Epiſcopus in Præfat. quinque Capitum Concilij Florentini, que ipſe vernaculo Græcorum ſermone donauit, & in Notis ante Orationes Georgij Scholarij, poſt Concilium editis, cum videret ſub Georgij Scholarij nomine duos Commentarios diuerſos, aduerſoſque de eodem argumento, vnum contra Latinos pro Græcis, alterum contra Græcos pro Latinis, in eam iuit ſententiam, duos fuiſſe Georgios Scholarios: vnum, qui Concilio Florentino interfuit, & pro Latinis contra Græcos ſcripſit, qui que ſine vlla dignitate laicus ante captam Conſtantinopolim obiit; alterum Marci Ephelij alumnum, nunquam in opinionem Latinorum abreptum, & qui poſt ereptum Græcis Byzantium, patriarchatum occupauit, & calamo ſtricto contra Latinos inſaniit.

Probari poteſt. Scholarius antiquior multa dixit, & ſcripſit in Synodo, & poſt Synodum: poſterior ait, conſulto tacuiſſe ad illud tempus, quo contra Latinos ſcribebat, ſed iam tum ſuſcipere patrocinium diſſenſionis, familiarem, diſcipulum, & ſectatorem Ephelij.

Οὐδὲν καὶ ἐπὶ ἐμῶν φωνῶν περιόηκας, ἢ ἀμφιγυνοῦν, ἢ τὰναντία διαζέζαν ποτὲ ἐμῶν καὶ ἐν ἐχέσει σιωπῆς ἢ μὲν πλανημάτων, ποτὲ τὰ ἐν λέξει, ἢ πρὸς ἀφασιν οικονομίαν ἢ μὲν καὶ τὸ δοκοῦν σίσι, παρεμνημόνευτας, ἐστὶ δ' καὶ συκοφαντήντας. ἔδ. α. με τὸν καὶ ἔδ. α. τω 3

ταῦτα λόγον συζητήσαντα, διαρρηθῆσθαι μὴ αὐτῶν, τὰς μὴ καθά-
 παξ αἰατίως ἔχούσας, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην, καὶ συνδρο-
 μῶν αὐτοῖς π, καὶ τῇ τῆ χειρὶ ἐκκλησίᾳ δόξαν ἐπαναλαβάν. Ἐ-
 ἔτε γὰρ ἀμφιπόσει τις λοιπὸν, ἔτε συκοφαντῶν πρὸς αὐτὴν τῆς
 ἱμῶν γνώμης ἐκ δὴ λὲ γενεήμαρ, ἔτε ἐμὴν ἀεμωτέραν μὴ εἶ-
 καθ' ἑαυτῶν. ὠφθιμωτέραν δὲ ἢ πρὸς τοῖς τ' ἀληθείας, φίλοις ἐκ-
 τίθει, τῶν μὴ ἕνακ τὸν παρὲν ἅ λόγον ἐς ἐσπάρμω. *Quod*
quidem in causa fuit, ut de nobis vel dubitarent, quandoque propter
nostrum diuturnum silentium elusi, quandoque etiam nostram, aut
in sermone, aut rebus dispositionem pro libidine perperam exponen-
tes, quandoque etiam calumniantes. Oportebat itaque propter
iam dicta Commentarium scribere, eosque, qui non desperata
sunt valetudine, corrigere, & ad antiquam illam, & una cum
ipsis, & Christi Ecclesia opinionem educatam perducere. Et; Ne-
que enim quis in posterum dubitabit, neque ad calumnias confugiet,
mea sententia in publicum prolata, cum ex se ipsa opportunior, ma-
gisque, quam antea, proficua veritatis sectatoribus erat futura.
 Horum quidem causa presentem sermonem institui. Et in calce
 libri illa suggerit; Ἐμωτὲ δὲ πρὸς παίτων κατ' ἑκείνῳ, καὶ ἑαυτῶν
 ἰμῶν αὐτῶν θρῶν. ὅσοι τοῖς πρῶτασι ἐκείνοις ἐκόντες ἢ ἀκούτες,
 καὶ ἢ καθάπαξ, ἢ ἐκ μέγας, τινὸς ἐνεχθῆναι, ἢ δυνάμει
 λαλῶν, ὅμως ἐπιγῶμω ἑσπάρμω. *Me ipsum præ omnibus*
accuso. Deploro propterea nos omnes, quotquot rebus illis sponte
aut vi, in totum, vel ex parte interfusimus, qui cum loqui posse-
mus, tacebamus tamen, & metu sermonem reprimebamus. Sub-
dit Caryophilus: Ille, nempe antiquior, ante excidium
Orientalis Imperij cessit e vita, hic captam vidit Constantinopo-
lim, ille nunquam sacris initiatus obiit, hic Patriarchatu accepto,
& mutato nomine dictus fuit Gennadius. Hæc omnino teme-
re asserta probare debuerat Caryophilus. Quanto cau-
tius alibi in re obscurissima locutus fuit. Hic δὲ εἶπὼς
ἑσπάρμω, ἢ καὶ μαθητὴς Μάρκου τῆ Ἐφεσῶ. Erat autem hic,
ut videtur, familiaris, sine etiam discipulus Marci Ephesij. Sic
cum ait, Scholarium antiquiorem Constantinopoli rogatu
 Grego-

Gregorij Protosyncelli, deinde Patriarchæ complura Marci Ephesij argumenta contra Spiritus sancti a Filio quoque processione valide confutasse, sed interea eo vita functo Bessarionem reliqua Marci Sophismata diluisse, nullo probatorum Scriptorum dicto confirmata; eludit nos in alea, & somnos narrat; vt ex ijs, quæ dicemus infra, cum de illo Georgij opusculo contra Marcum sermonem habebimus, manifestum erit.

De illis inter me, & Caryophilum conuenit, duos fuisse & eodem tempore, Georgios, Scholarios vtrosque cognomento, non indoctos, neque ineruditos, veruntamen non vno animo, nec eorundem defensores, sed sententijs, & voluntatibus discordes. Hic Latinos, ille Græcos ad extremum vsque spiritum oppugnauit. Bene. Quo ad cætera non assentior Caryophilo. Scholaris, qui Græcorum causam egit, inglorius absque vlla Patriarchatus dignitate, & forte ante excisum Byzantium, Monachi tantum habitu Georgium in Gennadium commutans, facto functus est. Habeo ex titulo Syntagmatis Γεωργίου τῷ Σχολαρίῳ ἢ Ὑσιερῶν γενομένου Γενναδίου Μοναχῆ. *Georgij Scholarij, qui demum Gennadius Monachus factus est.* Nulla hic Patriarchæ dignitas: quam nec ipse, nec post illum exscriptores operis, saltem pro dignitate Syntagmatis, & nomen adeo carum, quo, postquam inditum illi semel est, adeo delectatur, vt nunquam in posterum alio, quam ipso publice, vel priuatim compellari, & scribi, Georgij obliterato, voluerit, siluissent. Hinc scripta illius omnia, post Patriarchatum sub Gennadij Scholarij nomine, nulla Georgij facta mentione, innotescunt: quod aliter in Syntagmate cernitur, cui primum, & præcipuum Georgij, Gennadij tanquam minus notum præfigitur. Scripsit ante Patriarchatum initum Syntagma illud. Falsum. Monachus enim non potuit, nisi post Patriarchatum collatum fieri, cum ante e laico in dignitatem illam euectus

N

fit.

fit. Quare si Monachus; ergo iam fuerat Patriarcha; si ante Monachus, quam Patriarcha; ergo alius a Scholario Catholicæ Doctrinæ assertore. Nec alium fuisse existimo, quam quem Cortesium Scholarium in alijs operibus manuscriptis Codices indigitant, & Presbyterum, nisi tertium Scholarium adstruere volumus, & ad quem Marcus Ephesius Epistolam contra ritus, & Sacrificia Romanæ Ecclesiæ direxit, perpetuum Florentinæ Synodi hostem, quod ex Leonardi Chij Epistola de expugnatione Constantinopolitana manifestum fit; nec tacuit Chalcocondylas lib. 6. cuius verba consideranda veniunt; *Μάρκω τε τῷ Ἐφέσει ἀρχιερεῖ, ἐδὲ τῷ ἀρχλῶ τῷ διδασκῶ τῷ τῆς λατίνων δόγματι τὸ παραπαν, καὶ Σχολαρίῳ τῷ τότε παρ' ἑλλήσι τὰ εἰς σοφίας ἐδοκιμῶντι.* Marco Ephesio Episcopo; ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum præstare volenti, Scholarioque tunc temporis doctissimo. Male ergo Interpres; Nam Marcus Ephesii Episcopus, & Scholarius Græcorum doctissimus ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum præstare voluerunt. Quæ cum non animaduertisset Iacobus Pontanus in cap. 9. lib. 4. Historiæ Cantacuzeni, varia comminiscitur. Neque enim iste Scholarius in Italiam venit, neque consensum præstitit, alias Chalcocondylas aperte mentiretur. Ducas in Histor. Byzantina cap. 36. de dissidijs inter Græcos antequam vrbs a Turca vastaretur, τότε τὸ σχισματικὸν μέρος ἐλθὼν ἐπὶ τῆς μονῆς τῆς παντοκράτορος ἐν τῇ καλλιτῆ Γενναδίῃ, τὸ πρὸς τῆς Γεωργίου Σχολαρίου, ἔλεγον αὐτὰς, κῆρμας τί ποιήσωμεν. Tum eorum Schismatici ad Pantocratoris Monasterium currimus. Gennadium, antea Georgium Scholarium nuncupatum adeunt, consiliumque ab eo, quomodo se gerere debeant, petunt. Vides hunc Scholarium Schismaticum. post Concilium Florentinum, ante captam Constantinopolim iam Monachum factum, in cella, ac Monasterio Pantocratoris a Schismaticis conuentum? Qui id ait, ea ipsa ætate florebat, & mentiendi nulla causa est. Georgius, qui in Concilio fuit post captam Constantinopolim, cum adhuc esset secularis, Patriarchatum.

tum ascendit. Extrica tu, qui vnum vtrumque esse contemdis, si potes. Et vt tandem eidentissima ratione rem firmem, Scholarius iste Romanæ Ecclesiæ perduellisque, ne in Concilio Florentino fuit, neque adesse potuit, infirmitate oppressus: qui postea Monachum induens, & sub eo habitu etiam post Concilium vnionem illam Florentinam sumopere obiurgans, multum cum Latinis conflictatus est. Quod de Catholico Scholario, qui cum Imperatore Florentiæ fuit, & non nisi cum ipso Patriarchatu, semper antea laicus, Ecclesiasticis initiatus, male asseritur. Manifestum itaque est, non Scholarium Patriarcham, sed alterum Monachum a Patriarcha diuersum, conuictum Ecclesiæ Latine fecisse. Non ex me ista profero. Testis ipse Scholarius suæ conditionis statum probet. Mesazon Imperatoris gener dignitate Magni Ducis, & cognomento Notaræ celebris, cum Concilium in Italia ageretur, ad Theodorum Garystenum, qui cum Imperatore Synodo intereratque, pleras Epistolas dederat, aliasque multo plures familiarissime, & eodem tempore ad Scholarium, ab Imperatore ipso disiunctissimus; cui respondens Scholarius, scribit Epist. 1. Ἰσως ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐπαυκίει, καὶ δὴν με προσεταγορδαὶν ἐκάνων. δ' ἔχον γὰρ ἀπαξ, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐθέλει, τέτυκται δ' ἰσομοι, ὅτι καὶ πείσεις ἢ πάντ' ἀριστον βασιλεία. Fortasse, ubi Imperator redierit, tua intercessione eum alloquar. Neque enim iniusta, si Deus dederit, ab illo petam. Quando omnium optimo Imperatori persuadebis, &c. Qui expectat reditum Imperatoris, cum Imperatore non est. Præterea Catholicus, plurimi ab Imperatore pendebar, vt ex actis Concilij satis colligitur: Schismaticus dum hæret, & colloquia Imperatoris, aliorum opera sibi procurat, parum virtutis, parum animi, parum etiam neruorum habuisse, vilemque apud Imperatorem se fuisse demonstrat. Sed qui potuit graui morbo, tantum ope diuina pellendo, impeditus, in Italiam adnavigare? Scholarius est, qui loquitur eadem Epistola: Ἦν δ' ἐνός μόνου ἢ τῆ σάματ. Ὁ ἐνοχλῆμιθα δυσπραγίας, ἢς ἐκ ἐστὶ

μηχανὴ δαίματ' ἀπὸ ἀπαλλαγῆναι. Et vna tantum corporis intemperie laboramus, cui sine miraculo mederi haud facile fuerit. Ideoque in secunda ad eundem Epistola gratias agit; quod de medico sibi prouiderat; Σὺ γὰρ ἦδη καὶ ἄς ἡμῶν μαντιδότηρος χρείας, φθαίει τῶν αἰτησίων, καὶ τὸν ἰατρὸν γὰρ ἡμῶν ἰερεῖας, ὅτιν τι παρ' ἡμῶν εἶσθαι σαρωῶς; ὅς καὶ λίαν ἡμῶν ἐδοξεν ὀξερεῖν. Tu enim, & nostras prauidentis necessitates, postulata anteuertis: medicum enim nobis misisti, antequam a nobis certior redderetur, qui nobis maxime idoneus visus est. Quid plura? Adhuc Byzantium sub Christianis Imperatoribus stabat, & ipse, nescio, an vitæ pertæsus, an gloriæ flagrans cupiditate, Monachorum albo ascribitur, Georgijque nomine omisso, Gennadij sibi adsciscit. Hinc Epistola 8. scribi coeptum, Γεννάδιος ἐλάχις ἐν μοιχαλίς, Gennadius minimus Monachus. Et Notaras rescribit, τῷ ὀτινωτάτῳ ἐν μοιχαλίς, καὶ λογιωτάτῳ διδασκάλῳ τῶν ποσὶ Σχολαρίῳ. Venerabilissimo Monacho, & eruditissimo Magistro quondam Scholario. Quod etiam magis, ac magis confirmatur ex Historia Ducæ pag. 154. Τότε τὸ χρισματικὸν μέρος ἐλθὼν ἐν τῇ μονῇ τῆ παύτοκρατορος ἐν τῇ κέλλῃ τῆ Γενναδίου, τῶν ποσὶ Γεωργίου Σχολαρίου, ἐλειον αὐτῶν. Dum qui Schismati adhaerebant ad Monasterium Pantocratoris accedentes, in cella Gennadij, qui antea Georgius Scholarius nuncupabatur, illi dicebant. Et, quod magis animaduersione dignum est, Monachorum quoque curam in se recepit, cui postea renunciare coactus, ad Athum montem se contulit, vt idemmet asserit Epist. 9. Ἐπεὶ καὶ τῆ μονῆς, ἥς ἦδα τῶν ἐπιπέλας ἐστὲρξαμεν μὲν τῶν ἀρχῶν, λογιμοῖς θεοτέροις κικινημένοι, ἀλλὰ νῦν τῆ διδωκότου ἐκείνου, καὶ διεπέντων παύν λαβῆν, ἢ πάντων τοῖς ἡμετέροις συμφωνούντων σκοποῖς, ἐράνισι τυτὶ δὲ χαρμῶσι σὺθημα, ὡς τῆ δὲν μᾶλλον ἰδιοφασμονεῖν, καὶ τῶν ψυχῶν καθάρειν, καὶ ἀνάγειν πρὸς τοῖς ἀπλάσις ἐκ Θεῷ φωτισμοῖς, καὶ τῶν ὀδηγίας τῆ ἀρχατέροι ἐκείνων, καὶ τῶν μικρῶν ἐκείνου παρρησίας ἀμύμπως ἐπίστωρ. Et infra; ἀλλ' ἐμὲ γε εἰς οἷς μακρῶν Ἄδως δέξει. .

Quant-

Quandoquidem, & Monasterij, quod ipse minime ignoras, curam in nosmet initio suscepimus, diuinis seruientes afflatibus. Veruntamen cum illi, qui Monasterium tradiderant, & precibus nos iteratis ad illud suscipiendum compulerant, cum nostris cogitationibus non concordarent, nosque eorum conatus, tanquam cœlestem tesseram suscipere, nos scilicet priuatam vitam viuere, animumque purgare, conarique infallibilibus Dei illuminationibus; vetustiorum illorum adhortamentis manu ductos, ad excelsiora promouere, pusillum illum fastium inculpate negleximus. Et, sed me non multo post Athos excipiet. In Epistolis item, quas Monachus scripserat, licet habitum mutarit, naturam tamen suam haud vincere potuit, vt in Romanam Ecclesiam, quam semper contumeliose lædit, odium sibi insitum aliquo modo ex animo euelleret. Hic ergo factus Hegumenus, renunciat dignitati, & a vulgo, ac scena, vt ita dicam, in secreta sui domicilij se reuocat, & secum viuit, & plane in Monasterium Batopædij, si nos Syropulus tuus non fallit, Sect. 12. cap. 3. in quem inter alios Synodus Constantinopolitana suffragia dederat, vt promoueretur in Patriarcham, cuius Imperator Ioannes, cum perquam optime teneret animum in Latinos infestum, vna cum alijs reiecit; καὶ ἐξέλεξαν τὸν Τραπεζουῦτος, τὸν Κυζικε, καὶ τὸν θεωρημένον τὸν βατοπαεδίον, τὸν ἱερομόναχον κύριον Γεννάδιον. ἐδίξατο ἐν ὁ βασιλεὺς τὰς ἡέρας, καὶ ἐκ ἀπεδίξατο, ὅτι ἐ τεθείκασι τὸν Ἡρακλέους. Tu vertis, & in hac tria nomina consenserunt, in Trapezuntium, Cyzicenum, & Batopædij præfectum Hieromonachum Dominum Gennadium. Et delata suffragia cum Imperator in manum accipisset, omissum Heracleensem indigne tulit. Et sic ex tua Græcæ linguæ, & Monastici instituti inscitia, historiam satis apertam, & præucidam more tuo densis tenebris præstringis. Nondum enim, quid sit θεωρημὸς, calles. Id nominis addi citur Monacho, qui antea Præfectus cum esset, siue Hegumenus, & Monasterij moderator, ac gubernator, deposita dignitate aliorum se ditioni, ac dominationi submittit,

mittit, quem non incongrue dixeris. *Ex præfectum*. Tu hac tua versione, qui præfectus non est, præfectum facis, & historiam tui Scholarij putide obcæcas. Ante namque Græcorum reditum in patriam hic Scholarius renuncian dignitati, sacra vero mysteria celebrandi facultatem retinens, uti Sacerdos Hieromonachus dicitur, & *αεμυς εδυος* *ex præfectus*, vocatur a Syropulo, & *βατοραϊδιν* Montis Achi Monasterium esse discere poteris ex Bellonio, & Rutgersio, & alijs.

Quomodo ergo Scholarius Catholicus erit Patriarcha Schismaticus? Monachum mihi a Patriarcha, Concilio adhaerentem ab eo, qui in Concilio non fuerat, seiunge, & evidentissime contra Caryophilum concludere, Scholarium Schismaticum nullo modo Patriarcham fuisse: eum qui in Italia fuit, non ante excisam urbem fato occubuisse, sed adhuc superstitem in Imperij Othomanici exordio, una omnium sententia ex laico Patriarcham electum: Scholarium alterum prius Monachum factum, continuo Schismati inhaerisse, qui nec Patriarcha fieri potuit, cum non ex laico, sed ex Monacho, & Monachorum ex præfecto, in Patriarchatum ipsum, contra Scriptorum omnium fidem, gradum fecisset. Scholarius porro, qui semper virtute, & doctrina sua præsidio Latinis contra Græcos fuit, præceptorem habuit Matthæum Camariotam, si fides vlla habenda est Maximo Margunio Epistola ad Davidem Hoeschelium, Synopsi Matthæi Camariotæ Rhetoricæ præfixa: quod tamen falsum esse ex ijs, quæ narrat Theodosius Zygomala Epist. ad Martinum Crusium manifesto colligitur, magisque alius ineptior, qui ait eundem præceptorem fuisse Gennadij Scholarij postquam ille Patriarchatum inierat, cum Græcorum Imperatore in Italiam veniens, Concilio interfuit, & rogatus sententiam, licet ipse laicus esset, Patriarcha Constantinopolitanus sit, & mutato nomine Gennadius dici voluit, & quemadmodum
antea

antea Patriarchæ, in eorum consecratione ab Imperatoribus Christianis, ita ipse a Turca excipitur. Phranza lib. 3. cap. 19. Historia Politica, Malaxus in Historia Ecclesiastica. Quinquennium præfuit, & aliquot menses, & tranquillæ vitæ, ac quietis studio Patriarchatu se abdicavit, & in Monasterio Prodromi in Monte Mencecei prope Serras sito. vitam posuit. Genebrardus Chronologia lib. 4. in Nicolao V. nescit: *An is sit Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui Synodo Florentina interfuerat, & pro Latinis contra Græcos de Capitibus quinque scripserat, & Græcorum Patrum testimonijs, nullo tamen euidenti argumento, si bene sapio.* Scripsit inter alia varias Orationes, Primam ad Synodum Orientalem Florentiæ; *De pace, & ferendo Patriæ auxilio. Secundam, de faciendâ unione dogmaticâ, que præsentis rerum statui esset profutura. Tertiã, qua impedimenta pacis tolluntur. Quartam, in qua exponuntur, per quæ pax huiusmodi perfici possit.* Editas Romæ Græce, & Latine cum Concilio Florentino, Interprete Ioanne Matthæo Caryophilo. Earum aliquas in Ruthenam linguam. verfas, Ioanni Basilio Magno Moschouïæ Duci Possëuinus, vt ipse narrat in Apparatu, obtulit. Argumenta Orationum non ab alio quam ab ipso Scholario petamus ex Concilij Florentini Sess. xxv. Ης μὲν γνώμης γέγονα, κὲ εἰμὶ πρὸς τὴν ἀρεσκυμένην τῆ ἐνώσεως ὕλην, ὁ πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς ἑσθὲν ταύτην συνόδον χερσὶν αἰσῶν καὶ πρὸς τοὺς λόγους δηλοῖ. ἐν δὲ πρὸς τε τὴν ἐνώσιν, κὲ τὴν βούλησιν τῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει πράξεων τῆς ἑσθὲς τέτυκται, πρὸς τὴν ἀρεσκυμένην πατήρας. μὲν τυχῶσι δὲ κὲ τὸ δὴ βιβλία, ἀπὸ πρὸς πρὸς συνθεῖς νῦν ἐχρηρίζω τῆ παρῶν συνόδῳ, ἐν τὸ μὲν ὅτι συμβεβηκὸς πρὸς τὴν ἐνώσιν κὲ πρὸς αὐτὴν, κὲ ὅσα ἀλλὰ πρὸς ταύτην ἀρεσκυμένη τῆ ὕλην. τὸ δὲ πρὸς τῆ ζητήματι (ὅτι πράξεων ἀρεσκυμένη) ἔχον δὲ εἶξαι τῆς διδασκαλίας τῆ ἐκκλησίας συμφωνήσας ἀλλήλοις, ἢ λόγους αἰθερῶν, ἢ δὲ ἀπὸ δειξῶν, ἀλλὰ ρητοῖς τῆ ἑσθὲς γραφῆς, κὲ τῆ διδασκαλίας αὐτῶν. ἀπὸ δύο βιβλία φαίλῃ. μὲν ἀπὸ τῶν, κὲ παντὸς

Ἐπεισιν δ' ἰγὴς, καὶ σοφία καὶ ἐπιστήμη, καὶ γνώσει καὶ παῖσιν ἐμῶ. καὶ
 ἃ εἴη. Et, καὶ ἴσον τὰ βιβλία, τὸ μὴ ἐναρτή; καὶ δι-
 νεικὲς ἀπόδειξις ἐμῆς δεικνύσας, τὸ δὲ πληροφροῦν τις ἰκανῶ, καὶ
 βιβλιώσις ἀπὸ τῆς διδασκάλων συμπνοίας, καὶ συμφωνίας πάση
 χειριστικῆ καὶ ἀφιλονεικῆ ψυχῆ, εἰοίμα ὄντι. Ἐμῶ, καὶ αὐτῶ Θεῷ χά-
 ριτι λόγῳ. Διὰ δὲ ἴσων τῶ βιβλίων ἑκάστη λαβεῖν ἀπὸ πατέρων τῶ ἐν ἁ-
 τῶν γέγραμμένων. *Quam ego quidem habuerim, & nunc habeam
 sententiam de proposita unionis materia, indicat sermo a me utcum-
 que compositus, & huic nostra sancte Synodo oblatum, quo sacros
 hosce adhortabamur Patres ad unionem, & auxilium rebus Con-
 stantinopolitanis ferendum: testantur etiam duo Libelli, quos antea
 compositos, nunc presenti Synodo trado. Quorum alter consilium
 dat, ut fiat, & quomodo fieri debeat unio, & exponit quidquid
 aliud ad hanc materiam spectat: alter vero quaestionem ipsam tra-
 ctat, estque illi scopus ostendere, Doctores Ecclesia inter se concor-
 des esse, non rationibus, ac demonstrationibus humanis, sed Sacra
 Scripturae, & Doctorum eorundem sententijs; Quos duos libellos
 ex illis ego quidem, ac tenuis, & eruditione, & scientia, & pruden-
 tia, & omnibus plane, &c. Et: Eruntque hi libelli, & sensus mei
 evidens, ac perpetua demonstratio, & satis aperta declaratio consen-
 sionis concordiaeque Doctorum, qua satisfactum erit omni Christiana,
 minusque amanti contentionum anima: me ipso quoque parato,
 gratia divina fauente, ad reddendam volenti cuilibet rationem de
 omnibus, quae inibi scripta sunt. Nec alio respexit Marcus
 Ephesius; καὶ τις τῶν ἡμετέρων ἐπεχείρησε λέγειν, ὡς καλὸν
 ἔστιν τῶ εἰρήνῃ ἀσπασαθῆναι, καὶ τὴν ἀγίαν συμφωνίαν ἀποδείξαι ἀπὸ
 ἑαυτῶν, ἵνα μὴ δοκῶσιν οἱ δυτικῶι τοῖς ἀνατολικῶις ἀντιφθέρεσθαι.
 Et quidam ex nostris aggressus est dicere; Bonum est pacem ample-
 cti, sanctosque inter se consentientes demonstrare, ne videantur Occi-
 dentales contraria loqui Orientalibus. Ad quem Iosephus Me-
 thonenis; Σιωπήσῃτε δ' αὐτῶ καὶ Σχολάριος ὁ σοφός, ὅς καὶ
 λόγῳ τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν ἀκαθολικῶν εἰρήνῃ, καὶ τὴν ἀγίαν
 ἀνατολικῶν τε καὶ δυτικῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις μάλα γενναίως
 συμφωνῆσας ἀλλήλοις ἀπέδειξεν. Cuius sententiam Vir doctus
 Scho-*

Scholarius confirmavit, qui tres etiam Orationes de unitate Ecclesiastico edidit, quibus Sanctos Orientales consentire cum Occidentalibus præclare admodum demonstravit. Et tandem non est, quod tempus conteramus in litibus, Chreyghtone. En hic est ille, qui litem dirimet. Tu supra de Syropulo dixeras; fidem ei omnem deesse necessum est, qui Syropuli integerrimis narrationibus detractum iuerit. Præclare. Sino sic habere. Ergo Orationes istas, minimum primam, Scholarius scripsit. Vnde hoc arguo? ex tuo Syropulo Sect. 3. cap. 6. Τότε δὲ καὶ ὁ διδάσκαλος ὁ Σχολάριος λόγον ἀνίγνω συμβουλευτικόν, ὃν ἑφθασεν ἡδὴ ἐκμηγενηῶς σοφῶς ἀγῶν καὶ σωτικῶς, ὃς καὶ ἐπηνέβη ὡς ἀεὶ αὐτῶν συλλεγεμένων. Tandem, & Doctor Scholarius orationem in genere deliberatiuam, quam antea conscripserat sapienter, & docte, & uti optime conscriptam omnes laudarunt. Lege reliqua, & confer. Negas egisse ad Synodum Græcorum Scholarium? fidem tibi omnem deesse necessum est, qui Syropuli integerrimis narrationibus detractum is. Ais? Ergo insaniebas, cum scriberes Georgij Scholarij Oratiunculas, fictas te putare, & Latinorum quorundam commenta, qui Græcum illud nomen ementiti, vniuersæ genti Orientalium infamiam inurere, & causa sua gloriam parare plus æquo appetebant.

Scripsit etiam pro Concilij Florentini quinque Capitibus, in eius Definitione decretis, Apologiam, editam sæpius Græce, & Latine Fabio Benevolentio Senensi interprete, & vernaculo Græcorum serinone, Interprete Ioanne Matthæo Caryophilo. De huius voluminis lectione Nicolaus Maioranus, eodem Benevolentio referente, Melfitenfis Episcopus dicere solebat. Ego quinquaginta annos in famulatu huius sacra Sedis, & Pontificum vixi, eosque ob innumera in me merita colui semper, ut debui; at nulla alia re magis ad eorum cultum sum accensus, & inflammatus, quam ex huius voluminis lectione. Hinc Benevolentius affirmabat, Curia Romanæ dignitatem ab alijs miris præconijs fuisse celebratam: nam

O

Nicæ-

Nicænus Bessario, & Trapezuntius Georgius de primatu Petri lectu dignissima condiderunt, paucis ea quidem cognita, sed luce, ac Sole dignissima: verum eos longo interuallo ab eloquentia Gennadij abesse. Is hunc librum, in Vrbe Constantinopolitana videtur conscripsisse, paulo post direptionem eius sub Mahumete Turcarum Imperatore. Opus hoc aureis centum se coëmisse Cardinalis Sirletus testatus est. Liber itaque optimus, & Christianæ Reipublicæ aduersus hostium calumnias tam proficiuus magno plausu post editionem exceptus non tantum propter argumentum tam commodum, & rerum pondera, sed etiam ob Scriptoris sapientiam, & dignitatem, qua nulla alia in Græcia aut grandior, aut excelsior, maximo apud omnes in pretio habitus est. Quid æqui rerum æstimatores senserint, non hic referam: Tantum dicam, de Auctore huius libelli nunquam eos hæsitasse. Ita Baronius, Bellarminus, Possevinus, Coccius, innumeri alij Catholici, Hæretici, Græci etiam ipsi omnes vno ore Gennadio nostro tribuerunt; qui cum illius doctrinæ impetum sustinere non valerent, genuinum Auctoris nomen non negant, affirmant tamen illa scripsisse amicum Synodo, postea hostem factum mutasse sententiam, & contrarium scripto tradidisse. Hoc lubens Græcis concesserim, dummodo certum mihi determinent tempus, quo ea scripserit, vt inde possim assequi, quemnam ex illis primum, quem posterus edidit; an qui pro Græcis est contra Latinos, an vero qui pro Latinis contra Græcos? Quod cum ipsi non satis tuto enunciare valeant; qua dictorum constantia dicunt, prius pro Latinis scripsisse, deinceps mutata sententia in Latinos pro Græcis laborem suscepisse? Nonne potuit oppositum esse, vt primum pro Græcis, postea pro Latinis dictarit? Sane quidem Scholarius, de quo queritur Ephesius, prius cum Græcis concordat, tum eorum opinione repudiata, Latinorum doctrinam excepit, & tutatus est. An

NON

non & huic Gennadio quinque Capitum Auctori hoc idem potuit contingere, vt inde non incommode arguatur, eum Græcorum sententia vti falsa reiecta, ad Latinorum vti veriolem, studio singulari agnitam, animum applicasse? Non negabunt, puto. Sin minus, illius scriptio- nis certum tempus designent, ne ineptire videantur.

Arcudius, & Caryophilus, Græci ambo, literis sacris profanisque excultissimi, scriptisque pro Ecclesia Catholica celeberrimi, ille de Concordia lib. I. cap. 3., hic in Præfat. ad hunc Auctorem, aperto Marte negant, argumen- tisque nituntur ostendere, alium esse huius Voluminis pa- rentem; & quasi victoriam reportassent, triumphantes, hominem abigunt, nomen delent, & alium, cui opus vin- dicent, ardentem perquirunt. Hinc liber adeo utilis, no- mine mutilus, veluti e putri natus, sine vlla proprii pa- rentis auctoritate inter hominum manus vilescit. Opus hoc Defensionis quinque Capitum, Caryophilus ait, nul- lo modo elaboratum est a Scholario Gennadio Patriar- cha, qui fuit perpetuus Florentinæ Synodi hostis; quod etiam a Chalcocondyla testatum antea dixerat; nec ipsi etiam posse attribui, quod is nullo Sacerdotio functus an- te captam Constantinopolim excessisset: huius autem operis scriptor Sacerdos fuisse videtur, deploratque Con- stantinopolitanam cladem. Addit, falsum auctoris no- men deprehendere non fuisse perdifficile, sed verum sub- stituere, vaticinantis esse potius, quam vera, ac certa- dicentis. Cum in secundo capite, de Nicephori Callisti Xanthopuli Lectionibus, quæ cum Triodio Græcorum editæ sunt, & ieiuniorum diebus legi solent, tradit, non recitari Constantinopoli, sed a quibusdam intrusas in hac ciuitate, & plerosque, Cretæ Urbem eum intelligere, cum ciuitatis nomen non exprimat, asserere. Præterea in quinto Capite reprehendens eos, qui se aiunt, obedi- entiam Papæ debitam abieciſſe, quod ille peccator sit: *Hæc,*

inquit, ab ijs per simulationem dici, timentibus iram illorum, quibus dicta ciuitas suberat, quod Latini essent. Vera enim causa est, quod Papam pro Hæretico habent. Et cap. 3. Quidam Sacerdotuli valde imperiti, & nebulones, & cunctis nostris Insulis magnas effecerunt turbas, docentes non esse soluenda mortuis iusta per commemorationes, nec esse communicandum cum pijs, & Catholicis Sacerdotibus.

Ista non sunt tanti, Lector, vt me, aliosque a sententia dimoueant. Vim argumentorum expendamus. Gennadij Patriarchæ in Ecclesiam Romanam acerrimum, ac perpetuum odium fuit. Falsum est. Quis id ait? Chalcocondylæ aliorumque dicta non de Gennadio Patriarcha, sed de Gennadio Monacho intelligenda sunt. An odium quis excitat in illum, cuius dicta veneratur, & defendit? Gennadius in dignitate summa, dogma de processione Spiritus Sancti etiam ex Filio promouit. Cum esset Patriarcha a Mahumete Turcarum Imperatore de pluribus Christianæ Fidei articulis interrogatur, quibus ipse per formam Dialogi respondet, cum de productione personarum agitur: *Due sunt in diuinis personæ productæ, Filius & Spiritus Sanctus. Non generat Filius, sed generatur, proptereaque dicitur productus: similiter Spiritus Sanctus non spirat sed spiratur, & ideo dicitur productus. Si igitur interrogatus fueris, in diuinis quæ sunt personæ producentes? responde, due. Nam Pater generat Filium; & Pater, & Filius spirant Spiritum.* Hic Gennadij libellus Græce, & Latine ab Ioanne Alexandro Brassicano Viennæ Austriæ 1530. excusus est. Quid hic diceres de Eliæ Veielij parum accurato in euoluendis Græcorum libris studio? qui Exercitatione Historico-Theologica de Græcorum Ecclesia hodierna scribit, *Vt vt sit, Gennadius certe in sua ad Mahumedem fidei expositione nullius meminit articuli ex ijs, de quibus cum Pontificijs pugnatum erat.* At non erant, si verum fateri volumus, homini impio, & cribro, vt ita dicam, infideliori, & non ex fide conquirenti, diuinæ doctrinæ mysteria proponenda, quæ

da, quæ tum apud multos, siue perfidia, siue pertinacia in dubium vocabantur, sed tantum indubitata, & penes omnes firmissima, ne Tyranno iniquissimo occidatur, vel nostra irridendi, vel etiam calumniando exterminandi. Quid enim putas illum facturum, si contentiones inter Græcos ipsos de illis Capitibus agitatae vel supremis labris insulurasset? Insulurasset probe, & uti ridicula iactitasset. Non sunt omnia primo intuitu profanis, factiosis, & ne genio quidem suo credentibus ingerenda, sed prudenter, carptimque proponenda, ut fecit hic Scholarius, qui certa ad Mahumetem Turcarum Principem, & de quibus nulla erat controuersia scripsit, Turcis alijs alia quoque in Dialogo, in quo, ut vides, processionem Spiritus etiam ex Filio leuiter attigit, cum dixit, duas esse personas producentes Spiritum Sanctum, Patrem, & Filium. His Catholico nostro Scholario etiam post Patriarchatum vna mecum gaude. Quid ergo de malitia Græcorum in Scholario argutatur Possëuinus? Hic idem lib. de Prædestinatione, quem post Patriarchatum Iosepho Thessalonicensi nuncupauerat, Augustinum vltimis Schismaticis nomen exosum, cum Basilio, Nazianzeno, Nysseno, alijsque Græcorum præcipuis Patribus confert, illiusque sententiæ non minus acquiescit, in eius dicta valde propensus.

Hic ante captam Constantinopolim excessit. Falsum est. Qui enim ante Urbis excidium obiisse potuit, qui post illud quinque & plures annos Patriarcha in ea vitam egit? At ante illud Georgius Scholarius vita functus est. Quid inde? Esto. Georgius obierit. An ille erit Georgius, qui Florentiæ Synodo interfuit? Qui contra Marci Ephesij capita scripsit, Catholicus nempe, imperfecto opere, letho bono emoritur, & laborem excepit Bessarion. At vnde id habemus, Georgium ante Patriarchatum opus illud aggressum fuisse? Pudet me fallacias struere. In factis an-

tis antiquis Codicibus, vt in simili temporis interuallo antiquitas exoptari potest, Apologiae, non Georgij Scholarij, sed Gennadij Patriarchae nomen praefigitur.

Dicet Caryophilus, Gennadium Patriarcham superuixisse Gregorio Protosyncello: quomodo ergo Georgius ille Scholarius, qui respondit Ephesio, ante Gregorium mortuus est, si post Gregorium contra Ephesium scribit? & ante Gregorium mortuum esse, palam est: nam eo demortuo, nec absoluto opere Gregorius Bessarionem exorauit, vt reliqua responsionis absolueret: an potuit mortuus scribere? At mi homo illud considerandum erat, hunc Gennadium Patriarcham non successisse Gregorio defuncto, sed Gregorio adhuc viuente, qui Romae vitam agebat, & poterat colloqui cum Gennadio Patriarcha, adhortarique eum, vt contra Ephesium scriberet, & postea demortuo illo, prouinciam scriptionis Bessarioni committere. Quanam ergo ratione Scholarius ille, qui pro Latinis stetit, ante excisum Graecorum Imperium mortem oppetijt? Quomodo nullo Sacerdotio functus, qui Patriarcha fuit? *Huius operis scriptor videtur Sacerdos esse.* Probe: ante enim Patriarchatum consecratur Sacerdos. *Deplorat Constantinopolis cladem.* An arduum est, id fieri a superstitite cladis? Vndenam falsum ergo hoc auctoris nomen Caryophilus deprehendit? Eodem conatu non erit sane perdifficile in reliquis etiam scriptoribus falsum nomen deprehendere. At qua laude? Quo commodo? Si quaeras ab eo verum nomen, & indemnitati operi confulas; non ille se haruspicem ait, neque vatem; exauspicauit ex cerebro, an redauspicandum in mentem?

Non multo post, qui sua vaticinia abiudicat ad aliorum coniecturas, nescio quam solide, pedem figit; *Xanthopuli lectiones Byzantij non recitantur, sed ea a quibusdam intrusa in hac ciuitate. Crete Vrbs haec ciuitas est. ἀσυλλόγισα συλλογίζομαι.* Sed esto. Sit Creta. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, non in qua

in qua ego scriptor, sed in qua vos, ad quos scribo, habitatis. Et forte librum hunc ad Cretenses, ante alios Romanæ Ecclesiæ infensos, vt fastum & odium eorum comprimeret, misit.

Ad illud de simulatione Græcorum propterea, quod timerent iram eorum, quibus Ciuitates subessent, *quod Latini essent*. Hæc postrema falso Gennadio appingit. Alios alius substituet: cum tum temporis alibi etiam, & pij homines, & Latinis addicti dominarentur. Considera Græciæ statum, quisnam eo tempore fuerit, & videbis. In Græcia præter Constantinopolitanum, & Trapezuntium Imperatores, & Ameras Turcarum, dominabantur Rex Cypri, Magister Rhodi, Ianuenses, Veneti, Naxiæ Dux, Dux Cephaloniæ, & Zacynthi, Despota Artæ, Athenarum Comes, & Thebarum, Dominus Mitylenes, Eunij, genere omnes Latini, & vt par erat, Latinorum dogmatum propugnatores; & Caryophilus nobis inter solius Cretæ insulæ limites Latinos concludit? Quid præterea nobis turbas concitat, exturbatis Insulis? An desunt vbique Insulæ, quas Patriarcha Constantinopolitanus, sine alicuius offensione in Græcia suas appellare potest? Quare a communi Ecclesiæ Latinæ consensu, quidquid, ille audeat, ipse certe non recedam. Illa etenim non temere, sed rebus bene consideratis, & doctissimorum virorum consilio sæpius examinatis res peragit. Neque in isto negotio diligentiam illius defuisse, constanter liceat dicere, prudenterque affirmo. Sic sub Gregorij XIII. augusto, ac vere in omnes nationes, & Græcos præcipue munifico dominatu, post erectum Græcorum Collegium, in quo Græcorum adolescentes, exules e Græcia literas, ac feliciores artes vna cum pietate gratis ille imbui voluit, vt inde postea alijs, sed suis potissimum communicent, cum libri necessarij & Græcis vtilis futuri, diligenter conquirentur, nullus aptior, quam Florentini Concilij Acta,
& Gen-

& Gennadij huius pro quinque Capitibus defensio, & Orationes has Scholarij continens, iudicatus est: ideoque varijs Codicibus immani etiam pretio comparatis, examinatisque, ne fraudi locus esset, Acta Concilij, & Gennadij Patriarchæ pro dicto Concilio Commentaria, vt Græci omnes veritatem addiscerent, elegantissimis ipse typis Græce simul euulgat. Sub ea fide per tot annos ab omnibus excepta, lecta, & in testimonium ad oppugnandos aduersariorum errores, veritatemque comprobendam, adducta sunt. Nunc nescio qua ratione, contra tot Manuscriptorum Codicum fidem, & auctoritatem Ecclesiæ a Caryophilo, falso ante Gennadio Patriarchæ adscripta, asseruntur. O mi homo, quis hic fucum facit? Quis fidem fallit? Romæ edita sunt seniorum Consilio, Gregorij XIII. iussu. A uidi: *Αὐτὸ δὴ πάντα εἰς τὴν τῆ δόσεβείας ἀποκοπὴν, καὶ τῆ ἀληθείας ἐπιγνωσιν σωτηριῶντα, καὶ ἀμνηστίας ὡς πλείων τῆ ἀνατολικῆς καὶ τῆ δυτικῆς ἐκκλησίας ἀγίων πατέρων, καὶ ἐπιφανῶν διδασκάλων ἐνοίας, καὶ γνώμας ἀπέχοντα κατὰ νοήσας οὐ μακαριώτατος Θεοῦ καὶ δεωότου Πάπας Γρηγορίου Ξρισιαδίκτου, ἀτε ἀποδείξαι αἰ τῆ κοινῆ ἀφθείας, καὶ σωτηρίας ἐπιγενεσθῶν, τυπωθῆναι, καὶ ἐκδοθῆναι ἀποστέταξεν.* *Quæ omnia cum ad propagandam pietatem, & veritatem dignoscendam maxime conducentia, plurimas, quam plurimorum Patrum Orientalis, & Occidentalis Ecclesiæ, & præclarissimorum Doctorum considerationes, ac sententias continentia, cum comperisset Beatissimus noster Dominus Papa Gregorius XIII. tanquam qui semper summo studio communi utilitati, & saluti inuigilat, typis tradi, & publicari mandauit. Quis est, qui falso ascribit? O conatus fuisses occultius! & o cautius rem pertractasses! Non vrgebo ulterius. Falso ista ascripta sint. Quanam ergo deinceps securitate Acta Concilij eadem auctoritate edita, te iudice, vera esse profitebor?*

At Græci dicunt, Gennadium, cum pro Synodo Florentina scripsisset, postmodum regressum in Græciam, salinodiam cantasse, & alium librum contra eandem, Syno-

Synodum composuisse. Dicunt Græci; fateor. An ideo verum est? Temere illi dicunt, & falso, quod Gennadij Monachi opus est, Gennadio Patriarchæ ascribunt. Dicunt etiam, Synodum ipsam Florentinam neque legitime; neque secundum Ecclesiastica iura absolutam: stat tamen veritas.

Adnectit Caryophilus; *Huius operis scriptor ad finem primi capituli, & in quinto pariter loquitur non quasi pars ipse Concilij, sed editam, inquit, a Sancta Synodo Definitionem, quam & ipse accepit, amplexatus, & veneratus fuit. & Oecumenicam Synodum secutus est.* Nonne vides Gennadij nostri vestigia non adumbrata, sed expressa? Qui potuit laicus Concilij pars esse? Illis excipienda sunt Concilij decreta, non sancienda. Hic ergo ipse, qui concilio interfuit, nec in eo locum habuit, & post ereptam Græcis Urbem, multas Insulas sibi obnoxias habebat, scriptor huius voluminis, ne in tanto aliorum consensu nos dissentire soli videamur extimandus. Tandem ubi vnum tantum dixero, reprimam me. Concilij Florentini, eiusdem decretorum, summa cum gravitate copiaque dicendi, causam egerunt ante alios, quos ipsi vidimus supra, Gregorius Protosyncellus, & Iosephus Methonenis: sed neutri labor hic ascribendus videtur, Caryophilo censore: nam Iosephus stilo utitur vehementiori, & acriori; Gregorius Constantinopolitanus cladem non vidit: Nec contemnenda sunt, quæ ad idem probandum adducit Arcudius lib. 2. cap. 15. Alter ergo huius defensionis auctor quærendus. At quinam melius nostro, idque non levi coniectura, Gennadio? Ipse enim in postremo omnium opusculo, quod in Marci Ephesij argumenta morte imminente conficiebat, morteque raptus conficere non potuit, huiusce pro quinque Capitibus Defensionis mentionem tanquam a se compositæ facere videtur. Namque cum ad Auctoritatem S. Maximi ab Ephesio allatam, responderet, scribit;

P

Ὁὐτως
ἴσῃ

Ἐπεὶ φησὶ ἐκ αἰτίας ποῖοι τὸ ἕν αἰτίας ἢ τὴ ἀγίῃ Πνεύματι
 ἐκπορεύσεως, καὶ αἰτίας ἐνταῦθα τὴν πρώτην αἰτίαν θεοῖσι, συνει-
 σαλωμένως λαμβανοῖν τὸ ἢ αἰτίας ὄνομα, ἐκ ὀζαπλωμένως, καὶ κα-
 θόσον ἔχει καὶ τινα ἔβωπον σημασίας συνειζωγμένον, ἢ καὶ μόνον
 τὴν σημασίαν, ἄλλως γὰρ ἀδυνάτον εἶναι τὸν Μάξιμον ἀληθεύειν.
 Ὁ γὰρ δεῖ τὴν ἡσ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα, συλχωρῶν, καὶ πάλιν ἀρνεύ-
 σθαι, τὸ εἶναι καθόλου αἰτίαν εἶναι τὸ Πνεύματι, καὶ εἰ αὐτὸ ἀγνοῦντος αὐ-
 τοῦ. ἢ γὰρ ἐπιγινώσκῃ ὅτι ἄλλας τὴν ἀνδρὸς τέττε μεταλήψεις ἢ τῆς
 ἑλλῶν φωνῆ. πρὸς τὴν καὶ παντάπασιν ἀλογον εἶναι, εἰς εἰς τὴν καὶ
 τὴν δεῖ μεταβάλλοι. ἐστὶν γὰρ καὶ ὁ ἡσ ἐκπορεύομενος καὶ τὸ Πνεύ-
 ματος, ἢ καὶ τὸ Πνεῦμα γεννώμενον καὶ τὴν ἡσ, ὡς ὁ ἀνὴρ ἀξιοῖ. πρὸς
 ὧν ἀκρίβεις εἶρον ἐν τοῖς εἰς τὸ ζήτημα συζητητέμοις μοι πεπραγ-
 μάτοισι. Sic enim, ait, nemo Filium Spiritus sancti processionis
 causam faceret. Et causa hic primam causam denotat, strictim,
 non late cause nomine sumpto, & ut in se quendam significationis
 modum, non secundum solam significationem, habet: aliter enim
 fieri non posset, ut Maximus veritatem diceret. Quippe per Fi-
 lium procedere Spiritum, concedere, rursusque in uniuersum Fi-
 lium esse causam Spiritus negare, se ipsum ignorantis esset. Ne-
 que enim reliquas huiusce Viri acceptiones lingua Græcorum nouit:
 eoque magis, quod præter rationem omnino esset, si quis præposi-
 tionem Per, in Cum, commutaret; Erit nanque & Filius cum
 Spiritu procedens, aut Spiritus cum Filio genitus, si quis Spiritum
 cum Filio producere, ut Vir ille contendit, assereret. De quibus
 in ijs, quæ de hac Questione scripsimus, accuratius disseruimus.
 Et ab his dissimilia non sunt, quæ in primo capite Apolo-
 giæ afferuntur.

Neque illud omitti debet. Theodosius Zygomala Epi-
 stola quadam ad Martinum Crusium, ex Epistola Genna-
 dii Patriarchæ de capta Constantinopoli prolixam sane
 sententiam transcribit, quæ iisdem verbis legitur in De-
 fensione quinque Caputum cap. ultimo. Ergo idem au-
 ctor est illius Epistolæ, & Defensionis: sed Epistolæ est
 Gennadius Patriarcha, Zygomala asserente; ergo & ho-
 rum

rum Capitum Gennadius erit. Ergo Gennadius Patriarcha Catholicus fuit. Ergo ille, qui Concilio interfuit. Non ergo discipulus Marci Ephesij perpetuus Latinorum hostis. Et si quid in hac re sapio, more Græcorum posteriorum, fraus fuit. Ne enim Gennadius illorum patronus sine titulo, aut dignitate negligeretur, Patriarchatus titulo, dignitatem Libello conciliatum iuerunt. Antiquiora namque exemplaria, illis ipsis temporibus transcripta, quæ videre pleraque ad hunc diem potui, neque Gennadij, neque Patriarchæ, sed Scholarij tantum, quem doctissimum vocitant, alijsque laudibus onerant, nomine præsigniuntur. Recentissima, & postrema quædam Gennadium Monachum, quædam Gennadium Patriarcham per summum nefas præferunt. Et Codices Londinenses ex quibus editus est, non aliud habuere, præter, Γεωργίῳ τῷ Σχολαστικῷ τῷ ὕστερον γενομένῳ Γενναδίου μοναχῷ. *Georgij Scholarij, qui tandem fuit Gennadius Monachus.*

Et hoc quidem pro inuestiganda veritate inter Catholicos disceptari poterunt, & mihi Caryophilus gratiam habebit, si, quod ipsum latuit, in medium produxi. Quid ad præuertendam veritatem Critici moliantur, exponam. Andreas Riuetus Critici Sacri lib. 4. cap. 19. dum argumento Bellarmini, quo Thesaurus Cyrilli ex Gennadio Scholario, qui, Cyrillo in iisdem libris auctore, Romani Pontificis auctoritatem confirmat, restituere, & comprobare conatur, respondet, Gennadium hunc Scholarium, a Gennadio seniore Patriarcha Constantinopolitano, qui sub Leone Imperatore Anatolio successit anno 458. ait diuersum fuisse. Quod & cœci vident, & tyrones in rebus Ecclesiasticis facillime dignoscunt. Qui enim, qui Synodi Florentinæ partes tutatur, ante ipsam Synodum nongentos octoginta, & vnum minimum annos viuere potuit, & Synodi, quæ nondum erat, causam suscipere? Sed examinemus reliqua, vt ex hoc quoque, quan-

tum criticus iste sapiat, internoscatur. Verba illius sunt: Nec etiam potuit esse Gennadius ille Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui in Gregorij Florentia demortui locum a Græcis successus est, reiecto Bessarione, quem Papa creauerat Patriarcham, sed titulo tenuis, ut testatur Genebrardus Chronologus lib. 4. anno 1449. Aut si fuit idem Scholarius, certum est respiciisse, cum una cum Marco Ephesio retraxerit omnes Græcos a Latina Ecclesia, ut scribit Chalcocondylas lib. 5. de rebus Turcicis. Sed nec verum est, aliquando aliter sensisse Scholarium, Græcorum doctissimum, sed eidem Auctori fides habeatur, qui ne quidem ab initio Latinorum dogmati præstare consensum voluisse Marcum Ephesium, & Scholarium testatur: ut valde probabile sit, que sub huius Gennadij nomine inter Latinos prodierunt, a Græcis transfugis, a Pontifice conductis fuisse sub Constantinopolitani Scholarij nomine conficta, & ex Thomæ Aquinatis Opusculis aduersus Græcos magna ex parte desumpta. Perpendatur singula; Nec etiam potuit esse Gennadius ille Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus. Hoc sane probandum erat. Quid enim impedit, hominem post Concilium Florentinum viuentem, pro Concilio Florentino scribere, & quam in Concilio sententiam tulerat, post Concilium contra aduersarios, & obtrectatores propugnare? An non potest Riuetus, qui post Caluinum viuit, causam Caluini, cui vehementer deuinctus, vehementer omnia cupit, & vult, contentiose, & ut verius dicam calumniose, peragere? Potuit itaque Scholarius Patriarcha pro Concilio Florentino, cui interfuit, & superstes extitit, scribere. Qui in Gregorij Florentia demortui. Quis Gregorius iste fuerit, dicat Riuetus. Ego in Actis Concilij Florentini Græce conscriptis, & ab Andrea Sancta-Crucio Latine, Patriarcham Constantinopolitanum nullum alium nisi Iosephum, qui cum Imperatore in Italiam aduenerit, comperio. Quo demortuo, & in S. Maria Nouellæ sepulto, nullum alium Græci in Italia, licet id enixe præstolaretur Eugenius Pa-
pa.

pa, Patriarcham elegerunt. Postmodum Byzantium regressi anno 1440. Metrophanem ex Metropolitano Cyziceno Patriarcham Constantinopolitanum renunciant. Et deinceps ob simultates, ac Graecorum propter unionem, dissidia, cum nullus Patriarchatum ambiret, Gregorium Melissenum, Mammam dictam, catum, & probum virum, & spiritualem Imperatoris Patrem, Patriarcham Graeci vel inuitum creant, qui ante excisum Byzantium, & urbis expugnationem turbini rerum succumbens sese Patriarchatu abdicat. Et licet Gregorius iste lib. 3. cap. 3. ut id quoque obiter moneam, a Georgio Phranza Georgius nuncupetur, fortasse id vel ex scriptoris, vel Interpretis vitio, & facili lapsu, vel quod utroque nomine insigniretur, quemadmodum, & in alijs adnotabamus in Diatriba nostra de Georgijs, & eorum scriptis, factum videtur. Sane *ἑκφορεσις* compendiosa Phranzae, quae apud me est manuscripta, eo in loco Gregorium agnoscit. Τὸν δὲ αὐτὸν τῶ ἔτους Αὐγύστου διέβη ὑπὸ τῆ πόλεως ὡς φυγὰς ἐξ ὁ Πατριάρχης κέρως Γενγόμεν. Eiusdem anni mense Augusto au-
fugit ex urbe veluti transfuga Patriarcha Gregorius. Tandem expugnata urbe, ita etiam compellente Turcarum Principe, ut Graeci Constantinopolim conuenirent, sicque in desertam, ac desolatam Ciuitatem extorres populi remigrantes, stabile sibi domicilium collocarent, Georgius Scholarius, qui Concilio Florentiae interfuerat, vir sapientissimus ex laico Patriarcha eligitur, qui mutato nomine Gennadius appellari voluit. Quomodo ergo in Gregorij Florentiae demortui locum suffectus est Gennadius iste Scholarius Patriarcha, qui Gregorio Melisseno post captam Urbem successit? Dicit, se Laonicum secutum, qui de Leonis Imperatoris vaticinijs tractans, Patriarcham, qui vna cum Imperatore in Italiam abiit, Gregorium vocat lib. 8. Οὗτος ἔ Γενγόμενον τὸν ἐπὶ Ἰταλίας ἀρχόμενον ὁ χώρει ὁ πρῶτος ἐκείν. Neque Gregorium in Italiam abeun-

abeuntem, tabula illa accipiebat. Sed hoc est cœco duci nimum fidere. An non dedecet Criticum, qui omnia sacra profanaque diiudicat, errore alterius, quem debuerat corrigere, & in re potissima, labi? Cautior sane fieri poterat, si oculos, cum Laonicum legeret, in occipitio non habebat, animaduersione illa, quam ibidem margini Conradus Clauserus, vel alius affixerat; *Is in Actis Concilij Florentini Iosephus vocatur*. Et certe, siue Gregorius, siue Iosephus Patriarcha ille, qui Florentiæ obiit, nuncuparetur, parum rei fauere, quod non ita dixerim in Critico omnia exagitante, videtur: nihilominus cum reliqua non cohæreant, nominis quoque immutatio maximi est. Et ut rem expediam, siue Gregorius, siue Iosephus sit Patriarcha Florentiæ demortuus, illud verum, ac indubitatum est, Gennadium, siue Scholarium Patriarcham, quidquid Riuetus dicat, non successisse.

Reiecto Bessarione, quem Papa creauerat Cardinalem. Hoc præter quam quod falso, maligne etiam asseritur. Non solent Græci reijcere, quos Papa titulo tenus creat Patriarchas: id nanque esset in messem alienam, hoc est Ecclesiam Latinam falcem mittere. Et Pontifex Romanus, dum illis electionibus nihil ipsis de suo imminuat, parum illis curæ est, siue Patriarchas, siue Metropolitans promoueat. Hoc in Ægæi maris Insulis, in quas passim Episcopi Latini a Romano Pontifice pontificia auctoritate mittuntur, exercentque munia Pastoralia, gregemque sibi commissum fouent, & dirigunt, Patriarchis ipsis Græcorum, & Episcopis, seu Metropolitans locorum præsentibus, scientibus, & videntibus, nec hiscere audentibus, perpetuo fit. Et Patriarcham titulo tenus creatum reijcient? Quid si dicerem cum Phranza lib. 2. cap. 17. Bessarionem ab Imperatore, & Synodo post defunctum Iosephum, Patriarcham Constantinopolitanum creatum? An ideo Gennadius in Gregorij demortui Florentiæ locum successit,

fit, vel Bessario, quem Papa creauerat, reiectus, vel Bessario titulo tenus creatus est? *Aut si fuit idem Scholarius.* Quando etiam ipsi, quæ dixerat non vsquequaque satisfaciunt, sed leuia iudicantur; ad alia procedit. *Certum est, respuisse, cum una cum Marco Ephesino retraxerit omnes Græcos a Latina Ecclesia, vt scribit Chalcondylas de rebus Turcicis lib. 5.* Si hac eadem certitudine secta, quam sequitur Riuetus, stabilitur, actum est de ea. Si respiscere est, ad priorem mentis statum, mutata sententia tanquam ad præstantiorem, vel tutiorem, vel ad meliorem mentem redire, Scholarius certe nunquam respuit: cum semper in eadem sententia perstiterit. Nanque Scholarius, qui Florentiæ in Concilio sententiam dixit, eidem etiam post Patriarchatum in initum ad extremum vsque vitæ spiritum inhæsit; & alter Scholarius Marci Ephesini familiaris, & qui in Synodum non venerat, semper in propagandis Græcorum erroribus verbo scriptoque ante, & post Synodum perstitit. Quare neuter Scholarius respuit; cum Catholicus semper Ecclesiæ Latinæ dogmata, Hæreticus aduersa, semper Schismati addictus, amplexatus sit: vt fuse supra demonstrauimus.

Falsum quoque est, *retraxisse Græcos omnes a Latina Ecclesia*, cum tum potissimum Græci Ecclesiam Latinam tanquam matrem omnium, & magistram venerarentur, & colerent; alias dissensiones atque dissidia Græcorum inter se pro Concilio Florentino frustra nobis Historici Græci, & Latini proponerent. Et licet deessent cætera, tot pro Latina Ecclesia, & pro Latinorum dogmate a Græcis conscripta volumina satis superque probant, non omnes Græcos ab Ecclesia Latina retractos fuisse. Et cum dictum suum Riuetus testimonio Chalcondylæ confirmet, verba Leonici afferamus, vt, quantum ipse Græca intelligat, quantum auctoribus imponat, quantum denique illi fidei adhibendum sit, dum aliorum testimonia profert, sani

viri

vtri, probique iudicent. Scribit Chalcocondylas lib. vi.
 Ο μὲν τοι ἀρχιερεὺς, καὶ σοφῶν τινὰς ἐπιπέμει ἐπὶ Βυζαντίου πα-
 ρὰ τὰς ἑλλήνας, ἐς δὲ λαλεῖν ἀφιζομένους τοῖς τῆς ἑλλήνων σοφοῖς,
 οἱ ἔπεισαν τὸν τεινομένον σοφῶν ζυόσον καὶ τὴν Ἰταλίαν, Μάρκον
 τε πρὸς ἐφέσει ἀρχιερεῖ, ἐδὲ τὸν ἀρχὴν τιθεμένον πρὸς τῆς λατίνων
 δόγματι τὸ ὄρθόπαν, καὶ Σχολαεῖον πρὸ τότε παρ' ἑλλήσι τὰ ἐς σο-
 φίαν ἀδοκιμῶντι. ἔμν' τοι κενέτο αὐτοῖς ἐδὲν, ἐς λόγων ἀμιλλαν
 ἀφικνεύμενοις, ἀλλ' ἀπεχώρου ἀφρακτοῖ ἐπὶ Ἰταλίας. Pontifex
 Romanus viros quosdam doctos Byzantium ad Græcos misit, ut
 cum Græcorum sapientibus, qui Synodum in Italiam factam non
 admittebant, in colloquium venirent, & Marco potissimum Ephesino
 Antislite, ne quidem ab initio Latinorum dogmati consensum
 præstare volente, & Scholario ea ætate apud Græcos sapientia ce-
 lebri. Veruntamen etiam si ad colloquia, & disputationes venif-
 sent, nihil efficere potuerunt, sed re infecta in Italiam remigrarunt.
 Vbi hic ex Chalcocondyla, Græcos omnes ab Ecclesia
 Latina retraxisse? Vbi eum resipuisse? Vbi nunquam
 aliter sentisse? Vbi nunquam Latinorum dogmati con-
 sensum præstare voluisse? Sed nec Marcus Ephesinus
 Chalcocondylæ dicto, Græcos omnes ab Ecclesia Lati-
 na retraxit, licet Latinorum dogmati nunquam consen-
 sum præbuerit. Et quod de Marco Ephesino Chalco-
 condyla tradit, tu adeo incaute, ne dicam maligne,
 Scholario appingis, mi homo? Imo ex alijs Scholarium
 hunc in Concilio Florentino adfuisse, nunquam proba-
 bis: nunquam Latinorum dogma comprobasse, sed per-
 petuum illius hostem fuisse, qui tamen non dicetur re-
 sipuisse. Idque ex Chalcocondyla haberi, quod tu ex te
 dicis, nemo videt. Perpende illius verba, si sapis. Dices,
 te Interpretis Latini oscitantia deceptum. Et id est fa-
 pere scilicet, imo Criticum agere: Sed quem? nolo
 ipse dicere. Libentius ex te audirem. O male sartam-
 tectam censoriam virgulam, similium testimoniorum
 fulcro nitam, & vibratam! Expers Græcarum litera-
 rum,

ram, an non commode poterit de Auctoribus Græcis, & Ecclesiæ Patribus iudicium proferre, spuriaque a genuinis fecernere?

Vt valde probabile sit, quæ sub huius Gennadij nomine inter Latinos prodierunt, a Græcis transfugis, a Pontifice conductis fuisse, sub Constantinopolitani Scholarij nomine conficta, & ex Thomæ Aquinatis opusculis aduersus Græcos magna ex parte desumpta. Sed cum neque certum sit, Scholarium scripsisse, neque verum, aliter aliquando sensisse, vt iam probauimus, imo oppositum magis pateat, certumque ac verum sit; sequitur, probabile haud esse, sub huius Gennadij nomine a Græcis transfugis conficta, ac diuendita esse, quæ sub huius Gennadij nomine circumferuntur; & satis maligne, ac calumniose vtrosque, & Græcos Catholicos, & Romanam Ecclesiam lædi. Nunquam enim Latina Ecclesia, pro suo dogmate confirmando falsis hisce adminiculis vsa est, cum satis aliunde dogmata sua firmet, eaque corroboret. Neque Græci, ab eadem Ecclesia veritatem edocti, similia ediderunt, qui sincere, ac libere veritatem dogmatis e Patribus Græcis, & Latinis stabiliunt. Neque opuscula ipsa inter Latinos prodierunt, sed inter Græcos nata iisdem temporibus, quibus eorum parentes asseruntur vixisse, vt ex scriptura ipsa, charta, aliisque non contemnendis manifesto euincitur, e Græcia per Græcos ipsos in Latium aduolarunt, quæ Latina Ecclesia omnium magistra, falli nescia, & fraudis aduersaria, veluti auctorum, quos præ se ferunt, legitima pignora approbata exosculata, tanquam indigna, quæ tandiu in veritatis noxam laterent, publicauit, atque omnium manibus teri voluit, vt veritas dogmatis, etiam ab exteris confirmata, ac stabilita, magis ac magis innotesceret. Falso ergo asserit, *ea inter Latinos prodisse, & a transfugis Græcis confirmata*, quæ Græci ipsi etiam Schismatici, & a Latinis alieni, vti genuina illorum agnoscunt, nec negant ab Auctoribus ipsis,

Q

sub

sub quorum nominibus veneunt , conscripta ; quamuis dicant, hos eosdem postea ad sanio rem mentem reuersos, contraria euulgasse .

In planissima hac , nec non amoenissima campi area, Creyghtonus super spinas incedit ; Ita ab isto fingitur Latino , quisquis ille fuit , tanti nominis plagiario , tres Orationes bene longas , durante adhuc Synodo suis explicasse , si quam prolixæ sunt , tam essent neruose , Et tam rerum abundantia quam mensura verborum exurgerent . Si vel sola asseueratione res , quæ nullam sunt , procrearentur , absque dubio iam & Latini essent plagiarij , & ementitis nominibus , quidquid est Latinorum causam tutatum , etiam si a Græcis scriptum esset , sub Græcorum asserto nomine , Latina fraude confictum est , & sola , cuiuscunque modi sit , scripture chirographa contexerentur . Et quid erit magno conatu magnas nugæ dicere , si hoc non est ? Sed dum cum hominibus intelligentiæ participibus decertatio est , non nudis verbis attenditur , sed argumentis , & rationibus concertatur ; quod abest quam longissime a Creyphthono . Georgius Scholarius tot alijs Commentarijs , illisque sermone omnium percelebratis , orbi effulget , & tu Responsonem adynam Ephesij Epistolam , vel eo solo nomine , quia Pontificijs fauet , & vnionem vrget , explodis ? sed non scripsit . At scripsisse , Codices innumeri Manuscripti vöciferantur , & doctissimi alij viri clamitant . Sed Latinorum illa figmenta sunt . Hoc nondum probatum est . Id dicit Creyghtonus . Dictum ex Oraculo non est . Nec Creyghtonus est spectatæ integritatis Vir , neque vlla literaturæ cognitus , nec res fluunt ad voluntatem illius . Quid enim vetat , cum & alijs scriptis id argumentum pertractauit , has quoque Orationes composuisse ? Et pertractasse , satis indicant *αὐτῶν ἰσχυρὰ* , quas ille contra Nilum Cabasilam euulgauit , & quarum ipse meminit , argumentis Marci Ephesij contra Latinos respondens ; *Ἰδεὶν δὲ*

καὶ ὅτι καθάπερ ἀδένειαν μόνω τῷ σφ' ὀπιχρημάτι, καὶ τῷ
 τέτῳ συμπρασμάτι σωιδίως, καὶ τὸ σφ' ἄνθ' ἐκείνο τῷ Καβά-
 σιλα σωιδίως ἐθύμημα, καθάπερ ἐπίσώδιον τοῖς σοῖς ἀντ' ποιη(α-
 μνος, ὡς ὅτι ἐκείνος πολλὰ μύθησεν, τῷ σ' σε μόνον ἵ(ατος ἐξα-
 τιάσε) ὡς τ' ἀδ' εα, ὅτι τοῖς ἐκείνους (α ἐκείνους (ωμάπεις. ἐκ γὰρ
 τῷ ἐκείνους καὶ τῷ σ' τυχάειν δοκῶν (α εἴληπ), σωιδήκη μύθη, καὶ
 φράσει, καὶ ἵσως ἐδεν βγύτιον ὄραφ' εγ(α. ἀλλ' ἡμεῖς ὅτι τε εἰκαίρος
 σωιδίως, καὶ ἵτι ὡς ἐκείνον χωρὶς ἀπολογη(α, ὡς πὼν ἡ(ε-
 μθα νῦν τ' ὡς ἐκείνους ἐξέ(αξαν ἐκείνους. ὡς(α δὲ ἄλλα ὡς πὼ
 τῷ ὀπιχρημάτι τέτῳ τῷ Καβάσιλα τῷ φράσει κεφαλαίως, τ' καθ'
 ἡμᾶς ἀντ' σωιδίως μύθους βίβλος τυχάειν(α (ωιδίως ἰδίως, ὡς
 εἴρη) ὑπάρ' ἡμῶν ἐξέ(αξαν καὶ ἡλίχθη καλῶς ἐν ταῖς ὡς ἀντ' ἀ
 τῷ ῥήσεσιν. *Illud porro gratiosum est, quod cum imbecille admo-
 dium tuum argumentum, illiusque conclusionem deprehenderes, sa-
 piens illud Cabasila enthymema, circa quod ille multum laborauerat,
 extrinsecus assumptum inductumque tuis apposuisti. Et hoc te tan-
 tum apud illum hominem excusabit, quod rebus illius non alienas
 adglutinas. Ex illius etenim penu, & quae tua videntur esse, de-
 sumpta sunt, compositione solum, & dictione &, quae forsitan nec melior
 est, discrepantia. Nos vero, quod opportune appositum sit, & se-
 paratim ad illud respondimus, superuacaneum esse duximus, nunc
 additionem illam examinare. Quae autem, quantauē in hoc Caba-
 sile argumento, quod ipse in primo capite libri aduersus nos conscri-
 pti explicuit, deprehendimus, separatim, ut iam dictum est, a
 nobis examinata sunt, probeque reprehensa in nostris aduersus ipsum
 Refutationibus; Præterea Liber legitur sub hoc Titulo; Ἀπίκεισις ὡς
 τῷ συλλογιστικῷ κεφάλαιον Μάρκου τῷ Εὐφείου καὶ
 λατίνων. *Responsio ad Syllogistica Capita Marci Ephesij contra
 Latinos P. Oī latīnoi ἡ(ε εἴρων Εὐαγγέλιον. In Codice Colle-
 gij Græcorum Titulus ita concipiebatur. Συλλογισμὸν κατὰ
 Μάρκου τῷ Εὐγενικῷ Μητροπολίτη Εὐφείου καὶ λατίνων, καὶ ἀπολογία
 κατὰ Γενναδίου τῷ Σχολαεῖ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τῷ
 αὐτῷ. Syllogismi Domini Marci Eugenici Metropolitæ Ephesij con-
 tra Latinos, & Responsio Domini Gennadij Scholarij Patriarchæ**

Constantinopolitani in eadem. Responsio ad caput xvii. producta est, in quo cum vitam finisset ipse, alius Ephesino respondit, ex nota in eodem Codice apposita. Ἀπολογία εἰς τὸ Σχολαρίου, ἡ κείνου ἡ δὲ φθάρσας ὁ θάνατος τὸ κοινὸν ἄλλοις, καὶ μὴ εἰπὼν, ἄλλος ἀντ' ἐκείνου διαλογεῖται. Responsio hac Scholarij non est: ille etenim antequam opus absoluisset, mortem obiit: ideoque alius pro eo responsionem profequitur. Caryophilus in Præfat. quinque Caputum, ex Codicis manuscripti auctoritate, postremam partem Bessarioni appingit; Gregorius Protosyncellus Patriarcha cum videret profeminatum ab Ephesio lolium crescere, rogavit nobilem virum Georgium Scholarium, ut, sicuti legitur in antiquo Codice Bibliothecæ Vaticanæ, qui multa continet spectantia ad Florentinam Synodum, ipse, quemadmodum in sacra olim Synodo doctissime scripserat, & appositis ad id quod agitabatur, ita Constantinopoli solueret Ephesij nodos, ac strophas, quibus Grecorum vulgus eludebatur. Quod quidem ille magnam partem præstitit egregie, licet morte præuenitus non potuerit opus absolueret. Interea vires acquirente maiores factione Ephesij, & inualecente in dies contumacia hostium Sanctæ Synodi, cogitur Patriarcha Gregorius Constantinopolim deserere, & confugere Romam, ubi profugus egit cum Bessarione Cardinali, ut reliquas Ephesij decipulas amoliretur; quod is feliciter assecutus est. Idque multo ante Caryophilum adnotarat Ioannes Plufiadenus de sinu Bessarionis; τῶν τε κεφάλαια ἀντὶπεν ὁ Κορῶτατος κύριε Γεώργιος ὁ Σχολαρίου ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει αἰτήσαι τὰ μακαρεῖτε κύριε Γρηγορίου τὸ Πατριάρχου, ὅτι αὐτὸς ἔτι μεγάλα πρῶτοσυγγέλλε. ὑπελείθησαν δὲ καὶ ἄλλα, ἃ ἐκ ἐφθάρσας ἐπέχρησάσας. Γενόμενος ἐν ὁ μακαρεῖτης Πατριάρχου ἐν Ρώμῃ, ἠξίωσε τὸ Κορῶτατον Πατριάρχου τὸν Νικαίας, ὅπως τὰ ὀπίλοιπα ἀπηλογηθῆ ἔτ. τὰ ἐφέσει κεφάλαια, μήπως φησὶν ὀρεθῶσιν ἀεχέτασα, καὶ δόξη τοῖς ἀπληγεῖς, ὅτι κατ' ἐφέσει ὡς ἀναίρηται. ὀπινύσας δὲ τῇ ὑπερ αἰτήσαι ἀποσκορῆσιν αὐτὰ ὀλιγοῖς ἀρκυαῖς λόγοις. Capitibus hisce, Marci Ephesij, sua responsione aduersatus est sapientissimus Dominus Scholarius in Vrbe Byzantina rogatus B. memoria Gregorij Patriar-

Patriarchæ adhuc magni Protosyncelli. Relicta sunt nihilominus nonnulla, quæ ille morte præventus elaborare non potuit: cum vero B. memoriæ Patriarchæ Romæ peruenisset, rogauit sapientissimum in Patriarcham Nicænum, ut ad relicta absque responsione Ephesij Capita responderet; Ne, aiebat, si indiscussa reperta fuerint, simpliciores imaginarentur, ea relicta sic esse, quia illis contradici non potuit. Annuit eo exorante Bessario, breuique ea oratione exterminauit. Legitur etiam eiusdem; Ἀποκρίσις πρὸς τὸ ἑπιχρῆμα τῶν γενομένων. Responsio ad argumentum Græcorum. Ρ. Ἀλλὰ πρὸς τὸ ἑσθιν. Hæc argumenta Scholarius iactat acriter, subtilissime examinat, & pullos Ephesij semper paruos, semper nullos demonstrat, & rationes, quibus aduersarium conficit, adamantina vincula sunt, ex quibus vix exfolui potest Ephesius, quem vi dicendi summa, & eruditionis copia, & sententiarum grauitate adeo foedat, & proterit, vt vel pueris irridiculum sit, quemadmodum & Creyghtonus, cum de suo Syropulo bombis implens cornu, reboat pag. 9.

Et quamquam auctoris nostri stilus ad immortalium oratorum pulchritudinem non aurgit, nemo tamen ab eorum temporibus inter omnes Græcos, qui ad posteriora mundi secula lucubrationes protulere, puriori scriptione scripsit, quam noster Syropulus: Et si cum Byzantinis conferatur, Niceta, aut Gregora, qui nostrum aliquot æuis anteuertunt; Deus bone, quantum discriminis, &c. Et sic Creyghtonus risu quemlibet rumpit obseruantem, quibus artibus ab hoc difficultatis laqueo se extricet, non minus, quam Cynicum olim Asinus scolyum inter labra tenere manducans. Et luculente videt duos esse Scholarios, alterum, qui Synodum adiit, & hæc suis documenta concionatur; alterum, qui domi mansit, Ephesino coniunctissimum: & adhuc hæret; Sed vnde nobis duos Georgios Scholarios comprobabit? An non tenes, quid dicant rationes, scriptorum eorundemmet, de quibus agitur, testimonia? Cur non aque duas Florentias, & duos Eugenios Quartos, & geminos soles, & duplices se ostendere

The-

Thebas? Quia nec duæ Florentiæ, nec duo Eugenij Quarti sunt, nec soles gemini, licet duplices Thebæ sint. Concedimus tibi id dicere, qui vertiginosa ebrietate laborans, similia consomniare nec cessas.

Sed sequeris *Aut que unquam historia alium eius nominis præter hunc, qui Italiam cum suis migravit, & cum suis redijt in patriam, vixitque Constantinopoli, dum ea capta ab ipso Mahomete, prouectus fuit in Patriarcham sub nomine Gennadij?* Etiam si in nulla historia præter hunc tuum Scholarium alius non adinueniretur, cum hoc ipsum is pronunciat, frustra ab alijs quæris, & poteras a te absque multo negotio edificere. Non prouocabis puto ad librorum penuriam. Sat est, si quæ nescis, in dubium vertas, vel neges. *Hic capta Constantinopoli ab ipso Mahomete prouectus fuit in Patriarcham sub nomine Gennadij.* Quid audio? Quare non etiam dicis, Turcæ atque Ottomano potestatem esse sacros ordines, facultate illi a Reformatis concessa, conferendi, cum Patriarchas promoueant? Apud **Crusium** electionem dicti Patriarchæ, & promotionem, Christiano Clero attribuunt historia Politica, & **Manuël Malaxus** in historia Ecclesiastica. Quos Mahometes præstitit, ritus extra sacra penetralia ab Imperatoribus Christianis non alio modo post consecrationem absoluebantur. Audi, Μαθών δὲ, ὅτι δεῦρ' τὸ μὴ εἶναι Πατριάρχην, ὡρεσεν ὅπως συνέλθωσιν οἱ χριστιανοὶ, καὶ ἐκλοξάσωνται ἐν αὐτῷ δέλωσιν, κυρτάει αὐτοῖς τὸν, καὶ εἰσομὸν δ' ὡς πατριάρχην. ἐποίησε δὲ τὸτο ἐπέχως, ἵν' ἀπέσωσιν οἱ ἀπανταχὲ χριστιανοὶ, καὶ ζυκαθροῖζόνται ἐν τῇ πόλει. δι' ἐφέρεως γὰρ ἔχεν, ἵνα πολυαἰθέρος γένηται, καὶ κατοικημένη πᾶσι. ἐξήγαγε οὖν τὸν φιλόσοφον κύριον Γεώργιον τὸν Σχολάριον κριτῶν ἂν τῆς βασιλικῆς κρίσεως, ἀδελφὸν ἅγιον, καὶ δόξα βῆ, καὶ ἀξιώσατος αὐτὸν, ὡς ἐθῆ, κατ' ἐσήσεν Πατριάρχην, ὀνομάσαντες αὐτὸν Γεννάδιον. καὶ ὑπέσχεθησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι Κωνσταντινουπόλεως, καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ τοῖς λοιποῖς πρὸς αὐτὸ Πατριάρχαι, ὅν δὴ καὶ μετακαλεῖσάντων ὁ Σελῆνος ἐνδον τῆς βασι-

βασιλείων αὐτῶν, ἰδίᾳς χερσὶ δίδωκεν αὐτῶν δεκανίκιον πολλῶν ἀ-
 ξιον, ἤτοι ράβδον αργυρᾶν, περιεκεχυμένον ἰσχυροῦς, καὶ ἰσ-
 χυρῶν ἀγαθῶν, καὶ μέγας χρυσίνων, ἐπὶ πάντων αὐτῶν, Πατριάρχῳ εἰς τὴν
 ὁτυχίαν, καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἡμεῶν ἐν οἷς θέλει, ἔχων παρὰ τὸ
 σὰ θεσνόμια, ὡς καὶ αἱ παρὰ σὺ Πατριάρχῳ εἶχον. ἔχε δὲ καὶ τὸν ναὸν
 τοῦ ἁγίου Ἀποστόλων εἰς κατωκίαν σὺν. Cognito autem, causam
 emissorum cœtuum esse, quod nullus Patriarcha esset: iussit con-
 uentus agere Christianos, & Patriarcham sibi quemcumque vel-
 lent, deligere. Se huius creationem confirmaturum, & ut Pa-
 triarcham ageret, edicturum. Id ab eo callide factum, ut hac fa-
 ma ad Gracos, qui ubiuis locorum essent, perlata, in urbem con-
 gregarentur, Quippe hoc ei studio erat, ut multitudine hominum,
 & confluyente per omnes suas partes urbs frequens, cultaque fieret.
 Delegerunt itaque Philosophum Georgium Scholarium, abessorem
 Regij iudicij, virum sanctum, & pium. Hunc vetere ritu pro-
 ducentes Patriarchæ muneri præfecerunt, mutato eius priore nomi-
 ne in Gennadij nomen. Ei subiecta tunc fuerunt tum omnes Con-
 stantinopoleos Ecclesiæ, tum cætera, quæ in prouincijs, eadem, quam
 antecessores ipsius Antistites habuerant, potestate permissa. Quem
 cum in Regiam ad se Sultanus vocasset, suis ei manibus pastorale
 pedum magni pretij dedit, baculum nempe argenteum, inauratum,
 artificiose factum. Dedit, & equum bonum, & certam aureorum
 summam, his verbis additis; Felix Patriarchæ munus obi, &
 utere nostra amicitia in quibus rebus voles; habens omnia inra-
 priuilegiaque, sicuti superiores ante te Patriarchæ habuerunt. Ha-
 be quoque templum Sanctorum Apostolorum domicilij loco. Ma-
 nuël Malaxus, Matthæus Cigala, & Theodorus Monem-
 basiensis in Synopsi historica. Et Creyghtonus Sacrosan-
 cta Ecclesiæ Vniuersalis mysteria pollnit, ereptaque de
 domo Pontificum, porcis, & infidelibus projicit. Vnde id
 habuit, Scholarium prouectum fuisse a Mahumete in Pa-
 triarcham sub nomine Gennadij? Profanus homo, &
 religione solutus non mirum, si sacra venerandaque vio-
 lat, & funestat: Iam dicto auctore promouent, & con-
 secrant

secrant Sacerdotes, & Patriarchas, Turcarum principes; & negabit eos Sacerdotes esse? Ordo Sacramentum est. Dicit ipse; *Sacerdos ministrat, Sacerdos consecrat: nullus Sacerdos, nullum Sacramentum.* Prouehitur in Patriarcham Scholarius a Mahumete, ergo a Sacerdote. Verba illa a Mahomete prolata, dum pedum Patriarchæ tribuit, grandiori charactere designata, an non ex Reformatis quispiam diceret, formam esse Sacramenti? Sic Creyghtonus, vt finiam, cum nihil vel minimi momenti attulisset, ad demonstrandas Orationes Scholario affixas supposititias esse, nec aduentitiorum lacinias excussisset, cum illi fatendum esset, quod probandum erat, non intellexisse, nec alijs intelligendi viam idoneam aperuisse, quod promiserat, ad illa infausto augurio recurrit, ridicule sane: *Tristitia sunt, & deploranda, quæ Georgio Scholario Latini affirmant ad finem Concilij Florentini, & non asstruenda veritati, sed puerulis oblectandis excogitata crepundia.* Plena sunt verba inanitate, & superuacanea Operositas.

EXERCITATIO VIII.

Gregorium Protosyncellum vnum fuisse non plures. Pessime Notaræ cognomen in Notarium a Creyghtono conuerti. Notaræ & eius affines redemptos ab Amera. Falso asserere Creyghtonum ideo eum, ac filios casos, quod eos redimere noluit. Vt se gesserit in nece filiorum. Gregorium Mammam non successisse Iosepho Patriarchæ, in Concilio defuncti. Metrophanis Patriarchæ obitus, post quem eligitur Gregorius, qui Romæ fuit, & claruit miraculis. Etiam si non fuerit Patriarcha, nec sanctus, adhuc non sequi, quod præsumit Creyghtonus demonstrare, quæ sub eius nomine scripta circumferuntur, a Latinis esse conficta. Gregorij eiusdem alia scripta pro Ecclesia Romana recensentur.

Nec

Pag. 20. **N**Ec minus conficta arbitror ab aliquo imperito latrone, qua contra Marci Ephesij Epistolam sub Gregorij Protosynce Ili nomine suffiguntur: quæ nostrum animum, opinio non futili coniectura incessit, sed demonstratione tam evidenti, ut ne oculis nictare contra veritatis lucem audeant, qui talia de nostro Gregorio Primicerio affirmare non verecundantur. Nunc aliquando, maximas gratias Numini ago, & habeo, quod Creyghtonus futilibus coniecturis longe missis, evidentissimas demonstrationes aggreditur, ut contraria asserentes ne oculis nictare contra tantam lucem veritatis audeant. Optime factum. Æstimemus exitum. Multi multa garrunt de hoc Pneumatico, tam plena errorum, ut haud sciam, an unquam in vno nomine plus peccatum sit, a Latinis, omnibusque in uniuersum horum temporum Scriptoribus. Nunc placet. Ergo conficta sunt ab aliquo imperito latrone, quæ contra Marci Ephesij Epistolam sub Gregorij Protosyncelli nomine suffiguntur. Ita arguitur dementissimus Creyghtonus. Quali multa scribi, & plena errorum a scriptoribus de nomine, inferat. supposititia esse, quæ sub eius nomine circumferuntur opuscula contra Marcum Ephesium. Multi multa garrunt de hoc Pneumatico. Qui a confessionibus est, & diuina meditatur, nollem tibi esset atro genio exagitatus. Ut haud sciam, an unquam in vno nomine plus peccatum sit. Durissimo ore hominem! Quis unquam crederet, tantum creuisse impudentiam? Solus ipse verbo temere prolato scriptorum omnium Latinorum, & Græcorum fidem infringit; quibus tamen testimonijs fultus? Omnes in uniuersum. Omnes a testimonio ferendo reiecit; cum omnes garrant plenam errorum, cum omnes de recto deflectant, & verba effundant in ventum.

Ac quemadmodum Latinis ille nuper ex abundantia artis veteraria penu nobis binos Scholarios effudit, ita mecum ipse sepe disputavi in his iamdudum versatus, an non duos, vel forsasse plures Gregorios statuere deberem. Quis nunc non transfundere-

R tur

tur in iocos? De duobus Scholarijs, facultate qua pollet, ipse confingit vnum: Gregorium vnum in duos, vel plures absque securi discindit. Quid porro illud est, Binnius vel alius binos Scholarios effundunt; ergo non absone disputatur, An duo quoque Gregorij, vel plures fuerint? Sed ex duobus Scholarijs de duobus Gregorijs conclusio- nem elicere, tu tibi solus hoc, sed inuitis Manibus das. Sed es in his iam dudum versatus. Tibi plaudis non re, & factis, sed lingua tantum, & verbis: scripta sane a te, vel pronunciata nihil tale referunt. Ego etiam concedam, ne iniquus esse videar, te iam dudum versatum in his fuisse. Hinc nihilominus arguo tui insulsi ingenij hebetudinem, atque ad literas ediscendas versandasque ineptitudinem: cum in scriptis tuis nullam historiarum cognitionem, nullam sententiarum methodum, nullam iuris diuini atque humani notitiam, nullam denique eruditionis vel minimam notam conspiciam, quæ etiam tute ipse, si a te palpationes auferas, de facili agnosces. Cum ille tam variam in diuersis Autoribus nomenclaturam subit. In prioribus Autoris nostri sectionibus Gregorius Poenitentarius nude appellatur, & Sedis Alexandrinæ Vicarius, postea Primicerius eo nomine ad prius accumulato. Crusius his duobus nominibus alia adiungit, vnum a matre deriuatum, a Patre alterum, Mammantem nempe a Mamma, que mater est, & *Κρότωνος* Magni Ducis, quem Latini compatrem vocant, Pag. 21. ac demum post Iosephum Patriarcham Constantinopolitanum. Quasi vero vni homini id genus nomina omnia simul, & multo plura aptari non possint. Gregorius nomen sui proprium est; Mamma, quod tu inscite in Mammantem deflectis, cognomen; Pneumaticus, Ecclesiastici officij dignitas; Compater rei transactæ commemoratio; Patriarcha præeminentia inter alios. Per te ergo vnusquispiam non poterit esse Gregorius Mamma Sacerdos ad confessiones fidelium audiendas constitutus, & simul compater, & Vicarius Alexandrini, & demum Patriar-

Patriarcha. Id si fieri nequit, & plura personarum indiuidua requirit: iam Creyghtonus non vnus quidam est, sed in plures discerptus. Qui enim fieri potest, vt Robertus Creyghtonus, Sacræ Theologiæ Doctor, & S. Burianæ decanus, & Caroli Secundi Regis Sacellarius, domesticus, siue ordinarius, tam varie, non in diuersis Auctoribus, sed in prima libri facie a se compacti, compelleretur? Ne plura hic referam, homo in his iam dudum *versatus*, nosse debuerat, Mamma, cum esset cognomen, non a Mamma matre deriuari, sic enim & ipse Creyghtonus, & vniuersi alij hominis Mammæ essent, neque in Mammantem, quod nomen martyris fuit, sed in Mammam declinari, & aliud esse *σώτηρον*, compatrem nempe, susceptorem in Baptismo, aliud aliquem in filium adoptare, nec necesse esse vt, cucullatus Monachus dum esset, puerum in Baptismo vnus exciperet. Potuit ante, cucillum id peragere, qui sicut in Baptismo susceptor pueri est, & sponsor pro suscepti constantia in fide coram Ecclesia: ita etiam Compater quoque dicitur in benedictione nuptiarum, quicumque coronas, cum sponis benedicatur, tenet. Simeon Thessalonicensis mysterium quoque aperit: *Εὐσέλγη σφραγὶς ὁ τὸ σωφορῶν, καὶ ὁμονοίας ἀνάδοχος, ὁπίσθεν ἕως, καὶ διδασκαλὸς τὸ ὁμοφορῶν, καὶ ἀγαθῆς συζυγίας γενόμενος*. Sustinet coronas temperantiæ concordieque susceptor, retro stans, Et consensus vnanimis, connubijque laudandi moderator, & præceptor factus.

Pari modo etiam Notaræ, cognomen inauspicato nomine in Notarium deflexit. Quæ porro de cæde illius filiorum tradit, mendacij deferenda sunt; Pag. 21. *Cuius quinque liberis, cum urbs caperetur, duo in pugna cecidere, duo alij, quando pater redimere nollet, iussu Mahometæ ad mensam accumbentis decollati sunt ante ora Patris*. Sed Notaram cum filijs, & vniuersa familia redemptum fuisse, & impunitatem etiam a Tyranno impetrasse, narrat Chalcocon-

dylas hist. lib. 8. Νόταρον δὲ τὸν βασιλέως ἐλλήνων πρωταγῆν, αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς ἐξωνιάμην, καὶ γυναικας, καὶ παίδας, καὶ ζεματίσας αὐτῶ ἀπὸ ἡβέλιου σωίνας ἢ ἑαυτῶ, καὶ ῥιταλίας ἕλα ἡδὲ προσδοκίμα, ἐτίμητο καὶ σωεγίνετο χρόνον τινά. Notaram Regis Græcorum primarium iudicem cum uxore, & liberis redemit Turcarum Rex: & cum eo collocutus, permisit ei, ut, ubi velles, cum suis habitaret. Hic autem expectabat auxilium ex Italia, quod brevi affuturum arbitrabatur. Interim tamen per aliquod tempus non sine honore cum eo consuecebat. Quod & Notaras ipse, dum Pincernam alloquitur, ingeminat. Ταῦτα ἐκ ἀναρχίας ἔστιν, βασιλεία ἀφαρῆσθαι τὰς παίδας ἡμῶν ἐδὲν ἔχων ὅτι αὐτὸν παρὲν ἰδιότητι μίσησας, ἐπεὶ τοὺς σωεγίνετο ἡμῖν τὴν ἀμύρτιαν, ἐξωνιάμην. Haud ferendum est, Regem mihi liberos velle eripere, cum nihil sit, quod crimini det, cum semel redemptis crimen remiserit. Antequam enim expugnaretur Constantinopolis, Mahometes iureiurando firmauerat militibus, se non aliud, quam urbem vacuum velle, reliqua omnia multitudini diripienda concessurum; quare videretur periurij crimine teneri, hunc Notaram cum filijs, & uxore, alijsque illius affinibus, Turcis, qui illum custodiebant, pecunia perfoluta, redemit. Ducas histor. cap. 39. Οὗ δὲ τυραννοῦ πέντε μίλια τινὰς ἐφυλάττον καὶ αὐτὸν, καὶ παρὰ τὸ οἶκον αὐτοῦ, τὰς δὲ κατὰ λαβύνας, καὶ περιουκλώσας τὸ οἶκον αὐτοῦ Τύρκοις ἰδούκων ἰκανὰ ἀργύρια, ὡς ἐδοκίμει ἐξαγοράζειν αὐτοῦς ἕξ τὸ ἔρκον, ἐφυλάττοντο οὐδὲ πανοικί. Militibus statim aliquot, qui illum eiusque domum custodirent, a Tyranno missis, cum tota familia, & domo afferuatur. Turcis porro, qui domum suam circumfederunt, multos nummos largitus est, ita ut iureiurando adactis ipsos emere videretur. Et cap. 40. Τότε ὁ ἡγεμὼν διὰς ἀγὰ χιλίων ἀπρων καὶ κεφαλῶν, ἀπέλυσε πάντας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ αὐτὸν μίσησας Δέκα. Pro singulis aspra mille distribuit Princeps, demumque magnam Ducem bene sperare adhortans, &c. Quod ipse Notaras postmodum Tyranno apud Chalcocondylam objecit. Georgius Franza duas alias causas affert, ob quas

quas vna cum duobus filijs iugulatum hunc Notaram scribit: altera est, quod Thesauro tam ingenti, quam Mahometi pro munere offerebat Imperatori, ac Patriæ succurrere noluisse: altera, quod eidem Imperatori auctor, & suasor accipiendæ propositæ conditionis non fuisset. Tu illam adducis, quod nollet eos redimere. An noluit redimere filios, *Qui, vt ait Phranza, accedens ad Ameram, eum adorauit, Thesaurumque opulentum, quem absconditum habuerat, eidem obtulit, gemmas nimirum, vniões, & alia item similia regalia, quibus visis Ameras ipse, quique illi a consilijs erant, admirati sunt. Tum Notaras hac omnia seruauit maiestati tue: & ecce ea nunc tibi pro munere dedo, que sique magnopere, famuli tui preces ne aspernere. Confidebat enim per hac se cum tota domo sua libertatem consecuturum.* Hæc Phranza Notaræ iniquior, qui subdit super filijs Imperatorem orasse, vt alterum Contostauli, alterum Magni Logothetæ dignitate exornaret. Constans tamen, ac firmus in auita religione conseruanda illius animus manifesto modo deprehensus est, qui quod Regi Turcarum poscenti filium duodecim annos natum constantissime denegauerat, iussu Tyranni, ipso inspectante, & studiose perquirente, duodecim filij capite plexi sunt, postea & ipse capitali cæde confectus est.

Vt se sub tempus necis cum filijs gesserit, & quibus eos verbis ad mortem obeundam exhortatus sit, fuisse nobis indicarunt Ioannes Moschus in Epitaphio illius, & Ducas in Histor. cap. 40. Reuersus ergo Archieunuchus a magno Duce adolescentem miserò renuente, acceptum responsiue Principi affert. Quo percitus ira Tyrannus Archieunuchò mandat, Carnifex tecum ducto redi, & adolescentem huc adducas; carnifex vero magnam Ducem, eiusque liberos huc agat. Domum magni Ducis veniunt, qui tali nuncio accepto, liberos, & uxorem complexus, filio, ac genero suo Cantacuzeno comitibus, carnifex secutus est. Adolescentulum perductum Principi sistit Archieunuchus; ceteros inter-

vini

rim ad Palatij portam stare innuit, quos subito Princeps a carnifice capite plecti imperat. Paulo infra palatium deductis, Principis iussa carnifex declarat, quæ cum audisset Magni Ducis filius instantem cadem deslere: at pater forti, & erecto animo liberos suos adolescentes his verbis confirmare; Hæsterna die vidistis filij omnia nostra, opes inexhaustas, gloriam admirabilem, cuius claritudine in hac magna urbe, ac per totum proinde orbem Christianum splendebamus, temporis momento evanuisse. Ex his omnibus præter hanc vitam nihil nobis nunc superest, quam in sempiternum producere haud datur: tandem enim, quamvis sero, ex ea nobis migrandum; at quo statu quæso? Opibus, dignitatibus, honoribus, & autoritate spoliati, probris traducti, & ab omnibus contumeliose habiti, & spreti, ærumnis pressi, vitam tandiu trahemus, donec mors superveniens despectos, ac contemptos istis miserijs nos subtrahat. Vbi nosse Imperator? Nonne heri occisus est? Vbi confocer meus, idemque pater tuus magnus Domesticus? Vbi Paleologus, & cum filijs suis Protostrator? Nonne inter præliandum occubere? Vtinam & nos eodem fato consociati fuissetis. Veruntamen hæc ipsa hora nobis satis opportuna, ultra non peccabimus. Quis enim novit arma Diaboli? Num dilata morte ab illius venenatis telis appetemur? Nunc paratum stadium in nomine illius, qui pro nobis mortuus, & crucifixus, a mortuis resurrexit. Ipsi ergo commorientes, bonis eius fruamur. His sermonibus adolescentium animos erexit, confirmatosque ad mortem alacriter subeundam promptos, reddidit. Ad satellitem deinde conuersus ait, Ab adolescentibus incipiendo, quæ in mandatis habes, exequere. Statim spectante magno Duce, gratijs peractis, hisce etiam verbis, Iustus es Domine, ab eo prolatis, adolescentium capita carnifex amputavit, quem etiam Dux ita rogat; Tantisper cunctare amice, dum ingressus Deum orem, vicina quippe erat adicula. Spatio orandi a satellite concesso, in illo templo preces Deo obtulit; quibus peractis, liberorum cadaueribus adhuc palpitansibus, exiuit; laudibusque iterum Deo magnificato, capite plexus est. Et huius notæ hominem noluisse redimere filios, etiam si in
his

his iam dudum versatus edicat Creyghtonus, non credam .

Pag. 21. Sed a Kur-Luca redeamus ad Mammantem, quem non solum a matre, & compatre gloriantem nominibus Crusius introducit, sed & Patriarcham esse vult Iosephi in Florentia defuncti successorem. Et nulli insuper ambirent Patriarchatum propter & temporum angustias, & odia civium implacabilia, hunc Pneumaticum Gregorium Mammantem Magni Ducis susceptorem electum rite suffragijs Cleri in solium Patriarchalem, vel inuitum, & reluctantem inuexit. Et te ne in his versatum iam dudum credam, qui ne dum alios, sed nec Crusium hunc tuum ante oculos tibi propositum tenes? In electione Gregorij Metrophanem ille Cyzicenum, quod tu falso asseueras, nec de nomine nouit. Si in paucissimis, & planissimis verbis tibi caligant oculi, quid in prolixioribus, & paululum confutis a te expectandum est? verba Crusij sunt; Ἦν δὲ ἐν Κωνσταντινῶσι τις ἀσπίδατος Πνευματικὸς λεγόμενος Γρηγόριος ἡ Μαμμή, σωτικὸς ἢ μετὰ τοῦ θανάτου. ἀραγίτες ἦν αὐτὸν, καὶ μὴ θέλων εἰπεῖν, ἐποίησατο καὶ ἀντιόχου Πατριάρχου. ὃς καὶ ὁ σπουδαῖον αὐτὸν ἄξιον ὄρεον, καὶ τὸ ἀλλοῦν ἀπολέγων παρητήσατο, ἀποπῶν καὶ τῷ ἰδίῳ σωτικῶν, τῷ μεγάλῳ δυνάμει, ὡς οἱ ἀσπίδατοι σφάζουσι τὸς ὑπὸ αὐτῶ ἐμπεριεῖν αὐτῶ, ὃ καὶ γέγονεν ὕστερον, ὡς ὁ ἅγιος αἰθερῶν ἀποπέπεν. Erat Constantinopoli Pneumaticus quidam, vita sanctimoniam præstans, nomine Gregorius Mamma, Magni Ducis compater. Hunc arreptum Patriarcham fecerunt inuitum, & renitentem renunciauerunt. Sed is dissidium in dies longius serpere videns, expugnationemque Urbis prædicens, se munere abdicauit; cum quidem illi ipsi suo compatri prædixisset, filios eius in conspectu ipsius ab Agarenis trucidatum iri. Quod sancti Viri vaticinium ipso posteriori euentu comprobatum est. Vbi est hic, quem tibi somnias, Metrophanes? Tu tamen confidenter, firmissimeque tradis ex Crusio, Gregorium in locum Iosephi Florentiæ demortui subrogatum; vt tandem bella tua illa atque festiua narratio, vt de duobus Constantinis in Imperio, ita de duobus Metrophanis in Patriarchatu,

chatu, altero qui sub Constantino Patriarcha suffectus Byzantij, altero hoc Cyziceno, in quo successio Patriarcharum desijt. Sed sinamus hæc bullata puerorum crepundia. Quamuis enim verum est, coepisse Patriarchatum in Metrophane, falsum nihilominus est, desijisse in Metrophane Cyziceno; quemadmodum falsum est, narrare Crusium, Gregorium successisse Iosepho, non ex scribentem, sed Græca aliorum, in quibus similis narratio est, latinitati donantem. Quare Crusij error nullus est, sed tuus, qui Crusium a te non intellectum ad probanda tua laudas. Sed quis demugitos fremitus illos tuos æquo animo ferret? *Nunquam Romæ commoratus est, nec ibi vel mortuus, vel sepultus, quod vlla vnquam historia proपालuit: Nunquam Patriarcha creatus est, sed cum suis in Patriam reuersus Metrophanem Cyzici Præsulem aliorum suffragijs, & ipsius Gregorij electum ad eam dignitatem promoueri vidit.* In hoc, salua reuerentia illius, qui iam dudum est in his rebus versatus, multum tibi sumis, multum arrogas. Vnde nam tantæ confidentiæ momenta exculpis? Quis tibi in tanta re fidem conciliat? Effare. Sguropulus, Pag. 22. *qui nulli alij amolumento, vel fructui utilis putaretur, tamen auro redimendus esset, vel ob hoc solum atque vnicum, quod manifestissimæ falsitati de Gregorio Mamante, qui ab omnium eruditissimorum hominum mentibus reuellenda certissimam scientiam indigitauerit.* Solus ergo Sguropulus sua auctoritate de Gregorij Mamantis Patriarchatu, eruditissimis omnibus alijs in tenebris crassis caligantibus, lumen vidit, & errorem ab eorum mentibus exegit. Quis id ait? Creyghtonus. Quid si ille de hoc nec somniauit quidem, forte etiam antea mortuus? Expendatur. Scribit Syropulus Sect. 12. cap. 5. *Ἡ τοιμάδου τοῖσιω ὁ Κυζικε. κ. εἰ δὲ ἔλατο τὸ μύημα πρὸς ἐκαλέζατο δὲ καὶ τὸ Τραπίζουωτ. & καὶ τὸν Ἡρακλίας ὠδραγένης ἐν τῷ μύηματι, καὶ ἐκ ἡλθον. τῆ τῆσάδου οὐδ, καθ' ἡ ὑποδ. δ. ο. ἢ ἑορτῆ δ' ἀγίας τῆ Χρῆς ἑ ἀνασάσσεως, ἢ τις ἡ καὶ τῆσάδου τῆ μύημα, ἢ λθεν*
eis

εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ἀποβλήθη ὡς τὸ βασιλεὺς Πατριάρχης.
 προήμεν δὲ καὶ ἡμεῖς καὶ ἐν τῷ μιλῶματι, καὶ ἐν τῇ ἀποβλήσει. Sta-
 bat autem procinctus iam Cyzicenus accepta renuntiatione postre-
 ma: Quin & Trapezuntinum, & Heracleensem arcesuerat, ut-
 timum renunciato adesse, qui venire recusarunt. Die igitur Septi-
 mana quarto, ac mensis Maij quarto, quo solemniter proclamabant
 Sanctissimam Christi Ascensionem crastino futuram, progressus ad
 aulam imperatoriam, ab Imperatore inaugurabatur. Nos utrique &
 renuntiationi adsumus, & inaugurationi. Ita tu vertis verba Sy-
 ropuli. Habemus Cyziceni Metrophanis promotionem ex
 Syropulo. Bene sese res habet. Et eiusdem Sectionis cap. vl-
 timo. Ἀλλὰ πρὸ τῆς φθάνει τῶν ἀποβλήσεων τῶν πέντε καὶ δέκα
 ἡμερῶν ἀπολαμβάνει δέκατη ἡμέτη, καὶ ἀπέπεσε τὸν πατριάρχην.
 ὡς δὲ καὶ τὸ ὑπορέλαιον ἐκ τῶν βασιλέων εἰς τὸν Πατριάρχην,
 ὁ δὲ ἀπέπεσε νοσήματι, καὶ τῇ πρώτῃ τῆς Ἀυγύστου τῆς ἑκτῆς
 ἐπισημείωσης τῆς * ἑβδόμης ἡμέρας Πατριάρχης, καὶ
 δὲ ἔτη Γ' καὶ μιλῶς ἑβδόμης. Prusquam decimus quintus dies adue-
 nisset, quindenorum decimus tertius destinatam Reformationem an-
 teuertens Patriarcham abstulit. Nam statim, ac ab aula in Pa-
 triarcheum repedavit, coepit cum morbo confliari, & in ipsissi-
 mis Kalendis Augusti, Indictionis sextæ, Anni a mundo condito
 sexies millesimi nongentesimi quinquagesimi primi expiravit, cum
 Patriarchatum gessisset tribus annis, & tribus mensibus, sed male.
 Agnoscis verba? Non potuit articulatus. Emigravit ita-
 que e vita Metrophanes anno Christi 1443. Indictione 6.
 primo Augusti die. Ex his subtrahe annos tres, & men-
 ses tres; illius electio fuit anno 1439. eodem ipso reuer-
 sionis in Patriam Græcorum. Quare electio Cyziceni,
 & obitus referente Syropulo non erit neque anceps, ne-
 que dubia. Ab illius obitu ad captam Constantinopo-
 lim, numerantur anni 11. Kal. 12. Ergo a morte Me-
 trophanis, in qua suam finit historiam Syropulus, ad
 captam Constantinopolim, in vndecim, vel duodecim
 annorum spatio, potuit eligi Patriarcha Gregorius. Sed

S

non

non est in Syropulo. Non est. Ergo non fuit. Stultissime. Quam multa non sunt, in historijs Thucydidis, & Xenophontis, & aliorum; & tamen fuere. Et tamen fuisse hunc Gregorium Patriarcham habetur ex Crusio, & ex Crusio excerpfit Matthæus Cygala in Synopsi Historica. Ἦτον δὲ ὅτε εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν κάποιος ἐγγυάτος Πνευματικὸς λεγόμενος Γρηγόριος ἢ Μάμμα, σωτέκνος τῆ μεγάλης δακός, τὸν ὁποῖον ἠρπάζαν, καὶ μὴ θάλοῦτας ἀιηγήρεται Πατριάρχην, ὁ ἑποῖος θεωροῦντας τὰ σκαίδαλα, πῶς ἠυξάτασιν, ποροῖπεν Τυς τὴν ἄλωσιν, καὶ ἐρήμωσιν, ὅπῃ μέλλει γὰ γένη, καὶ τέτε ὄδοιτιθῆ. Erat autem eo tempore Constantinopoli quidam Sanctissimus Pater Spirituales nomine Gregorius Mamma, Magni Ducæ compater. Hunc arreptum Patriarcham fecerunt, inuitum, ac renitentem. Sed is scandala quotidie augeri cernens, excidium urbis prædixit, & vastationem futuram; & se munere abdicavit. Similia habet Dorotheus Metropolitæ Monembasiensis. Hæc recentiorum sunt: inuisamus antiquiores, & eidem Gregorio συσχεύου. Georgius Phranza lib. 2. cap. 19. *Qua æstate Spirituales Pater Imperatoris, Gregorius Melissenus Patriarchatu donatus est.* Ponit illius electionem anno 1445. Ducas in Historia Byzantina cap. 36. inter capita vnionis faciendæ promittitur etiam Gregorio Patriarchæ restitutio throni. Ὁ βασιλεὺς δὲ σείλας ἐν Ρώμῃ πορολαβὼν αἰτῆν, βοῦθειας, καὶ ὅπως σωτεθῶσι τῆ ὁμοιοῖα καὶ ἐνώσει τῆ γερονόμα ἐν Φλαρεντία, καὶ λάθη τὸ μνημόσιμον ὁ Παπας ἐν τῆ μεγάλη ἐκκλησία, καὶ Γρηγόριος ὁ Πατριάρχης ἐπανυβύσεται ἐν τῆ θερονό αἰσῆ, καὶ μετεκαλιτο τινὰς ἀφοκιδῆ τῆ τῆ Πάπας, ὅπως ἀρλωβῶση τὴν ἄσωνδῶν ἔχθρας τῆ χίσματῆ. Imperator supplicas rogatum Romam iam antea miserat, ut etiam concordiam Florentiæ reconciliata stabiliretur. Et in magna Ecclesiæ Liturgijs *Papæ nomen e sacris diptychis recitaretur, ad thronum etiam suum Patriarcha Gregorius rediret: hortantibus etiam legatis, ut aliquos Papa mitteret, qui Schismatis causa orta capitalia odia placarent.* Georgius Trapezuntius *Epistola ad Cretenses de vna Romana*

mana Ecclesia. Ἰδὲ γὰρ τὸ Κωνσταντινὸς πόλεος Θείος Πατριάρχης, ὁ Γρηγόριος νῦν ὁ ἑσθ' ὁ τῆ ποιμαντικῆς σωτηρίας γεννηθὼν, ὁ φερόμενος καὶ ἰεὺς Γρηγόριος, ὁ μὲν ἑνὸς μόνου ἐφ' ἡμῶν ὁμολογητῆς τε καὶ μαρτυρῆς, ὁ πάλιν Ἰσθριαν, καὶ τὰς ἐν τῇ Ἰσθρία δυσυχίας ἑσθ' ὁ τῷ ἐκκλησιῶν ἐνάτωος ἀπαρχαμῶν, ἐν Ρώμῃ ἰσθριαν, ἐκ ὡς δὲ ἄλλοις μὲν τὸ Πάπαν ἀρχῶν τὸ ἐκκλησίας. En enim Constantinopolitanus Patriarcha, mens vigilans, pro salute gregis nimium sollicitus, sacer, vereque Gregorius, & cum uno solo hoc aui confessor, & martyr; & exilia, & in ijs ingruentes calamitates, pro una unione Ecclesiarum lætis animis amplexans, Roma degit, non uti secundus post Pontificem Ecclesia tepens habenas. Nicolaus V. Epistola ad Constantinum Imperatorem, quam ex Latino in Græcum sermonem vertit Theodorus Gaza, de exilio Patriarchæ Gregorij indolens, mandat Imperatori, vt curet, eum in sedem Patriarchalem restitui. Sunt eiusdem cum eo ætatis viri, qui Gregorium Patriarcham oculis inspexerunt. Sed quid testes externos memoro? Ipse Gregorius totum hoc testimonio suo comprobabit Epistola ad Imperatorem Trapezuntium; Ἐγὼ δὲ πληροφροσῶν ἢ σὴ ὑψιλοῦσα βασιλεία ἐπὶ μέρτερι τῇ ἀληθείᾳ, ἐξ ἴλης τῆ ψυχῆς ἀποδύομαι ἐξ ἡδῶν τῆ Πατριαρχείας; ἐδὲ ποτε γὰρ ἐπέβη τὸ τοῦτον ἐπὶ μέρτερι τῷ κυρίῳ εἰς τὸν ἐμὸν λογισμὸν, ὅτι γενέσθαι με Ἐπίσκοπον Κωνσταντινῶν πόλεως, ἀλλ' ἐδὲ πρὸς ἑακόντα γέροντων, ἵνα γένομαι ἀρχιερέος; ἀλλ' ἐν μόνῳ ἐμῶν ἡμῶν τῶν τῷ μονοβόπων ἀμῶν. Ego porro pro certo confirmo, excelsissima tue maiestati, & veritatem ipsam testor, me propensissimo animo esse; minimeque reluctari e solio Patriarchico dimoueri; neque enim unquam in mentem meam venerat, te stemque aduoco Deum, Patriarcham Constantinopolitanum creari: quinimo nec ante triginta annos Episcopum; sed tantummodo in vita Monastica immorari. Et tu putide pro comperto affers, Pag. 22. hæc tam falsa esse, quam Deum non viuere? Collige. Sed hæc vera sunt, & sine controuersia certissima, nisi desipere velis. Ergo Deus tuus non viuitt; quod indubitatum apud te est. Nam si

Deum viuere crederes, næ tu in eum impia verba profundendi, & scelestâ lingua tantum Numen violandi finem aliquando poneres,

Nunquam Roma commoratus est. Nec ibi vel mortuus, vel sepultus. Nunquam Patriarcha creatus est, sed cum suis in patriam reuersus Metrophanem Cyzici præfulem aliorum suffragijs, & ipsius Gregorij electum ad eam dignitatem promoueri vidit. Quemadmodum historicus noster in postremis sectionibus tam diserte, & luculenter narrat, ut nefarium esset aliter sentire. Est ne hoc arrogantia, pertinacia, & nimietas animi; an, vt verius dicam, furor, rabies, delirium? Nunquam Roma commemoratus est. Nec ibi vel mortuus, vel sepultus, quod vlla vnquam historia propalauit, nunquam Patriarcha creatus est. Sed propalauit Constantinus Imperator, Nicolaus V. Pontifex Romanus, Georgius Phranza, Georgius Trapezuntius, Ducas, ipsemet Gregorius supra laudati Auctores, & recentiores, & σωζορον, qui & rebus ipsis interfuerunt, & oculati testes scripto subiecerunt: qui si tibi nulla historia sunt, tu nullus homo es, licet crocites, in his te iamdudum versatum esse. His adde Rium II. Commentar. lib. 11. Ruthenus Cardinalis, paulo post ad Nicolaum Pontificem redijt, quem aliquot annis postea defuncto Gregorio Patriarcha Constantinopolitano, qui anno, quo Mantuanum itum est, non sine sanctitatis opinione Romæ obiit, Pius ad Patriarchatus culmen euexit, &c. Es tu nunquam Romæ commoratum esse, nec ibi vel mortuum, vel sepultum, nullam historiam propalasse, tanta animi contentione boas, reboasque. Cui fides habenda est? Tu solus, singularis, recens, externus, a rebus gestis tot annorum spatijs disiunctus, in rebus Græcis infantissimus, negas; qui asserunt, plures, Gregorio synchroni, de rebus visis, & præsentibus edifferentes, rerum integerrimi iudices, & omni exceptione maiores; quos si non vidisti, liceat mihi dicere, cæcus es. Nunquam in eo throno sedit Mammas iste.

nunquam sedere appetiuit. Verum est nunquam appetiisse; sed inuitum, & alienissimum ab eo munere detractum, tandem manus dedisse, tradunt omnes historici, & ipse Gregorius, vt supra vidimus. Hinc tu cum insaniam aspingis *uiris doctissimis Binnio in Concilijs, Leunclauio in iure Græco-Romano, & Crusio in Turco-Græcia, & quotquot hæc nouissima negotia Græcorum literis mandauerunt*; insaniam, quam nec Chironia manus lauerit, insanis.

Quin & tantum absuit a miraculis post mortem edendis, vt si quis eius gesta in hac Synodo ad amissim pensitaret, potius dolorum artifex Epeus, clancularius stratagematum architectus, vel, si libere loqui liceat, facetus aula Imperatoria sannio, aut Sycophanta iudicaretur, quam alter Gregorius Thaumaturgus, quem Christus viuum ita Spiritu sancto repleuerit, vt cineres eius urna conditi prodigijs in humani generis salutem sufficerent. Frustra hic opem exposcis ad minuenda, refellendaque Gregorij miracula, qui laudes, & virtutum encomia ab hostibus quæris. Hocque tam clarum est, vt probatione non egeat. Quid enim Syropulus de Gregorio gloriabile, ac prædicandum hostis infensissimus dixisset, qui etiam arrepta occasione calumniose eum de multis insinulat? Post disputationes, & concertationes Gregorius veritate dogmatum conspecta, eiuratis erroribus, Pontificiorum dogmati contrario non tantum cum commoraretur in Italia, sed etiam absens, & Constantinopoli Patriarcha, & post Patriarchatum vagus, & erro mordicus adhæsit: & Synodi decreta, & vnionem inuolabiliter obseruauit ipse, aliisque obseruandam scripto, & verbo propinauit. Syropulus contra ante Synodum, in Synodo, & post reditum in patriam capitalis vnionis hostis, atque implacabilis, neque precibus, neque officijs, neque rationibus adduci potuit, vt eam candide, & ex animi sententia amplecteretur, vt ex his suis Commentarijs luce clarius etiam mente cassis elucet. Qui ergo potuit præconia tanti viri homo astutissimus

tissimus in publicum edere? Satis illi fuit nonnulla eiusdem, etiam arrepta occasione, cum opus non esset, ut ritum moueret Lectoribus, & de maiestate, bonitate, & moribus humanissimis aliquid detraheret, & apud sciolos in minimis extremisque poneret, in medium afferre. De quo infra suo loco dicemus. *Quin & tantum absuit a miraculis post mortem edendis.* Quæ post mortem ipse miracula ediderit, mihi non liquet, qui ante me id obseruarent, pronunciant, & scripto confirmant. Γρηγόριος Ἱερομόναχος τῆς μεγάλης Ἱερουσολυμίτης καὶ Πνευματικῆς, τῆς ὑστερον χρηματίσαντος Πατριαρχου, καὶ ἐν Ῥώμῃ ταμίης, καὶ θαυματουργοῦ. Gregorij Hieromonachi magni Protosyncelli, & a Confessionibus, qui postmodum creatus est Patriarcha, & Rome sepultus corruscat miraculis. Hominem laudatissimæ vitæ in Ecclesia Dei coruscare miraculis non nouum est. Et qui potuit viuus, quare non & mortuus, & sepultus edere poterit? An non satis mirum est, Magno Duci eius, & liberorum cædem præmonstrasse & cladem Constantinopolitanam præcinisse? Crusius in Historia Politica; Ὁς τὸ σκαθῆδalon αὐξανόμενον ὄρων, καὶ τῶν ἄλλωσιν ἀεζήτων, παρήνιστα, ἀεζήτων καὶ τῶν ἰδίων σωτήριον, καὶ τῶν μετῴλων δεκί, ὡς οἱ ἀγαθῶσιν σφάξουσιν τὰς ψῆς αὐτῶν ἕμπεδον αὐτῶν. ὁ καὶ γέγονον ὁ ὑστερον, ὡς ἅγιος ἀθροπος ἀεζήτων. Sed is in dies dissidium longius serpere videns, expugnationemque Urbis prædicens, se inuicere abdicauit: cum quidem illi ipsi suo compatri prædixisset, filios eius in conspectu ipsius ab Agarenis trucidatum iri: quod sancti Viri vaticinium ipso postertus euentu comprobatum fuit. Sed esto; sit in Synodo dolorum artifex Epeus, clancularius strategematum architectus, & facetus aule Imperatoris sannio, & Sycophanta. Cum res diuina agitur contra dolorum artifices, strategematum clancularios architectos, facetos aulæ Imperatoris sanniones, & Sycophantas ad similibus hominum conatus, artesque conuellendas, quid vetat iisdem artibus uti? Ars, aiebat ille, deludiur arte.

Quam

*Quam aliter Gregorius Thaumaturgus, quem Christus uinum
ita Spiritu Sancto repleuerat, ut cineres eius urna conditi prodigijs
in humani generis salutem sufficerent. Pergin, male loqui
Sanctis, & eorum reliquijs, homo impijssime? Hoc nec
Syropulus tuus diceret, & eorum reliquias
venereri ab Ecclesia Græca edoctus, nullo beneficio placari
posset, ne in te contumeliam etiam absenti, & conuitium
faceret; licet non habuerit Gregorius Mamma-
suos encomiastas, ut Thaumaturgus Gregorius, & vitæ,
ac miraculorum Scriptores, non de triuio, & via, ut tu
es, sed grauissimos, & locupletissimos Gregorium Nyssen-
num, Simeonem Metaphrastem, & Georgium Nicomedi-
ensem, & Græcorum ipsam vniuersam Ecclesiam. Et
Christus, qui Spiritu sancto Thaumaturgum repleuit,
ita ut cineres eius urna conditi prodigijs in humani generis
salutem sufficerent, annon potuit etiam Mammanti
nostro præstare & maiora, & utiliora?*

*Addis; Auro redimendus esses, vel ob hoc solum, atque unicum,
quod manifestissimæ falsitati de Gregorio Mammante; qui ab
omnium eruditissimorum hominum mentibus reuellenda certissimam
scientiam indigitauerit. Auro certe redimendus esset
hic locus, quo mendacij euincitur, & affectibus paruissis,
& hanc suam historiam ad Pontificiorum calumniam, &
vniõnis Græcorum deformationem concinnasse deprehenditur;
semper in Pontificios iniurius, in hostes vniõnis præco,
adulatorque insulsißimus. Scribis, errorem de Patriarchatu
Gregorij in omnium pectora, & paginas irrepfisse, quod Eugenij
Pontificis vota pro Patriarcha nouo creando, ne concordia
adhuc immatura impediretur, primum procurasse ex suis
aliquem, Latinæ gentis hominem ad illud fastigium
promouere suafisse, ut e suorum Græcorum numero,
aliquem ad culmen illud euocaret, subinnuens hunc
Gregorium, cuius tot obsequiosa officia non poterat non
grato animo accipere, & repensandum*

dum destinare. Hæc cum non successissent, & vniuersi scriptores præter hunc Gregorium, qui electioni interfuit, ignorarent, in hunc Gregorium Mammantem omnes coniectura præcipiti, ac infelici abreptos fuisse. Dic fodes, quando iam nouus vates ex tuo Syropulo emergis, afflatu ne diuino, an Satanico prænuncias? Satanicum esse non dubito, cum ex Satanæ addictissimo Syropulo id suspicaris. Quare mendacem esse te necesse est: quando mentem, & sententiam, quæ in præcordijs latet, nisi voce, vel externis signis indicetur, nec ipse Dæmon capere potest, cum solius Dei id sit. *Dicite nobis, quæ uentura sunt, & dicemus, quia Dii estis.* Nec uereris dicere, eos, qui Patriarchatum Gregorio asseruerunt, omnes coniectura præcipiti, ac infelici esse abreptos: cum tu non minus coniecturam tuam ex verbis Syropuli ambiguis contra tot Scriptorum vnanimem consensum infelicis elicias. *καὶ σὺ ἀεθρήτης, ὁ μὴ δὲ τὰ ἐν πρῶσι βλέπων;*

Sed morem tibi geram Creyghtone; Esto sint omnia, vt tibi lubet; Vnde nam colligitur illud in principio asseritum? *Nec minus conficta arbitror ab aliquo imperito Latrone, quæ contra Marci Ephesij Epistolam sub Gregorij Protosyncelli nomine, quæ tuum animum opinio non futili coniectura incessit, sed demonstratione item euidenti, ut ne oculis niçtare, ueritatis lucem audeant.* Coniecturam tuam adhuc expecto, tantum abest, vt demonstrationem tuam tam euidentem sperem. Quid confert ad istam demonstrationem expiscandam, an Gregorius Protosyncellus fuerit Patriarcha, vel non? Et fuisse nisi demens negauerit. Sed per me licet: non fuerit. Ergo non scripsit contra Marci Ephesij Epistolam. Vir in Patribus, & in literis uersatissimus, cuius tu non negas tot officiosa officia erga Papam, & quem perpetuum vnionis promotorem agnoscis, non potuit contra Ephesium scribere? Quid causæ est? indica. An facultas scribendi deerat? An metu, vel minæ a scri-

scriptione auocabant? Romæ profecto, si reliqua obstarent, poterat id solute, & libere facere, in qua sponte sua viuebat. Et tamen scripsisse & hunc tractatum, & alios, si Codices manuscripti nos non fallunt, oculati testes conspeximus. Scripsit ergo Epistolam hanc, non nunc ipsi a Binnio, vt tu somnias, sed multo ante Romæ inter Concilia Generalia Græce, & Latine anno 1612. adiudicatam. Τὸ μὲν περὶ τὸν τῆς ἀιδιότητος Ἐφέσου. Nec dubium est, qui alia scripsit; hanc quoque Apologiam concinnasse. Legitur enim ipsius Epistola ad Imperatorem Trapezuntium satis longa, quam nos publicauimus Græce, & Latine cum alijs auctoribus in Tomo primo Græciæ Orthodoxæ, & incipit. Ἡ μῆς, ὁ Θεοτότε βασιλῆ, χρεῖο ἐχομεν. Item Apologiam in Marci Ephesij fidei professionem, P. O' τ' Ἐφεσίων πόλεως ἀρχιερέος κύρις Μάρκος, adhuc ineditam, quam nos edendam in Tertio Tomo, si Deus vitam dederit, conseruamus. Et de similibus Gregorij scriptis non alium integriorem, quam eundem ipsum testem in medium proferam. Is itaque Apologia in Marci Ephesij Fidei Professionem de Symbolo Apostolorum edisserens scribit; Ἐν δὲ τῇ τε ἀρετῇ δημοκρίτους ἄξιους καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ, καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει. καὶ ἀναλωθέντες τὸ ἐν Νικαίᾳ, πάντες ἐβίβησαν. ὡς αὐτὴ ἡ πίστις τῆς ὁμοδοξίας. κηρύσσει δὲ τῆς ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων ὑπὸ Ἀετίου δεκανέου ὑπὸ βιβλίῳ ἀνευῶδου καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει. ὡς καὶ πλεῖστον ἄξιους δίδωμι ἐν ἑτέροις φρασματεῖα. In quarta vero diuisione expositum fuit Symbolum & Nicenum, & Constantinopolitanum, & post lectum Nicenum omnes acclamarunt; Hæc est fides recte sentientium. Iussu autem gloriosissimorum Principum ab Aëtio Diacono ex libro lectum est, & Constantinopolitanum, uti latius exposuimus in alio tractatu. Et; Αἱ δὲ συστάσεις καὶ μετρυφίαι τῆς ἰερῆς καὶ θεῶν πατέρον ἐν ταῦτα γερραμενίας, καὶ ἐν ἄλλαις φρασματεῖαις περὶ ταύτης τ' ἐνώσεως ἀπὸ θεοκρίτου πρὸς τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐρημεία, καὶ τῆς ὁμοίως ἐχούτων αὐτοῖς παρὲς ὧσιν, ὡς εἶδεν πτωλο-

T

μίτου

μόνον περιποίησιν, ἐδὲ κίβδηλον ἐπεισηγάμεθα, τὰς ἰσχυρὰς Συμβά-
 λω. Confirmationes vero, & testimonia Sanctorum, diuinorum-
 que Patrum de hac vnione in alijs Tractatibus exposita aduersus
 dicta ipsius, & aliorum, in quibus similia continentur, aperte pro-
 bant: nos nihil fictitium peregrisse, neque adulterinum introduxisse,
 in Sacrosancto Symbolo. Et Epistola ad Imperatorem
 Trapezuntium. Καὶ τί δὲ πόντα ἔτ' ἁγίων Θεοδέναι,
 ἀπερ πολλὰ ἐντα εἰς μῆκος τὸν λόγον ἐκτένῃ, καὶ ταῦτα ἐν ταῖς
 ᾠδαῖς ἢ ἀδείσιμον ἐκείνον Εὐφείου ὑπολογίαις ἐτι περιέντ' ἢ βίαι
 ἐχασσάντες, καὶ περὶ ἄλλας τὰς ἐκείνω ἀκολουθήσας. Et quid
 opus est Sanctorum omnia hoc in loco testimonia digerere, quae cum
 plurima sint, prolixiorum sermonem redderent, & ea iam nos in
 Responſionibus ad Reuerendum illum Ephesium, cuius adhuc inter
 viuos esset, aliosque, qui cum eo una sentiebant, exscripsimus. Non
 vnum sed plures tractatus composuisse de hac vnione Flo-
 rentina, & contra Marcum Ephesium, & alios ipse Gre-
 gorius ingenue fatetur: & tu conficta arbitraris ab aliquo im-
 perito latrone, quae contra Ephesij Epistolam sub Gregorij Protosyn-
 celli nomine suffiguntur? Sed hi quoque Tractatus Gregorio
 suffiguntur? Verum hoc temere affirmaueris. Caue ne
 inter instructos artibus ingenuis Viros imperiti latronis
 nomen obtineas, qui genuinas aliorum scriptiones perin-
 uitis auctoribus suppilatas, non ad adultæ sapientiæ viros,
 sed ad imperitos latrones abijcis.

EXERCITATIO IX.

Iosephus Methonensis etiam inter Saracenos enutritus, dum fidem
 Catholicam defendit, & vitam innocentem agit laudabilior, &
 sanctior reputandus est. Quando Methone in potestatem Tur-
 carum venit. ἑωμαίων Ἐπίσκοπος. Syropulo est, Græcorum
 Episcopus. Occurrentem Patriarcha Episcopum fuisse Græcum.
 In ordinationibus Græcorum Episcoporum non se intrmittere
 Romanum Pontificem, qui risum Græcum modis omnibus su-
 stinet.

stinet. Semper insanus, semperque stolidus est Creyghtonus. Marci Ephesij scripta inter se quo ad omnia similia. Scripta Ephesij contra Synodum cum ijs, quæ pro Synodo, comperari nec possunt, nec debent, cum multis parasangis inferiora sint.

Pag. 24. **V**enio nunc ad vltimam Binniani Syntagmatis appendicem, seu columnam Florentina Synodo suffulciendæ a Iosepho Methonensi Episcopo constructam: Secundam quidem ordine, inter Georgij Scholarij tertiam paranesim, & Gregorij Mammantis Apologiam. Sed quanto felle acriori, ac garo delibutam, tanto magis ementitam, & fallacem. Crederet Ephesinus, si viuus hunc gladiatorem secum in arena commissum animaduerteret, ut cum Hercule pumilionem, tot opprobria Iosephi, tot sua esse apud veros rerum aestimatores præconia, & mendacia Episcopi inter Saracenos enutriti. Quo magis conficta sunt, eo latiora sibi spatia ad integritatis commendationem aperire. Et dices hominem hunc album colorem ab atro distinguere? Sane qui cerebrum in calcaneo habet, ita argutaretur. Si semel, vel iterum, vel centies præceps non iret in lutum per caput, & pedes, condonarem utique: sed nullam esse paginam, nullam periodum, & fere nullum comma, in quibus ipse non concidat, & confundendo singula continuo mentis errore non afficiatur, ut nihil sanum producat; hoc vero nouum est, & prope a natis literis, nec di cam hominibus, inauditum. *Vltima Binniana appendix est felle garoque delibuta.* Ergo est commentitia, & fallax. Quidquid sit de felle, & garo. Vnde id arguis felle, & garo delibutum commentitium esse, & fallax, & falso suffigi Methonensi? Nonne potuit Methonensis ingenij præferocis, & acris. ideoque feritati suæ morem gerens, pro-cacissime in Ephesium calamum stringere? Hic viuente adhuc Ephesio, quemadmodum & Gregorius, & Scholarius, in Ephesum aspere, vehementerque inuectus est; quæ non latuisse Ephesium persuasissimum mihi est: & ta-

men iste tuus Hercules in arena commissum disturbare, non valuit. Habeat ergo ille absque inuidia, quæ tu vocas, ima summis mutans, præconia.

Et mendacia Episcopi inter Saracenos enutriti. Quænam porro hæc mendacia sunt, neque tu singillatim pronuncias, neque mendacia esse probas; sed intra tuum cerebrum nata, illic ibi defossa foues, nec foras excludis, vt mendacis infamiam effugias. *Inter Saracenos enutriti.* Tu poenas ob labes, & vulnere conscientie hominibus inflictas a Numine, in mala voluntatis maculas maligne conuertis. Quod enim in se delictum admisit Methonensis, si Methone eius patria in potestatem Saracenorum venit, & eorum imperium subiit? Si inter Saracenos enutriti, nulla fide sunt, & mendacijs fallunt: Ergo Reformati isti tui, qui inter Catholicos viuunt, & nutriuntur, Pontificij sunt, & consuetudinibus Pontificijs addicti, vitam exigunt. Saracenorum dominium non mutat mores eorum, qui eas regiones incolunt, si tamen vita integra sunt. Maligne itaque Methonensi mendacia appingis, quia inter Saracenos enutritus est. Imo ille sub eorum dominatu religionem Catholicam aduersus rebelles defendens, & inter incultos atque horridos mores vitam agens innocentem, & quod magis est, molestias ab illis illatas summa cum voluptate sustinens, gratias Numini pro vexationibus agens, is & laudabilior, & sanctior reputandus est. Sed cum apud te pietas, non nisi quæ pietatis remittit habenas, & permittit omnia, & in tranquillitate corporis versatur, nulla sit, non mirum si Methonensi inter Saracenos nutritionem in infamiam ponis.

Inter Saracenos enutriti. Vnde id exculpisti? Methone ciuitas munitissima, muris valloque armata, cum Græcorum classis per eam pertransiret, nondum sub Saracenorum imperio gemebat, sed Venetorum felicitate perfruebatur, donec post multos annos Baiazetis excursions

pauens,

pauens, & reformidans immanitatem, illius hostili militia cedit. Non potuit itaque Methonensis Episcopus inter Saracenos enutrirī, nisi tu Venetos per summam iniuriam inter Saracenos reponas, quod vel commemoratum, tanquam auspiciū malum aures detestantur. Sed effræni linguæ, & ori impudenti omnia oblatrandi liberum est. Et vt planius, & dilucidius loqui possis in posterum: ante Florentinum Concilium, & post etiam per multos annos ditioni Christianorum Methone erat obnoxia, quæ postmodum Turcarum feritati concessit, idque sub Baiazete. Narrantque illius excidium, & vastitatem Petrus Iustinianus Rerum Venet. lib. 10. Io: Leunclavius in Pandectis non signato anno. Historia nihilominus tum politica, tum Ecclesiastica apud Crusium tradunt eam excisam fuisse anno Christi 1310. Τῆτος ὁ Σουλτᾶνος ἐπέηξε τὴν Μεθώνην ἀπὸ ἀσθενείας, ὅπῃ ἤθελαν οἱ Βενετικοί, καὶ ὅλας τὰς ἀνδρας γέροντας, καὶ νέους ἕως δέδεκα χρόνιων. καὶ ἄρσεν, καὶ ἔκτισαν δύο πύργους μετὰ κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ φανόντας ἕως τῆς σήμερον. ἦτον δὲ τότε αἱ ἑχθρὰ πειλακίσι καὶ ἀπὸ χειρὸς γεννήσιας. Exruptante Sultanus Baiazeta vi, & armis Methonem, cum eam Veneti in potestatem habuissent, omnemque masculinum sexum virorum senum, & iuuenum, ad usque duodecimum etatis annum interemit. Iussu eiusdem dua turres ex capitibus eorum ibi extructæ, quæ etiamnum hodie cernuntur. Erat is annus nati Christi millesimus quingentesimus. Componamus tempora. Imperator peruenit Methonem anno 6946. Indiæ. 1. cum exceptus fuit ab Episcopo Patriarcha. Tum Episcopus minimum erat, vt par est credere, annorum quadraginta, adde his, qui superant ad quingentesimum, erant anni fere centum. Ergo non potuit vllō modo nutriri inter Saracenos. Sed enutritus in aliâ Vrbe Saracenis subiecta, inde elatus in Methonensium Sedem inuectus est. Proba hoc, si potes: & ouans in Capitolium ascende. Sed nunquam te tam bene fortuna bunt superi. Quare te poeniteat tam supinæ sen-

sententiæ tuæ. Sed speras nullum te eo vsque redarguere posse, vt ad palinodiam cogaris. Te mendacia venditasse, & in rebus Chronologicis, quemadmodum & in reliquis alijs imperitum esse atque ieiunum, posse me demonstrare confido: sed ingenium pertinax, & malo obnixum retrahere versareque in bonum, solius Numinis est.

Cui opinioni diam strauit luculentam in hac historia noster Auctor Sessioe 4. cap. 4. & 5. Luculentam debueras dicere, quam tu tua expositione luculentior fecisti, & veritatem meridiana luce nimis refulgentem, tenebris inedia noctis tenebricosiorem reddidisti; cum quem præ manibus habebas tuum hunc Syropulum non intelligens, peruersa interpretatione, in tuam hanc sententiam detorsisti. Descendenti Patriarchæ in arenam confestim accurrit Episcopus loci cum suis, tanti hospitis aduentui festa fronte, & floribus, quod aiunt, gratulaturus: quamquam & id, quidquid erat expectati officij, ex abundanti humanitate præstiterit ο ἱ Ἰσὶ Πρωτοπρεσβυτερος, vt noster, aut perfunctorie loquitur I. E. Episcopus, cuius inauguratio, & omnis infularum potestas, ac iurisdictio a Papa pendebat, & Sede Petri. Nihilominus, vt se Iosephus magis magisque in Græcorum fauorem insinuaret, dum Patriarcham solemniter in ciuitatem circumducit, forte fortuna nostrum autorem interrogauit, in prima fronte inter magnates Patriarchæ gradientem; Eequos Patriarcha in comitatu Latinos haberet Episcopos? Se enim quando Græcorum hominum Ecclesia præficeretur, nec Romani Breuiarij ritum obseruare, nec omnino sacris operari solitum inspicientibus Latinis. Miratus noster hominis tam prompti in Græcos ritus animi, quem sciebat omnino Romano Pontifici debere, simul & gnarus, quo ista officia pararentur, nempe vt gratiam Patriarchæ iniret, iussit, vt metum poneret, ac sollicitudinem, siue spectarent Latini. siue non, quando ipse Patriarcha adesset, cuius sublimi censura ritus omnes Ecclesiastici permittuntur. Hanc lepidam historiolum Creyghtonus ex suo Syropulo elicit, sed quo exitu? iudica Lector. Ο ἱ Ἰσὶ Πρωτοπρεσβυτερος, vt noster

noster haud perfunctorie loquitur . I. E. Episcopus , cuius inaugu-
 ratio , & omnis insularum potestas , ac iurisdictio a Papa Romano
 pendeat , & Sede Petri . Nihil minus , Ὁ ἱεὶς ῥωμαίων Ἐπίσκοπος
 Syropulo est , Græcorum Episcopus , quem ad distin-
 ctionem Latini , ῥωμαίων , Romanorum , Græcorum nempe
 appellat . Est enim hoc in more positum Romanis Ponti-
 ficibus in illis urbibus , in quibus Latinus ritus inualuit ,
 Latino more ordinatum Episcopum legare , ut fideles il-
 los in eo ritu instruat , & contineat , non Græco eiecto ,
 atque exterminato , qui in Græcos iurisdictionem exer-
 cet . Et Latini Episcopi inauguratio , & omnis insularum
 potestas a Papa Romano est , & Sede Petri : uti Græci a
 Patriarcha , ut videre etiamnum est in Chio insula , Naxo ,
 Scyro , & alijs Ægæi maris insulis , & mediterraneis in Il-
 lyrico , alijsque prouincijs . Ab his Græcorum Episcopis ,
 ut distinguat Latinos Syropulus , illos ῥωμαίων Ἐπισκόπους ,
 hos λατινοῦσπούς appellat . Is itaque Græcorum Epi-
 scopus obuiam venit Patriarchæ festa fronte , & floribus
 gratulaturus . En verba : Ἐὶ τὰ εἶπεν ὁ Πατριάρχης ; ὅτι οἱ
 Ἐπίσκοποι ἔστωσι λατινοὶ βέλον κατέχων μετὰ κατέφθον καὶ ὁ
 ἔδος . Ὁ δὲ ἔσεν ὑμέτερον δίκαιον . ἀλλ' ἔστω εἰσὶν ἀνατεθειμένοι
 πρὸς τὸ καὶ ἀπὸ τῆς Πάπης . Postmodum dixit Patriarcha , hi
 Latini Episcopi me stipaturi sunt vtrunque , uti in usu est . Quod
 tamen vestrum ius est ; & hi destinati sunt ad hoc , & a Pontifice
 ipso . Nempe ; Quamuis Græcorum Episcoporum priui-
 legium est hoc , stipare vtrunque latera Patriarchæ , nihi-
 lominus nunc , Episcopi isti Latini , quod ita fieri assolet
 apud illos , hoc sibi volunt vindicare ; cum ad id mun-
 eris destinati sint , & potissimum a Papa . Quare non est ,
 quod mihi succenseatis . Ergo cum adiectione Latini ,
 Latinos Episcopos indigitat , & distinguit a Græcis , qui
 illi ῥωμαῖοι sunt . Non potest dici planius , explicatius .
 Tu vero nescio , quæ hariolaris . Nam id secum Patriarcha
 cogitavit , quod & nobis aperte explicuit his verbis . Totum hoc
 Syro-

Syropulo est, ἄπειν. dixit. Latini Episcopi adfite mihi in proximo loco, mea utrinque stipare latera honoris causa, putant ad ius suum pertinere, quam ego vestram esse prerogativam censeo. At quid si id edocti sunt a Papa?

Sed minutiora ista missa faciamus. Maiora me vocant. ὡς οὐδ' ἐπερχόμεθα τ' ἡμεῖς, ἐρωτήσῃ με, εἰ ἔσονται καὶ λατῖνοι μὴ ἡμεῖς. εἶπε γὰρ, ὡς ὅτε λιτανεύομεν ἡμεῖς, ἐκ ἔρχονται μὴ ἡμεῖς λατῖνοι. ἴσα δὲ εἶδ' ὡς τὸ γενεσόμηνον, εἶπον, μὴ σοι μάλιστα νυνὶ φεῖ τέτυκται. ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ τοῦ Πατριάρχης. Cum egressi essemus de nave, rogavit me, an Latini nobiscum adessent: namque dixit, cum nos solemniter Deum obsecramus, non accedunt nobiscum Latini. Ego vero cum scirem, quod faciendum erat, respondi, ne tibi huiusce rei cura sit, quando presens est Patriarcha. Tu vero reddis sic. Vt primum nauigio egressi sumus, me interrogavit Episcopus; an latini in nostro comitatu veberentur? Secum Ecclesia Græcica præficeretur, nec Romani Officij ritum observare dixit, nec sacris operari solitum aspèctantibus Latinis. Ego vero satis gnarus, quo tendat hac oratio, iussi de hac re omnem animo sollicitudinem eximeret, cum ipse Patriarcha adsit. Vbi illud est, se cum Ecclesia Græcica præficeretur, nec Romani Officij ritum observare, nec sacris operari solitum aspèctantibus Latinis? An hoc est, Ὅταν λιτανεύομεν ἡμεῖς, ἐκ ἔρχονται μὴ ἡμεῖς λατῖνοι? Sensus itaque est; Interrogant Ecclesiarcham; an Patriarchæ Latini comites adsint. Et causam reddit. Nos enim, ait, cum sacra facimus, vel communes preces, & supplicationes ambulando, vel procidendo peragimus, Latini se retrahunt, nec cum nobis commiscuntur, siue quod nos uti a fide sua alienos vitent; siue quod etiam selant, se a nobis uti profanos despici. Ecclesiarcha cum agenda optime nossent, nempe Patriarchæ futuros comites Latinos, iussit de hac re, ut omnem animo sollicitudinem eximeret; cum ad Patriarcham pertineret similia diiudicare. Ergo si a Græcorum sacris arcebantur Latini, & Methonensis iste, sese inter eos enumerat,

rat, a quorum sacris Latini se retrahunt, cui non manifestum fuerit, hunc, quisquis est Episcopus, Græcum esse? Et hoc non ex alio, quam eo ipso loco, quem pro se affert. Creyghtonus, elicitur, quidquid ipse male interpretando, vel subuertendo verba, ineptiat.

Cuius adhuc me nondum poenitet sententiæ, nec quisquam eo usque redarguet, spero, ut me ad palinodiam cogat. Sis mecum Creyghtone, excita te paulum e somno, excitusque pone rabiem. Non longius euagabor. Episcopus iste Methonensis est, qui in tuum Ephesium hoc Binnij augmento sæuit acerbe. Per me licet. Is satis superque se Latinum prodit in his altercationibus; cum Græcum se prodere demonstrauero, poenitebit ne te tuæ sententiæ, & eo usque redargueris, ut ad palinodiam cogaris? Ego equidem non spero. Nihilominus ut quantus sis in intelligendo, & statuendo de ijs etiam, quæ legeras, alij comprehendants en ego ex hac eadem Apologia contra Ephesium Methonensis, Methonensem auctorem Græcum esse, si tamen ipse non mentitur, cumulatissime demonstrabo. Lege apud ipsum; ἐκείνοι δὲ, illi vero, Latini nempe, &c. *περὸς ἑκατὸν δὲ τῶν ἡμετέρων, εἰ βέλονται ἀντιπῆν τοῖς τῶν διδασκάλων ῥητοῖς. οἱ ἡμέτεροι οὐκ ἀντιλέγου ἕτω πρὸς τὰ φαντάτα ἐκ ἐδάφηντα.* Nostros vero euocabant, nempe Græcos, si quid vellet dicere contra sententias Doctorum: at illi non sunt ausi aduersus lucidissima proloqui. Et infra, cum de significato præpositionum Per, & Ex disceptaretur, subdit de Græcis; Εἰ γὰρ νῦν μὴ τοσαύτης ἐξέτασις ἐγένετο, ἀπὸ τῆς τε, καὶ ἀρεπνίας, καὶ οἱ ἡμέτεροι αὐτῇ μάχῃ ἀναδῶς. τί γὰρ ἔλεον, εἰ χωρὶς ἐξέτασις ἐλεγόντ. Nam si tanta nunc adhibita inquisitione, studio, & vigilantia, nostri factam unitatem impudenter oppugnant; quid dicerent, si nulla esset adhibita inquisitio? Cum de Græcis sermo est, Græcos ipsos Nostros vocitans, an non unum se ex illis esse plane commonstrat, dum eo sese a Latinis distinguit? Sed cum dubium sit, an hæc capiat sui oblitus

Creyghtonus, ad clariora deuenio. Idem infra; Ἀλλ' ἡμῶν φοβέμενοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἐ λέγω ἐξ τῶν τῶ γένος τιμῶν, ὅτι τὸ αὐτὸ γένος καὶ ἴθυσ κατὰ ὑπάρχων, καὶ ἐβέλειθε διαλέγεσθαι. At nos probra timentes, quæ quidem prætereo, nationis honori consultum volens, quod sim & ipse gentis, Et ritus eiusdem, nolebatis disputare. Dic tu clarius, si potes. Si legisti hæc, vel non intellexisti, vel intellecta vitiosa nimium improbitate fingis te non animaduertisse, ideoque tacitus præteris & sententiæ tuæ nunquam mutandæ consulis, vt tua quoque peruicacia in defendendis falsis adumbratisque chimæris, pateat vniuersis. Si non legisti, qua mente, vel qua fronte de illis statuis? Dicam vel inuitus, ingenue tamen, quantus quantus es, nil nisi insipientia, & impudentia es.

Habeto igitur tuum istum Methonensem, licet incitum & Latinum Episcopum, Pag. 24. cuius inauguratio, & omnis infularum potestas, ac iurisdictio a Papa Romano pendebat, Et Sede Petri. Græcus non ita sæuisset in Ephesium, & Græcorum sententiam. Qua de causa? Nonne alij Græci ante Concilium Florentinum, & post Concilium, discussis Patrum dictis, accurateque examinatis, veritate cognita aduersus Græcos pro Latinis Commentaria ediderunt, Nicephorus Blemmida, Ioannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus, Georgius Metochita, Constantinus Meliteniota, Ioannes Argyropylus, Maximus Chrysoberga, Bessarion Nicænus, & alij, ne singulos commemorem? Ineptè ergo arguis Græcum Catholicum in Græcum Hæreticum non sæuuisse. Reuolue mente, vt se gesserint Græci antiquiores in antiquioribus Græcorum hæresibus refutandis, & debellandis. Semper in Ecclesia Catholica idem spiritus, idem ardens Dei colendi studium, atque impetus in aduersarios inclaruit.

Hinc consequenter non cohæret, quod addis; Illius inaugurationem, & omnem infularum potestatem, ac iurisditionem a Papa

a Papa Romano pendere, & Sede Petri. Cum in ordinationibus Græcorum non se immisceat Papa Romanus, nec Sedes Petri; sed totam illam ordinationis seriem, quemadmodum & reliquos ritus, & consuetudines Græcis remittat, non se immittens, neque ingerens in eorum Ceremonijs, quinimo decernens iubensque, vt nullo modo confusio rituum fiat. Et si nescis, summi ipsi Pontifices, & inter eos Leo X. vt recentiores recenseam, cum plerique ex Latinis Græcos infestarent, & ab eorum moribus, & obseruantijs etiam per vim conarentur abducere, prouidit, & post Leonem Clemens Octauus, ne illos ad propria deferenda, & Latina vsurpanda compellerent. Diplomata de hac re ediderunt. Antonius Galateus de situ Iapygiæ narrat, Cum Latini quidam ex his circumforaneis mendicantibus Græcos persequerentur, ac cogere eos ex azymo non ex fermentato pane conficere Sacramentum. Hi Sacerdotes post longas disputationes Romæ in pleno Collegio Principum Sacerdotum vice-re, & ne a patrio ritu discederent, impetrauerunt: quem morem huc vsque seruant, & Romanæ Ecclesiæ iussis nostrates omnes Catholici Græci parent. In Collegio Græcorum Romæ Gregorius XIII. illius fundator mandauit, vt ritus Græcus ab Alumnis ad amussim obseruaretur. Anno 1615. Paulus V. nullam necessitatem Ruthenis Episcopis imponendam esse deserendi ritus Græcos, rescripto declarauit; & nuper Urbanus VIII. pro feliciori Collegij Græcorum regimine confirmauit, vt iuuenes ritus Latini inscijs superioribus, vel etiam ex peculiari Sedis Apostolicæ dispensatione in Collegium ingressos, post susceptum iuramentum, etiam postquam e Collegio discesserint, ad ritum Græcum seruandum obstrinxit: Si cui item ex alumnis specialiter indulserit Sedes Apostolica, vt non obstante iuramento ad ritum Ecclesiæ Latinæ transire possit, ad restitutionem omnium expensarum, quæ in alendo, & instruendo factæ sunt, nisi etiam super hoc dispensatum cum

eo fuerit, condemnauit. Qui vero sine expressâ dispensatione ritum mutauerit, eum quibuscunque officijs, & beneficijs priuauit, eumque ad similia in futuram obtinenda inhabilem declarauit: mandauitque, vt Collegij protector administrans contra eos tanquam periuros procederet. Præterea; vt Italo-Græci iurarent, nunquam acturos, postquam e Collegio egressi fuerint, vt ad ritum Latinum sibi transire liceat; Græci autem se ritum a S. Romana Ecclesia probatum perpetuo seruaturus, neque acturos vnquam, vt ad ritum Latinum transire sibi liceat. Sic item nonnisi de expressâ Sedis Apostolicæ licentia, alumni dicti Collegij ad vllum ex regularibus ordinibus ingressum dari prohibuit. Voluitque ritum Græcum per omnia diligenter seruari, dum sunt in Collegio; Latinum vero quantum scandali, & eorum cum quibus consuefcunt, ratio postulabit. Dignumque est admiratione, quod in Institutionibus adnotatur, Græcorum filios casu aliquo a Latino Presbytero baptizatos, quod non suppeteret copia Græci Presbyteri, non esse admittendos. Sic item Romæ Græcum Episcopum ritu Græco in Græcia ab Episcopo Græco ordinatum suis sumptibus honorifice palam detineant, qui Græcos in Ecclesia Græcorum ritu Græco ordinet, & consecret. Non credis Allatio? Perlege Diplomata Pontificia, si tibi animus est, certa certis auctoribus scribere.

Pag. 25. *Miratus noster hominem tam prompti in Græcos ritus animi, quem sciebat, &c.* Hinc etiam argue, Episcopum illum Græcis præfuisse, non Latinis. Omnes enim ad sua tutanda conseruandaque promptissimi sunt. Dein quæ erat necessitas, vt Episcopus Latinus ante vnionem, & comitate assentatrice, & officiorum blanditijs malitiosis palparetur Patriarchæ Græcorum: cum adhuc nihil certi de vnione futura esset, sed omnino per caliginem cerneretur, & ex arbitrio partis vtriusque penderet? Nempe

vt gra-

vt gratiam Patriarchæ iniret. Ex sui animi impotentia aliorum mentem Creyghtonus, Engastrimythi numine afflatus, admittitur. Sed quam supine ex eodem addiscamus. *Episcopi huius Latini inauguratio, & omnis insularum potestas, ac iurisdictio a Papa Romano pendebat.* Ergo non Patriarchæ, sed Papæ Romani gratiam ineundam esse existimasset, ni desiperet. Ab illis enim qui nobis præfunt, & a quibus dignitatem, qua fungimur, recognoscimus, gratiam nobis atque fauorem expiscamus, vt bona nobis ex eorum humanitate proueniant. Sed quid Episcopo Latino in Vrbe Venetis obnoxia a Patriarcha Græco, cuius dittonem nec in minimis quidem recognoscebat, sperandum erat? Quare somnia sua Creyghtonus, vt lubet, nullo valido fundamento, & extra veritatis euentiæque fines, operam ludens, fingit, refingitque. Et vt tandem hunc Iosephum, quisquis is fuerit, infesto ore lacerare desinas, & tanto stupore mentis delirando incessere, eo scopo, vt probes, hunc fuisse Pontificium Episcopum, dabo tibi testem locupletem, & cui tu fidem, si sanus es, non negaueris; ipsorum Pontificum Romanorum acta authentica, in quibus Episcoporum nomina, dum publicis Consistoriorum sessionibus proponuntur, & creantur, nomina designantur, in quibus nullus hic Iosephus tuus Latinus apparet, sed alij, atque alij, ab anno 1405. ad annum 1448. Electi sunt itaque Methonenses Episcopi Latini a Summis Pontificibus. Ludouicus Maurocenus Venetus, Episcopus Iustinopolitanus transfertur ad Methonensem Episcopatum anno 1391. 11. Kal. Decembris; & Antonius eligitur anno 1405. per obitum Antonij eligitur F. Laurentius Venetus ordinis Prædicatorum anno 1410. Idibus Iunij. Franciscus eligitur anno 1415. Id. Iunij. Martinus eligitur anno 1428. 13. Iunij. Post Martinum Gabriel de Gabrielis nobilis Venetus anno 1433. 10. Iulij. Qui postea anno 1448. 13. Kal. Iunij transtertur ad Episcopatum Iustinopolitanum.

nopolitanum. Sedit in Methonensi vsque ad annum 1448. cui successit Marcus eodem anno 11. Decembris, vt diligentissime adnotauit Abbas Ferdinandus Vghellus, in omni humanitate, & recto studio, sed in hoc potissimum versatissimus ex actis Consistorialibus, & monumentis Ecclesiæ Iustinopolitanæ Tomo 5. Italiae Sacræ, in Episcopis Iustinopolitanis. Marco successit Angelus 1459. 10. Decembris. Hæc est series Latinorum Methonensium Episcoporum ab anno 1405, ad annum 1459. In quibus Iosephum istum tuum Methonensem Latinum Episcopum nullum video, & tum cum Methonem peruenisset Imperator, & Patriarcha, sedebat Gabriel de Gabriellis; cum illi Ecclesiæ præfuisset ab anno 1433. ad annum 1448. Imperator vero, & Patriarcha Methonem peruenit anno 1438. Negabis puto aperto capite acta Consistorialia. Sed qua fronte? quo pudore? Produc tu certiora, & Methonensem istum tuum Latinum Episcopum vel leuissima ratione proba, vel *cane Palmodiam*, si tragico Oreste de mentior esse non vis.

Hæc de Episcopo Methonensi, qui in istis ad Florentinum appendicibus se contra Ephesium armat, quasi per transennam prælibare libuit ex nostro Auctore. Aptius dixisses, ex tuis somniculosis delirationibus. Cum quem tu tuorum dictorum ducem sequeris, vt paulo ante vidisti, nec digitum tibi porrigat, quinimo tua obuertat, licet tu improbe tua interpretatione præuertas. Hinc cadit, & satis misere conclusio illa tua. *Ut hominis ingenium innotescat vasrum, ac versipelle,* qui ea futiliter in blanda verborum complementa spondebat, quæ nec Patrono suo Romano Pontifici, sed nec vllatenus sibi metipsi attestante conscientia audebat comprobare. Licet enim, vt Græcus addictus Schismati in Græcorum supplicationibus Latinos, sed male, non admitteret; non ideo tamen sequitur, eum ingenio vasro, ac versipelli fuisse: nec arcere Latinos a supplicationibus blanda verborum complementa sunt, Pontif-

Pontifici etiam Romano improbanda. Et quidquid tu garras, ipse se satis superque Græcum prodit in his alterationibus. Interim tu nondum probasti, Iosephum hunc Methonensem, qui scripsit contra Ephesium, fuisse illum Episcopum, qui gratiam Patriarchæ aucupari videbatur, neque Latinum Episcopum fuisse: quæ probanda susceperas. *Nec minorem vacordiam in rixosis contra Ephesium scriptis commoustrat, quam in adulatorijs ad nostrum auctorem dictis, si utraque ad Lydium lapidem æqui iudicij explorarentur.* Vti ergo blanda illa verborum complementa insulse, insciteque probasti, ita & nunc ad Lydium lapidem æqui iudicij tui exploras rixosa contra Ephesium scripta, & te nec tui auctoris, nec Methonenensis scripta intellexisse, quando ita decernis, demonstras. Quidquid sit de methodo respondendi: illam, cum ita proposita sit ab Ephesio, sequens Methonenensis, de statu disputationis haud deflectit. De alijs ante quam adeo putidam sententiam effutires, consideranda tibi erant, rationes, argumenta, rerum momenta, & excutienda historiarum monumenta, tum demum pronunciare. De quibus aliorum, qui minus perscriptæ naris sunt, erit iudicium, tuum siquidem in hisce rebus nullus probabit.

Vt puderet in Tractatus exordio titulum præfigi τὸ Θεοφιλεῖς ἄγε Επισκόπε Μεθώνης, Apostolorum alicui S. Petro, vel S. Paulo magis conuenientem, quam homini contentioso, qui inducitur in uoluntate, Sacrosanctum literarum decus, ac veritatis lumen infamibus libellis defœdaret. Bene res sese habet. Si suæ Sanctitatis seruatorem non habuissent Petrus & Paulus, iam proiecti essent e Sanctorum numero, auctore Creyghtono, quando non puduit in Tractatus sui exordio titulum præfigi τὸ Θεοφιλεῖς ἄγε Επισκόπε Μεθώνης. O exemplar antiquæ religionis! O pium Sanctorum cultorem? Sed tanta in Creyghtono pietas ex ignauia quoque est, qui nescit distinguere titulos, & qui quibus personis aptentur. Θεοφιλεῖς ἄγε siquidem

dem non est Sanctorum titulus, sed dignitatis Episcopalis, qui Θεοφιλέσται, & Θεοσεβέσται, etiam si moribus improbissimi sint, & hæresi, & pestiferis de religione opinionibus imbuti, antequam condemnentur, audiunt. Ne in re clarissima nimius sim; adi Concilia Generalia; in illis Nestorius, Macedonius, Dioscorus, licet de hæresi inquirantur, Θεοφιλέσται audiunt. Non ergo quicumque Deo carissimus appellatur, Sanctus est, suavis, & serenus, ita procul ab omni liuore, & ambitione, & abstractus in altitudinem Christiane contemplationis, totum vitæ cursum in admiranda Dei bonitate consumeret, vt facit Creyghtonus. At Methonensis non modo Ephesium durioribus verbis exarcebat in prælia prouocatum, cuius forte os nunquam conspexit, nisi in portu cum Patriarcha appulsu, nec alia scripta perlegit, quam quæ vel ipse Iosephus, vel Latini sub Marci nomine, & cum Marci iniuria edidere. Deus bone! In alijs dementia siue insania habent suæ quæque interualla, & aliquando etiam nolentibus, sanum aliquid ore excidit. In Creyghtono assidua, & continua sunt, nec vlllo vnquam tempore moram interponunt, vel canunt receptui. Methonensis non modo Ephesium durioribus verbis exarcebat in prælia prouocatum. Quis vnquam audijt, respondentem, eum cui respondet, prouocare in prælia? Qui reddit responsum, audijt proponentem, & prouocantem ad responsum; sequitur præeuntem. Criminatur Ephesus Synodum. Excusat Synodum, & criminationes eleuat Methonensis. Contra decreta Concilij insurgit Ephesus, opponit argumenta, & infesto ore vnitos lacerat. Methonensis defendit, argumentis adductis satisfacit, & vnitos a calumnijs vindicat. Quis bellum inchoat? quis disputationem ingreditur? Accusator, an propugnator, & defensor? Ephesium durioribus verbis exarcebat. Par pari reddere æquum est? Quod integrum fuit Ephesio, quare non erit, & Methonensi. Ephesus temerat conuitijs vnitos, & ex conuitijs Methonensis eos

sis eos eximens, durioribus verbis exercebat Ephesium .
 Ita intelligit Creyghtonus, ita ratiocinatur nouæ Logicæ
 architectus. Hinc illa nec immerito ; Ἀλλ' ἀπολογίαν
 ὕστερον . ἰσχυρὰ δὲ ἡμεῖς ἀπεδείκνυμι πρῶτον ὡς καθήκον . οὗτοι δὲ
 ἄλλο τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ἀπολογίαν ποιήσονται , Verum defensionis
 causa respondebant, quoniam priores vos proponebatis, ut accusa-
 tores, reliquum ergo erat, ut illi rationem necessario redderent . Et
 Methonenſis in hac eadem Apologia ; Οἱ δίκαιος λόγος
 ἀπῆται, ἰσχυρὰ δὲ σὺ ἀπὸ μέρους τῶν γραμμάτων εἶπες, καὶ ἔγω μακρὰς
 κατέφθνας λόγους, ἵνα ἀκούσης καὶ τῆς ἀποκρίσεως . ἐγὼ δὲ δίκαιον τὸν
 ἀσχετοῦ μόνον μόνον λέγειν μὴ, ἐκ ἀκέραια δὲ καὶ τῆς ἀπικεινομαθῆναι .
 Æqua ratio postulabat, ut posteaquam tu pro Græcis dixeras, &
 adeo prolixos sermones habueras, audires etiam responsiones : neque
 enim iustum est, solum disputantem dicere, & responsa non audire. Res-
 ponsio igitur sequitur accusatorem . Sed Ephesius mitius
 agit, nec ita in vnitos, atque Concilium inuehitur. Per-
 curre eius Epistolas ad alios atque alios datas, & Fidei ip-
 sius professionem, quam animam agens edidit : eum nec
 calumnijs, nec iniurijs, nec fannis pepercisse deprehen-
 des, & ingenium hominis sæuum atque efferum agnosces,
 quod nec suis etiam immerentibus parcere nouerat.
 Pag. 25. Cuius forte os nunquam conspexit, nisi in portu cum Pa-
 triarcha appulsum. Non satis est Creyghtono semel deli-
 rasse, & pretium ob stultitiam tulisse, ni cantilenam
 eandem canat, & easdem affanias iteret, insistatque in-
 illis ὡς κατὰ δὲ δὲ δὲ ἐπιλημμεθῆ. De hoc Methonenſi
 supra satis multa, quæ denuo repetenda non sunt. Nec
 alia scripta perlegit, quam quæ vel ipse Iosephus, vel Latini sub
 Marci nomine, & cum Marci iniuria edidere. Ergo Latini
 & scripta in Ephesium, & Ephesij in Synodum, & vnio-
 nem ementiti sunt, & ex arbitrio confinxerunt. Vnus
 Creyghtonus id asserit. Quo auctore? Quibus testibus?
 Quibus argumentis? Annon est satis talem Virum id
 pronunciasse? Credant sui similes. Qui dexterius erudi-

tione vtuntur, rifum tollent, & deplorabunt fimul amen-
tiam, & præcipitem confidentiam hominis.

*Nec alia fcripta legit, quam quæ vel ipfe Iofephus, vel Latini
fub Marci nomine edidere. Dic fodes, quæ fcripta fub Marci
nomine Latini edidere? Omnia ne quæ fub illius nomi-
ne circumferuntur, an tantum quæ Iofephus refutat? Om-
nia dicere, infigniter impudentis eft. Hanc tantum Epi-
ftolam, quam difcidit Methonenfis, plane infipientis.
Perlege, confer, examina, fi tanti es. Non ouum ouo,
neque aquam aquæ fimiliter reperiens. Verba ipfa, fen-
tentias, argumenta, & periodi ipfæ, & commata oratio-
nis, vti ex vno ore, vnoque ingenio nata illa ipfa funt, &
eundem referunt fonum. Quare vel Marci non funt,
quæcunque fub nomine illius leguntur, vt funt Epiftola
ad omnes terrarum Orbis Christianos, & Infulas habitan-
tes, quam refutauit Georgius Protosyncellus; Epiftola ad
Georgium Presbyterum, quam infirmauit Andreas Colof-
fenfis, Profeflio fuæ fidei, antequam extremum fuum
diem confeciffet, & profligauit idem qui fupra Protosyn-
cellus, Capita Syllogiftica aduerfus Latinos de Proceffio-
ne Spiritus Sancti, quorum fallacias, & illufiones pri-
mum Georgius Scholarius doctiffime, vt alibi diximus, vr-
gente amico Gregorio Protosyncello, vfque ad caput
xvi i i. diffoluit, & cum morte præuentus Scholarius non
abfoluiffet, & Patriarcha Gregorius Romæ vitam ageret,
rogatu ipfius Bessarion reliqua coarguit, & nouo examine
omnia ab initio, ne ea vti inenodabilia relicta eſſe com-
pluribus viderentur. Et fi quid aliud etiamnum in tene-
bris obfcuriffimis latet. Ergo fi hæc non funt foetus ge-
nuini Ephesij, neque hic libellus Ephesij de Synodo Flo-
rentina, cuius obiecta, & mendacia diluit Methonenfis.
Sed quis id dixerit niſi demens? Et quis crederet tantum
otij nactos Latinos, niſi eos otio congelatos fuiſſe, in
ani mo duxerit, & ad confarcinandas fimiles quiſquili-
as.*

tem-

tempus inſumere voluiſſe ? Sed quo uſu ? quo commodo ? quo ſcopo ? Finxerunt hominem , quem configerent. Tu hæc dicis . Ipſe non credo , nec credent alij . Quasi vero in illa gente deeſſent , qui argumentum ſimile , & acutius , & doctius pertractarunt , quorum ſermones , & impetus in Latinos reprimere potuiſſent , ſi libuiſſet, Euſtratus Nicænus , Andronicus Camaterus , Gregorius Palamas , Theodorus Muzalo , Georgius Moſchampar , Georgius , ſiue Gregorius Cyprius , & alij . Audaciam tamen uiuentis adhuc hominis , diſſidium vrgentis , vnionem oppugnantis, Concilium Florentinum criminantis, & verbo , & ſcriptis contundere molientis , vetuſtiorum Schismaticorum dicta , & rationes , vti indignas reſponſione taciti prætereuntes , vti in Synodo acriter examinatas , & diſſolutas , nouas recentiorum concertationes conuelle-re ſtuduerunt . Tu porro , vt eorum ſcriptis detrahas , & ſpuria oſtendas , non vereris , ſi vna cum illis Ephelij quoque , quem in fide ac clientela tua ſuſceperas , inter incerta , & male concepta reijceres , & comentitijs parentibus vindicares . *Et cum Marci iniuria edidere* . Quæ ſit hæc iniuria Ephelij , plane non intelligo . Si hæc iniuria eſt Ephelij ; Ergo ſcribere contra proceſſionem Spiritus ſancti etiam ex Filio , contra Concilium Florentinum , & contra vnionis capitula , facinus eſt ; ſi illi iniuria ſit , cuius ſub nomine tractatus ſimiles publicantur . Quod ſi eſt , hydra tibi ſecunda eſt , vt tibi Epheliſius extra culpam , & demum ab iniuria , quam illi Libelli ſub eius nomine editi apponunt , innoxius aſſurgat . Si facinus non eſt , fruſtra tu Epheliſium iniuriæ ſupponis , cum ille apud te ſcriptis ſimilibus laudem , eamque non modicam conſequatur : dum vnionem ferociter carpit . Sed illi iniuria ſit , quod non ſua illi , ſed ſpuria ſupponuntur . Hoc vero eſt , quod non ſunt illius æſtimationis , nec vim eloquentiæ , nec argumentorum fulmina , quibus aduerſariorum

phalanges discutit, contineant. Tu tibi fingis **Herculem** inexpugnabilem, **Achillem** indomitum, & tonantem **Periclem**. Sed falleris. Marcus iste tuus de via homo est, & in Musæo eruditorum infimatus infimis accumbit, ex cuius scriptiunculis, si demas, quæ ex Cabasila, Palama, & alijs verbo tenus excerpit, quæ de suo affert, & stylo, & methodo triobolaria sunt. Ea si legas, illic tuam ipsam pertinaciam, & duritiem animi, & proiectam petulantiam ad amissim expressam intueberis, dum non vereris scribere, *Iosephum Synodi Florentinæ; quam statuminat, acta rescindere, dogmata disceptata, concessa, sancita ab utraque parte, & cum multiplici ignorantia, & graui præiudicio euerit: sibi que ipsi & Deo, & homini contradicit, dum in professione rituum, quotidianam Ecclesiæ suæ praxim euerit. Singula non excutiam a Iosepho producta.* Aptius hæc de te, & de Ephesio tuo dici poterunt, qui Synodi Florentinæ acta, quam statuminarunt Patres Occidentales cum Romano Pontifice, & Orientales cum Imperatore, & Patriarcha rescinditis, dogmata disceptata, concessa, sancita ab utraque parte, cum multiplici ignorantia, & graui præiudicio euertere conamini, vobisque metipsis, & Deo, & hominibus contradicitis, dum in professione rituum, quotidianam Ecclesiæ praxim abiuratis. Concludis, nolle te *singula a Iosepho producta excutere: nec enim in animum induxisti tam vasta vheginis Camarinam commouere.* Quare duo tantum tibi explicanda suscipis irarum primordia, & reconciliandi modos. *His insistam, ais, vestigijs, & monstrare conabor, veram esse de his Ephesij assertionem, tam secundum auctoris nostri Synodi mentem, & Iosephi Methonensis consutationem viribus cassam, & penitus expuendam.* Montes auri promittis Creyghtone. Fac vt facias, quod recepisti semel. Aduerto te hæc promississe non vi coactum, aut dolo de ceptum, sed libero, solutoque animo. Quare promissis standum est tibi; si non steteris promissis

missis bona fide datis, nec completis, poenas lues infamiae vel maximas.

EXERCITATIO X.

Ubi rationes deficiunt, Creyghtonus Sacramento probat sua, & nihilominus Lector hariolandum de sua sententia relinquit. Culmen Pontificiae dignitatis cum a Deo sit, nulli culmini, quod aliunde comparatum sit, etiam excelsissimo equiparari potest. Historiola de principio, & progressu Schismatis Graecorum. αιτίας και διαφορῶν, causae, & occasionis differentia. Dissidij inter Graecos, & Latinos non fuisse causam additionem. Quando additio facta sit? Additionis prohibitionem in Symbolo ante Ephesinum factam. Prohibetur addi Symbolo fides aliena, contraria. Τριταγωγίας heresis quae? In Trinitatem ordinem esse Filius solus ex solo Patre genitus. Τριταγωγίας heresis condemnata, videtur saltem tacite asseruisse Damasum Spiritus Sancti etiam ex Filio processionem.

Pag. 26. **S**i quis ingenio acri omnes in unum rationes conuolueret, quae primarias ab ortu ad occasum Ecclesias in haec intestina dissidia commiserint, Sacramento ausim contendere, is non de ambone, aut pulpito, non de vitae sanctitate, aut cultu Dei, tanquam viros decet sacros, sed de ambitu, & pompa seculari eos in flammam tam immortalem excanduisse hariolabitur. Vbi rationes, & argumenta, aliaque omnia Creyghtonum destituunt, Sacramento contendit. Si quis porro dixerit, illius Sacramento nolle se fidem adhibere, Sacramento nebulonis, ac bipedis nequissimi, qui a prima fronte Praefationis continuo, & per omnia aduersus Pontificios, mendacijs, calumnijs versutus, ac fallacibus, & nocendi rationibus rem agit, corruent omnia, nec quae promiserat perfoluet. Falsum itaque est Ecclesias primarias ab ortu ad occasum non de ambitu, & pompa se.

pa seculari certasse, sed pro iurium suorum defensione, quæ est ab ambitione quam disiunctissima. Ambitio siquidem, siue cupiditas gloriæ, atque honorum potius in alienis occupandis, quam suis defendendis consistit; quod secus accidit in Romanis Pontificibus. Et examina, quantum hoc tuum Sacramentum ad fidem tibi conciliandam profuerit; quando ex eo non certis argumentis constans aliquod atque perpetuum, sed incertum, ac dubium *hariolabitur*: id enim tuum est: neque ut puto, fugit te, *hariolari* idem esse ex nonnullorum opinione ac, *insanire*, & *furere*. Sed sit per me *ωροδωρίζων*, & diuinare, & futura prædicere. Ergo post Sacramentum tuum Lectori *hariolandum est*, vel diuinandum, quid ipse dicas, quid discernas? quo scopo? quo fine? Sin minus, decreta tua cimmerijs tenebris obducta, nec Apollo quidem intelliget. Sed de Apolline, qui ambigua solet responsa dare quærentibus, quispiam querimoniam haberet. Quare ante omnia ex verbis Creyghtoni indubitatum esse debet, ad diuinos atque hariolos recurrendum esse, ut ipsius sententia habeatur.

Pag. 26. *Crepuere inuidia Græci, dum perspiciunt, translato ad ipsos Imperio ciuili triplicem coronam Sacerdotalis dominij Sancti Petri Cathedræ hæreditariam adiudicari*. Parum id interesset Græcis, si triplex corona hæreditaria adiudicata sit Petri Cathedræ, cui ipsi suum, quo caput exornarent, insigni non priuarentur, nec vnquam de ea quæstio inter Græcos mota est. Sed de triplici corona Pontificia dicemus alibi. *Nec Romani minus animositate torquebantur, dum aliunde deriuatum culmen sibi æmulum se efferre animaduertent*. Hic etiam ineptis: Neque enim torqueri poterant, licet aliunde culmen deriuatum sibi æmulum se efferre animaduertent, gnari, nullum culmen, etiam excelissimum, omniumque gentium votis sublatum, nunquam ad illud culmen, quod Christus Deus illis concefferat, pro-

promiseratque, se illud conseruaturum vna cum mundi duratione, peruchendum, *Pasce oues meas, Conuersus conserua fratres tuos, Vobiscum ero vsque ad consumationem seculi, Tu es Petrus, & super hanc petram, vel propius aditurum. Aliunde deriuatum culmen.* Ergo non a Deo. Ergo finitum terminis, illisque labilibus circumscriptum. Et quæ fuerit proportio finiti ad infinitum. Et sic quod erit culmen, nisi a Deo sit, quod ad Pontificium culmen sese vnquam efferet? Non poterant ergo Romani torqueri, etiam si Patriarcham Constantinopolitanum singulis momentis, innumeris incrementis gloriæ, & auctoritatis auferescere intuerentur, quæ uti venere, ita excidere poterant, ut effectus resque ipsa comprobauit: Nam Patriarchæ ita redacti sunt sub Imperio, & potestate Imperatorem, quomodocumque id factum sit, ut iuribus omnibus Ecclesiasticis spoliati, tantum iussibus Imperatorum subijcerentur: absque quorum arbitrio, nec minima quidem, & quæ passim alijs permittebantur excipi possent: tantum abest, ut rebus considerabilibus manus admouerent, & ut res ipsa loquitur, pro amphora vrceus exiuit. Quod aliter euenisse in Pontificibus Romanis diuina prouidentia, & nunquam fallentis diuini verbi promissione conspicimus, etiam si ex triplici corona nulla quidem adfuerit. Non enim in triplici corona auctoritas, & præ eminentia stat, cum & ante illam coronam Pontificibus Romanis summum ius in Ecclesia communi omnium assertione vindicabatur. Et tu aliunde deriuatum culmen æmulum vocas diuina firmato pollicitatione? Et nulla vnquam ambitio irarum fomentis caruit, si arma ad manus desunt, lingue trucidant: Stat utraque gens in acie aduersa, & quamquam gladiatorum instar vulneribus mortiferis non depugnant, erumpunt tamen odia e tenebris insensorum pectorum, & scriptis batuunt, cauillis se impigre confodiunt. Cum verborum tumore, & ventosa enormique loquacitate rem agis Creyghtone, non magis sapi-

pis,

pis, quam bene olet, qui in culina habitat. Aliunde quo canda sunt argumenta, vt quod stulte assumpsisti, serio probes.

Erumpunt tamen odia e tenebris infensorum pectorum, & scriptis battunt. Primus omnium in ipso limine Schismatis Photius ad Summum Pontificem Nicolaum humanitatis, & officiorum blandicijs plenas literas dedit; quibus extra culpam se ponere, & se leuare crimine nitebatur, quod ex laico Patriarchicam sedem nullis seruatibus interstitijs obtinuerat, a qua erat alienissimus; sed ciues atque Imperatorem, aliosque Imperij proceres, & Ecclesiarum praesides erga illud munus male animatum compulisse: & aliorum exemplis nullam in ea Ecclesia labem aut turpe commissum esse: cum plerique nullis seruatibus interstitijs ad summum illum gradum promoti sint: & apud diuersas Ecclesias, diuersas esse consuetudines, & ritus, quos qui seruat, optime de sua Ecclesia meretur, qui non seruat, quia eas non nouit, in crimen non incurrit. Dum deinceps petit, vt eius ordinatio approbetur, idque ab integro iudice Nicolao non obtinet, versus in rabiem, verecundia deposita, in Latinos, & Pontificem ipsum Encyclica Epistola, & confictis Synodis in Ignatium, & Romanum Pontificem, oblatrat; & calumnijs lacerat, quem non potuit manibus, & dentibus discerpere: desertque impietatis, quod in Symbolo, in quo Synodorum decretis nihil erat addendum, addiderit, & quod peius erat, rerum nouarum in disciplina Ecclesiastica reum declarat. Successor Adrianus Nicolai vestigijs insistens coacta Constantinopoli Synodo Generali Photium condemnat, de Throno deijcit, patria exterminat: Ignatium legitimum restituit, quo demum demortuo Ioannes Pontifex precibus Basilijs Imperatoris emollitus, vt turbæ in Ecclesia sedarentur, annuit & Photium in gratiam recipit, dummodo ille in plena Synodo crimen
falsus

nulla lex, nulla ratio defensionem sui, cum insane ab aduer-
 sario impetitur, prohibet. Hoc recta ratio docet, natura ipsa
 præscriptit, & necessitas iniungit, quod tu *batuere* inepte
 concepto vocabulo nuncupas. *Erumpunt tamen odia e tene-
 bris insensorum pectorum, & scriptis batuunt, cauillis se impigre con-
 fodiunt.* Creyghtone salue! Vtraque pars, Græci scilicet, &
 Latini, ob æmulum culmen, & ambitionem alternis odijs
 conciti scriptis batuunt, & cauillis se impigre confodiunt.
 Irarum eadem ratio, armorum paratus non absimilis: ba-
 tuitur enim scriptis: modus pugnae vnus non abludit ab
 alio; cum cauillis se impigre confodiant. Ergo in certa-
 mine, & sine ipsius pares sunt. Ergo vel nullus causa ca-
 dit, vel vterque frangitur. Vnde ergo elicis impigisse
 Latinos, voculam addentes in Symbolo, & meruisse com-
 munionem priuari, & a Christianorum caritate detrudi?
Si vtraque pars cauillis se impigre confodiunt. Ergo mentientes
 dimicant, & conscij sibi mendacij, vincendi tamen
 etiam immerito causam pugnant. Et quis hoc in homine
 Christiano, & in firmandis dogmatibus fidei, æquo ani-
 mo ferret, nisi tu, tuique similes, qui sacra omnia lu-
 dos facitis?

*Cumque præfiguranda veniret primigenia offensionis causa, nul-
 la illustrior memorie suæ suppetebat, quam illud Gorgonis caput,
 in quo magnis Græci clamoribus semper insistent, vocem quadri-
 syllabam, Filioque, a Latinis inculcatam esse Symbolo Nicæno.*
 Supra Creyghtone e prudentissimo scriptore Polybio di-
 stinxeras inter causam, & occasionem *αἰτία, & ἀφορμή*.
 Illam odij argumenta complecti, hanc opportunam ini-
 tijs prensandis occasionem, ansam subministrare, sine qua
 tamen partes vtrinque exulceratæ in bella concurrunt,
 exemploque Sagunthinæ vrbs ostendis: Causa siquidem
 est, quæ ex vero causa est, neque ad hoc vt causa sit, ne-
 cesse est, vt ex externis præfulciatur præsidijs. Occasio,
 quæ vt causa sit, non omnium calculis vincit, sed quia
 ita

ita per placitum est illi, qui causam quærit aliquid molien-
 di, ut causa accipitur, & est veluti integumentum, & um-
 bra, siue nomen honestum vindictæ atque flagitiorum. Polybius lib 3. καθόλου δὲ ἢν πάσης ἀλογίας, καὶ θυμῷ βίασιν. διὸ καὶ τὰς μὲν ἀληθινὰς αἰτίας ἐκέρχῃτο, κατ'ἑσθλῆς δὲ ὅπῃ περὶ φάσας ἀλόγους, ὅπερ εἰώθασιν ποιεῖν, οἱ δὲ τὰς περὶ καὶ θημίας αὐτοῖς ὀρεμαὶς ὀλιγωρεῖσσι τὴν καθήκοντα. Enim vero Annibal in omnibus rebus præcipiti furore, non ratione ulla utebatur: idcirco prætermittis veris causis, ad pretextus iniustos confugiebat; sicut facere illi consueverunt, qui affectibus præoccupati honesti rationem nullam ducunt. Et ante Polybium Aristoteles in Rethoricis; καὶ περὶ ἐς ἔχουσι περὶ φασιν, ἢ περὶ γόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποικιλῶν καλῶς, ἢ μέλη αὐτῶν, ἢ αὐτῶν, ἢ περὶ γόνων, ἢ ὄν κήδον, ἢ ὄσπερ ἢ παροίμια, περὶ φασίως δέεται μόνον ἢ ποικιλία. Aut aduersus quos occasionem habent, siue progenitorum nomine, siue suorum ipsorum, siue amicorum, siue eorum, a quibus beneficio fuerant affecti, aut cura habiti, vel ipsi, vel maiores ipsorum vel eorum, pro quibus solliciti sunt. Quemadmodum enim pro-
 uerbio dicitur, occasione dumtaxat opus est malitiæ. Et Menander; Μικρὰ περὶ φασίς ὅπῃ τὸ περὶ ζῆαι κακῶς. Ad prauè agendum parua sat is occasio est. Quo spectat & illud Terentianum; Fingit causas, ne det sedulo. Et similia. Bene omnia. Nunc de tuo Ephesio agens, similis illi, nullam causam offensionis illustriorem suppetijisse scribis, quam illud Gorgonis caput, in quo magnis clamoribus Græci insisterant, vocem quadrisyllabam *Filioque* a Latinis inculcatam in Symbolo Nicæno. Ergo causa ista vera causa est. Sed Græcis ipsis, & ipsi Auctori Schismatis Photio hæc causa vera non est. Ergo conclude, & appone tuo Ephesio, quæ de Annibale concludit Polybius, Ephesium rebus in omnibus rationis penuria usum, & furore præcipiti actum, Latinis causam ascripsisse, & occasione uti causa vera assumpta, voce nempe quadrisyllaba, opposuisse, & ad pretextus iniustos confugisse, sicut facere illi consueverunt,

qui affectibus præoccupati honesti rationem nullam ducunt. Et vocem quadrisyllabam non fuisse causam dissidij luculente patet. Nec negabis puto, licet ad omninatus, Photium Latinis reconciliatum fuisse, nulla de additione facta mentione, quam si suspectam hæresis habuisset, nunquam cum Latinis in unionem venisset. Sed venit. Ergo suspectam non habuit; & fuisse occasionem, non causam, factis omnibus clarioribus docuit. Unde nam ergo habes illam Gorgonis caput fuisse, licet illa inculcata sit a Latinis in Symbolo Nicæno? Et vide. Vox illa *Filioque* addita in Symbolo vel est vera, vel falsa. Si vera est, iam tuus Ephesus amens est, qui quod verum est in crimen vocat. Si falsa, Photius Hæreticus est, vel saltem uti falsi sectator puniendus, qui cum probantibus falsum, & Symbolo addentibus colligatur. Quis præterea dixit, Latinos addidisse Nicæno Symbolo? Si Latini execrandi sunt, quia addiderunt Nicæno vocem quadrisyllabam, quæ sceleris pœnæ expetendæ sunt a Sanctis Patribus Concilij secundi Constantinopolitani, qui Symbolum Nicænum, & additionibus, & ademptionibus, nec non immutationibus ita in aliam, atque aliam faciem quoad verba inverterunt, ut parum, vel nihil suæ pristinae formæ obtineat? Et tu tantus homo nescis distinguere, quid intersit inter Symbolum Nicænum, & Constantinopolitanum? Ut scias additio facta est non in Nicæno, sed in Constantinopolitano: & quod in Ecclesia tum Græca tum Latina inter officia recitatur Constantinopolitanum est, non Nicænum.

Hic multas ubique excitat Tragedias non in nostro dumtaxat autore, sed in Concilijs hæctenus editis, & ad raum usque immensum boat. Boat Ephesus in tuo Syropulo. Esto, boët, neque enim invidemus in tuo Auctore, quem non puto esse alium, quam qui historiam Concilij concinnavit. Ergo boat in Concilio Florentino. Quænam vero alia Concilia

cilia sunt edita a Florentinò diuerfa, in quibus hoc ingens animal boat. Post reditum in Patriam Ephesus nullis in consultationibus fedet, nullis in publicis confessibus decernit, & tamen ad rauim vsque boare eum dicis. At scripsit literas ad diuersos, in quibus de hac quadrisyllaba voce ad rauim vsque boat. Nihilominus tamen tu supra scripseras, Methonensem non alia scripta perlegiffi, quam quæ vel ipse Iosephus, vel Latini sub Marci nomine, & cum Marci iniuria edidere. *Impegere in eam Synodum Latini uoculam adijcientes. Vnde & sanctorum communionem priuari meruere, e a Christianorum caritate detrudi: nec admitti denuo in gremium pacis a gentibus hoc scandalo diuulsis, antequam originalem Schismatis causam publica auctoritate Synodi Oecumenica eliminent, & expungant.* Hanc non fuisse causam originalem Schismatis alibi fuisse probauimus, & infra etiam demonstrabitur, & cum vox illa quadrisyllaba vera sit, a Latinis in Symbolo addi potuisse, in actis Synodi Florentinæ probatur ita, ut male operam locaremus, si quid addere niteremur. Synodis equidem Oecumenicis factis faciendisue, quousque mundus perdurauerit, eadem semper facultas fuit, eritque teste Domino, decernendi res Ecclesiasticas, addendique Symbolo, quæ semel concessa stabilis est ad diuturnitatem; nec Ecclesia de iure suo vnquam decedet.

Pag. 27. *Methonensis duo asserit creditu difficillima. Prima statim a finita Oecumenica secunda Constantinopoli, uocem in Symbolo intrusam fuisse, sub Damasi Papatu. Dixerit Methonensis. Quis negat? Nam cum affirmasset Ephesus additionem in Symbolo fuisse causam Schismatis; respondet Methonensis, falsum id esse, & mendacium citra omnem veritatem. Cum ante Photianum Schisma additio Symbolo apposita esset. Quinimo ante Sextam, & Septimam cum additione recitaretur: dictique testes producit Maximum Homologetam in Epistola ad Marinum*
Pre-

Presbyterum Cypri, & mox a Secunda tempore Damasi, tiamfferente Georgio Aristeno. Methonensis antiquiores scriptores secutus Maximum, & Aristenum, & eorum fidei nisus, scribit; ante Schisma etiam cum additio in Symbolo a Latinis recitaretur, Ecclesias Orientalem atque Occidentalem non scisas fuisse, sed tranquille placideque inter se aetatem egisse. Et hoc ne erit creditu difficillimum? Tibi forte, qui fidem adimis antiquioribus. Maximus ante Sextam Synodum floruit, ob hoc ipsum negotium Romam venit; Præsules Latinos, qua ratione id agerent, sciscitatus, rescripsit Orientalibus, eos id dicere ex Sanctis Patribus Occidentalibus, & Cyrillo traditum, quibus ipse veritatis accuratissimus vindex assensit, dictaque comprobavit, comprobataque alijs Præconis voce declaravit. Aristenus sub Ioanne Comneno Imperatore Canonum brevis, sed accuratus Interpres in Compendio Canonum de Damaso retulit. Non ergo difficillimum creditu fuerit, quod tanti scriptores, & doctrina, & sanctitate illustres tradiderunt. Aduerte tu interim, difficultatem omnem in eo sitam esse, An processio Spiritus ex Filio, vera, & ex mente Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum sit. Si vera est, parum interesse, quo tempore siue Damasi, siue Photij fuerit, siue postea addita Symbolo, vt optime probatur in Actis Concilij, cum prohibitio de non addendo in Symbolo, intelligatur de fide contraria, & opposita, quod plane significat illud *ιτερον*, nempe aliam huic contrariam, non de vera, quæ loco expositionis interponitur. Sin minus, & Patres Concilij Nicæni, & Constantinopolitani incurrissent anathema, qui fidei ab Apostolis traditæ addiderunt. Sed ista prohibitio in Ephesina facta, non obligat anteriores Synodos, sed subsequentes; neque enim tormentarius pulvis instrumento aeneo flamma expulsus posteriora, sed anteriora diuerberat, & dissectat. Sic est. Sed ante dicta,

Con-

Concilia eloquio diuino, quod præpollat auctoritati Conciliorum, vniuersæ Ecclesiæ prohibitio transmissa erat. Ergo poenis præuaricationi inflictis post similem prohibitionem addentes subiiciebantur, quæ erat, anathema. Ergo Nicæni, & Constantinopolitani Patres, cum nouum Symbolum componerent ab Apostolicis eloquijs diuersum, poenis inflictis subiacerunt. Ait Apostolus; *Si quis vobis euangelizetur aliud præter id, quod accepistis, etiam si Angelus fuerit, anathema sit.*

Et eloquium hoc Pauli ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, vti regulam infallibilem receptum, obseruatumque fuisse etiam post Nicænum Concilium, testis est locupletissimus Basilius Magnus Oratione de Fide, quam ille inter Aſcetica publicauit; *Θανειὰ ἐκπλωσις πίστεως, καὶ ὑπερηφανίας καλῆσφία, ἢ ἀθετοῦν τὸ τῷ θεοῦ γεγραμμένον, ἢ ἐπεσεύχην τὸ μὴ γεγραμμένον.* Haud dubie manifestum hoc infidelitatis argumentum fuerit, & signum superbia certissimum, si quis eorum, quæ scripta sunt, aliquid velit rejicere, aut eorum quæ non scripta, introducere. Hæc dictata sunt a Basilio ante Constantinop. II. Oecumenicum centum quinquaginta Episcoporum, celebratum anno 381. ipse vero ante annos tres e vitamigrauerat anno 378. Dictum Basiliij confirmauit Athanasius ante dictam Synodum. *Ἡξίωσαν μὲν γὰρ τινες, ὡς ἐδιδως ἐχούσης τῆς Νικαίαν Συνόδου γεγραμμένης πίστεως, καὶ ἐπιχειροῦσαν ἀπερρίπτως. ἢ δὲ ἀγία Συνόδος ἦ ἐν Σαρδικῇ συνελθούσης ἠγανάκτησε, καὶ ἄλλοι μὴ εἶναι ἔτι ὡς πίστεως γεγραμμένης, ἀλλὰ ἀρκούντες τῇ ἐν Νικαίᾳ ὡς τῷ πατέρι ὁμολογηθείσῃ πίστι, ὅτι τὸ μὴ εἶναι αὐτῇ ἐλλείπειν, ἀλλὰ πῶς αὐτῆς λαβείας εἶναι. καὶ ὅτι μὴ εἶναι ἀδύνατον ἐκείνου πίστεω, ἵνα μὴ ἢ ἐν Νικαίᾳ γεγραμμένα ὡς ἀτῆς εἶσα νομοθετῆ, καὶ ἀπερρίπτως δοθῆ τοῖς ἐβίλοις πολλὰ γεγραμμένη καὶ οὐκ εἶναι ὡς πίστεως.* Voluere enim nonnulli, quasi manca essent, quæ Nicæna Synodus tradiderat, de fide aliquid scribere, & manus audacter rei admoouere. Veruntamen Synodus Sardica coacta non a quo animo tulit, ordinauitque nihil præterea

de

de fide scripto tradere, sed acquiescere illi, quæ a Patribus in Nicæna Vrbe fides tradita est, quod nihil in ea desit, sed pietate abundet. Et quod secunda fides scribenda non est, ne quæ Nicææ scripta est, veluti manca atque imperfecta existimata, ansa prebeatut volentibus multa scribere, decernereque de fide. Et Epistola ad Africanos. Οἱ δὲ γε Ἐπίσκοποι ἀληθῶς γνήσιοι δῦλοι τῆς Κυρίας, καὶ ὁρθῶς πισθόντας ἵκαν εἰς τὸς δεκάτους, ἔγραψαν ἀκριβῶς τῆ ἐν Νικαίᾳ μόνῃ, καὶ μηδὲν πλέον, ἢ ἔλαττον παρ' ἑκείνων ζητῆν, ἢ φρονῶν. Episcopi autem vere germani serui Domini, & qui recte credebant, numero fere ducenti, scripserunt, acquiescendum esse soli Nicææ, neque ultra quarendum, aut tenendum esse, vel amplius, vel minus. Et ex duobus Symbolis Nicæno, & Constantinopolitano vnum Symbolum factum, nemo nisi mente captus contenderit. Cyrillus de Nicæno pronunciat. De eodem tertia Synodus Can. 7. Quarta Oecumenica Synodus act. 2. Synodus v. & vi. & ea, vt distincta recitant. Licet sententiæ eorum nihil inter se differant, sed vnum idemque tinniant. Quare Constantinopolitanum, & si Symboli nomen sibi vindicet, in eoque baptizamur, nihilominus Symboli nomen Nicænum ob reuerentiam antiquitatis, & Patrum, qui in ea Synodo conuenerunt, sanctimoniam occupauit; vt ex testimonijs adductis etiam post Constantinopolitanum, quæ de eo solummodo additionem, vel mutationem non patiuntur, videre est. Et Constantinopolitanum, in quo a secunda Synodo immutatio facta est, dicitur potius Definitio Concilij, quam Symbolum. Licet modo vsus obtinuerit; vt Symbolo nomen sit. Adhæresco scilicet Synodo Chalcedonenfi, ex qua disco primum locum Nicæno Symbolo, secundum Constantinopolitano tradi. Ο' εἰς τὸ μὲν τοῖσι μετὰ λαμπρὸν μὲν δ' ὁρθῶς καὶ ἀμωμητῶς πίστεως ἢ ἐκδοσῶν τῶν τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ τῶν ὁσούτων μηνῶν Κωνσταντίνου τῶν γεννηθῆν βασιλέως συναχθέντων, κρατεῖν δὲ καὶ τῶν ἐν τῶν ἁγίων πατέρων ἐν Κωνσταντίνου πόλει

πῶλῳ ἐρεθίσαντα, καὶ ἀναιρέσειν μὲν τῆν τότε φησῶν αἱρέσεων, βε-
 βήσωσιν δὲ τὸ αὐτὸ καθολικῆς, καὶ ὑπερβολικῆς ἡμεῖς πείσεως. De-
 cernimus, ut præfulgeat quidem in reſta, & immaculata fide ex-
 positio Sanctorum, & beatissimorum trecentorum decem & οὐτο
 Patrum, qui in Nicæa temporibus pia memoria Constantini Im-
 peratoris congregati sunt; vigeant etiam ea, quæ apud Constantino-
 polim a sanctissimis centum quinquaginta Patribus decreta sunt, ad
 expellendas quidem hæreses, quæ eo tempore germinauerant, & ad con-
 firmationem eiusdem Catholica, & Apostolica nostræ fidei. Et infra;
 Διὰ τῆς τοῦ πατρῴου αὐτοῖς ὑπεκλήσεως καὶ τῆ ἀληθείας μηχανῶν βελο-
 μήν ἢ παρεῖχα νῦν αὐτῆ ἀγία καὶ μεγάλη καὶ οἰκουμένη-συνόδος, τὸ
 τῆ κηρύσματος ἀνωθεν ἀλάστοτον ἐκδιδασκῆσα, ὥσειε προσημέ-
 νως τῆν ἑξακοσίων δέκα ὀκτώ ἀγίων πατέρων τῆ πείσεως μὲν ἀπα-
 ρεχέρετον. καὶ δεῦ μὲν τὰς τῶ Πνεύματι τῶ ἀγίῳ μαχομένους τῶ
 χρονοῖς ὕστερον ὡσαύτ ἔπι τῆ βασιλεύσεως πόλεως συνελθόντων ἐκα-
 τὸν πενήκοντα ἀγίων πατέρων ὡς τῆ Πνεύματος ἰσσίας ὡσαύτ
 θάνα διδασκαλίας, ἡ ἑκάστοι τοῖς πᾶσιν ἐνώσειαν, ἔχ ὡς τι λέ-
 πον τοῖς ὡσελαβέσειν ἐπάγοντες, ἀλλὰ τῶ ὡς τῆ ἀγίῳ Πνεύμα-
 τος αὐτῶν ὄνομα, καὶ τῆ τῶ αὐτῆ διαποτεῖαι ἀδεταῖν περιωμῶν,
 γεφυκῶς ἐπιτυρίας ἑανώσαντες. Propter hoc illis omnem ma-
 chinationem contra veritatem volens claudere præfens nunc sancta,
 & magna, & vniuersalis Synodus, prædicationem hanc, ab initio
 immobilem docens, decreuit ante omnia fidem integram, & inteme-
 ratam permanere trecentorum decem & οὐτο Sanctorum Patrum,
 & confirmat doctrinam, quæ de substantia Spiritus Sancti a Pa-
 tribus centum quinquaginta postea congregatis in regia ciuitate tra-
 dita est, propter illos, qui Spiritui Sancto repugnabant, quam illi
 omnibus notam fecerunt, non quasi aliquid deesset prioribus adijcien-
 tes, sed suum de Sancto Spiritu intellectum contra illos, qui domi-
 nationem eius respuere tentauerunt, scripturatum testimonij decla-
 rantes. Et paulo infra suam definitionem Symbolum
 vocat, in quo additionem, vel mutationem omnem prohibet
 eo ipso modo, quo Ephesina de Nicæno Symbolo fe-
 cerat, & in Allocutione Imperatoris mentio tantum ha-

Z

betur

betur Nicæni Symboli, Constantinopolitani nulla. Hinc arguitur, quamcunque Symboli expositionem, & Synodi definitionem Symbolum non inconsulta ratione nuncupari. Non dices, hæc ignorasse Patres Concilij, quod *non minus quam unum e quatuor Evangelijs venerabatur S. Gregorius Romanus Pontifex, & cui qui non religiose obtemperat tanquam firmissimæ religionis Christianæ anchoræ, & munimento, per te dignus est Ecclesiastico anathemate feriri, donec spirituali fastu e precordijs reuulso, doctrinam sanam ab ineptijs, piam modestiam a peruicacia discriminare perdidicerit.* Non dices ergo, hæc ignorasse Patres Concilij, vel nota neglexisse, Quia cum secundum Apostolum *una fides sit*, quæcunque alia fides, fides non est, sed perfidia, ideoque reiicienda; vera, etiam si in Symbolo Nicæno, vel Constantinopolitano non est, amplectenda est. Sic cum obijceretur Maximo Homologetæ ab Hæreticis, quod Catholici Nicæno addidissent, fatis illis fecisse visus est, verbis illis, *sed non illi contraria, de quibus prohibitio est.* Et Eulogius Patriarcha Alexandrinus Monothelitis; uti Nicænz Definitioni Constantinopolitani Patres ad euertendam Macedonianorum hæresim Spiritus Sancti diuinitatem addiderunt, ita & Patres Chalcedonenses ad debellandum Monothelitas definitioni Constantinopolitanæ. Neque ab his longe est Ephræmius Patriarcha Antiochenus, ut alibi adnotabamus. Nec obstat, quod ait Gregorius Nazianzenus ad Cledonium; *Ἡμεῖς τὸ καὶ Νίκαια πρὸς τὸς τῷ ἁγίῳ πατρὶ ἔσον τῷ ἐκείνῳ σωθῆναι βούλων ὅτι καθαρῶς τὸ Ἀρριανικῆς ἀρεσίῃς ἐδὲν ἔτε περιτιμῆσαι ποτὲ, ἔτε περιτιμῆν διυάμθα, ἀλλ' ἐκείνης ἐσομῶ τ' εἰσεως σου Θεῷ καὶ ἐσόμθα προσῆραθροῦτες, τὸ ἐλλιπῶς ἐρηθίσαι ὡς τὸ ἁγίῳ Πνεύματι.* Nos fidei Nicæe editæ a Sanctis Patri-
bus, qui eo conuenerant ad Arianam hæresim profligandam nihil unquam anteposimus, nec anteponeere possumus, sed illius fidei diuinæ gratia, quod non integre de Spiritu sancto dictum est, integre facimus. Nanque Elias illius Commentator hæc ait; *Τὸ μὲν.*

μεν ἡδὲ σώματι ἢ λέξων παρελείπειτο. τῇ δὲ ψυχῇ, λέγω δὴ τὰ
 ἢ νοημάτων, ἔδαμῶς. διὸ καὶ ὁ ἅγιος ἐπὶ τὸ ὠσαλλήμα μόνον, ἀλλὰ
 τὸ ἑλληπῶς εἰρημῶν τῶ σώματος λέξι δὲ ἀποφρασεύω, ἦτοι ἔξα-
 κειβοῦ, καὶ ἀφαροφουῦ ἐπιηγάλατο. Corpore siquidem di-
 ctionum omissum fuerat, at anima, quæ sententia sunt, nusquam.
 Qua propter sanctus non omissum, sed non integre dictum corporis
 dictione integrans, absoluens scilicet, & confirmans enunciauit.
 Symbolum etenim illud absolutissimum erat, atque perfe-
 ctissimum, cui nihil addi, vel demi poterat, attamen no-
 uis turbis exortis de diuinitate Spiritus sancti, noua ali-
 qua additione, siue interpretatione, vel si mauis ex inti-
 mis illius visceribus egestione extrudenda erat veritas, ap-
 pingendaque in Symbolo. Sin minus, vindica tu, exolue-
 que pœnis hos Patres, quas ob additionem in Symbolo
 promeriti sunt: & ego tibi vindicabo Latinos a molestia,
 & simili pœna ob additionem.

Sed hæc prohibitio statuenda est post Concilium Ephem-
 sinum. Hoc vero probandum est, quod nunquam proba-
 bitur. Quare additio illa quadrissyllaba, cum consonet
 fidei, rite fieri potuit in Symbolo, sicuti facta est in
 Symbolis Nicæno, & Constantinopolitano. Quod post-
 modum addis de Calleca eadem narrante cum Metho-
 nensi, & magis distincte, sententiam Methonensis proba-
 biliorem reddit, vti pluribus testimonijs innixam, non
 eleuat, vti tu argutaris; quam firmiorem facit Ratramus
 Monachus Corbeiensis antiquus & ipse scriptor: nec offi-
 cit veritati, illum cucullatum fuisse, licet apud te quid-
 quid fit in obsequio diuino, scelus ac piaculum sit. Pag. 27.
 At is Monachus in lib. 2. pro Romana Ecclesia ait; repullulante
 post primam Synodum Arriana vesania, vt a Deo Patre duplicis
 paternitatis nomen auerteretur, Doctores Ecclesie superaddidisse
 Symbolo, Spiritum Sanctum a Filio quique procedere, ne si a Pa-
 tre solo, Patris Filius putaretur, nec diceretur Spiritus Filij. Cor-
 beiensis cucullati dicta si vera non sunt, saltem proxime

ad verum accedunt. Sub Damasi siquidem Papatu exorta hæresis est, siue ab Arianis disseminata, siue ab alijs enata, ἡ Ὑποτάξις, quæ vti Patrem Filij, ita Filium Spiritus Sancti genitorem asseuerabat: sicque duos Filios in Trinitate substituebat Filium, & Spiritum Sanctum, & duos Patres, Patrem & Filium. Tam exitiosam pestem de medio tulisse Damasum narrant, cum declarasset, Spiritum non esse Filium Filij, sed procedentem a Filio. Hinc argutatur Callecas, & Corbeiensis, eum damnatione huius hæresis saltem implicite declarasse, Spiritum Sanctum procedere etiam ex Filio. Nam si non procederet ex Filio Spiritus, neque produceretur, non distingueretur a Filio, & cum distinctio aliqua assignanda sit, nec sit generatio, necessario erit processio, cum in Trinitate notiones distinguentes personas non aliæ sint, quam generatio, & processio. Nobilis ac subtilissima apud Catholicos disceptatio est; *Si Spiritus Sanctus non procederet a Filio, an distingueretur a Filio?* Multi affirmant, cum modus filiationis, & processionis, huius per amorem, illius per generationem diuersus sit, & consequenter generatio, & spiratio diuersa, etiam si a Filio nihil haberet Spiritus, distingueretur tamen a Filio. Multi etiam negant. Sed quando tu hæc profunda mysteria atrectanda illis relinquas, quos similitum rerum voluptas sollicitat, nos quoque peracutis disputationibus omissis, quid Græci doctores de hoc decernant, inspiciamus. Basilii Eunomio hæsitanti, quare non & Spiritus Filij filius, respondet. Ὅτι ἔστι δὲ τὸ μὴ εἶναι ἐκ Θεοῦ δι' ἡμῶν, ἀλλ' ἵνα ἡ ἕξις μὴ νομιζῆται πάντως ἀπὸ ἡμῶν ὡς ἡμῶν, ὡς καὶ ἐν αἰθεράποισι, ἔχουσιν ὑποτάξι-
 θῆκα. ἀλλὰ λέγεις, εἰ Θεὸς μὲν εἰκὼν ὁ ἦδες, ἡμεῖς δὲ τὸ Πνεῦμα. καὶ εἰ Θεὸς μὲν λόγος ὁ ἦδες, ῥῆμα δὲ ἡμεῖς τὸ Πνεῦμα. διατί μὴ ἦδες ἡμεῖς τὸ Πνεῦμα εἶρη; τίτω γὰρ ἰχυροτέρω σοὺς τὴν ἀσθένειαν ἐχρήσω. ἢ γὰρ ἦδες, ἢ κτίσμα κηρύττεις νοεῖν. καὶ ὅτι μὴ ἦδες ὀνόμασθαι, διατί τὸ κτίσμα εἶναι βλασφημείας, τὸ τὴν κτίσεως αἴτιον, τὸ τὴν κτίσεως

ἀγία-

ἀγιασικόν, καὶ Θεοποιόν. καὶ ἄ ἐξῆς. Non quod non sit ex Deo per Filium, sed ne Trias infinitam multitudinem, Filios scilicet ex Filijs, ut in hominibus solet, in se habere existimaretur. Sed ais, si Dei imago est Filius, Filij vero Spiritus: Et si Dei quidem Verbum Filius, Verbum vero Filij Spiritus; quare non & filius Filij Spiritus dictus est? Hoc siquidem validissimo argumento ad tuam impietatem astruendam usus es. Aut enim filium, aut creaturam iubes nos tenere, & quod filius nuncupatus non est, ideo creaturam esse impie asseris illum, qui creaturae causa est, qui creaturam sanctificat, & deificat, &c. Item; λέγομεν οὐδ' ὅτι τὸ εἶπέν μὲν ἐξ ἡμῶν τὴν ἑνάδα τῆς Θεότητος εἰς πλήθος ὑποψίασεν ἀθεοφίλοις ἀκρίτασιν. ἔτοιμον γὰρ ἡμῶν ὑπολαβεῖν, ὡς ἕπερ ἡμεῖς ἐξ ἡμῶν γενένηται, καὶ ὅτι πάλιν ἕτερος αὐτῶν γεννημένος, καὶ πάλιν ἄλλος, καὶ ὅτι πλῆθος ἐξῆς. Dicimus itaque, affirmare filium ex Filio, Triadem in multitudinis Deitatum suspicionem homines, qui id audissent, adduxisset: in promptu nanque erat suspicari, sicut filius ex Filio generatus est, ita ex hoc rursus alius, & sic item plures alij unus post alium.

His adde, in Trinitate Ordinem esse, non in prolatione verborum tantummodo, sed qui vere ordo est, & verissimus, & nullam immutationem admittit, quemadmodum & Trinitatis arcanum non in nuda locutione, sed re ipsa vereque Trinitas est, & quia Trinitas est, nos in Trinitatem credimus. Quare in Trinitate ordo non secundum nostram positionem statuendus est, tum siquidem nostris inuentis crederemus, quod absurdissimum est. Ideo inter Patrem, & Filium ordinem ponimus, quia ratione originis, & principij præintelligitur Pater, ita inter Filium, & Spiritum Sanctum, quia præintelligitur Filius. Quod si tantum positione tertius esset Spiritus Sanctus, duæ hæc hypostases Filij, & Spiritus Sancti confunderentur: etiam si asseras, ut dicit Nilus Cabasila, Προθεωρεῖσθαι τὸ υἱὸν τῶ Πνεύματος, εἰ πάντῃς τὸ πρῶτον καλεῖται. καὶ πάλιν τὸ Πνεῦμα τῶ υἱῶ εἰ προβολεῖα ὀνομάσῃς τὸ πρῶτον.

Prain-

Præintelligi Filium Spiritui, si Patrem primum nominaveris; rursumque Spiritum Filio, si productorem antea protuleris. Filius scilicet, si producentem prius nominaveris, esset secundus a Spiritu, cum tum Filius esset tertius a Patre, & diceretur dependere ex Spiritu sancto, & Filius ipsius Spiritus nuncuparetur: & tamen oppositum affirmatur, Spiritum, Filij Spiritum esse, & illi adhærere, ab eoque pendere, & sic Verbum Filij creditur, & ex eo progreditur, & effunditur. Basiliius lib. i. contra Eunomium.

Ἡ μὲν ἔστι φυσικὴ ἄξις, ἢ δὲ κατ' ὀπτινὴ δόξιν. & Τῆτων τῶντων τὸ πρῶτον διπλοκρυσάμενος ὁ Εὐνόμιος, τὸ δὲ δεύτερον εἶδος τῆ ἄξεως ἐπιμνήσθη, καὶ φησὶ, μὴ ζελοῦναι λέγειν ὅτι Θεὸς ἄξιον, ἐπεὶ τοῦ ἄξεως δόξιν τὸ ἄπονη. ἐκείνο δὲ ἐς συνείδησιν, ἢ ἐκὼν ἀπεκρυσάμενος, ὡς ἐστὶ τὸ τῆξεως εἶδος, ἐκ ἑκὼ τὴν παρ' ἡμῶν θείας συνείδησιν, ἀλλὰ τῆ κτ' φῶσιν ἀκολοθία συμβαίνον, ὡς πρὸς πρὸς τὸ φῶς ἔστι τὸ ἔξ αὐτῆ. ἐν τέτοις γὰρ πρῶτον τὸ ἄτιον λέγομεν. δὲ δεύτερον τὸ ἀπ' αὐτῆ, ἐς ἄξιν ἡματι χωρίζοντες ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα. ἀλλὰ πρὸς λογισμῶν τὸ ἀτῆα τὸ πρῶτον νοουῶντες τὸ ἄτιον. Verum est ordo, hic quidem naturalis, ille vero artificiosus. Et; Horum primum cum occultasset Eunomius, secundi ordinis mentionem facit, aitque, non oportere dicere, ordinem esse in Deo, quoniam ordo ordinante posterior est. Illud vero, aut non animadvertitis, aut velens prudensque occultuit, quoddam videlicet ordinis esse genus, non nostra constitutum dispositione, sed ipsius nature vi consequens, cuiusmodi est ignis, & lucis, quæ ab ipso est. Nam in ijs priorem esse causam dicimus, posterius vero, quod ab ipsa est, non intervallo hæc ad invicem dirimentes, sed cogitatione prius, quam effectum, causam intelligentes. Audis? Nullum alium ordinem accipit Basiliius, quam cum qui subsequitur ex effectum, & causa, siue maus ex origine, & principio, & impium appellat eum, qui tertium in Trinitate post Filium Spiritum non collocat. Hinc arguitur, Filium essentialiter esse medium inter Patrem, & Spiritum, non modo administri. Ex Patre dicitur Spiritus per Filium, & Spiritum esse ex essen-

essentia Patris, inter Catholicos non ambigitur. Cum ergo ex Patris essentia sit, & omnes tum Græci tum Pontificij fateantur ipsam essentiam esse in hypostasi; sequitur Spiritum essentialiter, & in hypostasi per Filium ex essentia Patris procedentem, non ad manifestandum habitualem intelligentiam, sed ad confirmandum intermedium essentialiter accipi. Quod enim essentialiter ex essentia Patris est, cum immediate non sit ex Patre, essentialiter omnino habebit Filium interuenientem in sua ex Patre existentia. Et qui dicit immediate Spiritum ex Patre, nã ille irritum fecerit illud, *Per Filium*: Nequit enim vna simul esse, *immediate*, & *per Filium*, quod aperte ex Patribus, & Theologis *per Filium* esse tradentibus certum est. Et en ecce Auctores, vt accurate satis ad limam Theologica subtilitatis dicta esse videas. Gregorius Nyssenus Oratione ad Ablabium; τὸ ἀπεράλλακτον ἢ φύσεως ὁμολογουῦτες, τὸ δὲ καὶ τὸ ἄγιον, καὶ ἀγίαστὸν διαφορὰν ἐκ ἀρεμῆς. ἐν ᾧ μόνω διακρίνειται τὸ ἕτερον τῆ ἑτέρου κατὰ λαμβανούμην. τὰς δὲ μὲν ἄγιον πιστεύειν εἶναι, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀγίας, καὶ τῆς ἐξ ἀγίας ὄντος ἄλλω πάλιν διαφορὰν ἐνοούμην. τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τῆς πρώτης, τὸ δὲ διὰ τῆς προσεχῶς ἐκ τῆς πρώτης. ὡς καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβητον ἐπὶ τῆς υἱᾶ μόνον, καὶ τὸ ἐκ τῆς πατρὸς εἶναι τὸ Πνεῦμα μὴ ἀμφιβάλλειν, ἢ τῆς υἱᾶ μεσιτείας καὶ ἑαυτῶν τὸ μονογενὲς φυλακίσεως, καὶ τὸ Πνεῦμα ἢ φυσικῆς πρὸς τὸν πατέρα σχέσεως μὴ ἀπείσεως. Immutabilem, & per omnia similem naturam confitentem, discrimen causæ, & effectus non inficiamur, in quo solum disiungi alterum ab altero deprehendimus; cum credamus hoc quidem causam esse, illud ex causa: & illius, quod ex causa est, aliud rursus discrimen comprehendimus. Nanque hoc quidem est immediate a primo, hoc vero per contiguum ex primo. Adeo vt unigenitum indubitatum maneat in Filio, & ex Patre esse Spiritum, Filij mediatione, sibi ipsi unigenitum conseruantis, & Spiritum a naturali ad Patrem habitudine non arcentis. Basiliius ad Amphilo-chium; Ἐν δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ αὐτὸ μονοδικῶς ἐξ ἐκείνου, λόγῳ, &

λόμδρον, κὶ δι' ἐνός ὑἱῶ τῶ ἐνὶ πατρὶ σιωμαπτόμδρον. *Unus vero est & Spiritus Sanctus, qui & ipse singulariter enunciatur, & per unum Filium uni Patri coniungitur.* Nec aliud est, quod decernit Basilius contra Eunomium lib. 1. Hoc ita certum est, quod nonnulli prælicenter dixerint; Οὐ δὲ ᾧ ἀμέσως ἐρήσει τις τὸ Πνεῦμα ὑπάρχον, ἢ ἐκ ποσδόμενον ἐκ πατρὸς, κἀν μυσία κἀμης πᾶσαι θεόπνδσον γραφῶ ἀνιχνδδων. *Neque enim immediate quispiam reperiet, Spiritum existere, aut procedere ex Patre, licet admodum defatigetur sacras Scripturas exterebrans.* Tu forsā qui Sacræ Theologiæ doctor es, & confidentissimus omnium, vt tuum Ephesium ab hæresi defenses, forsā deprehendes; ne tantum mysterium clam me in angulo teneas, rogo.

Neque illud extra institutum meum fuerit adnotare, Filium ex solo Patre generari, Doctores Ecclesiæ tradidisse. Basilius in Antirrheticis; *Μονογενὴς ὁ ὑἱὸς, διὰ τὸ μόνος ἐκ μόνου γενᾶσθαι.* *Vnigenitus Filius, quod solus ex solo generetur.* Gregorius Nazianzenus Orat. 2. de Filio; *Μονογενὴς δὲ ἔχ' ὅτι μόνος ἐκ μόνου, κὶ μόνον, ἀλλ' ὅτι κὶ μονοξόπως.* *Vnigenitus enim non quod solus ex solo, & solum, sed quod etiam singulariter.* Maximus Homologeta contra Anomœum; *ἰσπεὶ μόνος ἐκ μόνου.* *Quandoquidem solus ex solo.* Gregorius Thaumaturgus; *εἰς Θεὸς πᾶντ' λόγῳ, κἀ εἰς κύριος μόνος ἐκ μόνου.* *Vnus Deus Pater Verbi. Et vnus Dominus solus ex solo.* Ioannes Damascenus; *ὅτι μόνος ἐκ μόνου τῶ πατρὸς ὁ ἡγίος, μόνος ἐγενήθη.* *Quod solus ex solo Patre filius; solus generatus est.* Et hoc est commune effatum Doctorum Ecclesiæ de Filio. Spiritum vero ex solo Patre procedere, nemo, quod ipse adnotauerim, dixit. Hinc, sicuti & ex superioribus, concluditur manifeste, Spiritum Sanctum non a solo Patre, sed etiam a Filio suam habere existentiam. Quod probatione non indiget. Attamen ne cum tuo Ephesio proiecta blasphemaque temeritate id eructes, audi. Athanasius Oratione contra Arianos; *Τοιαῦτα μὲν τοῖς*

Ἰουδαίους ὡς αὐθροπος ὁ κύριος ἔλεγε . τοῖς δὲ μαθηταῖς τὸ θεότητα
 καὶ μεγαλειότητα δεκνῆς ἐαυτῶ, ἀκέτι ἐλάττονα ἐαυτῶ τῷ Πνεύματι,
 ἀλλὰ μείζονα, καὶ ἴσον ὄντα σημαίνων, ἐδίδου μὲν τὸ Πνεῦμα, καὶ
 ἔλεγε, ἐγὼ αὐτὸ δόξασθω, καὶ κῆνος ἐμὲ δοξάσθω . Et haec quidem
 Iudaeis tanquam homo Dominus dicebat: Discipulis vero Deita-
 tem, ac magnitudinem suam ostendens, non minorem se Spiritu,
 sed maiorem, & aequalem esse significans, exhibebat quidem Spi-
 ritum, dicebatque, Ego illum mittam, & ille me glorificabit.
 Basiliius 3. Contra Eunomium; Τίς γὰρ αἰάσει, εἰ τὸ ἀξιώματι
 καὶ τῇ τάξει ἴσταν ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα, ἴσταν ἔῃ αὐτὸ καὶ τῇ φύσει
 ἀξιώματι μὲν γὰρ δόξα δέξασθαι τῶ υἱῷ, παρ' αὐτῶ τὸ ἔῃ ἔχον, καὶ
 παρ' αὐτῶ λαμβανόν, καὶ ἀναγγέλλον ἡμῖν, καὶ ὅλων τῶ αἰτίας ἐκείνης
 ἐξημερῶν, ὡς ἀδίδωσιν ὁ τῶ δόξασθαι λόγος . οὐρα δὲ ἴσταν
 κερεῖται, ἔτε ὡς τῶ ἀγίων γραφῶν δεδιδάχθη, ἔτε καὶ τὸ
 ἀκόλυτον δυνάτων συλλογισαθῆ . Quae enim necessitas, si digni-
 tate, & ordine tertius est Spiritus sanctus, tertium quoque esse,
 & natura? Nanque dignitate a Filio secundum esse, ab eo quod
 sit habentem, & ab eo accipientem, pietatis nobis sermo tradit. Ve-
 runtamen uti natura tertia, neque a Sanctis Scripturis didici-
 mus; neque inde consequens conclusio elicitur. Gregorius Nyssenus
 Homil. 4. in Orationem Dominicam; Τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τῶ πατρὸς ἔῃ λέγεται, καὶ ἐκ τῶ υἱῶ ἔῃ προσμύ-
 ρεται . Spiritus Sanctus, & ex Patre esse dicitur, & ex Filio
 esse probatur. Anastasius Sinaita Orat. de recta fide; Τῶ
 δὲ σώματος τὸ ἴδιωμα λαβόντες, ὡς παρ' αἰματι τῶ ἀλληλεχίας
 τῶ θεῶν παρ' αἰματι τῶ μὲν αἰαλογίας τε καὶ εἰκασίας,
 ἔνθεν τοι καὶ Πνεῦμα σώματος αὐτῶ λέγεται, σώματος ὄντος αὐ-
 μονογενῆς, καὶ Πνεῦμα πάλιν ἔξ αὐτῶ ἐκπορεύομενον, καὶ δόξασθαι
 λόμρον ἐ μόνον ὡς τῶ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ὡς τῶ υἱῶ . Corporis
 vero proprietatem in exemplum accipientes, mutuam diuinorum
 coherentiam per membrorum proportionem, & assimilationem
 representauimus. Hinc & Spiritus oris illius dicitur, cui unigeni-
 nicus os est, & Spiritus rursus ex ipso procedens, & missus non
 tantum a Patre, sed etiam a Filio. Cyrillus Alexandrinus In-

terpretatione in Ioëlem Prophetam; *Ἡ' ἰσχυρὸς γὰρ ὄντι Θεὸς, καὶ ὡς Θεὸς καὶ φύσιν ὁ υἱός. γενένηται ὃδ ὡς τὸ Θεὸς καὶ πατὴρ, ἰδίον αὐτῷ π, καὶ ἐν αὐτῷ, καὶ ὡς αὐτῷ τὸ Πνεῦμα ὄντι, καθάπερ ἀμέλεια καὶ ἀπ' αὐτῷ νοείται τὸ Θεὸς καὶ πατὴρ. In quantum enim Deus est, & ex Deo secundum naturam Filius est: natus quippe est ex Deo, & Patre, proprius illius, & in ipso, & ex ipso Spiritus est, quemadmodum scilicet, & ex ipso intelligitur Deo, & Patre. Nec alia ratione dicitur. *περὶ αὐτοῦ ὡς τὸ υἱός. Cyrillus Orat. ad Nestorium; Εἰ καὶ ἔστιν ἐν ὑποστάσει τὸ Πνεῦμα ἰδιότης, καὶ δὴ νοείται καθ' ἑαυτὸν καθὸ Πνεῦμα ὄντι καὶ ὡς υἱός. ἀλλ' οὐκ ὄντι ἐκ ἀλλοῦ ὄντι τὸ υἱός. Πνεῦμα ὃδ ἀληθείας ἀνόμασαι, καὶ ἔστι χειρὸς ἢ ἀλήθεια, καὶ περιέχεται παρ' αὐτῷ, καθάπερ ἀμέλεια καὶ ὡς τὸ Θεὸς καὶ πατὴρ. Etsi est in hypostasi speciali Spiritus, & iam secundum se ipsum intelligitur, ut Spiritus est, & non Filius, attamen non est alienus a Filio: namque Spiritus veritatis appellatur, & est Christus veritas, & effunditur ab ipso eo ipso modo, quo & effunditur a Deo, & Patre. Quod etiam Schismaticus Nicolaus Methonensis concedit, ex eo nempe Spiritum procedere, unde habet, quod sit. *Ἐκ πορεύσεως το Πνεῦμα, ὅθεν ἔχει τὸ εἶναι. Magnum Basilium contra Eunomium audiens; Τὸς ὃδ ἀνάγκη, εἰ τὸ ἀξιώματι καὶ τῇ ἰσχύει, &c.***

Quis hos, aliosque Patres eadem inculcantes non sequeretur, & animo libentissimo profiteretur Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere? Quod cum verum sit, Spiritum, sicuti est ex Patre, ita etiam esse ex Filio, ab hinc arrepta occasione Auctores hæresis Filij-paternitatis, non distinguentes generationem a processione inprobrosam blasphemiam lapsi sunt, & Filio paternitatem Spiritus adjudicarunt. Processio siquidem non notat simpliciter ex Patre Spiritum esse, sed modum, quo est. Ideoque ob modum existentiae, quæ est existentiae differentia, a Patribus processioni nomen inditum est, & inter existentiam secundum processionem connotatam, & exi-

existentiam sine principio, quæ per *ingeniti* nomen explicatur, nec non & existentiam Filij, quæ sibi *genitum* appropriat, distare dicunt Doctores Ecclesiæ, quæ tria nomina tribus personarum proprietatibus consecrata sunt: & eorum singula ex ipsis nominatas in Trinitate personas exprimunt. Si quis enim compellauerit in Triade personam *ingenitam*, nullum alium innuit nisi Patrem, & qui *genitam* Filium, & qui *procedentem* Spiritum Sanctum, & vice versa, qui Patrem inculcauerit, nullam aliam personam quam *ingenitam* significabit, qui Filium *genitam*, & qui Spiritum Sanctum *procedentem*. Cum vero personarum productarum existentiam nomina exprimentia sint, generatio & processio, inde sibi nomen Filius geniti, Spiritus vero procedentis vindicat. Nilominus si quispiam, generationis nomine tacito, aliud voce pronunciareret de Filio, ut est, *emanare, effluere, effundi, progredi, exilire*, & similia, progressum Filij geniti ex Patre notabit: Si de Spiritu eadem dixerit, Spiritus ex Patre processionem. Et si eadem repetat ex Filio de Spiritu, illius quoque processionem designabit. Nanque Filius emanans cum sua proprietate progreditur, modo nempe generationis non processionis: & Spiritus exiliens cum sua proprietate effluit, processionis nempe modo, non generationis. Et sicuti Filius emanans effluensque, ex Patre generationis modo effluit, & progreditur, pari modo Spiritus ex Patre, & Filio effluens, & scaturiens, procedens est, & non genitus. Auctores ergo *ὁμοπατριᾶς* cum modum generationis distinctum ab eo, qui processionis est, non discernent, utramque productionem, & generationis, & processionis Filio, & Spiritui attribuerunt. Hinc generari Spiritum a Filio, ideoque Filium Spiritus Patrem asserebant, & hac re duos in Trinitate Patres Patrem *ingenitum*, & Filium *genitum* introducebant, & duos Filios, Filium, & Spiritum Sanctum. Ad

delendam similem pestem Damasus coacto Concilio Romanæ damnauit generationem Spiritus ex Filio, effusionem vero illius, emanationem, progressum non reprobauit, sed tacitus prateriens, nec illi maculam inurens, approbare visus est. Foque magis-cum apud Occidentales Patres palam, & in aperto decantaretur, Spiritum etiam ex Filio procedere, apud Orientales Filium esse principium ex principio, fontem ex fonte, Spiritum esse flatum Filij, & sicuti dicebatur, Patrem esse maiorem Filio, non essentia, sed dignitate, quia generat Filium, ita etiam de Filio asserbatur, eum esse maiorem Spiritu dignitate, non alio sensu, ne Arianae hæresi fierent obnoxij, nisi quia produceret Spiritum. Hinc factum est, vt apud nonnullos inualuerit, Damasum decreuisse Spiritum esse ex Patre & Filio, cum id quoque in Symbolo, quod sub nomine Damasi circumfertur, legatur.

Quare non ita errarunt Methonensis, & cucullatus Monachus Corbeiensis, & Callecas, vt tam summo iure a te vapulare mererentur. Tu vides additionem in Symbolo, & eam peruellere conaris, quia tempus additionis in dubium vertis, nec in illo assignando scriptores conueniunt. Non sic ratiocinarentur Psitaci. Hora mortis Christi in disquisitione posita est, Ætatem Homeri, & Hesiodi per caliginem cernimus; de multis alijs rebus nescis, cui credas. Ergo mors Christi non extitit. Homerus, & Hesiodus in rerum natura nunquam fuerunt. Adde etiam, de tempore, quo Ioannes Euangelista Euangelium scripsit. Interpretes sacrae paginae vsque adeo certant, & adhuc sub iudice lis est. Quidam enim tradunt illud ante Apocalypsim scriptum fuisse, alij post, alij post annum, alij anno trigesimo secundo post passionem Christi imperante Traiano, alij cum ipse esset nonagenarius sub imperio Claudij, alij sub Nerua ab exilio reuocatum, alij anno salutis trigesimo secundo, alij anno ab Ascensione Domini

sexa-

sexagesimo octauo, alij sexagesimo quinto, alij cum esset relegatus in insula Patmo, alij post restitutionem Ephesi, alij Ephesi, sed antequam in exilium pelleretur. Rationare ergo secundum has tuas hypothèses: hæc asseruntur creditu difficillima, ergo Ioannes non fuit, sed fictitijs, & commentitijs est, nec scripsit Euangelium; quando Methonensis in Appendice Binniana, quia de tempore additionis nihil certi, vel creditu difficillima scripsit, fictitijs & commentitijs est. Quis ita nisi Creyghtonus desperet? Ne ergo rimare, quando additio facta, sit, sed an verum exprimat, & legitime addita sit, quod diffusius alibi declarabitur. Quod si additio verum non exprimit, insipide magis argutaris. Pag. 28. *Qua enim male fraude Latini in tertiam Synodum deliquerunt, aut fulmen Ecclesiasticum commouere, si vocem adiecerint in secunda, ante pronunciatum tertia Anathema? Lex antecedit reatum.* Deliquissent, quia ante id prohibuerant diuina eloquia, & communis Ecclesiæ consensus de non addendo Symbolo Nicæno. Quæ lex antecesserat Constantinopolitanum primum, ordine secundum Oecumenicum. Et sic perfecta fronte Ephesus, & tu cum eo, Symbolum Constantinopolitanum proponit, & tot inaniter congerit testimonia, cum quod de Nicæno decretum fuerat, ad Constantinopolitanum traiecit: quibus tu postea, & Codice producto a Iuliano Cardinale concludis. *Synodo contrariari, & aduersis frontibus inticem arietare.* Quod a te nunquam probabitur, & suo mendacio corruet.

EXERCITATIO XI.

Additionem in rebus fidei ante Nicænum, & Ephesium Concilia a D. Paulo fuisse prohibitam. S. Maximi Epistolam ad Marinum Cyprium vti illius genuinam multi cum Catholici tum Schismatici recipiunt. Creyghtoni in asserenda infallibilitate Eccle-

Ecclesie Romane inconstantia . Dialogus de processione Spiritus Sancti falso Margunio suppositus . Ut sese gesserint Romani Pontifices in unione procuranda cum Græcis . Nili Rhodij sententia de Oſtiana Synodo Photiana .

Pag. 28. **N**emo sanæ mentis inficias ibit, ad Symboli seu Nicani, siue Constantinopolitani formulam nihil additum temporibus Sanctissimi Leonis Tertij, qui a Carolo Magno per Legatos de ea re præsolatus, &c. Adhuc illatras per rimas, & incertitudinem temporis, quo facta est additio, inani loquacitate obiectas. Sed tuæ oscitantix sese opponit Maximus Homologeta, qui anno 657. ante sextam Oecumenicam vita functus, Epistola ad Marinum Presbyterum Cypri, de qua licet nonnulli ambigunt, eius tamen, uti genuinam excipiunt, ex Catholicis Nicephorus Blemmida, Ioannes Veccus, ex Schismaticis præcipui Gregorius Palama, Gregorius Scholarius, qui & Genadius Monachus, & tuus demum Marcus Ephesius Epistola de Synodo Florentina, & alia ad vniuersos orbis terrarum Christianos, & tandem Epist. ad Georgium Presbyterum; *Ἀναγιγνώσκαι τὰς τῷ σепτῷ Μαξίμῳ φωνὰς. ἰδέτωσαν τίνες αὐτῶν μᾶλλον ἀπολυθῆσι, ἢ τοῖς αὐτῶ λόγῳις ἡμῶν, ἢ ἑκαῖνοι; καὶ τίγιν οὐ φωνῆρ ἐκείνου πᾶσαν τὴν οἰκουμενίαν ἐπέδραυον ἕως τῆ ἀληθείας ἀθλῶν, καὶ τῶ ἁγίου δόξῃ πῶσιτος, καὶ τὸν παλαιὸν ρηθόνον ἐπὶ τῆ δόξῃ πεποιθικεν ἐν τε Ρώμῃ, καὶ τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ἐκ αὐτῶ ἐπεν εἰδῶ ὅλωις εἶδῖν, ὁ μὴ εἶσῆ πάσης ἐκείτῃ τῆ ἐκκλησίας, καὶ τῶ ρηθισιανῶν ἀπαίτων.* Legant venerandas Maximi voces. Videant, qui magis ipsum, & suos sermones sequuntur, nos ne, vel illi? Et tamen ille illuminator Ecclesie, certans pro veritate, & recta fide totum orbem discurrens, & maximè in tempus in occidua parte fecit, Romæ scilicet, & in Africa, nec quidquam aliud dixisset, quam quod tota Ecclesia tenebat, & Christiani omnes. In ea Epistola Maximus palam fatetur in Synodicis Martini Papæ primi inter alia animaduertisse Byzantinos, notaque erroris

toris designasse, quod dicebatur Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere. Quod cum notificasset Occidentalibus, respondisse scribit, se id habuisse a Patribus Occidentalibus, & ex Cyrilli expositione in Evangelium Ioannis: & eo responso Byzantini expostulationem in Latinos deposuere. Τῶν τῶ νῦν ἁγίων ἄγιοις Πάπαις σικωδικῶν, ἢ κ' ἐν τοσούτοις ὅσοις γραφεῖτε κεφαλαίσι οἱ τ' βρασιλίδ. & ἐπὶ ἄβον. & , δυοὶ δὲ μόνοις, ὧν τὸ μὴ ὑπάρχει πρὸς θεολογίας, ἔτι τε φασὶν ἐκπορεύεσθαι καὶ τὸ ὕψ' Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁ δὲ ἄλλο πρὸς τὴν θείας σαρκώσεως, ὅτι πρὸς γέγραφε, διὰ τὸν κύριον ἔστι τὸ ἀποστολικῆς ἀμάρτιας, ὡς ἐκθεσίων. καὶ ὁ μὴ πρῶτον συμφώνως παρελάζον χηρίσις Ρωμαίων πατέρων, ἔτι δὲ καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς ποιηθείσης αὐτῶν ἱερῆς φρασεύσεως εἰς τὸ ἡμετέριον ἅγιον ἰωάννην, ὅτι ὧν ἐκ αἰτίας τὸν υἱὸν ποιῶντας τὸ Πνεῦμα & σφῶς αὐτὸς ἀπέδρασε. μίας γὰρ ἵσασιν υἱὸν καὶ Πνεῦμα τὸν πατέρα αἰτίας, τὸ μὴ καὶ τὸν γέννησιν, τὸ δὲ καὶ τὸν ἐκπορεύσιν, ἀλλ' ἵνα Ὁ δὲ αὐτὸ ποιεῖναι δηλώσασιν, καὶ ταύτην Ὁ σωματικῆς ἐξουσίας καὶ ἀποσταλακτικῆς ἀποσταλάσασιν. Praesentis Sanctissimi Papae Synodica, non in tot, ut vos scribitis, capitibus criminati sunt Byzantini, sed in duobus tantummodo: quorum alterum est de Deo, quod ille asseruerit, inquit, Spiritum Sanctum ex Filio quoque procedere: alterum de diuina incarnatione, quod scripserit Dominum, uti hominem, absque peccato originali fuisse. Circa primum concordantes Patrum Latinorum, nec non Cyrilli Alexandrini ex Interpretatione Sancti Ioannis Evangelista sententias produxerunt, quibus causam non facere Filium semetipsos demonstrarunt. Unam siquidem norunt Filij, & Spiritus causam Patrem, sed ut per ipsum processionem ostendant, eaque naturam unam, & essentiam inuariabilem confirmant. Quanam ergo tu ratione, de accretione in Symbolum audacter asseuerare audes, ante lapsos octingentos annos a partu Virginis in Ecclesia Romana nihil tum auditum? Sed tribuendum est aliquid audaciae. Et Creyghtonus dum audacter audet, & intemperijs agitur, non mirum est,

est, si in ventum vires effundat, cum etiam dum non inflammatur furoribus, & bene valet, sed quando hoc fuerit? semper pedibus, non cerebro argutatur.

Gaudeo tamen ab eodem extortum, cum additionem oppugnat; Pag. 28. *Obstupefcendam esse ab uniuerso Orbe Romana Ecclesie integritatem, cui religionis Christiane prefeturam ambienti, nihil furtiuum, aut latrocinale potuit affricari.* Sed en, quod non procul hinc admonueram, eodem loco, & temporis vestigio sui oblitus; de statu mediocritatis deflectit, & non sano syncipite vacillat, cum imagines eiusdem Romanæ Ecclesiæ auctoritate in generali Synodo comprobatas ad cultum, & adorationem, per irrisionem stultissimam Pag. 29. *Pupas, & imagunculas* vocat. Quasi vero Ecclesia, cui nihil furtiuum, aut latrocinale potuit affricari, de statu suo eodem ipso momento declinauerit. Et subsidium illud, quo suam integritatem conseruabat, remotum fuerit. *Cuius sub Papæ, vel Concilij nutu tandem accreuerit, impossibile est expedire.* Fateor. Ergo additio facta non est, vel facta est sine nutu vel Papæ, vel Concilij: hoc vero proba tu Greyghtone, qui semper ad audendum proiectus es.

Pag. 29. *Quacunq; de Benedicto septimo, Leone, Damaso effutiuntur, inania sunt; nec alia proijciunt fundamenta, quam coniecturas hominum, nullis historiarum iustis presidijs subnixas.* Quidquid sit de Leone, & Damaso; de Benedicto hoc tuo VII. temere tuo more pronuncias. Regebat hic Pontificatum post Bonifacium VII. sub Othone II. post Photium annos minimum centum & decem, Photius, cuius tu monumentis maiorem fidem, ac reuerentiam adhibuisses, quam omnibus S. Ignatij miraculis, aut prescriptionibus Sancti Nicolai; is, inquam, Photius, dum flectere nequiuit superos, mouens Acheronta, cum de sua restitutione actum, & conclamatum esset, in Romanam Ecclesiam sæuiens, inter alia illi probra obiecta in crimen vocauit, quod Symbolo

hōlo fidei quadrifyllabam illam vocem, *Filioque*, addiderit, & recitaret. Ἀλλὰ ἦδ' ἔχει μόνον εἰς ταῦτα παρανομίαν ἐξλιέχθησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς κακῶν ὄσιν κερφήν, εἰς ταῦτ' αὐτὸν ἀνέδραμον. πρὸς γάρ τοι τοῖς εἰρημέροις αἰρημασί, καὶ τῷ ἱερῷ, καὶ ἁγίον σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικαῖς, καὶ οἰκουμενικαῖς ψηφίσμασιν, ἄμεχον ἔχει τὸ ἰχθῦς, νόθοις ληίσμοις, καὶ παρεῖχε πτοῖς λόγοις, καὶ θεάρας ὑπεβολῆ κινδυνώσιν. ἐπεχέσθησαν. ἃ τῶν τῶν ποιητῶν μηχανημάτων. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ ἐκ τῶν πατρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν υἱῶν ἐκπορεύεσθαι καυτολοήσαντες. καὶ τὰ ἐξῆς. Etenim vero non in istis tantum contra leges peccare sunt induciti, sed in ipsam impietatis coronidam, si quæ ulla est, deuenierunt. Præter enim memoratas absurditates Sacrosanctum Symbolum, quod ab omnibus Oecumenicorum Conciliorum calculis confirmatur, & vim obtinet inuictam, sententijs spiri- ruijs, & verbis adscitijs, quæ summa fuit ipsorum audacia, conati sunt adulterare. O machinationes Diabolicas! Spiritum sanctum nouo quodam modo, non ex solo Patre, sed etiam ex Filio procedere, commenti sunt, &c. Et tu infra non audes id negare; Pag. 31. Cum enim Patriarcha Photius Nicolai Pontificis fulmine contactus eundem Pontificem anathemate percussisset, Encyclicam ad Patriarchas Orientis euulgauit, qua inter multa absurda Romana Ecclesia iniusta, Nicænum Symbolum incredibili perfidia corrumpi a Latinis vociferabatur. Ut Spiritus sanctus a Patre, & Filio procedere tuto in posterum, & perfricte prædicarent. Epistola extat in decimum Annalium inserta a Baronio.

Et vt validus confirmes, in Andream Rhodium inueheris; Pag. 31. Ut nulla magis vacors assertio videri possit quam ista Andrea Rhodij in sexta Sessione huius Synodi, qui palam dicere non erubuit, Patriarcham Photium, cum quibuscunque poterat conuictis in Ecclesiam Romanam, & Pontificem debaccharetur, huius additionis ad Symbolum in tota Encyclica mentionem nullam fecisse. Certe, nec debuit, nec potuit Græcus homo, & in Latinis non male versatus ignorare, Epistolam Photianam huc plenis velis impellere additionem ad Symbolum præscribere, vt sa-

cinorosam, & ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem. Adeo ut anno proximo Nicolaus aliam ad Præsules sub Caroli Calvini regno constitutos emisit, quos hortatur, ut Concilijs habitis, & diligenti rerum peruestigatione, quid sentirent, ipsum condocerent, & harum criminationum atrocitati, salubri aliquo remedio subuenirent. Quidquid sit de dicto Andrea, pro quo possem, quod experientia ipsa didici, in medium proferre, Epistolam Photij Encyclicam, multis suis partibus mutilam, pro ut occasio postulabat, ab alijs Patriarchis sub suo nomine, ut propriam missam. Hinc potuit in manus Andreae venisse ex illis, quæ obtruncata esset, & in qua mentio ista de additione non fuerit. Mentio tamen expressa habetur in Encyclica Photij, quam tu genuinam esse illius agnoscis. Quod mihi ad tua conuellenda satis superque est: nempe contra atque tu dicis illius tempore additionem pronunciatam fuisse in Symbolo. Quidquid tamen sit de hoc, ut impostura Photij magis, ac magis pateat, dabo alium Auctorem Schismaticum Dialogo de Processione Spiritus sancti, & alijs Latinorum erroribus, qui typis Londinensibus sub nomine Maximi Margunij editus est. Scriptoris nomen incompertum latet in Manuscriptis adeo antiquo caractere exaratis, ut ætat ipsa Margunij multo vetustior sit, cui ipse Margunius Epistolam præfixit, qua delusi typhothetæ Dialogum vniuersum Margunio supposuere. Auctor itaque Dialogi scribit; *εἰ μὴ δὲ Ἰσσεβείας βανδὸς Φώτιος δύο καθολικὴς ἐπιστολάς πείρομεν. αἱ καὶ τοῖς Βουλγάροις ἀπεκομιθῆσαν, ἀλλ' ἔτι τῶ ἑκκλησιαστικῶν ἀπ' ἡμεῶν δὲ Ρώμης διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν δόξεων διέτελετο ὁ Θεότατος Φώτιος, ὡς οἱ δὲ Ἰσσεβείας σιωπήσοι διεκτείνονται, Ἰσσεβείας δὲ ἕως τῆς τότε. Ni pietatis vindex Photius binas Catholicas scripisset, quæ & Bulgariis reddite fuere; sed non Romanam Ecclesiam eo tempore pietati addictissimam per has Epistolas discidis sanctissimus Photius. Probra igitur, quæ Latinis Photius obiecit, & additionem interea Symboli, ex perfidia*

dia illius enata sunt. & cui additionem appingunt? Be-
 nedictus a crimine est eodem Auctore immunis; Ο δὲ γε
 μετ' αὐτ' ἀρχιερατώσας θείας Βενέδικτῶ εἰς πᾶσα τὰ Πατριαρ-
 χία ὑπερέλλα, μὴ δέξασθαι Πάπαν τ' Ῥώμης; εἰς κοινωνίαν, ὡς
 αὐτὸν τὴν αὐτὴ ὁμολογίαν ὀρθόδοξον κηρίση ὡς πᾶσαι τὴν τῆ
 Χρῆστ' ἐκκλησίαν. Qui vero illi in Pontificatu successit, nempe
 Leoni, diuinus Benedictus ad omnes Patriarchas literas misit, at-
 que imposuit, ne Papam admitterent Romanum in communionem,
 nisi prius ille rectam fidei suæ professionem ad vniuersam Christi Ec-
 clesiam transmitteret. Quod ipse non legi, si recte memini,
 apud vllum alium. Quemadmodum & illa, Tabulas
 æneas, in quibus absque additione insculptum erat Sym-
 bolum, tempore Quartæ Synodi inter Ecclesiastica
 Cimelia Leonem Papam reseruasse. Μανθάνει δὲ ταῦτα ἡ
 τ' Ῥώμης ἀγιώτατος Πάπας Λέων. λυπεῖται, ἀδνημονῆ. εἶτα τί;
 εἰδόμενος μὲν ὅτι τὸ σκευοφυλακίῳ τὰς ἱερὰς τῆ θείας Συμβόλου
 ἀσπίδας, ἃς ὁ ἀγιώτατος, ὁ τὴν ἑστέραν τ' ὀρθόδοξίαν συγγράψας
 δὲ τ' ἡ τ' ἁγίας συνόδου ὡσαυθιναύουσι θείῳ κινεῖ μὲν
 Πνεύματι. Cum hæc audisset Rome Papa Sanctissimus Leo con-
 tristatur, indolet. Tum quid? ex Sceuophylaceo educit sacra
 diuina Symboli scuta, qua Sanctissimus Leo, qui columnam recte
 fidei in quarta Synodo conscripsit, vti thesaurum reposuerat, diui-
 no motus spiritu. Item illud, Romanam Ecclesiam antea
 fidei integerrimæ post aliquos annos sub Formoso in hæ-
 resim lapsam fuisse; Μετὰ γὰρ ὡσαυθιναύουσι ὡς εἶπ' ὀρθόδοξον-
 τα δὲ τ' τῆ θείας Πάπας Ἰωάννου κοιμήσεως Φόρμος τις τὴν
 ἐπισημίαν, μάλιστα τ' τοιαύτης ἀρετῆς, δέλιος ὢν τὸν φόρον, δο-
 λῶς ὑποκρινόμενος τὴν πίστιν, δολίως καὶ τ' ἐκκλησίας ταύτης
 ἐπέειπεν. Postmodum excursus ferme annis octuaginta a diuinitissimi
 Ioannis Papæ dormitione Formosus quidam nomine in tali heresi
 enutritus, callidus in fraudes, dolosque pietatem simulans, fraudu-
 lenter eam Ecclesiam occupauit. Et hæc tantisper adnotata
 sint, vt vel claram puero ἀνιστησίαν deprehendas. Tu
 porro qua fronte negas quæcunque de Benedicto VII.

effutiantur, inania esse. Pag. 29. & coniecturas hominum, nullis historiarum iustis præsidijs subnixas. Photio ne tuo fidem eleuas, & monumentis Photianis fidei absona supponis? Vbi est illa tua fides, & reuerentia maior monumentis Photianis adhibita, quam omnibus miraculis S. Ignatij, aut præscriptionibus S. Nicolai? Si fides ista tua, & reuerentia deflorata non exaruit, vel ille, vel tu aperti mendacij deprehenderis, & nulla fide es. Et vt me expediam, maiorem ipse fidem, & reuerentiam adhibeo in hac re Photio, quam omnibus tuis in dicendo reducantijs, & male conceptis, concinnatisque præscriptionibus. Non negabis neque tu, si animo integer es. Photium, etiam si voluisset, non potuisse simile crimen in Pontificios contexere. Obuia nanque fuisset Pontificiorum, responsio, & in manu additionis inficiatio. Quare concludendum est eum Romanis ea non obiecisse, quæ vel simplici negatione valerent elidere. Sicut enim alia, quæ opposuit de ieiunio Sabbati, matrimonio Sacerdotum, de vnctione Chrismatis ope Sacerdotum, tangens aram asseuerare potuisset, eo pacto & de additione affirmasset, ne perperam insimulasse Pontificios deprehenderetur. Non sunt ergo fundamenta, quæ de Benedicto VII. proijciuntur inania, nec hominum coniecturæ, sed historiæ iustis præsidijs subnixæ.

Pag. 29. Ita nos admoneat equioribus animis, & maiori cum caritate, ac commiseratione habendam esse miseram Græcorum gentem, si ab insita contumacia ad communem Christianorum fidem non accesserint. Laudo caritatem, & commiserationem tuam in Græcos, quam in eos adhibuisse Romanam Ecclesiam creberrime, notum est vel bellulis, & festiuis saperdis, quod tu tantus Theologus iuxta cum ignarissimis scis. Neque enim omnia dogmata, & fidei arcana, statim a Christo nato passoque omnibus innotuere, sed progressu temporis, vti sese tulit occasio, a Concilijs, & Patri-

Patribus nunc vnum, nunc aliud definita sunt: quæ ante definitionem, cum in ambiguo versarentur, ab arbitrio disceptantium pendebant. Vbi vero Ecclesiæ decreto expresse prodita sunt, qui illa non tenent, a communione fidelium tanquam hæretici arcentur, & si in sententia induruerint, etiam puniuntur. Ante quam discidissent Ecclesiam nouis excogitatis erroribus Arius, Macedonius, Nestorius, & infecissent credentium animos, nullus vel Auctores erroris condemnabat, vel hæresim ipsam detestabatur. Vbi vero venenum spargere susceperet, monitique sibi non circumspexere, multi ex Doctoribus singillatim, & pertinacia crescente coacta Concilia, dum non respiscunt, hæresim vna cum autore condemnarunt. Hoc est in more Catholicæ Ecclesiæ positum, instituto maiorum comparatum. Nec aliter se cum Græcis gessit. Dum enim illi in Symbolo recitant de Spiritu sancto, *qui ex Patre procedit*, nec ultra aliquid determinant, nihil Ecclesia Latina, licet ipsa profiteretur, *qui ex Patre Filioque procedit*, contra Græcos mouit, nec se se aduersus eos conuertit, neque in eos sæuijt. Vbi vero in scriptis non tantum *ex solo Patre* propugnare, negando *ex Filio*, sed etiam ad motis armis insultare, & rebellando asserentes etiam *ex Filio* concutere innixi sunt, & quod peius est, eam anathema præscriptum a tertia Oecumenica Synodo incurrisse, demonstrare conantur, necesse fuit, vt scriptis sese ab errore vindicarent, & cum cernerent non bene sibi redire conatus, conuocatis Concilijs, accersitisque Græcis ipsis, dogma disputandum proposuere, examinandumque, & additionem ipsam, cum vera sit, an legitime in Symbolo posita sit. In hisce concertationibus publicis Græci victi superatique manus dedere, conueneruntque cum Latinis: at non multo post, in eundem vomitum rediere, & procacius aduersus Latinos inuecti sunt. Non narro somnia. Patet omnibus,

quo-

quoties Græci sese vniuerunt cum Latinis, & quoties separati sunt.

Sed vt ad intermissum Photium me referam. Nilus Chius Rhodi Metropolitana Compendio de Synodis ait, sub Basilio Macedone celebratam esse Octauam Synodum, in qua Græci, & Latini in concordiam redierunt, cum Latini fasti essent, se Symbolum absque additione more antiquo, & vt Græci assolent, recitare. Nili verba sunt. Οἱ μὲν τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἐβήσαν. φέρον ἔσθιν, μὴ ἕτερον κρημνισθῆναι. ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον ὄρον, καὶ ἀναπαύσαν τῶν οἰκουμενικῶν κρημνισθῆναι τε καὶ δοξαζόμενον ἀναγνωσθῆναι τε, καὶ ἐπιβεβαιωθῆναι. καὶ τὸ ἱερὸν συμβόλιον ἀναγνωσθέντι, ἀγὼν πρεσβυτέρου, ὡς ἔχει, ἢ ἀγία συνόδος ἐξεβόησεν. ἡμεῖς καὶ τῶν τῶν σωτηριῶν διδασκαλίαν, καὶ τῶν Ἀποστόλων διδασκαλίαν, ἔτι δὲ καὶ τῶν κανονικῶν τύπων τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἐπιπέδων συνόδων τῶν ἀνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μετῆς ἡμῶν κατηχηθῶντα τῶν ἀκρατευστάτης τῶν χριστιανῶν πίστεως ὄρον. καὶ ὁμολογία, καὶ Γλώττη στέργουρό τε, καὶ πᾶσι ποδαστέλλομεν διαφωτισίας ἐδὲν ἀφαρῶντες, ἐδὲ πρεσβυτέρους καὶ ἱερωτάς, ἢ λέξιν, ἐδὲν ἀμείβοντες, ἐδὲν κισθῆλλοντες. καὶ μὴ τὸ ὅτι τοποτηρηταὶ Ρώμης, καὶ ἡ συνόδος ἀπαύσα ἐξεβόησεν, ἕτερον ἐκθέσει συμβόλιον καὶ ὄρον ἀνακινῆσαι, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ ἀφαιρέσειν ποιῆσαι ἐν τῶν ἀναγνωσθέντι ἱερῶν καὶ ἁγίων συμβόλιον, ἀγύθιμα ἔσω. ταῦτα καὶ ἐν τοῖς Ρωμαϊκοῖς κανόσι τοῖς ἐκ τῆς ἀρχαίας τῆς συνόδου ταύτης εἰρήσεται ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς Ἰωάννου Πάπα Ρώμης πρὸς Φώτιον Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Quibus congregatis pro communi Ecclesiarum concordia, Presbyteri quidem senioris Romæ conclamarunt. Decorum est, nihil aliud innouari, sed veterem definitionem, & toto orbe obtinentem, ac celebratam legi, & confirmari. Cumque sacrum Symbolum absque adiectione, sicuti se habet, lectum fuisset, sancta Synodus acclamauit. Nos secundum seruatoris doctrinam, & Apostolorum traditionem, ac præterea secundum Canonicos Sanctarum, & Oecumenicarum septem Synodorum typos definitionem sincerissimæ Christianorum fidei antiquitus a Patribus ad nos usque propagatam, mente & lingua com-
proba-

probamus, & omnibus constanter annunciamus; nihil detrahentes, nec adijciantes menti, nec verbis, nihil immutantes, nihil adulterantes. Postea Legati Romæ, & tota Synodus acclamavit. Si quis edat aliud Symbolum, aut hanc definitionem commoveat, vel adijciat, detrahat ve quidpiam huic sacro Sanctoque Symbolo, quomodo lectum est, anathema esto. Hæc etiam in Romanis Canonibus actorum huius Synodi comperiuntur ex Epistola Ioannis Papæ Romani ad Photium Patriarcham Constantinopolitanum. Si Oratores Pontificij firmissime asseuerant, se conseruare Symbolum absque vlla additione, tum cum Ioannes Pontifex præfesset, vetantque, ne nouum aliquid addatur, quinimo eos anathemati subdunt, qui demunt, vel addunt. Ergo per illa tempora additio nulla erat. Ergo calumniator pessimus, & sycophanta nequissimus est, qui in Latinos opprobria saeuiter fingit. Non addidisse Latinos ex Photiana hac Octaua Synodo discimus. Vinclarius? in eadem ipsa Synodo refertur ex Epistola Ioannis Papæ ad Photium in Ecclesia Romana seruari Symbolum intemeratum, prout antiquitus traditum fuit, neque in eo quidpiam adiunxisse, aut detraxisse, & si qui similia ausi sunt, eos diuinorum sermonum transgressores censet, & cum Iuda collocat. An non totus ex mendacio factus tuus Photius est, & iniuste, quod non est, crimen appingit Pontificijs? Hæc adnotauimus, vt qualis iste tuus Photius, & quanti æstimandus sit, intelligas. Hinc tractatu nostro singulari prædictam Synodum Photianam reiecimus, vt fallacijs, & fraudibus ex ingenio Photij complicatam. Non sunt ergo Græci æquioribus animis, & maiori cum caritate, & commiseratione habendi, cum toties moniti, receptique locum veritati depulso Schismate non dederint; etiamsi tu eos dignos esse, quorum nos malis indolere, optimum factu ratus, loquacitate importuna occentas. Et hic finis est orationis tuæ ad multas paginas productæ, ad reprobandam Binnia-

nianam appendicem, eamque uti fictitiam, & commentitiam condemnandam. Quod tamen an effeceris, alij iudicabunt. Multa ego tibi libentissime concessi, ut ratiocinandi inscitiam, & nugas tuas planas facerem. Et nunc ut tua hæc fatuitas manifestius appareat, fac ita esse, ut vis; Appendix Binniana sit eментita, falsò a Latinis Georgio Scholario, Gregorio Protosyncello, & Iosepho Methonenli supposita; etiam Ephesij Epistolæ a Latinis confictæ. Collige tu, ne sim ipse molestus. Loquere, prome conclusionem. Ergo quid? Ergo Acta Florentinæ Synodi edita Romæ nulla sunt, & Syropuli Delphis responsa, & veritatis arci insident: vnio Græcorum facta non est, & si facta, non vera. Fundamenta Ephesij euerisa non sunt. Pontificioꝝ excogitata conuulsa. Adde si quid lubet præterea, etiam creditu incredibilia, vel difficillima. Et non vides, te ibi esse, vbi non es, & ibi non esse, vbies? Excludantur Auctores, ergo & quæ in tractatibus afferuntur eodem ipso momento penitus, & rationes omnes, & argumenta effluent? ò magistrum veteris disciplinæ, & seuerioris?

EXERCITATIO XII.

Iustitia in poenis collatis a Deo non ex nostri discursus ratione iudicandam esse. Iustam esse punitionem, quia Deus punit: non quia eas poenas commereamur. Male Creyghtonum iustitiam ex nostris operibus statuere, & iudicare, & non ex Dei dispositione. Molestias & calamitates huiusce vite ad bonam frugem nos deducere, & mentem sanam. Malis bona, & prospera non esse perpetua.

Pag. 30. *S*ed solent homines plerunque imaginatione mala abrepti, in magnorum calamitatum causis assignandis ad occulta Dei iudicia recurrere, & ineluctabiles irarum

rum destinationes . Græcos in Spiritus sancti nomen blasphemos , in ipsa Spiritus sancti solemnī serīa profligatos imperiam omne amississe . Ita in parentis omnium viribus ludunt mortales , dum crimen sibi metipsis in pactum , a suis humeris in Deum amoliantur , quorum iudicia sæpe seua sunt , & precipitata . Quid rei hoc est ? Quid monstri ? Quid prodigij ? An non hic furiarum telis ardentibus a consceleratissimis fratribus compulsus Diuinum numen verbo , linguaque scelestā violat , impurus , execrandusque homo ? Calamitates , noxas , infortunia , inauspicatas ærumnas , a Deo hominibus inflictas , cognoscere ex Deo prouenire ad sananda impia , scelerateque commissa , & conscientix vulnera , hoc est mala imaginatione abripi perditissimi animi ex orco natus Theologus deblaterat . Tu demis occulta Dei iudicia , & ineluctabiles coelestium irarum destinationes . Ipse a puero didici Numinis de rebus humanis prouidentiam summam , qua disponit omnia . Poenas ob delictum commertos arguit , etiam in ira , etiam in furore . Eloquium diuinum est ; Domine ne infurore tuo arguas me , neque in ira tua corripias me . Ne dubites . Bonus es ? felix tibi illucescet dies , vt felicior sis , & luculentior : serenam diei faciem nubes , obducto infortunio , non violabit . Malus ? immissa per Deum calamitate contristaberis ; & tandem te circumspicies , & factis concruciacaberis , vt vel viuens , vel tandem mortuus æternis gaudijs perfruaris . Sed iustus est Dominus . Quis hoc negat ? Quare ergo bonis mala , bona malis succedunt ? Anne tu magis maior es Ieremia ? Vtere eodem Magistro , cap. 12. Iustus quidem tu es Domine , si disputem tecum : ueruntamen iusta loquar ad te . Quare uia impiorum prosperatur ? Bene est omnibus , qui præuaricantur ? Plantasti eos , & radicem miserunt : proficiunt , & faciunt fructum . Prope est tu ori eorum , & longe a renibus eorum . Et Abacuc , cap. 1. Quare respicis super iniqua agentes , & taces ? deuorante impio iustorem se ? Et facies hominis , quasi pisces marii , & quasi re.

si reptile non habens principium. Et ante hos Iob. cap. 21. Quare ergo impij viuunt, subleuati sunt, confortati diuitijs? Semini eorum permanet coram eis. propinquorum turba, & nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt, & pacate, & non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, & non abortiuit: Vacca peperit, & non est priuata foetu suo. Egreduuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant iustibus. Tenent citharam, & tympanum, & gaudent ad sonitum organi.

Agnoscis? Tua hæc sunt; Pag. 30. Sed quota pars hominum pro meritis, vel beneficia reportant, vel pœnas soluunt? Quot inclyti virtute, ac rebus præclare gestis, sub inuidia fortune rotæ premuntur, dum sacrilegi, & rebelles in ipso honoris fastigio omni gloria, ac opulentitate florent? Et ne longius recedam, a nuperri- mo gentis nostræ infortunio, infames nostri perduelles facta contur- atione, sacrum nomen ementita, faces regno subiecere, & omnium quotquot unquam legimus, audiuimus, facinorum tristissima exem- pla edidere: & tamen isti homines viuunt, vegetant, regnant, ra- diant, tam cari suis, quam exteris tremendi: & demum con- cludis; ita in parentis omnium iuribus ludunt mortales, dum cri- men sibimetipsis impingunt, a suis humeris in Deum amoliuntur, quorum iudicia sæpe sæua sunt, & præcipitata. Supra in guber- nandis dirigendisque rebus humanis prouidentiam diui- nam malæ imaginationi hominum, magnarum calami- tatum causas ad occulta Dei iudicia referentium assigna- sti, caue ne posterioribus iustitiam illius iustissimam in- controuerfiam ponas. Hæc tua Manichæorum dogmata sunt, Creyghtone, cum quibus tibi conuenit de multis alijs, illisque pessimis. Petrus Siculus eiusdem cum Pho- tio ætatis de Manichæis; Βροτῶ Θεός, καὶ πάντες ζέμοιμι, καὶ κίνοι: βλασφημῶσι. ἄς εἴπητ' Θεός, καὶ πάντες εἰς γῆν ὑποκλιθήσομεθα, καὶ κίνοι: ὡς εἰς ἐρανὸν τὰς βλασφημίας ἔχουσι γλῶσσας. Tonitrua excitat Deus, & omnes contreniscimus; illi vero diuinitum Numen scelestæ lingua violant. Deus fulgurat, & omnes in terram concidimus, at illi contra cœlum linguas impias vibrant. Non cre-

credis Siculo? Contineat te auctoritas tui Photij, qui docet reformidare coelestes minas, & diuinam prouidentiam reuereri Epist. 117. ad Theodosium Monachum, & Anachoretam; *Μηκέτι οὐδ' ἐκπλήθῃς τοῖς τετολημυθίοις, μηδὲ πλὴν ἐπ' αὐτοῖς ἀνοχλῶ τῷ Θεῷ, καὶ μακροθυμίαν ἐγκατάλειψιν αὐτῷ νέμιζε τῆν ἀνθρώπων. ἔστι εἰς ἀνεπιστάτητον, καὶ ἀπερονοτόν νῦν πτόθεν ἔστι προνοίας θεοῦ. αἰεὶ δὲ τὰ ἡμέτερα σοφῆ τινι καὶ ἀτορρήτῳ, καὶ ἄρ' ἔσθ' ἔσθ' ἄριστόν τε, καὶ θαυμασιώτατον μεθοδὸς οἰκονομία. Noli igitur rebus gestis nimis vehementer percuti; sed nec Dei patientiam, & longanimitatem in ijs tolerandis sic interpretari, quasi rerum humanarum esset derelictio: neque enim per hæc tempora diuina prouidentia rebus præse, aut eas procurare desinit. Nam qui potuit illud fieri? Sed ita est, dispensatio diuina res nostras sapienter, & ineffabili modo supra captum humanum optimum, & mirandum in modum dirigit, Et Epist. 118. Ἐχέεις εἶμαι θανάτου, καὶ ἐστὶν ὀπίσθιόν σου τὸ θαυμασιώτατον καὶ ἄρρητον προνοίας τὸ ἀλάθητον τε καὶ πανεπίσκοπον, καὶ ὅτι καὶ τοῖς δοκῶσι πᾶσι θεοῦ τοῖς ἀτορρήτῳ τινι καὶ ἀπερονοτόν κρείττῳ, καὶ σοφίᾳ τῷ δόγμα αὐτῷ καὶ ἀρρέτῳ σωπερίζοντα φυλάττει ζῆλα, εἰρήμῳ τινα θεῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ τάξιν ἀρίστην καὶ καλλίστην ἐπιπέτα, εἰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις λογισμοῖς ἔστι βλάβος κειμάτων ἀνοχλησίας, καὶ σοφίας ἀδύνατον πελαγῶν ἐκ αἰεὶ πέφυκε γίνεσθαι ἐφικτῶ. Habes ita opinor perspicue, ita ut nihil verius omnino dubites, admiranda, & naturam excedentis prouidentie inobliuiosum, & omniscium, quæ ipsa etiam in rebus ab omni ratione, quæ videntur alienissime abscondita quadam vi, & potestate ineluctabili sapienter iustitiam, & incommutabilitatem suam copulas, & libræ pondera iusta statuminat, & diuinam quandam seriem, & concatenationem in rebus optimam, ordinem & pulcherrimum inueniens, licet hominum ratiocinijs præpter iudiciorum profunditatem inperuestigabilem, & ob pelagus non aduendum, non semper ut obuia arripienda. Et in Amphilocharijs cap. 201. Πῶς δὲ κελύφῃ τῷ καὶ τὸ βίον συμβαίνοντα; ὑπέχουσι τινες τὰ ἀδικημάτων δικαστῶν βίον, ἔχουσιν ἐπιπέτα ἀπὸ ἐσθίου, ἐπὶ ἐστὶ πρῶτα ἐφεσώτα, καὶ λογοθετῶτα,*

κ' ἐδείχθη τὰ ἐπιπλάθαι. ἢ ἴδωκα πολλοὶ δίκας τ' ἀδικώτερον
 πολυτέλειαν. τὸ μᾶλλον ἀποδείξει. ὅτι πρὸς ἑτέραν τινὰ
 πικροτέραν καὶ χαλιπώτεραν σωτηρηθήσεται κρίσιν. ὁ δ' αὖθις
 ἐβίωσαν πολλοὶ τῆς δίκαιων. δέχθη πλὴν προνομία καὶ ζήμβολα
 τ' ἐκείθεν μισθ' ἀποδοσίας. ἀλλὰ καὶ πολλοὶ πολλοῖς ἐσθ' ἔλασαν
 ταραχώρας. καὶ τὸ ἐκ τῆς λίαν ἐπισημίζουσι φιλονεικίας. ὅτι παύτως
 ἡμᾶς ἄλλος ἀναμένει βίος, καὶ κριτέριον ἄλλο, ἐσθ' ἢ καὶ ἀξίαν
 ἰκαστος βεβιωμένων ἀπλείηται τ' μισθόν. *Quomodo iudicanda*
sunt, quæ in hac vita contingunt? Sustinent nonnulli eorum, quæ
in hac vita iniuste egerunt, poenas: iam tenes manifestissimum
documentum, providentiam esse adstantem, & rationem vitæ, &
gestorum reposcentem, & curantem ea, quæ hic sunt. In multis
animaduersum non est de enormibus improbitatibus: hoc maius
documentum est, ad aliud iudicium eos deferendos esse, & atrocius,
& rigidius. Multi iustorum feliciter vitam traduxerunt: Rur-
sus excipe exordia, & symbola futura inibi retributionis. Sed &
multi multis infortunijs vexati sunt: hoc maxime contentiosos muti-
re facit: docetque, aliam nos expectare vitam, & aliud iudicium,
in quo singuli dignam suis gestis retributionem accipient. Vide
plura eiusdem, si tibi animus est, in Epistola 31. ad fra-
tre[m] Tarasium. Hæc Photius. Tu vero, qui Photij studio-
ssimus es; Sed solent homines plerumque imaginatione vanæ
abrepti in magnarum calamitatum causis assignandis ad occulta Dei
iudicia recurrere, & ineluctabiles cælestium irarum destinationes.
Et recurrere in assignandis causis ad occulta Dei iudicia,
& ineluctabiles cœlestium irarum destinationes, est vana
imaginatione abripi, Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hi-
bernæ Regis Sacellarie domestice, ac ordinariæ S. Theol.
Doctor, & S. Burianæ Decane? Sed deplorandum,
ac miserandum est Creightonum S. Theologiæ Docto-
rem, & Sacellarium domesticum Regis, tot annorum erro-
ribus perfungi, vrbes exteras peruagantem, quæ stipis exiguæ opes
per professoriam linguam extrahendi attriuerat. An parum sce-
lus est infidelitas, perfidia, Catholicorum dogmatum
impu-

impugnatio, rerum Ecclesiasticarum oppressio, vitiosarum opinionum disseminatio, iuris diuini atque humani violatio? Hæc semina sunt diuinæ iustitiæ, hæc esca, ac nutrimentum diuini furoris. Sed hæc tela in maculosos, ac perturpes homines eiāculanda sunt, non in eos, qui absque flagitio ætatem agunt, vt est Creyghtonus. Hæc secreta Numinis cum non possint introspicere mortales, non vana imaginatione abrepti, sed diuinæ Maiestatis secretorum admiratione, sed suæmetipsorum inscitiae confessione, ad occulta Dei iudicia recurrunt, & ineluctabiles coelestium irarum destinationes.

Summæ bonitatis est, non solum minutiorum, & singularium rerum commodis, sed quid vtilitas regni, prouinciæ, ciuitatis; quid communis salus, quid tempora, quid Christianæ religionis promotio poscant, prospicere, quæ cum in abditis lateant, & præter Deum nullus sit, qui calleat, vel prouideat, necesse est, si rerum vniuersarum ordinem retroagere nolumus, ad occultas illas, neque nobis notas causas recurrere, quod tu pro tuo in Dei prouidentiam obsequio *imaginatione mala abripi* vocas. Adde, cum Deus agat libere, & nos non alio, quam humano sensu eliciamus, hoc ita faciendum esse, illud impediendum: sic adumbratis cogitationibus deceptos, quod non est, Deo attribuere, ideoque nobis illius pondera incertiora redduntur: neque enim scimus, quid illi conueniat, quid nobis permissum sit; Et hoc non est *mala cogitatione abripi*, sed ingenti vocis contentione clamare, *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius! Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit ei, & retribuetur ei? An & Paulus mala imaginatione abreptus hæc pronunciauit? Dices, sed impie. Qui cum integritate viuunt, diuinorum præceptorum affectæ, dum rebus aduersis cruciantur, & opprimuntur,*
malis

malis cogitationibus abreptos, ad occulta Dei iudicia recurretes.
 Recurrunt quid em ad Deum, optimo consilio, & nimium sapientes, unde etiam si pessimi sunt, doctrinam illam hauriunt ex ipsius *ἀποστολῆς* stirpe generatam, qua, quod opus factu sit, mente concipiunt; quidquid accidere potest, præmeditantur; ferunt modice, si aduenerit; ne quid mali accidat, præuident; si accesserit, fortiter ferunt, que apud quosque improbantur, angores & molestias libentissime tolerant, & in aduersis agitandis exquirendisque promptum solatium, & perfugium possident. Quis ad hanc scholam infortuniorum, & mercaturam vitæ felicissimæ profectus, inanis vnquam redijt? Quæ nobis videntur aduersa, a Deo immissa, si mala cogitatione non abripimur, beatissima vita in angustijs ipsis perfuemur. Quare lacrymis conficeris? Si lacrymæ dolorum essent medicamentum, ad dolorem profligandum, quanti lacrymæ redimerentur? Rerum asperitate excruciaris, at interim sapis, & homo fis. Inspicis aliorum damna, tua pacate fers. Conuitia si tolerabilius pateris, in conuiciatorem redundant. Cauendum tibi est, ne mala natura sua minora, maiora per te ipsa facias. Mortuus est ex necessarijs quispiam? comploratu prosequere, sed modum tene: nanque si fingas tibi, eum non intuebor amplius, iam vita tibi nulla est: spes tua atque subsidiaria supellex occidit. Indignum o Deus hancine vitam! Hæc si repetis, præter præsentia alia mala tibi colligis. Mala si bene tuleris, fient bona, sic vir viro præstat. Noxæ omnibus, vel euenere, vel venturæ sunt. Eris fortunatus, si quod euenit minimum feceris. Angustias pectoris si non sustinueris, nullum ex tempestate fluctuanti modum impo- fueris. Quid præterea? pestis, perniciës, crux mala, calcaria sunt, quibus concitatur terrena hæc moles ad deportandum animum celerius ac felicius ad præmium, ad gloriam. Oleum, quo inunguntur palæstritæ, vt viribus aduer-

aduersarium eludant, disijciant, & tandem insigni diadema euinciant tempora.

Non est ergo, quod turberis, Pag. 30. *tot inclytos virtute, ac rebus præclare gestis, sub inuida fortuna rota puniri, dum sacrilegi, & rebelles in ipso honoris fastigio omni gloria, & opulentate florent. Adhuc cæcus, & mala imaginatione abreptus, non discernis occulta Dei iudicia. Nuperrimo gentis tuo infortunio te oculatiorem reddere potuisses. Vbi sunt infames illi tui perduelles, qui facta coniuratione faceres regno subiecere? Recõle, quæ de Assure audiuit a Domino Ezechiel cap. 31. Ecce Assur quasi Cedrus in Libano pulcher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, & inter condensas frondes eleuatum est cacumen eius. Aqua nutriunt illum, abyssus exaltauit illum. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius, & riuos succi emisit ad vniuersa ligna regionis. Propterea eleuata est altitudo eius, & eleuati sunt rami eius præ aquis multis. Cumque extendisset umbram suam, in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia coeli, & sub frondibus eius genuerunt omnes bestia saltuum, & sub umbraculo illius habitabat coetus gentium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arborum suorum: erat enim radix illius in iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei, abietes non adequauerunt summitatem eius, & platani non fuerunt æqua frondibus illius: omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini eius. Quoniam speciosum feci eum, & multis condensisque frondibus: & æmulata sunt eum omnia ligna voluptatis, quæ erant in paradiso Dei. An dici potest sublimius? excelsius? Annon paria Numini imperat? Neque enim negatur illi diuinitas. Quis Cedrum non diceret, in tot rebus secundis securitate parta, non perennaturum? Sic crederet, qui mala imaginatione abreptus ad occulta Dei iudicia non recurrit. Sed aduerte auspiciatus iste fortunæ impetus frondes sunt, quæ cito exsiccate ad terram accident. Rami vel leuissimo ven-*

to

to dimoti discidentur . Quo excelsior altitudine, eo ventis, turbinibus, gelu, obnoxior erit, & fulmine ictus concidet. Aquæ illius nutrices fluentes, ac refluentes, inconstantia ipsa inconstantiores, & cito putrescentes si stagnant, perpetuo agitantur nec in eodem loco immorantur. Umbra habitatio gentium quam primum euanesceat. Radix illius iuxta aquas nullam firmitudinem sibi pollicetur. Atque adeo felicitas similis non sibi constabit, nec cubo stabili innixa permanebit. Non credis? Discito ex eodem Propheta, qui finem illius enarrat. *Propterea hæc dicit Dominus Deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine, & dedit summitatem suam virentem, atque condensam, & eleuatum est cor eius in altitudine sua, tradidi eum in manus fortissimi gentium. Faciens faciet ei iuxta impietatem eius. Eieci eum, & succident eum alieni, & crudelissimi nationum, & projicient eum super montes, & in cunctis conuallibus corruent rami eius, & confringentur arbuta eius in vniuersis rupibus terræ; & recedent de umbraculo eius omnes populi terræ, & relinquent eum. In ruina eius habitauerunt omnia volatilia coeli, & in ramis eius fuerunt vniuersæ bestia regionis, &c.* Et contractius David Propheta Psal. 37. *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut Cedros Libani. Et transiui, & ecce non erat: & quasiui eum, & non est inuentus locus eius.* Ad quod respexit Procopius in Esaiam; *Qui altum sapiunt, grauem & inexpectatam ruinam patiuntur.* Theodoretus in Psalmos; *Vidit enim magnis David & finem regni Saulis, & stragem tyrannidis Absalonis, & superbiam, atque interitum Naas Ammanite, & cum fastu mortem Goliath alienigenæ, & aliorum præter hoc non paucorum arrogantiam, & superbiam, & ultimam perniciem. Merito igitur illorum felicitatem sterilibus arboribus comparauit. Vanos autem esse dicit non solum ipsos, verum etiam eorum loca, per hæc autem memoriam significauit.* Experientia edoctus, somni abstinentissimus, hisce meis oculis vidi, ideoque oculatus, non ex mala imaginatione testor, Principem superexaltatum, & eleuatum super

super Cedros Libani, reliquas alias arbores superantes; sed in ipso visionis actu momentaneo; & ipso progressu, & transitu abrupte corruit, & euersus funditus euanuit, vt iam non amplius sit. Multusque in opere conquisiui illius maiestatem, dignitatem, supercilium, Principum gratiam, magnatum fauorem, externorum obsequia, subditorum cultum, opes, diuitias, quibus sibi nunquam desituram perennitatem promittebat; & nulla vidi. Extincta sunt omnia, ad nihilum reciderunt, ita vt nec loci, in quo pedes fixerat, & tyrannidem exercuerat, vestigium appareat; tantum abest, vt illis dilapsis superstes ipse, & inconsumptus remanserit. I ergo nunc Creyghtone, & circumscripto, ac vertiginoso tuo cerebello Dei secreta, & illius prouidentiaæ arcana exagita, & occultas causas comminiscere. Tu tamen tui oblitus, nec tenax propositi, quæ supra de mala imaginatione circa occulta Dei iudicia sacrilega impietate profuderas, monitus tandem a domesticis infortunijs, causas infortunij tibi patentes, & nemini non notas, quas nos supra diximus, tacitus præteriens, ad secreta Dei recurris. Pag. 30. *Quare Dei secreta Deo permittenda censeo, cuius naturam immensam vt nostra ingenia non assequuntur, ita nec imperuestigabilem prudentiam in decretis suis populorum vsui dispensandæ circumscripta, & vertiginosa cerebella non comprehendunt.* Recte iudicas. Ego etiam Dei secreta iusto Dei iudicio permitto, ita tamen, vt siue bona siue mala eueniant, summæ suæ prouidentiaæ siue iustissimo arbitrio accepta referam, neque curiosius inuestigem.

EXERCITATIO XIII.

Inter vicinos fere nunquam conuenire. Quare non mirum si inter Græcos, & Latinos dissidia, & odia exorta sunt. Varias ob causas Schisma Photij, & Cerularij easque meras temporales,
 Dd nullam

nullam ob dogma . Litem inter Pontifices Romanos Nicolaum, Adrianum , & Photium , & Ignatium fuisse civilem , ut sepeffime fit inter Episcopam , & Episcopum . In rerum humanarum perturbationibus diuinam prouidentiam conspici . Translationis Imperij a Græcis ad Romanos causa .

Pag. 31. **G**racis a primo gentium satū , nunquam bene conuenit cum Latinis . Seu quid in istorum hominum indole haberet auersum , & colluctans , seu ex multiplici administratione tam civili , quam Ecclesiastica , utraque gens nimis ferociter emulandi studium prensaret : inter eos ubique intuta fides , & discors animus . Supra non inuitis manibus dedi , & nunc etiam esto , vicinum a vicino , alieno ut plurimum esse animo , & mutuis concertationibus discordias exercere , & litigia de possessione agrorum , urbium mutua odia contrahere : sæpe etiam armis ad aliena , & quæ sua non sunt , occupanda digladiari , & , quod omnium pessimum est , ad internecionem alternis vulneribus confici . Et videtur quodammodo natura comparatum esse , ut vicinus populus proximum vicinum alterum , æmula ambitione exerceat . Ne longius vager , Philippus Cominæus non longe petitis clarius ostendit : Gallis nanque , inquit , oppositi sunt Angli , Anglis Scoti , Hispanis perpetua quadam similitas intercedit cum Lusitanis . Italia Principes magna ex parte detinent possessiones nullo ferme titulo , & acerbè suis imperant . Ijs aduersantur reliqua potentiores ciuitates , Venetiæ , Florentia , Genua : nonnunquam etiam Bononia , Sena , Luca . Aragoniæ Reges oppugnantur ab Andegauorum Ducum familia . Mediolani , & Insubria Vicacomites ab Aureliana domo . Venetis sunt infestissimi Principes Itali , & Florentini . Senenses autem , & Genuenses oderunt Florentinos . Genuates laborant , & diuisi sunt ciuilibus factionibus Fregosorum , Adornatorum , & Auriorum . In Germania magnæ sunt inter Austriacam , & Bauaricam domum emulationes , & qua sunt ex Bavaria Ducum stirpe nata familiae inter

inter se dissident. Austriacis Principibus graue est odium cum Heluetijs. Impugnantur a Clūensibus Geldri, & hi valde sunt iniqui Inliacensibus. Quæ sunt ad Oceanum Germanicum, & Balticum mare Ciuitates bella sæpius gerunt cum Dania Regibus. In Germania plurimæ sunt arces, & Castella munita, quæ res licentius agendi multis occasionem præbet. Populi Asiæ, Africaeque dicuntur inter se non minus quam nos, imo turpius aliquanto dissidere: Nam in seruitutem se pertrahunt ipsi, seque inuicem nostris hominibus venundant: & videmus quam multi quotidie ad Lusitanos deportentur. Quinimo vnus etiam populus diuersis factionibus inter se scinditur, & mutuis cladibus ad internecionem vsque committitur. Vide quæ de Guelphis, & Gibellinis narrat Paulus Æmilius; quæ damna inde euenerint, prosequitur Ioannes Riccius Louaniensis rerum Francicarum Decad. 2. lib. 7. & alij. Hinc Thucydides lib. 4. Περὶ τῆς ἀσυνέτητος πάνσι τὸ ἀντίπαλον, καὶ ἐλπίθερον καθίσταται. Bonum ac malum hominibus proficisci- tur a vicinis. Et Demosthenes contra Callidem de fundo. οὐκ ἔστι πρόσθετο μολυσσιος, quam vicinum auarum atque iniustum habere. Et permitum politicis hominibus videbitur, si duæ hæ nationes in orbe terrarum Principes, scientijs instructissimæ, ingenio sæcundissimæ, conditionibus dif- functissimæ, omnibus belli militiæque artibus eminentissimæ, sibi e proximo, ambitiosa æmulatione, & lingua contentiosa certarint, & armis hostilibus contende- rint, & mentis acumine infestissimo conflixerint: eo- que magis, ac magis dissidium accreuerit, cum ab altera sibi regna sublata, prouincias ereptas, vrbes euersas, ca- stra demolita, immani hominum strage, & rerum fami- liarium nunquam pensabili excisione rapina ferroque subducta conspexerit, quæ uti præferocius atque hosti- lius euenerit, eo acerbiora odia, & inclementiores simul- tates excitarunt. Et cum non possent armis Græci, lin-

gua ; qua pollebant, noxiam vlcisci, & iniurias persequi, animum induxerunt, & cum non possent alio pacto, quod non erat mendum, vti mendum in dogmate arripien-tes, in Latinos insurrexerunt, & impensius debacchati sunt. Planæ sunt de eorum litigiosis altercationibus historiae, neque enim de agris, & regionibus, sed de gloria & primatu in contentionem atque discrimen, non antiquis temporibus, & ante Photij ætatem tantum, sed subsecutis etiam venere. Id omnibus exploratum est.

Sed quid hoc est ad dissidia Ecclesiastica comprobanda? Etiam dum de processione ex Filio agitur Spiritus sancti, non de dogmate solum sed de temporali negotio concertatio fuit. Certatur inter Photium, & Ignatium, præmium est Patriarchalis thronus. Photius Imperatoris Bardæque fraudibus expulso Ignatio occupat. Nicolaus cognita causa Photium pellit, restituit Ignatium. Photius ægre ferens expulsionem in Nicolaum inuehitur, & additionem in Symbolo obiectat. Mortuis Nicolao, & Adriano, a Ioanne superstite, & Ignatio itidem mortuo, antequam de dogmate discuteretur, procurante Basilio Imperatore expulsus Photius conuiente Ioanne Thronum recuperat, & in communionem cum Ioanne redit. Dissidij ergo causa non erat dogma: nam si dogma fuisset, qua ratione reconciliatus fuisset cum Ioanne, ante quam hæresim Ioannes abiurasset? Non ergo dogma fuit causa dissidij, sed ambitio: male enim conuenisset, & contra Canonum præscripta Catholicus cum hæretico. Id quoque præstitum est, cum Cerularius, & Anchialus redintegrata quæstione de processione Spiritus sancti ex Filio dissidium renouarunt, quod fuscè prosequitur Veccus, Georgius Metochita, alij, & nos pluribus locis ex ipsa historiarum serie petitis testimonijs demonstrauius.

Pag. 31. *Quin & aliud in ea perplexa temporum momenta incidit, quod vtriusque Ecclesie querimonias auxit, de iurisdictione*

Ætione in Bulgaros fidem Christianam recenti confessione amplexos, cui culmini subijceretur, Papæ, an Patriarchæ? Mota quæstio est de Bulgaris ad fidem tum primum conuersis inter Nicolaum Pontificem, & Photium. Nicolaus eos sibi asserbat, & merito, homines intra suam Diocesim collocatos, ex præscripto Ecclesiasticæ quinque Patriarcharum iurisdictionis, intra cuius fines concludebatur. Photius per potestatem Imperatoris, & uti vicinior per oppressionem Nicolao eripiebat. Seculare dominium nunquam Pontifex sibi procurauerat, de Ecclesiasticis tantum, & Sacramentorum administratione quæstio erat. Photius, ut causam vrgeret, vna, & secularia, & Ecclesiastica immiscens, quasi Imperatoris comodis non suis consulere, iura Pontificis, quæ non attinebant ad iura Imperij, eneruabat: sicque condensati ad aciem iura Pontificis eleuabant. Sed inique. Quo enim iure poterat Photius Diocesim Pontificis incurfare, ditioni, imperio, potestatique Pontificis subiectus? Puto te non nescire, quæ sunt iura inferioris erga superiorem: huius sunt, iubere, mandare negotia, ad nutum dirigere, contumaces punire: illius in omnibus obsequi, aure facili accipere imperia, ad nutumque illius præsto esse. Byzantium, antequam in Patriarchatum eueheretur, sub Heracleensi inter Episcopos numerabatur. Idque ut designaretur futuris omnibus temporibus, ab Heracleense consecrandum fore censuerant. Quoniam postmodum pacto factum sit, ut Constantinopolitanus ante Romanum priores partes habeat, dicent, qui rerum Ecclesiasticarum ordinem ab initio Ecclesiæ positum, nondum callent. Culmen a Christo tributum est Romano, si Christi præceptis standum est; Constantinopolitanus iugum accipit, Romanus imponit, aduersus quem nec portæ inferi, nec Imperatoria Maiestas, nec vlla alia vis præualere ad finem vsque seculi poterunt. Ecclesiam suam dirigendam, & animos

mos

mos fidelium in fide confirmandos, non Imperatoribus; vel alijs ex seculo, sed Petro commisit, & similis præeminentia in illius successoribus, Romanis nempe Pontificibus, propagata est. Quare cum de extensione Diocesis mera ciuilis quæstio est, inter duos Ecclesiasticos, vt sæpe numero contingere solet, non potuit esse dissidij Ecclesiastici causa. Quare aliud quippiam opponendum est. Et patet euidentissime: nam restitutus Ignatius a Romano eandem de Bulgaria iurisdictionem litem mouet, & in illius gubernationem etiam renitente Romano, & expostulante sese intromittit. Clamant adhuc acres nimis literæ Ioannis, eidemque excommunicationem, & depositionem a Patriarchatu denunciant, nisi intra triginta dierum spatium, inde reuocaret omnes Episcopos, & Sacerdotes eo missos, & ab omni moda eiusdem prouinciæ administratione desisteret. Et nihilominus non solum a suis Græcis, sed etiam a Romanis inter Sanctos relatus colitur, & memoria eius scripto die in Martyrologio summa cum laude acclamatur. Et animaduertit accuratissimus Annalium scriptor; quamuis ista ab Ignatio impleta, minime inueniantur, eundem tamen semper vsque ad obitum, & post obitum in Catholica, & Romanæ Ecclesiæ communionem fuisse retentum, demonstrant eiusdem Ioannis plures Epistolæ ad diuersos datæ post illius decessum. Neque est, quod ob litem hanc Ignatium animo fuisse in Apostolicam Sedem in senso quis existimet, cum quæ iuris esse putaret suæ Ecclesiæ, defendere, iuramento teneretur obstrictus, etiam dispendio æternæ vitæ.

Pag 30. *Oportandum quidem esset, si cum diuina Maiestatis benignitate constaret, ad constituendam in hominibus honeste vitæ disciplinam, vt nocentes poena, & pios premia a tergo sequerentur. Ambiguam habens, in dubio ponis diuinam prouidentiam; & legum laqueis, & statutorum vinculis Numen liberrimum, solutissimumque constringis. I, doce tu umbra,*

umbra, minusque quam nihil, ipsissimam sapientiam, uti res humanæ gubernandæ sunt. Sic proficiunt, qui se a Catholicæ fidei cursu retrahunt, & ad religionis Reformatores recurrunt, ut non Principibus, & rebus publicis tantum, sed etiam Numini ipsi ausu temerario leges præscribant, a quo, si non obedierit, poenas expetant. *Ut nolentes poena, & pios præmia a tergo sequerentur. Et hæc quasi certa imago dispensandi diuini Numinis iustitiam, ac bonitatem nostris oculis perpetuo contemplandas exhiberet. Vel admittenda tibi est prouidentia, vel penitus e medio tollenda.* Augustino decernente lib. 5. de ciuit. Dei cap. 9. *Confiteri esse Deum, & negare præscientiam futurorum apertissima insania est.*

Principium illud est. Si Numen est, quo vniuersum hoc regitur, quare improbi inualefcunt, quare prosperantur, quare virtutis, & innocentia cultores opprimuntur, ad gubernantem prouidentem pertinet, improbos pennis, & varijs infortunijs, minimum ut ita dicam monimentis bubilis, uti pueros admonere, procurare, ne pios angoribus suffocent, ut sese emendent, ut ad prudentiam redeant. Cum enim illi dominantur, dicebat ille, in aliorum fortunas impune inuolant, alienos toros violant, omniaque pro sua libidine gerunt. In hac ita infortunata, ac deformata ciuitate, quis diceret gubernatorem esse sapientiam, & prouidentiam! Hæc ex tuis sunt, ut prouidentiam Numinis e medio tollas. Tua, inquam, sunt, qui vno tantum fine, humano nempe, & politico cum hac vita caduca, & momentanea conflictaris: finis vero potissimi generis humani, quæ est æterna tranquillitas vna cum ipso Numine consequenda, nulla te cupiditas tenet. Et iudicem humanum cum diuino confundis, cuius muneris est, ut res omnes suis facultatibus instructas sinat ad certum tempus ferri suis motibus, ut sponte ad virtutem, non necessitate coacti feramur: ut dignitas æterni præmij tantis calamitatibus coëmpta plenius eluceat; & poena impiorum graui-

grauissima æterna nempe supplicia caducam hanc felicitatem exciperent. Ut plures oriantur virtutis cultores, & hominibus etiam sceleratis, si pœniteant, pateat aditus ad salutem: ut per illos virtus iustorum exerceatur, & illustrius appareat, & speciosiori corona cohonestetur: ut temporalia bona probis improbisque communia parvipendantur: ut diuina benignitas lente procedens ad vindictam, dum peccatores ad pœnitentiam expectat, magis commendetur, quæ etiam aliquando delinquentes seuerissime punit. Hinc colligunt Pontificij hanc prouidentiam, quæ tantam perturbationem in rebus humanis permittit, esse perfectissimam, & summa ratione subnixam. Illa enim perturbatio ordinis est temporalis, & quasi momentanea, breuique æterna quiete, & *Græciæ* communicabitur. Qui hoc considerat, non solum hac rerum humanarum iactatione non offendetur, sed admirabitur, & laudabit diuinam prouidentiam, quæ tam sapienti consilio illa permittit. Et tandem illud tibi a me habeas Creyghtone. Numen uti iustissimum, & integerrimum est, & ipsa *ὡς ἡ δίκαιος*, ita & iudicia eius iustissima atque integerrima sunt. Sed punit immerentes, antiquæ religionis exemplaria vexat, sanctiores ad vltimum vsque vitæ spiritum necibus immanissimis tradit, loca augustissima profananda prodit, & e contrario sacrilegos, ac nefarios prosperat, ditat, euehit, sustentat: ut rapiant, depeculentur, trucident, laceratosque omnibus, quæ corpus vltimum pati potest, supplicijs suis studiosissimos interficiant. Durum tibi videtur, & auditione ipsa execrandum, vtrumque tamen ipsa iustitia iustius est. Neque enim quod nostra existimatione iustum est, ex veritate iustum item est: sed quia id Numen efficit, vel permittit, ideo iustum, & integrum est, & pijs hominibus pergratum accedit. Id ipse magistris diuinis eloquijs, Doctorum Ecclesiæ decretis, quos & veneror,

ror,

ror, didici. Tu, qui alias longe es, & quem res diffociales oblectant, non tantum ea reijcis impudenter, sed, quod horrendum dictu est, diuinam omnipotentiam, ac iustitiam æque ac si sub lege, & iudicij tui potestate caderet, ausu temerario, & proiecta fronte legum laqueis constingere niteris, alga vilior homuncio.

Optandum quidem esset, si cum diuina maiestatis benignitate, constaret, ad constituendum hominibus honesta vite disciplinam, ut nocentes poenæ, & pios præmia a tergo sequerentur. Optandum est, si bene sapis, & Christo nomen dedisti, ut eius voluntas sicut in Cælo, ita fiat & in terra, & suum sortiatur effectum, excipianturque siue poenæ, siue præmia, ut illi placet, sedato & tranquillo animo. Quidquid enim siue bonum, siue malum adfuerit, si moderate feratur, & datori gratiæ agantur, habebuntur omnia, quæ corporis, & animi bona dicuntur: secus mala illata peiora, si non moderate tuleris, si non corpori, saltem animo accedent.

Pag. 31. *Ante nonum salutis mundo parta seculum vertens, & tempora Photiana nunquam efferbuere: quasi eousque idoneo duce potius, quam promptis ad preliandum animis deslituerentur. Tum vero clamore sublato omne nomen Græcum, in Latinos coniurarunt, & quidquid utrinque inerat feralis odij in medullis conceptum, impigre effuderunt. Et dices magnam ieunitatem artium non esse in Creyghtono? Quis negauerit multo ante tempora Photij clamore sublato Græcorum nomen in Latinos coniurasse, & odium ferale in medullis conceptum foras effusum? Causas transferendi imperium a Leone ad Francos alias atque alias, veras nihilominus de Parietinis Lateranensibus Dissertatio historica in conspectum omnium profert. A Gregorio Secundo Imperatores Orientis iura Romanæ Ecclesiæ occupauerant, & religionem Catholicam pessum dederant, & Pontificum defensionem neglexerant; quos licet ob hæresim Roma-*

na Ecclesia statim proſcripſerit, attamen modo libertate literarum, modo legationum auctoritate, modo publicis Synodorum congreſſibus, ab errore illos deterrere, & ad veritatem allicere ſtudit annos perpetuos quinque & ſeptuaginta, & Italiae populos tum defectionem parantes, quo ad licuit, in officio continuit. Tandem Gregorius Secundus vbi Leonis Auguſti ſenſit contumaciam, & exercitatum impietatem, Romanum Senatum, Italiamque Sacramento liberavit: quod factum quidquid alij dicant, Theophanes homo Græcus, itemque ſanctitate apud Græcos conſpicuus, & antiquus ſcriptor videtur laudaffe. Γρηγόριος ὁ πρῶτος, καὶ Ἀποστολικὸς ἀνὴρ, καὶ Πέτρος τῆς Κερουραίας συνιδρυτὸς λέγων καὶ πράξει δὲ ἀλάμπων ἀπέστειλε Ρώμην καὶ Ἰταλίαν καὶ πᾶν τὸ ἑσπερία ἢ τε πολιτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπακοῆς Δέοντες, καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς βασιλείας. Gregorius ſanctiſſimus, & Apoſtolicus Vir, Petri Coryphæi confessor, verbo & opere illuſtris, Romæ, Italiae, ac totius Occidentis terminos cum ciuiles, tum Eccleſiaſticos a Leonis obedientia, imperioque abduxit. Inde poſtmodum Imperatores Orientis Pontificibus inimicitias denunciarunt, apertoque odio in eos ſauierunt; adeo vt Leo Iſauricus minas illas iactare ſoleret, Ἀποσθῆν ἐν Ρώμῃ, καὶ τὴν ἀγίον Πέτρον τῶν εἰκόνα καταλύσω, ἀλλὰ καὶ Γρηγόριον ἢ ἐκεῖσε ἀρχιερεὶα διεδεμῶν ἀνακορίσω. Romanam mittam, & imaginem Sancti Petri confringam. ſed & Gregorium illic Pontificem in vinculis adduci curabo. Quæ cum non e ſententia ſucceſſiſſent, in Pontificem armatam manum inſtruxit, quam Gregorius Catholicorum populorum armis fretus plane contempſit. Quid vero de alijs Pontificibus dicitur? Cum Leone III. Nicephorus Imperator Patriarchæ Conſtantinopolitano amicitiam interdixit, neue ad eundem, vt Theophanes ait, Συνοδικὰς de ſua fide ac religione daret Epiſtolas, qui etiam contra ſccleratorum coniurationem Irene pienciſſimæ alioquin Imperatricis opem implorauit, nec obtinuit Græcorum etiam

etiam testimonio; quin imo paulo post dicta Irene Theodotum Longobardorum Regem, Catholicæ pietatis desertorem ad Leonem Isauricum transfugam in Italiam remisit contra Carolum Ecclesiæ Romanæ defensorem. Iura denique Ecclesiæ Romanæ tum sacra cum ciuilia ab Imperatoribus occupata a Constantino, & Irene Adrianus primus repetit. Nam cum omnia Patriarchæ Constantinopolitani causa Orientis Cæsares nihil prætermitterent, quod ad eius ampliandam dignitatem faceret videbatur; utque eidem, cui nulla pridem, vel exigua prouincia erat, Diocesis esset quam amplissima, ditioni eius adiungendum curarunt, quidquid ex finitimis Romanorum Pontificum prouincijs detraxissent. Principio quidem vicinas ademerunt Thraciæ vrbes, olim in albo Diocesis Romanæ descriptas, deinde Theßalia, tum Peloponesi, postea Illyrici, demum Siciliæ, & Calabria: præterea censum in annos singulos Ecclesiæ Romanæ ab Imperatoribus antiquitus pensum in Cæsarianum ærarium intulit Leo Isauricus, ut non liberalitate maiorum suorum, & beneficentia Romanam Ecclesiam priuaret, sed nominibus fraudarit, debitaque pecunia. Ideoque Adrianus Pontifex Constantinum Imperatorem repetundarum lege teneri affirmat, eidemque non reddenti patrimonia proscriptionem interminat Epistola ad Carolum, quæ cum *ἐκπαλα* ab antiquo solui consueuisse scribat Theophanes, antiquitatem longissimam, & penultimate Christianorum Cæsarum indigitare videtur. Quæ cum nec Adriano tum poscenti, nec postea successoribus, reposita Nicolaus primus septuagesimo post anno a Michaële Imperatore repetens, singillatim nominat Calabritanum, & Siculum. Ita enim Leo Isauricus Ecclesiæ Romanæ patrimonia, quæ nondum in Longobardorum potestatem venissent, sed ipse in sua teneret, vexare libuit, ubi ipsum non licuit vlcisci Pontificem pro sui animi sen-

rentia. Hinc manifestum remanet, patrimonia Ecclesiæ Romanæ, quæ in suam rem conuerterat Leo Isauricus, a Pontificibus suo, bonoque iure olim exacta, illaque occupantes sacris interdictos, imperioque ab iisdem spoliatos: contra vero ad supremam Christianæ Reipublicæ dignitatem Carolum Magnum euectum, quod alias prouincias suis armis vindicatas, & eas, quæ patrimoniorum nomine censebantur, exceptis quæ in Sicilia, atque Calabria prouincijs essent, Pontificibus reddiderit. Ad quæ recuperanda licet ipse iam pene castra moueret, suaderetque; id Leo Tertius tamen Vir sanctissimus iurium Ecclesiæ suæ iacturam pati potius habuit, quam vllam Imperij in Oriente bone constituendi operam prætermittere, tantum abest, vt odio aut fauore Carolum Augustum consalutandum curauerit. Ob hæc igitur adempta Patrimonia, hostilemque animum, & hæresis notam, quos Adrianus primus ab Ecclesiæ communionem submouere constituerat Imperatores Orientis, hic Leo successor iure, & merito spoliavit Imperio. Et tu nescio vnde deprompta hic pro comperto affers; *Ante nonum salutis mundo partæ seculum vertens, & tempora Photiana nunquam efferebuere, quasi eousque idoneo potius duce promptis ad præliandum animis desituerentur. Et; tum clamore sublato omne nomen Græcorum in Latinos coniurarunt, & quidquid vtrinque inerat feralis odij in medullis conceptum, impigre effuderunt.* Hæc etiam postrema a rei veritate quantum distant de vnione vtriusque Ecclesiæ, etiam post tempora Photij, si ipse a recta ratione non distas, nullo negotio discere poteris.

EXERCITATIO XIV.

Epistola Encyclica Photij pro varietate temporis varie immutatur a Græcis. Numerandi apud Græcos recentiores nota a Creyghtono ignorata. In Encyclica Photij nulla habetur Nicolai mentio.

tio . Additionem in Symbolo non fuisse causam Schismatis . Nunquam Photium dedisse Nicolaum auctorem additionis . Tempore Photij Romanos Pontifices iura sua exercuisse in Orientales Ecclesias , quorum autoritas nulli iurisdictioni externa est obnoxia . Male a Creyghtono peti præsidia ad probandum innocentiam Photij , cum contrarium ex eo eliciatur . Photium maledicum in alios male audire iustum esse , & æquum : Non semper eum veracem esse : scripta illius commentitia in Sanctos Ignatium , & Nicolaum . Et propter illa indigna querimonia Creyghtoni , sicuti & Montacutij , & Luteri de alijs .

Pag. 31. **V**T nulla magis vacors assertio videri possit, quam ista Andrea Photij in sexta Sessione huius Synodi, qui palam dicere non erubuit Patriarcham Photium, cum quibuscunque poterat conuictis in Ecclesiam Romanam, & Pontificem debaccharetur, huius additionis ad Symbolum in tota Encyclica mentionem nullam fecisse; certe nec debuit, nec potuit Græcus homo, & in Latinis non male versatus ignorare. Esto. Lapsus sit memoria Andreas. Quod in disputationis illo feruore condonari poterat. Tu causam componis non æquus iudex. Videbimus, an obtineas. Sed ante alia corrigendus a te est error in laudanda Sessione Concilij: exprimis enim non numeri nota, sed syllabatim sextam, quæ septima est. Et ne errorem in Typothetas remittas, lapsum tuum confirmat sequens pagina, in qua denuo ex sexta affers, quæ ex septima sunt; Quod Ephesinus Præsul Iuliano Cardinali in eadem Sessione sexta dicere non dissimulauit. Quare bis in eodem falli extra ferulam non est, & potissimum cum ex ignoratione notarum, quibus numeri designantur, error contigit tibi, qui tam accurate scribere profiteris. Græci post Heroica illa tempora, & antiquissimas numerandi notas, vt ex Epistola nostra ad Carolum Moronum de Cryptographia recentiorum Græcorum obseruabamus, ipsas literarum notas, vt iacent, nulla detra-

sta

etā vsurpabant, quæ finiebantur numero quarto, & vi-
 cesimo, cum non vltra literariæ illæ notæ prætenderen-
 tur, ita vt α vnum, β duo, tria, ϵ quinque, notaret,
 & sic de alijs, & hoc modo libris numerum præfigebant,
 vt videre est apud Laërtium: sic Homeri libri, & Rapsod-
 iæ ijsdem ipsis literis, suppresso alio numero indicaban-
 tur. Cum vero hæc numerandi ratio non sufficeret, alia
 veluti facilior, atque numerorum expressior admissa est,
 ijsdem literarum notis retentis, & in certas classes distri-
 butis. Prima est vnitatum, quam claudit δ . Secunda
 Decadum, quam claudit π . Tertia centenariorum, quam
 claudit ω . Veruntamen cum ad hosce numeros com-
 plendos literæ ipsæ non sufficerent, cum sint octo tan-
 tummodo, in quacunque classe extranea vna assumpta
 est, quibus defectum suppleuit antiquitas, nempe, ς .
 ζ . η . Vnitatis ϵ . Decadis δ . Centenariorum ω . Harum
 itaque adiectione enneades istæ literarum numeros om-
 nes exprimunt: nanque ϵ . notat sex, δ . nonaginta, η .
 nongenta. Et sic ratio numerandi suum curriculum con-
 ficit, & experti omnes non alium sequuntur numerandi
 modum. Tu homo nuperus, & nouitius, e consueta
 Græcorum numerandi ratione exiliens, ad antiquorum
 parum caute deflexisti, & reiecta in vnitatis nota adiecta
 ad literam subsequenter ζ profilijsti, ideoque sextam lo-
 co septimæ intrusisti. Sed error abs te commissus excusa-
 ri non potest, cum tuum hunc Syropulum sæpe-sæpius no-
 tam illam, qua sexta notatur, ad discrimen septimæ,
 qua ζ , præeuntem habeas. Sic apud te confunduntur,
 atque inuertuntur omnia. Et licet hæc puerilia sint, omni-
 busque etiam sciolis obuia, nihilominus indocto atque
 procaci Theologo tradendæ erant numerorum notæ.

Inueheris postmodum in Andream Rhodium, Pag. 31.
 Qui palam dicere non erubuit, Patriarcham Photium cum qui-
 buscunque poterat conuictis in Ecclesiam Romanam, & Pontifi-
 cem,

cem, debaccharetur, huius additionis ad Symbolum in tota Encyclica mentionem nullam fecisse. Certe nec potuit, nec debuit Græcus homo, & in Latinis non male versatus ignorare. Eo ipso modo, quo potuit, & debuit in Græcis non male versatus, ut præsumit, & in Latinis purus, & merus Grammaticus Creyghtonus ignorare, in eadem ipsa Epistola Encyclica Photium additionem ad Symbolum præscribere, ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem, cum in ea nullam mentionem de addente Nicolao fecisset. Verba Photij in ea Epistola. *Sed neque hoc tantum impie agendum illi decreuerunt, verum etiam si que est malorum summa, & apex, ad hunc deducti sunt. Præter enim absurditates, quas supra recensuimus sacrosanctum etiam Symbolum, quod ab omnibus Synodicis, & Oecumenicis calculis infrangibilem vim habet, & auctoritatem, spurjis & falsis quibusdam disceptationibus, & alienis rationibus, & audacie quodam excessu adulterare non dubitarunt. O mali Dæmonis artes! Spiritum sanctum non e Patre solum, sed etiam ex Filio procedere nouiter docentes. Quis unquam talem vocem ab ijs, qui alias impie sunt locuti, prolatas audiuit? &c.* Vbi hic Nicolaus, ut introductor impietatis accusatus est? Quare habeto tibi ea, quibus Andream admordes. Epistola extat in decimum Annalium inserta a Baronio. *Ut nulla magis vacors assertio videri possit, quam ista tua, qui palam dicere non erubescis, Patriarcham Photium cum quibuscunque poterat conuiijs additionem in Symbolo ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem fuisse. Sed Andreas Rhodius non erubuit dicere Photium, cum in Ecclesiam Romanam, & Pontificem debaccharetur, huius additionis ad Symbolum in tota Ecclesia mentionem nullam fecisse. Dixit. Sed quid hoc ad institutum Creyghtonianum? Creyghtonus loquitur de Synodo Octaua in fauorem Photij, Andreas de Octaua Oecumenica contra Photium, in qua in iudicium vocatus Photius, ut se defenderet, & quare a Romana secretus mandatis Pontificijs non obtemperaret; cum res-*
spon-

spondere posset, ideo se non obtemperare, quod Romani cultu diuino eiecto in noua atque impia dogmata recidissent, vt erat dogma de processione Spiritus sancti etiam ex Filio, obmutuit, & nihil tale in capitis sui salutem attulit. Tu vero, cum Epistolam Photij Encyclicam laudas, quæ in rabiem actus fanda nefandaque publicauit, adducis: & sic Andreæ, quæ nec cogitabat, arpingis. Tenta illius verba, si tanti es. Προς μὲν οὐ τὸ πρῶτον λέγομεν, ὅτι τῆ Φωτίου γενομένη ἐχθρὴ τῆ Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ πολλὰ συζητησάμενος, καὶ ἐξενεχθέντος σφοδρῶς. κατὰ τὴ Νικολάου καὶ Ἀδριανῶ, ἢ μὲντοιγε τέτοις ἔκαλεσεν οὐδὲ ἐν τῷ Συμβόλῳ περὶ αὐτῆς, ὅ καὶ μάλιστα ἐκείνων ποῖται ἐχθρῶν. βεβλόμενος γὰρ καὶ τῆ ἄκρον ἀρχιερέων τῆ Ῥώμης συμπλεκῶσα, ἢ δὲν μᾶλλον ἔχεν ἀνὴδυνῶσθαι ὀπιχείρημα, ἢ ἐξήειχεν αὐτῶν τὴν ἄκρον ἀρχιερεία ὑποκείμενον εἶναι τῷ ἀναθίματι, καὶ ὡς βασιλῶν εἶναι τῷ νόμῳ. ὅτι δὲ ἢ τὸ περὶ αὐτῆς, δὴ λεν ὡς ἀδίκως ἔκαλεσεν ὅτιν ὡς τῶν γραμμῶν τῆ Ῥωμαϊκῆ ἐκκλησία. ἐτι ἐν τῷ τέλει τῆ συνόδου ἐκείνης ἐπαυῶσι τὴν Ῥωμαϊκῆ ἐκκλησίαν, καὶ τὸν ἄκρον ἀρχιερεία, καὶ πάντα ὅσα κατέχει καὶ κηρύττει. ἐξέλωσεν καὶ ἀπόφασιν ὡς τῆ Ἰγνατίου καὶ τῆ Φωτίου, καὶ ἐγίνωσκον, ὅτι ἐβάλλετο ἐκείνο ἐν τῷ Συμβόλῳ, ἀλλ' ἢ καὶ ἠθέλησαν. Et ad primum quidem dicimus, Photium qui fuit hostis Romanæ Ecclesiæ, multa que scripsit, & acriter inuectus est aduersus Nicolaum, & Adrianum, nunquam illos accusasse ob additamentum in Symbolo, quod in primis illi agendum erat. Nam cum vellet manus conferere cum Summis Romanis Pontificibus, nullum maius habere potuisset argumentum, quam si redarguisset ipsum Summum Pontificem subiectum anathemati, legisque transgressorem: sed cum id non egerit, liquido constat Romanam Ecclesiam immerito accusari a Græcis: Præterea ad finem illius Concilij laudant Romanam Ecclesiam, & Summum Pontificem, & omnia quæ tenet, ac prædicat. Tulerunt quoque sententiam pro Ignatio contra Photium, scientes illud in Symbolo cani, & noluerunt tamen. Acriter inuectus est contra Nicolaum, & Adrianum, nempe, post sui depositionem.

tionem. Eos non accusauit ob additamentum in Symbolo, quod in primis agendum erat. Quod enim validius argumentum contra Romanam Ecclesiam fuisset, quam Summum Pontificem anathemati subiectum esse? Quod cum non fecisset in Synodo, immerito accusatur a Græcis Romana Ecclesia, & iustissime Photius condemnatur. Sed post sui condemnationem id obiecit. Sed non Nicolao, neque Adriano. Da tu verba Photij, quæ Nicolaum vel Adrianum impietatis deferant. Sed Latini pro additione in crimen vocantur, in Octaua Synodo, in qua restituitur Photius sub Ioanne. Hoc vero pluma haud interest, cum de Nicolao, & Adriano sermo est. Hocque ex verbis Andreae addiscere poteris. Hac propter concludit Rhodius additamentum non fuisse causam dissidij. Quod si fuisset multo ante tempora Photij Romana, & Græca Ecclesia in contraria studia scissæ fuissent. Præterea Photius ante quam throno pelleretur, eximens se ex culpa, quod neophytus in Patriarchatum ascenderit, Epistola ad Nicolaum scribit, non in omnibus Ecclesijs easdem esse consuetudines, nec ritus, quos qui non obseruat, si sibi præcepti sunt, in noxia est, & poenas etiam exitio dependet: si cui non sunt præscripti, & illos obseruauerit, laudandus est: si non obseruauerit, extra culpam est: neque enim paria omnibus sunt. Et ne videretur temere loqui, diuersarum consuetudinum exempla adducit, quæ licet non eadem apud omnes obseruentur, non tamen inde fit, vt earum varietate, Ecclesiæ in factiones alias atque alias discedant, quod in dogmate male cedit, cuius vel minima læsio hominem a communione excludit. Inter consuetudines varias affert, ieiunium Sabbati, Quadragesimalis ieiunij mutilationem, nuptias Sacerdotum, in sacris celebrandis non vnum omnium concentum. Sed de processione Spiritus siue de additione nullum verbum. Cum postmodum voti sui compos

factus non est, tum non tantum processio Spiritus, & additio in Symbolo in Epistola sua Encyclica, sed aliæ quæque Ecclesiarum consuetudines, quibus ipse culpam hærrere negauerat, culpæ obnoxias esse proclamauit, & vt se immerito ex throno excludi comprobaret, Romanæ Ecclesiæ præuaricationis dogmatum famam inurit. Si sententia de processione Spiritus ex Filio fidem conuellit, & addens illam in Symbolo, ita Concilijs præscribentibus anathemati obnoxius est, & ἀνωθέντες; Quare Photius, cum petebat thronum, id non expressit? si exulcerabat illius integritatem, quare tacuit? Sic concludit Rhodius; cum manus conferere vellet, cum Romanis Pontificibus, cur argumentum tanti momenti ad illos anathemati subiectos esse probandum, & legis transgressores, obtacuit, leuiora decantauit; tandemque concludit, immerito Græcos Ecclesiam Romanam ob id accusare, ob quod non accusauerat Photius.

Sed in Epistola sua Encyclica id apposuit Photius. Apposuit, sed tum cum perditæ se gerebat, & gladiatorio more sibi viam affectabat ad Patriarchatum. Ergo væcors est Andreæ sententia, qui id negabat. Proba tu prius, Andreæ sermonem esse de Epistola Encyclica Photij, & eris mihi magnus Apollo. Sed de rebus hisce verbis conflictari cum Creyghtono, cui nec historia Ecclesiastica, nec eruditio in possessione sunt, perridiculum est. Adde si vales, Epistolam Photij ad Nicolaum scriptam esse, ante quam ille throno trusus exulasset, & Andream cessâ laceßere. Et tandem includet tibi vocem ipsa rerum euidencia. Additio in Symbolo non est facta tempore Leonis, Benedicti, Nicolai, Adriani, Ioannis, ita asseueratione sua affirmante Photio. Ergo Photius non potuit scindere Ecclesiam ob additionem in Symbolo. Scripsit Photius postquam inuaserat pulso Ignatio Thronum ad Nicolaum Epistolam, in qua vt tutus ad omnes ictus conserua-

feruaretur, petit vt vna mente, & voce concinat Pontifex: & postquam enarrasset, id ex necessitate fecisse, Imperatoris violentia, ac populi precibus compulsus, licet id & voce, & gestu, lacrymis etiam refutaret, tanto oneri se imparem agnoscens, emittit professionem suæ fidei, Catholicam illam, & integram, & recitatione Symboli de Spiritu sancto dicit, se credere *in Spiritum sanctum, qui ex Patre procedit, qui cum Patre & Filio, &c.* & septem Synodos generales accipere, quarum postremam collocat Nicænam II. de cultu imaginum, Quæ illæ damnarunt, anathemati subijcere, quæ decreuerunt exosculari, ea formula, qua fidei emissio fieri assolet, tum finit; Ταύτω οὐκ ἠμῶν τῶ ἐγχεσθον τὸ πῶς εὖς ὁμολογίαν ὑποσησαντες, καὶ τῇ ὑμῶν πανιέρω ἑεσθητι τὰ κατ' ἡμᾶς ὡς ἐν πῖνακι δεχθεα ἴαντες, τοῖς λόγοις ἀνισορήσαντες, ὅπερ δὴ πολλὰ κίς ἠτησαντες, τῶ ὑμῶν ἑεσθη ὅτι δὲ ὁμῖα πωρεσθῶν, Θεὸν μὲν ἴλεον καὶ ἀμῶν ἑφ οἷς τε πωρεσθῶν, καὶ διεσραξῶν, ἡμᾶς ἑφθεῖν, πᾶσαν δὲ σπαν δάλων ῖσαν, καὶ πῶρεσθῶν πωρεσθῶν ἐκ πωρεσθῶν γενησθῶν τὸ ἐκκλησιασικῆς δὲ ταξίας καθορεῖν, πωρεσθῶν τὸ ὑπὲρ κούον, καὶ μὴ τῶ πλῖθε τῶ ἡμετέρεσθῶν ἀμῶν τῶ ἐκείνων ἐπ' ἀγαθῶ πωρεσθῶν ἀνακόπτεσθῶ, ὡς ἐντεῦθεν ἡμῖν πολλαπλάσιον τὸ ἀμῶν κατὰ γεσθῶν ἄλλ' εἰλε μὲν αὐτοῖς ἑγῶν, καὶ πωρεσθῶν καὶ λέγων ἐν δὲ δασκαλία τῶ δὲ ὄντα. εἰσαν δὲ καὶ ἑτοι δὲ πωρεσθῶν τε καὶ δὲ ὄντως πωρεσθῶν ἑαυτῶν σωτηρίαν ἐναγῶ μῶν καὶ χερεσθῶ τῇ πᾶτων κεφαλή πωρεσθῶν σωμαρομῶν τῇ αὐτῶ φιλαθηροπεία, καὶ χερεσθῶν, ὅ ἡ δὲ ὄν καὶ τῶ κερεσθῶ. Hac igitur nostra scripto tradita fidei professione substituta, & vestre sanctissime sanctitatis rebus nostris veluti in tabula descriptis, & hoc nostro sermone enarratis, quod sepius rogauimus, vestras preces exoramus, vt Deum beneuolum, & propitium, in ijs que agimus, egimusque, reperiamus, & omni scandalorum radice, & petra offensionis penitus euulsis, Ecclesiasticum ordinem prospiciat, ij qui in datione nostra atque potestate sunt, bene gubernentur, ne nostrarum iniquitatum copia eorum in bonis progressus interrumpantur, & inde no-

bis maiori mensura peccatum ascribatur: sed ipsis ego & factis, & sermone, quae necessaria sunt, insinuem, & ipsi facilius, & propensius ad salutem suam ipsorum deducantur, & Christo omnium capiti illius humanitate atque benignitate confirmentur, cui gloria, & potestas, &c. In hac de additione in Symbolo, deque sententia ipsa, quoniam in censu ea habenda sit, altum silentium est. Cum a Nicolao, non vt allubescerat, responsum retulisset, & inter alia promotio ex laico esset obiecta, repetitis alijs literis ad eundem Nicolaum, demisso atque humili animo pacem illius, & beneuolentiam aucupatur, identidem eadem repetens, & vim sibi illatam. *Σιωπῆ θημερῶ ἀκοντες. κακέρσοις ἰσα καθεύει μέγα, ἐτηρεύει φυλακασόμενοι, ἐψήφισθημερῶ ἀνανδύοντες, ἐχειροτονήθημερῶ κλάροντες, ἐδύσεύμεροι, κατωτέρω μεροι. ἰσάσι ταῦτα πάντες. ἐδὲ γδ ἐν ζωίῃ ἐγένετο.* *Comprehensi sumus inuiti. Aequae atque rei maximis, & plurimis criminibus occludimur. Vi summa detenti sumus. Coacti calculis promoti, non absque lacrymis ordinati, plangentes, nosmetipsos percutientes. Omnibus haec notissima sunt. Neque enim in angulis agitata sunt. Postmodum quam multum operæ, & laboris in ea dignitate consumpturus esset, enarrans, misericordia se potius quam infesta laceratione dignum esse indigitat. Et se ex crimine eximens, ex non apud omnes iisdem seruatis, vsuque receptis consuetudinibus argumentum perquam validum elicit: neque in sua præpropere ordinatione, vllam canonum prætergressionem factam esse, cum nulli essent Canones, qui id prohiberent, quorum *λίγε) ᾠθάβασις, ὡν ἡ φυλακῆ ᾠθάβῆ δόται, ἃ δὲ μὴ ᾠθάβῆ δόται, ἃ δὲ μὴ φυλακασόμενα παεβαστως φέρη ἔσλημα.* *Dicitur prauaricatio, quorum custodia de mandata est. Quorum vero custodia non est demandata, si non custodiuntur, crimini non ascribitur. Probatque exemplo Niciphori, Tarasij, Nectarij, Ambrosij, Gregorij Nazianzeni, Thalassij Cæsariensis, qui repente ex laicis ordinati sunt, Viri sanctissimi, Ecclesiæque lumina præcipua.**

Tum

Tum alias quoque consuetudines recenset in Ecclesia, quæ non ab omnibus seruantur: non ideo tamen non seruantibus, dummodo illis traditæ non sunt, in vitium vertitur: licet seruantibus, qui eas acceperunt, in laudem. Inter alias est circumcisio Abraamo tradita, non item Melchisedechæ, nutritio barbo, ieiunium Sabbati, cœlibatus Sacerdotum, Diaconi promotio ad Episcopatum, antequam prius promoueat ad Sacerdotium. Monachorum ad Clericatum ordinatio, Sacri Ministri variatio. Et hæc cum eloquentissime disputasset, tandem subiicit, se Romano Pontifici obedisse, & uti ipse iusserat, coacta Synodo decreuisse. Deinceps de Bulgaria restituenda addit, cum ad se non pertineret, nec sponte sua, sed nutu Imperatoris disponderetur, si effectum, ut Pontifex præceperat, non habuit, non esse sibi ascribendum: nam non ijs solum, quæ ex aliorum nutu pendent, decederet, sed sua etiam profunderet. Vna siquidem cum iurisdictione molestiam quoque pro ea dirigenda deponeret. Et tandem in rebus Ecclesiasticis dirigendis summam auctoritatem agnoscit; *Δὶ δὴ καὶ τῶ ἰμετέρῳ πωλυέρον μακαριότητι τῆ ἐκκλησιαστικῆς ὁταξίας ἐν πᾶσι φροντίζεσαν, καὶ τῆ κανονικῆς ἀρτεχονίαν ὁδύτηται, τῆ ἀπὸ συστατικῶν γρημμάτων πρὸς τῶ Ρωμαίων ἐκκλησίαν ἐντεῦθεν ἀπαίροντας, μὴ ὡς ἔτυχεν ὑπολόγηται.* Qua propter vestram oratissimam Beatitudinem, quæ Ecclesiastici ordinis in omnibus curam gerit, & canonicam recititudinem studiose propugnat, eos qui absque commendatitijs literis hinc ad Romanam Ecclesiam deuolant, ne, ut ut contigerit, recipiat, &c. In hac eadem Epistola cum multa alia attulisset, in quibus videbatur inter Ecclesias Orientalem, & Occidentalem dissidium posse suboriri, nullum inde tamen dissidium natum, licet in rebus agendis moribus essent, & consuetudinibus dissonæ: cum in fide nec etiam in minimis discordarent, in qua vel tenuissima aberratio, totius fidei lapsio est. Photius scribit ad Nicolaum,

colaum, quem sciebat non ita sibi beneuolum futurum. Multa affert, in quibus Græci cum Romanis non congruebant, & ea culpa liberat, quæ postmodum iratus Nicolao in criminis loco obijcit; Epistola sua Encyclica, Processione Spiritus ex Filio, & additione, quæ erant potissima, nec signo quidem conclamatibus abiit. Epistolam hanc Photij integram Græce, & Latine, cum alijs eiusdem Photij edendas, cum commoditas adfuerit, reseruamus, quas nunc veluti prolixiores, ne Lectori tædio simus, prætermittimus.

Pag. 31. *Sed Epistola Encyclica inter multa absurda Romanæ Ecclesiæ iniusta, Nicænum Symbolum incredibili perfidia corrumpi a Latinis vociferatur, ut Spiritum sanctum a Patre, & Filio procedere in posterum, & perfriete predicarent. Epistola extat in decimum Annalium inserta a Baronio. Epistola inserta est in Annales a Baronio. Verum est. Sed eam non legisse te apertissime constat. Nam ibi de additione in Nicæni Concilij Symbolo, nec verbum quidem est. Ait, additionem factam esse in Symbolo fidei. Ait. Ergo in Symbolo Nicæno? O inane profundum! qui nescias aliud esse Nicænum Symbolum, aliud Constantinopolitanum: Nicænum antiquatum, Constantinopolitanum vicarium successisse. Et nunc a fidelibus inter Ecclesiastica Officia tum a Græcis, tum a Latinis recitari, & cui appositum Filioque, Latinis Photius obiecat. Et tu tantus Theologus distinguere nescis Nicænum a Constantinopolitano. Additionem ad Symbolum præscribere, ut facinorosam, & ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem. Et Photij tui, & Nicolai tantorum virorum nec reuerentia, nec auctoritas continet, quin eodem momento in vtrumque criminatione falsa iniurius sis, & reus falsi deprehendaris. Neque enim Photius dicit, Nicolaum additionem in Symbolum introduxisse: neque Nicolaus introduxit. Et omisissimorum testimonij, ad Photium prouoco. Ipse siquidem in*

Tra-

Tractatu de processione Spiritus sancti, quod ex solo Patre procedat, Romanos Pontifices allegans, qui Spiritum ex solo Patre procedere decreuerant, ante alios Leonem, qui etiam ancilijs in Basilicis appositis testatum id esse voluit, Benedictum geminat, καὶ ὁ παῖς καὶ ἐπιφάνης, &c. Post Benedictum ad Nicolaum descendens, qui post eum Pontificatum inierat, æque atque nec de nomine illi esset notus, nomen obticescens, eum lecreto, nec palam populo id dicere asseuerat; Εἰδὲ τις μετ' ἐκείνους γλώσση δολερᾷ καὶ τι μὴ πλατομορφή, εἰ γὰρ ἐθάρρη γυμνῆ τῇ κεφαλῇ σου; ὁ κάλλισα, καὶ θεοφιλέτα παραστάτης, ἀλλ' εἰδὲ τὸ φερικτὸν ὁπίσσω ἀνά χειλέων ἀπαιτῶν ἀεφίρεθς, προκάλυμμα ὁ γνάμης θέμελο. τὸ ρηθὲν θεοσεβέστατον, καὶ φυλοτιμωτάτον ἔργον τῶν ἐκκλησιῶν ἀεφίρεθς τε, καὶ ἐλυμνηνατο. ἐκ ἐμὸν γὰρ, ὀνόματι τῶν παλαμγάμης παρᾶξεις διεξιέναι, αὐτὸς ἀν εἰδὲν, μᾶλλον δὲ πακωφὸς εἰδεν ἥδη καὶ ἀδλίως τῶν δίκων ἐκείθεν εἰσραπτόμελο. ὁ ὑφᾶνε τὴλμης. ἀλλ' ἐκείνους μὲν, σιγᾷ γὰρ καὶ αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ ἐκὼν εἰς τὸ ὁ σιγῆς ἀπαρτίθω χωρίον. *Quod si quis post eos, & ad omnia audendum proiecta lingua: neque enim aperto capite contra optima, Deoque gratissima niti audebat, sed nec tremendum fidei in ore omnium circumduci solitum sententiæ suæ tegumentum pratexens, dictum piissimum, & maxime honorandum Ecclesiarum opus attondit, vel læsit: neque enim mei propositi est sceleratas actiones edicere, ipse sciuerit, quinimo amare iam nouit, miserandum in modum poenas illic persoluens occultæ audaciæ: sed ille tacet licet inuitus, proptereaque in silentij receptaculum projiciatur, &c.* Testis locuples Photius, Nicolaum separatim ab alijs, nec sonora lingua, aut id exprimente Spiritum ex Filio procedere censebat: & tu ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem declamas, qui fidus esse vis aliorum testimoniorum excerptor? Photius modum tenens dicendi, moderationem atque vrbanitatem seruat, Pontificiam forte dignitatem reueritus: tu immoderatus, & vehemens, vt videaris aliquid ex Photio in Pontificios eiectione, de tuis impro-

improbe profundis, quod silentio præterierat Photius. Si sub lingua, & non aperto capite pronunciabat, non ergo Symbolo addiderat, quod in Ecclesijs sonora voce cantillabatur. Nec poterat Photius id de Nicolao ad liquidum explorata veritate pronunciare, cum originem tanti sceleris iuxta cum ignarissimis sciret: nec ipsum puduit fateri, quod nesciebat: quem si tu vt tui præcursorem æmulatus fuisses, non tot in te aduersæ famæ vulnere excepisses. Sic enim ait in tractatu de processione Spiritus sancti: καὶ τινες ἐμάχοντο πρὸς ἁγίῳ Πνεύματι; πάλαι μὲν οἱ Μακεδόνιον ἀπὸ τῆς ἀρχαίων, καὶ λογίων διδασκάλων σφίσι αὐτοῖς ἀντιπέντες. νῦν δὲ οἱ ἀπὸ τῆς Χρυσῆ, καὶ τῆς αὐτῆς μουσουλίας. ἀλλ' ἐκείχῃ, τίνα καλέσω, ἕτως ἔστιν αὐτῶν ἀκέφαλον τὸ πνεῦμα. πάλιν ἀπὸ τῆς Σωτήρος οἱ τῆ ἀπωλείας προσεδραμηκότες. Et quinam sunt, qui bellum indixerunt Spiritui sancto? Antiquitus quidem Macedoniani, extra immaculatorum disertorumque Patrum eloquia sibi metipsis alia atque alia insusurrantes. Nunc vero extra Christi mysticam doctrinam, sed non habeo, quem nominem, ita est eorum absque capite impietas. nihilominus non in Salvatorem, sed in perditionem procurrentes, &c. Si non illi suppetit, cui scelus, & impietatem appingat, quia acephala est, non quia caput non habuit: nam si semel in lucem emerit, ex aliquo profluxisset necesse est, sed quia ex quo profluxerit, ipse nesciebat, quod adhuc in incerto res erat, & in disquisitione positum magis, ac magis implicatos disquirentium animos detinebat. Quare concludendum est denuo, nullas magis væcordes assertiones videri posse, quam istas Creyghtoni, qui palam dicere non erubuit, Patriarcham Photium additionem ad Symbolum in tota Encyclica huc plenis velis impellere, ab ipso Nicolao nuper introductam impietatem fuisse. Sin minus, adducat Photij verba, vt se ab falsarij, impostorisque crimine vindicet.

Id tamen, vt probes superaddis. Pag. 31. Adeo vt anno pro-

no proximo Nicolaus, alias ad Præsules sub Caroli Calui regno constitutos emiseric. quos hortatur, ut Concilijs habitis, & diligenti rerum peruestigatione, quid sentirent, ipsum condocesacerent, & harum criminationum atrocitati, salubri aliquo remedio subuenirent. Hoc tu maligna mente in Nicolaum conijcis, quasi ille criminationibus Photianis succumbens, ad exterorum auxilia profugeret. Sed discito ex iisdem literis, non tantum Nicolai, sed aliorum etiam Romanorum studia, & diligentiam in digerendis rebus Ecclesiasticis, qui aliorum etiam opem, dum similia pertractantur, inquirunt, & studia repetunt, & non ex tempore, neque inconsulte definiunt.

Pag. 32. *Et iunctis in unum apicibus, quacunque sancita reperiebantur, in ea, quam Latini Oecumenicam Octauam nominabant, anno octingentesimo sexagesimo nono celebratam, tam quæ Patriarchas spectabant, quam quæ Papam immittebant in fines Bulgarorum, cum iurisdictione Ecclesiastica rescindunt, ut nec vola, nec manus earum rerum ad posteros permaneret, & Pontificibus Romanis erigendi pedum pastorale in Græcis prouincijs ad Imperatorij præiudicium fastigij via omnis in posterum præcluderetur. Quod Ephesinus Præsul Juliano Cardinali in eadem Sessione sexta dicere non dissimulauit. Adhuc vesanis, & ludis Concilia, & Constitutiones Ecclesiasticas, in quibus opprimatur dignitas Pontificia, subleuetur Schismaticorum fastus, & ambitio. Et præsumis hæc trabali clauo figere, eo Concilio rescisam iurisdictionem Pontificiam in Bulgaros, & pedum pastorale in Græcis prouincijs diffractum adeo, ut nec vola, nec manus earum rerum ad posteros permaneret, & ad Imperatorij præiudicium fastigij via omnis præcluderetur. Conciliabulum fraudibus Photianis ementitum, quod nec vnquam in rerum natura fuit, tanti apud te est, ut & promissa Christi, & Constitutiones Ecclesiasticas, & decreta Sanctorum Patrum, & aliorum generalium Conciliorum rescindere potuerit. Quid apud te*

Alcoranus, & aliorum pessimorum hominum denormata maculis pestiferis contagia, cum ea re ipsa fuerint, non præpolluerint? Agelis. ergo. Eiura Evangelium, expunge Patres, deure Concilia, Christianorum sacra vniuersa protere: quia Mahometus suo illa nefario libro pessum dat. Quis hoc audiit vnquam, a Conciliabulo eoque conficto a nebulone, moecho, laico, & quid non? concilia vera, & Oecumenica, & legitimo iure celebrata, confirmataque rescindi posse, vel vnquam rescissa fuisse? auctoritatem Pontificiam imminutam? priuatum verum possessorem? alienum & exterum suffragio nebulonum locupletatum? Non certo nunc cum Creyghtoni dicacitate. Habeat Pontifex Romanus, a quocunque vult ipse, in præfens tempus suam præminentiam. Ante hoc Concilium, quod ipse asseris falso, & aperto mendacio, Latinos nominare Oecumenicum Octauum, vt infra demonstrabitur, habebatne iurisdictionem aliquam in Græcas Prouincias Romanus Pontifex? Negas? Al-
 bum colorem ab atro non distinguis, & bruncus es. Ais? Quæ ergo auctoritas, quæ maiestas, quæ personæ dignitas, quæ præminentia, etiam si pontificia sit, eum de statu suo disijcere valebat, aliumque in locum illius substituere? Sed quæ tum erat Romani Pontificis in Græcas Dioceses auctoritas? Si nescis, ex ipsis illius ætatis Græcis non infimis, & sordidissimis, sed dignitate conspicuis discito. Et vt ad pauca redeam, adde sis per te Basilij Imperatoris, Nicolai Papæ, Adriani, Ioannis Octaui, Stephani ad Orientales, & ipsam Synodum Octauam pro restitutione Ignatij sententias, quibus nihil euentius, nihil expressius ætas illa tulit pro præminentia Romanorum Pontificum: & alia etiam aliorum Patrum illius tempestatis testimonia, quæ in alijs nostris Tractatibus occasionem nacti recitauimus. Sed Imperatoris, & suprapositorum Romanorum Pontificum, eo libentius addu-

adduximus, quod initio Schismatis, cum de iurisdictione in alias Ecclesias, & Orientis præcipue concertatio mota esset, prolata sunt, ipso Photio presente, audienteque, & iudicium non detrectante. Quæ auctoritas non tuum primum vsurpata, sed ab ipsis Ecclesiæ fundamentis, post verba Christi ad Petrum, *antiquum morem, retro olim, semperque cum hæses, ac scelera pullularent, noxias illas herbas, & zizania Apostolica Sedis Romana successores extirpasset: sæpenumero conuentus a Sanctis Patribus celebratos esse; sed sine Romana sedis, & huius Pontificia auctoritate confectum esse nihil: Imperatorem pro more piorum Imperatorum Christianorum legatos suos Romam misisse, qui Sanctissimum Adrianum Romæ Pontificem reppererunt.* Indignum equidem factum, id temporis non fuisse superstitem Creyghtonum, qui suis acutulis rationibus, & procaci loquacitate milium torno sculpsisset, & Photium ab auctoritate Pontificia apud Orientales, ne dicam apud Occidentales, indubitate agnita, exemisset, & in libertatem restitutum pedum illius pastorale in Romanas prouincias extendisset.

Quid porro? Indoctus iurium suorum Photius, atque infacundus obmutuit, & elinguis condemnari passus est, & pedum sibi abripi: & in se descendens, & tum primum partes suas noscens, & Romani Pontificis præminentiam palam confitens, maluit condemnationi subijci, quam dicendo inania atque insolentia, apud æquos Iudices perridiculus haberi. Sed taciturnitate Pontificum auctoritatem *in posterum præclusit.* Ergo erat antea. Sed licet essent, ea ingentium animorum Senex, & collapsa priuilegia se refarcire per commodus, & Pontificia iam iam assurgere pertentantia labefecit. Responde sodes, quo iure? qua auctoritate? quibus adminiculis? Politicis ne, & ciuilibus? Quis nescit Regiam potestatem non capere Sacerdotalem neque Pontificiam auctoritatem: quibus tantum res politicæ, ciuilesque curæ sunt? Pontificum cura gregis tanto præstantior est, quantum est inter

coelestia, & terrena discrimen. Errant, qui existimant discipulum esse super magistrum, seruum supra Dominum. Quis seculares Pontificum Iudices constituit; quorum sacris institutis edocti sumus, & a quibus ad Deum pro nobis preces effunduntur? An illi iudicandi sunt, qui vni Dei iudicio sunt subiecti? quique soli potestatem acceperunt ligandi atque soluendi? Sed vt Ecclesiasticus vna cum Synodo Ecclesiasticum suspendit. Frustra dicitur: neque enim inferior, vel æqualis, sed superior potestatem habet, vti absoluendi, & reconciliandi, ita deponendi, & a communione fidelium segregandi: sic etiam ab inferiore, & æquali in eodem gradu Prælati, aut æqualis, si non annuat subgrandis, nullo modo absoluitur. Esto Photius virtutibus efflorescat, summa scientiarum laude prætet; excommunicatus nihilominus, & depositus a Romano, a Romano quoque absolutionem expectare debuerat. Ita Canones, ita Patrum instituta præscribunt, multo minus a fidelium cœtu, atque communione excisus, & dignitatibus Ecclesiasticis spoliatus in Romanum Pontificem cornua erigere, & de statu suo eijcere, illiusque præminentiam sibi assumere potuit. Quod Ephesius Præsul Iuliano Cardinali in eadem Sessione sexta dicere non dissimulauit. Examina, an Ephesius id dixerit Iuliano, sed in Sessione sexta. At dixit in alia. Sit sane ita. Et hoc est Creightonum numerandi notas incomptas habere, vt supra ostendimus.

Sequeris; Pag. 32. Octauam contra Photium sub Adriano Papa fuisse abolitam a posteriori Synodo, quæ Photium restituit, sub Iohanne; cuius adhuc pro Photio extant literæ: quarum nec ipsi Latini possunt esse ignari, vti nec Synodi, quæ & additamentum ad Symbolum censuit expungendum, & Octaua, quam prior magis meruit appellari, & omnibus, quæ vel dicta sunt, vel scripta contra Sanctissimos Patriarchas Photium, & Ignatium, anathema pronunciauit. Ergo etiam quæ de auctoritate Papæ supra
vniuer-

vniuerſas Eccleſias diximus, eodem Synodi decreto abo-
 lita ſunt. Quare Allatius in iſdem probandis ex illius
 teſtimonio operam ludit. Alijs etiam aliorum teſtimo-
 nijs probaſſe me nonnunquam commemini, quæ hic re-
 ſumendi locus non patitur. Quod ſi ex hac, quam aduo-
 cat pro ſe Synodo Creyghtonus, id probauero, mutabit
 ne tandem ille ſententiam? Non puto. Mens enim ob-
 nixa malo, ratione non ſectitur, ſed inflexibili deſtina-
 tione rebellans, & pecudibus iſtis efferatior, exuta
 humanitate, & ſenſu ſuffugiente non percipit. Non
 ſum ego, qui primus id tentem. Ante me Gregorius Pro-
 toſyncellus, infauſtum Creyghtono nomen, corroborauit
 Reſponſione ad argumenta Marci Ephęſij, in quibus hæc
 eadem Ephęſius effutit, quæ nunc Creyghtonus nugatur.
 Ημᾶς δὲ καὶ τὰ φραſτικά τὰ ὡς εἶπε Εὐφείου προκομιζόμενα ὡς
 ἡ ἐξ ὁδοῦς ζωοῦσα διεξομιῖα. ἐτι δὲ καὶ τὴν λέγειν ὁπίσω τὴν ἀγίω-
 τᾶτον Πάππα Ἰωάννη, καὶ τειγε πολὺ τὸ ὑποπτον ἔχεν, δεῖα τὸ εἶναι
 ὅλλω δὲ ἄλλω ἐλλυτικῶ τῶν γραφῶν, καὶ μηδὲν ἔχεν ἐν εἰαυτῇ ιδίω-
 μάτι λατινικόν. ἄλλως τε ἐν ταύτῃ τῇ ζωοῦσῃ πρῶτον ἀφείλεν
 αὐτὴ ἀναίνωδῶς, εἴτα δὲ ξασθὲ τὸν Φώτιον τὰ ἐχειρίζοντα τῶν Κα-
 θέδραν Κωνσταντινῶν πόλεως. τὸ δὲ ἔχ ἔτως ἐγένετο. ἀλλ' ἄμα τῶν
 παραθέντων τὴν τοπικῆς τῆς Πάππα, καὶ τῶν Φώτιο κομιζαί τὰ ἑπι-
 λεία, τότε ἀμαφόσιον, καὶ τὸ σιχαίον, καὶ τὰ Συνδάλια, μηδεμιᾶς
 περιηγησάμενης ἐξ ἐξέσεως, ἀλλ' οὗτος ὁ Φώτιος δίδει αὐτὴς, καὶ τὰ
 κομιζόμενα αὐτῶν, ὡς τὰ φραſτικά τὴν ζωοῦσῃ ταύτης μερτυροῦσι, καὶ
 τὸ, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶπεν, ὁ νεφέλας ἢ ἐραρον ἀειβάλλον καὶ ἢ
 ἡμῶν φῶσιν ἀναχωνῶσαι, καὶ καθάρα σολιζάμενος, ὡς τὸν
 ἀδύχτον καὶ συλλήθετον, καὶ Πρόματικὸν πατέρα ἡμῶν, καὶ ἐν τῶν
 παρῶντι βίω φρεσὴν ἀσύλον, καὶ σωτηρίῳ ἀσφαλῆ σολιζαί, καὶ τῶν
 μέλλουσι αἰῶνι τὴν νυμφικὴν ἀειβάλλαι χιτῶνα. ἄξιον τὸ μακαρίε
 ἐκείνου νυμφῶνος ἀναδείξαι. ἔδει οὖν φρεσῶν ἐν κοινῶ ἀναίνωσαι
 τῶν ὁπίσω, καὶ τῶν ἐμολογίαν τῶν φρεσῶν ἐν ἔγραφο λαβῆν. καὶ
 ἔτω τὰ τῶν τῶν φρεσῶν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνης ἀνακέρειν δηλῶντα δὲ-
 ξασθὲ. ὁμῶς γε μῆτις ἡμῶν, ὡς οἰκουμενικῶ ζωοῦσῃ αὐτῶν διεξο-
 μιῖα,

ῥῥα, ἀσμενέσασθαι κὶ τὴν ἐπιστολὴν. τί οὐκ ἔφησιν αὐτῆ; οἰόμεθα δὲ
 μηδὲ τὴν σὺν ἱεροσολίταις ἀγνοεῖν, ὡς ἔσαν γενεαχῆτε, κὶ πᾶσι Κορίας,
 ὅτιτε τὸς λοιπὸς ἡμῶν Ἐπισκόπος καταπαύσαι ἔτω φρονεῖν, εἰς δι-
 χρέσασθαι ἡμῖν ἢ μικρὸν ἐμπίπτει. ὅτι παρ᾽ ἅμα τι θεϊότερον ἔτω τα-
 χέως μεταβαλὴν, ἐσθὲς ἀνὸς κόλως διωθθεῖν, εἰ κὶ βραχὺ χρόνον
 τὴν ἔναρξιν ἔληρε, κὶ ἐκ εἰς παρωθεν ἐκ πολλῶν ἐνιαυτῶν. κὶ εἰ
 ταῦτα καλῶς ἐδοξεν ἡμῖν, ἵνα μὴ κτὶ βίαις αἰσκαδῆ τις παρὴν ἡμῶν
 ἐάσαι τὴν προσηκῶν, ἡ ἐφθασεν ἐν τῷ Σερβόλω προσηκῶν. ἀλλ-
 λά μᾶλλον κτὶ οἰκονομίας παρὰ σκᾶσαι κτὶ βραχὺ παραμέντας δι-
 στωματὶ βλασφημίας. ποιμαίνετε γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν ποιμνιον ἐκ αἰαγ-
 κασικῶς, ἀλλὰ ἐπισκοπῶς, ἐσθὲς ὡς κατακυριεύοντες τῆς κλῆρης, ἀλλ-
 ὡς τύποι γενόμενοι, ὁ ἄκρος τῆς Ἀποστολικῶν Πέτρου ἐστίν. κὶ ἔτι ἐξῆς.
 καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς. τίς δὲ ἐκ ἀκήκεν, ὡς λατῆρι τῆς
 κακοδοξίας διὰ πρὸς μᾶλλον δικιμύζουσι; πῶς δὲ ἐκ ἀνεθεμά-
 τισματῶν βλασφημίας; πῶς δὲ ἐν τῇ κακοδοξίᾳ μᾶλλον ἀρμό-
 ζει τὸ μὴ κατακυριεύον τῆς κλῆρης; τῷ γὰρ Ἀφροσ, κὶ Μακεδόνι,
 κὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εἶπον αὐτῷ. ὅτι γέγραπται, μὴ κατακυριεύετε τῆς κλῆρης,
 κὶ πατέρες οἰκονομῶν οἱ τῶν ὁρθῶν δογματῶν ἀλλοτρίοι. πῶς δὲ ὁ κα-
 νὼν ὁ θεασίζων, ὁ κοινωνῶν τῶν ἀκοινωνήτων κὶ αὐτὸς ἀκινῶντος ἔσται;
 δῆλον οὐκ ὡς ἐχέρεται τὸ, κὶ ἐκ τῆς ἡμῶν πρὸς ἐθὲν ἐν τῷ θεῷ Συμ-
 βίβω. εἰ γὰρ ἄρεται ἡ τῷ, οἱ ἔτω ὑάλλοντες τῶν ἀναθέματι κα-
 θυπεβάλλοντες, κὶ τὴν τῶν πρὸς δίκην δέξουσι. ἀλλ' ὁ μακαριώ-
 τατος Πάπας Γωζίνης, κὶ ἡ πρὸς αὐτὸν σινόδος τῷ ἐκ ἐποίησεν, καὶ
 τοῖς τοσαύτων ἀκρίβειαν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τηρῶντες, ὡς κὶ εἰς
 τὸ σωθῆσαι τὸ τῶν Ἀνθίμου ὄνομα ἐν τοῖς διπτύχοις τῶν ἀνατολικῶν
 ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦτο ἀπὸ ταύτης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας. ἀλλ'
 ἀνασκαῶν προσηκῶν ἐκ ταύτης τῆς σινόδου, αὐτῶν ἢ οἱ ἀδελφοὶ προκο-
 μίζου Ἐφέσε, ὅπως τε λέγει, ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς θεῶς πολλῶν τῶν
 ἰσχυρῶν. κὶ σινόδου ὁρᾶται σινόδον λυσεῖα διὰ τὴν κοινὴν ὡσε-
 λειαν κὶ ὅσα αὐτῶν ἰσχυρῶν, κὶ μαζυρίας προκομίζου, ἀς κὶ ὡς
 ἔχουσιν ἐκδηλωθῶν. ἵνα γινῶ αὐτοῖς, κὶ εἰς ἕτεροις, ὡς ἐμάνον
 εἰς ἄλλων διὰ δέξουσι διωσάμεθα συσθεῖσαι τὴν γενόμενῶν ἀνάπτω-
 ξιν πρὸς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ κὶ διὰ ταύτης τῆς σινό-
 δου. φησὶ γὰρ αὐτῆ ἐν τῇ δεύτερῃ αὐτῶν παρ᾽ ἅμα ἕτως, &c. Et
 post

post Epistolam Ioannis idem Protosyncellus colligit. Τί οὖν ἔστιν ἐν ταύτοις μαθεῖν; πρῶτον μὲν, ὅτι σιωδὸς σιωδὸν λύει δι' ἀφέλειαν, εἴτε σιωδὸς ἢ ὅτι ἀνέλικος ὅπικε μὲν παραλύονται κανόνες δι' ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιας τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς Θεσμός ἔχει τὰς κλῆρας τῆς βασιλείας τῆς ἡραγῶν τῆς διασπῆν τε καὶ λύσιν, καὶ ἐκκείρωσιν καὶ καταφυτρώσιν. εἰ ἐν ταύτῳ οἰκεμνητικῶν σιωδὸν εἰργαίη, καὶ ἄρτυρίας εἴς αὐτὸν προσφέρει, τί κενὸν καὶ παρὰ ὁδοῦν ἡγάτα, τῶν οἰκεμνητικῶν σιωδὸν πεποικνένα μὲν καὶ αὐτὰ τῆς πρώτης ἀρχιερείας, τῆς ἔτω τῶν ὀξυσίας λέγοντος ἔχειν, καὶ δεχόμενος ὡς τὸ ὁδοῦν σιωδὸν συγχωρήσασα καὶ νῦν ἀλλεῖται τὸ ἰσὸν Συμβολὸν μὲν καὶ αὐτὸ ἀναπτύξῃς ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν δὲ τῇ ἀνατολικῇ ὡς ἀρχὴ θῆν ἐτέθη. Nos porro aëta ab Ephesto producta, ac si essent Octavae Synodi, recipimus: nec non quam ipse appellat Ioannis Papae Epistolam, licet in multis suspecta sit, quod tota in omnibus Graece dictata esse comprehendatur, & nullum in se Latinae dictionis genium praeferat. Et alia quoque ratione, quod primum in hac Synodo ante alia omnia lectitanda fuisset, tum deinceps apponenda, quae Photio sedem Constantinopolitanam astruerent. Quod alio modo peractum est. Sed cum Papa locumtenentes aduenissent, & Photio datas literas consignassent, & Omophorium, & Sticharium, & Sandalia nullo praevio examine obtulissent, statim ipse Photius eos excepit, & quae ad ipsum missa fuerant, ut aëta eiusdem Synodi contestantur, dixissetque ille; Christus Deus noster, qui coelum nubibus circumvoluit, nostramque naturam, ut renouaret expurgaretque sibi assumpsit, ipse fratrem nostrum, & comministrum, & spiritualementem nostrum, & in praesenti vita custodia tua protegat, & in futuro seculo nuptiali indumento circumambiet, dignumque coelestis illius thalami demonstrat. Necessitas itaque flagitabat palam omnes Epistolam legi, & legatorum professionem scriptam accipere, postmodum throni, & praesulatus restitutionem. Nihilominus nos ipsam uti Oecumenicam recipimus per quam libentissime, nec non Epistolam ipsam. Quid igitur illa pronunciat? Opinamur autem, neque tuam sanctitatem ignorare, tanquam quae prudens, & plena sapientiae est, nos reliquos

quos nostros Episcopos ad ita sentiendum, adigere, non leui nos implicari difficultate, quod rem adeo diuinam ita de repente immutare poterit quispiam, licet per breue tempus inualuerit, nec multorum annorum spatio firmitatem obtinuerit. Propterea nobis bene visum est, ne quis vi a nobis adducatur desistere ab additamento, quod in Symbolo iam apposuit. Sed potius cum prudentia preparare, paulatim adhortantes blasphemiam abiurare. Pascite enim gregem vestrum non violenter, sed leniter, neque uti Clero predominantem, sed ut typi, & exemplaria facti, summus Apostolorum princeps dicebat, &c. Et hæc verba ex Epistola excerpta sunt. Quis porro non audijt, a Latinis potius igne desectores fidei probari? Quæ ratione sic reclam fidem violantes non tradidit anathemati? Vbinam vero contra malam doctrinam accommodabitur, Clero non predominanti? Hoc siquidem Arius, Macedonius, eorumque assecla dixissent, scriptum esse, ne predominantem Clero, & omnes insimul Catholicorum dogmatum conculcatores. Vbinam est Canon decernens, qui communicat cum illo, qui extra communionem est, & ipse extra communionem erit? Manifestum itaque est, non hæresim esse illud, ex Filio, Symbolo annexum, nanque si hæresis esset, qui ita concinunt, anathemati subijcerentur, licet poenam ignis effugissent. sed beatissimus Papa Ioannes, & Synodus ab eo celebrata illud non peregit, & si perquam exquisitissime res Ecclesiasticas obseruarent, adeo ut, quod in diptychis Orientalis Ecclesia Anthimi nomen apposuisset, Ecclesia Romana ab ea scissa sit. Sed necessarium est addere ex ea ipsa Synodo, ex qua Ephesus sua habet, qua ratione ea asserat, Thronum Apostolicum ingens robur habere; & quomodo propter vniuersalia commoda Synodus Synodum dissoluat, & quæcunque ipsa comprehendat, & testimonia producat, qua uti se habent, exponemus, ut agnoscat ipse, & si quis alius est, non solum nos alijs demonstrationibus expositionem per Romanam Ecclesiam factam, sed ex hac quoque Synodo: Nanque ipsa in secunda sua actione habet. Et recitatis quibusdam ex Epistola Ioannis subdit; Quid itaque in his est, quod nos debemus addiscere? Primum quidem Synodum a Synodo ob
utili-

utilitatem dissolui. Tum confirmatur, urgente necessitate Canones item unionis causa, & concordie Ecclesiarum relaxari: & Apostolicum thronum possidere claves regni coelorum ligandi solvendi-que, & eradicandi, & plantandi. Si itaque hanc Synodum uti Oecumenicam amplectitur, & testimonia ex ipsa profert, quid novi, aut præter expectationem factum fuisse opinatur ab ipsa Synodo, & primo Præside talem sibi auctoritatem asserente, & Synodo ipsa approbante, ac permittente, nunc etiam Sacrum Symbolum concini cum dicta expositione in Romana Ecclesia, in Orientali vero uti a principio contextum est. Et Creyghtonus suppetias sibi comparat ex Octava hac Synodo in præsidium Photianæ innocentie?

Dices, commentitia ista esse, & apposita Gregorio Protosyncello, æque atque illa, quæ sunt in Appendice Binniana. Dicis, sed qua fronte? quo ore? Ego vero, neque enim totus echinus sum, dabo & libentissime. Dic tu interim; Octava ista Synodus Photiana tua, tua siquidem est, quando tu eam lambis, est ne re vera celebrata, an commentitia? Si commentitia est, iam ruunt omnia, quæ tu illius ope extruere conaris, & sic Photius sub Ioanne non est restitutus, non absolutus, additio non condemnata, nec expungendum additamentum ex Symbolo, scripta dictaque contra Photium adhuc stant, & manent, contra Ignatium corruunt. Si vera est; Romanus Pontifex Synodo peragenda præfigit: additio in Symbolo vera est, & legitime per Pontifices facta, quidquid fecus garriat Ephesius, & tu cum eo. Ignatius innocens est, nocens Photius, & Protosyncellus optima methodo ratioeinatur, & colligit, Ephesium nihil dicere; & Creyghtonus Protosyncellum conuellens insanit. Quæ producis ex Pithæo non iuuant. Lege nostrum de Octava Synodo Photiana Tractatum iam editum, & dexterius in posterum rem ages. Pag 33. *At Severinus Binnius ira præceps, & partium studio effertus Photium Infernum amandat ad re-*

probos, execrabile caput, quod ausus fuerit contra Romanum Pontificem de iure suo litem contestari, & si omnia opprobria, maledicta, sanna, quæ in pessimos Hæresiarchas, & Schismaticos, &c. Sed duo præcipue inter vetustiores Anastasius Bibliothecarius, & Nicetas seu David Paphlago. Si historiæ nobis fucum non faciunt, & non facere vnus omnium tum Pontificiorum, tum Schismaticorum consensus non patitur, cum Photius, Hæreticus, Schismaticus, leno, maleficus, homicida, & tandem Ecclesiastici ordinis lues, ac pestis fuerit, apud æquum iudicem omnia opprobria, maledicta, sannas, quæ in prænarratos pessimos homines eiacularantur, a Scriptoribus Pontificijs non immerito pertulerit. Hæresim de duobus in singulis hominibus animis perdocuit, scidit Ecclesiam Græcam a Latina, Græcam etiam in partes diuisit. Michaëlis Imperatoris, & Bardæ plena sceleris gesta, & nefaria facinora, inter notatissimos flagiorum maculis lenones, & prostibula videns, ipse non improbavit, sed gestienti vultu tantum non subscripsit in crimen, non solum adulantibus, sed amicis etiam, vel minima suspicione exitum attulit, & pessime mactatos, & omni supplicio percruciatos necavit, Santabareni præstigijs, Basilium Imperatorem effascinauit, & ad dementia[m] pepulit. Quasnam non adhibuit machinas ad conterenda Ecclesiæ decora? Et ægre fert Creyghtonus, si generis humani flagitium, immane monstrum, nequissimus latro, nullius fidei, summæ audaciæ, & perfrictæ frontis homo, Stygius Doctor, Cacodæmonis atriensis, torquosus Draco, magus, & necromanticus audiat? Et tamen Creyghtonus suorum ciuium in Regiam maiestatem impios conatus clamorissime reboat adeo, vt inde diuinam prouidentiam, & consequenter ipsum Deum e commercio humano eliminet, quasi scelerum, & vitiorum animaduersor, cum modo in Photianis sceleribus adeo se ostendat permittem, & placidum, qui verbo illius facinorosa vul-

ra vulgo decantari moleste tolerat. Quod si perdita turpitudinum nequitia notissimis, qui sibi omnia licere praelibidine rentur, ideoque a nullo abstinere, a noxijs linguarum ictibus sese abesse persentiant, quid illos a dando malo, nocendoque retro aget, & remorabitur? *Sed tu haec omnia de Photio, ut credas, necessum non habes.* Verum siue credas, siue non credas, haud in magno ponunt discrimine praecleara eruditione, atque doctrina viri, cum eum a labibus, & maculis, quibus illum onerant historici, tu non eximas. Displicet tamen tibi Photium ferociter increpari, & iniquissimis verbis dilacerari a pijs, zeloque diuino percitis viris. Si vera sunt conuitia, laudandi sunt, qui perfidissimi hominis male sana consilia publico scripto ditamarunt. An licebit improbo, quantum libido fert, explere; Scriptori historiae ea literis tradere non licebit? Si falsa, quare non profers mendacia? quare quem tutari debes, & potes, indefensum deseris? Sed cum factum tectum integrumque tradere non posses in Descriptores scelerum stilum exacuis. Ita scis in fidem tuam receptos sustinere. Non credis Anastasio, & Paphlagoni talia de Photio narrantibus. Affer tu alios illius aetatis scriptores, qui vel scelera Photij pernegent, vel contraria enuncient. Si tibi non suppetunt, quare tu recentioribus, qui antiquiores sequuntur, immerito insultas? *Binnius ira praecipit, & partium studio efferatus Photium infernum amandat ad improbos.* Indigne fert Creyghtonus Photium execrabile caput in infernum ad improbos a Binnio amandari; cum ipse Heroicas animas, & excelsos spiritus, & de genere humano optime meritos *ειν αιδαιο πωλησι* saluere iubeat, nimium ridicule, impie, & ipsa immanitate immanius. Quod si Photius tot criminum reus, viris integerrimis veritus non est, nouo ac perfido modo absque causa contumelias facere, nouum quidem non fuerit eundem iustis maledictis proscindi, quae optimo

iure in eum recidunt. Neque enim vnum aut alterum conuitijs, & sibilis oppressit, sed vniuersum Orientium populum, &, quod magis execrandum est, Occidentalium, & Sanctum Pontificem Nicolaum. Non mentior. In Tractatu de processione Spiritus sancti ad Latinos; Εμβλέψατε τυφλοί, καὶ ἀκύνετοι οἱ κοῦροι, εἰς τὸ σκότος κατ' ἔχρη τῆ ἀρετικῆς ἐκκαθημένους διύσεως. ἐπιτένιζατε πρὸς τὸ αἰείφωτον τῆ ἐκκλησίας φέλος, καὶ ἐμβλέψατε πρὸς τὸν γειναῖον Λέοντα, μάλλον δὲ τὸ τὸ Πνεύματι οἷα δι' αὐτὸν ἑλεγχέτω καθ' ὑμῶν ἐκκοτίζατε ἑλεγχέτω, καὶ φερίζατε, εἰ μὴ τινα ἄλλον δυσωπῆμι. οἱ, ἀλλὰ γὰρ τὸν ὑμέτερον πατέρα, μάλλον δὲ δι' αὐτὸν, καὶ τὰς ἄλλους, οἱ ταῖς φροναβέζαις συνόδοις ἀρεσέντες εἰς τὸ χροσὸν τῆ λογάδων πατέρων ἐλεγχέτω. Et si quis reliqua ipsius scripta percurre- rit, semper eisdem petulantissima lingua insectatur. Sed quæ in eos initio suæ Encyclicæ Epistolæ euomit, ferenda nullo modo sunt. Τίττες τὰς ἀπατεῶνας, καὶ θεομάχους συνοδικῆ καὶ θεῖα κατεκείνα μὲν ψήφω, ἔνυ αὐτῶν τὴν ἀπίστασιν καθορίζοιτες, ἀλλ' ἐκ τῆ ἡδὴ συνόδων, καὶ λατινοδικῶν θεομῶν τὴν ἀρεσισμῶν αὐτοῖς καταδίκην ὑπεκφαίνοντες, καὶ πᾶσι ποιουῦντες ὁπίδηλον. Præterea; Gens enim illa, Bulgari cum vix duos annos rectam Christianorum religionem veneraretur, Viri quidam impij, & quorum commercium est vitandum, & quoniam nomine pius aliquis dicere illos posset? Viri inquam e tenebris emergentes: occidentalis enim plagæ fuerunt germina, hei mihi! quomodo reliqua narrare potero? Isti quidem aduersus gentem illam, Bulgarorum videlicet, nuper ad pietatem efformatam, quasi tonitruum quoddam, vel terræmotus, vel grandinis impetus, vel potius, ut magis proprie loquamur, singularis ferus irruentes, vineam Domini dilectam, & nuper plantatam pedibus, ac dentibus conuersationis videlicet prauæ, malis moribus, & dogmatum corruptela quod ad eorum audaciam pertinet, depradantes depasti sunt. A rectis enim, & puris dogmatibus, & Christianorum immaculata fide euellere multis artibus, & corrumpere illos procurarunt, &c. Et infra; Hic illi viam transgressionum aperientes, & dilatan-

tes a reſta, & regia via alios auerterunt: Sacerdotes enim legitimis nuptijs honeſtatos, iſti quidem, qui multas virgines abſque viris mulieres oſtendunt, & matres filios alentes, quorum patres videre non licet; hi, inquam effecerunt, vt Dei vere Sacerdotes odio haberentur, & vitarentur, male meſſis ſemina in ſe iſtis diſſeminantes, & animas, quæ nuper germinare cœperant pietatis ſemen, zizaniorum ſuperſeminatione proficientes, &c. Quam maledicentiam Photij nec laudat Montacutius. Romanis Sacerdotibus coclibatum vouentibus fornicationes, adulteria, laſciviam, & *συνελάτης* concubitus obijcit: liberos e furtiuo concubitu conceptos, quorum patres nemo nouit, expoſitos, vel *ενεκτος*, *δευωτεςον*, ſed veraciter plerumque ingerit. Agnoſco rerum harum cognationem in Photio, & intra modum, Qui puellas multas ſine viro mulieres effecerunt, & mulieres pueros educantes, quorum Patrem nemo nouit. Sed Montacutius lingua effræni fundit ſe latius, & exaggerat; Puellas mulieres effecerunt, fornicationes, adulteria, laſciviam, *συνελάτης* concubinas, ex furtiuo concubitu liberos *ειεκτος*, vel expoſitos, dilatat. Photiana calumniæ ſunt, Montacutiana vti exaggeratiora, ita & calumnioſiora iudicanda ſunt. Et Photiana eſſe calumnias, ipſe nobis extricat Montacutius, cum ſubdat; *δευωτεςον*, ſed veraciter plerumque ingerit. Si plerumque veraciter ingerit; ergo quandoque non veraciter, & ſic erunt quandoque falſæ criminationes, & falſo contorta maledicta. Plane cum non ſemper eodem modo res ſe habeat, ſed aliquando non eſt, & plerumque eſt, diſtinctione opus erat, & diſtincta enunciatione, vt alba & nigra dignoſceremus. Nunc ſatis eſt illud extorquere a Montacutio Photium aliquando mentitum fuiſſe, vt hinc etiam illius fidem aliquando ſuſpectam reddamus. Non eſt quod plura efferam. Contritum vetuſtate pro uerbium eſt, cuius meminiffe Montacutius debuerat, cum hæc ſcriberet; *ὁ μὲν ποτε παῖδας, καὶ πάλιν παῖδας*. Aliquando qui luſit, iterum ludet. Et illud, ſemel malus ſemper malus;

lus, saltem in eodem genere mali. Non hic concludo Photium semel, & aliquando mendacem, semper mendacem: illud non effugiet, semel mendax, iterum mendax erit. Ergo non semper credendum Photio, & Montacutius mendacio non vacabit, qui mendacis itineribus pergit. Quod bene nouerat etiam Syropulus Sect. 12. cap. 4. de promotione Cherfonensis a Cyziceno Metrophane celebrata; *Ἀρέθης Κυρῶς. τὸ πλὸν εἰς ὁδὸν, ἀμφοτέρω ἀς βόθρων ἐμπετρῶν*. Repertum est iugum. Cacus si cacum duxerit, ambo in foueam cadent.

Illud certe non sine gemitu effari possum, quod ex isto Paphlagonie intellexi, duo volumina Photij sub nominibus actionum Synodaliū contra Sanctos Ignatium, & Nicolaum Latinos flammis mandauisse, & multum metuo, ne veritas ipsa in eo igne concreperit, aut aliqua rariora Photij monumenta, quibus maiorem fidem, ac reuerentiam adhibuissem, quam omnibus Sancti Ignatij miraculis, aut prescriptionibus Sancti Nicolai. Quid facias de isto homine, qui non sine gemitu effari non potest, duo volumina actionum Synodaliū contra Sanctos Ignatium, & Nicolaum Latinos flammis mandauisse? Homo sanctus, homo integer gemitu etiam testatur dolorem, quo acerbissimo cruciatur; quod acta contra Sanctos ab homine tot, tantis, tamque nefarijs sceleribus cooperto compaginata ab hominibus antiquæ religionis exemplaribus lignis infelicibus concremata, ac cinefacta sint. Pro meliore ipsi sunt nefariorum fraudes, doli, commenta, quam Sanctorum res optimæ gestæ, quibus Dei gratiam demeriti regnum cœlorum affecti sunt, & famam apud posteros immortalē. Et eodem ipso tempore gemitus edet, & absument lumina in fletus, infames perduelles Sacrorum nomen eumentos faces regno subiecisse, & omnium quotquot vnquam audiuius facinorum tristissima exempla edidisse, ludibrio habitam æterni numinis reuerentiam, Deo proximam auctoritatem regiam plebis

bis infimæ contumelijs laceratam . Qui tanto gemitu affligitur , quod tentata contra sanctissimos homines a viro fonte vitij , & periurij flammis consumpta sunt , & diligentia pijsimorum hominum abolita , quibus homo Theologus , discernit a religione remotus sacrilegus , Pag. 34. *Maiorem fidem , ac reuerentiam adhibuisset , quam omnibus Sancti Ignatii miraculis , aut præscriptionibus Sancti Nicolai .*

Annon apposite ipsi quispiam responderet ; Pag. 10. *Gnathonum in tua gente parlamentariorum , & tristium figulorum pro populis Apologia , in quibus iam impotenter delirant , qui a suis patronis , vt Galli pugnaces ad caliginem enutriti ea tantum intelligunt , quæ alij infundunt : tum studijs partium illaqueati , suo iudicio corrupti libertatem crepant , vt sua priuilegia defendant adeo mordaci contentiosoque genere dicendi declamant , vt totum mortale genus configant , & si quis contrarium birrire audeat , plaustra conuictorum , volumina inuictuarum , ac reuincationum regerant , magis vsui hominum futura , quibus tu maiorem fidem adhibere debuisses , & maiorem reuerentiam , quam omnibus Creyghtoni Theologi commentarijs , & declamationibus . Et tamen Photius in Romanam Ecclesiam , & Sanctissimum Ignatium , quidquid ex scelestâ illa lingua odio , & libidine effudit , & nequissima manu scripsit , omnibus turpitudinis notis eos infamans , euentus est . Et tu maiorem fidem adhibuisses Photianis Concilij ex odio , & ira inueterata natis , quam omnibus Sancti Ignatii miraculis , aut præscriptionibus S. Nicolai ? Sic tu maiorem fidem adhiberes Philostrato , Hierocli , Iuliano , Porphyrio , alijsque , quando ita non vereris scribere , quam omnibus Euangelistis , Apostolis , Concilij , Patribus , ne dicam Christo . Et ne dubites , veritatem ipsam concrepuisse , quæ illa rariora monumenta fuerint , ex eodem ipso Paphlagone , cui tu de voluminibus concrematis Photij , vti fido testimonio credis , accipe . Ille si-*

qui-

quidem de comprehensis in illis indubie loquitur. In primo volumine contra Ignatium duo supra quinquaginta capita ad Ignatij calumniam perscripta fuisse omnium confessione falsa, & ex impro potius, quam furiosa mente conficta: in altero Synodus in Nicolaum Pontificem Romanum tela contorquens, omnisque generis calumnias, & atrocia maledicta in illius Sancti exauctorationem, & damnationem complectebatur, improbe & tragico prope modo concinnata. Ne *iniquus* testis tibi sit Paphlago, vel vtraque cognosce, vel vtraque nega. Tu credis primis, & ingemitis, quod calumniae fallaque crimina in Sanctos Ignatium, & Nicolaum coniecta flammis assumpta sint, metuisque multum, ne veritas ipsa eo in igne concremata euanuerit. Quæ veritas in calumnijs, & falsis criminibus in viros Sanctos emicare potuerit, explicabit Creyghthonus. Simili modo ante Creyghthonum Ricardus Montacutius Notis in Epistolam 2. Photij, cum scripsisset Photius, Synodalem quandam Epistolam ex Italia ad se conscriptam venisse, accusationibus infandis contra proprium ipsorum Episcopum, nec non diuersas alias tragicis sexcentis leſis repletas, & lamentis, quarum exemplaria transmittebat, dolore eoque summo angitur, *Epistolas illas non extare, & Scriptorum non meminit*, Photius: *noluit enim morbum illum depalare: unde patet non fuisse illum tam inimico animo in siue Nicolaum, siue Romanam Ecclesiam, quam passim Baronius tragice exaggerat.* Quid, si responderet Baronius, eas quoque, vt & alias multas, & Synodos contra Nicolaum, & Ignatium fuisse confictas, ideoque noluisse eas depalare? Et consimilia pleraque Photium solitum contexere, nos alibi suse probauimus. Est hoc in more Hæreticis positum, affligi & doloribus diripi, cum viderint, quod in dehonestamentum Ecclesie Pontificiæ vertipossit, deperditum, illud optare, & expetere cupiditate incredibili: sed Dei nutu fiunt corui hian.

ui hiantes. Non alia videbantur esse vota Lutheri, si memoria non fallit pro scriptis Vigilantij contra Sanctissimum Virum; *Quid si adhuc Vigilantij monumenta superessent, quemadmodum Hieronymi etiamnum extant, facile crederim eum multo christianius super hoc scripsisse, quam ipsum Hieronymum.* Ex arte existispicum est hæc hariolatio, & facilis credulitas. *Artus tamen, & nervi sapientia, dicebat Epicharmus, sunt non facile credere.* Duo volumina Photij sub nominibus Actionum Synodalium contra Sanctos Ignatium, & Nicolaum Latinos flammis mandauisse. Et hoc ne ex Paphlagonie intellexisti? Quæ tua sunt figmenta, & animo concepta insulfissime deliria, alijs, vt fidem assequantur, falso appingere, idque etiam scripto palam profiteri, neque tu negabis, summæ inuerecundiæ est. Latinos volumina Photij flammis mandasse, nusquam id asserit Paphlago. Da verba; & credimus. Hinc planum fit, vel Paphlagonem a te non lectum fuisse, vel si lectum, non intellectum. Paphlago narrat, Basilium Imperatorem, imperasse Photio, vt manu sua scripta e Patriarchio sublata, ad se quam primum transmitteret. Photium etiam iureiurando, licet falso, affirmasse, nihil se, e Patriarchio sustulisse: sed tumultuantibus seruis repertos esse in proximo arundineto septem saccos scriptis refertos, inque illis duo volumina actiones Synodales contra Ignatium, & Nicolaum continentia. Ea Imperatorem prius ad Senatum, & totam Ecclesiam palam detulisse, postmodum ad Synodum, Auctoriq; presenti cum probro obotrusa igni tradita esse. Hæc sunt in Paphlagonie. Tu ex tua liberalitate, & in Pontificios amica incitatione volumina, *Latinos flammis mandauisse*, superaddis, Quælibet in quemuis opprobria dicere sæuus,

EXERCITATIO XV.

Creightonii nugamenta de doctrina Photij. Theophylacti *et* as. Contentio inter Græcos, & Latinos de Bulgaris, tum primum ad fidem conuersis. Mendacia Creightonii de conuersione Bulgarorum. Theophylactus inter Schismaticos in Latinos propensior. Bulgaros a Theophylacto ad Isidorum Ruthenum sub primatu Constantinopolitano nullo modo stetit. Ante Theophylactum alius Episcopus in Bulgaria a Theodora Imperatrice, & Basilio missus. Photium nunquam animo nec corpore quiescisse. Isidorum Krouiensem fuisse Romæ, & non Sabaudie Cardinalem. De illius patria non fuisse vnanim omnium sententiam. Romane Ecclesie in bene de se meritis gratus animus. Isidorus legatus Pontificius in excidito Constantinopolitano euadit, & Romæ moritur.

Pag. 34. **R**idiculum præterea est, quod adijcis. Qui proprijs oculis, & non alienis in rerum momenta introspiciunt, necum fatebuntur spero, illustri Photio doctiorem in omni genere literarum, nunquam sedisse in quouis solio, vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham. Quis non mirabitur fortunam Creightonio diuinitus concessam ad introspectiunda proprijs oculis non ea, quæ sunt, sed etiam, ea quæ non sunt? Hinc introspicit, Photio illustri doctiorem in omni genere literarum, prudentiorem in rebus gerendis, omnis iuris diuini, humanique peritiorem, nunquam sedisse in quouis solio, vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham. Valeant modo, & Gregorij, & Basilij, & Athanasij, & Leonis, & Agathonis, & Adriani, & quidquid est aliud in conscribendis libris laudem commeritum, & præclarissimum in rebus agendis nomen obtinens, quando Photius in omnibus, introspicente Creightono, familiam ducit, & caput omnium est. Veruntamen qui sana mente sunt, nec Creightonii oculis introspiciunt, sed suis, uti fatentur

tur in Photio literarum doctrinam, in agendo prudentiam, iuris diuini humanique peritiam, ita ex reliquis illius scriptis, & historiarum monumentis fatentur disertum illius artes, fraudes, dolos, adumbrata Comitia, vitiatas Synodos, suppositas in illis subscriptiones, perperam in Sanctos Pontifices insimulata conuitia, crimina, in Ecclesiastica iura assultus, & quid non? Tandemque uti capiti vacuo cerebro fidem abrogant, nec credunt, nunquam sedisse in quouis folio doctiorem, vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham.

Si quidem Photius, ut primum a Basilio instauratus solium obtinuisset, quo exciderat, iam in grande senium prouectus, & multifaria vicissitudinum experientia detritus, Theophylactum Constantinopoli tum in omni literatura florentissimum, & a perenni lectione S. Chrysostomi, quem in succum, & sanguinem conuerterat, sacundissimum virum, nec non opinionum suarum, de non violando intercalatis dictionibus Symbolo, acerrimum propugnatores, eo direxit, donatum sacris insulis, & Archiepiscopali palla, ut ad defectionem a Latinis, Græci moris, & linguæ imperitis, eum populum concionando instigaret. Apes melleos succos colligunt ex floribus: & vsu callidi quæque præstantissima ex ijs, quæ legunt, libant: Creyghtonus veneno, & pestilenti virore infecta suis insinuat. Quæ de Theophylacti ætate, eiusque ad Bulgaros missione narrat, ex peno Petri Pithoei de processione Spiritus sancti hausta, non discernens verum a falso, excribit. Et si autem de Theophylacti ætate, nemo adhuc, quod sciam, certi aliquid prodiderit, eum tamen, ut sub Photio vixisse probabilius credam, auctor mihi est liber quidam fratrum Prædicatorum contra Græcos, qui Theophylactum a Photio quodam Patriarcha Bulgaris Episcopum missum habet, ut verisimile mihi sit, Photium virum callidissimum Theophylacti ingenio, ac doctrina aduersus Nicolaum, & Romanam Ecclesiam vsurum, vel Bulgariae Archiepiscopatus tituli proemio, cuius ordinationis vis inter Romanum, & Constantinopolitanum

*Patriarcham , tum quoque controuersum fuisse , præter historiarum testimonia , satis indicat altercatio illa , inter Adriani Pape , & Orientalium Patriarcharum , &c. Concertatio de Bulgaris tum recens ad fidem conuersis , a nemine , quod ipse sciam , in dubium vertitur . In ipso siquidem conuersionis initio , inter Pontificios , & Græcos altercatum est de iurisdictione . In Concilio Octauo Oecumenico , cum restitueretur Ignatius , eorum legati cum legatis Ludouici Imperatoris admissi sunt . Bulgaros olim Græcis subiectos fuisse , ab eisque ante paganisimum accepisse . Legati Pontificij ab iisdem nuper conuersis Ecclesiæ Romanæ ius repetebant , non secus atque olim a conuersa Dardania , totaque Thessalia : Latines tum etiam Sacerdotes in Bulgaria sacra administrare , nec deesse Episcopum , a quo suæ fidei fundamenta habuere , quem ipsi ita annuente Pontifice in Archiepiscopum eligere possent : necnon Michaëlem principem statim ab ipso suæ conuersionis initio cum totius Regni populo se Beato Petro Apostolorum principi tradidisse . Sed Legatis Pontificijs alia agentibus nihil definitum est anno 879. Adriani secundi anno 3. Intetim Petro Legato misso ad Pontificem , Adrianus ita postulantibus Archiepiscopum mittit . Tum Constantinopoli Patriarchatui præerat Ignatius , qui , auxilio Basilij Imperatoris , in eam prouinciam tanquam ad suam Dioccesim pertinentem creatum a se Episcopum vna cum alijs Clericis ad exercendum Episcopalia munera legat . Quis nam hic fuerit , non omnes indicant . Annapalium scriptor ait ex aliorum relatione , Theophylactum fuisse vocatum . Anastasius in historia Octauæ Synodi : *At Michiël Bulgarorum princeps , vt columna mansit immobilis . Donec eorundem Græcorum fraude deciperetur scribentium ei , atque dicentium , quod patria illa vtrum Romano , an Constantinopolitano Pontifici subdi debeat , inter Vicarios Romanos , Patriarchamque Ignatium Constantinopoli disceptatio fuisset canonicè ventila-**

tilata, & coniunctis Romanis Orientis sedium loci seruatores iudicauerint, Vlgarorum Diœcesim illi vrbi forte subiycendam, cui ante Vlgarorum aduentum sub debatur, cum alia sit in mundanis negotijs, alia in Ecclesiasticis dispositio iuris. Et quamuis Regio illa Græcis fuerit antea subdita, nullam tamen in ea sibi ius vindicare legitime, quam armis olim amissam, per tot tempora bellando recipere non valuerant, quamuis & priusquam Græcis fuerit antea subdita, Romani hanc possedisse pateſcant, nec illam Græci, vt supra monstratum est, tenuisse memorentur, dum sceptris Romanicis potirentur, quamquam & si huic Græci Principes regioni, quantum ad rempublicam attinet, dominati sint, &c. Primum itaque Creyghtoni mendacium est, hunc Theophylactum a Photio missum fuisse, cum tum depositus Photius, & exterminatus, sibi potius quam Bulgaris prouidere cogeretur. Alterum est Theophylactum fuisse eum, qui a perenni lectione Sancti Chrysostomi, quem in succum, & sanguinem conuerterat. Theophylactus siquidem ille, qui ex Chrysostomi Commentarijs suas in diuina eloquia lucubrationes concinnaauerat, Theophylacto missõ ad Bulgaros ducentis annis posterior est, tanquam qui sub Ducis ætatem agebat, vt poterat lampadem præferens Annalium scriptor adinonere. Tertium est, quæ de illius doctrina atque eloquentia prædicat. Theophylactum sacundissimum virum, nec non opinionem suorum de non violando interpolatis dictionibus Symbolo acerrimum propugnatorem; eo direxit donatum sacris insulis, &c. Creyghtone parum circumspecte Theophylacti famam inquinat, & tantum hominem falsum facinus insimulat, cum eundem additionis propugnatorem affirmat. Ille siquidem multo alijs, qui contra Latinos inuecti sunt, æquiores se & mitiorem præstitit; quod discere poterat, si illius scripta præ manibus non habuisses, ex Demetrii Chomateni, ad Constantinum Cabasilam Responſionibus, qui ex Theophylacti ad Nicolaum Diaconum, & Castrensem,

sem, tandemque Melesobæ Episcopum, neglectis alijs Latinorum consuetudinibus, & ritibus, quos reliqui Schismatici in crimen vertunt, in solo articulo de processione Spiritus sancti eum non consentire tradit; Εἰς τὴν μὲν δὲ τῆς ἀγίας Πνύματος ἐκπορεύσεως ἐδαμῶς συλκωρήσαν, καὶ συνήσαν, ὡν εἷς ὅστις ἢ ὁ σοφώτατος Βουλγαρίας ἰμακαριστὸς Θεοφύλακτος. In solo autem articulo de Sancti Spiritus processione nequaquam astipulati sunt, nec consenserunt, quorum unus est, & sapientissimus Bulgariae, beatus Theophylactus. Verba Theophylacti leges apud Chomatenum. Et præterea in hoc eodem articulo benignius, ac indulgentius alijs, quos ipse douerim, se gessit. Verba illius Ioannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus Orat. prima de vnione Ecclesiarum excribit; Ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις συλκωρήσω ῥηθῶν σε τῆ λέξει τῆς Πνύματος ἐκ τῆ πατρὸς ἢ τῆ ὑπὸ ἐκπορεύσεως, ὡς ἢ γλῶττα σοὶ δίδωσι ἐν κοινῶς λέγω λέγεις, καὶ ὁμιλίας ἐκκλησιαστικῆς, εἰ βέλαι, ἐν δὲ τῷ συμβόλῳ ἐσυλκωρήσω. In alijs quædam concedo tibi vocem usurpandam Spiritus ex Patre, & Filio processionis, ut tibi lingua permittit, in communibus nempe sermonibus, & colloquijs, si allubescit, in Symbolo vero solo non concedam. Quare merito subdit Veccus; Ἐπιπέχουμαι σε τὸ τῆ ψυχῆς ἰλασθῆν, καὶ δεξιῶτα πωλλῶ δουῶν σε τῶ ὅτι τῆ ἐνώσῃ ροπῶ, εἰρεόλιγος τινὰς τῷ κτὲ σε τότε τὸ ἀρχιερατικὸν κτισμοῦτων κατὰλογον, ἐξεγένηται σωτηγῶτος τὸ οἰκίας ὡς θεῶτος ἔχθῆν. Exosculor animi tui candorem, & agnosco vnioni te magnum pondus addidisse, si paucos quosdam tuo æuo inter Presules eximios, & conspicuos tibi contigisses proprij propasiti deprecatores habere. Et tu eum de non violando Symbolo acerrimum propugnatores hominem adeo propensum in Latinos, & facilem, quia genium hominis ignoras, qualem velles esse, calamo isto tuo nocere tantum genito, fatue depingis. Missus itaque fuit is, quisquis fuerit ab Ignatio. Quartum est Bulgaros communionem lingue cum Græcis fuisse finitimos. Quintum est, disciplinæ Ecclesiasticæ usu fuisse

Gra-

Græcis finitimos. Cum in prima conuerfione habuerint ritus, & confuetudines Latinorum, quas illis tradiderat Nicolaus Pontifex Romanus, vt videre est ex eiusdem Epistolis ad Michaëlem. Licet modo exterarum gentium immixtione Bulgarica, Dalmatica, & Græca lingua, vtantur, vt scribit Crusius ex Gerlachio in Turcogracia, Ideoque Ignatius de iure vsurpato notatur. Et mirum nonnullis videtur, cum iam a Romano Pontifice accepissent, vt Bulgari sibi eligerent ab eodem consecrandum; Et satis constat, scribit doctissimus, atque artibus ingenuis omnibus instructissimus Melchior Incofer in Annalibus Ecclesiasticis Regni Vngariæ, in contentione illa, de qua superiori anno egimus, a Legatis Apostolica Sedis vetitum Ignatio recens sedi restituto, ne quid in hac re iniussu Romani Pontificis attentaret, idque cum his verbis recepisse. Absit a me, vt ego his prescriptionibus contra decorum Sedis Apostolicæ implicer, qui nec iuueniliter ago, vt mihi subrepere valeat: nec ita similiter deliro, vt quod in alijs reprehendere debeo, ipse committam. Hæc Ignatius. Cum vero Ignatius non desisteret, & fauore Imperatoris sultus, in possessione continuaret Adrianus datis ad Basilium literis inter alia satis acriter perstringit Ignatium præsumpsisse: & vt in posterum ab eiusmodi dispositione coërceatur monet, vitaturus ultionem. Adrianus Basilio, Constantino, & Leoni Imperatoribus; Et præterea, & aliud, quod prima pietatis vestra opera, vel circa Sedis Apostolicæ prioris benignitatis indicia contra spem nostram decolorasse conuincitur; imo funditus destruxisse probatur: videlicet quia fauore vestro, frater & cœpiscopus noster Ignatius in Bulgarorum regione consecrare præsumpsit Antistitem; unde mirati sumus, & quia a pia intentione vestra retro reuersi sumus, admodum obstupuiimus. Veruntamen saltem nunc iam dictum reuerendissimum Præsulem ab illius regionis dispositione, salubribus monitis, quasumus coërceere: alioquin nec ipse canonicam effugiet ultionem; nec ijs, qui præsulatus, vel alterius officij sibi nomen illic

illic vsurpant, cum excommunicatione, qua iam tenentur astricti, etiam proprii gradus iactura carebunt. Et licet Ignatius de iniusta occupatione Bulgariae a Romanis Pontificibus, excommunicatione etiam denunciata, nisi intra dies triginta reuocaret ad se ordinatos Episcopos Bulgariae, monitus, non inueniatur reuocasse, eum nihilominus Baronius extra omnem culpam ponit, vt supra diximus. Eundem nempe vsque ad obitum in communionem Romanae Ecclesiae plane demonstrant Ioannis plures Epistolae ad diuersos post illius decessum. Quod Stylianus Metropolitae Neocaesariensis Epistola ad Stephanum, in qua rerum gestarum aduersus Photium texuit historiam, euidenter affirmat, aduentum Legatorum Apostolicae Sedis Pauli, & Eugenij Constantinopolim contigisse post obitum Ignatij: Sicque necessario oportuit eum antequam recepisset ab eis literas peremptorias excommunicationis, iam ex hac vita migrasse. Et supra laudatus Incoferus asserentium sententiam reiicit, post peractam Octauam Synodum referentibus gesta Sedis Apostolicae Legatis, Adrianum vltro id Ecclesiae Constantinopolitanae Patriarchis indulgisse, merito Ignatij ita flagitante, quando id Adrianus scriptis deinde ad Basilium literis inter alia satis acriter perstringit, fauore nimirum Imperatoris Ignatium praesumpsisse, vtque in posterum ab eiusmodi dispositione coerceatur, monet, alioquin canonicam haud vitaturus vltionem.

Ut vt sit, a Theophylacto primo Graecorum in ijs Prouincijs Archiepiscopo, stetit ea gens tota sub primatu Constantinopolitani Patriarchae vsque ad nostrum Isidorum supra quingentos annos, quem Cardinalem Sabaudiae Chalcocondylas appellat, euectum non alia reor de causa a Pontifice Eugenio, quam vt tanto splendoris incremento, & munificentia Papali, diuionem Ecclesiasticam principatus sui Metropolitanici pendere in posterum a successoribus Petri meminisset. Creyghtonus semper ille ipse est, & sui similis, & ex eodem libro excribit omnia. Vt supra de iurisd-

risdictione Bulgarorum, ita nunc de eorum in fide Græcorum constantia narrationem peruertit; sic iuratus hostis est veritatis. *Sub primatu Constantinopolitano vsque ad nostrum Isidorum. supra quingentos annos stetit ea gens tota.* Et tamen tradunt historiæ sub Leone Macedonis filio, & Formoso Pontifice, cum bello per plures annos lacerarentur, vinculum inter eos, & Græcos dissoluisse, & sublata spirituali præfectura, quam Græci sibi in ea prouincia vindicauerant, Romanæ Ecclesiæ se rursus sponte subiecisse. Postmodum ab exteris vexati debellatique nouis cesserunt mutationibus. Et in hunc diem vsu promiscuo, & compascuis agris Græci Latinique simul sub dominio Barbarorum vitam transigunt: tum qui Latinorum, tum qui Græcorum ritibus addicti sunt, sub Archiepiscopis Episcopisque Græci ritus Græci, Latini Latinis per Romanum Pontificem ordinatis. Quidquid sit de Græcis, Latini sunt Metropolitæ Achridenus, & Martianopolitanus: Martianopolitano subsunt Nicopolitanus, & Dionysiopolitanus, siue Varnensis: Achrideno Sardiensis, & Scopien- sis, qui Pontificiorum consuetudines Ecclesiasticas curant. Et vt clarius res elucidetur; *A Theophylacto primo Græcorum in ijs prouincijs Archiepiscopo.* Inculcatur sine scopo, & ratione ipsa conuincitur, & rerum gestarum narratione. Nanque ante dictum Theophylactum Bulgari anno Christi 845: cum pestilentia, & fame bonis exturbarentur, funditusque extinguerentur, Bogaris sororis in aula Theodoræ Imperatricis baptismo intinctæ, & sacris Christianorum edoctæ, tumque in libertatem vindictæ monitis, in Christianam religionem procliuus, admissurum se Christum, in se recipit, si lues illa effusis in Christum precibus pelleretur. Nec mora; communi voto Christus inuocatus malum, & noxiam pellit. Hinc ipse a Theodora Augusta Præsule missus sacro fonte abluitur. Optimates regni factum detestati, immani seditioforum

manu coacta Bogarim frangere praelio conantur. Nouo is molimine ad Christum pristinae calamitatis depulso rem recurrit, & praelato signo Crucis collatis. signisque aduersarios debellat, & parta victoria vniuersa gens Christianis sacris imbuitur. Si Theodora Augusta Pontificem ad id muneris idoneum misit; ergo inepte Theophylactus primus in illis prouincijs Græcorum Archiepiscopus, & qui dicitur ab Ignatio, vel a Photio, missus astruitur. Annos post vnum & viginti Michaël Bulgarotum Rex sacro baptis- mate cultum Idolorum xpianis, ad Nicolaum Pontificem. datis literis exquirat, quid sibi vltterius pro salute, quid apud populum adhuc baptismi expertem agendum esset? Nicolaus Paulum Populoniensem, & Formosum Portuensem magnæ sanctitatis Episcopos misit, vt illos doctrina, & exemplis emollitos ad veram, integramque fidem allicerent, & radicem religionis altius in eorum animis infererent, reuellerentque quæ illis falsa dogmata Græci Schismatici, Armenique subdole disseminassent: Constantinus Porphyrogenneta in vita Basilij Macedonis narrat, hunc Basilium, vt Bulgaros confirmaret in fide, misisse Archiepiscopum, & Episcopum in Bulgariam; Ως αὐτως δὲ καὶ περὶ τῆς Βουλγάρων γένους δόξασκε) διαγεγονώς. Ὁ γὰρ τοῦτον ἔθνος εἰ καὶ περὶ ταῦτα πλεῖς φορές δόξασκεν μίσει βολλεύειν εἰς διέξασθαι ἔδοξεν, καὶ πρὸς τὸν χριστιανισμόν μεταστῆναι, ἀλλ' ὁμως ἀπαγίως καὶ ἐτι φορές ὅ καλὸν καὶ ἀνιδρυτόν, ὡς ὑπὸ ἀνέμῳ φύλλα ἡσθίως καθύπευρον, καὶ μετακινούμενον. ἀλλὰ ταῦς τῆ βασιλείως συχνάκις παραστήσει, καὶ ταῦς λαμπραῖς δεξιότησιν, ἐτι δὲ καὶ ταῖς μεγαλοψύχοις φιλοτιμίαις τε καὶ δωρεαῖς. Ἀρχιεπισκοπὸν τε πειθεταὶ κατὰ διέξασθαι, καὶ ἐπισκόποις κατασκευασθῆναι πλεῖς ἄνεχεται, καὶ δεξιότητων, δεξιότητων τῆς ὀρέων τε, καὶ τῆς ἀσπληνῶν τῆς μέγα κληθέντων, καὶ ὅκασις ὡς τῆ βασιλείως ὑποτάκτων τῆ δὲ λαβῶν μονασῶν, ὅτε παρῶν ἡθελῶν κατὰ λαμπραῖς, καὶ ὁλόκληρον πρὸ χειρῶν καταλύσεται. Nec alia ratione se cum Bulgariis gessit. Hac enim natio licet ante ipsum pietatem amplexari visa est, Chri-

Christianorum ritus recipere, nihilominus ad bonum nondum confirmata induruerat; sed, veluti a vento folia, facili negotio agitabatur, dimouebaturque. Porro frequentibus Imperatoris adhortationibus, munificisque officijs, nec non magnificis muneribus largitionibusque suadetur Archiepiscopum admittere, regionemque illam Episcoporum frequentia stipari: Et per hos, perque eos etiam, quos e montibus speluncisque accersuerat Imperator, eoque miserat, religiosos Monachos, auitas consuetudines relinquens, integre ad Christum irretitur. Non ergo sibi constat Creyghtonus, qui scribit; Photius ut primum a Basilio inflauratus solum obtinuisset, quo exciderat, Theophylactum eo direxit. Stetit ea gens tota sub primatu Constantinopolitani Patriarchæ usque ad nostrum Isidorum quingentos annos. Et tamen nondum inter mortua memoria est Leonis Imperatoris Basilij Macedonis filij conatus contra Bulgaros, etiam pessimo exemplo Turcarum, & infidelium suppetijs, qua occasione dissoluto inter Bulgaros, & Constantinopolitanos pacis vinculo, proceres illius gentis, & Ecclesiæ Bulgariæ, quos Græci varijs artibus sibi vindicauerant, ad Ecclesiam Romanam concessere sub Sphendoplecto post Rhasilthlauum Morauorum Rege, & Bichnico Episcopo. Idque disco ex Auctore satis Antiquo in vita Clementis Bulgarorum Episcopi, narrante, tum temporis, anno scilicet sex millesimo trecentesimo septuagesimo septimo ab Orbe condito, qui est Christi octingentesimus septuagesimus nonus, opera solertiaque Sanctorum Cyrilli, & Methodij eo a Pontifice Romano missorum Bulgaros sacris Christianis imbutos Baptismate initiatos fuisse. Scriptori alacriores aures præbebis, quod Schismaticus, & sententiæ processionis Spiritus ex solo Patre addictissimus, & propugnator acerrimus est. Ἡ ἴδεῖ Βορίλας ἕτος καὶ ἄλλως γνώμης δόξης, καὶ τῆ ἀγαθῆ δακτικῆς ἐφ' ἑ καὶ τῆ Βουλγαρίων ἔθνος τῆ τε καθ' ἁγία δὲ βασιλεία, καὶ χειρὶ τανύζεν ἠρξάτο. ὅτε δὲ καὶ οἱ ἄγιοι, Κύριλλος φημι καὶ Μεθόδιος τῶ πάλαιος τῶ πρὸς βόλωντων ἰδόντες, καὶ ὡς πολλὰ

μὲν τ' ἐνα γενῶν) Θεῶ δι' ὕδατός τε καὶ Πνόμεατος, καὶ Φοφῆς
 δι' πάντως πνόμεατικῆς δέον), γραμματικῶς τε ἐξέδραμῶς, καθὰ φερ-
 ρήκα μὲν, καὶ τῶ τῆ γραφῶν ἐπὶ τῷ Βελγικῶν μετὰ Θεσιν ἐπομή-
 σαντο. ἵνα τὰ γεννηθέντα Τίκνα Θεῶ, καὶ Θεῶς Φοφῆς ἰκανῶς ἔχοιεν,
 καὶ εἰς αὐτῶν πνόμεατικῶν, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τῆ Χριστιανῶν βεῖχοιεν.
 καὶ ἔτω δ' οὐδικῆς πλάνης τῷ τῆ Βελγάρων ἔθνος ἀπαλλαξέν, τῶν
 ἀληθινῶν καὶ ἀπλανεῶν ἀτῶν ἐδόν, τῆ Χριστὸν ἐπέειναι, ὅ φε μὲν καὶ
 πῶ τῶν ἐδικαίτων, ἢ δ' ὠδικαίτων, τὸν Θεὸν δ' οὐκ ἀμυθῶνα
 εἰσηλυθῶς, τῆ τῶ καλέσαντος χάριτι. ἐν ἔτῳ δὲ ἔξακχιχίλιος ὡ
 ξακοσιοσὶ ἑξομοσὶ ἑβδόμῳ τῶ τῶ κόσμῳ γεννησῶς τῶ γένος
 κλησῶς γένεθ). *Erat autem Borilas hic sane alioqui mentis com-
 pos, & ad bonum admodum perfacilis, sub quo gens Bulgarorum
 sacro lauacro ablui, & Christiano vitæ genere vitam traducere
 cœpit. Cum & Sancti Cyrillus atque Methodius multitudinem
 Christianorum cernentes, & ut multi Dei filij per Spiritum, &
 aquam nascerentur, qui omnino spiritali cibo indigebant, literarum
 notas comperere, ut iam diximus, & sacrorum Librorum inter-
 pretationem in linguam Bulgaricam moliti sunt. Ut natûs Dei fi-
 lij diuinum alimentum abunde suppeteret, & in augmentum spiri-
 tuale, & mensuram integra validæque Christi atatis excrescerent; &
 hoc pacto a Scythicis erroribus vindicata Bulgarorum natio,
 veram & infallibilem viam, Christum apprehenderet: tarde qui-
 dem, & circa undecimam, aut duodecimam in diuinam vi-
 neam ingressi gratia illius, qui eos accersuerat: Anno siqui-
 dem sex millesimo trecentesimo septuagesimo septimo ab Orbe
 condito nationis illius vocatio effecta est. Et infra cum eorum
 a Græcis ad Latinos transitum commemorat. Interim tu
 Schismaticum loquentem audi, & in Latinos iniuriam; τὸ δὲ τῆ
 ἀρετικῶν σύστημα τῆ τῶ λόγῳ δ' ὠμαί, καὶ τῆ ἀληθείᾳ
 νικῶν, ὁ μόνον ἡδ' ὠμαί, μᾶλλον δὲ ὠμαί τῶ πατρὸς αὐτῶν
 ἡπερίβιλλοτο τῶ ἐξ ἀρχῆς ἀθροσκοπῶν, καὶ τῶ κακοποιῶν ἐκα-
 χωμῶν, τῶ δὲ τῆ εἰσάξοντο, καὶ τῶ Σφενδόπληκῶν μετὰ Ἐπιστάλαβον
 ἔρχε Μοσῶβιανῶν ἡθῶν ἀπάτη βάρβαρον αὐδρα, καὶ τῶ καλῶ ἀνε-
 πόντον, ὅλον δὲ δ' ὠμαί ἐαυτῶ ἐπαίσαντο. τί γὰρ ἐκ ἐμῶν ἐκείνος ἀ-
 δει-*

δεσποδον γυακίων ιδωνων, κη τω βοβορω ην μουραεν εκ-
 κυλιωωυθωρα ζων, εκεινος μαλλον διδιναι τω οικιας γυωμω,
 τω θυραν αυτωσ αεθς α παθη πασαν ανοιγουν, η Μεθοδιω τω
 παση. ιδωνης πικριας ψυχολεθρον σηλιτοσπι. επερ ηδ ευνομιος
 εκεινος, ο η ηρ Αγομοιον αρχας αρεστω: εζηουε ποεις ο μαθητς
 επιασθησ πλειονας, τς ο δη κη ο τ Σπραγων ανοιπον επωνησε, ο
 τοις αμρ ανεισ φημι πασα συχωρειν. κη α εζης. At Heretico-
 rum cohors, ita vocat Latinos Schismaticus, vi sermonis,
 & veritate superatum iam Sphendoplectum, qui post Rhafisibla-
 num regnum obtinuit, fraudibus seductum, virum incultum
 atque barbaris moribus, nec rei laudabilis capacem, totum in
 propriam opinionem traxerunt. Et quid aliud facturum erat ille
 muliebrium voluptatum mancipium, & execrandarum actionum
 coeno conuolutus? illorum potius adhaerescit sententia, qui fores il-
 li ad omne nefas aperiunt, quam Methodio omnis voluptatis virus
 animo noxium exagitanti. Quod enim Eunomius ille, Anomoeo-
 rum haeresis primus inuentor ad alliciendos ad se plures discipulos,
 hoc ipsum & stolidorum Francorum gens adinuenit; peccatoribus
 scilicet omnia permittere, &c. Addit praeterea multa, Latinos,
 & Pontificios aspere grauiterque oppugnans. Et cum
 Vichinus Presbyter, quem ipse Vilchnicum nominat, a
 Sphendoplecto ad Ioannem Pontificem directus, conse-
 cratus ab eodem Nitrensis Ecclesiae Episcopus redisset,
 vt ex Epistola Ioannes 297. colligitur, partes Latinorum,
 & causam sustinens, Graecorum Episcopi extra Bulgariae
 fines eiecti, plures contumaces, & obfirmatae voluntatis in
 tutandis Graecorum consuetudinibus, varijs supplicijs
 coerciti sunt, & regno pulsi, quod fufe narrat idem Ano-
 nymus ibidem; Τετον μω η επισκοπικης αρχης ωδραλωση,
 Βιλχνικον δε τινα τε η αρεστωσ ανετα μεθυδεντα, κη τς άλλης
 μεθυσκη διωαμω. κη μωτοι δεα τε ο ωδρα τε Μεθοδιε τω η
 αναθεματω Σαλανα παραδοθεντα μω τε θιασω ην σω αυτωσ
 μωνομω. τετον, ο πονοι, κη αγωνε τε Μεθοδιε, κη Τριας
 συχωρηη ας ιδιότηας επι τον θεον αγαγσει, μαλλον δε τον
 θεο-

θεόνον δὲ τῶτον κατέγυσιν, ὅσα δὲ Μεδόδιον ἐνδοξόν, κὶ
 τὸ πολλῶν προφαίνόμενος, τοσούτω δὲ Βιχνικῶν τῆ δ' Ἀσίας κολά-
 δι ἐπέκρινόμενον. *Hunc quidem, nempe Gorasdam disci-
 pulum Methodij, Episcopali dignitate spoliavit, VVilchnicum
 vero quendam hæreseos temulentia debacchantem, & alios quoque
 in eandem ebrietatem allicere idoneum, proptereaque anathemate
 subactum, satanaeque traditum una simul cum alijs eiusdem factio-
 nis insanientibus. Hunc, o labores, & certamina Methodij, &
 Trinitas in proprietatibus confusa! in sedem promouent, quinimo
 sedem per hunc ipsum deponunt, quæ quanto Methodij causa glorio-
 sior erat, & alijs illustrior, tanto VVilchnici causa in dignitatis
 conuale declinator. Et hæc quidem Schismaticus, ne plura
 referam, cui tu plane sicuti tuo Photio, Ephesio, & Sy-
 ropulo fidem non negabis. Qua ergo fronte scribis; a
 Theophylactō primo stetit eam gentem totam sub primatu Con-
 stantinopolitano Patriarchæ usque ad nostrum Isidorum supra
 quingentos annos? Theophylactō primo in illis Pro-
 vincijs Archiepiscopo. Constantinus Porphyrogenneta, qui
 vitam & res gestas Basilij aui accurate conscripsit,
 cuius testimonium uti verosimilius, cum circa ea tempo-
 ra vixit, alijs præponendum videtur, ante Theophy-
 lactum alium, Adrianopolitanum, nomine Manue-
 lem, ex Adrianopoli per Crumum capta, in Bulgariam.
 que deductum, multos ex Bulgaris, cum nondum illa gens
 ad pietatem aduenerat, ad veram Christi fidem adduxisse,
 commemorat, & multis in locis Doctrinæ Christianæ
 femina iecisse, quo iracundia percitum Mutragonem Cru-
 mi successorem, Manuelem virum sanctissimum multos-
 que alios, & inter alios Basilij parentes, qui ibi ex capta
 Adrianopoli seruitio pressi adducti fuerunt, cum adhuc
 Basilius fascijs deuinciretur, in fide persistentes, fustibus
 concisos, necique traditos inter Martyres collocavit. Ex
 Constantino sua exscripsit Cedrenus. **Horum Marty-
 rium Crumo, Incofer, quem ipse Crunnum appellat, ascri-
 bit,***

bit, Anno Christi 813. Captumque Episcopum Manuelem
 virum sanctissimum, brachijs prius amputatis, mox gladio per
 medium dissectum feris ad devorandum obiecit. Ante ergo Theo-
 phylactem in Manuel iste Adrianopolitanus Martyr, Chri-
 stianæ fidei semina, & documenta in Bulgaria proiece-
 rat, quæ altissimas fixasque egit radices, ut & Christi
 martyres in lucem susceperit, & cœlesti spiritu exciti in
 dies aucti fuerint. Sed cum in Menologio Basiliano vna
 cum Manuele duorum aliorum Martyrum nomina
 pronuncientur Georgij, & Leonis, non abs re fuerit,
 illius quoque verba exscribi mensis Ianuarij 22. Ἀθλησις
 τοῦ ἁγίου Μανουήλ, Γεωργίου, Λέοντος, καὶ τῶν σωμάτων ὑπο
 τοῦ ἀθέου Βουλγάρου σφαγῆτων ὅτι τὸ βασιλείας Λέοντος τὸ
 Ἀρμενίας. Ἐπὶ τὸ βασιλείας Λέοντος τὸ Ἀρμενίας Ἰε Κοῦμης ὁ τῶν Βουλ-
 γάρων ἄρχων μὲν λαὸν πολλὸν ἀπαγῆτων εἰς Ἀδριανόπολιν τὸ Θράκης,
 ἐκράτησεν αὐτὸν ἄνω πάλαι, καὶ μὲν τὸ πάλαι ἐπίασεν καὶ τὸ ἀσπί-
 οῦτον ὀπίσκειον Μανουήλ, καὶ ἄς χειρὸς αὐτοῦ ἀποκόψας ὑπο
 ὄμων ὄρων, ἐπειρᾶ μέσον μὲν τὸ ἀσπίς κόψας, ἔρριψε τοῖς θηρίοις
 βροῦμα. καὶ ὅτε τὸ ἀσπίς τυρωθῆς ἐμισήθη ὡς τὸ οὐκ
 λαὸν, καὶ παρ' αὐτῶν μὲν χροῖων ἀπεπνίγη. ὁ δὲ ἄρχων δὲ τὸ ἀρ-
 χὼν τῶν Βουλγάρων Γεωργίου ὁ ἀσπίς τοῦ σωματικῶν παύτας τὸς
 κρατηθέντας χριστιανούς, εὐαγγελιστῶν, πρεσβυτέρων, διακόνων, καὶ λαϊ-
 κῶν, καὶ κατήλασεν ἀνομιὰς τὸν χριστιανισμόν. ἔπειρᾶ ἵκαν
 οἱ Βούλγαροι χριστιανοί. καὶ μὴ πεισθέντας τὸς μὲν ἀποκεφάλισεν,
 τὸς δὲ ἀσπίς τιμωρῆς ἀρμῶν καὶ ἀνηλεῶς ἐφόνόωσεν. Certamen
 Sanctorum Manuëlis, Georgij, & Leonis, & Sociorum ab im-
 pijijs Bulgaris peremptorum sub Imperio Leonis Armeni. Imperante
 Leone Armeno Crimus Bulgarorum Princeps cum copioso exerci-
 tu Adrianopolim Thraciæ peruectus iure belli captam vastavit, &
 vna cum urbe sanctissimum Episcopum Manuelem in seruitutem
 abduxit, & ex humeris manibus illius abscissis, postmodum me-
 dium dissectum bestijs in cibum proiecit. Et ob hanc iniquitatem
 obcecatus, & proprio populo inuisus ab eodem sine præclusis sau-
 cibus spiritum distit. Cum vero in principatu successisset illi Γεωργί-
 οῦ ἱμῶν-

impiſſimus, omnes, quotquot erant abducti Chriſtiani, duces exercitus, Sacerdotes, Diaconos, & ſeculares compulit, ut fidem Chriſtianam eiurarent: nam tum temporis Bulgari Chriſto nomina nondum dederant, & eos, qui illius voluntati non ceſſerant, partim capite obruncauit, partim varijs tormentis crudeliter affectos neci tradidit.

Et hæc quidem de Bulgaria, & de lite inter Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Pontificem Romanum ſatis ſint. Hinc concluditur Marcum Antonium de Dominis lib. 3. cap. 12. num. 13. ſummopere nugari, cum colligit ex hoc facto Bulgariae, *Signa manifeſta eſſe Romanum Pontificem, Principem totius Eccleſiæ olim habitum non fuiſſe.* Nescit enim diſtinguere inter contentionem de iure regiminis ſupremi, & Patriarchali. Vt enim Monarcha ſecularis in quibuſdam Prouincijs Imperij ſui remotioribus Principes, & Duces ordinat, qui ſub ipſo illaſtanquam proprias Prouincias regant: nonnullas tamen prouincias ſibi integre ſeruat, quæ nullum Principem habeant præter illum, qui ſit etiam totius regni ſupremus Princeps. Sicut ergo contingit ſæpe Monarcham cum Principe ſibi ſubdito contendere de ciuitate aliqua, ad quemnam ex ipſis proprium illius regimen pertineat, neque hoc eius Monarchiæ officit: ita nonnunquam Romanus Pontifex cum Patriarchis alijs controuerſias habet de Prouincijs nonnullis, ad cuius Patriarchatum illæ proprie pertinent. Quare Marci Antonij illatio contra præminentiam Pontificis Romani nulla eſt. Plura de his leges apud Fidelem Annosum Verementanum in Monarchia Eccleſiaſtica lib. 2. cap. 6. num. 22.

Pag. 37. *Photius non minus ſui iuris ſecurus ſedebat in ſolio a Paparum contumelijs, dum vixit, quam poſt mortem ſupinus iacebat in ſepulchro. Iam mundus atate prouectior vindicias dedit ſecundum libertatem: & mortales plurimi a Photij exemplo didicere, iſtos Salmoncas contemnere, qui tonitrua excitant, in*
maio-

maïorem ſtrepitum, quam ſtragem : fulgur decurrens multa territat animalia, ſed rarum cadit bidental. Reſtitutus enim in ſolium Photius in oculum vtrumuis conqueſcebat : Tam tranquillum ſiquidem erat forum, quam mare eſt, cum alcedo pullos educit ſuos. Facta inſiciatur mirifice Creyghtonus, quem omnes illius temporis ſcriptores conuincunt palam, & præhendunt mendacij manifefto modo. An tranquillitas animi, & ſecuritas adefſe potuit homini arrogantix, atque inſolentix pleno, & ob damna accepta efferato, & bile præcordijs inæſtuante furibundo? explicet Creyghtonus. An reſtitutus in ſolium, præſcriptis Ioannis Pontificis non obtemperans, execrandus & deteſtabilis omnibus, ab eodem etiam promptorum ordinatio, vti a laico facta, decreto Synodali nulla declarata, ideoque illis parum fidens; & quod nec contemnendum eſt, Leonis Baſilij filij, & illius neceſſariorum iracundia nondum extincta, ſed in horas atque momenta accreſcente, ſui iuris in ſolio ſedere ſecurus potuerit ab aliorum contumelijs, dum vixit? Id plane Epistolæ ipſius ad Familiares declarant. *Quam poſt mortem ſupinus iacebat in ſepulchro.* Supinum iacuiſſe in ſepulchro poſt mortem corpore, non ita de facili Græci concedent, qui excommunicatos poſt mortem inſtar tympani tumefcere experientia ipſa edocti credunt. Lege Cruſij Turco-græciam, & Iacobi Gorſcij Animaduerſiones, ſive Cruſium. Animo certe non iacuit; quod animæ ſempiternis ignibus concreditæ, & tormentis continuis diuexatæ, omnique ſpe ſalutis orbata, nulla requiete fruuntur: Ni tu vna cum corpore in eodem tumulo animam quoque tumulatam, & deſunctam exiſtmes. Ideoque tuum Photium ſupinum etiam poſt mortem iacuiſſe tradis. Ita tu impetu magis, quam conſilio, rerum pondera conſpicias. *Quam poſt mortem iacebat in ſepulchro.* An putas abſque dubio eſſe Photium throno a Leone eiectum, domo, fo-

ro, penatibus extorrem, communionem, ingressuque templi a Praefulis tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiae seclusum, in morte portum, eumque tranquillum corporis habuisse, & sepulturae locum impetrasse; an proiectum infame cadaver super terram, bestiis ac volatilibus caeli escam fuisse, exsiccataque ossa irrequieto motu hinc inde dispersa, tum demum in pulverem conuersa ad extremum vsque diem iudicij ventis agitata interquiescere? Ego Photium vixisse nunquam de suo statu securum, etiam non quaerendo inuestigo, demortuum non est quod quaeram: certum enim mihi est, ipsa natura duce. At tumulo contectum, eia effare, quis vnquam ex scriptoribus etiam Schismati addictissimis, & illius fautoribus dixit, quod non tacuere de Ignatio? Et tu ore impudenti audes dicere, eum non minus sui iuris securum sedisse in folio a Paparum contumelijs dum vixit, quam post mortem supinus iacebat in sepulchro? Et tamen antequam efflasset animam, a Leone in sententia Paparum cursu vidente de folio eiectus est.

Pag. 34. *Nostrum Isidorum Cardinalem Sabaudiae Chalcocondylas appellat. Natus es infelicibus ouis Creyghtone, quando felicitates, quas manibus tenere potes, aduersae sunt. Erat in promptu Chalcocondylas, ex quo, dum haec scriberes, addiscere poteras, non semel scribente, hunc Isidorum Sarmatiae non Sabaudiae esse Cardinalem. Sed vt in reliquis scientijs, ita & in Geographicis excellis, qui Sarmatiam in Sabaudiam, & Sabaudiam in Sarmatiam propea festinatione, ausu tamen tuo transportas. Sicuti etiam eodem momento Russiam in Bulgariam, & Bulgariam in Russiam, cum addis; Isidorum hunc Cardinalem Sabaudiae, non alia de causa, euectum fuisse ab Eugenio, quam vt tanti splendoris incremento, & munificentia, Papali ditionem Ecclesiasticam principatus sui Metropolitanici pendere in potestatem a successoribus Petri meminisset. Anne Kiouiensis Metro-*

tropo-

tropolita, idem & Bulgarorum Ecclesiæ præest? *Ἐπιτοπικὸς Ἐπίσκοπος τῆς Βουλγαρίας*. Sed nolo tibi molestus esse. Felicitates, vt iam dixi, aduerso flumine ruunt, quando tu, quod recte forte scripseras, Amanuensis, vel Typotheta; in putidum errorem detorsit. Hic, Bernardo de Rosergio autore, fuit patria Theſſalonicensis, Tituli Sanctorum Pauli, & Marcellini Cardinalis, & administrator perpetuus Pontificalis Ecclesiæ Ruthenæ. In Florentino subscribitur *Episcopus Kioniensis, & totius Russiae*. Alij, quamuis Ruthenus diceretur, Constantinopolitanum, fuisse tradunt, & creatum Cardinalem ab Eugenio IV. Florentiæ anno 1439. tum cum in Concilio Florentino; Ecclesia Græca, & Latina consensere, discimusque ex Olao Magno, quod ille ex sui germani fratris libris descripserat, & fuisse Primatem Moschouitarum, venisseque cum centum equis in Concilium, in quo Cardinalis creatur, ob bene nauatam operam pro vnione, non ea causa sola, vt tu inique existimas, vt ditionem Ecclesiasticam Principatus sui Metropolitanici pendere in posterum a successoribus Petri declararet, sed vt Romanæ Ecclesiæ in se collata beneficia agnosceret. Singulare siquidem Romanæ Ecclesiæ est, gratiam non videri tantum, sed & esse: imitatur siquidem agros fertiles, qui multo plus afferunt illis, qui profuerunt, quam acceperunt: & cum referre gratiam potest, beneficium non eadem mensura reddit, sed etiam cumulatiore. His cætenis suos constringit. His ansis aureis vincit, vt semper viua memoria, & gratia extet. Et cum natura omnibus insitum sit, comitatem, benignitatem, gratiam, animum, & beneficij memorem diligere, & e contrario superbos, maleficos, crudeles, ingratos aspernari, & odio prosequi, homines rationis compotes, & pietati addicti, matrem beneficentissimam proniores sibi demereri, etiam cum vitæ dispendio; si opus fuerit, etiam at-

que etiam satagunt. Sic Isidorus tanti splendoris incremento, munificentia Papali euectus, in suam Ecclesiam reuersus, beneficiorum memor, dum populis obedientiam Romanæ Ecclesiæ debitam mira animi flagrantia prædicat, ab illius regionis incolis trucidatur, tempore Eugenij quarti, & Alberti Imperatoris anno 1440. Si Archiepiscopo Vpsalensi fides habenda est. Quod ideo dico, quia, vt narrat Platina hic cum audiretur, Turcas aduersus Constantinopolim bellum parare, a Nicolao V. Pontifice Maximo Constantinopolim missus est Legatus de Latere, vt Imperatori Constantino auxilium polliceretur nomine Pontificis, si modo ad Catholicam fidem, vt Græci in Florentino Concilio promiserant, redire uoluisset, &c. Cum vero capta Constantinopoli, & Imperatore obruncato a Turcis, Cardinalis quoque interfectus diceretur, nunciatum est postea, eum mutato habitu incolumem euasisse. Et dubitationem auget Paulus Cortesius lib. 1. cap. 39. qui illius Epistolam laudat, quam ille in Thracia de Byzantij direptione scripsit, in qua non modo urbis euersæ fuus, publicamque Græcorum lue m deplorando luget, sed etiam vehementer verendum esse dicit, ne ea quandoque labe in Italiam redundatura sit. Sed quid Isidoro postea euenerit parum constat. Debebas scribere, parum refert. Quid enim hoc ad momenta Concilij Florentini, siue ille captus a Maumete, siue inter gregaria mancipia diuenditus, siue parum constet, quid illi postea euenerit? Illud certum est, eum in fide, quam in Concilio conferuandam promiserat, eamque apud alios propagandam, vsque ad extremum spiritum, & rogi scripto, & lingua propugnasse, quidquid tu male sanus cum periuris mutum reddere niteris. Esto siquidem Iulianus, & Stanislaus Rex perfidi sint, quia perfidum duxere Sacramentum, quid hoc ad Isidorum? At eodem fato, quo Iulianus obruncatus cecidit, hoc firmiter asseris.

feris, quod antea dixeris non constare, quo fato ceciderit. Cecidit tamen eodem, quo & Iulianus, anno. Ergo perfidus est. Adde: Ergo omnes, qui eo ipso anno ceciderunt, perfidi sunt. Et habes cerebrum in capite?

Pag. 35. *Quamuis Isidorum Romæ nunquam vixisse arbitror, sed nec oculis unquam iustrasse a reditu Græcorum. Quidquid incompte arbitretur Creyghtonus, Martinus Cromerus rerum Polonicarum lib. 22. sic scribit; Nicolaus Pontifex Isidorum Metropolitanam Krouiensem, qui Cardinalis factus ab Eugenio, & a Russis suis, quos cum Latinis in Concilio Florentino coniunxisset, pulsus, Romam reuerterat, Constantinopolim legatum miserat. Qui Romam reuerterat, & Romæ Constantinopolim legatus missus fuerat, hunc nunquam vixisse Romæ, nec Romam unquam iustrasse dicitur a Creyghtono: & tamen hæc acta sunt a reditu Græcorum. Extat ad hæc tempora originale Diploma Eugenij quarti, quo dictum Isidorum Ioanni Palæologo commendat, & in fidem eius recipi adhortatur, ut auxilio, & auctoritate sua tectus, tutus ad Russos perueniat. Non fingo. Audi. Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei Carissimo in Christo filio Iohanni Palæologo Romæorum Imperatori salutem, & Apostolicam benedictionem; Cum esset profecturus ex Venetijs Venerabilis frater Isidorus Ruthenorum Archiepiscopus, ut per Hungariam, & Germaniam rediret in Patriam, casus accidit mortis Alberti Romanorum, Hungariæ & Bohemiæ Regis, quamobrem consultum est prædicto Archiepiscopo a dominio Venetorum, ceterisque qui illa nouerunt itinera, fore tutius sese navigationis longitudini, atque periculis exponere, quam illud terrestre iter aggredi, per quod guerris implicitum, & latrocinij obscurum maiora, & certiora subiret pericula. Nos etiam audito de suspitione ipsius, quæ dicto Archiepiscopo erat proposita, eius tem suimus sententia. Venet itaque, Domino & Deo nostro protegente, Constantinopolim vijs, quæ tibi, sibi que videbuntur tutiores, tum etiam commodiores in patriam accessurus. Quare licet sciamus tuam celsitu-*

consuetudinem optime intelligere, magnam esse ipsius viri virtutem,
non dubitemusque te illum ex corde diligere, tamen cum nos etiam
eum amemus, quem nouimus, & in obeunda vnione multum fide-
liter, & diligentissime laborasse, & speramus plurimum in ea
conseruanda profuturum, non possumus abstinere, quin has ad te
daremus, predictum Archiepiscopum singulari quodam modo com-
mendantes. Nihil enim hoc tempore nobis acceptius facere poteris,
quam si predictum Archiepiscopum in hac sua professione necessa-
rijs fauoribus prosequaris. Datum Florentia Anno Incarnationis
Dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimo nono. 4. Kal.
Decembris Pontificatus nostri Anno nono. N. de Carbonibus.
 Accedit itaque ad suos, professionem facienti dexteram
 porrigente Imperatore. Dicta illius pro vnione Russi non
 probant, exterminant, tandem festus itineribus, Romam
 reuenit, remittitur a Pontifice Constantinopolim; ea a
 Maumetha capta, ipse de se scribit in Constantinopolita-
 næ vrbis Expugnatione, manus Turcarum euasit, ne occide-
 retur, vel caperetur: quia ingressus in ciuitatem Turcis habitum
 dimisit, & apparatus Cardinalatus, & vestibus vilibus indutus,
 inter fugientes e ciuitate se immiscuit incognitus, & inde ad Peram
 Ciuitatem, non longe a Constantinopoli distantem se duci mare
 curauit, indeque rurius Romam se recipit, & reliquum
 illic vitæ cursum conficit. Sed cui ad liquidum fides ex-
 plorator de rebus gestis Isidori fuerit, quam Pio secundo
 Pontifici Romano *ισιδόριος*, & cui rerum similium no-
 titia a fidei plenis viris obtigere poterat? Hic in suis Com-
 mentarijs libro 11. de Isidoro hæc habet; Primus fuit Isi-
 dorus Cardinalis Episcopus Sabinensis, qui diu antea percussus apo-
 plexia perdiderat sermonis usum: Ruthenis hic præserat quondam
 Pontifex borealibus populis, Grecanicum ritum seruantibus. Cum
 capta est Constantinopolis a Turcis, legatum illic agebat Apostoli-
 cæ Sedis, iam pridem ab Eugenio Pontifice Maximo Cardinalatus
 dignitate donatus. In cæde Christianorum, que ingens ibi facta
 est, iacentis cadaueris hominis, qui sibi fuisset similis, vestimenta
 subtra-

subtraxit, & cum suis permutavit, cuculla & rubenti pileo supra mortuum dimissis, ipse tanquam unus de plebe captus paruo pretio redemptus est. Cadaveri, super quo insigne Cardinalatus repertum, caput abscissum est, & haste suffixum cum pileo per urbem castraque Turcarum per ignominiam contemptumque Sedis Apostolicae veclatum, clamitante præcone, esse Rutheni Cardinalis verticem. Ipse vero paulo post, ad Nicolaum Pontificem redijt, quem aliquot annis postea defuncto Gregorio Patriarcha Constantinopolitano, qui anno, quo Mantuam itum est, non sine sanctitatis opinione, Romæ abiit, Pius Pontifex ad Patriarchatus culmen euexit; eique satis functo, Bessarionem Cardinalem Tusculanum, virum doctissimum substituit, natione Græcum, genere Trapezuntinum. Ad hæc eadem videntur facere verba Georgij Trapezuntij Epistola ad Cretenses de vna sancta Catholica Ecclesia; cum antea de Gregorio Patriarcha Constantinopolitano verba fecisset. Καὶ ὁ τὰ βίω ἀνεπίληπτος, καὶ ἀμεμπτος, καὶ τὰ λόγῳ πολὺς, καὶ σοφία ἐ τῆ ἔξω μόνον ὑψηλὸς ἀλλὰ καὶ τῶ καθ' ἡμᾶς ἰερός ὁ Ρ'ε-σίας Θεὸς Καρδιναλὶς αὐτὰ ταῦτα διώα) λίγην ἀληθῶς. πλε-αιωτέτης καὶ μηξοπόλεως ἰσθ' ἡ ἐνώσεως τῶ ἐκκλησιῶν κατεφε-κισε, καὶ τῆ παξίδι, καὶ τῶ διωατὸν βοηθῆσαι περὶ ἀέρας ἐκινδυνώω-σεν. ἀσμφώς ἐο τέτοις διαξίβω, βλέπων τῶ κατὰ βεβλημῶν γένος ἡμῶν, τοῖς κατὰ θάμασι τῶ δὲ τάτων μετὰ λων ἀνδρῶν ἐπικρυ-ζῶων. οἶον γὰρ ἐστὶ τῶ τάτων ἔξονι πῶση ἡ μετὰ λων ὑψία ἢ φιλο-ξενία ὡς διαβόνη; ἢ πάντες θαυμάζουσιν, ὅτι πτωχοὶ ὄντες, καὶ μεγάλα ἐκ ἔχοντες βενεφικία, μᾶλλον δ' ἐδὲν, ὅγε ἰερότατ. Παξίαρχης. ὅμως πάντας ἰσθ'βάλλουσι τῶς ἐλεημοσιώως. Et vita inculpatâ, atque intaminata, & sermonis doctissimus, & sa- pientia non externa modo, sed & nostra præclarissimus sacer Rus- sensis, ac diuinus Cardinalis hæc eadem vere & ipse pronuncia- uerit. Pro unione siquidem Ecclesiarum ditissimam Ecclesiam floccificet, & patris pro viribus, dum auxilia procurat, capi- tis periculum adiit. In his libens moras mihi creoo, conspiciens deie- ctam nostram nationem horum duorum magnorum virorum faci- noribus subleuatam. Qualis enim est horum operatio? Quanta-

mini-

munificentia? *Vt est etiam apud omnes famosa hospitalitas? Omnium in admiratione est. quod cum paruis sint opibus, ac facultatibus præditi, nec beneficia ampla obtineant, imo nullum, sanctissimus Patriarcha, in erogandis tamen elemosynis uniuersos superant. Qua ergo coniectura arbitraris Isidorum Romæ nunquam vixisse sed nec oculis unquam eam lustrasse, nisi oscitante imaginatione & umbris nocte volantibus? Isidorus annos, & vitam exegit Romæ, & Romæ vitam possuit: Et, Isidorus nunquam vixit Romæ, nec eam oculis unquam lustrant, quia ita arbitratur Creyghtonus.*

EXERCITATIO XVI.

De Synodis pro Photio, & contra Photium Creyghtoni verba præferuntur, & numeratis mendacijs refelluntur. Synodum pro Ignatio contra Photium uti genuinam fere omnes Græci recognoscunt. Quinifexta πενθέκτην Synodus quænam est? De tempore Ioannæ Papissæ non vna omnium sententia. Allatius in Commixtis, & Einnius in Synodi Commentarijs conciliantur. Male in Synodo pro restitutione Photij, Photij promotionem vocari θεοδικεῖον. Non tantum Catholicorum, sed Schismaticorum etiam sententia promotio Photij fuit iniusta, iniqua, & nefanda.

Pag. 35. **S**ed ad Photium aliquantisper reuertamur. Et ipse reuertor ad ea, quæ in mea Dissert. de Synodo VI II. Photiana contra tua dicta fusius elucubraui, quæ cum te præcipue attingant. non patiar, vt ab hinc dimota sola pererrent. Quare hæcæ sui affinibus innectantur. Infortunæ Photianæ mutabili decursu illud singulare arbitror contigit tres Synodos Oecumenicas intra octodecim annorum spatia celebrari Imperatorum, Paparum, Patriarcharum auctoritatibus approbatas. Sola nempe Creyghtoni iuaginata apprehensione compositas. In prima, in qua depositus

situs fuit Ignatius, intrusus Photius, nullus intercessit
Paparum assensus, nullum Concilij etiam particularis de-
cretum, sed mera potestas, & oppressio virum sanctissi-
mum de folio deiecit: Nanque cum Ignatius in offen-
sionem Bardæ incurrisset, & Sedis abdicationem sapius
ab Episcopis, ad hoc a Barda legatis, scribere pernegas-
set, & Patriciorum atque ludicum machinis & pollici-
tationibus petitus non decessisset, sed firmus, immotus-
que in proposito stetit, dignitatem constantissime
propugnans, de folio eiecitur, & Photius in Urbis regie
Patriarchatum ab Ignatij aduersarijs, & a profanis ma-
gistratibus promouetur, consecraturque a Gregorio Asbe-
sta Episcopo Syracusano, Constantinopoli tum de multis
maleficijs reo immoante, & iam Romæ ob scelera exau-
ctorato, & quem Ignatius in sui consecratione Sacris in-
teresse minime voluit. Secutæ sunt variæ Ignatij relega-
tiones in Insulas, & certamina; & cum tandem in Mity-
lenæ exul ageret, Photius sibi affinium, & pernecessa-
riorum coacta Synodo in Apostolorum templo Ignatium
absentem, non vocatum, non auditum anathemate fe-
rit, & exauctorat, accusator idem & iudex, & deposi-
tioni illius non annuentes vinculis, & carceribus, &
languoribus mactat: & vt gratiam aliorum captaret,
mittit Romam ad Nicolaum Papam Oratores, Romanæ
cupiens Ecclesiæ auctoritate Ignatij condemnationem,
firmare, & testatam reddere, scribens Ignatium senio-
ris morboque confectum se munere abdicasse, commorari
in Insula, ab omnibus honore, & officijs cultum. His mo-
tus Nicolaus Zachariam, & Rodoaldum Episcopos ab-
legat, & coacta Synodo conuocatur Ignatius de oblati-
sibi criminibus responsurus. Processit sacro Patriarcha-
ornatu indutus, quo inter eundem spoliatus, Synodo si-
sistitur, condemnatur, & deponitur: quæ postmodum
cum sciuisset Nicolaus Pontifex, legatos Zachariam, &

πᾶσαι οἰκὸν μὲν τοῦτον ἔβλεπον κακίας εἰς μίσην γενόμενον, ἔδοξεν ἡ
 κείως τοποτηρητῆρας ἀπεβῶς ἀνακρίνων, καὶ διὰ τῆς συμμάχων αὐτοῦ
 Δωρολίπτας διαβήμεν, καὶ Ζαχαρίας δὲ Διωνυκὴ Ροδόδαλδον, καὶ Ζα-
 χαρίας ὑπέβαλε, καὶ Θείας καὶ ἱερῆς Συνοδὸν ποιησάμενος. Φώ-
 τιον ὡς μοιχὸν αἰθεματίζει, καὶ ἐπιβίβουσα, ἅ ἐστις αὐτὸν, καὶ ὑπ' αὐτῆ
 φραχθὲν ἅ οὐραμειος μίσην ἀπεσδέξα, καὶ ἀπορισμὸν τοῦ αὐτῆ
 κωνωνῆσι Μιχαὴλ ἀπέσειλε τῶν Αὐτακράτορι, Φωτίῳ, ὀρχομένοις,
 καὶ ἀρχαῖσι, καὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοῖσι Πατριάρχαις διαπεμφάμεν, ἅ
 Συνοδικὰ αὐτῆ. Photius itaque praeter diuinorum sacrorumque
 Canonum flatuta thronum arripiens, non acquiescebat contentus
 de ijs, in quibus lapsus fuerat, sed iracundiam Imperatoris magis,
 ac magis succendens post multas noxas illatas ad insulam Mythylenem
 Ignatium innoxium relegat, & coactō apud Blachernas malignan-
 tium conciliabulo absentem, cui erat illata iniuria, deponit, & re-
 nuentes subscribere prauis suis nutibus, & communionem illius
 amplexatos, omni calamitatum genere mastravit, ad arbitrium
 suum quo vellet, relegatos. Præterea ad beatum Nicolaum Ro-
 manum Praesulem Oratores mittit, quibus significabat, ob grauem
 Ignatium senectutem, & malam corporis valetudinem sponte thro-
 no renunciasse, instansque deprecabatur, ut ad Iconomachorum
 haesim prorsus abolendam Byzantium locumtenentes mitteret, hac
 quoque machina Ignatij condemnationem procurans. Nam cum
 Rodoaldus, & Zacharias Romani Episcopi Oratoresque Nicolai
 Constantinopolim aduentassent, Photius in templo sanctorum, &
 gloriosissimorum Apostolorum Christi malignantium Synodo con-
 gregata ad ipsam Hierarchiam Ignatium conduci procurauit, ad-
 ductisque septuaginta duobus hominibus gregarijs, qui falsum testi-
 monium dicerent, persuadet illis, cum essent laici, partim minis,
 partim promissis inuertens, & ad suam sententiam transferens, as-
 firmata teste diuina omni potestate, iusiurandum interponere, ante
 annos undecim, menses quatuor, & dies viginti non fuisse promo-
 tum rite in Sedem Patriarcham, lecto in Congregatione segmento
 apostolicae decisionis in hunc modum. Si quis Episcopus Laicorum
 Principum ope in possessionem Ecclesiae venerit, deponatur; id quod

sequitur Canonis, premens, & per sola asserta depositionem decernens. Id ubi addidit Sanctus Papa Nicolaus, neque enim latere poterat per uniuersum terrarum Orbem dispersa consimilis iniquitas, proprios locumtenentes accurate examinatos, & proprijs eorundem sermonibus muneribus corruptos esse comprehensos perpetua depositione punit. & diuina sacraque Synodo coacta, Photium uti adulterum & assaultorem anathematizat: quae illius gratia, & ab ipso, nullo modo admitienda esse decernens. & cum eo communicantibus Michaëli Imperatori, Photio, subditis, Principibus, & reliquis Sanctis Patriarchis Synodis suis dimissis. Hisce tertius accedet eorundem temporum Scriptor Georgius Hamartolus: Ο δὲ Πατριάρχης Ἰγνάτιος (ὁ ὄντως πᾶσι Βάρδα τὸ Καίσαρ ὁ Νικητικός, ὡς τῆ αὐτῆς ἡμερησίου θύρας), πολλὰκις τῶν παρῆντων ἀπέχεσθαι τῶν τοιοῦτων μίσθματος, καὶ μὴ προσκομιμα εἶναι πολλῶν, ἔπειθ' ἀπὸ σωτηρίας ὑποδείξιμα εἶναι οὐκ εἰδόντα. ὁ δὲ τοῖς λόγοις ὡς κίνδυνος πλητὸν ὄντων, ἐπέκοτ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ μέλλοντα κινεῖν τὸν Βάρδα ὁ Πατριάρχης ἀπώλετο, ὄρηι πλητὸς τῶν ψυχῶν, τὸν παραγγέλλει ὡς ἀνομόν τινα, καὶ αἰθερία τὸ ἐκκλησίας ὀξείωσεν. καὶ βασιλεῦσι ἀνηκέστοις ὑπέβαλε, παρὰ τὴν ἰσχυρίαν τῆς Πατριαρχίας ἐκείνου Ἰγνατίου. Παροδίδωσι γὰρ αὐτὸν Θεοδώρῳ τῷ Μαρωτῷ καὶ κληρικοῖς, ὡς δὲ καὶ Γεωργίου τῆς Ἰωάννης, καὶ Νικολάου τῷ Σκυτιέλωπι, καὶ ἐπιτὸν τῆς Ἀποστόλων ναῶν ἐν Λάρκακι καὶ Κοφρινύμιν Κωνσταντίνου περιεσχίζαντες, χειμῶν ὄρα γυμνὸν ἔασαν. ὁ δὲ ἀθλητὴς ἐκ τῆς κριφῶν σαρκῶν ἀποβολῆς ἐποίησε σαφῆρας καὶ αἵματ'. Οὕτως εἰκαστέρην τοῖς δεινοῖς ὁ παρόντων, ἐκ ἐφ' ἐγγύατο ὡς κινεῖν πονηρῶν. Τῆσδε δὲ ἰσχυρίσιν αὐτῶν ὁ κινεῖν Κωνσταντίνου τὸν Ἀρμενίον ὡς ἀμυνθῆναι αὐτὸν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀγνοῖον ὅτι ἕλεν πλητὸν εἶναι, ὡς δὲ καὶ ἄρτον, ὅτιν ὅτε καὶ μήλα, τῶν τ' κακοποιῶν ὑποχώρησιν λαοθαίων, τῶν ὁσίων εἰσὶν, καὶ τῶν δάνακος αὐτὸν κατεβίβαζεν ἀποκρίζων μετ' ἀλίγων τ' συμφορῶν μέγιστον ἐκείνου ἐλώσεως. Οὗ γὰρ Καίσαρ Φωτίου Πατριάρχην χειροτονῆσθαι αὐτῶν, ὡς ἰσχυρίσιν τῶν ὄντων, καὶ ἄλλων κοσμηθῆναι. Patriarcha Ignatius fama euulgata Caesarem Bardam nuntium suam incesitare, serpius eum adhortatus est, ut a simili piaculo abstineret, neque esset mul-

tis offensus, qui virtutis, ac pudicitia deberet esse exemplum. Cæsar verbis veluti aculeis punctus, odia in Patriarcham nutriebat. Cum vero tandem ad communionem properantem Patriarcha repulisset, vix illi compis animi, & iracundia ardens monitorem ad frugem, veluti iniquum. & corruptorem ab Ecclesia eiecit, tormentisque insanabilibus affixit, cogens Patriarchatum renunciare. Namque cum dedidit Theodoro cognomento Moro, nec non Iovanni Gorgonia, & Nicolao Scutolepi, qui in templo Apostolorum, & Constantini Copronymi urna cruribus fractis inclusim, hyemali tempore nudum derelinquunt. Hinc Athleta ex occultis carnes putredine, & sanguine commixtas eiciebat. Ita dira perferens fortunatissimus hic vir, non est ad Dominum malum locutus: ideoque mittit illi Dominus Constantinum Armenium, qui esset unicum illi in malis solatium. Hic etenim vasculo vitreo vini pleno, nec non & pane, quandoque etiam fructibus, maleficorum conatus fallens, ad Beatum accedens, eumque urna educens paululum aduersos casus consolabatur, leuabatque fortunas, donec denuo custodes accederent. Cæsar interim Photium in Patriarchatum promovit, qui tum a Secretis erat, virum literis omnibus excultum. Eadem & similia narrat Autor vitæ Michaëlis Theophili Imperatoris filij, cuius verba, si lubet, videre poteris in Dissertatione de Octava Synodo Photiana pag. 76. Et hæc contra Ignatium a Photio procurata, & ad summum perducta Synodus erit Oecumenica? Qui conuenit? Lupus in Patorem iniurius, in gregem intrusus, aliena indigne occupans a viro multorum criminum, & deposito coniecratus, potestate, ac vi secularium & tyrannide dominantium promotus Synodum Oecumenicam constituet? Hæc plene Latini non dicent, quod nec Græcietiam ipsi Ecclesiæ Romanæ insensu audent dicere. Quis præter ipsum Photium, & Photij mancipia promotionem Photij approbavit, idque in Photiana hac, de qua agimus, Synodo? Quis Ignatium unquam inter Græcos in criminum reum condemnatum fuisse, nisi execrandissi-

diffimus quispiam pronunciauit? Hæc Synodus iustum
condemnauit, & eum ipsum, quem vniuersa Græcorum
Ecclesia inter Sanctos relatum colit, & veneratur: &
multorum criminum reum in eius locum substituit. Non
erit ergo apud Græcos, quidquid sit apud Hæreticos, Oe-
cumenica, cum Græci suas Oecumenicas Synodos colant,
& obseruent, neque ab illis in aliquo deflectere profi-
teantur. Falsum ergo est, quod de prima dicitur, quam
συνόδου ἁγίας ἐκείνης vocauit Stylianus Episcopus Neocæsar-
eæ, illius temporis scriptor, Epistola ad Stephanum
Papam.

Secundam contra Photium Oecumenicam esse plane
constat, quamuis inter hanc Secundam, & Primam bi-
næ aliæ Photianæ, altera contra Nicolaum Papam, alte-
ra contra Ignatium coactæ sint. Et mirum est has quo-
que inter Oecumenicas ab Creyghtono non accenseri,
cum contra Pontificem Romanum, & Ignatium virum
Sanctissimum conscriptæ sint, & in sacculis plumbo si-
gnatis repertæ in arundineto, scite venusteque exaratæ,
quæ tamen nunquam fuere celebratæ, sed plane confictæ,
in quarum initijs manu Asbestæ Gregorij coloribus artifi-
ciose erat expressus Ignatius. In prima Actione raptatus,
& verberatus visebatur, titulo supra caput inscripto,
Diabolus. In secunda sputis foedatus, magnaue vi tractus
cum titulo, *Principium peccati*. In tertiâ de throno detur-
batus cum titulo, *Filius perditionis*. In quarta vinculis
colligatus, & exterminatus, cum titulo, *Auaritia Simonis
Magi*. In quinta collari furca inclusus, & titulo, *Qui
se extollit supra omne id, quod dicitur, aut colitur Deus*. In sexta
iam condemnatus, & titulo, *Abominatio desolationis*. In
septima raptatus, & capite plexus, cum titulo, *Anti-
christus*. Altera in Nicolaum Pontificem Romanum ca-
lumnias manifestas & maledicta, & illius damnationem,
atque exauctoracionem complectebatur, quas Theodoro,
& Za-

& Zacharię tradiderat cum splendiſſimis muneribus ad Ludouicum Francię Regem deferendas, vt is Nicolauum velut exauſtoratum de Throno deturbaret. Omnia hec ſuſe narrantur a Niceta Dauide Paphlagone; & in Synodico. *Ὅτι ὁ γούῦ ὁ καθ' ἑαυτὴν γὰρ Νικόλαος τῷ Πάπῳ ὁρίσθη, Μεγαλειοτάτου βασιλείας ἐπὶ ἄλλοις ἑκατὸν κρυφθὲν συζητήσας, καὶ ἑαυτὸν ὑποδείξας, καὶ ἑαυτὸν τοπικῆς ἑξουσίας Πατριαρχικῆς συστήσας, φωνῆς καὶ ὑπογραφῆς πατρῶν Ἐπισκόπων, Πρεσβυτέρων, Διακόνων, καὶ Ἡγούμενων ἑξ' ὑπ' αὐτῶν κατετάξατο, καὶ Πατριαρχικῶν καθόλου ἰδόντων, πότε, καὶ πῶς, καὶ ὅθεν συνέκρινε, δι' ὧν ἀπείρων καθάρσεων καὶ ἀναθεματισμῶν τῷ Πάπῳ Ρώμης Νικόλαῳ τῷ θεοτότῳ ἀπίστῳ ὁρίσθη χειρὸς Ζαχαρίου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος, καὶ Θεοδώρου Καρίας μετ' ἑξούτων εἰς Λαοδικεάν. Photius igitur agnoscens Nicolai aduersus se metipsum concitatum, atque exardescens iracundiam, ad se matris Michaele Imperatore tracto, & clanculum versata illa Pseudosynodo concinnata, & ac si reliquorum Patriarcharum Oratores adessent, vocibus, ac inscriptionibus efficitis, nec non omnium Episcoporum, Sacerdotum, Diaconorum, & Abbatum, qui in ditione illius erant, Patriciorum item, qui profus ignorabant, quando, & quomodo, & quare motus ille exortus fuisset, depositionem & anathematismum Nicolao diuinitus instructo. Papae Romano per Zachariam Chalcedoni Metropolisam, & Theodorum Carie in Laodiceam promotum misit.*

Has duas Synodos excepit Synodus contra Photium, quae Oecumenica re ipsa est, & inter Oecumenicas collocanda, licet dirumpantur Schismatici, cum Auctoritate Romani Pontificis, & reliquorum Patriarcharum, cum ipsius Summi Pontificis Oratores, & Senatus cum ipso Imperatore, & Antistites duo supra centum, & Sacerdotes reliqui interfuerint, & sententiam, & excommunicationem in Photium a Nicolao, & Adriano latam comprobauerint, & constabiliuerint. Quod etiam ipsi Photiani agnoscunt, sed vt malo remedium asserant, in ea, quae.

quæ subsecuta est, Synodo, & quam ipsi etiamnum Photianam vocant, si tamen vera extitit ita, vt exarata in manuscriptis legitur, decreto suo sanxerunt, eam in nulla consideratione habendam esse. Et vt cōdemnatio plausibilior vtrique parti accederet, etiam Synodum contra Ignatium ab eodem Photio coactam, nouo assu, & contrario Vniuersalis Ecclesiæ more diris deuouerunt, Ἀπαντᾶ τὰ κ' τῶν ἁγίων Πατριάρχων Γερμανῶν, Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου γραφέντα, ἢ λαληθέντα ἀνάθεμα. Vniuersa quæ contra Patriarchas, Germanum, Tarasium, Nicephorum, & Methodium scripta, vel dicta sunt, Anathema. Quæ etiam supposita esse a Photianis hinc patet, quod Constantinus Imperator illis temporibus vitam agens, in Henotico nulla facta mentione de dictis, factisque contra Ignatium, reliqua recitat,

Et Acta similia Syrodi contra Photium Octauæ nempe, Græcis etiam Schismaticis clarore miro patuisse, fidem facit Gregorius Hieromonachus Responstone in Professionem Fidei Marci Ephesij. Περὶ δὲ τῆς ἁγίας Συνόδου μάλα καλῶς οἶδεν αὐτὸς ὁ αἰδέσιμος ὁ ταύτης πατριάρχης ἐν τῇ βίβλῳ τῆς μονῆς τῆς τιμῆς Προδρόμου, τῆς καὶ Πέτρης ὀνομαζομένης, λιωιδία ἵνα μὴ τῆς ἑκτῆς, καὶ ἐβδόμης, τῆς σωστικῆς Ἰγνατίου, καὶ ἐσχερίζοντα αὐτὰ τὴν Καθέδραν Κωνσταντινουπόλεως, Φώτιον δὲ ὡς δὲ βάτλη ἐξυγνόντα, καὶ ἀναθεματίζοντα τὸν διὰ τὴν Ἰγνατίου ἐν τοῖς ἁγίοις συνῆταξεν ἢ Ἐκκλησία, καθὰ περὶ γέγραπται, εἰ καὶ ἐν τῇ Συνοδικῇ τέτακται. Τῷ Ἰγνατίῳ, καὶ Φωτίῳ καὶ τῷ κατ' αὐτῶν γραφέντα τε, καὶ παραχθέντα τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλοντα. ἵνα μὴ γνώριμα τοῖς πᾶσι γένηται τῷ Φωτίῳ. Εἰ καὶ οἱ χρονογράφοι, ὅτε Κεδρεὺς, καὶ Ματααῆς, καὶ Γλυκᾶς, καὶ Συκλίτης, καὶ ὁ δόξασκός, ὁ ἐν βιβλίῳ τῆς μονῆς τῆς Πρεβλήτης βίος τῆς ἁγίας Ἰγνατίου διασαφῶσιν ὅσατε πέπονθεν ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, ὅσα Φωτίῳ, καὶ ἔπειτα ὁ Ἰγνατίος ἐπαγγέλλεν εἰς τὸν ἴδιον θεόν, κεισὶ τῆς Συνοδῆς, τὸν δὲ Φώτιον ἐξώρισον εἶχεν ἢ τῆς Κοσμιδίου μονῆς. De Actis vero Octauæ Synodi bene

bene noſſit hic Reuerendus, Acta illius in Codice Monasterij Reuerendi Præcurſoris, quod etiam Petra nuncupatur, haberi coniunctum cum Actis Sextæ, & Septimæ Synodi, que confirmant Ignatium, illique cathedram Constantinopolitanam in manus tradunt, sed Photium veluti insultorem eiſciunt, & Anathemate feriunt. Sanctum porro Ignatium inter Sanctos Ecclesia collocavit, ut supra scripsimus, licet in Synodico appositum sit: Ignatio, & Photio; & scripta contra eos, & actitata anathemati subijciantur: ne Photij omnia omnibus innotescant. Licet etiam chronographi Cedrenus, Manasses, Glycas, & Scylitza, & quæ in volumine Monasterij Periblepti vita Sancti Ignatii legitur, palam faciant, que S. Ignatius passus est a Photio, & quomodo S. Ignatius decreto Synodi in propriam Sedem restitutus est: & Cosmidij Monasterium Photium exulem custodiebat.

Pag. 35. In Tertia restitutus sublato e viuis Ignatio Sedem occupavit. Verum est, Sedem occupasse, alienam scilicet non suam, malignantium, & excommunicatorum Præfulum actu, Photianis fraudibus, & pro potestate agente Imperatore præter æquum, & iustum occupavit. Idque ita esse hac Dissertatione planum fit. Sed hanc esse Oecumenicam nemo nisi dementissimus dixerit. Quis enim Oecumenicam dixerit, in qua nulla potestas, nullum ius Ecclesiasticum, sed omnia ad nutum, & placitum iniquissimorum hominum peracta sunt?

Et licet hanc Tertiam Paulus, & Eugenius Ioannis Noni Legationibus functi cum præsidendi ritu inter Episcopos tercentum & octoginta permunitent, & non solum Photium muneri suo redonatum, sed cuncta a Photio, & Synodo proposita suffragijs corroborarent, Latini tamen Latrocinialis nomine infamant: Et multis obiurgationibus inuehuntur in Photium, in totam gentem Græcorum, in Legatos proprios bis prauaricantes, in ipsos Pontifices ludeificatos Nicolaum, & Ioannem. Deplorandam hominis inſcitiam! Paulus, & Eugenius Ioannis Noni legationibus functi. Ioannes Nonus creatus est Pontifex anno 901. post

N n

restit-

restitutionem Photij annos 24. cum eviuis sublato Photio vsque ad restitutum Nicolaum Mysticum Ioannes Nonus Theodoro subrogatur, in Throno Constantinopolitano sedissent, Stephanus frater Leonis Imperatoris, Antonius Cauleas, Nicolaus ex Mystico, Euthymius Monachus ex Syncello, & iterum restitutus Nicolaus Mysticus. Non ergo fieri potuit, vt Paulus, & Eugenius, qui restitutioni Photij præfederunt, a Ioanne Nono mitterentur. Quod si restitutioni Photij calculum dederunt, necessario a Ioanne Octavo, non a Nono legati sunt: Et ne dicas hunc errorem, vel calami nimium festinantis, vel Typographi cura expertis irrepsisse, ipse firmat Interpretis, qui infra cum de eodem Ioanne sermo recideret, Photij restitutionem sub Ioanne Nono contigisse ingeminat; *Primam sub Nicolao, qua Ignatium deposuit, & Tertiam sub Ioanne Nono, qua Photium restituit.* Sequitur *legationibus sancti cum præsidendi ritu inter Episcopos.* Et tamen præsidendi ritus in ea Synodo, quidquid Creyghtonus somniet, inuersus est, & præsidendam Legatis Pontificijs in Synodo debitam Photius vsurpauit, & Thronum primum insedit. Hocque non nisi cæcus, & Græcæ linguæ plane ignarus negauerit; cum sapius atque iterate in ea inculcetur; *Ὁ γὰρ ἐπέστειλε τὸν Φωτίου.* Et non solum Photium muneri suo redonatum. Ex cerebro loquitur, & quæ vellet ita fuisse, de facili ita facta esse pronunciat. Photius in ea Synodo ante consensum Locumtenentium Papæ a Schismaticis, excommunicatis, & Imperatoria potestate in locum, vnde eeciderat, reponitur: imo nunquam eum de gradu suo cecidisse declaratur, a Patriarchis, Episcopis, semper etiam post sui depositionem Patriarcha legitimus cognitus, vt ex Actis Synodi palam fit. Qui ergo potuit muneri suo, quod nunquam amiserat, a Pontificijs Legatis redonari? Quare impudentissime Iosephus Bryennius Oratione octaua de sanctissima Triade hæc omnia peracta

Acta ex voluntate Papæ, & Imperiali studio absoluta fuisse, τὸ πᾶν τῆ τε Πάπᾳ βελήσῃ, ἢ βασιλίῳ προῖρησῃ καταπέδιλάδῃ dixit: & tamen reliqui Schismatici, & inter eos Nili, Cabasila, & Damyla nulla facta mentione de voluntate Papæ, totum illud negotium Imperatori Basilio vindicant. Sic quem Romani Pontifices, & Synodus ipsa Oecumenica Octaua multis reum criminibus condemnarunt, in hac Synodo, nunquam ab alijs condemnatus asseritur, sed continuo insons, & extra culpam omnem agnoscitur, & Patriarcha legitimus deprædicatur. Noua hæc forte, & insperato cadunt Creyghtono. Legat ipse Acta, & si intelligens fuerit, acquiescet: neque enim tenebræ sunt. Cuncta a Photio, & Synodo proposita corroborarent. Hoc quoque falsum est: adeantur Acta Synodi. Multa contra perstreptentes fautores proposuere Pontificij, sed animati illi erronei ad alia inclinati, & gratiam Photij ambientes extra institutum, & susceptam sententiam digladiantur, & Legatorum quæsitæ uti futillum hominum dicta supina aure audiunt, & despiciunt. Latini tamen Latrocinialis nomine infamant. Hic quoque supinus error in historia est. Quippe quæ Synodus Photiana Latrocinialis appellata est, non fuit hæc quam Schismatici Octauam indigitant, sed ea, quæ Prima, & Secunda vocata est, quod in templo Sanctorum Apostolorum, ut tradunt Zonaras, & Bassamon in expositione Canonum eiusdem, dum celebraretur, & Orthodoxi in mutuis disputationibus præualuissent, ne scripto constituta exararentur, aduersæ factionis homines impediuerunt, postmodum vero nouo conuentu eadem disputata sunt, & tum demum decreta monumentis tradita. Atque hinc factum, ut hæc licet vna fuerit, tamen ob Patres bis conuocatos Prima, & Secunda appellaretur, & hanc Latini, ducem sequentes Nicolaum, vocant Latrocinalem. Et argumento manifestissimo euincitur. Hæc, de qua agimus, in Templo

Sanctæ Dei Sapientiæ celebrata est; Septimam Oecumenicam Synodum confirmavit, & Photium restituit sub Ioanne Octavo; illa in Templo Apostolorum nullo iure exauctoravit Ignatium sub Nicolao, ideoque *Latrocinalis* a Nicolao vocata est, & a Styliano *συνεδριον ληστεικόν*. Qui enim potuit Nicolaus *Latrocinalem* Synodum vocare demortuus non dum habitam, quam nec celebrandam nisi diuinus scisset? Hanc ergo, & merito Latini, cuius pessima fama in vulgus est, infamant, detestantur, & a Legatis suis uti mandatorum violatoribus, sceleris poenas expetiuerunt, & congregatos in ea uti sacrilegos, & ab humanitate, pietate, atque religione remotos, non totam gentem Græcorum abominati sunt, & modo abominantur. Et has Synodos negotijs, Legatis, locis, & alijs omnibus distractissimas Creyghtonus non discernens, ex duabus vnam constituit. Et si sapit, hoc non in aulæ Pontificiæ, quam ille astu fanatico nihil probans, *perditissimam* nuncupat, & Romanæ consuetudinis infamiam vertitur, sed potius in dedecus Photij. Reos siquidem maximorum plurimorumque criminum maledictis oneramus, & conuicijs insectamur; probos, catosque laudibus extollimus. Et quis in illa Synodo Photio iniquior? Vita, & moribus sanctissimum, Pastorem Ecclesiastici gregis integerrimum, nulla antea iniuria laceratus, vi atque potestate sæculari persequitur, de solio proprio deijcit, affligit, opprimit, infamat, tandemque ignominiose acceptum, flagellis cæsum ad mortem, fame & siti contritum in exilium pellit. Nicolaus pulsum remittit, afflicto succurrit, & Sedem ab inuafore repetit, & restituit electo iura amissa. Et erit hoc potius in infamiam aulæ Pontificiæ, & Romanæ consuetudinis, & non in Photij, & similia asserentis dedecus?

Pag 35. *At Græci hanc lambunt, & tanquam oraculum pro germana Octaua venerantur, quia omnium trium postrema durat,*

durat, nulla superueniente censura Synodali superstes. Hoc quoque falsum est de omnibus Græcis. Sed Schismatici lambunt. Quid tum? ipse cum illo dixerim, *Ranarum palustrium maior est mihi cura. quam vocumistarum.* Imo etiam a Schismaticis ipsis haud in magno ponitur discrimine, cum nec illius mentionem inter alias Synodos faciant, nec eius Canones inter alios Sinodorum Canones ponant, nec expositione illustrent, sed veluti vietos abiectosque despiciant cum quos *Latrocinialis* sunt, exosculentur. *Durat nulla superueniente censura Synodali superstes.* Tot Romanorum Pontificum continuatio in excommunicando Photio, etiam post hanc Synodum Tertiam Synodali iudicio, censura non est? Eam non agnoscere, neque vt localem, neque vt Oecumenicam, & illius Canones nullo vnquam tempore ad reformandos mores vsurpassè, nonne eam enervat, & destruit? Ratum quippe est, per desuetudinem tacito omnium consensu leges abrogari. Sic illi desueti nunquam ad similitudinem consuetudinis reuocati fuere. Adde, cum excommunicaretur Photius etiam mortuus a Pontificibus Romanis, Græcorum Ecclesiam in Photij defensione nihil apposuisse, & vnionem cum Romanis Græcos conseruantes, pronos in sententiam Romanorum abijssè.

Hinc mature notat Gregorius Protosyncellus Hieromonachus, Responstone in Professionem Fidei Marci Ephesij, Canones huius Photianæ Synodi, cū negotia aliud requirerent in Ecclesia Orientali non fuisse obseruatos. exēplis adductis demonstrat, licet inter alios Canones haberentur; Οὐ θαυμαστὸν οὐδ' εἰ καὶ οἱ ἄγιοι τῆ Φωτίου Κανόνες ἐν τοῖς βιβλίοις διεύσκον), μάλλον δ' ἐκ τὸν ἔτα παρέλυσαν ὅτι τῆ Μαυροβλαχίας Ἀνθίμου ἐκείνου· εἶδ' γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὸ Ἀττήλικὸν χῆμα ἀναπαύσας πάλιν ἐπὶ Συνόδῳ προσεβαπείε τῶ Ἀρχιερατικῶ ἐπέσει, καὶ Γοτθίας δὲ ὁ Οὐλίβυλλ(θ) τῶ ὅμοια ποιήσας ἐν τῶ τέλει αὐτῆ, ὡς Ἀρχιερός ἐκέλευε, καὶ ὡς Ἀρχιερός ἐκινῶ δίδῃ ἐν τῆ μονῆ τῆ Φιλασ.

Ex recitationes Allatij

λατρώτικη Χρῆσι, πρὸν τὸ καὶ τὸ ἀσίδιμῳ, καὶ ἀγνώστῳ Πα-
 τριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν Σερραίων, καὶ τῶν Βερροϊῶν, καὶ τῶν
 λοιπῶν ἀρχιερέων. καὶ μετὰ πάντων οὗτων ὄντων ἐκ ἐστέρησεν εἰ μὴ
 ὅτι ἐξ ἑσθλῶν κεκλυμένων καὶ τῶν ἀγίων Θεοδώρων τῶν Στυδίων, καθὼς
 ἀνεκχεῖ ἐν ταῖς ἑσθλασὶ ἀκείσιν αὐτῶν. Non ergo mirandum
 est, si cet hitres Photij Canones habeantur in Codicibus, in obser-
 vatione non esse. Quin imo & ex his unum resoluerunt, cum
 Mauroblachia. Anthimi illius, negotium tractaretur. Hic siqui-
 dem cum Angelicum habitum induisset, rursus adhortationibus Sy-
 nodi Archieratica munera exercebat: & Gothia Olobolus ante-
 suum ex hac vita exitum, cum similia effecisset, inter Præsules ad-
 iudicatus, tanquam Præsul in Monasterio Christi Philanthropi
 humatus est, glorioso, & sanctissimo Patriarcha Mattheo, nec
 non Serrarium, & Berrhoeæ & alijs Metropolitjs presentibus. Ee
 prorsus Canon iste nullo erat in usu. Quin eiusdem, ut in Interro-
 gationibus, & responsionibus sancti Theodori Studite adnotatur,
 usus prohibetur.

Pag. 36. Et eodem iure Secundam expunxit, quo Secunda
 Primam. Illegitima nempe legitimam; quæ nunquam
 omnibus suis partibus extitit, summo iure, vereque incoe-
 ptam, continuatam, atque perfectam; spuria, & Schis-
 maticorum, ac excommunicatorum colluivie dedecora-
 ta, illibatam, intactam, atque indepravata virtute con-
 stantem. Et hoc iure fieri dices? Erit ergo æquo, atque
 integritate, nefandum, atque iniustum apud homines hu-
 manitate perpolitos superius, & nefas iustum expunget,
 & sic ἀνομιαν ἀπὸ χειρῶν ἀναιρεῖ. Iure ergo Secunda ex-
 punxit Primam, inique Tertia Secundam. Et quamquam
 Latini Secunde, quæ Primam expunxit, ut soli Octava immo-
 riuntur, multa de Anastasij sui fide crepantes, tam in eadem
 transvehenda per mare in Latium, quam in transferenda e sermone
 Græco in Latinum, cuius Autographum membranaceum extare
 in Columnensi Bibliotheca, asserit Epitomator Baronij, nullius
 tamen unquam momenti, aut ponderis, &c. Id salva fide La-
 tinos

tinos facere, veritate ipsa coactos, nemo nisi inspiens negauerit. Probant enim, atque defendunt, quod iustum est, fide clarissimorum virorum innixi. & sicut alia, quæ fidem sulciunt, ex Græca in alias linguas, & Latinam præcipue, non quæ apud se sunt, sed etiam aliunde expensis munificis conquisita conuertunt, ita & fide dignis Auctoribus fidem præstantes, vti generi humano proficua ad fidem historicam publicant: ideoque ob simile studium laudandi potius sunt, non in crimen vocandi. Et quid illud sit, quod fidei Anastasij opponant Hæretici, non equidem video, Scriptori, illius æui, non hac sola huiusce Synodi interpretatione, sed Historia, & alijs scriptis clarissimi, qui rebus interfuit, vel res ab illis, qui tum Concilio interfuerunt, acceptas monumentis tradidit. Quod si fidem illius conuellere tentant, proferant ipsi scriptorem alium sanioris Anastasio fidei, qui pugnantia scribat. Sed non poterunt. Parum vero refert, in qua Bibliotheca Codex Acta Synodi continens repertus sit, dummodo Codex antiquus sit, & bonæ notæ, nec sit ab improbiſſimis scriptoribus, vel additione, vel imminutione, vel immutatione deprauatus. Certe Columnensis illa Bibliotheca & Codicum antiquorum Græcorum item, & Latinorum refertissima, bono publico nata, ex Sirletana, in rem literariam magnos vsus attulit, quæ deinceps transijt in Atempſianam, ex qua postinde multi Codices extracti in Vaticanam publicis commodis inuecti sunt. *Multa de Anastasij sui fide crepantes.* Quasi vero nullo alio testimonio innixi Primam expungant, & Secunda in Photium exultent. Opponendum minimum erat aliquid, cuius causa in dubium vocaretur in hoc argumento fides Anastasij, quam confirmant Nicolai, Adriani, & aliorum summorum Pontificum; nec non multorum Græcorum, & quod magis est, Schismaticorum testimonia, qui Synodum contra Ignatium

iniquam, iniustam, eam vero, quæ contra Photium acta est, æquam, & incorruptam appellant; & qui Photij promotionem in thronum, accusant, Ignatij restitutionem laudant: & leuis, ne dicam stulta, est argumentatio; dictum illius non arridet mihi, nec sapit palato, ergo fidem non facit.

Nullius tamen unquam momenti, aut ponderis ea Synodus habebatur a Græcis, quod contra Photium, quem illi unicum libertatis vindicem semper predicabant. Ne tamen Latinis in numero Synodorum succumberent, pro una Latinorum in medietullo seu binas utrinque extollunt, Primam sub Nicolao, quæ Ignatium deposuit, & Tertiam sub Ioanne Nono, quæ Photium restituit. Synodum hanc, pro Ignatio nempe factam, nullius unquam momenti, aut ponderis habitam fuisse, remotum longe a vero est: cum eam Græci agnouerint, laudauerint, & uti legitimam exosculati sint. Nicetas Paphlago, qui iisdem temporibus, scribebat, in vita S. Ignatij prolixè omnia narrat. Synodicon, Ἀλλ' ἐν ὅσῳ ταῦτ' αὐτῷ ἐστὶν, Μιχαὴλ τὸ βασιλείως θεῖα δίκη τὸν βίον τήξαντ' ὅν, βασιλεῖος ὁ φιλόχρηστος ἀποκράτωρ μέγας Ῥωμαίων ἀνατολίθ' αἰεὶ, καὶ ζήλω κυρεῖς πυρὴ μύθος, ἵνα τὸ Χριστὸν Ἐκκλησίᾳς πάντ' ἅ δ' ἄρα τὰ σκάνδαλα, θεῖα καὶ ἱερὰ οἰκουμηνικὰ ὀρθόδοξα Συνοδὸν ἐν Κωνσταντινὸν πόλει συκορτηθῶσι, ἐπίστωσι Συνοδὸν, ἧς ἐξῆρχον πρεσβυτέρους ἀδελφάν τινες Πάππας Ῥώμης, Νικόλαος γὰρ πρὸς Κύριον ἐξεδήμιση, τοποτηρετὰς Στέφανος, καὶ Δονάτος Ἐπίσκοποι, καὶ Μαρίνος Διάκονος, Κωνσταντινὸν πόλεως Πατριάρχης Ἰνάντιος, Μιχαὴλ Διάκονος Χαρτφύλαξ, καὶ Σύλκηνλος, Μιχαὴλ τὸ Πάππας Ἀλεξανδρείας τὸ τίπον ἐπέχων, Ὁμαῖος Ἐπίσκοπος Τύβης Νικολάος Ἀντιοχείας Συρίας, καὶ Ἡλίας Μοναχὸς πρεσβύτερος, καὶ Σύλκηνλος Θεοδοσίος Ἱεροσολύμων, βασιλείως τῆς Κωνσταντινῆς οἱ δὲ σεβαστατοὶ ἀποκράτωρες, ἡ τις ἀγία Συνοδὸς τὰς ἀγίας, καὶ οἰκουμηνικὰς ἐπὶ τῆς Συνοδῆς, καὶ τὸς ἀνεκὰθεν ἀπὸν διὰ μέσων Πατέρων μακαρίων ἀνακηρύξασα, Νικόλαος, καὶ Ἀδριανὸς Πάππας Ῥώμης ἅ Συνοδικὰ ἐπέκυρσεν, καὶ τὸν Φώτιον ἀναθεματίξασα, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν, καὶ δι' αὐτὸν, καὶ ὑπ' αὐτὸν πάντ' ἅ γενόμενα, δικαίως ὄροις Ἐκκλησίᾳς

τῆς ἀπεβάλετο ὡς ἀδόσεως, καὶ ἔτω θεοφρεπῶς τετηγμένω ὡς
 τοῖς δεξιῶν μέρεσι γενωμένῃ τῇ ἀγίας μετὰ τὴν Σωτῆρος Χρῆστῷ Ἐκ-
 κλησίας, ὡς περ Σοφίας καπονομάζων Ἐπίσκοπος Ἰστανδύ. Interim
 dum ista peraguntur, & Michaële Imperatore diuino iudicio vita
 defuncto, Basilius Christi amans, Magnus Gracorum Imperator
 declaratur, qui diuino zelo incensus, ut e Christi Ecclesia omnia
 scandala eijcerentur, diuinam, & sacram Oecumenicam Synodum
 in Urbe Constantinopolitana cogi mandauit, in qua praerant Prae-
 sidentes Adriani Papa Romani, Nicolaus enim ad Dominum
 migrauerat, Locumtenentes Stephanus, & Donatus Episcopi, &
 Marinus Diaconus: Constantinopolitanus Patriarcha Ignatius;
 Papae Alexandrini locum tenebat Michaël Diaconus Chartophy-
 lax, & Syncellus; Antiocheni Syria Nicolai Thomas Tyri Epi-
 scopus; Hierosolymorum Theodosij Elias Monachus Presbyter,
 & Syncellus; Basilius; & Constantinus piissimi Imperatores. Quae
 sancta Synodus Sanctas, & Oecumenicas septem Synodos, & a lon-
 ginqus tempore inter ipsas beatos Patres praeconis instar depradicans
 Nicolai, & Adriani Papae Romae Synodica confirmauit, & Pho-
 tium anathemati tradens, quae in ipsum, & per ipsum, & ab ipso
 omnia facta, ientataque, iustis Ecclesiasticae traditionis definitionibus
 reiecit: & sic, ut Dei cultoribus addecer, peracta, in dextris
 sanctae magnae Saluatoris Christi Ecclesiae partibus, quam Sa-
 pientiam nuncupare didicimus, absoluta est. Georgius Cedre-
 nus in Basilio Macedone. Ἐπιστολῶν δὲ ἐποικίλατο καὶ τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, ἐκβαλὼν μὲν τὸ ἀρχιερωσύνης μὲν
 Συνόδῃ συναθροιστικῆς τὸν ἐπιπρόδραν τῆ ἀρχῆ Φώτιον,
 χολάζων κηρύσσας, ἕως αὐτὸν δικαίως ταχθέντῃ πρὸς αὐτὸν
 μετασίτη Θεοῦ ἀτίτσαταγὼν δὲ τὸν κακῶς καὶ ὡδανίμως
 ἐκβληθέντῃ ὡς τὸ Βάρδα Ἰγνατίου καὶ ἔτω γαλλωτῶν ὡς
 Ἐκκλησίας τῆ Θεῷ παρεσκώασεν. Res etiam Ecclesiasticas corre-
 xit, Pontificatu exturbans, auctoritate ad hoc congregati Concilij,
 Photium, qui in eum se ingesserat: ac tantisper vacare iussit, dum
 Deus eum ad se reduceret, qui legitime Patriarcha fuerat creatus:
 reduxitque in locum Photij Ignatium a Barda iniuste pulsus. Ita-

que Ecclesijs Dei tranquillitatem restituit. Nec ab his recentiores Græci dissident. Dorotheus Metropolita Monembasiensis in Synopsi Historiarum. Ο δὲ Βασιλεὺς ἐβγαλε Φώτιον τὸν Πατριάρχην καὶ Ἀρχιερατικῆς Συνόδου, ὡς ὠδυνόμορον, ἐπεὶ ἔλαβε τὸ θρόνον ἀδίκως, καὶ ἔβαλε παλιν. Ἐν νόμιμον Πατριάρχην Ἰγνάτιον τὸν ἐκσιασμένον, ἐπεὶ ἔβγαλεν ὁ Βάρδας ἀδίκως καὶ ὠδυνόμορος. Imperator vero eiecit Photium Patriarcham cum Archieratica Synodo uti legis transgressorem. qui iniuste Sedem occuparat, & rursus restituit legitimum Patriarcham sanctum Ignatium, quem Bardas iniuste, & contra fas omne eiecerat. Eadem habet Matthæus Cigala Cyprius. Adde his, post hanc Synodum ordinationes Photij nullas reputatas fuisse a Græcis, & Romanæ Sedis iudicio sese, submisisse, & ab ea dispensationem petijisse. Leo Imperator Synodum a se Constantinopoli coactam ita alloquitur, Ἐν ὠδυνόμορον δὲ μάλλον προσφωνῶ τῶ ὑμῶν ἐξ ὧν ὠδυνόμορον, ἵνα σωείθετε τὰ ἀδελφῶν μου, καὶ γέννη μία πόλις. ἐὰν δὲ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων τῶν δεισμοκάτων Φώτιον ἐθέλητε σωῆσθαι τὰ ἀδελφῶν μου διὰ τὸ χειροτονθῆναι Διάκονον ὑπὸ Φωτίου, δευτερεῖ ἡμεῶν, καὶ ἀποσείλωμεν ὁμῶς ὠδυνόμορον εἰς τὸν Ῥώμην πρὸς τὸν Πάπαν, καὶ οἰκονομήσει τῶν λύσειν τὰ δεισμὰ τῶν ὑπὸ Φωτίου χειροτονθέντων. Ἐγράψεν οὖν διὰ τῆς ὁ Βασιλεὺς ὀπισθῶν πρὸς τὸν Πάπαν ὁμοίως καὶ οἱ ὡς ἐν Μάπαν τὸν Μητροπολίτην Νεοκαισαρείας ἐπαίοντα. Quin potius vestram pietatem oro, obsecroque, ut cum fratre meo sentiat, unumque ouile fiat. Quod si absque Romanæ Ecclesiæ auctoritate, qua Photium anathemate damnauit, cum fratre meo, ut qui a Photio Diaconus sit consecratus, communicare recusatis, agite Romam scribamus, libellumque supplicem ad Papam mittamus, ut anathematis censura absoluat eos, qui a Photio sunt ordinati. Scripsit igitur Imperator ad Papam, unaque Mapa Neocesareæ Metropolita cum socijs. Scribunt itaque ad Romanum Pontificem pro absolute, & dispensatione, quam in Synodo plena, & Catholica post restitutionem Photij consequi non potuerunt.

Et Sty-

Et Stylianus Neocæsariensis Episcopus ; Οὐδὲν γὰρ
 ἢ τὴν σὺν ἐσάρτητος τημετήτα, τὸν μὲν Φώτιον, ὡς ἐξ ἀρχῆς
 ρησματικόν, καὶ παρ' ὁμοίων τῶν χειροτονίαν ἀκανόνιστως εἰλη-
 φοῦτα, καὶ δεῖ πολλὰ ἄλλα, ἀεργάστα ὅμοια, διαδιώξαι. τές γε
 μὲν ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐξ ἀπάτης φανακιδέειας συμπαθείας οἰκονομικῶς
 ἀξιοθῆκεος πρεσβόμορν, ὡς αὐ γένηται εἰρηνῶα κατὰσασι τῆ
 Κωνσταντινουπολιτῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μὴ οἱ μὲν Ἀπολλῶ, οἱ δὲ Κη-
 φα, οἱ δὲ Παύλε ὄσι, καὶ ἕτω διαρῆται τὸ ἐν σῶμα τῆ Ἐκκλησίας.

*Quapropter par est ; ut & tua singularis virtus Photium quidem
 iam tum a principio schismaticum, & a Schismaticis contra sacras
 leges inauguratum, aliaque multa facinora ausum proscribat : sed
 per fraudem ab illo circumuentos, rogamus, ut commiseratione
 veniaque per dispensationem proseguare, ut Ecclesie Constantino-
 politanae pax reddatur, & non sint quidem alij Apollo, alij Cephæ,
 alij demum Pauli. & ita corpus Ecclesie, quod unum est, distra-
 hatur. Si restitutione Photij omnia acta, factaque illius
 admittuntur, plane nugantur hi, qui pro dispensatione
 ordinationum Photij ad Romanam Ecclesiam recurrunt.
 Firma ergo remanet Synodus contra Photium celebrata,
 ab ipsis etiam Græcis, & Imperatore Byzantino agnita.
 Et tu mihi dicis illam Synodum nullius vnquam momen-
 ti, aut ponderis a Græcis habitam ? Et ne multus sim in-
 recensendis aliorum dictis, Græci omnes, qui Photij
 promotionem improbant, eodem etiam momento di-
 ctam Synodum approbant, quorum testimonia infra re-
 citabimus. Quare falsum est, ideo Græcos hanc Syno-
 dum nullius momenti existimasse, quod vindicem Pho-
 tium suæ libertatis agnoscerent. Ne tamen Latinis in nu-
 mero Synodorum succumberent, pro vna Latinorum in medisullio
 sita, binas vtrinque extollunt. Annon est hoc versari prorsum
 sursum deorsum, & corde, ac mente vacuum esse ? De-
 bile hoc effugium est : plures habent Synodos, ergo iam
 sunt causa superiores ipsi, & Latini minus habent. Aria-
 ni etiam pro vna Nicæna Catholicorum viginti, & am-*

eam diuersis temporibus repetitam insinuant: nusquam primum Secundæ Canonem factum tradunt ad Schismata tollenda, quæ quotidie pullulabant propter Photium sæpius deiectum, & restitutum. Et omnia Latinos non inficiari Notis ad marginem, si oculi legentis prorsus non cæcutiunt, planum est. Hinc certo certius colligitur, Latinos non confundere Historias turpiter, sed Creyhtonum, qui omnia secus, quam euenere, stultissime concinnat. Vt tandem ipsum pudeat, verba ab eodem laudatorum testium apponamus. Verba Balsamonis sunt;

Τινες τῶ ἐπιγραφῶν αἰαζινώσασθαι ὑπερῶσι, πῶς μία ἔστι αὐτῆ ἡ Σύνοδος πρώτη καὶ δεύτερα Σύνοδος. Λύσις· Ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἁγιοῦ ἁγίου ἁγίου Πατριάρχου Κυρίου Φωτίου τῆς Νομοκανόνου συνόδου, συνεκροτήθη καὶ τῆ μακαριώτατου Πατριάρχου Ἰγνατίου οικουμενικῆς Σύνοδος. Δαληθεύσαν δὲ καὶ διοματικῶν ὑπερθέσεων, καὶ ἀλλοίων ἐκκλησιαστικῶν, γέροντες ἔγραψαν καὶ μερισμοὶ τῆς Συνόδου, ὡς τῆς ἑτεροδόξων μη ἀνεχομένων ἕνεκα τῶν ἡμετέρων ὁμογνωμονησῶν τοῖς ὁρθοδόξοις. Διάτοι τῆς ἁγίας, καὶ ἐδίδου τοῖς θεοῖς πατράσι γενεῆς καὶ δευτέρας συνέλασιν, καὶ γραφῶν τὰ περὶ λαληθέντα, καὶ κωρυθέντα. ὠνομάθη οὐκ ἐπιτόθεν ἢ τοιαύτη Σύνοδος πρώτη καὶ δεύτερα, καὶ οἱ ὑποτέτακτοί Κανόνες ἐξετέθησαν. *Quidam dubitant legentes hanc inscriptionem, quomodo hæc Synodus, quæ una est, Prima & Secunda dicitur? Solutio. Tempore sanctissimi illius Patriarchæ Domini Photij, qui Nomocanonon composuit, coacta est aduersus Beatissimum Ignatium Synodus. Cum autem dicta essent dogmatica causa, alienæque Ecclesiastica, fuit diuisio, & seditio Synodi, utpote cum qui aliter sentiebant, nolebant quod victi essent orthodoxis assentiri. Propterea & sanctis Patribus opus fuit, ut rursus fieret secunda congressio, & scriberentur, quæ prius dicta erant, & confirmata. Ex eo ergo nominata est hæc Synodus Prima & Secunda, & subiecti Canones editi fuerunt. Zonaræ vero sunt; Ἡ Σύνοδος αὐτῆ ἐπιγράφεται ἕτως· ἡ ἁγία, καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δεύτερα Σύνοδος ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως συστάσα ἐν ταῖς παρσιώτω ναῶν τῆς ἁγίων, καὶ πανσόφμων Ἀποστόλων. ὑπερῶν τῶν*

ποικί οὖν τὴν ἑπιγραφὴν ἀναγνωσκούσας, αὐτὴ πῶς μία εἶσαι, πρῶ-
 τη καὶ δῶτέρῃα καλεῖται. Λίσσεται τοίνυν Συμόδοον ἐν πρῶτῃθεντι
 ναῶ τῆ ἀγίων Ἀποστόλων συγκροτηθῆναι, καὶ δευτέρῃα τῆς ὁρθο-
 δόξης τοῖς ἑτεροδόξοις, καὶ δόξῃα τῆς ὁρθοδόξης ἑπικρατεστέρας,
 μέλλεν τε ἱερατικῆ παροδοθῆναι ἅ λαληθῆναι. τῆς δὲ ἀρτικίως μὴ
 ἀναχέου γραφῆαι ἅ δόξασα, ἵνα μὴ φανῆσιν ἡτηθέντες, καὶ ἐκ-
 κληροδοθῶσι τῆ ἡπιστῶν ομηγύρεως, καὶ σασιάζαι δεξ τῆς, καὶ ἐς το-
 σῆτον τὴν εἶσιν αὐτοῖς προσῆθαι, ὡς καὶ μέχρι ξιφελκίας, καὶ σῆων
 χωρῆσαι, καὶ ἔτω δευτέρῃα ἢ πρῶτῃα ἐκείνῃα συνῆχασιν, μὴ ἁ-
 σαν ἐπὶ λόντι ἀπτελέσμα. Εἰτ' αὖθις παραρρύντος κατὰ δῶτέ-
 ραν ἐν πρῶτῃ ναῶ γενέου συνελθῶσιν, καὶ πάλιν πρῶτῃ αὐτῆ
 γενέου δευτέρῃα, καὶ τότε συγγραφῶν ἅ λαληθῆναι πρῶτῃ ὁσμῶτων,
 καὶ δεξ τῆς φασιν αὐτῷ μία εἶσαι κύριος πρῶτῃ καὶ δῶτέρῃα ἀνο-
 μαθῶναι. Synodi huius inscriptio ita se habet; Sancta, & ma-
 gna Prima & Secunda Synodus Constantinopolitana in Templo
 sanctorum, & gloriosissimorum Apostolorum congregata. Apud
 eos ergo, qui hanc inscriptionem legunt, dubitatio exoritur, qua-
 ratione una cum sit, Prima & Secunda haec Synodus nuncupa-
 tur? Igitur in Templo sanctorum Apostolorum, quod diximus,
 Synodus celebrata, ibique inter Orthodoxos, & aduersa factio-
 nis homines habitam disputationem fuisse, ac in ea superiores Ortho-
 doxos extitisse memorant. Cum vero de ijs, quae ultro citroque
 disputata fuerant, scripto exarandis constitutum esset, Hereticos,
 quippeque se victos, atque conuentu fidelium eliminandos existima-
 ri nollent, quae decreta fuerant scriptis consignari, seditione etiam
 eam ob causam excitata, minime passos. Quam quidem seditionem,
 eo usque processisse, ut eductis quoque gladijs complures in-
 terfecti ceciderint; atque hoc pacto congressum illum nullo videli-
 cet rei exitu diremptum. Hinc rursus temporis intervallo alterum
 in eodem Templo conuentum habitum, iterumque de iisdem re-
 bus disputatum, dogmaticaque decreta literarum monumentis com-
 mendata tum demum fuisse. Atque ex hoc factum aiunt, ut haec
 licet una Synodus, tamen ob Patres bis conuocatos, Prima
 & Secunda merito nominata fuerit. Falso ergo apponitur
 Balsa-

Balsamoni, & Zonaræ, elisam duarum e medio, quam Latini pro Octaua Oecumenica amplectuntur. Prima, & Secunda vna, eademque Synodus est, duobus tamen conuentibus absoluta, in qua & Ignatius depositus est, & Photius intrusus: & in qua, quidquid asserant Balsamo, & Zonaras, de dogmate nihil actum est, sed tantum de expulsiōe Ignatij, & intrusione Photij; & cum in prima Sessione factio Ignatij præualeret, turbis exortis in alium diem conuentu dilato, & præualente Photiana factione, Ignatius pellitur, Photius immittitur in Thronum. Et Sessiones, siue conuentus alij atque alij diuersas Synodos non efficiunt. Ex quibus porro elicitur, Græcos gemellam Synodum in vnam coniungere? Primæ & Secundæ diuersos Canones agnoscere? diuersis temporibus repetitam insinuare? Primam contra Ignatium coactam Oecumenicam vocare? Primum Secundæ Canonem factum tradere ad schismata tollenda, cum in Secunda deiecto Photio Ignatius restituitur? & Creyghtonus dicit elisam fuisse e medio duarum eam, quam Latini pro Octaua generali amplectuntur, & non Primam, & Tertiam, sed Octauam generalem dicunt? Quomodo gemellam Synodum in vnam coniungunt, cum ex his tribus Primam, & Tertiam pro Photio elidunt, Secundam pro Ignatio amplectuntur? Hoc nec Zonaras, nec Balsamo dicunt, & Latini ad marginem a Latrocinali pro Photio, & Tertiam pro illius restitutione, a sua, quæ pro Ignatio fuit, distinguunt.

Pag 36. *Historias turpiter confundunt, dum aduersarios aiunt calumniari Ioannem Octauum, ut foemina, quam viro similiorem, quod tanta lenitate in redarguendis Photij impossuris usus esset. Ioannis lenitatem in expetendis scelerum pœnis a Photio non modo Latini, sed Græci etiam ipsi criminati sunt, non damnantes Concilium vocatum Oecumenicum octauum a Latinis, quasi Apostolicos Canones viola-*

violasset, sed ex rebus, quæ post Concilium euenerunt, maiorem seueritatem desiderantes: quippe videbatur clementius egisse, quam per Canones ipsos agere licuisset, si summo iure agere cum Photio, Photianisque voluisset: Nicetas de vita sancti Ignatij; Αὐτόν τε τὸν Φωτίον διὰ ταῦτα καθαρῆν εἶδει, καὶ ὅτι προκαθηρημένους χειροτονεῖσθαι κατήχησε, καὶ ὅσοι κεκοινωνήκοτας δὲ αὐτῶν καὶ τὸ Ἀποσολικῶν ἀποφασιν πάντας, καὶ μὴ φιλαθεσοπότους Θεοῦ, καὶ Θεῶν γινομένους κρίσεως τῶν ἀποφασιν τῆ παραγίης Πνεύματι ἀκριβοῦς· τὸ τὸ ἄνω κἄτω πεποίηκε. Ἐὖ τὸ κρίμα ἐκ ἔστιν ἔστων ἐπιπῶν κακῶν αἰτιῶν, καὶ σκανδάλων ἐξημέτισεν. Οἱ μὲν γὰρ ὡς εἰ Ἀποσολικῶς τότε καὶ κανονικῶς καὶ πάντων ἀπερήμων ὧ, ἐ τὸ αἴτιον μόνον τὸ διχοστασίας τε, καὶ τῶν σκανδάλων, ἀλλὰ καὶ ὅσοι κοινωνήσαντας αὐτῶν πάντας ἐκκηρύξαντες, ἐδεμίαν αὐ ἐτι καὶ τὸ Ἐκκλησίας εἶχε παρεΐσθυσιν ἢ ἀδικία. Ὡς περ εἰ πρῶτον καὶ τῶν ἐπὶ Ταρασίῳ τὸ θάψ Συνόδον καὶ τῶν Εἰκονομάχων γενομένην, ἐπιδήσθαι συμπάθετον μᾶλλον ἢ διακρίβτερον ἐχρήσαντο τοῖς Αἰρετικῶς, καὶ ὅσοι πάλιν ἐκείνοι δραξάμενοι τῶν οἰκείων δυσέβειαν χαλεπώτερον ἀνανεώσαντο· ἔτω καὶ καὶ τὸ Σινώδον ταύτης περὶ σιμῶν, ἀλλὰ ἐκ ἀπερπαθῶς, καὶ κανονικῶς τῶν κρίτιν διπορημαθῶς, ὅσον αὐθῆς ἢ πονηρίας καὶ τὸ Ἐκκλησίας χάραν. Hanc Photius ob causam, & preterea quod ab exauctorato se consecrari voluerit, de gradu deturbandus erat, omnesque, qui cum illo communicabant, secundum Apostolicam sanctionem; nec oportuit eos Deo, Deique iudicio clementiores esse, & sacrosancti Spiritus decretum antiquare. Hac quippe eorum indulgentia, omnia susque deque egit. Hoc iudicium dici non potest quantum offenderit, quantumque causam præbuerit malorum. Persuasum enim habeo, si tunc ex Apostolorum, & Canonum auctoritate sententiam rite, & in auctorem schismatis, & offensionum, & in totam eius factionem cum illo communicantem omnibus exauctoratis tulissent, futurum fuisse, ut omnis ab Ecclesia impietas in posterum excluderetur. Sed quemadmodum ante diuino Tarasio Patriarcha in Synodo contra Iconomachos celebrata, cum indulgentius quam ex præ-

scripto iustitiæ Hæreticos tractassent, illi arrepta occasione impietatem suam multo magis confirmarunt; ita nunc Synodo remissius agente, nec sine affectu; neque ex Apostolico Canone damnationis sententiam ferente, malitia rursus contra Ecclesiam inuenit locum. Non videtur ergo mirum, si ob similem in Photium lenitatem Ioannem Octauum foeminam compellarunt.

Pag. 36. Nec enim illa semiuir Papissa successit Adriano ad Photij tempora, sed inter Leonem Quartum, & Benedictum Tertium stat recensenda viginti annis ad minimum ante Photij restitutionem sub Basilio, & hanc Tertiam Octauam. Qui Papissam hanc de medio tollunt Catholici, non assentunt, hunc Ioannem Octauum foeminam illam fuisse fictitiam, sed causam inuestigantes commenti similis, nonnulli ex ipsis suspicati sunt, lenitatem Ioannis causam fabulæ dedisse, & tum potissimum, cum Papissæ Pontificatus incertis temporibus euagatur, nec certus apud omnes est. Et quænam est hæc computatio temporum? Ponitur femella, ista inter Leonem, & Benedictum; ergo viginti annis ad minimum ante Photij restitutionem sub Basilio? Photius sub Basilio restituitur anno 867. Papissa ista sedit post Leonem Quartum. Leo moritur Anno 855. quo anno eligitur Benedictus tertius. Si ab annis 867. Photianæ restitutionis subtrahas annos 855. obitus Leonis, & Benedicti electionis, remanent tantum anni duodecim. ad quos si aduerti illi tui anni contrahantur, multo pauciores assurgent. Et Papissæ tempora incerta fuisse certum est; dum alij hoc anno, octingentesimo quinquagesimo tertio, alij sequenti, alij octingentesimo quinquagesimo septimo, alij octauo, quidam nongentesimo quarto, & nonnulli etiam post Martinum primum anno sexcentesimo quinquagesimo tertio, vel post Ioannem Quintum anno sexcentesimo octogesimo sexto. Quare ad refellendam causam fictitij commenti, lenitatem nempe Ioannis,

temere annorum ista suppositio adducitur.

At quis Leonem Allatium in Commixtis, & Binnium in eius Synodi Commentarijs conciliabit, qui probaturi Photium, hic a duodecim Pontificibus, ille a nouem excommunicatum fuisse, uterque fimbrias historie nimis dilatat, & hic infra Photij abdicationem ultimam procurrit, alter catalogum inchoat ante primam eiusdem inaugurationem? Et tamen uterque Styliani Epistola abutitur. Ergo constabatur firmiter ista Ioanna. Belle siquidem concluditur; in enumerandis Pontificibus Romanis excommunicantibus Photium, disconuenit inter Allatium, & Binnium. Ergo Ioanna ista verum Thronum Pontificium occupauit. Quasi vero in probanda sua sententia vno eodemque modo qui eam tenent, procedere cogantur. Et falsa Binnium, vel Allatium dixisse probandum erat; non vnica interrogatione, ac si id fieri non posset, argumentum dissoluendum. Dicta sua Allatius testimonio Auctoris satis celebris non multum post tempora Photij, qui eundem Photium & videre, & alloqui potuit, nixus confirmauit; cuius verba leguntur in Appendice ad Concilium Octauum generale; Μίχι δ' σήμερον τεσσαράκοντα πέντε έτη ανάθεματίζε(ν) Φώτι(ν) ὡροδύλωσ. ἀπὸ τῶ Πάπα Λέοντι(ν) ἕως τῷ Φορμόσῳ. Ἐνδεκα γὰρ έτη ἀνεθεματίζε(ν) κοσμηκὸς ὢν, ὡς κοινανὸς τῶ καθηρημένῳ, ἢ ἀνάθεματίσμενῳ Γρηγόριῳ τῶ Συρακῦσιν, ἢ ἄλλα τριάντα τεσσαρα, ἀφ' ἧ ἐγένετο Ἀββᾶς. Οἱ γὰρ Πάπας Λέων, καὶ ὁ Βενεδίκτι(ν), ἢ ὁ Νικόλα(ν) τὸν Γρηγόριον ἀνεθεματίζον(ν) πολλὰς ἄς ἀέπυς αἰτίας. Ἐπει δὲ ὁ Φώτι(ν) ὡς τῶ καθηρημένῳ ἐχειροτονήθη, καὶ δι' ἄλλα μὲν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ δόξαδ(ν) ὡς τοιαῦτα τῶ ἱεροσυλλῶ ἀνάθεματίζε(ν) ἀπὸ τῆς ἐνεία Προέδρων δ' Ρώμης Λέοντι(ν), Βενεδίκτι(ν), Νικόλαῳ, Ἀδριανῶ, Γεωργίῳ, Μαρίνῳ, Ἀδριανῶ ἐτίθει, Στεφάνῳ, ἢ Φορμόσῳ. Photius quadragesima quinque annis ad hodiernum usque diem palam anathemate feritur a Leone Papa usque ad Formosum. Nam annos undecim anathematizatur secularis, & laicus, tanquam qui cum Gregorio Syracusano: exaucto-

rato

rato, anathematizatoque communicaret; & alios triginta quatuor postquam Sacris initiatus est. Etenim Leo Pontifex, & Benedictus, & Nicolaus Gregorium propter varias causas anathemate damnabant. Vbi vero Photius a damnato consecratus est, cum propter alia eius facinora, tum quod Sacris a Gregorio esset initiatus, anathematizatur a nouem Romanis Pontificibus Leone, Benedicto, Nicolao, Adriano, Ioanne, Marino, Adriano altero, Stephano, & Formoso. Istius Scriptoris testimonio, qui quadraginta annis post excommunicatum Photium, forte etiam in eadem cum Photio vicinia vitam transigebat, innixus Allatius scripsit a nouem Pontificibus fuisse excommunicatum, inchoando catalogum a Leone, quod rectissime, vel Momo ipso iudice, fecit. Neque enim a prima sui in Sacris inauguratione a communione Ecclesiæ Photius exclusus est, sed etiam ante ipsam laicus per vndecim annos, deposito Gregorio Asbesta Syracusano ob innumera scelera communicans, vt ex eodem Auctore plene discitur: Stylianus etiam in Epistola ad Stephanum Papam, & Gregorij depositionem, & Photij tum secularis cum Gregorio commercium refert; Gregorium Asbestem, Eulampium, & Petrum Patriarcha cum sepius ad Synodum citatos, quaque par erat humanitate tractatos sanare vellet, ne ab Ecclesia Dei resecti malo insidiatori præda fierent, illi tamen nullam medicinam admiserunt. Quapropter exaucloratos anathemati subiecit. Et post Legatos ab vtraque parte missos ad Leonem Pontificem. Pontifex eandem in Schismaticos sententiam protulit, quam antea in eosdem tulerat Ignatius. Leone deinde ex humanis sublato, rursus illi Benedicto, qui Leoni successit, de iisdem rebus molesti fuerunt: Enim vero & ipse Benedictus, re diligenter excussa, Sententiam aduersus illos secundum Ignatium pronunciauit. Qui Photio postea Constantinopolitana Ecclesiæ perduelli, & Schismatico, politicoque Magistratu fungente, socio, & adiutore apud Bardam Casarem, & Michaëlis Imperatoris auunculum, eundemque ipsum ab Ignatio Patriarcha ob incestas

P p 2 nuptias

nuptias deprehensum, vsq; Ignatium de Throno per vim detrahunt, comparatisque in illum non paucis periuris calumniatoribus, Imperatori imponunt, qui pulso Ignatio, Photium a Schismaticis designatum, subitoque a Gregorio exauctorato consecratum intrussit. Quod si Creyghtonus non credit, producat ipse testes sanctiores, qui contraria referant; & manus dabimus. Neque puto, eum tantum arrogare, vt maiorem fidem haberi sibi velit extero, elingui, & quod pace sua dixerim, rerum Ecclesiasticarum, & potissimum Græcarum penitus imperito, & ab illis temporibus per quam remotissimo, quam hinc oriundis, & ciuibus, & coæuis, & eruditione rerum omnium præditis. Sed Binnius a duodecim Pontificibus scribit. Ergo quid? Auctor ab Allatio laudatus ad sua tempora, atque ætatem excommunicationem Photianam extendit, quid postmodum futurum esset ignorans. An scriptori historiæ prænarranda sunt post illius obitum euentura? Ego nolo Prophetas historicos. Satis mihi est, si quæ viderint, vel a fide dignis audiuerint, scribant, posteris scribenda futura relinquunt, nisi quid aliud Creyghtonus obtendat. Binnius a posteriorum scriptis edoctus infra Photij abdicationem procurrit. Ideoque & Allatius, & Binnius excommunicationis Photianæ tempora æqua lance expensa, hic a duodecim Pontificibus, ille a nouem excommunicatum Photium inducunt. Et sic nullo negotio Allatius, & Binnius conciliantur. Quare vero ipse in vtroque, vel saltem in altero, vtrumque inconsiderate accusans, falsitatem, vel errorem productis testibus, vel rationibus non detexit? simplici suo dicto saniores homines, & quibus historia Ecclesiastica cordi est, non credent. Pag. 37. *Et tamen uterque Styliani Epistola abutitur. Explicandus erat abusus. Sed hoc etiam, vti cætera, diuinandum reliquit: & quod non erat, æque ac si esset, in suspicionem suo silentio maligne admodum vocauit. Qui enim abusus non expref.*

pressus, neque palam factus excusari, aut defendi potest? Et plane ex Notis post Octauam Synodum contra Photium constat, Stylianum Neocæsariensem a Photiopro- motum post varios de sua ordinatione apud Romanos Pontifices conatus, seductum a Photianis a Pontificia auctoritate desciuisse, scripsitque de ea ad Ioannem Nonum, cuius ad dicta Styliani extat responsum, in quo confirmat Prædecessorum suorum acta omnia contra Photium, quæ se sequi firmissime asseuerat. Hinc colligitur a Nicolao Primo ad ipsum Ioannem omnes illos Pontifices Photium excommunicasse, & eius Ordinationes improbasse. En verba; Εἰπὼν ὡς ταύτη τῇ προωρισμένη ἐκείνων κρίσει, καὶ ἔσει, καὶ ἡμεῖς αὐτὸς ἀποδεχόμεθα, καὶ κρατῶμεν, τὸν μὲν Ἰγνατίου καθωσιωμήτων προσήλων, τὸς δὲ λοιπὰς ἀκαθωσιώτους· ἕκτος ᾧ ἀπὸ Νικολάου ὁ Στίφανος ἀειθροῦται. Πρῶτος ᾧ Νικόλαος ὁ καὶ κείνας Φώτιον, καὶ δικασάρας Ἰγνατίου· εἰθ' ἕτως Ἀδριανὸς, καὶ μετ' αὐτῷ Ἰωάννης; καὶ μὲν τέτον Μαρίνος καὶ μὲν Μαρίνον Ἀδριανὸς ἕτερος, καὶ ἕκτος Στέφανος, ἕπειτα Φορμόσος, καὶ μὲν τέτον ἄλλοι τίωσαρες, ἢως Βονιφάτιος, Στέφανος, Ρωμανὸς, καὶ Θεόδωρος, καὶ μετ' αὐτῶν Ἰωάννης ὁ ταῦτα γράψας. εἰπὼν δὲ, ὅτι καθὼς, καὶ πᾶσα ἡ τῆς Ρωμαίως Ἐκκλησίας μέχρι τῶν δέυτες ἐκεῖνησι, συμπροελάβε πάντας καὶ εὐὸν παρ' αὐτῶν, καὶ εὐὸν μετ' αὐτῶν Πατριάρχας, ὡς ἄρα δεσπάζεις εἶπεν κρατεῖν καὶ αὐτῶν ὡς ἀδωάτων ἐπὶ τὰ δύο γενέδες, καὶ τὰς δεσπάζεις ἐκείνων κρατεῖν, καὶ εὐὸν ἀποβληθέντας παρὶ τῆς δεσπάζειον ἐκείνων δεσπάζει εἰς ἑσθελίω τὸ σιμόλον, ἀλλὰ μόνον εἰρήνης αὐτῶν, καὶ κοινωίας δόλοια ἀπολαβεῖν οἷα λαϊκῶς, ὡς ἀειθρῶς δεδῆλοικεν. Cum rursus dixit; eodem nos loco. quo priores Pontifices, habemus, ac tenemus; Ignatium quidem consecratum aperte dicit, ceteros autem perinde quasi pro non consecratis habendos. Sextus porro Stephanus fuit a Nicolao, qui Photium damnauit, & Ignatium absoluit, secundus Adrianus, tum Ioannes, deinde Marinus, quintus Adrianus, postea Stephanus Sextus; hunc Formosus, Formosum alij quatuor sunt secuti Bonifacius, Stepha-

Stephanus, Romanus, Theodorus, & post hos omnes Ioannes, qui hæc scripsit. Cum porro dixit; quemadmodum tota Romana Ecclesia ad hodiernum vsque diem tenuit; complexus est omnes, qui se præceserunt, & secuti sunt, Patriarchas, quorum decretis se quoque stare dicit. Ut fieri non possit, hæc duo simul vera esse, ut decreta illorum seruet, & per illorum decreta exauktoratos ad Sacerdotium omnino recipiat: sed pacis dumtaxat, & communis gratiam ritu laicorum illis impertiendam signate declarauit. Sed hi Pontifices cum Ioanne Nono sunt numero duodecim. Igitur Binnius per quam optime duodecim Pontifices Romanos, quemadmodum Allatius nouem Photium damnantes, & excommunicantes adnumerant. Quod si Creyghthonus tempora distinguere nescit, silentio potius, & non tanta garrulitate suam incertitiam obregisset.

Illud quoque prætereundum non est. Vocatur Sacerdotium Photij in Synodo, qua ipse restituitur Θεολογικῆς, *Diuino decreto constitutum*. Quidquid euenit, ex Deo esse certum est. Sed hac ratione & bella, & pestes, & fames, & aduersa quæque Θεολογικῆς sunt, & forte non alio modo Sacerdotium illud Θεολογικῆς fuit, ex quo tot mala Græciæ prognata sunt. Sed ut fuerit examinetur. Photiani ipsi non negant, Ignatium legitime in thronum Constantinopolitanum euectum fuisse. Is per vim eijcitur a Photio, quo eiecto ipse Bardæ & Imperatoris Michaëlis patrocínio fultus sedem occupat. Hæc quoque sunt Schismaticorum effata. Photius ergo inuasor est, lupo in gregem alienum intrusus. Et Photius iste homo acerrimus bonorum alienorum possessör, expulsor, eraptor, nobis Θεολογικῆς fuerit? Horas bonas esset perdere, si in his probandis diutius immoraremur. A deantur Nicetas Paphlago in vita Ignatij, Acta Octauæ Synodi, & Libelli Episcoporum in ea contenti, Acta Synodorum Romanarum sub Nicolao, & Adriano Pontificibus Romanis, Styliani Neocæsariensis Epistola ad Stepha-

phanum Papam. Et ne singulos recenseam, Georgius Cedrenus damnationem Ignatij, & electionem Photij vocat, Ταῦτα μὲν τὰ τὸ φιλοφωτίαιας τὸ Βαρδα νεανιδματᾶ. *Hæc sunt facinora, que Bardas imperij obtinendi cupiditate impulsus edidit.* Ioannes Zonaras inter alia supra modum vituperanda, & detestanda Bardæ enumerat, τὰ δὲ ἄλλα κὺ λίαν ψευτᾶ, κὺ ἕκπτωσα. Matthæus Cygala in Synopsi historica, τὸ μετ' ὀλίγον ἔσειλε, κὺ τ' ἔφερε, κὺ ἔκαμε Σουλῶδον ἀρχιερατικῶν, κὺ τ' ἐκάθρε τον ἀγιώτατον Ἰγνάτιον ἀδίκως, κὺ ἔκαμε Παξιαρχῶν Φώτιον. *Modicum post tempus, misit, qui eum adducerent, & Synodo Præsulum coacta sanctissimum virum Ignatium iniuste deposuit, creavitque Patriarcham Photium.* Eadem repetit Dorotheus Metropolita Monembasiensis. Basilius Imperator Epistola ad Papam Nicolaum; Τὴν Ἐκκλησίαν ὡσηκαμῶν ἐννόμῃ ποιούμενες γελομνημένῶν, ὁθνεῖο ποιούμενι δεδουκαμένῶ. *Ecclesiam offendimus suo germano Pastore viduatam, alieno mercenario oppressam.* Et infra; Ἰγνάτιον τὸν ἀδικοθίντᾶ δὸν τὸν ἰθῖον θερόν ἀπεκατέστησαμῶ. *Ignatium iniuria afflictum, solio suo restituitimus.* Et infra. Ὁ ἄρως ἀπάτη, κὺ πανηρόμασσιν ὁ Φώτιῶ ἐφενάκισεν. Ὁλίσοι γδ παντῶος αἰώτεροι τ' ἐκείνε παζίδος γελόνασι. *Et quicumque artibus Photij, & insidijs circumventi sunt: perpauci quippe reperuntur, quos ille cassibus suis non irretivit.* Michaël Syncellus in Encomio S. Ignatij Patriarchæ; Ὁ δὲ ἀδ. κως κατ' ἀκρεθείς μετ' ὡσημάας τῶ ἱερατικῶ θερόν δουκαθίστα, τὸ ἐκ Μακεδόνων βασιλείς τ' θερόν τ' βασιλείας πλωκικῶ παρηληθῖσθ, ὁς κὺ παρ' οὐτ' ἔ μέτα, κὺ θεοφόρον Ἰγνάτιον ἐκ τ' πολυετῆς ὄζορίας ἀνακαλῆται, κὺ τῆ τὸ λαῶ παντός αἰτηται πινθεῖς, λαμφοῶς κὺ μὲ' ὄσης εἰπῶν ἐκ ἐνι τιμῆς εἰς τὸν παξιαρχικὸν ἀναβιβάζει θερόν. Ὁ δὲ μαθόντες κὺ οἱ τῶ ἄλλων Παξιαρχικῶν θερόνων. *In qua vero sententia damnatus Ignatius ingenti cum gloria sacrum tribunal recuperavit, simul ac Basilius Macedo imperium accepit, qui continuo exilium, & novum hunc Deiferum Ignatium ex diuturno exilio reuocatum permotus universi populi postulatis, summo cum honore, summaque veneratione:*

tione in Patriarchium restituit . Quod cum reliqui Orientis Antisites acceperunt, ingenti omnes gaudio sunt perfusi Non ignobilis eorum temporum scriptor; Georgius Hamartolus. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς Λέων, τὸν αὐτὸν στρατηλάτην Ἀνδρέαν ἄμα Ἰωάννη Ἀγιοπολίτη λογίῳ παύσας ὄντι, καὶ Λοβοθέτη γέγονοι τῶν δόξων ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἀπέστειλεν, οἱ καὶ ἐν τῷ ἀμβωνί ἀνῆθόντες, καὶ τὰς τῶν Πατριάρχων Φωτίου αἰτίας εἰς ἐπίκουρον πάντων ἀναγνώστες, τὸν τῷ Θεῷ κατὰ γὰρον, καὶ θεωροῦσαν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἀρμενιανῶν τῆ ἐπονομαζομένη τῶν Βορδωνος. Στέφανον δὲ Σύλγυλον τὸν αὐτῷ ἀδελφὸν Πατριάρχῳ περιβαλλεῖν, ὑπὸ Θεοφάνει χειροτονθεῖν τῶν πρώτων δόξων. Post hæc Imperator Leo eundem copiarum ducem Andream simul cum Hagropolitæ Joanne admodum disertæ, atque eruditæ, cursusque Logothetam ad templum S. Sapientie misit, qui ambonem ascendentes, & Patriarchæ Photifacina omnia omnibus audientibus lætantes, de throno deiecere, eumque in Armenianorum Monasterio Bordonis cognominato relegarunt. Stephanum vero illius fratrem Syncellum in Patriarcham promovent a Theophane Protothrono ordinatum. Constantinus Porphyrogenneta in vita Basilij Macedonis, quam inter Symmicta nostra Græcæ, ac Latine edidimus. Ἐπεὶ γοῦν, καὶ ταύτας οἶον ἔστι ἐν κρίσει καὶ ἀεὶ καὶ τοῦ χαλεπῆς εἰώσεως, δεῖ τὸ πρὸ κοινῆς λύσεως ὑπὸ τῶν ἀρετῶν, καὶ ταύτας μεταλαχθῆναι, καὶ ἐξαδικῶν μὲν τῶν οἰκίας καθ' ἑαυτῶν, καὶ ποιήσας τὸν ἐν νόμῳ τῶν κατὰ τὸν αἰῶνα, αὐτὰ κατὰ τὸν αἰῶνα, εἰδὲ τῶν ἡμέλων, ἀλλὰ δεῖ κοινῆς Συνοδῆς, καὶ σωφροσύνης τῆς ἀπανταχοῦ ἀρχιερέων Θεῷ τῆς Ἐκκλησίας τὸν σάρον καὶ τὸ ἐκδεχόμενον ἔθηκε, τὴν τε περὶ τῆς ἐβδόμου ἀγίας Συνοδῆς ὅτι κερσεύσας, καὶ τῆς ἀεὶ καὶ τῆς Εἰκονομάχων ἀρετῶν τῶν ἀναθέματι δέσ, καὶ τὸν γνήσιον νυμφίον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα κατονικῶς ὡσαύτων, τὸν δὲ αὐτὸν κατὰ τὸν αἰῶνα χολαζέων κατὰ τὸν αἰῶνα, ἕως τῶν πρώτων ἐαυτὸν μεταστήσει ὁ Κύριος. Illarum uti in salo temperate, ac fluctibus iactatarum, quod noxam communem ab antecessoribus contraxerant, deturbatoque de proprio throno, & grege, qui legitime præerat, alio successore, tranquillandarum studium nunquam

quam deposuit : sed publica Synodo locis ex omnibus Dei Praesulium, ut ut potuit, congregata, procellam deuitavit, & septimam, quae praecesserat, sanctam Synodum constabiliens, reliquos adhuc ex Iconomachis hereticos anathemate ferijt, legitimum Ecclesiae sponsum, & liberis patrem, ut Canones iubent, restituit, intrusum denique vacare a munere iussit, donec alium ad se Dominus aduocasset. Auctor manuscriptus apud me ; Ο΄ς τις Φώτιο τῷ Ἐκκλησίας διέχισε, διότι ἐχ’ ὑπακῆς Νικολάου, καὶ Ἀδριανῶ τοῖς τῷ Ρώμης ἀρχιερεῦσι, ᾧ ἄδικως ἐκβληθέντι Ἰγνατίῳ τῷ Θεοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν παρῇ κανόνας αὐτῶς ἔλαβε, ᾧ ἄδίκῃ τῷ ἁγιορρήθοντων τῷ Ρώμης ἀρχιερέων ἀφορισμῶ, καὶ ἀναθέματι, καὶ αὐτῶς, καὶ ὁ Βασιλεὺς καθυποβέβλη). Hic Photius Ecclesiam discidit, quod cum non obedisset Nicolao, & Adriano Romanis Pontificibus, Sedem Constantinopolitanam Ignatio iniuste expulso cedere, quam contra statuta Canonum arripuerat, a dictis Romanis Pontificibus excommunicatione, & anathemate & ipse, & Imperator feritur. Audiendus etiam est Constantinus Manasses.

Ο΄ Καῖσαρ ἦδ ἐκπικρανθεὶς τοῖς ἀνεπίσημοῖς
 Ρήμασιν, οἷς ἐπλήπιστο ᾧ τῷ Θεοφόρῳ,
 Οὐ μόνον ἐκ ἐφέντιζε τῆς παρανομίῶν,
 Ἀλλὰ καὶ κότον ἔφερε καὶ τῷ παρανομῶτι.
 Ὅμοιον δὲ ἔσῃ, ὡς ἔτι τις ἰχώσον πεπλησμένοι,
 Νοσοκομοῖντο πρὸς τινι. οἱ δ’ ἀποδυσαστοῖεν,
 Καὶ μᾶλλον ἀγριαῖνοιτο πρὸς τὸν ἀεργετοῦντα.
 Ἐνθέητοι Βάρδας πρὸς τῶν ποτῶν μουσικήσιν,
 Καὶ μὴ τυχῶν τῷ δωρεᾷς ἐκείνης τῷ ἐσθῆς.
 Οὐ ἦδ πρὸς τῶν σαφῶν ἁγίων δόγμα μύεα.
 Καὶ πρὸς θυμὸν ἐκπυροθεὶς ὡς λέων εἰς βρύχης,
 Ὡς πᾶρδαλις ἐφάλλεται ραῖδα ἅμα τῷ δικαίῳ,
 Καὶ ῥήνυσσι, καὶ κάτασπῆ θείας πηδαλυχίας,
 Ἀντίφισσῃ δὲ Φώτιον. φεῦ ἀγνὶ τινι ποῖον ;

Nimirum obiurgationibus hisce Bardas Caesar exacerbatas, non

modo nihili fecit eas exhortationes, verum etiam conceptam aduersus monentem iracundiam, & indignationem alebat, non aliter agens, atque si saniosos aliquo curare volente, illi non tantum au-fugiant, sed etiam erga beneficientem excandescant. Cum igitur aliquando Bardas accederet ad mysteria, nec diuinum illud munus a Patriarcha consequeretur, non enim unguenta fragrantia vasa putrido committuntur, inflammatus iracundia leonis in modum rugit, ceu violenta pardalis in hominem iustum insilit, lacerat, a clauo summonet, eius in locum Photium substituit. Proh qualem pro quali Viro? Ephræmius in Catalogo Patriarcharum.

Τέτα (Μεθοδίου) μετ' αὐτῶν δὲ πρὸς τὸν δευπώτῳ,

Ποιμὸν δευρωγῆς ὄπισθ' οἰκῆς Βασιλίδ' ὄν,

Ἰγνάτιος, πατρὸς Μιχαὴλ βασιλείως,

Κανῶν ἀπειβῆς ἀρετῶν, καὶ δομάτων,

Παιδ' ἄσπευτος μέλημα, καὶ λόγων κρείττ' ὄν,

Ὅν ἐκτομίαισ' ἀπειρώνυμ' ὄν Λέων,

Κρείττ' ὄν καταχῶν, ἀπέφηνε σὺ βίβ' ὄν.

Εἶτα μονάσας, ὡς Θεῶν θεῶν νόμ' ὄν,

Υἱὸν ἔχε τῆς Κωνσταντίνου θεῶν.

Τῆτον Μιχαὴλ καταγαλῶν τῆ θεῶν,

Μᾶλλον δὲ Καῖσαρ Βάρδας ἀδίκω δίκῃ,

Ἀνδρα πάντερον, καὶ σωφροσύνην λίαν ὄν.

Ἐκ λαϊκῶν Φώτιον πρωτοσκηπτικῆς

Ἀντικαθιστῶν ποιμνάρχῳ ἀδίκως ὄν.

Τὸ δ' ἀπ' ἀφ' ἑαυτῶν δὲ τῆς περιουσίας,

Ἰγνάτι' ὄν ἔχκε τὸν θεῶν πάλιν ὄν.

Hic autem cum concessisset ad Dominum, pastor diuinus apparuit regine urbium Ignatius Michaëlis Imperatoris filius, accurata regula virtutum ac dogmatum, eruditionis cura, & sermo-nium potestas; quem euirauerat efferatus Leo, dum violenter impe-rium occupat. Postmodum in inter Monachos adscriptus, vti diuina præscripta mandant, tandem thronum Byzantinum affecutus est. Hoc Michaël de throno pulso, imo Bardas Cæsar iudicio iniusto ho-minem versipellem simul atque doctissimum, ex laico Photium

primum.

primum a secretis substituit iniuste Pastorem. Hoc vero cicclo a primatu Ignatius denuo thronum recuperavit. Christophorus Patritius Mitylenensis in Synaxario de Sanctis, quorum memoria celebratur per annum singulis diebus in Ecclesia Græcorum carmine Iambico conscripto;

Εὐρεῖς μάλιστα τῶν παλαιῶν ἀξίων

Ἰγνάτιον ἀειδέειν Ρώμης τῆς νέας.

Reperisti expulsus veterem dignitatem Ignati Præsul nouæ Romæ. Et vt finiam, nemo vnus est, qui Bardæ facinus simile, vel Photij in Patriarchatum intrusionem in laude posuerit; & Deo ascripserit. Quare potius illius Sacerdotium Βαρεθολομήσιον non Θεολομήσιον vocari meruit. Non est hæc silua verborum, sed densæ numerosæque præstantissimorum ex omni genere cohortes tuum Photium, quo tu Creyghtone doctiorem in omni genere literarum, prudentiorem in rebus gerendis, omnis iuris diuini humanique peritiorem, nunquam sedisse in quouis folio, vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham, fateris, & cuius monumentis maiorem fidem, ac reuerentiam adhibuisses, quam omnibus sancti Ignatij miraculis, aut præscriptionibus sancti Nicolai, funditus proferunt. O miseros antiquæ Græciæ Patres, quorum & doctrina, & sanctimonia si comparetur cum Photiana, Creyghtono iudice, iam nutantes fundo euertuntur. Sed bene est. Non est is Creyghtonus, qui de similibus statuere queat. Iudicis ex inscitia laborantis, affectu partium impotentis animi iniquum, minimum inuidiosum iudicium fuerit. In Orientali Ecclesia nunquam Sancti titulo Photius decoratus est, etiam ab ipsis Schismaticis, nisi vbi illius dignitas, sanctissimi sibi nomen vsurpet, denegatus. Ex aduerso Ignatius Pater, & Doctor, & sanctitatis honore percolitur, & memoria eius sacro ritu vigesimo tertio Octobris, eius Synaxario lecto, in veneratione est. Synaxarij archetypum ex Menologio Basiliano, in quo effigies etiam illius inter alias Sancto-

rum internitet, in Græcorum Menæa influxit ' quod hic, ut nouo beneficio Creyghtonum demerear, ascribam. Ο' ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμεῶν Ἰγνάτιος γέγονε μὲν ὑὸς Μιχαὴλ Βασιλέως, ἀδελφὸς δὲ Θεοφίλου, καὶ ἕγλων Νικηφόρου τῶ Βασιλέως. Εὐνοῦχος δὲ γέγονας, εἶτα καὶ Μοναχὸς γέγονε, καὶ ἡμέ μὲν ὁ δ' μονῆς τῆ Ἀρχαγγέλου, τῆ ὅτε μὲν ὀπλισιοῦμεν Ἀνατέλλοντι, νεῦ δὲ Σατύρου. εἶτα παρεχειρίσθη καὶ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐκπεδίτησεν ἔτη ἑνδεκά, μέλωας πέντε, καὶ μὴ ταῦτα ἐξεβλήθη ὑπὸ Μιχαὴλ Βασιλέως, ἀπ' αὐτῆ Πατριάρχου προύσαντι Φώτιον γενόμενον φερότερον Μοναχὸν. εἶτα ἐξεβλήθη καὶ αὐτὸς ὑπὸ Βασιλέως βασιλέως, καὶ ἀντικατέστη Ἰγνάτιον πάλιν, καὶ ἐπισκοπήσεν ἔτη ἑνδεκά. καὶ πάλιν ἐξεβλήθη. καὶ ἐγένετο Πατριάρχης Στέφανον ὁ ἐν ἀγίοις ὑὸς Βασιλέως Βασιλέως, ὁ δὲ ἀγιον Ἰγνάτιος ἀπὸ τῶν ἐν τῆ Σατύρου μονασιῶν, καὶ καλῶς βιώσας ἐν εἰρήνῃ ἐτῆσι ὄνη. Sanctus Pater noster Ignatius fuit filius Michaëlis Imperatoris, frater Theophili, & Nicephori Imperatoris nepos. Virilitate spoliatus Monachum induit, præfuitque Monasterio, per illa tempora Archangeli Adorientis nuncupato, nunc Satyri. Postmodum in Patriarchatum Constantinopolitanum promotus, illo munere annos undecim, & menses quinque perfunctus est. Tum eijcitur a Michaële Imperatore, & loco ipsius Patriarcha sufficitur Photius, antea Monachus. Tum & ipse eiectus est ab Imperatore Basilio, & rursus restitutus Ignatius sedem tenuit annos undecim, & rursus eiectus est, creatusque Patriarcha sanctus Stephanus Basilij Imperatoris filius, & sanctus Ignatius progressus in Satyri Monasterium, & integre vita ducta in pace quieuit. Nec alia sunt, quæ Græci legunt in Synaxario paucis quibusdam immutatis. in quibus obiter animaduertendum est, ex scriptoris oscitantia veritatis ordinem confusus enarrari de eiectione Photij & Ignatij. Ignatius enim primum eijcitur a Michaële, sufficitur Photius, quo eiecto sub Basilio restituitur Ignatius, & Ignatio vita functo, rursus Photius ab eodem intruditur, tandemque pellitur a Leone, & exul submotus patria vitam agit, & Photio exuli succedit Stepha-

phanus. Sed in huius notæ mendis sanctitas Ignatij in perculohaud vertitur, sed stat aliorum itidem testimonij altissimis defixa radicibus. Menologium Sirletanum die 23. Octobris. Eodem die commemoratio Patris nostri Ignatij Patriarchæ Constantinopolitani. Hic fuit vir generis splendore illustris, sed vita, & moribus illustrior; post multas arumnas, quas Photij opera perpessus est, quieuit in Domino. Gregorius Hieromonachus Responsione in Professionem Fidei Marci Ephesij. Εἰ δὲ Φωτίου Πατριάρχης ἔπειν. Ἀλλ' ἕξ ὅτι ἐν ἁγίοις ἐ σωτέτακται, καίτοις ἐν τῷ αὐτῷ τε, καὶ ἐνι κατὰ Φάτιου καὶ Ἰγνατίου. Ἀλλ' ὁ μὲρ σω ἁγίοις τέτακται, καὶ ἐν τῇ εἰκοστῇ ἔτει τῆ ἐκλώβεις ἐν τοῖς Συναξαρίοις μὲν τῶ ἁγίων σωτέτακται, ὁ δὲ Φωτίου ἐδαμῶς τοῖς ἁγίοις συμνήθμῳ. Εἰ καὶ δίκαιον ἔκατ' αὐτὸν παρὰ δ' αὐτῶν, ἵνα τὸ ἐπ' ἀμβανῶν ἔα καὶ τῶ ἐν ἁγίοις Ἰγνατίου, καὶ αὐτῶ τῶ Φωτίου γραφέντα ἀναθεματίσει. Quod si Photius Patriarcha dixit. Sed animaduertito, Photium non esse in Sanctorum numero collocatum, licet una insmul, & eodem tempore vixerint Photius & Ignatius. Sed hic quidem inter Sanctos adnumeratur, & vigesima tertia Octobris in Synaxarijs locum habet. Photius vero nullo modo sanctitatis nomen consequutus est. Licet operapretium fuerit res illius gestas silentio præterire, quod in Ambone anathemati subijciantur, que aduersus sanctum Ignatium, Photiumque scripta sunt. Et infra eadem ingeminat, suo loco, cum de Actis Synodi Octauæ contra Photium, sermonem reassumemus. Est ergo inter Sanctos, & Doctores Ecclesiæ ab Ecclesia Orientali, atque Occidentali, nec non ipsius Photij fautoribus relatus Ignatius, & æque atque alij Sancti, & Doctores Ecclesiæ cultus: Photius in nulla veneratione iacet inglorius, omnium scelerum, & flagitiorum maculis notatissimus, vt ex iam dictis Græcorum eadem ætate viuentium, & eorum, qui eos secuti sunt, & tandem recentiorum testimonij, ni caligo ob oculos obstat, & in apertissimo lumine cæcutire non vis, manife-

nifestum apparet. Esto sit per me etiam Photius *callentissimus scientiarum; & optimarum artium lucubrationibus deditissimus, & quidquid ad rerum cognitionem diuinarum pertinet, oculatissimus*. At tu non nisi captus mente negaueris, eum ipsum fuisse *ingenio malo, prauoque, & vt quisquam vnus de alio dixerat, animo audaci, subdolo, cuiuslibet rei simultate, ac dissimulate, alieni appetente, sui profuso, intento in cupiditatibus*. Hinc quem prius induerat Monachum, tanquam auspiciū malum execratus, secularibus negotijs sese implicuit, & cum pessimam, ac flagitiosissimam, & tantum non, & iuuentute, & corruptissimis Principis moribus, & Bardæ fraudulentis artibus nutantem Rempublicam nimis alte concupiscens, & alienæ dignitatis capiendæ libidine inflammatus, nihil pensi habuit, quibus eam modis assequeretur. Sic in innocuum, & innocentem, & omnis culpæ exsortem machinas admouet, & dolis malis folio deicit, illiusque sedem procurans, cum se male tutum in sede eo superante videret, per oppressionem dignitate spoliat, viuum sepelit, verberibus ad mortem cæsum, in carceres detrusum, immanissimis custodibus dedit, tandemque, vt finiam, in insulas ad conterendum relegat. Immeritò ergo in maledicentiæ crimen vocas Anastasium Bibliothecarium, & Nicetam Paphlagonem, qui Photij in Ignatium tyrannidem, & nefanda illius facinora, vt gesta sunt, narrant: & ita gesta esse, ex alijs scriptoribus vna voce, & mente eadem concinentibus clarum est, vt id negare tibi tutum non sit. Pernegabis enim vero tu plane, qui ad omnia natus es, Photium similia patrantem in viros sanctissimos esse Doctorem stygium, Cacodæmonis atriensem, tortuosum draconem, magum, & necromanticum, qui Santabarenicis præstigijs Basilium Imperatorem effascinauit. Parua sunt, quæ de illò pronunciant Pontificij. Nihil ipse in Historia Ecclesiastica Photio vidi feditiosius, nullum

lum monstrum immanius, nullum nequiores flexiloquū,
 cum in eo nulla fides, sed summa audacia, & cætera per-
 frictæ frontis vitia inualuerint, & prædictionibus san-
 ctissimorum hominum hæc præmonita fuisse, non sunt
 Rose, & Narcissi Jesuitici, sed res ipsa, si id narrantibus
 scriptoribus fides habenda est. Prædictionem ergo simi-
 lem habeto tibi etiam confirmatam, non ex Hosculis Ie-
 suiticis, sed ex Græcis ipsis post Schisma dictum suum
 ad antiqua monumenta reportantibus. Simon Byzan-
 tius Epistola ad Ioannem Nomophylacem; Καὶ γὰρ ὁ
 ἄγιος Μιχαὴλ τῶν Συναδῶν Ἐπίσκοπος Θεσερατικώτατος
 ὦν, εἰδὼς τὴν τῶ τοῦδε Φωτίου μητέρα τὴν μονάζουσαν ἔκυ-
 μονόσας τὸν τοῦτον Φώτιον, ἐπεξέειπεν ἑαυτῇ ῥάβδον; εἰς
 δὴ θείην πληξά βελόμυρον αὐτῷ, καὶ ἔτως εἶπεν. Εἶθε μὲν ὁ ταῦ-
 τῶ δοκίμηναι δυνάμυρον, καὶ τὸ ἔμβρυον τὸ ἐν αὐτῇ. Ὁ γὰρ γὰρ
 ἀλλῶ Εὐάν ὄφιν ἐγκυμονόσας, καὶ τὸ ἔμβρυον ἄρρην, καὶ τὸ καὶ
 συγχώρησιν Θεῷ Πατριάρχῳ ἐσόμυρον βλέπω, ὅτι ἀθετήσῃ τῆ
 πανσπίτι, καὶ τιμῆν σαυρῆ. καὶ αὐτὸς εἰς ἀσέβειαν δοκίμηναι, καὶ
 πᾶτας χερδὸν δὸ δὲ θείας οὐδὲ ἐπὶ τρίβους κατὰ σურῆ σκολιάς,
 καὶ δὲ κατὰ σερῆς πῆσως τῆ Χρῆστῆ δοκίμηναι, καὶ εἰς σαυροπε-
 τίας κατὰ σῆσῆ, καὶ κατὰ φρονήσῆ τῶ ἰερόν κανόνων ποιήσῃ, καὶ δὲ
 τῶ ἕρανῶν βασιλείας πολλὰς τὰς παλυτρόποις αὐτῆ σερῆσαι μηχα-
 νῆς. Nanque sanctus Michaël Synadorum Episcopus; cum
 acutissime res futuras prævideret, intuens huiusce Photij matrem,
 quæ in Monasterio cum alijs virginibus habitu Monastico vitam
 agebat; Photio gravidam, suum extendit baculum, eam percus-
 surus, & hæc pronunciauit. Utinam adesset, qui eam, & in ea
 embryon int erimeret. Namque alteram Euam prospicio serpente
 gravidam. Mascula proles est, & foetum permissione Dei Patriar-
 chæ futurum intueor ad abolendam perquam venerandam, &
 pretiosam Crucem. Ipse etiam in impietatem prolabetur, & fere
 omnes e recta via ad distortas semitas deducet, & a pura Chri-
 sti Fide aberrare faciet, & in adulterinum Crucis cultum compel-
 let, & sacrorum Canonum contemptores efficiet, & regno Calo-

rum prestigiosis suis machinis priuabit innumeros. Ioannes de Fontibus Epistola ad Monachos Constantinopolitanos; Εὐθυμῶντος δὲ, ὅτι καὶ ἡ δόξα αὐτῆν εἶπε τὸ κατὰ κράτος Φωτίου νυξίθην καὶ ἐβελγῶσθην, ὡς πικρῶς καὶ πρὸς τὸ γυνθῶσθαι ποσειδῶσθην. Animo itaque voluite opinionem hanc a maledicto Photio autem, & constabilitam fuisse, qui etiam antequam nasceretur perditum animi futurus pronuntiatur. De hoc eodem argumento vide, quæ exseribit Franciscus Combesis in Recensitis Auctoribus Bibliothecæ Patrum Concionatoricæ in Photio. Sed quid cæco cum speculo? Robertus Creyghtonus, licet sacellarius domesticus, siue ordinarius Regis, S. Theologiæ Doctor, & sanctæ Burianæ Decanus, gloriosus in vulgus honore, & titulis vir, non dum discernere didicit album & nigrum, diem & noctem, lucem & tenebras, virtutem, & vitium, sanctimoniam & malitiam, integritatem & improbitatem. Nec mirum, omnia illi, siue proba siue mala sint, vnum sunt. Ad id vnum deflexit similibus hominum religio, vt & barbaris & Turcis, illisque qui non dum salutaris Christi lauacro abluti Christo nomen dederunt, immaniores, inconsultiores, & confidentiores sint, & non id quod fuerit, sed quod arriserit, temere atque impudenter in vulgus effutiant, & quo prodigiosiora effinxerint mendacia, eo sibi vesanior concrepent. Quare hoc in loco Creyghtono, cui mentis defectu non nisi lingua consistit, amittenda noxa est. Quis enim illum nauigasse Anticyras non asseuerauerit firmissime, cum audit, Monumentis rarioribus Photij maiorem fidem ac reuerentiam adhibuissim, quam omnibus sancti Ignatij miraculis, aut præscriptionibus sancti Nicolai? Profecto vir iste rerum momenta proprijs oculis non introspexit, vel si introspexit, tenebris crassis circumfusis male iudicium protulit. Quare non mirum, si qui exactius introspiciunt, atque dignoscunt, obcoecata illius dicta ludibrio habent, atque per iocum irrident.

dent. Sic de consensu vnanimi aliorum spem deponat
 necesse est. Ludit quoque sane nos Actione 3. Elias Pre-
 sbyter, cum Photij depositionem Α'θέμιτον, κ' ἀθεσμον
 φαῦλιν, ἀπόνοιας, nefarium, scelestum, nefandum, impium,
 astum, & amentiam appellat. Γινώσκ' ἡ ἀγαθότης τῆ Θεῷ,
 ὅτι ἔτε τὸν Πατριάρχην κ' εἰν Φώτιον φαῦλιν, ἔτε σχῆμα παρ'
 αὐτῷ εἰδ' ἄμω, ἔτε συνέτυχον αὐτῷ ἐς κρίνας τὰς ἡμέρας,
 ἀλλ' ἔτε τὴν Ἐκκλησίαν, κ' τὴν ἀρετὴν αὐτῷ, κ' τὴν ἀθεμι-
 τον εἰς αὐτὸν γεινημῶν ἀπόνοιας, κ' ἔτε ἰδίδοτοποτηρίας
 τὴν ἀθέως κρίνας ἔτε ταῦτα παρ' αὐτῶν. Bene nouit bonitas Dei,
 mihi antea Patriarcham Dominum Photium notum non fuisse, neq;
 literas ab eodem accepisse, neq; illis diebus sermonem cum eo habuisse,
 sed propter Ecclesiam, & virtutem illius, & nefariam in illum con-
 tumeliam peractam, & falsos illos, atq; iniquos locum tenentes huc
 accessi. Quin etiam ipsa Synodus dum ait; Photium non vlla
 vi, sed omnium consensu, & ab Imperatore compulsum Episcopa-
 tum accepisse: quæ fufius ipse Photius perfequens dicere
 non erubuit, se nunquam Episcopatum ambijisse, nec vi, ac
 seculari potentia innixum, sed ab vniuersa Constantino-
 politana Ecclesia coactum Patriarchale fastigium conscen-
 disse, atque inde postea iniuste eiectum, æquo & libenti
 animo exilium passum, neque vnquam de reuocatione
 cum Imperatore egisse, sed illius pietate reuocatum, ami-
 citiam sibi cum Ignatio fuisse, neque se vnquam eo viuo
 Episcopatum inuadere voluisse, quamuis eum multi ad id
 agendum impellerent. Verum eo mortuo se omnium con-
 sensu, atque adeo ab Imperatore ipso compulsum ex neces-
 sitate Constantinopolitanam Sedem recepisse. His non
 dissona sunt, quæ idem Epistola ad Nicolaum satis ampul-
 latis verbis, ac sesquipedalibus projicit.

EXERCITATIO XVII.

In rebus fidei, sacrisque antiquiora firmiora, & veriora esse.
 Numem in maficos tonitrua excitare ad stragem, & se-
 R r pissime

*piissime etiam cadere bidental. In hac etate mundi prouectio-
re exemplum de sumptum a Photio perniciosissimum esse liberta-
ti Ecclesiasticæ, & quod etiam maxime deplorandum est, uniuers-
o generi humano. Strages miseranda Constantinopolis sub Ma-
homete secunda. Dispensatio petitur a Pontifice, ut ordinatio-
nes Photij valide sint. Post Photium nullus fere Patriarcha-
rum iuris sui securus ab Imperatorum contumelijs sedit. Photij
sepultura, quo in loco fuerit?*

Pag. 37. **P**HOTIUS non minus sui iuris securus sedebat in solio
a Paparum contumelijs, dum vixit, quam post
mortem supinus iacebat in sepulchro. Et tamen supra de Pho-
tio dixerat; Cuius in fortuna mutabili decursu, illud singulare
arbitror contigit, tres Synodos Oecumenicas, &c. Annon in
Lethe semper propriorum nugamentorum versatus sem-
per dormitat Greyghtonus? Sed de securitate Photij ali-
bi. Iam mundus etate prouectior vindicias dedit ad libertatem.
In hoc pusillo commate, cum a pestiferis de religione opi-
nionibus imbuto permanet, nonnulla consideranda sunt.
In humanis nata lex est, etate prouectiora, stabiliora,
& fructuosiora, si tamen ad effœtam non degenerarint,
euadere: In homine, vel vsu, vel studio, vel diligentia
grauitatem, & prudentiam acquiri, accommodarique
ad fructus illius demetendos sperciendosque: non ta-
men omnibus longiora tempora prodesse: nanque sapius
ex prauo vsu, vel studio, quod suo tempore commodum
percepturus erat, in damnum concedit, & virtus in vi-
rium, & serja in sordidissimas insipientias diriguntur.
Hinc fit, vt non semper etas prouectior, licet expertior
sit, prudentior habeatur. In rebus tamen fidei, & pie-
tatis, cum alta salutis nostræ fundamenta iacta sint, & non
nisi ratione diuina, diuinoque eloquio firmentur, aliter
fit. Etsi etate prouectiori dimetiri vis, antiqua via
titissima, & celeberrima neglecta, earum faciem va-
rians,

rians, & aliam nouam inducens, etiam si minima sit variatio, dogma, & totam fidei machinam subuerter, sic afferente tuo Photio, Οἶδε δὲ καὶ ἡ μικρὰ τῶν ᾠδῶν ὁδοῦντων ἀθέτησις, καὶ πρὸς ἄλλω τῷ δόγματι ὁπρὸς ἕνα καταφρόνησι. Solet autem, vel leuissima traditionum neglectio homines ad totius doctrine contemptum traducere. Et; καὶ γὰρ ἔστιν ὄντως καινὰ πᾶσι, ἃ πάντας φυλάττειν ἐπιτάξεις καὶ πρὸς ἄλλων ἁπλῶς ἰσχυρῶς, ἔνθα καὶ τὸ παρεκλίναί μιν, ἀμφοτέρων ἔστιν ἀμαρτία τῶν πρὸς τὸν θάνατον. Nam re vera communia omnibus sunt, quæ omnes custodire necesse est, & ante alia, quæ de fide habentur, ubi vel paulum declinare, est mortifero se piaculo obstringere. Ideoque omnia noua suspecta sunt, quidquid dicat sua nouitate ætas prouectior. Antiquitas enim, aiebat Cicero, quæ propius abest ab ortu, & diuina progenie, hoc melius ea, quæ erant, uera cernebat, Et secundo de diuinatione; Maiorum instituta tueri, sacris, ceremonijsque retinendi, sapientis est. Et temerarium est, ne dicam stultum, Creyghtonum, quia modo est in prouectiore ætate mundi, ideo res fidei melius, ac uerius intelligere, quam vel ipsi Apostoli, vel Apostolorum discipuli, licet vindicias sibi det ad libertatem, qua cum altius, ut alij non absumiles, quam par est, se uehat, rupes apprehendit confragosas, in quibus nec tuto possit consistere, nec ultra progredi, nec cum securitate retro uestigia referre, necesse est, ut se se præcipitem deijciat, ad impietatem, & infamiam. Et cum iam in his sumus, præualet illa non tacere, ut accommodiori exemplo rem designem. Annon quispiam argutaretur insipienter, si colligeret; Creyghtonus est modo ætate prouectior, ergo itidem est ad omnia oculatior, & res omnes agit dexterius, & ad singula quæque bina crania gerit. Hoc ex suis necesse esse uidetur, nihilominus eundem rerum imperitum, quiduis potius quam doctum, tantum abest, ut sit iam dudum in his rebus uersatus, experimur.

Et mortales plurimi a Photij exemplo didicere. Sane quia

vero tu , atque ille in sanctos , & in Deum iniuritus es ,
 cum vnam Dei Ecclesiam scindis , illius præpositos , &
 augusta capita ore maledicentissimo dilanias , & Sacro-
 sancta Ecclesiæ mysteria flagitiosissime profluitis , &
 iram Numinis tibi ob hæc scelera imminentem per ri-
 sum , & iocum despicias : ideoque istos Salmoneas contem-
 nis , qui tonitrua excitant in maiorem strepitum , quam stragem ,
 & fulgur decurrens multa territat animalia , sed rerum cadit bi-
 dental . Ita eludis diuina flagra , & verbera impius , qui
 supra dixeras ; homines plerumque imaginatione vana abreptos
 in magnarum calamitatum causis assignandis ad occulta Dei iudi-
 cia recurrere , & ineluctabilis cœlestium irarum destinationes .
 Tum deploras nuperrimum tuæ gentis infortunium : Quæ
 infames perduelles facta coniuratione sacrum nomen emensita , faces
 regno subiecere , & omnium quotquot vnquam legimus , audiimus
 facinorum tristissima exempla edidere , ludibrio habitam æterni nu-
 minis reuerentiam , Sacramentorum sanctitudinem proculcatam ,
 summam illam , & Deo proximam auctoritatem regiam laceratam ,
 pessundatamque sordidissimis plebis infimæ contumelijs , subditorum
 insanis armis , Parlamenti edictis , ac proscriptionibus , tandemque
 post spoliata Dei patrimonia , templa diruta , & vastata , submis-
 sum atrox ferrum carnificis manu in condemnati principis iugu-
 lum ; & tamen illi homines viuunt , vegetant , regnant , radiant
 tam cari suis , quam externis tremendi . Sunt ne hæc tonitrua
 in maiorem strepitum , quam stragem : fulgur discurrens ,
 & multa territans , sed rarum cadens bidental ? Dicis ea
 nunquam facta , nunquam audita similia , omnium quot-
 quot vnquam fuerunt , exempla . Et tamen ea legimus ,
 & audimus in hac ætate mundi prouectiore , quæ vindic-
 cias dedit ad libertatem , & mortales plurimi a Photij
 exemplo didicere istos Salmoneas contemnere , qui toni-
 trua excitant , in maiorem strepitum , quam stragem .
 Habeto tibi absque inuidia hanc ætatem mundi proue-
 ctioem , vindiciasque ad libertatem , & male tibi grata
 sint

sunt exemplo tui Photij. Dices, malorum causam fuisse, quos iam fouet una Britannia, quam a mundo condito terrarum orbis alluit Socinianos, Trepidantes, Palabundos, Rebaptistas, fungosos Balatrones, qui vel e secularijs officinis veterum Doctorum scientias Consiliorumque placita naso adunco suspendunt: ut si nulli Canones Ecclesiastici vigerent, quibus hæ buccæ superbificæ detumere cogerentur, iam pridam omnis religio in fumum, & vniuersi fabrica in primordiale chaos resoluta vertisset. Et notis tuis ad caput 3. Sect. 10. At nunc Cacodæmones Puritani, & Cromwellista utrumque ordinem Ecclesiasticum, & ciuilem sic in nihilum redegerunt, ut nobis nec Sacerdos nunc relinquatur, qui appellet, nec Rex qui appelletur. At hi etiam sunt, qui hac ætate mundi prouectiore vindicias possident ad libertatem exemplo tui Photij. Annon bene actum est de genere humano, si vindiciæ similes ad libertatem plus nimio perdurant? Annon nomen libertatis, sed quæ sit vera libertas, non intelligis. Tu libertatem vocas liberum vniuscuiusque agendi, credendique arbitrium, nullum legum præscriptis astringi, nullum fidei dogma certum tenere, nulli superiori obnoxium esse, nullas audacias, ac libidines aliqua ex parte refecare. Et vt finiam, quidquid expedierit, id licere. Sed hoc est perditum ire Rempublicam, Societatem, & omnia a sursum deorsum voluere; Dum, agnoscis puto tua, in multiplici opinionum colluione singuli decretorum sensa suis libidinibus subiiciunt, & sic spectanda proponunt, vt eadem a diuersis allata, nec eadem, nec diuersa, sed plane contraria iudicentur.

Concludo de exemplo Photiano. Reipublicæ salutem ad metam festinare, si improborum exemplis improbi iudicio, ac periculo liberabuntur: & qui manifestis flagitijs tenetur, adductus in iudicium, flagitia diluet, si alios eadem quoque fecisse demonstrauerit. Et pleniore manu exemplo eorundem Græcorum post schisma Photianum demonstratur. Non ex meis proferam, quæ scio suspecta tibi futura, aliorum & dignitate, & prærogati-

gatiua, & eadem per id tempus conditione præclarissimorum hominum verba profero, quorum si integerrimis narrationibus detractum iueris, næ tibi fidem omnem deesse concludendum est. Ioannes Veccus secundo Apologetico; Σκόπησον δὲ, εἰ μὴ φανερός ἐστὲν θεῖν, ἦσαν ἐκ τῆ μακροῦ ταύτης διαστάσεως, καὶ τὸ τὸ κατ' ἡμέραν ἀγίας Ἐκκλησίας, τὸν μέγαν τῆτον καὶ πρῶτον ἀποστολικὸν θεῖον ἀποστόλων, σωβρὴν παῖσαν ἐπὶ τῶ βίω κακίαι πληθύνεσθαι καὶ τὸν συμπαντῶ κόσμον ἔχαν κικῶς, καὶ ἔπως αἱ βασιλεῖαι παῖσαι τῆ γῆς τεταραμμέναί εἰσι, καὶ πανταχοῦ θεῖν θρῆνός καὶ ἐπὶ πολὺ, καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ συνεχεῖς καὶ χῶραν, καὶ πόλιν, καὶ ἐδάμῃ ἐδάμῃ, ὡς ἐπίπαν ἅ ἡμέτερον δῶδ' ἐν Ἰσραὴλμα. Et; ἔτι καὶ ἔτε Συρίας ἀπώσεως, καὶ Μεσοποταμίας ἀρχόντες ἡμῶν. ἔτι παῖσα Ἰβερία δὴ ἡμῶν ὑπέκειτο ἀποκράτορσιν. ἔτι ἅ χριστιανισμὰ ἡμῶν ἐς Δάνεβιν ἐκτείνετο, Βουλγαρίας παῖσαι, καὶ τὸ ὄχι Τριβαλλῶν οἰκὸν ἐπὶ τὸν πελάγειον. ἔτι Κύπρον καὶ Κρήτην σὺν αὐτῇ Σικελίᾳ, αἱ τῆ ἡσῶν περὶ φανίσεσαι, Καλαβρία τε, καὶ τῆς Ἰταλίας τὸ πλεον τοῖς Ῥωμαίων βασιλεῦσιν ἐδέδωκεν. τί καὶ τῆ Πηροπὸν ἄπαιθεμοῖν, καὶ ἡσῶς Εὐόσας, καὶ ὅσαι τῶ Αἰγυπτῶ, καὶ Ἀδριατικῶν πηγῶν ἀποκρίνω διαλαμβάνον. καὶ δὲ ὅπῃ ἅ ἡμέτερον σωεσάλη, ἀχαιῆν καὶ ὅπως λέγον ὅσιν. Animo porro volue, an non clare hinc, & longa hac dumtaxat separatione, ac diffensione, & a nostra hac Ecclesia magni huiusce, & Apostolici throni abruptione factum est, ut omnis generis mala apud homines cummulata redundarent: uniuersus terrarum orbis grauiter laboraret: regna omnia interturbata vacillarent: ubique eiulatibus, & lacrymis, & ingentibus ærumnis dire atque inhumane confleretur: peste ac fame continuis regiones, & vrbes excruciantur, nulloque in loco unquam nostri exercitus adprosperantur. Et, Nam tum Syria uniuersa, atque Mesopotamia in manu nostra erant. Adhuc Iberia omnis nostris subiecta erat Imperatoribus: Adhuc aitionis nostri termini ad Danubium extensi, Bulgariam uniuersam, & que a Triballis habitabatur, regionum in sese concludebant. Adhuc Cyprus, & Creta, & Sicilia ipsa celebriores Insularum, Calabria; & Italia potissima pars Grecorum Imperio serue-

seruiebant. Non est opus hic referre, & Peloponnesum, & Eubœam Insulam, & tot alias, quas Ægeum, & Adriaticum mare sparsim præterfuit. Nunc vero uti res nostra contracta sunt, pudor est prorsus dicere. Sunt ne hæc tonitrua in maiorem strepitum, quam stragem, & fulgur decurrens, multâ territans, sed rarum cadens bidental? Sed recentiora, & proximiora inuisamus. Post Concilium Florentinum a reditu in patriam, cum Græci vnionem conuellerent, & iugum, ut ita dicam, Ecclesiæ Romanæ debitum antea, & in Concilio nouo consensu confirmatum abijcere tentarent, quæ a Turca omnium Christianorum hoste perpeffi non sunt? Asia vniuersa exclusi in Europam se recludunt, & quod omnium miserrimum, & per quam deplorabile, dum mutuis cladibus inter se de Imperio certant, inclinatis & resolutis viribus Thracia, Peloponnesus, atque Græcia excidunt, & tandem Byzantio, ipso, & Græcorum Imperio, & in seruitutem rediguntur, indigne nunc egentes, qui olim felices fuere. Horret animus, & corpore contremisco, vel sola rerum memoria. Ætate prouectior Græcia, dum exemplum Photij sequitur, tonitrua in stragem non in strepitum, & post fulgur decurrens bidental exitiosum persentit. Captum, direptumque est Byzantium a Turca barbaro, nulla fide tyranno, Christiani nominis hoste iuratissimo, adeo ut semetipsum, vel solo aspectu Christiani fortuito, immundum atque inquinatum prætenderet, nec se purgatum existimaret, ni prius os, oculosque ablueret. Leonardus Chiensis, Mahometem Deus misit adolescentem, audacem, ambitiosum, temulentum, Christianorum capitalem hostem, qui nonis aprilis ante Constantinopolis prospectum cum tercentis, & ultra millibus pugnatorum, in gyro terræ castra, papilionisque confecit. Et eodem teste Græci, Latini, Germani, Pannonæ, Beotæ, ex omnium Christianorum regionibus Turcis commixti, fidei Christianæ obliti immanius urbem

expu-

expugnabant: & cum Turcæ non sat abunde esset ad obsidendum urbem, nec posset per Bosphorum in Thraciam classe trajicere, inuentus est, qui in singula Turcorum capita aureo nummo accepto nauibus suis transfueheret. Pudet dicere, dicendum tamen est; Christianus Vngarus bellicorum instrumentum fusor ad barbarum, viue relicta deficit, & tormentum æneum tantæ magnitudinis fabricat, vt lapidem prægrandem eo impetu emitteret, qui murorum firmitudinem, ac latitudinem vinceret: & cum ictus non proficerent ad murum disijciendum Ianchi Apocrisarius Christianus, qui ibi tum, aderat, ictus ad disturbandum murum, vt essent dirigendi, instruit: Si muros in terram nullo negotio ruere velis, a parte muri prius diruta ad proxime quinque, vel sex orgyis distantem conuersa machina, ictus vnum, & alterum æqualis altitudinis destina, quibus accurate directis, & libratis tertio murum quate, ita vt in trianguli, figuram dispositi cernantur, illam mœnium partem in terram ruere conspicias. Paruit, nec res successu caruit: illius enim monitu urbis muri disiecti sunt. Ad hæc cum Iustinianus trireme vna, Itatorum probatissimis ei impositis, machinisque omnibus instructa idoneis, tempus commodum obseruaret, vt biremes Turcarū noctu inuaderet, ignemque illis inijceret, Galatini rem sibi compertam Tyranno perdidere, Iustinianus prodicionis ignarus circa mediam noctē anchoras sine strepitu tollit & triremi ad nauigia fertur. Turci admoniti inuigilantes lapideo globo triremem conuassatam ponto immergunt, & centum quinquaginta iuuenes præoptos, ac bellicosos misere in mare demergunt. Cuncti, qui datis nominibus stipendijs merebant numerus infinitus, eorum qui sponte castra sequebantur, ijs adiunctus est: Vniuersi enim, qui urbem oppugnandam esse audierunt, tam pueri ob ætatem teneram vix gradientes, quam senes annis grauati accurrerunt. Qui itaque rem-

con-

considerabant, exercitum quadringenta hominum millia superare coniecerunt. Quo etiam tempore Mahometæ nauigia, acatia, biremes, & triremes trecentæ simul prope urbem appulerunt. Ex Genua, & Venetijs, & alijs locis auxilia promissa, Numine viam non dante, alias atque alias ob causas retardata, atque interpellata sunt. Et dum Græci externam sibi opem procurant, suam supellectilem hiante auaritia semotam occultant, stipendiario- rum hominum necessariam copiam, & ad defendendam urbem sufficientem defraudant, Vrbs milite destituta infidelibus cedere cogitur. Sic dum priuatæ rei conseruandæ incumbunt, & rem, & urbem, & sua omnia, & quod infaustissimum homini libero, ac ingenuo accidere potest, libertatem amittunt, in seruitutem a barbaris redacti. Nec fallimur, capta enim vrbe apud plerosque thesauri immensi ex priuatis quibusque domibus excauati, extractique sunt, & hostes diuitijs collocupletati. Expugnata Vrbe, quid turpe commissum non est? Cæsi Imperatoris caput clauis affixum in Augustij columna ad vesperam vsque ibi spectaculo fuit. Alij tradunt, illius caput ludibrij causa pilo affixum in castris Tyrannum circumferri iussisse. Pellis detracta, paleaque referta per Persarum, Arabumque Principum, aliorumque Turcarum ditiones, vt victoriæ symbolum ostentanda eiusdem mandato circumlata est. Licet in Turcogræcia legatur, in pugna ei caput præcisum pugnanti, & seruitutem ne- tiquam subire volenti: & in Phranzæ historia; Ameram dedisse negotium his, qui superfuerunt; Christianis, vt corpus eius cum honore Imperatoribus conueniente sepe- liretur. Quidquid tamen sit, Imperator cæsus est, & vniuersa illius stirps ferro fere deleta. Deus immortalis! quis horrore non perfunderetur, & toto animo corpore- que contremisceret? Narrant hi, Constantini Imperato- ris vxorem, filias, & alias nobiles foeminas iussu Tyranni

inter epulas, & conuiuia. post contumelias, & tantæ maieſtatis deformationem fuiſſe diſſectas. Alij ferunt, hunc Imperatorem poſtquam ſacra myſteria liberis ſuis, & Imperatrici, & multis conſanguineis, & propinquis impertiuiffet, hos omnes obruncari iuſſiſſe, ne in hoſtium poteſtatem viui incidèrent. Et dictum immanius bidental. expoſcis? Matthæus Camariota Epistoſa de direpta Conſtantinopoli; Μεθ' α', ὅτι καί τινες ἀναξίως ἐτόλμων ἱεραῶς, καὶ λατρεῖν Θεῷ, καὶ εἶλεν, ὃ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτοπήμασι. πολλοῖς καὶ μεγάλοις ὑπάρξασι τότε εἶδεν ἥπτον εἰ μὴ καὶ μάλλον. τὴν σιδῆραν ἡμῖν, ὡς ἀσραπὴν παροῦσιν ἡμῖν, καὶ ἀνείλιβως ῥάβδον ἐπιέθει ἀσυνέτω. παροργήσας ἡμᾶς τῷ Θεῷ, καὶ τὴν ἀνομιῶν ἡμῶν ἐπισκεψάμενος ἐργασαμένους ἐν μάστιγι, ὅτι ἐξῆκαυθημεν ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις ἡμῶν, καὶ ἀπέσημεν τὸ μόνον διωκόμενοι σώζειν ἡμᾶς. Hinc loco additum quosdam se, cum digni non essent, in Sacerdotis dignitatem ingressisse, & Deo missas celebraſſe, ubi addebatur: Hoc etiam prater alia absurda, quæ multa, magnaque tunc extiterunt, non minus illis, imo multo magis ferream virgam, tanquam fulgur, in nos irritauit, & vibrauit. Solidam Deo gentem in nos irate, immitte, flagellisque nostras iniquitates visitante, quod cupiditatibus nostris exarseramus, ab illoque, qui solus conseruare nos poterat, defeceramus. Vin plura? Creyghthonus Notis. in cap. 20. Sect. 4; Vidimus nuper in Anglia; & vidimus & sensimus tremendo, & fatali exemplo, nostrorum Troiugenarum odia in sacras insulas. Sequitur Conſtantinopolitanum bidental. Et quæ scelerum facies non admissa? Non dignitatis, non sexus, non ætatis habita ratio: supra cædibus, cædes stupris additæ. Ex nobilitate plurimos ferreis manicis, & compedibus alligatos, & funibus vinctos extra urbem deducunt plebeij: mares & foeminæ, virtute & conditione præclari miserum in modum, & multis iniurijs affliguntur. Heroinæ, vt meretriculæ, in lupanari prostitutæ, itaque tractatæ, vt nec bruta animalia, quæ sine rubore

fari

fari minime quis valeat; pueri, puellæque a parentibus disclusæ diuenditæ. Infantes coram genitoribus veluti agniculi mactati. Principes & Domini bubuliorum, porcariorum, homuncionumque mancipia facti. Intra decennium pueri ad ritus perfidæ sectæ compulsi. Omnes passim arma ferentes contrucidati. Matronæ, ac Virgines, in quibus aliquæ libidinum illecebræ apparebant, ad fœditissima commercia referuatæ. Omnes captæ vrbis anguli, aut Christiano sanguine funesti, aut turpissimarum voluptatum detestabiles obiecti. Et quotquot naturæ reuerentia ab obsequio tantorum scelerum abhorrere videbantur, mox pro cuiusque arbitrio, quibus permissu Mahometi toto triduo nihil in ea ciuitate illicitum erat, supplicijs afficiebantur. Iugulabant alios, alios verubus affixos torrebant, quibusdam detracta cute, exuuijs de humero suspensis fame, atque inedia consumebant: nonnullorum vulnera saliebant, vt diutissime cruciatibus torquerentur. In summa quisque contra alterum alijs atque alijs tormentorum generibus excogitatis contendebat. Et sic crudelibus omnia supplicijs impleuerant, vt tota vrbs non sedes Imperij, sed vnum quasi Christianorum carnarium videretur. Et vt paulatim numerus captiuorum, qui maximus erat, minueretur, nunquam a mensa discedebat Tyrannus, quin sanguine & vino ebrius nobilium aliquot virorum supplicijs æstantem furore animum expleuisset; quod tandiu vt fieret, præcepit, donec aliquis ex nobilium captiuorum numero superesset. Ex ciuium vxoribus, & liberis delectu habito formosas Virgines, pulchrosque pueros sibi sepositos Archieunuchi curæ, ac diligentæ custodiendos mandauit. Tum demum vrbis incolæ in castrorum tentorijs conspecti sunt. Cum rediret classis in suas prouincias, tanto onere grauata erat, vt parum abfuerit, quin aquis hauriretur. Erant vero onusta nauigia vestibus pretiosis, vasis aureis, argenteis, æneis,

stanneis, libris etiam infinitis, captiuis quoque tam Sacerdotalis, quam laici ordinis, Monialibus, & Monachis. Nec minor erat præda in Castrorum tentorijs, in quibus cernere erat, hunc sacco Pontificali indutum, illum collari aureo præcinctum, eoque canes alligatos ducentem: equos, iumentaque centonum, & stragulorum vice stratis auro intextis sub sternere. Inter epulandum, in discis sacris appositis, fructibus vesci varijs quidam, conspiciebantur, & merum sacris calicibus haurire. Libros quoscunque innumeris curribus impositos per Orientem, & Occidentem disperferunt, & distraxerunt. Vno nummo volumina decem Aristotelis, & Platonis, Theologica cæterarumque scientiarum, & artium vènerunt. Vin plura? Tempia sandis infandisque sceleribus dedecorata sunt, & sordibus omnis generis repleta: Sacrosancta Altaria Numini, & eius sanctis consecrata, conculcata, suffossa: Martyrum ossa, & reliquæ canibus, suibusque projecta: Libri Euangelici, & sacri lacerati, deturpati, flammis absumpti: Vestes Sacerdotales, reliquaque Ecclesiæ ornamenta ad indumenta sua, & ornatus diducta, vel vili prætio diuendita: vasa sacro Dei cultui dicata ad nefarios, & spurcissimos vsus translata: Imagines Christi, Virginis, & aliorum Sanctorum cæno, aliaque illuue infuscatæ, conspurcatæ, destructæ. Et quod vel auditu est horrendum, Sacrosanctum sanguinem, & corpus Christi in terram effusum, & projectum. Intra S. Sophiæ adyta, & super sacras mensas edebant, & potabant, & incestas libidines suas cum Virginibus, & pueris explebant: & Christi Crucifixi imaginem addito in fronte titulo, *Hic est Christianorum Deus*, militum suorum conuicijs obiecerunt, & per præconem præeunte tympano exercitui conspiciendam, omnique contumeliarum genere afficiendam propinarunt. Et vt breuiter summa rerum fastigia perstringam, ijdem funestis omnibus

bus Mehemetus secundus subuertit, & pertractauit duo Christianorum Græcorum Imperia Constantinopolitanum, & Trapezuntium, regna duodecim ademit, ducentas Vrbes Christianorum pietatem secutas cæpit; & in his Chalcidem insulam armis, & Capham Ponticam Urbem expugnauit. Sis mecum Creyghtone. Non campas fingo, nec ex meis ista contechnor. Auctores habeo eiusdem ætatis, & alios incorruptos, ac integros testes, ex quibus hæc exscripsi, Georgium Phranzam histor. lib. 3. Ducam historiæ Byzantinæ cap. 42. Nicolaum Euboicum Saguntinum de Origine, & rebus gestis Turcarum, Ioannem Ramum de rebus Turcicis lib. 2. Andream a Lacuna de Origine Turcarum cap. 8. Leonardum Chium de Captiuitate Constantinopolitana, Isidorum Rhutenum Cardinalem de Constantinopolitanæ Urbis expugnatione, VVolfgangum Drechslerum de rebus Turcicis, Sabellicum in historia Veneta Decad. 3. lib. 7. & alios. Eloquere, prome vocem. Imperator extinctus in pugna, & post mortem ita indecenter habitus. Tot principes optimatesque scæde, misereque iussu Tyranni perfidi iugulati: tantæ Urbis casus: tantopere deflenda calamitas: tot tantaque ab hoste rabido in sacra, atque profana, in viros, ac mulieres per immanitatem, & scelus passim patrata facinora, sunt ne tonitrua in maiorem strepitum, quam stragem, & fulgur discurrens multa territans animalia, sed rarum cadens bidental? Quæ adeo immania, crudelia, funesta, & ab humano genio aliena, & indigna, quæ narratione in posterorum memoriam ingerantur, vt pijsissimi etiam homines, & inter eos doctissimus Iacobus Pontanus Noris in Protouestiarium, *Haud scire se, fateantur; Annon inter illa tam lacrymosa, & indigna, quæ afferunt, quedam, & commentitia, ipsisque veris ad maiorem in Turcas indignationem mouendam efficta sint.* Censet nihilominus Phranza, plurimum isti narrationi fidei tribuendum esse. Nec absone. Cum

ctiam

etiam alij omnes, qui dictæ calamitati, & cladi superfuere, non alia narrent: & tandem Æneas Siluius Epistola ad Nicolaum de Beneuolentibus, Ciuem Senensem; *Insignis ciuitas, caput Orientis, Græciæ culmen, Imperij, ac Patriarchæ magni sedes prostrata ruit. Insignia Christi Saluatoris deleta sunt, loca suo nomini dedicata spurcitiæ patent, nomen eius sine sine blasphematur; reliquiæ Sanctorum ante ora canum, porcorumque iaciuntur: nec excui potest Christianorum somnus. Quid cædes in regia Urbe factas referam, prostitutas virgines, ephesos muliebria passos, violatas sanctimoniales, omne Monachorum seminarumque genus turpiter habitum. Horret animus dicere insolitum, & inauditum scelus, dicam tamen ad confusionem nostram, qui talis pati possumus. Aiunt qui presentes fuere, spurcissimum illum Turcarum Ducem, siue, vt aptius loquar, teterrimam bestiam apud summam aram S. Sophiæ propalam, videntibus omnibus, nobilissimam Virginem, ac fratrem eius adolescentem regali sanguinis constuprassè, necarique deinde iussisse. Hæc fiunt, & silemus: parum est, quod Deo debere nos arbitremur, &c. O Græcos infelices! qui etiam post prouectiorem ætatem Photij, in qua mundus vindicias dederat secundum libertatem, tot annos posteriores, & exemplo Photij præcunte facti cautiore, non dum didicistis istos Salmoneas contemnere, qui tonitrua excitant in maiorem strepitum, quam stragem: fulgur discurrens in multa territat animalia, sed rarum cadit bidental. Infortunium hoc, quod vniuersam Græciam pessundedit, perniciosissimum cecidit, & tonitruum excitatum est non in maiorem strepitum, sed in stragem, & ad hanc nostram ætatem pertinacissime viget, & in dies singulos crescit, atque etiam altiores effundit radices. Hinc necessario colliges, vel exemplum Photij inauspicatissimum Græciæ fuisse, cum illud secuti Græci seruitutem apud Barbaros colant, tantum abest, vt in libertatem vindicati sint. Et si prauum, atque infaustum, te pessime argutari, & exemplum petere ab*

re ab homine, qui non solum sibi metipsi infamiam concepit, & detrimentum contraxit, sed ea etiam in patriam, & vniuersam Græciam infudit. Et hoc suo exemplo, quod tu tantundem celebras; & tantum non imitandum proponis, plus quam dici potest obfuit. Nondum tu didicisti exempla peti debere ex veteri memoria, plena dignitatis, plena gloriæ, & ab hominibus gloriose versatis in Republica, & optimorum morum celebritate conspicuis, & quibus aliquid exempli oculati ad omnia viri statui putant oportere. Hæc exempla facultatem habent idoneam ad probandum, & iucunditatem ad audiendum, & laudem in vestigijs illorum ingredientibus conciliandam. Tu vero mihi exemplum Photij proponis imitandum, quod consecrata Græcia exitio data est, & uti agnus, ne quid peius dicam, canibus & lupis obiecta? Nondum agnoscis Photium ausu, atque temeritate sua, res suas nihilo meliores fecisse, neque se in libertatem vindicasse, sed connexioribus nodis sese vinxisse, & Pontificijs parere legibus, præstoque esse eorundem ad nutum didicisse, idque ex ijs, quæ restitutionem Photij subsecuta sunt, manifesto euinci? Photius absque consensu Pontificis non restituitur: Pontifex condiciones præscribit; ut poeniteat, ut veniam in Synodo errorum confessione petat: quod cum non effecisset, a Leone Basilij Filio rursus de throno eijcitur; erro atque inglorius ad inferos proficiscitur. Illius ordinationibus irritis ab vniuersa Græcia, æque atque Summi Pontifices decreuerant, declaratis: ideoque si pro earum admittance, noua Pontificum Romanorum dispensatione opus fuisset, Imperator Leo spondet, se eam ab illis procuraturum: & eam procurasse quamuis in historia non legatur, certum est, quod eo temporis defirmitate earum publice contenderetur, & dispensatio a Romano literis datis exposceretur: & interim Stephanus Leonis frater a Photio ordinatus eo iure, quo qui optimo Patriar-

Patriarchatum moderaretur. Et hocne est, Creyghtone, mundum etate prouectiorem vindicias dedisse, secundum libertatem, & mortales plurimos a Photij exemplo didicisse, istos Salmoneas contemnere, qui tonitrua excitant in maiorem strepitum, quam stragem: fulgur discurrens multa territare animalia, sed rarum cadere bidental?

Et ut finem faciam, ridiculum plane est, quod conreppas; Photius non minus sui iuris securus sedebat in folio, a Papparum contumelijs, dum vixit, quam post mortem supinus iacebat in sepulchro. Esto, supinus iacuerit in sepulchro, ceite sui iuris securum sedisse in folio a Papparum contumelijs, dum vixit, non nisi legere nescius dixerit. Primum post occupatum thronum mandato Pontificio in Synodo delatus, de maleficijs in Ignatium, & quod consideret in throno non suo, & nocens conuictus non quieuit in throno, sicuti post mortem supinus iacebat in sepulchro, sed damnatus, exauctoratus, patria exterminatus, ignotos orbis pererrans, vndique excluditur. Mortuo tandem, Ignatio, denuo in thronum, & non nisi literis Romani Pontificis fultus vtcunque intruditur; & nec dum, ita ut dicam, vita functo Basilio, a Leone rursus denuo folio dimouetur, atque dignitate, & in vltimas terras trasportatur exul, inglorius, & extra proprios penates vitam finit, & an tumulo contactus sit, ad hunc diem ignoratur. Quid quid est, tu neque per indicium enuncias. Hic tuus Photius, qui non minus sui iuris securus sedebat in folio, a Papparum contumelijs, dum vixit, quam post mortem supinus iacebat in sepulchro, Leone Grammatico circa ea tempora scriptore in Basilio; Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Ἱερὺς τῆς τῆς Κατ' Ὁ. Φωτίου ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀπέβη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένη τῆς Ἱερμ. ας, ἐν τῷ μεθ' ὁσάδεσ, ἕως αὐτῶν καθολικῆς ἐκκλησίας Photio Patriarcha mortem post modum obeunte, corpus eius in Monasterio, nomine Heremia ad Merdosagarim, quæ eras Catholica Ecclesia, depositum est. Digna equi-

equidem patella operculo, in quo supinus iaceat post mortem. Habeto tibi, quod laudas, ut qui vindicias das secundum libertatem a Paparum contumelijs securus, & supinus, in Merdosagare recumbas. Et nutu Romani Pontificis dimotum Photium, idem Leo Grammaticus narrat; Ο δὲ βασιλεὺς θυμωθεὶς ἀπέσειλεν ἐν Ρώμῃ, καὶ ἤγαγε τὸ μὲν μὲν Ρωμαίων Ἐπισκόπων, καὶ τὸν τὸ θεῖον αὐτῷ ἐξέωσεν, καὶ ἀερε-
χειρίσας τὸ Ἰγνάτιον ἢ ἐν ἀγίοις Πατριάρχῳ τὸ δεύτερον αὐτῷ. Imperator Basilius furore percitus Romam misit, & Romanis Episcopis deferentibus scriptam in eum sententiam obtinuit, eumque throno deturbavit, & Ignatium Sanctum Patriarcham secundo instituit. Illud etiam considerandum est, qua ratione Patriarche Constantinopolitani Papas contemnere ab exemplo Photij cum didicerint, securi sui iuris federunt in folio a Paparum contumelijs, dum vixerunt. Non nego illos post mortem supinos iacuisse in sepulchro. Sed dignitatem suam, & decus sustinuisse, dices tu, qui in his es iam dudum versatus. Res ipsa dicto tuo fidem dabit. Quomodo sua conseruauerit Photius, supra vidimus: Post Photium Nicolaus Mysticus, Euthymius, Trypho, Basilius Scamandrenus, Michaël Cerularius, Eustratius Garidas, Cosmas Atticus, Niceta Murtanus, Leontius, Theodosius, Arsenius, Germanus, Iosephus Galefius, Veccus, Ioannes, Esaias. Hi omnes, ut recentiores missos faciam, arbitrato, atque ingenio, ne dicam libidine, partim suis sedibus eiecti, & a negotijs publicis reiecti aetatem procul a Republica habuere, partim sedato dominantium furore, atque iracundia, & retractata sententia, in dignitatem, qua dimoti fuerant, restituti, potuere quidem deplorare post tempora Photij iniunctam sibi ineluctabilem conditionem, nunquam sui iuris securos in folio federe, qui nutu imperantium uti folia ventis nunc iactati, nunc in terram indigne, miserisque modis proiecti sunt, quod inter alios comploratu profecutus est Ephræ-

T t

mius

mius in Isaacio Angelo Comniensio Andronici successore;

Ἐκκλησίας ἔθιμα, καμνερῶν, φύρων,
Ὅν μὲν καθίσας Πατριάρχων εἰς Θρόνον,
Ὅν δ' ἐξάγων αὐτὸν καὶ μόνῃ θεωρεῖσθαι.

Ecclesiasticas consuetudines innouans, perturbans, huic quidem ad Patriarchale solium euebens, alium vero exturbans nutu suo. Id accuratius extricat Methodius Monachus de Isaacio Angelo;
Τὶ δὲ καὶ Ἰσαάκιος ὁ Ἀΐγυπτῶν ἐ χειρὶς πάσης αἰτίας δολόγου, κα-
νονικῆς αἰτίας τὸν Καματηρὸν τῷ Θρόνῳ ὠδρακινήσας, Νικήτας τὸν
Σακηλαεῖον ἔθετε; ἐχὶ τῆτον αὐθὶς ὡς ἀφῆν μετ' ἐπιπυτ' ἕνα κατα-
λαγῶν, τὸν Θεοτοκίτῳ Λεόντιον Πατριάρχῳ πεποίηκεν, ἐν τῷ Θεο-
τοκίτῳ ἐκάλεσε, δεσβεωμέ αὐτος τῷ Θεοτόκῳ ἐφανοτῶσαι οἱ, καὶ
προσάξαι Νικήτας μὲν καθῆναι, Λεόντιον δὲ ἀντ' αὐτῶν τῷ Θρόνῳ εἰ-
καταστήσας; ἐχὶ αὐθὶς Ἐν μὲν Λεόντιον τῷ Θρόνῳ ἐξέωσε τὸ Θεο-
τόκῳ αὐτῶν καὶ πάλιν τῷ Θεοτοκίτῳ δεσβεωμέ αὐθὶς ἰχυροζόμενος, τὸν
Ἱεροσολύμων δὲ Δοσίθεον τὸν Κωνσταντῖνον Ἱεραρχῶν ἀπέδειξεν; ἐπεὶ
δὲ ὁ γογγυσμὸς πολὺς ἦν τότε γενέθη, ἐχὶ Δοσίθεος τότε ἕνεκα
τῷ Θρόνῳ ἀποπεσὼν, ἕτερος προεβλήθη; πέντε γοῦν ἔτω Πατριάρχας
τὸν Κωνσταντῖνον ὁ Ἰσαάκιος ἐκατήσθησεν ἐν χρόνῳ ἐννεῷ, ἕς καὶ τῷ
Βασιλεύσας αὐτῶν, λόγῳ μὲν, καὶ κανονικῶς ἐκλήματιν ἐδαμῶς,
ἀπλῶς δὲ οἰκείῳ θηήματι καὶ ὀρέξει τὸ μὲν καταγῶν, τὸν δὲ ἀνάγῶν,
καὶ ὁμοῦς ἐδὲ τῶν, ἢ ἔτι δὲ αὐτῶν χειροτονηθέντων ἀδελφῶν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ γενέθη. Ἐ δὲ δὴ ἀσεϊότερον, μᾶλλον δὲ ἀτιμώτερον, ἔτε
παύτεσ ἐζῶν ἐν τῷ ἡμέρας Ἰσαακίῳ δεσβεωμέ ὁ ἰδιοχρῆνον ἄρχα ἐν τῇ
ἀρχῇ αὐτῶν γενέθησ. Annon praeterea Isaacius Angelus absque
villa rationabili causa, & decreto Canonico Camatero e solio puiso,
Nicetam Sacellarium substituit, & hoc rursus anno exacto, uti
operi parum idoneo, submoto, Thetocitem Leontium, quem
Thetocitem nun cupavit, asserens Deiparam sibi apparuisse, man-
dassequae, Niceta deposito, Leontium loco illius in Throno substitue-
re? An non postmodum Leontium de throno eiecit, Deiparam,
ut id etiam pera geret, demandasse contendens, & Hierosolymita-
num Dositheum Hierarcham C.P. declaravit? Cum ergo de eo mur-
muratio querula inualesceret, annon propterea Dositheo de throno
exci-

exidente, alius electus est? Hunc in modum itaque quinque Patriarchas Constantinopolitanos Isaacius spatio nouem annorum quibus imperium tenuit, creauit, nulla ratione motus, aut criminum aduersus Canones reos, sed simpliciter, & proprio arbitrio, & appetitu hunc quidem deprimens, illum vero exaltans. Et nihilominus ex his nemo, aut ex illis, qui ab ipsis ordinati sunt, reiectus ab Ecclesia est. Quod vero festinius est, vel ut verius dicam, tanta dignitate indignius, omnes hi sub eiusdem Isaacij Imperio vitam ducebant: quod illius dominatus exiguo tempore perdurauit. Et tu non vereris dicere, mundum ætate prouectiorem vindicias dedisse secundum libertatem: & mortales plurimos a Photij exemplo didicisse, istos Salmoneas contemnere, qui tonitrua excitant, &c. Paparum ne, an Imperatorum tonitrua sunt truciora, horribiliora, immaniora? Et tamen post exemplum Photij vindicias dedere secundum libertatem, & didicere Salmoneas contemnere. Quando iam Photius nominus sui iuris securus sedebat in folio a Paparum contumelijs, dum vixit. Age prome exempla Paparum, qui simili crudelitate lacerarint Patriarchas Constantinopolitanos, etiam postquam exemplo Photij Papatus iugum excusserunt. Excommunicarunt Patriarchas, sed hæreticos, Schismaticos, contumaces, delectos ad omne facinus: vitæ & morum summa probitate præditos, & Catholicæ veritatis aduersus hostes propugnatores, summis gratijs, & fauoribus profecuti sunt. Aliud est sibi fingere tonitrua, & tum demum argutari, aliud rem, vti est, recolere, & tum demum statuere, Creyghtone in his dudum versate. Et hanc securitatem iuris sui in folio Patriarchali constabiliuit Photius Patriarchis Constantinopolitanis dum vixit, cum eos retraxit a Paparum obsequio. Sed de his altera vice in exercitationibus nostris aduersus Syropulum. Neque hic transfilienda sunt, quæ ex Schismaticorum, vanissimis promptuarijs colligit Matthæus Hieromonachus contra Pontificiorum incolumitatem. *Ταυτλω Γνω*

ὁρῶν τὴν τῆρ ὁρθῶν δογμάτων, καὶ κανόνων διαστροφῶν παρὶ
 τῆ Λατινικῆν ἔτω διασφύεζαν γένος λίαν ὀπισθαλιῶς παρὶ
 τῶ μέγιστα διακείωμον ὁ τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως
 ἰδυίειν λαχὼν Μιχαὴλ, ὁ τὴν ἔπωνυμίαν Κυρβαλίος, καὶ κρείσσον
 ἢ καθ' ἑαυτὸν νομίνας, τῶ σῆσται τ' καίνας τέτων φρεῖν, οἰκουμενικῶ
 ἡθροισι Συνοδόν, καὶ ψήσων τέτες κοινῶ τ' καθολικῆς ἐκκλησίας
 ἐξέτεμι. παρὶ μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος, παρὶ
 δὲ καὶ ὁ Ἀντιοχείας, ἔτι δὲ καὶ ὁ Βυβαρίας, καὶ ὁ Κύπρου, καὶ ὁ ὀκκλη-
 σίας ὅσον ἐλλοσιμώτερον, καὶ σοφώτερον. ὁ μὲν τοι Ἀλεξανδρείας,
 καὶ Ἱεροσολύμων, εἰ καὶ τῆ βασιλίδι τῆρ πείλεον τῶικαὶ ἐκ ἤσαν
 ὀπχωριάζοντες, τῶ παραθῆντα δ' ὁμῶς καὶ πρῶσεπῆνεται, καὶ ἔπει-
 ψήσαντο, καὶ τ' σφῶν αὐτῶν κοινωίας, καὶ αὐτοὶ τὸν Πάπαν ἀπώ-
 σαντο, ὡς αὐτῶ δ' ἦπε μὲν τῶ τῶ φράματα, μηδεμιᾶς τῆρ τεσσά-
 ρων ἐκκλησιῶν εἰς κοινωίαν εἰσέτι καὶ νῦν τ' Πάπαν πρῶσι μελέης,
 τὸ νόθον καὶ ἐξάλιον τ' λατινικῶν μὲν τῶ τῶ δόματων. εἰ τοίνυν
 ἔτας δεσφαιοὶ τότε πατέρες κεκερασιν, τίς ἔτος ἡ πρῶς ἀκρίθειαν
 ἀκόλος, ἡ τῆρ κοινῶν ἐξ' ὀλοισμῶν, ὅσις αὐ' τέτοις, καὶ τ' ἐν ἔθεισι
 πρῶσερήσεως ἀδ' εἰς τῶ νῦν μετὰ δ' οἰσι οἴγε δ' ἦ, ἵνα τ' ἄλλα παρῶ, τὸ
 τῆρ Ἀμερῶν γένος αὐτῶς ἀσεβείας καὶ πονηροῖς δόμασι πρῶσε δε-
 ξάμενοι, τὴν ἔνωσιν αὐτῶν καὶ κοινωίαν ἠσάσαντο, τὴν φίλων καὶ μί-
 νων ὑποταγῶν αὐτῶν κομιζόμενοι. Hanc itaque rectorum dogma-
 tum, & Canonum apud gentem Latinam inualescentem, & circa
 potissima etiam atque etiam longe auiam a vera ratione vagantem,
 qui tum Constantinopolitane Ecclesie gubernacula tractabat Mi-
 chael cognomento Cerularius, & similem eorum improbitatem im-
 pedire, & illius impetum continere supra suas vires esse intelligens,
 Oecumenicam Synodum coëgit, & communi eos calculo a Catholi-
 ca Ecclesia absceidit. Aderant siquidem Imperator Constantinus
 Monomachus; aderant & Antiochenus, & Bulgariae, & Cyprī
 Metropolitae, & Ecclesiastici ordinis quotquot eruditione, ac sa-
 pientia luculentiores habebantur. Alexandrinus vero, atque Hie-
 rosolymitanus, licet tum in Regina Orbium non commorarentur,
 ac nihilominus & laudauerunt, & comprobauerunt, & a sua com-
 munionē ipse quoque Papam eiecerunt, ut res ipse testantur, cum
 ex qua-

ex quatuor Ecclesijs nulla in sui communionem ad hæc tempora Papatam admittat, spuria, execrandaque Latinorum dogmata abominantes. Si ita hunc in modum illi Patres facere decreuerunt, quis adeo iners rebus aduigilauerit, vel a sensu communi abstractus fuerit, ut eorum consuetudinibus se applicet, vel illis hoc tempore salutationem det, vel ab illis accipiat, qui iam, ut alia silentio inuoluam, Armenorum gentis cum ipsa impietate, & prauis dogmatibus communionem, & unionem amplexati sunt, amicam & solam eorum obedientiam lucrati? Quis in historia adeo infans est, ut mendacia & monstra similia æquo animo ferat? Cerularius vidit in prauis dogmatibus asserendis, eamque inflexibilem contumaciam. Vidit quod & alij post Photium Patriarchæ Constantinopolitani, nec hiscere ausi sunt, sed Sedis Apostolicæ Maiestatem, & in rebus Ecclesiasticis infallibilem firmitatem agnoscentes, eandem ipsam, qua & ante Photium vniuersa Ecclesia Græca obseruantia reueriti sunt, & coluere, & legibus ab illa præscriptis paruere. An Cerularius vnus tot Patriarchis sapientia præditis singulari, & ad omnia oculatis Stephano fratre Leonis Imperatoris, Antonio Caulea, Nicolao Mystico, Euthymio Syncello, Stephano Amasiensi, Tryphone Monacho, Theophylacto, Romani Lecapeni Imperatoris filio, Polyucto, Basilio Scamandreno, Antonio Studita, Nicolao Chrysoberga, Sisinnio Magistro, Eustathio Alexio integrior atque cordatior fuit? Et sic Ecclesia Græca per annos fere centum viginti sex post Photium, sicuti & ante annos octingentos sexaginta tres in summa cæcitate vixit, & contra verum, & religionem niti Pontificios, quibuscum vnum sentiebat, non animaduertit. Aliquis modo ex inferis excitandus est, qui hæc approbet; cum viuentibus hæc incredibilia sunt. Quid si dicamus, ut alias sæpe adnotauimus, Cerularium non ob dogmata praua, & Canonum transgressiones inimicitias cum Pontificibus contraxisse, sed ob alia mera ciuilia?

lia? cum enim affectatos calceos rubros non obtinuisset; indignabundus in Pontifices iram effudit, & cum noua non haberet, ad vetutiores criminaciones Photij conuersus, Ecclesiæ Romanæ opposuit. Nec mirum: nihil enim non audet hæresis, & odium inexuperabile, quo ille in Cathedram Petri flagrabat; & qui semel iracundiæ fines transijt, eum bene & nouiter oportet esse impudentem. Et licet extra culpam, & ambitionis crimen ex Schismaticis non nemo eum seponere tentet, ego tamen in medium testem adducam, cuius fidem neque Matthæus, neque Cerularius ipse labefactauerit. Is est Theodorus Balsamo in Nomocanone Photij tit. 8. cap. 1. Ὅτι δὲ ἡ δ'ὼτέα Συνόδος δέδωκε τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως τὰ προνόμια πάντα τὰ Πάπα Ῥώμης, ἐπεχείρησαν τινὲς τῆς Πατριαρχείας ὁ Κήρυλλος ἐκείνος, καὶ κύριος Μιχαήλ, καὶ ἕτεροι, τοῖς αὐτοῖς ἀποσεμνωτέῳ προνομίῳ. ἔβλεπον δὲ αὐτοῖς εἰς κἀλὸν ἢ ἐλπίσεις. τιμᾶς δὲ δὲ ἀξιωματίων τὸς κληρικὸς τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἢ κεκόλυθ', πλὴν καὶ ταῦτα κεκολοβωμῆα εἰσιν. ὁ δὲ καὶ κηρὸς Χαρτοφυλάξ ἀπὸ τῆς παρ' αὐτοῦ ἰδίῃς διαγράψεται βασιλικῶν καὶ τῶν λιτῶν τῆς ἀγίων Νοταρίων τῷ Πατριαρχικὸν ἀλογον μὴ ὀθονίς, λῶκῃ. ἔδει δὲ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ὡς Κασδιναλὶς Πατριαρχικῆς σκέπεως μὴ χρυσοῦς τιάραις, ἢ τις καὶ ἐν Χαρτοφυλακείῳ ἀπὸκειται. *Quia autem secunda Synodus dedit Archiepiscopo Constantinopolitano omnia Papæ Romani priuilegia, conati sunt nonnulli Patriarchæ, ut ille Cerulas, & Dominus Michaël, & alij, eadem sibi priuilegia arrogare: sed eis non recte cessit. Clericos autem Constantinopolitanos dignitatibus honorari non est vetitum, sed ea quoque sunt mutile. Ius autem habet ex hoc Edicto Chartophylax equitandi in festo Sanctorum Notariorum equum Patriarchalem cum albo linteamine. Oporteret etiam eius caput, ut pote Patriarchalis Caddenarij tegi aurea tiara, que etiam in Chartophylacio sita est. Hinc arguo, cum Alexandrinus, ut idem subdit, beneplacito Papæ Celestini habet, quod utatur oro, & ait Cerularium a Constantino Papæ concessâ sibi arro-*

arrogare, & illi non bene successisse, inter quæ erant voluisse quoque calcei rubri, manifestum apparet, illud a Pontifice sibi denegatum fuisse. Sed eos condemnauit Cerularius Oecumenica Synodo coacta. Quis id ait? Matthæus. Sed fides Matthæo non est, qui ipsa inconstantia inconstantior est. Ipse namque supra in enumeratione Synodorum Oecumenicarum septem tantum numerat Synodos, & postremam Nicænam contra Iconomachos, & de Patrum in illis coactorum numero innumera insulsa philosophatur, quasi post dictorum Patrum numerum, quos *δισυλίως* fuisse definit, omnia in Ecclesia dogmata, & canones veluti cancellis, ac terminis ita circumferibantur; vt extra illos vagandi, perquirendique aliquid, quod Ecclesiæ vertatur in commodum, facultas omnibus intercludatur; & post modum dicti oblitus post duas pagines hanc nouam sub Cerulario Synodum Oecumenicam, qua damnantur Pontificij vt Hæretici, commemorat. Et ne falsi reus conuincatur, Cerularij Patriarchæ, & Monomachi Imperatoris nominibus inductis, reliqua aliorum nomina, tantum Episcopatibus memoratis, silet: sicuti, & Patriarcharum Alexandrini, & Hierosolymitani, qui in Concilio non fuerunt. Quare Matthæo isto iudice Concilium coactum ab Imperatore duobus Patriarchis Constantinopolitano, & Antiocheno, & duobus Metropolitanis Bulgariæ, & Cypri, & nonnullis alijs Ecclesiæ Constantinopolitanæ, sapientioribus tamen, Concilium erit Oecumenicum supra Papam, & quod admirabilius est, ipsum Papam, & omnes illius affectas potuerit condemnare, & anathemate plectere. Et erit ne sanus, qui similia deliramenta loquitur? Sed nolo esse Matthæo iniurius. Habuerit illa Synodus & Imperatorem, & quatuor Patriarchas, & Metropolitanas, & Episcopos quotquot vult Matthæus, vt sua hæc Synodus Oecumenica constitutur; dicetur ne propterea Oecumenica esse? Nolo hic

hic de meo aliquid eloqui. Dicant Ecclesiæ Græcæ lumina. & Patres Sanctissimi, quorum testimonia, certo scio, Matthæus non respuet. Vocant Iconomachi suam aduersus Imagines Synodum Oecumenicam, Stephanus Iunior Martyr apud Stephanum Byzantium, illius vitæ scriptorem, opponit; Πῶς δὲ καὶ οἰκουμένη, πρὸς τὸ εἶδ' ὁ Ῥώμης δὲ δόκησεν, καὶ πρὸς κανόνος ἑσπεύοντες, μὴ εἶναι τὰ ἐκκλησιαστικά διόγματα τῷ Πάπᾳ Ῥώμης κανονίζεσθαι, εἶδ' ὁ Ἀλεξανδρείας, ἵνα εἶπω, ἕτε ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων; ποῖοι οἱ αὐτῶν λίβηλοι, ἵνα ἢ ψευδοσυνόδος ἢ μὲν οἰκουμένη κληροδοῖ.

Quoniam vero modo, & Oecumenica fuerit, quam neque Romanus approbavit, licet Canone decernatur, res Ecclesiasticas absque Papæ assensu Romani non esse dirigendas, neque Alexandrinus, ut ita dicam, neque Antiochenus, neque Hierosolymitanus? Vbi sunt eorum Libelli, ut Pseudosynodus vestra Oecumenica decernatur? Et apud Simeonem Metaphrastem. itidem eiusdem vitæ scriptorē;

Πῶς δὲ καὶ οἰκουμένη ἀκλιθείη, εἴ ἢ ἔχῃ ὁ Ῥώμης δὲ δόκησεν πρὸς ἑδρῶν, ἔχῃ ἑσπεύοντες, ἀδύνατον πάντως τὰ ἐκκλησιαστικά κανονίζεσθαι, ἔχῃ ὁ Ἀλεξανδρείας σωθήσεται, ἔχῃ ὁ Ἀντιοχείας, εἴ ἢ ὁ Ἱεροσολύμων. ποῖοι σοὶ λίβηλοι τέτων, ἢ τίνες ἄρα καὶ καὶ τόπος δὲ ἐπιμετρήσανται τὴν ψευδοσυνόδον ἢ μὲν οἰκουμένη ἢ τὴν κληροδοῖ.

Quanam vero ratione Oecumenica appellabitur, in qua beneplacitum Papæ Romani nullum est, absque cuius assensu fieri nequit, ut rebus Ecclesiasticis modus imponatur. Alexandrinus non consentit, neque Antiochenus, multo minus Hierosolymitanus. Quales tibi oblatis sunt eorum Libelli: vel qui demum ex alijs locis transmissi sunt, fallacem hanc Synodum vestram confirmantes, ut Oecumenica reputetur. Auctor vitæ Pauli Homologætæ Episcopi Constantinopolitani de Synodo Antiochena;

• Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ Συνόδῳ συνελθόντων Ἐπισκόπων ἐνεκήρυξα. Μάξιμος μὲν τοῖς ὁ Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπος ἀνὴρ καὶ τὴν δὲ σέβειαν ἐπισήμως ἐπαρτίει ἐν αὐτῇ. ἀλλὰ τὸ εἶδ' ὁ Μακάριος ὁ Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπος, εἶδ' ὁ εἰς τὸν τόπον αὐτῆς ἀπίστα λέν, ἵνα, κατὰ κανόνος ἐκκλησιαστικῆς κληροδοῖ, μὴ εἶναι αὐτῶν τὴν

γνώμῃ τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς Ῥώμης τῆς Ἐκκλησίας κανονίζεσθαι. In hac Synodo conuenerunt Episcopi nonaginta, sed Maximus Hierosolymorum Episcopus, pietate vir conspicuus non interfuit. Quinimo neque beatus Iulius Romanus Archiepiscopus aderat, neque in sui ipsius locum quemquam miserat; licet Ecclesiasticus Canon iubeat, absque consensu Romani Archiepiscopi nullo modo res Ecclesiasticas disponendas esse. Et quos non configet septimæ Synodi Oecumenicæ Patres, Nicænæ nempe secundæ, Matthæus, qui inter Synodos Oecumenicas eandem numerando recenset; Πῶς δ' αὖ μείζων, καὶ οἰκουμενικὴ, ἢ ἔτε ἐδέξαντο, ἔτε σωφρονίζαν οἱ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν πρεσβυτέρους, ἀλλ' ἀγαθέματι ταύτῃ παρεπέμφαν, ἐκ ἔχει σωφρονὸν τὸν τῶν καὶ τῆς Ῥωμαίων Πάπας, ἢ τὸς πρὸ αὐτῶν ἱερεῖς, ἔτε δεῖ τὸ ποτὶ πνεῦμα αὐτῶν, ἔτε δ' ἐκκλησίᾳ ὁπισθοῦν, καθὼς νόμος ἐστὶ τῆς Συνόδου, ἀλλ' ἔτε συμφρονίζαντα αὐτῇ τὸς Πατριάρχας τῆς Ἑλλάδος, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, ἢ τὸς συν' αὐτοῖς μύσας, καὶ ἀρχιερεῖς, ὄντας κατὰ τὸν ἀχλύος πλήθους σκοπίζων ὀφθαλμῶς ἀφρόνων ὁ λόγος αὐτῶν, καὶ ἐπὶ λύχνος τεθεῖς ἐπὶ τῷ λυχνίῳ τῆς φωτίζαν τὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Quomodo autem magna, & vniuersalis, quam neque receperunt, neque concordauerunt, reliquarum Præsules Ecclesiarum, sed anathemati hanc transmiserunt? Non habuit enim adiutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipsum sunt, Sacerdotes, nec etiam per Vicarios eius, neque per Encyclicam Epistolam, quemadmodum res dicunt Conciliorum: sed nec consentientes sibi Patriarchas Orientis Alexandria scilicet, Antiochie, & Sanctæ ciuitatis, vel comministros, & summos Sacerdotes, qui cum ipsis existunt. Vere fumus caligine plenus, obtenebrans oculos stolidorum, est sermo eorum, & non lucerna posita super candelabrum, ut illuminet omnibus, qui in domo sunt. Non potest ergo absque Romani Pontificis consensu Synodus cogi, & si cogatur nulla est, nulloque fulta firmo fundamento labascit. Enunciet nobis Matthæus Pontificem, vel locumtenentes Pontificios, qui dicte Synodo, vt alijs ab eodem connumeratis, interfuerint, & tum pla-

ne non pedibus, sed manibus etiam in sententiam illius concedemus, dicemusque, eam Synodum Oecumenicam fuisse. Sed non poterit. Non adfuere, qui nomine Pontificis interessent, quia refragabatur Pontificijs. Quid tum? Annon Pontificij, & Humbertini arbitrium Romani habentes iure, & merito Cerularium, & asseclas in eadem ipsa Synodo a sacris admouerunt, & a piorum Societate, ac communione secluserunt, tandemque iussu Imperatoris, vti execrandum, & detestabilem, e patria domoque exulare coegerunt: & Nicetam Stethatum, quæ in Pontificios contexerat, vstulanda flammis infelicibus tradere. Sed qui non aderant Alexandrinus, atque Hierosolymitanus, acta laudarunt, & approbarunt, & Papam eiecerunt. Quid Hierosolymitanus, & Alexandrinus egerint, nondum, quod ipse sciam, liquet. Antiochenum certum est, Synodo non interfuisse, qui datis literis ad Cerularium, & alios, Cerularij conatus carbone notauit, & inscitiam Chartophylacis obiecit, & contra atque ille scripserat, cum Byzantij ageret, nomen Romani Pontificis commemoratum in Diptychis, ingenue pronunciauit: imo eundem ad concordiam cum Romanis, quæ videbantur in illis enormia absurda, in bonum sensum inflectens exhortatus est. Quare res ipsa dicta Matthæi, licet montes videantur, vt ita dicam, dispuluerant. Quæ de Armenis, & eorum vnione verba funditat, meræ calumniæ sunt, & præter Pontificiæ Ecclesiæ mores, quæ sua tutatur, aliorum si reprehensione digna sunt, obelisco notat, & corrigit. Idque manifestum fuerit ex vnione facta cum Armenis, & Iacobitis sub Eugenio IV., quorum non tantum errores, hæresesque sugillauit, & in crimen vocauit, sed etiam proluxa oratione Christianæ institutionis, & Sacramentorum administrandorum, & formam protensa manu concedidit. Quare purum putum mendacium est, Pontifices Armenorum impietatem,

tatem, & falsa dogmata amplexatos fuisse, & hoc, nec fallor, concedet, καὶ Σκύθης, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῶν ὀμαθί-
σερος.

EXERCITATIO XVIII.

De eiectione Photij Patriarchæ per Basilium contra Montacutium. Immerito iniurium Basilio esse Montacutium. Basilius Michaëlem, & Bardam, sibi cauens, cum non posset aliter, occidit. Immani adisogensius errore confundi Michaëlem Balbum cum Michaële patrono Basilij. Qua de causa pellitur Photius a Basilio, Zonaras Schismaticus. Photius a Basilio, & Synodo, in qua erant missi Pontificij, eiicitur. Defenditur Niceta Paphlago, & Anastasius Bibliothecarius. Homo dum vivit, commutabilis est. Dictis eiusdem Photij refelluntur mendacia Montacutij.

SEd quando iam huc devenimus, interquiesce paululum Creyghtone, & animum ex concertationibus lassum recipe: aliquantulum enim post deflectam ad te. Hoc interim spatio res mihi erit cum Richardo Montacutio, qui Notis in Epistolas Photij, dum causam Photij sustinere, illique adesse contra delatores nititur, in multa per errorem atque inscitiam labitur, quibus, ne alijs indiscussa fucum faciant, nota apponenda est. Et ante alia. ut Photium a criminibus, atque facinoribus, ijsque capitalibus exsoluat, quid non in Basilium Imperatorem, Nicetam Paphlagonem, Anastasium Bibliothecarium, & alios eructat? Basilium Macedonem intelligit hominem nequissimum, ortu ignobilem, perfidia insignem, nulla virtute commendatum, Baronio tamen tantum non canonizatum, qui cum ab Imperatore Michaële, post Bardæ Caesaris mortem, cuius architectus fuit Basilius iste, Imperij Socius esset assumptus, & iubente Michaële per Photium Patriarcham esset coronatus, ζῆσιμα καὶ χειροθεσίας βασι-

ad accipiens, omnium bipedum ingratiſſimus, dominum ſuum
 & patronum Michælem Imperatorem occidit: Photium optima
 de ſe meritum Patriarchatu pellit, eo quod regicidam nequiſſimum
 non admitteret ad Euchariftiam. Iſte ſexcentis Paphlagonibus
 preferendus, vel ipſo Baronio capitaliſſimo Photij hoſte, ſatente
 ad annum Chriſti 867. Sect. 101. Baſilius, inquit Zonaras, die
 feſto magnam Eccleſiam ingreſſus, ut incruenta victima particeps
 fieret, per Photium Patriarcham eſt prohibitus, eum homicidam
 appellantem, ob quam repulſam iratus, in dicto Concilio Pho-
 tium dignitate primatum Ecceſia monet, quaſi Ignatius contra
 Canones, & leges a Barda Caſare Sede Pontificia deſtitutus eſſet.
 Ad hæc Baronius nihil aliud reſpondet; quam fuiſſe Zonaram
 Schiſmaticum, nempe quia Græcus. Ridicule. Nam quid Schiſ-
 ma, ſi tamen erat Schiſmaticus, ad Baſilij, & Michæelis, &
 Bardæ cauſam? Si valeret hoc argumentum, ſequeretur quidquid
 ſcriptum a Zonara, aut quocunq; hiſtorico Græco, poſt Schiſma,
 ut vocant, Græcorum, mera eſſe mendacia. Nemo enim non
 Schiſmaticus foret eo ſenſu. Pudenda certe Baronij maledicentia
 communem ei ſenſum expectorauit. Patet autem ex hæc Epi-
 ſtola, quam acerbam, barbaram, & pluſquam tragicam carni-
 ficinam paſſus fuerat Photius per Baſilium illum Macedonem.
 Et Epiſtola 117. & 118. ſimilia repetit; Synodus erat La-
 trocinalis, nec a Græcis ipſis approbata, & agnita, quam non
 contradicentibus Romanis Marcus Ephesius Sect. 6. in Concilio
 Florentino iugulauit, quidquid blaterant apud Biniſum. Huic
 Synodo præſidentes non immerito comparat Photius cum Anna,
 Caïpha, Pilato, &c. qui Dominum, & Seruatorem noſtrum
 Sæphanum Protomartyrem, Iacobum, Paulum pro tribunali ſe-
 dentes morti adiudicarunt. His floſculis Montacutius Baſi-
 lium Imperatorem exornans, putat ſe ſatis feciſſe obie-
 ctionibus Photio factis; quaſi vero prauſ Baſilij mores Pho-
 tium a ſcleribus eximant. Eſto nanque fuerit Baſilius
 homo nequiſſimus, ignobilis, bipedum omnium ingra-
 tiſſimus, qui Michælem patronum trucidauerit. Nolo
 liqui-

siquidem ego nunc extra culpam Basilium ponere. Est ille per me sceleris, parricidij, periurij, & capitalium omnium facinorum plenissimus; ideo ne Photius a culpa erit immunis, & sententia Synodali damnatus, eiectione a Sede iniuste occupata, a Basilio passus esse dicitur, exterminatusque iniuste? Pulsus est a non suis, qui aliena occupauerat, & a non iuste retentis, restitutus Pastor germanus, decreto Synodi Romanæ, & postmodum Constantinopolitanæ rite coactæ, non abnuente Basilio. Causæ iustitia, & æquitas adeo patens, hominem parricidam, & omnibus flagitijs inquinatissimum compulit, ut in Ignatium tentata, patrataque iniustissime secundum ius, fasque sanaret, & excitaret iacentem. Opus gloriosum & laude dignum probri accusat, & pro scelesto reputat Montacutius, quasi in malefico atque facinoroso per totum vitæ curriculum nunquam significatio virtutis, vel minima apparere apta nata sit. Quid si Bardæ, & Michaëlis cædem, ut sibi caueret, procuravit? Quid si non coniectura tantum, sed argumentis plusquam locupletissimis sibi cædem a Bardæ, & Michaële commoliri cognosceret? Quid si tantam Bardæ, & Michaëlis in vastanda Republica, & rebus Ecclesiasticis affligendis firmam, & stabilem permansionem de medio tollere mente versaret? Cui nota non sunt Bardæ flagitia? Spectata, & cognita Michaëlis huiusce momentorum omnium crapulæ, & temulentia, & in ipsa temulentia innoxiorum ciuium neces, quos postmodum egetto vino cæsos esse lamentabatur. Frustra hic aggererem, quæ ille in venerandos Ecclesiæ ritus, & Sacrosancta mysteria, in homines sacris infulis decoros, ac splendidos opprobria? Quid plura? deiectionem dignitatis, & mortem minitatus fuerat Basilio. Vin certiora? Basilicianum sibi palpantem, ob cursum ab eo solerter rectum Imperialibus ocreis sibi detractis induit, & obtestatus Deum infit Basilio, *melius*

lius illi, quam Basilio congruere. Numquid enim, ut te constitui, alium pariter Imperatorem, creandi mihi potestas non est? Et Eudociæ, quæ super his tristabatur, respondit; Ne super his contristeris, Basilicianum ad Imperium promouere mihi animus est. Leo Grammaticus; Εφη δὲ ὁ βασιλεὺς μὴ ὄρεται τὴν βασιλείαν, ὡς ἴσθ' ὅτι κάλλιον αὐτῷ παρέπαισι. μὴ γὰρ ἐκ ἔχου ἔχουσι, ὡς σὶ βασιλεία ἐποίησα, καὶ ἄλλον ποιήσω. καὶ ὡς γίγεται καὶ βασιλεὺς θυμώμενος. Et Eudociæ; μὴ λυπῶμαι περὶ τῆς. καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλικιανὸν βασιλεία θείω ποιήσω. Ultra hæc persuasit aulico cuidam, ut in venatione tanquam feram impetiturus, Basilium hasta transfigeret. Sed ictus futile prouenit. Quid tu fecisses tum Montacuti? Expectasses ne irati atque impotentis, & quod peius est, temulenti animi, & sibi non consistentis mentis impetum? Exposuisses ne suppliciorum exactori corpus dilaniandum? Indignatus est Basilij generosus animus, & periculum sibi certo impendens, quod aliorum exemplo didicerat, cauens, cum aliter non quiret, cæde minitantis repulit, & noxiam subterfugit. Sed poterat fuga impetum aggressoris declinare. Communis Doctorum sententia est. Tu loqueris de ignoto, aut infimæ fortis homuncione, qui fugiendo exiguam honoris sui iacturam passurus est. Esto etiam de Religiosis, & Clericis, quorum laus apud Pontificios non in usu armorum, sed virtutum charitatis, humilitatis, & patientiæ consistit. At hic noster Basilius miles, Imperator, etiam si fuga posset declinare periculum, non tenebatur, quia nimis ignominiosum erat: incertus adhuc, an minitantis Imperatoris ad similia facinora procliuissimi iram effugere potuisset. Nanque optime callebat, & experimento didicerat, Regum, atque Imperatorum longas esse manus. Herodotus in Vrania. καὶ γὰρ δὴ δυνάμεις ἴσθ' ἄνθρωπον ἢ βασιλῆος ἐστὶ, καὶ χεῖρ ἴσθ' ἡμῶν. Etenim potentia Regum supra hominem est, & manus prelonga. I tu modo in scholis, & disputa perfidiam hanc esse, &

con-

conclama homine nobili indignam. Quare non doces, qua ratione absque Imperatoris nece fauces mortis, & hiatus potuisset effugere, vt Basilio meritissimo iure, & parricidij, & perfidiæ, & ingrati animi crimen imponas. Sed is, tantusque Basilius tot criminum reus, tantum non est Baronio canonizatus. A Baronio certe canonizatus non est. Qui enim potuit a Baronio canonizari, cui huius rei nulla facultas erat? Sed nimis effusus est in Basilij laudes Baronius. Hoc vero ex tuo cerebro est. Nanque vti bene facta laudat, ita etiam, cum opus est, criminosa culpat facinora, & reprehendit. Minima ne tibi videntur, quæ in Basilio exagitat Baronius? Deceptum a Photio, & Santabareno ingenti Ecclesiæ damno, subscribere Pseudosynodo Photianæ, in Romanos Pontifices inuehi, & alia, quæ passim in Annalibus occurrunt.

Omnium bipedum ingratiſſimus, Dominum suum, & patronum Michaëlem Imperatorem occidit. Qui negaret, grauiſſe dormitaſſe; dum hæc ſcriberet, Montacutium? Basilius occidit Michaëlem Imperatorem suum patronum. Ergo est ingratiſſimus omnium bipedum, quia occidit Dominum suum, & patronum. Sed non occidit Dominum suum, & patronum, ergo nullo modo erit ingratiſſimus, & multo minus omnium bipedum. Et non occidiſſe Dominum, & Patronum, do tibi teſtem Montacutium, cuius teſtimonium, & iudicium ſi probabitur, nemo puto ibit inficias. Notat in Epistoſam ad Basilium Imperatorem, ad illa verba; Λέοντα ἢ Δουσαβῆν. Intelligit Armenium nominatum, recte autem ait, multos eius meminisse. Nam poſt annos VII. ſucceſſorem habuit Michaëlem Γενεαλὸν, qui poſt annos Imperij ſui 26. ab iſto Basilio impuriſſimo, & impiſſimo trucidatur. Tu ſcribis, vt vides, Michaëlem Γεαλὸν poſt annum Imperij ſui 26. ab iſto Basilio impuriſſimo, & impiſſimo trucidatum fuiſſe. Sed Michael Γεαλὸς a nullo alio,

alio, nec ab isto impijssimo trucidatus fuit. Gedrenus;
 ὁ Μιχαὴλ δὲ ἐπὶ μῆνας ὀκτώ, καὶ ἔτη ἑννέα τὸ βασιλείας
 γενόμενος. ὁ ἑσπερίης, δυσεντερία αὐτὸς ἀρρώσθη κατὰ σφύρα τὸ
 βίον. Michael vero cum imperasset annos novem, menses octo,
 ex dyssenteria mortuus est. Leo Grammaticus; Μιχαὴλ ὁκ
 δυσουρίας, καὶ τῆς ἰερῆς ἀλγυδόνος. κακῶς ἀπηλλάγη τὸ ζῶν.
 Michael urine difficultate, renumque dolore in cruciatibus male
 fuit vitam. Et Zonaras, in Michaelē, ὁ βασιλεὺς δὲ
 Μιχαὴλ ἐπὶ ἔτη ὀκτώ, καὶ μῶνας ἑννέα ἑξατάκτας τὸ βασι
 λείας, φρενιτιδί νίσω, καὶ ὀπιχέσθ τῆς ἕρων, ἢ δυσεντερία, λίβε
 ρδ καὶ ἀμφω, κατέσφραξε τὸ ζῶν τὰς ὑπὸ Θεοφίλω τῷ βασιλείαν
 καταλιπὼν. Michael porro Imperator cum octo annos, 8 novem
 menses imperasset, phrenitide, 8 retentione urine, siue intesti
 norum dolore, nam utrumque fertur, obiit, imperio filio Theophi
 lo relicto. Et tandem Methodius Monachus Tractatu de
 Schismate; τῆτον, Leonem Isauricum, διδὲξάτω Μιχαὴλ
 ὁ φραυλός, καὶ οὐ τῆς ὑπὸ Θεοφίλου. ἐν ὅλοις δὲ εἰκοσι καὶ ἑξ ἑτάσει,
 οἷς οἱ ῥηθέντες ἦδη ἀρετικοὶ τυραννῆσαι ἀναστάζονται, ἐδὲ
 χροδὸν διαμεινῆκεν ἀρχιερεὺς ἐρθοδός. καὶ δὲ τὸν φατατον
 Θεοφίλου τὸν ἀγιώτατον Μεθόδιον Πατριάρχην, ἢ μεγάλη Θεοδώρα
 ἀπεκάλεισεν. Huic Isaurico succedit Michael Balbus, 8 filius
 illius Theophilus annis integris viginti sex, quibus iam dicti He
 retici tyrannidem exercuerunt; nullus fere extitit Pontifex Ortho
 doxus. Vita porro functo Theophilo sanctissimum Methodium
 magna Theodora Patriarcham creavit. Non occidit ergo Mi
 chaelem Balbum Basilius, ideoque ineptit Montacutius,
 cum omnium bipedum ingratisimum compellat, quod
 dominum suum, & patronum occiderit. Quem etiam
 si voluisset occidere, non poterat, cum nondum Byzan
 tium peruenisset. Et quis æquo animo ferret tantam
 Montacutij ἀνισοροσίαν, cum vel pueri sciant, post Mi
 chaelem hunc Balbum imperium tenuisse Theophilum
 Balbi filium; cui Michael iste, de quo sermo est, & di
 citur occisus Basilio, imperium tenuit. Sed occidit Mi
 chaē-

chaëlem, a quo in Imperium euectus est. Errat ergo altero tanto peius, qui occisum a Basilio Balbum scribit, & erga Balbum ingratiſſimū fuisse criminatur, a quo nullo affectus beneficio fuerat. Et quando iam in his sumus: unde nam habes, Michaëlem hunc Balbum anno imperij sui vigesimo sexto a Basilio fuisse trucidatum? Regnavit ille annos octo, & menses nouē, vt discere poteras ex Leone Grammatico, Zonara, Cedreno, Glyca, Suida, & alijs. Tu nihilominus annos filij Theophili illi ex tua largitate impertiris, qui cum non sufficerent, ex annis quoque Michaëlis a Basilio cæsi annos mutuatus, numerum illorum tuum annorum viginti sex comples. An dici potest obtusius? Et multo stultiora sunt, quæ repetis Notis in 18. Epistolam; Michaëlem intelligit eius nominis tertium Balbum, siue *Ῥωλάν* nominatum Constantinopolitanum Imperatorem, hominem nullius rei, quem miris immerentem laudibus euehit Photius, plane Æthiopem dealbans; ille, de quo narrantur ille calamitates, Bardas erat Caesar, iussu huius Michaëlis interemptus sub pretextu affectati imperij, & structarum in vitam Imperatoris insidiarum; falso omnino, & immerito. Quo patrato homicidio viam sibi ad ruinam muniuit Baldus ille, & Bardas Imperator: statim enim a Basilio interimitur, quem humili, & sordido loco natum ad amplissimos honores euexerat, qui Bardam curabat e medio tollendum. Quæ tu confundens omnia repetis Epist. 117. & 118. Hac & sequenti Epistola, quæ nonnihil intumescit, prosequitur morem procedendi in VIII. Synodo, vt appellat Baronius per Basilium Imperatorem contra Photium *Ὀυκράτην τῆς Καῖ*, in qua depositus erat, & quod regicidam nequissimum Domini sui, & patroni Michaëlis serij interfectorem a communionem propulsarat.

Photium optime de se meritum Patriarcham pellit, quod non admitteret ad Eucharistiam. Esto fuerit Photius de Basilio optime meritis. Quis vnquam dixit, præmerita eam vim in bono viro obtinere, vt qui dederit, etiam si perdit

nequitia homo sit, & impermissa, atque iniusta efflagitet, in eorum comparatione, esse illius cupiditati suffragandum? Amicus cum vitijs ferendus est, prouerbio dicitur, sed cum detrimentum alteri non adiungunt, sed cum ordini Ecclesiastico exitium non afferunt, & religioni non officiant, quæ potissimum in Photij vitijs eminebant. Ordine siquidem Ecclesiastico perturbato Pastorem populorum legitimam debitam gubernationem exterminat, iusque Ecclesiasticum violando, & ab obedientia Romani Pontificis sese auellit. *Pellit quod non admitteret ad Eucharistiam.* Hoc dicit Zonaras. Fateor. Sed quanti Zonaræ testimonium faciendum est in hoc negotio? Schismaticus auctorem Schismatis a culpa, vti potest, vindicat. *Nempe quia Græcus.* Non quia Græcus excluditur a Baronio, sed quia Græcus Schismaticus. Et Zonaram fuisse Schismaticum tu solus nescis? Testantur hoc eius Poëmata aculeatissima de processione Spiritus sancti, & alia monumenta aduersus Latinos composita, quæ Genebrardus cum conuerteret, criminationes illas missas fecit. Et Zonaram fuisse Schismaticum, & Schismatis causa omnia magnopere voluisse, quando cætera defuissent, ex eodem ipso loco, in quo de expulsu Photij tractat, id ipsum erudiri poterat, si vel minima animi inductione, verba percurrisses: agit siquidem de promotione Photij, eam contra Canones fuisse, cum vero Pastore pulso ipse cathedram violenter occupasset: & hoc a nullo Schismatico in dubium vertitur. Causa igitur illius electionis et throno legitima erat, iniusta occupatio alieni. Quare ergo de hac æque, ac si dubia esset sermonem habet, additque illud, *Ἐχθρὰ αἰς Ἐχθρὰ ἐδρασίμως τὴν Ἰγνατίου?* Quid inter causam, & occasionem interfit, disces ex doctissimo Polybio. Eijciendi itaque Photium causam in occasionem Schismatici conuertit. *Ridicule. Nam quid Schisma, si tam en erat Schismaticus, ad Basilij, & Michaëlis, & Bar-*

& Bardæ causam? Et tu perridicule argutaris, cum non intelligis, quid Schisma faciat ad similitum causam. Si Photius culpa vacat, & Bardas, & Michaël iniuste trucidati sunt, auctor Schismatis Photius, & qui eum ad Patriarchatum promouerunt, a reprehensione absunt, & Schisma exortum in Ecclesia tum non erit damnationi obnoxium, & Pontificiorum querelæ in inane cadent. Hinc quoque ridicule concludis; *Si valeret hoc argumentum, sequeretur quidquid scriptum a Zonara, aut quocunque historico Græco post Schisma, ut vocant, Græcorum mera esse mendacia, nemo enim non Schismaticus foret illo casu.* Et dubitas tu, quidquid scribunt Schismatici Græci pro tutandis suis erroribus, Romanæ Ecclesiæ obtrectantes, pura putamendacia esse? Quæ ad gratiam dicunt, ut ab inimicorum ore extorta apertis vlnis excipiuntur. Neque propterea Græci omnes, quod tu videris instare, Schismatici erunt, in quibus licet Catholici sint, ut etiam in alijs nationibus fit, multa inueniri mendacia, & absurda non negauerim: Neque enim omnia scire potest quilibet: *Nemo enim non Schismaticus foret illo casu.* Quasi vero omnia, quæ scribunt Græci, repudientur. Quot sunt in Zonara, Eusebio, alijs Scriptoribus tum Schismaticis, tum Hæreticis, quæ perlibenter suscipimus, & tenemus? Tu vero, quod laudem meretur, in Baronio oscitanter nimis calumniaris. Baronius etiam inimicorum in ipsam Romanam Ecclesiam dicteria, in quæ casu incidit, etiam si pergrata non sint, ne fallat Lectorem, in Annales suos inserit, & responsione sua amolitur. Lauda fidem hominis integerrimi. Lauda zelum viri pijsimi, qui veritatem antiquitatis modis omnibus in lucem educit. Si Photianæ eiectionis modus tibi fuisset certo autore pro explorato, profecto mutasses sententiam. Synodo siquidem generali, aduocatis etiam missis Pontificijs id fecisse Basilium vidimus supra ex Leone Grammatico, quæ confirmat

firmat Constantinus Imperator in vita Basilij Macedonis.

Μη βυλόμεν ὁ δὲ μηδὲ τῆς ἐκκλησιῶν τῆς Θεῆς δοκεῖν ἀμῆην, παύτως ἢ ὡς ἐν τῷ κοσμικῷ φελοχόμενον σκάφει ὑπο τῶν ἀνόντων τῆς περισσοῦτος, καὶ αὐταὶ τυχαίωσιν, ἐκείνη δὲ καὶ μᾶλλον αἰτε Θεοφιλῆς, καὶ πολλῶν φεῖ τῶν Θεῶν κεντημένων δόλαβαν. ἐπὶ γὲν καὶ ταύτας οἶον ἐπὶ ἐν ἑάλω τινὶ καὶ ταράχῳ τυχαίως εἶσα δὲ τὸ τὸ κοινῆς λύμης ὑπο τῆς περισσοῦτος καὶ ταύτας μετὰ λαχεῖν, καὶ ἐξωδύσαι μὲν τὴν οἰκίας καθεδρας καὶ πάμνης τὸν ἐννόμων τίτων κματάρχοντα, αὐταρχαθλίαι δὲ ἕτερον, ἐδὲ τίτων ἡμέλεις, ἀλλὰ δὲ κοινῆς Συνοδῆς καὶ σωχόσεως τὴν ἀπανταχῶθεν ἀρχιερέων Θεῶν ἐκκλησίαις τὸν ἑάλω καὶ τὸ ἐκδοχόμενον ἔσησεν, τῶν τε περὶ τίτων τῶν ἐδόμενῶν ἀγίας Συνοδῶν ἐπιπυρσεύσας, καὶ φελεπτεῖς τῆς εἰκονομάχων ἀρετικῶν τῶν ἀναθέματι δὲς, καὶ τὴν γνήσιον νυμφίον τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα κανονικῶς πειραχῶν, τὸν δὲ αὐταρχαθλίαι ἡολαχῶν καὶ ἑάλωσας, ἕως τῆτον περὶ αὐτὴ μετὰ σῆσαι ὁ κῆρ.

Et ne videretur Ecclesiarum Dei curam negligere; omnino siquidem veluti in mundi nauis contenta, prouidentia imperantis subsunt, illiusque potissimum, qui Dei amans impense rebus diuinis diligentem cultum tribuit, illarum veluti in salo tempestate, ac fluctibus iactatarum, quod noxam communem ab antecessore contraxerant; deturbato de proprio throno, & grege, qui legitime præerat, alio suffecto, tranquillandarum studium nunquam deposuit, sed publica Synodo locis ex omnibus Dei præsulum, vti potuit, congregata procellam deuittauit, & septimam quæ præcesserat, Sanctam Synodum constabiliens, reliquos adhuc ex Iconomachis Hereticos anathemate ferit, legitimum Ecclesie sponsum, & liberis patrem restituit; intrusum denique vacare a munere iussit, donec alium ad se Dominus aduocasset. Quod nec ipse negauit Zonaras, vti Schismaticus, quæ de legatis a Pontifice Romano missis, vt coacta Synodus vniuersalis sibi nomen vindicaret; alij narrant, reticens; Οὐριδεῖς οὐδὲ τῶν Συνοδῶν συνῆρσε, καὶ τὸ Φώτιον τὴν ἐκκλησίαν ἐξέθησεν, ὡς ἄχαρ ἑταῖρος τὸν Ἰγνατίου κατὰ σαυαδέντος τῆς θεῆς τῆς ἀρχιερατικῆς ἑταῖρα Βάρδα τῆς Καίσαρος, καὶ αὐτὴ μὴ κανονικῶς ἐκείνη

Ἐχθρὸν τὸν τῆς Δόξης τῆς Θεᾶς ἐπιβατὸς τὸν τῆς Δόξης. Ob quam
 repulsam iratus, indicto Concilio Photium Ecclesia expulit, quasi
 D. Ignatius contra leges a Barda Casare Sede pontificia deiectus es-
 set, & ille non rite diuinum thronum, & eo superstitute occupasset.
 Nec Cedrenus in Basilio: Ἐπὶ τῶν δὲ ἐπισημῶν καὶ τῶν
 ἁγιωτάτων πατριάρχων, ἐκβαλὼν μὲν τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὸν
 Σωὸν ἐπισημῶν τῶν ἐπισημῶν τῶν ἐπισημῶν τῆς ἀρχῆς Φωτίου. Res
 etiam Ecclesiasticas correxit, Pontificem exturbans autoritate ad
 hoc congregati Concilij Photium, qui in ea se ingesserat, vacare
 iussit. Conclude tu, non solum Basilium, sed Synodum
 quoque illam Constantinopoli coactam Vniuersalem, & ex tot sanctissimis Præsulibus congregatam, & Græcis,
 & Pontificijs, quæ anathemate Iconomachos ferijt, & le-
 gitimum Ecclesiæ sponsum, & liberis Patrem, Canonum
 præscripto restituit, intrusum denique vacare a munere
 iussit, donec Ignatium ad se Dominus aduocaret, impu-
 rissimam atque impijssimam fuisse. Id non dubito dices,
 quia Iconomachos confixit, & Photium tuum e folio de-
 turbauit, cum eam tu & impurissimus, & impijssimus
 Latrocinalem prælicenter voces: & ex te fingas, pronun-
 cialesque, eam a Græcis ipsis neque approbatam neque agni-
 tam, quod falsissimum esse supra, & alibi demonstraui-
 mus. Iste, nempe Zonaras, sexcentis Paphlagonibus præfe-
 rendus, vel ipso Baronio Photij hoste fatente ad annum Christi 867.
 Sect. 101. Sic ratiocinatur Montacutius, & rem conatur
 dexter agere; sed sine iudicio, & modo. Baronius vtitur
 testimonio Zonaræ, non probans, imo excipiens, & re-
 darguens; ergo fatetur, sexcentis Paphlagonibus præfe-
 rendum esse Zonaram. Ego dico Montacutium transub-
 stantiationem negare, improbaretque: ergo fateor Mon-
 tacutium præterendum esse Innocentio III. & Concilio
 Lateranensi III. & sexcentis alijs, qui in transubstantia-
 tionem subscripsere. Sexcentis Paphlagonibus. In quem
 etiam alibi non minus iniquus es. *Illam autem, qua hic com-
 memo-*

memorantur, ob eam causam in Theophanem admissa sunt, quod Photium nollet accusare de impostura, quam ex Niceta omnium mendaciorum rapsodo commemorat Baronius ad annum 878. Sect. 38. Vnus est Zonaras, vnus Paphlago. Paphlago rebus interfuit: Zonaras longum post tempus, & post confirmatum Schisma historiam scripsit, cuius erit fides ambigua? Sed quidquid sit, gesta Photij, & artes ad occupandum solium, disijciendum Ignatium, & postmodum tempore Basilij iustam ipsius e throno eiectionem, & iustam Ignatij restitutionem narrant omnes fere Græci antiqui, & recentiores, etiam Schismatici, Nicetas Paphlago, Constantinus Porphyrogenneta, Leo Grammaticus, Basilius Imperator, Leo Imperator, Stylianus Neocæsariensis, Michaël Syncellus, Auctor vitæ Michaëlis Imperatoris, Georgius Hamartolus, Georgius Cedrenus, Constantinus Manasses, Ephræmius Byzantius, Christophorus Patritius Mitylenensis, Dorotheus Monembasiensis, Matthæus Cigala, ipse etiam Zonaras, si recte consideretur, quorum omnium testimonia alibi religiosissime producta sunt. Et tu mihi sexcentis Paphlagonibus præferendum esse Zonaram, quæ fieri non poterant, narrantem, clamas? Vti itaque tu tot alijs præferendum esse dicis, quia congestas in vnum Photium culpas extenuat, ita Anastasium Bibliothecarium, quod illius scelera vrget, teruntij non facis; sed putide, & indecore, ne quid peius dicam. Amici nomen meritis non est, ille fungus Bibliothecarius Photij hostis insensus, is est autem, cuius opus cacata charta, bardum, ridiculum extat de vitis Pontificum Romanorum. Eslo, sit bardus, & ridiculus Bibliothecarius: quæ reiectas ex intimis visceribus in eum reliqua, auctoritate, quam præfers, indigna sunt, & humana verecundia. Cum possim plurima addere, prætereo: illa Christi, si tamen eloquia Christi vera esse credis, non negabis. Erogenies viperarum, quomodo potestis bona loqui.

cum

cum suis mali? Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo, de bono thesauro profert bona: malus homo de malo thesauro profert mala. Rubebam, mihi credere, adnotare, sed cum tu verecundatus non es, ea scribere, ne verecundare, etiam si non placent, ad mensam quoque tuam apponere. Notis in Epistulam 49. scribis; Photius pulso Ignatio legitime eligebatur Patriarcha: Quis unquam audijt, quando pellitur, & vi subigitur, opprimaturque pastor legitimus, superinductum legitime eligi? Hæc ne est iustitia apud te Montacuti? Sic servatur æquum apud Reformatos? Sed esto Basilius hic scelerum omnium maculis notissimus: Idque discere poteris ex tuo Photio Epist. 65. Οὐδὲς αἰθερώπων εἶδ' ὁ τέλειος ἀπὸ ῥύπης καθαρός, κ' εἰδὲς αἰθερώπων εἶδ' ὁ κάκιος παντῶν ἀμέτοχος ἀρετῆ, δόγμα παλαιόν, κ' μέγχι νῦν τῶς ἀπάντων κ' ψύφους, κ' πράξεσι φυλακτόμῳ. Nemo mortalium ne quidem perfectius à maculis purus, & sordibus: nullus homo ne quidem pessimus, quin alicuius virtutis particeps sit. Antiquum dogma est etiamnum singulorum calculis, & actionibus custoditum. Et ante Photium M. Varro in lege Moenia; Uti in bona segete neque nullum est spicum nequam: neque in mala non aliquod bonum. Photius id didicit ex Patribus, certum fixumque esse, eum, qui vere stat, vere cadere; & eum qui vere cecidit, vere iterum resurgere, atque adeo vere stare posse. Damascenus lib. 1. Parall. Ut quisquam hereticus fiat, nisi prius, vel in verbis, vel in actionibus rationes vite sue male compararit. Et Augustinus Tractatu 45. in Ioannem; Quam multi modo luxuriantur, casti futuri? Quam multi blasphemant Christum, credituri in Christum. Quem multi se inebriant, futuri sobrii? Quam multi rapiunt res alienas, donaturi suas? &c. Item quam multi intus laudant, blasphematuri, casti sunt, fornicaturi? sobrii sunt, se vino postea sepulturi? stant, casuri? Et quamvis Cantacuzenus Hiltor. lib. 4. cap. 15. scripserit; Οὐ γὰρ ὅστιν, ἐκ ἑστὶ Ἐν ἑσθῆ βίη μὴ τῶς ἰσως ἐχόμενον ναυαγῆσαι: ποῦτε δεῖ τὸ πῶς ἐν τῷ ὄντι ἁπλοῦς ἐπιμνησθῆναι.

γὰρ ὁ δειπῶν. Non enim est, non, inquam, est vita integritatem, cum vera fide sectantem, aliquando circa fidem, diuino auxilio destitutum, naufragari. Et ante eum Cyprianus de Veritate Ecclesiae; Nemo existimet, bonos de Ecclesia posse discedere. Triticum non rapit ventus, nec arborem solida radice fundatam procella subuertit. Inanes palea tempestate iactantur, inualide arbores surbinis incurfione euertuntur. Qui videntur innuere, eum, qui semel veram fidem adeptus est, vt notat doctissime Iacobus Pontanus, vitæque & morum honestati, & probitati studet. non posse a fide excidere, quod dogma Caluini, & Calvinistarum est, recte consideranti testimonia adducta in eum sensum accipienda sunt. Deum non destituere quenquam auxilio necessario, ad hoc vt fidem, & charitatem conseruet, dummodo ille fide, & charitate præditus sit. Si vero amittit, culpa, & negligentia sua amittit, non defectu, & penuria coelestis subsidij ad conseruationem gratiæ necessarij. Ideoque dicunt, vt qui in hæresim, aut aliam infidelitatis speciem labitur, prius sceleratam, vitijque contaminatam vitam duxisse. Sic etiam contra, qui homo nequissimus est, adiuuante diuino auxilio, optimus euadet. Quod & Basilio euenisse inficiandum non est, nisi ab improbissimo. Quod antiquum dogma, & ab Ecclesia approbatum vocat Photius. Ineptissime ergo argutaretur Montacutius. Basilius aliquando fuit homicida, ingratus, flagitiosissimus. Ergo semper is ipse fuit: neque vnquam ad bonam frugem reuersus est, & semper in eodem genere culpæ perstitit: & etiam cum eiecit inuasorem Photium, & restituit Ignatium, nouo impietatis scelere se contaminauit. Sequeris Epist. 3. ad Taralium fratrem; *Miror autem, & indignor, Baronium sic, vbique insultare miseris hominis certe doctissimi, & nisi quod erat a Romana Ecclesia animo alienior, Nicolai inimicis irritatus, inculpabilis.* Hic & alibi sæpius deploras, & non sine voce lamentabili, a Baronio Photium iniu-

iniu-

iniurijs laceffiri. Sed primum illud probandum erat, Ba-
 ronium insultare miserijs Photio. Nunquam Photio male
 ludificatus est vir prudentissimus, & benignissimus.
 Aliud est in alienis miserijs, & alienas ærumnas riden-
 tem traducere, aliud facinora alterius, & supplicia pro
 illis data malefactori narrare. Baronius recenset scelera
 Photij, & pœnas pro illis depensas. Tu factum immu-
 tans, miserijs hominis insultare scribis. Annon hæc
 calumnia est, Photianis pœnis afficienda? An parum ti-
 bi videtur, subiectum alieno imperio aduersus Dominum
 suum cornua vertere, & conuertere calamum, ense-
 que in eum, quo adiutore omnia factus es? Etiam post-
 quam irritatus est Photius Nicolai iniurijs, ad eundem
 scribens, sui in thronum promotionem vti violentissi-
 mam, fatalem, & necessariam excusat, petit veniam, &
 obsequia promittit, & ad id vsque inculpabilis est. Si
 contrarium egerit, culpabilis. Te ipsum huiusce rei te-
 stem aduoco, cui fidem non negabis, qui sic vis Notis
 in Epistolam secundam, de ieiunio Sabbatis; *Ab hoc Græco-
 rum ritu recesserant Occidentales Ecclesie, quas ideo violentissi-
 mis conuitijs proscindit Photius, vt Baronio, caterisque ignoscendum
 sit, si a lege talionis tanquam ἀφ' αὐμῆς illum ἀεσπιδαικίσειν.*
*Photius Romanis Sacerdotibus celibatum vouentibus fornicationes,
 adulteria, συνοικίαι concubinas obijcit, filios a furtiuo concubi-
 tu, quorum patres nemo nouit expositos, vel ἐνεκτος δ' ἐμύτερον, sed
 veraciter plerumq; ingerit.* Indignatio ergo tua in Baronium
 indignior atq; iniquior dici potest, cum propter crimen,
 quod quandoq; criminariis alio, atque alio loco extenuas.

Præterea, perperam indignaris, Baronium sic ubique
 insultare miserijs Domini longe doctissimi. Tu non exprimis
 quænam sint illæ miserix, quibus insultat Baronius,
 quas numerare debueras, vt te à criminatione falsa con-
 tra Baronium eximeres. Quod cum tu ipse non ege-
 ris, ego peragam non alio teste quam ipso Photio in Epi-

stolis, quas ipse vocibus instat, & assiduas iacit ore querelas. Viuere ipsum vitam morte acerbio- rem, in captiuitate esse adductum, rebus omnibus, cognatis, amicis, solida & necessaria seruitute, alijsque prorsus priuatum. Audiat. Ἡμεῖς δὲ βίον βιῶμεν θανάτῳ πιχερότερον. ἡ χαλωτίσμεθα. πόντων ἐσθηθῶμεν, συγγενῶν, ὑπηρετῶν, σωτήρων, πάσης ἀπλῶς ἀνθρώπινης θρασύτητας. Ast ego vinctus vitam quauis morte acerbio- rem, in captiuitate adductus, rebus omnibus exuor cognatis, familia, amicis, omni omnimodo humano ministerio. Ibidem; Ἀλλ' ὅτι ἐσθηθῶμεν καὶ βίβλων, κτηνὸν τῆ- το καὶ παρὰ δόξον, καὶ νέα καὶ ἡμῶν ὀπινηνομένη τιμωρία. At nos etiam libris priuati sumus, & hoc certe nouum & paradoxum re- cens in me excogitatum supplicium. Ibidem; Λέων ὁ δυσσεβὴς Νικηφόρον ἐλαίων τῶ θεῶν ἐκ ἐλιμακτόνησεν, ὡς ἡμεῖς λιμακχονέ- μεθα. Leo Imperator impius Nicephorum de Throno eijciens, non confecit inedia, quemadmodum nos fame enecamur. Ibidem; Καὶ ἡμῶν δὲ, οἴμοι, πείρα κτηνὰ, καὶ θρασύτητας ἐπίκουρα, ἀρχιμά- λωτοι, πόντων ἔρημοι φίλων, ἔρημοι συγγενῶν, ὑπηρετωμάτων, ἔρη- μοι ψαλλόντων, μοναζόντων, ἀπὸ φίλων, ἀπὸ μοναζόντων, ἀπὸ ψαλλόντων, ἀπὸ πόντων ἀπλῶς, στρατιωτῶν κρυφίας, καὶ στρατιωτικῆς λόχου ἐκδιδομένα. At contra me, heu mihi, om- nia noua, omnem tragœdiam exuperantia vsurpantur. Captiuus, ab omnibus deseror amicis, ab affinibus, famulis priuor, psallenti- bus, monachismum colentibus; militum custodia, militaribus tur- mis trador. Et tu in Notis; Patet autem ex hac Epistola, quam acerbiam, barbaram, & plusquam tragicam carnificinam passus fuerat Photius per Basilium illum Macedonem. Sed hæc om- nia falsa esse & composita mendacia ad extorquendam sibi apud sciolos commiserationem, vel vnus Constantinus Porphyrogenneta Imperator in vita Basilij Macedonis Imperatoris euincet, qui post eiectum Photium, & re- stitutum Ignatium scribit; Οὐ μὲν ἐστὶ πρὸς τῆς δόξης φιλοφρονέμενος αὐτὸν, καὶ τὴν δόξαν πρὸς αὐτῶν παντοδαπὴν σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν. ἀλλὰ μὲν εἰς ἐκείνου μάλιστα, ἐδὸν τῶ

δικαίῃ θείων ἀγῶν ἐπιφορῶν, ὅμως ἤν' εἰς ᾠδὴν ἀφ' ἧς ἐδὶν
 ἐείλετο παρεχόμενος, ἔθεν καὶ τοῖς βασιλείοις διαφορῶν αὐτῶν
 δὲς ἤν' οὐκ αἰών πᾶσων ἀπέδειξε παρδῶτων καὶ διδασκαλῶν.
*Photium antea quoque continuo peramanter complectebatur ob eius
 omnigenam sapientiam & virtutem, honoribusque nunquam in-
 termissis afficiebat. Quem licet e cathedra deturbauisset, nihil iu-
 stitiæ præferens, nullo tamen loco deerat, neque ad consolandum,
 neque ad leuandum illius fortunam incommodam, proptereaque
 sedem in Regia assignauerat, & liberorum suorum declarauerat
 institutorem, atque Magistrum.* Basilius nullo loco deerat ad
 leuandam Photij fortunam incommodam, & quod ma-
 gis est, & in aula moram assignauerat, & eum liberorum
 suorum Magistrum creauerat. Et estne ista captiuitas,
 affinium, & amicorum, & ministerij humani, & li-
 brorum, & eduliorum, & cantantium, & Monachorum
 priuatio, & acerba, barbara, & plusquam tragica car-
 nificina? Quis simili difficultate temporum pressus,
 inter tot calamitarum angustias optare poterat securius,
 auspiciatus? Tu tamen inters Epist. 3. *Photio autem cur non
 fidem habeamus suam causam narranti, quam conuijs aduersa-
 riorum?* Insulse admodum. Ideo fidem non habeo, quia
 suam causam tuendo, suo libitu quid gesserit, & quid
 passus fuerit, exponit. Non credo grassatori, alieni
 throni occupatori, & vitæ alienæ insidiatori res a se ge-
 stas narranti. Quis de parricidio delato, si de vi lege
 tenetur, rem vti gesta est, apud iudicem narranti credet?
 Natura instrumur crimen patratum, vti fieri potest,
 mitigare, & pœnas pro illo persoluendas ingeminare
 ferreque in maius, & iudicem, cui interest, misericor-
 dia commotum reddere in nos benigniorem. Sed Con-
 stantinus, vt Basiliū extra culpam poneret, hæc com-
 mentus est. Quid uetat hoc etiam asseuerare de Photio?
 Photius suam causam agit, & liberare se culpa nititur,
 ideoque necessario ad talem scribendi modum adigitur.

Constantinus sui iuris homo, & nulli causæ mancipatus poterat, quæ non sibi arridebant, absque iniuria præterire: quis de mendacij nomine suspectior est? Dices tu, nec dubio; Constantinus. Ego vero dico; Photius, cui vilitatum est, similia contexere, vt alibi fuse probauimus. Sed morem etiam tibi gero. Fides habeatur Photio suam causam narranti. Quid porro ipse Photius ad eundem Basilium Epistola 3. *Ναὺ δὲ εἰς τὸ ἔ τῷ ἡμετέρον ἐλπίδων ἀειεσκην, ὅτι κὰν ὀλίγῃ τῆς καρπῆς, ἴμως ὀχραεῖσιν τῇ σῆ προελάτορῳ βασιλείᾳ. ἐπὶ τίνι κὲ δὲ τῆς ἰ ὅτι ἄς τῆ λησῶν, κὲ κακῆσων τιμωρίας, αἷς ἐναθλεύτες ἡμεῖς κἀποδραπένομεθα, εἰς τὸ μὲξιώτερον χηματίζαν ἐπεχείρησας. At nostra iam tandem huc spes deuenerat, vt licet sero, nihilominus tuo imperio gratias habeamus. Quorsum autem & in quo, inquires? Quod malorum & sceleratorum hominum supplicia, cum quibus vsque ad absorptionem confluctabamur, ad temperatiorem modum conuertere aggressus es. Cessat ergo acerba, barbara, & plusquam tragica carnificina tui Photij. Tu si contrarium sustinere nitaris, caue, ne religionem, & hominem exuas.*

Sed cum nunc de Photio agitur, damnum, quo illum afficis in rem domesticam, ex praua vocolæ intelligentia, qua nui ille indignus sit, qui subleuetur, ipse contra Montacutum leuabo. Photius Epistola ad Nicolaum Pontificem vocat Tarasium Patriarcham Παρθένιον. εἰ δὲ τέτων εἰδέτερον, εἰ δὲ εἰς αὐτὸν ἐθωμάς λογίζεσθαι πολμᾶς εἰς δὲ ἐπὶ πάντῃ θρασὺς εἶναι, εἰ δὲ Ταρᾶσιον τὸν ἡμέτερον παρθένιον, εἰ δὲ Νικηφόρον, κὲ τὸ γένος κὲ τὴν θένος, κὲ τῆν ἔσπων ἀξίας δὲ δόχον. Et Epistola Encyclica de septima synodo Generali, κὲ τέτων ἀπώτων σιωπῆλυθότων, ἅμα τῶν ἡμετέρον παρθένιῳ ἀγνώστῳ κὲ ξιτμηκῆσιν Ταρᾶτιῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως ἰμεταλη κὲ οἰκωρικῶν ἐβδόμη Σινόδῳ σιωπερῆθη. Tu vertis: *Isti omnes conuenere vna cum diuino nostro Patre sanctissimo & beatissimo viro Tarasio aderant, Constantinopolis Archiepiscopo, utrumque hoc & vniuersale Concilium congregabatur, &c.* Ita

interpretatione, Montacuti, Photium tuum cognatione amplissima mutilas, cum illi patrum sanctissimum, & doctrina, & moribus, & dignitate celeberrimum adimis, Tarasium nempe, quem ait sibi patrum fuisse, & patris fratrem, vocula enim illa πατρός designat, quod alij dissolute dixerunt, ὡς πατρός θεῶν, uti & ὡς πατρός θεῶν dixere. Parco exemplis, ne tibi nimium molestus sim oculatissimo Grammatistæ.

EXERCITATIO XIX.

Multo minus habere sal in chronologicis Creyghtonum. In Græcia esse Episcopos Latinos, qui animarum curam gerant, iurisdictioni Pontificia obnoxios: Apameas in quibus præsidet Spondanus, esse in Gallis, non in loco Patriarchæ subiecto. Quæ certitudo reponenda est in synodis ex Creyghtono? Seculares non se intromittunt in rebus Ecclesiasticis, quod rebus in Ecclesia gestis comprobatur.

Pag. 38. **V**T magnopere mirer Abbreviatorem Baronij Spondanum anno 705. num. 2. Græcorum artes incredibiles, ut loquitur, criminari, quibus nisi sunt sibi subijcere Romanam Ecclesiam, quod aliquot Græci pro primis Ecclesiæ nascentis temporibus ad Pontificatum aspirauerint, Ioannes sextus, septimusque, & Zacharias quorum vitas Anastasius plurimis ornat elogijs. Neque in his sanior est Creyghtonus. Iurgatur cum Spondano abbreviatore Baronij: & litem inter Baronium & Spondanum concitare contendit. Spondanus, si bona fide verba Baronij compendio expressit, laudem meretur; si malatum lis est intentanda Spondana. Verum tamen quod tibi solemne est, etiam innoxijs iniuste dicis. Quod aliquot Græci pro primis nascentis Ecclesiæ temporibus ad Pontificatum aspirauerint. Si Ioannis sexti, & Ioannis septimi, & Zachariæ tempora prima sunt nascentis Ecclesiæ,

clesiæ, vt in reliquis alijs ita & in rebus chronologicis Creyghtonus instructissimus est, qui annum septingentesimum ad prima tempora Ecclesiæ nascentis refert, cum in exortu illius multo plures occurrerent Græci, Anacletus, Euaristus, Telesphorus, Hyginus, Eleutherius, Anterus & alij; *At ille non sine miraculo asserit fuisse, vt isdem creati Apostolica sedis Pontifices spiritum hereditarent Apostolicum.* Et vere asserit. Neque enim mentitur Christus, qui Petro promisit, cum eo esse in æternum. Sed id non admittit Creyghtonus, qui infallibilitatem Petro, & successoribus concessam ad humanam diligentiam trajicit, quæ *suffragijs cauet, ne Papam admittat, quem rebus suis ineptum scit.* Supra negauerat diuinam in rebus humanis moderandis prouidentiam, nunc ex spiritualibus & Ecclesiasticis dirigendis ac conseruandis exterminat. Quasi vero Deus desit Ecclesiæ suæ. Vt enim promissis suis stet, quæ constant sibi perpetuo, nec immutantur, ita afflatu diuino mentem rerum futurarum prouidam efficit, & cælesti instinctu concitat, vt suffragio Papam eligant, quem Ecclesiæ catholicæ accomodatissimum futurum dignoscunt, cum eo etiam ipse futurus in omne æuum. Sicque electus diuino spiritu tactus, ita se voluntati Dei conformat, vt abnegatis omnibus, quæ ante suam electionem firmiter etiam deputabat, id vnum præ oculis habeat, ad quod afflatu illo diuino concitatur, illudque determinet. Reformati non verentur singulis hominibus, etiam ex vili plebecula peculiarem spiritum assignare, quo fidem vnusquisque suam extra fallaciam dirigere valeat: non dum intelligo, quare id negent, in capite moderante nauigiū vniuersalis Ecclesiæ, cui Christus vsque ad finem seculi sese ad futurum promiserat. Sed Creyghtonus adeo indurato corde est, atque obstinata voluntate, vt promissionibus Christi, quia ad vnum Romanum Pontificem spectant, fidem non adhibeat, & quod

quod nullum est, illius promissum ad singulos quoque per vim transportet, illisque subigat, & tribuat infallibilitatem. *Quod exemplo Ioannis septimi comprobatur, qui sibi missos a Iustiano Canones Synodi sextæ conuocato Episcoporum Concilio recusauit confirmare: etiam si Anastasius, e quo Spondanus hæc mutuauit, de Concilio per Papam conuocato ne gry quidem. Tacuit Anastasius Concilium, ergo congregatum non est. Multa quæ re ipsa fuere, si ex taciturnitate Anastasij improbanda sunt, multa ex historia Pontificia detruncanda fuerint & reiicienda. Dicit Anastasius Sacra sua rogasse Concilium Imperatorem; Sacram, per quam denominatum Pontificem coniurauit, & adhortatus est, ut Apostolicæ Ecclesiæ Concilium aggregaret, & quæque ei visa essent, stabiliret, & aduersa renuendo excluderet, sed hic humana fragilitate timidus, hos nequaquam tomos emendans per supradictos Metropolitanos direxit ad Principem. Non erat ergo necesse, ut id peteret. Et plane etiam si non rogasset Imperator, dicendum est, consuetudini Romanæ Ecclesiæ insistentem Ioannem conuocasse Concilium, in quo Canonibus examinatis, cum vidisset multa ibi asserta esse contra Romanam Ecclesiam, dubitans, si in illis corrigendis, expungendisque manum admouisset, ne quid sibi sinistra non ita sedati animi Imperatore succederet, satius esse duxit, ita uti erant intactos remittere, quam illis corrigendis, vel quos non faciebant ad stomachum expungendis, in iram Imperatoris incurrere. Quare nec proba stabiliiuit, nec aduersa exclusit, humana fragilitate timidus. Sed esto. Remiserit Ioannes Canones Imperatori nullo coacto Concilio, quia de Concilio conuocato ne gry quidem Anastasius, & Papa timidus tomos, uti acceperat, remiserit, ideo ne illi Canones confirmati dicentur? Et similem congregandorum Conciliorum usum in Ecclesia Romana in negotijs arduis tu quoque, dum mentis compos es, insinuas: scribis enim supra, Nico-*

laum

laum calumnijs Photij oppressum & tantum non perterritum, ad Presules sub Caroli Calui regno constitutis Epistolam emisisse, quos hortatur, ut Concilijs habitis, & diligenti rerum peruestigatione, quid sentirent ipsum condocerent, & harum criminationum atrocitati, salubri aliquo remedio subuenirent. Certes si meminisset Spondanus se Episcopum Apamiarum, quae Patriarchali iurisdictioni olim paruere, æquiores de Græcis opinionem aluisset. Quasi vero qui paret iurisdictioni Patriarchali, religione obstrictus sit, spreta veritate ad assentatricem comitatem conuerti, & mendacio fallere Lectorem suum. Sed dic sodes, unde nam scis, Spondanum Apamiensem Episcopum Patriarchali iurisdictioni obnoxium esse? Sunt Episcopi in Græciæ partibus & alibi, qui cum titulo curam etiam animarum fidelium ritus Latini sustinent. Mittuntur hi a Pontifice, ut consuetudines, & ritum Latinum doceant, & sustineant, & a superfeminantibus zizania defendant. Et hi non alium quam Romanum agnoscunt. Id sic scisses Spondanum Apameæ Episcopum, neque Patriarchali iurisdictioni parere, neque æquiores Græcis pro tua æquitate exoptasses. Et tamen id discere poteras ex tuo Syropulo sect. 10. cap. 14. in qua Græci Episcopi rogant Pontificem, ut, cum iam vnio finem haberat, ex suis Diocæsesibus Latinos Episcopos subtrahant.

Τινες δὲ τῶν ἀρχιερέων καὶ μάλιστ' οἱ ἔχοντες λατινεπισκόπους ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς Μητροπόλεως ἐπετίθεντο καὶ παρεκάλουν τὴν βασιλείαν, ἵν' ἐπιμνησθῆν, καὶ ἐκβάλῃ τας λατινεπισκόπους ἐκ τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν ἃ οἱ δὲ ἦσαν ὁ Μονεμβασιάς, ὁ Ρόδου, ὁ Μιτυλιᾶς, καὶ ἕτεροι.

Nonnulli Meoropolitani, & præcipue, qui intra suas Diocæses, & urbes Metropolitanas habebant Latinos Episcopos, Imperatorem obsecrabant, & implorabant, ut curam in se reciperet, eijceretque ex suis Ecclesijs, Latinos Episcopos. Responsum Pontificis fuse refert Syropulus ibidem. Erant ergo Latini Episcopi in Græcia, qui auctoritatem Patriarchalem defugientes, iurisdictioni Romani Pontificis suberant; multo magis,

gis, qui in iurisdictione Pontificia vitam agebant, titulo tenus Episcopi, vt erat Spondanus per te; quare non erat illi opus recordatione renouare, cui olim Patriarchali iurisdictione Apameæ paruerint. Sed tu male curris & extra viam; & ex Gallia ictu oculi in alienas provincias saltitas more tuo per summam inscitiam: & qui iurisdictioni Pontificiæ paret, eum Patriarchæ submittis. Apamiæ, in quibus Spondanus Episcopus sedet, non sunt neque in Bythinia, neque in Phrygia, neque in Syria, neque vlllo alio in loco, in quo se Patriarchalis iurisdictione extendat; sed est in Gallia, quæ Ciuitas vulgo dicitur *Pamiers*, estque in prima Narbonensi sub Archiepiscopo Tolosano. Hinc tibi sponsia corrigendus est hic Spondani Patriarchali iurisdictioni subiectus Episcopatus.

Tum contra eundem argutaris; *Et videat Venerabilis Dominus Episcopus Apamensis, si sextam Synodum Ioannes Papa septimus repudiauert, septimam Carolus Magnus Imperator, tres octauas Ecclesia Orientis, & Occidentis digladiationibus inuicem bacchata abrogarint, quam fidei certitudinem in reliquis Conciliorum voluminibus reponamus.* Eam ipsam, quam tu supra dixeras esse reponendam; *Si nulli Canones Ecclesiastici vigerent, quibus hæ buccæ superbificæ detumere cogerentur, iampridem omnis relligio in fumum, & vniuersi fabrica, in primordiale chaos resoluta vertisset. Concilia sunt solidi iudicij statiuæ, rectæ rationis promuralia, claustra diuine legis ac humanæ, quæ nullus vnquam ceruicosus sine supremi Numinis despectu, animæ suo periculo, ac sempiterna infamia transiit.* Quare compellatio ista tua Spondano opus non est. Non fugit ipsum quod constat omnibus Pontificijs; Concilia omnia ab Apostolica sede non confirmata reprobanda esse, & proflus repudianda, nulloque in pretio habenda, nec vllam in illis certitudinem reponendam. Post Nicænum primum vniuersale triginta fere alia Cnncilia ab Heterodoxis celebrata sunt, quibus cum in assensum non dederit Pontifex,

vilia habentur & nullius assis. Hinc concludimus, Canones hos, quos affers, repudiatos a Iohanne, abrogandos esse, & condemnandos. Quis dubitauerit? Hi Canones confecti sunt in Trulli Palatio post quintam, & sextam, Oecumenicas Synodos annis plurimis, nec ab illis Episcopis, qui dictas Oecumenicas suo interuentu. adornauerunt, subscripti, quamuis postmodum sub sextæ Synodi nomine a nonnullis decantati sunt; attamen Quinisextæ *πενδέκτης*, alterius a Quinta, & Sexta primum euulgari meruerunt. Balsamon; *τῶν δύο οἰκουμενικῶν, Σινόδων τῆ πεμπτης δηλαδὴ τῆ γενομένης ἐπὶ τῆ βασιλείας, Ἰουστινιανῶ τῆ μεγάλης, καὶ τῆ ἑκτης τῆ γενομένης βασιλείωντος Κωνσταντίνου τῆ Πρωσιάντου, μὴ ποιησατῶν. Κανόνας εἰς κατὰ σύμμοτον τῶν ἐκκλησιῶν, γέγονεν αὐτῆ ἡ Σινόδος εἰς ἀναπλήρωσιν τῆ δύο. ὁμοίως ἢ τῆ καὶ ἐπὶ ἑκτῆ κυρίως κατονομάζει, ἀλλὰ Πενδέκτη. ἀναπλήρωσε ἢ τὸ ὑσέρημα τῆ πεμπτης, καὶ τῆ ἑκτης Σινόδου.* Cum due vniuersales synodi, quinta scilicet, quæ fuit regnante Magno Iustitiano, & sexta, quæ fuit regnante Constantino Pogonato, non fecerint Canones ad Ecclesiarum constitutionem, hæc facta est ad supplementum duarum. Propterea enim nec sexta proprie nominatur, sed quinisexta; nam quod quintæ & sextæ Synodi deerat, repleuit. Nos nihilominus deosculamur, & fidei certitudinem in alijs reponimus asseueratione Pontificia constabilitis. Et hæc presse dicimus: cum alibi fusius de hisce Canonibus, & quamnam fidem mereantur egerimus in libris, de Consensione. Septimam Carolus Magnus Imperator repudiauerit. Esto Magnus sit iste Carolus Imperator tuus. Qua se auctoritate repudiandi Synodos, iussulcitur? Quo iure se in Ecclesiastica intromittit? Qua prærogatiua in decernendis rebus fidei præfulget? Homo secularis, quamuis filius Ecclesiæ est, extra tamen adyta stat, hæretque, opertaneis sacris non pascit oculos; audit, non legit; instruitur, non docet; obedit, non imperat: inferior ordine, non eminet superior.

riori. Et tu mihi aduocas Carolum Magnum, repudian-
 tem septimam Synodum, quam approbarunt Antistites
 Ecclesiæ Orientales atque Occidentales, & vnis animis
 vniuersi orbis catholici, & Imperatores æque atque Car-
 olus iste tuus Magnus, & Reges? Pace tua dixerim; li-
 mitibus Imperij iusultans iste Carolus Magnus intempe-
 stive & contra leges in Ecclesiam Catholicam insulta-
 uit, vt illi Adrianus Pontifex demonstrauit. Hocque
 ita esse fusc alibi ostendi. Quod nescio quis Iuuenis
 ægre ferens atque indolens non potuit se continere, quin
 erga me declamarit; *Res ex primo Consenssonis libro reddi-
 tur manifesta, in quo quibus non machinis, artificijs, schemati-
 bus, conatibus, inuentis illud Pontificale Palladium extruere,
 & firmare annitur? Quis non miretur ingeniose excogitatas, &
 intortas rationes, quibus asserto suo fidem facere conatur? Fra-
 dem tamen prodit, dum inter alia manifeste nimis contra veterum
 scriptorum auctoritatem, & consensum potestatem Conciliorum
 cogendorum vni Papa Romano transcribit, Principesque vt ex-
 traneos ab ijs audacissime, cuius rei intolerabile specimen exhibet
 in delineatione Concilij Nicani.* Hæc in Allatium præferuidus
 iste Iuuenis occinit; interim nihil affert opinioni suæ
 accomodum Sic satisfacit ille machinis, artificijs, sche-
 matibus, conatibus, inuentis Allatij. Sic diluuntur ar-
 gumenta Catholicorum ab Hæreticis. Audiatur vero; in
 ipso sancti Concilij Chalcedonenfis initio sedis Apo-
 stolicæ Legatus obiecit Dioscoro, eum personam iudicis arri-
 puisse, quam non habebat & ausum esse cogere Synodum
 sine auctoritate sedis Apostolicæ, quod nunquam fa-
 ctum est, nec fieri licet: & hoc solo nomine, cum nihil
 haberet, quod responderet, surgens e confesso tanquam
 reus sedit in medio. Hoc dictum est in publica sessione;
 Concilij, in ore atque omnium oculis. Si iniusta, si non
 propria Pontificæ maiestatis Legati propinant; quar-
 Principes Imperij, Patriarchæ, quorum tantundem inter-

ter erat; ipse Dioscorus, de cuius causa disceptabatur, reli-
 qui Præsules Occidéntales; atq; Orientales elingues reddi-
 ti sunt, & factū approbant; & Dioscorus occupatæ jurisdic-
 tionis reus in medio sedet? Stephanus Papa ad Basilium
 Macedonem. Καὶ ταῦτα τῶν Δισκοβέσσι κατέως ἐπίστα μὲν, ὅτι βα-
 σιλικὴ χεὶρ ἐδέχετο τὸ ἱερατικὸν, καὶ Ἀποστολικὸν ἢ μὴ ἀξίωμα, καὶ γὰρ
 αὐτὴ χεὶρ ἐτὶ ἀρχικώτατον ἐπὶ γῆς ἐπιφέρει ὁμοίωμα, τὸ ἐπὶ γῆς
 κοσμικῶν μόνον ὑφείλες σπονδίζαν, καὶ ὀχόμια ἐπὶ μηκίστας χρόνας
 κρατῶν· καθ' ὃν οὐκ ἔσπον ἐκ Θεοῦ τὸ ἀρχικὸν τῶν βιωτικῶν ὑμῶν
 δέδοτο, ἔτω καὶ ἡμῶν δεῦρ' ἐκ κορυφαίης Πέτρῳ τὸ ἀρχικὸν τῶν πνευμα-
 τικῶν. Et; ἢ γὰρ κατὰ σάσις καὶ ἀρχιερωσύνη πατρῶν τῶν ἐν κόσμῳ
 ἐκκλησιῶν ὡσαύτ' ἐκ κορυφαίης Πέτρῳ τῶν ἀρχικῶν ἐδέξατο, δι' ἧς καὶ
 ἡμεῖς ἀκροαομένη διδασκαλίᾳ πάντας νεφετε μὲν καὶ διδασκο-
 μεν. Et; τίς ὁ καὶ τῶν ἀμωμήτων αὐτῶν τυφίης καὶ ἱερέως, καὶ καὶ τῆς
 μητρὸς πατρῶν τῶν ἐκκλησιῶν λέγειν τολμήσας (ἀσάπατα) ὁ νομίζων
 μαθητὴς εἶναι ὑπὲρ τὸν διδασκαλον, καὶ δεῦρος ὑπὲρ τὸν κύριον
 αὐτῶν. Et; τίς σε ὑπάτησε ἀρχιερέα οἰκουμηνικὸν κομωδῆσαι,
 καὶ τῶν ἱερῶν τῶν Ρωμαίων κακοφημίσαι ἐκκλησιῶν, ἢ μὴ σε βου-
 σμιότητος ὑφείλες ὑποτάξει; καὶ ἐγνωσθῆς, ὅτι πατρῶν τῶν ἐκ-
 κλησιῶν αὐτὴ κατὰρχε; τίς σε τῶν ἀρχιερέων κεινὸν κατέστησε;
 ὡν ταῖς ἱεραῖς διδασκαλίαις κατήγετο, πατρῶν ὡν ὀχὸν ὡς σὲ πρὸ
 Θεοῦ αἰστέρον. Et; πῶς κρίνεις τὰς τῆς Θεοῦ ψήφω μόνῃ ὑπο-
 κειμένους, καὶ λαβόντας μόνως ἐξουσίαν δευτεῖν τε καὶ λύειν; Et; ἐκ
 ἔγνως ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ τῇ ἐν Νικαίᾳ, τὸ ὁ μακρίως Σίλβε-
 στρῶ ὁ Πάπας ἐξεφώνησε ποροκαθήμενος ἐκάσε καὶ τῶ ἐν ἀγίοις
 Κωνσταντίνῳ, ὡς τῶ μὴ ὑπότινος κεινὸς τῶν ἁγῶν Θεοῦ; Prae-
 sertim cum pia potentia norie regiam potestatem non esse capacem
 sacerdotalis atque Apostolicae nostrae dignitatis. Quamvis enim
 ipsius Christi summam imperando similitudinem in terris geras,
 tamen res tantum politicas et civiles curare debes, quod etiam,
 ut diutissime facias, optamus. Quemadmodum igitur vobis re-
 rum temporalium principatus a Deo est traditus, ita nobis per
 Coryphaeum Apostolorum Petrum rerum spiritualium principatus.
 Et; Omnium enim in orbe terrarum ordo, et Pontificatus Eccle-
 siarum

ſtarū a Principe Apoſtolorum Petro originem accepit, per quem & nos ſincera & incorrupta doctrina inſtruimus omnes, & docemus. Et; *Quis* vero ille eſt, qui aduerſus intemeratum illius ſponſum & ſacerdotem, contraque matrem omnium Eccleſiarum auſus eſt verbum effutire? Errat, qui exiſtimat eſſe diſcipulum ſupra Magiſtrum, ſeruum ſupra Dominum. Et; *Dic* age, quis te ita ſeducit, ut Oecumenicum Pontificem conuiſys, & ſcommatis laceſſeres, ſanctamque Eccleſiam Romanam maledictis lacerares, cui oportet, ut ſumma te cum veneratione ſubijcias? An non intelligis, hanc omnibus Eccleſijs præeſſe? *Quis* te Pontificum iudicem conſtituit? quorum ſacris inſtitutis edoctus es, a quibus ad Deum pro te preces effunduntur. Et; *Quomodo* iudicas eos, qui vni Dei iudicio ſunt ſubiecti? *Qui* ſoli poſeſſatem acceperunt ligandi atque ſoluendi. Et; *An* ignoras, quid in prima Synodo Nicana, præſidente ibi ſancto Constantino beatus Silueſter Papa de non iudicando ſupremo Throno pronunciauit? Quod ſi in inuſuſioribus quoque nullam ſibi facultatem de iure vindicat Imperator, quid de maioribus exiſtimandum eſt? Callem, quem terimus, non deſero. Exanimato Baſilio ſuccedit in paternas opes Leo Filius, & religionis zelo fretus, auctoſitatem a Baſilio Photium dimittit, conaturque in locum illius Stephanum fratrem Baſilij filium ſubrogare: conatus incidebat Photij ordinatio, qua ille ad Diaconatum euectus decreto Pontificum Diaconatu procidebant. Cogit Synodum vt arbitrio eius defectus ſuppleretur;

Ἐν ᾧ ᾠκλήſης δι' μάλλον περιφρονῶ τῶν ὑμετέραν δόξαβαν, ἵνα ſωμείληται τῶν ἀδελφῶν μῶν, καὶ γένῃ) μία πόιμνη. ἐὰν δὲ ἀνὸς τῶν Ρώμαζων τῶν δεσμῶν (αὐτὴν Φωτίον, εἰ θέλετε ſωμείθαι τῶν ἀδελφῶν μῶν) εἴτε τὸ χειροτονηθῆναι διάκονον ὑπὸ Φωτίου, εὐτε γὰρ ἡμεῖς καὶ ἀπεπέλωμεν, ὁμῶς ᾠκλήσῃς εἰς τῶν Ρώμαζων περι τὸν Πάπαν, καὶ οἰκονομήſης τῶν λύσειν τῶν δεσμῶν τῶν ὑπὸ Φωτίου χειροτονηθῆντων. ἔγραψεν οὖν εἰς τὸν βασιλεῦς περι τὸν Πάπαν, καὶ οἱ περι τὸν Μάπαν τὸν Μητροπολίτην Νεοκμοκαρείας πρῶς.

Quin potius veſtram pietatem oro obſecroque, ut cum

fra-

fratre meo sentiatis, vnumque ouile fiat. Quod si absque Romana Ecclesie auctoritate, quae Photium anathemate damnauit, cum fratre meo, ut qui a Photio Diaconus sit consecratus, communicare recusatis, agite, Romam, scribamus, libellumque supplicem ad Papam mittamus, et anathematis censura, absoluat eos, qui a Photio sunt initiati. Scripsit igitur Imperator ad Papam, vnaque Mapa Neocasarea Metropolitae cum socijs. Mirum est, quod Imperator, totque alij efficere non possunt, & plena Synodus, vnus Pontifex, si modo illi complacitum est, ad effectum adducet. Procumbendum igitur, post exemplum illud tuum Photianum, ad pedes illius est suppliciter, & maiorem in modum ab eo petendum est solo. Sed haec Pontificis Romani sunt contendentes, decertantis, & sibi nimium contra ius, & æquum, arrogantis, & quæ sua non erant, vsurpantis. Sed scribit ad Basilium, in cuius vnus potestate & moderatione omnia vertebantur, ad quem vniuersa deferebantur: si mendacio fallere non vis, omnia, sed politica & ciuilia: eorum si quidem est, ut ait Stephanus Papa, a Deo tradita rerum temporalium cura & principatus. Id si aliter se habebat, nonne ore impudente, atque inuerecundo Pontifex Basilio quod non erat obiecisset, sibi que quod suum non erat vsurpasset? Eratque ne Basilius ita rerum inscius atque inexpertus, ut ab alijs sua iniuste præsumpta proderet, & rem adeo iniquam & sibi noxiam, tacitam præterisset. Sed nolo modo ex silentio ipsius arguati. Loquatur ille, ut opus commendet artificem ex sua Allocutione in fine octauæ Synodi

λαϊκῶν δὲ οὐδὲ ἴποτε κατ' ἐδέξατο ἔρῳσιν ὄξῃνας λέγων ὡς ἡ Ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεσῶν λόγον εἰακινῶν, ἢ αἰθῖσα αὐτὸ ὀλοκλήρω Ἐκκλησία, ἢ οἰκονομικῆ Σουλῶσ. τὴν αὐτὴν ἀνιχνύσαν τε καὶ ζῆτειν Πατριαρχῶν ἑρέων ὄξῃ, καὶ ἱερέων, καὶ διδασκάλων, εἰς τὸ λυγνῆ τε καὶ δεσμοῦν δὲ δὲ ὁκ Θεῶ. ὁ γὰρ λαϊκὸς καὶ πάσης ὄξῃν ἀλαβείας καὶ σοφίας μετὸς, ἀλλὰ λαϊκὸς, καὶ ὡς βατ. γ. ἢ ποικιλῶ. ἑδὲ

ἀρχιερός καὶ πᾶσι ἐπιδείκνυται δάβειαν, ἀλλὰ ποιμαίνῃς,
 εἰς αὐτὸν ἀρχιερεῖσι τῆς γῆς, καὶ ἐξ ἑξῆς κατὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν ποιμαίνον-
 τῶν οὐρανῶν. Hæc summam ex Græcis Basilij, ita reddita
 ab Anastasio Bibliothecario in integra Allocutione. *Vobis*
autem laicis, nullo modo licet de Ecclesiasticis causis sermonem mo-
uere, neque penitus resistere integritati. Ecclesia, & vniuersali Syno-
do aduersari. Hoc enim inuestigare, & querere, Patriarcharum,
Pontificum, & sacerdotum est, qui regiminis officij sortiti sunt, qui
sanctificandi, qui ligandi, & soluendi potestatem habent: qui Ec-
clesiasticas, & coelestes adepti sunt. clauis: non nostrum, qui pa-
sci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solui ege-
mus. Quantacunque enim religionis, & sapientie laicus existat,
vel etiam si vniuersa virtute interius polleat, donec laicus est,ouis:
vocari non desinet, rursusque Episcopus sit irreueren-
tia, & irreligiositate plenus & nudus omni virtute, donec Anti-
stes est, & veritatis verbum recte predicauerit, pastoris mentio-
nis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in
ordine ouium constitutis, pastores verborum subtilitate discutiendi,
& ea, quæ super nos sunt, querendi & ambiendi? Oportet nos
cum timore, & fide sincerâ hos adire, & a facie eorum vereri: cum
sint ministri Domini omnipotentis, & huiusmodi formam
possideant: & nihil amplius, quam ea, quæ sunt nostri ordinis, re-
quirere. Nunc autem videmus adeo multos malitia in insaniam
accendi, ut obliuiscentes proprii ordinis, & quod pedes sint mini-
me cogitantes, legem ponere velint oculis, non ut natura se habet,
sed ut ipsi cupiunt, & singuli ad accusandum quidem maiores exi-
stunt semper promptissimi, ad corrigendum autem quidquam eorum,
in quibus accusantur, & criminantur, pigerrimi. Sed moneo &
exhortor omnes, qui tales sunt, ut maledictum & alternum odium
auertentes, & iudicare iudices desinentes astendant sibi, & secundum
diuinam voluntatē conuersari contendant: Nam non quiescit super-
num iudicium, sed contra diffidentes diuinus furor stillabit, & ultio-
nem iustam opere cunctis ostendet. Adhuc minutiora consi-
derentur. Patriarcha cerularius suis rebus contentus non
 est;

est, patriarchalibus in signibus non conquiescit, maiora expetit, & splendidioribus pigmentis suam appetit dignitatem condecorare, de communibus contritisque calceis indignatus, Phœniceos contendit, quos in tanta excelssitate, quam sibi videbatur ex subiectione Romani Pontificis exemisse, cū impetrare non posset, supplex exorat Romanum, ut sibi eos deportandi facultatem concederet, idque licet valeret rogando, non obtinet. Indefit contumax, & præsumit, nec assequitur. Hinc illa minæ. Hinc lacrymæ, & in integerrimam Romanam Ecclesiam calumniæ, & maledicta a Cerulario coniecta. Non in simulo falsum facinus Cerulario. Dabo testes. Georgius Metochita Oratione Historica prima.

Συνεπάτε) τῆ ἕβης διαφροσύνης πτωικαῦτα τὸν Πατριαρχεικὸν
 θρόνον κατέχων Μιχαὴλ, ὁ ἐπίκλησ ὁ Κηρυκταίος, πύλαι μὲν
 ὠδίνων ὁ δὲ τῆ Πάπας διαφραγῶσαι, ὡς τὸ πρῶτον ἰδεύζοντος
 κληροῦσαι, μὴ ὠδισχωρῆ μὲν ὁ τῆς καθόσον ὑφίεθ. συνήθους
 καὶ ἐνάσει τῆ πρὸς αὐτ, καὶ τὸ ὅπου οὐ ἀνακρίσεθ ἐν δεινῶ τι-
 θεῖ μὲν ὁ, καὶ ἔ φορητὸν. ἐπὶ λόγος καὶ λόγος ματαίος ἐν φαν-
 τασία γενέθ τῆ κατ' ἐκῆνον ἑλλαμφρωῦθ τῶς ἐρυθροβαφείσιν
 ἀπὶ χθῆ, ὅτε δὲ πῶ ὠδῖνα λύσας, καὶ κυφορήσας ὁ συλληφθῆν
 τῆ κερῶμονονεχὶ ἐπὶ σῶστ ὁ εἰς φῶς τῆ ὠδῖνω μὲν παρεσ φορή-
 σως, λῶκα ἢ καὶ τῆ Πάπας Βασίλειος ἀγανάκτισι ἐνθῆν κερφοβαφεί-
 σα κατὰ φέρῃ) ῥύμη πολλῇ τῆ ἐνωτικῆς ἀλληλεχίας ἐκατέσθον ἐκ-
 κλησιῶν, καὶ κῆτινων συμπτωμάτων κοσμικῶ ἕξον ἄς ἀρχάς λαβῶ-
 σα τῆ ἀγτίων τῆ ἐκκλησιασικῆ τέλειον δῆσῃ, καὶ εἰς τέλειον συν-
 ἡαίνῃ δέξουσιν. Opus ante alios studiose aggreditur, qui tunc

Patriarchalem thronum regebat Michaël, cognomento Cerularius, iampridem sese a Papa determinare inhians, ut primatum sibi soli vindicaret, quod illi non concedebatur, dum illi esset cum Pontifice Romano arctissima consuetudo, & mutua benevolentia: & quocumque modo ab eo in iudiciū vocari agre ferens & plane intoleranter. Quando ille rationibus sed inanibus imaginatione conceperat aque atque Pontifex phœniceis calceis exornari, tum dolore dire-

plus

ptus, & quod mente comprehenderat sustinens, usq; dum tempus in-
 staret opportunum illius, quod conceperat, in lucem procreationis,
 cum & regia indignatio immenso adauctu grandescens impetu ma-
 gno in utriusq; Ecclesiæ unionem & mutuam coherentiam deferretur,
 & ex quibusdam euentibus magis secularibus occasionem na-
 eta res Ecclesiasticas penitus exterminauit, & ad unam omnibus
 perniciem attulit. Et Auctor Dialogi de Processione
 Spiritus Sancti sub Maximi Margunij nomine edito;
 Ἀλλὰ ἡμῶς τὸν Κηρυλάειον Μιχαὴλ ὕστερον ἐν τῷ ὅππῃ τὸ βασιλείας
 τῆς Μονομάχου παρὰ τὸν Πάπαν τὴν ἀνατολῆς τῆς διπτύ-
 χων, ὅτε τὸ ἱερέως αὐτὸν ἐμβαλεῖν τὰ κοκκοβαρῆ πείδιλα, καὶ
 κωλύειν τὸν τὸν Πάπαν τὴν Ῥώμης, ὡς αὐτὴ μόνος ἔχοντῃ ἔξου-
 σίαν ἐκαλλωπίζετο τέτοις, καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις τῆς Πατριαρχῶν
 ἐξῆναι τὸ ποιῆν. Sed nos Michaëlem Cerularium posteriorem
 sub imperio Monomachi dicimus, Papam ex commemoratione
 Diptychorum delensisse, quod ambiret indui coccineis calceis, & Ro-
 manus Pontifex impediret, cum ille solus haberet facultatem illis
 se exornandi, nec fas esset alijs Patriarchis hoc facere. Licet hoc
 factum a Græco excusetur, quod aliter Christus statuat,
 & ab hisce deterreat. Nihilominus multa ab hominibus
 aliter atque Christus præcepit, effici conspiciamus? & de
 Cerulario procacissimo homine hisce peiora affirmanda
 esse videntur: cum etiam Ioannes Patriarcha Constanti-
 nopolitanus, sub Ioanne Cantacuzeno, ambiens, non
 atramento, sed colore cyaneo nomé suum in Diplomati-
 bus subscribere, quemadmodum tradit Nicephorus Gre-
 goras, nec compos factus, Græcorum imperio, Ecclesiæ-
 que Constantinopolitanæ malam rem, multa (que æru-
 mnas dedit. Hinc obseruandum est ad tempora Cerularij
 Patriarchis Constantinopolitanos, ita se submissè mode-
 rateque erga Romanam Ecclesiam gessisse, vt nec de mu-
 tandis quidem calceorum coloribus, absque Romani
 Pontificis consensu ex se sancirent. Si in minimis tantam
 supremæ potestatis auctoritatem agnoscebant, quid in

mediocribus & maximis acturi fuissent? Laudabilis profecto religio, prudens moderatio, opportuna reuerentia. Iam vero addam & talem postremum, qui indignum factum, Imperatorem nempe sese immiscere rebus Ecclesiasticis, & eas pro arbitrio perfungi, nominat, & plane vituperatione annexa reprehendit. Audi; *Εγὼ δὲ πάντα τὰ τῆς θουμασῆ βασιλείως θουμάζων, ἐν τῆτι καὶ μόνον ἑπαρκῶν ἐκ ἔχω. ἀνάξιον γὰρ τὸ ἀρετῆς, καὶ τὸ σοφίας, καὶ τὸ σωτηριμωδῆς ἐκείνης καρδίας ἡγῶμαι, τὸ δὲ κλέια ὑποβαλῶν τῶ ἐκκλησίαν χριστῆ, καὶ ἔξ ἐκείνης ἕτως, ἢ τὴς ἐξῆς αὐτῶ δὲ α. δὲ χερσῶ. τῆ γὰρ ἀρχιερέων ἡσυχαιῶν καὶ τὸ ἔθος τεία πρεσβυτεῶν, πατρῶτος καὶ τῆς Μιδείας ἐκλήσε) ὁ βασιλεὺς τὸν Εὐφῆς Κύριον Ἰωσήφ, καὶ εἰς Παφίτηχλω προβάλλειται.* Ego huius augustissimi Imperatoris omnia admirans, illud tamen unicum laudibus extollere non queo. Indignum etenim virtutis, & sapientia, & contriti illius cordis existimo, Ecclesiam Christi seruituti mancipasse, sic, ut ipse & omnes illius posteri in sese admiserint. Praesules itaque cum suis suffragiis, ut moris est, tres elegerunt, praesente etiam Mediensis, Imperator Ephesi Praesulem Dominum Iosephum eligit, & Patriarcham renuntiat. Hoc tu factum Imperatoris Episcoporum prodicionem nuncupas, Episcoporum, scilicet, qui partes Imperatoris amplexi, immunitates Ecclesiae eidem prodere satagebant. Bene sese res habet. Tamen hoc testimonium tibi ineluctabile est. Frustra nunc effugia quaesueris. Magnus Ecclesiarcha Sgyropulus inter purpuratos Patres, sacri senatus eximius Patritius, & Concilij Patriarchalis sublimis decus: quem mira sagacissimi ingenij dexteritate, in abditissima mysteria penetrantem Deus ipse designasse videtur, ut ex vniuersis, quotquot Synodum Florentinam adierint, septingentis Patribus, solus eiusdem Historia posterorum secula locupletaret, tam sancto patriae religionis, & veritatis studio, ut ei fidem omnem deesse necessum sit, qui suis integerrimis narrationibus detractum iuerit. Cum nihil sibi grandius in alto pectore insederit, quam simplici rerum gestarum propalata serie, mortales a mendacio-

tūm

rum in uelucris absoluere, & que ipse uideris; qua fecerit, memoria temporum fideliter commendare. Hæc tua sunt de tanto viro. Hic indignum factu existimat, Imperatorem se in res sacras intrmittere. Tu pro ditores vocas, qui Imperatoris partes amplexi, similem illi facultatem concedunt. Nunc expedi fodes, quæ Syropulus de Ioanne sibi iurisdictionem Ecclesiasticam vindicante declamat, verane sunt, an falsa? Si vera sunt. Ergo tu male sanus es, & mendacij profligatissimi reus, qui Caroli Magni Imperatoris abolentis septimam Synodum, uti bene factum admittis, & contraria tuo Sgyropulo deblateras: si falsa; fidem tibi omnem deesse fatendum est, qui integerrimis illius narrationibus detractum is. Elige quod commodum est: neque iuuat, neque prodest. Vtuncque dixeris, semper mendax, & nulla fide es. Et firmum remanet, res Ecclesiasticas fori Ecclesiastici esse, non secularis. Et si Carolus abrogauit Synodum, eorum saltauit, & ab officio Imperatoris decessit, & deinceps tu ex culmo spicam collige; illa abrogatio nulla fuit. Et eo etiam renitente, Ecclesiæ tum Orientalis, tum Occidentalis, Synodum ab illo inique abrogatam, & iure quoque optimo amplexatæ, cultum imaginum venerantur, & Imaginum osores, uti execrandos, ac detestabiles a communionem fidelium excludunt. Sed de auctoritate Imperatoris in Concilijs, & creandis Patriarchis, & rebus Ecclesiasticis alias commodius. *Tres octauas Ecclesiæ Orientis, & Occidentis digladiationibus inuicem bacchata abrogarint. De his tribus Synodis Photianis, prima, qua eijcitur Ignatius, intruditur Photius; secunda, qua exploditur Photius, restituitur Ignatius; tertia, qua defuncto Ignatio Photius immittitur, deque earum auctoritate & firmitate supra satis multa diximus, quibus perspicuum fit, delirare Creyghtonum, dum asserit, tres octauas ab Ec-*

clesijs Orientis & Occidentis digladiationibus inuicem
bacchatis abrogatas fuisse .

EXERCITATIO XX.

Annæ Comnenæ de præminetia in Ecclesia ridicula assertio. Patriarchæ Romani Pontificis obedientia se eximere conati sunt: sed nunquam super illum dominium sibi vindicare præsumperunt; & frustra ab Imperatoribus miseris modis afflictati impetrassent. Etiam seculo unico post Photium in Græcia literis & eruditione plerosque inclariuisse. Creyghtonum vel non legere, vel non intelligere lectos Auctores euincitur. Dissidium inter Cerularium & Leonem Pontificem Romanum, & alterutrius ab alterutro excommunicatio contra Creyghtonum veritatis trutina examinata. Photij ineptissimum præconium: Matthæi Hieromonachi per ridicula dicta in Pontificios reselluntur. Nullum Concilium Oecumenicum esse sine approbatione Romani Pontificis. Concilium Barense vere coactum Scriptorum testimonijs probatur.

Pag:38. **G**reci nunquam eo uecordiæ aut improbitatis degenerarunt, ut aliorum loca iniuste usurpata peruerterent, aut sua ab alijs corrumpi paterentur, ad bellum provocati, &c. Non excurram longius. Græci sunt suorum consuetudinum tenacissimi, antiquitatis plusquam dici potest studiosissimi, opinionibus, quas sibi semel animo fixerunt, addictissimi: non tamen ita a mente consilioque deducti sunt, ut sibi in Ecclesiam Romanam præminentiam, licet id, & forsam plus æquo ambirent, vindicandam præsumerent. Hinc ridicula est Annæ Comnenæ assertio, Histor. lib. I. de Romano Pontifice; *Και ταῦτα πρώτῃ ἀρχιερέως, καὶ ταῦτα ἑσπασθημένων τῶν οἰκουμενικῶν ἀπαύσει; γενόμενον, ὡσπερ οὐ καὶ οἱ λατῖνοι λέγουσι τε καὶ οἰόντα ἔστι γὰρ καὶ τῆς τῆς ἀλαζονείας αὐτῶν. μεταπειπλωκότων γὰρ τῆς σκῆπτρου*

πρῶτον ἐκείθεν, ἐξ ἧς εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, καὶ
 διὰ καὶ τὴν συβλήτην, καὶ ἅμα πάσης τῆς Ἐξουσίας, μεταπίπτωκε, καὶ
 τῆς θρόνων ἀρχιερατικῆς Ἐξουσίας, καὶ διδάσκασιν οἱ ἀντικαθεύον βασι-
 λείας Ἐπιτομῆς τῆς θρόνων Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μάλιστα ἡ ἐν
 Χαλκηδόνι Σύνοδος, εἰς ὅσον πρῶτον τὸν Κωνσταντινουπό-
 λεως ἀναβίβαται, ἵνα ἀνατλήσῃ οἰκουμενικὴ διοικήσις ἀπὸ τῆς
 ἑξουσίας τῆς Ἐξουσίας. Atque adeo summus Pontifex, & in orbem
 terrarum uniuersum præsidens fecit. Nam id sibi Latini tribuunt
 & vindicant. Quod proprium eorum arrogantie est. Translatis
 enim de veteri Roma sceptris in nostram hanc urbem, senatu
 quoque, atque ordinibus, indeque huc traductis, Pontificatus quo-
 que primaria dignitas transfusa est. Et ab Imperatoribus, qui hic
 regnarunt throno Constantinopolitano adiudicata est, & præcipue
 a sacra Chalcedonensi Synodo supremo in fastigio Constantinopoli-
 tanam Ecclesiam stare iussit, cui Dioceses omnes, quæ sunt per
 orbem terrarum uniuersum illi subiectas esse statuit. Vocauit ridi-
 culam assertionem. Et vere est. Quis enim non videt
 leuicula assertionis momenta? Translatum est regnum,
 ergo translatus est quoque Pontificatus. Græcorum Im-
 perium translatus est ad Turcas. Ergo translatus est &
 Patriarchatus Constantinopolitanus. Si translatus esset
 Pontificatus, conuenientius dici poterat, translatum
 quoque esse Imperium, cum superius trahat inferius, &
 maior sit imperio Pontificatus. Et quis vnquam so-
 mniauit dignitatē Pontificiam & præminentiam dono
 Imperatorum manasse? Quæ diuina eloquia, quæ pote-
 stas simile quid concessit Imperatoribus? Et si conces-
 sit, quare potius Orientali, quam Occidentali? Et qua-
 re non & Regibus, inter quos nonnullis & opes maio-
 res, & effusior potestas, & rerum idonearum facultas
 promptior affulgent ad sua conferuanda, & ea etiam;
 quæ sunt alterius, occupanda? Sed id habuit decretum Synodi
 Chalcedonensis. Factum bene, quod adhuc Synodus su-
 perest. Non puto Canonem Annam lecturasse, feminam

literis & eruditione instructissimam : si legisset, non afferuisset similia . Ibi enim Constantinopolitanus secundus post Romanum constituitur . Sed secundum esse non significat υποβιβασμόν τῆς τιμῆς, honoris submissionem . Hæc sunt Schismaticorum cõmentaria . Si ante Chalcedonensem Synodum, & post Patriarcha factõ ipso submittebatur Romano, quis de tali potestate ac præminentia priuauit Romanum ? Certe non Chalcedonensis, quæ dicit se, τοῖς ἁγίοις ἀγίων ὁμοῖς ἐπειθαυ, Sanctorum Patrum decreta sequi . Ergo quidquid Patres de Romano sensere, sentit & ipsa . Sed vt intelligi debeat hic Canon quemadmodum & Constantinopolitanus, diximus alibi .

Si dicas, Græcos omnes eorum conatus in id direxisse, vt se a Pontificio dominatu eximerent, sibi que solis viuerent ; non repugnanter concessero . Sed Pontifices suorum iurium conseruatores passi non sunt, vt quæ sua essent, cæteri diriperent . Quare cum Græci non possent, neque viribus neque armis, verbo & lingua tutari sua prospexere, & lacessiti ad pugnam scripto sua defendere, aliena oppugnare conati sunt . Qua enim vi Patriarchæ Constantinopolitani imperio, potestatique, ne dicam seruitio Imperatorum subiecti, quorum arbitrio promouebantur, eiciebantur, & immutabantur, in simile fastigium ascendere contendissent, quibus satis fuisset a persecutionibus eorundem, vel aliorum minimum conquiescere ? Contra vero Romanus iustitiæ suæ innixus, quod alias in Græcia obtinuerat, & absque vlla controuersia ab antiquis temporibus, & ex ipso fidei Christianæ exordio, a Christo sibi delatum possederat, pugnacissime defendens, ictus Patriarcharum quoscumque elusit : & licet alio atque alio turbine dimotus, labascere non nunquam visus sit, non multo post ope diuina succurrentem, e periculo emerisit, & continuata serie ad hæc vsque tempora perdurat, & cum hac mundi machina perennat .

Pag.

Pag. 39. Itaque exacto tantum unico post Photium seculo, eodemque botarum artium supra modum infæcundo, in quo nulla eloquentiæ vestigia, nulla politioris literaturæ apparere. Ait Creyghtonus, necesse est ita esse. Nihil ultra cogitari potest. Quia post Photium nullum nouit ipse, in quo eloquentiæ vestigia, vel politioris literaturæ specimen apparuerint; nullus est, qui insigniter doctus fuerit. Cerebro suo dimittitur omnia. Quid quæris, summa est. Natate non didicit; ergo mare non est. Hoccine seculum, quo vix natæ literæ restinctæ sunt? & tam cito studia Bardæ & aliorum in reducendis literis, & puriore eloquentiâ in pristinum statum euanere? Sic arridet Creyghtono. Et tamen seculum suis scriptionibus, scriptisque varijs illustrarunt Leo sapiens, Constantinus Porphyrogenneta, Constantinus alter Romani frater, Basilus iunior, Nicephorus Phocas Imperatores; Alexius, Nicolaus Mysticus, Ioannes Xiphilinus Patriarchæ; Nicetas David Paphlago, Nicetas Nicænus Sceuophylax, Michael Psellus, Michael Porphyrogenneta, Ioannes Cameniota, Ignatius Diaconus, & inter eos præcellentissimus Simeon Metaphrastes, & alij, quos modo non recolo. Sed horum nulla in Romanam Ecclesiam scripta extant. Hoc vero, & libenter quidem concedo; quod a creato Stephano Patriarcha Leonis fratre ad Cerularium, Græca atque Latina Ecclesia concordiam inter sese, & pacem conciliatam tuerentur. Tu taciturnitatem in ignorantiam, atque infantiam vertis. Iam video te animi affectu ad stolidissima quæque abreptum, & ut vim argumenti effugias, Imperatorum illas, siue Patriarcharum Constitutiones in extremis ponere; sed compescet inscitiam Freherus Præfatione Iuris GræcoRomani Leuincianij, qui te & ingenio & doctrina, mirum quantum superat. *Quod si quis seposito animi affectu res suis momentis æstimare velit, ne ille credo has Byzantinas leges tam Philosophico & vere Platónico stilo,*

lo, & sua foris magis genere, quam illo imperatino scriptas, quæque a iuris ciuilibus sapientissime constitutis fontibus quasi deriuantur, & eiusdem vestigijs insistant, uescis illis nostrorum Longorbardicis, Francicis, Gothicis, Alemanicis, Boioaricis, atque adeo Carolinis longe præferet; quæ præterquam quod uerbis aspera, etiam ipsa longius a summa illa equitate recedunt, &c.

Pag. 39. Mox ut decimum explicuit quinquaginta tres annos supra mille Leo Papa Nonus Vnionis Ecclesiarum cupidus Legatos Constantinopolim amandauit Humbertum, & Fredericum Cardinales, Petrumq; Episcopum Amalfitanum pro Ecclesiastica pace inter Latinos & Græcos concilianda. Quid isti Legati Constantinopoli egerint, fusc alibi diximus, Permotus maxime a duabus Marci Cerularij Patriarchæ Constantinopolitani Epistolis, una ad Tranensem Episcopum data, altera ad Petrum Antiochie Patriarcham, quæ hoc peculiare continebat, ut ait ad annum 1054. num. 4. Spondanus, Ecclesias Antiochie, Alexandria, & Hierosolymorum retinuisse eo tempore communionem Romanæ Ecclesiæ, nomenque Pontificis Maximi ex Diptychis recitasse; quod falsissimum comprobatur, ex Coriolani summa, ut unum summulisti alio submoueam, qui ad uigesimalium nonum Canonem Oecumenicæ quartæ adnotauit, non modo Alexandrinos, sed uniuersam Ægyptum a Dioscoro ad Clementis octauæ tempora, & an: 1594. Apostolicæ sedis communionem nunquam expectiuisse. Si Romanæ Ecclesiæ firmitatem fortioribus argumentis non stabiliunt Latini, aut Constantinopolitanæ leuitatem diluunt, ut loquitur ille, citam turpiter sefellit ridica, ut est in prouerbio. Et hæc quoque læuis omnibus dictas, quid Michaël scripserit Cerularius, quid Antiochenus rescripserit, minime discernens. Quare antequam pronunties, Auctorum scripta consideratè non lectitas, & lectitata uicissim non committis, ut inde ueritatis compos saltem semel per annum aliquid afferre ex usu temporis uidearis? Permotus maxime a duabus Marci Cerularij Epistolis. Non obtundam te eadem re sæpius. Iam supra notaueram, Michaëlem

lem Cerularium Patriarcham, neque enim Marci Ephesij tui memoria, quam corde confixam geris, effluere ex animo tuo potuit, Marcum fecisti. Pag. 39. Altera ad Tranensem Episcopum data, altera ad Petrum Antiochenum, &c. ut ait ad annum 1054. Spondanus. Vbi presto sunt Epistolæ Michaëlis, quid tibi Spondanum aduocas? Habes fontem & limpida, & cœnotos riuulos confectaris? Michaël Cerularius, ut ipsi Schismatici tradunt, post Sergium consanguineum Photij sub Constantino Monomacho, quem tu pro ea, qua es in Græcos Imperatores, & potissimum Ecclesiæ Romanæ coniunctos beneuolentia, gladiatorem & tyrannum facis, Romani Pontificis nomen, quod ex Filio quoque processionem Spiritus assereret, erasit e diptychis. Epiphanius Patriarcha de origine dissidij inter Græcos, & Latinos; *Μῆτ' αὖτ' ἐν τῷ Σέριον τὸν δηλωθέντα Πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ δοτὸ τῆς διατύχων ἐκβαλόντα χειροσφίρα τὸν Πάπαν Ρώμης ἵνα τὸ ἐκ καὶ ἐκ τῆς ἡμῶν ἐκπορεύσασθαι τὸ πανήγιον Πνεῦμα λέγῃ αὐτὸ ἐν τῇ ποιεῖ αὐτὸν δοξαζοῦν τὸ ἅγιον Συμβόλιον, ἵνα ἐνε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ ὁ Κυριλάριος, ὃς καὶ ἀναθεμάτισε τοὺς λατίνους ἀναφανδὸν ὡς ἀρετικῶς.* Post iam dictum Sergium Patriarcham Constantinopolitanum, qui Chrystophorum Papam Romanum a diptychis eiecerat, quod diceret, ex Filio quoque procedere sanctissimum Spiritum, in professione, quam ad ipsum direxerat, sancti symboli, creatus est Patriarcha Constantinopolitanus Michaël Cerularius, qui palam Latinos uti hereticos anathemate perstrinxit. Sed quantum in Chronologia hac delirent Schismatici, satis superque demonstravi in opere meo de consensione vtriusq; Ecclesiæ lib. 2. cap. 8. Sed siue Sergius, siue Cerularius id egerit, parum refert. Hoc certum est, Cerularium pro tutanda hac sua contra Romanos Pontifices causa, inter Romanorum errores processionem Spiritus etiam ex Filio adnexisse, ob quam nomen Romanorum Pontificum e Diphychis a sexta

Synodo erasum fuisse datis literis ad Petrum Antiochenum, & alios Patriarchas calumniarum & mendaciorum plenis significauit. Sed enatum tum inter Ecclesias dissidium, quidquid illud fuerit, non fuisse neque propter additionem, ex Ioannis Vecci Patriarchæ Constantinopolitani secundo Apologetico bene me probasse existimo, cum non dum Reformati contra illa ad hunc diem mutire ausi sint. Sicuti & singulari tractatu in iudicijs Synodi Ephesinæ aduersus Nilum Cabasilam, neutrum damnatum fuisse. Adde, Petrum Antiochenum eadem ipsa Epistola ad Cerularium affirmare, ante quadraginta annos, cum moraretur ipse Constantinopoli, in Patriarchio recitari solitum fuisse e Diptychis, contra atque Cerularius scripserat, a sexta Synodo ablatum fuisse e Diptychis. Inde plane tua fatuitas castiganda est, dum Summulistam Summulista submouere conaris, Coriolano nempe Spondanum. Quasi vero Coriolanus nobis *vsq.* *xxv* *q.*, & sexcentis minimum annis melius tenuerit, quod tempore Cerularij Constantinopoli, & Antiochiæ agebatur, Petro Antiocheno, qui ijs ipsis temporibus vitam ducebat, & cuius testimonium oculatum, & auctoritas maxima apud Catholicos fuit, in hoc potissimum Græcorum negotio. Et de duobus alijs Patriarchis Alexandrino & Hierosolymitano non audet affirmare..

Pag. 39, *Profecti enim Constantinopolim Constantino Monomacho, seu gladiatore, flagitiosissimo tyranno, in partes pellecto, Græcos omnium antiquarum heresum reos accusant, & damnant. Nicetam studiuensem Monachum recantare cogunt, & scripta comburere. Patriarcham molesta Latinorum iurgia vitantem, & ad Latina sacra Ecclesias interdicientem telo Ecclesiastico feriunt. Episcopum Achridanum cum Patriarcha sentientem deponunt, atque ea præstant, quæ nullibi sedium Patriarchalium forse tentassent. Miseram prouectioris ætatis conditionem! O laxea & ada-*

adamantina Græcorum cum Cerulario, & Achrideno sentientium ingenia, quæ post tot annos vindicias sibi secundum libertatem non dederunt, & ne quid sua præminentia & dignitas a Romana Ecclesia imminueretur, impedire potuerunt. Sed, vt vides, etiam Cerularius & Achridenus exemplo Photij didicere, istos Salmoneas plurimi pendere, qui tonitrua excitant ad stragem, non ad crepitum, & fulgur discurrens multa territare animalia, & sæpenumero cadere bidental. Legati Pontificij Cerularium, & Achridenum, cum verbis non emollirentur, nec bonis monitis locum darent, eo modo accipere Constantinopoli, Imperatore, & Senatorij, atq; Ecclesiastici ordinis primatibus, & ciuibus, etiam aduentitij præsentibus, videntibus, nec hiscere audentibus, quo contumaces & refractarij accipi solent. In propria Diocesi Patriarcha Constantinopolitanus, & illius aſſeclæ discussa causa deponuntur, excluduntur a communionem Ecclesiæ, patria pelluntur. Studita Monachus ad comburenda scripta, quæ ille contra Ecclesiæ Romanæ consuetudines euulgauerat; compellitur & deurit. Et tu præminentiam Romani in Constantinopolitanum sub Cerulario, & Constantino Monomacho, quem improba, & maligna interpretatione ob agnitam pontificiam auctoritatem *gladiatorem* nominas, & *flagitiosissimum tyrannum*, conuellere tentas? Vitauit Patriarcha *iurgia*, sic vocas Christiana monita; & ad Latina sacra, Ecclesias interdixit: nec defuere socij criminum, qui se, & Patriarcham defenderent, & tamen nutibus Romanorum & poenis multati etiam nolentes obediunt. Et similia, quæ tu in dubium vertis insulse, in alias sedes Patriarchales alio atque alio tempore tentarunt, & exegerunt, non veterum iniuriarum memores, sed vnionis procurandæ gratia, & pacis, vt Christi præceptum.

adimpleretur; *Pacem meam de vobis . Pacem meam relinquo vobis .* Quod summi iuris auctoritatem signis omne luce clarioribus doces, Pag.40. *In Patriarcham suo throno potentem, spectante Clero, & uniuerso populo, obstupefcente mundo auctoritatem euibrant, & excommunicandi sententiam promulgant Humbertini, sine ullo Græcorum confesso, vel consensu Synodali priuato, vel publico .* Hinc nota, vbi Romanus decernit, non requiri neque nationum, neque Synodalem confesum publicum, vel priuatum. *Humbertini .* Legatos Pontificios, quia inter eos Humbertus primus erat, per contemptum Creyghtonus *Humbertinos* vocat. Quasi in *Humbertinorum* potestate situm esset contra Constantinopolitaneam Patriarcham excommunicationis sententiam promulgare. An nescis potestatem parisi in parem, multo minus in maiorem, nullam esse? Sed promulgarunt auctoritate sibi a Pontifice in minorem concedita. Romanus committit iudicium de Patriarcha Humberto, eiusque Socio Friderico, eodemque momento, quam ille in Patriarcham exercere poterat facultatem impertitur condemnandi & puniendi, si reus actus non resistat. Humbertus causa examinata, & criminis manifesto modo prehensum reum pronunciat, & contumacem excommunicatione configit. Idque exequitur Humbertus. Tu porro decus Pontificij iudicij ad delegatum trahis, & mimico dente male & per iocum Pontificiæ potestati irrides. *Græcos omnium antiquarum hereseon reos accusant & damnant .* Asinum sub freno currere doces. Dum odia & similtates inter Græcos, & Latinos proferere conaris, tuum in Catholicis odium acerrimum ostendis. *Humbertini damnant Cerularium, Achridenum, Constantinum Michaëlis Sacellarium, & omnes sequaces eorum in præfatis erroribus, & præsumptionibus, & tu nonnullorum multam in omnes Græcos, quasi vero omnes Græci ad errores Cerularij accederent, profundis, & eodem*

dem tempore tot infantes atque innoxios, qui vno ore cum Pontificijs consentiebant, & a vero contra mendacium stabant, improbe infamas, atque in crimen vocas. Idque asseruit, in sua Cerularij excommunicatione idemet Humbertus. καὶ γὰρ ὅσοι πρὸς τὰς κίονας τὰ κράτες, καὶ τὰς ἀπὸ τέλει μηδὲν, καὶ τὰς πολίτας σοφῶς χριστιανικώτατος, καὶ ὀρθοδόξοτάτος ἔστιν ἡ πόλις. Nam quod pertinent ad columnas Imperij, virosque ab eodem cobonestatos, & ciues sapientes, maxime omnium Christiana & orthodoxa urbs est. Namque Imperator ipse Constantinopolitanus, reliquique Byzantini proceres, & multitudo, summum tum temporis Pontifici honorem deferebant: vnum si Cerularium, & alios non adeo multos excipias, in crimine socios.

Pag. 40. *Hæc gesta sunt contra Patriarchas Photium & Cerularium pares satis, & Romanorum detestatione, sed meritorum magnitudine impares. Nam æqualem Photio nulla ætas dedit, nulla dabit. Quare non addidisti, pares hæresi, pares contumacia, pares insolentia, pares ambitione, pares artibus: ideoque non mirum, si pares pœnas scelerum persoluerunt? Æqualem Photio nulla ætas dedit, nulla dabit. Non nego, Photium in artibus ciuilibus, & doctrinis humanis fuisse versatissimum, sed vitij etiam fuisse instructissimum vitæ illius continuus astus, & de improviso abortæ procellæ compensant. Æqualem Photio nulla ætas dedit. Valeant igitur quicumque a primordio mundi ad Christi natales vel pietate, vel scientia, vel bonis moribus per orarum volitant, & illustri laude celebrantur, omniumque sermone, Aristoteles, Plato, Demosthenes, Cicero, Liuius, Salustius. Valeant post Christum natum Athanasius, Basiliius, Nazianzenus, Leo Pontifex, Augustinus, Ambrosius. Vnus Photius cunctis enitet. Papæ prodigium! etiam ne sanctitate? Non negabit Creyghtonus*

nus, & propenso animo concedet, vt plus ipse dicat de
 suo Photio, quam Christus de Ioanne Baptista, *Non surrexit maior Ioanne Baptista*. Si vera Christi verba sunt, falsus
 est Creyghtonus, cum aliqua ætas non æqualem, sed
 maiorem Photio dederit: si falsa, iam rem loquitur Creyghtonus. Age sis, dicito Creyghtone, si tuum Photium
 defendere aues; *Non surrexit maior Photio*. Et vtcunque
 sit, mentiatur potius Christus, quam Creyghtonus, vt
 Photius omnibus maior sit. Itane? itane Creyghtone?
Æqualem Photio nulla ætas dedit, nulla dabit. Ergo tuus iste
 Sgyropulus Photio inferior est. Sin minus, æquipara quæ
 supra dixeras de Syropulo, qui indignus erit, qui illi cal-
 ceos detrahat. Et tamen de illo a te audio; Pag. 9. *Et
 quamquam auctoris nostri, nempe Sgyropuli, stilus ad immorta-
 lium oratorum pulchritudinem non asurgit, nemo tamen ab eorum
 temporibus inter omnes Græcos, qui ad posteriora mundi secula lu-
 cubrationes protulere puriore scriptione scripsit, quam noster Sgyro-
 pulus, & si cum Byzantinis confertur Niceta, aut Gregora, qui
 nostrum aliquot æuis anteuenterunt, Deus bone quantum discrimi-
 nis! Isti adeo lutulento lacu resignant circumductis in anfractu-
 sam obscuritatem periodis, & noster tam limpida scaturigine defluit,
 vt Græca eloquentia in ijs primum suffocata mori videretur, in
 nostro ad primæuum decus, maiestatemque reuiuiscere. Noster
 non solum nuper exortos in Græcia Oratores ad certamen prouo-
 cat, sed vetustissimos in omni gente, quotquot Athenis, quotquot
 Romæ floruerunt, & absque amula contentione indubiam palmam
 omnibus præripit. Qui enim in Hyperide, Demosthene, Cicero-
 ne, aut quouis alio prensi Dictatore, præter sententias melliflua
 arte conditas, & verba venuste manantia expectat, se ipsum ludifi-
 cat. Non amas tanquam osurus, sed mentis concita-
 tione extra legem epularis, nec seruas modum in pertur-
 bationibus, ideoque omnia apud te etiam contra fas sum-
 ma sunt. Prudentia est, quandoque natare circa terram.
 Et tu supra dixeras, *consultissimum in omnia secula, & salu-
 bre**

Berrimum manasse illud monitum senis Cui mundū ēn' t' d'āro v. & standum esse prudenti viro intra metas modestie, nec quicquam ad extremitatem protrahendum. Qui altius, quam par est, se euehit, nupes apprehendit confragosas, in quibus nec tuto possit consistere, nec ultra progredi. nec cum securitate retro vestigia referre. Cum altius quam par est, te euehis, caue ne cadas a confragosis istis rupibus quas tuto non tenes. Æqualem Photio nulla ætas dedit, nulla dabit. Nunc Creyghtonus futura prænuntiat: nullam ætatem æqualem Photio daturam. Sed quæ mente prospexerit, dicant sui similes; qui Spiritum sanctum sibi astantem in intestinis intimis tenent. Certe eodem iudice vel Photius Deus est, ad cuius numeros nihil addi potest, vel Dei potentia exinanita, quæ vllō vnquam tempore futuro æqualem Photio dare non poterit, tanto minus eo maiorem. Et est ne stupiditas hæc, an infania? Tanta in Photio eminentia, neque ex scriptis illius, quæ multa extant, neque ex aliorum narratione, neque ex actionibus illius, quibus homo dignoscitur, quæ tamen illum impobissimum, & omnium, quos vnquam sol vidit, scelestissimum euincunt fuisse, præsentiri, aut prævideri potuit. Nec inuitus, vt gratiam Creyghtoni ineam, illi concedam, in fraudibus, in dolis consuendis, in alienis occupandis, in ferendis dissidijs, in lacerandis innoxijs, in pijs hominibus trucidandis, in perfidissimis ad gradus Ecclesiasticos promovendis, ac demum in Ecclesia deturbanda, & iustitia conculcanda illi æqualem nullam ætatem dedisse, nullam daturam. Sed non miror, Creyghtonum ita addici Photio, sibi que Deum illum assumere, & venerari, & præferre reliquis omnibus, cum videam nonnullos eodem pacto Diabolum illiusque assecras colere, & inter Deos collocare. Quanto moderatius de suo Luthero Vvolganus Seuerus scripsit.

Lapiti de gente prior, maiorque Luthero

Ne-

Nemo fuit : sed nec credo futurus erit .

Pag. 40. Verumtamen si illi a commentando calamos inhibuissent, nulla in hunc diem istius Synodi superfuisset memoria . Nam quorsum ? papa Concilium in eum Italia sinum conuocaret aut quid illic Græci peterent, aut quibus aucti mercimonijs ad suos remearêt, nemo literis prodidit . Barenfis Synodi omnia silentio obruuntur præter testimonia Eadmeri, & Malmesburij . Certum est ad memoriam rerum retinendam scriptis opus esse . Ideoque Barenfis Concilij memoria superest; quia commentando Eadmerus, & Malmesburius calamos non inhibuerunt . Indica tu modum certiore, cui duorum testimoniorum fides cassa videtur, Christi verbo constabilita; *In duobus vel tribus testibus fiat omne verbum* . Ni tu prærogatiuam datam a Christo duobus testibus rejicias . Sed ex arena funiculum nectis, si putas, te probasse Synodum illam celebratam non fuisse, quia Synodi illius omnia obruta sunt . Etenim id si sequeretur, quot Synodi coactæ non erunt, quia eorum omnia non sunt præ manibus? Detur, perierint acta, an necessario etiam memoria Synodi venit intercidenda? gladio tuo te iugulas . Eadmeri & Malmesburij commentarijs illius memoria ad nostra tempora perennauit . Proba tu eam celebratam non fuisse, quod tui muneris erat . Coniectura de rogatu Hidelberti Cenomanensium Episcopi ad extorquendum libellum sancti Anselmi de processione Spiritus sancti nihil te iuuat . Et si testis tertius accesserit, credes? Ita, si Christi eloquio fidem adhibes: effectus rem monstrabit . Sit ergo testis tertius Guillelmus Gemeticensis scriptor non multo post dictum Concilium lib. 6. Histor. Normannorum cap. 9. Anselmus Cantuariensis scripsit varios libros, inter eos duodecimus est, qui & ultimus illi Tractatus fuit, de Processione Spiritus sancti . Consultauerat enim Græcos in Barenfi Concilio, negantes Spiritum sanctum a Filio procedere, unde sumpta materia, rogatu Hidelberti

Ge-

*Cenomanorum Episcopi hunc librum composuit. Quid si addam quartum Hidelbertum ipsum id idem asserentem, cuius rogatu de ea controuersia disputationem susceperat Anselmus? Appulsoꝝ relationibus didici, vos in Concilio Barenſi sermonem habuisse de Spiritu sancto, quem calumniosa Græcorum uersutia a Filio minime procedere fabulatur. Quod igitur aduersus hanc illorum dementiam in præfato promulgastis Concilio, succincto tractatu deprecor annotari. Et cum satisfecisset Anselmus, idem Hidelbertus addidit in gratiarum actione inter Epistolas dicti Anselmi lib. 3. Epist. 53. *Beatum sane peccus, quod reuerendus conuentus reuerendum sibi penetrale consecrauit. Neque prætereundus est Anonymus Manuscriptus in Biblioth. Viennensi Societatis Iesu; Interfuit etiam Concilio Barenſi, ubi contra Græcos disputans de processione Spiritus sancti, & eos confutans, de eadem materia librum fecit. Et tu sanior factus Notis in cap. 7. sect. 2. Hac magis Urbanum secundum attingent, qui concilium Barenſe celebrauit anno 1097. in quo noster Anselmus tunc exul Angliæ, ut nos hodie fidei, ac religionis ergo, Græcis multa obstrepentibus de Spiritus sancti processione grauiter restitit, & immortalem ex illo Theatro gloriam reportauit, ut ab ipso Papa Romano alterius orbis Papa diceretur, quemadmodum duo Monachi testatum reliquerunt, Malmesburiensis lib. 1. de gestis Pontificum Anglorum, & Eadmerus Nouorum 2. pag. 49. qui tunc ad scabellum Archiepiscopi decumbebat, cum ille se ad disputandi palastram hortante Urbano Papa accingeret. Testes a se reiectos, ut acta Concilij Barenſis elideret, in Præfatione ad Lectorem, in Notis vsurpat ad illa comprobanda. Et dicemus perpetuam & constantem esse voluntatem Chreyghtoni? Neque qui Barenſe Concilium probant, coniectura id assequuntur ex Libello ab Anselmo scripto rogatu Hildeberti, de processione Spiritus sancti, sed certo tenent, cum definite id exprimat Hildebertus, ut supra uidimus. Et quamuis congregati Concilij Barenſis non habeatur geometrica demonstratio, non**

inficiaberis, non leuem esse coniectionem, quæ ex historia sumi potest. Anonymus non ita recens Auctor scribens de Azymis contra Latinos, Tractatus incipit, εἰ ἐπι
 σωσεις, ὡς Σολομών, Ἰσραηλῆσι, narrat sua ætate missos
 inter alios Basilium Abbatem Ordinis S. Benedicti, &
 Episcopum Barensem, vt de vnione cum Romana Ecclesia
 agerēt, propositis articularis examinādis, quibus ipse respon-
 det: Ἴν' ἐν μὴ κενοὶ συνείσεως, καὶ τῆς θεοσηκείας ἀπολογίης ὀφθαλμοῦ,
 Ρωμαίοις ἀρτίως πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημηκόσιν ὅσα τὰ ἀλαβεράτε πα-
 ρος καὶ ἀδελφῶ βασιλείας τῆς θεοσηκείας τῆς καὶ τῆς ἀγίου ἑκείσε Βιέ-
 δικτον Μοναστηρίων, καὶ ὅσα τῆς Θεοριλεσάτε Ἐπισκόπου Βάρεως
 πορτηνῶν ἡμῖν τινῶν κεδαλαῖων ζήτησιν, τῆς εἰς τὴν Ἐκκλη-
 σιαστικὴν Ἱεραρχίαν τημερίων, φημί δὴ τῆς Ἀζύμων, τῆς τῆς Σαβ-
 βατε νηστίας, τῆς γαμῶν τῆς ἱερίων, καὶ τῆς ἐν τῶν κληρῶ τῆς πανσέπτῃ
 νηστίας τημερίων πρὸς αὐτῶν τηστίας καθικασίω μουσαλωίας, ἔτω
 πρὸς αὐτῶν καὶ τὴν ἀνωθεν χορηγίαν τῆς Πνεύματι τῆς λόγον ποί-
 μεθα. Ne ergo vacui prudentia, & addecente responsione depre-
 hendamur, Romanis modo, qui ad nos peruenerunt, per piissimum
 Patrem & Fratrem Basilium Monasteriorum omnium sacrorum,
 quæ sub regula S. Benedicti militant, nec non Dei amicissimum
 Barensem Episcopum oblata nobis sunt ad inquirendum nonnulla
 Capita, quæ in eorum Ecclesiastico ordine obseruantur, nempe
 Azymorum, ieiunij sabbati, sacerdotum celibatus, & ieiunij
 tempore per quam maxime colendi sacrificij, integri, perfectique
 singulis diebus, dum missam celebrant. Sic ad illos secundum nobis
 concessam gratiam Spiritus sermonem instituiimus. Sed hoc non
 probat Concilium coactum fuisse. Iam dixi. Nihilomi-
 nus, cum Episcopo Barenfi legatio illa ad Græcos
 commissa est, verisimile videtur, scriptum Græcis tra-
 ditum e Concilio Barij coacto vel ante, vel post ad Græcos
 sibi conciliandos missum fuisse. Sed siue dictum Con-
 cilium celebratum sit, siue non, argumentum tuum, il-
 lam Synodum non esse celebratam, quod nulla in hunc
 diem illius supersit memoria, & Papa in eum Italiæ si-
 num

num Concilium conuocauit, qui esset Græcis accommodatissimus, & valde proximus, & accessu facillimus: & quamuis mercimonia, quibus illi aucti fuerint, qui Concilium ponunt, non prodiderint; non ideo tamen sequitur, Concilium non esse celebratum. Namque si hæc ratio valet ad destruendum, quot, non solum Concilium hoc, sed alia quoque reapse facta subuerterentur? Tandemque adde Epistolam Gregorij Pape, quam nobis exhibet Codex. 361. Heidelbergensis; Γρηγόριος Πάπας Ρώμης δ' ἔλεος τῆς δ' ἑλῶν τῆς Θεῆς, τῶν δ' λαβεισάτω ἀδελφῶν ἡμῶν Ἀρχιεπισκόπων Βαρέως χαρητισμόν κ' Ἀποστολικῶν δ' λογίων. Τύς ἀπειθαλμένους ὡς δ' σὺ Γραμμὸς ἀρετῆς ἐσώπιον. ἡμῶν ἐπὶ τῆ ἐρώνη τῆ τύπε τῆ βαπτίσματ' ἀσπασίως τε, κ' προσεκτικῶς ἐσωτίδημεν. ἀλλ' ἐπει ἡ ἀναμονὴ τ' τῆ ἐρωτέρας ἔξεσσεως τῶν ἀκριβῶν ἐξέσκεψιν παρεκτεῖναι δ' ἰδῶσι τῆ ζητήματ' ὅτι, ἀπολύομεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὡς τὰ ἴδια, ἀνεχόμενοι αὐτοὺς ἐν τοῖς ἡθεσιν αὐτῶν. κ' βελόμεθα τῆ τύπε ἐν ἀναμεταξὺ μὴ ὡς τινος ἐσοχλαῖδ'.

Gregorius Papa Romanus, seruis seruorum Dei religiosissimo fratri nostro Archiepiscopo Barenfi salutem & Apostolicam benedictionem. Misos à te Græcos nunc recens ad nostri presentiam super dispositione forma Baptismatis animo libenti attentæque audiuimus. Sed cū expectatio perfectioris examinis accuratum questionis spectamen in longiora tempora protraheret, dimissimus eos in pace ad propria, tolerantes eos in proprijs eorum ritibus. Volumusque eosdem interea a nullo molestari.

EXERCITATIO XXI.

Rem & notionem subiectam Transubstantiationis: nomini ante Innocentium in Ecclesia tum Græca, tum Latina fuisse. Significationi verborum, non verbis attendendum esse ex Patribus. Transubstantiationis nomen etiam ante Concilium, licet in sacris eloquijs non reperitur, ad quæ dum effugitur, præcipua fidei Christianæ dogmata tollenda veniunt, quod non probatur nec ab ipsis.

Hæreticis, & præcipue Lutero. Aliud esse Missam, aliud Canonem Missæ. In quibus differat Missa Græcorum a Missa Latinorum.

Pag. 41. **N**ec magis luculenta apparent, quæ ad annum 1215. proximi centenarij referuntur sub Innocentio tertio in Lateranensi quarto, quando panis Eucharisticæ transelementatio primum orsa est in Ecclesiam introduci. Neque hic contentus addis in Notis ad Caput octauum Sectionis Decimæ ex verbis Syropuli narrantis, quare Imperator noluisset inferi in definitionem Concilij, iisdem verbis consecrare Græcos, & Latinos; *Verbatur enim, inquit, ne cum Constantinopolim redisset, perfidiæ præstolaretur, afferere volentibus, Imperatorem euertere ritum Missæ celebrandæ, quam & Magnus Basilius, & diuinus Chrysostomus nobis tradiderunt a Iacobo fratre Domini acceptum. Hic stultissime argutatur Simiolus iste, repente e terra natus Theologus; Ergo diuersus est Canon tam D. Basiliij, quam D. Chrysostomi a Canone Romano, ut nosler hic auctor, & omnes viri cordati sentiunt, diuersum etiam Græcorum sacramentum a Pontificio, vel in dubus ex hoc loco patebit. Primo Græci de Transubstantiatione nunquam cogitarunt, nec per insomnia quidem, operati semper sacramentum in pane vulgari, ac fermentato: nec ipsi Pontificij altius rem intellexerunt, ante Idololatricum ἄζυμον. Hostia sine fermento primitus Transubstantiationem peperit, & illa hostiam stabiliiuit: Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me. Hæc est nuda simplexque veritas, licet Bellarminus in contrarium voluat, vt olim Gigantes Pelion in osam, rationes & argumenta ultra cacumina montium in Luna. Secundo non a verbis Dominicis cuiuscunque cre prolatis vis consecrandi pendet; aliter i a flores ouium possent esse Pastores animarum, sed a sacerdote solo cum oratione supplice & votis pronunciante: sacerdos ministrat, sacerdos consecrat; nullus sacerdos, nullum Sacramentum. Notabilis locus. Eia age, vrge & crescentem tumidis infla ser-*

sermonibus utrè. Quis vel ad clitellas natus, vel pecus stolidū crederet, ita loqui? Sed condonandum Creyghtono; ex more atque ingenio suo, dum semper garrit, semper delirat, & in ea statim præcepta deijcitur, quæ in alijs, si fanus esset, reprehenderet, quæ viro Theologo, ut ut ille falsa persuasione nomen sibi arrogat, nec commemorare quidem inter Bacchum & Venerem fas fuerit. Ni has velimus dicere vafri hominis artes & versutias esse. Quis persuasum haberet, in hoc verborum mare, tantum esse flumen, & senticetum errorum? Ut verum fatear, *λίξων μὲν ποταμὸς, τοὺς δὲ ἐδὲ ἑσφαλὰς μὸς*. Idque Lector ut videas, singula expendantur. *Panis Eucharistici transelementatio sub Innocentio III. primum orsa est in Ecclesiam introduci*. Si Transubstantiationis nomini notionē subiectam intelligeres, ante Innocentij tempora in Ecclesia tum Latina, tum Græca alio atque alio illi respondente nomine fuisse plane comperisses. Non dormio, neque ineptias somnio. Transubstantiatio est, ut Græci, & Pontificij, & alij cordati viri sentiunt, ex vna materia, essentia, siue substantia in aliam transitus, mutatio, conuersio, & quam tu dicis, transelementatio, ex rebus nempe, & elementis, quibus constituitur, in alia diuersi generis trasmutatio, migratio, transformatio. Neque enim attendendum est, quod delecti ad omne facinus homines ad illam euertendam comminiscuntur. Videamus ergo, quid ante Innocentium III. cordati fere omnes de re transubstantiationis, atque significato tradiderunt, neglectis nouatoribus rerum sacrarum inimicis apertis. Petrus de Riga in Aurora.

Verborum virtus agit, ut transumptio fiat,

Panis cum vino fit caro fitque cruor.

Dum Dominus profert hæc verba duo sacra, panis

Fit corpus, vinum sanguis ad illa duo.

Petrus Cluniacensis Epistola contra Petrobrusianos; Vi-
de

de igitur quisquis in sacramento Ecclesie panem in Christi carnem, vinum in eius mutari sanguinem, aut non credis, aut dubitas: quia vel de voluntate eius, vel de potentia, vel de utroque diffidis. Nulla enim alia res te vel ad non credendum, vel ad dubitandum impellit. Aut enim voluit, & non potuit; aut potuit, & non voluit, aut neque voluit, neque potuit. Sed quod voluerit, si Euangelio credis, dubitare non potes. Nam in sui memoriam hoc fieri non praeceperet, si hoc fieri noluisse. Quod vero potuerit, si Prophetæ credis, certum tenebis. Nam si omnia quaecumque voluit, fecit, usique & hoc quia voluit, fecit. Voluit ergo, & potuit, ut panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguinem. Et quia voluit, & potuit, id circo & fecit. Si enim Deus est omnipotens, & Christus est Deus, sequitur quia ad conuertendum panem in corpus suum, & vinum in sanguinem suum omnimode sicut & ad uniuersa potens est. Petrus Lombardus 4. distinct. 11. Post consecrationem ergo non est ibi substantia panis, vel vini, licet species remaneant. Est enim species panis & vini, sicut & sapor, &c. Sacerdotes dicuntur conficere corpus Christi, & sanguinem: quia eorum ministerio substantia panis fit caro, & substantia vini fit sanguis Christi. Hugo Victorinus de Sacramentis part. 8. cap. 7. Videtur species panis, & vini, & substantia panis & vini non creditur, creditur autem substantia corporis & sanguinis Christi, & tamen species non demitur. Et cap. 9. Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia in verum corpus, & verum sanguinem Christi conuertitur, sola specie panis & vini remanente, & substantia in substantiam transeunte, conuersio autem ipsa non secundum unionem, sed secundum transitionem credenda est. Quoniam nequaquam essentia essentia in augmentum accedit, ut per id, quod accedit, unum fiat. Nec sic in pane corpus Christi consecrari dicimus, ut de pane corpus Christi esse accipiat, nec post nouum corpus subito factum est de mutata essentia, sed in ipsum corpus verum mutatam essentiam. Nec ipsam substantiam panis & vini in nihilum redactam, quia desist esse, quod fuit: sed mutatam potius, quia cepit

esse aliud, quod non fuit; & ipsum quod coepit esse, ex eo esse non accepit, quia panis fuit, sed ipsa eius esse accepit, quando desijt esse, quod fuit. Rupertus Tuitiensis de S. Spiritus operibus lib. 3. Panem communem accepit Christus, sed benedicendo longe in aliud transmutauit. Item vini substantiam accepit, &c. Item vini substantiam accepit, sed iidem gratias agendo, vel benedicendo, sic in aliud vertit; ut diceret veritas, quae non mentitur; Hic est sanguis, &c. Zacharias Chrysopolitanus lib. 4. Concordiae Euangelicae. Tria distingui oportet, quae & sancti Doctores asserunt, & Ecclesia firmiter tenet. Vnum est quod panis & vinum per consecrationem vertuntur in verum corpus, & sanguinem Christi. Iuo Carnotensis sermone de conuenientia veteris, & noui Testamenti, Offertur principaliter a ministris panis & vinum in Christi corpus sacerdotali benedictione commutanda. Anselmus Laudensis in cap. 11. prioris ad Corinthios. Sciendum est prolatione verborum illorum, hoc est corpus meum &c. Mysterium consummatur, & panis in corpus Christi conuertitur. Bruno Carthusianus in eandem Epistolam; In his verbis, quibus Christus gratias agit Patri, dicitur substantia panis, & vini apposita in altari transire in veram carnem & verum sanguinem Christi. Hugo Lingonensis Epist. ad Berengarium; Sicut non capis, quomodo verbum caro factum est, sic non potes iterum capere, quomodo panis iste mutetur in carnem, & vinum in sanguinem transformetur, nisi te docuerit omnipotentiae fides. Adelmanus Brixienensis Epistola ad Berengarium; Et qui tanta virtute aquam vertit in vinum, non efficacius poterat, si quid tamen de Deo efficacius dici potest, sonante vocaliter eadem virtute vinum ipsum in sanguinem suum transferre? Fulbertus Carnotensis Epist. ad Adeodatum; Si Deum omnia posse credis, & hoc consequitur ut credas, nec humanis disputationibus discernere curiosus insistes: si creaturas, quas de nihilo potuit creare, has ipsas multo magis valeat in excellentioris naturae dignitatem conuersere, & in sui corporis substantiam transfundere. Paschasius Corbeiensis, de corpore & sanguine Domini cap. 19.

Sub-

Substantia panis & vini in Christi carnem & sanguinem efficaciter interius cominutatur. Ita ut deinceps post consecrationem iam vera Christi caro, & sanguis veraciter credatur. Remigius Antiodorensis ad Psalmum 21. Qui mortalia corpora nostra imperij sui potentia faciet immortalia, panis & vini naturam transferre possibile est. Et ut etiam ad antiquiores recurramus. Ay mo in passionem Christi secundum Marcum, Merito idem panis in carnem Domini mutatur, & idem vinum in sanguinem Domini transfertur, non per figuram, neque per umbram, sed per veritatem. Alcuinus de diuinis officijs cap. 39. Et ille quidem panis, & illud vinum per se irrationabile est, sed orat sacerdos, ut ille rationabiliter tractatus, & ab omnipotente Deo consecratus rationalis fiat, transeundo in corpus Filij eius, &c. Beda in librum Boëtij de Trinitate; Panis fit corpus Christi: transit enim substantia panis in corpus Christi, non forma, sed potius hæ subsistunt in aëre, vel sine substantia. Isidorus Hispalensis lib. 1. Offic. cap. 18. Panis, & vinum sunt visibilia, sanctificata tamen per Spiritum sanctum in Sacramentum diuini corporis transeunt. Eucherius Lugdunensis Homil. 5. de Paschate; Nam inuisibilis sacerdos visibiliter creaturas in substantias corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate conuertit. Nec dubitet quisquam primarias creaturas nutu potentie presentia maiestatis in Dominici corporis transire posse naturam, cum ipsum hominem videat artificio coelestis misericordiae corpus Christi effectum, &c. Hæc Patres, & Doctores Pontificij ante tertium Innocentium sentiebant, quos tu videre debebas, nisi professionem mentiri vis: & tamen tu rerum diuinorum nescius argutaris, a primis Ecclesiae temporibus ad illa tempora, neque nota, neque vulgata fuisse, quæ iam erant communi calculo constabilita. Transumptio fit. Conuersio in sacramentum carnis & sanguinis. Panis in Christi carnem, vinum in eius mutatur sanguinem. Post consecrationem non est ibi substantia panis vel vini, licet species remaneant. Ministerio sacerdotum substantia panis fit caro, & substantia vini sanguis Christi. Per

Ver-

verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia, in verum corpus & verum sanguinem Christi conuertitur, substantia in substantiam transeunte. Panem communem longe in aliud Christus transmutauit; vini substantiam in aliud vertit. Panis, & vinum per consecrationem vertuntur in verum corpus, & sanguinem Christi. Sacerdotali benedictione commutantur. Verbis Christi substantia panis & vini transit in veram carnem, & verum sanguinem Christi. Panis & vinum mutatur, & transformatur in corpus, & sanguinem Christi. Christus sonans vocaliter vinum ipsum in sanguinem suum transfert. In sui corporis substantiam transfundit. In sui corporis & sanguinis naturam transfert. Et tu tantus Theologus audes dicere, panis Eucharistici transelementationem in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio primum orsam esse in Ecclesiam introduci? Nonne vides iam dudum ante eam agnitam, & a Doctoribus fidelibus diulgatam firmitatem in ipsa obtinuisse, vt fere nemo fuerit, qui cum de Eucharistia sermo incidisset, eam scriptis non tradiderit? I tu modo Grammatista, & puerorum in schola formator eam planitius describe, & dilucidius alijs atque alijs verbis, idem tamen notantibus, explica, si potes. Rem tenes, & sententiam habes, & tu de nomine quæstionem moues, & insipidissime argutaris. Quale est hoc argumentum, Panis Eucharistici transelementatio sub Innocentio tertio cæpit introduci. Ergo transelementatio in Ecclesia non fuit? Conclude etiam B. Virgini Deiparæ nomen stabilitum est in Synodo Ephesina, in Nicæna prima consubstantialitas Filij cū Patre, in Constantinopolitana prima Diuinitas spiritus declarata. Ergo consubstantialitas Filij ante Nicænam, diuinitas Spiritus ante Constantinop. & Dei humana generatio ante Ephesinam in Ecclesia non erant, sed tum orsa sunt in Ecclesiam introduci. Aliud est, ni Theologus stramineus es, in Ecclesia esse, & in Ecclesia apud plerosque constare, aliud consensu publico Patrum sententiam comprobari, & rei

decretæ statutæque, cum vetus nomen in promptu non est, peculiare nomen etiam de nouo excogitatum atque compositum apponi, & certa fide tenendum alijs proponere. Ante Lateranense eadem res alijs, atque alijs nominibus euulgabatur, Concilium pensum atque enucleate re considerata, cum aptissime Transubstantiationis nomine exprimi reperisset, decreuit eo nomine explicandam esse, non dogma nouum introducens, sed antiquum nouo nomine, vt id etiam concedam, exprimens; licet tu nomen inuertens Transelementationis nomen imponas, quod licet rei, de qua agitur, accommodatissimum sit, non id tamen est, quod tum orsum, vt tu dicis, sit in Ecclesiam introduci, cum multo antea in re tanta exprimens in vsu fuerit, vt infra videbimus. Quod grauius audiendum est in Richardo Montacutio de vita Iesu Christi, *Nullus veterum de modo vel hiscere voluit ante tertium Innocentium in Laterano presidentem: nemo hoc credere cogebatur: et post Innocentium, nisi illum metuissent in Ecclesia loquentem, illius successores κατὰ κλειδίοντας non credidissent.* Dicebat Epictetus, referente Gellio, φιλόσοφοι αἰδῶ τὸ πρὸς τὴν, μέγχι τὴν λέγῃν. *Philosophi factis procul, verbis tenus.* Quod ego aptius similibus Theologis applicauerim, qui aquam cribro hauriunt.

Sed nomen nouum *Transubstantiationis*, Creyghtonoponica sunt, & sepulchrorum terriculamenta; res ipsa pilæ lusio. Audiunt tonitrua Reformati; vident stragem, & strepitu territantur; vident cadens bidental, & fulgur discurrens, & nemini officiens obseruant. Synodorum, & Doctorum Ecclesiæ constans, & perpetuum fuit decretum, & ad nostra hæc tempora continuatum, cum *dictiones eandem pietatis sententiam innuunt, de dictionibus non esse disputandum.* Dionysius Areopagita; Ἄλορον ἐν σκαμνὸν παύου ἴμι τῇ δὲ ἀνάμει τὴν λόγον προσέχων, ἀλλὰ ταῖς λέξεσι. καὶ τὸ μὴ τῷ θεῷ θείᾳ γαστρί ἐξῆόντων ἴδιον εἶναι. ἀλλὰ τῷ ἡγεῖας ἰλιὰς ταῖς αἰκῶ-

αἰσῶς εἰσδέχονται. ὡπερ ἐκ εἶδόν τὸν τίσινα ἀριθμὸν δεῖ
τὰ δὲ δύο σημαίνει, ἢ τὰ δ' ὄψαμμα δεῖ τῶν ἐξ ὄψεσιν, ἢ
τὴν μηξίδα δεῖ τὴν παξίδα, ἢ ἕτερον τι τῶν πολλοῖς τὰ λόγῳ
μέρεσι ταυτῶ σημαίνοντων. *A ratione alienum, et absurdum est,*
non vim ipsam orationis attendere, sed verba: namque est hoc pro-
prium eorum, qui res diuinas intelligere cupiunt, sed sonos exiles
auscuptantur, eosdemque extrinsecus admittunt. Quasi non liceat
quatuor per bis duo significare, aut directas lineas per rectas
lineas, aut maternam per patriam, aut aliud quodlibet per id,
quod in pluribus orationis partibus aquiuale. Athanasius To-
mo ad Antiochenos; Συμβάλλετε καὶ ἐκαίνοις τοῖς ὀρθῶς
εἰρωδῶσιν τε καὶ φρονῶσι, μηδὲν πλέον ἀλλήλους ἀπακρίβην, μηδὲ
λογομαχεῖν ἐπ' ἕδὴν χρησίμων, μήτε τὰς τοιαύτας λέξεις δε-
μάχεσθαι, ἀλλὰ τῶ φρονήματι τὸ δόσεβείας συμφωνεῖν. οἱ γὰρ μὴ
ἔτιος ἀφροσύνη, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τοῖς τοιαύτοις λογιείοις φιλοφ-
κώλητες, καὶ ὡς τὰ ἐν Νικαίᾳ γραφόντα ζητοῦντες, ἕδὴν ἕτερον
ποιοῦντες εἰσιν, ἢ ποτίζουσιν ἀναξοτικῶς θεολογῶν τὰ πηλοῖον ὡς
φθοροῦντες τῇ εἰρήνῃ, καὶ ἀγαπῶντες τὰ χρίσματα. *Consulte*
illis, qui recte interpretantur, et recte sentiunt, ne ulterior ulla
inter vos adhibeatur disquisitio, neque verborum pugnis studea-
tis ad nullam prorsus utilitatem, sed sensus cogitationesque pietatis
exhibere. Nam qui ita affecti non sunt, sed tantummodo super
istiusmodi uoculis contentiose rixantur, et aliud quippiam prae-
quam quod Nicæ scriptum est, requirunt, hi profecto nihil aliud
agunt, quam quod proximis suis turbidam subuersionem propinant
ut inimici, et discordiarum, schismatumque emulatores. Et i
τὸ μὲν ἀσεβεῖν παντῆς κενώλυται, καὶ οικείοις ὀνόμασι,
καὶ πιδανόις σοφίσμασι ἀειβάλλειν αὐτῶ τὸς ὀπηρεῖ. τὸ δὲ δόσε-
βεῖν ἔσιν παρὰ πᾶσιν ὀμολόγη), καὶ ξενίζέταις λέξεσι τισὶ χρῆ-
σε), ἕως μόνον ὁ λέγων ἀσεβείας ἔχει τὸ φρόνημα, καὶ δὲ αὐτῶν δ
νενήκεν, ἀσεβείας βέλε) σημαίνει. Impietas quidem modis omni-
bus abrogatur, licet eam varijs uerbis, et probabilibus argutio-
lis circumuestire quis tentet. Pietatem autem colere iustum
omnes confitentur etsi, peregrinis quibusdam uocibus utantur:

dummodo dicens piam sententiam teneat, illisque quod in animo habet, pie enunciaret. Gregorius Nazianzenus; Αἰχρὸν μὲν, αἰχρὸν καὶ ἰκανῶς ἄλογον καὶ τὴν ψυχρῶ ἐρρωμένους μικρολογεῖσθαι περὶ τὸν ἦχον, καὶ κερύπτεον τὸν Θεωρεῖον, ὡπερ ἄλλοις βασιλεύοντας. ἀχρὸν δὲ ἡμῖν εἰς ἐκκαλεῖσθαι παθεῖν, καὶ μικρολογίαν καταγινώσκοντας αὐτῆς, μικρολογεῖσθαι περὶ τὰ γράμματα. Turpe est, turpe est, & perabsurdum, dum animo valeamus, longos sermones texere, circa vocis sonum, & occultare thesaurum, quasi alijs eum invidentes: turpius autem est eodem vitio teneri, quod nobis objicimus, atque cum anxiam vestram de minutis rebus contentionem damnamus, literarum tamen minutias anxie urgere: Et; Δότε τὴν δυνάμειν τῆς θεότητος, καὶ δάσομεν ἡμῆς τὴν φωνῆς τὴν συσχωρητικὴν. ὁμολογεῖσθε τὴν φύσιν ἐν ἄλλαις φωναῖς, αἷς ἀδείδως μᾶλλον, καὶ ὡς ἀδυνεῖς ὑμᾶς ἰατρούσομεν. *Vim diuinitatis, ac potentiam nobis date, & nos vicissim diuinitatis vocem vobis concedemus.* Naturam alijs vocibus, quibus plus tribuistis, confiteamini: ac vos ut infirmos curabimus. Et de Magno Basilio; Αὐτοῖς μὲν γὰρ εὐδαιμόνῳ ἢ ζημίῳ ὑπερλαμπόμενον ἴκεσθαι τῆς λέξεως, καὶ φωνῆς ἄλλαις ὅσον διδασκαμένους. εἰ δὲ γὰρ ἐν ῥήμασιν ἡμῖν ἢ τὴν σωτηρίαν μᾶλλον, ἢ πράγματασιν. *Ipsos enim nihil ex eo incommodi ac detrimenti accepturos, si vocabula paululum immutarentur, modo alijs verbis eadem docerentur: neque enim salutem nostram in verbis potius, quam in rebus consistere.* Et orat. de Spiritu sancto; Τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ ἕως διαφοράς ἐν τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς πράγμασι, πῶς ἕτως σὺ λέων δειλῶς τῶν ἱεράμματα, καὶ γῆνη μὲν ἰσθαμῆς σοφίας, καὶ συλλαβῆς ἀκολουθεῖς, ἀφῆς τὰ πράγματα; εἰ δὲ (καὶ) δις πέντε λέγοντος, ἢ τὰ δις ἐπὶ τὰ, τὰ δέκα σωητόν, ἢ τεσσαρακάδεκα ἢ καὶ τῶν λεγομένων, ἢ ἢ καὶ τῶν, ζῶν λογικὸν θνητόν, τὸ αἰθεροπικόν, ἀρα εἰ σοὶ ληρεῖν ἐνομιάζει; καὶ πῶς τὰ σὰ λέγων; εἰ γὰρ τὸ λέγοντος μᾶλλον οἱ λόγοι, ἢ τὰ λέγειν σιωπαστικῶς. ὡπερ οὐδὲ ἐνταῦθα ἐκ αὐτῶν λέξιματα μᾶλλον ἐσοῦσαι, ἢ τὰ νοῦ ἴμενα. ἕτως εἰ δὲ εἴτε ἄλλο τῶν μὴ λεγομένων, ἢ μὴ σαφῶς ἢ τὴν γραφῆς νομιένων, ὀρίστικόν, ἔφυλον γὰρ τὴν ἐκφάντισιν, φοβόμενός σε τὸν συκοφάντην. *Cum ergo in nominibus, & rebus tantum discrimen reperiat, quid causa*

est,

est, cur litera tantopere servias, Iudaicaq; sapientia te ipsum adiun-
 gas, relictisque rebus syllabas conseferis? Quod si te bis quinque
 aut bis septem dicente, decem, aut quatuordecim ex verbis tuis col-
 ligerem, aut ex eo quod animal ratione praeditum & mortale diceret,
 hominem esse concluderem, an tibi nugari viderer? Nequaquam
 profecto, quum tua dicerem. Neque enim haec verba magis sunt eius,
 qui loquitur, quam illius, qui loquendi necessitate affert. Quemadmo-
 dum igitur hic non ea magis que dicuntur, quam que intelliguntur,
 expenderem, etiam modo nec si quid aliud eorum, quae vel nullo mo-
 do, vel certe non satis aperte dicuntur, exscriptum tamen intelli-
 gis, colligique reperirem, adeo in vocabulorum Sycphantam pertime-
 scerem, ut ab enunciatione ipse refugerem. Ioannes Chrysolto-
 mus in cap. 2. prioris ad Corinth. Καὶ πῦ γέγραπται ταῦτα;
 λέγει ἡ γραφή, καὶ ὅτι μὴ εἶδεν τῶν ρημάτων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν
 τῶν φρασμάτων κείμενα ἢ ἐπὶ τῶν ἰσοριῶν. ἢ ὅταν τὸ αὐτὸ μὲν νόημα
 κείμενον ἢ, μὴ ἐπ' αὐτῶν δι' τῶν ρημάτων. At ubi haec scripta sunt?
 Dicitur scriptum esse aliquid, etiam tunc, quando non verbis sed
 rebus ipsis expressum fuerit in historijs: qui quando mens quidem
 est expressa, licet verbis non iisdem. Maximus Homologeta ad
 Pyrrhum Presbyterum; Οὐχ ἀπλῶς γὰρ φωνὰς ἀσήμεως προ-
 φέρομεν, ἀλλ' ἐννοίας ταῖς φωναῖς διασημαίνομεν, δι' ἧς αἰτίας φω-
 ναὶ μὲν πολλακίς ὁμοιωτάς εἶρον τὴν διαφοράς πατήρας,
 ἐννοίας δὲ ἐδαμῶς. ὅτι μὴ ἐν συλλαβαῖς, ἀλλὰ νοημασί τε καὶ
 φράσεσσι τὸ πῶς εἰρησίας ἢ μὲν ὑπάρχον μυστικόν. Neque enim
 voces ni hil significantes simpliciter afferimus, sed sententias vocibus
 exprimimus. Quam ob causam voces saepenumero Deiloquos Patres
 comperi concedentes, sententias nullo modo: quod non in syllabis,
 sed sententijs, & rebus salutis nostrae mysterium existit. Theodo-
 rus Studita in Antirrhethico primo contra Iconomachos;
 Πολλὰ δὲ ἢ, ἀπὸ γέγραπται λέξουσιν αὐταῖς, ἰσοδυναμεῖ δὲ ταῖς γε-
 γραμμένοις τοῖς ἀγίοις πατέρας κειμήσει. καὶ γὰρ ὁμοίσιος ὡν τὰ πα-
 τέρ' ὁ ὕψος, ἐκ ἐν τῇ Θεοσωνδίσῳ γραφῇ, ἀλλὰ πρὸς τῶν πατέρων
 ὑπερον τὴν εἶδον, ὡσπερ καὶ θεός τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, καὶ θεοτόκος
 ἢ κλειτόκος. ἀλλὰ τε ἀλλὰ μακρόν ὅστιν ἀπαριθμεῖν, ὡν μὴ ὁμο-

λογημένων ἔξῃον) ἢ ἀληθινὴ λαζεία ἡμῶν, ὅτι δὲ ὁμολογη-
 θεύτων, ὁπῶς καὶ αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπισημαμένῳ ἀρέσειον ἢ
 ζεῖα ἐκάλεσεν. Multa equidem dictionibus ipsis scripta non
 sunt, & tamen illis, quæ a sanctis Patribus publicata sunt,
 ad amissim respondeint: Etenim consubstantialem esse Patri
 Filium, nullo in loco diuinitus inspiratæ scripturæ scriptum
 reperies, & nihilominus a Patribus palam enunciatum est, quem-
 admodum Deum esse Spiritum sanctum, & Deiparam Domi-
 niparam. Multaque præterea alia, in quibus enumerandis pro-
 lixa nimis oratio opus esset, quæ si negaueris, verum nostrum cul-
 tum eintrabis. Tum vero ea Ecclesia professæ est, cum ad debel-
 landas hæreses de nouo exortas necessitas compulit. Hæc sunt
 documenta Ecclesiæ luminum: hæc monita, vocationum
 differentias negligendas esse, cum sententiæ vnus con-
 sensus, inter Christi fideles intercedit. Quod nec neg-
 gant Schismatici, & inter eos pessimus Gregorius
 Palamas, referuntur in Concilio Florentino sessione 6.
 λέξων ἐμοὶ λόγος ὁλίγος. ἔ γδ' ἐν ῥήμασι μόνον, ἀλλ' ἐν πραγ-
 μασι ἢ δόξασιν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. ὅτι δὲ δομάτων δὲ
 καὶ πραγμάτων παῖμα λόγον. πάντις ὅτι τ' πραγμάτων συμφωνῶ
 πρὸς τὰς λέξεις, ἔ δὲ δόξα. De vocibus partium curò: non
 enim in solis vocibus, sed in rebus consistit pietas iuxta Gregorium
 Theologum. Dogmata, & res mihi curæ sunt: et si quis in re con-
 uenit, contra voces non pugno. Et in concione publica,
 quæ inserta est, in Tomo Synodico pro eodem Pala-
 ma sub Ioanne Cantacuzeno, & Callisto Patriarcha,
 Ἐτερόν ἐστιν ἢ τὸ πρὸ τ' δόξασιν ἀντιλογία, ἢ ἕτερον ἢ τ' πίστεως
 ἡμολογία, καὶ ὅτι μὴ τ' ἀντιλογίας, ἐκ ἀνάγκης ὅτι τὰς λέξεις
 ἀκριβοῦσθαί τ' ἀντιλεῖναι. ὡς καὶ ὁ μέγας ἐπὶ Βασιλειᾷ.
 ὅτι δὲ τ' ἡμολογίας ἀκριβῶς δὲ πάντων ζῆται. καὶ δὲ τὸ πρὸς
 ἑμαυτὲ πρὸς Βασιλειᾷ καὶ Ἀκίνδυνον ἀντιρρητικὸς λόγος συνέ-
 ταξα. καὶ καὶ ὅτι τ' ἁγίων ἐδ' ἐξάμην ὁμολογίας τ' πίστεως, ἵνα
 οἱ ἐντυχαίνοντες τοῖς ἡμετέροις ἐκ τ' ἡμολογίας μὲν, θάσιν τὸν τῆς
 ἀντιλογίας σκοπόν. Aliud est pro pietate responso aduersus illam
 cri-

criminantem . aliud fidei professio . In responsione non est necessaria
votum disquisitio respondenti , ut magnus tradit Basilius ; in fidei
vero responsione accurata circa omnia disquisitio requiritur . Pro-
ptereaq; meis contra Barlaamum , & Acindynum Antirrheticis in-
ferui , quam a sanctis Patribus fidei professionem accepi , ut scripta
legentes ex ipsa fidei professione mea responsionis propositum te-
neant . Et merito ; Οὐ γὰρ ὀνόματα αἰσῆς ἢ ψαλμάτων ἔστι ,
dicebat Dio Chrysoström . orat. ad Nicomedienſes , ἃ δὲ
ἔργα αἰσῆς ἢ ὀνομάτων . Neque enim nomina rebus fidem af-
ferunt , sed res nominibus . Sed nullum in his Transubstanti-
ationis nomen est . Et Bellarminus & alij , cum respon-
dent , afferentibus nomen Transubstantiationis primum
inuentum & excogitatum fuisse in Cōcilio Lateranensi ,
Anno 1215 . sub Innocentio III . licet rem ipsam perspi-
cua omnes veteres vsque ad Concilium Tridentinum
mutationem substantiæ panis in substantiam corporis
Christi transire demonstrare conentur , nullum tamen
auctorem adsciscunt , qui nomen Transubstantiationis
vsurpauerit . Quid hic audio Creyghtone ? rem habes con-
spiciam , atq; indubitata , substantiam transmutari pa-
nis in corpus Christi : & nomen in quæstionem & di-
sceptionem morose vocas ? Non id faciunt neque Græ-
ci neque Pontificij . Foras lumbrice , ne dicam , vbi pastum
coruos . Non erit opus neque Bellarmino neq; alijs , cum
rem , & vim nominis clauo trabali fixissent , in nomine
diutius conquirendo operam perdere . Quid porro tu ,
si ante Concilium natum ostendatur ? cedes ne aciem ?
Ildegardis Epist. de corpore & sanguine Christi ad Mo-
guntinenses ; In eadem virtute altissimi , Dei oblatio panis cum
vino & aqua in carnem & sanguinem Saluatoris , quam de
Maria Virgine assumpsit , a verbo sacerdotis Transubstantiali-
ter , quemadmodum lignum in ardentem carbonem per ardorem
ignis , mutatur . Petrus Blessensis in Anglia Archidiaconus ,
& Cantuariensis Archiepiscopi Cancellarius Epist. 40 .

Ma-

Magna in sacramentis est eminentia, intelligentia, quorum fide potius expedienda est, quam adinventione humana. Et ut gratia exempli videas abyssum profundissimum, & humano sensui imperceptibilem, pane & vino transubstantiatis, virtute verborum cœlestium in corpus & sanguinem Christi, accidentia, quæ ibi prius fuerant, sine subiecto remanent, & apparent. Et sermone 38. Sacerdotes corpus Domini conficiunt, sumunt, sumendum alijs tribuunt. Eorum ministerio panis & vinum in carnem transubstantiatur. Quid hisce respondebis? Multa; nugacia tamen censenda; si non probentur. Permulta alia ob prolixitatem missa facio. Sed scio. Audio, te similia nec vitiosa nuce empturum. Sed quando tu minor bos es, ex tui gregis boue principe addiscere poteris, hæc catholicæ Ecclesiæ consilia vera esse. Ioannes Calvinus lib. 1. cap. 13. §. 3. Si verbum exoticum appellant, quod totidem syllabis compositum in scriptura ostendi non possit, iniquam sane legem nobis imponunt, qua damnatur omnis interpretatio, quæ scripturæ contextui non consarcinatur. Et paucis annexis; Sed quid vetat, quo minus, quæ captui nostro perplexa in scripturis, impeditaque sunt, ea verbis planioribus explicemus, quæ tamen religiose & fideliter ipsius scripturæ veritati seruiant, & parce modestaque, nec citra occasionem vsurpentur? Cuius rei non desunt satis multa exempla. Quid autem ubi Ecclesiam summa necessitate urgeri ad vsurpandas Trinitatis, & Personarum voces comprobatum fuerit, si quis verborum nouitatem tum reprehendat, non ne merito iudicetur, lucem veritatis indigne ferre? Et qui tantum id reprehendat, veritatem planam ac dilucidam reddi. Et mox §. 4. Huiusmodi autem verborum nouitas, si ita appellanda est, tum potissimum vsu venit, dum aduersus calumniatores asserenda est veritas, qui tergiuersando ipsam eludunt. Quod hodie plus satis experimur, quibus plurimum est negotij in expugnandis puræ, sanæque doctrinæ hostibus, adeo obliquo & volubili flexu lubrici istius angues effugiunt, nisi fortiter premantur, & deprehenso urgeantur. Sic veteres varijs prauorum dogmatum certaminibus exagitati, quid

sen-

sentirent conati sunt, exquisita perspicuitate edisserere, ne obliqua subterfugia impijs relinquerent, quibus verborum inuolucra errorum erant latebrae. Et Epistola 350. Quoniam voces ista Trinitatis, & Personarum plurimum Ecclesie Christi commodare intelligimus; ita ut Vere Patris, Filij, & Spiritus sancti distinctio clarius exprimitur, ab his neque adeo non abhorremus, ut libenter eas amplexamur siue ex alijs audienda, siue a nobis usurpanda sint.

Quamuis in his sit vera temeritas atque impudentia, qui cum præsentem suam religionem vniuersam adeo recentem cernant, vtpote nõ ante annum 1534. excusam, minime erubescunt, nouum appellare Transubstantiationis vocabulum, quod expressit Concilium Generale Lateranense, anno 1215: sub Innocentio tertio celebratum. Applicata Creyghtone, Verbum Transubstantiationis, tum potissimum expresse, cum calumniatores aduersus veritatem Eucharistici corporis, & sanguinis Christi realem præsentiam denegabant, & puram sanamq; doctrinam hostes conuellebant, ad similes ludiones compescendos Concilium morem antiquorum secutum, veritatem declarans composuisse. Ni velis dicere hoc, quod modo licet Reformatis, non licuisse Concilio vniuersali, & Romanæ Ecclesie summo capiti, quasi Romana Ecclesia peioris conditionis sit, quam sint ipsi, qui tam abiecte, calumniose, atque inuerecunde de ea loquuntur adeo, ut etiam ab illius hostibus mimico dente carpantur.

At enim *Transubstantiatio in verbo Dei non est*. Multa alia non sunt. Id si admiseris, miseranda ac deploranda rerum Ecclesiasticarum, & traditionum ab ipsis Apostolis emanatarum, dogmatum quoq; integrorum, ita dictante Diabolo, vastatio in Ecclesiam irreperit, hoc ad verbum diuinum effugio. Audi toleranter, & mirare. Duitæ in Polonia Petro Gouicezio duce, *De Spiritu nondum est reuelatum quid sit*. Ergo Spiritus Deus non est. Seruetiani in Transyluania; *Symbola Apostolicum, Nicanum, & Athanasia-*

Ecc

sia-

*sanum non consentiunt per omnia Verbo Dei: Ergo non sunt admittenda, nisi cum hac exceptione, quatenus Verbo Dei consentiunt: ergo non sunt tres personæ diuinitatis: Filius & Spiritus sanctus non sunt personæ, sed altissimi Patris virtutes. Et sic Augustinus, & omnes veteres, qui tres in diuinitate personas profitentur, Sophistæ sunt. Georgius Blandrata, & Franciscus Dauid; *Aliter scriptura loquitur. Ergo Pater, Filius, & Spiritus sanctus non debent dici tres personæ, multoque minus vocandus est Deus trinus & vnus e tribus personis. Henricus Risuwich. Nusquam scriptura testatur, Angelos esse creatos a Deo. Ergo Angeli non sunt creati a Deo. Magdeburgenses; Neque præceptum, neque exemplum extat in sacra scriptura de baptizandis prius exorcizatis, & adiuratis. Ergo exorcismi Energumenorum & Catechumenorum improbandi. De patrinis seu fideiussortibus, qui offerunt infantes siue adultos in Baptisimum, nihil legitur in sacris Scripturis. Ergo ad Baptisimum Patrini, Compatres, susceptores, & fideiussores non adhibeantur. De habitu Monachorum & tonsura nihil habetur in sacris literis. Ergo superstitiosa sunt, nec consentanea obseruationi purioris Ecclesiæ. Ministri Ecclesiæ in Heluetia & Tiguri; Quadragesimale ieiunium nulla habet ex literis Apostolicis testimonia. Ergo licet illud habeat vetustatum, non potest, nec debet imponi fidelibus. Lucas Sternberger; Nihil in scripturis sacris veteris ac noui Testamenti de spiritu diuinitate legitur, nec appellatur Deus, aut Dominus. Ergo Deus non est, & potius vult redire in Cœnobium, quam credere in Spiritum sanctum. Franciscus Dauid; Non extat in scriptura mandatum de inuocando Christo. Ergo Christus nec inuocandus, nec adorandus est, nec fiducia in eo collocanda. Henricus Bullingerus; Apostoli nunquam in scriptis præcipiunt orare, & offerre sacrificia pro defunctis. Ergo orationes, & oblationes pro defunctis improbandæ. Ioannes Riccius; De assumptione B. Mariæ Virginis nullus locus extat in sacra scri-
 ptu-**

ptura. Ergo nullo modo affirmandum est, eam assumptam fuisse cum corpore. Sebastianus Francus; *Templorum, Fæstorum, sacrificiorum, &c. nullus in nouo testamento usus est.* Ergo abolenda sunt. Erasmus Sarcerius; *Sine verbo Dei Scholasticorum figmentum est asserere, Hierarchias & prælaturas Angelorum, quæ in Angelos simpliciter, Archangelos, Thronos, Dominationes, &c.* Ergo asserenda non sunt. Christianus Francus; *Nullum extat in totis Biblijs de diuinitate Spiritus sancti apertum testimonium.* Ergo commentitia fictaque est doctrina, quæ docet illum esse Deum, quam communis totius sacrae scripturae consensus refellit. Ioannes Sommerus Pirnensis; *Nusquam mandatum est a Deo Patre Spiritum sanctum esse Deum.* Ergo neque Deus inocandus, neque adorandus tanquam Deus. Concilium Nicanum præter verbum Dei Ethnica somnia in symbolum inuexit. Ergo nos nõ possumus illius auctoritati stare. Theodorus Beza; *Non dedit Dominus, ut ordine Ecclesia consueso infans baptizaretur.* Ergo infantes baptizandi, si vita excedant ante baptismum, saluantur, & sanctificati sunt. Vldaricus Zuinglius, *Fere omnes quotquot ab Apostolorum tempore de Baptismo scribere instituerunt, ex eorum numero nullum inuenire licet, qui non aqua tribuerit, quod nec illa habet, nec eam habere Apostoli docuerunt.* Ergo externus Baptismus, qui aqua constat, ad peccatorum ablutionem nihil facit. Erasmus Roterodamus; *Secreta Confessio singulorum peccatorum non est iure diuino instituta, vel imperata.* Ergo confessio singulorum peccatorum necessaria non est. Philippus Melanchthon; *Euangelium non consulit, nec præcipit discedere a facultatibus, nisi eripiantur: nec præcipit, nec consulit res in commune conferre.* Ergo facultates suas relinquere propter Christum, & paupertas, quam uouent pio Christo Monachi, mala sunt. *Nusquam extat præceptum diuinum de enumeratione singulorum peccatorum.* Ergo nulla enumeratio delictorum necessaria est. *Sacramenti Ordinis non meminit scriptura.* Ergo sacramentum non est. *Sacramenta, quorum non meminit scriptura, male a*

Pontificijs inter sacramenta referuntur, sicuti est & sacramentum Ordinis. Andreas Carlstadius, *Deus in sacris literis nusquam imperavit, ut sacramenti voce uteremur.* Ergo non licet in rebus diuinis nomina, quæ Deus non iusserit, usurpare. Nicolaus Henningius; *Diaconatus, quem postea finxerunt Pontificij, nullam habet in verbo Dei firmitatem.* Ergo Diaconatus Ordo non est. Martinus Luterus; *Festum Natiuitatis Mariæ nullo scripturæ testimonio nititur.* Ergo omittendum est. *Matrimonium non solum sine vlla scriptura pro Sacramento confertur.* Ergo matrimonium sacramentum est, non diuinitus institutum, sed ab hominibus in Ecclesiam inuectum, ignorantia tam rei, quam verbi ad ductis. *Satisfactionis pro peccatis in tota scriptura nullus est apex.* Ergo hoc vocabulum, satisfactio, tollendum est e medio, & pænæ pro peccatis, & Quadragenæ, & Septenæ & similia. *Quod ad ipsam voti rationē attinet, neque præcipit, neque consulit scriptura, ut quicquam deuoneatur.* Ergo nihil accedit pietati per votum. *Sine verbo Dei Purgatorij excogitatum est.* Ergo Purgatorium exitiale satanæ est commentum, quod Christi Crucem euacuat, quod contumeliam Dei misericordix non ferendam irrogat, quod fidem nostram labefacit, & euertit. Similia alia nugatoria, & ridicula commenta, & hisce obsceniora hic inferere pudet. Leo Imperator Iconomachus; *Adoratio Imaginum non est neque in Euangelijs, neque apud Apostolum clare, & ad verbum.* Ergo licet antiqua esset traditio adorandi Imagines, adorandæ non sunt. Si hæc ratiocinandi Methodus ad probandum vel minimum valeret, & in questum verti posset, eumque vberimum, iam video, Dei Ecclesiam antiquitate sua venerandam, maiestate augustam, auctoritate potentem, dominio locupletem, in potestate turbulenterum hominum, atque insipientium factam, eorumque, qui rectum honestumque putant, quod apud honestissimos atque æquissimos viros minus commode audit, & cuius

cuius pessima fama in vulgus est, & a quibus nihil sit, aut tentatur, quod videre possis sine dolore, imo quibus quo sceleratiores sunt, eo citius Deus suam gratiã infundit, vt ipsi sibi arrogant: conspicio, inquam, capite obtruncato, auribus admutilatis, naribus defecatis, labijs circumcisis, facie deformata, pulchritudinis insignibus deuenustatis, defuscatam næuis, & maculis, delassatam, & tenera beta languidiorem, truncum, & stipitem folijs, ramisque, cortice etiam denudatam languescere, & plane emori, nisi virtute diuina labens, ac prope cadens præfulciretur, atq; subleuaretur, firmitatemque sibi in perpetuum, vt verba Christi sonant, polliceretur, ipsorum etiam aduersariorum, votis ac calculis comprobata. De nouis nominibus in Ecclesiam necessitate urgente introductis supra diximus ex Caluino, nunc ipse Lutherus, qui tantumdem Verbum diuinum crepat & reboat, manum porrigat. Illius verba sunt de Verbo diuino; *Ego ad dicta Patrum, hominum, Angelorum, Demonum pono non antiquum consensum, non multitudinem hominum, sed vnus inæstatis æternum Verbum, Euangelium, quod ipsimet coguntur probare. Hic sto, hic sedeo, hic maneo, hic glorior, hic triumpho, hic insulto Papistis, Thomistis, Henricistis, & omnibus portis inferi, nedum dictis hominum, quantumlibet sanctorum, aut consuetudini fallaci. Dei verbum est super omnia. Diuina maiestas mecum facit, vt nihil curem si mille Augustini, mille Tertulliani, mille Ecclesie Henricianæ contra me starent. Deus errare, & fallere non potest. Augustinus, & Cyprianus sicut omnes alij errare potuerunt, & errarunt. Dogmata mea stabunt, & Papa cadet. Idem; Neque alia doctrina in Ecclesia tradi, aut audiri debet, quam purum Dei verbum, hoc est, sacra scriptura, Doctores vel auditores alij cum sua doctrina, anathema sunt. Et hæc rabie stimulatus & efferus: sed repressa improbitate, & fracto furore, ac petulantia, Epistola de Anabaptismo ad duos Parochos; Quod pueri credant, nullo*

nullo expresso sacra scriptura testimonio, probare possumus, quæ expresse his aut similibus verbis loquatur. Infantes baptizabitis, quia credunt. Si quis huiusmodi sententiam ad literam nos proferre cogeret, credendum nobis erit, & victos esse fatebimur: nusquam enim legimus. Idem aduersus cœlestes Prophetas; Anne mihi liceret Dominum meum Christum nomine aliquo appellare; quod non extat in sacris literis? Quid? quod si eum vocarem coronam cordis mei, cordis mei iubilum, meum rubinum, si non contra conscientiam agerem, ac si oporteret me illum hoc, & non alio nomine vocare? Ubiam vero huiusmodi nomina in sacris literis reperiuntur? Item quod si de Baptismo, aut Cœna Domini sermonem deberemus instituire, quomodo ageremus? Nul- lum in sacris literis nomen est, quod unum omnia sacramenta & signa complectatur. Hic nobis tacendum esset, aut non iocose loquendum. Alioquin hi Prophetae pro Apostatis nos reputarent. Item plures sunt articuli fidei, multa partes doctrinæ Christianæ, multa capita in Biblijs, quid ageremus? Huiusmodi nomina, articuli, partes, capita non habentur in Biblijs. Hic non amplius nobis liceret loqui de articulis fidei, de partibus doctrinæ, de capitibus Bibliæ. Imo quid agerent ipsi cœlestis Propheta? Profecto ipsa capitula nominatim ex Biblijs adducerent. Nonne tales Christi sunt occisores vel proprio iudicio, quod diuinis rebus nomina imponunt, quæ nusquam in sacris Bibliorum scriptis extant?

Addis in Notis ad Caput 8. sectionis decimæ, ex verbis Syropuli narrantis, quare Imperator noluerit, inseri in Definitionem Concilij iisdem verbis consecrare Græcos, & Latinos, vt affueerat Bessario Cardinalis. Verebatur enim Imperator, ne cum Constantinopolim redisset perfidia postularetur, quod eum sacris operandi Canonem, quem Magnus Basilii, & diuinus Chrysostomus nobis legassent, deriuatum ab ipso fratre Domini Iacobo, iam Imperator Latinis proditum, euertisset. Ο δὲ βασιλεὺς εἰδ' ὅπως παρεδ' ἔχει τοῦτο, δεδιὼς μὴ οἷε εἰς τῷ Κωνσταντινῶν ἐπαυθῶν, δῶσαι αἰτίας τοῖς βελαμῆοις λέγει, ὅτι ἀπέβηεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερογίῳ, καὶ ὅ, τι μέγας

Βασιλεὺς, καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος παρέδωκεν ἡμῖν, καὶ τὸ ἀδύφοδὲς ἰακώβου ὄψαλαβόντες. Quidquid sit de Interpretatione: neque enim idem est αὐτῶν, & Latinis prodere. Hinc tu colligis; Ergo diuersus est Canon tam D. Basilij, quam diui Chrysostomi a Canone Romano, ut nosler hic Auctor, & omnes viri cordati sentiunt: diuersum etiam Græcorum sacramentum a Pontificio, vel in duobus ex hoc loco patet. Primo Græci de Transubstantiatione nunquam cogitarunt, ne per insomnia quidem, operati semper sacramentum in pane vulgari, ac fermentato. Nec ipsi Pontificij altius rem intellexerunt, ante idololatricum ἄζυμον. Hostia sine fermento primitus Transubstantiationem peperit & illa hostiam stabiliuit: mater me genuit, eadem mox gignitur ex me. Hæc est nuda simplexque veritas, licet Bellarminus in contrariam voluat, ut olim Gigantes Pelion in Oßam, rationes & argumenta ultra cacumina montium in Luna. Desendam. hominis inscitiam? Quis crederet, in paucissimis lineis, tot mendorum atque errorum plauftra? Ne mireris Lector. Peculiare hoc genium Creyghtoni est, dimetiri in digitis. Canonem cum integra Missa, quæ ἱεραγία est, confundit. Missa est tota illa orationum series a Prothesi incipiens, & in dimissione populi finiens. Canon tantummodo pars Missæ, & preces anteriores, & posteriores, quibus sacramentum conficitur, τὰ ἅγια τηρεῖται, vsque ad orationem Dominicam. Quare Canon fuerit pars Missæ. Missa & ἱεραγία tota illa sacrificandi actio, quæ præparat munera, sanctificat, & distribuit: ideoque dicitur ἱεραγία, quasi sacrorum factio, καὶ τὸ τὰ ἱερά ἐστὶν, quæ etiam a nonnullis ἱεροθεσικῆν πράγματα nominatur. Et hæc diuidebatur in duas, alteram, quæ dicebatur Catechumenorum, fidelibus & Catechumenis communis, cui interesse poterant vna simul omnes & fideles, & Catechumeni, & in qua Psalmi, & sacræ scripturæ sectiones recitabantur, & preces, & Litanix pro omnibus a sacerdote fundebantur: alteram, in qua pulsi,

Ca-

Gatechumenis solis fidelibus videnda sacra proponebantur. Quorum omnium plane in Missis Iacobi, Basilij, Chrysofotomi, & aliorum, si tibi animus fuerit, vestigia intueri poteris: quemadmodum & in Iustiniani Nouella; 8. Ἐν οἷς Μοναστήριον τε καθιδρύθη, καὶ ἱεραὶ γέρονε λειτουργία, ἰποῖαν εἰωθὸς ὄσιν ἐν ταῖς ἀγιωτάταις ἐκκλησίαις γίνεσθαι τὴν θεῶν ἀναγιγνωσκομένων γραφῶν, ἃ τε ἱεραὶ καὶ ἀρρήτητα μετὰ διδουμένης κοινωσίας, μοναχικῆτε ἐκείσε γέρονον οἰκισίς. In quibus locis Monasterium extructum est, & sacra Missa celebrata, qualis sanctissimis Ecclesijs in usu esse assolet, tum cum recitantur diuina scriptura, tum cū sacra atque ineffabilis communio distribuitur, & Monachorum ibidem habitatio extiterit. Namque Gatechumeni a supplicationibus deuotiori & sacratori ritu peragendis abesse debent. Sed hæc puerilia sunt, & tyronibus relinquenda. Ergo diuersus est Canon tam D. Basilij, quam D. Chrysofotomi, a Canone Romano, ut nos ter hic Autor, & omnes viri cordati sentiunt, Quid hic agis, Creygtone? Tibi sunt omnia tenebræ. Discutitur in Florentino de verbis consecrationis, prorsus necessarijs ad consecrandum. Conueniunt Græci cum Pontificijs, ita vt nulla residua sit dubitatio. Poscunt Pontificij, vt hoc quoque in definitionem Concilij inseratur. Abnuat Imperator, veritus ne redux in Patriam vocaretur in iudicium, quod præuertisset Basilij, & Chrysofotomi Missas traditas a Iacobo fratre Domini. Cum enim supplicationes illæ post verba Christi in Liturgijs Græcorum recitarentur, quæ a Pontificiorum deerant, si in Definitione Concilij res fuisset exposita, omnino declarandum fuisset, vel illas non esse necessarias, vel omnino delendas, vt sic per omnia conformarentur. Imperatori satis fuerat, tam Græcorum, quam Latinorum ritum pro consecratione accommodum esse, cum neuter in offensionem alterius caderet: ideoq; voluntati Pontificiorum obnoxius est. Tu vero colligis ex his, aliam longe esse Basilij, aliam Chryso-

sofomi, aliam Romanam Missam, siue Liturgiam, æque atque si inter diuersæ factionis Reformatos disputatio esset, an Baptismus conferat gratiam, vel aliquid simile, & postquam de eo conuenissent vtriusque iudicia, & ab altera parte peteretur, vt in Syngraham constitutum referretur, & altera pars reuertet, tu statim colligeres, alium esse Baptismum Sacramentarium, alium Luteranorum. Quid enim illud aliud, & aliud fuerit, cum quæstio est de sensu & arbitrato bono vel malo? Et vt tibi morem geram, alia longe sit Basilij, alia Chrysofomi, alia Pontificiorum Missa, siue Liturgia. Non nego. Sed in ijs, quæ cerimonias, consuetudines, & ritus spectant: in ijs vero, quæ ad sacrificium faciunt, consecrant munera, Chreyghtonus ex suo male sano cerebro colligit, cum cordati alij viri oppositum sentiant; *Diuersum etiam Græcorum Sacramentum a Pontificio.* Nunc a mente consilioq; deductus, plane vesanis. Pontificium Sacramentum est, panis, & vinum aqua immixta, verbis consecrationis in verum corpus, & verum sanguinem transubstantiata, & si mauius transelementata, vt reliqua Sacramenta gratiam conferens, conducentque perquam maxime ad remissionem peccatorum, & vitam æternam consequendam. Græcorum non aliud est. Haud in magno pono discrimine, quid antiquiores, quid recentiores cordati isti tui viri, & pro hac eadem re plenis Synodis, & communi consensu Ecclesiæ condemnati senserint. Rem vti modo in more posita est, ex instituto Maiorum tum apud Græcos, tum apud Latinos narro.

EXERCITATIO XXII:

Græcos sub speciebus panis & vini verum esse corpus Christi & verum sanguinem palam & firmissime profiteri, ex eorundem Rituum

Fff

tua-

ualibus libris, sanctorum Patrum, & Doctorum illius Ecclesie, etiam Schismaticorum testimonijs. Transsubstantiationis nomen post institutionem huius Sacramenti, transitum nempe ex substantia in substantiam semper apud Græcos de Sacramento altaris innoleuisse varijs dictionibus Μεταποιῆσις, Μεταβάλλεισις, Μετασπλάγγεισις, Συναλιστικῆσις, Μεταρρύθμιζέσις, Ἀλλοιῶσις, Μετασχιδῆσις, & similibus.

DE Transubstantiatione quid apud Latinos cordati viri senserint, eorum dictis supra peruicimus: ad Græcos oratio conuertenda est, qui vel plane insipient, cum ore profiteantur, quod corde non credunt: vel si sublesti non sunt, non aliud lingua expriment, aliud verfant in mente. Quod si id in vno, vel altero concederemus, certe ad eorum communitatem, si quis id transfundat, næ is homo plusquam insanas haberetur. Græci in suis Liturgijs, quas diebus singulis recitant, & in alijs Officijs, & potissimum dum præparantur, antequam Eucharistiam absument, vti firmum, fixumque sibi confirmant, dum panem illum, & vinum a sacerdote sibi porrectum ore accipiunt absumentum, fatentur se manducare veram carnem Christi, & verum sanguinem bibere. Ergo credunt, panem illum & vinum verum esse corpus. & sanguinem Christi; & esse corpus & sanguinem, cum panis ex se non habeat; sic enim omnis panis, & vinum esset corpus & sanguis Christi, necesse est, vt illi panis & vino peregre accita sint corpus & sanguis, nec ab alio nisi ab illis consecrationis verbis. Ergo verbis illis consecrationis panis, & vinum transubstantiatur, vel transelementatur aduentu Spiritus sancti, in veram carnem, & verum sanguinem, carnem, inquam, quam ipsi, comedere, & sanguinem, quem ipsi bibere fatentur. Non est cur dicas, Liturgias, siue Missas esse cultum impium, idolatria plenum, & recentiorum pulchra reperta, ideo que

que nullius esse momenti, nec multum conferre ad probationem dogmatum. Mihi modo res non est cum Reformatis, cum Græcis negotium est. Annon ex eorum probatissimis scriptis, sententia eorum quamnam sit, expiscanda est? Græci Liturgias suas acceptas referunt Basilio, Chrysofomo, Iacobo, eisque vti veritatis arcibus insident, & post diuina oracula secundas illis partes tribuunt, nec in illis mendacium, aut fucatas præstigias suspicantur inesse, sed summam rerum & dogmatum firmitatem. Ergo quidquid dicunt Græci illis suggerentibus, firmiter tenent, & credunt. Ergo etiam firmiter tenent, & credunt, sub panis, & vini speciebus veram Christi carnis, & sanguinis substantiam contineri. Hoc postmodum tam Græcorum Patrum antiquorum, quam recentiorum Catholicorum, & Schismaticorum testimonijs suffulcitur. Et extra Liturgias in Officio ante communionem edito cum Horologio Græco; Πιστεύω, ἔτι τὸ τοῦ αὐτοῦ ὄσι τὸ ἀρχαῖον σῶμα σου, καὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ ὄσι τὸ τιμιόν ἄμμα σου, sub Chrysofomi nomine. Credo hoc ipsum esse immaculatum tuum corpus, & hoc ipsum esse pretiosum sanguinem iuum. Item Oratione ad Virginem, Εὐχαριστῶ σε, ὅτι ἡγιασθῆς με τὸν ἀνάξιον κοινῶν σενιάδων τῶ ἀρχαῖον σῶματος, καὶ τὸ τιμιόν ἄμματος τῆ ἡσ̄ς σου. Gratias tibi ago, quod me indignum dignum fecisti, ut particeps fierem immaculati corporis, & pretiosi sanguinis filij tui. Ignatius Martyr apud Theodoretum Dialogo 3. Simonianorum, & Saturnianorum hæresim notans scribit ad Smyrnenies, Eucharistias, & oblationes non admittunt, quod non confitentur, Eucharistiam esse carnem Saluatoris, qua pro peccatis nostris passa est, quam Pater sua benignitate suscitauit. Et Epist. ad Romanos. Οὐχ ἡδοναί τρεπῆ φθορᾶς, καὶ ἡδοναῖς τῆ βίης τῆς τῆς. ἄρτον τῆ Θεοῦ θέλω, ἄρτον κεραῖον, ἄρτον ζωῆς, ὁ ὄσι σου τῆ χειρῶν, καὶ τῆ Θεοῦ, τῆ γεννηθῆναι ἐν ὑσέρω ἐκ ἀτέματος Δαυὶδ, καὶ Ἀβραάμ, καὶ πῶμα θέλω τὸ ἄμμα αὐτοῦ. Non gaudeo nutrimento corruptionis, non voluptatibus vitæ huius. Panem

Dei volo, panem caelestem, panem vita, quæ est caro Christi
 filij Dei, qui factus est posterioribus temporibus ex semine David
 & Abrahæ, & potum volo sanguinem illius. Dionysius Alexan-
 drinus Epistola ad Sixtum Romanum Pontificem apud
 Eusebium Histor. Eccles. lib. 7. Εὐχαριστίας ἡ δὲ ἐπακρίσαντα,
 καὶ σωματικὴν δεξιὰ μὲν τὸ ἀμῶν, καὶ ἑραπέζην ὄψασαί τε, καὶ
 χεῖρας εἰς ὑποδοχὴν τῆς ἁγίας τροφῆς προστάναστα, καὶ ταύτῃ
 κατὰ δὲ δεξιὰ μὲν, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα τὸ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταχρόνως καὶ χέρον, ἐκ αἰῶνος ἀρχῆς αἰαστοῦ ἀξίον
 εἶναι τοιμησομι. Eun. enim, qui Eucharistias audiuisset, qui Amen
 una pronunciaisset, qui mente asstitisset, qui manus ad sacrum illud
 alimentum suscipiendum porrexisset, qui illud recepisset, qui longo
 tempore corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi fuisset par-
 ticeps, de integro renouare non audebam. Athanasius Apologia
 secunda aduersus Arianos; Τέτο μόνον ὄσι τῆς καθολικῆς
 ἐκκλησίας προσεσώτων, μόνον ἡ δὲ μὲν ὄσι προπίνειν τὸ αἷμα τῆ
 Χριστοῦ, τῆ δὲ ἄλλων ἐδιδόναι. ἀλλ' ὅσον τὸ μὲν ἰκόν ὁ θλαίων
 ἀσθενῆς, τοσοῦτον ἀσθενέστερος ὁ ἐκβεβίβων τὸ αἷμα τῆ Χριστοῦ ἐκβεβίβει
 ἡ δὲ ὄψασα τὸν ἐκκλησιαστικὸν θισμὸν τέτο ποιῶν. Idemque dum-
 taxat penes eos habetur, qui Ecclesijs præsumt, solum enim ve-
 strum est propinare sanguinem Christi, & præterea nullius. Ca-
 terum ut impius est, qui hunc mysticum calicem frangit; ita mul-
 to magis impius est, qui sanguini Christi contumeliam facit. Con-
 tumeliam autem facit, qui præter Ecclesiasticam constitutionem
 calice illo abutitur. Gregorius Nazianzenus Orat. secun-
 da de Paschate; Ἀλλ' αἰεταχούτως, καὶ ἀνευδοσίας εἰσάγει
 τὸ σῶμα, πῶς τὸ αἷμα, εἰ τὸ ζωῆς ἐπιθυμητικῶς ἔχεις. Quin
 potius sine pudore, ac sine dubitatione corpus ede, sanguinem
 bibe, si modo vita desiderio teneris. Idem in Apologetico;
 Τίς ἐπὶ πῶν καθάπερ αὐθημερόν τες πηλίνες, τὸν τὸ ἀληθείας
 φροσάτῃ, τὸν μὲν Ἀγγέλων σπρόμυον, καὶ μὲν Ἀρχαγγέλων δο-
 ξάσοντα, καὶ ὅτι τὸ αἷω θυσιασῆριον ἀναπέμψοντα, τὰς θυσίας,
 καὶ Χριστῷ σωματεύσοντα, τὸν ἀναπλάσοντα τὸ πλάσμα, καὶ πα-
 ρουσιάζοντα τὴν εἰκόνα, καὶ τῷ αἷω κόσμῳ δημιεργησοντα, καὶ
 τὸ

subit, sed non absolutam: statim enim essentia animæ conglutinatum non deditur: et tantum abest ut dedatur, ut in futura secula una cum iustorum animis inhereat. Nilus Discipulus Ioannis Chrysoctomi, Epist. ad Philippum Scholasticum; Εκ πατύρου κη κόλλης χάρτης κατασκευασθεῖς, χάρτης ψιλὸς καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ὑπογραφῶν δέξεται βασιλείας, δηλον ὡς Σάκρα ὀνομαζέται. ἕτως μοι νόσ κη τῆ θεῖα μυστήρια ποσὸ μὲν τὸ ἐστώξιος τῆ ἱερέως, κη τὸ καθόδος τῆ ἀγίε Πνώματῳ ψιλὸν ἄρτον ὑπόρχην κη οἶνον κοινὸν τῶ ποροσείμνια λέγμεν, κη δὲ τὰς φοβειὰς ἐκείνας ἐπιπλήσεις κη τὰ ἐπιπλοῖτησιν τῶ ζωποῖς, κη ποροσκειπτῶ, κη ἀγαθῆ Πνώματῳ, ἐκετι ψιλὸν ἄρτον, κη κοινὸν οἶνον τῶ ἐπιπλοῖτημῖα τῆ ἀγία ζαποῖζη ποισὸ κοῖμν, κη ὀμολογῶ μὲν εἶ), ἀλλὰ σῶμα κη ἄμα τίμειν, κη ἄχραντον Χριστὸ τῶ Θεῶ τῆ ἀπώτων, καθαρῶζον ἀπο πάντοσ μολυσμῶ τῶσ μετῆγαμβάνοντασ φόβω κη πόθω. Ex papyro et glutine compacta charta, charta simplex dicitur. Vbi autem subscriptionem Imperatoris acceperit, manifestum est, eam Sacram nominari. Sic mihi intellige et divina mysteria, ante enim precationem sacerdotis, et descensum sancti Spiritus merum simplicemque panem, ac vinum vulgare proposita dicimus. Post terribiles autem illas inuocationes, et aduentum viuifici, adorandi, et boni Spiritus, non iam simplicem penem et vulgare vinum oblationes impositas sacra mensæ credimus, et confitemur esse verum corpus et sanguinem pretiosum, atque immaculatum Christi Dei omnium, purgantem ab omni inquinamento communicantes ijs cum timore, et desiderio multo. Nicephorus Patriarcha Constantinopolitanus Refutatione secunda heresis Iconomachorum; Διὸ κη τὸν τὸ εἰκόνοσ λόγον, ὃν αὐτοὶ εἰσηγήσαθε ἐξ ἀνάγκης, ἢ συγκαταθέσατε τὸν λόγον ὀμολογησῆτε δὲ τῶ τῶ μῖαν ὑπόσασιν, ἢ δὲ τῶ ἀποῖγραπτοῖν εἶ) κεχωριστῶ τῶ ζώματῳ, κη ἐσὲν πλέον ἄρτε κοινῶ κη οἶνε ἱερεργῶσῆτε, ἢ μετῆαλήψαστε: ζωτηρίας δὲ ἢ ἀγικατῶσ μετέχων, ἐσὲ ὑποποσῆν ἄξιον. ὁ δὲ ποισὸσ ἐκ δαποπλάνατα, ποισὸσ εἶ) ὅτι σῶμα Χριστὸ ὅσ τὸ ποσὸ τῶσ ἀγίαισ ἱερεργῶσ μῶων, κη ἐσὲ χριστὸ σιωέχων ἀποῖγραμῶων οἶσεν, ἐσὲ ποσὸσ τε ἀγικ.

ἠγιάζεται, καὶ ἀμεινίων καθάρεται, καὶ βασιλείας ἡρῶν ἐπιθ-
 ζουσι δὲ τὴν ἀσθαλὴν τῶν ἐλπίδα κέκτῃ). Propterea secun-
 dum rationem imaginis, quam vos introducitis, necessario aut
 una simul et eibum sacrificari conceditis, propter unam hypothesim,
 aut, quod incircumscriptionum sit, diuisum esse a corpore, nec ultra
 aliud quam panem communem & vinum esse, quod sacrificatis, &
 participatis. Salutis vero, aut sanctificationis participes esse, nec
 vel mente cogitare dignum est. Sed fidelis non decipitur: Nan-
 que credit corpus Christi esse, quod a dignis sanctificatur, & ma-
 nibus tenens circumscriptionum esse nouit, idque dum comederit, san-
 ctitatis compos fit, & a peccatis expurgatur, & regnum coeleste se
 consecuturum per ea certam spem habet. Ioannes Chrysostomus
 Homil. 26. In Matthæum; Πόσοι νῦν λέγουσιν, ἐβελόμην ἀπὲρ
 ἰδεῖν τὴν μορφὴν, τὸν τύπον, τὰ ἱμάτια, τὰ ὑποδημάτια. ἰδὲ ἀπὲρ
 ὄρεαι, ἀπὲρ ἀπὲρ, ἀπὲρ ἐδίαις, Quot modo dicunt; Vellem for-
 mam & speciem eius, vellem calceamenta videre. Ipsum vides,
 ipsum tangis, ipsum comedis. In caput 10. Epistolæ prioris ad
 Corinthios. Το ποτήριον τὸ βλογίας, ὃ βλογοῦμεν, ἐκὶ κοινωνία
 τῶ ἀμαρτῶν τῶ Χριστοῦ ἔστιν; Calicem benedictionis, cui benedici-
 mus; nonne communicatio corporis Christi est? Et infra; Ὁ γὰρ
 λέγει τὸ ἔστιν. ὅτι τὸ ἐν ποτηρίῳ ἐν, ἐκείνο ἔστι τὸ ἄπο τὸ
 πλῶμα ρεύσαν, καὶ ἐκείνο μὴ ἐχομεν. Hoc est autem quod di-
 cit: id quod est in calice, est id quod fluxit e latere, & illius sumus
 participes. Et homil. 3. ad Ephethios; Περὶ σώματος ἡμῶν
 ἡ λόγος, καὶ τέτα ἐδὲν ἐκείνο διαφεροντος, ἐδὲ διεσῶτ. ὅσοι με-
 τέχομεν τῶ σώματος, ὅσοι τὰ αἵματος ποτηρὸ ὄμεθα, ἐνοῦτε, ὅτι
 ἐκείνο τῶ ἄνω καθήμεν. ἢ περὶ σκωμμένε παρὲρ Ἀγγέλων, τέτα
 ποτηρὸ ὄμεθα. &c. De corpore a nobis agitur, & hoc, quod ab
 eo nihil differt, nec distat. Quicumque corporis sumus partici-
 pes, quicumque gustamus sanguinem, cogitemus, quod illius san-
 guinem gustamus, qui supra sedet, qui adoratur ab Angelis. &c.
 Idem fermone de Incredulitate Thomæ; Μακρίε οἱ ἡμῶς
 οἱ καθ' ἑκάστω πανήγυριν ὀφῶντες ἀλλήν, καὶ περὶ τῶν τοῖς
 ἀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς σῆμασι κατὰ σαζόμο οἱ καὶ τοῖς εὐδῶσιν
 ἐδίαιτες, καὶ μὴ κατὰ μαρτυροῦντες, ἐδίαιτες, ἀλλ' ἄμο, ἡμῶν ἀμαρτῶν
 ὃ κα-

ὁ καὶ θήκε. **Θ** ἐν δεξιᾷ τῆ πατρὸς ἐν ταῖς δεξιᾷς δόξου. **Θ** ἔν
 ἀμφοτέρωθεν. *Beati vos, qui singulis celebritatibus videtis eum,*
 & admonetis ad oculos, & ore exosculamini, & dentibus com-
 meditis, & non consumitis, quod comeditis. Sed ὁ tremen-
 da mysteria, qui sedet in dextera Patris, is reperitur in manibus
 peccatorum. *Homil. 11. ad populum Antiochenum.* ;
 Εἰ γὰρ πορφυρίδα τις βασιλικῶν, ἐκ αὐτῶν ἀνάξει τὸ χεροὶ δεξιάς
 μεμιασμένως, πῶς σῶμα θεωοεικὸν δεξιόμια ἀκαθάρτων γενο-
 μένη γλώττης; ὁ μὲν γὰρ ἕρκος τῆς ψυχῆς. ἢ δὲ θυσία τῆς διασότης.
*Si nemo panque purpuram regalem manibus accipere inquinatis
 auderet, quomodo dominicum corpus lingua polluta susci-
 piemus? Iuramentum enim maligni, sacrificium vero Domini.*
*Theodorus Antidorum Episcopus in Expositione Mis-
 sæ.* Καὶ τοιγε εἰδὲ σῶμα καλοῖτο αὐτῷ πᾶσι, τὸ μόνον κεφαλῶν ἔχον,
 ποδῶν δὲ καὶ χειρῶν καὶ ἑνὶ ἄλλων μῦθων ἀπιστηνόμενον. ὅτι δὲ σῶ-
 μα τέλειον τῷ θύομνον, ἀκυσον αὐτῷ τῆς χειρῶν λέγοντ. **Θ**, λα-
 βῆτε, φάγετε, τῆς τῷ ὅτι τὸ σῶμά μου. *Licet neque corpus unquam
 appellaretur, solo capite conspicuum, pedibus vero, & manibus, &
 reliquis membris truncum. Corpus vero, quod sacrificatur, perfe-
 ctum esse discito ex ipso Christo dicente. Accipite, manducate, hoc
 est corpus meum.* Et infra; Καὶ ὁ θεὸς ὁ μεμιασμένως τῆς θεῖας τηγῆται
 σῶματ. **Θ**, ἀλλὰ καὶ μερίζεται ἀμέρις. **Θ** διαμένει καὶ ἀτμῆτος
 ὑφ' ἐνὶ ἐκάστῳ μὲν τεμνομένων. ὁ αὐτὸς ὅλος θεοεικὸς π. **Θ**
 μερίζομεν ὅτι καὶ ὀμοεικόμενος. εἰ γὰρ καὶ φθορᾷ ὑπέστη καὶ θανάτῳ,
 ἀλλ' ἢ ἰσχυρῶς αὐτῷ ἐν τῷ ἄδην, ἐκ οἰδὲ διαφθορᾶν. ἢ δὲ ὑψώσις
 τῆς τιμῆς σαματος εἰκονίζεταί τῷ ὅτι σαυρῶν ὑψώσιν. Et statim
 diuini corporis diuisio fit. Et licet diuidatur, indiuisus remanet &
 infraclus, in unaquaque diuisiōum parte ipse totus Deus & homo
 diuisus reperitur. *Licet enim corruptionem subierit & mortem,*
*caro tamen ipsius in Inferno nullam corruptionem passa est. Ele-
 uatio vero diuini corporis illius exaltationem in Cruce representat.*
Theodoretus Dialogo secundo. Εἰ. μὴ δέγε τὸν ἀγιασμόν
 πῶς ταῦτα προλαγορῶν; Ὁ ρηθῶδ. Σωμα Χριστοῦ καὶ αἷμα Χριστοῦ.
 Εἰ. καὶ πῶς ὁσὶς γεζῶμα. **Θ** Χριστοῦ μεταλαμβάναν, καὶ αἷματ. **Θ**;
 Ὁ ρηθῶδ. ἔτω πῶς ὁσὶς. *Eran. Post sanctificationem autem quomo-
 do*

do ea appellas? *Orthod. Corpus Christi, & sanguinem Christi. Etan Et credis te fieri participem Christi Corporis, & sanguinis? Orthod Isa credo. Proclus Patriarcha Constantinopolitanus de Traditione Missæ; Δια τοιαύτων τοίνυ αἰχῶν τῶ δὴ ποίηται τὸ ἅγιον Πνεύματος προσεδόκων, ὅπως τῇ αὐτῇ θεῖα παρουσίᾳ τὸν προσκείμενον εἰς ἱερουργίαν ἄρτον καὶ οἶνον ὑδάτι μιμνημένον αὐτὸ ἐκείνο τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τῆ σωτῆρος ἡμεῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποφῆνητε, καὶ ἀναδείξῃ, ὅπως ἐκ ἐλαπίου καὶ μέχει τὸ νῦν γίνεται, καὶ μέχει σωτηρίας τὸ αἶμα γενήσεται. Per has igitur preces Spiritus sancti aduentum expectabant, ut eius diuina presentia propositum in sacrificium panem, & vinum aquæ permixtum, ipsum illud corpus, & sanguinem seruatoris nostri Iesu Christi efficiat. Qui quidem religiosus ritus obseruatur ad hoc usque tempus, & ad finem usque seculi florebit. Cyrillus Hierosolimitanus Catech. prima Mystagog. Ὁ ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος ἡ εὐχαριστίας πρὸς τὸ ἅγιον ἐπιπλήσεως τῆς προσκλιθεὶς ξιάδος ἄρτος καὶ οἶνος λιτός. ἐπιπλήσεως δὲ γενομένης ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα Χριστοῦ, ὁ δὲ οἶνος αἷμα Χριστοῦ. Panis, & vinum Eucharistiæ ante sacram inuocationem adorandæ Trinitatis, panis erat, & vinum simplex: peracta vero inuocatione panis quidem fit corpus Christi, vinum autem sanguis Christi. Et Catechesi 3. Mystagog. Ὁ ἄρτος ἡ εὐχαριστίας μὲν τῶ ἐπιπλήσειν τὸ ἅγιον Πνεύματος, ἐκείνῳ ἄρτος λιτός, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ. Panis Eucharistiæ post sancti Spiritus inuocationem non amplius est panis communis, sed est corpus Christi. Petrus Siculus orat. contra Manichæos, siue Paulianos: Ἰδὲ πρὸς τοὺς δυσὶ ξίτον ἡμῖν προσκείμενον κεφάλαιον πρὸς τὸ φρεσίνης καὶ θείας ἡμῶν ἁγίων μυσηρίων μυσήσεως. ὅτι μίση τὸ τὸ κυρίον γενήσεως, καὶ τὸ σωροῦσας αὐτὴ αὐτὴ γέγονεν. ὅτι μὲν γὰρ φανερόν ἐστι τὸ ἅγιον, ὡς καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, τὸ δὲ ὑδάτος, καὶ πνεύματι ἅγιον, ὅ παῖτες χριστιανοὶ βαπτίζονται, καὶ μὴ ἀβλαβήθειαν παρ' αὐτῶν δυνάμενον, ὡς ἀπλυσάτω ἔχον ἐν τῇ θεῖα ἱερατικῇ τῶ δὴ λωσιν, πᾶσι πρὸς δὴλον. ὅμως καὶ ἐν τούτῳ περὶ τῶν ἀπλυσέρεως ὑπεκλίπτεται οἱ ἀνόσοι λέγοντες, μὴ δεῖν λάτρευσαν τοιαύτως ἐπιπλήσειν, μηδὲ τὸ ἱερατικῆς τῆ τιμῆς σώματος*

καὶ αἵματ' ὅ τ' κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν μετέχειν, αἰτίαν ἐπιτηχνῶς
 μὴ ὑποφύροντες δὲ τὸ τῷ Εὐαγγελικῶν, καὶ Ἀποστολικῶν μαρτυ-
 ρίων ἀπικίλων γνώρισμα, λέγοντες δὲ μόνον, ὅτι συμβολικῶς εἰρη-
 ται ὑπὸ τῆς κυρίῳ τ', λάβετε, φάγετε, καὶ πίετε ἕξ αὐτῶν πάντες,
 τὰ ῥήματα αὐτῶν λέγων. ἐπεὶ ἐκ τῶν ἀληθῶς ἀρετῶν καὶ οἶνος. τὰ
 χα καὶ τὸ τ' τῆς ποτηρῆς σόφισμα βρακαίνοντ' αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ
 πρὸ φωτισμῷ τ' θείας ἐλλαμφθῆναι κοινωνίας. εἰδὲ γὰρ τὸτο θεμι-
 τὸν αὐτοῖς ὑπάραχει, μὴ πρὸ θεῶν βαπτίσματι τηρεθῆσι, καὶ τῆ ἐρ-
 θεοδ' ἕξω πρὸς βεβαιωθεῖσιν. ἢ γὰρ θεία κοινωνία τῷ τελεθρομῶν
 καὶ πιστῶν ἐστὶ μετ' ἀληθῆς. τοῖς δὲ ἀτήξεσι καὶ ἀσφραγίστοις καὶ ἀπί-
 σις πάντων ἀπορροῖτ' ὑπάραχει καὶ ἀμέτοχος, δὲ τὸ ἕξ ἐκ-
 σίς γνώμης τυρλώπην αὐτῶν πρὸ τ' ἀλήθειαν. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα
 φράσεων, ὡς φησι τὸ ἱερὸν λόγιον, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ δὲ τὸτο ἐκ
 ἔρχονται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῶσιν αὐτῶν τὰ ἔργα. ἡμεῖς τοί-
 νυν ἐνὸς καὶ τῆ αὐτῆς Θεῷ ἕξ πιστομῶν τὸ πατιοδωάμων πρὸ-
 σαγμα, ἐν μὲρ τῆ τῆ κόσμου γενέσθ' τῆ ὑπ' αὐτῆς κτιοθέντ', εἰρη-
 κότες, βλασηστάτω ἢ γὰρ βολάντω χεῖρε, πωῖρον ἀέριμα καὶ γένος καὶ
 κατ' ὁμοιοτήτα, καὶ εἰσέτι καὶ καὶ πρὸ θεῶν ὑπέκτα πρὸ ἀίματι
 πρὸ τὰ τὰ φῶς ἀσκληπῶς ἐπισίως ἐκφέρει. ἐν δὲ πρὸ ἱερῶν δειπνῶ
 τοῖς ἀγίοις Ἀποστόλοις ἀρετῶν ἀληθῶς, καὶ οἶνον δόντ' καὶ λείξαντες,
 λάβετε, φάγετε, καὶ πίετε ἕξ αὐτῶν πάντες, τὸτο ἐστὶ τὸ αἷμα με-
 τὸ τ' κοητῆς δὲ ἀθήνης, τὸ ὑπὸ ἡμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυθῶν μόνον εἰς
 ἀφῆσιν ἀμῆρτων. τὸτο ποιῆτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ καὶ καὶ
 εἰσέτι τὸ αὐτὸ δὲ ἀφολάπη) πρὸ σαγμα τῆ τ' θεῶν ὑπηρετῶν ἱε-
 ρουργία τηρεθῶν. ὁρατῶς μὲν τ' ἀρετῶν πρὸς κερμῆς. ἀρατῶς δὲ
 τ' παναγίως ὑποφύροντ' Πνὸματ', καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀμῆρα αἰτί-
 ζοντες. καὶ ἐκ ἀντίτυπα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πανάγιον σῶμα, καὶ τίμιον
 αἷμα τ' κυρίῳ καὶ Θεῷ ἡμῶν ἀποτηνῶντ'. ἕξ ἢ καὶ ἡμεῖς οἱ ἀμῆρτω-
 λοι αἰματὸ μῆτα εἰς ἀφῆσιν ἀμῆρτων μεταλαμβάνοντες. ἀτε δὴ καὶ τὰς
 πρὸ τὸτο ἱερῶν ῥήσας, ὡς δὲ ἀκίντ'αι, ἐν ταῖς ἱερῶν πικταῖς ὑπα-
 τῶν μὲν, πρὸ ἀπλάσῃ, καὶ ἀποικίλω τ' φρασίως αὐτῆν πρὸς ἀξιο-
 πισίαν τ' πρὸς τὸ. ζητήματος ἀρεθῶν. τίς γὰρ ἀξιοπιστότερος
 τ' Θεῷ; τίς δὲ μετ' ἐκῶν ἕτερος πλὴν τῷ ἀποπτῆ αὐτῆ καὶ ὑπη-
 ρετῶν, τῷ Εὐαγγελικῶν λέτω καὶ Ἀποστόλων ὑπάραχει πιστότερος;

ὅπως εἰδῆς. κὶ μῆρτος κὶ ὁ λόγος κὶ ὁ βίος αὐτοῦ, κὶ τὰ θαύματα
 ἀληθεῖα τῶν πᾶσιν ὑπάρχοντα, κὶ ἀνεπίληπτα, κὶ δεικνύμενα δέ-
 λος τῶν ἁλθινῶν αὐτῶν ὑπάρχοντα, κὶ μῆρτος. διὸ κὶ τοῦ αὐτῶν
 λείοντων ἀκῶζω μῶρ. Et iam præter hæc duo tertium a nobis ca-
 put proponatur, de tremenda diuinaque sacrorum mysteriorum ini-
 tiatione, quod media inter Domini natiuitatem, illiusque crucifixio-
 nem extiterit. Hoc etenim notissimum testatumque esse, uti & sacram
 Baptisma ex aqua & Spiritu sancto, quo Christiani omnes ablu-
 mur, & cui ab ipsis macula inferri non poterit, tanquam quod
 apertis verbis in sacris literis manifestum habetur: nihilominus etiam
 in hoc simplicioribus nituntur solum facere, vere impij, dum asse-
 runt, non opus esse simile ministerium exequi, neque sacri alimen-
 ti, pretiosi nempe corporis & sanguinis Domini, & Dei nostri parti-
 cipes fieri, nullam subdole causam afferentes, propter Euangelica,
 & Apostolica testimonia pure & sine inuolucris rem explanantia,
 sed tantum afferentes symbolice dictum a Domino, Accipite, man-
 ducate, & bibite ex eo omnes, verba sua indicante. Quandoqui-
 dem non erat vere panis, & vinum, forte etiam Demonis tergiuer-
 satio fuit, illis inuidens, ne lumine diuinae communionis illu-
 strarentur. Neque enim illis id fas est, nondum diuino Baptismo
 initiatis, & orthodoxa fide constabilitis. Nam diuina communio
 perfectorum, & fidelium est communio, imperfectos vero, & non
 signatos, & infideles modis omnibus arceat, neque illis sui copiam
 facit, quod nulla vi cogente erga veritatem obcecati sunt. Omnis si-
 quidem agens improba, ut sacrum eloquium asserit, odit lucem,
 proptereaque non accedit ad lumen, ne opera illius deprehendan-
 tur. Nos igitur vnius eiusdemque Dei esse credimus omnipotens
 præceptum in mundi ab eodem conditi generatione, cum dixit, germi-
 net terra herbam viuentem, seminans semem secundum genus, & simi-
 litudinem, que nunc quoque diuino mandato obnoxia omnes plan-
 tas incessanter singulis annis producit. In sacra vero coena sanctis
 Apostolis, vere panem & vinum tradidit, dixitque; Accipite, man-
 ducate, & bibite ex hoc omnes. Hic est sanguis meus noui testa-
 menti, qui pro vobis, & multis effunditur in remissionem peccato-

rum. Hoc facite in meam commemorationem. Et nunc, & futuro seculo hoc praeceptum obseruatur, & diuinorum ministrorum sanctificatione perficitur, sub aspectu pane propofito, inuisibiliter vero sanctissimo adueniente Spiritu, & propofita sanctificante; & non sunt Antitypa, sed ipsum sanctissimum corpus & pretiosum sanguinem Domini nostri perficiente. Et quo nos quoque peccatores sanctificamur in remissionem peccatorum assumentes. Age vero, & diuina eloquia de hoc, ut iacent in sacris literis, subscribamus, simplici & minime fucata dictione ad maiorem praesenti quaestione fidem comparandam contenti. Quis enim ipso Deo fide dignior fuerit? Quis post illum alius praeter illis, qui suis oculis ipsum inspexerunt, & seruiuerunt, Euangelistis, inquam, & Apostolis incorruptior ac integrior testis? Equidem nemo. Testimonio fuerint & sermo, & res gestae eorum, & miracula apud omnes irreprehensibilia, & qua nemo inceperit, de monstrantia, eos veros Dei seruos, & testes fuisse. Quare nunc eos audiamus. Iſidorus Pelusiota lib. 1. Epist. 133. Ως ἄν ὁ Ἰωσήφ ὁ τῆ κυρίας σῶμα συνδόνι ἐφελήσας τῆ ἄφω παρέπεμψεν, δι' ἕ ἅπαν τὸ ἕνος ἡμῶν πλὴ ἀνάσσειν ἐκαρπώσατο, ἕτως ἡμεῖς ἐπὶ συνδόνῳ τὸν ἄφρον ἔφοδίστως ἀγιάζοντες, σῶμα χεῖρῶ ἀδυσάντως δεισκομένη, ἐκείνῳ ἡμῶν πῖσάρον πλὴ ἀφθαρσίας, λὼ ὁ ὄψα Ἰωσήφ μὲν κινδύσεις, ἐκ νεκρῶν δὲ ἀνάσσει Ἰησῦς ὁ ζωτῆρ ἰχθαίσατο. Ut enim Ioseph Domini corpus sindone inuolutum sepulturae mandauit, per quod uniuersum mortalium genus resurrectionem percepit: eodem modo nos propofitionis panem in sindone sanctificantes, Christi corpus sine dubitatione reperimus, illam nobis immortalitatem fontis in modum proferens, quam Saluator Iesus a Iosepho sinere elatus, postea quam a morte ad vitam redijt, largitus est. Paulus Latrensis in constitutionibus Monasticis, quas recitat Anonymus in eius vita; Προσέρχεται τοῖς ἀρχαῖοις μυστηρίοις, ὡς ἀληθῶς προδύξοντας ζωοποιῶ σῶματῳ ἡ ἀίματος τῆ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησῦ χεῖρῶ. Accedere ad immaculata mysteria, vere uiuificum corpus, & sanguinem Iesu Christi recepturos.

Quid his respondes Creyghtone? Vti isti, ita & cæteri

teri Græci omnes cordati clamant, scriptisque contendunt, ante consecrationem vinum & panem, esse vinum & panem vtibilem, & comunem, post consecrationem aduenientis Spiritus virtute, esse verum corpus Christi, & verum sanguinem, quæ oculis aspiciuntur, manibus contrectantur, ore absumuntur, per fauces in stomachum descendunt: & quia tu præuaricaris, negasque sacramentum veri corporis Christi & veri sanguinis, Transubstantiationis vocabulum, quod tempore Innocentij tertij in Ecclesiam introductum est, vti nouum reijcis: & rem ipsam sub eo nomine Ecclesiæ ab ipso sui initio notissimam, & tot sanctorum & cordatorum viro- rum scriptis testatam vocas in crimen, & cera miniata, vt dicitur, notas. Inferto tu contraria, tum demum colligito, & concludito. Non est cur latres: audio. Non sum captus auribus. Quos attulisti testes, beneuolo animo ad Pontificios concessere; ideo non mirum si eadem atque Pontificij disseminarunt. Stulta responsio. Ergo conclude, a Christo nato nullam vnquam fuisse Ecclesiam Catholicam, quando hæc iam tua recens & commentitia non erat. Vel si mauis, neque enim demoror te, conclude, Pontificijs probanda hæc esse ex hostibus, quod æque iniquum fuerit. Sed quando ex Pontificiorum aduersarijs testificationes perquiris, arripe illas tibi, sed ex infensissimis, qui cum in leuioribus illam culparint, non est cur te in diuersum trahant, si rem tanti momenti taciti præteriere. Id enim genus homines de Pontificijs cum quiescunt, probant: cum patiuntur, decernunt: cum tacent, clamant. Theophylactus in cap. 6. Ioannis, *ὁ ἄσπερον ἡ καὶ τὴν πνευματικὴν βεβαίωσιν τῆς κυρίας σαρκὸς ἐνοῦ, ἢς μὴ μεταλαμβάνοντες ἀμέτοχοι ἴσονται τῆς αἰώνιας ζωῆς, ὡς μὴ καταδέχονται τὸν Ἰησοῦ τὸν ὄντα ζῶντα ἀληθινῶς. ἐπεὶ φιλοῦσιν ἀνθρώπου σὰρξ ὅσον ἢ ἰδιομένην, ἀλλὰ Θεῶν, καὶ θεοποιῶν διωμάτην ὡς ἀνακραθεῖσα θεότητι.* Vt igitur non intelligit spiritalem usum

usum Dominicæ carnis, quam qui non participant, Vita aeterna
 privabuntur, ut qui Christum non receperint, qui est vera Vita.
 Non enim caro, quæ comeditur, est hominis nudi, sed Deus, quæ
 sumentem Deum efficere potest, cum sit admixta Deitati. Ni-
 cephorus Callistus Histor. Eccles. lib. 1. cap. 28. ΕΙΣ
 αὐτῆς ἀναπετόντα τὴν μουσικῶν ᾠδῶν δουλῶν θυσιᾶν ἡμῶν καὶ
 ἡμᾶς φεικτῆρι τε καὶ ζωοποιῶν μουσικῶν, ἐν ζύμῳ ἄριστῳ καὶ οἴνῳ ἐξ
 ἀμπελῶν γιγινημένῳ. ἃ καὶ ὀλογιζάμεθ' ὀρχαλειᾶς καὶ ἀγιασ-
 μῶ καὶ χάλειθῳ μέλιτι ἀδιδῶς, καὶ ὡς ἀληθῶς σῶμα εἰσὶν ταῦτα ἐν
 καὶ πίστεως περιεργασάμενος μεταχειρῶν ἐκείνους ᾠδοῦντάς, αἰ-
 δὴ ἅ καὶ μηδὲν ἂν αὐτῶν θείας ζωῆς διαφέροντα. ἐπίσσι δὲ καὶ ἐς
 τὸ ἐξῆς τοῖς πιστοῖς ὁρᾶσθαι εἰς μνησίαν αὐτῶν ἀκραφῶν παραδιδόντων.
 Cum vero rursus accubisset, mysticum tradidisse sacrificium tre-
 mendorum simul & viniuicorum nostrorum mysteriorum pane fer-
 mentato, & vino ex vite expresso. Eaque cum per gratiarum actio-
 nem & sanctificationem benedixisset, discipulis dedisse, & quum
 vere corpus, & sanguinem suum esse; quasi fide sua interposita con-
 firmasset, accipere & participare eos illa, quippe nulla re a divina
 carne sua discrepantia iussisse; atque id ad eundem modum in futu-
 rum deinceps fidelibus faciendum ad sinceram evidentemque sui me-
 moriam per manus tradidisse. Ioannes Hierosolymitanus Tra-
 ctatu de Azymo; Τὸτο δὲ καὶ παρ' ἡμῶν, ἐπεὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ,
 σὺν ἐλάθειαν χωρίζεται. τὸτο ἡμῶν φάλλον ἔσων δωρεῖται τὴν
 ἀφροσιν. τὸτο δ' ἀμῶν ζωῆς καθέσκειν αἰτίον. τὸτο τὴν καρδίαν
 ἡμῶν ἐκρίθει, μὴ ἐξολιδάμην ῥῶν ὡς τὸ κἄκα, εἰ μὴ ῥα θυμῶν
 ζωμῶν. Hoc etiam apud nos est. Quandoquidem corpus Chri-
 sti libertatem impertitur. Hoc prauorum operum remissionem
 elargitur. Hoc aeternæ vite causa extitit. Hoc cor nostrum
 firmat, ne facilius labatur in mala, ni desidiæ atque inertia nos de-
 derimus. Nicolaus Cabasila de vita in Christo Orat. I.
 Καὶ πάλιν ἡδὲ αὐτοῖς ὀφθαλμῶν εἰσὶν; φασίζει δὲ εἰσὶν πάλιν.
 παρέχει δὲ ὀφθαλμοῦν, καὶ ῥοφῶς ὡν καὶ ῥοφῆ βεσι. καὶ αὐτοῖς μὲν ὄσιν
 ὀφθαλμῶν δ' ἄριστον δ' ζωῆς, αὐτοῖς δὲ ὄσιν ὁ παρέχει. Et creat qui-
 dem cum ipsis oculis semetipsum: rursusque semetipso illuminat.

exhibetque semetipsum aspiciendum, & licet altor sit, est & alimen-
 tum: & ipse quidem est, qui tradit panem vite, estque pre-
 terea ipse, quod exhibet: Idem ibidem Orat. 2. Σιτόμενοι δὲ
 τὸν ἱερότατον ἄρτον, καὶ τὸ θεοῦ ἔτε πῖνοντες ποτήριον, αὐτὸ μετέ-
 χομεν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ αἵματος· τὸ ὅτι πρὸ σωτηρίας προσέλη-
 μένων. Sanctissimum panem manducantes & diuinissimum cali-
 cem bibentes, ipsius carnis participes sumus, & ipsius sanguinis, quae
 saluator assumpsit, Idem ibidem: Ὁ δὲ τῆς ζωῆς ἄρτος, καὶ τὸ
 ποτήριον τῆς εὐχαριστίας βεβῆσιν ἔστι καὶ πῶσις ἀληθινή. Vita ve-
 ro panis, & Eucharistiae calix comestio est, & verus potus. Idem
 ibid. Mense virtus carnis Christi & sanguinem illi, qui initia-
 tur communia facit: Ἡ δὲ ἑσπερίως δυνάμις τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ τὸ αἷμα κοινὰ ποιεῖ τὰς τρυφάδας. Idem ibidem Orat. 3.
 Ἡ θυσιασθένεια δὲ τῆς σωτηρίας μιμῆται χάρις καὶ τὸν ἄρτον
 ὑπὸ τῆς ἀλλοιμωδίας ἑσπερίως, ὡς ὑπὸ τῆς ἀκρεΐας χειρὸς ἐκείνης
 Χριστοῦ κομιζόμενα σώμα, καὶ πίνοντι τὸ αἷμα τῆς αὐτοῦ, καθάπερ
 οἱς φώτοις ὁ δεσπότης τῆς ἱερᾶς ἐκκοινωνήσεως ἑσπερίως τῶν φερόμε-
 νῶν φιλοστονίας προσπίπτων. Altaria autem saluatoris imi-
 tantur manus, & panem a mensa delibuta, velut ab incorrupta
 illa manu Christi, corpus accipimus, & sanguinem eius bi-
 bimus, velut illi, quos dominus primitiis tali commercio accepit,
 poculum prope tremendum propinans. Idem Orat. 4. Καὶ
 γὰρ τὸ τὸ σῶμα τοῦ πληρώματος τῆς θεότητος ἐγένετο θεοσα-
 ρεῖον, καὶ πάσης μὲν ἡ ἀγάπης ἀμειψίας, ἐπλήρωσε δὲ πᾶσαν δι-
 κοσομίαν, ἐκήρυξε δὲ τοῖς ὁμοφροσύναις ἀγνοούμενον τὸν πατέρα, καὶ
 οἷς ἔλαλε, καὶ οἷς ἐπεδείκνυτο. τὸ ὅτι τὸ σφραγισθὲν ἐπὶ τῆς σαρκὸς
 καὶ ὁ αἱ σφραγὴ προστάτων ἐδείχθη, καὶ ἠγωνία, καὶ ἰδρωτὶς ὅτι
 εἰσέρητο, καὶ ὑπερόδθη, καὶ σωθῆναι ἔβη, καὶ κειτῶν ἡρώτων πα-
 ρανόμων, καὶ ἐμπτύσθη μὲν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τῶν καλλῶ ὁμο-
 λογίας, ἢ ἐπὶ Παύλου. ἔδωκε δὲ δίκην τῆς ὁμολογίας θάνατον,
 καὶ τέτον ἐπὶ σαρκὸς, καὶ μάστιγας μὲν ἐπὶ τῶν μετάρρετων, ἐπὶ δὲ
 τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἦλκε, τῆς πλάξε δὲ τῶν ἰσχυρῶν ἐδέ-
 ξατο, καὶ ἠλίπε μάστιγῶν μόνον, καὶ ὠδυνήθη προσηλέμενον. τὸ
 τὸ αἷμα τῶν πληγῶν ἐκκεκλήθη τῆς ἡλίου ἐσβεσε, καὶ τῶν γῶν ἐσφρα-
 γισε,

καὶ

καὶ τὸν αἶμα ἠγάσεν, καὶ πάντα τὸν κόσμον ἀπέκλυσε τῆ ῥύψει τῆ
 ἀεδρίας. Hoc namque corpus plenitudine diuinitatis thesaurus
 fuit, & omnis peccati expers erat, omnem iustitiam implebat, ge-
 neris consortibus Patrem, quem ignorabant, promulgauit, tum
 per ea quæ loquebatur, tum per ea quæ patiebatur. Immolatum,
 est, nimirum in Cruce, & quæ immolationem præcedunt, pau-
 dum, anxium fuit, sudore diffluxit, proditum, comprehensum est:
 iudicium iniquum subiit, sub Pontio Pilato passionem pertu-
 lit: bonam confessionem, ut Paulus inquit, pœnasque confessio-
 nis huius in Cruce moriens dedit. Et flagella tergo, manibus ac pe-
 dibus clauos, latere lanceam accepit. Flagris coopertum doluis, &
 confixum clauis cruciatum est. Hic sanguis e vulneribus erumpens
 solis lumen obscurauit, & terram concussit, & aërem sanctificauit,
 & mundum vniuersum peccati sordibus lauit. Et infra;
 Ἐπὶ γὰρ ἐκ οὐλοῦ ἡμᾶς ἀνυθόντας ἤν' αὐτῆ μετὰ χαῖν, αὐτὸς κατη-
 θὼν εἰς ἡμᾶς ἤν' ἡμετέρον μετὰ λαμβάνη, καὶ ἕτως ἀκρεβῶς οἷς
 ἔλαβε σιωπῶν. ὥς εἰ δὲ ὦν ἡμῖν, ἃ παρ' ἡμῶν παρέλαβεν, ἀπο-
 δίδωσιν, ἑαυτῆ μετὰ δίδωσιν, καὶ σαρκὸς καὶ αἵματ' ὅ μετέχον-
 τες ἀδερραίε, τὸν Θεὸν αὐτῆ τῆς ψυχῆς δεχόμεθα, καὶ σῶμα
 Θεῶ καὶ αἵμα, καὶ ψυχὴ Θεῶ καὶ νοῦ, καὶ θέλουσιν εἰδὴν ἔλαπτον,
 ἢ αἰδέσθαι. Quoniam enim nos ascendere, & bonorum eius
 participes fieri non valebamus, ipse ad nos descendit, adeoque perse-
 fecte ἴς, quæ assumpsit, coaluit, ut per quæ nobis, quæ a nobis sum-
 psit, reddis; per ea seipsum communicat, & carne, sanguineque hu-
 mano Deum ipsum animabus suscipiamus, & corpus, & sanguinem,
 & animam, & mentem, & voluntatem Dei, æque ut hominis.
 Item ibidem; Ἐπὶ γὰρ ἡν' φυσικῶν τὸ νῦν αἵμα ἡν' παίδων,
 ἐκείν' καὶ ἡν' γεγεννηκότων ἔστιν. ἀλλ' ἡν' ἐκείνων ἡν' παίδων
 ἔστι, καὶ τὸ ποιεῖ τὸ γέν' ὅτι ὁ νῦν τέτων, ὅκεινων ἀετέρον ἡν'. ὅ
 δὲ τῆς τῆς ἔστιν. ὅ αἵμα, ὅ ζῶ μῆ, νῦν ἔστιν αἵμα χριστῆ, καὶ ἡ σαρκῆ,
 ἡν' ἡν' ἡμῖν, τὸ μυστήριον σῶμά ἔστι τῆ χριστῆ, καὶ κοινὰ ἔστι ὅ
 μέλη, καὶ κοινὴ ἡ ζωὴ, καὶ τὸ ἔστι ἡ ἀληθῆς κοινωνία, ὅταν ἀμφοῖν
 ὅ αὐτῶ καὶ ἡ αὐτῆν ἡν' παρῆ. Nam in naturalibus, qui nunc
 est sanguis filiorum, parentum iam non est, sed illorum fuit, prius-
 quam

quam filiorum esset . Atque hac est origo generis , quia qui sanguis nunc est horum , ante illorum erat , ex sacramento autem isthoc sanguis , quo vivimus , etiam nunc sanguis Christi est , & caro quam nobis coagmentat , corpus Christi est , & communia insuper membra , communis vita . Atque hac est vera communio , cum ambobus idem eodem tempore adest . Idem ibidem ; Ο ἄρτος ἐστὶ τὸ σῶμα τῆτο , ὅπερ ἐνθένδε ἔδοτ' ἡ Ἐρασίης ἐκεῖ κομίζοντες ἤξουσι , τὸτό ἔστιν ὅπερ ἔδοτ' ἡν νεφθῶν ὅτε φανῆται πᾶσιν ὀφθαλμοῖς , καὶ δεῖξει τῶν ὡραν αἰατολή καὶ δύσφ' ἵκλω ἀστραπῆς ἐν μιᾷ χρονῶρον . Nam panis hic , corpus hoc , quod hinc ex mensa illinc deferentes conuenient , hoc idem est , quod supra nubes tui oculis omnibus apparebit , & pulchritudinem ortui & occasui commonstrabit instar fulguris vno temporis momento . Idem Oratione in Passionem Domini ; Καὶ τῆτον τὸν ἔξῶπον θύων τε ἔστιν ὁ αὐτός καὶ θεοζάγων , καὶ ἱερεῖον , καὶ θυμα , καὶ εἶδει γε μυρίων ἐκ τῆ πάντες αἰώνος καὶ θυόντων καὶ θυομένων , καὶ μηδενὸς ἀρεθίντος τῆ δεχομένη θεῶ , μῦτε ἡν θεοζαγόντων , μῦτε τ' θεοζαγομένων ἀξίς , τὸν ἀληθινὸν ἱερέα , καὶ τὸ καθαρῶς ἱερεῖον , θεῶς τῶ τέλει τ' αἰώνων ἀναδεδιχθῶνα . Et hoc modo idē ipse sacrificans est , & offerens , & victima , & sacrificiū : & cū innumeri ab orbe condito & sacrificarent itemq; sacrificarētur , & nemo repertus esset , tū ex ijs qui offerebant , tū ex ijs qui offerebantur accipiente Deo dignus , opus erat verū sacerdotem , & puram victimam in fine seculorum commonstrari . Idem in Interpret. Missæ cap. 29 . Καὶ εἶδ' ἂν μὴ τ' εἰκότων αἰ πόλεις τὸν τύπον μόνον τῆ σώματος ἔχουσι ἡν ἀρεθῶν , ἡμεῖς δὲ ἔδοτ' ἡ θεοζαγαγῶς ταύτης , ἐ τὸν τύπον μόνον τῆ ζάματ' ἔχομεν , ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα τῆ ἀρεθῶς . Et medijs imaginibus vrbes figuram tantum corporis possident eorum , qui de se bene meriti sunt : nos vero ex hac oblatione non solum figuram corporis possidemus , sed corpus ipsum strenuissimi optimatis . Idem ibidem cap. 28 . Καὶ ἐ τὸ ἅγιον Πνεῦμα μόνον ἔπεμφεν ὁ κύριος ἡμῖν , ὡς ἐ μέγαν μὲ ἡ μὲν , ἀλλὰ καὶ αὐτός ἐπιγγείλατὸ μέγαν μὲ ἡ μὲν μέγαν τ' σιωτῆρας τῆ αἰῶν' ἀλλ' ὁ μὲν ὁδρακλήτος ἀόρατος πάρεσιν , ὅτι σῶμα αὐτός ἐκ

H h h

i qo

ἰφόρουν. ὁ δὲ κύριος καὶ ὁραταί, καὶ ἀφῆς ἀνέχεσθαι ἡμῶν φρικτῶν
 καὶ ἱερῶν μυστηρίων, ἵνα καὶ τῶν ἡμετέραν φύσιν καὶ δόξασθαι, καὶ
 φέρων εἰς τὸν αἰῶνα. Et non solum Spiritum sanctum misit nobis
 Dominus, ut maneret nobiscum: sed ipse quoque promisit mane-
 re nobiscum usque ad consummationem seculi. Verumtamen Pa-
 ractetus inuisibiliter adest, quod corpus ille nullum portauit: sed
 Dominus & conspicitur, & tactum suffert per tremenda sacrosan-
 ctæ mystèria, tanquam ille, qui nostram naturam accepit, fertque
 in omne æuū; Simon Theffalonicensis Dial. contra Hære-
 ses; Ἦσεν δ' αὐτῶν ἀποκομιδάντων τῶν ἱερῶν λαψάων τῆ θεοτότου
 ἀρετῆ. ἐν τῷ ἱερῷ ποτηρίῳ δέικνυσι τὸ πᾶσιν, ὅπως ὅτιν οὐ Χρι-
 στός, ἀλλ' αὐτῶν ἀληθῶς τὸ σῶμα καὶ αἷμα, ἀδελφῶν τὸν λαὸν αὐτῶν
 τὸν Θεῶν ἱερέστησεν, καὶ γλώσσῃ, καὶ βλέψῃ, καὶ ἀπτεῖ πα-
 ρέχει τῆ, καὶ ἐφίεται. διὸ καὶ ὁ ἱερεὺς λαὸς ἐκ ψυχῆς ὁρᾷ τὸν, καὶ
 προσκυνοῖ, καὶ τῷ Θεῷ πρὸς σωτηρίαν ἀγῆται. Tandem rursus intro-
 missis in sacrum calicem sacris diuini panis reliquijs, ostenditur om-
 nibus, qui est Christus, ipsum illius verum corpus, & sanguis, qui
 propter nos populum suum peculiarem sacrificauit, & comedere,
 & oculis usurpare, & attrahere concedit, & concupiscit. Qua-
 propter sacer populus ex animo eum aspicit, & adorat, & ad
 salutem sibi necessaria ab eo flagitat. Idem ibidem; Καὶ
 αὐτὸν δὲ τὸν ἐν τῷ ποτηρίῳ ζῶντα ἄριστον μὲν τῷ αἵματι μέ-
 γεις ἐδάφης ὁλοψύχως δεῖ προσκυνοῦν. καὶ ἔτω τῶν χεῖρας δεο-
 μῆν σαυρικῶς πρὸς ἐνδειξιν τῆ δουλείας, καὶ τῆ ἐσαυρομένης
 ὁμολογίας. ἐπεὶ καὶ αὐτῶν κινῶνται προσέχειται, καὶ ἔτω μὲν φόβου,
 καὶ φρίκης, καὶ ταπνύσεως καρδίας δεῖ προσέχειται. Et ipsum
 etiam, qui in calice est, sacrum panem, & sanguinem ad pavementum
 usque inclinati ex toto corde adorare debemus, & sic manus adin-
 star Crucis copulando iungere, ut seruitutem indicemus, vnaque
 simul crucifixum profiteamur, quando iam paratus est, illius par-
 ticeps fieri. Et sic cum timore, & tremore, & cordis humilitate
 accedendum est. Idem ibidem; Τῷ Θεῷ δὲ τῷ ἀπίδωρον ἡλιασμένος
 ἄριστος ὅτιν, ἐν τῇ Θεῷ πρὸς σωτηρίαν ἀγῆται, καὶ τῷ μελετάτον
 ἐκβληθῆν ἱερέστησεν, καὶ σῶμα Χριστοῦ γέγονεν. Hoc Antido-
 rum,

τυν, donum vice panis consecrati, sanctificatus panis est in
 Prothesi adductus, cuius pars media extracta sacrificata est, &
 corpus Christi facta. Idem ibidem; Τὸ εὐχάριστον ἀπὸ πάντων μεσόν.
 δέκνυσι γὰρ, ὡς οἰκονόμῳ τῷ ἱερωτικῷ Θεῷ μυστηρίων γίνεται. καὶ ἐκ
 ἄλλων, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦ τὸν ζῶντα ἄρτον λαμβάνει ἱερεῖον, καὶ
 τὸν ἱεροζωῶν αὐτῶν, καὶ αὐτὸν ὡς ὄψα κατὰ θήκην πρὸς δέξιν. Hoc
 tremoris uniuersi plenum est. Namque ostendit diuinorum my-
 steriorum Oeconomum fieri, non alium sed Iesum uiuum panem
 accipit consecrandū & sacerdotium illius, & ipse ueluti depositum
 sue fidei mandatur. Anonymus de Azymis contra Latinos;
 Οἱ γὰρ ἐν τῷ φωτὶ περιπατοῦντες τὴν χάριν τοῦ ἁγίου ἐδώκεν τὸ σῶμα
 Χριστοῦ, καὶ πίνουσιν αἷμα τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, καὶ ἔτσι χροσι μετ' ἀλ-
 λήλων, καὶ μετ' Χριστοῦ κοινωνία καθαρίζουμένοι, ὡς περ εἶρη, ἵνα πᾶ-
 σης ἀμάρτιας. Qui enim in luce inambulant gratia, panem edunt
 corpus Christi, & sanguinem immaculatum illius bibunt, & sic
 mutuo & cum Christo inter se communicant, & expurgantur, ut
 iam dictum est, ab omni peccato. Et; Καὶ μόνη κληρὶ πῖσις
 ἔστι ἐν Χριστῷ ἢ τῷ πρὸς πάντων ἐκκλησία, ἐν ἣ ὁ μόνος ὁ ἄρτος. τὸ σῶμα
 τῶν Χριστοῦ, καὶ τὸ ποτήριον τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ καὶ θεῖα αἷμα. ἢ
 δὲ κληρὶ πῖσις ἐστὶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Et sola noua creatura
 est in Christo fidelium Ecclesia, in qua solus panis corpus Christi,
 & calix immaculati, ac diuini illius sanguinis. Et noua creatura
 sumus in Iesu Christo.

Si lucidiora poscis Creyghtone, ea plane in ingenuis
 artibus omnibus instructissimo, & in recto omni studio
 versatissimo isthoc seculo non facile repereris. Hęc de-
 cretis statuta, edictisque sancita Græcorum antiquorum,
 recentiorum, Catholicorum, Schismaticorum, hæreti-
 corum ante, & post schisma sunt, & nunc ipsa eadem
 prædicant, & scribunt. Pontificiorum non alia sunt.
 Nequissime ergo concludis, Canonem Basilij & Chrysoflomi
 diuersum esse a Canone Romano, & Græcorum sacramentum
 a Pontificio. Et quod peius est, hanc tuam nullis herbis
 medicabilem insaniam cordatis tuis uiris, & tuo tantu

callidissimo patrono Syropulo affigis, cum quæ ille de ritibus exequitur, tu ad dogmata transferas. Nequæ demiror, de Transubstantiatione sermo est, rem sanctissimam sonante, te, qui a sacris alienus es, inter ioculariâ profanorum hominum dicacitatē insaniter numerare, & ex sacris reijcere. Hinc fit, vt mutatis rerum conditionibus alias supponas, & affectis affanijs inter nebulones colloces, illosque ad deliramenta tua comprobanda testes aduoces. Sic qui apud te *cordati sunt*, apud vere cordatos a mente alienissimi reputantur. Non projicio hanc tuam transubstantiationem, qua te inter dementissimos recenseres. *Primum Græci de Transubstantiatione nunquam cogitarunt.* Et vt tui argumenti vis magis ac magis firmitatem nanciscatur, *nec per insomnia quidem*. o peponem! Transubstantiatio est ex vna substantia in aliam transitus, non dimotis, neque labefactatis accidentibus. Nequæ enim te adeo bacchantem existimo, vt de verbo Transubstantiationis Latine pronunciato te intelligere, etiam per insomnium, cogitem. Græci siquidem res, quas aliæ nationes suis vocabulis, ipsi suis, vti possunt, vim verbi interpretantes Græcis sonis euulgant. Quare de re subtili vocabulo notata intelligendus es. Erit itaque Transubstantiatio sua significatione non alia, quam *mutatio, transmutatio, permutatio, immutatio, commutatio, transformatio, transitus, migratio, conuersio, transelementatio*, et si quæ sunt alia apud Latinos, *ex vna re in aliud*: quod fuerit apud Græcos, *Μεταποίησις, μεταβολή, μεταστροφή, συναλλοίωσις, αλλοίωσις, μεταρρύθμισις, μετασχημασις*. Et hinc verba *μεταποίησις, μεταβαλλεισις, μεταστροφεισις, συναλλοιεισις, μεταρρυθμεισις, αλλοιεισις, μετασχημαεισις*. Hæc vbi ostendero apud Ecclesiæ Græcæ Patres, atque Doctores, antiquos, recentes, catholicos, schismaticos, hæreticos in isto transitu ex vna substantia in aliam, verba similia vsurpassè, non puto negabis, eam Ecclesiam, & Græcos ipsos, non per insom-

somnia, sed re ipsa de Transubstantiatione non cogitasse modo, sed statuisse firmiter : & vt via, & ratione oratio procedat, de singulis vti disposita sunt, sermonem instituemus.

Μεταποιήσις, & Μεταποιήθῃς. Græca Ecclesia in Eucharistia, in ordine seruando, si mota fuerit sacra mensa : Καὶ δεόμεθά σε διάσωτα πολυέλεη, πλήρωσον δόξης, καὶ ἀγιασμῶ καὶ χάριτι. Ἐ ἀγιασθηρὸν τέτο, εἰς τὸ μεταποιήθῃς τὰς ἐν αὐτῷ προσφερομένης σοι ἀσπυμάκτες θυσίας τῆ ἀρχαῖτη σωματος, καὶ τῆ τιμῆς ἀματ. τῆ μονομένῃς σε ἡς, πρὸς σωτηρίαν τῆ πάντος τῆ λαῶ σι, καὶ τῆ ἡμῶ ἀναξίότητι. Rogamus ideo valde misericors Domine, gloria, sanctitate, & gratia altare hoc reple, vt oblatæ in eo incruenta hostiæ illibati corporis, & pretiosi sanguinis vniuenti Filij tui, in populi tui, nostraque indignitatis salutem transmutentur. Eadem repetunt in consecratione Antimensiorum. Et Oratione in plantanda vinea; Ἐπιθε καὶ ἐπισκεψαί τὴν ἀμπελον ταύτην, καὶ εὐφύσῃεν ἡ δεξιά σου, ἵνα δαπέδῃ ἐν καρπῷ τὰς καρπὸς αὐτῆς εἰς ὄραν, καὶ καταξιώθῃ μὲν ζυγῆσαι καὶ προσκομίσει σοι εἰς αὐτὸ εἰς τὸ μεταπομθῶσαι εἰς ἄμα τῆ χερσὶ σου. Respice & visita vineam istam tua dextera plantatam, vt in tempore & maturitate fructus proferat, & ex ijs offerre tibi in Christi tui sanguine conuertendos. Gregorius Nyssenus Orat. Gatechetica, Καλωῶς οὐ καὶ νῦν τῆ λόγων τῆ Θεῷ ἀγιαζόμενον ἄρτον εἰς σῶμα τῆ Θεῷ λόγων μεταποιήθῃς πρὸς δόμον. Pulchre nunc Dei verbo sanctificatum panem in Dei verbo corpus credimus transmutari. Theophylactus in cap. 6. Ioannis ; Μεταποιήθῃς ἡ ἀρρήτοις λόγοις ὁ ἄρτος εἰς ἄρτος εἰς δὲ μυστικῆς δὲ λογίας καὶ ἐπιφοιτήσεως τῆ ἀγίῃ Πνεύματι εἰς σάρκα τῆ κρέας. Transformatur enim arcanis verbis panis ille per mysticam benedictionem, & accessionem sancti Spiritus in carnem Domini. Ἀρρήτως ἡ ἐνεργεία μεταποιήθῃς καὶ φαίνεται ἡμῖν ἄρτος. εἰπεὶ ἡ ἀδυνάμεις ἐσμεν, καὶ ἐκ αὐτῆς εἰς ἄρτος κρέας εἰς δὲ ἄρτον ὡμὸν, καὶ αἰθερόπτερος (σάρκα, δὲ τὸ ἄρτος μὲν ἡμῖν φαίνεται), σάρκα δὲ τῆ ὄντι ἐστίν. Ineffabili enim operatione transformatur, etiamsi nobis videret-

deatur panis : quoniam infirmi sumus , & abhorremus crudas carnes comedere , maxime hominis carnem : & ideo panis quidem apparet , sed re vera caro est . Matthæus Hieromonachus Tract. de Azymis contra Latinos ; Καὶ τὸτο τὸ οἶκνον ἐστὶ σῶμα μεταποιῶν ἃ δὲ ἀτεχνῶς ἀρρήτω τινὶ καὶ θεῖα δυνάμει εἰς αὐτὸ τὸ τῆ κυρίας σῶμα . εἰ καὶ ἡμῖν ἀθένησαν δὴπερ περιεχόμενοις , ὡς ἄρτῳ ἐστὶ καθορεῖται . ἔ ἃ δὲ αὐτὸ σωμαχόμδα σαρκῶν ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ ἐστὶ φουισομορῶν τῶ ἀίματι . Et hoc proprium esse corpus : neque enim ex arte transformatur , sed ineffabili quadam divinaque virtute in ipsum corpus Domini , licet nobis imbecillitate oppressis , uti panem intuendum se dedit : neque tolcrare potuissimus carnes crudas , & recenti sanguine effuso madidas atrectiare . Theodorus Antidorum Episcopus in expositione Missæ ; Εἶτα μὲ τὴν ἐπαγομῶν δὲ χεῖ ἀναδέκνυσιν ὁ ἀρχιερεὺς τὰ ἀγία λέγων . ποιῶσον τὸν μὲν ἄρτον τῶτον , αὐτὸ τὸ τίμιον σῶμα τῆ κυρίας , καὶ θεῶ καὶ σωτηρῆ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ , τὸ δὲ ἐν τῶ πωτηρίῳ αὐτὸ τὸ τίμιον αἶμα , μετὰ βαλὼν τὸ πνευματὶ σε τῶ ἀγίῳ , ἀ δὴ καὶ γινώσκομεν καὶ πιστεύομεν ἔτω μεταποιῶν ὡς ἡ ἐπίκλησις ἐχει . Postmodum post subsequentem orationem ostendit sacerdos sancta dicens . Fac quidem hunc panem , ipsum pretiosum corpus Domini . & Dei , & Salvatoris nostri Jesu Christi ; quod vero in calice est , ipsum pretiosum sanguinem tuum , transformata Spiritu sancto tuo . Quæ vero & cognoscimus , & credimus hoc modo immutari , ut invocatio continet . Petrus Patriarcha Antiochenus Epist. ad Episcopum Gradensem ; Οὐ δὲ ἐστὶ τὸ προζύμης τέλειος ἄρτῳ , ὁ ἐστὶ τὸ ἡγιστίας μεταποιεμένος εἰς τὸ ἀρχαῖον σῶμα τῆ κυρίας καὶ σωτηρῆ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἀνάμνησιν ἐδόθη τὸ ἐνθάδε ἐκονομίας αὐτῆ . Panis vero ex fermento perfectus per consecrationem sanctificatus in immaculatum corpus Domini , & Salvatoris nostri Jesu Christi conuersus , in commemorationem illius incarnationis datus est . Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus de Azymis ; Καὶ κοινὰ ἔστι τοῖς ἐθνεσιν , ὡς ὑπὸ τῆ νόμου τῆ φυσικῆ διασπόμενα , ἰδιατὰ δὲ τῆς Ἰουδαίῳς ἄς γινώε με εἰς ἀνάμνησιν τῆ σαφῶν ελωθερίας ἐδόθη τὸ ἄζυμον , ἡμῖν δὲ τὰ πᾶσι κατὰ καὶ

μη καθορισθῶ τοῖς ἄλλοις ἕθεν σιν ἐξ ἱεραζονα. τα τε οὖν εἰς βίη βη-
 τίωσιν πολλῶ κρήτω ἤν σπυδαζομένων τοῖς ἕθεν σιν, ὡσπερ κη
 εἰς θυσιαν πολλῶ καλλίονα κη ἐξ ἀρετα, ἄρτος κη οἶνθ εἰς σῶ-
 μα, κη αἷμα με ἀποιμένα τῶ χειρῶ, κη ἀναμνησιν φέροντα ἢ φρι-
 κωδεσάτω θυματθ ἢ τλω κοσμικῶ ἐξαλείφαντθ ἀμῆρτιαν.
 Et gentibus communia sunt, tanquam quæ lege naturali instruan-
 tur: sed Iudeis potissimum, uti nota in commemorationem sua li-
 bertatis azymum traditum est. Nobis vero noua omnia, nulla in re
 cum gentibus alijs equalia. Quæ itaque in vita correctionem
 meliorem faciunt, multo aliarum gentium præstantiora sunt, quem-
 admodum & sacrificia multo præstabiliora, atque excellentiora,
 panis & vinum, quæ in corpus & sanguinem Christi transforman-
 tur, & commemorationem inferunt tremendissimæ veræque vi-
 ctima mundanas abolentis iniquitates. Simeon Patriarcha
 Hierosolymitanus. Οἰεῖτε, ὅτι ἄρτθ ἢ δοθεῖσα ὡδα θεῶ
 θυσία τοῖς Ἀποστόλοις, κη ἐκ ἄζυμον. ὁ γὰρ ἄρτθ ἄρτιος ἐστὶ κη
 λίγη, κη θυσία εὐλογῆς κη ὀλόκληρθ δὲ τὸ προσζύμης κη ἢ
 ἄλατος, κη ἢ ὕδατος εἰς τὸ ἄχραντον σῶμα ἢ κυρίε, κη θεῶ, κη
 ζωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲ τὸ ἀγιστίας με ἀποιμένθ. Aspi-
 cite, panem esse sacrificium a Deo traditum Apostolis, & non azy-
 mum: nam panis integer est & dicitur, & sacrificium integrum,
 & omnibus suis partibus constans, quod fermento, sale, & aqua
 confectum in immaculatum Domini & Dei, & Salvatoris nostri
 Iesu Christi per sanctificationem conuertitur. Nicolaus Metho-
 nensis Tractatu de Azymis: Ἰλω τόνινω μουσικῶ, κη ἀνάμακλον
 ἱερεργίαν, καθ' ἢ τὸν ἄρτον, κη τὸ ποτήριον καθαραζομένε εἰς
 τὸ σῶμα κη αἷμα τῶ κυρίε με ἀποιέσθ πρὸς δόξω, ὡδα τίνθ
 αἰ τλω ἀρχλῶ φαῖνς δοθλῶαι; ἀρ' ἐγὶ παρ' αὐτῶ τῶ θεῶ κη ζωτῆρος
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἡμᾶς ἔα ἱερα δὲ διδασκωσιν Ευαγγέλια.
 Hoc igitur mysticum, & incruentum sacrificium, in quo panem &
 calicem sanctificamus, in corpus & sanguinem Domini transmutari
 credimus: a quonam in principio traditum? dices: nonne ab ipso Deo
 & Salvatore nostro Iesu Christo, uti nos sacra Evangelia perdocent?
 Et, Ἀνακῶα δὲ ἡμῖν αἰ θροποις, τε ἔσι, κη ὑπὸ χρονον τὸν πατέρα.
 λή.

λήθης τῆσιν ἢ τῶν δειρρασιῶν ἀνάμνησις, ἵνα μὴ λάθωμεν ἑαυτοὺς
 ἐξ ἀμνημονωσῶν, ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς γενεότητες, ὅτε τὸ χρεῖται ἔ
 μεταίχομεν. δεξά τὸ ἄρτος κὶ οἶνον τὰ μουσικὰ ταῦτα ὡς θαλαμ-
 βάναται σύμβολα, τὰ δεξά τὸ πνευματικῆς ἀγιστίας εἰς σῶμα χει-
 ρῶν, κὶ αἷμα μεταποιήματα, δι' ἃν ὁ θάνατος τὰ κυρίαι, κὶ ἡ
 ζωοποιὸς ἀνάστασις δεξά παντὸς καταγγέλλεται. ἃ κὶ πρώτοι μυ-
 θήντες οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπῃ κὶ ὑπηρεταί τῶ λόγῳ, παρ' αὐτῶ τῶ
 λόγῳ εἰς γενεὰν κὶ γενεὰν, κὶ ἑτέραν μίχρη τῶ ἡμέτερας δεξά ἡμῶ ἐν
 πᾶσι μίχρη πατέρον παρῆπεμψα, ἀπαγγέλλοιτες ἄς ἀνέστῃς τὸ κυ-
 ρίαι, κὶ ὡς ἀδιδούτες ἄλλοις ἄλλοι τοῖς δεξάδοχοις τὰ μεγάλα
 ταῦτα, κὶ θαυμασά, κὶ ἐξάρετα. *Necessaria porro nobis homini-
 bus, ἔ tempori obliuionis parenti obnoxijf beneficij cōmemoratio,
 ne forte in obliuionem adducamur, vt in principio contigit, cum
 gratiæ non eramus participes. Propterea panis ἔ vinum mysti-
 ca hæc symbola assumuntur, que spiritali sanctificatione in corpus
 Christi ac sanguinem conuertuntur, quibus mors Domini ἔ viuifi-
 ca resurrectio continuo denunciat: ἔ quibus primi, cum initiati
 essent, qui ab initio verbum aspexerant, illique inseruierant, ab
 eodem verbo in generationem. ἔ generationem, ἔ aliam ad hæc
 nostra tempora per eos, qui inter nos, ἔ illos intermedij fuerunt,
 ad nos demandarunt, denunciante laudes Domini, ἔ tradentes
 alij alijs successoribus magna hæc, ἔ admirabilia, ἔ excellentia.
 Samonas Dialogo cum Achmete; Εἰ γὰρ ἐκ τῶ μὴ ὄντος τὸν
 κόσμον ποιοῖκεν, κὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἀληθὴς ὅστις, κὶ ζῶν, ἔ διέεται
 τὸν ἄρτον εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶ σῶμα μεταποιήσαι, κὶ τὸν οἶνον κὶ
 ὕδωρ κὶ χεῖσιν εἰς τὸ ἴδιον αἷμα; Si enim ex non existente mun-
 dum facit, ἔ eius verbum verum est, ἔ viuens non potest panem
 in proprium corpus transformare, ἔ vinum aqua mixtum in san-
 guinem? Elias Cretensis Commentario in Apologeticam
 Orat. Gregorij Nanziazeni; Οὐσία τὸν δεξά τῶ ἄρτος κὶ οἶνον
 λέγει, ἄπειρ ὅτι ὁ ἱεραρχεὶα πᾶσι θεοκαίμενα δεξά τῶν ἀρρῆτῶ
 ἐνεργείας τῶ πᾶσι ἰχούοντος Θεοῦ ἀληθῶς εἰς σῶμα, κὶ αἷμα χειρῶ
 μεταποιήται. ἵνα γὰρ μὴ ἀποναρκῶμεν (ἀρεκα τε κὶ αἷμα ἐν ἀγίαις
 ἑαπέζαις ἐκκλησιῶν θεοκαίμενα βλέποντες, συκαθιστάμεν) ὁ
 Θεός*

Θεός ἢ ἡμετέρας ἀδελφείας, ἐνίσχιν τοῖς ὑποκειμένοις δυνάμει ζωοποιόν, καὶ μεδίσειν αὐτὰ εἰς ἐνέξεια τ' αὐτῆς σαρκός. καὶ μὴ ἀμφιβαλλε, ὅτι τὸ τὸ ὅστιν ἀληθεῖς, αὐτὴ λέγοντος ἐναργῶς, τὸ τὸ μὲ ὅστιν τὸ σῶμα, καὶ τὸ τὸ μὲ ὅστιν τὸ αἷμα. διότι μὲ μᾶλλον ὡς ἢ ἢ Σωτῆρ τὸν λόγον. ἀληθινὸς γὰρ ὡς ἢ ἢ ἢ ἢ. *Sacrificium, quod per panem & vinum peragitur, intelligit, quae quidem in sacra mensa proposita per ineffabilem quandam omnipotentis Dei vim, & facultatem in corpus Christi & sanguinem, vere commutantur. Etenim ne carnem & sanguinem, in sanctis Ecclesiarum mensis proposita conspiciati, horrorem concipiamus; idcirco Deus ad iusfirmiorem nostram se demittens, propositis rebus viuificam vim immittit, atque ea ad carnis suae operationem transfert. Nec vero, quin hoc verum sit, villo pacto ambige, cum ipse aperte dicat: Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus. Quin potius Saluatoris sermonem fide accipe. Nam cum verus sit, minime mentitur.* Michaël Glycas Epistola ad Ioannicum Monachum; Ἐνθέντοι καὶ ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἐς κεφαλῆν αὐτῆς τῆς πρὸς τῶν ἀχρεῖτων τῶ Χριστῷ μυστηρίων ἕως ἔνευται λέγων, ἢ τὸ σῶμα τὸ ἀναληφθέν ἐξ ἐρατῆ κατέχευται, ἀλλ' ὁ ἀρτὸς καὶ ὁ οἶνος εἰς σάρκα καὶ αἷμα μεταποιῶν Θεῷ. εἰ δὲ καὶ τὸν μεταποιουμῶν βίβλαι μαθεῖν, ὁ χρυσοῦς τῶ γλῶτταν διδάξει σε. ἢ λέγουσα διαποτικὴ φωνή, τὸ τὸ ὅστιν τὸ σῶμα μὲ, καὶ τὸ τὸ ὅστιν τὸ αἷμα μὲ τὰ ὑποκειμένα μεταρρυθμίζει. καὶ καθάπερ ἐκείνη ἡ φωνὴ ἢ λέγουσα, αὐξάνετε, καὶ πληθυνέθε, καὶ πληροῦσατε τῶ γλῶ, ἐρρήθη μὲν ἀπαξ ἐξ ἑαυτῶς μὲν τὸ χροῖον γίνεται ἐξ ἑαυτῶς δυναμῶσα τῶ φύσει τῶ ἡμετέρας πρὸς παιδοποιίας, ἔτω καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆ ἀπαξ λεχθεῖσα, ἐξ ἐκείνης μὲν τὸ σήμερον, καὶ ἕως τ' αὐτῆ παρουσίας τῶ θυσίας ἀπῆλθισ μὲν ἐξάξεται. σφάλλασι λοιπὸν οἱ λέγοντες, ὅτι τὰ ἐκ νεκρῶν ἐγήγερθαι ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ εἰς ἐρατῆ ἀναληφθέντος, ἐκείνης κατέχευται τῶ σάρκα ἐαυτῶν ἐκείνης τὸ αἷμα πῖνον μὲν. πῖνα καὶ γὰρ ἐκείνης σάρξ, ἐνθα σῶμα θεοφθέρων. *Hinc Ioannes Damascenus Cap. de immaculatis Christi mysterijs ita fermocinatur. Non corpus quod assumptum est de coelo descendit, sed panis & vinum in corpus & sanguinem Dei transmuta-*

aur. Quod si transmutantem aues discere, aureus lingua instruet te. Vox Domini dicens, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, proposita commutat: & quemadmodum vox illa precipiens; Crescite, & multiplicamini, & replete terram pronuntiata, quæcunque omni tempore generantur, efficit, naturam nostram corroborans ad generandum: sic & vox ista semel enunciata ex eo ad hoc tempus, & usque ad illius adventum sacrificium perfectum conficit. Errant ergo asserentes, illius qui ex mortuis resurrexit, incorruptibilis, assumptique in cælum, illius, descendantis, carnem edimus, illius sanguinem bibimus. Quæ enim illius caro fuerit, cuius corpus diuinitatem adiit? Matthæus Hieromonachus Tractatu de Azymis: Καὶ τὰ τὰ τὸ οἰκῆον ἐστὶ σῶμα εἰπαῖν. μεταποιῶνται γὰρ ἀταχῶς ἀρρήτων δὲ πινῶν, καὶ θάλα δυνάμει εἰς αὐτὸ τὸ τῆς Κυρίας σῶμα, εἰ καὶ ἡμῶν ἀδίνεσαν δὲ πινῶν περικαρμῶν ὡς ἄρτος ἐπικαθόρεται. ἢ γὰρ ἀπὸ λυγρόνδε σαρκῶν ὡς ἄρτος ἐπικαθόρεται κατὰ αἷματι. Et hoc proprium corpus esse dicitur. Transmutatur enim ne vera ineffabili quadam & diuina virtute in ipsum Domini corpus, licet nobis imbecillitati obnoxijis adhuc panis, videatur. Neque enim crudis carnibus, & sanguine cruentatis vesci sustineremus. Et, quem puto non negabis, Marcus Ephesius, tanti apud te vir nominis; Ἐπιβόηοντα δὲ ὕστερον, καὶ τὴν τῆς ἁγίας Πνεύματος ὁποικαλοῦν χάριν, ὡς ἐαυτῶν ἐλάττωσαν τὰ εἰρημῶνα τότε τοῖς νεύ ἐφαρμόσαι, καὶ τὰ περικαρμῶνα τελῶσαι, καὶ περὶ τὸ διαποτικὸν σῶμα καὶ αἷμα μεταποιῶσαι. Precantur postea, & sancti Spiritus gratiam inuocant, ut ipsa veniens ea, que nunc dicta sunt, ad ea, que nunc sunt, accomodet, & proposita dona perficiat, & immutet in corpus & sanguinem Domini.

Μεταβάλλεται, Μεταβολή. Anonymus de Azymis contra Latinos: Τὸ δὲ ζῶν καὶ ἅγιον Πνεῦμα ἐμφανὲς ἐν τῇ τεθωμῶν σαρκί. αὐτὸ μὲν ὀδύοντες ἡμεῖς ἐκ τῆς ἁγίας καὶ μεταβαλλομένης ἐστὶ τῆς Πνεύματος, καὶ γινόμενα εἰς σάρκα Χριστοῦ, ζῶντος ἐν αὐτῷ, ὡς ζῶσαν σάρκα, καὶ τεθωμῶν σαρκὸς ὀδύοντες. Ἔτω δὲ καὶ τὸ αἷμα τῆς ζῶντος, καὶ θεμῶν αὐτῶν πίνοντες καὶ ἐκρέδισαντες ἕδωτος ἐκ τῆς ἀκκ-

ἀκροῦται πλὴν ἑαυτῆς καὶ θαρσύνεται πάσης ἀμφοτέρων, καὶ ζέουσι
 πλὴν ἑαυτῶν Πνεύματι. *Vnius autem, & sanctus Spiritus mansit
 in carne illius deificata, quam nos comedentes in pane, qui per Spi-
 ritum transformatur, & euadit in carnem Christi, viuimus in
 ipso, tanquam qui viuam carnem, & deificatam comedimus: Pa-
 ri modo & sanguinem viuum, & feruentissimum bibentes cum
 aqua, quæ ex immortalis illius latere effluxit, mundamur ab om-
 ni iniquitate, & feruente replemur spiritu.* Theophylactus
 in cap. 14. Marci: Οὐ γὰρ αὐτίτου ἐστὶ τὸ κρειακὴ σῶματός ἐστιν
 ὁ ἄρτος, ἀλλ' εἰς αὐτὸ ἐκείνο μεταβάλλεται τὸ σῶμα τῆς χειρῶν.
 καὶ ὁ κύριος γὰρ λέγει, ὁ ἄρτος, ὃν ἐγὼ δίδωμι, ἑστὶν ἐμὸν σῶμα.
 καὶ εἰπὼν, αὐτίτου ἐστὶ τῆς σαρκὸς μου, ἀλλ' ἢ ἑστὶν ἐμὸν σῶμα. Non
 enim figura & exemplar quoddam Domini corporis panis est. Sed
 in illud ipsum conuertitur corpus Christi. Dominus enim dicit, Pa-
 nis, quem ego dabo, caro mea est; non dixit, Figura est carnis mee, sed
 Caro mea est. Theodori, Heracleensis, & Mopsuestenus,
 in Tolosana Possinij Catena, ex quibus prior, τὸ τὸ μου, φη-
 σιν, ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ τὸ αἷμα, ἵνα μὴ νομίσης τύπον εἶναι τὸ τοι-
 αῦτα, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄρτος αὐτῆς ἐκείνου τὸ σῶμα ἦ κύριον, καὶ τὸ αἷμα
 ἐστὶ μεταποιούμενον εἰς σῶμα, καὶ αἷμα ἦ κύριον ἢ μὴ ἀρρήτων ἐπι-
 γινώσκων ἁγίου Πνεύματος. Nec alia sunt Mopsuesteni. Notat do-
 ctissimus Cōbefis. Quæ sic aduersari suæ doctrinæ senserunt non-
 nulli nouæ Eccl. Euangelicisq; ministri, ut falsi dicam præsidium illi
 querendum putauerint, habueritque necesse Illustris. Carolus de
 Mionchal eius Urbis Archiepif. qui librum ministraret, Syngrapha
 sua illius auctoritatis pondus vindicare, quod sincerus, & antiquus
 Codex Græca manu olim exaratus. Emmanuel Caleca Ora-
 tione Theolog. 6. Πῶς μεταβάλλεται ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς
 σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ; ἀπόθεσις λόγος εἰπὼν ἐδιδάχθη. ἀλλ'
 ἐπεὶ δὴ ὁ διωκτής τῆς κτίσεως ἦτο εἰπὼν, ἕως ἔχεν ἄπειρα πι-
 σόματα, ὅτι τὰ ῥήματα αὐτῆς ὁ κόσμος ἐκ τῆς μὴ ὄντος ἐπιπέσει,
 καὶ ἅπαντα μὲν ἐν ἀρχῇ εἰρηκεν, ἐξυπαγάτω ἢ ἢ βοτάνῳ χόρτου,
 καὶ μίχρη τῆς καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆς ἰδέας βλαστῆματα τὰ θεῖα φροσύματα
 σωζαντομῆν, καὶ διωκαμῆν. ἔτω καὶ τὸ τοῦ ὑπερστυλίου τῆς

ἱερέως πικροδολομῶ γίνεσθαι, ὡς τὸν ἄρτον εἰς σῶμα αὐτοῦ καὶ τὸ οἶνον
 εἰς αἷμα αὐτοῦ μεταβάλλεσθαι δεῖ τὴν τὴν εὐχὴν τοῦ θεοῦ δυνάμει, καὶ
 ὡς φησὶν ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ἡμίμα μόνον πληροῦν ἔσκηκεν ὁ ἱερεὺς.
 ἢ δὲ δυνάμει τοῦ λόγου ἐστίν. αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, εἰ μὴ φά-
 γῆτε τὴν σάρκα καὶ πῖνετε τὸ αἷμα καὶ ὡς αὐτὸ τὸ αἷμα, ἐκ ἔχου-
 τε ζωὴν αὐτοῖς. Quomodo itaque immutantur panis, & vinum
 in corpus, & sanguinem Christi; hominibus oratio verbis exponere
 potis non est. Sed cum creationis Dominus id dixit, ita res se ha-
 bet, uti credimus, mundum verbo illius ex eo, quod non erat, produ-
 ctum esse. Et semel quidem in principio dixit; Producat terra her-
 bam virentem; & ad hæc tempora propria genimina producit, di-
 uino præcepto compulsa, & corroborata. Pari ratione hoc quoque
 ministrante sacerdote credimus perfici; adeo ut panis in corpus il-
 lius, & vinum in sanguinem illius propter illius, qui dixerat, vir-
 tutem, & ut inquit diuinus Chrysostomus; Figuram tantum sup-
 plens ad hæc sacerdos: sed vis uniuersa verborum est. Ipse enim
 dixit; nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis
 eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et infra;
 Πρὸς τὴν τοῖνυν δεσπορευούσας δεῖ τὸ ὑπὸ τῆς ἄρτου, καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὸ
 σῶμα, καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ μεταβολῆς, τὴν δυνάμειν τοῦ θεοῦ φρα-
 βαλλόμεθα. εἰ γὰρ ἐμολογῆσι τὸ θεῖον παντοδυνάμον εἶναι, εἰ δὲ τὸ το
 εὐχαριστήσιον. εἰ γὰρ καὶ δυνάμει φυσικῶν ἢ ὑποκειμένων τῶν αἰετῶν
 ἢ ἄλλων δυνάμεων καὶ τὸ εἶδος μεταβάλλειν εἰς σῶμα, πολλῶν μᾶλλον ἢ
 τῶν θεῶν δυνάμει, ὅς ἔστιν τὴν ἐξουσίαν τῶν φασμάτων παρήγαγεν.
 ἢ κατ' εἶδος μόνον μεταβαλεῖν, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον ὄλον τὸ ἄρτον,
 καὶ τὸ οἶνον εἰς ὑποκείμενον σάρκα καὶ αἷμα μεταποιήσει. εἰ δὲ τις πάλιν
 δεῖ τῆς ἀσθενείας φαινόμενα; τῆς μεταβολῆς ταύτης δεσποῦσιν,
 κατὰ τὸν θεῖον, ὅτι τῆς θεῖας ἡμῶν ἔστω προβαλλόντων, ὡς ὑπὸ φασμα-
 τίσματος τοῖς ἀσθεντοῖς. ὅθεν δεῖ τὸ ἄρτον καὶ τὸ οἶνον τὸ αὐτῆς ἡμῶν
 βρωστικῶς καὶ πόσεως δίδωκεν ἡμῖν, ἐκείνων μεταλαμβάνειν, ἵνα μὴ
 ζήνον τι καὶ ἀσθενείας τῆς ἀσθενείας δοκῆ. ἢ μὲν εἰδὲ καὶ φαντασίαν γί-
 νεσθαι τὸ πικροδολομῶ. δυνατὸς γὰρ, ὡς ἡπομῶν, ὁ θεὸς καὶ τὸ ὑποκεί-
 μνον μεταβάλλειν, καὶ τὰ πρῶτον συμβεβηκότα πάλιν δεσποῦσιν.
 Illis itaque, qui dubitant de immutatione ex pane, & vino in cor-
 pus,

pus, & sanguinem Christi, Dei virtutem proponimus: nanque si
 confitentur, Deum esse omnipotentem, non vertent hoc in dubium:
 enim si virtute naturali sub aere iacens materia potest specie in
 ignem transmutari, multo valentius diuina virtus, quae essentiam
 rerum omnium produxit, non specie tenus transformabit, sed quid-
 quid panis, & vino subijcitur, in subiecta carnem, & sanguinem
 commutabit. Quod si quis rursus propter ea, quae sensui obijciuntur
 immutationi simili fidem non adhibet, intelligat, diuina nobis ita
 proponi veluti sub velis in sensum cadentibus. Hinc per panem,
 & vinum consuetum nobis cibum, & patum dedit illorum com-
 munionem, ne quid insuetum aut peregrinum sensui obijceretur.
 Neque enim per imaginationem id fieri credimus: potest enim,
 ut diximus, Deus quod subijcitur, immutare, & quae antea acci-
 dentia adhaerebant, conseruare. Theodorus Graptus Oratione
 de inculcata Christianorum fide, cuius nobis fragmen-
 tum edidit in Originum Constantinopolitanarum Mani-
 pulo doctissimus, & de rebus Ecclesiasticis perquam opti-
 me meritus Franciscus Combesis; $\Omega\varsigma \delta\epsilon \epsilon\kappa \tau\epsilon \acute{\alpha}\gamma\iota\alpha\varsigma \pi\alpha\rho\theta\acute{\epsilon}\nu\epsilon$
 $\tau\acute{\omega} \text{C}\acute{\alpha}\rho\kappa\alpha \delta\iota\epsilon \tau\epsilon \text{P}\nu\delta\mu\alpha\iota \text{C}\acute{\omega} \acute{\alpha}\gamma\iota\varsigma \acute{\epsilon}\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma \acute{\upsilon}\pi\epsilon\sigma\eta\text{C}\alpha\text{C}\omega. \acute{\epsilon}\iota \chi\eta\eta \delta\acute{\epsilon}$
 $\kappa\eta \epsilon\kappa \tau\eta\upsilon \kappa\alpha\theta' \eta\mu\acute{\alpha}\varsigma \tau\acute{\epsilon}\tau\omega \delta\iota\lambda\acute{\omega}\sigma\alpha\iota, \acute{\omega}\pi\omega\epsilon\rho \acute{\omicron} \acute{\alpha}\rho\tau\text{C}\omega \kappa\eta \acute{\omicron} \acute{\alpha}\iota\omega\varsigma, \kappa\eta$
 $\text{C}\omega \acute{\upsilon}\delta\omega\rho \acute{\alpha}\nu\sigma\iota\kappa\acute{\omega}\varsigma, \acute{\epsilon}\iota\varsigma \sigma\acute{\omega}\mu\alpha \kappa\eta \acute{\alpha}\iota\mu\alpha \tau\acute{\epsilon} \acute{\epsilon}\delta\acute{\iota}\omega\sigma\iota \text{C}\omega \kappa\eta \pi\acute{\iota}\nu\omega\sigma\iota\varsigma \mu\epsilon\tau\alpha-$
 $\lambda\alpha\mu\beta\acute{\alpha}\nu\epsilon\text{C}\omega) (\text{lego } \mu\epsilon\tau\alpha\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\tau\alpha\iota) \kappa\eta \epsilon\kappa \acute{\alpha}\nu \acute{\epsilon}\pi\omega\iota\mu\omega\upsilon, \acute{\epsilon}\tau\epsilon\rho\omega\sigma \sigma\acute{\omega}\mu\alpha$
 $\gamma\acute{\iota}\nu\iota\omega\varsigma \omega\delta\alpha \text{C}\omega \omega\epsilon\acute{\iota}\tau\epsilon\rho\omega\sigma. \acute{\epsilon}\tau\omega\delta \eta \kappa\eta \tau\acute{\omega}\nu \text{C}\omega \text{C}\omega\sigma\tau\omega\varsigma \acute{\epsilon}\pi\eta\kappa\lambda\acute{\iota}\sigma\epsilon\iota$
 $\tau\acute{\epsilon} \acute{\iota}\sigma\tau\acute{\epsilon}\rho\omega\sigma\text{C}\omega, \acute{\epsilon}\pi\eta\kappa\omega\iota\tau\acute{\iota}\sigma\epsilon\iota\tau\epsilon \tau\acute{\epsilon} \acute{\alpha}\gamma\iota\alpha\varsigma \text{P}\nu\delta\mu\alpha\iota \text{C}\omega \acute{\epsilon}\iota\varsigma \sigma\acute{\omega}\mu\alpha \kappa\eta$
 $\acute{\alpha}\iota\mu\alpha \tau\acute{\epsilon} \chi\epsilon\iota\varsigma \mu\epsilon\tau\alpha\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\epsilon\text{C}\omega). \tau\acute{\epsilon}\tau\omega \mu\acute{\omega}\rho \kappa\eta \eta \tau\acute{\epsilon} \acute{\iota}\sigma\tau\acute{\epsilon}\rho\omega\sigma \acute{\alpha}\iota\tau\eta\sigma\iota\varsigma \acute{\epsilon}\chi\epsilon-$
 $\kappa\omega\iota \acute{\epsilon} \delta\acute{\upsilon}\omega \tau\acute{\omega}\nu \tau\acute{\omega}\nu \mu\acute{\omega}\rho, \acute{\alpha}\lambda\lambda' \acute{\epsilon}\nu \kappa\eta \text{C}\omega \acute{\alpha}\upsilon\tau\acute{\omega} \omega\iota\varsigma \acute{\delta}\omega\mu\omega\gamma\acute{\iota}\nu\iota\omega\varsigma.$
 Quemadmodum enim ex Beata Virgine carnem sibi per Spiritum
 Sanctum condidit. Quod si ex his, quae in nobis sunt, declarandum
 est. Quemadmodum panis, & vinum, & aqua, in eius, qui man-
 ducat, & bibit, natura corpus sanguinem transeunt, neque ta-
 men aliud esse corpus, ac erat antea dicimus: sic sane Sacerdotis in-
 uocatione, & Spiritus Sancti accessu in corpus, & sanguinem
 Christi conuertuntur. Hoc enim unum habet sacerdotis petitio:
 neque hac duo esse intelligimus, sed unum idemque fieri credimus.

Ma-

Maximus Homologeta, & Georgius Pachymeres ad cap.
 3. de Ecclesiastica Hierarchia Dionysij Arcopagita: *Αὐτὸς δὲ ὁ ἱεράρχης πρὸς ἑαυτὸν τὰ πρωτότυπα, αὐτὸ τὸ τῷ κυ-
 ρίῳ τίμιον σῶμα, καὶ αἷμα ἀνάγει, πρὸς δὲ ὡς ἐστὶ καὶ τὰ θεοκεί-
 μενα εἰς ἑαυτὸν μεταβλήθησαν τῷ ἁγίῳ καὶ πανουργῷ Πνεύματι.*
*Sed ipse Pontifex ad ipsa Prototypa, ipsum Domini pretiosum cor-
 pus, & sanguinem seseipsum defert, credens quod proposita dona
 in illa mutata sunt sancti, & omnia operantis Spiritus virtute.*
 Iustinus Martyr Apologia 2. ad Antoninum; *Οὐ γὰρ ὡς
 κοινὸν ἄρτον, ἕδὲ κοινὸν πόμα ταῦτα λαμβάνομεν, ἀλλ' ὅν ἄρτον
 δεξιῶν λόγῳ Θεῷ σαρκοποιθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, καὶ
 σὰρκα καὶ αἷμα ἑαυτοῦ σώτηρας ἡμῶν ἔσχεν, ἕτως καὶ τὸ δι' ἁγίῳ
 λόγῳ τὸ παρ' αὐτοῦ διχαρισθηθεὶς ἄρτος, ὡς ἦς αἷμα, καὶ σὰρκες
 καὶ μεταβολῶν ἔχονται ἡμῶν ἑαυτὸν τῷ σαρκοποιθεῖντος Ἰησοῦ
 καὶ σὰρκα καὶ αἷμα ἰδιδάχθημεν.* Non enim ut communem
 panem neque communem possum ista sumimus: sed quemadmodum
 per verbum Dei caro factus Iesus Christus Saluator noster, &
 carnem, & sanguinem salutis nostrae causa habuit: ita alimoniam
 per precationem Verbi ab ipso profecti eucharizata, ex qua san-
 guis, & caro nostra per mutationem aluntur, incarnati illius Iesu
 carnem, & sanguinem esse edocui sumus. Theodoretus in
 Dialoگو, cui titulum dedit Immutabilis; *Ἡ βελίθη δὲ ὁ
 σωτὴρ τὸν τῷ Θεῷ μυστηρίῳ μεταλαϊχάνοντας μὴ τῇ φύσει τῷ
 λειομένων προσέχειν, ἀλλὰ πρὸς δὲ τῇ ἐκ τῆς χάριτος γένεσθαι
 μεταβολῆς. Voluit Saluator sacrorum participes mysteriorum
 non spectare naturam apparentium, sed mutationem credere
 factam a gratia.* Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 4.
*Αὐτὸ οὐκ ἄπειρα μυστήρια, καὶ ἐπὶ τῷ ἄρτι, τῷ μὲν ὅτι
 τὸ σῶμα, τίς τολμήσει ἀμφιβάλλειν λοιπὸν, καὶ αὐτὸ βεβαιώσα-
 μὲν καὶ ἐρεπτόθ, τῷ μὲν ὅτι τὸ αἷμα, τίς ἐπιδόσει ὡς λέ-
 γον, μὴ τῷ αὐτῷ αἷμα τὸ ὕδωρ ὡς εἰς οἶνον μεταβέβηκεν οἰ-
 κείον αἷματι, ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐκ ἀξιώσεως ὄσιν, οἶνον
 μεταβαλὼν εἰς αἷμα; Cum igitur Christus sic affirmet, atque di-
 cai de pane, Hoc est corpus meum, quis deinceps audeat dubitare?*
 atque

atque eodem confirmante, & dicente, Hic est sanguis meus, qui inquam dubitauerit, & dicet, non esse illius sanguinem? Aquam aliquando mutauit in uinum, quod est sanguini propinquum, in Cana Galilææ sola uoluntate; & non erit dignus, cui credamus, quod uinum in sanguinem transmutasset? Michael Choniata in forma conuersionis Turcæ; Καὶ τὸ ὄψα τῶν χειριῶν μουσικῶς ἰερρεῖς μέρον ἄρτον καὶ οἶνον, ὃν ἐν τῇ θείῃς τηρεῖταις μετὰ λαμβάνουσι, πείθομαι, καὶ ὁμολογῶ, καὶ πιστεύω σῶμα καὶ κατ' ἀλήθειαν εἶναι τὸ κυρίε Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ βαλλόμενα τῇ ἐκείνου θείῃ δυνάμει. Et panem ac uinum mystice sacrificatum, quem in sacris officijs Christiani participans, credo, & confiteor esse corpus, & sanguinem uere Domini nostri Iesu Christi, mutatione facta panis, & uini in corpus, & sanguinem. Nicolaus Cabasila in Interpretatione Missæ cap. 1. Τῆς ἀγίας τηρεῖταις τῶν ἱερῶν μουσικῶν ἔργον μὲν ἢ τῶν δώρων εἰς τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα μετὰ βάλῃ. τέλος δὲ τὸ τὴν πίστιν ἀγιαθῶσαι δι' αὐτῶν. Sacra initiationis sacramentum mysteriosum ritus opus est, munerum in diuinum corpus, & sanguinem immutatio; finis per illa fidelium sanctificatio. Idem ibidem; Ὅτι τὰ τίμια ταῦτα δώρα εἰς αὐτὸ τὸ κυριακὸν μετὰβάλλει σῶμα, τὸ ταῦτα δ' ἐξάμωρον, τὸ σαυροθὲν, τὸ αἰασαὶ, τὸ εἰς τὸ ἕρανον ἀναληφθὲν. Hæc munera in ipsum Dominicum corpus immutat, omnia hæc perpassum, cruci affixum, quod resurrexit, quod in Coelum assumptum est. Idem ibidem; Ἐπειδὴ δὴ λῶν, ὡς ὁ ἀρετῶν ἕτος εἰς ἐκείνον ἐπέειγε) μετὰ βληθῶσαι τὸν ἀληθινὸν ἀρετῶν τὸν ἐσαυρομένον, τὸν τεθυμένον. Postmodum significans, panem hunc in illum gesire commutari uerum panem cruci affixum, uictimam factum. Idem ibidem cap. 27. Εἶτα προσώπῃτα, καὶ ὄψα, καὶ ἰκτεῖσαι τὰς θείας ἐκείνου φωνὰς τῶν μονογενῆς αὐτῆς ἢ τῶν σωτῆρος ἐφαρμόσας, καὶ ἐπὶ τῶν προσκαμμένων δώρων, καὶ δ' ἐξάμωρον τὸ πανάγιον αὐτῆς, καὶ παντοδύναμον Πνεῦμα μετὰ βληθῶσαι τὸν μὲν ἄρτον εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον αὐτῆς, καὶ ἅγιον σῶμα, τὸν δὲ οἶνον εἰς αὐτὸ τὸ ἀχραντῶν αὐτῆς καὶ ἅγιον αἷμα. τῶν δὲ ὑψιμένων, καὶ ἑρημένων, τὸ πᾶν τὴν ἰερωργίας ἰούσιον καὶ τέλεισαι, καὶ τὰ δώρα ἡγιάσθη, καὶ ἡ φύσις ἀσπρηθῆναι, καὶ τὸ μέγα

μέγα θαῦμα κὶ ἱερῶν τῶ ἰσθμῷ τῆ κόσμου σφαγὴν, ὅτῃ ἡ ἰσθμὸς ἔρα-
 πέζης ὁραταί κἀμῶνον. ὁ γὰρ ἀρτῶ τῆ Κυριακῆ σώματος ἐκέτα
 τύπος, ἐδὲ δῶρον, εἰκόνα φέρον τῆ ἀληθινῆ δῶρον, ἐδὲ γραφίω
 τινὰ κομίζων ἐν αὐτῷ τῆ σωτηρίαν παθῶν, ὡσαύτε ἐν πίνακι,
 ἀλλ' αὐτῶ τῆ ἀληθινὸν δῶρον, αὐτῶ τῆ δευτέρου παναγίου σώμα,
 τῶ πατῆρα ἀληθῶς ἐκάνει δὲ ἐξάμῶνον, τῶ οὐκ εἰδη, τὰς ὑβρεις, τὴν
 μώλωπας, τῶ σαυροφέν, τῶ σφαγὴν, τῶ μάρτυρῆσαν ἐπὶ Ποντίῳ
 Πιλάτῳ κτλ καλλῶ ὁμολογίαν, τῶ ραπιδέν, τῶ ἐμπύματων ἀνα-
 χθῶνον, τῶ χολῆς γδῶρα μῶνον. ὁμοίως κὶ ὁ εἰνῶ αὐτῶ τὸ αἷμα.
 τῶ ἐκπῶδῆσαν σφαπόμενα τῆ σώματῶ. τῆτο τῶ σώμα. τῆτο τῶ
 αἷμα, τὸ σὺς ἀδ ἐκ Πνῶματῶ ἀγίῳ, τῶ γεννηθέν ὑπὸ τῆ ἀγίας
 παρθένης, τὸ ταφέν, τὸ ἀναστῆν τῆ τρίτῃ ἡμέρῃ, τὸ ἀνῆθέν ἐν ἑρα-
 νῆς, κὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τῆ πατρὸς. κὶ τὴν ἡ πῶσις; αὐτὸς
 εἶπε, τῆτο ὅτι τὸ σώμα μου, τῆτο τὸ αἷμα μου. αὐτὸς καὶ τοῖς Ἀπο-
 στόλοις ἐκέλευσε, καὶ δὲ ἐκάνων ἀπάσῃ τῆ ἐκκλησίᾳ τῆτο ποιῆν,
 τῆτο γὰρ, φησι, ποιῆτε εἰς τὸ ἐμὸ ἀνάμνησιν. ἐκ ἀδ κηρύσσας τῆτο
 ποιῆν, εἰ μὴ διώματι ἐνθίσῃ ἐμῆλεν, ὡσεὶ διώματι τῆτο
 ποιῆν. Tum sese inclinando supplicat, & deprecatur, Sacras il-
 las voces Unigeniti illius Filij Saluatoris adaptans super præiacen-
 tia dona, quæ cum acceperint sanctissimum illius & omnipoten-
 tem Spiritum, transmutari panem quidem in ipsum pretiosum
 illius, & sanctum corpus, vinum vero in ipsum immaculatum il-
 lius, sanctumque sanguinem. His isaque supplicatis, enunciatisque
 uniuersum sanctificationis transactum est, & ad finem perductum,
 & munera sanctificata sunt, & sacrificium absolutum, & magna
 victima atque hostia pro mundo trucidata supra sacrum montem
 conspicitur iaceus. Panis etenim Dominici corporis non amplius
 figura, neque donum, sed imaginem præferens veri doni, neque si-
 gnum aliquod in semetipso gestat salutarium passionum, veluti in-
 tabula, sed ipsum verum donum, ipsum Domini sanctissimum cor-
 pus, vere illa omnia perpeffum, opprobria, iniurias, flagella, cru-
 ci suffixum, mactatum, pulchram sub Pontio Pilato professionem
 professum, palmis excussissimis pulsatum, flagris cæsum, sputis foe-
 datum, quod gusso fel tentauerat. Similiter & vinum sanguis ipse,
 qui

qui ex caso corpore exilijt. Hoc corpus, hic sanguis ex Spiritu Sancto consistens, ex sancta Deipara natum, quod tertia die resurrexit, quod in coelos ascendit, quod ad dexteram Patris sedet. Et quenam est hæc fides? Ipse dixit, Hoc est corpus meum; Hic est sanguis meus. Ipse & Apostolis præcepit, & per eos uniuersæ Ecclesiæ hoc facere. Hoc enim, dicit, facite in meam commemorationem. Nunquam id faciendum præcepisset, nisi immisurus facultatem ad id efficiendum. Idem ibidem cap. 37. Εἶτα καὶ αὐτὸν τὸν ἄρτον εἰς ἐκεῖνο τὸ πανάγιον ζῶμα, τὸ ταῦτα ἀληθῶς ὑπομείναν, καὶ ἀνασά, καὶ ἀναληφθῆν, καὶ καθήμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς μεταβαλλόμενον. Postmodum & ipsum panem, qui in illud sanctissimum corpus, quod re ipsa illa sustinuit, & resurrexit, & ascendit, & sedet in dextera Patris, transformatur. Idem ibidem cap. 45. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς προσάγει, ὁ δὲ κύριος δέχεται τὰ δῶρα. προσφέρει μὲν γὰρ καὶ ὁ κύριος, ἀλλ' ἐαυτὸν τῷ πατρὶ, καὶ τὰ δῶρα ταῦτα, ὅταν αὐτὸς γένωται, ὅταν εἰς τὸ αὐτῆ σώμα, καὶ αἷμα μεταβληθῶσιν. ὅτι γὰρ ἐαυτὸν προσφέρει δεῖν τῆτο λέγει εἶ ὁ αὐτὸς καὶ προσφέρειν καὶ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος. προσφέρειν μὲν, καὶ προσδεχόμενος ὡς θεός, προσφερόμενος δὲ ὡς ἀνθρώπος. ἄρτον δὲ καὶ οἶνον ἔτι ὄντα τὰ δῶρα προσφέρει μὲν ὁ ἱερεὺς, προσδέχεται δὲ ὁ κύριος. καὶ τὶ ποιῶν τὰ δῶρα προσδέχεται; ἀγιάζων αὐτὰ εἰς τὸ ἐαυτοῦ σώμα, καὶ αἷμα μεταβάλλων. Et Sacerdos quidem offert, Dominus autem accipit dona. Offert enim & Dominus, sed semetipsum Patri. Et munera hæc, quando quod est ipse, facta sunt, cum in illius corpus, & sanguinem transformata sunt. Etenim, quod se ipsum offert, propterea dicitur esse & offerens, & oblatum, & accipiens. Offerens enim, & accipiens ut Deus, oblatum vero ut homo. Panem vero, & vinum adhuc existentia dona, offert quidem ut sacerdos, accipit vero ut Dominus. Quid autem agens munera accipit? Sanctificans ipsa, & in sui ipsius corpus, & sanguinum transmütans. Niceta Presbyter Studita Tract. de Zeo, ex Codice Bibliothecæ Palatinæ; Ὁ πλῆρες τὸ αἷμα, καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ τοῦ πλάσματος αὐτῆ ἐβρόσεν, λόγῃ νηρείσης αὐτῆ τοῦ σαρκὸς, τὸ δὲ ζῶν

KKK

ἀγιον

ἅγιον Πνεῦμα ἔμφαν ἐν τῇ τεθωμένην Σαρκὶ αὐτῆ, ἡ δὲ ἐδιόντες
 ἡμεῖς ἐν τῷ μετὰ βαλλομένῳ ἄρτῳ δὲ Πνέματι ἁγίῳ εἰς Σάρκα.
 Χρῆσθ ζῶμα ἐν αὐτῷ, ὡς ζῶσα καὶ τεθωμένῳ Σάρκα ἐδιόν-
 τες, ἔτω δὲ καὶ τὸ αἷμα τὸ ζῶν, καὶ θερμώτατον αὐτῆ πίνοντες μὴ τὰ
 κρεατῶτα ὕδατος ἐκ τῆ ἀκρεατῆς πλωρῆς αὐτῆ, καὶ θαμρῶ μελα-
 πᾶσις ἀμρτίας, καὶ ζέοντι πλωρῆς τῆ Κυρίου τῆ πῶν ἕλιον πῶ-
 νομα, ἐπὶ δὲ ἐκ ζωσῆς Σαρκὸς τῷ Πνέματι, καὶ θερμότητι Χρῆσθ
 θερμώτατον τὸ αἷμα ἡμῶν καὶ τὸ ὕδωρ ἐξέβλυσειν: *Cum sanguis,*
et aqua ex latere illius effluxit, per lanceam illius carne compuncta,
viuens vero Spiritus sanctus, in deificata carne permansit, quam
nos comedentes, in iam transmutato pane per Spiritum sanctum in
carnem Christi, in ipso viuimus, tanquam qui viuum carnem, et
deificatam carnem comedimus: Pari ratione et sanguinem vi-
uum, et calidissimum illius bibentes, cum aqua immixta ex immac-
ulato illius latere, mundamur omni peccato, et calidi lateris Domi-
ni calicē bibimus, cū ex uiua carne spiritu, et calore Christi calidif-
simus sanguis nobis, et aqua scaturijt. Nicolaus Methonensis;
 Τὴ πάλιν ζητεῖς αἰτίαν, καὶ ἄξιον φύσεως τῆ τῆ ἀρτου μετὰ βλαῆς
 εἰς τὸ τῆ Χρῆσθ ζῶμα, καὶ τῆ ὕδατος, καὶ τῆ οἴνου εἰς τὸ αἷμα, ἐπὶ
 τῶν φύσιν, καὶ λόγον, καὶ νῦν, καὶ ἐννοια ἐκ παρθένου ἐτέχθη; ἐκ
 αὐτῆς ἔστιν ὅ ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα ὡς ἀγαθῶν, καὶ ὁ τὸν
 ἄρτον εἰς τὸ αὐτῆ ζῶμα μετὰ βλάστης, ὡς ἐπιτακῶς; *Quid rursus:*
queris causam, et ordinem naturae mutationis: panis in corpus
Christi, et aqua, et vini in sanguinem, cum supra naturam,
et rationem, et mentem, et cogitationem ex Virgine natus est?
Annon ipse est, qui ex non existente omnia eo. adduxit, ut essent,
et qui panem in corpus suum mutari praecepit? Samonas Dialo-
go cum Achmete. Οἱ ἱερουργήματος ἀρτῶ εἰς τὸ ἀληθῆς τῆ:
Χρῆσθ σῶμα μετὰ βαλλόμενος δυνάμει θεῆα. Panis sacrificatus
in verum corpus Christi mutatur diuina virtute. Et; Τί θησι ῥῆ:
ὅτι πλὴν ἁγίαν ἔραπειαν ὁ ἱερός τὸν ἄρτον ὁμοίως, καὶ τὸν οἶνον, καὶ
διόματι ἐπιπλήσει ἁγία τὸ Πνεῦμα ἅγιον κατέσει, καὶ ἐπιποιτᾷ
ταῖς θεοκλήμοις, καὶ τῷ πνεύ τῆ αὐτῆ θείότητι εἰς ζῶμα καὶ αἷμα.
Χρῆσθ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον μετὰ βλάστη. Ponit enim in sacram-
men-

mensam Sacerdos panem pariter & vinum, precatusq; invocatione sancta, Spiritus sanctus descendit, & succedit in dona proposita, & igne eius diuinitatis in corpus, & sanguinem Christi panem, & vinum mutat. Simeon Thessalonicensis Responſionibus ad Gabrielem; Ἐπί ἐκ αὐτῶν ἐπι τέλει σμῶνον τὸ μὴ δέξασθαι τὰς δὲ χάς μὴδὲ δέξαι τὴν σφραγίδος, καὶ ὑπεκλήσεως τῶν Πνεύματων (ὡς τὸ θεῖον αἷμα μεταβληθῆναι, μὴ ἀρεθῆναι ἐκείσε τότε. Ὅτι ἂν ἐρεθισθῶσι δέξαι τὴν περὶ καὶ τὰς δὲ χάς τῆς ἱερέως, καὶ τῆς σφραγίδος δέξασθαι δυνάμει). Quandoquidem non fuerit absolutum, quod supplicationibus subactum non est, neque per sigillum, & inuocationem Spiritus in diuinum sanguinem conuersum non est, cum tum illic ibi non adfuisse. Namque consecratio fit, cum coram adest, & Sacerdotis supplicationes, & sigillum potest accipere. Soterichus Panteugenus Dialogo de suo Dogmate; Προσφέρει δὲ καὶ νῦν, τὰς δὲ αὐτῶν σωζομένους, προσφέρεται δὲ δέξαι τὴν εἰς τὸ αὐτὸ ζωοποιὸν καὶ σωτήριον σῶμα καὶ αἷμα μεταβαλλομένων ὑπερφωῶς θυσίας. Offert vero, & nunc eos, qui per ipsum saluantur: offertur autem per sacrificium, quod supra vires humane nature in illius viuificum, & salutare corpus, & sanguinem immutatur. Et tandem Photius tuus, quo doctiorem in omni genere literarum, tuum est de illo iudicium, prudentiorem in rebus gerendis, omnis iuris diuini humaniq; peritiorem, nunquam sedisse in quouis folio, vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham; in Epistola ad Nicolaum Papam, cuius illud principium, Ἀγάπης μὴδὲ αἰσθητικῶς, scribit, ὅσα δὲ εἰ βύβαι προσ τοῖς ἐρημίταις, καὶ ὡς τῶν λειτεργῶν ἐτερότητας, τὰς ἐν ταῖς δὲ χάς, τὰς ἐν ταῖς ὑπεκλήσεσι, ὡς ἐν ἁξί, καὶ ἀκολουθίᾳ, ὡς ἐν τῶν χρόνῶν μήκει, καὶ τῆς βραχυτήτι, τὰς ἐν πλῆθει, καὶ ὀλιγότητι, καὶ τῶν δὲ αὐτῶν, ὡς τῶν θυμάτων, ὁ κοινὸς ἄρτος εἰς σῶμα χριστοῦ μεταβαλλεῖ, καὶ ὁ κοινὸς οἶνος εἰς αἷμα χριστοῦ, τὸ λύφον ἡμῶν ἐξ οἰκίας πλάσσει τὸ σὺν ὑδάτι βλῦσαι, καὶ ἡ τῶν ἐρημίτων ἐτερότης τε, καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἐνοιδῶν καὶ θεοποιῶν χρεῖν τῶν Πνεύματων ἀπληθύντως καὶ ἀφθλάκτως ὑπεδέξασθαι, ὡς ἐφ' οἷς ταῦτα τηρεῖται, διεκώλυεν. Præ his illud quoque attendas, si

tibi animus est, missarum diuersitates, & quantum inter se distant in precibus, in supplicationibus, in ordine, in consecrarijs, in temporis longitudine, & breuitate, in multitudine, & exiguitate, & quod per illas intenditur. Rem miram! Communis panis in corpus Christi immutatur, & cōmune vinum sanguis existit illius, qui pretium nostræ redemptionis ex proprio latere una cum aqua effudit. Et dictorum diuersitas ac dissimilitudo, unicam, Deosque efficientis gratiam Spiritus abunde uniformiterque excipere nec ea, pro quibus similia conficiuntur, remorata est. Et hæc Photij pro falsis duces? Non credo.

Μετασχηματισμός. Μετασχηματισμός. Nyssenus in Catech. magnas ταῦτα δὲ δίδωσι τῇ ἰδὲ ἐπιτομῇ διὰ τῆς ἐπιτομῆς πρὸς ἐκείνους μετασχηματισμοῦ τῶν φαινομένων τῶν φύσεων. Dat nobis ut uniamur carni sue, cum per benedictionis virtutem eorum, quæ apparent, naturam transelementarit. Theophylactus in cap. 14. Marci. Ἐπειδὴ ἴδ' ὁ μῶν ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος σιωπῆθη ἡμῖν. αἷμα δὲ πρὸς κείνον, καὶ σάρκα ἰσθῆντες ἐκ αὐτοῦ ἕνεκα μῶν, ἀλλ' ἀπειραρησάμεν. Ἐπεὶ τὰ τοιαῦτα βιώνων ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, τὸ μῶν εἶδος ἄρτος καὶ οἶνος φυλάττει, εἰς δὲ αἷμα καὶ σάρκα καὶ οἶνον μετασχηματίζει. Quia panis, & vinum ex his sunt, quibus assueuimus, ea non abhorremus, sanguinem vero præpositum, & carnem videntes non ferremus, sed abhorreremus: Id circo misericors Deus nostræ infirmitati condescendens speciem quidem panis, & vini seruat, in virtutem autem carnis, & sanguinis transelementat. Hoc nomen Transelementationis mysterium hoc germanius exprimere ipso Transubstantiationis nomine adnotarunt. Cum enim ex communi Aristotelis, aliorumque Philosophorum sensu, in substantijs compositis materia, & forma soleant prima illarum elementa nuncupari, maximè vero materia, sequitur, Transelementationis vocabulo aptissimè repræsentari totalem substantiæ mutationem, in qua scilicet non forma dumtaxat, verum etiam materia ipsa commutatur: Et quid tandem notant atque designant μετασχηματισμός, & quam infra vsur-

pat

pat ἀλλοίωσις Nyssenus, nullo alio quam ipso Nysseno magistro utamur. Namque in eadem Oratione Catechetica rem ita extricat; Οὕτως οὐκ καὶ τὸ ἡμετέρον σῶμα πλάσῃς τῶ ἀόρατῶ μέρει τῆς καὶ τῆς ζωῆς σφαιρῆς καὶ καίνας, κατὰ μιχθείσης διαλύσεως, τὸ φθαρτὸν καὶ φθαρτὸν κακὸν ὕλην, πῶς ἴδω ἀμιγῆς τὸ ἐσωτερικὸν διατὸ ἀνασῶμα ἀναπλάσεως, πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀλλοίωσις ἀνασῶμα τῆς σφαιρῆς. Ita ergo nostri quoque vasis figulus sensili parti; eam dico, quæ est in corpore, immisso vitio dissoluta materia, quæ vitium acceperat, vas rursus refectum contrario non mistum per resurrectionem ad eam, quæ fuerat, reformabit pulchritudinem. Audis, partem dissoluta per resurrectionem materia, quæ vitium acceperat, vas rursus refectum ad eam, quæ fuerat, transelementabit pulchritudinem? Materia dissolvitur, quæ vitio adhæserat, & pristinam pulchritudinem assequitur. Ergo sicut per vitium devenustavit, & dignitatem suam amisit, ita postea dissoluta materia, denormata infectaque maculis ad eam, quam perdiderat, pulchritudinem reformatur, ex vno in aliud itaque μετασχημάσεως transitio est.

De alteratione ibid. cap. 37. Ἐν ἐμοὶ γὰρ ἐπιτεταθέντα γενόμενα ἄμα καὶ ζωῆς γίνεσθαι κατὰ ἀλλήλους διατὸ ἀλλοίωσις διωρέσεως πρὸς τὸ τῆς ζωῆς εἶδος τὸ φθορῆς καθιστάμενης. Nam cum illa in me fuerint, sunt sanguis, & corpus, nutrimento per vim alterandi congruenter redactio ad formam corporis. Panis conuertitur in corpus humanum; & alia est panis, alia substantia corporis, & hoc ἀλλοίωσις Nysseno est. Ergo vice versa cum ἀλλοίωσις in corpus Christi substantia panis, fit corpus Christi. Ergo est substantia in substantiam. Ergo Transubstantiatio, cum sit substantiæ in substantiam transitus. Nec aliud esse μετασχημάσεως apud eundem, ex eodem disco. Ὡς γὰρ τῶ φθοροποιῶ πρὸς τὸ ὑγιᾶνον ἀναμιχθέντι ἅπαν τὸ ἀνακαθάρσιν σμικροῦ, ἔτω καὶ τὸ ἀθάνατον σῶμα ἐς τῶ ἀναλαβόντι αὐτὸ γινόμενον πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν φύσιν τὸ πᾶν μετασχημάσεν. Ut cum tabificum aliquid ad salubre adiunctum est, illud

illud omne, quod commixtū, euanescit & dissipetur, ita, & immortale corpus in sumente existens omnia trahit, & vertit in suam naturam.

Vis hæc Transubstantiationis, siue Transfementationis alijs quoque vocibus, quarum vsus in hoc argumento apud Græcos, & Chrysostomum potissimum. Μετασκόαζεν. Chrysostomus Homil. 83. in Matthæum. Ο τότε ἄνω ποιῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ δείπνῳ, ἔτος κὶ τῶν ἄνω ἐπέλαξε ἡμῖν. ὡς περὶ τῶν ἐπέχουμένων ἡμεῖς. ὁ δὲ ἀγιάζων ἄνω, κὶ μετασκόαζων αὐτὸς ὅστιν. Qui hæc fecit in illa cena, is & nunc eadem efficit. Ministri tantum sumus nos: Qui autem sanctificat ea, & transmutat idem est. Συναλίσκεθ; Idem Homil. Quod fides mortua est sine operibus, Ἀφθάρτα ἡ μυστήρια. ὡς περὶ τῶν κηρῶν πωρεὶ οὐμιλίνας ἐδὲν ἀποσιάζει, ἔτε ὡρε πῶρε. ἔτω κὶ ὡρε νόμιζε συναλίσκεθ τὰ μυστήρια, τῇ τῶν Σώματῶν ἔσῳα. Incorruptibilia enim sunt mysteria: ut enim cera ad ignem admota nihil essentia eius superfluit, neque accrescit. ita & hic πυρε, mysteria absorberi, & consumi corporis Christi substantia. Κατασκόαζεν; Idem de proditioe Iudæ; Τὸ Ἰουδαίων Πάχα οἱ μαθηταὶ παρεσκεύασαν. τὸ δὲ ἡμέτερον αὐτὸς κατέσκεύασεν. ἐμόνον δὲ αὐτὸς κατέσκεύασεν. ἀλλὰ κὶ αὐτὸς Πάχα ἐγένετο. Iudeorum Pascha Discipuli prepararunt; illud autem nostrum ipse preparavit; non modo ipsum preparavit, sed & ipse Pascha factus est. Μεταρρυθμίζεν. Idem de coena Domini, & Proditore ἰΠάρεσιν ὁ Χριστὸς κὶ τῶν ἐκείνων, ὁ τῶν ἑσπεύων ἐκείνων κοσμήσας, ἔτῳ κὶ ταύτῳ διακοσμεῖ τῶν. ἐγὰρ ὅστιν ἀφθέρους ὁ ποιῶν τὰ ποσειδίονα γενεῶν ἀίμα κὶ Σώμα Χριστοῦ, ἀλλ' ὁ σαμαρθεῖς ἰσπῶ ἡμῶν Χριστὸς. ἀπῆμα ἡδὲ πληρῶν ἔσῳκεν ἰερέως, τὰ ῥήματα ἐκείνα σθεῖζόμενος ὁ ποσειδὸς χῆς. ἡ δὲ δωαμῖς, κὶ ἡ χάρῃς τῶν Θεῶν ὅστιν. τῶτό με ὅστι τὸ Σώμα, σπῶ. τῶτό τὸ ῥημα τὰ ποσειδῶν μετὰρρυθμίζει κὶ καθάπερ ἐκείνη ἡλέγχεα, ἀνξάνεθε, κὶ πληθύνεθε, κὶ πληροῦσατε τῶν γῶν, ἐρρήθη μὲν ἀπαξ, δὲ πάντοτε δὲ τῶν ἡσόνε γίνε, ἐρρῶ δωαμῶσα ἡ ἡμῶν ποσειδῶν παροδογῶν φύσιν τῶν,

ἔτω

ἔτω κὲ ἀτὴν φωνή, ἢ ἀπαξ λεχθεῖσα καθ' ἑκάστω ἑδωκεῖται ἐν
 τῇ ἐκκλησίᾳ, ἕξ ἐκείνου μέχρι σήμερον, κὲ μέχρι τῆ αὐτῆ
 παρουσίας τῆ θυσίας ἀγιάζει, *Adest & nunc Christus ipse,*
qui mensam illam ornauerat, ipse & hanc nunc ornat. Non
 enim homo est, qui proposita facit corpus, & sanguinem Christi,
 sed ille, qui pro nobis crucifixus est Christus. Nam Sacerdos pro-
 ferens deprecationis verba, figuram illius præfert, sed potestas, &
 gratia est a Deo. Hoc est, ait, corpus meum. Hoc verbu-
 m proposita permutat. Et quemadmodum vox illa dicens, Crescite,
 & multiplicamini, & replete terram, semel quidem dicta est,
 semper autem sit opere, confortans ipsam naturam in filiorum pro-
 pagationem. Sic, & hæc semel dicta in qualibet mensa apud Eccle-
 siam, ab illo usque ad hoc temporis, & usque ad eius aduentum san-
 ctificat sacrificium. Ἄλλοιῶται: Ioannes Hierosolymitanus.
 Οὐρανός, πῶς καὶ ἄρτον κὲ ζῶμα τὸ τοῦ Παύλου. ἐκ ἐπαρχίᾳ καλεῖν,
 ὁ μῶς ἔσω, μὴ ὁ λῶς ἄρτον τὸ τοῦ καλεῖν, κὲ εἰ μὴ ἄρτῳ εἶναι, ἔτε ζυ-
 μίτης ἔσαι ἄρα, ἔτ' ἄζυμος. μὴ τὸν ἀγιασμένον δὲ ταύτας τὰς
 κλήσεις ἀφαρθεύσει. ὡς δὲ τὸ ἀγιασμένον, ὡς ταύτης τῆ φρικώ-
 δεστάτης ὀλοκαυτώσεως, ὅταν ὡς ἀγίασιν ὡς σὺ ὡς σφί-
 ρεται, ἔχι ἄρτῳ ἀεὶ εἶναι, ἔτε ἄζυμον. Ἐὰν δὲ ὡς σφίρῃς κἄται
 παρ' ἡμῶν. Ἐὰν δὲ τὸ σαμασῆς ἀλλιώσεως ἔχῃ ἡμέτερα, τὸ θεὸς δὲ.
 Vides, quod panem, & corpus hoc Paulus non veretur nuncu-
 pare? Nihilominus esto, non prorsum panem hoc appellare. Et
 cum panis non est, neque azymus fuerit. Post sanctificationem
 vero hisce appellationibus spoliatur, ante sanctificationem, ante
 hanc tremendissimam victimam, cum a te in sacrificium offertur,
 non erit neque panis, neque azymum. Oblationes autem apud nos
 sunt: quæ vero admiranda sunt transmutationis, non sunt nostra,
 sed Dei. Vis maiora? Θεοποιεῖν, Gregorius Nazianzenus in
 Apolog. Τίς ὁ πλάτων καθ' ἅπτερ ἀνθημερὸν τὴς πηλίνης, τὸν δὲ
 ἀληθείας πρῶτον, ἢ μὴ Ἀγγέλων σπόμενον, κὲ μετ' Ἀρχαγγέλων
 δοξάσοντα, κὲ ὅτι τὸ ἀνω θυσίας ἡριον ἀναπέμψοντα τὰς θυσίας, κὲ
 χειρῶν στυριβῶσοντα, τὸν ἀπαλάσοντα τὸ πλάσμα, κὲ ὡς ἀσπ-
 ῶσοντα τὴν εἰκόνα, καὶ τῶν αἰῶν κόσμῳ δημιουργῶσοντα, καὶ τὸ μεί-
 ζον.

ὅς ἐστιν, θεὸς ἐσόμην, ἢ θεοπαύσας; Quis est, qui veritatis propugnatores unius diecule spatio, veluti e luto statuas fingit: illum, inquam, qui cum Angelis stabit, cum Archangelis glorificabit, ad supremum altare sacrificia transmittet, cum Christo sacerdotio fungetur, fomentum instaurabit, imaginem exhibebit, superno mundo opificium aget, & , ut, quod maius est, dicam, Deus erit, Deumque efficiet. I tu modo Creyghtone, & Transubstantiationis vocabulo notam subiectam, & vinu luculentius atque expressius, & magis sonantibus verbis Græcis Græcæ Ecclesiæ dona, & explicatiore oratione tuis artibus, quibus tu magnus apud ineruditos parvulos turgescis, & in Theologicam aream Dijs nefastis intruderis, rem tanti momenti reuela. Plaque hic campus non est in quo possit exultare oratio: idque si tentaueris, & verborum angustias, & Stoicorum dumeta non effugies. Fac, & iunge verba, & rotunda constructione rei accommoda. Non is vnquam fueris, qui aptius atque dilucidius, aut felicius Transubstantiationem, vel Transelementationem, quam Autores laudati fecerint, designaueris. Si aliquid sapias, reperiens in illis, ante Lateranense Concilium verbis Christi, aduentante Spiritu sancto panem, & vinum, quæ ante verba illa prolata erant aliud, & aliud, in aliud atque aliud transelementata fuisse, panem nempe, & vinum communia, & eorum substantiam in corpus, & sanguinem Christi, quod omnia perpeffum est, & Cruci affixum, quod resurrexit, quod ascendit in Cœlum, quod sedet ad dextram Patris, & sanguinem, qui e diuino eius latere effluxit, & qui absumit panem sic consecratum, manducat verum corpus Domini, & verum sanguinem bibit, & non figuram, aut typum, aut antitypum corporis, & sanguinis, quæ sub accidentibus vti velis panis, & vini delitescunt. Et sic credit, & profitetur Ecclesia Græca, firmiterque tenet a sua prima origine: ita enim Christus præcepit Apostolis,

stolis, & per eos vniuersæ Ecclesiæ hoc facere : nanque nunquam id præcepisset faciendum, nisi immissurus esset facultatem ad id faciendum.

EXERCITATIO XXIII.

Perpetua Grætorum omnium transubstantiationis assertio, si Iconomachos, & Cyrillum Lucarim Calvinistam excipias. Zachariae Gergani impie dictum refellitur, & vrgetur varijs exemplis Transubstantiatio. De hac eadem mens Dionysij exponitur. De Transubstantiatione verba Montacutij examinantur. Transubstantiationis modus inintelligibilis, & inexplicabilis est. Non propterea tamen Transubstantiatio non fit. Similitudines non per omnia equalitatem significant : neque in illis modus querendus. Quidquid tamen sit, in hoc sacramento est mutatio substantiæ in substantiam.

QVA ergo fronte dicis, Græcos de Transubstantiatione nunquam cogitasse, nec per insomnia quidem? Quomodo non cogitarunt, qui vno consensu, & coniunctis sententijs sub alijs atq; alijs vocabulis, quia lingua eorum ad id exprimendum aptior quam Latinorum, singuli non vno in loco palam eam professi sunt, Ita tu homo in tuis deliramentis comprobandis sine sensu es, nec symbolam, qui conferat, habes. Vnum vel minimum si adduxisses, tuo effato subscribentem, non apparuisses in oculis omniû doliarem vitâ ducere. In Ecclesia Græca si excipias Iconomachos quos ob hoc etiam eadem Ecclesia condemnauit, nullus, quem ipse sciam, de Transubstantiatione panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi dubium habuit, præter duos eosque recentissimos ex Luteri, Caluiniq; schola, Zachariam Gerganum Artensem, & Cyrillum Lucarim Patriarcham Constantinopolitanum. Ille in Catechesi, in qua

LII

docet,

docet, communionem constare ex duabus substantijs visibili, & invisibili, & substantiam visibilem esse verbum Dei, Hoc est corpus meum. Hic, nempe Cyrillus, Tract. contra Iudæos. Διὰ τὸ τῶ ἡμᾶς οἱ χριστιανοὶ εἰς τὰς ἱεραρχίας καὶ θυσίας, καὶ λειτουργίας, ὅπῃ καθικατέλω κείμενον, δὲν εἶναι θάυμα, ἀπ' ἴσως καὶ πιστεύοντας καθάρια, καὶ μὲν τὴν καρδίαν μας, μεταλαμβάνοντες τὴν ἄρτα, καὶ πίνοντες τὸ αἶμα τῆς κυρίας Ἰησοῦ, οὐκ ἔλω, τὴν ἰδίαν ἄρτα, καὶ οὐκ ἔλω τὸ ἴδιον αἶμα, ὅπῃ ἐχύθη καὶ ἐκαρρώθη εἰς τὸν σταυρὸν, ὅχι πᾶν τὸ μαζὺν καὶ δόντια μας ἐσθίοντες, καὶ πᾶν τὸ καταπίνοντες μὲν τὸν λαμὸν μας, μόνον μὲν τὴν πίσιν καὶ μὲν τὸ πρῶμα μεταλαμβάνοντας τὴν ἀγίαν ἄρτα, καὶ τὴν πότιον, ἅπερ εἰσι σύμβολα, ὡς βλεπόμενα. μᾶς κάρνην ἢ πίσι, καὶ μεταλαμβάνομεν τὴν ἄρτα, καὶ τὴν τιμὴν αἵματός. Ὁ ὅποιον ἀσμένως φαίνεται σαφὲς, ὅτι ἔτι ὁ θεὸς ἠθέλησε, καὶ ὅχι τὸ εἰσετύπωσεν εἰς τὸν νόμον. Propterea nos Christiani in sacrificijs, victimis, Liturgijs, quas singulis diebus celebramus, non est mirum, si pure, & ex corde credentes assumimus carnem: & bibimus sanguinem Domini Iesus; illam ipsam carnem, & illū ipsum sanguinē qui effusus est, & qua clavis suffixa est in Cruce, non quod dentibus sensibilibus mandemus, & gutture deglutiamus, sed solum fide, & Spiritu participantēs sanctum panem, & calicem, quæ vii visa symbola sunt. Fides facit, quod communicemus corporis sancti, & pretiosi sanguinis. Quod non debet ab aliquo durum reputari: sic enim Deus voluit, & propterea illud in lege præsignavit. Hæc Cyrilli damnata sunt in synodo Constantinopolitana sub Pathenio Patriarcha cum alijs eiusdem Hæresibus. Τὴν θείαν δὲ εὐχαριστίαν ἔτω ὁσπρήσουσι, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ ἑτέρον εἰ μὴ τύπον ψιλὸν ἐκκαταλείψιν. ὡς ἀπ' εἶναι τῆ σκιά τῆ πλάγῃ νόμου ἐλαττώμενον. ἢ γὰρ φησὶν εἶναι τὸ σῶμα χριστοῦ ἀληθινὸν τὸν ὁρατὸν καὶ ἐδίωμενον ἄρτον, ἢ δὲ ἀγίασθέντα, ἀλλὰ τὸ νομίζον πνευματικῶς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν φανταζόμενον, ὃ πάσι ἀσθενέας ἀνάπλων. ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐκ ἔφασκε, τὸ ὅτι ὁ τύπος τῆ σαρκός μου, ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸ σῶμα μου, καὶ τὸ ὅτι τὸ αἶμα μου. τὸ δὲ δὴλα δὲ τὸ ὁρατὸν, καὶ λαμβανόμενον, καὶ ἐδίωμενον, καὶ κλαίμενον

ἀγία-

ἀγιάδεν ἡδὴ, καὶ ἁλοῦνθ' ἐν : *Divinam autem Eucharistiam ita conuellit, ut nihil ipsi aliud nisi nudum signum relinquat; quasi adhuc in umbra veteris legis feruimus. Negat enim eum, qui videtur, & comeditur, panem iam sanctificatum esse verum Christi corpus, sed spiritualiter tantum intellectum, aut potius imaginatione fictum: quod omni impietate plenum est. Neque enim dixit Iesus, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus: hoc scilicet quod videtur, & accipitur, & comeditur, & frangitur, sanctificatum iam, & benedictum. Vide etiam impietatem verborum Gergani; Ex duabus, inquit, substantijs conflare Eucharistiam, quæ fuerint altera panis, & vini, altera corporis, & sanguinis. Et quare non potius tribus, ut cœlesti numē scelesti lingua ter tanto peius violetur, altera panis, altera vini, tertia corporis, & sanguinis Christi contra Sanctorum omnium, & Doctorum Ecclesiæ pronuntiata? Nam si Transubstantiationem negant, necesse est, Eucharistiam fieri per additionē extrinsecus adiectæ Christi præsentia. Et sic panis consecratus erit tria imperfecta non vnum, totus nempe panis, & totum vinum, & quantus quantus Christus est. Et Christus exhibens corpus suum, dicensq; Hoc est corpus meum, vel sanguis meus, aperte mendacium diceret, cum non purum corpus suum, & sanguinem purum sincerumque suum largiretur, sed corpus vna cum pane commixtum, quemadmodum, si Adamus de Eva ex ossibus, & carne conflata diceret. Hoc est os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Quinimo impendio magis mentiretur, quanto magis distat substantia panis a corpore Christi, quam caro ab ossibus. Præterea nulla mutatio fit in pane sanctificato, cum substantia panis superet, & substantia panis æque atque prius remaneat, corpus Christi eam non immutat, tum neque panis ille dicitur sanctificatus, & sic erit amissis alba in albo lapide. Non puto dices, panem vicinitate corporis Christi sanctificari.*

Eodem modo, & aurum & auri e proximo corpus Christi in seculo sanctificaretur. Et si panis sanctificatur verbis Christi, modo quo sonant verba, sanctificari tenendum est, vt verba resque ipsa verbis expressa nullo addito vel dempto sibi respondeant, quod in alijs quoque sacramentis obseruare est. Verba sunt, *Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus.* Hoc totum quod ostenditur indicat, & manibus tenetur integrum. Quare sententia verborum Christi necessario fuerit; Hoc totum quod premanibus est, & vobis porrigo, corpus meum est. Ergo si id absoluit, quod significatur verbis, panis totius substantia in substantiam corporis Christi conuertitur: Hinc mutationem intercedere necesse est, & tum panem consecrari, cum cessante substantia panis, corpus Christi in substantiam illius transmigrat; iuxta atque, si rebus naturalibus atque exemplis res diuinæ, & supra humanum ingenium explicandæ sunt, in mutationibus nobis conuenientis, in quibus vnus generatio alterius corruptio est, sic panis ante corrumpitur, postmodum in substantiam comedentis accrescit, nec amplius panis est. Verba sunt Theodori Grapti; Quemadmodum panis, & vinum, & aqua naturæ vi ac virtute in corpus, & sanguinem comedentis, & bibentis transmutantur, sicque dicere nobis licet, aliud esse corpus illud, Οὗτω δὴ καὶ τὰ ἐν ὑπερφυῶς ἐπιπλήσῃ τῆ ἱερατοδόντῃ, καὶ ἐπιφρονησῃ τῆ ἀγίῃ Πνεύματῃ εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ μεταβάλλεται. Similiter, & hec supernaturali modo per sacrificantis inuocationem, & accessum Spiritus sancti in corpus, & sanguinem Christi transformantur. Ioannes Damascenus; Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὸ εἶπεν, ὅτι ὡσπερ φυσικῶς δὲ τὸ βρασίου ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, καὶ τὸ ὕδωρ δὲ τὸ πῖσις εἰς σῶμα καὶ αἷμα τῆ ἐδιδόντῃ καὶ πίνοντος μεταβάλλεται, καὶ γίνονται ἕτερον σῶμα καὶ αἷμα τὸ κρῖνον αὐτῆ σῶμα. ἕτως ὁ δὲ κρῖσις ἄρτος, οἶνος τε καὶ ὕδωρ δὲ τὸ ἐπιπλήσις, καὶ ἐπιφρονησῃ τῆ ἀγίῃ Πνεύματῃ ὡσφυῶς μετακωῖνται εἰς τὸ σῶμα τῆ Χριστοῦ, καὶ τὸ αἷμα

μα. Sicque ut hoc addam, ea ipsa ratione, qua naturaliter per comestionem panis, & vinum, & aqua per potionem in corpus, & sanguinem comedentis, & bibentis transmutantur. Sic, & propositionis panis, vinumque, & aqua per inuocationem, & aduentum Spiritus sancti supernaturaliter transmutantur in corpus, & sanguinem Christi, & non sunt duo, sed vnum, & idem. Simonas Disputatione cum Achmete Saraceno; Τίθισιν ἐπὶ τῷ ἁγίῳ βράσειαν ὁ φερὲς τὸν ἄρτον, ὁμοίως καὶ τὸν οἶνον. καὶ δορυβίῳ ἐπικλησάμενος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κἀτίθει, καὶ ὑπὸφοιτᾷ τοῖς περικλυτοῖς, καὶ τῶν αὐτῶν θεότητι ὁ εἰς σῶμα, καὶ ἅμα χεῖρῶν τὸν ἄρτον, καὶ τὸν οἶνον μετὰβάλλει, ἐκ ἡττοῦ ἢ τὸ ἦπαρ τῶν φερῶν εἰς τὸ ἦ τινὸς ἀθεσίαν. ἢ εἰ δὲ δῶκε, ὡς τὰν, διωάσει τὸ πανάγιον ἦ Πνεῦμα, ὅπερ τὸ σὸν διωάται ἦπαρ ἐκτελεῖν; Sacerdos panem super sanctam mensam deponit, pariter, & vinum, & comprecatur inuocatione sancta, & Spiritus S. descendit, & superuenit in ea, qua sunt proposita, & igne sue diuinitatis in corpus, & sanguinem Christi, panem, & vinum commutat, non minus quam iecur alimentum in corpus cuiusdem hominis. Annon amabo concedis, posse sacrosanctum Dei Spiritum idem præstare quod tuum iecur? Gregorius Nyssenus in Catech. Orat. cap. 37. Ὡς περὶ δεξιῶν τῶν φερῶν, καὶ ἀντιτύπου φερῶν τὸ σερρόν ἦ σῶματι ὁ ὑποσχεζόμενος. τὸν αὐτὸν φέρον καὶ τῶν ὑπερῶ τῶν προδῆκων ἐκ τῶν ὁμογενῶν ποικίλα φύσεως. ὅπερ ἐν ἡμῖν γενόμενον δεξιῶν τῶν ἀλλοιωτικῶν διωάμεως ἐξαιματῆται, καὶ μάλιστ' εἰ δεξιῶν τῶν οἶνον λήβη τῶν διωάμεν περὶ τῶν εἰς τὸ φερῶν μετὰ ποίσειν. Quomodo autem per durum, & solidum alimentum soliditatem corporis fulcimus, ac stabilimus: eodem modo etiam humori adiungimus occasionem, ex natura eiusdem generis, qui quidem cum fuerit in nobis per alterandi facultatem fit sanguis; & maxime si per vinum acceperit virtutem transmutandi in calidum. Panis comestus, & isto machi calore concoctus atque digestus, & vinum cum aqua potum in carnem comedentis conuertitur, & transelementatur, adeo ut substantia panis, & vini abeat, transeatq; in substantiam carnis: nec amplius sub-

substantia panis est, & hoc in naturalibus: & ut proximus rem attingam ex Nysseno; in Christo incarnato hoc idem fiebat, Absumptum siquidem panem, & vinum in suam carnem ita conuertebat, ut abolita substantia panis, substantia carnis remaneret. Et tu negas substantiam panis in substantiam corporis Christi transire? Gregorius Nyssenus Ibidem; Καλῶς αὐτὸ καὶ νῦν τὸν παρὰ λόγον Ἰησοῦ ἁγιαζόμενον ἄρτον εἰς σῶμα τῆ Θεοῦ λόγου μεταποιῶν πινόμενον. καὶ ἡδὲ ἐκείνο τὸ σῶμα ἄρτου τῆ δυνάμεως κενῆ. ἡγιασθῆναι δὲ τῆ ἐπισημώσεως τῆ λόγου ἁγιασθέντος ἐν τῇ σαρκί. ἐκκεῖν ὅθεν ἐκείνην παρὰ σῶματι μεταποιῶντες ἄρτος, εἰς θείαν μετέστη δυνάμιν, ἡ δὲ τῆ αὐτῆ καὶ νῦν τὸ ἴσον γίνεται. ἐκὰ τε ἡδὲ ἡ τῆ λόγου χάρις ἄγων ἐποίησεν τὸ σῶμα, ὡς ἐκ τῆ ἄρτου ἢ σῦστασις κενῆ. καὶ ἴσως οὐκ ἐστὶν αὐτὸ ἄρτου κενῆ. ἐσταύθη τε ὡσαύτως ὁ ἄρτος, καθὼς φησὶ ὁ Ἀπόστολος, ἁγιαζέται ἡ δὲ λόγου Θεοῦ, καὶ ἐκταξῆσθαι ἡ δὲ βρώσεως προῖον εἰς τὸ σῶμα γενιάς τῆ λόγου, ἀλλ' ὁ Θεὸς πρὸς τὸ σῶμα ἡ δὲ τῆ λόγου ποιούμενος, καθὼς εἴρηται παρὰ τῆ λόγου, ὅτι τὸ ἐστὶν ὁ σῶμα μου. Recte ergo nunc quoque; Dei Verbo sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credo mutari. Etenim panis erat potestate illud corpus. Fuit autem sanctificatus habitatione Verbi, quod tanquam in tabernaculo habitauis in carne. Igitur unde in illo corpore transmutatus panis transit in diuinam virtutem, perinde nunc fit similiter. Nam illic gratia Verbi sanctum faciebat corpus, cui ex parte erat substantia, & quodammodo ipsum quoque erat panis, & hic similiter panis, sicut dicit Apostolus, sanctificatur per Verbum Dei, & orationem, non eo quidem, quod cibo mediante, in Verbi corpus euadat, sed quod statim per Verbum in corpus transmutetur, sicut dictum est a Verbo; Hoc est corpus meum. Argumentum hoc ineluctabile est. Substantia panis a Christo comesta in substantiam corporis Christi transijt, & vera transubstantiatio est: Alia enim est panis, alia substantia corporis Christi. Non aliter fit in pane sanctificato; ergo transiitio substantiæ in substantiam est, & subsequenter transubstantiatio est. Adde, lignum igne absumptum ignis

ignis est, nec amplius ligni substantiam tenet. Et panis dicitur sanctificatus, diuinus, sacrosanctus, & panis vitæ, cum ablegata substantia panis, residuis suis attributionibus, Christi corpus in se continet: Sin minus esset monstrum compositum ex duobus, vt ita dicam, sibi metipsis aduersis, pane inanimi, & corpore Christi animato. Quod vel cogitare homini Christiano ridiculum fuerit: cum hac eadem ratione omnes vniuersæ Ecclesiæ, Patres fallaces atque impostoras declararet, qui nobis & fide credendum, & ore profitendum tradiderunt, panem, & vinum ante Christi verba esse verum panem, & verum vinum, post enunciata illa verba, virtute Spiritus sancti conuerti, commutari, transubstantiari, transelementari, vt supra vidimus, in verum corpus Christi, & verum sanguinem, non mutatis, quæ in sensum cadunt, accidentibus. Si rem patentem habemus, & immutationem edocemur, non est cur de nomine curiosius contendamus, & disceptemus. Voca tu, vt lubet, alijs placuit Transubstantiationem vocare, quo explicatur mutatio, & mutationem fieri, si sanus es, non negaueris, quam tot Patres Sanctissimi, & doctissimi professi sunt ab ipsis Apostolis Ecclesiæ traditam. Mutatio itaque est. Dicitofodes, cuius? Non alius nisi panis, & vini cum aqua: neq; enim, in mensa alia proponuntur. Accidentia vides, tractas, libas; ergo illa mutata non sunt. Tertium non est. Ergo mutatio illa, & non accidentium necessario mutatio erit, vel essentia, vel substantia. Ergo cum nihil aliud apponas, cui illa inhæreant, erunt accidentia absque subiecto, & perse substantia, quod natura non patitur. Ergo necesse est substantiam aliam panis substantia locum occupare quæ ὑπερῶς regat illa, & sub illis lateat. Id non aliud fuerit, quam corpus, & sanguis Domini: ideoque substantia panis dicitur conuerti, transubstantiari in substantiam corporis, & sanguinis Christi.

Sed

mutatio fiat, non declaretur. Sed quomodo fiat, non assequitur. De modo non loquuntur, ne dum quid statuunt transubstantiationis. Modum non attingit Auctor, ultra ἁρρωῶς, supra naturam illud fieri statuit, quod verum est, per Transubstantiationem, non statuit fieri: nam id falsum est. Neque enim hoc posito, συμβῶλων δημουργός, quod a te statuitur, loquitur cum Bulingero, Sacerdos dici, & nominari poterat, si vere, & corporaliter. quod non est ἁρρωῶς, panem, & vinum transubstantiaret. Sed Χειρὲ δημουργός, aut σώματι δημουργός, aut etiam Θεὸς δημουργός, καὶ κτίσις κτίσει dici debuit. Quomodo qui loquuntur sunt inuenti. Panem, & vinum non ἐδημουργήσε, nec in quantum panis, & vinum sunt, nec in quantum symbola sacramentalia. Hæc enim non cadunt sub nomine δημουργίας, illa debent suam substantiam alijs. Neque ille, quisquis erat Dionysius Hierarchia, Auctor antiquus sane, non Sacerdotem, sed Christum appellauit δημουργὸν συμβῶλων. Quamquam, & sensu sano haud abnegauerim dici posse, & Sacerdotem illorum δημουργὸν, qui panem communem, & vinum profanum ad vsus sacros separatum ἐπιπέσει sua vi verborum Christi μετὰ βάλλας in eum finem, ut sint symbola significatorum corporis, & sanguinis Iesu Christi. His se cum inuoluisse veluti in laqueis Montacutius, & non sine negotio multa afferens, videtur sibi clauam Herculi extorsisse. Sed frustra laborem insumpsit. Sed quomodo fiat, non assequitur, nempe Bulingerus. De modo non loquuntur: ne dum quid statuunt Transubstantiationis. Modum non attingit Auctor ultra ἁρρωῶς, supra naturam illud fieri statuit, quod verum est: per Transubstantiationem non statuit fieri: nam id falsum est. Modus est supra naturæ creatæ captum, & quidquid lingua etiam si in eo intelligendo, atque exponendo tota mente incubueris, expresseris, minus erit. Modus ineffabilis est. Sermo rei magnitudine obrutus labascit, & magis quàm piscis mutescit. Quis introiuit in potentias Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Transubstantionis modus dicitur nō intelligitur, non de-

claratur a Patribus, quæ mens humana non assequitur. Ita est. Fatentur quoque alij Doctores, Nicolaus Methonenſis ; Τὸ πάλιν ζήτεισ ἀίτιας, καὶ ἄξιον φύσεως ἢ τῶ ἀρτε μεταβολῆς εἰς τὸ τῆ χειρῶ σῶμα, καὶ τῶ ὕδατος καὶ τῶ οἴνου εἰς τὸ αἷμα. ἐπεὶ ὑπὲρ φύσιν, καὶ λόγον, καὶ νοῦν, καὶ ἔννοιαν. ἐκ παρθένου ἐτίχθη; ἐκ αὐτῶς ὅστιν ὁ ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἅπαντα ὡδωλαγῶν, καὶ ὁ τὸν ἀρτον εἰς τὸ ἀπὸ αἷμα μεταβάλλειν ὡς ἐτακός ; *Quid rursus queris causam, & ordinem nature mutationis panis in corpus Christi, & aquæ, & vini in sanguinem, cum supra naturam, & rationem, & mentem, & cogitationem ex Virgine natus est? Annon ipse est, qui ex non existente omnia eo adduxit, ut essent, & qui panem in corpus suum immutari præcepit? Emmanuel. Caleca; Πῶς μεταβάλλει ὁ ἀρτος, καὶ ὁ οἶνος εἰς σῶμα καὶ αἷμα χειρῶ, ἀφ' ἑσθλοῦς λόγος εἰπῆν ἔδωκεται. Quomodo itaque immutatur panis, & vinum in corpus, & sanguinem Christi, hominibus verbis exponere oratio potis non est. Ioannes Damascenus lib. 4. cap. 14. Οὕτω καὶ καὶ ἡ τῶ πνεύματος ἐέργεια ἅ ὑπὲρ φύσιν ἐργάζεται, ἃ ἔδωκεται χωρῆσαι ἐμὴ μόνη ἢ πίστις. Sic & nunc Spiritus sancti operatione hæc super naturam operatur, quæ non potest capere nisi sola fides. Theophylactus, ἀρρήτως ἡ ἐργεῖα μεταποιῶνται. Ineffabili operatione transformatur. Et, Μεταποιῶνται ἡ ἀρρήτοις λόγοις ὁ ἀρτος ὅστις δὲ ἡ μυστικῆς εὐχαριστίας, καὶ ὁ ποιήσεως τῶ ἀγίου πνεύματος. Transformatur enim ineffabilibus verbis panis hic per mysticam benedictionem, & accessionem Spiritus sancti. Matthæus Hieromonachus ; Μεταποιῶνται ἡ ἀτεχνῶς ἀρρήτως τῶν ἡ θεῶ δυνάμει εἰς αὐτὸ τὸ τῶ κυρίου σῶμα. Neque enim ex arte transformatur, sed ineffabili quadam diuinaque virtute in ipsum corpus Domini. Et ne longius diuagari videar, cadit apte in rem, de qua agimus. quod Gregorius Nazianzenus de processione, & diuinitate Spiritus sancti contra Arianos, & Macedonianos, dum processionis querentibus inculcauit, Orat. de spiritu sancto ; Τὸ οὐδ' ἡ ἐκ ἀνάγκης ; ἐπεὶ σὺ τῶ ἀγνωστῶ τῶ πατρὸς, καὶ γὰρ τῶ γενήσεως τῶ ἡ φυσιολογίσω, καὶ τῶ ἐκ-*

πρῶτον τὸ Πνέματ' ἅγιον, καὶ ὡσαύτως ἀποστολῶν, ἀμφὶ εἰς Θεὸν
 μουσικῶς παρακλύστοι, καὶ ταῦτα τίνες; οἱ μὲν δὲ ἅ ἐν παλαιῶν
 εἰδέναι διωκόμενοι, μηδὲ ἰάμενοι θαλασσῶν, καὶ σαχάρας
 ὑπέτ, καὶ ἡμέρας ἀγῶνος ἐξαιθριῶν, μὴ ὅτι γε Θεὸς βιάσειν
 ἐμβαλεῖν, καὶ λόγον ὑπέχων τ' ἔτος ἀρήν, καὶ ὑπὸ λόγον
 φύσεως. *Quæ ergo est hæc Processio, inquis? Dic tu, quæ Patris
 ingenuitæ sit, & ego Filij generationeth, & Spiritus processionem
 explicare aggrediar, ut ambo mentis vesania præcipites agamur,
 in Dei mysteria oculos injicientes. Idque qui tandem? Nempe
 qui ne ea quidem, quæ ante pedes sunt, scire, nec arenam maris,
 aut pluuie guttas, & dies sæculi enumerare possimus: ne dum in
 Dei profunda penetrare, naturaque adeo arcana, atq; omnem ora-
 tionis facultatem usq; adeo superantis rationes reddere. Et infra;*
 Δὸς οὐ μοι, εἰσὶν, ἐκ τῶ αὐτοῦ τὸ μὲν ἦν. τὸ δὲ ἐκ ἦν, ἐκτα
 ἐμοῦσία, καὶ δίχομα θεῶν καὶ θεῶν. Δὸς μοι καὶ σὺ ἄλλον θεῶν, καὶ
 φύσιν Θεῶν, καὶ δώσω σοι τὴν αὐτὴν ἱεράδα μὲν τῆν αἰώνων ὀνομάτων
 τε καὶ παρακλήσεων. εἰ δὲ εἰς ὁ θεὸς τε, καὶ μία φύσις ἡ ἀνωτάτω, πῶθεν
 παρακλήσω σοι τὴν ὁμοίωσιν. ἡ ζήτησις πάλιν ἐκ τῆν κάτω, καὶ ὡς
 σὶ; λίαν μὲν ἀχρεῖν, καὶ ἐκ ἀχρεῖν μένον, ἀλλὰ καὶ μάταιον ὀπιφκῶς
 ἐκ τῆν κάτω τῆν ἄνω τὴν εἰκασίαν λαμβάνειν, καὶ τῆν ἀκινήτων ἐκ
 τ' ῥόσῆς φύσεως, καὶ ὅ εἰσὶν Ἡζαίας ἐκζητεῖσθ' ἅ ζῶντα ἐν τοῖς
 νεκροῖς. *Da igitur mihi, inquit, ex eodem alterum filium, alte-
 rum qui filius non sit, & tamen eiusdem cum illo substantia, &
 Deū admittā, & Deum. Da tu quoq; mihi Deum alium, Deiq; natu-
 ram, & tibi Trinitatem aliam cum iisdem nominibus, & rebus da-
 bo. Quum vero Deus vnus, atque vna suprema natura sit, unde
 eandem similitudinem tibi representabo? An rursus postulas, ex
 terrenis, & humanis rebus eam duci? Valde profecto turpe est,
 nec turpe modo, sed etiam valde stultum, & inane, ex humilibus
 rebus superarum coelestiumque simulacrum sumere, rerumque certa-
 rum, atque constantium, ex fluxa fragilique natura, quodque
 Esaias ait, viuentia in mortuis requirere. Et; Οὐδ' εἰ γὰρ οἶον τε τῆν
 εἰκασίαν ἐκ τῶν ἀνω τῶν ἑκκενῶν φανερῶς τὴν ἀληθείαν.
 Neque enim fieri potest, ut imago vlla, & similitudo rei verita-*

tem plane perfecteque assequatur. Euftradius Presbyter Constantinopolitanus; Τα ὁμοειδήματα καὶ τι μὴ παραληπτόν, καὶ τι δὲ παραληπτόν. εἰ δέ τις θήσῃ ὅλα ὅλοις πικρῆναι, ἐκείνῳ ὁμοειδέματα, ἀλλὰ ταύτης δέσεται. *Exempla secundum unam partem assumenda sunt, secundum alteram rei scienda.* Quod si quis omnibus omnia comparauerit, iam tum non amplius exemplum, sed res eadem fuerit. Gregorius Nyssenus Oratione Catechetica magna cap. 10. de igne, & materia qua pascitur ignis ad demonstrandam animæ & corporis coniunctionem; Οὕτω καὶ μηδὲς τῷ φθαζικόν τῷ πυρὸς συμπαραλαμβάνετω τῶν ὁμοειδήματι, ἀλλ' ὅσον δ' ὁρεπές ὄσι μένον ἐν τῇ εἰκονὶ δεξάμεθ. ὅ τὸ ἀνοίκτον καὶ ἀπειράτον ὑπεποιήσω. Ita etiam nemo in igne simul sumat exemplum id, in quod cadit interitus, sed eo tantum, quod decet, sumpto, ad similitudinem, id quod non est proprium, & conueniens reijciat. Lanfrancus contra Berengarium cap. 21. Pace tua dictum sit, multum falleris in hac verborum intelligentia: neque enim similitudinis ad verba identitatem, siue equalitatem ubique posita significant: in Evangelio namque Saluator dicit; Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est; non tamen eadem, sed equalis misericordia potest in esse Deo cum hominibus: & in Evangelio secundum Ioannem; Et ego, inquit, claritatem dedisti mihi, quam dedi eis; ut sint unum, sicut, & nos unum sumus & alibi: Dilexisti eos sicut & me dilexisti. vnae & B. Augustinus in expositione eiusdem Evangelij ait; Neque enim semper equalitatem significat, qui dicit, sicut illud, ita & illud, sed aliquando tantum, quia est illud, & illud, aut quia est illud. Gregorius Papa Homil. 26. in Evangelia. Sciendum nobis est, quod diuina operatio si ratione comprehenditur, non est admirabilis, nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Verba, non itaque Cyrilli Alexandrini, si minimum, τὰς κοινὰς φρένας ἔσωζε, καὶ μὴ τῷ ὁμοίῳ παν ἄθως, καὶ ἀσεβῶς τὰ παύσα σπεύξεν, oculatiorem, & considerationem reddere poterant lib. 4. in Ioa. cap. 13. Δὲ τοιγαρὶν ἐπέυθεν ἡμᾶς ἀβυσσοῦς, καὶ ὅς ἂν ἔτεροι πταίσουσιν

τὸν

τὴν εἰκὸν ἐπαροθενῆτας βίον ἐν ταῖς παραλήψεσι τῆς θεῶν μυσ-
 εῖαν πῶς ἰν μὲν ἔχεν ἀζητήτων, μηδενὶ δὲ τῆς λευομένων ἐπιφέρει ἔν-
 τὸ, πῶς. Ἰ. εὐδαίμων γὰρ ὁ ῥῆμα, καὶ κολάσεως δὲ τὸ ἐχάτης, δεῖ τὸ το
 παραίτιον. Hinc igitur utilitatem capientes, & per qua ceteri ca-
 dunt, per haec ipsa vitam nostram emendantes in susceptione divi-
 norum mysteriorum, fidem habere quidem nos oportet, curiositatis
 expertem, neque cum aliquid dicitur, subijcere illud, quomodo. Ζη-
 daicum est enim illud vocabulum, & extremi proinde causa supplicij
 Et; ἐστεργῆσαι εἶποι τοίνυν πρὸς τὴν τὸ συμπεροῦν ὁ θεῶν, καὶ δεῖ
 τὸ ἐτέρων ἀτοπίας ὀρισκόμενοι, ὁ, πῶς, λέγειν ἐφ' οἷς ἀν' ἐργά-
 ζη) θεός, παρατρέμει. ἀνατιθέμεν δὲ μάλλον μελετήσωμεν αὐτὰ
 τῆς ἰδίων ἐρεῶν τὴν ὁδὸν ἐξεπίσταδι. ὅνπερ γὰρ ἔροπον εἴσεται μὲν
 εἰδὲς ὁ, τί καὶ φέσιν ὅστιν ὁ θεός, δικαίεται δὲ πρὸς δῶν, ὅτι ὅστι,
 καὶ τοῖς ἐκζητήσιν αὐτὸν μισθωσέσθαι γίνεται. ἔτις ἀγνοήσει μὲν
 πάλιν τὸ ἐφ' ἐκάσῳ τῆς τημελίων παρ' αὐτὰ ἔροπον, ἀνατιθείς δὲ
 τῆς πρὸς τὴν ἐκ βασιν, καὶ ὁ, παντα δυνάστω σωματῶν τὰ ὑπερ
 πάτας θεῶν, κομίζεται τὸ ἔτις ἀγαθῆς δευληφῆως ἐκ καταφροντῶν
 ὅν μισθόν. Aliorum igitur stultitia ad rei utilis investigationē sa-
 pientiores facti de ijs, quae Deus operatur, illud, quomodo usurpa-
 re cauemus, sed ei potius operum suorum viam perspectam esse fateri
 studuimus. Quomodo nemo nouit, quid sit natura Deus, sed
 iustificatur credens, eum esse, & quærentes eum mercedem ab ipso
 accipere: ita rursus modum, quo ab ipso quaeque fiant, ignorabit
 quidem, sed utcumque res cadat, fidei permittendo. Et supremum
 Deum cuncta posse fatendo, tam recti iudicij non leue premium re-
 portabit. Et quibusdam interpositis; Πολλὰ γὰρ ἦδη φροῦ-
 σαμακῶς αἰλώση μεγαληργήματα, οἷς ἔπειρ ἐπάγεις τὸ, πῶς,
 ὅλη παντηγῶς ἀπεφθουσι τῆς θεῶν ἰσραῆλ, καὶ παῖται τῆς ἀγίων
 Προητῆρ ἀναξέψαι τὸς λόγους, καὶ αὐτὰ δὲ πρὸς παύτων τὸ
 Μωσέως ἅ ἰσρα συλαματά. ἐκουῦ ἔδφ μάλλον πρὸ-
 σδούσας τὰ Χριστῶ, καὶ τοῖς παρ' αὐτὰ λεγομένοις ἀμελητὶ κατα-
 νόνας μετῆναι ἐπέγειδι μάλλον τὸ δόλογίας τὸ ἔροπον, ἐκ
 ἀπεροκεπῆως ἰμπαροινῆν λέγοντας. πῶς δυνάται εἶδῃ ἡμῖν δῆνα
 τὴν ἰσρα αὐτὰ φαγην; Multis enim deprehenderis iam antea

meminisse suorum poterat . Non credidit Ambrosius cum Aquinate , ne tum cum in libro de ijs , qui mysterijs initiantur cap. 9. scriberet ; Quid hic quæris naturæ ordinem in Christi corpore , cum prætet naturam sit ipse dominus , natus de Virgine ? Recte curiositati humane patibulum fixit , qui modum Deo figere præsumperunt . Veram , ait , extitisse Christi carnem , nemo ambigit , at non sub speciebus panis , & vini , substantia mutata . Hoc non dicit , sed veram : nam qui de phanasia blasphemiant , erant multi . Quare non quod in alijs desideras , & laudas patibulum fixum , tuæ curiositati non figis ? Pag. 349. Credimus Christum fide adesse , Christum esse , corpus Christi participatum , sed *μυστηριωδῶς, μυστήριον* enim est . Ideo hic oportet *μὴ βέν σόμα* , & fibulam imponere curiositati . Et nihilominus impudens musca est , dū percuriosius a Pontificijs efflagitat ; Non urges Transubstantiationem , monstrum hoc verbi rei e Patrum scriptis appone , infer , conclude . Tenesne , quid dicit ? Dum dicta *Θεραπειὰ ἐστὶν ἐσθίου, αἰτὶ φαρμάκων ἐμφυτοῦ θεοῦ τῶ ἀληθινοῦ* . Et dum sustinere pugnam contentionibus videri vis in improba cæcaq; contradictionum præcipitia , funestis omnibus deijceris . Quæ sequuntur , laborant sacramentariorū morbo ; In eū finem , ut sint symbola significantia corporis , & sanguinis Iesu Christi . Neq; enim significant corpus , & sanguinē Christi . Sed re vera sunt corpus , & sanguis Christi , & dū absumuntur , verissime editur corpus Christi , & bibitur sanguis quod Christus dixerat , *Qui manducat meā carnem, & bibit meum sanguinem* . Nec aliud innuunt , quæ subiungit ; Sed nunquam modus determinatur per *μετεσώσιον* , mutationem substantiæ panis in substantiā corporis , a te flagitamus . Nec quicquam plane vult , cum flagitat , quod tenet , & abundanter . Quæris *μετεσώσιον* , quam interpretaris mutationem . Et iam tot apud Patres antiquos , & recentiores vocabula legis , quæ mutationem notant , *μεταβολὴ μετασώσιον, μετασχησισίον* , &c. & nihilominus *μετεσώσιον* flagitas . Habes rem tot expressam vocabulis , & de nomine

mine quaestionem mouet? Quasi vero veteres, & prisca viri superiori memoria Doctores Ecclesiae in Graecorum lingua, ac studijs eo magistro vti debuissent, & pro illius nutu rebus Ecclesiasticis nomina imponere. Usurparunt, quae ad tantum mysterium, & Transubstantiationem in ea lingua videbantur aptissima, inter quae non postremum locum videbatur occupasse *μείαποιεία*, & *μεταποίησις* quibus, si nimium tui iuris, & sententiae non est substantiam vnus in alterius substantiam immutari, & transelementari persuasissimum habuere. Vt alios miseros faciam, Gregorius Nazianzenus eadem Oratione; *Γεννάει γὰρ λέγει ἕκ ἐκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ μόνον, ἀδὲ δὲ ἑτέρον ἕτερον, ἀλλὰ καὶ δὲ ἑτέρων τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἕτερον. εἰ δὲ τῷ πωστὸς ὁ λόγος καὶ ἄλλος ἐστὶ ἑσπέρου γεννήσεως, αὐτὸ τι ὑφ' ἑαυτῶν διαπανώμερον, καὶ τικτόμερον. ἐστὶ δ' ἀ καὶ ἐξισταταί πως ἑαυτῶν ἐξ ἄλλων ζώων εἰς ἄλλα μεθιστάμενά τε καὶ μετὰποιήμενα φιλοτιμία φύσεως.* Gigni etenim dicuntur, non modo ex iisdem eadem, atq; ex diuersis diuersa, sed eadem ex diuersis, ac diuersa ex iisdem. Quod si etiam cuiquam fidem facit hic sermo, alius est generationis modus, vt idē animal a se ipso consumatur, & proceretur. Sunt etiā, quae velut quadam naturae magnificentia a se ipsis quodammodo desciscunt, atque ex alijs animalibus in alia transeunt, atque immutantur. Hos generationis modos alij exponunt, & inter eos praecipuus, Elias Cretensis, *Ex diuersis diuersa*, vt ex asino mare, & equa muli: *eadem ex diuersis*, vt ranæ, quae partim ex ranis, partim ex caeno lutoque gignuntur; tamen & haec, & illa ranæ sunt. *Ex iisdem diuersa*, vt quae ex asinis equas, & asinis ineuntibus generantur: tam enim earum quam illarum patres asini sunt, & tamen fetus sunt *εμπίδες*, culicum species quaedam, quae ex ascaridum, siue eipularum natura in empidas transeunt, *μεθιστάμενά τε καὶ μετὰποιούμενα*. Dabo tibi Graeca Eliae Cretensis verba, quae, quia diffusiora, expressius haec notant, designantur.

Οὐχ ἴσαται μέχρι τέτε, ἀλλ' ἔρχετ' ὡρὸς τῶν δ' αὖ τῶν φυσικῶν
 ὑποδείματων ἀποδείξιν, ἐκτε τ' ὡρεὶ ζῶν ἰσορίας βίβλι, κ' τῆς
 τῶν γεννήσεως, ὡς Ἀριστοτέλης ἐξέθετο, ταύτων λαμβανῶν, κ' ἰ-
 σιοί. γεννᾶσθ' δ' λέγειτ' ἐκ ἐκ τῶν αὐτῶν ἅ αὐτῶ μόνον, ὡς ἐξ αἰ-
 θεροῦ, ἀρσενος φησὶ κ' θηλείας ἀθεροῦ. πάλιν ἐκ βιῶν
 βίβλι. ἔτ' ἐκ τῶν ἰσοίων μόνον ἢ διμικροῦς φύσις ἐπιλοτεχνήσατο
 γεννᾶσθ' ἅ ὅμοια, ἀλλὰ κ' ἐξ ἑτέρων ἕτερα. ὡς ἐξ ἑνὸς ἀρρένος,
 κ' ἴππυ θηλείας ἡμίονος. κ' ἐξ ἕτερον αὐθις τὰ αὐτῶ. τῶν γ' δ'
 βαφάχων, οἱ μὲν ἐκ βαφάχων γεννῶνται, οἱ δ' ἐκ τέλματ' ὅ. κ' ἰ-
 ὅμοιος ἔτοι κ' κ' αἰνοὶ β' φάχοι. ἐκ τῶν αὐτῶν δ' ἕτερα, ὡς ἅ ἐξ
 ἑνὸς ἀρρένον ἴπποις θηλείας μιγέντων, κ' ἅ ἐξ ὄνου ἀρρένον κ' ἰ-
 θηλείας μιγέντων, ὄνοι μὲν γ' κ' τῶν, κ' κ' αἰνοὶ οἱ πατέρες, κ' ἰ-
 ἅ αὐτῶ, ἕτερα δ' ὡρὸς ἀλλήλα ἅ τῶν γεννήματ' ὅ. ἅ μὲν
 γ' ἡμίονοι, ἅ δ' ὄνοι. ἢ κ' ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἐξ ἡγεμόνων κ' ἰ-
 βασιλείων λεομόνων μησιαῶν αὐθις τε τῆς ἡγεμόνας γεννᾶσθ', κ' ἰ-
 ἅς μησιαῶν, ἕτερον τε εἶδος παρ' ἐκείνης. ἐκ δ' μησιαῶν τῆς κη-
 φῶας. εἰδότες πῶς ὅς ὁ λόγ' ὅ, κ' ἄλλος τις ἔστος β' ζι γεννήσεως,
 αὐτ' ἑνὸς ἑαυτῶ δ' ἀπανώμων, κ' τικτόμων. ἔστι δ' ἂ κ' ἐξ ἰ-
 σατά. πῶς ἑαυτῶ ἐξ ἄλλων ζῶν εἰς ἄλλα μῆσι δ' ὡρὸς τε κ' ἰ-
 ποιήματ' φιλοτιμία φύσεως, ἢ δ' ἰ κ' τ' αὐτῶ. τ' μὲν ἔ γεννήματ' ὅ
 δ' ζι γεννήματ' πῶν ὁμοίσι, ὅ κ' τ' παρ' ἑνὸς πῶς μᾶλλον προσεί-
 κεν. ἔπειθ' ὡρὸς ὅζον τινα. ἔστος γεννήσεως μῆλλοι εἰπῶν ὡρ-
 ασφαλίξ' τὸν λόγον. εἰ δ' ἰ τι πῶς ὅς ὁ λόγος. ὁ ρηθρομόνος.
 ἔστι κ' ἄλλος, τις ἔστος γεννήσεως, κ' δ' ἰ ἀσκατῆς ὡρὸς. αὐτ' ἑνὸς
 ἑαυτῶ εἰρηκῶς δ' ἀπανώμων κ' τικτόμων. τῶ γ' ἰ ἐρμῶν δ' ὡρὸς
 τ' ὡρὸς δ' ἔ ταύτης γεννήσεως. τοῖστον ἰσῶρσι, κ' τοι φόνικα τ' ὡρ-
 ἰσῶν ἔρρον, ὅς μ' ὡρὸς πολλὰ ἔτη ἀσκατῆς φρυγίαις ἐπιπεδῶν ἔτα
 ἐξ ἡλιακῆς ἀκτῆς ἐμπυρί(ας αὐτῶ κ' ἀσφλίγε). κ' ἐκ τ' ἑαυτῶ
 ἀσκατῆς γεννᾶ σῶλῆκα τ' μετ' ἔ πολὺ π' ἑρμῶν, κ' αὐθις εἰς φόν-
 νικα δ' ἀσκατῆς ἀμῶν. εἰσὶ δ' ἰ τινα τῶν ζῶν ἀπ' ἰ κ' ἐξ ἰσατά ἐξ
 ἄλλων ζῶν εἰς ἄλλα μῆσι δ' ὡρὸς τε κ' ἰ μεταποιήματ' ὡς ἄλλα
 τε: πολλὰ κ' ἐμπυρί(ας ἐξ ἀσκατῆς εἰς ἐμπυρί(ας μῆσι δ' ὡρὸς κ' ἰ
 μεταποιήματ' μεταλευρία κ' ἰσῶν βολῆ. ζῶν κ' δ' ἀσκατῆς.
 Ergo, quidquid de alijs generibus fit, est quaedam origo
 siue.

siue productio, & si mauiſ, transitus naturalis, atque ingenitus, quo vnum animal remutata specie in alterius animalis speciem migrat, Nazianzeno teste, & quod verbo, μεταποιήσαι exprimitur, *transmutari*. Et hoc, quod naturali facultati est integrum, virtuti diuinæ denegabitur? Transubstantiatio per illum est, ex vna specie in aliam transitus. Hoc Græce abunde voce μεταποιήσαι docuit Nazianzenus, & Montacutius, & illam, & alias illi respondentem, vel etiam expressius rem indicantes, cum in Patribus non obseruasset, substantiæ panis in substantiam corporis Christi mutationem anxius efflagitat a Bulengero, & mutationem substantiæ desiderat? Sed sanior factus aures diuerborat verbis, An præstabit, quod promittit? Hæreo. Vt cunque tamen sit, audiendus est. Scribit; *Nulli, nullus Pater hoc affirmat, substantiam panis effici substantiam corporis Christi. Profer vel vnum, & monstrum illud admittam Transubstantiationem*. Dabit ergo manus, admittetque Transubstantiationem, si ostendero scriptorum Ecclesiasticorum testimonijs, substantiam panis in substantiam corporis Christi commutari, substantiam vini in substantiam sanguinis. Et Anno 95. ante Concilium Lateranense, & Innocentium III. Ruperus Tuicensis ad cap. 6. Ioannis; *Credamus fidei Saluatori Deo in eo, quod non videmus, scilicet panem, & vinum in veram corporis, & sanguinis transiisse substantiam, & comedentes, atque bibentes viuimus in eterno*. Lanfrancus Cantuariensis contra Berengarium cap. 14. ante Concilium Anno 130. *Credimus igitur terrenas substantias, quæ in mensa Dominica per Sacerdotale mysterium diuinitus rancificuntur infallibiliter, incomprehensibiliter, mirabiliter operante superna potentia conuerti in essentiam Dominici corporis reseruatis ipsarum rerum speciebus, & quibusdam alijs qualitatibus, ne percipientes cruda, & cruenta horreant, & vt credentes fidei præmia ampliora percipiant*. Et anno 95. ante Conciliū Lateranense

nense Hugo Victorinus 2. de Sacram. part. 8. cap. 9. *Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia, in verum corpus, & verum sanguinem Christi conuertitur, sola specie panis, & vini remanente, & substantia in substantiam transeunte. Conuersio autem ipsa non secundum unionem, sed secundum Transitionem credenda est.* Anno 115. ante Concilium, Anselmus Laudensis Episcopus in cap. II. prioris ad Corinthios; *Nos incerta relinquentes, quod ex auctoritatibus certum est profiteamur; scilicet substantiam panis, & vini in substantiam corporis, & sanguinis Domini conuerti. Modum vero conuersionis nos ignorare non erubescimus fateri. Quae autem remaneant de priori substantia accidentia scilicet, color, sapor, forma, pondus, nec ipsum corpus Christi afficiunt, nec in eo fundantur.* Hæc eadem verba annis 375. ante Concilium dictauerat Strabus in cap. II. ad Corinthios prioris -

Vis antiquiora? Ante annos 715. Cæsius Arelatensis Episcopus Homil. de Pascha; *Vnde merito cœlestis confirmat auctoritas, quia, caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum, quemadmodum, qui auctor est inuneris, ipse etiam testis est veritatis, Nam inuisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui verbi sui secreta potestate conuertit, ita dicens; Accipite, & edite, Hoc est corpus meum; & sanctificatione repetita; Accipite, & bibite, Hic est sanguis meus.* Habes tot annis ante Lateranense substantiæ in substantiam transitum, substantiæ panis in substantiam corporis Christi, & substantiæ vini in substantiam sanguinis. Exsolue fidem tuam, exitu præsta pollicita, admitte Transubstantiationem; sin minus expers veritatis auides apud cordatos viros. Tene quod poscis, Trans aliud denotat, quã productionem, e subiecto itionem nimirum vnus in alterum diuersum. Quare ergo non credis, sicut in persona Christi videbatur humanitas, latebat diuinitas, ita in Sacramento altaris, sub visibilibus accidentibus occulte inesse,

ineffe, latereque substantiam corporis Christi, & sanguinis? Si modum atque exempla ex naturalibus flagitas, & desideras, quasi naturalia diuina atque *ἡσυχῆ* possint repræsentare, discito ab eodem Nazianzeno, καὶ ὁλως ἐδὴν ὅστιν ὁ μοι τὸ διαόσιας ἴσησιν ὅτι τὸ ὑποδρασματων θεωρῶντι τὸ φανταζόμενον, πλὴν εἴτις ἐν τι λαβὼν τὸ εἰκόνος ὑπὸ δῖνωμοσούης τῶ λοιπὰ ρίψειν. In summa nihil est, in quo mens mea gradum figere queat, dum quod imaginor in exemplis considero: nisi forte quisquam ea animi æquitate sit, ut cum unum aliquid ex imagine proposita acceperit, reliqua projiciat. Ex exemplis siquidem propositis ea sumenda sunt, quæ ad indicandam rem propositam peraccommodata sunt, abijcienda quæ discrepant. In perdifficili siquidem est exemplum seu imaginem illius, cuius exemplum atque effigem reddimus, ita in omnibus respondere, ut ab illo non habeat in aliquo dissimilitudinem, & præcipue si ὑπερφῶν, & supra naturam assimilanda sunt, & ob eam ipsam causam subobscura, ut est Transubstantiationis modus, quem Montacutius a Pontificijs deposcit.

Sed de modo non loquuntur, ne dum quid statuit Transubstantiationis. Modum non attingit. Modum scire desideras? Audi Damascenum dicto loco. καὶ νῦν ἐρωτᾷς, πῶς ὁ ἄρτος γίνεται Σῶμα Χρυσῆ, καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ αἷμα Χρυσῆ. λέγω σοι κήρῳ. Πνεῦμα ἅγιον ἐπιφοιτᾷ, καὶ ταῦτα ποιεῖ τὰ ὑπὲρ λόγον, καὶ ἔννοιαν. Et nunc interrogas, quomodo panis fit corpus Christi, & vinum, & aqua sanguis Christi? Respondeo tibi & ego: Spiritus sanctus obumbrat, & hæc operatur super sermonem, & intelligentiam. Εἰδὲν τὸν ἔσπον ὀπιηλῆεις, πῶς γίνεται; ἀρκα σοι ἀκῆσαι, ὅτι δὲ Πνδύματ ὁ ἅγιος, ἕπαρ καὶ ἐκ τὸ ἁγίας θεοῦ κε δὲ Πνδύματος ἁγίος ἐαυτῷ, καὶ ἐκ ἐαυτῷ ὁ κύριος ἄρκα ὑπισήσασθ. καὶ πλεόν ἐδὴν γινώσκομεν, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τῆ θεῖς ἀληθῆς ὅστις, καὶ ἐεργῆς, καὶ παντοδύναμος. ὁ δὲ ἔσπον ὁ ἀνοξερδίνης. Si autem modum requiris, quoniam pacto fit: Sat sit tibi audire, quoniam per Spiritum sanctum, quemadmodum ex Deipara sibi ipsi, & in se ipso

Do-

Dominus carnē conformauit. Et nihil amplius cognoscimus, quā quod verbum Dei verum est, & efficax, & omnipotens, modus autem in-feruitabilis. Augustinus in Psalm. 33. Vbi dicitur, quomodo est. Non intelligitur. Tenebræ ignorantie sunt. Ambrosius de ijs, qui mysterijs initiantur cap. 9. Quid hic queris naturæ ordi-nem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus natus de Virgine? Hinc tu cursu in eam sententiā vadis; Recte curio-sitati humane patibulum fixit, qui modū Deo figere præsumperunt. Et infra addis ad verba Theophylacti: In Theophylacto est μεταποίησις, sed ὁρρητοῖς λόγοις. Itaque non per transubstantiationē: nam τὸ ὁρρητόν ita cessat facile effertur, & cogitatur, ille modus de-terminat rem indeterminabilem. Est ergo μεταποίησις aliud quid, quam μεταποίησις. Risum vix teneo. Quæ est ista tua indu-ctio. μεταποίησις, ergo non per Transubstantiationem. Concedis, sit ὁρρητοῖς λόγοις; & tamen modum exprimis, & fixum patibulum humane curiositati laxas, & indeterminabi-le determinas, & de facili ὁρρητόν affers, reuoca animum ad Lanfranci Cantuariensis monitū C. 21. contra Berengariū; Humana autem sapientia perquiri diuina opera prohibet Apo-stolus ad Romanos dicens; Non plus sapere, quā oportet sapere, sed sa-pere ad sobrietatem. Et ad Corinthios; sermo meus. & prædicatio mea non in persuasibilibus humane sapientie verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, ut fides nostra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Et ad Colossenses; Videte ne quis vos deci-piat per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi. & B. Gregorius in Homil. Paschali; Sciendum, inquit, nobis est, quod diuina operatio, si ra-tione comprehenditur, non est admirabilis, nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Præterea in tanta rerum profunditate, magis oportuit, te orare Deum, ut aut intelligeres, quæ pro humana capacitate intelligi possunt, aut patienter, & hu-militer ferres, & tamen crederes, quæ in tanto arcano humani ingenij vires excedunt, & in hac vita intelligi minime possunt; quam litem mouere est ab vniuersali Ecclesia dissentire, nouum

Schisma

Schisma verbis . & scriptis contra Sanctorum Patrum præcepta inferre. Profecto hoc modo agens, quod agi oportuit, legislator dicens; Ne transgrediaris terminos Patrum . & B. Augustinus in primo libro de Sermonibus Domini in monte: Quod vero, inquit, aut obferuam, aut absurdum illi sonat, non inde concitet contradictionum certamina, sed oret, ut intelligat. Et in libro 3. de Trinitate: Mibi autem, ait, utile est, ut meminerim virium mearum, fratresque meos admoneam, ut meminerint suarum, ne ultra quam tutum est, humana progrediatur infirmitas. Et in libro contra Felicianum hereticum: scripturarum auctoritate contentus, simplicitati obedire potius studeo, quam tumori. & paulo post: Quam rationem efferre potes, si partum prædicas Virginis, si reditos oculos non negas cæcis, si sepultos ostendas redire a mortuis: Si ergo horum & incomprehensibilis est ratio, & veritas prompta est, facilius in negotijs fidei testimonijs creditur, quam ratio vestigatur. Sed sit sane ita, ut dicis. Tum colligis. Est μεταποίησις non per Transubstantiationem. Ergo μεταποίησις est aliud quid, quam μετασίωσις. Ex nomine rei, quæ est, ad modum ipsius rei subsultas. Aliud est, mutatio, transfitio, conuersio, transelementatio in corpus, & sanguinem Christi: aliud quomodo id agatur. Primum concedunt Patres, & non inuitis manibus dant: fatentur siquidem interminatis vicibus mutationem, siue transelementationem, siue transubstantiationem. Voca tu interim, ut lubet. De modo, quo illa fiat, altum apud illos silentium est, cum ea sit ὑπερβολικὴ, ideoque eam non comprehendat mens humana, te quoque teste. Ergo si mutatio est, & transitus in verum corpus Christi, quocumque modo illa fiat, est vnius substantiæ, nempe panis in aliam substantiam, corporis nempe, & sanguinis Christi transitio, quæ vera Transubstantiationis ratio est. Quare, si mutatio est substantiæ in substantiam, potius erit Transubstantiatio, & μετασίωσις: & argumentum tuum nullum est. Tu scribis, μεταβολὴ & ἀλλ.

τερε-

tem plane perfecteque assequatur. Eustratius Presbyter Constantinopolitanus; Τα ὁμοειδέματα καὶ τι μὴ παραληπτέον, καὶ τι δὲ παραπιτέον. εἰ δέ τις θρήνησεν ὅλα ὅλοις συκρίνειν, ἐκείνι ὁμοειδέμα, ἀλλὰ ταυτέως εἰσέκεται. *Exempla secundum unam partem assumenda sunt, secundum alteram rejicienda. Quod si quis omnibus omnia comparauerit, iam tum non amplius exemplum, sed res eadem fuerit.* Gregorius Nyssenus Oratione Catechetica magna cap. 10. de igne, & materia, qua pascitur ignis ad demonstrandam animæ & corporis coniunctionem; Οὕτω καὶ μηδεὶς τὸ φθαζικὸν τῶ πνεύς συμπαραλαμβάνετω πρὸ ὁμοειδέματι, ἀλλ' ὅσον ὁμοειδέμας ἔστι μόνον ἐν τῇ εἰκόνι δεξιάρι. Ὁ τὸ ἀνοίκιον καὶ ἀπεμυθιον ὁμοειδέμα. Ita etiam nemo in igne simul sumat exemplum; id, in quod cadit interitus, sed eo tantum, quod decet, sumpto, ad similitudinem, id quod non est proprium, & conueniens rejiciat. Lanfrancus contra Berengarium cap. 21. Pace tua dictum sit, multum falleris in hac verborum intelligentia: neque enim similitudinis aduerbia identitatem, siue equalitatem ubique posita significant: in Euangelio namque Saluator dicit; Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est; non tamen eadem, sed equalis misericordia potest in esse Deo cum hominibus: & in Euangelio secundum Ioannem; Et ego, inquit, claritatem dedisti mihi, quam dedi eis; ut sint vnum, sicut, & nos vnum sumus & alibi: Dilexisti eos sicut & me dilexisti. vnæ & B. Augustinus in expositione eiusdem Euangelij ait; Neque enim semper equalitatem significat, qui dicit, sicut illud, ita & illud, sed aliquando tantum, quia est illud, & illud, aut quia est illud. Gregorius Papa Homil. 26. in Euangelia. Sciendum nobis est, quod diuina operatio si ratione comprehenditur, non est admirabilis, nec fides habet meritum, cui humana ratio prabet experimentum. Verba, non itaque Cyrilli Alexandrini, si minimum. τὰς κοινὰς φρενας ἔσασκε, καὶ μὴ τὸ ὁμοειδέμα ἀθεως, καὶ ἀσεβῶς τὰ πάσα σκέψασθαι, oculatiorem, & considerationem reddere poterant lib. 4. in loa. cap. 13. Δὲ τοιγαρὲν ἐπέθεθεν ἡμᾶς ἀσέβητος, καὶ εἰς ἄν' ἔτεροι πλάσσωσιν τὸν

attonitus esse miraculis, de quibus si tantum illud, quomodo, subinde inferas, omni plane diuine scriptura fidem derogabis, & omnia Sanctorum Prophetarum scripta, adeoque ipsius Moysis ante omnia sacros libros vertes. Decebat itaque potius Christo credentes, eiusque scriptis incunctanter assentientes, ad discendum potius enlogiæ modum eniti, quam temere, & inconsiderate temulentorum more dicere; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Et infra; Καὶ τίνα ἔσται ἡμεῖς τὸν ἄραρον δῶσθαι καὶ τὴν, & πῶς δὲ δῶσθαι. ἢ δὲ αὐτὸν ἐν τῷ αἵματι, καὶ τοῦ αἵματος ἐν τῷ αἵματι, καὶ τῷ αἵματι ἐν τῷ αἵματι. Et modum quidam, quo carnem suam ad manducandum traditurus esset, non dum explicat. Sciebat enim eos in tenebris versari, nec illud arcanum ullo modo capere posse. Quod nec Montacutius post tot ambages, & maxandos verborum ad Transubstantiationem euellendam, etiam nolens asserit. Aures admoue Lector. Interroganti, Annon potest τὸν αἵματι ἐν τῷ αἵματι; Respondit; Procul dubio, & effectum dat, Sed an tu Bulingeremodum mihi designabis in particulari, quo Coelum ille, & terras de nihilo fecit? ἀπορον τῆτο. Certe ἀπορον est, & modus creationis Cœli, & terræ de nihilo, & modus Transubstantiationis panis, & vini in corpus Domini. Neque in hoc longe abijt a sententia Nysseni; Omnem creatam naturam, que sub intelligentiam cadit, factam esse admitimus credimusq; quemadmodum vniuersum consistat curiose indagare prætermittimus, ut quod sit omnino in effabile, atq; inexplicabile. Et tamen quia mysterij modum non assequitur Montacutius concluderit, Ergo mysterium non est. Modum Incarnationis Filij Dei non assequimur. Ergo Incarnatio non est. Pater generat Filium, producit Spiritum; non assequimur modum generationis, & productionis. Ergo productio, & generatio nulla est, multa hac ratione negabit Montacutius, quia modus eorum nec animo comprehenditur, nec mente concipitur. Et quod nostræ fidei dogma, si licentiam similem concesserimus, erit a per-

peruerſorum hominum ictibus tutum , & periculo vacuum? Rectè itaque Græci , & Pontificij ſupra naturam Tranſubſtantiationem fieri ſtatuunt, quia Diuina operatione fit, & verum ſtatuunt , & per Tranſubſtantiationem fieri illum non ſtatuere ; id ex tuo cerebro falſum dicis , quia vbi vnus ſubſtantia mutatio eſt , & in aliam tranſitus , vt in pane ſanctificato ſubſtantia panis eſſe , ceſſet & ſubſtantia corporis Chriſti intromittitur, ibi vera tranſubſtantiatio dicitur, & eſt, licet modus tranſitus ignoretur, & verbis inenarrabilis eſt, quia ſupra naturam eſt. Quod ſubditur de Sacerdote, qui in rebus Theologicis verſati ſunt, non dubitant , ſed certo teneat , auctoritate ordinis, Sacerdotem eſſe ſymbolorū factorem , & ſi vis, creatorem , non quia illa de nouo creat , qua enim ratione, quæ ante conſecrationem ſunt , fieri de nouo, & Chriſtus creator omnium, æterni Dei filius a creatura creari , vel fieri dicitur? Et tamen ſic loquuntur, quia verborum diuinorum prolatione, & aduentu Spiritus S. operatur , vt accidentia panis, & vini, quæ poſt conſecrationem ſuperſunt, mutata ſubſtantia corpus Chriſti, ibidem per illa verba a Sacerdote introductū, vt ſic dicā, reconditur ; & hoc modo vere poſſunt cadere ſub ratione *δημιουργίας*, cum ſubſtantia panis tranſubſtantietur, & corporis Chriſti ſubſtantia, vbi non erat, immittatur. Quia vero totum id quod fit ; virtute diuina fit , Dionyſius autor antiquus, vt tranſubſtantiationem exprimat, Chriſtum *δημιουργὸν Συμβόλων* appellauit . Eſt ſiquidem eorum ſymbolorū factor, non quod illa tum produxerit, ſed quod tum abſque ſubſtantia ſua naturali facit exiſtere, quod a Montacutio nolente vis veritatis, licet non viſquequaque, extorquet . *Quamquam, & ſenſu ſano haud negauerim dici poſſe, & Sacerdotem illorum, δημιουργὸν, qui panem communem, & vinum profanum, ad uſus ſacros ſeparatum ἑπιπέσει ſua, vi verborum Chriſti μεταβάλλει .* Anno me-

meminisse suorum poterat. Non credidit Ambrosius cum Aquinate, ne tum cum in libro de ijs, qui mysterijs initiantur cap. 9. scriberet: Quid hic quæris naturæ ordinem in Christi corpore, cum prætet naturam sit ipse dominus, natus de Virgine? Recte curiositati humane patibulum fixit, qui modum Deo figere præsumperunt. Veram, ait, extitisse Christi carnem; nemo ambigit, at non sub speciebus panis, & vini, substantia mutata. Hoc non dicit, sed veram: nam qui de phanasia blasphemant, erant multi. Quare non quod in alijs desideras; & laudas patibulum fixum, tuæ curiositati non figis? Pag. 349. Credimus Christum fide adesse, Christum esse, corpus Christi participatum, sed *μυστηριωδῶς, μυστικῶν* enim est. Ideo hic oportet *μὴ εἰν σόμα, & σιβυλάμ* imponere curiositati. Et nihilominus impudens musca est, dū percuriosius a Pontificijs efflagitat; Non urges Transubstantiationem, monstrum hoc verbi rei e Patrum scriptis appone, infer, conclude. Tene scne, quid dicit? Dum dicta *δεπαρθεῖν ἰδέλαις, αἰτὶ φαρμάκων ἰμφορθεῖς, τὰ δουλτήεα*. Et dum sustinere pugnam contentionibus videri vis in improba cęcaq; contradictionum præcipitia, funestis ominibus deijceris. Quæ sequuntur, laborant sacramentariorū morbo; In eū finem, ut sint symbola significantia corporis, & sanguinis Iesu Christi. Neq; enim significant corpus, & sanguinē Christi. Sed re vera sunt corpus, & sanguis Christi, & dū absumentur, verissime editur corpus Christi, & bibitur sanguis quod Christus dixerat, *Qui manducat meā carnem, & bibit meum sanguinem*. Nec aliud innuunt, quæ subiungit; Sed nunquam modus determinatur per *μετασίωσιν*, mutationem substantie panis in substantiā corporis, a te flagitamus. Nec quicquam plane vult, cum flagitat, quod tenet, & abundanter. Quæris *μετασίωσιν*, quam interpretaris mutationem. Et iam tot apud Patres antiquos, & recentiores vocabula legis, quæ mutationem notant, *μεταβολή, μεταπέσιον, μετασχιείωσιν*, &c. & nihilominus *μετασίωσιν* flagitas. Habes rem tot expressam vocabulis, & de nomine

mine

mine quaestionem mouet? Quasi vero veteres, & prisca viri superiori memoria Doctores Ecclesiae in Graecorum lingua, ac studijs eo magistro vti debuissent, & pro illius nutu rebus Ecclesiasticis nomina imponere. Usurparunt, quae ad tantum mysterium, & Transubstantiationem in ea lingua videbantur aptissima, inter quae non postremum locum videbatur occupasse *μεταποιεῖσθαι*, & *μεταποίησις* quibus, si nimium tui iuris, & sententiae non est substantiam vnus in alterius substantiam immutari, & transelementari persuasissimum habuere. Vt alios misos faciam, Gregorius Nazianzenus eadem Oratione; *Γεννάει γὰρ λέγει ἕκ εκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ μόνον, ἀδὲ ἕξ ἐτέραν ἕτερα, ἀλλὰ καὶ ἕξ ἐτέραν τὰ αὐτὰ, καὶ εκ τῶν αὐτῶν ἕτερα. εἰ δὲ τῷ πρῶτος ὁ λόγος καὶ ἄλλος ἐστὶ ἕσπετος γεννήσεως, αὐτὸ τι ὑφ' ἑαυτῶν διαπανόμερον, καὶ τικτόμερον. ἐστὶ δ' ἂ καὶ ἐξίσταται πως ἑαυτῶν ἐξ ἄλλων ζώων εἰς ἄλλα μεθυσόμενά τε καὶ μεταποιούμενα φιλοτιμία φύσεως.* Gigni etenim dicuntur, non modo ex iisdem eadem, atq; ex diuersis diuersa, sed eadem ex diuersis, ac diuersa ex iisdem. Quod si etiam cuiquam fidem facit hic sermo, alius est generationis modus, ut idem animal a se ipso consumatur, & procreetur. Sunt etiam, quae velut quadam naturae magnificentia a se ipsis quodammodo desciscunt, atque ex alijs animalibus in alia transeunt, atque immutantur. Hos generationis modos alij exponunt, & inter eos praecipuus, Elias Cretensis, *Ex diuersis diuersa*, ut ex asino mare, & equa muli: *eadem ex diuersis*, ut ranæ, quae partim ex ranis, partim ex caeno lutoque gignuntur; tamen & hæc, & illa ranæ sunt. *Ex iisdem diuersa*, ut quæ ex asinis equas, & asinis ineuntibus generantur: tam enim earum quam illarum patres asini sunt, & tamen fætus inter se differunt. Ex alijs animalibus in alia, huiusmodi sunt *ἐπιπίδες*, culicum species quaedam, quæ ex ascaridum, siue tipularum natura in empidas transeunt, *Μεθυσόμενά τε καὶ μεταποιούμενα*. Dabo tibi Græcæ Eliæ Cretensis verba, quæ, quia diffusiora, expressius hæc notant, designantur.

Οὐχ ἴσαται μέχρι τῆς τέτης, ἀλλ' ἔρχεται πρὸς τὴν φυσικῶν
 ὑποδείξεων ἀποδείξιν, ἐκτε δὲ πρὸς ζῶων ἰσορίας βίβλου, καὶ τῆς
 τύτων γεννήσεως, ὡς Ἀριστοτέλης ἐξέθει, ταύτην λαμβανῶν, καὶ
 ἐπισημ. γεννάδης ἢ λέγει ἅκ ἐκ τῆς αὐτῶν ἅ αὐτῶ μόνον, ὡς ἐξ αἰ-
 θεοῦ, ἀρσενος φησὶ καὶ θηλείας αἰθεροῦ. πάλιν ἐκ βιῶν
 βίβλου. ἐ γὰρ ἐκ τῆς ἰσορίων μόνον ἢ διμικροῦς φύσις ἐπιλοτεχνήσατο
 γεννάδης ἅ ὁμοία, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρου ἑτέρα. ὡς ἐξ ὄνου ἀρρένας,
 καὶ ἵππων θηλείας ἡμίονος. καὶ ἐξ ἑτέρων αὐθις τὰ αὐτῶ. τῆς γὰρ
 βαφάχων, οἱ μὲν ἐκ βαφάχων γεννῶνται, οἱ δὲ ἐκ τέτρατον. καὶ
 ὁμοίως ἔστι καὶ κύνων βαφάχοι. ἐκ τῆς αὐτῶ δὲ ἑτέρα, ὡς ἅ ἐξ
 ὄνων ἀρρένων ἵπποις. θηλείας μιγέντων, καὶ ἅ ἐξ ὄνων ἀρρένων καὶ
 θηλείας μιγέντων, ὅντι μὲν γὰρ καὶ τῆς τῆς, καὶ κύνων οἱ πατέρες, καὶ
 ἅ αὐτῶ, ἑτέρα δὲ πρὸς ἀλλήλα ἅ τῆς τῆς γεννήματα. ἅ μὲν
 γὰρ ἡμίονοι, ἅ δὲ ὄνοι. ἢ καὶ ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, ἐξ ἡγεμόνων καὶ
 βασιλέων λεομῶν μῆσιας αὐθις τε πρὸς ἡγεμόνας γεννάδης, καὶ
 ἅς μῆσιας, ἑτέρον τε ἔδος παρ' ἐκείνης. ἐκ δὲ μῆσιας τῆς κη-
 φῶας. εἰδὲτω πρὸς ὁ λόγος, καὶ ἄλλος τις ἔσται γεννήσεως,
 αὐτῶ τε ὑφ' ἑαυτῶ δαπανώμενον, καὶ τιτόμενον. ἔστι δὲ ἅ καὶ ἐξί-
 σαταί πως ἑαυτῶ ἐξ ἄλλων ζῶων εἰς ἄλλα μῆσια μῆμα τε καὶ
 ποιόμενα φιλοτιμία φύσεως, ἢ δὴ δὲ καὶ τῆς αὐτῶ. τὸ μὲν ἔστι γεννήμα. τὸ
 δὲ γέννημα πλὴν ὁμοίαια, ὃ καὶ τῶ παρῆντι πως μᾶλλον προσεί-
 κεν. ἐπειδὴ ὡς ἀποδείξιν τινά. ἔσται γεννήσεως μίλλαι εἰπῶν πρὸς
 ἀσφαλιζέ τὸν λόγον. εἰ δὲ τινί πρὸς ὁ λόγος, ὁ ῥηθῆσόμενος.
 ἔστι καὶ ἄλλος, τις ἔσται γεννήσεως, καὶ δὲ ἀσκαί τις εἴδη. αὐτῶ ὑφ'
 ἑαυτῶ εἰρηκῶς δαπανώμενον καὶ τιτόμενον. τὸ γὰρ ἐξελκυστικὸν
 ἢ ὡς ἀποδείξιν ταύτης γεννήσεως. τοῖσιν ἰσώρῃσι, καὶ τὸν φόνικα τὸ
 ἰνδικὸν ἔργον, ὃς μὲν πολλὰ ἔτι ἀερματικῶς φρυγίαις ἐπιπεσόν. εἰ δὲ
 ἐξ ἡλιακῆς ἀκτίνος ἐμπυρίδας αὐτῶ κατὰ τὴν γῆν. καὶ ἐκ τῶ ἑαυτῶ
 ποσῆς γεννᾶ σκώληκα ἢ μετ' ἢ πολὺ πτερόμενον, καὶ αὐθις εἰς φόν-
 νικα ἄσκαθις ἀμῶν. εἰσὶ δὲ τινά τῆς ζῶων ἀπὲρ καὶ ἐξίσταται ἐξ
 ἄλλων ζῶων εἰς ἄλλα μῆσια μῆμα τε καὶ μῆλα ποιόμενα. ὡς ἄλλα
 τε πολλὰ καὶ ἐμπυρίδας ἐξ ἀσκαρίδων εἰς ἐμπυρίδας. μῆσια μῆμα καὶ
 μετὰ ποιόμενα μετὰ βολῆς καὶ ἰσώρῃσι καὶ δυνάμει.
 Ergo, quidquid de alijs generibus fit, est quaedam origo
 siue.

siue productio, & si maus, transitus naturalis, atque ingenuus, quo vnum animal remutata specie in alterius animalis speciem migrat, Nazianzeno teste, & quod verbo, μεταποιήσαι exprimitur, *transmutari*. Et hoc, quod naturali facultati est integrum, virtuti diuinæ denegabitur? Transubstantiatio per illum est, ex vna specie in aliam transitus. Hoc Græce abunde voce μεταποιήσαι docuit Nazianzenus, & Montacutius, & illam, & alias illi respondentem, vel etiam expressius rem indicantes, cum in Patribus non obseruasset, substantiæ panis in substantiam corporis Christi mutationem anxius efflagitat a Bulengero, & mutationem substantiæ desiderat? Sed sanior factus aures diuerborat verbis, An præstabit, quod promittit? Hæreo. Vtcunque tamen sit, audiendus est. Scribit; *Nulli, nullus Pater hoc affirmat, substantiam panis effici substantiam corporis Christi. Profer vel vnum, & monstrum illud admittam Transubstantiationis.* Dabit ergo manus, admittetque Transubstantiationem, si ostendero scriptorum Ecclesiasticorum testimonijs, substantiam panis in substantiam corporis Christi commutari, substantiam vini in substantiam sanguinis. Et Anno 95. ante Concilium Lateranense, & Innocentium III. Ruperus Tuicensis ad cap. 6. Ioannis; *Credamus fideli Saluatori Deo in eo, quod non videmus, scilicet panem, & vinum in veram corporis, & sanguinis transiisse substantiam, & comedentes, atque bibentes viuimus in eterno.* Lanfrancus Cantuariensis contra Berengarium cap. 14. ante Concilium Anno 130. *Credimus igitur terrenas substantias, quæ in mensa Dominica per Sacerdotale mysterium diuinitus sanctificantur infallibiliter, incomprehensibiliter, mirabiliter operante superna potentia conuerti in essentiam Dominici corporis reseruatæ ipsarum rerum speciebus, & quibusdam alijs qualitatibus, ne percipientes cruda, & cruenta horreant, & ut credentes fidei præmia ampliora percipiant.* Et anno 95. ante Conciliū Lateranense

nense Hugo Victorinus 2. de Sacram. part. 8. cap. 9. *Per verba sanctificationis vera panis, & vera vini substantia, in verum corpus, & verum sanguinem Christi conuertitur, sola specie panis, & vini remanente, & substantia in substantiam transeunte. Conuersio autem ipsa non secundum unionem, sed secundum Transitionem credenda est.* Anno 115. ante Concilium, Anselmus Laudensis Episcopus in cap. II. prioris ad Corinthios; *Nos incerta relinquentes, quod ex auctoritatibus certum est profitemur; scilicet substantiam panis, & vini in substantiam corporis, & sanguinis Domini conuerti. Modum vero conuersionis nos ignorare non erubescimus fateri. Quae autem remaneant de priori substantia accidentia scilicet, color, sapor, forma, pondus, nec ipsum corpus Christi afficiunt, nec in eo fundantur.* Hæc eadem verba annis 375. ante Concilium dictauerat Strabus in cap. II. ad Corinthios prioris.

Vis antiquiora? Ante annos 715. Cæsarius Arelatensis Episcopus Homil. de Pascha; *Vnde merito coelestis confirmat auctoritas, quia, caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum, quemadmodum, qui auctor est muneris, ipse etiam testis est veritatis, Nam inuisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis, & sanguinis sui verbi sui secreta potestate conuertit, ita dicens; Accipite, & edite, Hoc est corpus meum; & sanctificatione repetita; Accipite, & bibite, Hic est sanguis meus.* Habes tot annis ante Lateranense substantiæ in substantiam transitum, substantiæ panis in substantiam corporis Christi, & substantiæ vini in substantiam sanguinis. Exsolue fidem tuam, exitu præsta pollicita, admitte Transubstantiationem; sin minus expers veritatis auides apud cordatos viros. Tene quod poscis, Trans aliud denotat, quæ productionem, e subiecto itionem nimirum vnus in alterum diuersum. Quare ergo non credis, sicut in persona Christi videbatur humanitas, latebat diuinitas, ita in Sacramento altaris, sub visibilibus accidentibus occulte inesse,

in esse, latereque substantiam corporis Christi, & sanguinis? Si modum atque exempla ex naturalibus flagitas, & desideras, quasi naturalia diuina atque ἡσπερὸν possint repræsentare, discito ab eodem Nazianzeno, καὶ ὁ λόγος ἐδὲν ὄσιν ὁ μοι τὸ διαόμοιον ἴσιν ἐπὶ τῷ ἡσπερὸν εἰσμάτων θεωρεῖν τὸ φασταζόμενον, πλὴν εἴ τις ἐν τι λαβὼν τὸ εἰκότος ὑπὸ δίσκομοσιμῶς τὰ λοιπὰ ῥίψειν. In summa nihil est, in quo mens mea gradum figere queat, dum quod imaginor in exemplis considero: nisi forte quisquam ea animi equitate fit, ut cum unum aliquid ex imagine proposita acceperit, reliqua proiciat. Ex exemplis siquidem propositis ea sumenda sunt, quæ ad indicandam rem propositam peraccommodata sunt, abijcienda quæ discrepant. In perdifficili siquidem est exemplum seu imaginem illius, cuius exemplum atque effigem reddimus, ita in omnibus respondere, ut ab illo non habeat in aliquo dissimilitudinem, & præcipue si ὑπερφύη, & supra naturam assimilanda sunt, & ὅβ eam ipsam causam subobscura, ut est Transubstantiationis modus, quem Montacutius a Pontificijs deposcit.

Sed de modo non loquuntur, ne dum quid statuit Transubstantiationis. Modum non attingit. Modum scire desideras? Audi Damascenum dicto loco. καὶ νῦν ἐρωτᾷς, πῶς ὁ ἄρτος γίνεται Σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ ἅμα Χριστοῦ. λέγω σοι καὶ γὰρ, Πνεῦμα ἅγιον ἐπιφροῖται, καὶ ταῦτα ποιεῖ τὰ ἡσπερ λόγον, καὶ ἐννοιαν. Et nunc interrogas, quomodo panis fit corpus Christi, & vinum, & aqua sanguis Christi? Respondeo tibi & ego: Spiritus sanctus obumbrat, & hæc operatur super sermonem, & intelligendam. Εἰδὲ τὸν ἔσποπον ἐπιζητεῖς, πῶς γίνεται; ἀρκεῖ σοι ἀκῦσαι, ὅτι δεῖ Πνεῦμα ἅγιον, ἡσπερ καὶ ἐκ τῆς ἁγίας Θεοῦ καὶ δεῖ Πνεῦματος ἁγίου ἐαυτῶν, καὶ ἐκ ἐαυτῶν ὁ κύριος Σάρκα ὑπεστήσασθαι. καὶ πλεον ἐδὲν γινώσκομεν, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τῆς Θεοῦ ἀληθῆς, ὄσι, καὶ ἐργῆς, καὶ παντοδύαμος. ὁ δὲ ἔσποπος ἀποξερδνήτος. Si autem modum requiris, quoniam pacto fit: Sat sit tibi audire, quoniam per Spiritum sanctum, quemadmodum ex Deipara sibi ipsi, & in se ipso

Do-

*Domiaus carnē conformauit. Et nihil amplius cognoscimus, quā quod
 uerbum Dei uerum est, & efficax, & omnipotens, modus autem in-
 scrutabilis. Augustinus in Psalm. 33. Vbi dicitur, quomodo est.
 Non intelligitur. Tenebra ignorantie sunt. Ambrosius de ijs,
 qui mysterijs initiantur cap. 9. Quid hic queris nature ordi-
 nem in Christi corpore, cum præter naturam sit ipse Dominus natus
 de Virgine? Hinc tu cursu in eam sententiā vadis; Recte curio-
 sitati humane patibulum fixit, qui modū Deo figere præsumperunt.
 Et infra addis ad uerba Theophylacti: In Theophylacto est
 μετὰ πείσιν, sed ἀρρήτοις λόγοις. Itaque non per transubstantiationē:
 nam τὸ ἀρρήτων ita cessat facile effertur, & cogitatur, ille modus de-
 terminat rem indeterminabilem. Est ergo μετὰ πείσιν aliud quid,
 quam μετὰ πείσιν. Risum vix teneo. Quæ est ista tua indu-
 ctio. μετὰ πίσιν, ergo non per Transubstantiationem. Concedis,
 sit ἀρρήτοις λόγοις; & tamen modum exprimis, & fixum
 patibulum humane curiositati laxas, & indeterminabi-
 le determinas, & de facili ἀρρήτων affers, reuoca animum ad
 Lanfranci Cantuariensis monitū C. 21. contra Berengariū;
 Humana autem sapientia perquiri diuina opera prohibet Apo-
 stolus ad Romanos dicens; Non plus sapere, quā oportet sapere, sed sa-
 pere ad sobrietatem. Et ad Corinthios; sermo meus, & prædicatio mea
 non in persuasibilibus humane sapientie uerbis, sed in ostensione
 spiritus, & uirtutis, ut fides nostra non sit in sapientia hominum,
 sed in uirtute Dei. Et ad Colossenses; Videte ne quis vos deci-
 piat per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem
 hominum, secundum elementa mundi. & B. Gregorius in Homil.
 Paschali; Sciendum, inquit, nobis est, quod diuina operatio, si ra-
 tione comprehenditur, non est admirabilis, nec fides habet meritum,
 cui humana ratio præbet experimentum. Præterea in tanta rerum
 profunditate, magis oportuit, te orate Deum, ut aut intelligeres,
 quæ pro humana capacitate intelligi possunt, aut patienter, & hu-
 militer ferres, & tamen crederes, quæ in tanto arcano humani
 ingenij vires excedunt, & in hac uita intelligi minime possunt;
 quam litem mouere est ab uniuersali Ecclesia dissentire, nouum*

Schisma

Schisma verbis . & scriptis contra Sanctorum Patrum præcepta inferre. Profecto hoc modo agens, quod agi oportuit, legislator dicens; Ne transgrediaris terminos Patrum . & B. Augustinus in primo libro de Sermone Domini in monte; Quod vero, inquit, aut obsecram, aut absurdum illi sonat, non inde concitet contradictionum certamina, sed oret, ut intelligat. Et in libro 3. de Trinitate; Mihi autem, ait, utile est, ut meminerim virium mearum, fratresque meos admoneam, ut meminerint suarum, ne ultra quam tutum est, humana progrediatur infirmitas. Et in libro contra Felicianum hereticum: scripturarum auctoritate contentus, simplicitati obedire potius studeo, quam tumori. & paulo post; Quam rationem efferre potes, si partum prædicas Virginis, si redditos oculos non negas cæcis, si sepultos ostendas redire a mortuis: Si ergo horum & incomprehensibilis est ratio, & veritas prompta est, facilius in negotijs fidei testimonijs creditur, quam ratio vestigatur. Sed sit sane ita, ut dicis. Tum colligis. Est μεταποίησις non per Transubstantiationem. Ergo μεταποίησις est aliud quid, quam μετασίωσις. Ex nomine rei, quæ est, ad modum ipsius rei subsultas. Aliud est, mutatio, transitio, conuersio, transelementatio in corpus, & sanguinem Christi: aliud quomodo id agatur. Primum concedunt Patres, & non inuitis manibus dant: fatentur siquidem interminatis vicibus mutationem, siue transelementationem, siue transubstantiationem. Voca tu interim, ut lubet. De modo, quo illa fiat, altum apud illos silentium est, cum ea sit ὑπερρῆσις, ideoque eam non comprehendat mens humana, te quoque teste. Ergo si mutatio est, & transitus in verum corpus Christi, quocumque modo illa fiat, est vnus substantiæ, nempe panis in aliam substantiam, corporis nempe, & sanguinis Christi transitio, quæ vera Transubstantiationis ratio est. Quare, si mutatio est substantiæ in substantiam, potius erit Transubstantiatio, & μετασίωσις: & argumentum tuum nullum est. Tu scribis, μεταβολή & αλλ.

repe-

reperimus in scriptis Patrum, sed nusquam modum determinatum per μεταστροφή. mutationem substantiæ panis in substantiam Christi corporis a te flagitamus. Vel proba, si tanti es, μεταστροφή esse, & non per Transsubstantiationem. De hoc enim quæstio est. Vis dicam? si id tentaueris, næ tu, cum id facere nequiueris, planissime Iesuitismum indues, vel quod tibi magis complacitum est, collifragium feceris. Non iniquè iniurius sum. Tu tibi ista, utinam inflatu diuino, pronuncias. Tua sunt. Profer vel unum, ex scriptoribus Græcis Latinis per annos mille ab exortu seruatoris, qui vel vocem, vel rem Transsubstantiationis tueatur, vel referat: & ego tecum pariter Iesuitismum induam, qui mauelim facere collifragium.

EXERCITATIO XXIV.

Panis post consecrationem neque Azymus, neque fermentatus est, sed corpus Christi. Azymorum in Ecclesia Latina antiquitas. Petri Antiocheni sententia de usu Azymorum. Transsubstantiationis nomen antiquum.

Sed iam sopitus somno acquieuit Creyghronus. Examinandus est; si tamen inexpugnabilis lethargi necessitate oppressus, aliquando tandem excitari poterit. Scribit, Græci de transsubstantiatione, cogitarunt, nec per insomnia quidem. Verum est. Nanque neq; Græci neq; Pontificij obdormiscentes atque uti animantia infomniosi, sed peruigilantes suæ Ecclesiæ, & quæ Dei sunt, tractant. Quare quidquid de transelementatione vulgarunt, non id per insomnia, aut censore, auctoreque Diabolo, vel malo genio cogitauerunt. Et Græcos de ea nunquam cogitasse constabilis, sed quo fundamento, tu videris. Operati semper Sacramentum in pane vulgari, & fermentato. Demus hoc, Græcos operatos esse semper Sacramentum in pane vulgari,

gari, & fermentato. Ergo quid? Ergo Græci nec per
 insomnia quidem, de Transubstantiatione cogitarunt. Et
 est ne insipientia, aut delirium, ne dicam insomnium,
 caliginosius? Operari in pane vulgari, & fermentato, est
 ne neq; per insomnium de Transubstantiatione cogitare?
 Si fermentatus panis est materia apta pro Transubstan-
 tiatione, & corpus Christi non est, nisi post consecratum
 panem fermentatum; qua mente concludis, eum, qui in
 fermentato operatur, non cogitare de Transubstantiatione?
 Dicunt Græci, panem fermentatum, quo ipsi *ι-
 σμεγῶσι*, τῆσδε immutatione, conuersione, transele-
 mentatione, & alijs, quibus notatur vnus substantiæ
 cessatione in aliam transitus, quod de ratione transub-
 stantiationis est; & tu ex panis fermentati consecratione,
 Transubstantiationem de medio tollis? Considera, sed
 attentius, quæ Græci dicant: tum demum argue de in-
 somnijs, & transubstantiatione. Panis consecratus, vt id
 quoque discas ex Græcis, post consecrationem neque
 azymus, neq; fermentatus est, sed corpus Christi, sicuti
 vinum, siue nigrum sit, siue album, non amplius vinum
 est, sed sanguis Christi. Theorianus Philosophus Epistola
 ad Sacerdotes; Ο θεός ἄρτος πρὸ τῆ ἀγιασθῆναι, εἶ τ' ἀζυμος
 εἶτ' ἐνζυμος ἢ, ἀδυσφόρεως ἄρτου ἔστι τε καὶ λέγει) πρὸς τῆς θεῶν
 λογίαν, ὡς ὕπερον δείξομεν. καὶ δὲ τὸ ἀγιασθῆναι εἶτ' ἐνζυμος, εἶτ'
 ἀζυμος, ἀλλὰ σῶμα καὶ (καὶ τῆ κυρία ἢ αὐτὴ καὶ ἐκ ἄλλης ἀντι-
 ἄλλης. μία γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὴ ἐκ τῆ ἀφθόρου παρθένου καὶ θεοτόκου ὑπο τῆ
 Θεῶ λέλειπεν ἑστῆσα, καὶ ἐν δόξῃ τῆ πατρὸς καθήμενη, καὶ ὑφ' ἡμῶν
 τῆ ἐρροδοξῶν μουσικῶς μεταλαμβάνομένη. διὸ καὶ μουσῆριον λέγει)
 ὡς κρήνον καὶ τοῖς πολλοῖς ἐκ τῆ ἀληθείας. καὶ πάλιν. εἶ ἐν τῷ θεῶν
 μεταβάλλει τὰ πρὸς κείμην δῶρα εἰς σῶμα, καὶ αἷμα χριστοῦ. ἀπει-
 στον λοιπὸν τὸ φιλονεικῆν, ἢ ὅτι ἀζυμων, ἢ ἐνζυμων ἢ, ἢ ἡ δὲ καὶ, ἢ
 ἐρροδοξῶν τυχηροῖς, καὶ ταύτας τινὰς ἀπειροβίας μωρὰς ἀπὸ τῆ φροῦ-
 μουσῆριον διεράνῃν. καὶ πάλιν. ἄρτου ἄρα καλῶν), ὡς δὲ δεικται
 ὁ ἀζυμος. τὸ γὰρ ἄρτου ὄνομα γένος ὄν τῆ τε ἐνζυμου καὶ ἀζυμου ὀπι-

αὐτὴ κατὰ τὴν εἰρηθεῖαν, εἰδὼν ἔντων αὐτῆ. ταῦτα πρὸς τὰς ἡμετέρας τῆς λέγοντας, ὅτι ὁ ἄζυμος ἀρτοποιεῖται λέγεται. Diuinus panis antequam consecretur, siue azymus, siue fermentatus fuerit, indifferenter panis est, & dicitur, ante diuina eloquia, postquam consecratus est, neq; azymus, neq; fermentatus est, sed corpus, & caro Domini eadem ipsa, nec alia pro alia: una siquidem est, & ipsa, quæ ex incorrupta Virgine, & Deipara assumpta est, & quæ in dextera Patris sedet, & a nobis Orthodoxis myslice communicatur. Quapropter mysterium dicitur, veluti secretum aliquod, nec a multis comprehensum. Et: Si itaque Numen commutat proposita munera in corpus, & sanguinem Christi, superuacuum fuerit contendere, an ex azymo, vel fermentato est, aut albo, vel rubro vino, & similes stultas atque ineptas curiositates de tremendis mysterijs agitare. Et: Panis igitur dicitur, ut ostensum est, azymus. Panis etenim nomen genus, cum sit azymi, & fermentati, aequaliter prædicatur de iisdem cum sint illius species. Et hæc quidem ad nostros, qui contendunt azymum panem non dici.

Nec ipsi Pontificij alius rem intellexerunt, ante idololatricum azymum. Et Deum tantam verborum impietatem toleranter ferre, & demisso coelitus igne linguam similia euomentem non absumere, non obstupescimus? Azymum Idololatricum nuncupas, non ante consecrationem, quia tum merus panis azymus est, sed post consecrationem cum corpus Christi seruatoris factum est? Quasi vero Idolum tibi Saluator tuus venerandus obijciatur, qui ita in te affectus est, vt bona sua ad felicitatem omnia æternam conquirendam tibi propinet, sed etiam carnem suam tibi in alimoniam, & sanguinem in potum exhibeat. Hostiam pontificiam, magnamque victimam, diuino ritu sacram, sub cuius speciebus re ipsa Christus est, Deorum impurum simulacrum existimas impie, & Idololatricum prænominare lingua sacrilega, & inconsulta amentia audes? Appinge notam hanc tuis, qui communem panem, & purum vinum: vt corpus Christi, & sanguinem

nem fide tantum atque imaginatione absumunt, & Deum mere panaticum inconsiderate exorant, & obtestantur. *Hostia sine fermento primitus Transubstantiationem peperit: & illa Hostiam stabilivit. Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me.* Ergo Hostia sine fermento, & Transubstantiatio nata simul, ceptaque sunt; quando quæ generat mater a filia gignitur. Sed Hostia sine fermento apud Pontificios multo antiquior est & Concilio Lateranensi, & Innocentio III. Ergo Transubstantiatio panis Eucharistici, quam tu orsam esse in Ecclesiam introduci parum circumspecte scripsisti, Innocentio III., & Concilio Lateranensi multo fuit antiquior. quod, ut multorum opinio fert, Christus in azymo Sacramentum instituit, & Apostolis corpus suum in azymo impertitus est. Ergo Pontificij ab institutione per Christum panis Eucharistici Transubstantiationem agnouerunt, & confessi sunt. Et ecce tibi in ipso Ecclesiæ Christianæ exortu Transubstantiationem renitentem, erumpentemque contra tuas & insulas aduersariorum oppositiones. Sin minus, tuum erit mendacium. *Hostia sine fermento primitus Transubstantiationem peperit, & illa Hostiam stabilivit. Gregorius Pontifex in Registro; Solet multos perturbare, quoniam in Ecclesia quidam panes azymos, quidam offerunt fermentatos. Romana Ecclesia offert azymos panes, propterea quod Dominus sine ulla commixtione suscepit carnem: sed cetera Ecclesia offerunt fermentatum pro eo; quod Verbum Patris indutum est carne, & est verus Deus, & verus homo. Item & fermentum commiscetur farina, & efficitur corpus Domini nostri Iesu Christi viui. Sed siue in Azymo, siue in fermentato conficiatur Domini nostri corpus, & Saluatoris nostri sumimus. Alij scribunt, Leonem Pontificem Romanum, affirmare, ab initio sacerdotalis officij totam Dei Ecclesiam Azymum obtulisse: sed cum Ebio omnia legalia simul cum Euangelicis preceptis deberent seruari contenderet, statuerunt Patres ab illo sacrificandi genere abstinere, dum illa hereticorum rabies euanesceret, deinde in prio-*

ram obseruantiam venire. Et Innocentius III. lib. 4. de Sa-
 crofancto Altaris mysterio cap. 2. & S. Thomas in 4.
 Inisio vniuersa Ecclesia, tam Orientalis, quam Occidentalis azy-
 mo utebatur in sacris mysterijs, idque ex Christi, & Apostolorum
 institutione: Verum postea exorta hæresi Ebionitarum, & Na-
 zaræorum, qui simul cum Euangelio legalia seruanda docebant, in
 horum detestationem tota Ecclesia remotis azymis fermentos panes
 assumpsit ad mysteria. Vnde apud Græcos, Chrysostomum, Ori-
 ginem, aliosque vetustiores, nullum apparet vestigium. Postmo-
 dum vero ea hæresi extincta redijt Ecclesia Latina ad morem pristi-
 num consecrandi azymos: Græcis interim receptam ex occasione
 consuetudinem retinentibus. quæ prima exitit consuetudinis inter
 utrosque diuersitas. Horum tamen dictis folis non insisto.
 Epiphanius hæresi 30. de Ebionitis; *Μυστήρια δὲ τῆς θείας τῆς ἑσθῆς
 καὶ πίνακος τῆς αἰνίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐνιαυτὸν δὲ
 ἀζύμων, καὶ τὸ ἄλλο μέρος δὲ ὑδάτος μόνον.* *Mysteria autem*
faciunt ad imitationem Sanctorum in Ecclesia ab anno in annum per
azyma: & ad alteram mysterij partem aquam adhibent. Quæ
verba alij sic verterunt: Et ex Christianorum, Ecclesieque
imitatione mysteria quædam quotannis celebrant, in quibus panes
Azymos, & ad alteram mysterij partem meram aquam adhibent.
 Ergo Ebionitæ eundem seruabant ritum, quem in Eccle-
 sia, nempe Catholica, quæ sanctorum Ecclesia est, &
 dicitur, & sacrosancta mysteria conficiebant in Azymo,
 quod non nisi a suis ipsorum Patribus, Apostolis Domi-
 ni, & ipso Christo accepisse fatendum est. Ergo Ec-
 clesia sanctorum tempore minimum Epiphaniij azymum
 ante Conciliū annos octingentos, & triginta sex in confi-
 ciendis mysterijs adhibebat. Sic etiam ante Concilium
 annos 45. Bruno Astensis in Argumento de sacrificio in
 Azymo ad Leonem Monachum tradit; *Principem, caputq;*
omnium Apostolorum post Domini Ascensionem primum obtulisse
inuenimus sacrificium, non aliter quam illi a Domino, & suo Ma-
gistro iussu est offerri. Eo defuncto B. Clementem, & Sylue-
strum

strum ad tempora vsque Constantini Magni continuasse, & reliquos eorum successores Pontifices, & Gregorium ipsum Ecclesie Vcctorem eximium, & ad sua vsque tempora Romanos Pontifices suo ritu incolume, atque integrum obseruasse. Græci nonnulli in ea fuere sententia, in sexta synodo sub Constantino Imperatore, Agathonem Papam, & Agrigentinum Episcopum Gregorium aduersus Azyma legem tulisse, ne in posterum fierent a quoquam fidelum. Hilario Monachus de pane Græcorū mystico, & Latinorū azymo, Πόθεν δὲ ἐκείνα τὰ εὐσπνια τῆς εἰσότητος καὶ τῶ ἐκτῶ ζωοδόν ἐπι Κωνσταντίνου Βασιλέως Ἀγάθωνα τὸν Πάππαι, καὶ Γρηγόριον τῆς Ἀκραυστινῶν Ἐπίσκοπον καὶ τῆς ἀζύμων νομοθετήντας, ταῦτα ὕστερον μὴ γίνεσθαι ὡς εἴ τις τῶν πιστῶν; Respondet Hilario; ἀφ' ἐγὼ καμὲς ἤρξαντο οἱ λατινοὶ τῶν τῆς ἀζύμων θυσίαι, ταῦτης πρώτου ἐκ ἀφέσθαι. καὶ μᾶλλον ὡς ἐκείνης ζωοδου αἰέτων τὸς πατέρας μὴ τὸ δοκίμασαι τῶν τῆς Μονοθευτῆς ἀρεσῶν τῆ ὁδοῦ δι τὸ Πάχα ἐς τῆ Κωνσταντινουπόλιν ὅν τῶν ναῶν τῆς ἀγίας Σοφίας τῶ θεῶ χάριτας χαρίζομεν εὐχόμενοι λατινικῶς, ἐπαρνεύτων ὄλων τῆς ἐλλῶνων ζόπον τῆ θυσίας λατινικῆς. Ex quo enim Latini Azymorum sacrificium capere, nunquam ab eo destiterunt. Imo Patres in sexta synodo comperi, postquam Monothelitarum heresim reprobassent octaua Paschatis apud Urbem Constantinopolitanam in templo S. Sophiae Deo gratias reddentes, ex prescripto Latinorum solemnitatem peregrisse, Græcis omnibus modum sacrificij Latini collaudantibus. Post Photium anno Domini 1053. Michael Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus, & eum secuti plures alij ex Græcis, Latinos tanquam azymitas condemnant. Et inter Photium eiectum, & Innocentium III. siue Concilium Lateranense, anni numerantur, tercentum quadraginta sex: inter Cerularium, & dictum Concilium anni centum duo, & sexaginta. Ante etiam Innocentium annos 125. Hildebertus ex Cenomanensi Episcopo Archiepiscopus Turonensis, ad Episcopum Andegauensem, Azymorum in Ecclesia

Ro-

Romana meminit, & inter Græcos, & Pontificios moris esse non dogmatis discrupantiam pronunciat; Sacerdos presentium lator, dum ministraturus sacris adstaret altaribus, nec hostiam preparatum panem inueniret, de communi pane sacrificum se confitetur obtulisse. Quæ in re licet potius consuetudo, quam fides impugnetur, nos tamen nonnullam in eo culpam attendimus, arbitantes grauius puniendum esse Ecclesie scandalum, quam delictum, & Sacerdotis incuriam, quam reatus qualitatem. Quod quia in vestra diocesi factum est, personam quæ peccatum peccauit, sub vestro statuimus iudicio, quatenus ab eo pastore transgressio puniatur, cuius gregem sacrificij nouitas conturbauit. Erit igitur vestre deliberationis in Sacerdotem, qui male grauatus est, eam proferre sententiam, quæ plus patris habeat, quam iudicis, plus misericordie quam censure. Scriptum est enim, Cum iratus fueris, misericordie recordaberis. Rupertus Abbas lib. 2. de diuinis Officijs cap. 22. Cur sancta Romana Ecclesia nuaquam in sacrificio fermentatum admiscuit, non otiose queritur, nec inutiliter scitur; maxime quia consuetudini huic tota hactenus Græcia refragatur. Et ne singulos recenseam, Rabanus Maurus lib. 1. de Institutione Cleric. cap. 31. Ergo panem in fermentatum, & vinum aque mixtum in Sacramento corporis, & sanguinis sanctificari oportet. Quid diceret Platinae affirmanti de Alexandro primo. Voluit oblationem quæque ex azymo non autem ex fermentato, ut antea fieri mandauit. Quia hoc modo panis haberetur, & Ebionitis Hæreticis calumniandi occasio auferretur. Si tum vigeat Hostia sine fermento, & Hostia sine fermento primitus Transsubstantiationem peperit, mihi quidem animus non est, dicito tu confidentissime, quomodo in Lateranensi sub Innocentio III. orsa est Transflementatio introduci. Et si maiora etiam temporum interualla postis, ad ipsam sextam generalem synodum non ne erant quingenti, & triginta quatuor? Et licet Græci Schismatici Christum in azymo consecrassent insufficienter, habeo tamen inter ipsos non indoctum, sed qui

robore iam dictorum molestia afficimini, & contentiose altercaminus a Sanctis Apostolis Petro, & Paulo, azymorum traditionem dicentes obtinuisse; In hoc etiam cum vestra paternitate convenimus; ostendemusque, Deo annuente, pleraque ab Apostolis tradita, ab iisdem rursus abolita, & immutata fuisse ad magis piam sanctamque consuetudinem, cum fides in Christum validius roboraretur, & Ecclesia diuina gratia firmitus stabiliretur, ac propagaretur. Namque Sabbatum, & diem Dominicum pari honore afficienda, parique obseruantia colenda esse, nullamque in illius operam insumendam, præceptum est. Sed hoc vsui nunc non est. Et Petrus ex Gentibus ad inculpatam Christianorum fidem aduenientes primum circumcidebant, tum sacro abluebat lauacro. Et Paulus Timotheum circumcidit. Et qui sacris Christianis initiabantur, non ante triginta annos baptizabantur. Et alias quasdam legales obseruationes credentes custodiebant: & Præsules mulieribus coniugio iungebantur. Sed nihil horum in præsens tempus in vsu est; Dei Ecclesia, ut dictum est, firmitatem nancisciente, & maiore perfectione proficiente. Et quid mirum, aut peregrinum videtur, si tum Discipuli in exordio prædicationis multorum infirmitati vltra suam dignitatem sese demittentes, nonnullas ex suis consuetudinibus in vsu onere illis permiserunt, ut sic sensim facta subtractione, sapienter eos immutatos, & tractos ad Euangelium, & exercitos, haberent sibi obedientiores. Neque enim distortus ramus conferentim declinationem, & vim manus dirigentis sustinebit, ut quidam ex nostris Theologis præfatus est, sed potius vulnerabitur, quam dirigitur. Proptereaque, ut dictum est ad paruum tempus permissum est azymum, quod ex tempore Iudeorum ingens copia erat, ut aperte discere est ex Actis Apostolicis. Tum postmodum abolenda erant hæc. Quod & sub Moysse a Deo dispositum videtur, qui sacrificia Hebreis permisit, ut Deum constitueret; postea vero hoc recte peracto, tandem ea dissoluit. Dicitur ab oppugnatore Azymi, Azymis Apostolos adhuc in vita manentibus in Ecclesia quod tu vocas idololatricum, vsurari: quia etiam post Apostolos vsque ad tempora Gregorij

rij I. Romani Pontificis, cum punitus est Sacerdos, qui in pane fermentato celebrare præsumperat. Et tu non vereris asserere, hostiam sine fermento Transubstantiationem peperisse, vt eam sub Innocentio III. in Concilio Lateranensi primū orsam esse in Ecclesiam intrōduci? Compose dicta tua, si potes. Sed quis tantam in Historijs Ecclesiasticis Creyghtoni infantiam, vel temere conficta mendacia non deplorauerit? Dices tibi quæstionem esse de nomine, non de re. Hoc puerile est, & puporum refugium. Rem habes, & de nomine quæstionem moues? Dum res habetur, vtcunque sint nomina, cordati viri manum non verterint, vt supra planum fecimus.

Sed ne morosus sim, liceat. Verum liceat quoque mihi per te. Tu Transubstantiationem, & Transelementationem esse vnum idemque notas: *Sub Innocentio III. in Lateranensi i v. panis Eucharistici Transelementatio orsa est in Ecclesiam intrōduci.* Et post Syropulum in Notis; *Hostia sine fermenta premitus Transubstantiationem peperit, & illa hostiam stabiluit;* Ergo vnum sunt Transubstantiatio, & Transelementatio. Sin minus, discrimen a te præfiniendum est. Sed Transelementationis *μετάσχησιν* ante Concilium Later. & Innocentium ex Theophylacto centum quadraginta quatuor, ex Nysseno annos DCCCXXXVIII. mentio habetur. Ergo. Greyghtonus nugatur, & imagines rerum, quæ non sunt, in somnijs sibi visas, vti in vigilijs visas, somnians experrectus euulgat, illisq; chartas illinit.

Hac est nuda, simplexque veritas, Nuda certe est, nullis veris, sed colores mentientibus vestibis circumsepta. Simplexque; quia ampulla inanior est, &, vt verum fatear, inanitas ipsa. Quid enim in ea continetur, quo Lector fallacijs exemptis sanior factus veritatem addiscat, si veritas ipsa, Creyghrono præeunte ac ducente, tantundem de statu tuo aberrat? Ego de hac tua veritate non laboro, dum nuda, simplexque est. Tuismet verbis

te conficio. Tuis istam vendita, qui ex rebus turbidis, infuscatis, & mendaciorum refertissimis propositionibus puram, simplicemque veritatem expiscando, hominibus cordatis sese contradere putant. Addis a Puritanis profecta: *Bellarminus in contrarium voluat, ut olim Gigantes Pelion in Ossam, rationes, & argumenta ultra cacumina montium in Luna.* Ut videaris aliquid respondere, ad fabellas, & nugacissimas nœnias conuolas. *Bellarminus in contrarium voluat.* Interim neque tu, neque tui similes alij rationes illius, & argumenta, quibus illa Pontificiorum dogmata probat, firmatq; reiecerunt; vel saltem infirmarunt, etsi multi, licet inani conatu, id aggredi præsumpserunt. Nec mirum, ultra cacumina montium sublimior in ipsam quoque lunam peruolitat, & aquilis cernens acutius, mysteria diuina introspicit, introspectaque, atque emollita cordatis viris explanat mirifice, quæ vos pedanei, humique repentes, lambere vel leuiter non valetis. Quare uti reprobas tu, ita ego respondeo tacendo. Et discant a te Refomati tam catam rationem respondendi rationibus, & argumentis Pontificiorum. *Bellarminus in contrarium, ut olim Gigantes Pelion in Ossam, ultra cacumina montium in luna.* Belle, & festiue. Nonne iam soluta sunt argumenta, & rationes de Transubstantiatione a Creyghtono? *Fateor non a Verbis Dominicis cuiuscunque ore prolatis vim consecrandi pendere.* Gaudeo bonæ menti tuæ: neque enim desipis cum Cytræo, & alijs, qui Sacramentum Ordinis e numero Sacramentorum eijciunt, eaq; omnia, quæ Sacerdotum munia sunt, vocatis, electis, ministris etiam sine eo ritu, & ordine posse sacramenta administrare, cum eo ritu nullus imprimatur character, concedunt: neque religionem, & pietatem violas cum Lutero: *Ego non dicam, quod Papiæ dicunt, nullum Angelorum, imo ne Mariam quidem consecrare posse: Sed e contrario dico: si Diabolus ipse veniret, & ego postea*

resciscerem, Diabolum sic irrepsisse in officium Pastoris Ecclesia, in specie hominis vocatum ad predicandum, & publice in Ecclesia docuisse, & baptizasse, & celebraſſe missam, & absoluisse a peccatis, & tali munere functum iuxta institutionem Christi, sum cogere mufateri, Sacramenta ideo non esse inefficacia, sed verum baptismum, verum Euangelium, verum Sacramentū corporis, & sanguinis Christi nos accepisse. Et cum Caluino: Totum Sacerdotium Papisticum non solum impia est veri mysterij profanatio, sed execrabilis in Christum contumelia, ut quisquis est Sacerdos Papalis, donec titulum illum abiecerit, Christi seruus esse non possit: Laudo itaque in hoc moderationem tuam, atque modestiam, cum scribis; Verbis Dominicis cuiuscunq; ore prolatis vim consecrandi non pendere. Aliter pastores omnium possent esse pastores animarum: tum addis; Sed a Sacerdote solo verba Dominica cum oratione supplicē, & votis pronunciante, Sacerdos ministrat. Sacerdos consecrat, nullus Sacerdos, nullum Sacramentum. Veruntamen cum quem Sacerdotem intelligas, non exprimas, suspectus es. Namque Episcopus quoque Sacerdos est, & quæ puri Sacerdotis munia sunt, Episcopus obit, non ex contrario, quæ sunt Episcopi Sacerdos. Nonnulla etiam Sacerdotis, si necessitas vrget, secularibus permittuntur, qui baptismum conferunt. Sacerdotum Sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, Communionis, Matrimonij, Extremæ vñctionis in potestate sita sunt: Episcoporum consecratio Chrismatis, & tandem Ordinis. Ita Græci suadirigunt Sacramenta, ita Pontificij: si; Vbi nullus est Sacerdos, nullum esse Sacramentum intelligis, & confundis hierarchiam, & Ordinem, scelestus es, impius es, & a Græcis, atque Pontificij dissides, & a nuda simpliceque veritate aberras. Ne antiquiores huc referam, ex Græcis, & recentioribus id discito; Simeon Thessalonicensis Dialogo contra Hæreses; καὶ ἐκ τῶν χρηστονομιῶν δὲ τῶν δῆλον. σφραγίζεται ὁ ἀναγινώσκων ταχθεῖς, καὶ λαμβάνων χάριν ἀταγῶς κέκληται χάριν. ἢ γὰρ ἐξυψί τὰ τὸ ὑποδύκονα ἐπιείκων.

κ) ἄξιόνος δὲ ὁμοίως ἢ τῷ Πρεσβυτέρῳ ἰσχύει, ἢ δὲ ἢ Πρεσβύτερος
 τῷ ἱεραρχικῆς χάριτος. Et ex ijs, qui ordinantur, hoc manifestū est.
 Signatur qui ad lectoratum promovetur, & gratiā accipiens, lectoris
 gratiam acquirit. Neque enim potest, quæ sunt subdiaconi munia
 obire: nec Diaconus similiter, quæ Sacerdotis sunt, potest. Neque
 Sacerdos, ut antea diximus, quæ Prasulis sunt. Et supra dixerat;
 Διὸ ἔδ' ἢ τῷ βάπτισμα λαβὼν ὁ δὲ τυγχάνει κ) ἱερός, ἢ δ' ὁ ἀξι-
 κωνος γελωνός κ) τὰ τῷ Πρεσβυτέρῳ λαμβάνει δυνάμει, ἢ δ' ὁ Πρε-
 σβύτερος χειροτονῆθαι κ) τῷ Ἐπισκόπῳ λαμβάνει χάριν, ἀλλ'
 ἱερός ὡς ἔλαβεν, ἔλαβεν. κ) ὁ μὲν ἐν ἐλάτῳ, ὁ δὲ ἐν μύρονι,
 ὅστις τῇ δυνάμει. κ) ἀξιωνος μὲν ὑπερεῖν, ἱερός δὲ ἱερωγεῖ,
 ἀρχιερός δὲ χειροτονεῖ, κ) τῷ χαρισμάτων τῷ Θεῷ μετὰ δίδωσι
 κ) λυφὴ κ) δισμῶν πταίσματα τῷ ὀφυσίας πλάττει. Quapropter
 neque qui Baptismum suscepit, illico etiam Sacerdos existit: neque
 qui ad Diaconatum promotus est, Presbyteri quoque virtutem
 accipit: neque qui Sacerdos factus est, gratiam Episcopalem; sed
 unusquisque, quæ percepit, percepit. Et hic in minorem, hic vero
 in augustiorem virtutem sublatus est. Et Diaconus quidem mini-
 strat, Sacerdos vero sanctificat, Prasul ordinar, & dona Dei
 dispensat, & solvendi atque ligandi delicta auctoritatem abunde
 possidet. Itaque si Luteri Sacerdotem animo capis, etiam
 si Diabolum ab hoc ministerio arceas, næ tu truncus es,
 & caput vacuum cerebro, & in hoc quoque, ut rebus in
 alijs, homo plusquam insanus. *Notabilis locus.* Quis id
 negaverit locum ob insignitam improbitatem notan-
 dum, in quo nec signum quidem veritatis elucet, & in
 quo tot mendacia e sensu tuo depromis? *Notabilis locus.* Si
 Syropuli verba respicis, ex quo illa tua; Canonem Ba-
 filij, & Chrysostomi, & Ecclesiæ Romanæ esse diuersum,
 sicuti Græcorum Sacramentum a Pontificio: Græcos
 de Transubstantiatione neque per insomnia cogitasse, &
 Hostiam sine fermento Transubstantiationem peperisse,
 & similia, vere notabilis est ad tuam notandam insciti-
 am, dum nec Syropulum tepes, quid dicat, nec senten-
 tiam

tiam illius assequeris, vt infra signis omni luce clarioribus demonstretur.

Illud etiam addere non fuerit permolestum, vt antiquissimam Transubstantiationis, & transelementationis virtutem fuisse in Ecclesia agnoscas. Refert Iustinus Martyr, & Athenagoras Philosophus in Apologijs, quas illi pro Christianis ediderunt; famam Christianorum a Gentilibus inquinatam fuisse eam potissimum ob causam, quod carnibus vescerentur humanis, non aliunde accersita calumnia, quam ab huiusce panis Eucharistici comestione: rumore enim ad illos perlato, Christianos corpus Christi comedere, ac consumere, & sanguinem bibere, siue haurire postquam illum immolassent, ad pauca animi intendentes, sacrificium adeo sanctum, & incruentum in crimen vertentes atque calumniam, luce, & palam decantarunt, Christianos carnem humanam vorare, & sanguinem bibere, ideoque esse Anthropophagos. Ergo per idem tempus, & forte etiam Apostolorum ea erat Christianorum communis sententia, panem Eucharisticum esse veram carnem Christi, & verum sanguinem vinum, & illa comedentes carnem, & sanguinem humanum comedere. Quod si alio pacto sentirent, calumniam Gentium non sustinuisset, Quis enim nisi mente captus vt tu de esu panis quemquam argueret?

EXERCITATIO XXV.

Corpus Christi, & sanguinem non esse neque figuras, neque imagines, neque typos, neque symbola, neque antitypa, sed ipsissimum corpus Christi, & ipsissimum sanguinem, et si aliquando sic dicta inueniuntur, quomodo intelligenda sunt? Dionysius Areopagita, Theodoretus, Basilii, & alij exponuntur. Antitypa quid notant? Consecrationis formam Apostolis referre Græcos. De forma consecrationis, quænam sit Basilij sententia, disquiritur.
Basilij

Basilij capita de Spiritu sancto ad Amphilochiū, Basilij esse genuina. Precationum Basilianarum, & Chrysofostomianarum expositio.

Praterea, corpus Christi, & sanguis in pane, & vino Eucharisticis, vt illa corporis, & sanguinis neque inagines, neque typi, neque symbola; neque anti-typa sint; sed ipsissimum corpus Christi, & ipsissimus sanguis. Corpus, quod Cruci suffixum est, quod mortuum, quod sepultum, quod resurrexit, quod ascendit in Cœlum, quod sedet ad dexteram Patris, quod venturum est iudicare viuos, & mortuos, quod traditum est Apostolis a Christo: sanguis, qui de latere Christi lancea transfixo effusus est, si Græcorum Ecclesiæ Patribus fides neganda non est. Et qui adeo mente captus fuerit, vt in rebus Græcorum, & Ecclesiasticis potissimum potius Creyghtono, Hottingero, aliisque nullius Ecclesiæ animis, quàm Græcis ipsis, & doctrina, & religione Patribus eximijs fidem adhibeat? Ioannes Chrysofostomus Homil. 2^a in Mathæum. Πότοι κω λήγουν, εβυλόμην αυτῆ ιδῆν τλω μορφῶ, τὸν τύπον, & ἱμάτια, & ὑποδήματα. ιδῆ αυτὸν ὁραῖς, αυτῆ ἀπῆ, αυτὸν εἶδεις. Quot modo dicunt: Vellem videre formam, & typum eius, vellem vestimenta ipsa, vellem calceamenta. Ipsum igitur vides, ipsum sanguis, ipsum comedis. Io. Damasc. Οὐκ ἔστι τύπος ὁ ἀεὶ, κῆ ὁ οἶνος τῆ ζώματος κῆ ἁίματος τῆ χρεῖσῃ, μὴ γένοιτο. ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα τῆ κυρίε τιθεαμένον, αυτῆ τῆ κυρίε εἰπόντ ος, τῆ μὲ ὅσιν εἰ τύπος τῆ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα, κῆ εἰ τύπος τῆ ἁίματος, ἀλλὰ τὸ αἷμα, κῆ περὶ τέτε τοῖς Γενδαοῖς, ὅτι ἐὰν μὴ φάγητε τῆ Σάρκα τῆ ἡμῶ τῆ ἀιθροπυ, κῆ πίνητ αυτῆ τῆ αἷμα κῆ ἔχετε ζωὴν ἐν εἰαυτοῖς. ἢ γὰρ Σαρεξ μὲ ἀληθῆς ὅςτι βεξῶσις κῆ πέσις. Non est figura panis, & vinum corporis, & sanguinis Christi: absit enim hoc, sed est ipsum corpus Domini deificatum: ipso Domino dicente, hoc est meum, non figura corporis, sed corpus, & non figura sanguinis, sed sanguis. Et ante hoc ipsis Iudeis; Quo-

niam

νιαν nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius
 sanguinem; non habebitis vitam in vobis: caro enim mea verus est
 cibus, & sanguis meus vere est potus. Ea antitypa esse negat
 Samonas Disputatione cum Saraceno: Nanque cum
 interrogasset Saracenus; Num quod offerunt Sacerdo-
 tes, verum sit corpus Christi, vel verus sanguis, an Anti-
 typum corporis, perinde atque sacrificium hirci, quod
 Iudæi offerent, Respondet; Μη γένοιτο ἡμᾶς εἰπεῖν ἀτίτυπον
 τὸ σῶμα, ἢ τὸ χεῖρ ἢ τὴν ἀγίαν κοινωσίαν, ἢ ψιλὸν ἄρτον, ἢ
 τύπον, ἢ εἰκόνα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ αἷμα ἀληθῶς χεῖρ
 τῆς Θεοῦ. ἢ ἄλλ' ἡμεῖς τὸ θεοειδὸν μεταλαμβάνειν τὸ σαρκωθέν, ἢ
 γέννηθέντος ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου, καὶ ἀφ' αὐτῆς Μαρίας. ἔτι γὰρ
 πιστεύομεν, καὶ ἕτως ὁμολογῶμεν καὶ τὴν φωνὴν αὐτῆς τῆς χεῖρ,
 ἡ ἡμεῖς τὴν μαθητῆς ἐπὶ τὸ δέσφον τῆς μουσικῆς μεταδίδας
 αὐτοῖς τὸν ζωοποιὸν ἄρτον, ἕλεσι, λάβησι, φάγῃσι, τὸ μὲν ἐστὶ τὸ
 σῶμα. ἡ αὐτῶς καὶ τὸ πῶθῆρον μεταδίδας αὐτοῖς ἐπι, τὸ μὲν
 ἐστὶ τὸ αἷμα, ἡ ἔπει, τὸ μὲν ἐστὶ τὸ ἀτίτυπον τὸ σῶμα, ἢ
 καὶ τὸ αἷματος, ἢ εἰκόνα. Absit nos appellemus Antitypon corporis
 Christi sacram communionem, aut panem nudum, aut figuram,
 aut imaginem: quinimo corpus ipsum re vera, & sanguinem Chri-
 sti Dei nostri in Deum conuersum assumimus; qui incarnatus, &
 genitus est ex Sancta Dei genitrice, semperque Virgine Maria.
 Sic enim credimus, & ita profitemur iuxta ipsius Christi, quæ
 ad Discipulos in coena illa mystica tradens eis panem viuificantem
 pronuntiabat; Accipite, comedite. Hoc est corpus meum. Si-
 militer & calicem eis tradens, inquit; Hic est sanguis meus.
 Non dixit, hoc est Antitypon mei corporis, & sanguinis, aut ima-
 go. Euthymius Zygadenus in cap. 26. Matthei. Vt vetus
 testamentum hostias, & sanguinem habebat, ita sane & no-
 uum, corpus videlicet, & sanguinem Domini. Non dixit, hæc
 sunt signa corporis mei, & sanguinis mei; sed, hæc sunt corpus
 meum, & sanguis meus. Oportet ergo non ad naturam eorum,
 quæ proponuntur, aspicere, sed ad virtutem eorum. Quemad-
 modum enim supernaturaliter assumptam carnem deificauit, si ita
 loqui

loqui liceat, ita, & hoc ineffabiliter transmutat in ipsum vivificum corpus suum, & in ipsum pretiosum sanguinem suum, & in gratiam ipsorum. Anastasius Sinaita contra Gaiantitas. Μὴ γένοιτο ἡμῶν εἶπαι ἀτίτυπον τὸ σῶμα ὁ Χριστὸς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ἢ ψιλὸν ἄρτον, ἀλλ' ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα τῆς Χριστοῦ. Absit ut dicamus sacram communionem Antitypum corporis, & sanguinis Christi, aut nudum panem, sed re vera corpus, & sanguinem Christi. Nec alio modo edifferendum est de symbolis. Theodoretus Dialogo secundo panem, & vinū ante consecrationem symbola; post, corpus, & sanguinem nominat. Μετὰ δὲ τὸν ἁγιασμὸν πῶς ταῦτα θεωρεῖσθαι εἰς σῶμα, καὶ αἷμα Χριστοῦ. Καὶ πισθεῖς σῶμα Χριστοῦ μεταλαμβάνειν καὶ αἷμα ὁ εἶπε πισθῶ. ὡπερ τοίνυν τὰ σύμβολα τῆς δεσποτικῆς σωματικῆς, καὶ αἵματος, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τῆς ἱερᾶς ἐπιπέσεως, καὶ διότι τὴν ἐπιπέσειν μεταβάλλεται, καὶ ἕτερα γίνεται. ἐάλιος, ὡς ὕφηνος ἀρκυσιν. ἐδὲ γὰρ μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τὰ μυστικὰ σύμβολα τῆς οἰκίας ἐξίσταται φύσεως. μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς πρεσβυτέρου ἐπίσεως, καὶ τῆς ἁγίας καὶ τῆς εἶσεως, καὶ ὅρα τὸ ἐστὶ, καὶ ἀπὸ τῶν εἶσε καὶ πρεσβυτέρου. καὶ ταῦτα δὲ ἀπερ ἐγένετο καὶ πισθεῖται, καὶ θεωρεῖται, ὡς καὶ τὰ ὄρα ἀπερ πισθεῖται. Possit consecrationem, quomodo ea vocas? Corpus, & sanguinem Christi. Et credis te participare corporis, & sanguinis Christi? Ita Credo. Ut igitur symbola corporis, & sanguinis Domini alia sunt ante invocationem Sacerdotalem, post invocationem autem mutantur, & alia sunt. Caprus es retibus, que texuisti. Non enim post consecrationem mystica symbola descendunt a propria natura, manent enim in priori essentia, & figura, & specie, & visibilia sunt, & tangi possunt, ut prius, intelliguntur autem ea, que facta sunt, & creduntur, & adorantur, ut que sint illa, que creduntur. Laudatur etiam Origenes in Matth. Καὶ γὰρ ὁ τῶν ἁγίων μετόχων τῆς σωματικῆς τῆς κυρίου μεταλαμβάνει. καὶ γὰρ πρεσβυτέρου τῆς φύσεως τῆς αἰσθητῆς θεωρεῖσθαι, ἀλλ' ἀνάλογοι τὴν ψυχῶν εἰς τῆς φύσεως ὅτι τῆς λόγος σῶμα. καὶ γὰρ εἶπε, τὸ τὸ ἐστὶ σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τὸ ἐστὶ τὸ σῶμα, δευτικῶς, ἵνα μὴ νομισθῆται τυπὸν εἶναι. Etenim qui panem comedit, corporis Domini participat.

Non

Non enim attendimus ad naturam sensilium, qua propofita sunt. Sed erigimus animum, & eleuamus per fidem ad corpus Domini. Non enim dixit, Hoc est symbolum, sed, Hoc est corpus, demonstratiue, ne quis putet typum esse. Et obserua vocem, demonstratiue, δεικτικῶς. Nanque pronomen, Hoc, non demonstrat panem, cum panis non sit corpus Christi; nec etiam signatum, siue significatum per hoc complexum, Hoc est corpus meum, cum in sacramentis id efficiatur, quod significatur; & sic per hanc formam non fieret, quod Christus esset in hoc sacramento secundum virtutem; sed solum sicut in signo, quod est hæreticum. Neque etiam demonstrat corpus meum pro instanti locutionis, sicut cum aliquis dicit, nunc taceo, quia secundum hoc esset sensus locutionis, Hoc est corpus meum, corpus meum est corpus meum, quem prædicta locutio non facit, quia hoc fuit ante prolationem verborum. Sed demonstrat contentum, seu circumtectum sub his speciebus, sub quibus prius erat panis, esse corpus Christi in extremo instanti locutionis: ideoque, non dixit Dominus, Hic panis est corpus meum, sed in communi, Hoc est corpus meum, nullo nomine apposito ex parte subiecti, sed solo pronomine, quod non demonstrat accidentia, sed substantiam sub accidentibus contentam in communi, hoc est sine forma aut natura determinata. Et hæc est in hac quaestione expositio Pontificiorum, & si quis verba attente consideret, Græcorum. Non desunt apud Pontificios graues, cordatiq; viri ante Innocentium, & Concilium, qui hoc idem pro comperto asserunt, quos hic referre superuacaneum duco, Ni tu teneas corpus Christi, in quod conuertitur panis substantiam non esse. Tum enim illi falsum dicerent, substantiam panis in substantiam corporis Christi, & substantiam vini in substantiam sanguinis Christi conuerti. Dicit tu defectum, quare effectus tanti mysterij post verba consecrationis non

consequatur. Negabis, Christum esse Deum, ideoque omnipotentem, & quidquid voluerit, solo verbo operari? Quare ergo non credis, sed dubitas? Non desuit illi potentia, non voluntas, & tu temere de utroque diffidis. Assigna tu rem aliam, quæ te ad non credendum, vel dubitandum compellat. *Aut enim voluit, & non potuit, dicebat Petrus Cuniacensis contra Petrobrusi. Aut potuit, & non voluit, aut neque potuit neque voluit. Sed quod potuit, si Euangelio credis, dubitare non potes: nam in sui memoriam hoc fieri non præciperet, si hoc fieri noluisset. Quod vero potuerit, si Prophetæ credis, certum tenebis: nam si omnia quacumque voluit fecit. Voluit ergo, & potuit, ut panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguinem. Et quia voluit, & potuit, id circo & fecit. Si enim Deus est omnipotens, & Christus est Deus, sequitur, quia ad conuertendum panem in corpus suum, & vinum in sanguinem suum omnimode, sicut ad uniuersa potens est. Cyprian. Dominus de Coena Domini; Panis iste, quem discipulis porrigebat, non effigie, sed natura mutatus omnipotentia Dei factus est caro: & sicut in persona Christi humanitas videbatur, & latebat diuinitas: ita Sacramento visibili ineffabiliter diuina se infudit essentia, ut esset religioni circa Sacramenta deuotio, & ad veritatem, cuius corpus, & sanguis Sacramenta sunt, sincerior pateret accessus, usque ad participationem spiritus.*

Age quod in manu est. Τα ~~αρχαία~~ ~~ἰδωτα~~ ~~δὲ~~ ~~θεα~~ non sunt figura, non sunt imagines, non sunt symbola, non sunt typi, non sunt antitypa, post verba prolata, sed ipsissimum corpus Christi, & ipsissimus sanguis. Græci sunt, qui id fatentur, non aliter Pöntificij. Id est Transubstantiationem palam fateri: & tu inuerecunde, quod audis, quod aspicias, negas, & Græcos de Transubstantiatione nunquam cogitasse, nec per infomnia quidem, nugaris? Non dubito, dices apud eosdem Græcos, nec infimi nominis scriptores, hæc eadem post Christi verba enunciata de iisdem hæc eadem, & similia repeti. Non nego.

nego. Sed intellectus eorum quifnam fuerit, non alij, ipsi nuncij, atque interpretes sint. In Sacramento scilicet duo considerant; primum externam rerum faciem, quæ cadit in sensum, nempe figuram, colorem, saporem, & similia: alterum, quæ sub illis quodammodo velantur, & reconduntur a communi sensu seclusa. Primum accidentia vocant, alterum substantiam corporis, & sanguinis Christi. Cum itaque typum, & figuram, & symbola vocitant, non de corpore, & sanguine verba faciunt, sed de accidentibus propositis, quæ sunt typus, & figura corporis, & sanguinis Christi, quæ sub se esse corpus illud, & sanguinem indicant. Nihil enim sui ipsius typus est, nec exemplar, quæ diuersum quid ab eo, cuius signa, & exemplaria sunt, sonant. Neque enim pictus Petrus, licet Petro simillimus, idem atque Petrus est. Et ita symbola Dionysij declarat Maximus Homologeta, & Georgius Pachymerius. Neque aliud Dionysius nomine symbolorum signat: dicit etiam ibidem; Hæc symbola significant, & in se continent Christum. Et apertius; Ἀλλ' ὡς θεοτάτη, καὶ ἰσὴν τῆσιν αὐτοῖς κείνοις σοὶ συμβολικῶς ἀμφιέσματα τῶν ἀινιμάτων ὑποκαλυφάμεθα τηλαυῶς ἡμῖν ἀναδείξει. Sed o tu diuinissimum atque Sacrosanctum Sacramentum circumiecta tibi symbola anigmatum velamenta detegens, perspicue nobis ostendito: Velamenta sunt panis, & vini Eucharistici accidentia: sed quia ineffabili modo atq; in intelligibili ratione, quæ mens humana non capit, velant, & sub se reatum continent Christum, ænigmatum velamina compellat, affirmatque Dionysius, illa continere sanctissima sacra, nempe corpus, & sanguinem Christi, quæ exoptat sibi ostendi, & si fieri posset, oculis quoque conspiciere. Et tu dimissa fide, quam profiteris, panis substantiam cum substantia corporis Christi in coelo commorantis confundis. An, vt possis videre panem in substantia panis, fides requiritur.

Vbi nullum Christi corpus, nec sanguis est, nullum Sacramentum est. Ad illa Theodoret in Eraniste. Ἡ βουλὴ ἐστὶν ὁ σωτὴρ τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλλάττειν, μὴ τῇ φύσει τῶν φαινομένων προσέχειν, ἀλλὰ προσέχειν τῇ ἐκ τῆ χάριτος γίνεσθαι μετὰ βολῆ. Voluit Saluator sacramentorum participes mysteriorum non spectare naturam apparentium, sed mutationem factam a gratia. Mens Theodoret plana est. Neque enim intendendi sunt oculi in ea, quæ conspiciuntur: conspicitur siquidem parus panis, & purum vinum, quæ representant naturam, & substantiam panis, & vini, etsi nulla ibi panis, & vini substantia est; sed mente recolendum est, quod ibi per gratiam factum est, immutationem scilicet in corpus Christi, & sanguinem. Et licet quod hic naturam, alio loco substantiam nominet, non propterea post consecrationem illis essentiam panis, & vini largitur. Nam cum Hæreticus assereret corpus Christi post ascensionem mutatum fuisse in diuinam substantiam, sicuti panis per consecrationem in corpus Christi, vt hæresim conuelleret, *Quemadmodum corpus Christi manens quod erat, glorificatum est, sic etiam symbolis non mutatis in Eucharistia fit corpus Christi.* Respondet. Substantia corporis Christi, post resurrectionem manet eadem, & sola mutantur accidentia: contra in Eucharistia definit esse panis, & vini substantia, & sola remanent accidentia, vocabulis abusus, quia sublatis illis nulla remanet substantia panis. Mentem nihilominus Theodoret fuisse, substantiam panis conuerti in corpus Domini, & vini in sanguinem, nulli dubium est, & abunde patet ex testimonijs Ignatij. & Ambrosij ad dicta sua stabilienda in eodem Dialogo productis. Hinc ineptit Montacutius, Theodoretum *Affirmare expresse, symbola post consecrationem non exisse a natura sua prima, sed manere illibatam substantiam, qua fuit, priorem.* Et infra; *Quod si vere sint symbola celestium illa ἀγία δὲ αὐτῶν, ut recte Maximus apud Dionysium; non sunt ista celestia.*

ſia. Η ἴδιαι ἀνά, vt *Theodoretus*, ἢ πρὸς τὸ ἔχει ὅσα τὸ ἀρχι-
 τυπον. *ſymbola ergo rei non ſunt res.* Hinc præterea arguitur
 falſi, quod quidam ex Reformatis dicunt, eam affinita-
 tem eſſe inter ſymbola, & res ſignificatas, vt eorum no-
 mina promiſcue uſurpentur. Aqua Baptiſmi, quod ſi-
 gnum eſt, ſub ſenſum cadens, non ponitur pro expia-
 tione a peccato originali, quæ eſt res ſignificata: ne-
 que expiatio illa, & regeneratio ponitur pro aqua. In
 Euchariftia tamen sæpe panis ponitur pro corpore Chri-
 ſti: Paulus ait, *Qui manducat hunc panem, aut bibit hunc ca-
 licem indigne.* Corpus uero Chriſti nunquam ponitur pro
 pane. Sic etiam mentiuntur, dum aiunt, pane, & uino,
 res inuiſibiles adorare. Quæ enim res illæ inuiſibiles
 ſunt, cum tantummodo ſubſtantia panis, & uini ſit,
 quam in corpus Chriſti, & ſanguinem mutatam negant?
 Græci, & Pontificij ſub panis, & uini ſpeciebus corpus
 Chriſti, & ſanguinem adorant. Et Creyghtonus inuere-
 cunde, ac impie *Idololatricum Azymum*, poſt conſecratio-
 nem appellare præſumit, cum ipſe ex uero nomine *Idolo-
 latra* ſit, qui in pane, & uino. quod nullo modo eſt, ado-
 rat, & panaticum Deum comprecatur, & quem credit
 Chriſtum fide ad eſſe, corpus Chriſti participat, ſed
 μωσπικῶδως. μωσπικῶν enim eſt. Neque corpus Chriſti eſt,
 neque Chriſtus ipſe, ſed imaginatione uana ſpecie confi-
 cta, uelut ægri ſomnium.

Nō minor difficultas eſt in uerbis Baſilij in Liturgia, qui
 poſt conſecrationem corpus, & ſanguinem Chriſti uocat
 Ἀντίτυπα. καὶ οὐσιώεις τὰ ἀντίτυπα τῆς ἁγίας ſώματος καὶ αἵμα-
 τος τῆς Χειρὸς σου, διόμνη, καὶ σὶ ὄρα καλῶμεν ἅγιος ἁγίων, δι-
 δοκία δ' οὗτος ἀγαθότητος ἰλθάν τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐν ἡμῶς
 καὶ ὅτι τὰ οὐσιώματα δώσα ταῦτα, καὶ διλοῦσαι αὐτὰ καὶ ἀγιάσαι,
 καὶ ἀναδέξαι, &c. Et propoſitis antitypis ſancti corporis, & ſanguinis
 Chriſti tui, te rogamus, & te obſecramus, ſancte ſanctorum, per tue
 bonitatis placitum, vt Spiritus ſanctus tuus, ad nos ueniat, & ad
 hac

hæc proposita dona, & ea benedicat, & sanctificet, & declares. Cum id deprecetur Basilius post enunciata verba Christi, eaque antitypa corporis, & sanguinis Christi vocet, planum fit, verbis Christi illa non esse conuersa in corpus, & sanguinem Christi. Difficultatem adauget refutatio definitionis Conciliabuli facta ex mandato Concilij septimi generalis, quã nonnulli Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani esse autumant, de hoc Basilij loco ita pronuncians; *Σαφῶς διποσέδεικται, ὅτι ἐδάμῃ, ἔτε ὁ κύριος, ἔτε ἰ Ἀπόστολοι, ἢ πατέρες εἰκόνα εἶπον τ' εἶναι τὰ ἱερῶς προσφερομένου ἀσφαμακτον θυσίας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα. καὶ περὶ μὲν τ' τὰ ἁγιασμῶς τηρώσεως ἀντίτυπα τισὶ τῶν ἁγίων πατέρων ὡσεὶ βῶς ἐδόξεν ὀνομάζεσθαι, ὧν ἔστιν Εὐστάθιος ὁ ὄσιαθῆς ποιημᾶχος τ' ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τ' Ἀρειανῆς κακοδαμονίας καταλυτῆς. καὶ Βασίλειος τ' αὐτῆς δεισιδαιμονίας καταμαρέτης, ὁ τῶν ὑφ' ἡλίον τῶν λαῶν βασις τῶν ὀρθῶν ἐκδησάσθαι δοματων. Ἐξ ἐνός γὰρ καὶ τὰ αὐτῶν Πνεύματι φθεγγόμενοι. ὁ μὲν ἐρμηνεύων τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις Σολομώντος ῥητόν, φαγεῖτε τὸν ἐμὸν ἄψτον, καὶ πίετε οἶνον, ἐν κεκέρακα ὑμῖν, ἅδε οἶνοι, καὶ τῶν ἄρτων, ἅ ἀντίτυπα τῶν σωματικῶν τὰ Χριστοῦ κηρύττει μῆγων. ὁ δὲ ἐκ τ' αὐτῆς πηγῆς ἀπαντήσας, ὡς ἵδουσι πάντες οἱ τ' ἱεροζυμῆς μουσῶδοι ἐν τῇ ἀρχῇ τ' θείας ἀναφορᾶς, ὡς δὲ πως λέγει. Παρρηύτης προσεγγίζομεν τῶν ἁγίων σφυσιασπῶν, καὶ προσδέιντες ἅ ἀντίτυπα τῶν ἁγίων σωματιῶν, καὶ αἵματος τὰ Χριστοῦ σφ, σφ δειρόμεθα, καὶ σφ ὡδακαλῶμεν. καὶ τ' εἰς ὅτι ὑπερέμειον ἐκδηλοτέραν τῶν ἔννοιαν τῶν πατρῶν καταρτίζει, ὡς περὶ τῶν ἁγιασθῶν ἐκλήθη ἀντίτυπα, καὶ δὲ τὸν ἁγιασμένον σῶμα κυρίως, καὶ αἷμα Χριστοῦ λέγονται, καὶ εἰσι, καὶ πισύονται. Manifeste ostensum est, quod nullibi, neque Dominus, neque Apostoli, vel Patres imaginem dixerunt incruentum sacrificium per Sacerdotem oblatum, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem: tamen ante sanctificationis consecrationem quibusdam Patribus pie, saneque visum est antitypa nominare. Quorum de numero Eustathius est, orthodoxe fidei constans, ut scilicet nomen sonat, propugnator, & Ariane insanie expugnator.*

100. *Basilii item eiusdem superstitionis exstinctor, qui planam Basilicæ dogmatum totum orbem perdocuit. Vno nanque ac eodem spiritu cum loquerentur, hic quidem exponens dictum illud in prouerbijis Salomonis; edite meum panem, & bibite vinum, quod miscui vobis, hæc ait; Per panem, & vinum antitypa membrorum corporalium Christi predicat. Ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes Sacerdotij mystæ in precatione diuina oblationis norunt, ad hunc fere modum ait; Confidentes tuo sacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa sancti corporis, & sanguinis Christi tui, te precamur, & inuocamus, & quod deinceps sequitur, mentem Patris manifestiorem reddit, quod antequam sanctificarentur, antitypa vocata sunt, post consecrationem autem corpus proprie, & sanguis Christi dicuntur, sunt, atque creduntur. Vna voce, & mente concinit Damascen. lib. 4.*

Εἰ δὲ καὶ τινες ἀτίτυπα τὸ σῶμα & κ' αἷματος τὸ κυρίου ἔσθον καὶ τὸν οἶνον ἐκάλισαν, ὡς ὁ Θεοφόρος ἐστὶν Βασίλειος, ἢ μὴ τὸ ἀγιαδύαι εἶπον, ἀλλὰ ἔριν ἀγιαδύαι αὐτῶ ἢ προσφορὰν ἔτω καλέσαιτες. Quod si nonnulli panem, & vinum nominarunt Antitypa corporis, & sanguinis Domini, sicut deiser Basilus dixit, non post consecrationem, sed priusquam consecraretur ipsa oblatio, sic appellauerunt. Et dictum Damasceni recitat quoq; Elias Cretensis in Orat. Apologeticam Nazianzeni Commentarios
Ἀλλὰ πῶς αὐτὴ τὸ σωτήριον, τὸ ἕ μὲ τὸ σῶμα δευτικῶς εἰπόντες, καὶ τὸ ἕ μὲ τὸ αἷμα, οἱ θεοὶ ἔτοι διδάσκαλοι ὅτε μέγας Βασίλειος, καὶ ὁ θεολογικὸς εἶδη ἐπώνυμος ἀτίτυπα ταῦτα τὸ δευτικῶς σῶματος τε καὶ αἵματος προσήγοραί; Ἰωάννης ὁ πᾶν τὸ δὲ Δαμασκὸς εἶρημα μίστος παρῆθ' ὅν τῶ δοκῆσαν λυφ δευτικῶν, ἕ τασὶ λέγων, ἕ δετ τύπος ἔσθ' & κ' ὁ οἶνος τὸ σῶματος καὶ αἷματ' τὸ Χριστὸ μὴ γίνετο. εἰδὲ καὶ τινες ἀτίτυπα ταῦτα τὸ σῶμα & κ' αἵματος ἔ κυρίου εἶπον, ἢ μὴ τὸ ἀγιαδύαι, εἶπον; ἀλλὰ ἔριν ἀγιαδύαι. Verum quoniam pacto cum Saluator ipse per demonstrationis modum dixerit, Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, diuini hi Magistri, nempe Magnus Basilus, & hic Theologus Antitypa Domini corporis, & sanguinis

guinis hæc appellarunt? Nimirum eximius ille Ioannes Damasci
 alumnus interuentu suo disensionem eam, cuius hic spectus qua-
 dam obijcitur, dissoluit his verbis utens. Panis, & vinum corpo-
 ris, & sanguinis Christi minime figura sunt. Absit. Quod si non-
 nulli ea corporis, & sanguinis Domini antitypa dixerunt, non
 post consecrationem dixerunt, sed priusquam consecrarentur.
 Theodorus Graptus Oratione de inculcata Christia-
 norum fide; Ἡ μᾶς τῆ ἀρχαῖα τῆ Χριστῆ μυστήριον, ἕτε εἰκόνα,
 ἕτε τύπον τῆ σώματος ἁγίου λέγομεθα, εἰ καὶ συμβολικῶς ὁπι-
 τελεῖται, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα τῆ Χριστῆ τιθεώμεθα. &c. Et infra;
 Ἀντίτυπα δ' ἐῖπω λεχθέντα, ἢ μὴ τὸν ἀγιασμὸν τῆτο, ἀλλὰ πρὶν
 τῆ ἀγιαθλώου ἐκλήθηναι. Si vero vsquam Antitypa dicta sint,
 non post consecrationem, sed antequam fiat consecratio, appellata
 sunt. Quare si ante consecrationem apposita sunt, cor-
 pus Christi non dum etiam post alia adnexa verba cor-
 fectum est. Vel si ante verba Christi, quibus Sacramen-
 tum conficitur, si Auctor Refutationis, & Damascenus
 non fallitur, Basilij verba suo loco mota, & aliover-
 sum translata sunt. Nihilominus eadem sacra munera
 antitypa apud alios Patres non respuendos post co-
 nsecrationem dicta reperio, Clementem lib. 5. Constitut.
 cap. 14. Cyrillum Hierosolymitanum Catechesi 5. Grego-
 rium Nazianzenum Apologetico, & Oratione fune-
 bri in Sororem Gorgoniam, Macarium Ægyptium Hom.
 27. Theodoretum, & alios, quos leges, si tibi probabi-
 tur, apud Arcudium de Sacramentis. Hinc mirari su-
 bit, vndenam tam Damascenus, quam Auctor Refuta-
 tionis Conciliabuli Icononomachorum extorqueāt a Ba-
 silio (nam de Eustathio, cum illius expositionem in Pro-
 uerbia Salomonis, non sim contuitus, illius verborum ve-
 ritatem ad liquidum explorare potis non sum) nomen il-
 lud Antitypum ante munerum consecrationem vsurpa-
 tum fuisse; cum verosimilius sit, Basilium non alio mo-
 do locutum fuisse, quam quo & Gregorius Nazianze-
 nus,

nus, & Cyrillus Hierosolymitanus, & Macarius Ægyptius, & alij locuti sunt, apud quos indubitatum est, antitypa esse dicta post verba Christi prolata, & consecrationem, quod ante me alij quoque adnotarunt, rerum harum obseruatores oculatissimi, & inter eos Ioannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus Oratione 1. de Vnione Ecclesiarum, respondens ijs, qui dictum Nysseni reijciebant, quod vnus esset solus, qui id dixerat, nec plena synodo illud dictauerat; Τὴν γὰρ ἡμῖν καὶ παρεσχέσθαι κρίνεται; καὶ ἔτι εἰς φασί, καὶ ἐς ζωοδικίως εἴρηκε ταῦτα. Ἀλλ' ὅτι μὴ ἐχ' ὡς ἓνα τῆς πολλῶν ἑδέει καὶ τῆς θεολογικώτατον Νύσσης ἕνα λέγειν. ὑμᾶς αὐτὴς διακρίναί ζητῶ. καὶ πλὴν παρ' ἄλλων ἐκ ἐκδέχομαι ψῆφον. ὅτι δὲ ἐχ' εἰς ἓν, ἀλλὰ ζῆεις εἰπόντες, ἄπερ εἶπεν ὁ Νύσσης, ἐκείνο μοι τῶ λόγῳ συμμῆδυσήσασιν, ὅσοι τὸ σύλχρονον οἶδασιν τῆς ἀνδρῶν, αὐτὰ τε τῆς Νύσσης φημί, καὶ τῆς μεγίστης Γρηγορίου, καὶ Βασιλείου τῆς πάντων, καὶ ὅσοι ἐκ ἀγνοῦσι τὸ ὅτι πᾶσιν ὁμόπνοου αὐτῶν, καὶ ὁμόψυχον. τὴν γὰρ αὐτὴς καὶ εἴρηκε τῆς ζῆσαν, ὅπερ μὴ ἐκοινώσατο καὶ τοῖς ἄλλοις; εἰ δέ τινι δοκεῖ τῆς τινὰ ἴσως ἠθένεα πῶτα τῆς ἐσύστρον τῶ βίῳ ἐσαπομείναντ', ἐφ' οἷς ὁ εἰπὼν σκεμμάτων τῶ προουχομῶν ἐκ ἐκοινώσεν. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ζῶντες τῶ αὐτῶ ἐμπρόδρομοι Πνόςματι τῶ ἑαυτῶ τῆς Πνόςματι ἐδομάτιζον, καὶ μὴ πλὴν ἐνθένδε λήξιν, τῶ αὐτῶ σωδ' ἐδεντα Πνόςματι, ἐδέχομαι ἐγώτε, ἐμπροδιδίωα τε τῶ ἐνὶ καὶ μὴ θάατον τῆς λοιπῶν, ὅπερ ἐχί καὶ τῆς προουχομῶν γνώμης ἐξήρητη. Quid enim a vobis despectui dignum iudicatur? Quod vnus est, aiunt, & quod non plena synodo illa dictauit. Sed enim neq; tanquam vnum ex multis reputandum esse Nyssenum in rebus Theologicis pereraclandis excellentissimum, vos ipsos dijudicare postulo, & aliorum abnuo calculum. Veruntamen non vnum, sed tres a Nysseno dicta tradidisse, illi mihi testimonium prabeunt, qui eandem eorum viroruu atatem tenent, ipsiusmet Nysseni, inquam, maximi Gregorij, & Basilij praeclarissimi, & qui eorundem rebus in omnibus vnā mentem, & concordēs animos non ignorant. Quid ex illis tribus quisquam

R r r dixit

dixit, quod cum alijs non communicauit? Quod si videtur non nemini, quædam fortasse esse dictata posteriori, qui in vita remanserat, & considerationum defunctum antea participem non fecisse, & cum adhuc conuierent ab eodem spiritu inflati de rebus spiritus decernerent, & sine vita posito, eodem colligarentur spiritu, non admifero unquam ego, vni aliquid inspiratum, etiam reliquis vita defunctis, quod a mente eorum, qui antea mortem obierant, non fuerit. Concinebant ergo inter se & Basilii, & Nazianzenus, & Nyssenus in consentaneis sibi disciplinis, amicitia, moribus, & spiritu coniunctissimi. Hinc arguo in hoc quoque inter illos non disconuenisse, & Basilium geminum inferendis sententijs Nazianzeno æquæ, atque Nazianzenus de donis consecratis pronunciaffe, vocasseque ea post consecrationem Antitypa.

Id porro declarandum est, quam ratione, quæ vere corpus, & sanguis Domini sunt, Antitypa dici possint? Nodum Herculeum dissoluemus, & præceptum saxum vitabimus. Non negabis, Creyghtone, in veteri Foedere plurima fuisse, quæ hoc sacrosanctum mysterium repræsentarent, & illius exemplum, atque imaginem redderent. Illa typi, figuræ nempe, imagines, & rerum futurarum, & verarum prænotiones, ac præfagia, & symbola fuere. Sacrificia veteris testamenti omnia immolabantur in huius futuri sacrificij typum. Iustinus Martyr Dialogo cum Tryphonè scribit; Oblationem similæ pro emundatione leproforum fuisse figuram panis Eucharistici in memoriam passionis Christi, pro ijs, qui spiritualiter mundantur ab omni nequitia. Chrysostomus in Epistolam ad Corinthios ad illa; *Hæc autem in figura facta sunt*; Hæc sunt symbola sacræ mensæ: sicut enim tu comedis Domini corpus, ita illi manna, & sicut tu sanguinem bibis, ita illi aquam de petra, & illa quidem figuræ, hæc veritas. Et lib. 3. de Sacerdotio; Subijce oculis tuis Eliam, & circumstantem numerosissimum popu-

populum, & hostiam super lapides iacentem; & omnes quidem alios immotos, & silentes, solum vero prophetam precibus cum Deo agentem. Tum ex improuiso flammam e cœlis iactatâ ad absumentam hostiam. Transi igitur inde ad ea, quæ nunc peraguntur. Stat Sacerdos non ignem e cœlo trahens, sed Spiritum sanctum; & longam supplicationem fundit, non vt lampas e cœlo demissa comburat proposita munera, sed vt gratia in Hostiam delapsa per illam animos omnium inflammet, & efficiat argento ignito puriores. Epiphantius contra Melchisedecianos. Abræ obuius fuit Melchisedech, protulitque illi panem, & vinum, præfigurans mysteriorum ænigmata, Antitypa Domini dicentis; Ego sum panis viuus, & antitypa sanguinis ex eius latere puncto effusi in emundationem contaminatorum, Gregorius Nazianzenus Oratione de Theologia, de Abraamo, Hostiam peregrinam mactat, & magnæ antitypam. Et ne reliqua inculcem, illud certum, atq; indubitatum est, in veteti Testamento pleraque esse, quæ diuinissimum hoc mysterium veluti typi, figuræ, & symbola prænunciabant. Non mirum ergo est dici Antitypa, quod loco typorum atque figurarum nobis a Christo traditum est. Ideoque nobis proponitur, non vt figura, & typus, sed vt res vera nobis ab illis præsignificata. Quare merito post consecrationem, cum verum Christi corpus, & verus sanguis sint, vice eorum proponuntur. Et sic Antitypa sunt post consecrationem, quæ antea panis purus, & vinum purum fuerant, nec quicquam aliud nisi substantiam panis, & vini referebant. Nec alio sensu D. Petrus Epist. 1. Baptismum vocauit antitypum Arcæ: Nam Arca, in qua saluatæ sunt octo animæ, præfigurabat Baptismum in salutem fidelium a Christo instituentum. Post Baptismo instituto, cessante figura, Baptismus locum Arcæ occupauit, & factus est illius antitypon.

Alio quoque modo dona consecrata cum Patribus dixeris Antitypa corporis Christi, veri in terra, & quod in cœlo est visibilis. Disco ex Ambrosio libro I. Officiorum cap. 48. *Vmbra in lege, imago in Euangelio, veritas in coelestibus. Ante agnus offerebatur, offerebatur vitulus; nunc Christus offertur quasi homo, quasi recipiens passionem, & offert se ipse quasi sacerdos, ut peccata nostra dimittat. Hic in imagine, ibi in veritate, ubi apud Patrem pro nobis quasi advocatus interuenit. Hic ergo in imagine ambulamus, in imagine videmus, illic facie ad faciem, ubi plena perfectio omnis in veritate est.* Maximo Homologeta in illa verba Dionysij Eccles. Hierarch. cap. 3. *Εἰσελθὼμεν δὲ τὸ ἱερὸν αἰτιατῶν εἰς τὰ αἰτία τετίσειν δὲ τὸ ἱερὸν ἀδοιτῶν Συμβόλων ἐπὶ τὰ νοητὰ, καὶ νοητὰ, ἠγνοῦν δὲ τὸ ἱερὸν ἀτήρητέον εἰς τὰ τηρώτερα, οἷον δὲ τὸ ἱερὸν τύπων ἐπὶ τῶν εἰκόνων, καὶ δὲ τὰύτης ἐπὶ τῶν ἀληθινῶν. οὐκ ἔστι τὰ τὸ παλαιῶν, εἰκὼν δὲ τὰ τὸ νέας διαθήκης, ἀληθινὰ δὲ ἢ τὸ μυστικῶν των καλῶσatis. Hoc est ab ijs signis, que sub sensum cadunt, ad ea que animo cernuntur, & ratione intelliguntur, scilicet ab imperfectioribus ad perfectiora, & a figuris ad imaginem, ab ea vero ad veritatem, quippe umbra sunt, que sunt veteris testamenti; imago noui, status vero futurorum veritas. Et rursum; Συμβολικῶν τῶν θείων ἰεραργίαν, καὶ τὰ ἄγια δῶρα, σύμβολα τῶν αἰώνων, καὶ ἀληθινὰ ἔργα. Symbolicum diuinum sacrificium, & sacra munera symbola eorum, que sursum sunt, & veriora. Et ipso Damasceno lib. 4. cap. 14. *Ἀντίτυπα δὲ τῶν μυστικῶν λέγαμεν, ἕχως μὴ ὄντα ἀληθινὰ σῶμα καὶ αἷμα, ἀλλ' ὅτι καὶ μὴ δὲ αὐτῶν μετέχοντες τὸ Χριστῶν θεότητι, ὅτι δὲ νοητῶς διαμείνεις τὸ θείας. Antitypa vero futurorum ea nominamus, non quod non sint vere corpus, & sanguis, sed quoniam nunc quidem per ipsa diuinitatis Christi sumus participes; tunc vero animo cernemus per solam visionem. Theodorus Studita in Catechesi, Ὅτι τὸ Πάχα τῆτο τύπος ἐστὶ πρὸς τὸ μέλλον καὶ αἰώνιον Πάχα. Præsens Pascha tyrum esse futuri, & eterni Paschatis; Ἀλλ' ὁμοίως ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν διαλογίζονται. τύπος ἐστὶν οὐκ ἄνευ τῶν Πάχα. μία ἡμῶν**

ἡμεῖς κὶ παρέχεται. ἐκάνο δὲ ἀδελφοχρον τὸ Πάχα, ἔνθα ἀπὶ
 δεῦρα ἰδύνη, κὶ λύπη, κὶ στεναγμός, ἐνθα χάρα κὶ ἀφροσύνη
 ἦχ. ὁ ἰορταζόντων, κὶ αὐτὸς αἰδίου θεωρία, ὅπως τὸ καθ' ἕνα
 ἀρεῖον Χρῆσθ, ἢ πληθυσία ζάπιζα τῶν αἰώνων ἀγαθῶν, κὶ τὸ
 κερὸν πώμα, ὡς ἔ' ἔφη ὁ Χρῆσθ, εἰ μὴ πῶς ἀπάρτι ἐκ τῶν
 γεννημάτων τῶν ἀμώλων. *Veruntamen Patres nostri exclamant.*
Dies unus, & transit. Illud vero Pascha perpetuum, ubi aufugit
dolor, mæstitia, & planctus, ubi latitia, & gaudium, strepi-
tus diem festum agentium, & luminis sempiterni inspectio. Vbi
purum prandium Christus; mensa sempiternis bonis referta, & no-
uus potus, de quo dixit Christus; Non bibam ab hac hora ex gen-
timz vitis. Corpus siquidem Christi, sub speciebus pa-
nis, & vini partim respicit corpus Christi cruci affixi,
immolatum, partim gloriosum in cælo. Ut ergo cor-
pus gloriosi dicitur antitypum. Paulus ad Hebræos cap.
9. cum manufacta sancta præsignarent cælum, Christus
non est ingressus in ea cæli antitypa, sed in cælum illis
præsignatum, in quo sunt vera bona. Hic antitypa, quæ
cælum vereque bona prænotant, dicuntur. Comprobat
Epiphanius de Melchisedecianis agens. Abrahæ obuius fuit
Melchisedech, protulitque illi panem, & vinum præfigurans my-
steriorum ænigmata antitypa Domini dicentis, ego sum panis vi-
uus, ex eius latere puncto effusi, in emundationem contaminato-
rum. Hæc itaque cum modo prius, modo posterius in-
dicent, Patres utroque versam significationem antity-
porum usurparunt, ad significans, & significatum de-
monstrandum. Hæc discas ex Nazianzeno, Abraami sa-
cificium Christi corporis typum fuisse, dona consecra-
ta corporis Christi mactati, & Christi mactati mysteria
Christi patientis, ideoque dici Antitypa, quoniam con-
tinent corpus, & sanguinem Christi, præsentium, vt
vero sunt in memoriam Christi affixi, præteritorum.
Sic etiam ex Epiphanio, figuras antiquas vocari futu-
rorum antitypa. Corpus siquidem Christi sub speciebus
 panis

panis, & vini partim respicit corpus cruci affixum, & immolatum, partim gloriosum in cælo. Vt ergo corpus Christi specierum velamine tectum, ita & corporis gloriosi dicitur antitypum. Quæ quidem satis esse videntur ad probandum apposite Basilium nominasse munerera post consecrationem antitypa corporis, & sanguinis Christi. Et quamvis in cælo corpus non sit separatum a sanguine, & in hoc sacrificio sit: nihilominus tamen in cælo corpus viuum cum sit, non intelligitur absque sanguine, cum nec illud mutetur, vt necesse sit, sanguinem a corpore separari. Quare non est attendendum, asserentibus verba Basilij esse traiecta, & in alium locum transmota. cum apud Liturgiarum expositores, tum veteres, tum recentiores codices, eodem, quo nunc digeruntur, modo reperiantur. Hęc cum incomperta haberet Montacutius, nihil extricans voce consuetissima sua ineptissime crocitat. *Quod si vere sint symbola coelestium illa ἄγια δῶρα, vt vere Maximus apud Dionysium, non sunt ista coelestia.* Εἰ γὰρ εἰκὼν, vt Theodoretus ἢ πᾶντᾶ ἔχει, ὅσα τὸ ἀρχέτυπον. *Symbola ergo rei non sunt res.* Quasi vero vna eademque res secundum aliam, & aliam intelligentiam non possint esse symbola, & res. Et tamen id fieri posse Patres docent, & tenent.

Elias Cretensis in Apolog. Orat. Nazianzeni hæc antitypa interpretatur ἰσοτύπα, quod προpositio αὐτὶ significat æqualitatem, Ἀντίτυπον δὲ τὴν ἰσοτύπον νοήσας, εἶχε μεγάλη μυστήρια, τότε πανάγιον σῶμα, καὶ τὸ τίμιον αἷμα Χριστοῦ ἐκδέχεται γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος αὐτῶν προσηγήσθαι. ἢ γὰρ πρὸς θεοῦ αὐτὴ καὶ τὸ ἴσον ὅτιν, ὅτε δηλοῖ. εἰ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα μυστήρια. εἰσὶ γὰρ οἵτινες καὶ ἔτι τὸ ρητὸν εἰδέξαντο, τὴν ἀναφορὰν ἔχει, ἔχ. ὡς μὴ ὄντα ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ ἀντίτυπα λέγει, ἀλλ' ὅτι νῦν μὲν δι' αὐτῶν μετέχοντες τὸ Χριστοῦ θεϊτῆτος σωματικῶς ἀσπασσὲ τοῖς ἡμετέροις σώμασιν, ὅτε δὲ νοητῶς δεξιῶς μόνως τὸ θεωρίας. *Antitypum autem intelliges esse isotypum, si maiorum mysteriorum*

riorum locus est, & sacratissimum corpus, & pretiosum sanguinem Christi assumis. Sic namque magnus Basilius nomine notans. Namque præpositio hæc æqualitatem aliquando significat. Quod si ad futura mysteria mentem referas, sunt enim perinulti qui, dictum hoc in ista significatione accipiunt, relationem habet, vere corpus, & sanguis Christi Antitypa dicuntur: quod nunc per ea Christi diuinitatis participes efficiuntur, quod una cum nostris corporibus deperditur; tum vero intellectualiter per solam speculationem. Quod notat Suidas. Sic dicimus Ἀντίτυπον pro ἰσόσταλαντος, ἀντίθεος pro ἰσόθεος, ἀντίρροπον pro ἰσόρροπος, cum lancibus imposta ob par, & æquale pondus, neutram degrauant, sed æquilibrium faciunt. Legunturque apud Nonnum, Ἀντίτυπα ἢ Θη, ἀντίτυπον μίμημα, φωνὴ ἀντίτυπος βροῦσσι. Similes, compares mores, simile exemplum, vox tonitruum similis. Cum vero consecrata munera typi a nonnullis dicantur, non male quoque ἰσότυπα erunt, quod earum similitudinem referunt, vel quod aspectui speciebus panis, & vini velata videantur esse paria, æquipollentia, æqualia, & similia, quamuis ipsa gratiam conferant, & ad salutem conducant, vel quod ipsa sunt rerum cœlestium, vt supra probatum est, typi, & exemplaria, quæ dum animam in sacramento reficiunt, satietatem vberiore in cœlis percipiendam pollicentur. Nazianzenus Oratione in S. Pascha de æneo serpente; κρεμάται δὲ καὶ τῷ δακνόντων ὄφειων, ἔχ' ὡς τύπον δὲ τῆς ὑπὲρ ἡμῶν παθόντι, ἀλλ' ὡς ἀντίτυπον. Suspenditur quidem aduersus adnordentes serpentes, non ut figura pro nobis passus, sed ut antitypum. Et obseruat doctissimus Goar, duplicem esse figuram; vnã, quæ vmbra tantum, & speciem referat, aliam quæ veritatem ipsam ita adumbret, vt etiam contineat: illam extraneam esse, & diuersæ penitus naturæ a re per eam repræsentata, sicut ab homine picturam: hanc quæ nullam in substantia diuersitatem agnoscit, licet modum, & statum immutatum ostendet. Sicut si Cæsar Cæsaris persona

sona vultum obduceret, & Cæsaris personam in Theatro ageret. Hac ratione Christus sub munerum sacrorum speciebus, quia mortis quondam pro nobis oppetitæ memoriam renouat, & illius ardui certaminis a se olim initi figura est, non aliena, sed intima antitypa est, & se ipsum per se ipsum representat. Quod alio exemplo illustrat Bellarminus. Si Rex aliquis grauissimo bello confecto idem ipsum bellum ad oblectandum populum in scena representari vellet, & ipse idem, qui vere pugnaverat, in scena se ipsum representaret, tunc esset ipse ἀντίτυπος sui ipsius. Sic cum non nude, sed sub speciebus Christus offertur, & immolatur, immolari, & offerri dicitur in Symbolis ab Andrea Cretensi; Ἰεροθυτέμιος ἐν ἀντιτύποις συμβόλοις. Immolatur, & sacrificatur in antitypis symbolis: & apud Euthymium, Ἀντιτύπος ἐστιδέμιος, antitypis intronissus, sub quibus exhibetur.

Sed nondum nodus Basilianæ difficultatis solutus est. Demus, antitypa sint verum corpus, & verus sanguis Domini nostri Iesu Christi. Quid ad illa dicemus, cum ille rogat, exoratque, vt iam dicta antitypa conuertantur, atq; immutentur in corpus, & sanguinem Domini? Εἰς ὃ ὁ δίακονος δέκνυσι τὰ ὕδαρια τὸν ἅγιον ἄρτον, καὶ λέγει μουσικῶς. διλόγησον διάσωτα τὸν ἅγιον ἄρτον. καὶ ὁ ἱερεὺς ἀνίσταμενος σφραγίζει εἰς τὰ ἅγια δῶρα, λέγων μουσικῶς. τὸν μὲν ἄρτον τῶτον ποίησον, αὐτὸ τὸ τίμιον ζῶμα τῆς κρείας, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτήηρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δίακονος. ἀμὲν. καὶ αὐδὶς ὁ δίακονος. διλόγητον διάσωτα τὸ ἅγιον ποτήριον. ὁ δὲ ἱερεὺς διλοτῶν λέγει. τὸ δὲ ποτήριον τῆς, αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τῆς κρείας καὶ Θεοῦ καὶ σωτήηρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δίακονος. ἀμὲν. ὁ ἱερεὺς τὸ ἐκχυθὲν τῶν τῆς κόσμου ζωῆς. ὁ δίακονος. ἀμὲν. καὶ αὐδὶς ὁ δίακονος δέκνυεν μὲν τῶν φραγίς τὰ ἅγια λέγει, μεταβαλὼν τὰ πνεύματι σε τὰ ἅγια. ὁ δίακονος. ἀμὲν εἰς. Deinde Diaconus sola sacram panem comonstrat, & secreto dicit. Benedic Domine sacrum panem. Et Sacerdos erectus ter sancta dona signat, dicens secreto; Panem quidam hunc sac pretiosum corpus Domini, & Dei, & Salmatoris Iesu

Iesu Christi. Diaconus. Amen. Et rursum Diaconus; Benedic Domine sacrum calicem. Sacerdos autem benedicens ait; Hunc vero calicem pretiosum sanguinem Domini, & Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi. Diaconus. Amen. Sacerdos, Qui pro mundi vita effusus est. Diaconus; Amen, Et rursum Diaconus stola utrumque ostendens dicit, Benedic Domine. Sacerdos vero utraque manu benedicens ait; Immutans Spiritu sancto tuo. Diaconus dicit ter; Amen. Hæc verba cum in Liturgia Ioannis Chrysothomi ipsissima reperiantur, & communia sint cum Basilio, communem quoque subeunt difficultatem. Multa hic essent agitanda, quæ nonnullis dubitationem iniicere possent, quæ maiori ex parte, cum Græcorum res agitur, quorum Ritualibus libris fides, eaque certissima adhibenda est, uti superuacanea vitabimus. Non me latet a Reformatis Liturgias hæc Græcorum tanquam incertas, & dubias, & veluti fungos e terra natas, abrogatis eorum Autoribus, uti spurias vndique excludi; sed iniquissime id fieri, & non sine totius nationis iniuria sæpenumero demonstrauimus. Græci illas tanquam genuinos fetus eorum, quibus inscribuntur, recipiunt, illisq; in sacrificio hoc faciendo indubitate vtuntur. Quare admittendæ etiam si dirumpantur Reformati. Nos quid Græci agant, non, an iure agant, examinamus. Iura sua sibi habeant, teneantque Reformati, quibus sese Græci subiicere, veluti inauspicatis sibi nominibus piaculū ducunt. Sed quidquid sit de Autoribus, ritus in illis contentos, sed præcipue has precationū formulas in conficiendo Sacramento ab Apostolis, & eorum successoribus Ecclesiæ traditas procul dubio tenent. Non sunt ludus, iocusq; stolidissimorum hominum. Theodorus Antidorum Episc. in expositione Missæ; Γέγονε δὲ ὑπερ ὑπέχετο ὁ Παρακλήτης ἐλθόντος ὅτε δὴ καὶ ἀρχιερεῖς οἱ Ἀπόστολοι ἐρχομένους, καὶ ὁ εἶδος πυρίτων γλωσσῶν ἐροῦντος ἐν αὐτοῖς θεῖο προδύματος διδασ-

σκοντος αὐτὲς, οἷα δὴ καὶ θεωρητικῶς ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ
 ἔθνεϊ, ἔτ' ἐξέλεκτον λαλῆν τῆτον ἐπέσειον, ὡς χάς μυστηρίων
 θείας, καὶ ἱερευρίας καὶ ἀλλήλων τῆ καρτερίᾳ τ' ἔθνης, καὶ τοῖς
 κρηρῶν τῶν σφειδῶσεων, καὶ τ' ἐπέσειον τῶν δὲ κένων ἐπίοισι, καὶ
 ἐν μὲν τ' ὡς χάς καὶ τ' ἐκφανήσισιν ἰσως δ' ἐπέσειον ἀλλήλων. ὁ δὲ γὰρ
 τύπῳ τ' ὡς δὲ σφειδῶσεως τ' μυστηρίων ὡς δὲ πάντων ὁ αὐτὸς ἀποδεδει-
 λῆκτως ἐπιτελεσθεῖσθε, κινθῶς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς
 τῆτον παρέδωκε. μὲν δὲ τὲς θεοφόρος Ἀποστόλος τινὲς τῶν θεῶν
 πατέρων ἰδραζίντως ἕκαστῳ καὶ ὡς χάς ἐπιεινῶ, καὶ ἐκφανήσισι,
 καὶ ἀπρητισμῶν ἱερευρίας ἀκευθῶσαν. αἷς ὁ ἐν ὁμοίῳ ἐπέσειον.
 Ἐπιπῶνιος, καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς, καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος. πάντες
 δὲ ὁμοίως ἐν τῶν ναμάτων τ' ζωηρῶν τῶν πηγῶν τ' Παρακλητικῆς ἡρώσανθ
 τὰ διδάγματα. ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας, αἷς παρ' αὐτῶν
 τ' Χρυσὸς λεχθεῖσθε, καὶ φραχθεῖσθε ἐδέξατο. καὶ νῦν παρ' ἡμῶν
 ἀλλοιῶν θεῶν ἱερευρία τ' μεγάλης Βασιλείας, καὶ Ἰωάννης τ' Χρυσόστο-
 μος κρηρῶν. μὲν δὲ τῶν φρονησιατῶν, αἷς τινὲς μὲν Ἰακώβου
 φασίν ἐν τ' οἰκουμένῳ ἀδελφῶν τῶν κυρίων. ἔπειτα δὲ Πέτρος τ'
 κρηρῶν, καὶ ἄλλοι ἄλλων. Factum vero est quod promiserat,
 cum spiritus aduenisset. Tum & Apostoli præsules euasere, &
 cum in illis in specie ignearum linguarum diuinus spiritus inhabi-
 tasset, eosque docuisset, tanquam in singulis nationibus promouen-
 dos, quatum lingua, uti, sarique instruxit, diuinas mysteriorum
 preceationes, & opportuna firmitudini gentis sacrificia, & circum-
 stantiarum occasionibus, & persequentium insidijs. Et in precibus
 quidem, & acclamationibus forte inter se dissidebant. Verum
 traditionis mysteriorum forma ab omnibus sine illa immutatione
 perficiebatur. Sed post diuino loquos Apostolos, quidam ex San-
 ctis Patribus singillatim singuli & preces, & acclamationes con-
 cinnabant, & perfectæ, absolutæque sanctificationis speciem, ut san-
 ctus; illustrisque Epiphanius, & magnus Basilius, & diuinus Chry-
 sostomus. Omnes nihilominus ex fluentis viuifici fontis Paracleti
 doctrinam hauserunt, quam Orthodoxa Ecclesia, tanquam ab ipso
 Christo dictatam usurpatamque excepit. Et nunc ante alias diui-
 nam magni Basiliij, & Ioan. Chrysostomi. Missa locum occupat, post
 illam

illam Praefanctificationum, quam nonnulli Iacobi fratris Domini esse tradunt, alij principis Apostolorum Petri, & alij aliorum. Et infra: *Ὡς δὲ καὶ νομιμώτερον προχρότες οἱ πρώτους ἀρχιερατικῆ καὶ ἁγιοθείας χειρίσματος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῖς θεοὶ πατέρες ἀρχὴ τῆς χριστιανικῆς γενήσεως τῆς μεγάλης φωστῆρας, καὶ τεχνουργῶν τῆς θεῆς ἐκκλησίας βασιλείας φησὶ καὶ Ἰωάννης τῶν Χρυσοστόμου τὰς ἐν αὐτοῖς ἐπιτολάς τῶν πρώτων ἀρχιερέων Πεδύματι θεῶν ποδηγυμνοὶ ἀπεπλήρωσαν. τινες δὲ ἀρα αἱ ἐπιτολαὶ; πολλαὶ μὲν καὶ ἄλλαι. Ἐξαερέτως δὲ αἱ πρὸς τὴν ἡμετέραν κάθαρσιν, καὶ οἰονεὶ ἀναζώωσιν, λαβετε, φάγετε, φησὶ, τὸ τόσον τὸ σῶμα μου. καὶ μετ' ὀλίγον, τὸτο ποιῆτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Cui sane, & prudentius attendentes, qui primum Praesulatus gratia digni effecti sunt, & post illos Sancti Patres usque ad tempora magnorum luminum, & Dei Ecclesie fabricatorum Basilij, & Ioannis Chrysostomi tradita in illis a primo omnium Pontifice Spiritu sancto duce perfecterunt. Quanam autem tradita sunt? Multa equidem, & alia, sed ea potissimum, quae ad nostram expurgationem. & vitae restitutionem pertinent. Accipite, manducate, ait, Hoc est corpus meum. Et paucis interiectis, Hoc facite in meam commemorationem. Nicolaus Methonensis Tract. de Azymis, Οὕτω πιστόνδον, ἔτω ποροσφύρομν, ἄρτον τέλειον ζῶντα, εἶτ' ἐν σῶμα Χριστοῦ τέλειον, καὶ μετ' τὸ πάθος διαμεμωμενός, καὶ ὀλόκληρον. ἐδὲ ἡδὲ ὁσοῦν ἀπὸ συνεξίβη, καὶ τῆς θείας ζωῆς ἀχώρισον. τοῖς ἴσιν οἶον αὐτός ὁ πρώτος ἡμῶν καὶ μέγας ἀρχιερέως, καὶ θυτῆς καὶ θυμα τοῖς οικείοις μύσας παρέδωκεν. αὐτοῖς τε πάλιν οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀπὸ τῆς λέγης, καὶ ὑπερέταυ τῆ καθολικῆ ἐκκλησίᾳ τῆ ὑπὸ πρεσβύτων ἕως πρεσβύτων τῆ οικουμένης παρέδωκαν. παύτας μὲν τῆ ἐν Ἱεροσολύμοις, Πετρί, καὶ Παῦλος τοῖς ἐν Ἀντιοχείᾳ, Παῦλος δὲ ἰδίως, καὶ πάσης τῆ οικουμένη, Μάρκος τῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας τῆ ἐν Ἀσίᾳ τε καὶ Εὐρώπῃ, καὶ πάντες τῆ πανταχῶς. ἐδὲ ἡδὲ Πέτρος, καὶ Παῦλος ἑαυτοῖς ἔμμελλον, καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις ἐκαστοῖς, καὶ αὐτῶν τῶν Χριστῶν, καὶ ἄλλο τῆ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησίᾳ παραδιδόναι, παρὸς παρὲν λαβόν τε αὐτοῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέδωκαν. Sic credimus, sic offerimus panem perfectum, vinum, sine cor-*

maiora, & substantialiora nostræ salutis in diuino hoc sacrificio secundum Sanctorum Euangelistarum obseruationem enunciare. Non est ergo quod in illis vnam rerum, & verborum seriem, & formam efflagites. Substantiam vero, & quæ ad conficiendum sacramentum necessaria sunt, tum Græci, tum Latini summo consensu, atque vnitæ tenent, quæ Verba Christi sunt reliqua, vti visum est, ab Autoribus Missarum pro varietate temporum annexa, & pro varietate temporum, vario ordine, variisque dicendi formulis distincta, non ita tamen, vt ab antiquissimis Ecclesiæ temporibus in ipsam Ecclesiam non promanarint. Quare si verum est, quod Damascenus, & Autor Refutationis Conciliabuli dicit, Basilium ante consecrationem vocasse antitypa munera illa, vel Basilij verba loco suo mota sunt, vel Basilus in ea est sententia, corpus Christi, & sanguinem non confici verbis Christi, sed precibus subsequētib; quod de Basilio nec cogitandum quidem est.

Videtur confirmari ex precibus additis; Πόισον τὸν ἄρτον τῆτον, καὶ ποίησον τὸ πότηειον τῆτο. *Fac calicem hunc, &, Fac panem hunc.* Quare quænam fuerit Basilij mens de forma huius Sacramenti, peruestigandum est. Et ne diutius sermonem pertraham, Basilus ad Amphiloichium de Spiritu sancto cap. 27. de Traditionibus non scriptis; Τὰ δὲ ἐπιπέσειως ρήματα, ὅτι τῇ ἀναδείξει τῶ ἄρτι δὲ Εὐχαριστίας, καὶ τῶ πότηρει δὲ Διλογίας, τίς τῶ ἁγίων ἐγχαριστίας ἡμῖν καταλείπειν; εἰδὲ τῶ τέτοις ἀρκέμεθα, ὡν ὁ Ἀπόστολος, ἢ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ περιλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλλω ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τῶ ἰχωρὸν δὲ ἀγχαρι δισασαλίας ὡδραλαβόντες. Inuocationis verba, cum conficitur panis Eucharisticus, & poculum benedictionis, quis sanctorum in scripto nobis reliquit? Nec enim his contenti sumus, qua commemorat Apostolus, aut Euangelium, verum alia quoque, & ante, & post dicimus, tanquam multum habentia momenti ad mysterium,

rium, quæ ex traditione citra scriptum accepimus: Procedamus bona fide Creyghtone, si bona vlla fides penes te est. Locum hunc Basilij incorruptum, atque sanctissimum testimonium examinemus. Sic enim apertam Basilij mentem de verbis Consecrationis obtinebimus. Audio te. Non est cur diem clamoribus laceres, afferendo in medium Erasmanæ ad Ioannem Dantiscum Epistolæ contra hoc opus, vndique sibi constans, atque integrum absque vlla ratione somnia, & Ioannis Coci ad illa constabilienda argumenta. Perspectum iam tibi est, idque certissimis indicijs compertum, Allatium non quærere, quid Protestantes, Reformatiue in Græcorum atque Pontificiorum Ecclesiam debacchentur. Græci enim sua sacrosancta habent, atque fide intemerata, quidquid illi nugentur, profitentur. Quare id si monstrauero Tractatum illum de Spiritu sancto ad Amphilochiû, vt Basilij foetum agnosci, admittique, & ambos tum Græcos, tum Pontificios in eo afferendo conuenire, qui scopus præcipuus huius Operis est, næ tu cirrum depones, & linguam demorsam canibus objicies, ita vt in posterum ne mu quidem facere audeas. Dicant ergo quidquid arriserit, Erasmus, & Cocus, & similes alij, si qui sunt. Ego illis præpono Theodoretum fere Basilio æqualem in primo Dialogo, & in Refutatione Anathematismorum Cyrilli, librum pro genuino Basilij laudantem, Et si tibi non displicet, Casaubonum exercitatione 16. in Baronium num. 33. Nam, vt hoc obiter dicam, Magno Erasmo non assentior, qui partem postremam huius libri suspectam habuit, partem memor, Ioannem Damascenum bis eius meminisse, & *Ἐπὶ τῶν ἑκείνου* Librum nominasse, quia in capita diuisus esset triginta, vt hodie diuiditur. Omitto nunc graues alias causas, quæ me mouent. Et Græci recentiores fere omnes, vulgusque Scriptorum-eruditorum non alium, quam Basilium illius Commentationis Scriptorem agnoscunt, Demetrius Cydonius

donius de processione Spiritus sancti, Gregorius Palamas contra Ioannis Vecci Epigraphas, Andronicus Camaterus Viglæ Drungarius super scripto traditis testimonijs de Spiritu sancto, Animaduersionibus. Maximus Chrysoberga de processione Spiritus sancti, Constantinus Meliteniota Oratione 1. & 2. de Processione Spiritus sancti. Gennadius Patriarcha pro quinque Capitibus Synodi Florentinæ, Ioannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus de iniusta sui depositione Oratione 2. Ad Sugdæ Theodorum lib. 1. & de vnione Ecclesiarum Oratione prima, & sæpius in Epigraphis. Et cum nonnulli librum 3. contra Eunomium eiusdem Basilij assererent fuisse corruptum, ipse Veccus probat euidenter nullo modo fuisse corruptum, vel potuisse corrupti, concluditque Cap. 1. de Processione Spiritus sancti; Ἐπεὶ μὴ οὐ μὴδὲν ἀλλὰ προσθεῖν, ἀλλὰ τῆ γεγονησῆ ἢ δὴ ὕψι: δ' ἔχει ἀρετῆς, ὅτι τῶ δ' ἐπινοώσκειν τῶ μεγάλῃ βασιλείᾳ ἔχῃ τῶ προσθεῖν, καὶ ἔχῃ νόσον τι ἔχεν ὅς ἀντὶ ἐχούσας β βλας, εἰ δ' ἐπαρῆσαν. *Neque alia ulla opus fuerit, sed iam asserta demonstratio abunde sufficiet, ad dignoscendum dictum Magni Basilij esse, & illud referentes libros adulteratos non esse, neque noue. scriptiōnis aditione scdatos.* Et reliqui omnes Græci ad vnum, & Schismatici, & Catholici, quos sequuntur Pontificij. Stat ergo firmum, Capita illa ad Amphiloichium Basilij esse. Ex illis Græci Basilio suo adhærescentes discunt, Inuocationis verba illa, licet antiquissima, & ab Apostolis ipsis enata sint, & recitentur, Ἐπὶ τῆ ἀπαδείξει τῶ ἀρετῆ κα τῶ πότηρις, in demonstratiōne, offensiōne, designatiōne, quod diuersum quid est a consecratione, siue sanctificatione munerum, cum illa consecrentur tantum verbis Christi, & non illis, quæ Christus non pronunciauit, esse addita post consecrationem, quemadmodum & ante consecrationem alia efficitia atque aduentitia sunt, quæ licet nihil ad consecrationem faciant, habent tamen **multum.**

multum momenti ad ostensionem . Et cum ad perfectionem , atque integritatem Sacramenti , non satis sint , vt panis , & vinum in substantiam corporis , & sanguinis transeant : sed etiam requiratur , vt fidelibus conducibilia sint , atque frugifera , gratiam conferendo , peccata delendo , viam ad salutem dirigendo , tandemque ad regnum coeleste conducendo , quæ eorum virtutis atque facultatis ostensio est , orant , & supplicant , vt illa sibi fiant verum corpus , & verus Christi sanguis . Quod apertissime ipsi absque vllis verborum inuolucris , & interpretis explanatione notioni omnium substernunt : Nam post verba Christi , *Hoc est corpus meum* , & , *Hic est sanguis meus* , &c. Sacerdos supplex exorat , vt Deus mittat Spiritum sanctum suum super se ipsum , & super oblata dona , efficiatque panem corpus Christi , & , quod est in calice , sanguinem suum , ea transmutans , ὡς ἐγένεθη τοῖς μετέλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς , εἰς ἄφεσιν ἀμωρτιῶν , εἰς κοινωνίαν τῆς ἁγίας Πνεύματος , εἰς βασιλείας ἐβραῶν πλῆθυσμα , εἰς παρρησίαν τῷ ὡς εἰς σέ , μὴ εἰς κρίμα , ἢ εἰς κατάκριμα . Ut fiant accipientibus in sobrietatem anima , in remissionem peccatorum , in communionem Sancti Spiritus , in regni caelorum plenitudinem , in fiduciam erga te , non in delictum , aut damnationem . Quamuis enim more colloquentium multa interferantur , cursu nihilominus recto in hanc sententiam oratio tendit , etsi contentionem deponas , non alium sensum veriore elicies : illud siquidem ὡς ἐγένεθη ; vt fiant , si constructionis seriem non euertis , non ad aliud , quam ad illud , ποίνσον τὸν μὲν ἄριστον τῆτον . Fac quidem panem hunc . Hæc Chrysostomiana sunt . Audi Basiliana , postquam se ipsum Diaconus Sacerdoti commendauit , addit Sacerdos , oratur ; Ἡ μᾶς δὲ πάντας τὸ ἕκ τῆ ἐνὸς ἄρτους , καὶ τὸ ὡσηνῆς μετέχοντας , ἐνάγκαις ἀλλήλοις εἰς ἐνὸς Πνεύματος ἁγίας κοινωνίαν , καὶ μηδένα ἢ μὴ εἰς κρίμα , ἢ εἰς κατάκριμα ποίνσαις μετὰ γὰρ τῆ ἁγίας σώματος καὶ αἵματος τῆ Χειρῆ σου .

ἀλλ'

ἀλλ' ἵνα ὁμοῦν ἔλεον κὶ χάριν μὲν πάντων ἧσ' ἁγίων ἧσ' ἀπ' αἰῶνος σοι, ὁμοῦν ἔχοντες. Nos autem omnes, qui de uno pane, & calice participamus, iunge ad inuicem in unius Spiritus sancti communionem: & fac, ut nemo nostrum ad iudicium, & condemnationem sit particeps sancti corporis, & sanguinis Christi tui: sed ut inueniamus misericordiam, & gratiam cum omnibus Sanctis, qui a seculo tibi complacuerunt. Non dissimilia sunt, quæ in alijs aliorum Liturgijs leguntur, sed præcipue in Præfentificatis, quæ nullus dubitat iam esse μετὰ σοι χερσὶν ἐθέτων, Ibi etiam sic deprecatur; Ὅτι κὶ ἡμῶν προκομιδέντων κὶ ἀγιασθέντων τιμίῳ δώρον, ἧ κύριε δευθῶν. Pro oblatis, & sanctificationis pretiosissimæ Donis, Dominum precemur. Sed quo fine? Ὅπως ὁ φιλαθέρον Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος ἡμᾶς εἰς τὸ ἅγιον, καὶ ἱεροθεῖον, κὶ νοεῖν αὐτὸ φυσικῆς εἰς ὁσμῶν δωδίας πνευματικῆς ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θεῖαν χάριν, κὶ τὴν δωρεὰν ἧ παναγίῃ Πνεύματι. Ut clemens Deus noster, qui in sanctum, & supercoeleste, & intellectuale suum altare suscepit in odorem spiritualis suauitatis, nobis diuinam gratiam, & sanctissimi Spiritus donum rependat. Confirmat Gabasilas in Interpretat. Missæ cap. 34. Οὐχ ἵνα ταῦτα διξῶν ἁγιασμὸν. Ἐπεὶ τὸ γὰρ ἁγιασθέντα ταῦτα εἶπον, ἵνα μῖσθῃ τῷ τομοίῃ, ἀλλ' ἵνα ἡμῖν αὐτῶν μετὰ σοι. τὸ γὰρ ἔστι τὸ, φιλαθέρον Θεὸν τὸν προσδεξάμενον ἡμᾶς τὴν χάριν ἡμῖν ἀντικαταπέμψαι. Non ut ea sanctificationem suscipiant: propterea enim ea dixit sanctificata, ne tu hoc putares, sed ut ipsa nobis impertiat. Hoc enim est, benignum Deum, qui ea suscipit, gratia nobis illa compensare. Et hoc esse αἰάδειν, quod alij verbo ἀναφάνειν expresse-
runt; nempe cum ostenditur corpus Christi fidelibus eleuatum, & communicari aduocantur, ratum firmumque est. Quod est Græcis, & Pontificijs solemne, quiddam nugantur Luterus, & Beza. Tum siquidem Sacerdos clamat, Sancta sanctis, nempe ut sancti, & vita inculcata procedant, & accipiant; sin minus peccatis obnoxij, atque indigne accesserint, iudicium sibi mandu-

cabunt, & bibent. Quare nunc post panem, & vinum consecrata, adduntur illa verba ex traditione antiquissima, etsi non scripta, quæ multum momenti habent in *offensione*, vt affirmat indubitate Basilius; *μεσίλλω ἐχόντα ὡς τὸ μυστήριον τῶ ἱζυῶ*, multum habentia momenti ad mysterium. Rogat siquidem, vt sibi, alijsque proueniat, eo tempore, cum communicant, & vere mysterium est, mylterij effectus. Et hanc esse mentem Basilij, & Chrysostomi satis consequimur ex Sancto Maximo, in Ecclesiasticam Hierarchiam Dionysij; *κεφίλων ὁ ἱεραρχης τὸν ἀγιον ἄρτον ἐδίδου τῶ ἀλογίῳ λόγων, τῶ ἀγία τοῖς ἀγίοις*. Eleuans sacrorum Antistes sanctū panem monstrabat benedictionem dicens, *sancta sanctis*. Neque ab his longe abit Lanfrancus Cantuariensis contra Berengarium cap. 20. Species namq; & similitudo illarum rerum vocabula sunt, quæ ante fuerunt, & ex quibus corpus Christi, sanguisque conficitur, Panem dico, & Vinum, vnde in fine cuiusdam *Missæ* oratur, & dicitur; *Perficiant in nobis Uermine quasumus tua Sacramenta*, quod continent, vt quæ nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus. Postul at quippe Sacerdos, vt corpus Christi, quod sub specie panis, viniq; geritur, manifesta visione, sicuti reuera est, quandoque capiatur. Veritas enim præ manifestatione in sacris sæpe literis reperitur. De qua manifesta visione Dominus in Euangelio secundum Ioannem Discipulis dicit, *Qui autem diligit me, diligitur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo illi me ipsum*. Et David in persona Dei Patris, *Longitudine dierum replebo illum, & ostendam illi salutare meum*. Quamuis non improbabili- ter quidam exponant; hoc loco esse carnis, & sanguinis veritatem ipsam sorunde in efficientiam, id est peccatorum remissionem: illis nanque omnibus modis vera Christi caro, & sanguis existit, qui digne percipiunt, qui percipiendo delictorum indulgentiam consequuntur. Vnde in Canone *Missæ* Sacerdos dicit; *Vt nobis corpus, & sanguis fiat dilectissimi filij tui Domini nostri Iesu Christi, nobis, inquam, id est credentibus, & misericordia tua digne sumentibus.*

Qui

Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. Hinc & S. Gregorius in 4. Dialog. lib. Tunc vera pro nobis Deo hostia erit, cum nosmet ipsos hostiam facerimus. Est quidem etiam peccatoribus, & indigne sumentibus vera Christi caro, verusque sanguis, sed essentia non salubri efficientia. Fallitur ergo Casaubonus, qui similem ostensionem ad refellendum transubstantiationem, vna cum alijs vocâbulis, quæ trans-
 elementationem panis, & vini in corpus, & sanguinem Domini indicant, confundit: cum ex iisdem verbis Basilij ante illa verba transmutationem esse factam verbis Dominicis sentiat, quibus preces similes ad apparitionem, & ostensionem maxime conducentes ante, & post consecrationem adnectuntur. Licet enim Protestantes negent, manducationem, & bibitionem corporis, & sanguinis Christi fructum aliquem utilitatis præbere ad vitam, & salutem æternam, & ad remissionem peccatorum: & idem esse dicere, si te angunt peccata, accedas ad mensam Domini, & accipias corpus Christi, ac si dicas: esuris? accipe pugnum ordeï, & comede, ut habeas remissionem peccatorum, Eucharistia usum non tollere peccata: Carnem Christi corporaliter edi pestis est, qua propediè repullulante, ac grassante vastabitur Evangelium: vñtata, sed heretica sententia est, sacramenta nouæ legis dare gratiã non ponentibus obicem: Circumciso nihil est, ita Baptismus nihil est, participatio mensæ Domini nihil est, & similia impia, ac sacrilega in Dei beneficentiam, & misericordiam verba; Græci nihilominus cum Pontificijs tenent, digne numerum horum participes corpore, & anima sanctificari: Panem illum immortalitatem, & vitam æternam parere: esse neruum nostræ salutis, mentis vinculum, fiduciæ fundamentum, spem, salutem, lucem, & vitam: Sanctum Christi corpus ad immortalitatem, & vitam æternam nutrire: Carne, & sanguine Christi vesci, ut anima saginetur: Christi panem, & Christi poculum queri, ut terrena fragilitate contempta substantia hominis immortalis pabulo saginetur. Coelesti cibo renouari hominem perditum, & quid-

quid in vobis mortuum est, diuinis beneficijs renascatur. Ista esca, quam occipis, iste panis viuus, qui descendit de caelo, vitae aeternae substantiam subministrat: & quicumque hunc panem manducauerit, non morietur in aeternum: & non alterius notæ alia. Quid vero Græci ipsi supplicant pro ostensione simili, supra vidimus. Et hoc manifestius apparet, ex Codicibus Regijs Manuscriptis, vt obseruauit doctissimus Goar, in quibus verba ita digeruntur; *Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τῆτον, ἅνω τὸ τίμιον σῶμα ἡ κυρίου, καὶ Θεῶ, καὶ σωτήρος ἡ μὲν ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ δὲ ἐν ποτήριον τέτω, ἅνω τὸ τίμιον ἅμα ἡ κυρίου, καὶ Θεῶ, καὶ σωτήρος ἡ μὲν ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡμᾶς δὲ πάντας; &c.* Et fac hunc quidem panem, ipsum pretiosum corpus Domini, & Dei, & seruatoris nostri Iesu Christi: & quod est in calice, ipsum pretiosum sanguinem Domini, & Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Nos vero &c.

Si ab ingenio improbus non es, Chreyghtone, & margaritas in tabem non resoluis, agnosces, vt puto, lingue Græcæ genium, & structuram, & toties repetitum illud ἅνω, & iunctum cum articulo, non eam, quam sibi tricoli isti, & loquaces litigiosi falso componunt, inuocationum istarum esse sententiam, sed aliam textui, & constructioni orationis conformiorem: & esse; *Fac quidem panem hunc, quod est pretiosum corpus Christi, & quod est in calice, qui est pretiosus sanguis Christi, vt sit nobis; &c.* *Fac panem siquidem, quem interpretatur, iam verbis Christi corpus Domini esse factum, & quod est in calice, qui factus iam est sanguis; vt; &c.* vel si arriserit; *Fac panem hunc, nempe corpus Christi, & quod est in calice, nempe sanguinem Christi tui, nobis esse; &c.* Id si inficiatus fueris, næ tu Tiresia ipso cæcior fueris. Intende animum, & reputa.

Sed non dum; qui oculatissimus es, difficultatem exenteras; adhuc in salo mentis, & cogitationum versaris. An vnquam te ex sæuis mentis turbinibus in tranquillum transferes? Chrysofomus, & Basilius habent in hisce pre-

precibus, μεταβαλὼν, *immutans, conuertens, transformans*. Ergo nondum conuersa sunt munera: dum rogant, vt conuertantur, nondum conuersa tenent: Frustra enim quod est exposcimus, vt fiat. Sic est. Sed a Grammatistis vis vocabuli, & verborum tempora, ne longe anteire omnes Grammatistas stultitia videatur, cum animo agitata sunt, antequam sententia ex illis eliciatur. Agnoscoco vocem μεταβαλὼν participium esse, nuncia tu tempus. Præsentis non esse serio affirmabis: præsens enim μεταβάλλων est. Quare erit Aoristi, & Præteriti. Itaque prorsus. Quare ergo tu parum fidus interpres vertis, *immutans, conuertens, transformans*, & significantium varias? Nec sonabit, *immutationem* tum fieri, aut faciendam, sed iam factam esse. Ideoque sensus erit; *Fac ut panis hic, quem in pretiosum corpus Christi, & quod est in calice, quod in pretiosum sanguinem Christi, que iam immutasti, sint nobis participatio Spiritus sancti, remissio peccatorum.* &c. Quod non absone dixeris Italice, sed magis expressius; *Fà, che questo pane conuertito in coteslo corpo tuo, e questo che è nel calice conuertito nel sangue tuo, sia a noi partecipazione di Spirito santo, e remissione de' peccati.* &c. Et licet ringaris, & res moliaris nouas, atque innuneras, nunquam id efficies vt μεταβαλὼν sensum præsentis immutationis admittat. Aristophanes in Pluto, Τὸν δ' ἰὼν, ἄπαρ' ἂν μόνος μοι τυχεῖται, πλάσμιος, εἰ χεὶρ μεταβαλόντα τὸς ἔσπευς, εἴ) πανεῖρετον, ἄδικον, ὕγιος μηδεῖν. *Consulerem eum de Filio, quem habeo unicum, an illi expediat permutatis moribus esse improbo, male versuto, sani nihil.* Et μεταβαλὼν vim præteriti, non præsentis inferre. in non abfimili verbo Marci cap. 14. Vertit etiam Beza. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλασεν. *Et cum erupisset, fleuit.* Vel, *quum hoc animaduertisset*, Galli scilicet cantum. In vita Anaxagrorum Cyri, & Ioannis; Οὗ μέχρι καὶ νῦν ἔβλασθησαν ἅπανσι γνώριμον, μεταβαλὼν μὲν τὸ ἐπανυμία, καὶ Θεὸς γὰρ ἦδεν, καὶ ἰερεὶ τῶν ἁγίων ἔβλασθησαν.

δὸν κλέμνον, συμμεταβαλὸν δὲ πῶς κὶ τὸ ἐτέρευον, ἢ θει-
 τέρων μᾶλλον αὐτῶ ἐρεσάμην. κὶ αὐτὶ δ' ὑπὸ ἑτέρας ἐκείνης ἡ-
 νόσων ἀπαλλαγῆς, ἢ ἢ ἰατρικῆ τέχνη, κὶ πόντοι, κὶ ἄ ὑπὸ δ'
 τέχνης πρῶτον φάρμακα, παρ' ὁδοποιῶν ἀρτί, κὶ αὐτομάτως θύουσι
 τοῖς θαύμασιν. ὅπως δὲ τῶ μετὰ βολῶ ἐδέξατο, ταύτῳ αὐθιγ
 ἰ λόγῳ. Διὰ δὲ. Ad hæc usque tempora officina, nemini non
 nota, immutato nomine, iam templum Dei, & sacra trium
 sanctorum Puerorum ades vocatur. quodammodo una simul im-
 mutata actione, vel potius diuiniore perfecta. Et loco illius pristinæ
 morborum sanationis, quam ars medica, laboresque, & quæ
 ex medicina proueniebant, remedia, omnis generis nunc, & insper-
 ratis perfluunt miraculis. Vt vero immutationem hanc subiit, oratio
 ab antiqua origine manifestabit. Et infra; Ἡ αὐτὴ δὲ μετὰ τὸ
 ἐδῶ μὲν τὸ ἐλεγχόμενον ἐρεσάμην, ὅπως εἰς τὸν μετὰ βα-
 λόντες, ἢ ὄνοματος μόνον, ἐκέτι δὲ καὶ τῷ ὑπὸ μὲν αὐτῶ
 Impluuium autem hanc officinam circumambiebat, quam in tem-
 plum immutatam, nomine tantum, non re alterarunt. Fac sis mu-
 tato præterito in præsens tempus, historiam conferas, an-
 non præter rem expresseris omnia, & sententiam Aucto-
 ris in alia, atque alia versam, atque transformatam dila-
 niaueris? In ipso quoque Euchologio rituali Libro Græ-
 corum præcipuo, in quo ritus omnes, & ordines officio-
 rum continentur, in vna ex Orationibus absolutorijs,
 apud Goarem legitur τῶ ἐντολῶ δὲ μετὰ βολῶ ἢ σὺ
 ὑπὸ ἀμαρτίας, καὶ μετὰ βολῶ δ' εἰκένος, καὶ μὴ φυλάξαν-
 τῶ. &c. licet in alijs editionibus perperam, & nullo sensu
 legatur μετὰ λαβόντῶ. Iussione vero mandati tui prætergressum,
 imaginis forma mutata, & non seruata damnasti. Si in præsentī
 expresseris, nihil est: Iussione vero mandati tui prætergrediens est,
 & imaginē immutantiem damnasti. Qua enim ratione id affir-
 maueris? neque enim, dum immutaret imaginem, sed ea
 immuta, foedataque: condemnatus est. Ne multis agam; ex
 tuo Sguropulo, & temetipso discere poteras, si tamen tuo
 Sguropulo, tibi que ad credis; ille siquidem fecit. 3. cap.

18. scribit. Νῦν οὐκ ἐπὶ τοιαύτῃ δόξῃ ὅσῃ, δὲ μὲν λοιπὸν μεταβάλλοιτα (legendum μεταβαλόντα) ὡς θεογενέως ζῆσιον ὡρῆς ἢ σωῶδον. μάλλον δὲ μὴδ' ἀπὸ θείων ὅλων, μὴ τε ὡρῆς τὸν Πάππιν, μὴ τε ὡρῆς τὴν σωῶδον. Tu reddis. Ita nunc cum plane videam Papalem munificentiam alio, quam par est, detinerari, mutata in melius sententia, autor ero inigrandi ad Concilium, vel potius ad neutrum, nec ad Papam, nec ad Concilium.

Quid si dicamus illud μεταβαλόν in Missa Basiliana, esse extrinsecus additum, & confarcinatum, reiecta vera, & genuina lectione? Theodorus Antidorum Episcopus Auctor nō recens, sed satis antiquus in expositione Missæ; Ἀλλ' ὁ μέγας Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς μεταβαλόν τῆς Πνδύματί σου τῆς ἀγίας, ὅ, ἐκχυθὲν ὑπὸ τῆς κόσμος ζωῆς τέθικε. τῶτα δὲ ἐκ ἔσιν ἀλλήλοις ἐσαίτια. ὁ μὲν γὰρ τὴν ιδιότητά τῆς ζωαρχικῆς διπλῶν Πνδύματι τῆς ὁ ἔγραψεν, ὁ δὲ ὑφανορατίωρ ὅ ταυτὸν τῆς ὑσίας, κὲ ἐνεργείας, ὡρῆς δὲ κὲ θήσεως, κὲ δυνάμεως ἢ φράδος παρῆσιον, ἀποδιδῶς τὴν σωερέϊαν ἢ μεταποιήσεως τῆς παρῆ. κἀντὺθεν σωισῶσιν ἀμρότεροι τὸ, ὅσα ὁ πατὴρ ἐνεργεῖ, ταῦτα κὲ ὁ υἱός, κὲ τὸ Πνῦμα ὅ ἄγιον. κὲ ὅσα ὁ υἱός, ταῦτα κὲ ὁ πατὴρ κὲ ὁ Παράκλητος, κὲ ὅσα ὁ υἱός, ταῦτα κὲ ὁ πατὴρ κὲ ὁμοιογενής. Sed magnus Basilius loco illius μεταβαλόν Spiritu tuo sancto, qui effusus est pro mundi vita, apposuit. Hæc autem inter se non discrepant. ille enim proprietatem vite principis Spiritus indicans scripsit: coelestium vero rerum reuelator unum, idemque essentia, & operationis, nec non & voluntatis, & virtutis Triadis demonstrat, cooperationem transmutationis Patri regerens. Indequæ uterque comprobatur, quæcumque Pater operatur, illa eadem, & Filium, & Spiritum sanctum operari, & quæcumque Filius, eadem & Patrem, & Paracletum; & quæcumque Paracletus, eadem & Patrem, & unigenitum. Similes casus sæpissime scriptis Patrum incidisse, non nouum est. Et Codex Vaticanus 573. Postquam retulisset verba Chrysofomiana de consecratione, refert Basiliana in hunc modum;

τον, αὐτὸ τὸ κύριον σῶμα τῆς κυρίας, καὶ Θεῶ, καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δίακονος. ἀμὲν. Ἐ δὲ ἐν τῷ ποτήριῳ τούτῳ, αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τῆς κυρίας καὶ Θεῶ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δίακονος. ἀμὲν. ὅτε δὲ ἐπάνω δόλοῦν λέγῃ, τὸ ἐκφυθεῖν ἕως τῆς κόσμου ζωῆς καὶ ζωῆς. ὁ δίακονος ἐκ εἴτε πάλιν τὸ ἀμὲν, εἶθ' ἔτω Ἐ, δόλοῦν ὁ ἀρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίας. In Liturgia vero magni Basilij sic. Panem autem hunc, ipsum Dominicum corpus Domini, ac Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi. Diaconus. Amen. Et quod est in Calice hoc, pretiosum sanguinem Domini & Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi. Diaconus. Amen. Cum vero super benedicens ait, Qui effusus est pro mundi vita & salute. Diaconus ter Amen. Tum subsequitur illud; Benedictus qui venit in nomine Domini.

EXERCITATIO XXVI.

Licet in Ecclesia Græca aliæ atque aliæ quæstiones circa Sacramentum Eucharistiæ exortæ sint, nunquam tamen Transubstantiatio in quæstionem vocata est. Prima tempore Coelestini Papæ, & Cyrilli contra Nestorium, Secunda contra Soterichum & Socios, sub Emaniële Comneno, Tertia sub Alexio Isacij Comneni fratre, Quarta de qua nunc inter Græcos ipsos decertatur, & contenditur; An verbis solimodo Christi dona consecrentur, vel præter illa preces etiam additæ necessario requirantur.

HIs omnibus liquido constat, si obstinata voluntas, & duritia animi non obstiterit, Sacramentum Græcorum a Sacramento Pontificiorum nullo modo distare. Licet enim in Græcorum Ecclesia de eodem sacrificio aliæ atque aliæ quæstiones exortæ sint, & altercantium animi in alias factiones distracti, nunquam tamen eventum est, vt illius transubstantiatio in dubitationem vocata sit, sed ea semper firma remanente, de alijs du-
bijs

bijſ decertatum, atque perueſtigatum eſt, & ſententiæ non rectæ, earumque Auctores condemnati, & pœnis inflictis compreſſi. Primam inter alias, & antiquiſſimam Lanfrancus Cantuarienſis ſexcentos fere ante annos prænotauit, retulitque in ſcriptis de corpore, & ſanguine Domini cap. 17. *Et niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in uobis. Ex quibus Domini uerbis orta ſunt due hæreſes antiquis temporibus. Et in hoc quidem conſenſerunt omnes, quod panis, & uinum in ueram Filij hominis carnem, uerumque ſanguinem conuerterentur. Sed quis eſſet iſte Filius hominis, non omnes eandem ſententiam tenuerunt. Quidam arbitrati ſunt, hunc oportere intelligi quemlibet hominem ſiue iuſtum, ſiue peccatorem, in cuius carnem, & ſanguinem conuerſa terrena ſubſtantia ſumeretur in remiſſionem peccatorum. Alij arbitrati ſunt, non hunc eſſe de turba quemlibet hominem, ſed uirum iuſtum ſanctificatum, e communi hominum uita per ſua uita ceſtitudinem ſegregatum, qui templum Dei eſſet, qui diuinam in ſe habitationem ueriffime poſſideret. In huius carnem, & ſanguinem commutari poſſe panem, uinumque altaris hæretica pertinacia delirabant. Factum eſt hoc paucis annis poſt obitum beati Auguſtini, tempore Coeleſtini Papæ, & Cyrilli Alexandrini Epifcopi, quibus præcipientibus, atque enitentibus indiſta, ac celebrata eſt Synodus Ephefina, una de quatuor, quas beatus Gregorius in Epiftoſa ad Patriarchas fatetur, ſe ita ſuſcipere, complecti, & uenerari, quemadmodum ſancta quatuor Euangelia Domini noſtri Ieſu Chriſti. In qua ſynodo damnata ſunt utraque ſuperius comprehenſæ lethales peſtes. Roborata eſt fides, qua credimus panem conuerti in eam carnem, que in Cruce pependit, uinumque in eum ſanguinem, qui de pendentis in Cruce latere emanauit. Deniq; ducenti, qui eidem Concilio interfuere Epifcopi, inter cætera de hoc ſacramento ſic ſcripſerunt, & Neſtorio hæretico, quaſi Hæreticorum capiti tranſmiſerunt. Ad benediſtiones, inquit, myſticas accedimus, & ſanctificamur participes facti ſancti corporis, & pretioſi ſanguinis Chriſti, omnium noſtrum redemptoris*

V u u

effecti,

effecti, non ut communē carnem percipientes, quod absit, nec ut vini sanctificati, & Verbo coniuncti secundum dignitatis unionem, aut sicut diuinam possidentis habitationem, sed vere viuificatricem, & ipsius Verbi propriam factam. Vita enim naturaliter, ut Deus existens, quia propriae carni vnitus est, viuificatricem eam esse professus est. Et ideo quamuis dicat ad nos. Amen, amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non tamen eam, ut hominis vnus ex nobis existentem debemus, (quomodo etiam iuxta naturam suam viuificatrix esse caro hominis poterit?) Sed ut verē propriam eius factam, qui propter nos Filius hominis & factus est, & vocatus. Et circa finem Concilij; Si quis non confusetur carnem, Domini viuificatricem esse, & propriam ipsius Verbi Dei Patris, sed velut alterius prater ipsum coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habentis habitationem, ac non potius viuificatricem esse, quia facta est propria Verbi viuificare valentis, anathema sit. Quid manifestus audire desideras, si studio scita nouae contentio- nis animum studio antiquae pacis omittas. Non est, ut sancta Synodus definit, haec caro alicuius de vulgo hominis, non iusti, & sanctificati hominis, sed potius cui ipse vnitus, id est, incarnatus est, Dei, & hominis. Quod vero ait, Benedictiones mysticas, sic dictum accipe, quasi diceret, Secretas. *Mysterium* namque sicut B. August. in lib. de Catechizandis rudibus dicit, a secreto nomen accepit. Girardus Aenerius Tract. de Concept. Mariae Virginis, narrat in primitiua Ecclesia fuisse quosdam Hæreticos, ex pia, ut dicebant, deuotione ductos, asserentes, sub speciebus panis, statim atque tangebatur labia peccatoris, desinere esse corpus Christi, horrentes, quod corpus Christi ingrederetur sub illis speciebus ventrem peccatoris. Sed hi quoque moti inani deuotione id assererant, non tamen negabant substantiam panis in substantiam corporis Christi transelementari.

Altera quæstio sub Emmanuele Comneno, Constantino Patriarcha Constantinopolitano, & Ioanne Hierosolymitano,

Ἀποστόλων Ἰωάννη τῷ Θεολόγῳ νεῶν, τὴν σωήθη τῆς ζωῆς αὐτῶν
 λειψύρας, ἦσαν ἀκροσόμενοι καὶ ἔτοι, ἀκούσας γὰρ μὴ ὑπιβέλοις,
 καὶ πληροὶ θυσομύθιας. ὡς γὰρ Εὐαγγελικῶς περὶ οἶμαι, ὡς κεκοπῶ
 ἐκείνος διέξιών, ἢ αὐτὸν ἔφη καὶ ἕνα τῶ Θεῶν γόν, καὶ θυμα γενέ-
 σθαι, καὶ σωτὴρ παρὶ τῶ θυσιαστικῆς ἀρχῆς, ἠεπαταῖ τε τὸν
 λόγον ἐξουσίας, καὶ ἀνω καὶ κάτω διεκλάσαστον ἰούσις, διττῆς ἐντεῦθεν
 τὸν Βασίλειον λόγοντες εἰσαίνει ὑποστάσεις. εἰ τὸ μὲν ἐτύθη, τὸ
 δὲ τῶ θυσιαστικῆς εἰδέσθαι. ἄλλοι τε οὐκ ταύτη τῆ δόξῃ ζυμῶθεντα,
 τῆ δὲ λόγους Τέως δοκίμων. καὶ δὴ καὶ Σωτήριος, ὡς Παντοκράτορος ἢ
 ἐπικλησιῶν, ὡς κατ' ἐκείνων τὸ χρόνον σοφία, καὶ λόγων δεινότη-
 τι τὰς ἄλλας, ὑπερβαλῶν. ἐς καὶ τὸ Ἀντιόχῳ τὸ θεῖον λαβῶν, ἔπα ἔτι
 κειμενότητος. ὁ τοίνυν Σωτήριος ἐκ δὲ γλώσσης μόνον καὶ εὐ-
 ματῶ δόξῃ τῆ ἐκείνων παρίστατο. ἀλλὰ δὴ καὶ καλὸν τι χρῆμα
 λόγους σωφροσύνης, οἷος ἐκείνος ὄξασίαν τινὰ πρὸς Πλάτωνα ἐν δὲ ἀλό-
 γοις ὁμοιότητά ἔχων, πολλὰ ἐν τῷ τῷ δὴ τῷ λέγω συνηφόρησεν
 ἄτοπα, δι' ἅπερ αὐτὸς τε τῶ θρόνου καθάρσει ὑπέστη, βασιλέως
 τοῖς ἀμφιβαλλομένοις διατήρησαν, καὶ ὅσοι ἦδη σωφροσύνην τῶ
 τῷ. Βασίλειος δὲ τῶ ὑπιβέλοις αὐτῶς ἔχειν. ἐτύχασεν γὰρ ἦδη
 ταύτῃ δὲ βαλῶν. εἰ καὶ χροῖον ὑπερὸν αὐτῶς ἀπόλασσε ταύτῃ, ἐκ
 ὄψεος, ὡς ἐλέγετο. τὰ δὲ ὄξασίαν φωραθεῖς. τὰ μὲν δὴ τὸ δὲ ὄξασί-
 ας ἐκείνης ἀμφισβητήσεως τοῖς τὸν ὄξασίαν πείρας. Interea By-
 zantij hæc contigerunt. Ex Levitarum numero, quos nos Diacono-
 nos nuncupamus, quidam, cui nomen erat Basilio, ad exponendas
 populo diuinas voces, inter officiorum, quæ ubicunque peragerentur,
 solemnitas constitutus; alios quoque vel leuiter sibi insensos in eius-
 modi sermonibus, quasi aliud agens, nec palam redarguebat, & inter
 eos, Michaëlem, & Nicephorum cognomento Basilicium, quo-
 rum hic quidem edocenda Rhetorica tum præerat. Michaël sa-
 cra Euangeliorum verba in Sophia templo exponebat. Verum
 primus inter differendum optimus habebatur, & scribendarum ora-
 tionum instructissimus artifex: quando etiam, & pleraque Rhetorica
 monumenta quam dexterrime illi elaborata sunt. Propterea
 viri isti odio in eum concepto agre ferebant, si, cum ipse tantum
 sapientia pollerens, ab eiusmodi homine stolti penderentur, exagita-
 ren-

renturque. Quapropter sibi, aliisque quamplurimis deploratissimorum incommodorum causa fuere. Cum enim Basilius aliquando in Joannis Apostoli, & Theologi templo ante Urbem extructo, suetum sibi munus exequeretur, ipsi quoque ad concionem accesserunt, fraudulentis, & invidiæ plenis auribus, auditionem illius procurantes. Veruntamen ille cum textum Evangelij, ut ipse opinor, exponeret, dixissetque. Unum Dei Filium, & sacrificium factum fuisse, & sacrificium accipere, verbum ipsi arripientes, seseque hac atque illac conferentes incusabant, ex ijs infesti affirmantes, Basilium duas personas inuehere, si hoc quidem in sacrificium oblatum est, illud sacrificium accepit. Multi itaque alij non elingues, sed facultate dicendi exercitati huic assertioni assensu sunt, & præcipue Soterichus, cui Pantuogeno cognomen fuit, vir eo auro, & sapientia, & dicendi vi, & copia nemini cedens. qui in Antiochenam sedem elatus, nondum fuerat ordinatus. Soterichus itaque non voce solummodo, & ore eorum assertionem propugnabat, & Orationem quam optime instructam componens, & quam ille mirificam ob eam, quam cum Platone gerebat, similitudinem, conscribere poterat, multa in ea absurda congeserat, ob quæ ipse sede summotus est, ita in ea questione sententiam dicente Imperatore, & alijs quicunque una cum ipso sentiebant. Basilius vero suo est honori restitutus, quem ipse iam diu antea amiserat: quamquam postmodum rursus amisit, male sentire in dogmatibus deprehensus. Et hunc quidem finem habuit Questio illa de Dogmate. Eadem prosequitur Nicetas Choniates de rebus gestis Emmanuelis lib. 7. quorum versionem VVolfgangam in Excerptis nostris varijs, Epistola ad Lectorem castigauimus. Sed quid conlectamur insectos riuulos, cum Deo auspice integrum sit, & licitum hæc eadem ex puro fonte, nempe ipsius Synodi Actis, haurire. Synodus ipsa cum rarissimum sit, & pulcherrimum antiquitatis monumentum, & quod ipse sciam, nemini vsque dum cognitum, & materiæ de qua tractat accommodatissimum, si e tenebris educatur in solem, non ingratum tibi

fu-

futurum existimo, licet hæc præ fastidio tibi bilem moueant, & plane subsipiant, Creyghtone, primum eam occasione oblata peruulgabimus. Tu interim meis hisce in eandem notulis fruere, quæ tamen si non tibi, certe cordatis viris, & qui pleno pectore sapiunt, iucundissimæ, & acceptatissimæ erunt. In hac sua dicta retractasse Basilacem Nicephorum, Eustathium Dyrhacenum, Soteri, cum Hypopsephium, quem & condemnatum, ac depositum multis nominibus fuisse ex Actis huiusce Synodi euincitur, cū de Michaële Thessalonicensi nullum habeatur verbum. Hinc quidam depositū concludunt non fuisse *Φαίνε* ὅτι δὲ γραφῆς ταύτης, ὅτι ἐ καθήσθη. καὶ τοῖς λόγῳ ἐστὶ τέτι κρατεῖ. Apparet ex hoc scripto depositum non fuisse, licet illius depositionis constans fama sit. Hic tamen sub finem vitæ professionem suæ fidei emittens, plane Soterichi hæresim aperte damnat, fateturque se continuo ita sensisse quemadmodum Synodus ipsa sentiebat, neque vnquam contra atque fas esset, tenuisse. Vide quæ de eo scripsimus lib. 2. de perpetua Consensione cap. 12: Ephræmius in Chronico asserit eos, cum non mutassent sententiam, condemnatos fuisse;

Ἡ τῆς ζωῆς σου τῶν καὶ τῶν συμβάτης
 Διοξίου τῶν γραφικῶν ρητῶν πῶς εἰ,
 Ὡς περὶ τὸν χρόνον, περὶ τὸν τε σώμα
 Σάρκα λαβόντα τὸν θεόν τε, καὶ λόγον
 Καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἐν λόγοις τιθεμένων.
 Ἀποκριθέντων εἰς ἑναετία μέρη,
 Λόγοι κατῆλθοι εἰς ἑκατέρω μέρη,
 Ἀπὸ τῆς αἰτίας ἀπερὶ τῶν λόγων.
 Τῆς κατῆλθον δόξης δὲ προσεθεμένου
 Καὶ πατρικῆς κάλλισα τῆς βασιλείας
 Καθήμεθον ἐπὶ τῆς λειτουργίας
 Ἀνδρες λογάδες ἁγίου ἐκκλησίας
 Ἀπὸ τῶν μείναντες ἀπεπιζήσους

Σω-

Σωτήριος τις Πανθέουος τ' ἐπίκλην .
 Τῶν ὑποφύσιος Ἀντιοχείας .
 Εὐστάσιος ὀνόματι Ἐπιδαμνίων
 Ὁ τῶν Θεσσαλῶν Μιχαὴλ ῥήτωρ ἔτε
 Κὼ Βασιλικῆς τῆς σοφῶν Παύλου λόγων
 Διδάσκαλος τυχεῶν τε καὶ Ἀδείτης .

Cum vero tum quæstio orta esset, & discuteretur illud ex sacra scriptura, sumpta occasione, Deum, & Verbum cum carnem assumpsisset, simul accipere, & offerre: & multi: Viris proceres, & literarum antesignani in aliam atq; aliam sententiam abijissent, multa utrinque pugnantia interlocuti sunt. Verum Imperatore rectiori sententia assensum præbente, & quæ videbatur sanctis Patribus conformior, depositi sunt a sacerdotali ministerio Viri in Ecclesiasticis muneribus præcipui, cum permansissent in contraria sententia; Soterichus quidam cognomento Panteugenus, qui erat Antiochiæ Hypopsēphius, Eustathius Præsul Epidamniorum, & qui tum erat Rhetor apud Thessalos, una cum quodam Basylace, sapientum Pauli sermonum Magistro, & Sacerdote. Quidquid tamen sit de hoc, hic ut vides, tum qui negant, tum qui affirmant Christum esse offerens, & oblatum, Sacerdotem, & victimam, licet inter se digladiantur, & alter alterum pertinaciter arguat, & letaliter iugulet, vterque tamen transubstantiationem assæuerat firmissime, & antiquum Ecclesiæ suæ Dogma παρ' ὁμοῦδοτον a tua calumnia vindicat. De affirmantibus planum est: inter negantes princeps Soterichus, eo ipso Tractatu, in quo suum dogma defendit. προσφέρει δὲ καὶ νῦν τὸς δι' αὐτὸ σαζιεύσις, ὡς ἐπισηρ. προσφέρει δὲ ἕξ τ' εἰς τὸ αὐτὸ ζωπιὸν καὶ σωτήριον σῶμα, καὶ αἷμα μὲν ἀβαλλομένης ἰσπυῶς ἁγίας. Et nunc quoque offert eos, qui per ipsum saluantur, ut diximus. Offeritur vero per sacrificium, quod in viuificum, & salutarem illius sanguinem, & corpus supernaturali quodam modo immutatur. Et vere παρ' ὁμοῦδοτον esse, non negabis Chreyghtones εἰ μὴ παρ' ἁ ἁγίας εἰ. Nanque obruent tuam incertiam,

tiam, & noui, & prisci illius gentis scriptores. Præter enim in synodo laudata Patrum testimonia hæc quoque de meo tibi repono. Athanasius Alexandrinus expositione in illud; *Regium Sacerdotium*, Μηχισεδέκ τις Βασιλῆος Σαλήμ, δυνάται δὲ τὸ εἰρήν, τύπος Χριστῷ γενόμενος, ἕμεινον ὡς ἀπ' αὐτῶν τε καὶ ἀμῆτων, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ αὐτὸς ἅ τῶν βασιλείων τε καὶ ἱερέων ποιῶν, καὶ ἡ ἀσάμακτον θυσιῶν τυπῶν δὲ τὸ ἄρτι καὶ οἶνε, καὶ εἰδὲ τοῦ τοῦ βασιλῆος κατέδειξεν ἱεράτωμα. καὶ δὲ τὴν νῦν πολιτείαν αὐτὸς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς ἡμῖν Μηχισεδέκ, ὡς ἐπ' ἀληθείας ἀπ' αὐτῶν τε καὶ ἀμῆτων, τὸ μὲν τὸ πρῶτον, τὸ δὲ τὸ δεύτερον, καὶ ἄρχαν εἰρήνης, Βασιλῆος μὲν ὡς Θεός, καὶ ἱερός δὲ, ὡς αὐτὸς τε θυσιῶν τε καὶ προσελασῶν δέ. καὶ αὐτὸς καὶ ἱερός, καὶ ἱερεὼν. *Melchisedec quidam Rex Salem, quod denotat pacem, figura Christi existens, non solum uti sine Patre, & sine Matre, sed ut quæ sunt Regum, & Sacerdotum exercens, & incruenta victima figuram representans pane, & vino. Hic itaque & ipse regium Sacerdotium demonstrauit: secundum vero hodiernum institutum ipse Christus verus noster Melchisedec, ut vere sine Patre, & sine Matre. hoc quidem posterius illo prius, & princeps pacis. Rex quidem uti Deus, Sacerdos vero tanquam sui sacrificii, & offerens: ipse enim est, & Sacerdos, & victima. Idem. Orat. de Incarnat. Verbi;*

Πρῶτον οὐδὲ τὸ ἴδιον σῶμα ἠγάγεν ἐκ νεκρῶν ὁ κύριος καὶ ζωοψύωσεν ἑαυτὸν. καὶ ταῦτα ἐγγεῖν καὶ ἅ μέρη τῶν σωματῶν αὐτῶν, ἵνα χάρισθῃ αἰσίοις ἅ παῖτα ὡς Θεός, ἔλα αὐτὸς ὡς ἀΐθερος πνεῦμα ἔλαβεν. αὐτὸς οὐδὲ ἑαυτὸν χάριζε τὴν ζωὴν, καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἁγιάζει, καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ὑψοῖ. ὅτε καὶ λεγῆι, ὅτι ὁ πατὴρ ἠγάσεν αὐτὸν, καὶ ἠγάγεν αὐτὸν καὶ ἔχαρισα τὸ αὐτῶν ὄνομα τὸ ἑαυτῶν ὄνομα, καὶ εἶδωκεν αὐτῶν ζωὴν. δηλονότι δὲ αὐτῶν ἅ παῖτα ποιῶ ὁ πατὴρ. δὲ αὐτῶν οὐδὲ αὐτὸν εἰσέρπει, καὶ δὲ αὐτῶν αὐτὸν ἁγιάζει, καὶ δὲ αὐτῶν αὐτὸν ὑψοῖ, καὶ δὲ αὐτῶν τὴν ζωὴν αὐτῶν εἶδωσιν. καὶ ὅτε προσελασῶν τὸ Πνεῦμα αὐτῶν ὡς ἀΐθερος πνεῦμα εἰς χεῖρας τῶν πατέρων, ἑαυτῶν προσελασῶν τῶν ὡς θεῶν, ἵνα παῖτας ἀιθερόπνευτος προσελασῶν τῶν θεῶν. αὐτὸς γὰρ ὄβην ἠγάγε, καὶ ἀχάειρες τῶν θεῶν. *Primum quidem proprium corpus resuscitauit ex mortuis Dominus, & una secum exalta-*

uit,

uit, postmodum resuscitabit & membra corporis sui, illisque elargietur omnia uti Deus, quanta ipse accepit ut homo. Ipse itaque sibi metipsum largitur vitam, & ipse seipsum sanctificat, ipse seipsum exaltat. Quando itaque dicitur Patrem ipsum sanctificasse, & resuscitasse ipsum, & donasse illi nomen, quod est supra omne nomen, & dedisse illi vitam. Per ipsum nempe omnia Pater operatur, per ipsum itaque illum suscitatur, per ipsum illum sanctificatur, per ipsum illum exaltatur, & per ipsum vitam illi tradit, & cum deponit Spiritum suum, ut homo in manus Patris, sibi ipsi deponit tanquam Deo, ut omnes homines deponat Deo: ipse enim est unica manus, & plures manus Dei. Gregorius Nazianzenus in Apolog. Η' ἑτημα. ταῦτα οὐκ εἰδὼς ἐγὼ, καὶ ὅτι μηδὲν ἄξιον τῆς μεγάλης καὶ Θεῶν καὶ δυνάμεως, καὶ ἀρχιερείως, ὅστις μὴ πλεόντων ἐαυτὸν παρίσνησε τῷ Θεῷ θυσίας ζῶσαν ἁγίαν. Hæc igitur cum ego nossem, illudque insuper, neminem magno & Deo, & sacrificio, & summo Sacerdote dignum esse, nisi qui prius se ipsum hostiam viventem sanctam Deo exhibuerit. In quem locum Elias Cretensis, Δεῖ τὸν μέλλοντα καθαρῶς τῷ ἀληθεῖ καὶ πρώτῳ ἀρχιερεῖ λητρεῖεν χεῖρῃ καὶ τὸ δυνατὸν ἑξομοιωθῆναι αὐτῷ, ὅς Θεὸς ἂν, ἐπεὶ δὴ ἀφ' ἑσθ' ἑλθὼν, γέγονεν, ἐαυτὸν προσέθηκεν ἕως ἡμεῶν. καὶ νῦν θένειν ἐκ ἀπρόκωτος ὁ αὐτὸς καὶ ἀρχιερεὺς, καὶ δῦτης, καὶ δῦμα καὶ λέγει, καὶ ἔστι, καὶ ὄφρα ἡμεῖς ἐαυτὸν θυσίας ζῶσαν τῷ Θεῷ. Oportet sacrificium pure, vero, & primo Pontifici Christo, uti fieri potest, assimilari, qui cum esset Deus, factus homo semetipsum obtulit pro nobis, indeque non incongrue, idem ipse & Pontifex, & sacrificius, & victima dicitur & est, & semetipsum hostiam viventem Deo exhibere. Cyrillus Hierosolymit. Orat. in Hyparantemi Βερέφους βλέπω νομικῶν θυσίαν προσάγοντα ἐπὶ γῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὰς πάντων ἁσεβείων θυσίας δεχόμενον ἐν κρηνοῖς, αὐτὸ ἐν θεῶν χειρεσιν, θεοσφετῶς αὐτὸν προσφερόμενον, καὶ ἀγνιζόμενον, αὐτὸν τὰ πάντα ἀγιάζοντα καὶ καθάροντα, αὐτὸς τὸ δῶρον, αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς, αὐτὸς τὸ θυσιασθέν, αὐτὸς τὸ ἱλασθέν, αὐτὸς ὁ προσφέρων, αὐτὸς ὁ ἕως κόσμου θυσία προσφερόμενος, αὐτὸς τὸ πῦρ ὑπερχων, αὐτὸς ὁλοκαυτωσίς, αὐτὸς τὰ ξύλα τῆς ζωῆς, καὶ τῆς γνώσεως, αὐτὸς ὁ

ἀμνός, ἀβὸς ἢ μάχαιρα τῆ Πνύματος, αὐτός ὁ ποιμὴν, αὐτός
 ὁ ἅγιον, αὐτός ὁ Θύτης, αὐτός ὁ θυόμενος, αὐτός ὁ ἀναφέρμα-
 νος, καὶ αὐτός ὁ τῶν θυσιῶν ἀναδεχόμενος, ἄλλος ὁ νόμος, καὶ αὐ-
 τός ὁ τὸ νόμον πληρῶν. *Puerum intiuor legale sacrificium super cer-
 rami offerentem, sed ipsum omnia piorum sacrificia in coelis acci-
 pientem, ipsum in throno cherubico, uti Deum addcet, oblatum,
 & purgantem. Ipse donum, ipse Pontifex, ipse altare, ipse propitiatorum,
 ipse offerens, ipse pro mundo sacrificium oblatum, ipse ignis existit,
 ipse holocaustum, ipse ligna vite, & cognitionis, ipse agnus, ipse cultel-
 lus spiritus, ipse pastor, ipse agnus, ipse sacrificus, ipse sacrificatus,
 ipse oblatum, & ipse qui victimam accipit, ipse lex, ipse legem com-
 plet.* Greg. Nyssen. Orat. in Pasch. & in Resurt. Domini :
 Ἀλλὰ προσλαμβάνει τῆ οικονομία τῶν ἑφοδῶν καὶ τὸ ἀρρήτων τῆ ἱε-
 ρεργίας ἕξωτον, καὶ τοῖς αἰθεράτοις ἀράτων, καὶ ἐαυτὸν προσάεικε
 προσφορά, καὶ θυσιῶν ἑστῶν ἢ μὲν ὁ ἱερὸς ἄμα καὶ ἀμνός τῆ Θεῶ, ὁ
 ἄβων τῶ ἀμύρτιαν τῆ κόσμου. πότε τῶτοι ὅτε βροτῶν ἐαυτὴ τὸ
 ῥῆμα εἰς βεβῶσιν, (αὐτῶς ἐσδείκνυ) τῶ ἡδὴ γενησῶς ἐστὴν τῶ
 ἀμνῶ τῶ θυσιῶν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ῥῆμα τῆ ἱερείας πρὸς ἐδωδὸν ἐπιτή-
 δειν, εἴπωρ ἐμψυχον ἑ. ἐκκοῦ ὅτε παρέχετο τοῖς μαθηταῖς ἐμ-
 φαλὴν τῆ ῥῆμα Θεοῦ, καὶ τῆ ἁμαρτίας ἐμπιάν, ἡδὴ καὶ ὁ Θύτην τῆ
 ἐξουσία τῆ τοῦ μυστηρίου οικονομῶντος ἀρρήτως τε, καὶ ἀεράτως τὸ ῥῆμα
 ἐτέθητο, καὶ ἡ ψυχὴ ἐν ἐκείνοις ἑ, ἐν οἷς ἡ ἐξουσία τῆ οικονομῶντος
 ἐναπέθετο καὶ τῆ ἐκικραμμένης ἀληθείας διὰ μῶσως τῆ ἐν καρδίᾳ
 ἐκείνου χάρον ὤπιολῶσα. ἐκκοῦ ἀπὸ ἑ προσήχη τῶ θεῶ ἡ ἴσῆια.
 παρὰ τῆ μετὰ ἀρχιερείως τῶτον ἐαυτὴ ἀμνὸν ὑπὲρ ὁ κοινῆς ἀμύρτιας
 ἀρρήτως τε καὶ ἀεράτως ἱερεψήσαντος ἀπὸ ὅτε τις ἀεὶ μὲν τῆ ἕξωτον
 ἐχ ἁμαρτίας). *Sed consilio sua antevertit, & arcano sacrificij
 genere, quod ab hominibus cerni non poterat, se ipsum pro nobis ho-
 stiam offert, & victimam immolat, sacerdos simul existens, &
 agnus Dei, ille qui mundi peccatum tollit. Quando id praestitit? cum
 corpus suum discipulis congregatis edendum; & sanguinem biben-
 dum praeibit, tum aperte declaravit, agni sacrificium iam esse
 perfectum: nam victima corpus non est ad edendum idoneum, si
 animatum sit. Quare cum corpus edendum, & sanguinem biben-
 dum.*

dum discipulis exhibuit, iam arcana, & non aspectabili ratione corpus erat immolatum, ut ipsius mysterium peragentis potestate collibuerat, & anima in illis erat, in quibus eadem ipsa potestas illam deposuit, simulque cum diuina virtute, que cum illa erat coniuncta, in ea regione cordis versata est. Itaque si quis inde tempus incipiet dimetiri, cum sacrificium Deo factum est a magno illo Principe Sacerdotum, qui ratione, que nec verbis explicari, nec oculis perspicere potuit, se ipsum pro communi omnium salute tanquam agnum obtulit, non recedet a veritate. Cyrillus Alexandrinus contra Theodoretum: Ἐπει δὲ γέγονεν ἀνθρώπῳ, κερχηματικῆ καὶ ἱερῶς, ἔχ ὡς μείζονι θεῷ προσκομιζῶν τὴν ἱερευρίαν, ἀλλ' εἰ αὐτῷ τε, καὶ τῷ πατρὶ, τ' ὡς ἰσῶς ἢ μὴ τ' ἰσομολογίαν ὀφειλάτω. ἐρυθραῖος δὲ ἀκρίων, ὅτι κερχηματικῆν ἱερῶς ἔχει τὸ ἀνθρώπινον, εἰα πῶς ἔτελεύμακας, ὅτι μὴ καὶ τὸ τῶν ἱερῶν ἔθος ἐτέρως ποιῆται τῆ ἱερευρίας τὸν ἕρπον, εἰ αὐτῷ δὲ μᾶλλον καὶ τῷ πατρὶ. Quando autem homo factus est, & Sacerdos, non ut Deo maiori sacrificium offerens, sed sibi metipsi, & Patri fidei nostre professionem pertractans, in eamque incumbens. Rubore suffunderis, cum audis propter humanitatem Sacerdotem factum, & nihilominus non admiraris, quod ille non ea, qua solent Sacerdotes ratione modum sacrificij explet, sed potius sibi met ipsi, & Patri. Et Oratione ad Imperatores. Αὐτὸς οὐδ' ἀεὶ γέγονεν ἀρχιερέως κατὰ τὴν τὸ ἀνθρώπινον, καίτοι ὡς πατέρων θυσίας δεχόμενος θεϊκῶς. αὐτὸς τὸ θῦμα καὶ τὴν σάρκα. αὐτὸς ὁ τῶν ἀμάρτιᾶν ἰλαστικὸς ἢ μὴ κατὰ τὴν τὴν θεότητ' ἔξουσίαν. Ipse autem factus est Sacerdotum princeps secundum humanitatem, licet ab uniuersis, uti Deum decet, victimas accipiat. Ipse victima secundum carnem, ipse propitiuus peccatis nostris secundum Deitatis auctoritatem. Nicolaus Cabasila Orat. r. de vita in Christo; Καὶ πλάθει μὲν αὐτοῖς ὀφθαλμὸν ἑαυτῷ. φωτίζει δὲ εἰ αὐτῷ πάλιν. παρέχει δὲ ὄραν ἑαυτῶν, καὶ ἑορῶς ἂν καὶ ἑορῆ ὅτι, καὶ αἰὼς μὲν ὅτιν παρέχων τὸν ἀρτον τῆ ζωῆς. αὐτὸς δὲ ὅτιν παρέχει. Et format quidem ipsis oculum semetipsum, rursusque eo illuminat, & semet ipsum videndum exhibet, & nutritor existens, est idem & ali-

mentum . Et ipse quidem est , qui porrigit panem vite , & ipse est , quod porrigit . Et in Interpretatione Missæ cap. 45. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς προσφέρει, ὁ δὲ κύριος δέχεται τὰ δῶρα. προσφέρει μὲν γὰρ καὶ ὁ κύριος, ἀλλ' ἑαυτὸν τῷ πατρὶ, καὶ τὰ δῶρα τῶν ἄλλων ἁπλοῦς γένων, ὅταν εἰς τὸ αὐτοῦ σῶμα, καὶ αἷμα μεταβληθῶσιν. ὅτι γὰρ ἑαυτὸν προσφέρει, ἵνα ἴππο λέγει ἔστι ὁ αὐτὸς καὶ προσφέρει, καὶ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος ὡς θεὸς, προσφερόμενος δὲ ὡς ἄνθρωπος. ἄλλοι δὲ καὶ οἴοντι ὅτι ἔστι τὰ δῶρα, προσφέρει μὲν ὁ ἱερεὺς, προσδέχεται δὲ ὁ κύριος. καὶ τὴν ποιῶν τὰ δῶρα προσδέχεται ἀγιζῶν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καὶ αἷμα μεταβάλλον. Et Sacerdos quidem offert ; Dominus autem accipit dona . Offert enim & Dominus, sed semetipsum Patri, & munera hæc, quando, quod est ipse, facta sunt, cum in illius corpus, & sanguinem transformata sunt . Etenim quod se ipsum offert, propterea dicitur esse & offerens, & oblatus, & accipiens : offerens enim, & accipiens ut Deus, oblatus vero ut homo . Panem vero, & vinum adhuc existentia dona offert quidem ut Sacerdos, accipit vero ut Dominus . Quid enim agens munera accipit? sanctificans ipsa, & in sui ipsius corpus, & sanguinem transmutans . Theophanes Nicænus Episc. contra Iudeos lib. 8. Ὁ θεὸς καὶ ἡμεῖς κοινῶν μὲν θυσίαν φαμεν ἅπασι τὰ παρόντα αἰῶνος γενέσθαι ὑπερὶ πάσης ἀνθρώπινης φύσεως ὡς καὶ Χριστῷ, ἀρχιερέως ὄντος τῷ αὐτοῦ καὶ δόμῳ. Unde & nos commune quidem sacrificium dicimus semel presenti saculo factū esse pro vniuersa humana natura a Christo, qui summus ipse Sacerdos erat, & sacrificium. Nicolaus Methonensis Tractatu de Azymis, βαβαὶ τὴν φρικτὸν καὶ φοβερόν τὸ μυστήριον, ὃ παραδεδωκὸς ἔστι φιλιανθρώπιαν, καὶ ἀνθρώπου γενεόμερος, καὶ ὡς ἀνθρώπος ὅτι σφαζῶν καὶ θάνατον προσεχόμενος, ἵνα τὸν ὑποδικὸν τῷ θανάτῳ ἔσθαι τὴν ἀμάρτιαν ἀνθρώπου τῷ θανάτῳ ἐξέλπηται, αὐτὴν δὲ ὡς ἀδόσους ἢ ἡμετέρας ταύτης ἐπιβουλίας ἀνάμνησις, σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ τὰ τελευτήματα. ἡ τρυφῆς τέλος, καὶ ζωὴ αἰώνιος, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, τῷ μετέχοντων ἐκθέσις. Para quam horrendum, tremendumque est hoc mysterium, quod nobis tradit Deus ob beneuolentiam in genus humanum

num tradidit homo factus, & uti homo ad eadem, mortemque procedens, ut morti condemnatum propter peccatum hominem de morte eriperet, statim traditionis immensi huius beneficii recordatio, Corpus, & sanguis Christi, que sacrificantur. sacrificij finis, participatio Christi, & vita aeterna, quod idem est dicere, participantium deificatio. Et; Οὕτω πιστόμοι, ἔτω προσφέρομεν ἄρτον τέλειον ζῶντα, εἰτ' ἐν ῥῶμα Χριστῷ τέλειον, καὶ μέτῳ, τῷ πάθος δεσμευμένους, καὶ ὀλοκλήρον. ἐδὲ ἡδ' ὅσοι αὐτῷ συνειρίβη, καὶ τῷ θεῷ ζῶντος ἀχώριστον. τοῦτον οἶον αὐτῷ ὁ πρῶτος ἡμῶν καὶ μέγας ἀρχιερεὺς, καὶ θυτῆς καὶ θυμα τοῖς οἰκείοις μύσας παρέδωκεν. Sic credimus, sic offerimus, panem perfectum vinum, siue corpus Christi perfectum, participabile, & integrum, quod passionem sustinuit: neque enim os illius confractum, neque vita diuina separatum est. tale, quale ipse primus nositer, & magnus Presul, & sacrificus, & sacrificium suis mystis tradidit. Oecumenius in c. 5. Epist. ad Hebr. Οὐ ἡδ' ἑνὶ ᾠρῆς ἀπαξ ἑνομήνω ὑπὸ Θεοῦ θυσίαν καὶ προσφοράν εἶπεν αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἀποθῶν εἰς ἑστῶν νῦν ἱερουργῶν, δι' ἃν μέσον Χριστὸς ἱερουργῆ, καὶ ἱερυεῖ, ὁ καὶ παραδιδὸς αὐτῷ ἐν τῷ μουσικῷ δειπνῶ τῷ ῥόπον τῷ τριακτῆς ἱερουργίας. Non enim ad ipsam tantum, que a Deo semel facta est, Hostiam & oblationem dixit, in aeternum; sed ad nostri temporis Sacerdotes respiciens, per quos Christus & sacrificat, & sacrificatur, quiq; eis in mystico illo conuiuio, ac cæna Sacrificij huius tradidit formulam. Vis plura? Synodicum solitū legi Constantinopoli, & per totam Græciam singulis annis, dictam hæresim configit; Τοῖς λέγουσιν ὅτι ἐν τῷ κερῶ τῷ κοσμοκράτῳ πάθος τῷ κυρίῳ, καὶ Θεῷ, καὶ σωτήρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ προσάχθεισ' ὑπὲρ τῶν ἡμῶν σωτηρίας παρ' αὐτῷ θυσίαν τῷ τιμίῳ ὑπὲρ ῥώματος τε καὶ αἵματος, ὡς ἀρχιερεὺς [καὶ] τῷ αἰθερῶ πινον δι' ἡμᾶς χρηματίζαντες, ὅτι περὶ ὁ αὐτῷ καὶ θεῷ καὶ θυτῆς, καὶ θυμα καὶ τῷ πολλῷ ἐν θεολογία γενόμενον, προσήγαγε μετ' αὐτῷ τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ, ἐπὶ προσεδέξατο δὲ ὡς θεῷ μὴ τῷ πατρὸς, αἰῶν τε ὁ μονοθεῖς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς δεῖ τέτοιον διδοξένεσθαι αὐτόν τε τῷ θεῷ λόγον, καὶ τὸ ὁμοούσιον καὶ ὁμόδοξον τέτοις ὁμοίωτον Πνεῦμα τῷ θεῷ ὁμοίως ὁμοίωμας τε, καὶ ἀξίας

ἀγίας, ἀνάθημα. Τοῖς καθεκάζων προλαομελίω θυσίαν ὑπὲρ τῆς
 παρμαλαβόντων ἀπὸ Χριστοῦ τῆς θείων μυστηρίων ἱεραρχίαν μὴ δεχο-
 μένοις τῇ ἀγία Τριάδι προσελάγηται, ὡς ἀντιθετομελίω ἐπευθεν
 τοῖς ἱεροῖς, καὶ θεῖαις πατρῴσις βασιλείω τε, καὶ τῶ Χρυσορρήμονι, οἷς
 συμφωνῶσι καὶ οἱ λοιποὶ θεοφόροι πατέρες ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις τε
 καὶ συζητήμασιν, ἀνάθημα. Τοῖς ἀκούσι μὲν τῷ Σωτῆρος πατρὸς
 πατρὸς αὐτῶν ὡς θεοθεΐσης τῆς θείων μυστηρίων ἱεραρχίας λεγοντοῦ,
 τῶ ποιῶντες εἰς τὸ ἐμὸν ἀνάμνησιν, μὴ ἐκλαμβανομένοις μὲν
 ὀρθῶς τὸ ἀνάμνησιν, ἀλλὰ τολμῶσι λέγειν, ὅτι καμίζει φαττασι-
 κῶς, καὶ εἰκονικῶς τὸ ἐπὶ τῆ τιμῆς σωρῶ ὡς τῷ Σωτῆρος ἡμῶν
 προσελαχθεῖα θυσίαν τῆς ἰδίου σώματος τε, καὶ ἁμαρτοῦ εἰς κοινὸν ἃ
 αἰθερωπίνης φύσεως λυτρῶν τε καὶ ὀξίλασμα ἢ καθεκάζων προσελα-
 γομένη θυσία ὡς τῆς τὰ θεῖα ἱεραρχόντων μυστήρια, καθὼς ὁ
 Σωτῆρ ἡμῶν καὶ δεωπότης τῶ ἔλων παρέδωκεν, καὶ ἄρα τὸ το ἄλλω
 εἶ ταύτην ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς τῶ Σωτῆρι τετρητομελίω εἰσαχκοί,
 καὶ πρὸς ἐκείνῳ φαττασικῶς, καὶ εἰκονικῶς αναφομελίω, ὡς κε-
 νῶσι τὸ ἃ φρικτῆς, καὶ θεῖαις ἱεραρχίας μυστήριον, δι' ἃ τὸν τ' μὴ ἔ-
 σης ζωῆς ἀρραβῶνα λαμβανόμεν, καὶ ταῦτα τῶ θεῖα πατρὸς ἡμῶν
 Ἰωάννη τῶ πασόφει χρυσορρήμονος διαφανοῦτο ἃ θυσίας τῶ
 ἀπὸ ἀλλάξων, καὶ μίαν καὶ τὸ αὐτῶ εἶ φύσικαν ἐν πολλὰς
 τῆς τῶ μεγάλῳ Παύλῳ ρητῆρ ὀξηγήσειν. ἀνάθημα. Dicentibus,
 tempore passionis humano generi salutaris Domini, & Dei, &
 Salvatoris nostri Iesu Christi oblatam pro nostra salute victimam
 preciosi illius corporis, & sanguinis, uti summi Sacerdotis, homi-
 nis facti propter nos, quod ipse & Deus, & sacrificus, & viclima,
 uti in rebus Theologicis pertractandis vere Magnus Gregorius scri-
 bit. Dicentibus, inquam, eum Deo, & Patri obtulisse, non vero ac-
 cepisse ut Deum una cum Patre ipsum Unigenitum, & Spiritum
 sanctum, tanquam qui vocibus hisce Deum Verbum, & consub-
 stantialem, & equali gloria peditum Spiritum sanctum Paracle-
 tum Deum a quo honore, & dignitate spoliant, Anathema. Illis,
 qui singulis diebus sacrificium oblatum ab ijs, qui sibi traditam a
 Christo diuinorum mysteriorum sanctificationem, non acceptant
 sancta Triadi offerri, tanquam verbis hisce contradicentibus san-
 ctis,

eis, diuinisque Patribus Basilio, & lingua aurea praedito Ioanni, cum quibus concordissime sentiunt deiseri reliqui Patres in proprijs scriptis, & commentarijs, Anathema. Audientibus Saluatorem de tradita a se diuinorum mysteriorum sanctificatione dicente: Hoc facite in meam commemorationem: sed audent dicere, eum instituisse imaginarie, & figurate in pretiosa Cruce a Salvatore nostro oblatum sacrificium proprij corporis, & sanguinis in communem humanæ naturæ redemptionem, quotidie oblatum sacrificium a diuina mysteria sacrificantibus, ut Saluator noster, & omnium Dominus tradidit: proptereaque aliud hoc esse ab eo, quod initio Saluator absoluit, introducant, & ad illud imaginarie; & figurate relatum, tanquam euacuantibus horreni diuinique sacrificij mysterium, quo futuræ vitæ pignus suscipimus; licet diuinus Pater noster, & doctissimus Ioannes Chrysostomus declaret sacrificij incommutabile, & unum idemque esse dicat, dicta pleraque Magni Pauli explanans, Anathema. Et argute admodum nec molli brachio arguebat Stephanus Drungarius magnus contra Soterichum; Ὅλη τῆ θεότητι θεωρηθεὶς κενὸν ἡμῶν ἕξ τὸ ὡς Ἐβασίως τῆ ἐν ταῖς ἑξίτιν ὑποστάσει θεωρηθεὶς πατὴρ, ἢ κενὸν αἰγιόματι, ἢ μόνον τῶ πατρὶ; εἰ μὲν μόνον τῶ πατρὶ, κενὸν αὐτῶ μόνον κενὸν ὅτι φλεβήσιντας κατὰλλάγημεν ἕξ τὸ ἀμματος τὸ εἰσθεωρησάντος ἢ αὐτῶ. εἰ δὲ ὅλη τῆ ἑξάδι θεωρηθεὶς τὸ τὸ μονογενῆς ἢ τὸ Θεῦ ἅμα. ὡσαύτῃ δὲ ἐν τῶ ἐνὶ κενὸν τῶ αὐτῶ Χριστῶ, ἢ τῶι τῆ μιᾶ τῆς ὑποστάσεως, θεωρεῖ τὸ φθαζόν, κενὸν ἀθάζον, τὸ θνητὸν κενὸν ἀθάνατον, ἔτω κενὸν τὸ θεωρησάντος κενὸν προσδεχόμενον. ὁ αὐτὸς δὲ ὡς αἰθερωσάντος θεωρεῖ, κενὸν ὡς θεὸς θεωρησάντος. Erga uniuersam Trinitatem, quam nos in tribus Hypostasibus Patris, Filij, & Spiritus sancti speculamur prauaricantes deliquimus, an uero erga Patrem solum? Si erga Patrem solum ipsi etiam soli, ut nugatores isti tradunt, per sanguinem eius incarnati filij reconciliati sumus. Quodsi Triadi uniuersæ unigeniti filij Dei sanguis oblatus est. Quemadmodum enim in uno, eodemque Christo, siue in una illius Hypostasi consideratur corruptibile, & incorruptibile, mortale, & immortale, ita & offerens

offerens & accipiens. Idem enim ut homo offert, & ut Deus accipit. Simeon Thessalonicensis Dialogo contra Hæreses de Christo. Ὅτι καὶ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς, καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ τηλαίρχης, καὶ τησευρέτης, καὶ τηγῶν καὶ τηγέμεδος, καὶ αὐτοτηγεῖότης μόνος ἔστιν. Et ; τὴν δὲ γὰρ ἱερευρίαν τὴν παναγίαν ζώματ' αὐτῆς τε, καὶ ἀμματος δηλῶν, ὡς αὐτὸς ἱερέησθε, καὶ ἱερεῖαν ἡμῖν παραδέδωκεν. τὴν γὰρ φησι ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἱερέτης εἰς τὸ αἰῶνα καὶ τὴν τάξιν Μηχιστεδέκ, ἐν ἀρτῷ δηλονότι καὶ οἴῳ μηδαμῶς παυόμενος, καὶ αἰώνιος μᾶλλον ἱερέτης, ὅτι καὶ ἐθύσεν ἑαυτὸν ἑκαστίως ἕνεκα σαυρῶν, καὶ θυῖν, καὶ προσώπικα τῶν πατρῶν. καὶ προσάγαγε, καὶ σφάγιον κατὰ διέδικας, καὶ αἰώνιον ὑπὲρ ἡμῶν ἰλαστήριον. Et ; καὶ ἐν σώματι οὗ εἰς ἀνάμνησιν αὐτῆς ἀρτῶν, καὶ πολλοὶ, καὶ ὅσοι ἐν ὅλῳ τῶν κόσμων ὄντα πάντων ἱερευρίανται ἱερευρίων, ἐπεὶ ἕνεκα πάντων αὐτῶν ἑαυτὸν ἱερευρήσῃ ὁ μέγας ἀρχιερέτης, καὶ θυῖα τηγῶν, καὶ θύτης. Quod & autor vita, & salutis nostræ, & ceremoniarum conditor, & perfectior operum : item initians & initiatus, & ipsa ; initiatio solus est. Et, Sacrificium vero sanctissimi corporis, sic & sanguinis, manifestum est ipsum sacrificasse, & sacrificare nobis tradidisse. Hoc siquidem, ait, facite in meam commemorationem ; quod & ipse est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, in pane videlicet, & vino nullo modo cessans, & sempiternus potius Sacerdos ; quod Sacrificavit semetipsum per libenter per Crucem, & sacrificat, & obtulit Patri, et offert, & victima iacet perpetua, & sempiternum pro nobis propitiatorium. Et ; Et unum corpus qui in memoriam illius offertur panis, licet multi, & quotquot in universo mundo ab omnibus Sacerdotibus sacrificantur, cum per omnes semetipsum ipse magnus Pontifex sacrificat, et sacrificium existens, et sacrificus. Et luculentiora ex Græcis poscis ? Nihil pro sano facis, & talpa cæcior veri luminis purpuram non dignoscis. Sed Pontificiorum longe alia sunt, tum laboras ex incitia Creyghtone. Cyprianus Epistola 63. Iesus Christus Dominus, & Deus noster, ipse est summus Sacerdos Dei Patris, & sacrificiū ipsum primus obtulit. Ambrosius lib. 3. de Fide cap. 5. Idem ergo

ergo Sacerdos, idem & hostia, & Sacerdotium. & lib. Officiorum cap. 48. Umbra in lege, imago in Euangelio, veritas in coelestibus. Ante agnus offerebatur, offerebatur vitulus, nunc Christus offertur quasi homo, quasi recipiens passionem, & offert se ipse quasi Sacerdos, ut peccata nostra dimittat. Augustinus serm. 49, aut quisquis est illius auctor; *Novum est altare huius sacrificij, quoniam et immolatio noua est, & admirabilis. Ipse enim & hostia erat, et Sacerdos. Hieronymus Hedibæ: Nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Iesus; ipse conuiuia, et conuiuium, ipse comedens, et qui comeditur. Paulinus Epist. 5. ad Seuerum; Ipse enim pro nobis et animam et carnem suam posuit, et recepit, qui et Sacerdos, et hostia, et agnus, et pastor, et pro pastoribus suis agnus occisus est. Ipse enim Dominus hostia omnium Sacerdotum est, qui semetipsum pro omnium reconciliacione Patri libans victima Sacerdotij sui, & Sacerdos sue victimæ fuit. Quid ergo garrit Montacutius contra Bullengerum? Quæso te, ne sæui magnus Sacerdos. Non est cur in Tragedia debaccheris. Donum, siue sacrificium est symbolum corporis Christi. Hoc nouum est absurdum, inauditum. Nunquam ne tibi lecte audita ista voces, nec quidem sub Grammaticorum ferulis? An sic nusquam auditæ? ut donum sit sacrificium, aut vice versa, aut ut Symbolum corporis Christi dicitur donum, vel sacrificium? Sacrificium est enim, quod iugulatur. Dona autem illa non iugulantur. Christus ergo ipse an transfoditur? Certe in figura. Ergo Græci in sacris adhibebant λόγχλω. Et tamen θυσίας τὴν ἀνάμνησιν hoc nuper nominabas, hic agnoscas licet tua illa pessima γυναικισματά, nouum absurdum inuistatum, ut symbolum corporis Christi sit sacrificium. Est etenim, ut vulgo statuumt, sacrificium oratio rei aspectabilis puta vituli, vel agni, qui ritu legitimo a Sacerdote publico ita tractatur, ut res, quæ offertur, mutetur, aut uatur. Et; Ideo non sequitur, quod συλλογιζεις. Si Christus offertur, & offert, tum non est panis qui offertur. Neque enim vllus syllogismus admittit, idem offerens, & oblatum seruatis legibus oppositorum. Casauboni eruditio videbat istud, quod videns tu, non*

videas, tibi curæ sit, & magistris tuis. Et; Sacrificium est *ἑὸς* corporis mystici. Sacrificium est Christi ipsius oblatus, illud nos sumus, & Deo offerimus. Hoc representamus sæpe, olim semel factum: non repetimus idem semel consummatum. Plane quicquid ex suo cerebro συλλογίζεσθαι de rebus diuinis extra Ecclesiam Catholicam est. Interim sciat, se ab Ecclesia Græca, & Pontificia anathemate plecti, sacrari inferis, sibi que, si non resipiscat vltimæ animaduersionis exempla statui, execrandum & detestabile caput. Et hæc Montacutio. Quid Creyghtono? multo plura eiusdem generis; qui si tot Sanctorum Græcorum, & Pontificiorum auctoritatibus, & traditioni & memoriæ, etiam Hæreticorum atque Schismaticorum testimonijs fundatissimæ non cesserit, facilemque se dederit, sed eadem per eadem dixerit; Panis Eucharistici Transselementationem sub Innocentio III. in Lateranensi IV. primum orsam esse in Ecclesiam introduci: diuersum esse Canonem tam D. Basilij, quam D. Chrysostomi a Canone Romano, & Græcorum sacramentum a Pontificio: Græcos ipsos de Transselementatione nunquam cogitasse, nec per somnia quidem: & hostiam sine fermento primitus Transsubstantiationem peperisse, & hostiam ab illa stabilitam fuisse: Sciat sese, quod & sancte, pace tamen sua, adiuuauerim, esse ἕν ἰσθὲν ἄγοντα μυστήρια.

Anno Christi 1199. sub Alexio Comneno Fratre Isaacij Angeli, auctore eodem Choniata, Ecclesiasticos Orientales in factiones dogma de hoc eodem sacramento diuisit, cuius sub Georgio Xiphilino Patriarcha pullulauit, & successoris Ioannis Camateri animi mollitia, & Doctorum contentionibus superuacanea operositate intendentium, scintilla a Sicidita Monacho succensa eiusdem seditiosi condemnatione perleui momento extinguipoterat, nec extincta, in immensas faces excreuit, & præcordia hominum iactauit. Erat in quæstione, vtrum corpus Christi post perceptionem incorruptibile esset, quale

quale post passionem, & resurrectionem fuit, an corruptibile, vt ante passionem? Sicidita, & illius, vt ita dicam, a pedibus serui, id mysterium non esse confessionem resurrectionis, sed sacrificium, & proinde corruptibile, & amens, & inanime, ad quod qui accedit, non totum Christum percipiat, sed partem. Nam si incorruptibile esset, esset etiam mentis particeps, & animatum, & intactile, & inaspectabile: neque dentibus scinderetur, nec moleretur, & in scindendo nullam prorsus molestiam, aut dolorem sentiret, præsertim cum Christus dicat; *Qui manducat me, viuet: Quemadmodum misit me Pater, & ego viuo propter Patrem.* Quibus videbantur corporum etiam resurrectionem improbare, cum dicerent; Nos post resurrectionem nullo modo sub tactum, aspectum, & figuram humanam repræsentandos fore, sed vt incorporeas vmbas volaturos. Prætereaque Christi per clausam ianuam ingressum non miraculum, sed aliquid cognatum, & aptum resurgentibus ex mortuis esse asserabant. Et hæc quidem Siciditani. Catholici vero incorruptibile esse, cum diuinorum mysteriorum perceptio confessio sit, & recordatio Domini propter nos mortui, & rediuiui, & quam partem quisque acceperit, ab eo Christum integrum percipi, quem Thomas palpauit, & post resurrectionem comeditur. Longa esset oratio, si Nicetam transcriberem. Volenti obuia sunt lib. 3. Histor. Adde Ephræmium eadem contractius prosequentem.

Τέτα κρατοῦτ @ Κομνηναζυχανίμω.
 Γωάννε δὲ Καματηρῷ τῷν Θεῶν
 Βυζαντίδος ἰδιωτῶν εἰρηχότ @.
 Δόγμα ἀνεφύη κηνοτανῆς καὶ νόθον
 Γεννήτορά τε κῆ διδάσκαλον φέρον
 Τινὰ μοναχὸν Σικιδίτῳ τέπεικλω,
 Λαλοῦτ' ἀληθῶς ὑπὸ γῆς κῆ κοιλίας.
 Ζητήσεως ἕσης γὰ, εἰ χεὶ καὶ λέγειν

Υ γ γ 2

Νοῦν

Νοῦν τε ζωῆς ζωῆμα Χριστῷ διαπότῃ.
 Ὀληπτόν ἔστιν ἡμῖν ἐν μουσῆραϊς,
 Ἀφθαρτὸν ἔστι καθάρων μὴ πάθῃ.
 Καὶ θείαν ἀνάστασιν, ἢ φθαρτὸν λείψην,
 Ὅποιον ἴδω πρὸ θανάτου, καὶ τὸ πάθος;
 Ἀφθαρτὸν οἱ μὲν ἀπειδείκνυσαν ἴδῃ,
 Διδασκαλικαῖς χρώμασι μετὰ βύραϊς,
 Σοφῶ Κυρίλλῳ, καὶ πατρὸς Χρυσόστομος;
 Εὐτυχίς τε ποιμένος Βυζαντίου,
 Καὶ Γρηγορίου φωσφόρου Νυσαίου,
 Ὅτι περ παλαιῶσι διδασκαλίαις,
 Ἐκείνο ζωῆμα διαπότῃ πεφυκέναι,
 Τοῦ νῦν πρὸς ἐξίστασιν ἡμῖν τυχερόν;
 Ὁ κρείττον ὄφθην θανάτου μὴ πάθῃ.
 Ζωῆς κατὰ ἔξιν ἀφίτου βροτῶ χάρειν,
 Ὅδ κἂν μέρος τις τυχεῖα δεδεδειμένῃ,
 Ἄπαν λαβῶν ἀπὸ σοφῶ σώμα κυρίου,
 Καὶ πρὸς θεωρεῖν ὅσον μεταχρόνια ξένως.
 Οἱ δ' ἐκ μερίδῃ τῆς ἐναντίας πάλιν,
 Ἐφασκον, αὐτῷ μὴδὲ τύπον παρέχον
 Σιωπῆς μακαρίας τε παλινζωίας.
 Τημέριον δὲ θυσίαν μόνον φέρειν.
 Καντιῦθιν ἀνὸν φθαρτὸν, ἀψυχὸν πάλιν,
 Καὶ τὸν μεταχρόνια δὲ λαμβανῆν μέρος;
 Οὐχ ἅπαν αὐτῷ ζωῆμα Χριστῷ διαπότῃ.
 Εἰ γὰρ φασιν ἀφθαρτὸν ὑπὸ καθάρων,
 ἢν ἀνὰ ἀναφῆς, ἀθείατος τοῖς ὅλοις.
 Τοιαῦτα ζυμῆροντες οἴδῃ δυσέπικως,
 Ἀπλευστέρως ἐπείθεον ὑπὸ κείνῃ σφίσι
 Τῇ κρείττονι δόξῃ δὲ πρὸς ἐθείς ἀναξ
 Εἰς ἐθιῦθιν τινάλλως ὅσον θατίρας.

Imperante Alexio Angelo Comneno, & Sedem Patriarchalem Byzantinam gubernante Ioanne Camatero, nouum dogma, & spirituum exortum est, parentem, ac magistrum agnoscens Monachum quen-

quendam cognomine Siciditem, vere loquentem ex humo, & vni-
tre. Nanque cum esset quaestio, An dicendum esset, & plane
tenendum, & plane confitendum, Christi Domini corpus, quod
summus in mysterijs, incorruptibile esse, ut erat post passionem, et
diuinam resurrectionem, an vero corruptibile, ut erat ante passio-
nem, & mortem? Id incorruptibile esse nonnulli demonstrabant,
testimonia Patrum usurpantes Cyrilli sapientis, & Patris Chryso-
stomi, Eutychij Presulis Byzantini, & illuminantis Gregorij
Nysseni, qui suis documentis stabiliunt, illud corpus Domini, quod
nunc nobis manducandum traditur, esse illud ipsum, quod post
passionem morte potius apparens, vita dedit initium immortalis
mortalium causa, cuius licet partem quispiam assumpserit, totum
Domini corpus assumit, & peregrino quodam modo assumentes
deificat. Qui vero partis contrariae erant, asserabant, illud nec
vestigium quidem in se continere venerandæ, beatæque resurrectionis,
sed consecratum sacrificium tantum præferre, indeque extens,
corruptibile, & inanimatum existere, & assumentem partem ac-
cipere, non integrum ipsum Christi Domini corpus: Neque aiebant,
si incorruptibile esset in vniuersum, non subiiceretur neque tactui, neque
visui modis omnibus. Hæc isti malitiose concludentes simpliciores
cogebant sibi credere. Sed rectori sententiæ assensus Imperator,
huiusce alterius opinionis auctores paulatim in nihilum redegit, &
prospexit in posterum. In hac quoque concertatione nullus siue
corruptibilitatem, siue incorruptibilitatem assereret, tran-
selementationem panis, & vini in verum corpus, & verum
sanguinem Christi negauit, sed in commune iactis calcu-
lis omnes eam agnouerunt, & facti sunt. Et vt a Michaële
Glyca defensore, & propugnatore dissolubilitatis acerrimo
exordiar: en illum: sed attentius inspicere, ex Epi-
stola ipsius ad Ioannicum Monachum, quam sic inchoat:
Ὅτι μὲν οὐκ ὁσιώτατε ἀνερ ὄντι τὸ μετὰ λήψους τῶν ἀχρεῶτων τῶν
χειρῶν μυστηρίων, ἅρα καὶ τὸ θειωμένον ἐσθίουμεν, αὐτὸ δὲ ἡλιαδὴ
τῶν χειρῶν, καὶ ὅτι θυρόμθα δι' αὐτῆς, καὶ ὅτι δίδοσθ' ἡμῖν ἐπιβου-
δεν ἄφεσις ἀμαρτιῶν, καὶ ὅτι δι' αὐτῆς ἀγάριοι γενόμεθα μέτοχοι
ζωῆς,

ζωῆς, ἐδὲ ἡμεῖς ἐπὶ τέτοις ἀμφιβολίαις ἔχουσιν οἱ ἀσθένεια. μὴ
 γένοιτο. καὶ γὰρ ὡς ὄρας, ἀπονήρως παύτη καὶ ἀσθενέως διαχόμενά τε,
 καὶ σέβου μὲν τῷ τῷ θεῶν μυστηρίων ὡσαύτως. ἐδὲ γὰρ ἄλλο τι
 παρελάβου ἀπὸ τε τῷ θεῶν εὐαγγελίων, καὶ τῷ ἐς ὕψιστον
 ἀναφανέντων ἁγίων πατέρων, ἢ φρονιῶτες, ἢ λέγοντες ἀεικό-
 μῃδα τέως, ὡς ἡμεῖς ὑπολαμβάνου, ἐφ' ὧν καὶ σιωπῶν ἡμᾶς
 ἐπὶ τέτοις τέλει ἐδρεπεν. Nos itaque sanctissime Vir, in par-
 ticipatiōne immaculatorum Christi mysteriorum carnem deifica-
 tam manducare, eiusdem nempe Christi, & per eam sanctificari,
 & indenobis remissionem peccatorum tradi, & per eam sempiter-
 na fieri vitæ participes, neque nos de hisce incerti sumus, neque
 illo modo ambigimus. Absit hoc. Namque ut vides, absque
 malitia, & curiositate accipimus, & amplectimur sacrorum my-
 steriorum traditionem. Neque enim aliud quidpiam traditum
 a diuino loquente Euangelistis accepimus, & a sanctis Patribus, qui
 post eos exorti sunt, siue sentientes, siue dicentes usquedum repe-
 rimur, ut nos suspicamur, de quibus prorsus silentium nobis esse
 seruandum ducimus. Et infra: Εὐδὴλον οὐδ', ὡς εἶγε καὶ ἀρτον
 πρὸ φαινομένου ἐδιδου, ἀλλὰ ζάρεκα τεθεωμένω ἐδιδου αὐτὸ τῷ
 Χριστῷ εἰπόντι, τὸ τοιοῦτον εἰς τὸ ἐμὸν ἀνάμνησιν. Itaque
 manifestum est, licet panis sit secundum aspectum, quem manduca-
 mus, sed carnem deificatam manducamus ipsius Christi qui dixit;
 Hoc facite in meam commemorationem. Idem ibidem;
 Ἐὰ μὴ φάγητε τὸ ζάρεκα τὸ ὑπὲρ τὸ ἀθεσπῆ, καὶ πίητε τὸ αἶμα
 αὐτὸ, ἐκ ἐχθρῆ ζωῆς ἐς εἰς αὐτοῖς. καὶ ζητῶ τιμωκαῦτα μαθεῖν, ποίαν
 ἐδιδου ζάρεκα καὶ ποῖαν; τὸ σφαγιαθεῖσαν τότε, καὶ τὸ ἀφω
 δοθεῖσαν, ἢ τὸ ἐκ νεκρῶν ἐγεθεῖσαν, καὶ τοῖς μαθηταῖς ἕως ὁψίας
 ἐμφανθεῖσαν; δὲς ἐπὶ τέτοις ἀπέκρισιν. ἢ μὲν γὰρ ἐκ νεκρῶν
 ἐγεθεῖσα, καὶ ἀθαρτὸν ἠγέρθη, καθὼς ἐδιδου ἀρχημεν, καὶ λεπτή,
 καὶ κέφι, καὶ πνευματικὴ, καὶ λεπτή τοῦτον, ὡς καὶ ἐσφραγισ-
 μένος τὸ ἀφω ἐξελθεῖν, καὶ τῷ θεῶν καλεσμένων ἐισθθεῖν. ἢ δὲ
 σφαγιαθεῖσα τότε, καὶ τὸ ἀφω δοθεῖσα, θαρτὴ καὶ φύσιν ἐτύλ-
 χανεν, καὶ μὲν καὶ παρθεῖα. καὶ γὰρ εἰ μοι τὸ τοιοῦτον, ἐκ αὐτοῦ ὅλος ἐδιδου
 τομῆ. ἐκ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ μυστικῷ δέειπεν τοῖς μαθηταῖς εἰς βροχῶν ἐδιδου
 δὲς.

ὁ τοῦ. περιέσχε οὐκ. τὴν μὲν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἐθεθέσαν ἀφθαρτον
 αὐτικα ζεῖον ἦσαν, καὶ λεπτὴν, ὡς εἶρη, καὶ κέρων, καὶ περιόματι-
 κὴν ἀδυσίατον ὅστι καὶ ὁ δῶσι τέμνεσθαι, καὶ ἐν ἀληθείᾳ βιβρωσκειοθα.
 καὶ τὸ τοῦ περιῶν ὁ λόγος ἀριθλοτάτα ὄψασθαι τῆ σὴ λογί-
 οῦ. ἐπεὶ καὶ γὰρ ἀπὸ ἀλλοτῶ παύσι αὐτὴ παχύτις, ὡς ὁ
 χρῶσθαι τὴν γλώττιαν φησὶ, πῶς λοιπὸν ἐμφορηθῆσεται τις καὶ κριῶν,
 καὶ αἵματι; ἀμύχανον τὸ πάντων. ἀμύχανον. *Nisi mandu-*
caveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non
habebitis vitam in vobis. Tum instrui postulo. Quæ caro hic in-
telligenda veniat, macerata ne eo tempore, & sepultura tradita,
& quæ ex mortuis resurrexit, & Discipulis verpere apparuit. Re-
sponde sodes. Namque quæ resurrexit a mortuis, incorruptibilis ex-
suscitata est, ut edocti sumus, & subtilis, & levis, & spiritalis,
& adeo subtilis, ut ex obfignato sepulcro emerferit, & portis clau-
sis introiuerit. Quæ vero tum macerata est, et sepultura tradita,
natura sua corruptibilis erat, adhuc etiam præterea concreta.
Namque si id non esset, nusquam cesuram admitteret, nunquam
in coena mystica discipulis in alimoniam dederetur. Attende itaque.
Quæ ergo e mortuis resurrexit, illico incorruptibilis facta, et sub-
tilis, ut iam diximus, et levis, et spiritalis, non potest et denti-
bus scindi, et re ipsa manducari. Et hoc subsequens oratio mani-
festsissime comprobabit tuæ singulari facultati dicendi; cum nulli es-
set concretions obnoxia, ut lingua aureus inquit, Quæ ergo ra-
tionè quispiam replebitur et carnibus, et sanguine? Id fieri pror-
sus non potest, non potest; Et; Σάρκα μὲν οὐκ ἀληθῶς τεθεω-
μένῳ ἰδίωμεν. εἰ γὰρ καὶ ἀρετὴ τῶ φαινομένῳ καὶ οἶός ἐστι τῶ
θεῶα μυστήρια, καθὰ πολλάκις εἰρηκαμεν, ἀλλὰ τῆ ἐπιρροίης τῆ
ἀγίης Πνεύματι εἰς Σάρκα καὶ αἷμα μετὰβάλλον τῶ Χριστῶ. πλὴν
εἰ δὲ αὐτὸ τὸ μετὰβάλλεσθαι δηλαδὴ, καὶ ἀφθάρτον αὐτὸν
ἐν παντὶ ἄπεισι. Carnem itaque vere deificatam man-
ducamus. Licet enim aspectu panis, et vinum divina mysteria
sint, ut sæpius diximus, sed aduentu Spiritus sancti in carnem, et
sanguinem Christi transmutantur. Nihilominus non propterea quod
transmutantur, etiā incorruptibilem esse profus quispiam assereret.

Et;

Ετι; Πλω ὅτι τέτοις χαλεπαίνον, ἐχέσιον. εἰ γὰρ καὶ βιβροῦται παρὶ
 ἡμῶν ὁ ἄρτος ὡς ἐν ἀληθείᾳ (ἀρξὺ ὑπάρχων αὐτῆ τῆ Χριστῷ,
 ἀλλ' ἔτε διαφθορὰν ὑφίστα) μὴ ταῦτα, ἔτε μὲν εἰς κοιλίαν χωρεῖ,
 καθάπερ ἡ σικκίνη αὐτῆ καὶ ῥόδον βροῦσις, ἀλλ' ἄμα τῆ βροῦθῆται
 καὶ ταφεία τροπὴν τινὰ παρὶ ἡμῶν αὐτοῖς ὁ Διαμασκίως Ἰωάννης
 ὡδραπλοῖως δηλαδὴ τοῖς ὅτι τῆ ἀγία τῆ Χριστῷ σαρκὶ περιπατ-
 μενοις. ὡς αὐτὸς θανῶσα καθ' ἡμῶν αὐτῆ τῆ ἀφ' ἧς γένοιτο κάτοχος,
 ἀλλὰ διαφθορὰς ὁ τοῖς ὅτι ἑσπερος ἀκολεθως εἶ) διαγινώσκειται.
 καὶ πῶς ἀκολεθως. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ἀρξὺ αὐτῆ τῆ Χριστῷ φθορὰν μὲν
 εἰδέξατο θανάτω, διαφθορὰν δὲ ἐκ οἴδ'ε καὶ τὸν εἰπὸν α. ἐδὲ
 δόσος τὸν ὄσιόν σου ἰδέων διαφθορὰν. Nihilominus hæc permoleste
 ferenda non sunt. Etenim si editur a nobis panis hic in veritate,
 caro existens ipsius Christi, sed postmodum non subit, neque in
 ventrem degreditur, uti suetum hoc, & profluens alimentum,
 sed simul atque comestus fuerit, sepultusq; immutationem aliquam,
 uti Damascenus Ioannes inquit, patitur eo ipso modo, quo in carne
 illius sancta multa ætuita sunt, quæ more nostro demortua sepul-
 tura inclusa est; sic iste corruptione superior esse dignoscitur. Et
 qua ratione? Quod & caro ipsa Christi corruptionem quidem
 mortis suscepit, totalem vero corruptionem non subijt, uti ille dixit,
 non dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Hæc & alia Michaël Glycæ Epistola satis prolixa ad
 Ioannicum Monachum ad hæresim comprobendam di-
 cenda tacendaque verbosa loquacitate, ut tu etiam Cey-
 ghtone sæpissime facis, comminiscitur. Huius etiam
 Epistolam de hac eadem re se legisse scribit Casaubonus
 Exercit. in Baronium 16. §. 49. sed sub Zonaræ nomine
 non dum editam, quam Glycæ esse Codices antiqui re-
 præsentant. Cuiusnam vero sint illæ Epistolæ, quæ sub
 nomine Glycæ, & Zonaræ nomine in Manuscriptis pro-
 stant, alius erit differendi locus. Ipsam vero tibi Epi-
 stolam, quia exigua est non inuidebimus. Titulus Episto-
 læ est; Εἰ φθαῖν ὅσον ἡ ἀγία τῆ Χριστῷ μετὰληψις, ἔτε καὶ
 ἀφθαρτος. An corruptibile sit sanctum Christi corpus, an vero in-
 corrupti-

corruptibile. Ἐτι καὶ τὸ ἠπόρητον, εἴτε θναρτή ὄσιν ἢ ἀγία· Ἐ Χει-
 ς ἔ μὲ ἀληψις, εἴτε καὶ ἀφθαρτῶ. οἷδ' αὖ μὲν οὐδ' αἰσπητέ, ὅτι πρῶ-
 ἰδῶν φροσερόμῳοί τινες λογισμῶ, καὶ ὡεὶ τὸ φύσεως τῶ ἀχραύ-
 των μυστηρίων ἔ μικροῦς ἀμριβαλλῶσι, ποτὲ μὲν ἀφθαρτον αὐτῶ
 ἀποκαληντες, ὡς ἀθανάτω ζωῆς παρεκτικῶ. ποτὲ δὲ θναρτῶ
 ἔ δ' ἰδ' αὖ χειρίζον). ἐπειδὴ δαπανᾶται τοῖς ἐδύσιν ἠμῶν, καὶ βι-
 βεσκόκεται. ταῦτητοι, καὶ πολλὰ μὲν ὅπχειροῦσιν λέγῶν οἰκοθην,
 ἀσυλλόγησα δὲ πᾶσιζαν, ὡς ἔποκεν ἐν ἡ σακτοῖσιν, καὶ γῆζαν ἐν ἀε-
 λασιέροις ἐκ ἀσφαλῶς φεραζόμενοι, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκείνως,
 ἀγαπητέ, ἡ θεία καὶ σὺ πολυφρασίμῳ μυσήρια. μηδὲ οἷα τε-
 θαρρῶκῶς ἑαυτῶ ἰσφ' ἡ ἰσαμῶδρα θέλε πηδᾶν, εἴτε φθορᾶς
 ἀνωτίερα ὄσιν ἢ ἀγία τῶ Χριστῶ μεταληψις, εἴτε καὶ φροσερόμῳ
 αὐτῆ φειροζόμενος. ἡ γῶ τοιαῦτα σιωπῆς μᾶλλον, ἢ ὄξεζα-
 σιωας ὑπάρχεισιν ἀξία. πλὴν μὴ ὅπ τὸ ἔτον ἀμφιβαλλέτω σε ὁ
 λογισμῶς, πρῶ μὲν αὐτῶ ὡς δισειθῆς δῆθην φροσεκίμενος, ἡ δὲ πᾶ-
 λιν ὡς ἀσειβῆς μὴ παραδεχόμενος. ἀρήσῃς γῶ ὅπ τὸ κοινωνίας
 ταύτης ἀμρότερα, ἢ γῶ καλοθῆκῶς ὄξεζασης τῶ λόγῳ τῶ δυνά-
 μιν. ὁ μὲν οὐδ' ἀφθαρτῶ τὸ φροσερῶ αὐτῆ ἐκείνη ὄσιν ἢ τῶ Χριστῶ
 ζᾶρξ, ἢ ἀγιοθεῖσα ἔτε, καὶ πρῶ ἄφω δοθεῖσα. καὶ δῆλον ὄξε-
 ὶν αὐτὸς ἔλετε τοῖς Ἀποσόλοις ὁ κύριος, ἡ ἰκα ἡ καμῆς δεσθῆ-
 κης ὑπετίθη μυσήρια. τῶ γῶ ἄρτε μῆταδιδῶς αὐτοῖς ἔλετε, λά-
 βῆτε, φάγετε, τῶ ὄσι τὸ ζῶμῶ με, ἡ ἰσφ' ἠμῶν κλωμῶνον εἰς
 ἀφροσιν ἀμῶριῶν. φεράτες οὐδ', εἰ μὴ θναρτῶ ἐτύχωνεν ἢ τῶ κυ-
 ρίος ζᾶρξ, ἐκ αὐ ὑπέπεσε τῆ τῶ θανάτω φθορᾶ. ἡ γῶ ἀφθαρτον
 πᾶσης ἀνώτερον ὑπάρχει φθορᾶς. ἔτω μὲν οὐδ' καὶ ὁ τῆς φροσε-
 ρῶς ἀφθαρτῶ, φθορᾶ ἰσοκίμενος, ἄτε ζᾶρξ ὶν, ἀληθῶς τῶ Χει-
 ς ἔ, καὶ τίμνηται τοῖς ἐδύσιν ἠμῶν, καὶ ἀληθῆ). εἰ γῶ ἀφθαρτῶ
 ἡ, ἐκ αὐ ἐδέχετο τομῶ ἰκα δῆθην, ἐκ αὐ ὄλας παρ' ἠμῶν ἐβι-
 βεσκόκετο. πλὴν μὴ ὅπ στυνιάσης πρῶ λόγῳ, μηδὲ βαρὺ δόξης καὶ
 φροτικῶν ἡ ληθῆν. εἰ γῶ καὶ φθορᾶν ἠκας ὅπ τὸ θείας ταύτης
 καὶ φροτικῆς μεταληψις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀφθαρσίας ἐφέπεται ὑσε-
 ρον, ὡς ὁ λόγῳ ἡ δῆ γνωρίσει σοι. ἢ τῶ κυρίος ζᾶρξ, εἰ καὶ θανά-
 τῶ φειπέσεν, εἰ καὶ πρῶ τᾶφω δοθεῖται ἐφθασεν, ἀλλ' ἔχι καὶ
 δεφθορᾶν ὑπέσῃ καὶ τὸν ἰκόντα φροφῆτω, ἡ δὲ δῶσας τὸν

Z Z Z ὄσιον

ἑσίου σε ἰδῆν ἠεφθορεῖν. τῇ γὰρ Θεότητι ἠεφρυλαχθῆσα παπῆ ἀ-
 πασι γίγονεν ἄφθαρτος. ἔτω καὶ ὁ ἠεφθίσεως ἄτος; καὶ τὸ
 δαπανηθῆναι τοῖς ἀδύοι, καὶ τὰ οἰοφάγω κατὰ πρὸς τὰ φθ-
 δοθῆναι, φερεῖ ἀφθαρσία ἀντίκα χωρεῖ, καὶ τὸν δαμασκίων
 Γωσθῆν τῇ τῇ ψυχῆς ἕσια κατὰ ἀπομνησίου. ἐσθίνοι καὶ οἱ ἐκ-
 δημησῶν ἠὲ ὡς μέλλοιτες, ἐὰν τυχαίως μεταχρόσις ἐκ κα-
 θαρῶ σωφθῆσει ἠὲ ἀγίον τῆ Χρῆστῆ μυστηρίων. ὑπ' Ἀγγέλων δὲ
 εὐφροσύνη ἀπαγωγῆ) δι' ἐκείνο παύτως ὁ ληφθῆν, ὡς ὁ Θεός
 ἐφ' ὅτι τέτυ Χρῆστῆσμος. ἀλλ' ὅσα κἀντῦθεν φιλανθρωπίαν
 Χρῆστῆ. ἐπὶ δὲ γὰρ ὁ πολυμήχανος δ' ἔακον, δ' ἄ γ' ἄσσεως ἡμῶν
 ἐν καὶ τὸν ὄλεθρον, δ' ἄ γ' ἄσσεως αἰθῆς καὶ τὰ τῆ Θεραπείας ὕπνε-
 κῆ). ὅθεν οἱ μακρομῶντες εἰσῆσθ, ὅπως δὴ ποτε τῆ ἀγίας τῆ
 Χρῆστῆ κοινωνίας. καὶ τῆ ζώντων ὄλεως ἔῃ ἠ δ' ἠωαντα. καὶ τὸτο δὴ
 λῶν ἠ κίριος ἔλεψ, ἐὰν μὴ φέγεται τῆ ζάρκα τῆ ἠτῆ ἀνδρῶντες,
 καὶ πῆντα τὸ αἶμα αἰπῆ, ἐκ ἠ χέτε ζῶντες ἐν εἰαυτοῖς. ἐκκοῦ ἐκκα-
 θαρῶν εἰσῆσθ, καὶ τῆ πρὸς μετῆν ἠεπ ἔζη, καὶ ἔτω Θεοῆς ἀθαρ-
 πάτω γενόμενοι μετῆχοι. ζῶντες ἐν Χρῆστῆ ἠ ἠεπ τῶ κυρίῳ ἠμῶν-
 φῆ π' ὄσα εἰς ἔσω ἀγῶνας. ἀμῶν. *Adhuc etiam de hoc ambigitur,*
An sancta Dei participatio corruptioni, vel incorruptioni substa-
ceat? Scimus, dilectissime, nonnullos proprijs cogitationibus di-
stractos de natura mysteriorum intaminatorum non parum animo
fluctuare, interdum eam corruptionibus non obnoxiam compellan-
tes, tanquam que eternam vitam elargiatur, interdum vero cor-
ruptibilem esse eam contendentes, quod dentibus nostris consumetur, et
manducetur: hinc multa de proprijs blaterant, luduntque absque
vlla ratione, ut videtur, ex quibus iocus amandatur, ridetque
a quibus longe risus abest, non suam tuto rationem tenentes. Ve-
rum tamen tu, dilectissime, non vii illi, divina curiosius inquire
mysteria, neque tibi confidens super serobes transili, curiosius in-
quirens siue illa supra corruptionem sancta Christi participatio, siue
etiam temporaria sit, Hac siquidem silentio magis, quam perquisi-
tione digna sunt. Nihilominus ne tantum tua mens suspensa atque
incerta pendeat, idem vii pietati additum tenens, idemque vii
impium non acceptans: namque utraque in communiane hac de-
 pre-

prehendes, si recto iudicio orationis vim conquisueris. Panis itaque propositionis eadem illa est Christi caro, quæ tum sanctificata est, & sepultura concredita. Idque manifestum est ex ijs, quæ Dominus Apostolis dicebat, cum noui testamenti subministraret mysteria. Nam panem illis tradens dicebat; Accipite, manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis frangetur in remissionem peccatorum. Itaque aduerte animum; ni corruptibilis esset caro Domini, nunquam mortis corruptioni subiactisset, quod enim corruptioni obnoxium non est, corrumpi nullo modo potest. Pari ratione & panis propositionis corruptioni obnoxius, tanquam qui caro Christi, vere erat, & dentibus nostris conteritur, & frangitur. Etenim si incorruptibilis esset, nullam admitteret scissuram, neque prorsus a nobis manducaretur. Hunc tamen sermonem ne grauius audias, neque tibi grauis atque submolestus appareat. Licet enim in diuina hac, atque tremenda assumptione corruptionem exceperis, nihilominus postmodum incorruptionis momenta sequentur, ut oratio tibi manifestabit. Domini caro etsi morti subiacta, & sepultura tradita est, attamen corruptionem nullam passa est, ut Propheta dixit, Non permittes sanctum tuum videre corruptionem. Nanque diuinitate conseruata prorsus incorruptibilis, illa saque euasit. Sic & panis propositionis postquam dentibus coninutus, & gule veluti sepultura contraditus fuerit, statim ad incorruptionem facit profectiorem, ut Ioannes Damascenus tradit, cum essentia anime collocatus. Hinc qui e vita migrant, si participes facti sunt, in pura conscientia Christi mysteriorum, ab Angelis stipati deducuntur ob illa tantummodo recepta, ut diuinus dixit Chrysostomus. Veruntamen considera in hoc amorem Christi in homines. Versutissimus enim Draco per gustum mortem, Christus per gustum vitam attulit. Vnde fit, ut qui semetipsos quomodocunque e sanctæ Christi communionis elongant, cum viuentibus commorari non possint. Idque inuens Dominus dicebat; nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis illius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Itaque purgemus nosmetipsos hac spiritali mensa, et sic immortalis alimenti facti participes viuamus in Christo Iesu

Domino nostro, cui gloria in secula. Amen. Horum itaque corruptionis assertorum sententia Transelementatio est. An eadem sentiunt, qui e contraria parte illis sunt? Ita profecto. Petrus Antiochenus Epist. ad Cerular. in qua videtur Azyma vti mortua rejicere, recipere enzyma vti viua, Eι δὲ καὶ πικρὸν ζῶμα Θεοῦ ἐστιν ζῶμα, τὰ τῆς ἐν Θεότητι, καὶ ἀφθαρτότητι, τὸ κοινὸν ἐμφύχου, καὶ ζωῆς σαρκὶ Θεοῦ, καὶ ἀζύμοις ἀψύχοις νεκροῖς; Ἐὰν δὲ ἀζύμον ἐκ ἀρτου. ἢ γὰρ ἀρτιον ἐστὶ ἀυτοπηγὴς, ἀλλ' ἐλλιπὲς, καὶ ἡμιτῆς, καὶ δεόμενον τῆς πληροματιῆς τῆς ζύμης. ὁ ἀρτὸς δὲ ἀρτιος, αὐτοτελής, τέλειος, καὶ πληρέστατος. καὶ σωὴς τῆς δυνάμει τῆς λόβης προσέχων σωσιώτατα. ἐν τοῖς ἀζύμοις ἐκ ἑστὶ τις ζωτικὴ δυνάμις. νεκρὰ γὰρ, ὡς ἐφ' ἡμῶν εἰπόντες. ἐστὶ δὲ τῶ ἀρτω, ἡ γὰρ τῶ σώματι τῆς Χριστοῦ ἕξις τῶ ζῶντος, καὶ ζωὴ παρέχοντα τοῖς αὐτῶν μετ' ἀλαμβάνουσιν, τὸ Πνεῦμα, τὸ ὕδωρ, τὸ αἷμα, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Χριστοῦ ἑπιστάσιος Ἰωάννης μάρτυρ τῶ λόγῳ, ἔτω λέγων δεῖ τὸ Ἀποκαλύψαι, τὸ Πνεῦμα, τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ ἕξις ἑστὶσι, δηλονότι τὸ σῶμα τῆς Χριστοῦ, ὃ καὶ καὶ τῆς κρείων τῆς κρείων σωσιώτατος δὴλον γίνον, ὁπωσὶν τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ τῶ ἀρχαῖς πλῆρας αὐτῶ. ἔρ' ὁ αἷμα, λόβη νεγείας αὐτῶ τῆς σαρκὸς, τὸ δὲ ζῶν ἅγιον Πνεῦμα ἐμφαν ἐκ τῆς θεωμῆς αὐτῶ σαρκὶ; καὶ ἐδιδόντες οἱ πικροὶ ἐκ τῶ λαμβανόμενῳ ἀρτω δεῖ Πνῶματὸς αἷμα εἰς σάρκα Χριστοῦ ζῶμα ἐκ αὐτῶ, ὡς ζῶμα καὶ θεωμῆος σαρκὸς ἐδιδόντες. Quod si credimus, carnem Dei comedere, illius vitam, qui perfectus est in divinitate, & humanitate, quid commune fuerit animata, viueque Dei carni, & azymis inanimis, & demortuis? Azymus siquidem panis non est, neque enim integrum quid est, & absolutum, sed mutilum, & diuiduum, cui opus est supplementum fermenti. Panis vero integer, absolutus, perfectus & plenissimus est. Et sic, attento animi vim orationis adverte, prudentissime. In azymis nulla est facultas viuifica; demortua enim sunt, ut iam diximus. Sed in pane, corpore scilicet Christi. eria sunt, que viuunt, & vitam elargiuntur participantibus, Spiritus, aqua, & sanguis, ut Ioannes ipse, qui in pectore Christi recubuit, dicto suo testatur, hæc proferens in

Apo.

Apocalypsi, Spiritus, aqua, & sanguis, & tres unum sunt, corpus nempe Christi, quod tempore crucifixionis Dominice manifesto enituit: cum sanguis, & aqua ex immaculato illius latere effluxit, tum cum lancea caro illius perforata est. Spiritus vero viuens, sanctusque in deificata illius carne permansit, quam edentes fideles in pane, quem assunt per Spiritum sanctum in carne Christi viuimus in ipso, uti qui vitam, & deificatam carnem absumimus. Ergo contra atque tu colligis sacrificium Pontificiorum, & Græcorum non erat aliud atque aliud, sed vnum, & idem. Adde Petro Antiocheno Theophanem Nicenum Episc. lib. 3. contra Iudæos de Sacrificio Missæ c. 19. Καλεῖ τοίνυν αὐτὸν πρῶτον εὐφροσύνην, ἕπειτα οἶνον. διότι τῆ μὲν ἀληθεία, καὶ τῆ ὄντι ἀποδοφροσύνη ἔστι, καὶ γλυκασμὸς, καὶ ἐπιθυμία. ἀθανασία γάρ ἔστι, καὶ ζωὴ αἰώνιος. συμβολικῶς δὲ καὶ αἰδιπῶς, ὡς οἶνος ὀρεῖται καὶ μετέχει, καὶ τὸ καὶ τὸν οἶνον εὐφραίνει καὶ τὸν πνευματικὴν καρδίαν ἀνθρώπου. Vocat itaque primum ipsum latitiam, postmodum vinum, quoniam vere, & re ipsa & dulcedo est, & desiderium. Existit enim immortalitas, & vita aeterna: Symbolice vero, & sensibiliter, ut vinum videtur, & participatur, quod vinum, ut Propheta ait, latificat cor hominis. Supra paulo ante dicta sunt pleraque his similia, quæ strangulabunt tibi fauces, cum Reformatorum tuorum tintinabulis numerosiora procedunt.

EXERCITATIO XXVII.

Recentiorum Græcorum Questio de Verbis consecrationis Transubstantiationi non officit. Hottingeri impudentia in asserendo id quod non est: Siue Azymus, siue fermentatus panis, si panis triticeus sit, est huius Sacramenti materia. Stultissima Calvinistarum opinio de materia huius Sacramenti. Utilitas ex hoc Sacramento communicantibus.

SED propius rem adeamus. Recentissime orta est inter Græcos Quæstio quarta, de forma huius Sacramenti. Quidam contendebant; Verba Christi ad transubstantianda panem, & vinum tantum necessaria esse, preces vero ex institutione, atque consuetudine Orientalis Ecclesiæ, non vero absolute. Alij præter verba Christi omnino planeque requiri preces adiunctas in Liturgijs Basilij, & Chrysostomi. Hanc videntur defendisse Nilus Cabasila, Simeon Thessalonicensis, Marcus Ephesius, Gabriel Seuerus Philadelphiensis. Quibus videntur quodammodo fauere ex Latinis Hieronymus Epistola ad Euagrium de Sacerdotibus sermonem habens; *Ad quorum preces corpus Christi, sanguisq; conficitur.* Et Tractatu de septem gradibus Ecclesiæ cap. vltimo. *Visibilia per Verbum, & orationem sanctificata, corpus Christi effecta sunt.* Et Augustinus lib. 5. contra Donatistas cap. 20. Precibus Sacerdotum videtur ascribere consecrationem Eucharistiæ. His respondent Pontificij apud Veteres, vt plurimum intelligi omnia mystica Verba, quæ a Sacerdote consecrante proferuntur, siue proprie dictæ precatationis formam habeant, siue non. Nam & aliorum Sacramentorum formæ non raro a precibus precatationum nomine designantur. Primam Bessario, & alij. Sed siue verbis solis Christi, siue etiam annexis precibus Sacramentum conficiatur, de qua re alibi diximus, id ratum fixumque est, apud Græcos panem, & vinum, in verum corpus, & sanguinem transubstantiari. Pontificiorum decreta, coniunctis sententijs comprobantes, vt videre est in Actis Concilij Florentini Romæ editis, & Collationibus Andreæ Sanctacrucij, quibus testimonium suum præbet testis apud te classicus, & omni exceptione maior, quem si sapias, & Græca vel leuiter assequeris, non reijcies Creyghtone. Namq; sectione 10. c. 8. Syropulus scribit, cum accessissent Græci ad Eugenum, & Nicænus dicendi sibi

ibi partes completeret, suā orationem de consecratione panis, & vini, & eorū tranſubſtantiatione his verbis exegit:
 Ὅτι ἐπεὶ δοξάζει ἡ ἀγία Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ὡς ἡ τῆς ἁγίας τῆς
 θείων δόξων, τὸ δοξάζομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι αἱ θείαι, καὶ θεο-
 ποιητικαὶ φωναὶ εἰσιν αἱ ἀγιαζέσθαι, καὶ τηρεῖσθαι τὰ θεία δόξα,
 ἡγοῦν τὸ λαβεῖν, φαγεῖν. τὸ ἐστὶ τὸ σῶμα μου. καὶ τὸ, ὡς αἱ
 εἰς αὐτὰ πάντα. τὸ ἐστὶ τὸ αἷμά μου. καὶ συμφωνῶμεν, καὶ κατὰ τὸ
 ἡμῖν. ἐπεὶ δοξάζομεν ἄλλο παρὰ ὃ ὑμεῖς λέγετε, καὶ δοξάζετε.
 συμβάλλομεν δὲ φάμεν, καὶ τὸν ἱερέα πρὸς ταῦτα, ὡς τὸν ἱερογόνον
 πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἐκ τῆς γῆς φρονημάτων. τὸ δὲ πᾶν εἰς τὰς
 διαδοχὰς ἐκείνας φωνὰς ἀνάγομεν, καὶ ἐσμεν, καὶ εἰς τὸ ἐπι-
 φωνοῦν ἡμῖν. ἐπεὶ ἡμεῖς ὁ σκοπὸς τῆς λόγων τῆς Νικαίας. ἐπαύτως
 καὶ τῆς μετὰ φιλοτιμίας, καὶ φραστικῆς ῥητορικῆς, καὶ ἐπισημῶν
 οἷς ἀπὸ κοινότητος, μὴ εἰδόντων ἡμῶν, μηδὲ τῆς κοινότητος συμ-
 νέσεως εἰς ταῦτα. Tu vertis; *Quidquid S. Rom. Eccl. in articulo conse-
 crandi Sacramentū credit, idem & nos credimus, nempe divina Do-
 mini nostri verba, sumite, edite. Hoc est corpus meum: Bibite ex illo
 omnes, Hic est sanguis meus, elementa consecrant. In hoc vo-
 biscum consentimus, nec a vobis. quinquam diversum opinamur.*
*Conferre tamen Sacerdotis ministerium, & plane modo, quo agri-
 cola labor, ut terra fruges emittat. Sed tota benedictio a Domi-
 nicis verbis pendet. Id vobiscum tenemus, nec a vestris sensibus
 vel latum unguem variamus. Ad hunc scopum Nicanus colli-
 maui, oratione satis proluxa, quam venustis phrasibus, &
 Rhetorica eloquentia explicuit, tanquam a communi Grecorum
 consensu, nobis nec consentientibus, nec scientibus. Et quamvis
 Syropulus adnectat. μὴ εἰδόντων ἡμῶν. μηδὲ τῆς κοινότητος*
 συμφωνήσεως εἰς ταῦτα. τὸ δὲ ὅλον παρηγορία, καὶ συσκόλη.
 Nobis nec consentientibus, nec scientibus, sed tota erat dolosa ma-
 chinatio, & callida vasfrities. Non id intelligitur de Tran-
 ſubſtantiatione panis, & vini, de qua Græci non dubi-
 tabant, sed de intentione Latinorum, quorum illud erat
 propositum, vt ista quoque declaratio in decreto Synodi
 apponeretur, quod ex Syropuli verbis demonstratur;

τὸ

Τέτο δ' ἐ' ἔλον πανουργία, καὶ συκοφαντία οἱ λατῖνοι ᾗ ἐζητήτων ἱεροφύλακα
 τέτο καὶ εἰς τὸν ἔρον, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐκ' ὅλων παρεδέχετο τέτο.
Hoc vero totum erat dolosa machinatio & callida perfidies. Nanque Latini volebant, ut id quoque in definitione scriberetur. Imperator vero id nullatenus admittebat. Nempe in definitionem Concilij indi: qui tamen dicta Bessarionis de consecratione per verba solummodo Domini probauerat, & consilium de disceptatione inierat, ut Nicænus ea concionaretur coram Papa, quasi a toto Concilio Græcorum, astantibus eorum aliquot præcipuis, quæ a Latinis ibidem transcripta in Latinum genus omne peruolarent; τῶν οὐκ ἑλληνικῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ ζητήτων ἔχων, καὶ ᾗ τὰς ἐπιγραφὰς ἡμῶν ὁμολογίας, συνεπέδασεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα κηρυχθῆ ἡ τέτο ᾗ τῆ Νικαίας ἐνώπιον τῆ Πάπας, ὡς ἀπὸ τῆ κοινότητος παύσαντων, καὶ ἡμῶν κρείττονων ἐξ ἡμῶν, καὶ γραφῆς ἐκείσε κηρυχθῆ ᾗ τῶν λατῖνων, εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη γένει. Sed Latini cum nobis grauissime incumberent, & instantissime flagitarent confessionem aliquam nostræ consensus cum illis ad eum articulum habere scriptam, quæ maneret ad posteritatem, Imperator ita rem struxit, ut Nicænus ea concionaretur coram Papa, quasi a toto Concilio Græcorum astantibus Græcorum aliquot præcipuis, quæ a Latinis ibidem transcripta in Latinum omne genus peruolarent. Concertatio itaque illa inter Græcos, & Latinos. non fuit de Transmutatione mysteriorum, sed de verbis consecrationis addendis, vel non addendis in Definitione Concilij. Et in Actis Concilij Florentini Romæ editi post subscriptam definitionem inter alia quærunτ Latini a Græcis; Καὶ δεῖτε ἐκ ἀρχαῖας εἰς τὰ κυριακά λόγια τὰ λάβετε, φάγετε. ἀλλὰ λέγετε μὴ ταῦτα, καὶ ποῖσον τὸν μὲν ἄρτον τέτον τιμίον σῶμα τῆ Χριστοῦ σε, καὶ, μεταβαλὼν αὐτὸ τῆ πινόμεντι σε τῆ ἀγίῳ. ἀμὲν, ἀμὲν, ἀμὲν. Et quare non contenti estis Domini verbis, Accipite, & comedite, sed postea dicitis; Et fac panem quidem hunc pretiosum corpus Christi tui, & Transmutans ea Spiritu sancto tuo. Amen, Amen, Amen.

Hic

Hic non est fermo de Transubstantiatione, de qua apud Græcos, & Pontificios nunquam dubitatum fuerat, sed de precibus additis post verba Christi. Græci siquidem, etiam si in ea essent sententia, ad consecranda mysteria, necessarias esse preces, attamen Transubstantiationem non inficiabantur. Qua ergo fronte impudentissimus Hottingerus sæculo xv. insanit; *Ex literis etiam vñionis inter Græcam, & Romanam Ecclesiam specie tenus sancta, patet Episcopos Orientales seueriter apud Eugenium Romanum Pontificem institisse, ne controuersia de Transubstantiatione in disputationem traheretur, palam testificatos, quæstionem illam sine totius Orientalis Ecclesiæ auctoritate non posse tractari. Ex qua Græcorum difficultate manifestum est Ecclesias Græcas antehac non fuisse eiusdem cū Romana Ecclesiæ sententiæ de panis Transubstantiatione.* In literis vñionis nec vmbra quidem Transubstantiationis repereris, quamuis de forma illius modo, quo scripsimus, controuersia habita est. Vñionem inter Græcam, & Romanam Ecclesiam non specie tenus, & vt stolidissime garrit, sed sancte incorrupteque sanctam fuisse, infra probabitur. Episcopi Orientales nunquam instituerunt, ne controuersia de Transubstantiatione in disputationem traheretur: nunquam illi testificati sunt, quæstionem illam sine totius Orientalis Ecclesiæ auctoritate non posse tractari. Quid enim impediebat, ne in Concilio Florentino totius Ecclesiæ auctoritate firmato hæc controuersia tractaretur, cum maiora, & spinosiora pertractata sint. & definita? Sic perperam, ac fallaciter concludit, ex ista difficultate manifestum esse, Ecclesiam Græcam non fuisse eiusdem cum Romana sententiæ de panis Transubstantiatione. In prolixa oratione aliquando mendacio fallere, & centones facere, vnam hanc noxiam missam facere; sed in vno orationis circuitu, nec membrum, nec cæsum esse, quod non sit apertum mendacium, proprium ac perpetuum

tuum Hottingeri est, καὶ γλώσσης μυστήτης ἀσέβητο. Et ne videamur figmenta confectari, & meras nugas, vt tu facis, Creyghtone, addam hic scriptores Græcos tu.n eos qui dicunt, verbis solummodo Christi panem, & vinum transmutari, secundum eos, qui verbis Christi, & precibus annexis consecrationem tribuunt. Io. Chrysoft. Παιθώμεθα πάντα καὶ τὸ θεῶν, καὶ μηδὲν ἀντιλέγων, καὶ ἕναντιον ἢ δοκῆ τοῖς ἡμετέροις λογισμοῖς, καὶ τὰ ὄψασθαι ἢ λεγόμενον. ἀλλ' ἐς τὸ καὶ λογιστῶν, καὶ ὄψασθαι κυριώτερος αὐτῶ ὁ λόγος θεοῦ, ἢ τὸ καὶ ὅτι ἔστι μυστηρίων ποιῶν, καὶ τοῖς κειμένοις μόνον ἐμβλεπόντες, ἀλλὰ καὶ ἄρῳμα ἢ αὐτῶ κατέχοντες. ὁ ἰδὼν γὰρ λόγος θεοῦ αὐτῶ ἀπαρχολογισθεῖ, ἢ δὲ ἀδύσους ἢ μὴ δὲ ἀδύσους ἀνάτης. οὐκ ἐδέσποτο δίδωσιν, αὐτῶ δὲ ἄ πλείονα σφραλλεται. ἐπεισὺ ὁ λογος φησὶ, τὸ ἔστι τὸ σῶμα μου, καὶ κειθόμεθα, καὶ πωιδόμεν, καὶ νητοῖς αὐτῶ βλέποντων ὄψασθαι. *Credamus ubique Deo, nec repugnemus ei, etiam si sensui, & cogitationi nostra absurdum esse videatur, quod dicit. Superat sensum, & rationem nostram sermo ipsius, quod in omnibus rebus, sed percipue in mysterijs faciamus. Non illa, quæ ante nos iacent, solummodo aspicientes, sed verba quoque eius tenentes. Nam verbis illius defraudari non possumus, sensus vero noster deceptu facillimus. Illius sermo nunquam aberravit: sensus vero noster plerumque fallitur. Quoniam ergo ille dixit; Hoc est corpus meum, nulla dubitatione teneamur, sed credamus, & mentis oculis illud aspiciamus.* Gregorius Nyssenus Oratione Catechetica capitulo 37. Καλῶς αὐτῶ καὶ νεὸ τὸν τῶ λόγῳ τῶ θεοῦ ἀγιαζόμενον ἄρτον εἰς σῶμα τῶ θεοῦ λόγῳ μεταποιῶν πωιδόμεν. καὶ γὰρ ἐκάντο τῶ σῶμα ἀρτῶ τῆ δυνάμει αὐτῶ, ἢ γὰρ δὲ τῆ ὄψασθαι τῶ λόγῳ τῶ σκηνώσαντῶ ἐο τῆ σαρκὶ. ἐκάντο ἰδὼν ὁ ἐν ἐκείνῳ τῶ σῶματι μεταποιηθεὶς ἀρτῶ εἰς θεῖον μέτεση δυνάμει, ἢ τῶ αὐτῶ καὶ νεὸ τῶ ἰσὸν γίνεται. ἐκάντο γὰρ τῶ λόγῳ χάρις ἀγιον ἐποίησε τὸ σῶμα, ὃ ἐκ τῶ ἀρτῶ ἢ σὺσασις αὐτῶ. καὶ ἔσποντιν καὶ αὐτῶ ἀρτῶ αὐτῶ. ἐνταῦθά τε ὡσαύτως ὁ ἀρτος, καθὼς ἐστιν ὁ ἀπίσολος, ἀγιαζεται ἢ τῶ λόγῳ θεοῦ, καὶ ἐτάξως, ἢ ἢ βεβώσως, καὶ πωιδόμεν.

σῶμα πρὸς εἰς τὸ σῶμα γινώσκῃ τὸ λέγειν, ἀλλ' ὁ Θεὸς πρὸς τὸ
 σῶμα ἐστὶ τὸ λόγος μὴ πτωχόμενος, καθὼς εἶρηται ὑπὸ τὸ λόγος.
 ὅτι τὰ τὸ ἔστι τὸ σῶμα μὲν. Recte igitur etiam nunc Dei Verbo
 sanctificatum panem in Dei Verbi corpus credimus immutari.
 Etenim corpus illud panis erat potentia, sanctificatum est autem
 inhabitatione Verbi, quod in carne habitauit. Itaque qua ex cau-
 sa panis in eo corpore mutatus, in diuinam virtutem transiit, ea-
 dem de causa, nunc etiam idem fit. Vt enim illic Verbi Dei gra-
 tia sanctum effecit illud corpus, cuius firmamentum ex pane constabat,
 & ipsum etiam quodammodo panis erat, sic etiam hic panis, ut
 ait Apostolus, per Verbum Dei, & orationem sanctificatur & non
 quia comeditur, & bibitur, eo progrediens, ut Verbi corpus euad-
 dat, sed statim per Verbum in corpus mutatur, ut dictum est, Haec
 Verbo, Hoc est corpus meum. Ioannes Chrysostomus Ho-
 mil. 2. in 2. ad Timotheum. Βύλομαι τι ὡς δόξον εἶπαι,
 ἀλλὰ μὴ θαυμάζητε, μηδὲ θαρσυνθῆτε. τί δὴ τὸ ἔστιν; ἢ
 προσφορά ἢ αὐτὴ ἔστι, καὶ ὁ τυχὼν προσενέγκῃ καὶ Παῦλος, καὶ
 Πέτρος, ἢ αὐτὴ ἔστιν, καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἐδώκε, καὶ καὶ νῦν ἡ
 ἱερὰ ποιῶσιν. ἔστιν αὐτὴ ἐλάττω ἐκείνης, ὅτι καὶ ταῖς ἐκ
 αἰθερωποι ἀγιάζουσιν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καὶ ἐκείναις ἀγιάσας. ὡσπερ
 ἡ δὲ ῥήματα, ἅπερ ὁ Χριστὸς ἐφθέγγετο, τὰ αὐτὰ ἔστιν, ἅπερ ὁ
 ἱερεὺς καὶ νῦν λέγει, ἕτως καὶ ἡ προσφορά ἢ αὐτὴ ἔστιν, καὶ τὸ βά-
 πτισμα, ὅπερ ἐδώκε. Volo quiddam adijcere plane mirabile. Et
 nolite mirari, neque turbemini. Quid vero istud est? Sacra ipsa
 oblatio, siue illam quilibet Sacerdos, siue illam Paulus, siue Petrus
 offerat, eadem est, quam dedit Christus ipse discipulis, quamque
 Sacerdotes modo quoque conficiunt. Nihil habet ista, quam illa
 minus. Cur id? Quia non hanc sanctificant homines, sed Chri-
 stus, qui illam ante sacrauerat. Quemadmodum enim verba, quae
 locutus est Christus, eadem sunt, quae Sacerdotes nunc quoque pro-
 nuntiant: ita & oblatio eadem est. Eademque Baptismi ratio est.
 Et ne alios referam, Iulianus Martyr Apologia 2. ad
 Antoninum Imperatorem; Οὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἀγῆτον, ἐστὶ κοινὸν
 πῶμα ταῦτα λαμβάνομεν, ἀλλ' ἐν ἑκάστων ἐστὶ λόγος Θεοῦ Ἰακου-

σωτηρίας ἡμῶν ἔχον. ἔτω καὶ τὸ δι' ὁμοίας, λόγῳ Θεοῦ πατ' αὐτῶν
 ὁμοιωθεὶς τῶν ἑσθλῶν, ἔξ ἧς αἷμα, καὶ σάρκα καὶ μεταβολῶν
 ἔϊσον) ἡμῶν ἐκείνῃ τῇ σαρκωποιομένῃ. (Θ. Ἰησὺς, καὶ σάρκα,
 καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν ἔξ). Non enim ut communem panem,
 neque communem potum hac sumimus, sed quemadmodum per
 Verbum Dei incarnatus Iesus Christus Saluator noster & car-
 nem, & sanguinem pro salute nostra habuit; sic etiam per orationem
 verbi Dei ab ipso Eucharistiam factum cibum, ex quo sanguis, &
 carnes nostrae per mutationem aluntur, illius incarnati Iesu, & car-
 nem, & sanguinem esse edoceri sumus. Et ex recentioribus
 Ioannes Plufiadenus Dialogo pro Concilio Florentino.
 Ἀλλ' ἀπίσω τὸ βλάσφημον. ὁ λόγος ἦ τὸ κυρίῳ μετατρέπει,
 καὶ μεταποιᾷ, καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἕτερον εἰς σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἔτιω δὴ πάντα
 τὸν βελομένην σωτηρίας τυχεῖν, ἀναμφιβόλως πισθῶν. Sed longe
 sint blasphemia. Verba siquidem Domini immutant, & con-
 uertunt unum, & alterum in corpus. Et sic quibus propria
 salutis cura est, absque ulla hesitatione credendum est. Illud
 etiam consideratione dignum est, An Christus pro-
 nunciando verba, Hoc est corpus meum, nullis precibus
 additis vere confecit? Non confecisse dicere, blasphemum est.
 Quo enim sine commonuisset Apostolos, ut illud facerent in sui commemorationem, cum nihil es-
 set, quod agerent? Quare necessario aliquid factum est,
 perficiendum etiam Apostolis, ut eo ipso Christi memo-
 riam, & passionem renouarent. Si prolatis verbis con-
 fecit, ne nulla fide esse deprehenderetur; ergo verbis il-
 lis vim indidit, & facultatem communicauit, ut panem
 illum, & vinum in corpus illius, & sanguinem transfor-
 marent; cum vis illa ablata non est, imo etiam corrobora-
 ta noua Christi iussione, quae postmodum uti forma
 consecrandi mysteria ab Apostolis, & eorum Vicarijs
 conseruata sunt in Ecclesia, antequam preces in Li-
 turgijs adderentur, & potissimum illarum, quas addiderunt

Ba-

Basilii, & Chrysoſtomus ex traditione non ſcripta receptas, vt ſupra vidimus. Et ſi formæ ſacramentorum eę præcipue, quæ expreſſe traditæ ſunt a Chriſto, manent firmæ atque immutabiles, quarum ſi totum corpus aut partem immutaueris, in aliam ſententiam transformans, vi innata illis diſperſa, ad vanum, & irritum rediguntur, certe preces illæ tum Baſilij, tum Chryſoſtomi, ſiue cuiuſcunq; alterius fuerint, cum non ſit vna omnium facies, ſed longiſſime diuerſæ, multoque etiam, vt ita dicam, diſſociabiles forma ſacramenti eſſe non poterunt. Confer tu per te ſingulas, ne ipſe earum recitatione Lectori fatidium facerem, & quantum ſit iuſtum diſcrimen agnoſces. Vnum ipſe ſi adnotauero, quod multos excruciauit, & etiamnum excruciat, & tantum non cerebrum illis excutit. In precibus conſuetis poſt verba Chriſti legitur memorandum illud *ἰνὸν*, ſac, quod licet in Chryſoſtomiana locum habeat, & recta conſtructione ſententiam referat catholicam, attamen in Baſiliana non videtur apte cohærere, cum ſubſequentibus. Hinc multi ſuſpicantur additum eſſe a Schiſmaticis, quod ex Manuſcriptis, illiſque vetuſtiſſimis Euchologijs Vaticanis, & editis Venetijs Annis 1526. 1616. & 1570 non habetur, apertiſſime fraudem manifeſtat. Neque illud legit Beſſario, & quod magis eſt, Marcus Ephæſius in Opuſculo, in quo ſuam hæreſim probat. Quare ſi hoc præcipuum verbum in conſiciendis myſterijs ex oculis rapitur, vndenam probabunt Schiſmatici præ verbis Domini hæc preces requiri neceſſario ad conſiciendum corpus Domini. Probandum modo illis eſt, ſi in hoc adeo ad confirmanda ſua neceſſario verbulo tantum auſi ſunt, quis nobis certa fide indicauerit, alia quoque eos non immutaſſe, vel ſuppoſuiſſe Baſilio, quæ nullum momentum habebunt ad conſecrationem? Et hæc fuit recentior Quæſtio inter Græcos ipſos, vt diximus, quam refert

Refert etiam disputatam fuisse in Concilio Florentino Andreas Sanctacrucius in Collationibus. Transubstantiationem porro Græcis, atque Latinis sua vetustate antiquissimam, sua continuitate persuasissimam, & asseveratione sanctorum Patrum Græcorum, etiam Schismaticorum divulgatissimam, & scriptis omnium temporum testatissimam, tu pudoris oblitus, nescio qua mente, & fronte colligis, nunquam Græcos cogitasse, nec per somnium quidem. Siccine ratiocinaris? Siccine consuetudines Ecclesiæ manu tenes? Siccine scripta Patrum retractas? Siccine rebus a te dictis assensionem hominum captas? vilis anima, ignominiaque victima!

Sed Græci in Enzymo, Pontificij in Azymo conficiunt. Quis negat? Ergo, concludis, Græcos de Transubstantiatione neque per somnium cogitasse. Hæc tu, qui larvatus Theologus, & animo parum valens, non item Pontificij, & Græci. Græci dicunt, in hoc sacramento Azymum, & Enzymum adiaphoron esse, & veram materiam sacramenti, ideoque in utroque validè sacrificium fieri. De Græcis fuse probauimus contra stolidissimum Hottingerum. Pontificij, Græcique asserunt, panem triticum non tantum necessitate præcepti, sed etiam necessitate sacramenti requiri, & in quacunque alia matetia consecrationem irritam esse. Hinc rejicitur oriza, auena, milium, ordèum, ex quibus panis non conficitur nisi ob defectum tritici; & ex triticea farina, & aqua elementari, non alio liquore subactum, atque ignis calore tollum esse materiam sacramenti; cum hic panis sit hominibus vsitatus. Et sic Sacerdos qui libet sequi debet propriæ Ecclesiæ consuetudinem. Latinus peccat, si in fermentato consecret; item Græcus, si in azymo, quamdiu inter terminos suæ Ecclesiæ commoretur. Ita definitum in Concilio Florentino; Item definimus in Azymo, siue Fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter

con-

confici, Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debere, uniuersamque iuxta Ecclesie sue Occidentalis siue Orientalis consuetudinem. Cum enim de hisce accidentalibus non extet præceptum cuiuscunque Ecclesie consuetudo tanquam lex obseruanda est. Hinc nonnulli Pontificij concludunt etiam in casu necessitatis similem ritum præuerti non esse licitum, quod sacramentum hoc non sit absolutæ necessitatis. Nec aliter Græci sentiunt de vino, quod de vite esse necesse est. Et excludunt uvas, cum potus rationem non habeant; agrestam, quod nondum vini naturam consecuta; acetum, quod substantialiter corruptū & putrefactū sit, licet admittant acescens, sicuti & panem mucidum, qui nondum corruptus est. & huic vino modicam aquam miscendam esse statuunt. Ista cum utrisque communia sint stulte tu colligis non esse vnum idemque amborum Sacramentum. Hinc deridenda, ne dicam deploranda recentissima Caluinistarum in Sacramento Eucharistiae excogitata materia, quam nec Græci, nec Pontificij vnquam cogitarunt, ne per insomnia quidem; & quam, ni videretur expressè scriptis mandata, nemo equidem bene sanus crederet. Hi quippe pro vero Christi corpore non panem triticeum, & vinum ex uuis, verum etiam deficientibus illis, alimentum quodlibet, quo urgente necessitate vesci homines compelluntur, substituunt. Verba sunt Theodori Bezae Epistola Theologica secunda ad comministrum suum Thomam Tilium; *Vbi igitur panis, aut vini vel nullus est usus, vel nulla certo tempore copia, num coena Domini nulla celebrabitur? Imo rite celebrabitur, si quod panis aut vini vitium, vel ex usu communi, vel pro temporis ratione supplet, panis aut vini loco adhibeatur.* Et Beza non pudet erroris sui venenum Christo ipsi acceptum referre, cum subiungit; *Hæc enim mens fuit Christi, quum panem, & vinum ad hæc mysteria deligeret, ut propositis earum rerum signis, quibus corpus*

nostrum alitur, notam alimoniam spiritualement velut ob oculos representaret. Itaque a Christi sententia nihil aberrat, qui nullo profusus nuandi studio pro pane, & vino substituet, quæ etsi non panem, similem tamen alimoniam analogiam habent. Et mox ubi de materia Baptismi hoc ipsum asserit; Si desit aqua, & tamen Baptismus alicuius deferri cum edificatione non possit, nec debeat, se quouis alio liquore non minus rite, quam aqua baptizaturum. In aurem Bezæ Christus suam mentem in instituendo hoc Sacramento allocutus est, & mentem suam exposuit, cum quo uti vitæ purissimæ homine sæpe sæpius colloquia serebat, & suorum institutorum rationes communicabat; ut per os illud putidum putidioribus hominibus ingererentur: & excogitari potest scelestius? Et commentum hoc utrumque pestilentiissimum, scribit Iacobus Gualterus in Chronologia, in eos, qui nihil magis auerfantur, qui nihil acrius refellunt, hoc est in Doctores Scholasticos per intolerabilem calumniam refundit; Nec aliter, inquit, de his rebus ipsi etiam superstitionis Scholastici scriptores censuerunt. Et in Epistola 25. in qua respondet ad quæstionem de Abstemijs id tum a Caluino, tum ab alio ministrorum coetu comprobatum affirmat; Rogatus pie memoriæ Vir D. Caluinus a fratribus, qui tum in America erant, ubi nullus est vini usus, liceret ne pro vino uti in cœna Domini, vel aqua simplici, qua plerumque illic utuntur, vel alio illic non iniustato potionis genere; Respondit fuisse Christi in hoc instituendo Sacramento consilium, ut spiritualis alimoniam, id est, sui ipsius νομιναίαν nobis sub communis cibi ac potus symbolis representares; ac proinde si non fuisset tum in Iudea communis vini usus, procul dubio alia vulgari potione usurum fuisse, quod ex ipsius scopo de consilio liqueat. Itaque nihil a Christi consilio ac voluntate alienum facere videri, qui non contemptu, neque temeritate, sed ipsa necessitate adacti pro vino aliud in his regionibus usitate potionis genus usurparent. Hoc Domini Caluini responsum, ut optima ratione nixum, & Christi consilio consen-

taneum noster coetus adeo comprobauit, ut eos superstitiose facere censuerit, qui a vini symbolo usque adeo penderent, ut alteram coenæ partem omittere mallent, quam *αράλοσ* aliud symbolum, ita cogente necessitate usurpare. Et mox ad objectionem de analogia panis ex multis granis, & vini ex multis acinis confecti ad mutuam coniunctionem testandam, respondemus, inquit, ad illam mutuam coniunctionem testificandam sufficere, quod *ijsdem* in genere symbolis nempe cibo, & potu utamur. Et tandem ad quæstionem de Abstemijs respondet; In hac autem quæstione eandem valere rationem arbitramur, si modo is, de quo agitur vel minimam vini degustationem ferre nequit, ut videlicet potius, quam integram coenam non peragat, vel aqua, vel alia sibi familiari potione utatur: neque dubitet, tam sibi sub hoc potu, quam sub vino sanguinem Christi communicari, cum promissio sit generalis, & ad omnes fideles spectet. Hæc ille, perinde sane ac si diceret, se suosque symmistas vere, & ex Christi mente Eucharistiam celebraturos, si penurix tempore hydriam aqua, cistamque nucibus, pomis, castaneis, rapis, caulibus, radicibus, alijsue cibis, quibus fames compellit homines vesci, plenam suis asseclis distribuant. Idem autem cum Caluino, & Beza, sequitur Gaulterus, etiam nunc sentire posteriores ministros, abunde nuper in hac vrbe Lugdunensi testificatus est quidam Vlmensis Minister, quando ea de re a suis interrogatus, haud semel respondit, deficientibus pane, & vino substitui posse quoduis aliud alimentum in locum panis, & vini, narrauitque, quod in obsidione Sanserrena, quæ ante annos quadraginta contigit, suos tanta fame intra vrbe[m] pressos fuisse, ut etiam ex Arduo lapide panem conficerent, scilicet ad docendum, Eucharistiam quoque in tali penuria posse ex lapide, seu lapideo pane confici. Vbi Lectorem velim, subdit Gaulterus, attenta animi cogitatione perpendere, quo nexu dogma hoc vniuersum assui queat, siue ei, quod venditat,

Caluinismus, axiomati, scripto Dei verbo nihil addendum esse, nihil detrahendum, cum de hac panis, & vini a Christo tam expresse determinati in aliud, imo in quodlibet aliud alimentum mutatione penitus scriptura fileat: siue diuinæ, Christique, vt ministri annuunt, propriæ Sacramentorum instituendorum autoritati, cum Sacramentum mutari, ac nouum institui necesse sit, mutata materia, vt pote quæ illius est pars essentialis: seu denique puræ Sacramentorum administrationi, in qua alteram ex duabus veræ Ecclesiæ notis, quas indubitatas vocant, sitam esse arbitrantur; cum nemo non videat, doctrinam hanc multo plus habere cognationis cum diabolicis materiæ Eucharistiæ mutationibus, quas olim inuenerunt Gnostici, Montanistæ, Artotyritæ, Aquarij, & Manichæi, a Deo, & Ecclesia reprobati; imo vero quo ad Eucharistiam illam Ardosiæ, seu lapideam, Diaboli malitiâ modo quodam superare; siquidem Diabolus Christo quidem esurienti lapidem ad corporis sustentationem obrulit, sed quem prius conuertendum in panem autumabat. Ministri vero lapideum solum panem etiam ad animum reficiendum obtrudunt, omni aditu conuersioni, seu Transubstantiationi intercluso. &c. Nec miramur præterea, si quibus Eucharistia Dominici corporis, & sanguinis signum tantum est, si res alię præter panem, & vinum ad huiusmodi significationem proplacito possint adhiberi. Græci, quidquid tu oscitanter somnies, præsententur, & palam testantur Transubstantiationem: Verba quibus conficitur Eucharistia esse verba Christi; materiam panem vsualem, & vinum; damnantque aliter sentientes: hoc idem asseuerant Pontificij. Collige itaque, si sapias, Sacramentum Græcorum, & Pontificiorum esse idem, & Transubstantiationem eandem. Neq; in his coniurant, sed præterea in alijs, nempe huius Sacramenti assumptione, si integre, pureq; accipiunt, promereri regnum

Caelorum, gratiam consequi, dona spiritalia obtinere, & peccatorum remissionem adipisci. Excipe quae illi scribunt testimonia. Simeon Thessalonicensis Dialogo contra Hæreses; Η κοινωνία δὲ αὐτῶν ἐνοὶ τῶν Θεωτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν σαρκῶν ἀλλήλων, καὶ τῶν αἱμάτων κοινωνῶν μὲν. καὶ ἐπεὶ δεξιῶν βροχῶν ἀπεθάνοντο, καὶ Παραδείσῳ, καὶ Θεῷ ἐχωρίσθησαν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον δεξιῶν κοινωνίας ἀναλαμβάνοντο αὐτοὶ, καὶ τὴν φθορὰν ἀποβαλλόμενοι τῶν ἀθανάτων ἐνέμειναν, θνητῶν δὲ ἡμῶν δεξιῶν σαρκῶν ζήσαντι. Communio porro nos ipsi unit Domino, et ipsius carnis, & sanguinis vere participes euadimus. Et cum ob esum mortis subiucimus, & Paradiso, & Dei gratia excidimus, vitam æternam media comunione rursus recipimus, & corruptione deposita, immortalitati adingimur, qui propter nos media carne mortalitatem induit. Nilus, Ἀδύατον ὅλως σὼθῆναι τὸν πῶσιον, καὶ ἀφῆσιν πλημμελημάτων λαβεῖν, καὶ βασιλείαν ἑρανοῦν ὀπιτυχεῖν, εἰ μὴ μεταγαμβασίαν ἔσθῃ, καὶ πῶσιον τῶν μυσικῶν, καὶ ἀχραντῶν σώματων, καὶ αἱμάτων. Fieri prorsus nequit, quemquam ex fidelibus salutem consequi, et remissionem peccatorum nancisci, & regni caelorum compositum fieri, nisi cum timore, & desiderio mystica, immaculataque corpus, & sanguinem assumat. Magnes in Responsonibus ad Gentes; Οὐτε σὰρξ τῆς Σωτῆρος ἐσθιόμενῃ φθείρεται, ἔτε δεξασαλισκεται τὸ αἷμα πινόμενον, ἀλλ' ὁ ἐσθίων μὲν εἰς αὐξήσιν θεῶν δυνάμειν ἀρετῶν, τὸ δὲ ἐσθιόμενον δεξιῶν ἀδαπάνητον. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀδαπάνητον φύσιος λόγῳ τινὶ συγγενὲς ὑπάρχει, καὶ ἀχάριτον. Neque caro Christi manducata absumitur, neq; sanguis hauritus exhauritur, sed manducans magnis in diuinis virtutibus incrementis augetur: & quod editur, nusquam consumitur, quod nulli corruptioni subiacentis natura est, & modo quodam congenericum, & inseparabile. Cyrillus Catech. 5. Ο ἄρτος ἐστὶ ὁ κοινὸς ἐκ ἑστῆν ὀπίσιος. ἄρτος δὲ ἐστὶ ὁ ἀγιος ὀπίσιος ἐστῆν, αὐτὶ τῶν τῶν ἑστῆν τῆς ψυχῆς κατὰ ἑστῆν αἱμάτων. ἐστὶ ὁ ἄρτος ἐκ εἰς κοιλίαν χωρεῖ, ἐστὶ εἰς ἀφῆσθῆν ἐκβάλλεται, ἀλλ' ὁ πᾶσαν σῶσιν τὸ σῶσιν ἀναδίδῶν εἰς ὀπίσιαν σῶματος, καὶ ψυχῆς. Panis hic communis non est supersubstantialis. Sed panis ille

sanctus est supersubstantialis, essentiam anime constituens. Hic panis non vadit in ventrem, & per secesum non eicitur, sed in omnem tui constitutionem distribuitur, & diffunditur in utilitatem corporis, & anime. Ephræm sermone de Iudic. cap. 3. Ἰδὲ τὸ ποτήριον τῆ φρικτῆς σαίματ' ὅ, πλήρες φωτός, καὶ ζωῆς. τέτορ ἡμῖν χαρίζῃ σαύσιον, καὶ φώτισμόν. ἵνα μὴ πῖσις πύθω, καὶ ἀγίασμῶ φεσσερχώμθα ἀνταί. Ecce poculum tremendi sanguinis tui plenum lumine, & vita. Per hoc nobis gratificaris intelligentiam, & illuminationem, ut cum fide, desiderio, & sanctificatione ad illud accedamus. Athanasius in primam, & magnam Dominicam; Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τὸν παρεδόνον ἀνέωξεν, ἑπολαβῶν ἡμᾶς τῆ ζύλου τῆ ζωῆς, ὅπερ ἔστι τὸ τίμιον, καὶ ζωοποιὸν ἀντὶ ζωῆς καὶ αἵμα, δι' ἃ καθαρῶμθα, καὶ ἀγίαζόμθα, καὶ ἑσθαιζόμθα. In hac die aperuit Paradisum, ut acciperemus de ligno vite, quod est ipsius corpus pretiosum, & viuificus sanguis, quo purgamur, & sanctificamur, & renouamur. Et Disputatione cum Ario; Ὁ λόγ' ὅ, καὶ θεὸς ἀπέσφλε ἑστὺ Ἀποστόλος πρὸς πωύτας ἑστὺ ἄφρονας, ἑστὺ ἀσωέτες ἑθνικῆς, ἑστὺ μὴ εἰδότας τὸν θεόν, ὅποτε θακάς ἔσπεζαν, τατέσι τὸ ἄγιον θυσιασῆριον, καὶ ἐπ' αὐτῶ ἀρτόν ἐρέγιον, καὶ ἀρταρόν, καὶ πᾶσι ζωῶ χαρίζόμθρον τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτῆ τὸ ἄγιον, καὶ πανάγιον ἀντὶ σῶμα. οἶνον τε ὁφρανοντᾶ καρδίαι, καὶ νῆψιν ἐμποιῶντᾶ ἐν τῇ ἐκάστῃ ψυχῇ τῆς ἀπογυρομῆριον ἐξ αὐτῆ. Verbum Deus Apostolos ad omnes stultos, brutosque misit Gentiles; Deiq; ignaros proposita mensa, nimirum sacro altari, & in eo panem coelestem, & incorruptibilem, & omnibus vitam donantem, qui inde participarent. Sanctum videlicet, & Sacrosanctum suum ipsius corpus exhibuit, vinumq; exhilarans mentem, quod sobrietatem facit in cuiuscunq; animo, qui inde degustat. Samonas Gazæus de sanguine, & corpore Domini; Hoc igitur corpus, & hunc sanguinem assumimus in remissionem peccatorum, & in vitam aeternam, Domino nostro dicente. Qui manducat meam carnem, &c. Et tandem Sacerdos dum porrigit fidelibus corpus Christi, dicit; Σῶμα ἄγιον τῆ κυ-

εἰς, καὶ Θεὸς, καὶ Σωτῆρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τοῖς πιστοῖς μεταδίδ-
 ούμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ ζωὴν αἰώνιον. ἀμὲν. Corpus sanctum
 Domini, & Dei, & Salvatoris nostri, Iesu Christi, quod porrigitur
 fidelibus in remissionem peccatorum, & vitam aeternam. Amen. Et
 quem tu non reijcies, Photius Patriarcha Epist. ad Nicolaū
 cuius principiū. Ἀγάπης μὲν ὡς ἀληθῶς εἶναι κτῖμα σεμνότερον.
 Ὅσα δὲ, εἰ βέλαι, πρὸς τοῖς εἰρημφοῖς καὶ τὰς τῶν λατρευτῶν ἐτερέτησας,
 τὰς ἐν ταῖς διχαῖς, τὰς ἐν ταῖς ἐπικλήσεσι, τὰς ἐν ταῖς ἀκολουθίαις,
 τὰς ἐν ταῖς χρόνι μήκαι, καὶ τῇ βραχυτήτι, τὰς ἐν πλῆθει, καὶ
 ἐλιγότητι, καὶ τὸ δι' αὐτῶν, ὡς τὸ θαύματ' ὅ, ὁ κινὸς ἀποτος εἰς
 ζῶμα Χριστῷ μεταβάλλεται, καὶ ὁ κινὸς οἶνος ἄμα χηματίζει τὸ
 λύφρον ἡμῶν ἐξ οἰκείας πλῆθους τὸ τοσούτ' ὕδασι βλύζαντ'. καὶ ἡ
 τῶν εἰρημίων ἐτερέτης, καὶ ὡς ἀλλὰ τὴν ἐνοφθῆν, καὶ θεοποιὸν
 χάλειν τὸ Πνύματ' ἀπληρώτως, καὶ ὡς ἀλλὰ κτῖως ἰσοδό-
 ξαδῶς τὰ ἐφ' οἷς ταῦτα τῆσιν, εἰ διεκάλυπεν. Ad haec aspice;
 si vis, & ministeriorum varietates, quae in orationibus, quae in
 inuocationibus, in ordine, & consequentia, in temporis diu-
 rurnitate, & breuitate, in multitudine, & paucitate: & qui-
 dem in ijs, o miraculum! communis panis in corpus Christi
 mutatur, & commune vinum sanguis eius fit, qui eum in redemptio-
 nem pro nobis de proprio latere effudit: & horum discrimen, &
 varietas unisiformem, deificamque Spiritus gratiam multipliciter,
 & inuariabiliter suscipi ab ijs, propter quae haec geruntur, non prohi-
 buit. Discito ex tuo Photio, licet diuersi sint Canones
 Liturgiæ, & preces, & ritus longiores, vel contractiores,
 communem nihilominus panem in sanctum corpus
 Christi transmutari, & commune vinum in sangui-
 nem, qui cum aqua ex proprio latere effluxit: & horum
 discrimen, & varietatem non prohibere gratiam illis,
 qui mysteria suscipiunt. Hic tantus apud te Heros, si
 tibi id non persuaserit, dicam eum, contra: atque tu di-
 xeras, & indoctissimum, & nequissimum fuisse. Pon-
 tificij quoque firmissime non alia asserunt. Cyprianus
 de coena Domini; Quotiescunq; his verbis, & hac fide actum
 est.

est. panis iste supersubstantialis, & calix benedictione sacratus, ad totius hominis vitam, salutemque profuit, simul medicamentum, & holocaustum ad sanandum infirmitates, & purgandas iniquitates existens. Iulius Firmicus Maternus, de errore profanarum religionum cap. 19. Salutaris cibi gratiam querite, & immortale poculum bibite. Christus nos epulis suis reuocat ad lucem, & graui veneno putres artus, & torpescuntia membra viuificat. Coelesti cibo renouate hominem perditum, ut quidquid in vobis mortuum est, diuinis beneficijs renascatur. Didicistis quid vos facere conueniat, eligite quod vultis. Inde mors nascitur, hinc immortalis vita donatur. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis cap. 4. Qui vulnus habet, medicinam requirit. Vulnus est, quia sub peccato sumus: medicina est coeleste, ac venerabile Sacramentum, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quotidie si accipis, quotidie tibi hodie est. Si tibi hodie est Christus, tibi quotidie refurgit. Ruffinus in Psalmum 22. Hoc panem cor iusti confirmatur, hoc oleo letificatur, hoc calice inebriatum mutatur a peccatis, per misericordiam abluitur, virtutibus deriuatur, Et alij, ne ad vnum omnes recenseam. Tu vero cum tuis dices; *Visitata sed haeretica sententia est, sacramentum non est legis dare gratiam non ponentibus obicem: Non iustificat signa; Circumcisio nihil est, Baptismus nihil est, participatio mensae Domini nihil est: Caro Christi nihil prodest ad iustificandum, si comedatur: Qui in sacra coena quaerunt remissionem peccatorum, pani hoc attribuunt, & adimunt Christo: Sacramentum non est panis vitae: Impossibile est panem sacrae coenae esse panem vitae. Detestandum est docere homines credentes, in coena accipientes verum corpus Christi accipere vna remissionem peccatorum: Corporalis manducatio Christi non conferre salutem & vitam, neque nos ea, quae ore fit, manducatione corporis Christi vniri cum Christo, Antichristi est figmentum, & somnium docere, & credere, meram manducationem, et bibitionem corporis, & sanguinis Christi in coena sacra conducere ad vitam, & salutem aeternam. Quare Syropulus iste tuus, & cordati viri, quorum nomina malitiose*

litiose silentio dissimulas, quia nulli sunt, nisi Reformatos hoīce tuos in scenam traducas, si vna tecum sentiunt, nã illi Anticyras simul tecum amandandi sunt. Sed quis non mirabitur acumen istud tuum. *Primum Græci de Transubstantiatione nunquam cogitarunt, nec per insomnia quidem, operati semper Sacramentum in pane vulgari, & fermentato. Græci semper operati sunt Sacramentum in pane vulgari, & fermentato; ergo Græci de Transubstantiatione nunquam cogitarunt, nec per insomnia quidem. Festiue admodum. Eat nunc Aristoteles, & organum bene ratiocinandi componat.*

EXERCITATIO XXVIII.

Azuma quo tempore in Ecclesia Latina cæperint? multo esse antiquiora Cerulario, & Achrideno. Quare Photius non obiecit Latinis? Ex sententia Græcorum Azymum esse introductum in Ecclesiam Latinam tempore Caroli Magni. Græci videntur confudisse Felicem Vrgelitanum, cum Lucio, & Felice Papa. Azymum ad antiquiora tempora etiam referrî. Multa Hebræis Apostolos concessisse, vt expeditior ad propagandam fidem via aperiretur. Caluinus in Ecclesia Romana Azuma ad Alexandrum primum amandat. Et concluditur contra Creyghtonunum idemque esse sacrificium Græcorum, & Latinorum. Reformatorum iudicia de rebus Ecclesiasticis insulsa. Rijs. Consuetudines scindere Ecclesiam.

Recens Auctor, in antiquitate Ecclesiastica versatissimus, tempore Photij nondum, azuma in Ecclesia Latina recepta fuisse arbitrabatur, quod tum Photius, qui quæcunq; a Græcorum moribus, & disciplina discrepabant, etiam leuissima, Latinis crimini dederat, quæ vel recensuisse, hominis suo otio abutentis videbatur esse, inter alia omnino nullam vsquam eorum mentionem
fe.

fecisse. Hinc coniectura ducebatur, non multo ante pro-
 cacissimi hominis Michaëlis Cerularij, & Leonis Noni
 ætatem in vsu posita fuisse. Cerularius siquidem fuit, qui
 primus Ecclesiæ Latinæ Azymorum nomine bellum in-
 dixit vna cum Leone Achrideno, & Niceta Stethato,
 qui scriptis ea etiam impugnarunt, quando Humbertus
 Cardinalis, Fridericus Cancellarius, & alij Azymorum
 partes sustinuerunt, & hanc esse, scribit VVibertus Archi-
 diaconus in Leonis Noni vita quam eo tempore natam
 hæresim Fermentaceorum, Græcorum videlicet, qui,
 fermento affixi, Latinos Azymorum causa impete-
 bant. Et sic Hugonis Tusci, & Ruberti Tuitiensis opi-
 nionem reijcit, quorum alter Ecclesiam Latinam Azy-
 ma perpetuo immolasse, alter illam nunquam fermentum
 in sacrificio admisisse, scripsere. Nec Leo, nec Humbertus,
 cum Azymorum causam agerent, ista perpetui moris
 præscriptione defenderunt. Refugitq; deinceps ad De-
 metrium Chomatenum Bulgariæ Archiepiscopum, qui
 cum animaduerneret, Azymorum, quæ in Christiano-
 rum sacris adhibentur, nullos vnquam meminisse Ca-
 nones Conciliorum, coniecit, Latinos, qui his nunc
 vtuntur, olim vsos non esse, mutationemque istam Ca-
 nonibus antiquis, idest Photiano Schismate posteriorem
 videri, sic enim scribit ille ad Episcopum Dyrrachij,
 Λατινικῶν ἀζύμων εἰδὲς ἐδάμῃ κανὼν μέμνηται δια ὕστερον, ὡς
 εἶπαι, τὸ ἄζυμων εἶδος ἐκ τῆς ἁγίας Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπισημο-
 μάσται. Latinorum Azymorum nullus vsquam meminit Ca-
 non, quippe quod posterius, vt probabile est, eorum mos in Ro-
 manam Ecclesiam se insinuauit. Hæc magnus iste Vir, in
 cuius sententiam libentissime abirem, ni me ad se eui-
 dentiora argumenta pellicerent. Photius minutissima
 quæque a Græcorum moribus discrepantia Latinis obie-
 cit. Verum est. Ergo si fuissent suo tempore Azyma,
 illa quoque obiecisset. Ita est, si Photius Latinorum

Azyma

Azyma profana, & ad conficiendum corpus Christi inepta censuisset: tum inter alia, & Azyma crimini Latinis dedisset. Non dedit. Ergo non damnauit, sed illa inter adiaphora numerauit, ideoque silentio inuoluit; ne capitale facinus videretur obijcere, quod sanum in Ecclesia reputabatur, & falsis criminibus innoxiam Ecclesiam appetere, & perperam insimulare: ideoque etiam in veris, quas ipse existimabat culpas, fides suauit concideret. Quare quæ in vituperationem adducere non poterat, satius esse duxit, si tacitus secum taceret. Sed ista coniecturæ sunt. Annon etiam, quæ de Azymis apud Latinos vsu recentissimo asseruntur, coniectura colliguntur? Et Latinorum Azyma, sub Carolo Magno introducta plane Photium latere non potdere, cum Legati Nicolai Byzantij immorarentur, Rodoaldus, & Zacharias, non lingua, & verbo tenus, sed re, factisque Photij palpatores pessimi, & altera vice Donatus, Stephanus, & Marinus Adriani ad illum deponendum, restituendumque Ignatiû, quos diuina non vt Græci fermento, sed vt Latini Azymo celebrasse verosimile est, præsentem videntemque Photio. Neque enim Photius rerum minimarum pro carpenda Romana Ecclesia, si opus illi fuisset, obseruantissimus, rem tanti momenti per transennam aspexisset, sed perquam diligentissime captasset. Et Photio consuetudines omnes, ritusque Latinorum ante dissidium innotuisse, extra controuersiam est: si modò illius Circularis Epistola fuerit ad manus, in qua dum adhuc spe bona ductabatur, thronum male occupatum secundum ius, fasque retinendi, consuetudines, quas spe deiecta postmodum iudicio accersit, vel excusauit, vel taciturnitate cælauit. Hoc quoque adnotauerat Ioannes Veccus Patriarcha post verba Photij, tum ex Epistola ad Nicolaum, antequam throno pelleretur, tum ex Encyclica post expulsionem recitata. *Ō'pa*

ταῖς ρηθεῖσιν ἐπιτοχῶν ἀεικοπαῖς ἢ πρὸς τὸν Πάπαν Νικολαον ὁπισολῆς Φωτίου, ὅπως τε ἀκριβῶς εἶδῃ τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἔθιμα ἡθῶς, καὶ ὅπως ὡς πρὸς ἀσφαλῆ ἐκκλησιαστικῶν κρίματι. ὑπέστη ταῦτα. τὸτο γὰρ ἢ τῶν ἀπαρίθμησις ἐμφαντικώτερα βέβηται. καὶ σιμῶς μὴ ἀνδοτε εἰς μάχην λαμψρὰ ἀναρρῆσαι τῶν ἀντὶ, εἴγε παρ' αὐτῆς Νικολάου ἀνδοχῆς ἠξιοτό τινος. ἔτι δὲ αὐτός τε Νικόλαος μετὰ τὰς τῆς ὡδε κανονικῆς ἐπιχειρῶν πείρας ἀρῆκε τὸ Φώτιον, καὶ ὅτε Ἀδριανὸς Νικολαον δευδὲξάμενος σιβαρωτέρως τῆς ὁπιτιμίων εἰδοκλοῖς αὐτῶν ἐπεχάλκωσε, ἔγρονε καὶ Φώτιος τὸ ἔρειν, καὶ λυφ τὸ πτερόν ἢ καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας παρ' αὐτῆς λογορρηθεῖσα ὁπισολῆ, καὶ τῶν οἰκουμενῶν διήπταται, ὡς καὶ τὰ τεμμαχία ὁπισυνάψαι μέρεσιν ὁ λόγος ὑπὸ τῆς εἰαυτῶ ἐπαγγεμάτων ἀπήτη) τῶν, ἀ καὶ ἔχουσιν ἔτως. ἀλλ' ὡς πονηρῶς τε. *Attende, q̄hi huiusce Photianæ Epistolæ ad Nicolaum Pontificem pericopas legis, discitoque, quam pulchre Vir iste Romana Ecclesiæ consuetudines calleat, & qua ratione Ecclesiastici Schismatis tantum non futuri minas proponat. Hoc siquidem earundem enumeratio satis manifesto indicat: tum intelligito, nunquam eum similia in apertum bellum exclusurum fuisse, si ipsius Nicolai reconciliatam voluntatem obtinisset. Verum cum ipse Nicolaus ex hominum vita migrans Canonicis vinculis compeditum Photium reliquisset, & Adrianus, qui Nicolao successit, validioribus pœnarum ligaminibus obstrinxisset, Photius ad opus accingitur, expanditque liberas alas aduersus Romanam Ecclesiam, ab eodem elucidrata Epistola, & per uniuersum terrarum orbem auolans expatiatur, cuius particulas suis addere membris oratio exposcit, ut promissis stet, & sunt; Sed o improbum, &c. Quare hoc, si alijs Corœbis, & Creyghtono concederemus, Photio certe viro in rebus agendis perspicacissimo, & ad perspicendum sagacissimo nunquam ipse tribuerim. Hinc non leue fuerit argumentum. Vius Azymorum temporibus Photij in Romana Ecclesia vigeat, & Photius illud non obiecit, ergo ritum non condemnabat, sed legitimum esse reputabat. Adde, si Græcorum dictis atten-*

sum etiã tempus vobis fauens habentes. Quae autem ex illis ac-
 cepistis? Spiritum S. etiam ex Filio procedere, & offerre Azyma.
 Simeon Hierosolymit. de Azymis. Πόθεν δὲ τὸ ἄζυμα ἐπει-
 νήθη παρ' ὑμῖν, διηγήσομαι. τὸς τ' Ἀπολιναρίου ἐκείνου τῶ δ' υσσεβῆς
 μαθητῆρ', Ἀσίκιος τέτομα, μᾶλλον δὲ Φήλιξ. διαίνυμος γὰρ ὁ
 ᾤδωθερον. ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς χώρα τῇ μεγάλῃ Ρώμῃ ᾤδαίνυμι-
 νος. ἰαπόκρυσιν τε, καὶ ψάδδδ λάβειαν ᾤδικαίμενος, καὶ δὴ ταύτη
 εἶν λατίνος ᾤδαπαίησας; ὑπ' αὐτῶν ὅππ τὸν Ἀσολικὸν ἀνάγε-
 ται θεῶνον, καὶ τὴν τῆ Πάππα ἀρχὴν δεδέχεται. πρὸς τὸ δ' υσσεβῆς
 εὐδ' τῶτο δόγμα καὶ τῶ ἄλλων καὶ τῶτο ἐδίδασκον, ἀνὴν καὶ ἀψυ-
 χον ἐκ παρθένου εἰληπέναι ζάρκα τὸν κύριον, ἀντὶ ψυχῆς, καὶ ἔν
 τυχεάνην αὐτῶ τὴν θεοτήτ' παρ' αὐτῶ, καὶ τὴν θυσίαν ἄζυμον
 Χριστῶ προσφέρειν ὑμᾶς ἐδιδάχθητε. ἔπειρ τὸ ἄζυμον νεκρῶν, καὶ
 ἄζυμον, καὶ τὸ πᾶν εἶν ἔλλειπές. ἐπεὶ δὲ μὴ πεθεμένους ὑμᾶς κα-
 θερεῖ. λέξω περὶ τῶν πολλοῖς πάντα τὰ τ' ἀληθείας ἐχόμενα,
 καὶ εἶς αὐτῶν τῶν πρακτικῶν τ' ὁπίμπης ἀγίας Συμῶδε διέω σα-
 φῶς τὰ λεγόμενα ᾤδακαίων. καὶ γὰρ ἴσασι πάντες τὰς καὶ τῶ
 Ἀρμενίων ᾤδενεχθῆρας ἀποφάσεις περὶ τῶ ἄζυμον, ᾤδα τῶ ἐν
 τῇ τοιαύτῃ Συμῶδω σωηθόντων ἀγίων, καὶ θεοφόρον ἀποφῶν. εἰ-
 σὺ εἶτως ταῦτα, καὶ παρῶν τῶ ἐκ τ' Ρώμης, καὶ ὁφῶντων, καὶ
 Συμαγῶντων ἢ τοιαύτῃ Συμῶδικῶς ᾤδανέχθη ἀποφάσεις, πῶς ἐκ
 ἀντάπον οἱ λατίνου; πῶς κατεδέξαντο τὴν ἀπόφασιν; ἢ δὴλον
 ὡς μόνου οἱ τῶ Ἀρμενίων φοιτητα, καὶ τ' δ' υσσεβῆς Ἀπολιναρίου ἐκεί-
 νου τὸ ἄζυμα ἐδυσίαζον, οἱ δὲ τ' μεγάλης Ρώμης τὸν ζυμῆται, ὡς
 καὶ ἡμεῖς; εἰ μὲν γὰρ τῶτο λέγῃ, ἄρισμα ἂν τλωκαῦτα μισον ἢ μὲν καὶ
 τῶ λατίνων ἐγεῖνα δεῖ τὴν τῶ ἄζυμον ἀπόφασιν, ἐσωμα-
 νισσις. εἰ δὲ σωῖθεν ὁ σαφῶς οἱ ἐκ τ' Ρώμης ταῦτα παραχθῆναι,
 πρῶδδδλον ὡς ἐκ εἶς ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἢ τῶ ἄζυμον θυ-
 σία ἐπεινήθη ὑμῖν. Unde nam vero Azyma a vobis excogitata
 sunt, & a quo principium nacta sunt, vobis enarrabo. Ex Apo-
 llinarij illius impij vnus discipulus nomine Leucius, quinimo
 Felix; nanque eras binominis delirus ille in vestra Vrbe magna
 Roma cum venisset, ac vite sanctimoniam, & pietatem dissimila-
 ret, proptereaque Latinos decipiens, ab illis in Apostolicum Thro-

nun crebitur, & Papæ principatum assumit. Itaque is inter alia dogmata hoc quoque impium edocebat, amentem, inanimatamque carnem Dominum ex Virgine accepisse, vicem animæ, mentisque illius Divinitate gerente, & sic Azymum sacrificium Christo offerre instructi fuistis, quemadmodum Azymum demortuum est, & inanimatum, & totum est mancum. Cum videam vos rursus pertinaces, repetam de his sæpius, quæ non aliena a Veritate fuerint, et ex ipsis actis Sexta Synodi infra dicenda aperte demonstrabo. Namque nemo non novit, ab illis, qui in illam synodum conuenerunt, sanctis ac deiferis Patribus contra Armenos lata decreta: quæ si ita lata sunt, presentibus qui ex Urbe Roma accesserant, & videntibus, & comprobantibus, hoc plena synodo decretum publicatum est; qua ratione Latini non sese opposuerunt, sed acceptarunt decretum? annon manifestum est, Armeniorum sequaces, Apollinarijque impij sacrificasse azyma, magnæ vero Roma fermentatum, quemadmodum & nos? id si non fuisset, dissidium inter nos, & Latinos tunc exortum fuisset, propter quod decretum contra Azymum latum non approbassent. Quod si assensum prestarunt Romani, ut illa scriberentur, vel puero notum est, non a principio sed deinde sacrificium in Azymo excogitatum fuisse. Et infra;

Ἐπει δὲ τὸ σὺς αἰτικὸν τῆς ἀζύμων γραμματικῆς, ὡς ἀπευξάν τινα καὶ περὶ ἕργιον ἀνεπιβεβῆσως ἡμῖν προκεκοιμικῆτε, οἰόμενοι δὴθεν μέγα τι φέρειν εἰς διπλολογίαν καὶ ἀλόγιστον, ἰδὲ δι' ἂν μαθησέσθε σαθεῖν τὰ τὶ τυχευαῖν τέλει, καὶ ἀνίχυρον, καὶ συκίνην ἐπιπερίαν, ὃ δὴ λέγεται, εἴσεθε ἀληθῶς. καὶ μοι προσέχετε τὸν ἔν. ὅπως ἴσατε ἀκριβῶς τὴν ἐξαίτια, καὶ γνώσεθε τὴν δύσασιν τῆς ἐγκλημάτων ῥητῆς, ὡς κακῶς, καὶ νομιμῆς, καὶ παρεκκλιθεῖσθε παρ' ἡμῶν. ὁμολογήσατε δὲ ἐξ ἁφῆς εἰς ταύτην ἀνομιαν παρ' ἡμῶν. αἰς τῶν πατέρων ἐξ ἀρχῆς σαφῶς ἁγίων, καὶ θεηγόρων πατέρων ἀνθεντικῶν ὑπαρχόντων, καὶ δοκιμωτάτων δόσεως προσέφερετε τὸν ζυμίτην ἄρτον εἰς δύσασιν Χριστῶ τῶν θεῶν ἡμῶν. προσέκειθε δὲ καὶ τῆς ἡμετέρας γραφῆς, ὡς εἰ καὶ ἐξ ἁφῆς ζυμίτην ἄρτον πάντες οἱ ἐξ ἀρχῆς ἅγιοι, καὶ θεοφοροὶ πατέρες τῶν θυσιῶν θεῶν προσήγαγον. ἀλλ' ἡμᾶς ὅσῳ λατίνους ἐδέποτε διεμνησθήνασθε ἐξ ἁφῆς τὰ

ἔξυ-

ἄζυμα, ἢ διηχλάσας. Postquam vero, qui confirmat azyma, Commentariololum, veluti anchoram quandam, & antennurale inverecunde nobis proposuistis, rati aliquid magnum, & rationi consentaneum ad vestram causam tutandam asserre, ex quo addiscere bene poteritis flaccidum esse, atque imbecillum, & quod fertur, ficulneum adminiculum, quod proponitis: & adverte animum, attentaque mente excipite, & deprehenditis allatorum testimoniorum vim, ut male a vobis & intelligatur, & explicetur. Namque in scripto sassi estis, non ignorari a vobis omnes a principio Sanctos sapientissimos, & Deiloquos Patres, qui maxima pollebant auctoritate, omnium consensu receptos pie panem fermentatum in sacrificium Christo Deo nostro obtulisse. Ad hæc in literis vestris addebatis, etsi panem fermentatum omnes ab initio sancti, & Deiferi Patres sacrificium Deo offerrent, a vobis tamen Latinos nunquam propter azyma ludibrio habitos, neque mimico dente carptos fuisse. Eadē Athanasius Cydonius, & Anonymus; Ἐν ἐκείνοις οὐδὲ τοῖς κρείοις παρέλαβον οἱ Βανδῆλοι τὴν Ρώμην. ἦ γὰρ δὲ τις κὼ εἶς αὐτῶν καταγόμην, ὁ νόματι Κάρυλος. ἐκείνοι δὲ ἔχον τὸ ἄζυμα, καὶ τὸ συμβόλιον τὴν προσηκίαν, καὶ ἔλιον αὐτὸν τὴν ᾠδῶδον, κὼ περ ἔχουσι, καὶ αὐτέχοντα, ὡς καθολικῶν ἐν παρόδοσιν ταύτῃ. Et infra; ταύτῃ οὐδὲ τὴν διδασκαλίαν ἱμνωθεῖς ὁ δόλιος Φῆλιξ, ὁ κὼ τὴν ἡμέραν ἦν Βανδῆλων Πάπας Ρώμης ὃ τέτα θανάτῳ φοβὸν λοιμικῆς θανάτου ἐδόσηεν, ὡς φασί τινες, καὶ εἶς ἰσθμῶν καταγόμηνος, καὶ ὡς ἀνοτήσο ὁ λόγος ἐιδήλωσε τὴν Ρώμην κρατήσαντος οἱ Βανδῆλοι τὴν αὐτῶν πλάνην κατέσφραξεν ἐκεί τοῖς ἀνοήτοις. καὶ τὸ μὲν εἶσα ὃ εἰς ἡσυχίας, τὸ δὲ εἶσα ζημιῶτων καὶ κολακίας συνεφάνησεν ὁ προσηκίμηνος θανάτου Φῆλιξ, ὁ κὼ τὴν ἡμέραν ἐκείνῃ Ρώμης. Eo itaque tempore Vandali Romanam diripuerunt, Rege ex ipsis oriando, Carolo nomine, duce. Illi azymis utebantur, & symbolum cum additione recitabant, & reliquis suis traditionibus inherebant, easque tanquam uniuersales propugnabant. Et infra; Hac itaque doctrina imbutus Felix, qui tum Romane Ecclesie presidebat, mortifera illa peste mirum in modum inficitur, ex Iudæis, ut nonnulli tradunt, originem trahens.

Van-

Vandali ergo, ut supra dictum est, Roma potiti, suos errores inter stultos illos difeminarunt, & partim auctoritate, partim pecunia, partim officiorum blanditijs impium Felicem eo tempore Romanum Episcopum in suam sententiam traxerunt. Mattheus Hieromon. Πολλοὶ γὰρ ὕστερον χρόνοι πρὸς τῷ Οὐανδάλων τῷ τῷ Νεμίτζων λεγομένων, ἢ νόσος τοῖς λατίνοις εἰσεκόμασεν αὐτῇ. ἡ γὰρ Ρώμης πολέμῳ νόμῳ πρὸ ἔθνη τέτω ἀλωμένης, καὶ ἔρηγος αὐτῶν τῷ Ἀρξανικῆς ὄντως ἀφέσεως, τῷ λάβλω ταύτῳ, καὶ ἀκούτες Ρωμαῖοι πάντες ὡς εἰπῶν εἰσεδέξαντο. Etenim multos post annos a Vandalis, qui nunc Nemitzum dicuntur, morbus similis in Latinos irrepfit. Nanque Roma iure belli subacta ab illa natione, cum Rex eorum Ariana hæresi esset infectus, hanc pestem Latinis licet inuitis omnibus, ut ita dicam, communicauit. Io. Claudie de Azymis: Καὶ ὅπως ὕστερον ἐν τοῖς κατόπιν χρόνοις ὑπό τινος κακοδωμονος ἀνδρός, καὶ Γεωργίου, ἡγουμένου δὲ τῷ Βανδάλων ἐλάβετε τὸν ἔθνη τῷ Νεμίτζων λεγόμενον, ὡς τῷ Ρώμης κυριότησεως ὑπ' αὐτῶν, καὶ τῷ ἔρηγος ὑμῖν ὑποτάξοντο. Γεωργίου ὅπως ἀπὸ πᾶσιν ἔλαβεν ταῦτα, καὶ μὴ βυλομένοις ποιῆν. πῶς ὡς τῷ Ἀποστόλου δι' ἐπιπέδου λαβείν; Quod postmodum annis subsequentibus a quodam male feriato homine, & cum Iudæis sentiente, Vandalis nempe, & Nemitzum dictum accepistis, cum eius potestati Roma succubisset, & Rex vobis præcepisset Iudeorum sacra amplecti, & vos licet coæli mandatis paruissetis; qua ratione nunc illud ab Apostolo accepisse contenditis? Auctores nihilominus hi in multis delirant, potissimum in Canone Sextæ Synodi de abolendo Azymo, Leucio, seu Felice Episcopo Romano, quæ cum non sint ad rem, paucis discutiemus. Canon de tollendo Azymo, nullus usquam apparet in sexta synodo, quod ante me Hilario quoque Monachus Oratione Dialectica obseruauerat; Πόθεν δὲ ἐκείνη ἡ ἐνύπνια τῷ εἰπόντων, καὶ τῷ ἐκτῶν Συνοδῶν ὅτι Κωνσταντίνου βασιλείας Ἀγάθωνα τὸν Πάπαν, καὶ Γεωργίου τῷ Ἀλεξανδρινῶν Ἐπίσκοπον καὶ τῷ ἀζύμων νομοθετήσαντας, ταῦτα ὕστερον μὴ γίνεσθαι ὡς τινος τῷ πᾶσιν ἀφ' ἧ γὰρ καμῶν ἤσαντο οἱ λατίνοι τῷ ἀζύμων θυσίας, ταύτης πώ-

πᾶποτε ἐκ ἀθέτησ. καὶ μᾶλλον ὡς τὸ ἕκτες Σιμόνε ἀνέγνω
 ἔειπεν πατέρας μὲν ὁ ἀπειδοκίμαται τῶ τῆρ Μονοθρητῆ ἀρεσει τῆ
 ὁδοσάδι τῆ Πάρα ἐν τῆ Κωνσταντινέπολει, ἐν τῶ ναῶ τῆ ἀγίας Σο-
 φίας τῆ θεῶ χάριτας χαρίζοιμένες εορτᾶσαι λατινικῶς ἐπαμέντα
 ὄλων τῆ ἐλλείων ἔσπον θυσίας λατινικῆς. Vnde nam ergo nata
 sunt eorum somnia, qui asseruerunt in Sexta Synodo sub Constanti-
 no Imperatore, Agathonem Papam, & Agrigentinum Episcopum
 Gregorium aduersus azyrna legem tulisse, ne in posterum fierent a
 quoquam fidelium? Ex quo enim Latini Azymorum sacrificium
 cæpere, nunquam ab eo desisterunt. Imo Patres in Sexta Synodo
 comperi, postquam Monothelitarum heresim reprobasent, octaua
 Paschatis apud Urbem Constantinopolim in templo sanctæ Sophiæ
 Deo gratias reddentes, ex præscripto Latinorum solemnitatem
 peregisse, Græcis omnibus modum sacrificij Latini collaudantibus.
 Et sic Photio ipso in Ecclesia Romana sunt Azyma anti-
 quiora, peruulgata, & decantata, ideoque illi erant
 satis perspecta. Non obiecit, ergo non reputauit repro-
 bantia, sed ut rem adiaphoram prætermisit. Hinc puto
 nonnullos Græcorū ansam honestiorem reprehendendi
 Latinos arripuisse, calumniantes eos more Iudeorum
 in Paschate super altare agnum cum Dominico corpore
 benedicere, & offerre. Cum enim vidissent, Latinos
 oua, agni que carnem benedictionibus Sacerdotum subij-
 cere, vanam sibi fixerunt speciem, vna cum Azymis
 agnum Deo offerri; vel etiam proterue ritum optimum
 inquinarunt, & famam Latinorum falso facinore insi-
 mularunt. De Leucio, siue Felice Papa purum putum
 mendacium est; cum nec antea, nec post per multos
 annos, nec sub ipso Imperio Caroli Leucius, vel Felix
 Romanus Pontifex vlllo in loco recenscantur. Existimo
 Græcos similitudine nominis deceptos, quæ de Felice
 Vrgelitano, & illius hæresi pro restituendo Arianismo,
 condemnatione, abiuratione, restitutione in integrum,
 & demum ad vomitum reuersione, & tandem noua il-
 lius

lius in Synodo Francfordiensi iudicio damnatorio ab historicis illius temporis narratur, ad confictum a se Romanum Episcopum Felicem transfudisse. Et quod etiam animaduersione dignum videtur, errores illius a Carolo condemnatos, eidem Carolo, Caroliq; contubernalibus affixisse. Veruntamen eo tempore motam fuisse quæstionem inter Græcos, & Latinos de Azymo, & fermentato probabile est; cum eadem fere ætate Monachus Engolismensis S. Eparchij in vita Caroli Magni scribar, Quæstionem de processione Spiritus sancti a Patre, & Filio Aquisgrani a Ioanne quodam Monacho Hierosolymitano motam fuisse, quod etiam habetur in Annalium Francorum scriptore: & post hanc Synodum missos esse legatos ad Papam Leonem III. quo iudicium eius cognoscerent, & quæstio definiretur. Probabile inquam est, non tantum de additione in symbolo, sed de Azymo quoque, & Fermentato quæstionem habitam, & forte etiam definitam. Hinc induco, Azymum sub Carolo Magno in Ecclesia Romana inter sacra vtitatissimum fuisse ante Photianas in Romanam Ecclesiam literas annos 66. Et si tempore sextæ Synodi Romani in Ecclesia sanctæ Sophiæ Azymis consecrarunt, ante annos 189. Sed Azymorum Chomatenus scribit Latinorum, nullum unquam meminisse Canonem, ideoque probabile est, eorum usum in Romanam Ecclesiam post Photium insinuatam fuisse. Quare vero potius non infertur Latino- rum Azymorum nullos Canones, adde etiam, si oneri non est, nulla Concilia, nullos prorsus Patres vsquã meminisse; ergo in ea Ecclesia Latinorum Azymorum vsus antiquissimus ab ipsis Apostolis, vel eorum Discipulis minimum traditus est, cum Augustino decernente Epistola ad Ianuarium; *Quæ non scripta sed tradita custodimus: quæ vero toto terrarum orbe obseruantur, dantur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs, quorum est in Ecclesia*

saluberrima autoritas commendata, atque statuta retineri, sicuti quod Domini passio, et resurrectio et ascensio in coelum et aduentus de coelo Spiritus S. anniuersaria solemnitate celebrantur, et si quid aliud tale occurrerit, quod seruetur ab vniuersa quacumque se diffundit Ecclesia. Ecclesia Romana vniuersa, & quacumque diffuso in Eucharistico sacrificio vtitur azymo, cuius origo quoniam tempore in eam Ecclesiam irrepperit, nescitur, nec scriptura traditum est; ergo datur intelligi, nisi nos fallit Augustinus, vel ab ipsis Apostolis, vel plenarijs Concilijs commendatum, atque statutum retineri. Quod si non scripta, longissimo tamen tempore in ea conseruata fuerint, & longa traditione comprobata, si reijcias, grauissimum Euangelio detrimentum afferes, Basilio auctore ad Anphilochium de Spiritu sancto capitulo 27.

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλασμένων δογμάτων, καὶ κηρυγμάτων, καὶ μὲν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς διδασκαλίας ἔχοντι, καὶ δὲ ἐκ τῆς ἁποστόλων ὑποθέσεως δεδωθέντα ἡμῖν ἐκ μυστηρίων παρεδεδόκηκα. ἀπὲρ ἀμφότερα τὴν αὐτῶν ἰχμὴν ἔχει πρὸς τὴν ἀσέβειαν. καὶ τοῖς εὐδαίμοις αἰτερεῖ, ὅς τις γὰρ καὶ μικρὸν τοῦ θεοῦ ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται. εἰ γὰρ εἴχοντο καὶ ἀγράφα τῶν εἰδῶν, ὡς ἡ μεγαλύτερον ἔχοντα τὴν δυνάμιν παρατηροῦς, λαθροῦ μὲν ἀνὲς αὐτὰ καὶ κατὰ ζημιῶντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνειμα φίλον παρισώντες τὸ κήρυγμα. Dogmata, & instituta, quae in Ecclesia predicantur, quaedam habemus a doctrina scripto tradita, quaedam rursus ex doctrina Apostolorum traditione in mysterio, id est in occulto tradita recepinus: quorum utraque parem vim habent ad pietatem. Nec his quisquam contradicet, quisquis sane, vel tenuiter expertus est, quae sint iura Ecclesiastica. Nam si consuetudines, quae scripto prodita non sunt, tanquam haud multum habentes momenti, conemur reijcere impudenter, Euangelio detrimentum inferimus, imo potius ipsam fidei praedicationem, ad nudum nomen contrahemus.

Et nodum tandem perfoluet Leo IX. ad Cerularium Patriarch. & Leonem Achridenum, a quibus accusatus fue-

fuerat, quod azymis noua inducta consuetudine celebraret; Ecce incauta reprehensio uestra. Ecce non bona gloriatio uestra, quando ponitis in coelum os uestrum, cum lingua uestra transiens in terra, humanis argumentationibus, & coniecturis antiquam fidem confodere, ac subuertere moliantur. Ecclesiam post mille, ac ferme viginti a passione Saluatoris nostri annos incipit per vos discere Romana Ecclesia, qualiter memoria passionis eiusdem sit recolenda: quasi nil ei contulerit presentia, conuersatio, & diuina institutio, seu qua clarificauit Deum mors pretiosa illius venerabilis senis, cui specialiter Christus filius Dei uini dicit; Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in coelis. Non ergo perpenditis, quanta impudentia dicatur Pater, qui est in coelis, abscondisse a Principe Apostolorum Petro cultum, siue ritum uisibilis sacrificij per dispensationem unigeniti sui, cui per semetipsum plenissime reuelare dignatus est illud ineffabile arcanum inuisibilis diuinitatis eiusdem filij sui. &c. Dicto itaque Leonis in Azymis sacra peragere, fides antiqua est, & cultus, & ritus uisibilis sacrificij a mille & viginti annis accepta, vsuque continuo comprobata, & diuturna institutione, & morte senis Petri firmata, & tradita. Quod uero proximum est, corroboraturque alijs ritibus a Petro Ecclesie Romanæ concreditus. Nationum Orientalium Ecclesie, & ex Occidentalibus pleræque substruebantur Eotholæ, ut rem diuinam faciens orientem solem aliorum atque Hebræi occidentem prospiceret. Per Palæstinam alia dispositio Ecclesiarum obseruabatur. Sic notat Eusebius de uita Constantini lib 3. qui Constantinum, & Paulinum Tyriorum Episcopum, ex parte contraria struxisse morem Iudæorum secutos, qui ad occidentem conuersi orabant. Petrus Apostolus Iudæorum consuetudinibus addictus, ne eos, ut alibi adnotabam, consuetudinum immutatione ab excipienda Christi fide deterreret, modum templorum exædificandorum Hebræis familiarem retinuit, quem primum Antiochiam,

deinde Romam inuexit. Et ne laudabilem, Deoq; gratum ad Orientem orandi ritum simili structura excluderet, aram in medio Ecclesiæ ædificandam præscripsit. Sic enim celebrans terga vertens ad Occidentem, faciem ad Orientem, ad ipsas Ecclesiæ valuas eopylas, rite ac commode precabatur. Quodsi attentius expendatur. Petrum Antiochenæ, & Romanæ Ecclesiæ fundatorem remotis dissidij causis comprobari videbatur. Hinc etiam verosimillimum fit, eundem vti templum ad ipsam faciem, & exemplum Iudæorum fabrefecerat, consimilem etiam illis ritum sacrificandi constituisse, vt illos alacriores, & secundiore similitudine rituum ad fidem Christianam alliceret. Non itaque æque bene concluditur, quidquid sit de Humberto, Leonem cum Azymorum causam ageret, ista perpetui moris præscriptione defendisse, et si Chomatenus obiecit, Azymorum nullos vnquam meminisse Canones, non propterea sequitur, ut ex Augustino probauimus, eorum esse recentiore vsum. Et satis fuerit, illis Leonem apposuisse, eorum ritum a D. Petro in Romanam Ecclesiam influxisse. Et vt cautior factus Creyghtonus in posterum dexterior pronunciet, noscat, inter Cerularium, & Latinos concertatum fuisse non de Transubstantiatione, quam ait nimis impudenter orsam in concilio Lateranensi sub Innoc. III. Sed Latini condemnabant Cerularium, & affectas, vt Fermentarios, Cerularius Latinos, vt Azymitas. Fac ita esse. Ergo tum neque Cerularius, neque Romani de Transubstantiatione, neque per somnium cogitabant. Ridicule. Alter alterum condemnabat, non quod celebraret in materia inepta ad consecrandum: sed quod assumeret alienam a Christi institutione: Ideoque Latini condemnabant Cerularium, & affectas, qui ita adhærescebant fermentato, quod sibi ex institutione Christi traditum, ita asserebant, vt negarent Azymi

mi per Christum institutionem, & Græci Latinos, qui mordicus azymum a Christo consecratum defendebant, vt fermentum prorsus ab illa consecratione rejicerent; salua tamen sententia, tum Græcos in fermentato, tum Latinos in Azymo, cum vterque panis sit, & vsu receptus, reapse verum corpus Christi conficere.

Sed quid ego in Romana Azymorum vsus, accepta, vt ita dicam, lampade inuestigo, cum testem habeam per te, quamuis mihi illius λόγοι ἐλάττωτες εἰσι, ἢ πικρῶν, omni exceptione maiorē, qui illum antiquissimum ex historia confirmat. Ibis puto, si sanus es, in meam sententiam manibus pedibusq; & fasces submittes. Is est Io. Calvinus vester Institut. lib. 4. *Fermentum, & vulgatum panem fuisse ante tempus Alexandri Romani Episcopi, narrant historia, qui primus azymo pane delectatus est, qua id ratione non video, nisi vt plebis oculos nouo spectaculo in admirationem traheret magis, quā vt animos proba religione instrueret.* Hæc sunt ipsissima illius verba in editionibus, quas ipse vidi, vidi vero plerasque. Tum sic. Alexander iste Romanus Episcopus, de quo verba facit Calvinus, & dicit primum azymo pane delectatum fuisse, vt plebis oculos in admirationem traheret, non est alius, cum ipse non expresserit, quis ordine sit, nisi Alexander I. qui Pontificatum tenuit Anno Christi 125. Ergo vsus Azymi in Eccl. Rom. antiquissimus est, & verosimile fit, ad ea tempora si non Apostolos, sin minus Apostolorum discipulos vitam plerosque produxisse. *Narrant Historia.* Debebat minimum vel vnicum nominatim indicare historicum, & non augurandum nobis relinquere, *Qua id ratione fecerit, non video.* Sed non intelligit Alexandrum primum. Quis igitur fuerit? Alexander II. post Leonem Nonum Pontificatum inijt annos duodecim. Sub Leone palam, & aperte Latini in Azymo, Græci in fermentato sacra faciebant, indeque inter eos contractis litigijs discordiæ exercebantur, & alter alteri

teri ingressum templi, & communionem cum alijs interdicebant. Græci Latinos vti Azymitas, Latini Græcos vti Fermentarios execrationibus deuinciebant. Non potuit ergo Alexander II. & multo minus alij subsecuti eiusdem nominis Azymum instituere. Et ritum adeo antiquum præscribit Caluinus, vel alij de Caluini familia? Non equidem. Ipse enim in eadem lance ponit fermentum, & azymum ibidem; *Panis sit fermentatus, an azymus, vinum rubrum, an album, nihil refert; hæc indifferentia sunt, & in Ecclesie libertate posita. Nihil itaque refert, siue in azymo, siue in fermentato sacrificium fiat, Caluino auctore, cui tu Creyghtone non aduertens animum, inueheris in azymum, idololatricum clamitans. Si dicas idololatricum vocasse; quia a Latinis cultu, qui Dei est proprius, ac veneratione colatur, cum Christus in eo non sit, eadem ratione & fermentum, quod eodem modo colitur a Græcis, fixa animo firmitudine tenentibus, sub speciebus illis verum corpus Christi esse, idololatricum dicetur a te. Hoc licet perridicule dices, nihilominus Chreyghtonum sibi ipsi cornua obuertere dices, cum scribit, *diuersum esse Græcorum a Pontificio Sacramentum. Cum enim nihil referat, an panis sit fermentatus, vel azymus, cum sint indifferentia, & in Ecclesie potestate posita, in his cū illud ipsum sit, differentia tantummodo fuerit in cultu, & veneratione: sed eadem apud Græcos, & Pontificios est. Ergo Creyghtonus amens inuita Delia venatur discordias. Augustinus Enarrat. in Psalmum 98. in illa verba; Adorate scabellum pedum eius, scribit; *Eluctuans comerto me ad Christum, quia ipsum quero hic, & inuenio, quomodo sine impietate adoratur terra, sine impietate adoratur scabellum pedum eius. Suscepit enim de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulauit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adorauerit, inuentum est,***

est,

est, quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domini, & non solum non peccamus adorando, sed peccamus non adorando. Simeon Theſſalonicensis Dialogo contra hæreses. Οὐθεν ποτε ἑλεόν τῶ ἱερεὶ εἰς πάντα τὰ ἅγια, καὶ τὴν ἱερῶν παρακατάθεικλον, τὸν προσηγιασμένον, καὶ λυόμενον τῶ θεῶ ἀματι ζωσοῖον, καὶ πανάγιον ἄρτον, ὥστε ἐν πυξίῳ καθαρῶ, καὶ ἀσφαλῆ ἔχειν, καὶ μὴ καθαρῶ ἠσαλισμένον ὑφάσματος, καὶ τιμῆς, ἂλλ' ὅς γάρ ἐστι τὸ θεϊότατον σῶμα, καὶ ἅμα τὸ διασπικόν, καὶ προσκυμῶν, καὶ θυμιᾶν, καὶ τιμᾶν χρῆ, καὶ ὅλην προσδέσει, καὶ ὑφαίω πρὸς ἀνατολὰς τ' θείας ξαπέζης ἠαρημένον ἔχειν, καὶ ὀπιβλέπειν, ἵνα μὴ τι συμβαῖη ἀμυγῆα τῶ μὴ δέοντων. Hinc diligentur animo attendendum est, Sacerdoti in omnia Sancta, & Sacrosanctum depositum presanctificatum, & sanguini diuino unitum, viuificum panem, ut nempe eum reponat in purâ, tutaque pyxide, puro pretiosoq; linteo inuoluta. Ipse siquidem est diuinitimū corpus, & sanguis Dominicus. Et adoret, & suffumiget, & veneretur ex toto corde, appendatq; super diuinam mensam ad orientem, & obseruet, ne quid illi contingat indecorum sua incuria. Et libro de Sacerdotio; Μέσθ' ἢ μὲν θεοκρίται, καὶ ἀσεβῆως χεῖρὸς, καὶ ὀρατῶς τῶ θεῶ ἀρτῶ τῆ σῶματ' ὅ, καὶ τῶ σιωπῶ πόθρῳ τῆ ἀματος τὰ πάθη δακνῆς ἑαυτῶ, τὴν σφαγλῶ, ὅδ' ἦλες, τὸ σῶμα, τὸν θάνατον. Ἔομαι πρὸς ἀμῶν, εἰζήσοιες αὐτῶ, καὶ ἀμέσως τῶ τῶ ἑσῆτες, τέμνοτές τε, καὶ ἰδιονῆτες, καὶ πῖνονῆτες ἐκ τῶ ἀματ' ὅ, καὶ ἐτέροις μετ' ἰδιονῆτες καὶ τὴν δόθεισαι χάριν ἡμῖν. Ἐτε θαμάζει τὰ χερσῆμα, ὀξίσαται τὰ Σιραφῆμα. πᾶσα θεοτάτη δὴ ἡμῶς πῶφρῆκα καθορῶσα, καὶ δὴ παρίσαται, καὶ τὴν οἰκίῳ ὀπρῆνωσῆς εἰσιν, ὡς κῆσις ἢ, καὶ ἀσῆσις, καὶ ἐκπληκτικῶς δεξάζει τ' θεῶ τὸ ἄμῶρον ἀγαθοῦτος. μὲν ἢ μὲν ἵσαται ταῦτα κύκλω τῆ δυσιασῆρες συσῆλόμῆα φόβῳ μῆξι. ὀπρῆμῶσιν ἀτενίζεν τῶ μυσῆρῶ. ἐ γὰρ ἀφῆκτικῶς παρίσαται. ἐκείθεν τῆ ἰδίῃ φάει δέχονται τὴν ἀκτίνα. αὐτόθεν γὰρ τῆ φωτὸς αὐτῶν ἢ πηγῆ, ἢ τῆ πρὸς αὐτῶν θέρμη, ἢ ζωῆ, ἢ σοφίας ἢ μῆσις. Medius ante nos iacet, & inuisibiliter Christus, & visibiliter diuino pane corporis, & venerando calice sanguinis passionem suam cummissans, cadem, clauas, corpus, san-

gui-

guinem. Cum ipsi proximamus, adstemus cum tremore, & immediate ipsum intuentes, secantes, comedentes, bibentes ex eius sanguine, & alijs exhibentes gratia nobis data. Tum demirantur Cherubim, extra se sunt Seraphim, vniuersæ diuinissima virtutes timore concuiuntur videntes, & metu adstant, propriamque naturam agnoscunt creatam, & perimbecillam, & cum stupore glorificant diuinæ bonitatis immensitatem. Vna nobiscum assistunt, circumcirca altare factu contracto, metuque pauida, recta intueri mysterium peroptant: neque enim frustra operam sumunt, cum inde proprij luminis radios hauriunt. Hinc enim luminis eorum fons, effluit; ignis eorum, calor, vita, sapientia, initiatio. Quare Nicolaus Cabasila in Expositione Missæ cap. 24. Græcorum cultum immodicum in adorandis diuinis muneribus in introitu Magno Missæ, cum nondum consecrata sunt, erroris originem tradens, scribit; Εἰ δ' εἰς τινες τῶν προσκυπόντων εἰσὶόντι μὴ τὸ δῶρον τῶν ἱερῶν, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, καὶ αἷμα τῆς κομιζόμενης δῶρα προσκυμβῶσι, καὶ λέγουσιν ἅπο τὸ εἰσὶόντι τῶν προσκισμένων δῶρον ἡπατήθισαν, ἀγνοήσαντες τὴν διαφοράν τὴν ἱεραργίας ταύτης, καὶ ἐκείνης. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐστὶ ταύτη τῇ εἰσόδῳ ἀθύρα ἔχει τὰ δῶρα, καὶ ἔπειτα τετευμημένα, ἐκείνη δὲ τέλεια, καὶ ἡγιατμενά, καὶ σώμα, καὶ αἷμα Χριστοῦ. Quod si qui sese prosternunt Sacerdoti ingredienti cum muneribus, adorantque illa munera deportata, & supplicant, quasi essent corpus, & sanguis Christi, in errorem deducti sunt, ex introitu præsanctificatorum, cum ignorarent sacrificij vtriusque differentiam. Nam hæc munera in hoc introitu, nondum sacrificata, nec absoluta, illa vero perfecta, & sanctificata desert, & corpus, & sanguinem Christi. Alio itaque cultu prosequenda sunt munera in Missis vsualibus, dum deferuntur in introitu, cum nondum sunt consecrata, alio in Missa Præsanctificatorum, cum consecrata sunt, factaque corpus, & sanguis Christi. Et tu a pietate, & religione perquam remotissimus furiosa temeritate azymum consecratum a Sacerdote, & verum corpus Christi & sanguinem Idololatricum nuncupas.

cupas : Οὐκ ἄξιός ἐστι καλεῖσθαι αἰθερῶν, ἀλλ' ἀπώανθερον π. Legitissime, nec iniuria?

Rem perspicuam, & tot tantisque, & illis liquidissimis Ecclesiæ Patrum, etiam palam hostium, auctoritatibus testatam non negabis, si animo integer es, eamque non per infomnia cogitaueris: neque enim indoctorum hominum discrepantibus sententijs firmatur. Iam video te vrgeri angustijs, & moliri responsum: Si alia deerunt, corruptela iudicij, vel ex tuis promens, vel ex tuorum Reformatorum eruditione furto subtrahens redundabit. Respondebis ergo cum Zuinglio, *Multa me roborasse, exemplis Patrum: Sacerdotes isti minimum sunt & Doctores, quos non multum moraris, nec enim tibi otium est, ut illos reuoluas. Et licet ipse carnem, Patres Patres, nempe Patres sic tradiderunt, Tu mihi refers, non Matres, sed Verbum Dei requirere.* Cum Pomerano, *Me non debere Patribus credere, qui ex eodem ore calidum, & frigidum efflant.* Cum Mulculo, *Vbi ex scriptis Patrum aliquid contra Reformatos adfertur, palam dicere, nolle te ad illorum auctoritatem astringi: planeque stultissimum esse, vel studiose malignum in Ecclesia Dei, quemquam illorum conscientias fidelium obstringendas esse putauerit: Cum Martyre, in restauratione Ecclesiæ, nihil consultius esse, quam omnia reuocare ad prima Ecclesiæ principia, & religionis primordia: Quantum enim consistimus in Concilijs, & Patribus, versabimur semper in eisdem erroribus.* cum Humfredo; *Quid nobis cum Patribus, cum carne, & sanguine; aut quid ad nos attinet, quod Episcoporum Pseudosynodi constituunt? cum Somnero, Antiquitas, in qua nos damnari obiectant, nihil habet ponderis: nam si recta sentiente antiquitate loquuntur, qua appellatione Christum, & Apostolos intelligimus, res ipsa clamat, eam a nobis stare; si de Patrum auctoritate, ad non æque egre feremus, damnari ab illis Verbum Dei.* cum Beza; *Quantumuis ista vetusta sunt, optimo iure, esse abdicata.* cum Caluino; *Non esse recipiendam Augustini argutiam, in spe fuisse dimissa peccata baptisimo Ioannis, Christi*

E e e

Bapti.

Baptismo re ipsa dimitti. Fabula de Limbo Patrum, ad quos liberandum Christum descendisse narrant, tamesi magnos habeat auctores, nihil tamen aliud, quam fabula est. Dictum est Hieronymi, cuiuscunque sit, quam plane impium sit, excusari nequit: Scio exorcizandi usum fuisse in Ecclesia temporibus Cypriani, & Augustini; verum non quero, quid fecerint Patres, sed quid Christus instituerit, & quod Apostoli fecerint: cum Bullingero, Scio quid Doctor Ecclesie insignis, Augustinus, quid eloquentissimus Chrysostomus, alijque viri vetusti, & clari hac de re scriptum reliquerunt, sed quero, num hæc recte fecerunt: cum Lutero, Tamesi esset Apostoli Iacobi illa Epistola, non licet Apostolum sua auctoritate Sacramentum instituere, id est, diuinam promissionem, cum adiuncto signo dare. Concilijs, Sanctorum Patrum conuentibus Spiritum S. non ita præiuisse, ut tam in omnibus quam in fide errare non potuerint. Et; Christum Episcopis, Doctoribus, & Concilijs indicandi de doctrina potestatem ademisse, & omnibus Christianis in genere deditisse. Et; Papam, Doctores, & Pastores potestatem habere dicendi, sed, oues iudicare debere, an vox illorum sit vox Christi. Et; Statuant illi, & decernant quidquid volunt, nostrum erit iudicare, Et; Papa tu cum Concilijs tuis conclusisti: at ego iam iudex esse volo, an illa suscipere debeam, & an potuerint errare: Et; Etiam si quid ab omnibus Concilijs decretum est, se tamen illud per Scripturam examinaturum, ne ut humanis traditionibus decipiatur passurum: cum Brentio, Quædam Concilia iubent, quosdam libros e veteribus Apocryphos, ut canonicos agnoscere. Non ignoro, quid factum sit, illud autem quero, num iure factum sit: vel cum dementissimo Hottingero Ecclesie Histor. parte. 1. sect. 4. Pone plurima tradi Veterum Doctorum scriptis, quibus sophiste possunt abuti. Nihil tamen, causa hoc nostre derogat. Clara satis, ac perspicua sunt citata Auctororum testimonia, qua religioni nostre patrocinantur; a nobis tamen non propterea approbantur, quod hominum sint dicta, magnum licet, & in Ecclesia illustrium: sed quod eadem illa verbo Dei congrua sint, & ad eius illustrationem consignata. Vbi alias, exor-

bitarint, & posthabita auctoritate Scripturæ allucinati fuerint, malimus ea moderari generali Canone. Homines sunt, nihil ergo humani a se æstimant alienum excusare, quam impudenter in errorum varia præcipitia nos coniecere. Hæc & similia tu quidem ex pulchellis tuis hisce, atque acutulis Doctoribus, ingurgitata refundes amplissime; sed risu omnium, sannisq; excipienda. Quo enim iure, & qua auctoritate isti tui Patroni de Ecclesiæ decretis, atque statutis iudicium sibi assumunt? Quo diuino eloquio antiquitatem rejiciunt? Quo munere dicta Patrum præscribunt? Qua sibi facta facultate consuetudines Ecclesiasticas pessundant? Qua firmitate fidem suam præfulciunt? Quo stabilimento se sustinent, vt magis illis adcredatur, quam Ecclesiæ Patribus? Multa dicuntur expresse, quæ explicite in Scriptura non sunt, quod ipsorum etiam Reformatorum decreto supra, alibique probatum est. Neque enim impedit, nouis excogitatis rebus, noua adinuenire vocabula, quæ extra verbum Domini Patres vsurpant, dummodo non refragantur diuinis eloquijs, neque contra veritatem nituntur, sed obscure prolata, & inuolueris obuoluta in lucem alijs, atq; alijs vocibus educuntur. Hisce sat fuerit, quod Puppiano Schismatico stultitiam illius irridens reposuit Cyprianus; *Quis enim hic est superbia tumor, quæ arrogantia animi, quæ mentis inflatio ad cogitationem suam Præpositos, & Sacerdotes vocare, ac nisi apud te purgati fuerimus, & sententia tua absoluti, ecce iam sex annis, nec fraternitas habuerit Episcopum, nec plebs Præpositum, nec grex Pastorem, nec Ecclesia Gubernatorem, nec Christus Antistitem, nec Deus Sacerdotem? Subueniat Puppianus, & sententiam dicat, & iudicium Dei, & Christi in acceptum referat, nec tantus fidelium numerus, qui sub nobis accersitus est, sine spe salutis, & pacis exisse videatur; ne nouus credentium populus nullam per nos consecutus esse Baptismi, & Spiritus sancti gratiam iudicetur: ne tot lapsis, & poenitentibus pax data, & communicatio nostra ex-*

minatione concessa, iudicij tui auctoritate solvetur. Annue aliquando, & dignare pronunciare de nobis, & Episcopatum nostrum cognitionis tuæ auctoritate firmare, ut Deus, & Christus eius agere tibi gratias possint, quod per te sit Antistes, & Rector altari eorum pariter, & plebi restitutus. Hinc Basilius Magnus, & alij Patres in rebus Theologicis sæpius vtuntur dictionibus nullo diuino scripto traditis, quæ tamé alienæ non sunt a pio Scripturarum sensu. Hinc Io. Vecci scitum aureum est, de processione Spiritus S. cap. 3. de hac Basiliana consuetudine: Ο γουὺ λέξουσιν ἀγαθαῖς ἰμολογίῳ κη(α)δῶ, δευτέρῳ μὲν (B) δὲ, μὴ ἀποξενωμέναις ἐν αὐτῶς ἢ κῆ(γ) τῶ γραφῶν ὁσεβείας διανομίας, πῶς αἰ εἰν δίκαιος ἐπὶ τινὶ τῶ παρ' αὐτῶ θεολογηθέντων διαπιστῶσαι; εἰ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ μέγιστοι οὐκ ἔστιν τις τυχὼν ὑπὲρ τῶν λέξων τῶντων, ἀλλ' ἐπεὶ ἐκ ἀποξενωμένης τῆς ὁσεβείας ταύτης ὁ ἅγιος μὲν τυρεῖ, ἔτω δ' ἔτι προσέχων αὐταῖς, ὡς οὐκ ἔστιν, αἷς οἱ παρ' αὐτῶ διδύσκαλοι τῆς ὁσεβείας ἐκ κη(α)ντο. καὶ γὰρ κακίωντων ἐκάστη κη(α)ρῶς ἰδίῳις πρὸς ἀποξενωτῶν τῶ ἀναφυμέναν ἀίρεσεων ἐλάμβανε τὰς ἀρχὰς, ταῖς μὲν συλλαβῶς ἴσως ἢ διδλημμένη ταῖς παρ' ἡ δὲ, ἢ ἡ δὲ τῆς ἀίρεως θεολογηθείσας γραφαῖς, ἢ δὲ τῆς νομίας αὐτῶν εἰς ἐγχευον ἐκθεσιν παραδιδόμενη. ἐπεὶ γουὺ ὁ μέγιστος βασιλεὺς (B) ταῖς ἐνομίαις τῶν προγενεσέρον αὐτῶ θεολόγων ἀποκλυθῶν, λέξουσιν ἀπεθάρρησε κη(α)δῶ ἀγαθαῖς μὲν, δευτέρῳ κη(α)νταῖς δὲ ταῖς τῶ παλαιότερον θεολογῶν ἐνομίαις, θάρρητόν καὶ κη(α)ν τῶν τοιαύτως λέξουσιν κη(α)δῶ, ὡς ἐξ αὐτῶ μὲν τῶ ἀρχῶν λαθείσας, μὴ ἀποξενωμένης δὲ ἢ κῆ(γ) τῶ γραφῶν ὁσεβείας διανομίας. Qui itaque dictionibus scripto minime traditis se usum fatetur, simulque contestatur easdem neque alienas esse a pio sacrarum scripturarum sensu, quomodo dignus fuerit, cui in nonnullis ex dictis suis Theologicis fides adhibenda non sit? Nanque licet ad illius tempora scripto consignata ex his dictionibus quæpiam forte non sint, attamen cum eas a pietate alienas non esse, Sanctus ipse contestetur, illis attendendum est æque atque alijs, quas ante ipsum pietatis doctores usurparunt. Earum quippe singula certis temporibus ad resellendas recens exortas hæreses originem habuere: syllabis fortasse ante
hanc

hanc vel aliam enatam hæresim in Theologicis scriptoribus non comprehensis, veruntamen ex sensu earum exposita, scriptoque demaradata. Cum igitur Magnus Basilus sententijs Theologorum, qui eum præiuerunt, insisterens, dictis nonibus non scriptis vii ausus est, sed quæ tamen ab antiquiorum Theologorum sensu penderent audendum quoq; & nobis fuerit, illas easdem voces usurpare, tanquam quæ ex eo principium sumpsere; nec a pio scripturarum sensu, ac mente recedunt. Dignum cedro est, & frequenti memoria reuoluendum, retinendumque Athanasij in Disputatione cum Ario monitum; Ecclesiastica semper moris est disciplina, si quando hereticorum noua doctrina exurgit, contra insolentes questionum nouitates, rebus immutabiliter permanentibus permanentibus vocabula immutare, & significantius rerum naturas exprimere, quæ tamen existentiam causarum virtutibus congruunt, & que magis easdem antiquitas fuisse demonstrant, non ortus nouitatem mensurarent. Idque tunc, exemplisque, quæ laudabiliter multis modis prouenere, probat. Post Christum discipulorum nomine, qui nunc Christiani, designabantur, inter quos cum essent multi nouorum dogmatum auctores, doctrinæ obuiantes Apostolicæ, sectatores suos discipulos nominabant, nec erat vlla nominis discretio inter novos falsosq; discipulos, & eos, qui doctrinam Apostolicam sequebantur: ideo Apostoli conuenientes Antiochiam, Luca auctore, Discipulos Christi sectatores nouo nomine Christianos appellarunt, discernentes eos a communi falsorum Discipulorum vocabulo. Et subdit: *Hanc ergo ab Apostolis traditam nouis utendi nominibus formam Ecclesia tenens, contra diuersos Hæreticos, ut sans fidei ratio possit labat, diuersas edidit nominum nouitates.* Et sic Sabellianam hæresim genitum ex Virgine Patrem, ingenitum contra, confitendo Ecclesia tradidit, quod in diuinis Scripturis non traditur. Sic Arianam, quæ docebat eundem passum esse destruendo, impassibilem decreuit, & hanc de Filio confessionis formam statuit; *Deum de Deo, lumen de lumine.*

lumine. Sic Photinianam, ex humana generationis natura initium traxisse Filium, docentem repressit; Sic contra Eunomianam hæresim *similem Patri Filium*, creberrimis conciliorum decretis definiuit. Hæc scripta neque leguntur, neque Prophetæ, neque Symbola authentica, neque ipsi Apostoli tradiderunt. Et concludit. Ergo tu Ari, qui me hodie tali constringis articulo, ut homousion proprie posuim in Scripturis ostendam; aut facere contra insolentes, & furtiuas hæreticæ intelligentiæ rancitates quædam confessionis nomina non temere præsumpta, sed et sequenti ratione collecta fidei auctoritatibus fuisse inserta: ita ut non nouorum verborum religioso intellectu extiterint absolutiones, quot fuerint quæsitæ, & subministratæ perfidiæ occasiones: aut si, fateri volueris tuis tecum obiectionibus agam. Ostende mihi non ex coniecturis, non ex verisimilibus rebus, non ex ratione vicini sermonis, non ad intelligendum prouocantibus rebus, non ad profutendum pietate fidei suadente, sed pura, & nuda verborum proprietate. Ostende scriptum ingentium, aut impassibilem Patrem, verum Deum ex Deo, Lumen de lumine, Filium aut similem esse. Nolo mihi dicas. hoc ratio fidei poscit, hoc pietas docet, ad hoc me Domini professionem scripturarum consequentia prouocat. Nolo, inquam, mihi talia ostendas, quia in me similia de homousij professione respicis profertem, sed ferto in manibus diuinorum voluminum Codices, & eodem sono: ijsdemque syllabis prædictorum vocabula nominum indita lege. Annon integrum, liberumque fuerit, quod Apostolis primum, ac deinceps Ecclesiæ, tandem per multa sæcula eadem via pergentis moderniori quoque, nouis exortis erroribus, in rem suam voces vertere, & noua vocabula, si opus fuerit, ad profligandos dictos errores vsurpare? Quis id impedit? quæ lex, quod ius facultatem eripit? Doceant ipsi sua, indicent. Iniustum est alijs præfigere, quæ tu uti pessima despicias. Annon iniquius, indigniusque est, quod tibi, & tam ampliter concedis, id inuitis manibus Pontificijs dare? & quam

po-

potestatem nequiter arrogas, catholicis remorari. I mecum, Creyghtone, promē diuinos Codices, profer foras diuina eloquia, prouulga Symbolum. Vbinam hæc digeruntur? Corpus Christi per unionem ad Verbum, id assertum est, ut non solum in cælo, & in Eucharistiæ Sacramento, sed ubicunque secundum humanam naturam præsens est: substantia panis materialis, & similiter substantia vini manet in Sacramento altaris post consecrationem: Vbi panis, & vini nullus est usus, rite coena Domini celebrabitur, si quidquid panis aut vini vicem supplet, offeratur, & illud adhibendum esse, & hanc esse mentem Christi: Vbi desit aqua, quouis alio liquore, non minus recte quam aqua simplici baptizari posse: Licere pro vino, uti in coena Domini, vel aqua simplici, vel alio non inusitato potationis genere: et quod magis stultum est, & dentibus non admodum salutare in defectum panis Ardosio lapide: Baptisimum nihil esse: participationem coenæ Domini nihil esse: Eucharistiæ usum non tollere peccata, & sexcenta alia, ne singula recenseam. Id si non egeris, ut plane non ages, quare id a Pontificijs exigis? Vis dicam? Si hæc apud Suetonium, Dionem, Petronium, Arbitrum, Athenæum, Varronem legerentur, vera esse non dubitares, sed quia Christiani, & Patres, & Doctores Ecclesiæ ea literis mandarunt, fabulas reputas. Non mirum. In cognatorum, & gentilium opiniones siue probas, siue malas eundum est. Hoc enim didicisse non inficiaberis ex Geneuensi prostibulo, in quo, scriptore Hieronymo Bolsæco Herme, in vita Caluini cap. 20. testanteque se id accepisse a Calvinianis Ministris, certum est, ac constitutum quasi dogma, ubi Dei gloria agitur. (Si quæ apud Reformatos Dei gloria est) mentiri, & mendacium deinde veritatis specie fucare, non modo licitum esse, sed nonnunquam necessarium. Hæc si non admiseris, foetidum turisparis. Isterquilinum, dum Patrem vocas ἀγρον, & ἀγρον, quod similes voces in Scripturis de eo, Gregorio Nazianzeno teste, non digeruntur. Vel si tibi ille est

est ἀρεσος, & ἀγένητος, summa labe, & immedicabili vulnere conscientiae tuæ, si tamen conscientia munitus res Ecclesiasticas tractas, & in tuos Reformatos perfidia culpam commereris, qui vocas in scriptura non traditas Patri appingis. Quæ ritus, & consuetudinis sunt, licet varia, & multiformia sunt, non scindunt Ecclesias. Dogma est, quod vel minimum proscindit, & diuidit. Sed quia hostia Pontificiorum in orbem cogitur, Græcorum quadrata est, & quamuis aliquando orbiculata in pane imprimatur, dum præparatur tamen, & scinditur in angulos quatuor efformatur: Pontificij cum eleuant, super caput eam extollunt ambabus manibus, quod aliter faciunt Græci. Adde etiam Græcos Græca lingua sacra peragere, Pontificios Latina, & alia quædam minutiora non eodem modo peracta, non puto propterea inter Pontificiorum, & Græcorum Sacramentum diuersitatem vrgebis, quod faceret dementissimus Hottingerus consucto illo suo axiome, *est tamen aliquod discrimen*. Sic enim ille, suum inter has duas Ecclesias dissensum, argutatur. Si quocunque discrimine, vel minimo se iunguntur Ecclesiæ, refragatur tamen Photius Epist. 64. ad Theodorum Abbatem, qui similem ratioquinandi modum eludit, ab Iconoclastis profectum, qui similibus nugis oppugnabant imagines; Christi effigies, vel Deiparæ aliter apud Romanos, aliter apud Indos, aliter apud Græcos, aliter apud Æthiopes repræsentantur, nec vllam inter se similitudinem seruant: cum quæ vera sit ignoretur, omnes reprobandæ venient. Nugas ex aliquo discrimine desumptas, sic irridet Photius; Sic Euangelium Christi abnegandum esset, cum alijs formis, & literarum notis apud Romanos, alijs apud Indos, alijs apud Æthiopas exaratum est; nec solummodo notis figurisque, sed sonis, & votum notionibus valde inter se discrepantibus enunciat. Apud nationes
omnes

omnes non vna de Deo ſententia eſt : & licet in plurimis maximisque abſe ipsis diſſideant ; quia vero in communium principiorum ſenſu, vna omnium eſt exiſtimatio, nullus omnium, niſi qui ſine vilo religionis cultu viuit, Deum eſſe, ob hoc aliquod diſcrimen abnegauerit. Et ſi Crucem adorandam eſſe fatentur, quamnam ex illis venerabuntur ? eamne, quæ cum titulo efformatur, an eam quæ ſine titulo, cum certo affirmare nequeant, quænam vera ſit, & quæ ad primigeniæ ſimilitudinem accedit. An etiam ob hanc eandem varietatem, & aliquod diſcrimen ſacra omnia, & potiffimum, quæ de Sacroſancta Euchariftia, & immaculata oblatione peraguntur, reſpuenda ſunt ? Et vt magis rideas hoc aliquod diſcrimen ; Chriſtum dicunt Græci ſibimet ipsis ſimilem ſtitiffe, Romani ſibi potius, Indi figura ſua, Æthiopes ſua, ideoque non conſtat, quis pro vero Chriſto habendus ſit. Ergo credendum non eſt ob hoc diſcrimen, in carne Chriſtum fuiſſe. Et nihilominus, qui renuebant imaginum cultum ob hoc aliquod diſcrimen, ſibi adſciſcebant, quibuscunque notis, ac lingua exaratum Euangelium, Deum eſſe conſitebantur, Crucem Chriſti venerabantur, ſacris ſe initiabant, ſacra myſteria per verba Chriſti tranſelementata agnoſcebant, & Chriſtum generis humani redemptorem in carne paſſum prædicabant. Et Hottingerus, ob aliquod diſcrimen non permagni momenti lynceis oculis penetrat diſſidium inter Eccleſiam Græcam, & Pontificiam. Et non dicetur omnia perdiſſe, cum ſe non habeat ? Ad te redeo Creyghtone. Tot reſponſionum ſalebræ contra Patres, & Concilia, præter noſtrum inſtitutum ſunt. Ipsi rem quærant. Nos diſſenſum inter Pontificios, & Græcos in Sacramento altaris quærimus, & an illi conueniant in Tranſubſtantiatione, & veritate corporis Chriſti in pane, ſiue illud fermentatum ſit, ſiue Azymum. Tu omni aſſeueratione

F f f f

affirmas ;

affirmas; Græcorum Sacramentum diuersum esse a Pontificio, Græcos de Transubstantiatione nunquam cogitasse, nec per somnium. Hostiam sine fermento peperisse Transubstantiationem, & hoc non ante Innocentium III. in Lateranensi Concilio. Sed dicta nulla firmas argumentatione, semissis ac infima de gente homo. Qua dignitate? Quo titulo? Satis, superque respondere tibi poteram vnico verbo, Perno. Cui tu nihil posses opponere. Turpe siquidem est, nec omnino ferendum, te ab altero veritatis rationem reproscere, quam pro tuis reddere potis non es. Ego tamen, vt hoc Græcorum Sacramentum a tuis aliorumque calumnijs eximerem, ex multis pauca, sed opportuniora ad probandum, vnam esse Græcorum, & Pontificiorum de hoc Sacramento sententiam, ex Græcis testes potissimum produxi, qui sua satis aperte demonstrant. Male locabis operam, si in Pontificiorum, vel Græcorum dicta inueharis. Modo quæstio est, non de veritate dogmatis, sed de opinione Græcorum, & an ea Pontificiorum respondeat. Respondere non negabis in omnibus non semel, sed sæpius ad vniuersis, tum Cætholicis, tum Schismaticis inculcata. Si voces sunt cogitationum atque animi indices, mentem Græcorum, ex iam adductis, quidquid Reformati inspiciant, planam atq; apertam habemus: Quare cum dicant, substantiam panis, siue ille fuerit fermentatus, siue azymus, verbis Domini, & hoc ab initio Ecclesiæ ante Innocentium, & Lateranense Concilium, transelementari vere in substantiam corporis Christi, & in substantiam sanguinis. Ergo re ipsa, non per somnia de Transubstantiatione cogitarunt: ideoque Sacramentum Græcorum non est a Pontificio diuersum, sed vnum & idem. Et sic τὸ τῆς ἀρετικῆς γλωσσοσαλγίας, καὶ ἐρεχθίας τὰ κύματα εἰς ἀφρονὸν θαλάσσιον. Quare cum Creyghtonus, Hottingerus, & alij imprudentiam lapsos homines non erigunt, sed proterue, sed machinis

ada-

adactis valentes, & virtutum omni genere florentes; atque incolumes in præcipitia ignorantie pertinaci studio impellere defudant, impij atque inhumani sunt.

Et hæc quidem de Transubstantiatione Græci, & Pontificij, edicto decretoque in auribus omnium personant. Id si est, in Sacramento conficendo non bene inter eos conuenire, qui præfracte suis erroribus non insistent, facile dignoscent. Nam, vt aiebat Augustinus lib. 3. de doctrina Christiana cap. 20. *Quorum animum occupauit alicuius erroris opinio, quidquid aliud asserueris Scriptura, figuratum arbitratur, & obfirmata voluntate patentem veritatem inuadit, & in clarissima luce tenebris circumfundi aquo animo patitur.*

EXERCITATIO XXIX.

Patriarcha Constantinopolitanus, licet Nicæe resideret, Constantinopolitani nihilominus nomine inter Græcos munia sua exercebat. Michaëlem Autোরiarum non esse electum Patriarcham Constantinopolitanum a Venetis. Cura Summorum Pontificum super omnes fideles, & infideles: Michaël Imperator vindicatur e Calumnijs Creyghtoni. Legationes Michaëlis Imperatoris ad Romanum Pontificem, pro vnioue Græcorum, Ioannis Vecci laudes, & eius conuersio. Nicephorus Bleimida quis, & qualis? Metochitarum familia nobilissima.

Pag. 41. **S**olum Binuius in Synodi prologo Summum Pontificem, ait, curam adhibuisse, vt Græci longo Schismate seducti ad Ecclesie Romane communionem reducerentur, literisque publicatis generale Concilium indixisse Romam: eoq; confluisse inter quadringentos & duodecim Episcopos, Patriarchas, Constantinopolitanum, & Hierosolimitanum. Non es multum in antiquorum libris volutatus, Creyghtone; ideoque non multum habes, quod des. Sic luculente tibi vide-

ris emergere, si vnico Binio tua comprobēs. Miseranda plane egestas supellectilem tuam literariam praefocat. Hinc vno Binio contentus decernis. Sed scire debueras, non solum Binium id asserere, sed multos quoque alios antiquiores, quibus Binus sua debet. De Patriarchis Constantinopolitano, & Hierosolymitano Abbas Urspergensis, qui eadem tempestate scribebat. *Inter quos fuerunt de praecipuis Patriarchis duo, videlicet Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus: Antiochenus enim graui languore detentus, venire non potuit, sed misit pro se Vicarium Antidonensem Episcopum. Alexandrinus vero sub Saracenorum dominio constitutus fecit quod potuit, mittens pro se Diaconum suum germanum.* Hæc eadem iisdem verbis redduntur ab Alberto Stadenſi, Matthæo Parisio, & alijs. Et ex Recentioribus Gilbertus Genebrardus in Chronologia anno 1215. *Duodecimum Oecumenicum Lateranense, in quo praesuit Innocentius Papa; Interfuerunt duo Patriarchæ Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus: Archiepiscopi, tum Græci, tum Latini septuaginta; Episcopi 400. Legati Romani, & Græci Imperatoris. Et ex tuis Ioannes Funccitis Commentar. in Chronologiam lib. 10. Concilium quod Roma celebratum est, omnes Christianitatis Reges, aut per se, aut per legatos, vna cum praecipuis ex toto orbe Patriarchis visiterunt; sed quæ in hoc acta sunt, in libro Conciliorum habentur. Reges & Patriarcha ab Abbate Urspergensis recensentur. Et alij, ne singulos recenseam. Et tu dicis solum Binium scribere, Patriarchas Constantinopolitanum, & Hierosolymitanum confluxisse. Et tot alij dicunt confluxisse. Tuum fuerit probare non confluxisse. Qui enim probat Binium Patriarcham Constantinopolitanum ad Synodum Romanam peruenisse, quem Constantinopoli non habebant? Flandri vi. & armis omnia occupauerant. Theodorus Lascaris Nicææ confederat; Trapezuntii ad Pontum gens Comnena. Annon probant tot scriptorum testimonia? Tu vero nescis, occupata a Flandris Constantinopoli, cum Theodoro Lascari*

cari Nicææ Patriarchas confedisse, ibique, vti antea, exercuisse, & dignitatem Patriarchalem retinuisse, Patriarchalia munera sub Patriarchæ Constantinopolitani titulo administrasse, & æque atque Constantinopoli considerent in throno, gubernacula Constantinopolitanæ Ecclesiæ pertractasse, quæ vel cœcis obuia sunt, & per ora omnium volant. Capta liquidem a Flandris, & Venetis Constantinopoli, Græcisque perdomitis, duo in ea potissima, Regnum, & Ecclesia dimensa, Regnum sibi Flandri, Veneti Patriarchatum obtinuerunt. Hinc Balduinus a Flandris Imperator, Thomas Maurocenus a Venetis Patriarcha Constantinopolitanus designati. Theodorus Lascaris Nicæam fugam cum parua militum manu se conijcit, quem postmodum alij Græcorum proceres, & quibus Latinorum dominatus non admodum arridebat, subsecuti sunt. Hæc fuisse distincteque narrant, Nicetas Choniata, Georgius Acropolita, Blondus, Æmylius, alij. Tu solum talpa cœcior, atque infelicioꝝ rebellas. Et cum quarta Synodus in Laterano ageretur, Michaël Autorianus secundus post Maurocenum a Venetis datus Patriarcha sub Lascaridum præsidio solium in Asia fixerat. Si tua auctoritas tanta esset, vt etiam erroris suspensionem tegere possit, non tantum quæ communi consensu probantur; sed quæ etiam condemnantur, & aurum vt plumbum factum, vt ita dicam, sequeremur: sed cum nulla tui existimatio grauis apud catos viros habeatur, hac ætate, quæ seuerâ iudicia hominum fiunt de rebus omnibus, tua omnia præuertendi, confundendique licentia ac mera libidine perspecta, multisque tuis contra vtilitatem Christianæ Reipublicæ, contra etiam lociorum Reformatoꝝ, & factis, & cogitatis, in tuis Scriptis, atque temere commentis deprehensis, tantum abest, vt fidem adhibeant, vt tua etiam dicta, vti nullius momenti, ac ponderis proijciant. Non est quod longe petantur exempla.

pla. Ex hoc discite reliqua. Dicitis, *Michaëlem Autorianum secundum post Maurocenum a Venetis datum esse Patriarcham.*

Quis non videt nouum atque inauditum deliramentum? Michaël Autorianus secundus post Maurocenum datus est a Venetis Patriarcha. Qui eadem ætate cum Mauroceno Nicææ Patriarcha Græcorum præsidebat, quomodo secundus post Maurocenum a Venetis datur? An Veneti eodem tempore duos Patriarchas vnum Latinis, alterum Græcis dederunt, non contenti vno suo, nisi etiam Græcorum Patriarcha locupletati fuissent? Post Maurocenum ad recuperatam Constantinopolim a Græcis alij, atque alij ritus Latini Patriarchæ Constantinopoli succellere, quemadmodum Nicææ ritus Græci, qui non mutato titulo Patriarchæ Constantinopolitani nomine signati fuere. Non credis? Sed mutum reddunt te, Gregorius Acropolita, qui tradit, firmato, vtrumq; potuit, a Theodoro Lascari Nicææ Imperio, Ioannem Camaterum, qui capta Constantinopoli Didymoroechum aufugerat, accersitum ab Imperatore Nicæam, accedere noluisse, & scripto Patriarchatui renunciaſſe. Eo demortuo a Græcis eligitur Michaël Autorianus, alijs Saurianus est, Nicææ anno 1207. Excepit illum Theodorus Irenicus ibidem. Theodorum Maximum Abbas Monasterij Acœmitarum, Maximum Manuël Charitopulus, Manuelem Germanus Nauplius. Germanum Methodius Hyacinthi Monasterij præses, Methodium Manuel, Manuelem Arsenius Autorianus, Arsenium Nicephorus Metropolitæ Ephesus. Et hi Byzantini Patriarchæ extra Byzantium Nicææ in throno confidere. Collige seriem ex Georgij Acropolitæ historia, Nicetæ Choniatae, Georgij Pachymeræ, & Ephramij Byzantij. Quod si tædet te laboris, atque diligentia, adito librum secundum nostri Operis de Conſensione Ecclesiarum cap. 14. Quid porro illud est? *Ex actis Concilij ostendi non potest, vel vnum quemlibet*

libet nationis Græca os aperuisse. Ergo nullus nationis Græcæ in eo Concilio fuit. Quasi in actis Concilij omnium sermones, & verba expresse adnotanda sint. Et forte etiam ex ijs pleraque interlocuti sunt in actis, quæ vt fieri amat, interciderunt: vel etiam a Scriptoribus prætermiffa, vt minus scitu necessaria. Veluti si diceremus, a tuo Syropulo disputationes Græcorum, & Latinorum designatæ non sunt; ergo in Concilio inter Græcos, & Latinos decertatum non est. Neque pulcherrimum illud transilendum est; vt vis argumentorum Creyghtoni pateat. In Concilio Lateranensi non fuerunt Patriarchæ, neque Constantinopolitanus, neque Hierosolymitanus, neq; alij Græci: Patriarcham Constantinopolitanum tum in rerum natura non fuisse probare conatur. An solide vidimus supra. Ergo non fuit Constantinopolitanus, neque Hierosolymitanus. Quomodo in hac tua argumentatione locum habet Hierosolymitanus, de quo nulla ad rem argumenta adduxisti? Ex multis, quæ forte recondis in pectore, vel vnica, eaque sola confirmatio: & tum concludemus, neque Constantinopolitanum, neque Hierosolymitanum Romam ad Synodum peruenisse.

In superioribus Concilijs Pontifices Maximi oblatis occasionibus Græcos ad concordiam inuitarunt, non tam pangende caritati inservientes, quam dilatandæ iurisdictioni suæ in Christianum orbem, cuius magna pars erat, & Occidentali suppar Orientalis Ecclesia. Et infra de Lugdunensi II. sub Gregorio Papa; Quæ vniuersam iurisdictionem Pontificis Romani intrinsece attollere coeperunt. Cui præ fastidio bilem non mouerit Creyghtonus, eadem per eadem hoans ac reboans, & de eadem re singulis fere paginis obtrudens, Romanos Pontifices, non fidei, sed iurisdictionis suæ dilatandæ gratia vnionem Græcorum procurasse? Pontifices hanc vnionem sedulis studijs, impensis, & curationibus, & rerum admini-
 fra-

strationibus procurasse, nemo nisi mente desipiens negauerit. Christus Dominus Petro pascendas oues commisit, hocque si Patrum, & Sanctorum Scripta in quaestione, atque in incerto non sunt, sollicitos continuo tenet Catholicos. Quare Petrus pro sui muneris dignitate pacit oues Christi non solum congregatas in ouili, sed omnes etiam dispersas, & dissipatas, & quæ non dum sunt oues, & longe aberrant, in vnum Christi ouile congregandas atque pascendas suscepit, & in septa Euangelij deducendas: sunt enim oues tum quæ fide diuina credunt, & in ea militant, tum quæ extra Christi ouile ignota religione pererrant. Ioannis decimo: *Alias oues habeo, que non sunt ex hoc ouili, quas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Et congregandi eas curam non solum Petro, sed successoribus quoque concredidit. Ioannes Chrysostomus lib. 2. de Sacerdotio: *Quamobrem ille, nempe Christus, sanguinem suum effudit, certe ut errantes oues in vnum congregaret, quarum curam tum Petro, tum eius successoribus committebat, & in visione illa visis instara magni lintei, in quo erant omnia quadrupeda terræ, & fera, & serpentes, & volatilia, audit, macta, & comede: quam ille summam coenæ immunda lautitiam, cum auersaretur, audit de nouo, immunda non esse, quæ Deus effecerat pura: futurum nanque erat, ut omnes ad Ecclesiam e quatuor mundi partibus, ut Augustinus ait, venirent: Nam Petrus Ecclesiam refert, cuius personam sustinent eius successores. Occidendi erant, & mactandi ab ipso Petro, & eius successoribus: interficienda nempe in eis vita præterita, qua non nouerant Christum, ut transirent in corpus eius tanquam in nouam vitam, & communionem Ecclesiæ esurirent. Hæc vox tum Petro coniecta, nunc successores illius continuo iaculum, & vlcus cordi insidens, perpetuis curis, & curis domesticis ita macet, ut nunquam*

quam animis relaxentur . Et de hoc vna mente , & voce Græca Ecclesia cum Latina concinere infra probabimus . Sed Græci dicunt , Papam esse hæreticum , & erroribus cum de ritibus Ecclesiæ declinauerit , commaculatum : ideoque non esse successorem Petri ; & sic nec ad eum pertinere , oues in ouile Christi congregare , quibus ipse vti caput de rebus fidei decernat . Esto dicant Græci , an propterea est ? dicunt etiam id Reformati , & tamen non est , quia ipsi in Ecclesia non sunt . Pari ratione , & Græci , qui id dicunt , cum schismate infecti sunt , ideoque de rebus Ecclesiæ eorum iudicium in nulla æstimatione est , sicuti nec Reformatorum . Neque enim similitium asserta diuinis eloquijs , neque Doctorum Ecclesiæ veteris decretis corroborantur . Sed Pontifices ampliandæ suæ iurisdictionis non propagandæ fidei intenti vnionem Græcorum procurarunt . Hæc quoque incitæ tue nugæ sunt , qui nescis quantum sit , & quantum Pontificiæ maiestatis imperium proferatur . Non terminis illud certis definitur , non metis circumscribitur ; vbique dummodo homines cum ratione viuunt , siue illi Christi fidem amplexi , siue extra Ecclesiam aberrant , iurisdictionem suam distendit . Quid multa ? Da mihi animam rationis compotem , & ego illi dabo pastorem diuino eloquio constitutum , Petrum , illiusque successores : ideoque nullam facit intercapedinem fideles pascendi , vagos , palantesque in ouile reducendi , rebelles corrigendi , instruendique . Hinc factum est , vt nationem Græcorum post disseminatum a Photio schisma assidue ad concordiam inuitauerit , & cursu continente fugientem secuta , non antea dimiserit , quam ad mentem recti conscientiam directam , deduxerit : Et quod Pontifices pangendæ caritati inseruientes compleuere , id tu iurisdictionis dilatandæ causa fecisse inique , improbeque affirmas ; & vti ad vinum disertus eodem tempore Imperatores

ipſos proditiōnis inſimulas, quaſi illi muniendæ ſuæ po-
teſtatis cauſa. Pag. 42. *Quoties a Turcis circumſiſis agmi-
nibus dominium Orientis quaſſaret, illico Romam aduolantes
Helenam ſuam proſtituerent, fidem nempe Græcorum a Latinis in-
terpolandam, & quæcunq; vellent copiarum incrementa prollice-
rent.* Quali vero in aduerſitatibus ad parentis ſinum,
conſugere, & præſidia poſtulare ad repellendos fidei ho-
ſtes, morbos atque ægri tudines animi pellere, & mutare
mentem in meliùs, atrox piaculum ſit. Multa hic poſſem
dicere. vnum tantum addidero, ſi modo reſpondere non
abnuis. Fides, quam Imperatores proſtituerunt a Latinis
interpolandam, eratne fides recta, an praua? Si praua:
iam optime factum eſt, dum a praua ad bonam frugem
ſeſe recipiunt, & ab errore in viam deducuntur: & tu
improbus es, a vitio ad virtutem reuocationem inter cri-
minofas maculas collocans. Si bona; quare tu eam non
ſequeris, ſed ex aduerſo, & pertinaciter illam oppu-
gnas? Græci antiquo ſuo inſtituto adorant imagines,
orant pro mortuis, vt liberentur a lacrymis, pœnis, tor-
mentis, igne non æterno, neq; enim errorem Origenis
ſequuntur: Tranſubſtantiatiōnem panis, & vini in cor-
pus Chriſti verum, & verum ſanguinem, præeminen-
tiam Romani Pontificis in vniuerſam Eccleſiam faten-
tur, & prædicant; & innumera alia, quæ tu cum tuis
Reformatis impudenter inſiciaris. Cum rationi con-
ſentaneum ſit, ſi tamen ad beſtias prouocare nolis, re-
cta ſequi, & praua abijcere. Tu nihilominus aduerſi-
ſtas veſtigijs, & fidem, quam laudas, opprimis, quam
improbas, conſectaris.

Pag. 42. *Nulli tamen Papatum ſupplices vota ad inſolentio-
rem exitum perduxere, quam in his duobus poſtremis Concilijs duo
Principes Palæologi, Michaël, & Ioannes, quorum geſtis ſuccin-
ctis enarratis animum parumper aduertere, fortæſe noſtrum non-
nihil intererit. Michaël Palæologus aſlutus, & vaſer. &c.*

Iam

Iam extra quæſtionis propoſitæ limites diuagaris, cum
ex fide, & Helena Imperatoris Michaëlis digreſſus, ad
uitia vitæ illius, & maculas orationem conuertis, quaſi
vero vnus Imperator, licet ſit improbiſſimis moribus, ne-
ceſſario ſuæ fidei deſertor ſit. Eſto nanque aſtutus fuerit,
& vaſer, & quæcunq; alia, quæ in ipſum congeris, &
pro tutando ſuo Imperio ad Papam confugerit, auxilia
impetraturus, non negabis tu tamen, exemplum aliorum
ſecutum, ſtudia ſua omnia in id conuertiffe, vt concor-
diam Eccleſiæ Græcæ cum Romana compleret, vt nar-
rat in *Historia* Georgius Pachymeres, quod ſuperatis ad-
uerſarijs feliciter perpetravit, ſubmouitque Patriarcham,
quod ille affectibus nonnullorum plus nimium concedere-
ret, & in locum illius Magnum Chartophylacem Ioan-
nem Veccum ſuffecit. Vt vero Michaël in vnione ab-
ſoluenda ſe geſſerit, ſatis abunde ex ipſis Græcorum hiſto-
rijs in Opere, de Vnione Occidentalis, & Orientalis
Eccleſiæ lib. 2. cap. 15. designauimus, quæ nunc repe-
tere æquus Lector non indignabitur, vt Creyghtoni in-
fantia in rebus Græcorum pateat omnibus. Michaël Pa-
læologus ſiue proprijs commodis, vt Græci tradunt, præ-
uidens, ſiue augendæ religionis Catholicæ etiam in Græ-
cia ſtimulo excitus, ſedulo ſtudit, ac indefeſſa diligen-
tia id vnum fere per totum ſui Imperij tempus procura-
uit, vt vnitas Eccleſiæ redderetur, & inter Græcos, &
Latinos ob religionem odia ſedatis animis, licet alij Ec-
cleſiaſtici Præſules vt plurimum reluctarentur, finem
haberent. Hinc ſpiſſæ ab eo ad Pontificem Roma-
num, & præcipue Gregorium Decimum, quo familia-
riſſime ante Pontificatum vſus fuerat, & Summorum
Pontificum ad ipſum legationes, frequentes Conſtanti-
nopoli Synodi, quibus vnionis modus inueſtigabatur,
contra contumaces, & renitentes acerbiffimâ ſupplicia,
cum amplectentibus dignitates, atq; honores erogati
ſunt.

sunt. Eorum pleraque in historia retulit Pachymeres, maligne admodum tacuit Gregoras. Nos ex multis pauca colligemus. Prima ad Pontificem fuit statim atque ab ipso Byzantium debellatum est, & rebus Urbis prouisum. Legati Nicephoritzes, & Alubardes in ipsa Italia deprehensi, tanquam Græcis Latinos prodidissent, ultimo supplicio, eoq; acerbissimo, poenas luunt. Quare illa legatio frustra sumpta est. Pachymeres lib. 2. in fine, & lib. 3. Ὅθεν καὶ συχνάκις μὲν εἰς τὸν Πάπαν πρέσβεις ἐξῆγε, καὶ δώροισι ὑπέχετο. αἰὲν γὰρ ἐκέλευεν τὸν κίνδυνον καθυπατάσθαι, ὡς μὴδ' ὀπωροῦν ἐρημισόντων τῶν Ἰταλῶν; δι' ὧν, καὶ τὰ κῆρι, ὡς ἐὼν κατὰσφαλιζόμενος, ἐπιχειρεῖ τοῖς ἄλλοις θαρροῦντως. συχνάκις γοῦν πρεσβείας, καὶ δεξιῶσσι μὴ μόνον τὸ Πάπαν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς τῶν Καθ' Ἰουαλείων, καὶ τῶν παρ' ἐκείνῳ διακρίων ἐξεμελιάζετο. Hinc etiam ad Romanum Pontificem frequentes legationes mittebat, quem sibi muneribus conciliabat: semper enim ea ex parte discrimen adfuturum suspicabatur. Nunquam etenim Italos quieturos existimabat. Qua propter illis, uti poterat, in tuto positus, ad alia audacter manus admouebat. Frequentibus itaque legationibus, & largitionibus non Papam solum, sed & multos Cardinalium, & eorum qui apud illum plurimum valebant, demulcebat. Altera legatio ab eodemmet Pachymere lib. 5. commemoratur, tum ob Legatorum inter alios Græcos præstantiam, tum ob munera magnifica, & veltes Ecclesiasticas pretiose textas, quæ Romano Pontifici mittebantur, tum deniq; propter optabilissimum, quem fortita est, effectum, illustris. Legati fuerunt ex Ecclesiasticis Germanus ex Patriarcha, Theophanes Nicænus; ex Senatoribus Magnus Logotheta Acropolita, Protoueliarius Panaretus, & Magnus Interpres Berroæota. Hi ad Maleæ Promontorium, cum sæua tempestate deluctati; Senatores cum vim fluctuum effugere non possent, in terram delati, ab iisdem fluctibus absorbentur; & munera illa preti osissima diuo maris gurgiti præda data est. Eccle-

Ecclesiastici, & Logotheta, qui in altum se contulerant, non sine magno vitæ discrimine Methonem reijciuntur, tandemq; Romam ad Magnum Pontificem adnavigant; a quo humanissime excipiuntur, & de vnione conueniunt: postea amplis præmijs affecti, cum Pontificijs Legatis Byzantium redeunt, & remoto Iosepho Patriarcha, vnioni offenso, & Nicolao Chalcedonenſi, in regia Sacrum faciente, cum dies festus pro depositione Catenarum diui Petri Apostolorum Principis ageretur, Epistola ex Apostolorum Actibus, & Euangelium, quidquid alij dicerent, Græce atq; Latine recitantur, & suo loco Papæ mentio fit. Et notandum est Germani huiusce in propaganda vnione studium, cui etiam, antequam legationis munere fungeretur, addictissimum fuisse, indeque male apud Schismaticos audisse, ex Schismaticis ipsis in Patriarchatu, & post Patriarchatum insensibilis planum est. Auctor Manuscriptus penes me de Translationibus Episcoporum. Πάλιν ἐπὶ τῆ αὐτῆ βασιλείῳς ὁ Ἀδριανῶ-
 πόλεως Γερμανός, ὁ ἐπικληθεὶς Μαλχουτζᾶς, ὃς καὶ λατινῶφρον
 γέγονε, καὶ ἦν ἡβῶν δισκοδὸν διωσμὸν ἐκίμισε μέγα, καὶ μετέβη
 εἰς Κωνσταντινῶπολιν λησικῶς. Rursus sub eodem Imperatore,
 Michaële Palæologo, Germanus Adrianopolitanus cognomento
 Malchutza, qui una cum Latinis sentiebat, & contra pios per-
 secutionem ingentem mouit, translatus est ad Constantinopolita-
 nam sedem, prædonum more. Pachymeres lib. 5, Marcuzam
 appellat, & cognominis causam dat. Ἦσαν δὲ καὶ
 ἦν ὠκυπῆν, καὶ τῶν εἰς κατ'ἰστορίας δόκλων, ὃν καὶ ὠροσονδ' ἰ-
 ζοῦτες Μαρκιᾶζαν ὠεζωνόμαζον, ὠεζάπτοντες ὄνομα Περσικὸν
 ἐξ αἰτίας τῆς, ἐτι σκᾶνος τὸ γένος τὸ σιυῖγυς Λαζὸς λέγ', τὸ δ'
 ἀνέκαθεν καὶ Γάβεᾶς. Peracutuli vero, & ad maledicendum
 proniores, exprobrantes, Marcuzam nominabant, appellatione Per-
 sica, quod ille proximo genere Lazus erat, remoto vero Gabras.
 Plures illius laudes prosequitur Pachymeres ibidem. Successor
 Germani Iosephus Galeſij Monachus, qui noluit

ab Heracleensi Episcopo Pinaca, vti moris erat, consecrari, asserens eum a Germano fuisse promotum, Latinos secuto, sed in Regia a Mytilenensi Gregorio promouetur. Et cum sui sceleris Imperator, licet se plane ad pedes Patriarchæ Arsenij deijceret, pœnitentia fretus, veniam impetrare non posset a Romano Pontifice se eam impetraturum sperat, ibidem; καὶ τέλος ἐπέτιθη πολλάκις, ὡς ἐπεὶ καὶ κανόνιον καθάρσεων διεζόντων μέλαναι, αἰσώπιπιν τὰ τὸ Πῶμις Πάπᾶ κηρός, καὶ ἀτιβολαὶν σάξεδι. Et hoc quoque apponebat, quandoquidem Patriarcha Canones, qui pœnitentiam præcipiunt, spernas, tempus iam adesse, ad pedes Papæ se proijcendi, exorandique salutem. Tandem Imperator pulso Patriarcha Iosepho, & in eius locum Ioanne Vecco subrogato, vnionem Ecclesiæ Græcæ, cum Romana stabilit, capita tria concluduntur, quæ Summus ipse Pontifex poposcera. Latini etiam in Ecclesiasticis dignitatibus constituti, dum Græci celebrant, in adytis sacris intersunt. & pane benedicto, quod *Antidorum* vocant, vna cum Græcis vescuntur, & in omnibus alijs præ vna Sacramentorum communionem admittuntur. Et hæc omnia ex mente Pontificis, ad cuius nutum cuncta dirigebantur, processere, vt planum sit ex Epistolis Michaëlis Patris, & Andronici Filij Imperatorum, quas ad Pontificem dedere, publicauitque in Annalibus suis insignis pietate, doctrina, & rerum Ecclesiasticarum notitia Lucas VVaddingus: nec non ex Memoriali, & Ioannis Vecci Patriarchæ Constantinopolitani literis, quas ex penu Manuscriptorum Bibliothecæ Barberinæ depromptas, in Opere meo exhibui. Sed Michaël ab Andronico filio Ecclesiasticam sepulturam consultis Græcis non obtinuit. Hoc Michaëlis pietati nihil officit. Vt Græcorum res afflictas subleuaret, vt pietas oppressa tandem emergeret vt iustum cuique iniuste, & malis artibus interclusum restitueretur, & ad nutum cui debuerant præ-

sto

sto essent, fecit quod potuit, & donec vixit mordicus sustinuit dignitatem, & decus Romani Pontificis. Si mortuus vilis habitus est, sepulturam Ecclesiasticam non obtinuit, extramatus, esca canibus, atque circumuolitantibus aibus expositus, si pessima omnium cadauer illius perpeffum est ab impijs, & nequissimis Ecclesiæ Catholicæ rebellibus, hoc nihil dignitati illius, & gloriæ vulnus imposuit, nihil detrimenti adiunxit. Dic Creyghtone, SS. Doctorum Ecclesiæ, Martyrum, qui pro Christo Redemptore generis humani sanguinem, & vitam profuderunt; Piorum, qui spretis terrenis omnibus, solius Dei, solius Christi seruitio sese subiecere, & ad finem vitæ calamitatibus, angoribus, ægreditudinibus, fame, & siti, nuditate, ac tandem molestis omnibus miserrime diuexati sunt, reliquias Reformati isti tui sanctissimi, & religiosissimi, nonne e sacrarijs erutas, & thecis extractas, auro, argento gemmisque spoliatas, quæ in sacculis deposita in comoda sua conseruant, nonne calcandas proijciunt, & canibus æque atque Turcæ, & infideles exponunt? I nunc tu, & argutare, quia post mortem sic a delectis ad omne facinus hominibus pertractantur, integerrimos Ecclesiæ Doctores, Martyres, Pios fuisse astutos, vafros, rerumque callentes quem velent oris habitum induendi, suos sensus occulendi, alienos explorandi peritos, qui vexationibus illis, atque tormentis, vt dignitati, & decori, dum viuerent, & post mortem gloriæ suæ confulerent, studium omne flexere. O improbitatem! O malevolentiam in sanctissimos quosq; Creyghtonianam! Adde hic Papam, sicuti, & reliquos Episcopos sub pœna dispendij vitæ æternæ iura suæ Ecclesiæ defendere obligari. Vide iuramentum, quod emittunt; Reformatis gloriosum reputatur augere, & propagare suas hæreses, & criminofum hunc conatum in Pontifice iudicant. Annon vnusquisque tenetur sua defendere,

dere, locupletareque, vbi id secundum ius, fasque fieri potest?

Pag. 42. Ad ea tempora magni Scriniarij munere fungebatur Beccus, Vir literis insigniter imbutus, quibus ab excellenti memoria, & expeditissima lingua volubilitate in omnem casum serij sermonis adeo prompte utebatur, ut singularis doctrinae speciem praeberet. Qualis quantusque fuerit hic Veccus in potitia, ac cognitione rerum omnium maximarum, ad amussum nobis expressere Nicephorus Gregoras Histor. lib. 5. Εν τέτοις μέγιστοι τοῖς κερκοῖς ἡ μεγάλης καὶ ἐκκλησιαστικῆς χειροφύλαξ ἐνόματι Βίκκος, σωετός ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλισα, καὶ λόγῳ, καὶ παιδείας ἑξοφίμος, τοσούτοις δὲ καὶ ὄψα ἡ φύσεως συσκευαστημῶς χειρίσμασιν, ὅσοις τῆς ἑτέρας ἀδελφῶν ἐδῆς. σώματι δὲ ἀμύμηκῃ μεγέθει, καὶ ὄψῃ μὲν τὴν χειρῶν ἐμβριθεῖ, καὶ μετὰ ἀπεριεσάτη, καὶ γλώττης ἀκολίῃ, καὶ δρόμῳ ζωιτόνῳ, ἄλλοις τε πλείοσι, καὶ ἔτι δεινοῦς ἀπορία τε, καὶ ὀξύτητι φρεσὶ ἅπαντα φροτιθέμενον. τούτοις ἅπασιν ἄριστα τῶν ἐν φύσει ἐξῶπισην, ὡς εἶν βασιλευσι, καὶ ἀρχασι, καὶ πᾶσι σοτοῖς ἀδύσημον, καὶ λαμπερῶν ἀειλάλημα. τῶν γενναῖος ἀδιδάμενον τῶν βασιλικῶν δόγματι, πάντοως ὁ βασιλεὺς ἐγγενῆς, δι' αὐτῆς τε, καὶ τῆς ἑτέρας λογίῳ ἀποδείξει λογικαῖς, καὶ νομίμοις πείσας, σωθεῖσθαι τῶν δόγματι. ἀλλ' ἐκείνος τῆς ἀδελφῆς τῆς, καὶ ἡ γλώττης ἀπασαν συσκευῶν, ὡς εἶπεν, ἀκολῶ, ἀνέλυε τὰ τῶν προβλήματα, καὶ θάπερ τινα Πλευρότης ἰσὸν, ἐλλειμῆς μὲν δὲ παιδείας εἴκοτα, ἦσαι εἰ ἑτέρας φροτιχον ἀπὸ, φύσεως δὲ ὀξύτητι, καὶ γλώττης δρόμῳ, καὶ ἀσκήσῃ δόγματων ἐκκλησιαστικῶν, ἀπῶσθαι ἀδελφῶν βαλλόμενοι πᾶσι ἐδόκον εἰς αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς ἐπιθεῖν ἐπαίδων ἐσάλη, τῶν ἐτέρας ἐβασίσε, καὶ συλλαβῶν αὐτόν, καὶ γίνος μικρῶν πᾶν δεσμοπῆρῶς καθέρηγυσι δεινοτάτοις. καὶ ἡ ἔτω ταῦτα. ταῦτα δὲ νῦν τῶν ζωγράφῳ καὶ Βλεμμῶν ὁ βασιλεὺς ἀνῶσθαι πέμψῃ τῶν Βίκκῳ. ἀπερ αὐτὸς ἀναγῶν μὲν πολλῆς ἀγχινοῖας τῆς ἀγίων ἐζητήκῃ βίβλας, ἐξ ὧν ὁ Βλεμμῶν δης τῆς μετῴριας καὶ ἐκείνος ἐμῆλοχῶς, καὶ μάλα ἀσμεῖως ὄψα τῆ βασιλείας τῆ ἀδύσημον εὐλοτό, ἐρῶν καὶ αὐτῶν τῶ λοιπῶ ὅπι

ἐπιμυῶς αὐτῶς ἐπέναι, καὶ ἀνιχνύειν, καὶ κτ' λέξιν ἐπισατῆν, ὡς ἐν ὀλίγῳ τοσούτον αὐτὸν σωηθροικίαν μάρτυριαν ὄμμαθόν, ὡς ἰκανὰς τῶν βιβλῶν ὅλας πληροῦ. καὶ ὁ ἄλλο μάρτυρα δίστομος κτ' λατίνων ἰσάμηνος ἑρῶσαν ἢ δὴ κρεῖσσάμηνος ἑτεροακία τῶν νίκων ποιῶται. διὰ δὴ καὶ ἐπὶ τὸν Πατριάρχικόν Θεῖον ἀναβεβηκώς, πάντα ἡὲ αὐτὸς πρὸ βασιλεῖ, καὶ γλώττα, καὶ χεῖρ, καὶ κάλαμος γραμματικῶς ὄξυτάτη, καὶ λέγων, καὶ γράφων, καὶ δογματίζων, ἔχων σωφροσύνην, καὶ συλλήπτωρα τῶν ἀγῶνων, τὸν τε Μηντωλιώτην, καὶ τὸν Μετοχίτην Ἀρχιεπίσκοπον ὄντας τῆ βασιλικῆ κλήρου, καὶ ἐπὶ Γεώργιον τὸν ἐκ Κύπρου. His temporibus Magnæ Ecclesiæ Chartophylax erat Veccus, excellenti Vir ingenio, & doctrinæ studijs ab ineunte versatus ætate: præterea tantis naturæ donis ornatus, quantis quisquam alius illius ætatis. Nam & proceritate corporis, et maiestate vultus, et facundia, et ubertate, atq; acumine ingenij omnes ad res apti, alijsque dotibus præstabat. Quibus id erat consecutus, ut & Imperatoribus, & Principibus omnibus eruditus venerabilis, atque illustri apud eos fama esset. Qui cum Imperatorio decreto acriter aduersaretur, Imperator nihil non tentavit tam per se ipsum, quam per alios eruditos, ut eruditus, & legitimis rationibus eum aduceret, ut decreto assentiretur. Verum ille ingenij acumine, & copia orationis omnium animos commovebat, eorumque argumenta veluti Penelopes telam retexebat. Nam Græcarum literarum doctrina erant, qui illum superarent, sed acumine ingenij, & eloquentia, & Ecclesiasticorum dogmatum usu, omnes cum illo collati, pueri videbantur. Ea spe frustratus Imperator, aliam viam inivit, eumque, & omne fere genus eius in terribimos carceres conjecit. Quibus peractis, tandem scripta Blemmida Imperator Vecco misit, quibus ille perlectis, Sanctorum libros, e quibus Blemmida ea collegerat, prudenter admodum postulavit, ijsque lubentissimo Imperatore acceptis, in eo occupabatur, ut diligenter illos legeret, expenderet, ad verbum conferret. Itaque brevi tempore eum testimoniorum aceruum coëgit, quæ integra volumina complere possent, & qui dudum acerrime Latinis aduersabatur, mutata sententia, victoriam faceret ambigam. Quamobrem

H h h

Pa.

Patriarchica sede conscensa, Imperatori vnus fuit omnia, & lingua, & manus, & acuti Scriptoris calamus, & dicendo, & scribendo, & dogmata statuendo; eius certaminis adiutoribus Meliteniota, & Metochita Imperatorij Cleri Archidiaconis, & Georgio Cyprio. Constantinus Meliteniota Orat. 1. de Process. Spiritus S. Εἶσα δὲ ἅρα μετ' ἕ πολὺ, καὶ τὸ πᾶν τὸ θεῖον ἡμᾶς αὐτὴ προμηθείας ἀποκαλύψαι μυστήριον, καὶ δέξασθαι τὴν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τὴν ἡμετέρας καὶ τὸν τὸ ἀσεβείας λόγον μηδὲν δεξιόφρονος. τί ποιεῖ; καὶ πῶς εἰς φῶς ἐξάγει τὰ τὴν θαυμασίας τῶν ὄντων; καὶ κερφίον ταύτης βυθῆς; Εἰς αὐτῶν τῆς πρώτης ἀνδρες κτίτων ἀδελφῶν τὸν τὰ πρώτα φέρων τὴν ἐκκλησίας κτῆς ὁμηγύρεως ὅπῃ τε σοφία, καὶ λόγους αὐταῖς. τὸν γὰρ τὸ βαθυμῶ, καὶ τὸ τάξικως καὶ μονηδύω κομιδῆ περιπλόν, ἐξάφνης ὡς πῶς τὴν μέγαν Παῦλον ἀνίστησιν, ἐκ εἰρήνῃ διατρυγχομῶρον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθόν, ὅπως ἐκ τῶν θείων γραφῶν μὲν τὸ ταύτῃ ἐπαγνέσαι ζυμώσεν. ἰσπεὶ μὲν ἑσπεύθη, ὡς αἱ πολλοὶ πρὸ γεγονότι, μηδὲ σίλωι μέγχι τὸ οἰκονομίας τὴν καὶ αὐτῆς καλῶς περιβόσσης ἠγάπησιν, ἀλλὰ τῆ τῆ νοῦς πολυπραγμοζυμῆ τὰς τῶν ἀγίων πατέρων ἐξηγήσας γραφᾶς ὅπῃ τὸ πλεόν ταύτης διέβη, καὶ τὸ τῶν ζητημῶν τέλος καταλαβόν, τὸ πᾶρσμα τὴν καὶ Χριστὸν εἰρήνῃς, ὡς ἀληθῶς διαπραξάτω. τῶτον καὶ τὸ ἐναντίας μοίρας περὶ τῆς, πρὸ θεοῦ τὰ καλὰ παύτως ζήλω, καὶ τῶτε γκωρὶζόμενον περμαχον, ὁ προφθῶς πάντα ὄφιν γενέσως αὐτῶν προώρῃσιν ἀρχιερατικῶς ἐκ τῶν παρόντι προσκῶν τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, καὶ δεῖνα πῶς τῶν προκῶμῶν ἡμῶν ἐξ ὑψὸς ἀποκαλυφθέντα, πῶς τε δέξασθαι, καὶ τὸ βαθεῖ τῶν θείων γραφῶν. Oportebat igitur non multo post et vniuersum circa nos sue prouidentia mysterium manifestari, ostendique Romanam Ecclesiam in pietatis sanctitate nihil a nostra differre. Quid ergo ille operatur, & quomodo vere admirabilia, & occulta sua consilia in lucem producit? Ex ijs, qui antea rem oppugnabant, Virum tum doctrina, tum dicendi vi in Ecclesiastico coetu facile principem: gradus enim, vel ordinis, vel mentionem inducere nos haud paratos prorsus superuacaneum duco, ut quondam magnum Paulum excitat, non pacem solummodo denunciantem, & reliqua omnia.

omnia bona, quæ post pacis præconia ex Sacris Scripturis collegit : dum non, uti alij multi, in factis substituit, neq; tantum in ea bene promouenda acquieuit, sed curiosa mentis indagine Sanctorum Patrum scripta exponens ad ulteriora illius processit, & finem eorum, quæ examinabantur, apprehendens, complementum paci secundum Christum vere, sincereque apposuit. Hunc aduersæ partis antea zelo ad honesta quæque prorsus bono, tum etiam propugnatorem agnitum, qui præuidet omnia antequam fiant, prædeterminauit in præsentia, uti Præsulem adducet Ecclesiæ suæ antistitem, & de propositis nobis ex alto & sententias, & diuinarum Scripturarum profunda edoctum, fidem facere. &c. Multa de hoc eodem Væcco Georgius Metochita Oratione prima Historica, nondum edita quod sciam, prolixè narrat, quæ breuitati studens omitto. Tu vero pro ea, quæ es dexteritate, & beneuolentia erga Catholicos, ex fragmentis Pachymeri, nescio qua fide, Philosophiæ maiori peritia, non Theologia præditum inclaruisse, contra iam dictorum testimonia, & ipsius Scriptorum explicatam euidentiam argutaris. Hoc est, de non visis, & non elucubratis more stultorum, & somniantium iudicium ferre, & de ijs, quæ nescias, pronunciare. Pag. 43. Et cuiusdam Blemmyde Commentarijs, pro Romana Ecclesiâ penitus immutatum. Pro veritate debuisti dicere. Nanque in illius scriptis, non quid Romana Ecclesiâ, neq; quid de illa Græci sentiant, vel tenendum ab illis sit, disputat: sed quid Patres, & Doctores Ecclesiæ de Processione Spiritus sancti expedierint, examinat. Cuiusdam Blemmyde Commentarijs. Primus ea ætate omnium in eloquentia eminentissimus, in rebus Theologicis, ac Philosophicis princeps, in moribus ingenuus, ac Sanctissimus, Vir primæ notæ, & cuius vel solo affatu, vel aspectu, si id ab eo precibus exorasset, Deorum, ut ita dicam felicitati, non inuidebant, tibi scæneo homini, & inter infirmatos infimo Quidam est. Sic pensantur literæ, eruditio, virtus, religio a pud

Chreyghtonum, cui nihil laudabile est, nisi quod ex temeritate, eaque inconsideratissima effluit. Vide quæ de eo referunt Nicephorus Gregoras Histor. lib. 2. Georgius Acropolita Pachymeres lib. 5. Fuisse eum aduersus Græcos validum Latinæ sententiæ de Processione Spiritus sancti, propugnatorem, Ioanne Duca rerum potente, scribit Ioannes Veccus Oratione, de iniusta sui depositione. Hoc Magistro Veccus ipse veluti fol in nubes effulsit. Georgius Pachymeres lib. 6. Πίπτα γουὺ ἐς χάρας ἐκείνω πρὸ Βέκκου ἅ τε πρὸ σοφωτάτω Βλεμμίδῃ γραφίνῃ ὡς τε τὸν βασιλεία Θεόδωρον, ἀρχαῖ ἐχόντῃ, ἅ, Ὁ ζῆτῶν ἐκ ἐν κερῶ, καὶ λαμβάνων ἐν κερῶ. καὶ ἅ ὡς τὸ Βουλγαρίας Γάκωβον, ἅ, Ἔσι μοι πᾶθῃ, ὅπερ ἔξαγγέλω. ὡς ἀκίσερα γδ ἱερὸν, προοίμιον φέροντῃ. Inciderunt igitur in manus Vecci, cum ea, quæ Doctissimus Vir Blemmida scripsit ad Theodorum Imperatorem, quæ incipiunt. Qui querit non opportuno tempore, & accipit opportuno; tum ea, quæ ad Iacobum Bulgariæ Archiepiscopum, quæ eiusmodi præseferunt proœmium; Est mihi morbus, quem patefaciam: quippe ad medicum sacrum. Manuel Caleca lib. 4. contra Græcos; Indicium etiam nobis sunt Nicephori Blemmida Monachi & Presbyteri, cuius in omni virtute, & sapientia nomen insigne apud omnes est, duo ad Theodorum Lascarim Regem, libri de Spiritu sancto conscripti, quibus indicatur ex Filio, & per Filium substantiam habere a Sanctis Patribus traditum. Nicephorus Gregoras Histor. lib. 5. Ὁ δὲ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀναβιβαζάμεθ. ὁ βασιλεὺς, ὡς καὶ ὡς πέντε, καὶ εἰκοσιν ἐπὶ ὅτῃ ἡ Ἰωάννη τῆ Δύκα βασιλείας ἡ τοιαύτη ὡς λατίνων ἐκινήθη ὑπόθεσις. καὶ ἡ τωικαῦτῃ σοφὸς ἀνὴρ Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης, θεῶν γραφῶν ἐμπροσθατῃ, ὅς χολῆ δειδωκὸς ἰαυτῶν, ἠεὶ ἅ συλλέγειν πολλὰς ὡς τῆ θεῶν γραφῶν μετῆρας, συκροτεῖν δεκῆρας πρὸ τῆ λατίνων δόγματι, καὶ λογογραφῆν ὅτῃ τέτοις, λάθρα μὲν δὲ τῶ πολλῶν ὑποληψίν. ἐλογογραφῆν δὲ ἐν ἔσιν ἅ. Tandem in mentem venit Imperatori eandem rem a Latinis ante annos vigintiquinque, Ioanne Duca rerum potente agitatam fuisse: & tum doctum extitisse virum Ni-

cepho-

cephorum Blemmidam literarum diuinarum peritissimum, qui cum se in otium contulisset, multa e Sacra scriptura testimonia, qua dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere, & conscribere coepisset, clam ille quidem infamia metu, sed tamen scripsit quedam. Vitæ institutum Blemmidæ, rerum humanarum neglectum, atque religionis fixam propugnationem fatis tibi demonstrabit Epistola illius Encyclica, de eiectione a sacris Marchesinæ Ioannis Ducæ pellicis. At illius integritatem vitæ, ac mores inflexibiles, sanctitatemque designauit Georgius Cyprius de vita propria; καὶ κἀθ' ἑν εἰς Ἐφέσον ἦκε. ἔνθα καὶ ὡς ἐκ Γαλόνων αἰκῶν εἴη ὁ Βλεμμάδιος πυθόμορος φάνη, ὡς ἐλάγει, ἐμόιον ἑλλειών τ' ἐφ' ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀθέσπων σοφώτατος, πολὺς γίνε) πρὸς αὐτὸν καὶ θείων πρεσβυτέρων τῶν αὐτῶν. ἐπέχον δὲ ὁμοῖα ἀδελφεοὶ Ἐφέσιοι δ' ἐρημῆς, εἰρηκότες ἔπερ καὶ ἠδ' ἀληθῆς, ὡς ἐμόνον αὐτὸν ἀπαξαιώσσειν ἰδεῖν ὁ φιλόσοφος νέον ὄντα, καὶ ξέρον, καὶ πῆνητα, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν χροὸς τῶν σφῶν Μοναστηρίῳ παρεπελάσαι ἐκ αὐτοῦ συζητοῦμεν. τοῖς γὰρ κατ' αὐτὸν ὅπισθε, ὅτ' ἀνὴρ ἀπεσιτιστὴς ἔτασαν, ἀκλινὴς ὢν καὶ μέλιωρος, καὶ ἦκιστα ἀτρυγίας ὅπισθεφόμῳρος, ὁ, τε χῶρος ἀνεπίβατος, καὶ οἱ μαθηταὶ γε αὐτὸν ὡς λίαν δυσέντευκτοι αὐτ' ἄλλω παντός μαθηματος τῶτο πρὸς τῶ καθησιμόνος παρεπιλάφότες. Indeque Ephesum peruenit, nempe Georgius Cyprius, ubi in vicinio Blemmidam agere audiens, virum, ut fama percrebuerat, non solum Græcorum, qui hæc ætate nostra vita fruuntur, sed omnium quotquot sunt hominum sapientissimum, magno incenditur desiderio ad eum conuiscendi causâ accedere: impetum nihilominus illius represserunt Viri Ephesij, fassi, quod re vera erat, nunquam illum in suam præsentiam admissurum Cyprium iuuenem, imberbem, alienum, & pauperem; quin & coetus circa illum proximare Monasterio nunquam permisisset. Nanque illis, qui circa ipsum erant pari ratione virum illum aditu difficilem, & inflexibilem, & intento, atque erecto animo esse, & nullam ob causam simplicitati cedentem, & locum inaccessibilem, eiusque discipulos sui conueniendi copiam non ita præcliuiter alijs copiam

copiam facere, hanc inter alia præcipuam sibi a Doctore traditam disciplinam conseruantes. Ephræmius in Chronico;

Ἄλλων παρ' ἄλλων τοῖσπερὺ κεκλημῶν

Εἰς ποιμναρχίαν τε καὶ προεδρίαν,

Ἡ δόξα καὶνὴ Βλεμμίδῳ Νικηφόρον

Προσασίας ἄξιον εἶν' ἀρετίθαι,

Ἄδρ' ἀρετῆ τε σωῖσθ' κκατωδῶν,

Ἰδεῖν σοφίας παντοδαπῆς, καὶ λόγων,

Καὶ τῷ κατ' αὐτὸν ἐδενὸς λεημῶν

Τετρακτύος διδάσκαλον μαθημάτων,

Φιλκῶμον φιλοκῶν ἄπρὸς κατιλέως

Διδάσκαλον φανένθ' αὐτῷ λόγων,

Παιδείας ἄλλης, καὶ καλῶν διδασμάτων.

Καὶ βασιλῆς ἐχ' ἠπὸν ἀγαπᾶτο δε'.

Ἐπὸς δεῖ ἐκκοῦ τίνδ' ἐπιδρῦσαι θεῶν

Πᾶρας προεδριῶν, προσιδεῖς τε καὶ βίας.

Ὡς δ' εἶδεν ἐθελονθ' αὐτῷ προεδρίας,

Τετρακτῶ δ' ἐ παντὶ μηδ' ὀλως πεπρωμῶν.

Ἐπὶ Μοναχὸν Ἀρσένιον ἐξάρπῃ

Ἀσκούτ' Ἀπολλωνιάδ' ἔκ' ἰμνῶν.

Cum itaque alios alij vocarent ad oues gubernandas, & presulatum, votum commune Nicephorum Blemmidam, dignum illa prelatione esse proponebat, virum virtute, & prudentia adornatum, sapientia omnigena instructum, & sermonibus, & nulli sua etate præcellentium inferiorem, quatuor disciplinarum magistrum, amantem, amantique ab Imperatore, cui fuerat magister in arte Oratoria, & in alijs disciplinis, & tandem documentis salubribus. Illis quoque Imperator assentiebat, nitebaturque hunc in sede collocare, & vi quoque id promouebat. Sed cum vidisset illum nullo modo presulatum appetere, & vtcunque non persuaderi, ad Monachum Arsenium animum conuertit, qui exercitabatur in lactu Apolloniadis. Hic talis, tantusque; Vir quidam est Creyghtono despicatissimo homini, qui si Blemmidæ comparetur; nec numerum fecerit, nec quidam audiuerit. Scriptis itaque tanti

tanti Viri Veccus Patriarcha susceptus, cœlesti lumine auctus est. Ex Vecco Georgij Metochitæ Diaconi, & Constantini Meliteniortæ Chartophylacis pro defensione processionis Spiritus ex Filio, & per Filium, & vnione cum Ecclesia Romana pangenda monumenta in hunc diem partim in manu omnium sunt, partim a communi luce seclusa in Bibliothecis delitescunt, quæ si Deus dederit, in tertio Orthodoxæ Græciæ Tomo simul cum aliorum, non antea publicata edemus. Vide quæ de ipsis scripsimus lib. 2. de consensione vtriusque Ecclesiæ cap. 5. Nunc suffecerit adnotasse, quæ in secundo Tomo Græciæ Orthodoxæ ad Eminentissimum Flauium Chisium S. R. E. Cardinalem præfati sumus; Ioannes Veccus Patriarcha Constantinopolitanus, & illius Discipuli, datrinæque præcones Constantinus Meliteniota, & Georgius Metochita, cum apud Græcos Orthodoxum dogma, & Romanæ Ecclesiæ dignitas in controuersiam adducta, plane viderentur nutare, humana omnia inferiora ducentes, tormenta, exilia, carceres, quæ maiores nostri nefariorum, ac manifestorum criminum vindices esse voluerunt, honestorum, & sanctorum hominum habitacula, antea vitæ premia, veram, grauem, & solidam quietem, & gloriam reputarunt. Hoc est pro vera fide, & Christo pugnare, non sensuum illecebris titillari, non voluptatibus frangi, non debilitari molestijs, vim maiestatis atque imperij, minantis quoque auctoritatem veritati postponere; & dum quæ recta sunt, senseris, mortem non perhorrescere, impendere quoque vitam, & sanguinem, si res poposcerit. Non est qui neget, Schismaticorum etiam calculo, eosdem extrema quæque perpessos, tandem iniustitia Principum, & multitudinis astu, indignissime occubuisse, & in desertis profanisque locis extra Ecclesiæ aream defossos, ut nec in solo patrio sepulturæ locum a suis impetrare sibi potuerint. Et quod dictu horrendum est, Patriarcha quatuordecim, Meliteniota viginti quatuor, Methochita quadraginta quinque annos in vinculis, atque carceribus, siti, fame, vi morborum, medicamentorum, & re-

rum omnium inopia confecti, sub inimicis, atque inhumanis custodibus in eadem Romani dogmatis confessione libenter, atque hilari animo vitam profuderunt.

Non erit ingratum puto Lectori, si occasione cognominis Metochitæ non nihil a materia diuagemur, expungamusq; errorem Conradi Clauferi in versione Læonici Chalcocondylæ. Chalcocondylas siquidem cum recenseret plurimos Græcos viros probos, fortisque, qui capta Constantinopoli elegerunt potius pro patria mori, quam videre vxores, & liberos prædâ hostibus fore, refert; Οἱ τε Θεόδωρος τῶ Παλαρολόγων γένει τούτῳ ἐτιθέσθαι ἀνδρείως ἀγωνισάμενος θανάτου ἕνεκα, καὶ τῶν Παλαρολόγων οἱ Μετοχिताῖοι, ἕτε πατὴρ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶ μαχόμενοι ἀπόλοντο. Clauferus; Theophilus exortus Paleologorum genere fortiter dimicans in ea pugna occubuit: Paleologorum socij Pater, & Filij eius manus conferentes magno animo cæsi sunt in eo prelio. Nondum capio, qui sint isti Paleologorum socij. Scio μετόχως esse participes, socios, affines, consortes. Calcocondylas non dicit μετόχων, sed μετοχिताῶν; quod debuerat verti Metochitarum, nempe viros ex Metochitarum familia, genere, antiqua profapia, quæ inter familias Byzantinas, & nobilitate, & antiquitate, cum alijs principibus familijs coniunctione illustris erat. Ait itaq; historicus, inter apprimè nobiles illos viros Metochitas etiam Patrem, & Filios, qui affinitate cum Palæologis coniuncti erant, cæsos fuisse. Quare si affinitate deuinctos fuisse Metochitas cum Palæologis probauero, interpretatio mea contra Clauferum locum tenebit. Idque libentissime, & summa cum voluptate faciam, quod nostrum hunc Metochitam maximopere attingant, nec alibi de facili inuenies. Demetrius Raules Cabaces Epistola ad Filium Manuelem barbare, solide tamen, & ex testimonio probatissimi Viri Georgii Gemisti Plethonis rem extricat. Δημήτριος Ρ' αὐτὸν Καβακῆν Σπαρτιάτην, καὶ Βυζαντίου πρὸς τὸ ἕν ἄν-
τε

τε Μαγόνων, Ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μετὰ πολλὰς μετὰ τὴν γένεσιν
 ἡμῶν εἰσὶν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει λαοκράτων τῶν
 Μισοχρίτων· ἐγὼ δὲ ἔλεγον πρὸς σέ πολλὰς, καὶ καὶ μικρὰν ἄλ-
 λον, καὶ ἄλλον τὸ γένος ἐσάρειον, καὶ τίμιον, ἃ ἔχον, καὶ αὐτὸς ἐξ
 ἀκοῆς ἀρχόντων Γερθέντων, μάλιστα δὲ τὰ καριώτετα πρὸς τὸ φι-
 λосоφικὸν Πλήθους, καὶ παρὰ ἄλλων μετὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ Γερθέντων,
 καὶ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἴσως τὰ πολλὰ, καὶ ἐν τῇ Πηλοποννήσῳ
 ἐκ ἐξήτασον, ἀλλὰ τιχερὰ καὶ ἄπο δειψήσεων ἐκατέρωθεν ἄκρον.
 νῦν δὲ εἶπαί με καλὸν, καὶ νὰ Γράψω πρὸς ἐνθύμησιν μίξιόν τι πρὸς
 τέπε, δεξά δύο ταῦτα: ἐν μῦ, καὶ πρῶτον δεξά τὸ γένος τὸ καθόλου
 τῶν φροσῶν, ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ μερικὰ ζυμωσώλωνται, πολλὰ μάλ-
 λον, καὶ δειπτότερον δεξά τῶν σὺν ἀπάτω, καὶ ζήτησιν ἀξίαν, καὶ μετὰ
 αἰδῆς, καὶ παρὰ δόσεως δεξά· ἐπεὶ δὲ δὲ ἔχον καὶ πρὸς τὸ Γράφειν δια-
 χέριμα, δεξά τὸ ἀνεπισήμονα ἐξ· ὅμως δὲ πρὸς τὰ κατεφρόντα,
 δεξά τῶν σὺν ἀγάτω, καὶ ὀφείλω, καὶ τὸ ἴθυσ σε, καὶ τῶν παρὰ τὸ
 ἴσως δὲ καὶ δεξά τῶν ἀγάτω, καὶ τῶν ἀρετῶν τὰ ἀφελίς γένος ἡμῶν
 ἑκάστη· καὶ πρῶτον ἀρχομαι ἀπο τὰς πράξεις τὸ βασιλείως κυρῆ
 Μιχαὴλ τὸ Παλαμολόου. εἶπε δὲ ἀρχῆς τὰ πράγματα τῶν ἑκάστη
 Ρωμαίων, εἶπε μὲν τῶν ἄλλων καὶ τὸ χρίσμα τὸ ἐκκλησίας. ἐδοξε δὲ
 αὐτὰ πρῶτον καὶ ἀγαθὰ ἰδῶν: ὡς πρὸς διόρθωσιν καὶ ἔνωσιν ταῦ-
 των· εἶπε δὲ πρῶτον ἀρχομα εἰς τὸ ὁπίσθιν αὐτῶν, καὶ μετὰ τὸ
 τὸν μέγαν λοδοβίτην τὸν πρῶτον βόττον ξιὼν γοιμαίων ἐκ τῶν αὐτῶν
 γένος, ὅς ἐκ καὶ σοφός, καὶ ἄλλως μέγας ἀφροσφῶ, καὶ χηρίσιμος
 πρὸς τὸν καρῶ· λοιπὸν ἐδοξε καλὸν τὸν βασιλέα χηρίσιμος τῶν
 καὶ πρὸς τῶν ὑλῶν τὸ ἐνώσως πρὸς βίον, πρὸς τὸν Πάπαν, καὶ τὸ
 καθολικὸν ταῦτων ἐκκλησίας πρὸς ἔνωσιν καὶ διόρθωσιν, καὶ τῆς
 ἀγαθῆς ἐκκλησίας πρὸς τῶν φροσῶν, καὶ ἔχον πρὸς ὁπίσθιν
 εἶπε, καὶ συμπεράσει τὸ πρῶτον καλῶς, καὶ καθὰς ὁ βασιλεὺς
 ἀπεδοχῆς· εἶπε δὲ τὸ πρῶτον καλῶς, ὡς ἐξ ἡ βασι-
 λῶς κυρῆ Μιχαὴλ, καὶ δὲ τὸν θάνατον αἰνεῖν, ἐβασιλεύσει ὁ
 γὼς αὐτῶν κυρῆ Λοδοβίτικος ὁ Παλαμολόου· εἶπε δὲ καὶ εἶπε ἀρ-
 χοντα εἰς τὰ πρῶτα καὶ μετὰ τὸν πρῶτον τὸν γόν τὸ μετὰ
 Λοδοβίτη τὸ πρῶτον, μέγαν λοδοβίτην ὡν καὶ αὐτὸς, καὶ εἰς ἡ-
 δὲν ἐλαττωτῶν τὸ παρῶν, ὅτι καὶ σοφός, ὅτι καὶ ἄλλως πρῶτον

τος ἔδενός. ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ γυναικάν τῃ Πα-
 λαολόγῃ κυρῆ Γωάννῃ τῷ θυγατέρι, ὃς κατ' ἄγχιον ἔσπο τῷ δε-
 σπότη κυρῆ Γωάννῃ ἀδελφῷ ἀμοιβαλῆς τῷ βασιλέως κυρῆ Μιχαήλ
 τῷ Παλαολόβῃ, ἐπεὶ καὶ οὐ μὲτ' αὐτῷ πειτε ἦς, καὶ θυγατέρα-
 μίαι, εἰς ἣν ἐπέβηεν γαμβρὸν τὸν σεβασοκράτορα ἦν μὲν τῷ
 Πορφυρογεννίτῃ κυρῆ Κωνσταντίνῃ τῷ Παλαολόγῃ, καὶ δὲ τῷ βασι-
 λέως κυρῆ Μιχαήλ, ὃς ἐγεννήθη μὲν τῷ βασιλείῳ τῷ ἄξιαν, ὃς
 καὶ ἐξήτητ' ἐμείλας τῷ δεσποτῷ τῷ βασιλείῳ δικαίως. ὅμως δὲ
 ἔδιν ἔκαπέρθωσεν, ἀλλὰ ἀδικήμυρος τίθεικεν νέος ὡν λυπημένος
 ἔκ τ' ἀδικίας πολλὰ. ἡ δὲ γυνὴ αὐτῷ ἐπέβη ἐν τῷ ἡμέρῃ, καὶ τῷ
 γένει ἡμῶν Μοναστηρίον τὸν Χρῆστον τῷ χώρῳ εἴγυς τῷ μηνίαι τῷ
 κίτιτος καὶ συμβίαι αὐτῷ. εἶχε δὲ ὀπιραφῶν ὁ ἄσπος αὐτῷ τοιαύδε.
 Ἡ σύζυγος τῷ πορφυρογεννίτῃ κυρῆ Κωνσταντίνῃ τῷ Παλαολόγῃ, καὶ
 ἰαί τῷ ὑψηλοτάτῃ βασιλέως τῷ Ρωμαίων Ἡρώην Ραβλανα ἡ Πα-
 λαολογίην, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνης τῷ Παλαολογίῃς γεννηθῆντες παῖτες
 καὶ παῖτες ἄξιαι ἐλέγοντο, καὶ ἐγράφοντο προστεταῖς τῷ βασιλείῳ.
 καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῷ συζυγείας τῷ βασιλείῳ. οἱ δὲ αὐτῷ φοῖ
 ἔλαβον γυναικας τῷ ἐσδοχότερον ἀρχόντων τὰς θυγατέρας, καὶ
 ἐτικνοπόσια ἄσπαιτες. ἐπ' ἀνίμι καὶ πάλιν, ὅθεν παρεξήρημεν.
 μὲν δὲ ταῦτα βυλόρμῃ τῷ βασιλέως σεφῶσαι καὶ τῷ ἄξιαν τῷ βα-
 σιλείῳ, ἔδοξε καλὸν τῷ κοινὸν μὲν τῷ ἐκκλησιαστικῶν τῷ πώλεως
 βυλόρμοι ἀναξέψαι τῷ ἔνωσιν τῷ ἐκκλησίας, καὶ ἐποίησεν ὁ βα-
 σιλεὺς κύριος Μιχαήλ, καὶ μύλων ἀναίχματ' ἀπὸς τὸν βασιλεῖα,
 καὶ τῷ σύκλητον, ἔδ' ὅλως θέλωμεν ἀφῆσαν νὰ γένηται ἡ σέψις
 ἀπὸς τὸν βασιλεῖα, εἰ μὴ περὶ ἀνέβη ὁ βασιλεὺς εἰς τῷ ἀμβωνα τῷ
 ἁγίας σοφίας νὰ ἀναδηματίσητον πρῶτον αὐτῷ πατέρα. ἀλλ' ἔδ' ὁ
 τὸν μέγαν λοδοθέτην νὰ τῷ ἔχει ἀρχόνται εἰς τὰ κράματα, εἰ μὴ
 καὶ αὐτὸς ποιήση ἀπὸς τῷ αὐτῷ πατέρα ὁμοίως τῷ βασιλεῖ, ὃς καὶ
 ἄστια ταύτης τῷ ἐνώσεως τῷ ἐκκλησίας. ὁ βασιλεὺς δὲ ἤκουσεν αὐτῷ
 τῷ θυχερῶς καὶ κακῶς ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχόντες τῷ κράματων.
 μάλιστα δὲ ὁ μέγαν λοδοθέτης, καὶ πρῶτον μὲν ὡς ἀδικον κρά-
 ματ' καὶ ἀσύμφωρον, καὶ δότρων ὡς τῷ βασιλείῳ, καὶ πατρὸς γνώμην.
 ἐπέβη δὲ καὶ δεῖα τῷ τόλμαν καὶ ἀναρχώτια τῷ δήμῳ. ὅπως ἐμε-
 ταχεμῆσθαι μὲν πᾶσι τῷ ἐπιβίνα ἔδοκρῶσται τῷ κράματ' ἀλ-
 λα

λα' ἐδόλωες ἐδωκῆθησαν σφέσαι, πλὴν ἐποίησεν καὶ τὸν κοινὸν λό-
γον τῶν ἀνάγκων φιλοτιμίαν, καὶ ἦδη ζυμωκῆτέβρα. εἰς ὅσπερ ἐξή-
τη ὁ δῆμος, καὶ ἀκαλύτως γέγονεν ἡ σέψις τῶ βασιλέως. ὡς δὲ
συνεπέρασαν ταῦτα, ἐτίθη εἰς θεωροισμὸν ὁ γέρον μέγας λοσο-
θέτης, ὡς αἴτιος τῆ ἐνώσεως τῆ καθολικῆς ἐκκλησίας. φαίνεται δὲ
καὶ τῶτο, ὅτι ὁ δῆμος τὸ λέει κάκειν, ἐ μὲν ἄλλόν τι. ἐ μὲν δὲ
εἰς τὴν φυλακὴν μέγρι καὶ τῆ αὐτῆ ζωῆς. τὰς δὲ στρατηγικὰς πρά-
ξεις τῶ γένος ἡ μὲν τῶτα. φρόντισον γὰρ δῆμος τῆ ἰσοσκεῖν Παχυμέ-
ρην, καὶ δῆρσις καλὰ καὶ γενναῖα κατ' ἄρματα ἐκείνων. καὶ ταῦτα
μὲν εἰς τῆ πολιτικῶν, καὶ ἄλλων τῶ γένος ἰκανὰ, καὶ μύτρια
πρὸς μνήμην. ἔχω δὲ καὶ τῶτο εἰς τῶ σοφῆ Πλήθωνος ἐπαμνῶν
καὶ πολλοῖς εἰς τὰς διηγήσεις αὐτῶ τῶν γενναῖότητῶ τῶ γένος. καὶ
τῆ ἄλλων καὶ ταῦτῶ τῶ ἰσοσκεῖν τῶ γενναῖων τῶ πρώτῳ μείζων
λοσοθέτῳ γενομένῳ, πρὸς τὸν βασιλέα κέρην Ἀνδρόνικον ἀξίαν
λέει. ἐνὶ δὲ ταῦτη. καὶ παρέλθουσιν πολλῶν ἐπὶ μόνον τῶ ἐν
τῶ θεωροισμῶ τῶ γέροντῶ. δεῖ τῶ αἴτιαν τῆ πρὸς τῶ ἐνώ-
σεως τῆ καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐκ εἶσι ὁ βασιλεὺς κύριος Ἀνδρόνικος,
καὶ πρὸς τὸν ἦν αὐτῶ, καὶ πρὸς ὅσῳ ἄλλῳ ἀρχόντῳ ὅσῳ συνεκα-
θήμενος πρὸς βυβλὴν ἐμφορῶν αὐτῶ. ἀρχόντες φαίνεται τῶ κα-
λόν, γὰρ σέλωμεν πρὸς τῶ μέγιστον λοσοθέτῳ εἰς τῶ γὰρ τὸν φέρην
ἐδῶ, καὶ τῶ ὑποπρὸς αὐτῶ καὶ τῶτα, ἐμπορεῖ γὰρ ἰσυνεξίβη τῶ-
σα ἐπὶ ὄντα εἰς τῶ φυλακῶ, μὴ γὰρ μᾶς ἀκούση, πρὸς τῶ γὰρ
συμφορῆσαι καὶ αὐτὸς μὲν ἡ μὲν, καὶ τῶν δεφωρῶν ταῦτῶ τῆ ἐκ-
κλησίας, καὶ γὰρ λέει καὶ αὐτὸς ὅσο τῶ πνερασμον. ἔλλα καὶ γὰρ ἔχη
καὶ ἐλθῶ θείας καὶ θεραπείαν τῶν πρὸς τῶ. ἀσφογιώθησαν ὅμῳ
παύτες. καλόν ἐνὶ διασπῶμα, καὶ ἄς γένηται. μᾶλλον δὲ πρὸς
τί ἐδικαῖ ὅσπερ οὐκ εἶσαι; λοιπὸν ὡς ἀπικρίθησθαι οἱ ἀρχόντες ἔταος,
ἔρισον ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀπῆγον, καὶ ἤφεραν αὐτὸν. χάριν δὲ οἰκονο-
μίας ἤρξατο πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τοῖσδε λέει. τὸν ἀρχόντῶ ἐκεί-
νον ἐγνωρίζεις αὐτὸν, τίς ἐνὶ; ἐδῶξε τῆ αὐτὸν ἦν τῶ. ἀνάφερει δὲ
ἐκείνος πρὸς τὸν βασιλέα. ἐ γνωσκῶ. ὅτι μὲν ἐγνωρίζω ὅσο
τῶ τῶ ἐπὶ ἐπὶ κάθηται, ἐνὶ ἀρχῶν τίμιος τῶ ὁσπιτίῳ τῆ αἰτίας βα-
σιλείας σκίδον. τῶ δὲ τίς ἐνὶ ἐκ ἴδον. ἀπικρίθη ὁ βασιλεὺς ὁ
ἦς σε ὁ κύριος Θεόδωρῶ. ὁ μέγας λοσοθέτης; ἐνὶ. παρῶθῳς

ἔσκιώθη ὁ ἦός αὐτῆ καὶ ἐπῆγεν ἀσκηπὶς πρὸς τὴν αὐτῆ πατέρα,
καὶ ἔχαρτίθησθε. εἶτα ἤρξατο πάλιν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τοῦδε
πρὸς αὐτὸν; Μῆγα λοιοθέτη, τὰ φάρμακα ἀπιδᾶ πᾶς ἐσθ-
καῶ πρὸς τὸ νὰ πρᾶκωλυθῆσιν τὰ λυπηρὰ ὁποῖα παρεκλά-
θησαν πρὸς σέ, ἔξερξαι ταῦτα. λοιπὸν τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἐμὲ καλὴν, καὶ
σὺν ἀρχοντας τὰ φάρμακων τέτις πρὸς τὸ νὰ σὲ φέρω μὲν ἐσταῖθα,
καὶ σὲ σωλύχω μὲν ὁμῶς πρὸς τὸ φάρμακον. λοιπὸν φαίνεται, μὰς κα-
λὸν, εἴπερ βέλεται καὶ αὐτὸς νὰ μὰς ἀκούσῃ; ἵνα ἔχῃς μὲν ἄλλο
ἓνα κοῦν, καὶ μίαν ἱνώμην πρὸς τὰς δὲ σκελησίας, δὲ πρὸς τὰς
δὲ φάρμακων καὶ ἐμὲ καλὸν, καὶ τὸν ἦόν σου τὸν μῆγα λοιοθέτην,
καὶ πρὸς τὸν ἓνα νὰ μὰς ἀκούσῃ, καὶ θελομὲν θεραπεύσῃν χεῖρον
παύλα ὅσα ἐπέκασαι ὁ καμὸς καὶ ἔγιναι πρὸς σὲ δυσχερῆ. εἶδὲ
δὲ ἀνέφερε πρὸς τὴν βασιλεία ταῦτα. Διάσωθα μὲν ἄγε. ὅσα πρὸς
ἐμὲ ἔπεισας, κατέλαβον. Ἐπιλογύμα δὲ καὶ ἀναφέρει τὸτο ὅτι
ἔχω τὸ, πολλὰ ἐνὶ δικαιοτέρῳ, καὶ πρὸς τὸν, νὰ ἀκολουθήσῃς ἢ
ἀγία βασιλεία σου τὴν γνώμην τῆ ἀνδρείου μὲν τῆ βασιλείας τῆ
πατρὸς σου, καὶ ὁ ἦός μου ὁ κύριος Θεόδωρος τὴν ἐμὴν, ὅσα ἐμὲ
τὴν ἐδικύω σου. ἄλλον δὲ ἐδὲν εἶπεν. ἀλλὰ ἐδὲν τὸτο τῆ μέρης
τῆ βασιλείας ἔτε αὐτῆ, ἔτ' ἀρχων τις ἐδὲν ἐλόξην ἐδὲν. ἡ-
κίμοροι πρὸς τὴν δικαιο, καὶ τὴν δὲ λόγῳ, καὶ τὴν γενναίότητι αὐτῆ,
καὶ μῆγαλοπρεπείας τὴν αἰδῶ. παύλα γὰρ ἐκρινεν ὡς ἐδὲν ὁ ἀξία
εἶναι τὸ δικαιο καὶ τὸ πρὸς τὸν. καὶ ταῦτα μὲν, ἂ ἴσῃσθαι Πλήθων, καὶ
ἐπᾶναι μὲν τῶν ἄλλων τ' αἰδῶς, καὶ ἐθαίμαζεν ὡς εἰκὸς. ὁμῶς
προσάξει τῆ βασιλείας ἐπέστρεψεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὴν σελισιο-
μόν. καὶ διέμεινεν μίλι καὶ τὴν αὐτῆ πρὸς τὴν. καὶ ταῦτα μὲν ἔτις πα-
ρηκολέθησθε πρὸς αὐτὸν. καὶ τοιαῦτα ἐλαβε τὴν ψῆφον πρὸς τῆ
βασιλείας. μηδὲν ἄρα πρὸς τὸν πρὸς δὲ γενεάς, μῆγαλοπρεπείας
τις. ἢ γὰρ δὲ γενεὰ ἐστὶ τύχης δῶρον. ἢ δ' ἀρετῆ οἰκείον καὶ σκῆσιον ἔρ-
γον. δὲ τὸτο καὶ ἐπᾶνται δικαιο, καὶ πρὸς τῶν πατρῶν ἴσως καὶ
πρὸς τῶν ἐχθρῶν. ὅσα δὲ αἰ μὲν καὶ τὸ ὁμῶς μὲν ἐκῆστο τὴν
πρὸς Διομήδην ὁ Γλαῦκος πρὸς γενεάς. Ἰσοδῆσθαι μὲν ἔτις τῆ
γενεῶν ἐρέθεις; Ὅσηπερ φύλλον γενεῶν τοῦδε καὶ αἰδῶν. Φύλλα
τὰ μὲν τ' ἀνεμῶν χαμαὶ χεῖς, ἀλλὰ δὲ τ' ὕλην Τηλεθόωσιν
εἶς, ἔαρος δ' ὅση γίνετα ἄρη. Ὡς αἰδῶν γενεῶν ἢ μὲν φῆς, ἢ δ'

Ἐπιτομή. Πρέπον δὲ καὶ αὐτὸς εἶναι μὲν ποιῆσαι λατινικῶς ταῦτα
 δεξιῶν ἀσπλῶν τῶν γένων, καὶ τὰ βυθθῶν, καὶ τὰς ἑξῆς ἀνεπι-
 στήμια ὄντα. ἐπιτομή δὲ ἐνὲ καὶ τῶν ἀρκυῶν, καὶ ἀρκυῶν.
 Quandoquidem fili mi sepe sapius me rogasti, referre tibi aliquid de
 genere nostro, quo fruebamur Constantinopoli, Lascaridum Me-
 tschitarum. Ipse vero tibi crebro, & carptim indicabam de alio,
 & alio generis nostri integritate vite, ac dignitate conspicuo viro,
 quæcumque audieram ab alijs nobilibus, & veneranda senectute
 viris, & potissimum quæ videbantur grauiora a Plethone Philo-
 sopho, & ab alijs nobilitate præcellentibus, & plenis ætatis homini-
 bus, & eorum pleraque fortiter facta Constantinopoli, & in Pæ-
 loponiso, non examinans, sed ut ut occurrebant, & narrationi-
 bus aliorum excipiebam. Nunc vero visum est mihi, præoptimum
 ad tui memoriam modica quadam apponere de eo, quod rogas, duas
 ob causas, alteram & potissimam ob generis vniuersi desolationem,
 cum & singularia impendio magis deleta sunt: alteram ob tuum
 amorem, et preces digne cum verecundia, & modestia factas. Licet
 omnium ignarus, & ad componendum ineptus sim, propter tuos
 tamen mores, & affectum paternum, forte etiam propter amo-
 rem, quo deuincior cum misero illo nostro genere, scribam omnia.
 Et primum quidem initium sumam a rebus gestis Imperatoris Do-
 mini Michaëlis Palæologi. Hic Imperium assecutus, res ibidem
 Græcorum inter alia Schismate quoque implicatas reperit. Quare
 visum est sibi decens, ac necessarium, ad reliqua tempora, munire,
 & ad correctionem, ac vniõnem reducere. In aula autem ipsius
 principem locum occupabat, qui & dignitate erat sequester, magnus
 Logotheta Senior, cum tres e dicto genere eminent, qui erat sapiens,
 & magnus quoque alijs nominibus reputabatur, & illi ætati per-
 opportunus, & proficiuus. Quare Imperator illius operam utilem
 futuram iudicauit. Hinc ad vniõnem conficiendam legatum ad
 Pontificem, & ad hanc catholicam Ecclesiam mittit, ad illius
 vniõnem procurandam, corrigendumque Orientalis Ecclesie dissi-
 dium, quod tum grassabatur. Accessit, remq; conclusit optime, &
 ut in votis erat Imperatori. Res autem, dum Michaël vitam
 agebat,

agebat, optime proueniebant. Eo demortuo filius eius Dominus Andronicus Palaeologus Imperium tenuit. Hic etiam habebat principem in rebus diregendis, ac sequestrum primum filium magni Logothetae primum, qui & ipse erat magnus Logotheta, & in nulla re, neque in sapientia, neque in alio ullo Patre minorem. Et Imperator coniunxit illi in matrimonium Palaeologi Domini Ioannis filiam, Domino Ioanne filio florentis Imperatoris Domini Michaelis Palaeologi natam, ex qua filios quinque susceperat, & filiam unicam, cum qua coniugio sociavit Sebastocratorem filium Porphyrogenetae Domini Constantini Palaeologi, qui fuit filius Michaelis Imperatoris, natus postquam ille Imperij coronam assumpsit, qui & vestigijs omnibus inquirebat succedere, & iure merito. Nihilominus res effectum non habuit, sed indigne, atque inique votis delusus mortem obit, ob iniustitiam atrocissimis molestijs absumptus. Uxor illius sepulta est in gentis, prosapiæque nostrae monasterio Christi nuncupato, possessoris, socerique illius: sepulchri inscripto erat; Coniux Porphyrogenetae Domini Constantini Palaeologi, & filij sublimissimi Imperatoris Graecorum Irene Raulena Palaeologina. Et qui ab ea Palaeologina nati sunt filij, omnes iure merito dicebantur, scribebanturque Imperatorum affines, & consanguinei. Et hæc de affinitate cum Imperatoribus. Filij autem illius matrimonio iuncti sunt cum natis illustriorum Principum, ex quibus uniuersi liberos susceperunt. Iam recurrit oratio, unde egressa est. Posthæc cum appeteret Imperator coronari, ut Imperatores assolent, visum est optimum communicati; una simul assentientibus Urbis Ecclesiasticis unionem Ecclesie conueltre, quam Imperator D. Michael sanxerat: & Imperatori impudentissime denunciant, se & Senatam nullo modo permissuros eum coronari, ni prius ille ascendens in ambonem Sanctæ Sophiæ prius Patrem suum anathemati subijceret, & magnum Logothetam ab officio pelleret, rerumque gubernationem adimeret, ni & ipse æque atque Imperator patrem suum, qui huiuscemodi unionis Ecclesiasticæ auctor fuerat, execraretur. Id Imperator moleste ægreque audijs, & rerum moderatores, & inter omnes magnus Logotheta, primum

primum, quod res iniusta, atque incommoda esset: secundum quod ad ipsum, & Imperatorem sententia pertinebat: postremum propter proiectam audentiam, & impudentiam populi, qui modis omnibus tantum opus presummare conatus est, quod nefas cum non potuissent illi effugere, egerunt, ut proverbio fertur, necessitatem honoris postulationem, & tum demiserunt se ad populi vota: & nemine obstante tum coronatio Imperatoris subsecuta est. Et his peractis senior magnus Logotheta exilio damnatus est, ut auctor unionis cum Ecclesia Catholica. Et hoc etiam populi impulsu tantummodo completum esse apparet. Sic ille coniectus in carcerem in eo ad extremum usque vita spiritum delituit. Verum tu militaria gesta nostri huiusce generis comparare tibi poteris ex Historico Ptolemyre, ex quo discas generosa eorum optimaque facinora. Hoc præterea ab eodem Ptolemyre accepi, multis laudibus inter familiaria colloquia generis generositatem extollente, & hoc factum uti amplissimum primi magni Logothetæ erga Imperatorem Andronicum directum enarrante, dignum quod memoria hominum recolatur. Et est. Post multos elapsos annos, cum adhuc senior in exilio & carcere perduraret causa legationis propter unionem cum Catholica Ecclesia, alloquitur Imperator D. Andronicus filium illius, ceterosque Senatus principes, ante eum in consilio assidentes. Principes videtur vobis bonum, ut magnum Logothetam, huc adductum percontemur, an nobiscum conveniat? post tot carceris, & exilij annos forte nobis obtemperabit, & coniunctis sententijs nobiscum concinet in hoc Ecclesiarum dissidio, & vitabit rerum asperitatem, & quod ter tanto melius est, libertate perfruetur, & addecentiori cura illius valetudini indulgebatur. Omnes uno ore responderunt. Bonum est Domine, & executioni demandetur. Imo iussa tua nulli noxia sunt. Sic itaque cum respondiissent, Imperator mandavit, ut adduceretur; eoque presente, ut mitius negotium disponderetur, sic exorsus est orationem Imperator. Agnoscisne Principem illum, quosnam ille sit, & digito monstravit filium illius: Respondit ille Imperatori. Non agnosco. Siquid vero argumentari, & coniectura persequi datur, ex loco, in quo consistet, princeps est tui sancti Imperij

Imperij

Imperij honoribus decoratus. At quinam ille sit, non dum capio. Respondit Imperator; Filius tuus est Dominus Theodorus, Magnus Logotheta. Abiecta omni cunctatione filius asurgens nudato capite patrem aggreditur, & salutem ultro citroque. Pater, & Filius sibi dederunt. Tum rursus Imperator orationem ad eum direxit.

Magne Logotheta, res ita ceciderunt, coegeruntque, ut tibi hac tristitia, & in magnum malum euaderent: quare modo visum est mihi, & hisce rerum gubernatoribus, ut te huc adductum alloqueremur, de ea re, quae nobis bona atque honesta videtur, si tamen tua voluntas non abnuis nos audire, ut una mente, atque sententia nobiscum conuenias circa Ecclesiae dissidia. Hoc enim mihi, & filio tuo Magno Logotheta bonum reputatur, & decens, ut nobis obtemperes, & omnia vulnera, ac tristitia, quae necessitate temporis in te illata sunt, sanabimus. Hic porro ad Imperatorem ita effatur: Sancte Domine, quaecunque ad me enunciaſti, percepi. Verum nunc respondeo, & refero quod mihi in animo fixum est. Iustius est, & aequius, ut sancta regia tua maiestas mei D. Imperatoris patris tui sententiam subsequatur, & filius meus Dominus Theodorus meam, quam nos vestram. Et nihil ultra retulit, sed ne qui Imperatoris nutus secundabant Principes, nec ipse Imperator verbum expressit, iustitia, ratione, generositate, & magnificentia in ruborem suffusi: omnia siquidem, dummodo iustum ac decens saluum esset, nihil reputabat. Et haec quidem enarrabat Pletho, quae inter alia eiusdem viri efferebat, & uti par est, admiratione prosequeretur. Nihilominus mandato Imperatoris iterum ad carceres conducitur, in quibus vitam ad ultimum usque spiritum exegit. haec ita illi contingere, & hanc sententiam ab Imperatore sustinuit. Non est ergo quod quispiam de nobilitate efferat se ac turgescat insolentius. Nobilitas enim fortuna donarium est, virtus proprium, ac liberum opus: proptereaque merito ab omnibus, & ab ipsis etiam aduersarijs laudibus cumulatur. Voleue etiam animo, fili mi, Homerium cum illud, quod Glaucus de generis nobilitate Diomedis insinuat; Tytide magnanime, quid generationem inquiris? Qualis est filiorum generatio, talis est & hominum. Forsorum alia ventus in-

humum

lumum deicit, alia vero nemus luxurians progenerat, & Veris tempestas aduenit. Pari ratione hominum generatio hæc quidem nascitur, illa deficit. Decet porro, fili mi, ut hæc ob amorem generis in latinam linguam conuertas, & patri tuo. ex inficitia laboranti opituleris: namque ubi es, locus sufficiens, atque peropportunus ad hæc comminiscenda existit. Annon historia, eruditio, ipsæ literæ maximum damnum accepissent, si occasione oblata de virtute, genere, & ipsius in fide Catholica tutanda obstinatæ voluntatis duritia Georgij Logothetæ disferendi, ipsi uti elingues, relicto hoc, aut abscondito vere aureo antiquitatis, utvt est, monumento, aliaminus germana produxissimus? Collige ex eo Metochitæorum Palæologorum affinitatem, Theodori Metochitæ qui tam bene de literis meritus est, parentes; Metochitæ nostri Georgij, Ioannis Vecci socij, constantiam, de qua neque minis, neq; angustijs, neq; pollicitationibus regijs ad ipsum vitæ finem, vel minimum deductus est. Si quis alia, quæ dictus Georgius ob eandem vñionem perpessus sit, iure desiderat exactius, legat eiusdem de eadem re Orationes historicas, in quibus plura quoque de alio sibi in agone socio Constantino Meliteniota reperies, quæ nec tacuit Pachymeres in Historia. Scripseram hæc, post aliquanto captæ Constantinopolis historiam, & Constantini Imperatoris, aliorumque Magnatum cladem percurrenti occurrit locus Chalcocondylæ Latine redditus a Crusio eodem ipso sensu, quo ipse iudicabam intelligendum; Ex Palæologis dicti Metochitai Pater, & Filius pugnantes occubere. Gausus sum mihi ex meo sensu alios quoque Autores locutos, quidquid Cläuserus in sua translatione extra historiæ fidem ingessit.

EXERCITATIO XXX.

*In Concilio Lugdunensi non interfuisse Michaëlem Imperatorem .
Ioannem Paleologum honorificentissime exceptum ab Italis ante,
& post Concilium. Michaël auita religionis defensor, & propu-
gnator : & maxima illius laus est ob hanc causam caruisse se-
pultura .*

Pag. 43. **I**Nterea Gregorius X. quem a conturbernio Regis
Anglorum Edoardi terram sanctam proficiscentis in
Pontificem Maximum discordia Cardinalium subuexerat, Syno-
dum Lugduni celebrabat, eius loci secundam, Oecumenicarum
decimam quartam, sextam a prima in Laterano, qua vniuersam
iurisdictionem Pontifices Romani immaniter attollere coeperunt.
Ero nunc ego ad inuestigandum curiosior. Fuit ne-
tum primum in Laterano Pontificiæ dignitatis immanis,
impetu animi non recto conquisita accessio, an uti an-
tea erat vsu recepta continuata, & stabilita? Si fuit an-
tiqua iurisdictione stabilita, & confirmata, tum remotum
est longe a vero, quod insinuas, a prima in Laterano iurisdic-
tionem Pontifices Romanos inmaniter attollere coepisse. Si quæ
antea fuerat, nouo Patrum decreto expressa, vel apud
Græcos intermissam, vel intermortuam restaurarunt,
vndenam tu colligis eo temporis immaniter attolli coepisse?
Aliud est, ne nimius ipse sim, aliena rapere, aliud sua-
tutari. Pontifices Romani, quæ sua erant, in ea Synodo,
& ut ita dicam, ab alijs surrepta, repetere, & conseruare
conati sunt. Estne hoc Greyghtone suam iurisdictionem
immaniter attollere coepisse. Quid porro de iurisdictione
Pontificia ex Concilij illius sententia pronunciatum
est? Ex te audio. Ex illius Synodi actis constat, Legatos pro-
ximo mense eiusdem anni Lugdunum aduectos concordiam sanxisse
sub aliquot articulis primarijs, de primatu Papæ in omnibus con-
cedendo, nominisque recitatione in hymnodijs, & vltimis appellatio-
nibus

nibus ad Romam, aut si quid aliud Monarchie Papali conduceret. De primatu, de commemoratione, de appellatione disco etiam ex ipsis Græcis, & precipuè ex Pachymere, & Gregora. Certis tamen auctoribus constat, ante Schisma, & post Schisma ad ætatem vsque Cerularij eadem ipsa Romanum Pontificem in Ecclesia Græca priuilegia possedisse: quod me probasse alibi fufius, nec ipse negabis, si mea scripta iam edita tibi obuia sunt. In Romanum Pontificem discordia Cardinalium subuexerat. Proterua improbitate dictum! Quasi vero post discordiam natus Pontifex, minor dignitate sit, & non vsquequaque integer, & sacrosanctus, & sua summa potestate conspicuus. Etiam in hoc puer inexpertus prorsus es, qui nescias, Cardinales, antequam Pontificem eligant, in multas partes discindi, & multis consiliorum motibus, & conuersionibus, & implicationibus negotiorum circumuolui, quibus postmodum, sedatis animis, amandatis, ex collegis eum sibi designant Pontificem Ecclesiæ Catholicæ, cuius potestati salus, & iura illius delegantur. Quod in alijs omnibus consultationibus fieri solet. Eo siquidem examine ex dubijs elapsi, ad indubia, certa, & concludibilia gradum faciunt. Rari sunt, qui ad illum dignitatis gradum absque consultatione Cardinalium euehantur. Disceptatur primum de genere, de vita, de moribus, de scientia, de pietate concurrentium, & licet principio inter eos non bene conueniat, post aliquanto discordijs remotis in vnum conuenientes, concordēs eligunt. Quare ex vsu tuo non fuerit discordia Cardinalium in electione Gregorij X. Et Pontificij Scriptores dum de Græcis victis decima tertia vice affirmant, non de exponenda Latinorum gloria, & Græcorum minuenda, sed de rei factæ veritate intelligendi sunt.

Pag. 43. Quo Legatos destinavit Michaël Theophanem
Nicanum Metropolitan, & Germanum non ita nuper Patriarcham,

cham, qui medius inter Arsenium, & Iosephum primum intercedens, se ipsum Patriarcham exauclorat, vir Michaëli a longa familiaritate charus. Si Legatos destinauit: Ergo præsens ipse in Concilio non interfuit. Non potest aptius, vt & quidam alius adnotauerat ad annum Christi 1274. Quod enim Blondus scribit contulisse & se Michaëlem Imperatorem, hoc ex illis est ipsius assertionibus, quas nimis quam impudenter suis sæpe scriptis inserit, & totidem foueas sequacibus suis preparat incidendi in eisdem errores, sicuti hoc contigisse noscitur Platinae, Sabellico, Trithemio, Nauclero, Sigonio, Vignerio, ac pluribus alijs. Adde tu, si vis, Doctissimum Vossium de tribus Symbolis, & Robertum Gaguinum lib. 7. de gestis Francorum; Adfuit Concilio Paleologus Græcus Imperator, Ecclesiaeque Occidentali se uniuir. Et Petrum Galefinum in vita S. Bonauenturae cap. 15. qui asserit Michaëlem Imperatorem Græcorum, & Iosephum Patriarcham Constantinopolitanum Lugdunum aduenisse in Concilium. Nec minus errant, qui tradunt, Michaëlem pro componendis controuersijs inter Græcos, & Latinos uocatum a Pontifice Lugdunum, & ne se absente Græcia esset absque Imperatore, filium suum designasse successorem, data ei uxore Anna Pannonia. Tu porro, quod forte cecidit, lapsus non es, qui scribis, Legatos destinasse ad Concilium. Sed age sis, extrica te. Paulo infra scribis. Pag. 44. Ioannem Imperatorem, post emendicatum in Italiam biennium, inter opprobria, & sannas insultantium populorum reuersus est in patriam haud multo pacatiorem e Florentia, quam eius tritauus Michaël e Lugduno. Equiparas Ioannem Paleologum penultimum generis extinctorem Michaëli Paleologæ gentis primo fatori. Vterque ad Concilium, hic Lugdunum, ille Florentiam: ambo reuertuntur in patriam, haud multo pacatiorem. Sint modo vera de Ioanne; de Michaële quam ratione demonstrabis cum reuersum in patriam, ex qua non excesserat, & ne excederet, ipse Legato s

gatos ad Concilium destinavit? Ni velis dicere, 'eundem cum legatis suis ad Concilium properasse, æque atque ille, qui scriptam a se Epistolam loco cursoris celeri gressu ad amicum, ad quem scribit, deportat, illiq; legendam tradit; *Inter opprobria, & sannas insultantium populorum per biennium emendicatum fuisse.* Quibus honoribus exceptus sit a Venetis, a Pontificijs, a Principibus, a Ferrariensibus, a Florentinis ante & post Concilium, in ipso accessu, & reditu, & mansione ipsa in Italia, passim, ne ad alios recurram, tuus iste Syropulus Stentore clamorior plenis chartis contendit. Tu Italæ genti importunus hostis professus, eius humanitatem, comitatem, erga aduenas, atque hospites benevolentiam promiscuam, in opprobria, & sannas insultantium populorum redigis, & homines in lupos conuertis.

Pap. 42. Michaël Palæologus, Vir astutus, & vaser, haud ineptus bello, rerumque callens, quem vellet oris habitum inducendi, suos sensus oculendi, alienos explorandi peritus; tum supra modum sauis, ut cum luminibus orbaret Ioannem Lascarim Theodori filium impuberem, cum suo tutorio nomine rempublicam administraret. Qui sceleris & audaciæ plenus inlimulatur a te eo solo nomine, quod Pontificum votis subscripsit, & vnionem Græcorum cum Latina Ecclesia pugnacissime promouit, si contraria illis atque aduerfantia intentasset, ille per te integerrimæ, atque inculpatissimæ vitæ prædicaretur, & nemo illo fuisset neque innocentior, neque sanctior. In multis improbatur a Creyghtono, & crimina illi opponuntur, & vera. Non nego, cum nec ipse Michaël negauerit, dum viueret. Sed indoluerit factis sese circumspiciens, & delicti expiationem a suo Patriarcha sæpe sapius conatus fuerit exculpere. Pietatem tamen illius, & ad vnionem Ecclesiasticam conatus laudibus celebravit inter alios Georgius Metochita, ne alios recenseam, Oratione I. Historica. Kæj

ἔστιν οὖτα ὁ κληνός ἐν αὐτοκράτορι Μιχαήλ, ὁ μέγα τ' εἰάς, καὶ ἐπερὶς λιξέως ὄνομα, μάλλον δὲ τ' οἰκονομικῆς τετραμερείας ὁ φοβερὸν, ἢ ἀγαλλεῖς περὶ βύλλημα. ὁ τὴν ἀσθένειαν ἀρραγῆς, ὁ θερμὸς τὴν πρὸς θεῖον πεποιθήσιν, καὶ ἀδίστακτος, ὁ παρ' ὄλον αὐτῆς ὁ βιώσιμον περὶ βύλλημα τὴν εἰλικρινῆ πρὸς τοὺς μὴ. καὶ ὅσα τ' ἀμωμητὴ πρὸς τὴν Σύμβολα πρὸς παντὸς ἔργου, πρὸς παντὸς δεινότητος, καὶ βυλάματος, ἐν παντὶ ὅπως τῆς κατὰ, ἐν ταύτῳ πρὸ καθιερῶσαι, καὶ ἀναστῆσαι, καὶ μέγιστος αὐτῆς τ' τυχόντος κινήματ' ἢ βαδίσματος. ἢ ἀκάματος φέρω, ὁ μεγαλόνης ἀποθεῖται, καὶ ἕρπυς, ὁ μεγαλεργός, καὶ μεγαλεπήβολος, ὁ Κομνηνοφύης Παλαολόγων εὐλαστός, καὶ ὁ Σύμπαν ἀξιοθαύμας, ὁ δὲ τοιοῦτος τὰ πρῶτα τ' ἡλικίας ὑπὸ τῷ ζύνειγος δηλωθεῖντι κρατάρχη, καθὰ δὴ τὰ παρὶ ἀπαρτάνωθεις, καὶ δραπλαδαῖς πλάσιν ἀρίστω, καὶ ὄντως ἐπαγγελτῶ, ὅσα καὶ κατ' αἶμα γησιῶς αὐτῶν περὶ ζωικωμῆδος, καὶ τὰ πρῶτα τ' ἀγενείας ἀνχῶν, καὶ ἡθ' ἢ, καὶ βίον, καὶ ζῆπον ὑπὸ τῷ κάλυψα παρὰ θεῖς, ἀνιμάται μὴ ἀσεί τις ἀνίστη. τὰ γάματα, πᾶν ἐν ἀεισοβελίαις, καὶ ἀριστοπραξίαις κατὰ ζωικωμῆδον αὐτῶν, καὶ ἐκμασίον γίνεται τῆς τῆς πλεονεκτημάτων, εἰ καὶ μὴ ὑπερον ὑπερβάσας ἔχει τὰ κατ' ἐκείνον ἀποδραμῆδον τῆς οἰκίαν περὶ τερμάτων ὑπερβολῆ. ἀνιμάται δὲ καὶ ἀλαληθῆσαι τῷ, καὶ διεγερθῆσαι κατὰ πρὸς ἀπὸ πρὸς τῆς ἐκκλησιῶν εἰς ὁ ἐνιαῖον ἀναγνώσεως. Et est hic, qui per ora omnium magnifice volat Imper. Michaël, magnum Occidentalis, atque Orientalis regionis nomen, imo quatuor mundi partium terribilis, & maxima ad laudes insignis predicatio, pietate infusus, confidentia in Deum immane quantum feruens, & constans, qui toto vitae suae curriculo rectam puramque fidem, & quaecunque inculcata fidei symbola, ante omnes actiones, cogitationes. & consilia, locis in omnibus atq; temporum interuallis, dum sederet, dum assurgeret, & dum etiam temere moueretur, ambularetque, tutatus est. Mens laboris nescia, vir animo magnifico praeditus, & de coelo delapsus, rerum grandium confector, & quod animo concepit, licet arduum esset, ad exitum perducens. Ex Commena gente Palaeologorum ramus, & ut summam dicam, dignus, qui in omnium

omnium admiratione sit. Hic talis, tantusque in ætatis suæ primordiis, Ioannis Batatzæ, institutione ac disciplina, tanquam a patre fascijs inuolutus, & conformatus forma optima, & vere laudabili, cum legitima illi affinitate coniunctus esset, & primas partes sibi nobilitatis vindicaret, & mores, & vite institutum oppido quam bene edoculus, veluti spongia fluentia trahit, quidquid a præclarissimis consilijs, atque præclarissimis actionibus ab eo præclarissime gestum fuerat, & illius facinorum expressum, atque luculentum fit simulacrum: licet post modum res illius gestas incomparabili priorum facinorum excessu superauerit; trahatque præterea, quæ illi ex dictis, & conatibus procurata sunt de Ecclesiarum ad unam concordiam restitutione. &c. Hinc collige, quæ in hoc Michaële fuerint ~~de rebus~~ circa res gerendas & pietatem. Has laudes tu vafriciem, & astutiam nuncupas. Næ tu corpus es sine pectore, qui sapientiæ, & scientiæ artus ignoras; & hominem tum dici summo ingenio, & prudentia præditum. & re ipsa sapientem, cum, ubi cunque opus est, animum flectere, & non modo ea, quæ perspicua sunt, videre, sed ea etiam, quæ occulta sunt, potest suspicari. Tum siquidem quæ Reipublicæ salutem conferunt, abigendo noxia, discernit, & eligit. Quid enim vnquam egerit Imperator Abderiticus, qui non modo cor non habet, sed nec palatum quidem, etiam si Reipublicæ causa illi nulla re potior fuerit? Esto per te Michaël iste Palæologus hominum, quotquot fuerunt, omnium profligatissimus, & perditissimus, ac omnium scelerum sator, satorque; dixerim ego cum Fabio augure, quod refert Cicero de senectute: *Optimis auspicijs ea geri, quæ pro Reipublicæ salute geruntur; quæ contra Rempublicam ferrentur, contra auspicia ferri.* Reprime ergo obiurgationes in Michaëlem, quas immerito in eum iactas, quod vnioni Ecclesiarum summo nixu, & quantum potuit, consuluit, & in illius cura, atque administratione vitam posuit.

Pag. 43. Cumque septennio superuixisset inter varias ciuium
fedi-

seditiones, quos nec benignitate lenire, nec seueritate compescere poterat, inestabilis moritur, & a filio Andronico insepultus proicitur, non multum a stauis multa humo cadaueri superingestus, tantum ne a feris dilaniaretur. Vnionem Ecclesiarum procuratam multi fuisse laboris, & operæ quis negabit? cum multi fuorum delictorum conscij nouos motus concitarent, vt pœnas effugerent, alij propter insitum animi furorem discordijs ciuium pascerentur, alij propter affectatorum honorû cupiditatem tumultibus omnia concuterent, & ciues per factiones traherent: multi etiam affectibus proprijs inseruientes, non quod re ipsa erat, sed quod ipsi temere confingebant, inter vilem plebeculam disseminarent, quibus obrutus Imperator, non potuit, licet omni festinatione properaret, vt: animo constituerat, negotium absoluere. An nescis, magna negotia temporis longinquitate, eaq; diutina perfici, & potissimum si ardua sunt? An vnione Græcæ, Latinæque Ecclesiæ excogitabis tu grandius, difficilius? Ex plana re nulla sequitur laus, & quisque etiam infima de gente manu admota confecerit: Tandem vero finito Concilio Michaël suis exosus esse coepit, & patriæ religionis desertor, & proditor. Fuit ille exosus, vt ex tuis colligitur patriæ religionis desertoribus, hostibus nempe vnionis. Hinc tu palam vti nescius patriæ Græcorum religionis redargueris. Patria Græcorum religio non est ea, quam disseminauit Photius, recans nata post schisma, & post Phorium extincta, demû a Cerulario reculta, tandemq; a recentioribus schismaticis propagata ad Concilium Lugdunense, & quæ ad nostram ætatem viget inter eosdem: sed quam Apostoli, eosque subsequuti Sancti, ac Doctores Ecclesiæ ad tempora Photij, & posterij decretis ac sententijs eorundem insistentes continuo fouent, & in omne æuum Deo dante fouebant. Et in huius patriæ religionis ratiocinio immortuus est Michaël iste tuus, *afixtus, & uaser, & supra*

pra modum seuis. Non negabis, ab ipsis Apostolis absque vlla controuersia Pontifici Romano Græcos vti capiti ceruices subiecisse, mandatis illius vti legibus obtemperasse, & vti honore, & dignitate antecedentem reueritos coluisse, cum Patriarcha Constantinopolitanus ante Constantinum Episcopus simplex, obnoxius Perinthio, siue Heracleensi, forte nullo in numero apud alios Archiepiscopos esset, & tempore Constantini a Patriarcha Constantinopolitano, tum nato ad Photium, & a Photio ad Cerularium, ducem ac rectorem vitæ, & dogmatum agnitum, memoriam illius inter sacra cultam, depressosque a Patriarcharum, vel aliorum violentia, & iniustitia iactatos, ad illum vti iudicem recurisse, vt in integrum restituerentur. Hoc qui negat, perfatuus est, & nescius rerum Ecclesiasticarum, nihili est. Parco hic exemplis, ac Sanctorum testimonijs, quæ alibi fusius digessi. Et si forte illis non credit Creyghtonus, credat suo illustri Photio, quo doctiorem, & omni genere literarum prudentiorem in rebus gerendis, omnis iuris diuini, humanique peritiorem, nunquam sedisse in quouis solio vel Romæ Papam, vel Constantinopoli Patriarcham sâsetur. Sunt adhuc superstites illius Epistolæ ad Nicolaum, quibus post fidei suæ professionem confirmari in Patriarchatu petit, excusatque suam promotionem: & eiectus denuo ad Romani sinum confugit, sine cuius assensu Patriarchatus sibi vacillat, & fluctuat. Non ergo patriæ religionis desertor, & proditor est Michaël, qui auitam, & sibi traditam religionem a Patribus remis, atq; quadrigis, vt dicitur, propugnauit. Sed Michaël inestabilis moritur, & a Filio Andronico insepultus projicitur. Tenax patriæ religionis a desertore, & proditore. Laus hæc quoque summa est, causa pietatis ac fidei ab impio insepultum projici, etiamsi humus cadaueri non subaggeratur; sed esca dilanianda feris pateat. Gentiles Iuliano Apostata non inhibente, sed gaudente in Palesti-

na Elisæi Prophetæ, & Ioa. Baptistæ reliquias cum brutorum animalium ossibus permixtas, & in cineres igne reductas in aërem disperferunt. Philostorgius, & ex Philostorgio Nicephorus, & alij. Georgij Martyris corporis igne absumpti puluerem in aëre vage disturbarunt. tuus Syropulus sect. 4. cap. 17. Et tu clamas in Notis erga reliquias sanctorum parum æquus, o que nunc, ut olim istiusmodi præstigia, & ludibria reliquiarum per totum Christianum orbem ostentantur! Concludes tu, sed improbe, vt de Michaële: Ergo Elisæus, Ioannes Baptista, Georgius, & alij patriæ religionis desertores fuere, ac proditores; Gentiles, qui talia præsumpsere. pij sanctique, & auitæ religionis propugnatores. Et esne homo, & non lapis?

Ioannes ad infandos difficultatum vortices precipitatus, quas quibuscumque posset modis, vel iniquissimis non amoliri, animi esset degeneris indicium, & iustissimos metus auersantis. Ne identidem nos reuocando pronunciemus, quæ tu hic, & infra de Ioanne obgannis, cum Syropuli historiam discutiemus, qua firmitate asserantur, examinabimus.

EXERCITATIO XXXI.

Creyghtonus ex enauata opera, & labore suo nullum meretur præmium, cum nullum inde a Lectoribus emolumentum deportetur, post tot illius nugas: & potissimum quia Syropuli neque fidus, neque bonus interpretis sit, quod multis adductis ex Syropulo locis demonstratur, quibus ostenditur eum, multa de suo addere, multa detrahere, et multa pro libidine demutare. Quæ in Pontificios a Syropulo cieclantur, importuna loquacitate auctiora facere, quæ in hostes Pontificiorum, malignissime extenuare. Sic etiam multiplici adis oporia nomina propria, & cognomina inuertit, imo peruertit, vt ex illis. Vrbes, quæ nunquam fuere, vel sunt, de nouo exoriantur, & quæ somnians, & res male intelligens confingit, calamo inconsideratissime displodat: sepe

sepe etiam Hæreses suas Syropulo, aliisque appingat, ut est omne ius vindicare sibi Imperatores Synodos congregandi. Non distinguit *ἱεροδύτης* a cucullatis. Est præterea in exponendis aliorum cognominibus, & familijs infortunatissimus. Hinc illi Macres Longus est, Notaras Notarius, Philanthropenus Philantropicus, Coressius Adolefcens, Chrysocephalus Aureum caput, & Scrinarius, Dermocaita Dermocæta, Michelettus Zenus Michaël Chiensis, Charistenus Angarius, & Cursor publicus, Mammalas Mammalides, siue Philometor, Phacrasa Tribunus, Chortasmenos multa corporis aruina pinguis. Et quod permirum accidit, de nouo ipse, autoritate nescio qua, alios atque alios in numerum Sanctorum collocat, qui neque in Græco, neque in Latino, neque in Reformatorum Calendario de nomine commemorantur. Sic Basus Patritius in S. Blasium abiit, Xanthopuli religiosi homines in Sanctos Xanthopulos, Monasterij nomen Calei a conditore in Sanctum Caleum. Multa etiam nomina non intellexit, uti τὸ χαπαπαδάεια, καμυχίων, κοπέλιον. Scriptus alius a Theodoro Studita. Ritus consecrandi Patriarcham.

Pag. 48. **S**I meus labor aut prodesse tibi possit, aut placere, Christiane Lector, habeo præmium: si si displiceat, meministi, quid Strabo de marmorea imagine Sardanapali litteris mandauerit? τὴ ἄλλα τέτις ἐκ δῆνα τὸ ὑπεροπῆμα. Bilem tuam, sannamque, & scomma, oculum obliquum, aduncum nasum, huius non facio, ut Terentius Strabonis sensum Latinis verbis reddit in Adelpis. Nihil tibi debeo, qui nec mea fortuna multum, minus humani generis benignitati. Ad liquidum explorata veritas est, perijsse illud, quod tibi promiseras, ob istum tuum laborem præmium: id siquidem commerruiffes, si labor tuus fructum aliquem utilitatis præbuisset; vel placuisset; sed cum, nec utilis, nec fructuosus fuerit, & quod magis est, nec placuerit, nec gratus accesserit, speratum præmium perdidisti. Quis enim ea

lectione oblectatus fuisset, in qua confusa omnia, incerta, & luto ipso lutulentiora fluunt? Quis absque stomacho, atque horrore tot blasphemias, tot impia excessisset? Quis tot in probos Principes calumnias, in Patres, & Doctores Ecclesiæ conuicia, in Ecclesiam ipsam Catholicam maledicta æquo animo tulisset? quæ omnia si demas uti nullius momenti, quæ remanent, nonnisi stultissimis, & sensu animis alienatis arridere potuissent, & pagellæ illæ atramento pollutæ, ac decoloratæ mansissent inutiles, in quibus nihil est, quod legi sit dignum. Nanque cum Scriptoris id muneris sit, vel iuare, vel delectare, Creyghtonus utroque destituitur, & quandoque etiam in interpretatione ita redundantia iuuenili, ac dicendi profluentia deformatur, ut quæ ex alijs bene tibi consulens didiceras, dediscere sæpe sæpius necesse sit. *Sin si displiceat uiceministri, quod Strabo de marmorea imagine Sardanapali litteris mandauerit; τ' ἄλλα τέτυκ' ἔξ' ἄξια τῶν ἀποκρίσεων.* Non inuideo imagini illi tuæ marmoreæ, quam ex Sardanapalo tibi affingis. Sis, quando ita tibi animus est, gurges, & vorago lautorum conuiuiorū, dies, noctesq; pascito, effarcito te, saginam cudito, sis tandem Sardanapalus, tum demum hominem exue, & inter ignaum pecus collocatus, virtutes contemnito, opera celebranda respuito, honoris, & laudis contemptor dicito probis uiris, ac literatis, *Bilem uestram, sannamque, & scomma, oculum obliquum, aduncum nasum, huius non facio. Nihil tibi debeo. Fateor, nec magni interest, quod debeas. Ego in te nec teruncium, nec stillam muricæ infumerem: namque in magnitudine torrentis ambitionis tuæ, & typho philautiæ interiret. Qui nec meæ fortunæ multum. Multum a fortuna expectare possunt, qui summa in alios, & in Republicam potissimum conferunt. Tum si fortuna bona aliquando non est; merito qui beneficijs de genere humano, ijsque summis promeritus est, queribunda voce*

ce in eam fureret, & insaniret, & si continuo illam secundam, & nunquam aduersam expetit, nã ille amens, vt nunc tu, in columnas incurrit. *Multo minus humani generis benignitati.* Ita ne Chreyghtone? Quia benignitas humani generis suis beneficijs de te promerita non est, tu illam nec amas, nec illi debes. Quid vero tu in eam contulisti, vt illa te amet, & tibi debeat? Nihil humano generi dedisti, & quod non acceperis doles? afferendum prius erat, si relatum expectabas. An nescis Hesiodium illud, *Καὶ δ' ὄμῳ ὅσκειν δ' ὦ, καὶ μὴ δ' ὄμῳ ὅσκειν μὴ δ' ὦ, δ' ὠτῆ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδ' ὠτῆ δ' ἕτις ἔδωκεν.* *Da, tibi qui dederit, qui non dederit tibi, ne da. Danti aliquis dabit, at non danti non dabit ullus.* Et Epicharmium apud Platonem in Axiocho, *δός τι, καὶ λαβὴ τι.* *Da aliquid; & aliquid accipe.* Doleo vicem tuam, qui abstractus es in maximam malam crucem, & qui in tam larga humani generis benignitate nihil repereris commodi, quod nec infelicissimis accidit; & cum video, abs te bene merente de genere male referri gratiam; hinc cum illo dicam, *officiperda es.* An parum est hominem nasci? natum eodem loci, & temporis vestigio non deduci ad corporis portum? nutritijs non caruisse? alescendo roborari? in ætatis gradibus ascendere? Nonne ab humano genere sunt, præceptoribus tradi? disciplinis institui? & tandem fieri hominem, si tamen post tot naturæ beneficia, humani generis aliquid teneas, & non brutum animal hoc tuo in genus humanum ingrato animo euaseris? Quod si præter humani generis scopum non solum tibi, sed eidem humano generi nocuisti, non humano generi culpa, sed tuæ peruersæ voluntati referenda est, quod tu, quæ illa præstitit ad commodum, in perniciem & tuam & humani generis conuertisti.

Si meus labor aut prodesse tibi potest, aut placere habeo præmium. Alio quoque capite nec prodest, nec placet. Qui enim prodesse, & placere poterit labor, in quo interpres

pres aliud, aliud auctor, ex quo vertitur, tinniunt? quod ex malitia, & ignorantia factū sanus mente liquido suspicabitur? In ipsa versione sunt multa in Romanos Pontifices iacta, quæ in Syropulo desunt, & adduntur a Creyghtono. Quæ Syropulus sæpius in eorundem Pontificum laudem, vel inuitus refert, & ad veræ historiæ laudem multum faciunt, Creyghtonus detrahit. An suspicandum est aliud, quam ex malitia, atque improbitate Interpretis, qui Romanis Pontificibus non æque bene affectus est, promanasse: & cum præterea pleraque immutata, & in alios sensus distracta evidentissime euincuntur, annon fatendum est, eum ex inciscitia linguæ Græcæ deceptum, in Græcis vertendis delirasse? Et vt etiam alijs pateat, orationem hoc pacto instituamus. Interpretationum alia fida, alia arbitraria dicitur. Fida est, quæ ad verbum sic reddit, vt nec latum quidem vnguem ab Autore, quem interpretandum suscipit, discedat, quam καὶ λέξις, καὶ καὶ πῶς νοῦν, auctor est Iustinianus l. 1. de iure iurando, cum Interpretes ijsdem quasi vestigijs inheret sic, vt verba verbis quasi dimensa reddat, quique logistarum more verba prope adnumerat, quales Cicero nominat *indifertos*. Hic vt recte munus suum exequatur, necesse est, vt vtriusque linguæ æque bene peritus sit, vt sensus auctoris teneat, & perspicue conuertat. Arbitraria est, quæ sententiam, & argumentum ex fontibus petita ita tractat, atque disponit, vt nihil sit in fonte, ex quo haurit, quod ipse non referat, neque quippiam, quod in illa non sit, addat, verba tamen, & locutionem, vti suo arbitrio, iudicioque placuerit, disponit in vertendo, vt exprimeret proprius illius auctor, si in lingua, in quam vertitur, locutus fuisset, in qua & verborum optimorum delectus, atque indoles exigitur, laxiorque est a priore, quod illa nec verborum ordinem audet immutare. Hæc fide bona in aliam linguam transfundit, nihil vt de suo addat,

addat, nihil demar, nihil denique immutet. Hæc ver-
bis non astringitur, sed sententia. Horatius in Poëtica;

Nec verbum verbo curabis reddere fidus

Interpres, ne desiliat imitator in arctum,

Vnde pedem referre pudet, vetat aut operis lex.

Et Andreas Scotus; Non ad verbum transcribat, ut fidus so-
let. interpret, qui alium transfert, aut Paraphraſtes, qui eundem
dilatat addendo explicationes, sed materiam, & argumentum
a Græcis sumens, suo illud arbitrato disponat. Et Cicero lib. 3:
de finibus; Nec tamen exprimi verbum de verbo neceſſe erit, ut
interpretes indiferti solent, cum sit verbum, quod idem declarat,
magis minusve vsitatum. Equidem soleo etiam, quo uno Græci,
si aliter non possum, idem pluribus verbis exponere: & tamen
puto concedi nobis oportere, ut verbo Græco utamur. Nos vero
eos interpretes intelligimus, qui opus vnum integrum in
alia lingua conscriptum in aliam transferunt, & profiten-
tur, se eum auctorem ita reddere, ut nihil sit in eo, quod
non exprimatur, siue sententiæ sit, siue verbi in transla-
tione, & in aliam linguam deriuatione. Quare hinc
arcemus, quæ habuit Ennius ex Euripide; ex Menandro
& Apollodoro Terentius; ex Xenophonte, & Platone.
Cicero, de quo monuit Hieronymus ad Eusebij Chroni-
con, & Epistola ad Pammachium, & alij, qui lusisse
potius, quam vertisse dicendi sunt, sed veniam mereri,
quia adolescenti admodum excidisse sibi annos nato vi-
ginti lib. 2. de Officijs extremo testatur, ut veluti spe-
cimen ingenij, indutriæque periculum fuisse appareat;
grandior enim natus, Timæum Platonis, qui est de vni-
uerſitate, feliciter reddidit, ut & Arati Phænomena.
Tamen in his quædam Hyginus dissentiendo nota-
rit, &c. Et de se ipse Cicero. *Conuerſi ex Atticis duorum elo-
quentiſſimorum nobiliſſimas Orationes inter se contrarias Aſchinis
Demosthenisque, nec conuerſi ut interpretes, sed ut Orator ſenten-
tijs ijsdem, & eorum formis tanquam figuris, verbis ad noſtram*

con-

consuetudinem aptis, in quibus non verbum pro verbo, necesse habui reddere, sed genus omnium, vimque seruaui. Non enim ea me annumerare Lectori putavi oportere, sed tanquam appendere. Hæc pro nostro instituto satis sint. Si plura cupis, lege Petri Danielis Huelij libros duos de Interpretatione. Et hæc quæ diximus, de fido Interprete, adeo necessaria iudicauit inter alios Ioannes Sambucus, vt de sua Translatione Libelli Anonymi de conscribendis Epistolis, quam ille liberius videbatur absoluisse, Filijs Francisci de Reua Comititis, & Palatini Vngariæ, culpa se purgauerit, & tantum non sibi veniam pro simili licentia postulauerit. Neque sane cuiquam criminofum esse debet, si huiusmodi præceptionum annotatiunculis ab Interprete illuminatus aliquid addatur: præsertim quod sit diffinitionibus affine. Quod me fecisse liberius etiam fateor, idque maxime, quod nomen Autoris nusquam appositum fuerat. Si in leuissimis, & quibus nemini incommodatur, tanta fides, & religio in Interprete requiritur: quanta in dogmatibus, & in historia, alijsque rebus grauissimis, quibus vitæ humanæ institutio, & Christianæ pietatis recti mens conscia innittitur, cura in translationibus adhibenda est? Sed quidquid sit de Interpretatione, te nec bonum, nec fidum interpretem esse, hæc tua Syropuli translatio luculente euincit, quam confusionem, vastationem, & colluionem aptius dixeris. Et hæc vt videas in ipso operis limine.

Pag. 1. Historiæ, cum sequester omni, qua pollebat, eloquentia contendisset: Οὐδ' ἄλλως ἐδωκ' ἔτι καὶ ἀπλῶς, τὴν εἰς τὴν πόλιν τῆς Πολιωνίνης κερδῆσαι εἰσέλθωσιν. Tu vertis: Ne in tantum quidem profecit, vt vel ad Poliæne urbis pomœria in procinctu Metropolitam accedere Patriarcha pateretur. Ingressus in Urbem, & ipsa Vrbs, pomœria urbis tibi sunt. Quasi vero vnum sint, ingredi in Urbem, & in pomœria Urbis. Et saltem ipsum sagaciorem reddere debuerant, quænam intelligatur εἰσέλθωσις, verba Medicensis.

Οἱ τὶ

Ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλων γενῶν, καὶ αἰρέσεων εἰσέρχονται ἐς ταύτην τὴν πόλιν. καὶ Ἀρμένιοι, καὶ Ἀγαρῆνοι εἰσέρχονται καθ' ἑκάστην μὴ κωλύομενοι ὡς ἴτινες. Ex diuersis gentibus quamplurimos, etiam hæresibus infectos, & Armenios, & Agarenos hanc ciuitatem frequentare a nemine præpeditos. Discito Lector ex eruditione Creyghtoniana, frequentare Urbem esse, Urbis pomœria in prociñctu accedere. Sed quis nescit εἰσέλθωσιν esse ingressum, introitum? Persuasissimum mihi est, omnes id scire, vnum si excipias Creyghtonum, qui ingressum in urbem, urbis pomœria accedere vertit. Si dicit non aliud esse accedat ergo ipse Londini pomœria, ibique maneat, si prohibeatur illi ingressus, tum ipse dicat, sese Londinum ingressum fuisse, suasque res intra Londinum peregisse. Et vt magis rideas, sect. 8. cap. 4. Syropulus narrat Bessarionem equo insidentem, vt vertit Creyghtonus, extra pomœria in campos animi gratia excurrere desiderantem, cum peruenisset ad portam ciuitatis a ianitoribus esse præpeditum, sic enim mandauerat Magistratus, vt neminem Græcorum equo vectum portam egredi paterentur. Si pomœria Urbis, & Urbs ipsa idem est, indignissime queritur Bessario, si illi concessum non est, portam ciuitatis egredi, cum iam etiam intra ciuitatem pomœria in campos animi gratia equo insidens excurrat. Sed hæc sunt minima. Esto sint: attamen qui nescit minima, & in minimis balbutit, quid ab eo in grandioribus, atque magis arduis sperandum fuerit? Et Polexina nescio, quo malo suo fato obruncata, & admutilata in Polieniam euasit: & infra eodem capite; Ὁ δὲ Πατριάρχης δανότατος ἡγυζάμενος τὸτο, βαρέως ἔφερε τὸ γεγονός, καὶ παντὶ ἔσω παρεσκιάζετο, ἢ διερωτῶσα ἢ ἐκκλησίαν, ἐπαγγέλλοντα τὰ βασιλείως ἄσε μὴ κατάρχεσθαι ταύτην παρ' αὐτῆς, ἢ καθίστα ἐς τὸ ἰδίω κηλίω ἀρχήσαν καὶ ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἐκκλησίαν, μὴ μάλιστα παραίτησιν ποιήσασθαι ταύτης. Patriarcha poenitudine ductus ægerrime tulit, facinus indignum exclamans: & in posterum se animo obfirmavit,

M m m m

aut

aut Marte proprio Ecclesiam auctoritati pristinae restitutum. quandoque Imperator redisset, sic ut istiusmodi negotia non penderent ab Imperatoris arbitrio, aut inclusus cella seipsum, & Ecclesiam aeterno damnare otio, ne quotidie pro Ecclesie iure, ac privilegio deprecari cogereetur. In Græcis non video neque poenitudine ductum Patriarcham, neque facinus indignum exclamans, neque Marte proprio, neque aeterno damnare otio, neque quotidie pro Ecclesie iure, & privilegio deprecari cogereetur. Quo enim pacto Patriarcha poenitudine duceretur, de malo, quod ipse non commiserat? silentium facinus indignum non est. Quid monstri est illud, aeterno damnare otio semetipsum, & Ecclesiam, & similia quæ in sua translatione infarcit? Quanto simplicius, & melius; Patriarcha vero cum id inopportuniſſimum reputasset, factum moleſte ferebat, & modis omnibus comparabatur ad corrigendam Ecclesiam, cum redisset Imperator, ut illi obnoxia non esset, vel in propria cella extra turbas viveret ipse, semetipsum, atq; Ecclesiam interdichurus, non vero illam repudiaturus. Et post duas lineas, Εἰς οὐρανὸν ἄνωγει τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου καὶ ἰσχυρῶς ἐπιπέσει ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. Cum Patriarcha ille subita morte extinctus decessisset. Ἐπιπέσει ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν. est, antea morte arreptus, correptus, raptus est, tu de tuo addis, subita morte, tot mortis, genera in vnum repentinum restringens, quasi non potuerit morbo diutino extingui, nisi subita morte suffocaretur.

Pag. 2. cap. 2. sect. 3. Εἰς ἀλλοτρίαν τὴν ἐκκλησίαν τὸ βασιλεὺς, ὅτε μετὰ τὸν ἄγγελον. Missi sunt ab Imperatore. vnus ex sequestris. Gudela Dominus, qui itidem sect. 6. cap. 2. Gudela Dominus, nec multo post, Gudelinus, a quo equos redemptos, suos fecerat Imperatoris frater. Ita constat sibi in nominibus, atque prænominibus pronuntiandis Creyghtonus, qui cognomen viri in Urbem Gudelam adauctavit. Indica Chirographum, quod Gudelæ Urbis mentionem fecerit. Sed cum incompote videam te hæc omnia innectere, non iniucundum tibi fore existimo, si quæ tu reddis obscuriora.

fcuriora, ipse in lucem proferam. Mittuntur ab Imperatore in Synodum in ædem Apostolorum coactam pro iuribus Imperatoris, ac Patriarchæ decernendis, vt postmodum eligendus Patriarcha, quæ sua sunt, & quæ Imperatoris dignoscens, litem pro ijs Imperatori non inferat, & missi fuere quatuor Ο μεσάζων, ο Γυδελης Δημήτριος, ο Χρυσολωγης, κη Δημήτριος Αγγλυθ ο Φιλοματίας. Sequester, Gudeles Demetrius, Manuel Chrysoloras, qui sub finem vitæ Matthæi Patriarchæ Roma a Papa delegatus Constantinopolim aduenerat, & Demetrius Angelus Philommates. non potest dici clarius. Tu interurbas omnia, & noctem nominibus offundis. Facis siquidem sequestrum, hunc tuum Gudelæ Dominum, Chrysoloræ, qui Manuel est, Demetrij nomen, cui cap. 7. eiusdem sect. obnitentibus musis omnibus Michaëlis nomen appingis, cum in textu Græco aperte legatur Μαυηιλ. Quis fuerit hic sequester Syropulus non exprimit. Sed cum hoc tempore bini sequestri emerent, vt tu scribis in Notis, alter Cantacuzenus frater Mariæ, quam sibi Ioannes in tertiam coniugem sociauit, alter sequester, peculiari voce officij dictus Notarius, necesse est vnum ex his missum fuisse ab Imperatore, aut Cantacuzenum, aut, vt tu dicis somniando, Demetrium Chrysoloram, cuius ad initium capitis tertij fit mentio. Cum Chrysoloras, cuius fit mentio ibidem, neque sequester fuerit, neque Demetrij nomen habuerit. Quare poteras parcere Notæ. Duo primi præcipui erant, & auctoritate sua, & principis gratia. Sed quisquis ex his sequestris missus fuerit, parum refert. Sat est constare, non fuisse Gudelem. Et ne Emmanuelem hunc cum Demetrio Chrysolora, cuius vaticinium de Imperatoribus Constant. recenset Syropulus sect. 3. cap. 8. vnum facies obstat ætas, & professio. Nec ridiculum illud eiusdem Interpretis prætereundum est, qui quartum hunc missum Demetrium, Angelum, Philommatem cognomine

mine sect. 2. cap. 20. Dominum Philommatæ facit, *Confessarijs ex Clida Philommatæ Domino*. Ita pro arbitrio calamo vrbes extruit Creyghtonus, qui nescit Clidam, & Philommatem cognomina esse, & hunc duplici cognomine more Byzantinorum illustrium, qui vt se claris natalibus ortos demonstrarent, tum ex matris, & patris cognominibus ab alijs distinguebantur, & sæpe etiam pluribus si adfuissent, vt videmus in Michaële, & Andronico, Palæologis, qui se Angelos, Ducas, & Palæologos in Diplommatibus subsignabant: Et cum mater, patrisque eiusdem generis præferebant insignia vno cognomine colligabant, vt ex Diplobatzijs, & Diplopalæologis discimus. Clidæ quoque cognomen sub Andronico filio Michaëlis in Ioanne Metropolita Ephesio innotuit, qui de processione Spiritus S. aliquot Axiomata contra Cyprium, & de Schismate prolixum satis tractatum, & doctum edidit, quæ postrema leuiter, occasionem tamen nacti, ex insulsis eiusdem Creyght. Notis, & mala fide reddito Syropulo tetigimus. *Κ' ὁ δὲ βασιλεὺς Συναγῆν Συνόδον, καὶ Συνεσιῶν ταύτων, ἐτε καὶ βέλτε*. Imperatorem sibi summam semper potestatem vendicasse conuocandi Synodos, & stabiliendi cuncta prout sibi visum. Hoc nec somniavit Syropulus tuus. Tu qui secularem potestatem plus nimio extollis, & e terra in sublime attollis, facultatem, quam exhibes, summam facis ad Synodos conuocandum; Illud vero, *stabiliendi cuncta prout sibi visum*. O mi homo, si Græca calles, *Συναγῆν Συνόδον* est colligere, cogere, celebrare. Tu a coactu, & celebratione ad decreta Synodi, & alia omnia, quæ Imperatori visa sunt, transcendis. Est ne hoc fidi Interpretis?

Pag. 4. sect. 2. cap. 5. *Καὶ αὐτὸς καὶ τὸ εἶδος Συνεργησίας τε, καὶ ἀγωνιάμου, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἀναδοχῇ τῶν Πάπας πατρῶν Μαρτύρων ἀμειβόμενος γε καὶ ἀναδοχῆς ἀξιώσεις παρέσθαι αὐτῷ.* Negotiumque magna alacritate, & animi contentione promouit,

ipse a suo genio in id propensus, ut aquum est conijcere, & occasio-
nem nactus legationi sua peropportunam, noui Papa Encania,
cum Martinus a Concilio electus renunciaretur? Unde a Papa in
ipso nascentis dominij flore perbenigne, & splendide receptus. &c.
Quid monstri hoc est? Vbi in Græcis illa sunt, ipse a
suo genio ad id propensus, ut aquum est conijcere. Complecti-
tur ne hæc omnia, quæ vno verbo Syropulus expressit
καὶ ὁ εἰκός? Et illud, ὅτι ἂν ἀναλογισθεὶς, noui Pape encania,
insulsa metaphora explicatio. Ἐκείνη τὰ ναῖ, ἑκείνη δὲ
εἰκόνας, quid sit, scio: Sed encania Pape, nondum intel-
ligo, neque enim inueni ad hunc diem Papam destru-
ctum, & nouo molimine electorum redintegratum. Illa
etiam, Cum Martinus a Concilio electus: unde Papa in ipso
nascentis dominij flore, ex quo Codice habuit? Hâbuit ex
historia. Ergo historiam scribit e suo cerebro, non in-
terpretatur Syropulum. Ad quid tanta loquentia im-
portune ingesta? An non poterat expeditius insistendo,
& electioni, & inaugurationi Pontificis, præfens perbe-
nigne, & splendide ab eo acceptus est? Sed mirum est,
quantum probetur Creyghtono, larga loquendi petu-
lantia, sicut in eadem pagina illa; πάλαι δὲ ἐπ' αὐτοῖς.
Verbis quamplurimis suffissime promisit. παρυσήνας, nescio
quo fatali oestro zeli, ac animositatis percitus. Καὶ πάντας ἀκολού-
θους ἄρειν. Omnes mortales sui sequaces aut deprehenderet, aut
faceret. Et principio sequentis capitis; Διὸ καὶ ὅτι πολλὰ
ὁμιλίαν ᾤδει τὰ τε πεποικίως συνυγέσθην. Quare permultis
sæpe secretis admissionibus ad Papam, & sermonibus ubique de
hac re in vulgum iactatis plurimum adiunxit Andreas. Et infra;
ἀπὸς ὁ εὐδαίμων Ἰωάννης ἐπαρματὸς Κατ. Quas tum Eudem-
on, & legatus Principum, & proxeneta conciliabat in Italia, ut
comitarentur, Papa fecit, & tanquam in manum Eudemoni tra-
didit. Et infra; Πέος ἐς δὲ ἡ συνχώρησις καὶ παρ' ἐδ' ἐν ᾧ τὸ θε-
μεῖον; βέλτων ὑπὸσαντὸ οἰκοι μόντες ῥέσχων. At illi, quos hæc
indulgentia Papalis spectabat, cum istam criminum nundinatio-
nem

nem

nem semper suspectam haberent, domibus suis altum dormire ma-
luerunt. Deus bone! Sic postponitur pudor? sic concul-
catur verecundia? Hæreses suas fraude tam aperta, &
falsa veris remiscere, præter quam quod impium est, &
damnum affert generi humano, circa religionem irre-
parabile, qui in id studiose operam dat, non minus falsi
reus est, quam qui ius adulterat, falsa testimonia suppo-
nit, vitiat Chirographa, & nummos cudit plumbeos,
tenetur culpa, & pœna. Pontificij non dubitant de
peccatorum venia sibi religionis causa concessa, pro
qua cum ipsi vitam prompte profundant, Ecclesia Ro-
mana animabus prouidens, in manifesto discrimine, vt
habeant laborum, & sanguinis, & vitæ vicissitudinem,
dat hospitium. Nec Græci minori confidentia id te-
nent, qui etiam Diplomate publicato fidelibus, hoc
idem procurant, vt alibi ostendimus; & tu similem pec-
catorum veniam, nundinationem vocas, & in innocentis-
simas chartas insinuas? Appone tuis, ad raucam rauim
in pulpitis perniciose voce, & ingenti latratu intona:
Dum vt tua prædicas hostis Romanæ Ecclesiæ es, extra
Ecclesiam es, Hæreticus es. Sed alienis chartis nomine
interpretis appingere hæreses exitiosissimas, hoc vero
inter execranda, & detestabilia execrandissimum, &
detestabilissimum est, & inter criminosa criminosis-
simum. Eia, digito monstra, vbi nam illa sunt in Syro-
pulo, cum istam criminum nundinationem semper suspectam ha-
berent. Sed dicit, παρ' ἑδὴν θεῶν. Sed id non est, cri-
minum nundinationem suspectam habere, & semper. An
negligere, vel non curare, vel non moueri, vel etiam non
attendere, quod sonant verba Græca, apud te est, crimi-
num nundinationem semper suspectam habere? Et nos querimus
fidem in Interprete? Tandemque vti ioculare Pontifi-
cij diploma scuriliter derides in fine capitis, Πλεῖ-
σι δὲ καὶ τῶν θεῶν ἕκαστε δις καὶ τρις ἑχαλάσθη, ἀλλ' ἕμως τὸ
ἐν

ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, φυλακτῆριον τέτις, ἔτι καὶ νῦν ἴσεται
 ἐσθλὰς φυλασσόμενον ἐν τοῖς βασιλείοις. *Quamuis etiam postea,*
infelix illud muri propugnaculum bis, terue varijs oppugnationibus
in maiora rudera pesundatum fuit, utique celebre illud Roma-
næ Ecclesie Diploma Indulgentiæ, quod tam male Hexamilium
conseruauit, nos in Archiuis reposuimus, ubi nunc cernitur, in
omnia secula conseruandum. Ita mimica interpretatione
 promptissimus, ac impudentissimus homo Indulgentias
 Pontificias laceffit, & quod negligentia hominum fa-
 ctum est, in Indulgentiarum decolorationem corruat.

Pag. 5. sect. 2. cap. 7. Ἐπεὶ γὰρ χρόνοι παρελθόντες ἴσους
 τριάκοντα, ἐν οἷς ἔτι γράμμα, ἔτι φρίστος ἔστω τῆς Πάπας Πα-
 τριάρχῳ ἐσάλη, ἀλλ' ἔστω ἐπιτιμωθέντες. Ἐπεὶ γὰρ τῶν ἡμερῶν
 τῆς Πάπας Οὐρβανῆ, καὶ τῆς ἀγίας Πατριάρχῳ Νέλυ ἐδὲν ἦλθιν
 ἐκῆθεν, ἀλλ' ἔστω ἐπιτιμωθέντες ὅτι ἐκείνως ἐκινῆθη. *Triginta*
iam anni præterierant plus minus, in quibus nec mutuum literarum,
commercium, nec legationem mandatam accepimus a Pontifice
Romano ad Patriarcham: sed neque hinc ad illos quidpiam publice
transmissum. A diebus siquidem Urbani Pape, & Sanctissimi
Nili Patriarchæ nemo illinc ad nos commigravit, nemo hic inter
nos vnionis Camarinam commouit. Quis ex ore putido, &
grauiter spirante, ac malè vitiato stomacho, vti Crey-
ghtoni est, impuram impudentemq; licentiam, & sacri-
lega consilia non persenserit, etiam si nares obstruat, vel
nares vnguentis expleat? frustra erunt omnia. Ecce nunc
sacra Camarina illi sunt, & Ecclesiastica vnio memphi-
tis teterrima. Certo id Syropulus non scripsit; si ex sua
liberalitate illi affinxit, dignus est, qui inter fidos inter-
pretes locum non habeat, & illius versio mendacij argua-
tur, & impietas minimum monumentis bubulis amare
coërceatur. Et vt magis hominis infantiam in rebus an-
tiquitatis rideas, nota ipsius in sect. 2. cap. 7. examine-
tur, ad illa verba. A diebus siquidem Urbani Pape, nempe
Urbani Sexti creati triginta aut circiter annis. ante inchoatam

Euds.

Eudæmonis legationem, idque in foedo Schismate, quod Pontificum auctoritatem diu multumque labefactavit, dum alij Papa Romanam, alij Auenionem Cathedram Petri circumferrent, quamvis si tela historiae praemanibus, vel argumenti ratio spectaretur, haec magis Urbanum II. attinerent, qui Concilium Barensē celebravit, anno 1097. in quo noster Anselmus tunc exul Angliæ. &c. Quis admiratione tam atrocis inscitiae non obstupesceret? Hunc Urbanum, de quo verba facit Syropulus, Urbanum esse sextum, verum est. Ante inchoatam legationem Eudæmonis Ioannis annos circiter triginta praeterlapsos fuisse, quidquid sit de numero Annorum, cum id Syropuli sit, errore vacat Interpres, qui verba Graeca reddidit. Attamen quod de suo postmodum adnotat, cordati homines non æquo animo tulerint, imo respuent, ac detestabuntur tanquam auspiciū malum. Quam enim ratione hæc Syropuli, Urbanum Secundum attinebunt, qui Concilium Barensē celebravit anno 1097. Cum annorum intercapedo, etiam si incredibili patientia ad calculos reducatur, immensum quantum abludat, cum Secundus sederit anno 1088. sextus 1378. Quare sextus a secundo annos ferre 300. longe procul est. Et est ne cæcitas tanta inter homines, quæ tantum temporis intervalum non dignoscat? Saltem ex nomine Nili Patriarchæ Constantinopolitani, quod simul, cum Urbano a Syropulo exprimitur, cautior reddi poterat. Ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἡμερῶν τῶν Πάπᾶ Οὐρβανῶ, καὶ τῶν ἁγιωτάτων Πατριάρχων κυρίου Νείλου. A diebus siquidem Urbani Papæ, & sanctissimi Nili Patriarchæ. Et quod plus pollet ad conuellendum: Creyghtoniana somnia, a Primo Byzantino Episcopo, & Patriarcha ad captam a Turca Constantinopolim, nullus in ea dignitate recensetur, qui nomine Nili eniteat. Quare abeat hinc Creyghtonus cum suo hoc Urbano, cui supparem Nilum adiungit suus Syropulus. Addam hic Apologum, quem in suis Mythistoricis longo amicitiae vsu mihi coniunctissimi.

iunctissimus Augustinus FAVORITUS carmine expressit, Vir
omni doctrinarum, & disciplinarum genere, quæ libe-
rali homine dignæ sunt, excultissimus, & ea morum
suauitate, vt tota ambrosia perfusus videatur a Venere;

Olim dolebat fasce non equo sibi

Moerens Asellus, dexterum frangi latus.

Agitator hoc intelligens, vt par onus

Faceret, sinistram silice molari aggrauat

Clitellam. Asellus conquerens sortem suam,

Sic mentis, ait, & consili expertes solent

Utramque partem facere mortales parem.

En ipse posco dum leuari pondere

Latus vnum, ab improba manu alterum grauior.

Sic tu Creyghtone, cum erratum vnum extra culpam
ponere, innumeris insulse aliorum maculis infuscaris, &
dum curare vitium niteris, in contraria, & multo peiora
vitia curris. Πότα μὲ ῥύμῳ ἐθέλων ἀναχαρίζειν, τί βιάθη
ἐπὶ τῷ κατάστει τῶν ἀγορῶν; Quare vero hoc? ἐκ ἀγα-
θῶ, ἀλλὰ κακῶ τῷ κακῶν ἰάσασθαι δευνοῖ. μᾶλλον δὲ τῶν ἡπίων
τῷ μείζον ὑπενεγκῆν. Infra Manuelem Chrysoloram error
Typographi in Michaëlem immutauit, neque enim
Creyghtonum adeo cucullum reputo, vt Michaëlem a
Manuèle nesciat distinguere. Ὅτι καὶ τὸν εἰ νέας Ῥώμης
Ἀρχιεπίσκοπον Πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως ὀνομάζει ὁ Πάπας
& ἀσφύρον καλῆ τῆτον. Quod in Eudæmonis Epistolis, *Nomen*
Roma Archiepiscopum Patriarcham Constantinopolitanum disertis
verbis Papa nuncupat, & in simili secum sphaera dignitatis, atque
eminentia fratrem. Quidquid dicat Syropulus, plane in-
terpretatio Creyghtoni alia omnia præter id, quod dicit
Syropulus, exprimit. Nam illa; *Papam Patriarcham Con-*
stantinopolitanum in simili secum sphaera dignitatis atque eminen-
tia fratrem. In Syropulo nulla sunt: neque enim Ponti-
fex, cum aliquem Fratrem appellat, statim in simili se-
cum sphaera dignitatis, atque eminentiæ collocat: cum

N n n n

etiam

Creyghtono. vt Maiestatem Imperatoriam augustiorem faceret, Pontificiam imminueret. Sic solet, oblata fortuna, secularem iurisdictionem verbis etiam inanissimis exaltare, Ecclesiasticam attenuare. Illud, *Imperator Romanorum*, ambiguum est, de quonam ipse Imperatore intelligat. Syropuli verba Constantinopolitanum sonant. Forte ad suum Occidentalem protrahet Creyghtonus, ni ad ipsum Turcam, qui nunc Constantinopolitanis imperati, ipsiq; cum vnum sint omnis generis homines in religionis negotio, iracundia incensus, reiectare non dubitauerit. Ibidem; *καὶ Ἰωσήφ μετ' ὀνόματι ἐντὸς*. Mutato nomine Iosephi. Ancipitis sententiæ verba. An hic, qui factus Monachus est, Iosephi nomen assumpsit? an vero nomen illius fuerit Iosephus, antequam Monachum indueret? quare cum antea Bladynterus vocaretur, eo nomine mutato Iosephi assumpsit. Male ergo vertitur, mutato nomine Iosephi; cum Iosephi nomen assumpserit.

Pag. 7. sect. 2. cap. 9. *καὶ λεῖπτον σὺν λαῷ εἰς αὐτῶν*. Et eo se velle Legatum destinare cum auctoritate, & mandatis. Hæc postrema quatuor verba in Græcis desiderantur. *Ὅτι καὶ τὸ βασιλείως ἰδίον ἐστὶ τὸ συνάξαι τὴν Σύνοδον*. Quod etiam si solus sibi vindicet omne ius Imperator præstandi Synodos in æternum. Caue Creyghtone, ne mutes mores, vel pilum. Vulpis es. Ideoque etiam magis es in Imperatores sermone largior, quam tuus, quem interpretaris, Syropulus. Syropulus dicit, Imperatoris proprium esse cogere Synodos, tu de tuo addis, vt supra, *Solus Imperator vindicat sibi omne ius præstandi Synodos*. Quid est illud immane, & prodigaliter portentosum in æternum? Teneo te. Etiam post supremū diem iudicij Imperatores propugnabunt iura sua, vt soli præstent Synodos. Ostende, qua ratione in omne æuum, & semper, & in æternum præstandæ sint Synodi.

Pag. 95. sect. 4. c. 21. *Ἀπειθείησθε δὲ οἱ Ἐπίσκοποι, ὅτι*
 N n n n 2 αβ-

ἀρχαῖον ἐῖς τὸ Πάπα. *Episcopi ad vetustam consuetudinem confugerunt, quam a multis retro seculis in orbem Christianum irrepisse affirmarunt. Seculis opus est, & multis ad verba Græca consideranda, quæ etiam si acutius perpenderit, quæ Creyghtonus vertit, latebrosa sese occultabunt. Et infra ἀρχαῖον ἐῖς τὸ Πάπα, vertit consuetudinem ab eterno, stultissime. Antiqua consuetudo Creyghtono æterna est. Sed quando tantopere te amas in hoc eterno, ut non solum, cum in Syropulo est, latine exprimas, sed etiam cum non est, ineptissime inculces, age dum antequam ulterius progrediatur oratio, æternum illud consideremus.*

Pag. 2. Ἡ καθίστα ἐν τῷ ἰδίῳ κελίῳ, ἀρχῶν καὶ ἐκκλησίας. *Aut inclusus cella se ipsum, & Ecclesiam, æterno damnare otio.* Pag. 5. sect. 2. cap. 6. Ἀλλ' ἔμως τὸ ἐκ τῷ Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας φυλακτικόν τέτα, ἐτι καὶ νῦν ἵσταται ἐνθάδε φυλασσόμερον ἐν τοῖς βασιλείοις. *Utique celebre illud Romane Ecclesie Diploma Indulgentie, quod tam male Hexamilium conseruauit, nos in Archiuis repositum, ubi nunc cernitur in omnia secula conseruandum.* Sect. 9. cap. 10. pag. 265. Διὰ τὴν καὶ ἀπλανῆ τῆς ἐκκλησίας ἀνάστη, καὶ ἡμᾶς ἀνακαῖον αὐτῇ καὶ τῇ διαφορᾷ αὐτῆς ἐπέδω. *Quæ cum utraque absurda sint, Ecclesiam uniuersalem omnino infallibilem esse necessum est, nobisque hoc incumbit, ut ab Ecclesie placitis æternum pendeamus.* Sect. 9. cap. 12. pag. 269. Ἡμᾶς χάριτι Θεοῦ ἰσομῶν Χριστιανοί. *Nos equidem, quod Dei gratia deberi æternum profiteamur, Christiani sumus.* Sect. 10. cap. 14. pag. 303. Καὶ ἀποθανόντος ἐκείνου, πάλιν ποιῆτω ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἕτερον, καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. *Et moriente postea etiam Græco, Orientalis Ecclesia successorem substituat tam mortuo, quam in omne deinceps æuum.* Sect. 10. cap. 14. pag. 302. Καὶ ἕσονται εἰς τὸ ἐξῆς αἱ ἐκκλησίαι ἰσώμεναι αἰεὶ Θεοῦ χάριτι. *Et Ecclesie posthac in concordie vinculum sociate per Dei gratiam æterno perdurabunt.* Sect. 10. cap. 17. pag. 306. Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἡ δόσις τῶ σιτηροῦσι αἰεὶ ἐν ἀναβολαῖς ὄσιν. *Et*

cum Imperator cerneret, æternum cunctabundos nummorum præstationem semper procrastinare. Præter æternum, habetur & semper. Sect. 11. cap. 6. pag. 322. Νῦν δὲ ἐπὶ ἐγένετο ἔγνωσις, ἐπιτεθήσει) ἡμῖν, ἵνα χειροτονή. ἡμεῖς δὲ ἐδ' ὅπως θελομεν τὲτο. At nunc unione sancita, multo acrius instabit, petet, & tanquam ius suum sibi vendicabit, quod in æternum nunquam admittemus. Sect. 11. cap. ultimo pag. 329. Ὅλιγα δὲ τινα τὰ ὄψι τὰς ἀρχαῖς τὴν ἐνδομήϊας ἡμῶν προθεῖς, τὴν φίλων ἀπαύσει) σιωπῶ. Per pauca nunc adijciam de aduentus nostri in patriam primordijs, & taciturnitati in posterum æterne litabo. Sect. 12. cap. 7. pag. 341. καὶ θαρρῶ, ὅτι πάλιν μὲν ἡμῶν ἔσσει. Et spei adhuc animo insidet, fore, ut reuertatis, æternum nobis non sic valedicaturi. Sect. 12. cap. 11. pag. 346. Πίσωσμαι ὡς ἐὼ ἐὼ ὄψι) ὁ πανοικίρμων, καὶ ἀσπλαχνος τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆ κλυδωνίζομεν, καὶ κινδυνώσομεν. Et spero, & firmiter credo, quod ille. clementissimus, & summe misericors Deus, non sinet Ecclesiam suam tot iactatam fluctibus, tot periculis perfunctam deprimi in æternum. Cap. 11. pag. 350. Καὶ ἐπέσπον ἡμῖν φόβος, καὶ ἀπειλὰς πλείστας ἀόμοι ἐν χειρῶν ἔχων τὴν διορθώσιν τὴν ἐνάσως τετρησμένω. Unionistæ vehementi impetu in nos illati, errores quam plurimos, minasque spargebant, rati iam triumpho exoptatum diem illuxisse, & unionis æternum firmandæ occasionem se in manibus prehensisse. Ibidem pag. 351. Καὶ ἐζωάσαν καὶ ἀσπίσων τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆ κατὰσῆσαι τε, καὶ διατήρησθαι ὁ κύριος. Ecclesiam figet in fundamentis pacificis, ac imperturbatis, et in æternum conseruabit Dominus. Quid hoc fuerit, quam æternū ineptire Creyghtonum; æternum a suscepto proposito deerrare? ne quid peius dicam. Hinc in risum me vocat Aristophanei illius memoriola in Ranis, dum decertant de primatu in compagendis Tragædijs, & præcipue de Procemij Æschylus, & Eurypides. Eurypides recitat sua, quæ post duos pedes, & syllabam præciduntur: tum Æschylus versum sæpius terminat ridicule additione illa, ἀκίθιν ἀπόλειπεν. Sic tu cum sententia manca,

atque

ne, hæc tu Græcis sicut & alia addere de tuo, vt mens auctoris dilucidius habeatur, hoc vero ineptum est, & magno conatu magnas nugas diceres. Si interpretem agis, vt fidus sis, ea tandem, & tantum apponenda sunt, quæ in auctoris scripto extant: si commentatorem, aut explanatorem, alia tibi procedendum fuerat via. Hæc & similia in decem hisce capitibus adnotauimus. Potuissim alia, sed vti minoris momenti neglexi. Neque enim hic linguæ Græcæ literaturam præmonstro. His tamen satis superque patet, cum in tot ineptias in paucissimis tuæ Translationis paginis lapsus sis, neque bonum, neque fidum interpretem fuisse: Et sic cum neque profueris, neque placueris, immerito tibi, ex hoc tuo labore præmium exposcere, quem si antequam ederentur Vulcano commisisses, satius tuam dignitatem sustinuisses, & tuo honori consulisses. Erat animus reliquam tuam interpretationem reuifere, sed multitudine mendorum, atque hallucinationum absterritus, manum de tabula tollere decreui: neque enim mihi senticeta errorum expurgare vnquam in animo fuit. Ne tamen continuatione interpretationis Creyghtonum meliorem esse factum: quis suspicetur, ex reliquo illius opere, vt moli voluminis, in qua immani mendorum accessione excresceret, consulatur, quoque modo occurrerint, sed breuiter, adnotabimus.

Pag. 12. sect. 2. cap. 15. Εἶτα ἐς δὲ τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν Πάπαν. τὸν τότε μέγαν στρατοπεδάρχην κῆρον Μάρκον τὸν Ἰάγαριν, ἢ τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομοναχοῖς, καὶ καθ' ἑξῆς μὲρον τῆς σεβασμίας μόνης τῆς πάντεσσι κρείττονος κῆρον Μακάριον ἢ Μακρόν. Cuius post discessum binos legauit ad Papam, Dominum Marcum Iagarin generalem copiarum omnium ducem, & plurimum venerabilem in sacris Monachis: Præfectum Monasterij Omnipotentis Deo dicati, D. Macarium Longum. Μακρῆς, siue Μακρός, siue Μακρός Familix nomen in longum, prolixum, productumque Creyghtoni accurata.

accurata obseruatio protulit . De Macario Macre qui plura cupit , adeat cap. 18. lib. 2. de Consensione vtriusque Ecclesiæ . Ex quibus discere Creyghtone in præuertendis familiarum nominibus in posterum circumspicior esse .

Pag. 20. sect. 2. cap. 23. Εἴτελοι δ' ἐνταῦθα καὶ πρὸς βίαις ἱερωδῶν τῶν Φεᾶ Ἰωάννου , τῶν Ἰερίκων Μασκίρ , καὶ τῶν Φεᾶ Σίμωνα .
Quibuscum tres legatos huc instruunt, ordinis cucullati, Fr. Ioannem, Henricum cognomento Mancer , & Fratrem Simonem. Quæ serio, & iocis, & scurrilibus remotis Syropulus narrat, Creyghtonus non absque illusione, in deridiculo vertit. Viri enim, qui Syropulo sunt ἱερωδοί, Sacerdotio præditi, in sacris constituti, sacris ascripti, sacratissima religione consecrati, ideoque pie sancteque colendi, Creyghtono per irrisionem cucullati ordinis sunt. Scio, certam hanc esse impiæ disciplinæ formulam. Id si Creyghtonus de suo loqueretur, & de suo in sacratissimos viros profunderet ludibria, hæretici notam, & Catholicæ Ecclesiæ dogmata impugnantis non effugeret : cum vero ea, quæ sunt Syropuli euerit, & in sensum longe alienum immutat, & alijs venditat, est ne hoc personam sibi fidi Interpretis imponere, & inter spectatos literis viros, ac fidei candidatos locum præsumere? Cucullatos, quidquid infatuatus iste teneat, Pontificij, Græcique ipsi colunt, ac summa obseruantia venerantur, & potissimum, cum cucullis, & similibus alijs tegumentis capitis condecoratos aspiciunt. Syropuli tamen ἱερωδοί cucullati ordinis, vt tuleddis, verbum non sonat. Annon etiam vides, nominum trium simili positione, quod non est in Syropulo, Syropulo tradere, Tres legatos huc instruunt ordinis cucullati. Quasi tres illi Legati omnes ordinis sint cucullati, cum Syropulo non sint nisi tantum duo, Ioannes nempe, & Simon? Nam Henricum Mancer, ex cucullatis, non fuisse acta ipsa Concilij produnt. Nonne, & hoc quoque ex tua
 incitia

inficitia est? Mancer siquidem erat Canonicus Constantiensis, vt planum apparet ex Appendice Concilij Basiliensis in Copia promissionis. Nos Frater Ioannes de Ragnasio, Ordinis Fratrum Prædicatorum Professor, et in sacra pagina Magister, Henricus Manger, Decretorum Doctor, Canonicus Constantiensis, vnus ex Ambasciatoribus Sacrosancti generalis Concilij Basiliensis, Simon Freiron in sacra Theologia Baccalarius, Canonicus Aurelianensis, circa proœmium dicimus quod nunquam. &c. Vides? Mangerus iste cucullati ordinis non est: quod si esset nunquam ipse tacuisset, vti nec tacuit, se vnum ex Canonicis Constantiensibus esse, qui cucullati non sunt. Ergo nec Simon fuerit, qui se Canonicum Aurelianensem appellat. Quid tum? Ergo Syropulus deerrauit in ordine. Deerrauerit. Lapsus Syropuli non ponit te extra culpam, qui interpretem agis. Tuarum partium erat Latine Græca vertere. Et ab eo discedendi causam si habuisses, in Notis, vel in margine apponere. Ego non dubito, Syropulum in hoc quemadmodum & in multis alijs deceptum fuisse, qui non intelligens Latina Freoron vel freeres in fratrem conuertit. Sed erratum Syropuli tuum non lauat mendacium.

Pag. 21. lect. 2: cap. 24. Περὶ δὲ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τῆς ὑποχέσεως τῆς γενεσομεθῶν εἶπεν αὐτῷ Ἰϋθωμάω. Quod vero ad tantam lautas attinet futurorum denunciations, Et promissa aurei post unionem seculi dixit ipsum esse Thomam, dum viderit, dum palpauerit incredulum. Domi suæ quemque regem esse, pro uerbio fertur, & sua alijs appingere, nundinariq; vt aliena, insigniter impudentis est. Pag. 29. lect. 2. c. 29. Καὶ τί τι συμφέρετ τοῖς ἡμετέροις κατὰ δέξαδὲ τῆτο; Et quid præstabit vos contrarium de nobis asseruisse, cum homines videant id expresse contineri in decreto, cui ultra manus dedimus.

Pag. 34. lect. 2. cap. 34. Ἐν γὰρ τῷ κρημῷ τῆς πρώτης Σουλῆς εἰς τὴν κῆν ἕσσης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ ὑγιῶς ἐχέσης τῆς δόγματα, ὁ Ἀρεῖος ἠὲ ἐναντίας, καὶ ἀντιλίθων, εἶχε δὲ μετ' αὐτῆς

καὶ

καὶ εἰκοσιν ἢ τριάκοντα ἴσως. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἦσαν ὀρθόδοξοι. ὡς δὲ καὶ ἡ αἴρεσις ὀλίγη καὶ ῥῆσιν ῥῶν ῥῶν ἐν τῷ ἡῆρα τῷ τε καὶ ἐκείθι, καὶ κατέδικαθη. Immo quicquid in prima Synodo sub Constantini magni auspicijs perpetratum fuit, longe transcendere. Nam in illis temporibus, quando ista Synodus primum convocata cepit aperiri, quieuit orbis Christianus, & Ecclesia Catholica a bellorum motibus simul, ac hereticorum libera, in opima pace, et sana dogmatū doctrina effloruit: solus tum Arius e latebris erepsit contra religionem receptam venena spargens, Ecclesie hostis iuratifsimus, cum paucissimis aliquot seclatoribus ad numerum viginti forsū, aut triginta hominum: nec enim plures traherat in comitatu, quibus exemplis omnes undiquaque terrarum mortales, qui Christo nomen dederant, Orthodoxi permansere. At quemadmodum paucitate ipsam proficientium, ita durationum breuitate hæresis ista caput contemptibile exeruit, breuissimi aut abortiuus Embryo: intra triennis spatium non amplius & orta, & examini subiecta irraucuit. Deus bone! Quid hoc mali est? Annōn melius res breuiter perfringeretur? Tempore enim primæ Synodi, cum Catholica Ecclesia pace fruere, dogmataque illius bene se haberent, Arius illi opponebatur, & loquebatur pugnantia, sociosque sibi adsciuerat viginti, forte etiam triginta: reliqui vero alij recte sentiebant, hæresisque illius per breue tempus subsistit: nanque spatio trium annorum cepit, iudicata est, & condemnata. Et infra; Σιωπήεν οὐκ ὁ βασιλεὺς εἶπεν Ἐπισκόπος, οἱ τινες ἦσαν πάντες ὁμοιόφωνοι καὶ κατέδικαθη ἡ ἄρεσις, καὶ εἶπεν ὡς ἐκείνη ὀλίγη ὄσας, καὶ ὡς ὀλίγη καὶ ἄρεσις αὐτῶν ἀρεσι- μῶν. Nam Imperator ille Episcopus, in Concilium adduxit, omnes unius animi concordes, & recta sentientes, qui Arrium, Ariusque clientes, & stolones paucos numero, & ipsorum temporibus suppullulantes in unico ietu in eos lata sententia confoderunt. Et infra; Πολλοὶ μὲν οὐκ ἄσπερ ἐφῆν καὶ οἱ ἡμέτεροι. πολλοὶ γάρ τινος δὲ καὶ τῷ χρίσματι. πολλοὶ γὰρ εἶπεν ῥῶν ῥῶν ἡμετέροις. Multi igitur nostri sunt, sicut dissensio nos inter, & Latinos multiplex est, & diuturna: quingentis enim fere

fere annis in hac opinioꝝum vlgine Latini infixi a nobis variarunt. Quod Imperator dicit de Græcis ſuis, nempe eos a quingentis fere annis infixos eſſe propriæ opinioꝝni, id Latinis appingit Creyghtonus, & ſua in eos benevolentia, opinioꝝnem eorum, *vlginem opinioꝝnum* vocat. Imperator vocat ſententiaꝝm ſive opinioꝝnem, ipſe *vlginem opinioꝝnum* vertit inepte enim. Imperator Græcorum opinioꝝnem, quæ, & ſui ipſius erat, vlginem opinioꝝnum vocare, & ineptius Latinorum, quibus blandiebatur, nuncupaſſet. Sed Creyghtono omnia licent, cum inconsiderate ſemper loquatur, & quicquid in buccam venerit, effutiat. Et infra; Εἶπα μοι δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀλαμανῶν, ὅτι ἐπιμνήθητι, ἵνα ποιήσης τῶν ἐνωσιν. ἀλλὰ γὰρ τὸ τοιοῦτος, αὐτὸς διορθώσῃς καὶ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην. εἰς πολλὰ γὰρ διεξῆλθον οἱ ἡμέτεροι, οἱ δὲ τὴν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἔχουσι καλλίονα ἔξιν. *Mihi non ita nuper dedit in conſilijs Romanorum Imperator Sigismundus. Si ſapis, cura diligenter vnionem protrudere. Huic negotio totis viribus incumbere: hanc dies noctesque tunde incidem.* (mirum quod non addideris, quando iam ex Theologiæ Doctore, & Sacellano domestico Grammatista effectus es, & phraſium, & formularum dicendi confarcinator ex auctoribus hinc inde collectarum in tua Interpretatione, & operam tuam locas ad artes nugatorias; Omnibus rebus relictis, nimio opere; ne tibi ex corde excidat: omnia tua ſtudia, omnem operam, induſtriam, cogitationem, mentem denique omnem interpone, fige, loca, confer. Excuba animo, labora, meditare, accura ſtudioſius, & contende vehementius. Non obſiſtat tibi neque mons, neque annis, neque mare, neque caler, neque frigus, neque ventus, neque grandis, neque imber, neque ſol, neque ſitis, neque quies uſquam noſtu, neque interdium, ut iſta vnio effectum conſequatur. Id ſi feciſſes, non dici poterat ab Interprete tibi perſimili elegantius, venuſtius) Si id ſemel effectum dabis, ſingula-

vi beneficio et tuam Ecclesiam cumulabis, & nostram. Ibidem; Εἶπερ γένῃ ἢ ἕνωσις. Si semel intergerinus paries per unionem esset acculsus. Et infra; Μὲν γὰρ τῷ ἄλλων εἶπερ ποιοῦσθαι ἐμὲ καὶ τὴν ἰδίας βασιλείας ἀξίον. ταῦτα δὴ μνησθῆναι ἐφῆ ὁ βασιλεὺς καὶ θυμῷ πολλῷ. Sed, & in fine ipse mihi promisit, quod ante omnia, & nunquam obliuiscendum duxi, se curaturum, ut ipsi in imperio succederem. Atque hac multis peroravit nos Imperator, insigni incunditate animi & ipse persusus, & nos persuadens. Et magis fidum interpretem optant atque expetunt, scioli nescio qui, in Creyghtoni laudibus putide, vel etiam ad insaniam effusi?

Pag. 37. sect. 2. cap. 36. Εἰ δὲ τῷ μετὰ ζῴων ὁ μὲν Νόταρχος ἔλθειν αἰεὶ τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀφ᾽ ὧν καὶ φιλικῶς. E duobus sequestris Notarius humano semper, ac molliter fluenti sermone Latinos allocutus est. Et sic postmodum per omnes paginas, in quibus huius Sequestri memoria inculcatur, Notarius Lectori obtruditur. Pag. 42. sect. 2. cap. 38. Εἶπε δὲ καὶ ὁ μετὰ ζῴων ὁ Νόταρχος ὀλίγα τινα. Quem sequuntur sequester Notarius pauca insuper addidit. Pag. 53. sect. 3. cap. 9. Ἀλλ' ὁ μετὰ ζῴων ὁ Νόταρχος συνελθὼν ἀγῶν τὸ ἀλογεῖν ἐπέχειν αὐτῶν. Donec Dominus Sequester Notarius nouitate rei commotus, illum ab hac benedicendi gestticatione plane inhibuisset. Et cap. 10. Καὶ εἰδὼ τὸ μετὰ ζῴων τὸ Νόταρχον. Ad Dominum Notarium Sequestrum manus supplices protendi. Pag. 24. sect. 4. cap. 12. Εἰ ἔχει ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν εἶναι μετὰ ζῴων καὶ Καντακουζένων, καὶ τὸν Νόταρχον. Si secum Imperator adduxisset Sequestros Cantacuzenum, & Notarium. Et pag. 343. sect. 12. & alibi sæpius. Existimabam, dum hæc legerem, lapsu memoriæ, vel manus procurantis impetu Notaræ illustri familiae cognomen in Notarium deflexisse; sed cum pergeret, & perstaret incepto, per errorem, & mentis vertiginem falli, ut in alijs, suspicatus sum. Tum demum, cum non sine animi deliquio post Syropuli translationem Notas percurrerem, animaduerti, scientem illum, & data opera falli.

falli. Nanque in ipso limine reperi; per omnia tempora huius Ioannis Octavi bini Sequestri eminebant, Cantacuzenus Frater Maria, & Sequester peculiari voce officij dictus Notarius. Sic sequester, hic Notaras voce officij dicebatur Notarius, & tam clarum familiæ nomen in Scripturarium, tabellarium, actuarium, qui rationes publicas scribit, emerfit; & tantarum facultatum Vir mercenariorum quæstibus sordidatur. Neque in hoc solo Creyghtonus cæcutijt, in alijs etiam plerisque, quorum alibi meminimus. Hic vnicò exemplo exposito Notam nostram concludemus. Pag. 82. sect. 4. cap. 12. Ὡς δὲ ἠκούσω, ὅτι ἔχει τὸν Φιλανθρῶν; καὶ τὸ Ἰαγάρην, καὶ ἄλλας ἀρχοῦσας. Cumque ab illo didicissent attulisse Philanthropicum, Iagarim cum alijs principibus in comitatu. Cum primum cognomen per compendia scriptum sit in Græco, ipse dictionem extendens malis aibus in id, quod nullum est, detorsi. Quis enim familiam apud Byzantinos nobilem Philanthropicam audivit? Et cum ex alio Syropuli loco, cognomen uti effendum erat, & ille extense exarauerat, ipse obfirmata mentis peruicacia in errore persistit. Ετοιμαθὲν δὲ αἰεὶς ἐπὶ τῷ Πατριάρχῃ, καὶ ἡμῖν, ἃ ὁ Φιλανθρωπῖνός ὤκει. Dum instante prandio Patriarcha ad paratas sibi nobisque epulas in diuersorio Philanthropici. Et tandem sect. 10. cap. 6. repurgatis oculis inspexit, uti exprimi deberet cognomen, & neglecto Philanthropico, Philanthropinum, quod ad rem magis expretlisset Philanthropenum scripsi, cum Græcæ scribatur φιλανθρωπῶν, utcuq; e triuio, & barbarus iste Syropulus scripturam prosequatur: sic enim effertur, Cedrenus, Comnenus, Pluadienus, Peribleptenus, Synadenus, Lampenus, Lepentenus, Macrenus, Melissenus, Chliarenus, Spartenus, cum apud Græcos sint: Κεδρέωνος, Κομνηνός, Πλευσιανός, Περιβλεπτικός, Συναδώνος, Λεπενζώνος, Μακρέωνος, Μηλιασώνος, Χλιαρῶνος, Σπάρτωνος. Ad hunc Alexium Lascarim Philanthropenum legitur Epistola.

stola Bessarionis de Concilio Florentino sæpius Græcè ; & Latine edita. Ad Philanthropenum Imperatoris patruum leguntur datæ a Gregora Epistolæ binæ inter Epistolas Gregoræ , & inter Maximi Planudæ viginti tres ; & ex Philanthropeni scriptis, Macarius Chrysocephalus nonnulla mutuatus in suo Magno Alphabeto in Euangelium Lucæ inseruit . Ioannes Cantacuzenus, Histor. Byzantinæ lib. 4. cap. 11. meminit Manuelis Philanthropeni, præfecti navis prætoricæ, Viri manu prompti, & Imperatori carissimi, aquis suffocati in bello navali contra Galatas. In Synodo etiam Constantinopolitana Anno 1409. contra Episcopos Mediensẽm, & Ancyrantum, inter alios Principes Imperij, qui Synodo interfuere, recenseretur *Κύριος Ανδρόνικος Ταρχανιώτης ὁ Φιλανθρωπέυς. Dominus Andronicus Tarchaniota Philanthropenus.* Et ut videas in permutandis, ac corrupendis aliorum cognominibus, quantum valeas Creyghtone, illud quoque addam. Sect. 11. cap. 3. *Ἐχειροτόνησε γὰρ παπῶν φορέα, τὸν φονδύλακα ἐν τῇ Ρόδῳ Μιχαὴλ τὸν κορέσιον. Homicidam sacris donavit ordinibus, & fecit Confessarium eum, qui Michaëlem in Rhodo adolescentem prius interfecerat. Non possum imperare mihi, quo minus exclamem. tam nihil sapere, nec sentire tanti est, quanti est fungus putidus. Ita ne? χεῖροτονῆ παπῶν est, Sacris ordinibus donare, & facere Confessarium? Sic tu Græca calles: sed hæc οὐκ ἐν παρέργῳ. Ad cognomina venio. Vbi est ille adolescens in Rhodo interfectus? ait, τὸν Κορέσιον. O pecudem! Coreliorum familia Chij nobilissima est, cuius affinitate mihi ipsi mirum est quantum gratulor. In ea viri omni virtutum genere præstantissimi alijs, atque alijs temporibus floruerunt, & hac nostra ætate magno in pretio sunt: & Corelianæ familiæ mentio est etiam apud Crusium tuum, cui ipse fidem adhibebis in asserendo Corelio. ne eam tibi eleues, dum ex eo tuum probas Sguropulum. Tu tamen dec-*

ptus

ptus es similitudine vocis. Κορίσθς est familiæ nomen, etiam si deduceretur a κόρος, vel κῆρος, neque enim ideo fit, vt Michaël iste *adolescens* sit. Discito, si tamen rebellis flamma peruicaciæ præcordia non exussit, vnam ad Nicolaum Corecium inter Epistolas Michaëlis Apostolij legi, qua gratulatur illi de dignitate obtenta super Insula Creta. Συκόδλω ὑμῖν ἄρχισι θεονόσι Κρήτης ἡ πολυῤῆνίτε (α κῆ γλῶ, καὶ κῆ θάλασσα. ἀζωθεῖντε καὶ μέζονος ἀζώματῳ. Gauius sum te Creta multum multumq; decantate tam ea que mare, quam que terram spectant sub tua potestate peruenisse. Quatinam, et maiorem dignitatem consequeris. Antiquiora poscis? Ante Apostolum sub Andronici maioris ætate Georgius Cyprius Patriarcha Constantinopolitanus binas ad Agathonem Corecium Monachum dedit Epistolas, quæ inter alias eiusdem sese obuias offerunt.

Pag. 38. sect. 2. cap. 37. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ σωήλθουμι ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆ Βάσσα. Postera die in celeberrimo sancti Blasij Monasterio conuenimus. Et dices Creyghtonum odio plus quam Vatiniano vti imagines, ita etiam loca illis dicata odisse, qui nobis novos sanctos, & qui in Catalogis sanctorum neque a Græcis, neque a Latinis commemorantur, obtrudit? Syropulus Basium nullo sanctitatis titulo insignit, quia sanctus non est, Creyghtonus auctoritate qua pollet, eum sanctificat, & vt a similitudine nominis Lectori fucum faciat, nomen commutans, Blasium progenerat. An nescit, qui nescit omnia, in Vrbe Byzantina Monasterium a Baso conditore, Basi sibi nomen assumere, in quod Græci conuenerunt. Origines Constantinopolitanae: Τὰ δὲ Βάσσα ἀνέφερε Βάσσῳ πατρικίῳ ἐπι τῆ βασιλείας Ἰουστινιανῆ τῆ μεγάλης ἔχων αὐτῆ καὶ τὸ ἴδιον οἶκον, ἔτινος εἰς ἔχθρου ἐλθῆσα Θεοδώρα ἡ γυνὴ τῆ Ἰουστινιανῆ ἐσφιξεν πλὴ κεφαλῆ αὐτῆ καὶ κόρδους, καὶ ἐπνιξεν αὐτὴν. Que vero Bassæ dicitur, eam Bassus Patricius, cuius domus ibi erat, sub Imperatore

ratore Iustiniano magno condidit . Huic indignata Theodora Iustiniani uxor caput fidiculis constringi iussit, ut prefocaretur.

Sed age, age Creyghtone, auctoritate qua perfrueris, da confidenter & alium sanctum, neque ex Martyrologijs Romanis, neque ex Græcis petitum, sed recentem & nouum. Ne inuideas nobis tanto bono, vno solo imminutas, depressasq; opes nostras agnoscimus. Si ex Syropulo tuo nobis dederis, acceptior venerit. Sect. 2. c. 16.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Ἡρακλείας, τὸν Μονεμβασίας, τὸν διδάσκαλον τὸν τιμιότατον ἐν ἱερομοναχοῖς καὶ Πνευματικὸν πατέρα κύριον Μακάριον τῶν ἁγίων Ξανθοπούλων Imperator conuocauit Patriarcham, Antistites Heracleæ, Monembasie, Doctorem in Hieromonachis Dominum Macarium spiritualem a Confessionibus Patrem D. sancti Xanthopuli. Iam habemus alium, S. Xanthopulum: Xanthopuli cognomen agnosco, & ex eo genere fuisse Nicephorum Callixtum, Xanthopulum Historicum. Est quoque in Syropulo Theodorus Xanthopulus Sceuophylax. Legi ipse Xanthopuli quatuor Epistolas Manuscriptas in Vaticana, & in eodem Codice Georgij Galefiotæ in Theodorum, Xanthopulum Monodiam. An idem sit cum Theodoro Sceuophylace, vel diuersus, nondum decerno. Legitur etiam ad Xanthopulum Theodorū inter Planudæ Epistolas, & ad Xanthopulum inter Epistolas Gregoræ. An aliquis ex his sanctus iste Theodorus sit, non declaras. Certe Sceuophylax Syropuli non est, quem ille inter misere pauperes, sordidos, & in rem attentissimos numerat, & tu cum illo in Notis. Quare sancti honores iste non commeretur. E re tua erat, ne fictitius iste sanctus habeatur; nomen quoque illius appingere, & cum plures Xanthopuli sint in Syropulo τῶν ἁγίων Ξανθοπούλων, plura quoque nomina promere, ut defectum tui Syropuli, quod tuum erat, suppleres. Et sic vertendum, honorabilissimum inter Hieromonachos Magistrum, & spiritualem

ualem Patrem Dominum Macarium præfectum Monasterij sanctorum Xanthopulorum. Id nomen fuit prædicto Monasterio a Xanthopulorum familia extracto, in quo dictus Macarius Monasticam vitam tranfigebat; forte etiam ex genere Xanthopulorum. Et in quo ante dictum Macarium Callistus, atque Ignatius Xanthopuli, de meliori nota homines, & summa bonitate præditi Christo suas operas tribuerant, & præfixam sibi instituti rationem, & Numini pergratam finierunt, & suarum virtutum specimen posteris reliquerunt, diuinissima methodo scripto tradita, qua instruunt omnes, qui quietam vitam eligunt, & monasticam, qua ratione ad perfectionem diducendi sint, capitibus centum comprehensa, cuius hic est Titulus in Bibliotheca Barberina. *Τῶν ἐν μοναστηρίῳ ἐλαχίστων Καλλίστου, καὶ Ἰγνατίου τῶν Ἐσσηνοπέλων μέθόδος, καὶ κανὼν συνὸ Θεοῦ ἀκριβής, καὶ ὡσαύτῃ τῷ ἁγίῳ ἔχων τὰς μετρίδας πρὸς τῷ ἀρετῶν ἡσυχῶς βιώναι, καὶ μοναστικῶς πρὸς τὴν αἰωνίαν καὶ πολιτείαν, καὶ διαίτην αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰ ὅσα ἐν ἡλικίᾳ ἀγαθῶν προεξένοσ ἡσυχία καθίσα ἰ τοῖς λόγοις μεταίωσιν αὐτῶν. δεκέκεται δὲ ἡ παρῶσα τῶ λόγῳ φρασεματεία ἐν κεφαλαίοις ῥ. P. Ἐδὲ μὲν ἡμᾶς καὶ ὁ Θεὸς θεῖος φάσαι χρῆσμοὺς Θεοδιδάκτους.* Sed hi Xanthopuli vocantur sancti, ex vsu nempe Græcorum, qui homines dignitate, & sanctitate perillustres, *sanctos* vocant. Sed, siue ab his quos supra recensui, siue ab alijs Monasterium hoc sibi nomen vindicauerit, hoc certum est, te male vertisse Syropulum, & commentitium nobis sanctum ex tuo cerebro confixisse. Quid si tertium eodem pacto contechnatus fueris? næ tua tum fertis innectemus tempora cum scripto, *Νουορον* & nullibi extantium sanctorum *Architectus*. Em hercle hic est tertius, sect. 3. cap. 7. *Διὸ καὶ ἔσταλει ἐκείσ τὸν ἡγῶν ὄρον τῶ Καλέως Ἰερριμέναχον κύριον Ἀθανάσιον, ἵνα πρὸς κάλῆσιν ἰ ὁ κρείττονας ὁ Θεὸς ἐκείσ.* Quare & destinavit Præpositum Monasterij Sancti Calei Hieromonachum Dominum Athanasium, ut

P P P P

assum.

assumptis sibi Magistratibus, ac viris, qui in illis partibus præposuissent. Pace tua dixerim. Sanctum Caleum hunc tuum nusquam nec Græci, nec Latini agnoscunt; e schola tua emanasse necesse est, qui in eadem lance ponis Petrum & Iudam, Sebastianum & Neronem, Barbaram & Philenion. Pontificij, & Græci non adsciscunt sibi sanctos, nisi quos Ecclesia sanctos esse decreuit. Non negabis pu-
to, te confabulari fabulas. Colligo. Nam cum denno Sancti Calei huiusce mentio incidisset, nescio quo malo sui fato sanctitatis titulum amisit. Eadem sect. cap. 15. *Ἐκ δὲ τῶν Ἱερομοναχῶν ὁ Πνδ ματρίκις κλεῖς Γρηγόριος, ὁ ἡγέμενος τῶ πάντοκρατορῶ, ὁ ἡγέμενος τῶ καλέως, ὁ ἡγέμενος τῶ ἀγίως Βασιλείω.* Ex consecratis Monachis, verba tua sunt, Dominus Gregorius Monasteriorum Omnipotentis, Calei, & sancti Basilij. Ita vacillant Sancti Creyghtoni. Sol sanctitatis Basilianæ umbram sanctitatis Calei obscuravit. Monasterium Calei dictum est, vel a loco in quo extructum est, vel a nomine, vel cognomine conditoris, & κλήτος. Possem hic addere tua hac translatione tres Præpositos horum trium Monasteriorum confundi, ita vt intelligatur, hic vel solus Gregorius esse Præpositus, & Omnipotentis, & Calei, & Sancti Basilij, cum ex verbis Syropuli aperte eliciatur, alium esse Præpositum Pantocratoris, alium Calei, alium S. Basilij, quam ambiguitatem, vt declinaret Syropulus, ter ingeminavit illud, ὁ ἡγέμενος. Præpositus, Præfatus, Abbas.

Pag. 51. sect. 3. cap. 7. *Καί τις ὡς τῶ Ἱερομονάχῃ κλεῖς Νείλω τῶ Ταρχανιώτῃ Ἱεροκώτῳ, ὡς χρησίμῃ ὡς τῶ Σωῶδον ἐστῶ, ἔφη ὁ βασιλεὺς· δεῖλιά μή πῶτε ἀρεθῆ τί καλοῖεν, καὶ φωνά τινά βίβη ἐκείσε, ἢ τις μετὰ ἡμῶν ὡς ξενίσει· βλάβη.* Et cum quidam Domini Nili Tarchaniotæ Hieromonachi mentionem iniecisset, tanquam viri docti, ac perutilis ad has Theológicas quæstionum ventilationes, respondit Imperator, se magnopere permissescere, ne Nilus senioribus Poenitentiariorum moribus imbutus,

tus,

us, minus flexibilem se praberet ad nostras qualescunque opiniones & vota: & forte aliquid interdum effutiret subrusticum, ac insulsum, quod sibi metipso dedecus, nobis iniuriam, & damnum propagaret. Vel hac sola Interpretatione nonne magno congiario donabitur a Christiano Lectore? Et bonas horas adeo insulse perdidisse, non industria deplorabit inficetissimus Creyghtonus.

Pag. 53. sect. 3. cap. 9. de Legato Pontificio. Αὐτὸς δὲ διήχετο ἑαυτοῦ ἀδελφῶν ἔστω ἀδελφόντας, ὅπως βαρὺ μὲν ἔδοξε πᾶσι. καὶ τινες τῶ Πατριάρχῃ περὶ τῆς ἐπιγῆλαιου. ὁ δὲ ἐκ τῆς ἑλπίσε λόγον τινὰ ποιῆσας περὶ αὐτῶν. Et quacunque itabat in plateis occurrentes liberrime benedixit, quod ut insolitum omnibus displicuit. Cum tamen id a Legato Romano in aliena Prouincia ac iurisdictione audacter nimis tentari, Patriarchæ significaretur, negotium dissimulauit, ut leuioris momenti, aut ad ipsum parum attinentis. Signa quæso, quo in loco apud Syropulum legatur, Benedicere occurrentes in plateis, Legato Romano esse insolitum, & in aliena prouincia, & iurisdictione id audacter nimis tentari. Id Syropulus non dicit, & tu Lectori propinas, similia fingens veluti araneus. Auctoritatem, & iurisdictionem in Urbem Constantinopolitanam Legati Pontificij imminuere, vel penitus e medio tollere studens, falsa tua, vt ex sententia Syropuli dictata defigis in mentibus, & oculis omnium. Si diceret id Syropulus, forsam nonnemo crederet, ita rem esse peractam. Cum ille fileat, & tu disertis verbis enarras, prudens quilibet de te, vt i ex meris mendacijs conflato, atque constructo statuet, & Syropuli sortem miserebitur, qui talem nactus sit interpretem. Patriarcham vero negotium dissimulasse, vt leuioris momenti, aut ad ipsum parum attinentis, cum causam taciturnitatis Patriarchæ Syropulus illi non indicauerit, per Deos Deasque omnes iuraret Plautus, mentem suam Patriarcham in tuam profudisse, ideoque secreta animi

illius, quæ ille reticuit, tu in vulgus decantas, & mendacio prodis.

Pag 57. sect. 3. cap. 13. Καὶ παρεκίνασε καὶ τὴν ἡμετέραν ὡς τὴν Λυβιδίαν ἐκπορεύειν. Et omnes mihi notos, aut ullo vinculo necessitudinis iure ad hanc Synodicam expeditionem extimulauerim. Et aulo infra: Συμβεβλήω ὅτι ἐσὶ συμφέρον ἡμῶν καὶ τὸ παρ' ἡμῶν κείθεν ὡς ἡμεῖς, ἢ ὡς τὸν Παπᾶν ὠρασηνέως. At nunc singulis perpersis, eo obseruantie, & gratitudinis sensu contactus sum, ob singularem charitatem, quam erga me iam dudum ultra mea merita exercuistis, simul, & vestri commodi, & honoris conseruandi per cupidus suadeo, ut nunc res se habent in Italia, nec vobis tutum esse, nec honorificum, vel ad nos, vel ad Papam iter instituire. Tanta farrago verborum, quæ Syropuli non est, paucissimis hisce expediri poterat, si Greightonus in sua Syropuli translatione, vel minima prudentia præditus fuisset. Suadeo, non verti in vilitatem vestram præsentis hoc tempore, vel ad nos, vel ad Papam iter instituire. Sed hic Hercules cothurni infanti adaptantur. Eadem pagina Συμβεβλήωσι νῦν καὶ γεύμασι, καὶ λόγος δὲ τῆς διασπάτης, μή ὡς ὅσοι λατίνες ἀπὸ θείων καὶ τῶν παρόντων κεινόν. ἀλλ' ὡς τοῖς κεν ἕτως ἐγκατελείφθημεν, ὥστε ἐφ' ἡμῶν μὴ βλέπειν, καὶ ἀκρόατες μὴ σιωπᾶν, μὴ ποτε καὶ σιωπῶς ἐσάντες, τὴν ἐκελπισίαν ἡμετέραν ἀσπίλον διαφυλάξωμεν. At nunc in plane contrariam sententiam immigrauit Sigismundus, consuluitque, & literis scriptis, & mandatis insuper oretenus per Bisconsulem: nobis esse abstinentium ab omni profectioe in Italiam, ut nunc rerum gerundarum momenta, & temporum vicissitudines procurrunt. Nos vero tam pernerse indolis, tam deprauati ingenij natura in mundum tulit, ut nec perspecta oculis discernere possemus, nec auribus percepta intelligere, nec nostra vtilitati prudenter inhaerentes, & aliorum insidijs præcauentes, Ecclesiam saltem nostram omni labe immunem, ac intemeratam conseruare. Confer Lector cum Græcis Syropuli. Rem miseram! sed quid? ait adagium. Vasa inania plurimum sonant. Et Erasmus; Nullus habet fidem

dem ei, qui non ex iudicio, sed ex morbo disertus est: ne dicam interim, quod loquacitatis vitium comitatur stultitiæ opinio .

Pag. 57. sect. 3. cap. 14. Οἶμοι ὅτι ἐδ' ἀμυδρῶς γένεσθαι τῶν δεινῶν συμφορῶν ἔξῃσιν, ἡμετέρας καὶ τῆς χάριτος, καὶ τῆς γλώττης τῶν μεγάλων τῶν δυσχερῶν, καὶ τῆς ἀνοίας τε, καὶ αἰσχρῆς τῆς γένεσθαι. ἔτω γὰρ εἰπῆν ὁ ἄρρετις ἄρρετος. *Hei mihi! quam cuperem, ut vel oculis singultibus, & in pectoris scrinio reconditis nostra fata plangere liceret, vel in theatro mundi, spectante toto mortalium genere, calamitates ac infortunia tragice decantare: sed magnitudo euentuum infelicissimorum, imperitia, & ignominia meorum popularium & calamum cobibent, & linguam obstruunt. Quid enim aliud hominem tot circumdatum miserijs deceat effari? Et non dices, Creyghtonum non esse loquacissimum, sed ipsam loquacitatem? quin etiam ipsa loquacitate loquaciorem? Quis crederet paucula Syropuli tot ementitis verborum portentis non iactare caudam pro pelle? Annon aptius, & cohærentius fidus interpretes dixisset? Hei mihi! quod neque tenuiter hoc mare calamitatum tragice decantare licet, quod magnitudine infortuniorum, & stultitia, & ignominia generis manus, & lingua remorentur. Sic enim efferrī multo decentius est. Hæc Græca sunt Syropuli, quæ tu infarcis, τῆς σῆς ἀνοίας εἰσὶν ἐκφράματα, & Interpretis vesanientis deliramenta. Quid enim aliud sunt, quæ superant, ut vel occultis singultibus, & in scrinio pectoris reconditis nostra fata plangere liceret, vel in theatro mundi spectante toto mortalium genere calamitates, ac infortunia tragice decantare, sed magnitudo euentuum infelicissimorum, imperitia, & ignominia nostrorum popularium, & calamum cobibent, & linguam obstruunt. Quid enim aliud hominem tot circumdatum miserijs deceat effari? Similia sunt quæ habentur pag. 69. sect. 4. cap. 2. Διὸ καὶ ἀσκήρας ὀπίσθεν ἐχάλασεν ἑλκεδὸν ὄπι τῆς θαλάσσης, ἵνα ἔτως αὐτὰς ἐπιχρῆεν τὸ ὄδιον. Quare & iactas a puppe anchoras retro trahi per mare nauta sinebant, tanquam*

in remuleo, ut refracto impetu triremes, tardius moliri viam per undas possent, & minus violenter saxis allidere. Et infra; Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥᾶρον ἰσρόμενον ἐξ ἰσείας πλεῖν δ' ὀσφως παρεῖχεν ἡμᾶς. Satimq; remissa potestate ventus mitior spirans, & aura blandior a puppa tumida vela implens, nobis omnibus fiduciam indidit, ut magno intrepidoque animo navigationem prosequeremur.

Pag. 69. sect. 4. cap. 2. Αἱ γὰρ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐφέροντο. *Nostre autem triremes in tanto spontaneo cursu &c. usque ad finem capitis. Etiam si desiderio tenear, eoque vel maximo, nonnulla Creyghtoni probare, vel saltem tam immanem συζητολογίας ex culpa eximere, non possum, nec valeo. Laudabo ne non probanda? Ita fieret, si ex gratia, non ex veritate responderem: cum sciam, iudicij laudem in eo poni vel maximam, ut probentur nullo modo damnanda, vituperentur vituperanda. Si fecus feceris, dabis veniam coruis, vexabis censura columbas: & dum temere probas damnanda, ipse merito venis damnandus. Quare ne iniquior Creyghtono sim aperte eundem dico, toto coelo errasse, qui hunc suum laborem, quisquis ille sit, in ipsa libri fronte translationem vocavit, cum nequaquam translatio sit, sed confusa quaedam, & incomposita inanum verborum, & dictionum strues, & strepitus.*

Pag. 83. sect. 4. cap. 2. Εἶθ' ὅν ἐπὶ βλημα περιτρίψασιν ἐκ κοκκίνων τζόχων, χρεῖαν σκέψης ἐκ αὐτοῦ τέρψους ἐκπαρήξεν. Cui pannum iniiciebant amplum adinstar palle, aut toralis straguli, coccineis flosculis ac lapillis pretiosis arte plumaria sic variegatum, ut non sine summa intuentium voluptate etiam umbraculi usum, ac speciem praeberet. Et pag. 165. sect. 6. cap. 16. Τὸ εἶδαφος ἅπαν κατεσπαρμένον ἰσ τζόχαις πρᾶσινοῖς. Et tota humus triclinij arborum baccis virentibus conspergebatur. τζόχαι ergo Interprete Creyghtono vox est πολύσημη: nunc enim baccas arborum: nunc pannum amplum adinstar palle, aut toralis straguli, coccineis flosculis, ac lapil-

lis

lis pretiosis arte plumaria, sic variegatum, vt non sine summa intuentium voluptate etiam umbraculi vsum, & speciem præberet. Et vt videas, quam accuratus sit dictionum Interpres: notanda est ipsius moderatio simul, & urbanitas in Notis; τζόχαις ὀφασίνοις, gemmis viridibus, quod non de veris gemmis debet intelligi: nec enim putarem totum trielinij pavementum, sinaragdis, aut similibus magni pretij lapillis insterni, sed metaphoricis, & veras gemmas virore representantibus, vt sunt flosculi, vel artis, vel nature, aut decisa ramorum germina, quemadmodum sumus interpretati: Et dices Creyghtonum in sua translatione non procedere cautissime, & curione, ne fidem lædat? τζόχα est pannus quilibet, ex filis, & lana animalium, potissimum ouium in filum tortis contextus, & vt placuerit artifici alio atque alio colore suffectus, dictione barbara, sed passim a Græcis usurpata, quod etiam apud Illyricos inualuit, qui τζόχαις vocant indumenta ex panno laneo ad talos vsque demissa. Quare verba Syropuli sine illa verborum congerie reddi poterant, super quos circum ponunt operimentum, ex coccineis pannis confectum, umbraculi vicem non sine oblectatione præbens. Et alterum; Pavimentum vniuersum, pannis laneis colore viridi resurgentibus substratum erat. Et sic tuos illos flosculos, & magni pretij lapillos, & gemmas non prodigisses, & pedibus calcanda non porrexisses. Nilapillis tuis, & gemmis metaphoricis calceorum vestigia intelligas, quæ post calcatum lutum pannis imprimuntur.

Pag. 85. sect. 4. cap. 14: Ο δὲ αὐθις εἶπεν. ὅτι ὡς ἑκατὸν τετρακόσια. ἐγὼ δὲ ἕδῃ δίδωμι τετρακόσια. Cui Michaël; etsi sanctitatis tuæ modestia se intra ambitum ter centum sistat, ego adiecto vnus centum auxilario, quadringentos accumulabo. In Græcis non exprimentur ista, modestia Patriarchæ, neque tanto verborum anfractu centum alia numerat. Et intras Ὅτις οὐδ' ἦλθεν εἰς τὸν Πατριάρχην, εἶπετο, καὶ ὁ Δεξ. κατέλαβεν αὐτὸν.

κεῖθεν τῆ καρδωαλικῆ ἰματίῃ. At quoties in Patriarcham ingrederetur Cardinalis, Dux Venetiarum a tergo subsecutus, unam simbriam Cardinalitij paludamenti sublatum a vestigio manibus librabat. Operosam ac molestatam seruitutem Duci Venetiarum imponit Creyghtonus, cum illud ad Græca addit, quoties, quasi semper ea cura detineretur Dux, ut quoties Cardinalis Patriarcham inuiseret, promptus assisteret ad subleuandam oram paludamenti Cardinalitij. Ex Græco tantum elicitur tum cum primum Patriarcham adiit, eam operata tribuisse: tu supperaddis, Quoties.

Pag. 92. sect. 4. cap. 19. Patriarcha de congressu suo cum Papa inter alia dicit; Οἶδα γδ ὅτι ἐκ ἔχαι πειλὸν αὐτῆ Συμβέλευς καλῆς. Noui enim, quod abundet Papa Sycophantis, & pessimorum consiliorum ministris, quos satius esset ab aula ablegare. Consultores non mali, quia Pontificij, sunt Sycophanta, & pessimorum consiliorum ministri, quos satius esset ab aula ablegare. Negatio bonitatis, & moderans malitiam infert, Creyghtono iudice, fontem vitij, & parricidij. Infra; Τοιαύτω πληροφείας χάριτι ἤλασεν. Tantam confidentiam in amplitudine sua, & fraterna caritate Papæ collocabat. Fraternal caritas, nec de nomine quidem hic nota est Syropulo; eam tamen asserit in Pontifice Creyghtonus, æque ac si esset, quæ tamen debebat esse, & non erat, & non sine derisu infectatur. Vt cunque sit, ipse quod in Syropulo non est, dicit. Sicuti & infra; Omnemque aliam præter eam, quam natura sanxit: Et; Infra fastigium Patriarchæ in onzium subsidere; Et infra; In terram prouolutos quod plusculum est, quam genus flexos. Et nullum in Syropulo est. Sicuti & pag. 94. illud; Cum adhuc Constantino- poli perstitisset, illud in primis diligenter sollicitasset, ut Vicarius Papæ in Concilio primam Sedem, vel Constantinopoli ante Patriarcham Constantinopolitanum. Et; pugnat enim ex diametro cum meis quibuscunque rationibus, ut vel ipse tam turpiter succumberem. Et; nec eidem submitti debere. Et; Sed ubi sunt nostri

noſtri Heracleenſis, & Monembafius. Et infra; Εὐθὺς δὲ ἦν
 περιεπαύων αὐτῶν τὸ κρηναῖον τῆς Πατρικῆς ἱματίου ἀφ᾽ ἧς ἠπα-
 σμῖν τὴν πρῶτὴν παρ' αὐτοῦ ἔξελεγχθη. ἢ ἰεροῦ ἀπὸ αὐτοῦ ὡς ἔ-
 καν ἔξ ἡλίου τι προσηκούσιν. Tum vnus ex adstantibus Papa
 reuelata togæ Papicæ lacinia, cum pedem eius monstrasset, consueta
 ab alijs figi a nobis oscula poposcit. Nos vero perstare erecti
 continuauimus, nec proruimus in terra ad oscula præstanda.
 Vellem diceret Creyghtonus, quid illud est, reuelata togæ
 Papicæ lacinia, cū pedem eius monstrasset? Quomodo potuit togæ
 Papicæ reuelatione pedem lacinia illa coopertam mon-
 strare? Sed ne ingratus sim Creyghtono, do Typographi
 errorem esse, irrepsisseq; reuelata loco reuelata, tum liqui-
 dem sententia verbis cohæret, eleuata siquidem lacinia
 pes astantibus exponitur. Sed, nec proruimus in terram
 ad oscula præstanda, consueta tua moropolilogia est, &
 sufficiebat, quod antea dixeras, Nos vero perstare erecti con-
 tinuauimus, nec vltra quid fecimus.

Page 95. sect. 4. cap. 21. Ἡ ποῖα ἦν ἡ συνόδος δὲ δὲ ὡκεν
 αὐτῶν τῆς τοῦ; Quæ Synodus antiquorum Patrum, quis Canon hunc
 morem ei indulſit? Loquacitate solita, quæ Græca non
 sunt, ipse Latina ex erudito cerebro facit, qui scit dignū,
 & indignū secernere distinguereq; inter Synodos anti-
 quorum Patrum & recentiorum, & inter Canones & Pa-
 tres, & scit præterea osculandi pedem Pontificum mo-
 rem esse, non dogma. Ibidem; καὶ ὅτι πῶς ἔστι δυνάτον
 τοιαύτης ἐκείνης τῶν Πάτερ τιμῆς; Impossibile esse, ut Papa
 honoribus sibi ab omni hominum genere impertitis priuetur. Et;
 καὶ μέλλει γίνεσθαι ἐκείνης τῶν ἀπαρῶν. Verborum
 rixa, & contentio suscitaretur Papalibus in veteri luto obstinatissi-
 me fixis. Antiquam osculandi pedum Pontificiorum con-
 suetudinem, vetus lutum appellat, luteus iste infimus, ac
 sordidissimus omnium homo, & suas spurcissimas senten-
 tias Syropulo non ita dementato dementatus ipse appin-
 git, quemadmodum & illa; ne in infinitam euidentiā, &

contemptum nostra rota percurreret.

Pag. 101. sect. 4. cap. 25. Εἰ δὲ τῶν δεξιῶν μέρει καὶ μόνον ἔπιθρονον θέτον , ὑπερθε μὲν ἕβρον καμύχαινον εἰς ὑψι-
 αιώσε μόνον ἔχοντα , ὀπίθεν δὲ ἐκ τῆ ἕβρον μέρει καὶ τῆ θέτου
 θρονοῦ δεξιά ὁμοίᾳ κοσμή μόνον . A cuius dextra parte thronus eri-
 gebatur in immensam sublimitatem , Et in altitudinem multo su-
 blimiorē , tentorium orbiculare throno supereminebat , a postica
 tentorij vsque ad throni infima velum prolixè ac rectè descendens
 pertingebat in medio fissum adinstar ianue valuatæ . Fatebitur,
 si sanus est Creyghtonus, Græca Syropuli, cum parum ,
 vel minus intellexisset, deorasse omnia . Quis enim is
 fuerit thronus in immensam sublimitatem erectus , & in
 altitudinem multo maiorem ? Quid tentorium orbicu-
 lare throno supereminens ? Quid postica pars tentorij
 vsque ad throni infima ? Velum in medio fissum ad in-
 star ianue valuatæ ? Planius ac felicius se extricasset ,
 si tot neglectis verborum ambagibus, ita interpretatus
 fuisset ; In dextera vero parte vidimus , thronum stantem
 præaltum , supra se appensum tentorium καμύχαινον sublime fixum
 habentem , cuius ex extrema parte muro vicina ad thronum vsque
 ex eodem serico Damasceno velo ostiario decoratum . Tu vero
 vnde sumpsisti thronum erectum fuisse in immensam al-
 titudinem ? tentorium fuisse orbiculare ? quod , & infra
 cap. 26. & 31. repetis . Certe , quod tu vocas tentorium ,
 cœlum , conopæum , quam apte tu videris, quadratum
 esse, si noua antiquioribus comparentur , verosimilius est .
 Sed cum Syropulus figuram illius non definierit ; male tu
 Interpretis officio perfungeris, qui addis, quod non est,
 quemadmodum & illud , altitudinem multo sublimiorē ,
 quod ille tacuit : cum lippis atque tonforibus pateat, ten-
 torium , siue umbraculum supra rem pendens esse subli-
 mius, ne pondere, & prolixis lacinijs sedentem oppri-
 mat : at tu accuratori diligentia in altitudinem multo subli-
 miorē erigis ; vsque ad Thronum Syropuli, tu dilatas, ad
 throni

throni infima; quare non addis, & paulmentum? nec fal-
 lum diceres. Sicut & illa, *prolixè, & recta descendens*, tua
 profundis, non Syropuli. Quod tandem addis, *in*
medio fissum ad instar iannæ ualuatæ, & infra repetis cap. 26.
 Enimvero cum Patriarcha desideraret velum illud orbicularè
 suæ etiam cathedræ impendere a laquearibus, cum bivalui ianua
 ad posticam, monstrum est. Cohærentius tuo genio dixis-
 ses, *laruata*, ut etiam personata tua somnia repræsentan-
 rentur. Sed illud Syropuli *καμυχείων* nusquam apparet.
 Inseruisti tot ex tuis, & quod Syropuli est præteris silen-
 tio. Sic rem dexter agis. Obticerè quæ nescias, ne
 ignorationis conuincaris, quæ vel parumper intelligis,
 congestis innumeris verborum globulis reboare, ut elo-
 quentis nomen consecreris, summa tibi prudentia est.
 Sed non sic est, siue enim taceas, siue garrias, utrobique
 eadem incitix nota est, quam apud catos, prudentesque
 viros nunquam effugies. Sed inter tot tuarum ineptia-
 rum dumeta, liceat quandoque festiui alicuius assertio-
 ne, & aliquo solatiolo Lectoris tristitiam alleuare. Non
 longius euagabor, ex tuis id desumam Notis ad hunc locum;
 namque scribis; *ἕρανόν καμυχείων*. Dicitio barbara, & ab-
 strusa, rara, incognita. Proh Deum atque hominum fidem!
 Et estne quod incognitum Creyghtono sit? *καμύχα* est
 proprie pannus a pileo Patriarchæ per eius dorsum defluens: ipse
 pileus *κατὰσιν* vocabatur. Pannus seu sericum ab interiori pi-
 lei parte ad instar veli mulieris dependens, *καμύχα*, & alia
 voce *καμιλάς*, ut vult Crusius statim ab initio Ecclesiasticæ
 historie. O quantum est in verbis inane! Socium incitiæ
 adsciscit tibi Crusium. Bene est. Si cæcus cæcū duxerit, am-
 bo in foueam cadent. *καμυχαῖ* esse pannum a pileo Pa-
 triarchæ per eius dorsum defluens; hoc falsum est: ni-
 hil enim defert Patriarcha, quod per eius dorsum defluat.
 nisi illud quod reliqui Monachi portant, duplex nempe
 tegumentum, interius, quod *καμηλωχίον*, alij *καμυδαχίον*,

alij *καμηλαΐκιον* vocitant, quod ex pilis Camelorum, vt plurimum contexitur, & ceruices, & aures obtegit, & ab aëre defendit. Sacerdotes seculares tegumentum capitis gestant, a quo retro dependet pannus eiusdem coloris in columbinæ caudæ figuram, & palmi mensura distentus, *Παπαλίθραν*, & *απεισέραν* vocant, & hac ratione potestatem Sacerdotalem a Spiritu sancto columba in scripturis representato deriuatam Graeci significant, vt notat doctissimus Goar in Euchologio. Et Martinus Crusius, contra atque ipse dicit, nunquam asseruit, & *καμηχάν*, & *καμίλαβο* idem esse. Verba illius sunt; *καμηλαύχι* pileus latus Patriarchæ, *καμίλαβο* sub pileo Patriarchico dependens utrinque pannus. Quare alicro tanto mendacior est Creyghtonus, & quod *καμηλαΐκι* cum *καμίλαβο* vnum faciat, & quod dicat, id velle Crusium, cum nihil ille simile tradat, & apertissime distinguat *καμηλαΐκι* Patriarchicum a *καμίλαβο*. Quamuis etiam idem Crusius erret, dum dicit, *καμηλαΐκι* esse pileum latum Patriarchæ, & illud sit tegumentum capitis interius a pileo lato, quem supra *καμηλαΐκι* defert, longe diuersus. Ita Creyghtonus & sua, & aliorum intelligit, & ex aliorum dictis male ab ipso comprehensis, comprobat. Quare habeat sibi hunc *καμηχάν* proprie pannum a pileo Patriarchæ per eius dorsum defluentem, & in thesauris suis obscurarum ac incognitarum vocum recondat. Ipse digitum non porrexit. Et alia voce *καμίλαβο*. Quod non est, nec vnquam fuit, duobus id nominibus pro sua dicendi copia nuncupat. Sed ignorat *καμίλαβα* esse retinacula illa, quæ a pileo per collum, & pectus ad brachia ipsa propendent. Hinc *καμηχάινος* adiectiuum. Discite quotquot estis grammatici, ex substantiuo facere adiectiuum. Tanquam *camucha*, vel adinstar *camuche* a summo laqueari deorsum fluitans in incertum, & indeterminatum. Postquam e *camucha* adiectiuum *καμηχάινον* inuenit, barbaries omnis, atque inscitia de-

depulsa est, cum repererit, quid eo nomine significetur. Tanquam *camucha*, vel adinBar *camucha* a summo laqueari deorsum fluitans in incertum ac indeterminatum. Nihil tamen ipse proficio, cum denuo me in incertum, atque indeterminatum reuoluat. Tantum erat discere *καμυχάν* esse apud Græcos, pannum ex serico, siue bombyce Coa more Damasceno contextum, quod Itali nunc quoque vocant *Damasco*, ex quo erat & coelum illud, & vmbra culum super Thronum dependens, & velū ostiarium a tentorio illo ad infima throni defluens, & muro appictum. Infra eadem pag. *Futura Episcoporum disceptantium sedilia*. Et; *nostris consilijs & interesse, & præesse dignabitur*. Et de Iuliano; *Pertinax propositi*. Et; *Vociferavit, vnum centrum esse oportere diuersarum ac plurium partium, vt in pacem, & concordiam coalescant*. Hæc plane in Syropulo non sunt. Ergo liberalitati, & munificentia Interpretis debebuntur.

Pag. 102. sect. 4. cap. 26. *καὶ ἕτως ἐν τῇ οἰκῇ ἐκκλησίᾳ (σωβόδῳ) σαωιδρατζαν ἀνοσῶ κατῶπιν, ἐπὶ ἑσῆς νῶτα ἀγῶνις ἐκκλήσις*. Id enim in Synodis Generalibus vsu venisse, vt retrorsam, & in terga priorum posteriores obuoluti sedeant, qui in consilijs disceptandi onera sustinebant. Quod de Synodo tum agenda scribit Syropulus, tu in Synodis generalibus vsu venire tradis inuerso ordine. Neque enim videbatur conueniens, vt qui in consilijs disceptandi onera sustinebant, post terga ante se sedentium obuoluti sederent. Neque minus ridiculum est, quod

Pag. 106. sect. 4. cap. 29. festiue, lepideque inuertis, *Ἄ καὶ διενεμήσαμεν ὀρειθεύτης, ὃ μὲν χρυσοκέφαλον Ἰωάννης ἔδωκε τῆ βασιλείῳς, ἐγὼ δὲ ἔδωκα τῆ Πατριάρχῃ τοῖς δηλωθεύσι*. *Quæ nos predictis singulis in manum tradidimus, aureum caput Domini Ioannis a Rege ad id constituti, & ipse ego a Patriarcha*. Annon vel sola auditione huius aurei capitis Ioannis capite admiratio, hominem aurei capitis hominum actionibus incumbere. Sed modo aurei capitis est is, quem paulo

paulo ante in Scriniarium parum caute redigis ; *Ἐἵτα ἐμὴν ἔγωγε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ Πατριάρχης τοῖς τοποῖν ἡγεταῖς, δι' ἐμῶν τε καὶ τῶ Χρυσοκέφαλος.* Postea Imperator, & Patriarcha accersuerunt Vicarios, qui cæterorum Patriarcharum loca in Concilio deberent capeffere per me, & magnum Scriniarium. Si utrobique apud Syropulum *Χρυσοκέφαλος* est, unde id tibi accidit, ut primo loco Scriniarium, secundo caput aureum, interpretareris? Vel erit utroque in loco Magnus Chrysocephalus, vel aureum caput. Caue Lector cachinnum sustuleris, dum causam reddit, quare ipse Chrysocephalum in Chartophylacem, & magnum Scriniarium immutarit in Notis ad hunc locum. *Codex habet, ἐμῶν τε καὶ τῶ Χρυσοκέφαλος, per me, & eum, qui caput gestat auro redimitum.* Quod est nunc caput auro redimitum, paulo infra, in aureum caput migravit. Sic vir ille cantherio ritu scribens somniat. Et primum quidem dubitavi, an esset nomen proprium, an adiunctum. Tandem reperi Epitheton esse Scriniarij magni Balsamonis Scholio ad titulum 8. Phorij Nonocanonis, & cap. 1. Nam licet omnes quinque Exotaceli, seu Proceres Ecclesie, quasi Patriarchici Cardinales cluebant, in quorum censu Chartophylax numerabatur, tamen a cæteris in duobus præcipue differebat. Patriarchalem equum solus Chartophylax ius habuit conscendendi in quibusdam supplicationibus, & auream tiaram capite gestandi, quam apud se in solemnitates referuabat, unde *Χρυσοκέφαλος, & Χαρτοφύλαξ*, eadem sonant, uti memini me antea alicubi obseruasse. I modo tu, quære acutiora. Dubitatio illa, an *Χρυσοκέφαλος* nomen proprium sit, an vero adiunctum, non displicet, cum sæpe sæpius videamus adiuncta in nomina propria transisse, sicuti & officia in familiarum agnomina. Tandem reperi, epitheton esse Scriniarij magni Balsamonis. Sed repertus Thesaurus carbones sunt, & cineres. Scriniario tuo, siue Chartophylaci Michaëli nomen fuit, Chrysocephalo Ióanni, cap. 29. sect. 4. Syropulus *Α' καὶ δ' ἰερομειτράδω ὀρισηνίτης ὁ μὲν Χρυσοκέφαλος Ἰωάννης ὁ β' βασιλεὺς.*

Quæ

τοῦτον ὀπίβλημα . κὶ χρόνος ἐκ ἑσὶ γηραλέος , καὶ πῆμπος , ἀλλὰ νῆος , κὶ πείσεται , κὶ εὐδότης ἐκ ἀγενῆς , ἢ καὶ ἀπαίδετος δῆθεν ἀλάβεια ἅ τὸ τοῦτον χολάρατα μέγα τὰ ὀφθαλμοῖς φρονόμιον . Itaque consentaneum est , eos haud dubie verum dicere , qui perhibent , etiam non multos ante annos *Chartularium aurea* eiusmodi tiara in publicis quibusdam solemnitatibus usum , quæ non tantum pro more haberentur in Ecclesijs , verum etiam in processionibus , & foris publicis . Atque equidem certo scio , repositam esse tiaram eiusmodi auro interspersam in arca *Chartularij* : neque longum intercedit , ac remotum temporis spatium : sed rei memoria recens est . Nec ignobilis invidia , vel imperita scilicet religio , magnum eiusmodi privilegium huius officij aboleverunt . Tu vero ea ac si Florentini tempore Concilij vigerent , affers ad probandum aureum istud caput *Scriniarij* . O misellum *Græcarum* literarum *Magistrum* ! Misericordius pueruli , qui a tam putido *Magistro* literis instruuntur ! Sed venia danda delirio , quo non vales agnoscere cognomen familiaris *Chrysocephalorum* , ex qua iste *Ioannes* erat ab Imperatore constitutus ad deferendas literas ad locum tenentes *Patriarcharum* . Erat hæc familia minime noua , & in ea percelebris habitus est *Macarius Chrysocephalus Philadelphien*sis *Archiepiscopus* , qui scriptis suis elegantissimis , ac doctissimis eam illustriorem fecerat . Legi ipse , cum *Chij* immorarer , eiusdem in *Canones Apostolorum* , & *Conciliorum* accuratam , sed breuem expositionem . Eiusdem satis elegantem *Orationem* in *Exaltationem Sanctissimæ Crucis* , quam *Græce* , & *Latine* edidit in opere suo de *S. Cruce* *Gretzerus* , sed sine mutilam . Qui adnotat in *Bibliotheca Cardinalis Columnæ* extare eiusdem *Μακαρίου τῷ χρυσοκεφαλῷ εἰς τὸ ὑψώσιον* τῶν *συνῆ λέγει* *ιδ'* . *Macarij Chrysocephali in Exaltationem Sanctæ Crucis Orationes quatuordecim* . Quæ num distinctæ sunt ab edita , an vero edita in quatuordecim partes distribuatur , exploratum se non habere . Hæc quatuordecim *Orationes* vno volumine

lumine comprehensæ manuscriptæ leguntur apud me, & legebatur olim in Bibliotheca Collegij Græcorum. Ex quibus aperte fit exploratum, Orationes esse diuersas in varias festiuitates, & inter eas esse hanc ipsam in Exaltationem Sanctæ Crucis, quæ claudit numerum. Nōn inuidebo tibi titulos Creyghtone, vt tuum hoc caput aureum illustrem, quamuis ipse non is es, cui gratificandum sit, qui adeo inhumanus es, & cum alio non possis, linguæ temeritate furiosa, atq; immani ferocia mordet. Eæ sunt.

I. Eίς τὰ ἐνέα τέγματ' ἡν ἄλλαν δυνάμεων, καὶ εἰς τὸν πάμμιαν ταξίαρχον Μιχαήλ τ' ἀρχιερέτηγον. P. ἀείνη μὲν κ' ἡ ἡν ὁσουλῶν ἀσπίδα. II. εἰς σὺν μεγίστους ταξίαρχας, κ' προστάτας ἡν Ἀγγέλων Μιχαήλ, κ' Γαβριήλ. P. ἦδη μοι πρὸ πρὸς ἐρανίς δυνάμει, φίλῳ. III. εἰς τὴν πανσεβάσμιον ἑορτὴν τ' ὑπαπαντῆς. P. φηδὲ τ' ἑορτῆς τ' ἀσπίδα. IIII. εἰς τὴν παγκόσμιον ἑορτὴν τ' ὁρθοδοξίας. P. τίς ὁ ἡχ. ἡν ἑορταζόντων. V. εἰς τὴν ζήτην κυριακῶν τ' ησφῶν, ἐν ἡ κατ' ἐξαιρέτον ἡ τῆς τριμῆς σωρῆ τῆγατα προσηύσεις. P. μεγάλη μὲν ἡ παρῆσα ἡμέρα. VI. εἰς τὴν παγκόσμιον ἑορτὴν ἡν βῆτων. P. χαίρει σφῶδρα θυγατέρ Σιών. VII. εἰς τὴν ἁγίαν καὶ πανένδοξον τ' Χριστῆ ἀνάστασιν. P. χαρῆς ὑπόθεσις ἡ παρῆσα πανήγυρις. VIII. εἰς τὰς ἁγίας μεσοφῶρας γυναικῶν, καὶ Ἰωσήφ τ' ἀπὸ ἀρριμαθείας, κ' πᾶσι τ' τῆς κυρίας ἀναστασιως, καὶ τ' δι' αὐτῶν ἰσομῆτις παγκοσμῆς ἡν γηινῶν ὄξαναστασιως. P. τῆς παρῆσις ἡμέρας τ' Εὐαγγελία. VIIII. εἰς τὴν ἁγίαν καὶ πανένδοξον ἀνάληψιν τῆς κυρίας, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. P. μεγάλη τ' ἡμέρας ἡ δυνάμεις. X. εἰς τὸν ἁγίον Ἀποστόλον, καὶ Εὐαγγελιστῶν Ἰωάννη τὸν Θεολογον, καὶ εἰς τὴν δοθεῖσάν ἡμῖν δι' αὐτῶν Εὐαγγελικῶν Θεολογία. P. Ἀποστολικῶν ἐπιδημῶν ἀσημῆσαι προθεμενος. XI. εἰς τὴν γέννησιν τῆς ἁγίας ἐκδέξῃ προσηύετε προδέρμει, καὶ βαπτιστῆ Ἰωάννη. P. Ἰωάννη τῆ φωνῆ τῆ λόγῃ σὺν λόγῃ ἀνατίθημι. XII. εἰς τὴν ἁγίαν καὶ πανένδοξον μετ' ἀμύρωσιν τῆς κυρίας, κ' Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. P. Θεοῦ κύριος ἐπ' ὄρεος ἐπέφανεν. XIII. εἰς τὴν σεβασμίαν ἑορτὴν τ' ἀποτομῆς τῆς ἁγίας

Rrrr,

εἰν.

ἐσδ' ἔχει φορητὴν, φοροδέμην, καὶ Βαπτιστῆ Ἰωάννη. Ρ. πάλιν Ἰωάν-
 νης ὁ μίγας ἢ πρὸς δρομῶν τὴν λέγει φωνή. XIII. εἰς τὴν παλ-
 κόσμιον ὕψωσιν τὴν τιμίαν, καὶ ζωοποιῶν σαυρῶν. Ρ. ἐμοὶ μὲν ὁ
 χαριέστατον ἀπαύτων. Et ne tanti viri monumenta lateant,
 legi præterea eiusdem Magnam Alphabetum in Lucæ Euange-
 lium Orationibus, vel Libris vigintiquatuor compre-
 hensum, ego tamen ipsius tantum primas sexdecim legi
 vno volumine contentas vsque ad Π. Patres, ex quibus sua
 habuit, sunt; *Ioannes Chrysostomus, Simeon Metaphrastes,*
Gregorius Theologus, Cyrillus, Seuerus Antiochenus, Basilus,
Athanasius, Ioa. Damascenus, Elias Cretensis, Gregorius Nys-
senus, Eusebius, Photius, Dionysius Areopagita, Origenes, An-
tipater Bostrensis, Gregorius Thaumaturgus, Irenæus, Epi-
phanus, Iustinus, Philanthropenus, Theophylactus, Pfellus,
Ambrosius, Cosmas Monachus, Anastasius, Nilus, Hippoly-
tus, Ioannes Climacus, Clemens, Asterius, Ignatius, Euagrius,
Niceta, Clemens Alexandrinus, Ephram, Cassianus, Dorotheus,
Maximus, Basilus Seleuciensis, Leo Imperator, Tomus Synodi-
cus. Ρ. Ἐμοὶ κόσμος, καὶ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ πρὸς τῶν ζωῶν καὶ ζυγῶν.
 Opus singulare. Alia quoque eiusdem scripta ex proce-
 mio ipsius in Alphabetum magnum potes addicere:
 Οὕτω δὲ ἐκ βιβλίου καρδίας τὴν παναγάθην Θεοῦ δώδωκα ἡ φι-
 λόσοπον ἐθέλω σκεδῶν ἅ τῶν ἁγίων διδύμων συγγραμμάτων, καὶ
 ὅσα ἐκείνοι ἐκ θεοτόρας ἐμπροσθέντες τὴν χάριτος διεξέρχοντες τῆς
 γραφῆς, ἀναλαβῶν καὶ συντιθέμενα καθ' εἰρὴν ποσοδῶν ἅ πλεί-
 σα ἐν τοῖς αὐτῶν θεοῖς συγγραμμάσιν διεισοδόμην, ἢ ἦν τὸ ἀμω-
 μήτην ἢ μὲν αἰτεχόμοι πίστεως, καὶ πρὸς ὅσων πολεμίας αὐτῆ
 δειμαχόμοι Ἰουδαίαν, καὶ ἑλλήνας, καὶ ὅσων ἀνοσίς ἀιρίτικῶς
 γραφικῶς ὑποδείξουν ἐχρησάτο πρὸς βούθην, καὶ τὴν τῶν
 δόξων εἰς ἀρχαίαν καὶ καθ' ἀπλήξιν τῶν δυσμενῶν ἐσφάνερα. ἢ
 καὶ ἠδικῶς τὴν ἐκκλησίαν καθαρτίζοντες εἰς μέρτυρας τῶν λογο-
 μῶν καὶ ἅ τὰ πνεύματ' ὡσεὶ γὰρ ὅσα, καὶ ταῦτα πάλιν πνεύ-
 ματικῶς διεμελέσθαι. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ δι' ἀμφοτέρων τὴν ἐμελέσαν
 αὐτῶν πεποικασιν, ὡς ὁ χρυσεὺς τὸ γλωττίον μίγας πατὴρ Ἰωάν-
 νης.

νης, καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἔσαν θεόμηροι τῶ ἑξήγητιν. ἐκ τούτων οὐδ' ἀπαύτων ἡμῶς φιλοπονώτερον, ὡς εἶρηται. Ἐπεὶ οὖν οὗτοι συλλέξαντες τῆσαν σωθεύματα εἰς τὸ κ' Ματθαῖον ἄγιον Εὐαγγέλιον τῶ ἑξήγησιν ἐν τρισὶν ἀπαιτήσαις βίβλοις, ἀνα εἰκοσι κατημέροις οὐδ' λόγους. εἶτα καὶ τῶ Μωσέως Γένεσιν εἰς δύο ταμώτες δεξ' ἑπολυ τ' συλλογῆς τῆ παλαιῶν λόγων, τὸ μὲν πρώτος Κοσμογένεσις, τὸ δεύτερον δὲ Παλαιάρχας ἀνομάσαι. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ κ' Λυκαῶν ἄγιον Εὐαγγέλιον πλὴν ὀλίγων τινῶν ὑποθέσεων ἐν ἅπασιν συμφωνόν ὅτι τῶ κ' Ματθαῖον, ἐκ ἑδοξε τέως ἡμῖν ὅλον ἀναλαβῆν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ προθεῖναι εἰς τῶ ἑξήγησιν, ἀλλ' αὐτὰ μόνον θεωρεῖν, ὡν ὁ Ματθαῖος ἐκ ἰποσέτατο ἐν μνήμη. δεῖται τῶτο καὶ βίβλον ταύτην ἱερῶν σωθεύματα ἐν εἰκοσι. καὶ τέσσαρασι λόγοις τ' κ' Χειρὸν οἰκονομίας δεξ' αὐτῶν τὸ μυστήριον, ἀρχιερέων μὲν δὲ τῶ μακαρίου Ἰωάννη τῶ Βαπτιστῆ, καὶ προδορῶν συλλήψιας τε, καὶ Ἰουδαίας, διερχομένης δὲ δεξ' πατρῶν τῶ Εὐαγγελικῶν ἐορτῆ, καὶ εἰς αὐτῶ λήγῃ τῶ παλαιόμοιον πανήγυριον τ' Πεντηκοστῆς. καλῶ μὲν δὲ τῶ βίβλον ταύτην Μετὰ τὴν Α' ἀνάβητον, ὡς ἄγε ζωοποιῶ καὶ συστατικῶ τ' ἡμῶν σωτηρίας ἔχουσα, καὶ ὡς καὶ σωχῶν ἔχουσα τὰς ἀρχὰς τῶ ἰδίων λόγων, καὶ ἀρχιερέων μὲν δὲ τ' Α, κατὰ λήγῃ δὲ εἰς τὸ Ω, κἀνταῦθα πληρῶς τὸ τῶ κυρίου ῥῆμα λέγοντ' ἐν τῇ Α' ἀποκαλύψει περὶ Ἰωάννην, εἰς ἡμῖν τὸ ἄλφα, καὶ τὸ ὦ μῦστα, ἢ ἀρχὴ, καὶ τὸ τέλος. Hoc pacto ex intimo cordis benignissimum Deum deprecans, studium, & operam meam collocaui, Sanctorum Patrum Commentaria lectitando, & quaecumque illi divinae gratiae spiritu afflati Sacrae Scripturae monumenta exposuere, repetendo, quae illi pleraque dispersa in diuinis eorum scriptis tradiderunt. Etenim siue illi inculpatae fidei propugnantes, & illius hostes Iudeos, & Gentiles, impiosque haereticos confutantes, in sui fauorem ex Scriptura petitas demonstrationes usurparunt, & illius sententiam in opprobrium, & confusionem aduersariorum dilucidarunt, siue moribus operam dantes Ecclesiamque instruentes ad sua comprobanda, quae spiritus erant, in suum usum conuertebant, & haec rursus spiritui consona declarabant. Sunt vero etiam, qui utriusque causa eandem dilucidationem ab-

soluerunt, ut Magnus Pater, & aurea lingua præditus Ioannes, & qui eum secuti ad interpretanda sacra oracula animum addixerunt. Ex his itaque omnibus nos operosius, ut dictum est, quæ videbantur utiliora decerpitis, absolutam in Sanctum Matthæi Euangelium, perfectamque concinnauimus elucidationem, tribus Voluminibus comprehensam, quorum quodlibet viginti libris constatur. Postmodum Moyses Genesim propter collectorum copiam ex Sanctorum Patrum scriptis in duos Tomos diuisimus, quorum priorem Cosmogoniam, secundum Patriarchas nominauimus. Cum vero, & Sanctum Luca Euangelium paucis argumentis exceptis, in alijs omnibus cum Matthæi conueniat, non est visum nobis vniuersum ab initio repetere, & modo interpretationi subigere, sed ea tantum examini supponere, quorum Matthæus non meminit. Proptereaque volumen hoc sacrum composuimus, vigintiquatuor sermonibus constantem, magnum Christi incarnationis mysterium complectens, incipiensque a Beati Ioannis Baptista, & Præcursoris conceptione, & ortu, & percurrens per omnia festa Euangelica, & tandem finiens in communem totius orbis solemnitatem Pentecostem. Nuncupamus vero volumen hoc Magnum Alphabetum, tanquam quod viuifica elementa nostræque salutis constitutiuæ continet, & singuli Libri suum ex elementis habent principium, incipiuntque ab Α, & finiunt in Ω. adeo ut hic quoque compleatur dictum Dominicum asserens in Apocalypsi ad Ioannem; Ego sum Α & Ω, principium, & finis. Matthæi Chrysocephali Carmina Iambica leguntur in Orationem Sepulchralem Manuelis Imperatoris de Theodoro fratre. Item Carmina bina, in quorum, vnoquoque habentur viginti quatuor Elementa literarum, digna quæ etiam in eruditorum auribus personent; Ζαχ. Δυο πτεροῖς ἐκλαγξὲ βαμβώδιη ψόφον. &c;

Α βροχίτων δ' ἡ φύλαξ θηροῦ Ἰοκαμψιμίτωπος. Legitur etiā Chrysocephali tract. ωδὲ τ' ἔρε τ' ἀθεσπίνης ζωῆς Ρ. αἰ λείσῳτες ὅτι ἐκάς ω ἀθεσπίνω. Si dicas, te Latine interpretatum esse cognomen, hoc stolidi plane est: nec puto probabunt alij, vti non probant, Theophanem Cerameum tradu-
ctum

ctum in Figulum , Nicetam Stethatum in Peñloratum , & alia , ne nimius sim . Et si tibi animus fuit traducendi cognomina , quare non & Eudæmon-Ioannem , in Felicem Ioannem , Philanthropenum in amicum hominum , Chrysoloram in aureum lorum , & Macrocherem in longam manum , quamuis in Longimanum traduxeris . Et quod tu ex Syropulo sect. 2. cap. 15. pag. 12. καὶ θεοῦ ἰσχυροῦ δὲ σεβασμίας μονῆς τὸ παντοκράτορ . Et præfectum Monasterij omnipotenti Deo dicati . Et infra , pag. 159. ἐκ τῆς ἰσχυροῦ τὸ παντοκράτορ . Ex præfectis sacrarum ædium Monasterij Omnipotentis . Quod enim est Monasterium Pantocratoris Constantinopoli omnes sciunt , Omnipotentis nemo . Sic capite aureo tibi complacuisti , caput plumbeum tu , & sine cerebro .

Sed plane ridenda sunt , cum de familijs clarorum virorum sermo incidit , quæ de Dermocaitarum familia a te decurtata consomniat , ipso in limine offendens , & qualis sis agnosceris , vt ex fimbria vestis , ex culmo spica , & si non displicet , ex auribus asinus . Vti enim innotescunt Ducatæ , Chortaitæ , aliæq; familiæ , ad quas leguntur Epistolæ Cyprij Patriarchæ , Planudæ , & Apostolij , ita & Dermocaitarum exprimitur , quam tu in Dermocaitam detruncas . Notis in cap. 20. sect. 2. τὸ δερμοκαίτης . Per quendam Imperatoris Cubicularium , seu libertum . Δερμοκαίτης aliquoties in hac historia occurrit , & alibi haud temere reperies apud quempiam Byzantinum : Meursius , & omnes Lexicographi omiserunt . Coniicio unum esse e Cubicularijs intimæ admissionis , quia iungitur τῶς καλλιῶτης , quod Cubicularium significat in Platino sensu , & Monachum in Ecclesiastico . Sonat autem δερμοκαίτης , si licet hariolari in voce longe difficillima , quia rara , Cubicularium sternendis tapetibus , qui ex corijs pretiosissimis ferarum constabant præpositum , in interiori forsan Imperatoris Larario , seu Museo , quo pauci peruenerunt sine Imperatoris bona gratia . Δέρμα est corium , & καίμαι vox passivæ inflexionis , sed
actiua

aetinae significationis, iacio, sterno, compono. Et hæc ex Donati quisquilijs infantissimus Pædotriba. Trahantur animis diligenter. scribit Syropulus; παρεγένετο δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις, ἢ ἰζήτες ὑπολογίαν δεξιὰ καλλιῶται τῆς δευμοκαίτης. Idem Episcopus agebat in Palatio, & responsum sollicitabat per quendam Imperatoris Cubicularium, & libertum. Si παρεγένετο ἐν τοῖς βασιλείοις, est agere in Palatio, litem tibi puto mouebant fidi Interpretes. Et sect. 6. cap. 16. καὶ μετ' ἐπολύ ὄρεσθαι ἔστι καλλιῶται τὸν δευμοκαίτην, καὶ τὸν Μανυῆλ κατέχοντάς αὐτὸν ἐκ τῆς αἰκαλῶν. Et circumspicientes paulo post contemplantur puluinarium istum, & Manuelem binos Cubicularios Imperatorem utrinque a dextra, & sinistra axillis prensatum extollere. Iam video Dermocetam in hac historia occurere, qui Cubicularius sit; sed puluinarium, & libertum, nisi mihi perspicilla mea vitrea aliud atque nunc est, ostendant, nullum video. Et alibi haud temere reperies. Reperiam δευμοκαίτην, sed tuum hunc truncum δευμοκαίτην; prorsus temere: si oculi tamen instant, & literarum notas ex memoria non deposuerim. Meursius & omnes Lexicographi omisere. Supinam tuam ignorantiam immaniore eluere conaris, sed frustra. Quis tibi indicauit Meursium, & alios Lexicographos de familijs agere? Omisere. Quia familiæ nomen locum in dictionibus non habebat. Coniicio unum esse e cubicularijs intimæ admissionis. Acute plane conijcis, id quod aperte vides, nec in dubium vertitur ad res multas aggressionem actioneque ingeniosa coniectura elicis. Laudo ingenium, & industriam. Quia iungitur τῆς κηλιῶτη. Quod Cubicularium significat in Palatino sensu, & Monachum in Ecclesiastico. Præclare. Cubicularius a Monacho distinguitur. Sic tu discernis alba, & nigra. Sonat autem δευμοκαίτης, si licet hariolari in voce longe difficillima. Ne quæso infumas multum operæ, & laboris in hariolanda notione nominis huiusce. Quæ longe difficillima est, quia rara. Audio, in rebus

rebus difficillimis tu semper hariolaris . Homo de triuio es ; in planis , & perlibratis viam inuenis , in anfractuosis , atque tortuosis tu semper consilij præceptis , atque deuius es , ideoque hariolandum tibi est . Quare iam nobis certum *δ'εργασκάρτε* sonum , sed hariolando iam . *Cubicularium sternendis tapetibus , qui ex corijs pretiosissimis ferarum constabant , præpositum .* Quis non admirabitur *δ'εργασκάρτε* notionem ? Quis non addiscet officium ? Quis præterea non addet Lexicographis adeo ingeniosum significatum ? Et quod magis est , eruditionem illam abditissimam , Tapetes ex corijs pretiosissimis ferarum constare ? Adde etiam modum in tanta vesania moderanda , ne tam pretiosi tapetes , ab ærumnosorum hominum calcibus surulentis premantur , & contemplantur ? *In interiori Imperatoris Larario seu Musæo , quo pauci peruenerunt , sine Imperatoris bona gratia .* Vnde vero hæc habes ? *δ'εργασκάρτε* est *corium , & κείμαι* vox passivæ inflexionis , sed activæ significationis . iacio , cerno , compono . Hinc assurgit tibi , ex voce longe difficillima , *Cubicularius sternendis tapetibus , qui ex corijs preciosissimis ferarum constabant , non vnus ex grege , sed Præpositus in interiori Imperatoris Larario , seu Musæo , quo pauci peruenerunt , sine Imperatoris bona gratia .* Licent hæc tibi , quia tu iustrasti omnia Constantinopolitani Imperatoris Palatij , & contemplatus Lararia , & Musæa , & conditionem Tapetum , quibus sternuntur , examinasti . Ipse tamen in hoc *δ'εργασκάρτε* , & *κείμαι* , siue passivæ sit inflexionis , siue activæ significationis , neque tapetes , neque preciosissima ferarum coria , neque Lararium , neque Musæum , quo pauci peruenerunt , sine Imperatoris bona venia nulla video . I modo , & dicito Creyghtoni hariolationes non esse foecundas , atque optimas , eundemque non vbiuis consuetari figmenta & meras nugas .

Iam video me male horas collocare , & doctorum virorum abuti patientia in his tuis stultissimis cognominum :

num versionibus discutiendis, sed quid in tanta atque inexputabili, & plane perridicula inscitia agendum erat? Duo præterea addam, & vela contraho, Pag. 84. sect. 4. cap. 14. Ο δὲ χειροφόρος ἄμα πρὸς εἰς Βενετίας ἐθάλασσαν, ἄθως ἀπῆλθεν εἰς τὸν Πάπαν, καταλιπὼν αὐτῷ εἰπεῖν τὸν ἐκ τῆς Βενετικῶν ἀρχόντων Μιχάηλον τζιου καλέμενον, ἢ μὲν ὀπμιζουμένον. Christophorus, ut primum Venetias appulit, sine mora ad Papā iter festinatit, relicto Vicario, qui curam ageret nostratibus idonea ministrandi, Michaële Chienfi Principe Veneto, Viro consulari. ἀρχοῦτες Βενετικοὶ sunt Nobiles Veneti. commendatione maiorum, & natalibus clari. Tu eos principes creas. Quidquid sit de Viro Consulari, cum de tuo illud sit, qui semper aliquod immutas vel addis, non de mente Syropuli, in quo nihil tale est. Sed est princeps Venetus. Fuerit, dummodo illum non confundas, cum Duce Veneto, qui vnus tantum existit, neque eo superflite socius adfiscitur. Sed quis ferret æquo animo Tzium Syropuli, Chiensem esse? Qua ratione princeps, & nobilis Venetus Chius fuerit? Caue dicas, cum origine Chium beneficio legis Principem Venetum factum: Tum siquidem quilquilias volantis venti spolia memorans, meras nugas ageres. Fatere potius infantiam. Sed error erat in Syropulo. Annom satius erat, errantem ducem sequi: tum enim error duci, qui via decessit, obiectaretur, non tibi qui eum sequendum adamussim proposueras, & sic reddendo Michaëlem Tzium non fuisses culpabilis. Qui vt iam dudum in hisce rebus versatus, rem examinando, poteras aliquo somnio tuo, vt sæpe soles, cognomini grauiter maleque affecto medicinam afferre, si attentius oculos autographo institisses. Sed expediam te. Tzium iste, vtcunque Syropulo expressus, Zenus est Michaël, qui Vicarius Christophori Venetijs, cum iste festinasset ad Pontificem, relictus est, vt curam Græcorum ageret, & idonea ministraret, quod ille Græcis postu-

postulantibus largius, ac benignius præstitit. Namq; cum Imperator quingentos florenos, Patriarcha trecentos exposceret, huic quatuorcentū, illi sexcentum persoluit, donec mens Papæ ulterius innotesceret, vel inde prouideret, *μᾶλλον αὐτῶν ἐκείνων ὁ Πάππας*, donec Papa illinc mitteret. Sic patet florenos illos mille mandante Eugenio exhibitos fuisse, quod colligitur ex Bulla, qua dictus Pontifex introitus omnes astringit, mandatq; Ludouico Cardinali Aquileiensi Camerario, vt a data dicta Bulla dictos mille florenos Michaëli Zeno cum effectu persoluat, cum ille dictos florenos pro necessitatibus occurrentibus Cameræ Apostolicæ persoluerit. Idque, vt manifestius pateat, en tibi eandem ipsam Bullam Eugenij ex Regesti Eugenij lib. V. depromptam. *Eugenius &c. Dilecto Filio Michaëli Zeno Ciuī Venetiarum, scutifero nostro, Comiti Palatino salutem &c.* Cum tu nuper nobis, & Camera Apostolica pro necessitatibus occurrentibus mutuaueris in pecunia numerata florenos auri de Camera mille animo, & intentione rehabendi illos, a nobis, aut a Camera supradicta. Nos volentes tuæ indemnitati, & satisfactioni prout tenemur consulere, & prouidere, Cameram Apostolicam, & omnia ipsius iura, redditus, & prouentus tibi ratione predicti mutui mille florenorum auri de Camera obligamus, concedentes tibi, vt quam primum elapsi fuerint sex menses a data presentium computandi, predictam quantitatem mille florenorum ex introitibus, & prouentibus, qui ad dictam Cameram Apostolicam quomodolibet prouenerunt, petere, & exigere valeas. Et nihilominus mandantes dilecto filio Ludouico Cardinali Aquilegiensi Camerario nostro, ac gentibus dicta Camera, quatenus de predicta quantitate mille florenorum tibi post finitos sex menses predictos respondeant, & satisfaciant cum effectu. Datum Florentiæ Anno Incarnationis Dominica millesimo quadringentesimo. Pridie Idus Octobris Pontificatus nostri A. X. Sic tu semper cum malo auspicio familiarum cognomina in somnia tua vertis. Præterea sect. 4. cap. 19. missus ab Imperatore Caristenus ad

Patriarcham, qui significaret Papam expectare, vt quamprimum adueniens illum adoret, & pedem osculetur; Ο εὐμὲν ἔριππον ἢ καρισινὸν σαλένῃα ὠδῶν ἢ βυσιλείως, κὶ δεξιμῶν πορῶν ἡμῶν Δίονῃα. ἐς ἑλθὼν ἔπειτ' Πατριάρχη, ὅπως ἐκδέχῃ ὁ Πάπας, ἵνα ἡ μεγάλη ἀνωγεινὴ σου ἑλθὼν ποροσκύψῃς, καὶ ἀπαύση κάτω ἢ ὠδῶν αὐτῶν. Vertis, E longinquo Angarium conspicimus publicum, missum ab Imperatore ad Patriarcham incitato cursu, & effusissimis habenis aduolare: qui statim se venisse significatum, ait, Papam Romanum a tua eximia sanctitate expectare, vt quamprimum, aduenerit Papam adoret, eiusque pedes exosculetur. Postmodum in Notis rationem tuæ Interpretationis inculcans, festiuissime scribis; Nos angarium, seu cursorem publicum exposuimus, quod in textu habetur καρισινὸν. de qua voce omnes ad vnum Lexicographi silent, stupentque; & καρῆς ἐξ. habent pro eodem, sed ab idiomate Hispanico, vnde citiores Græculi suum καρισινὸν tanquam diminutiuum procul dubio deflexerunt. Enge. Nunc places. Ego tamen etiam iuratisimo non credo, & multo minus Græcos ab idiomate Hispanico deflexisse, cum sciam: καρισινὸν, familiæ esse cognomen, & talem missum a suo cognomine enunciatum, vt sit apud Græcos etiam antiquiores, qui tacito proprio nomine a cognomine nuncupant, vt hic multi in hoc tuo Syropulo denominantur, Amyrutzes, Gemistus, Cabasila, quorum nomina nisi aliunde innotescant, næ tu silentibus atque stupentibus Lexicographis, quæ portenta non contexeres? Sed quis memorando similes ineptias finem vnquam orationi poneret? Quare portentosa hæc interpretatio. nõ potuit nisi ex portentosiori palude nasci? Quis enim in literis Græcis versatus ignorat hanc Constantinopolitanam familiam, eamque nobilem? & tu Angarium vertis, ex Idiomatis Hispanici voce καρῆς ἐξ, in diminutiuum deflexum confidenter, & absque dubio deriuas, quod omnes ad vnum Lexicographi silent, stupentque. Silent vero Lexicographi, quia familiarum cognomina.

gnomina extra eorum institutum sunt. Nec minus ridicula est flexio illa *καρισίνος* ex *καρρίεσα*, quæ in diminutivum torta, & in *ίνος* finita, non *καρισίνον*, sed *καρρίερινον*, efformaret, ut *φίλος* *φιλίνος*, *λίλυρος* *λιλυρίνος*; Et si alia quoque forma deflexeris, *καρρίερίσκον*, ut ab *οικία* *οικίσκη*. Sin minus, hoc tuum diminutivum merum insomnium fuerit. Iste Carystenus Theodorus nuncupatus, una cum Ioanne Imperatore ad Synodum devenit; venandi artis peritissimus, ad quem filij sui Nicolai Constantinopoli commorantis nomine Lucas Notaras duas scripsit Epistolas, hoc titulo; *Ὁ λαμβάνεται μετὰ ζων, καὶ λαμβάνει τὸ βασιλείας, ὡς ἐκ προζώπυ τῆ ἡῶ αὐτῆ κυρῆ Νικολάου τῆ Νόταρεα πρὸς κύριον Θεόδωρον τὸν Καρυσιῶν ὄντα ἐν Ἰταλία μὲν τῆ βασιλείας ἀράπονται ὅτε τὰ Συνοδικὰ. Ρ. ἴσχυροι παρὸς ἡμῶν, ὅτι χρήσιμοι συχνοί. Alterius est, τῆ αὐτῆ πρὸς τὸν αὐτὸν, ὡς ἐκ προζώπυ τῆ ἡῶ αὐτῆ καὶ τὸν αὐτὸν κηρῶν. Ρ. ἡφαις ὅζα πιναι, πῦρ ἐνέβαλε τοῖς ὄρεσιν. In hac illius venandi solertiam mirifice laudat; *Γένοιτο οὐδ' ἐπαρῆθῃν αὐτὸν ταχέως, καὶ σὲ μοι αὐτῆ τὸν καλὸν καὶ ποθέμενον, καὶ φρωτὸν μὲν ἐν φίλοις, φρωτὸν δὲ ἐν κληγέταις, ἵνα δὴ καὶ ἡμᾶς διδάξῃς, ὡς ὁ πατὴρ, ὅσα ἀδούκη κηρῶν πρὸς τὴ συνὸν θήρας. καὶ τὰ ἐξῆς. Vixit itaque te te domum recipias quam citissime cum ipso Imperatore, probus, & concupitus, et inter amicos precipuus, ut es inter veneratores precipuus, et veluti pater nos instruas, quæcumque tempus dederit, de suum venatu. &c. Sed Lexicographi silent stupentque. Non mirum. Tu siquidem *Delphinium* in silvis venaris, *σινδύβης* aprum. Unum præterea si addidero infelicem operam intemittam, sect. 11. cap. 12. pag. 328. *Ἀπεδέξατο δὲ τὸτο ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔστειλεν αὐτῷ δῶρον, μαγνὰ μαγνὰν ἀργυροῦ μὲν τῆ Λάσκαρι τῆ Μαμαλα. Id similiter Imperator interpretatus grati animi ergo, situlem ei argenteam remisit domo, *Lascaris Mammalida*, siue *Philometoris* per manus. Nota peracutum, atque argutum Creyghtoniani cerebri reperitum. Dixerat supra, Gregorium Mammantem dictum a***

Mamma, quod Romanorum dialecto matrem denotat, idque testari Liturgias Græcas. Nolo hic supinam diligentiam expungere, qua dicitur Liturgias Græcas testari Mamantem Martyrem, cuius in illis mentio fit, a Mamma deriuari, cum id nusquam vnquam legatur: Mamas Martyr vnico, M, Mamma duplici conscribitur. Sed vti adnotauimus, falsum esse, Gregorium a Mamma matre dici, ita, & nunc hunc Mamalem in Mammalidem, commento stolidissimo, effingi, & iusulissime appendice in Philometorem, euasisse; quasi Mammalides matris amans sit, ideoque ex Regibus Ægyptijs Philometor nobis assurgat. Et tamen Philometor ille, quamadmodum in, & Philopator dicti veniunt, ille quod matrem suam interfecerit per antiphrasim, hic quod Patrem extinxerit Philopator agnomen obtinuit. Mamale nobilis familiæ cognomen est, ad hæc vsque tempora in Oriente, & potissimum in Chio Insula non modicæ existimationis.

Pag. 108. lect. 4. cap. 30. Μόλις ὅτε ἡ ἐρωτώμεθα περὶ τῶν ἡμεῶν ἐλέγχων ταύτων διὰ βραχείων, καὶ τὸ το σπανίως. ὁ μὲν ἔπαυσε καὶ τὸ το τελείως, μηδὲ αὐτὸ ἴσοσδε χρόνοι, ὡς ὁ λόγος ἐδηλώσει. καὶ ἡ ὅ ἐν ἡμῶν μερικὸς λόγος πάντῃ ἀργός, ὡς πολλαχόθεν ἴστωπ λὼ ἡ μὲν δευραζαμίων εἰατοῖς. Id vnicum nobis permittum est solatiolum, ut quoties de suffragijs præfoleremur, ea tuto, sed succincte, & absque ambagibus dicere liceret, sed & id ab initio aliquoties, & non nisi raro: nam postea omne ius suffragandi a nobis penitus sustulerunt præter nostram expectationem, & meritum, ut deinceps luculenter patebit. Et nostra omnis suffragatio tam inualida mansit, otiosa, & nulla, ut saepe ipsos, qui vota ac suffragia retinebant, nostri exemplo infortunij redegerimus in stuporem, & brutam quandam taciturnitatem. In Græcis non lego; Id vnicum nobis permittum est solatiolum. Et; ab initio aliquoties. Et; præter nostram expectationem, & meritum. Et; nostri exemplo infortunij redegerimus

mus in fluporem , & taciturnitatem . Quid fuerit loquacitas ; & ab auctore , quem vertis , diuersionem facere , si hoc non est ? Sed licet pluribus exequi , & pleniori sententia . Liceat aliquando . At plenior sententia non extra verba Autoris diuagetur , vt tu diuagaris sæpe numero in eadem pagina . Nec dubito aliud esse Paraphrastem , aliud Interpretem agere .

Pag. 112. sect. 5. cap. 1. Ἦνα τὸ δοκῆν προσαλέσθηται , καὶ ἐξουσιάζῃ εἰλεῖν πρεσβῆσαν ἐκείθεν ἀρμόδιον , καὶ ἀνάλογον αἰεὶς τοιαύτω οἰκουμενικῷ Συνοδῶν . Legatum idoneum , & negotijs œcumenicis parem illinc ad Synodum proleçtet . Patriarcha interim τὸ δοκῆν Græcum non video . Negotijs œcumenicis parem . Quis Græcis aptauerit ? Ibidem , καὶ θανόντες πρὸ μητροπόλεως ἄλλοι ἐπ' αὐτοῦ τὰ νενομισμένα . Vbi cum intus in choro nostri solitas cæmiserent nœnias Sardinum Metropolitanano . Scio nœnias carmen esse , quod in funere laudandi gratia cantabatur ad tibiam : & ex Nonio , ineptum , & inconditum carmen , quod adducta pretio mulier , quæ præfica diceretur , ijs , quibus propinqui non erant , mortuis exhiberetur . Sed quid hoc ad τὰ νενομισμένα Græcorum , solitos in exequijs ritus , & consuetudines fidelium ? Sed cum interpres ceremoniarum Ecclesiasticarum hostis sit inexpiabilis , non est mirum , si Catholicorum sacra Gentilium solemnibus assimilat . Græci sacras cantiones a sanctis Patribus compositas , Concilijsq; approbatas in fidelium funere concinunt . Laudes misericordis Dei , qui pro ijs sanguinem suum effudit , symphoniacis canticis prosequuntur : sanctos , & inter eos immaculatissimam Virginem implorant ; vt apud Deum mediatores sint , & Deum demortuo propitium reddant , vt misereatur , veniamque concedat delictorum , & a tormentis , & molestijs , si quæ animum illius ob delicta commissa opprefferunt , liberet , deducatque in sinum Abrahæ , & ad aspectum suum . Postmodum legunt ex veteri,

veteri, nouoq; fœdere διαπρασμάτια, & Psalmos integros, eosque non paucos personant. Et tu nefandissimum caput, & impense improbum, sacra diuinaque eloquia, sacros exequiarum ritus, sacra Christianorum cantica scelerata lingua nanius vocas? Compesce linguam perfide. Tu tamen in impietate perduras, καὶ μνημόσμων ἐν ἐπιθήκαις αὐτοῦ ἐν τοῖς αὐτοῦ ναοῖς. Cuius manibus in ista Sacello unica tantum parentauimus Monodia. Rubeo, mihi crede, confundorque. Quid tamen expectandum est de hoc viro, qui Manes, & Deorum laruas rursus denuo, verò Numine pulso, in Ecclesiam introducit, quibus parentare fatetur a Christianis. μνημόσμων apud Græcos est officium, quod supra mortuos ab Ecclesia institutum, siue canendo, siue legendo recitatur, quod alias dixeris iusta, facere. sic etiam ineptum est parentare Monodia, quam supra dixeras Neniam. Neque enim lugubri cantu, quod fit a Præfica in defunctorum superibus, sed cantu ab Ecclesia præscripto parentant Numini. In eadem pagina in Græcis non sunt: Doloribus male conceptis ob prælatum sibi Monembasium. Sicut & illa; Ut eorum Vicarij, qui ab ipsis acceperunt iura, aut priuilegia in quemcumque vellent capacem transferre possent. & illud; Et veteris amicitie, ac necessitudinis leges cum Monembaso renouauit. Et; cum diem de die futiliter trahi cerne- ret, & protelari negotia. Et; ut obdormientibus in utramque aurem. Hæc tu quoque de tuo dicis, sed non Syropulus tuus.

Pag. 145. sect. 6. cap. 4. Οἱ μὲν τοὶ λατῖνοι διηπίμνησαν ἡμῶν, ὅτι ἔχουμεν ἀρεῖας νῦν. καὶ γράψαντες ἐν τοῖς τετραδίοις ἐν ἀλοεῖς αὐτοῖς διὰ δρασιν δραστήδιον. Latini verò infamiam de nobis sparserunt, quod hæreses non minus quinquaginta quatuor profiteamur; nec verbis id modo asseruere, sed scriptis propalauere in militum stationibus fori præsidio excubantium, & programma de his in foro venundanda publicauerunt. Ostende tu in Græcis esse, Nec verbis id modo asseruere, sed scriptis propalauere in militum stationi-

stationibus fors præsidio excubantiū, & tum fidi Interpretis nomen habeto. Annon planius, & fidelius Græca expressisses; Latini vero infamiam de nobis sparserunt, quod hæreses non minus quinquaginta quatuor profiteremur, sed scriptis mandatas in foro venundandas publicaverunt?

Pag. 159. sect. 6. cap. 12. Εμοὶ δοκεῖ διακρινθῆναι εἰς δύο τὰ ἡμέτερον ζήτημα. Nam illa quæstio penitus pensitata in duos alueos abire videtur. Ita de rebus diuinissimis verba facit Creyghtonus, & similes bene pictas tabellas in bono lumine ponit. Quæstiones, & dubia de processione Spiritus sancti aluei facti sunt, caua terræ, per quæ flumina decurrunt. Diuina nomina infra terræ ipsius superficiem contrudit ac subigit, quasi nobiliorem locum non reperit. Qui enim potuit, dum ille in alueis, infernisq; stagnis, & αἰθέρας πόλιν Heroum suorum animas post hanc vitam optime corpore peractam perinde atq; in cælo, & bonorum omnium cumulatissima complexione reponit. Annon simplicius dixisset, & melius, & Christiano Theologo conuenientius. *Nra quæstio, ut mihi videtur, in duas partes diuidus est.* Et qui in duos riulos quæstionem dispersit, ibidem in tres nobis obtrudit. *Primo an dogma ipsum de processione Spiritus sancti, quod Romana Ecclesia proficitur, cum nostro orientali consentiat, nec nō?* *Secundo de addita voce ad Symbolum: An iure Romani sibi libertatem vindicarunt aliquid pro libitu suo ad Sacrum Symbolum adijciendi?* *Et an ipsis licitum fuit, etiam si doctrina fuisset sana?* Hoc est dolio pertuso doctrinam infundi, vel potius materiam, de qua agitur, parum, vel nihil intelligere. *Secundus, & tertius riulus vnum fuerit, si verba Græca non implicasses.* Εἰ ἔλα ἄχον ἄδελφοί, εἰ καὶ ὑμῖν ἐστὶν προσκλήσασθαι ταύτῳ ἐπὶ τῶ συμβόλῳ. Si poterant pro libitu adiectionem similem, etiam si sana esset, addere in Symbolo? Quare secundo loco illa tua digesta; *An iure Romani sibi libertatem vindicarunt, aliquid pro libitu suo ad sacrum Sybolum adijciendi?* præter rem, & ni-

& nimia sunt, quod bene noscens Imperator, & ex Imperatore Syropulus non numerarat. Et infra de Cabasila; Ὑστρον χωρὶς καὶ ὁ προοδύκων. Ad euertendum postea additamentum stilum foeliciter stringit. Nam multi etiam stringunt stilum, sed nullo bono euentu, multi etiam cum magna mercede, & infœliciter. Vnde tu habes Cabasilam stilum foeliciter stringisse, cum foeliciter in Syropulo non appareat?

Pag. 160. sect. 6. cap. 13. Καὶ εἰ συμβῆ ἀθανάτισσαι τὸν Πατριάρχην, ἢ τὸν Βασιλέα κατ' αὐτὸν τῶν τελευτησάντων ἡμερῶν, ἵνα μὴ ἐμπροσθέν ἢ Σύνδοξο δι' ἀθανάτισσιν ἐνὸς ὄχ' ἡμέρῃ. Et si contigerit in die sessione præstituto Imperatorem, vel Patriarcham decumbere, ea ratio ab omnibus ineatur, ut reliqui nihilominus ad Synodum conueniant, nec ab vnus aut plurium absentijs quacumque de causa rerum gerendarum orbita sufflaminetur, aut publica utilitas detrimentum capiat. & pag. sequenti illa; Viros militiae literariae expertes. Quare ego iure iurando affirmauerim, si fidus est Interpres Creyghtonus, alium Syropuli texum Græcum illum habuisse, quem & verterit, alium nobis publice non sine sui nominis infamia supposuisse. Vel si hic idem textus fuit ante oculos, næ ille planissime fidus interpres non est, sed uti historiae Syropuli corruptor vnam pro alia substituit, & fallacias in Lectores intendit.

Pag. 171. sect. 6. cap. 19. Καὶ πάντες τὸν Εἰφέζου ἑθαύμαζον. Interca omnes Ephesium obstupuere. Vnde vero illa; Qui tanta cum eloquentia, ac gravitate dogmata mysterijs referatissima condiderat?

Pag. 201. sect. 7. cap. 10. Καὶ μετ' ὀλίγον εἰσήλθομεν εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ ἐκαθίσταμεν, μηδ' ἐνὸς τῆς ἀρχόντων ὄντων μὲν ἡμέρῃ, ἔτω ταχθεὶν, ὡς δεδήλωται. Post breue intrauimus ad Imperatorem, & assedimus, Imperialium Principum nemine admissio. Sed cæteris omnibus rite dispositis. Verbis clarissimis tenebras obducis, & Lectori, quænam sint hæc cœtera omnia

omnia rite composita, quæ nulla fuere, hariolandum relinquere. Sententia est, ingressos esse omnes ad Imperatorem, & confedisse, cum nullus esset admissus in ea audientia Imperij princeps, ἔτω ταχθεῖν. Sic enim erat constitutum, & ordinatum, ut nullus ex his Principibus intromitteretur. Quid tu vero somnias in cæteris omnibus, cum ad Syropulum non attineat, seponito apud te in eruditionem.

Pag. 204. sect. 7. cap. 10. Εἰπὼν τὸ καὶ αὐτὸς τὸ βασιλείως, ὅτι καὶ πολὺ συμφέρει ἡμῖν ἵσασθαι μακρότερον τὸ ἀεὶ τὸ προεδηκὸς συμπέρασμα. Imperatore iterum inclamante, quamplurimum nostræ utilitati conferet, suspendere ultimam additamenti definitionem, & velut Hercules Antæum raptum in sublime stringere. Ridicule, & Creyghtono digna comparatione, qua panum suum alienæ affuit purpuræ: æque ac si idem esset additamentum in Symbolo suspensum tenere, vel in aliud tempus differre, & Antæum in sublime raptum stringere. Sic est acer in rebus inveniendis aptandisque Creyghtonus.

Pag. 217. sect. 8. cap. 1. Εἶν δὲ τῇ τηλοτάτῃ εἶπεν ὁ Εὐφείου λόγον προέβλεψαντὸς τὸ βασιλείως Λωιδιῶν τὰ ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγίων τῶν ἀληθινῶν, καὶ τὸ εὐλικρινές τὸ ἡμετέρας πίστεως, καὶ τῆς δογματικῆς ἐκκλησίας ἡμῶν. Ad ultimum vero Ephesius instigante Imperatore orationem explicuit longiusculam, qua ex sacrarum literarum fontibus, & testimonijs sanctorum Patrum, nostræ fidei veritatem dogmatumque non minus puram ab heterodoxie furo, quam quod maxime impermixtam Solaribus radijs resplendescit luculentissime demonstravit. Solares radij, cum verteretur hic locus, Chreyghtono oculos exturbarunt. Sic non vidit, quæ scripsit Syropulus, sed alia quæ in illo non erant, superaddidit, & e duobus tria vidit: ideoque non minus puram ab heterodoxie furo, quam quod maxime impermixtum Solaribus radijs resplendescit luculentissime. Et infra; ut retunderet Latinorum indolem. Græce est; *Videns*

Latinorum indolem. Quare idem est apud Creyghtonū *videre, & retundere* : conatus aliquid agendi, & effectus. Sic conatur quis aliquem occidere, ergo occidit ; conatur reprobare, ergo reprobavit ; conatur vertere pollicem, ergo vertit : quasi semper conatus, & applicatio suum sortiatur propositū. An nescit sepe sepius etiam si montes parturiunt, nasci ridiculum ? Et infra : Dicunt Græci se daturos responsa ad Occidentaliū Patrum dicta de processione Spiritus S. cū authentica iustrassent. Creyghtonus vocem inuertens, *autographa* more suo dedit. Quasi idem sint authentica, & autographa. Quamuis non me lateat authenticas tabulas esse primarias, vnde exempla desumuntur : attamen Græcos non ita alienatos sensibus fuisse existimo, vt poscerent libros Augustini, Hieronymi, Ambrosij, & aliorum sanctorum Patrum post tot annos decursum scriptos autographos, nempe eorum manu propria scriptos, sed authenticos, vt Syropulus scribit, nempe certos atque indubitatos, & qui comprobati essent ab ijs, qui auctoritate pollebant. Cum enim testimonia a Latinis in *chartulis*, Creyghtonus addit, *e sinu euolutis* ad corroborandam sententiam exhibita fuissent, Græci distulerunt responsum, donec authenticos, & fidem facientes Codices attulissent. Idq; elicitur ex verbis Ephesij c. seq.

Εγὼ οὐκ οἶδα, εἰ τῆ παρ' ἐκείνοις διηλωθέντων ἁγίων εἰσὶ τὰ παροκομιθέντα ρητὰ. εἰ οὐκ ἀπλογήσομαι, ἐπεὶ αὐτὰ νόθα. καὶ οἱ θεοὶ εἶπον αὐτὰ τινες, ὅτι εἰ εἰποὶς αὐτὰ νόθα, ὑβρίσεις οὖν ἁγίους, καὶ ἐβρεῖς διχάσιαν, καὶ ἁμαχίαν μεταξὺ τῆ ἀνατολικῶν καὶ τῆ δύτικῶν ἁγίων, καὶ γενήσεται σκαίδαλον μέγα. ὁ δὲ εἶπεν. ἐχὺ βείσω οὖν ἁγίους, ἀλλ' ἐπεὶ ἐκ ἔχουμι ἡμεῖς οὖν λόγους, ἐν οἷς εἰσπίονται ταῦτα τὰ ρητὰ, εἰδὲ ἡμῖν εἰσὶ ἰνώμα. εἰδὲ γὰρ ἡκίσα μὲν αὐτὰ μέχρι τῆ νῦν. τὰ δὲ ρητὰ φησὶ βλάψωμαι ὡς ἀμφὶ βάλλων. ἐπεὶ ἐκ ἤδων αὐτὰ, τοῖς δὲ ἁγίοις τὸ ὀφειλόμενον ἀποδάω σίβας. Ego penitus ignoro, an auctoritates Patrum Occidentalium, quibus nos obruunt, satis pertineant ad eos Patres vnde

de citantur, et si fas esset eloqui, ut adulterinas respuerem. Quod ut dictum durius cum a pluribus iudicaretur, suaserem, ut quantam contumeliam sanctis Patribus inureret, quantam offensam, & scandalum crearet verique Ecclesiae, tam Orientali, quam Occidentali, si Occidentales Patres proscriberet, animo graui metiretur. Quibus sic obuiam iuit Ephesus; ipsos Patres non violabo, sed cum nobis non constet de istis spicilegijs, quae aduersarij nobis obijciunt, nec Patrum opera, unde ea decerpunt, sunt nobis cognita, quando nec in hunc diem eorum sententia nostris auribus increpuere, submouebo tantum ea particularia, ut anceps animi haud perfecte callentis, quo sensu Patres scripserint, at ipsos Patres debita veneratione in perpetuum colam. Non ergo quaerit autographa, sed authentica.

Pag. 208. sect. 7. cap. 13. Καὶ εἶπον λόγους πολλὰς σκληρὰς. Et verbis acerbissimis vnioni maledixerunt, Esto, maledixerint. Sed vnioni maledixisse nunc tandem ex Creyghtono discisco. Ibidem; ἵνα προδῶμεν καὶ τὴν δόξιν βιβλίων ἡμῶν διὰ ταῦτα τὰ πώματα; εἰς τὸ δάσπασι, καὶ δάσπασι ταῦτα. Ut pietatem nostram per haec Circeia pocula proderemus? reuellam, atque Anticyras ablegabo. Circeia, & Anticyras, etiam si vigilans perquisiueris in Syropulo non inuenies. Et in fine capitis verba Gemisti. Εἰς φημι, ὅτι ὡς εἰπέ στυκατέβηκα τὴν εἰς τὴν Φλωρεντίαν μετέβασιν, καὶ διὰ τὴν δόξιν, ἀπέρχεις, μὴ ἐπιφερομένους, ἀλλ' ἀμφοτερομένους τὰς ἄλλας. Illis vaticinabor. Quando iam hinc assensum re abueret, in Florentiam se transferendi, & arguendi in praecipuum dogma, illinc redibunt in patriam, non quasi ad vnionem condecorandam comportaissent ornamenta Episcopalia, sed ab vnionis fundamine, tanquam a specifica causa in posterum primaria ornamenta gestatura. Quidquid sit de hac postrema voce. Typographus errauerit. Scripserit Creyghtonus, gestaturus. Quid tum? Ergo vaticinatus est Gemistus, & Creyghtonus delirat, delipit, insanit, cum quod dicit non comprehendat, neque aliorum mens quicquam recipit. Ade sis eiusdem

Notas; Ἀλλ' ἀμφοτέρως τὰς ἀλλασάς. Difficile est hoc Gemistij dictum, cuius præcipuus nodus latet in voce ἀλλαγή, quam nos infulas, seu ornamenta Episcopalia interpretamur, ἀλλάσιδος Græci recentiores simpliciter dixerunt pro vestem induere, & ἀλλασμα, & ἀλλαγήν vestem simpliciter, sine ulla relatione ad ea verba in veteri Græcia, quæ mutationem sonant, quamvis contrarium futiliter somniat Greserus, commentans in Codinum: sensus est, quem reddidimus ἀεφρασικῶς, ut aliquando libertatem usurpemus in locis obscurioribus transferendis. Dispereream, si hæc sua intelligit, etiam post adhibitum ad consilium Apollinis oraculum. Vbiq; confusio, vbiq; tenebræ, multiloquium tamen non deficit, ut turba verborum scopulos difficultatis euadat. In profectioe Græcorum Florentiam, ne rebus domesticis, inutilibus tamen, deferendis Græci grauarentur, Patriarcha suadet, ut impedimenta superflua Venetias mittenda curarent, & tantum necessaria secum traherent, quandoquidem ibi vnio consumenda foret. Verbo Patriarchæ fidem inter alios non tribuit Anchiali Præsul, ea ductus ratione, quod Latini ab opinionibus, quas semel defendendas susceperere, nunquam discedant, & sic vnionem incredibilem reputabat. Gemistus, qui eam futuram existimabat, quod Florentiam se recipere, & de dogmate disceptationem admitterent, dicit, non esse reputandam Præsulibus, tam onerosam sacrarum vestium deportationem, cum vnionem audirent. Quare concludit, cum Græci assensum dederint, sese Florentiam transferendi, & de opinione decertandi, sic illis prouidendum esse, ut vestimenta sacra non deferrent, sed illis iam circumuestiti iter caperent. Namque adeo certam esse vnionem, ut non sit opus vestes sacras in sacculis, & capsis Florentiam deuehere: sed illis ornati parati sint ad laudes Deo pro vnione concinendas.

Pag. 214. sect. 7. cap. vltimo. Καὶ δεῦν ἴθιεν. Et quam-

quamvis in pompa procederet, testudineum tandem grandiviti gradum. Verba sunt Creyghtoni, non Syropuli. Et infra; Ἀλλὰ Ἰσορῶα καὶ ἀνέστη ὁ ἡ βασιλέως ἐπὶ εἰσόδου ἰσορῶα ἰσορῶα, τῆς ἀμέτρου ἐπομβρίας Ἰσαυρίας πρὸς ὄρας ἀπὸ τὸν Συροποδιδέντα σύλλογον. Sed caliginosa, & spissis tenebris obducta coeli facies, illatibilem Imperatorij adventus festum alijs diebus solemnibus superinductum reddidit, immoderato imbrium delapsu intempestivè discutiente omnem hominum conuentum, qui celebritatem diei, aut solemnia spectacula admirari gestiebant. Quid vero illa, ac spissis tenebris obducta coeli facies, nec non, alijs diebus solemnibus superinductum reddidit, &, aut solemnia spectacula? quæ in Syropulo non sunt. Nugatorne es, an Interpres? ἰσορῶα ἰσορῶα, festus dies adventus tibi est, qui nescis distinguere adventum ab ingressu. Dictam solemnitatem εἰσόδου τιμῶν nuncupavit Auctor vitæ Theod. Studite; Θεόδωρος ὁ Στυδίτης διὰ Θεσσαλονίκης ἐπιπέτων ὤρανας τε, ὡς εἰκός, ὡς πάντων τυχεῖν, καὶ ὑπὸ τῆς ὤρανας ἐρασι, καὶ μάλλον ὡς τε τῆς ὤρανας, καὶ ἡ βασιλείας αὐτῆς ἡ εἰσόδου τυχαίαι τιμῆς. Theodorus Studita, Thessalonica regressus, splendido, uti par erat, occursum omnium excepit, & magnificentiorem, cum Antistes, & Imperatrix obviam illi processissent, & magis celebriorem ingressus honorem nactus est. Et Ephræmius in Chronographia in Alexio Comneno successore Isaacij Angeli. Πομπῶν ἰσορῶα Vin verba? audi;

Ἰσορῶα δ' ἀναβάς ἄλλον ὁ στυδίτης.

Πομπῶν ἰσορῶα εἶχεν ἀνύλας

Σὺν τῆς ἰσορῶα, καὶ τῆς θραυσμῶν σέφει.

Pag. 118. sect. 8. cap. 2. Καὶ παύσωμαι. Sic tamen ut in posterum silerem, conticescere decrevi, & ab iniucundo opere supersedere. Vbi verbulo silentium sibi imperat Ephesius, tu loquacitate nimia Lectoris aures obtundis. Et infra; Τὸν Εφῆσον ἀπατήντι ὁ δῆνα διπολογίας εἰς τὸ ὡς λατίνω προκομιδέντα, καὶ λόγων πολλῶν πρὸς τέτυ κινθίντων, εἶπεν ὁ Εφῆσον. Imperator cum Ephesium rogasset, ne ulterius decre-

Flaret

Etaret responsa comminisci ad Occidentalium Patrum loca, a Latinis in Synodo recitata, & alij insuper multi ad idem propositum loquerentur, Ephesus respondit. Multa tu loqueris, sed in tempestive, ac perincommode.

Pag: 219. sect. 8. cap. 3. Εἰν τούτοις δὲ ὄντων ἡμεῖς πρὸς τοὺς ἐπεδήμουν εἰς τὸν βασιλεῖα Καντακουζηνὸς ὁ Φακρασιῆς. Dummodo in his versamur, Legatus appulit ad Imperatorem missus Cantacuzenus Phacrasa, seu tribunus. Vnde vero expiscetur Creyghtonus, Phacrasam esse tribunum, audi, & ride, ex Notis in hunc locum: Cantacuzenus Phacrasa, seu tribunus, Phacra cohortem significat, unde φακρασιῆς Tribunus, videndus Meursius. Diuine. Lauda fortunas tuas. An non vel hoc solo de re literaria bene promereris? Phacrasæ nomen familiæ est Byzantinæ, cum primis illustris, & tu nobis ex Meursij Phacra pro tua eruditione Tribunum creas, & fingis? Ego puto, illum ipsum esse, vel minimum illi affinem, qui interfuit Concilio Constantinopolitano contra Mediensem, & Ancyranum Episcopos celebrato, & locum habet inter alios Imperij Principes, Μανουὴλ Καντακουζηνὸς ὁ Φακρασιῆς. Manuel Cantacuzenus Phacraffes. Lege ad Phacrassem ἕνα λοδοιέτω τῶν ἀγγελῶν Epistolas plurimas Maximi Planudæ, & ad Ioan. Phacrassem Epistolam Georgij, siue Gregorij Cyprij Patriarchæ Constantinopolitani. Georgij Phacraffæ equitum ducis meminit Ioannes Cantacuzenus in Historia lib. 3. cap. 22. In eundem Phacrassem, vel alium eiusdem familiæ leguntur Iambici non dum editi sepulchrales Phile, digni, qui posteriorum memoriæ suggerantur, & sunt licet imperfecti.

Οἷον τὸ συμβαδὶ Φακρασιῆς γδ ἐνθάδε
 Θελώων ἀφορμῆ. Φακρασιῆς, ὡ σὶ τύχης.
 Τί γδ τοῦτον ἄλλο δεινὸν πρὸ χρόνω;
 Τῆς φύσεως τὸ δάμβω ἐν τοῖς ἀψύχοις,
 Τῶν πραγμάτων ὁ κόσμος ἐν τῶν κόνις.

Τῶ κάλλῳ εἰς γλῶ. ἀφρεπῆς ἢ σεμνότης.
 Ἡ δόξα καπνός. ἐν σιγῇ ἃ τῆμ λόγων.
 Ὁ πλῆτῳ ἀργός. Εὐτῆγῃς ὁ πᾶς βίος.
 Ὁ καλλιπαις ἐρημος. ὠ ζῶντῳ πάθους
 Ἀνδρὲς τῆγῆς ζῶ ἀτεχνῶς ἀξίη.
 Λαμῶν γδ ἠὲ ἐκείνος εἰς ἃ παρ γένῳ
 Τῆ τῆ ἀγαθῶν ἐντῆγῆ βλάση βρύων.
 Ἡ χαρίτων θάλαμος, ἢ μεζῶν τόπῳ;
 Ἡ καταλωγῆ τῆ Θεῶ περισταμάτων,
 Οἷς ἐκ βρέφους ἀπλῶσι λαμπρῶς τὸν βίον
 Ἀπικατασᾶς πρὸς ἃ τῆ ὕλης πάθη.
 Τίς ἰκανός τοῦτον πειθῆσαι τέρας;
 Ἡλῆ καὶ γῆ, κῆ τῆγῆτῶσι κρῆτοι.
 Κᾶν ἐκ θαλαπῶν ζυμάγῃ ἃ δᾶκρυα;
 Πρεσβύτατον γδ καὶ πρὸ τῆ ἡλικίας
 Ἐκείνον ἄεθῶν, καὶ πρὸ λόγους μέγας,
 Αὐτὸς βασιλεύς, ὁ σκοπῶν δὲ τὰς φύσεις.
 Ἀνῆκεν αὐτῶ τὰς λαβὰς τῆ περισταμάτων.
 Ὁ δ᾽ ἄθῆς ἠὲ ἀγρυπνος ἐν τέτοις φύλαξ,
 Σοφῶς κυβερνῶν τῆ φυλῶν τῶ ἐλκᾶδα,
 Καὶ λοδοθετῆρῆ ἐκρεθεῖς τοῖς ὀλβίοις
 Ὁ σημεῖρα ἀρεσκοπτεν εἰς ἃ βελτίω.
 Τῆ δὲ φθόνε πιδέσαντῳ αὐτῶ πρὸς βίαν
 Καὶ τῶ ἀγαθῶν παρεκτόντῳ τύχῳ,
 Ὁ παῖς βασιλεύς τῆτον ἄεθῶν παρῶθεν
 Τὰς ἰδίας πρῶθῆκεν αὐτῶ φροντίδας.
 Κᾶνταῦθα δειχθεῖς ἠὲ ἀιδερόπε φύσιν.
 Ἐδυσφόρει μὲν κῆ τῆ φαύλης τύχης,
 Ἐχῶν δὲ τῶ ζυμῶτον ἰδραῖα βάσιν.
 Ἐπεὶ βοηθός, κῆ βυλων ἠὲ τὴν ζῶπον,
 Καὶ τῆ κατ᾽ αὐτὸν προσφυῶς ὄντως φύσῃ
 Πέποιθεν εἶδῖν ἠὲ τῆ δ᾽ εὖρο κλόνε.
 Ὡφθῆ δὲ τῆ θλίβοντῳ αὐτὸν βελτίων
 Καὶ τῆ βίε κάλλιπα τὸν πλοῦθῆ ἰθυῖας,

Καὶ

καὶ λαμπερὸν ὑπερδύσμα φανεί τῇ κτίσει. * * *

Reliqua desiderabantur in Codice Manuscripto. Ad Matthæum etiam Phacrassem Serraram Episcopum legitur Epistola Isidori Archiepiscopi Thessalonicensis in Codice Vaticano MS. Græco 651. pag. 236. Et infra; αὐτοῦ εἶπεν. Ille vero gloriandi libidine asseruit. Sic nos dicimus, Creightonus aucta larga copia fandi garrit; Sicuti & quæ paulo infra aggregat, hæc voce satis prompta. Et infra ἐγὼ δὲ γράψω. Et ego Thesauri mei præfectis scribam. Non inepte hic Plautinum dixeris; Istic est thesaurus stultis in lingua situs, ut quæstui habeant male loqui melioribus.

Pag. 220. sect. 8. cap. 4. Ἀπέβλεπε δὲ πρὸς ἐνωτικὰς τινὰς ἔοπας, καὶ μετρίτητας. Et in modis unitiuis studium omne posuit. Verbum μετρίτητας medietates, tam odiosum Ephesio, licet in Græcis sit, Creightonus obtulit. Et infra; μηδὲ θεωροῦμενοι τὴ δὴ τῇ συστάσει τὴ πατρίδος δοκῶντος συμπεριεόντων. Nec caritate permoti commoda patria manifeste procurarent, ut in pristinum decus restitueretur.

Pag. 222. sect. 8. cap. 15. Ὁ ἀντιλέγων, καὶ φιλονεικῶν, καὶ μὴ τῇ τῆ πλειόνων παροδομῇ. ἤτρω, καὶ βάρος, καὶ σπώματα, καὶ ἄλλα ἔλα ἀνίκουσι πρὸς συστολὴν αὐτῆ καὶ ταπεινώσιν ἀρῆσει αὐτῆ τὴ βασιλείας μῆ. Nam quicumque rixas, aut iurgia exci-
tabit, nec se plurium calculis pro consuetudine subijciet, nil præter conuitia, & contumelias a nostra Imperatoria Eminencia feret. Esto, transeat: quæ vero consequuntur; aut si quæ tristitia supplicia excogitentur, quæ eius pernicitiam corripiant, redigantque in maiorem mediocritatem. Quenam futura sunt hæc supplicia, & tristitia, quæ minuitur Imperator, cum in Græcis non legantur, imaginatione concipio, & ferum, & flammam, & tandem mortem, & quidquid atrocius excogitari potest, quibus in pernicaces, & rebelles animaduertitur, quæ dubio procul, & pernicitiam corripunt, rediguntque in maiorem mediocritatem. Veruntamen discerem a te, & libentissime, qui scis omnia
in

in minutiora discernere, quomodo in demortuis, & flamma absumptis peruicacia corripitur, & animus, & obstinata voluntas in maiorem mediocritatem redigitur? Dices, penam illius multorum esse motum, & sic viuorum peruicaciam corripitur, redigiq; viuos in mediocritatem. Sed Notæ simili parcere poteris, si quæ in Græcis non sunt, ex tuis non adderes; συστολή simplex, & ταπεινωσις aliud quid notant. Sed tu quæ moderata ab Imperatore efferuntur, tonitrua facis; sicuti & hæc proœmia. Et infra; Εἰ ταύτας ᾗ ταῖς ἰδίαις γινόμεναις σωθῆσσι ἀπὸ ἀντιῆ Εφέου, καὶ σὺ ἀπὸ ἐκείνων. Etenim in his priuatis Conuentibus recta e regione Epheso, suisque se collocarunt aduersis frontibus, ut arietes cum coniscant. vellem mihi sal illud Atticum, aduersis frontibus, ut arietes cum coniscant, verteres ex Latino in Græcum. Sed aduerte animum, ex verbis Syropuli tui, & ex hoc loco. Sed non poteris, quia non est: quanam ergo ratione in tua inseruisti? In hac tua Syropuli translatione dicis ne tua, vel ea quæ Syropuli sunt? Si tua; ergo non es fidus Syropuli interpret: si Syropuli, age sis ergo, prome Græca ex Syropulo. Sic & infra tibi πρὸς πᾶσι λέγειν est, loqui a studio partium, & affectu obcecato. Et infra; Καὶ ἐπεχείρησεν ὁ Ρώσιος ὀχληρῶς φέρειν καὶ τὴν Ἡρακλείας. Et parum aberat Rosseus, quin ad pugnam spectaret, & turbulenter in Heracleensem debaccharetur. Et; Πόθεν ἔχης τὸ λέγειν ἔγωγε, καὶ σκώπτειν, καὶ ἀναγκαστῆν; Unde nata tibi hæc dicendi intemperies, immodestia oris, perfriete frontis inuerecundia? Et, ὁποῖοί εἰσιν οἱ λόγοι σου. Quibus alius tua verba docurrunt. Caue, ne spissis alueolishisce tuis, quibus adeo delectaris, lænam pignovent.

Pag. 225. sect. 8. cap. 6. Καὶ ἠξίου, ἵνα ὤψαται τὸν βασιλεῖα καὶ παρέχη τι πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ. Adibant supplices, ut Imperatorem hortaretur eorum miserescere, & nonnihil ad famem depellendam elargiri. Aliud est διατροφήν alimentum cibibus, victus ad vitam sustentandam, aliud confectum fame

V u u u

ad

ad eam depellendam victum quærere. Hoc tamen solemne est Creyghtono, vt alibi supra monuimus, quæ aliquo modo in Pontificijs, ac procurantibus vnionem, vti criminosa Syropulus inculcat, ea verborum amplitudine, quandoque etiam sexquipedalibus verbis adaugere: sic modo necessaria ad victum ita exaggerat, vt non ad vitam tuendam, sed ad famem depellendam transferat. Et infra; *Cum premente miseros suriali inedia, adhuc ab ipso mendicare perseuerarunt.*

Pag. 257. lect. 9. cap. 6. Παρόμοιον ὄσι τὸ τοῦ ρηθέντος ὡς τὰ ἐπάραχα πρὸς τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Γραπτόν. εἶπε γὰρ αὐτὰ, ὅτι μίαν μόνον κοιναγίσσατε, καὶ ἕτερον ἐκ ἀπετέμενον. προσέειπε δὲ, ὅσοι φίλον ὑμῖν. καὶ ὁ ἅγιος ἔειπεν πρὸς αὐτὸν. *Quod mihi obrudis, simile arbitror isti dicto, quod Præfectus Prouinciæ in præclarum sanctitate virum Theodorum Studitam usurpauit, quem propter eximias dotes Conscriptum peculiari cognomine nuncupauimus. Verba hæc postrema a Græcis Syropuli absumt. Quod si propter eximias dotes Conscriptus peculiari cognomine nuncupandus est, quare tu Conscriptum in Studitam transmutas? Poteras te expedire facilius, Theodorum, cum id asserat Syropulus, Scriptum dicendo, vel si maus Conscriptum, dummodo hunc Theodorum alium a Studita insinues. Et plane insulsum est, quod scribis in Notis, te nescire, & tamen quod nescis, in scriptis infarcis. Haud scio, an in Historiam Theodori Studitæ noster Ephesus alludit: sed arbitror, quod sic se habet. Quæ postea subdis de Theodori, & Platonis Studitarum a communione Tarasij Patriarchæ, eiusque successoris Nicephori secessionem, non sunt ad rem, & perperam tu Iosephum Presbyterum Abbatem clariore nomine perhibes. Quæ tamen tu narras, verum est, Studitam Theodorum attingere. Coniicis in fine; Et licet, haud multum postea eodem anno id factum contigit per eundem Michaëlem triennium antequam Imperium abdicasset, Theodorus tamen Præfecto tum respondere maluit.*
prout-

prout hic habetur in sextu, de capite auferendo, ut se infigne exemplum constantia præberet. In hoc longe auius a verarum gestarum narratione stultissime vagaris, cum quæ Theodori Grapti sunt, Theodoro Studitæ applicas. Idq; ut discas, audi. Theodorus Studita nascitur Constantinopoli, Photio patre, & matre Theodiste, Constantino Copronymo imperante; fratres germanos habuit Iosephum, & Eurhymium. In Boscytio, seu Saccudione agello suo sub Platone auunculo Monachum cum fratribus induit. Interim Constantinus Imperator, Irene filius, pulsa vxore propria Theodotem Theodoro sanguine coniunctam sibi matrimonio iungit: cum matrimonio recens inductæ Ecclesiasticis non probaretur, nec esset, qui solemnia coniugij persolueret, vnus Iosephus, Presbyter, & Ecclesiæ Oeconomus contra scita Canonum ceremoniam peragit, in quam uti non rite factam Theodorus inuehitur. Hinc iussu Principis cæditur sæpius ad mortem, & carceribus mancipatur: nec minora passus sub Armeno Leone, tandem vitam finit, & sepulcro conditur in Insula Principis. Post decem & octo annos solemnni pompa sub Theodora Imperatrice, & Methodio Patriarcha corpus illius integrum, & miro fragrans odore Constantinopolim delatum in Monasterio Studij reconditur, prope Platonis patru, & Iosephi fratris monumenta. Ab hoc Studita vide quam diuersus sit Theodorus Graptus, siue Scriptus. Nascitur hic Hierosolymis, in Palæstina educatur, in Monasterio Sancti Sabæ, vna cum fratre germano Theophane Sacerdos ordinatur a Sionis Episcopo. Sub Leone Armeno, hic quoque cultum imaginum defendit, & cum fratre Constantinopolim ingreditur, qui sustibus cæsi in os Ponti in exilium mittuntur. Leone obruncato Constantinopolim reuertuntur, vbi Theophanes Canones colligit. A Theophilo post multa tormenta in exilium in Insulam Aphrisiam

relegantur, & tandem in Apameam Bithyniæ. Theodor-
 us moritur die Protomartyri Stephano sacro, post cuius
 mortem Theophanes in Episcopatum Nicænae Urbis Bi-
 thyniæ promovetur a Catholicis. Theodori corpus ex
 Urbe Apamea Chalcedonem transfertur, & sepelitur.
 Non ergo vnus Theodorus est *Studita*, & *Græptus*, quid-
 quid ipse deliras. Ego cum sciam, quantum sis in monu-
 mentis antiquorum versatus, facile dissimulassem, & pe-
 percissem inscitia. Sed cum aperte videam, in Græcis
 Ephesij, referente Syropulo tuo; *Θέσωρον γραπτόν, Theodo-
 rum Scriptum*, non potui non excutere tantam cæcitatem
 idiotæ, & tantum sibi sumentis Interpretis. De notis in
 facie inustis huius Theodori vide Georgium Cedre-
 num, Ioannem Zonaram, Michaëlem Glycam, Con-
 stantinum Manassam, Menæa Græcorum, & Martyro-
 logium Basilianum, Methodium Patriarcham, & eisdem
 ipsos Theodorum, & Theophanem. Nam cum hi san-
 ctissimi Fratres in exilium pellerentur, delati ad locum,
 in quo iussu dicti Imperatoris Iconoclastæ Methodius
 Patriarcha viuis in sepulcrum inclusus marcescebat, ami-
 ci amico hæc carmina miserunt.

Τῷ ζῶντι νεκρῷ ἢ νεκρῷ ζωνφόρῳ,

Ναίοντι τὸν γῆν καὶ παύουσι τὸν πόρον,

Γραπτοὶ γράψουσι, δισμοὶ τὰ δισμῶν.

Qui viuis inter viuos esse desijt,

Vitamque præbet mortuus, terram incolens

Polumque obit, vinculo grauiter vinculis,

Frontes ei scribuntque inscripti literis.

Iis Methodius in hanc sententiam rescripsit;

Τὲς τὰς βίβλους ἐρανῶν κλησιγραφίας,

καὶ πρὸς τὸ σῶμα σωφρονῶς ἐβημερίας

προσέειπεν ὁ ζῶσασι. ὡς σαυδεσμῶν.

Quorum libris inscripta sunt coelestibus,

Nomina, priaque frontes compunctæ notis

Hos

*Hos, qui defunctus ante funus est suum,
Vinctos salutat, & ipse vinculis gravis.*

Et ut magis videas tuam Cyclopeiam cæcitatem, & ne in posterum horum Graptorum historiam cum Studiana tuis hisce lutulentis studijs misceas; tibi dabo rem uti gesta est, & ad Eparchum Theodori sententiam, quam pro se tuus Ephesius usurpavit aduersus illos, qui vnionem procurabant, ut ipse scribit, aliquo modo. Fateor; res videbitur prolixior tibi tuisque, sed tua, ut ita dicam, effrænis in interpretando Syropulo libido maiora poscit. Quare ex eiusdem Theodori ad Ioan. Cyzicenu Præfulem Epist. inter alia uti a Præceptore discito.

Ἡ μὲν δὲ σκοπιζαίων καὶ εἰς γλῶσσιν ἐνδοκῶτων πρὸς τὸν ἑπαρχὸν εἰργάσαντο ἐς ὅσα ἰταμῶν τῶν λόγων καὶ βλοσυρῶν τῶν ὀμμάτων ὀπότερον ἰαμβίος, λόγον τοιόνδε μὲν πολλὰ τὴ θυμῷ, καὶ βραχέας τὴ φωνῆς ἀπεφθίγγασαν. ἄρον ἀυσδῶν, καὶ Γραίων τὰ πρὸς ἑσώπια αὐτῶν εἰκοσιπλάσιος τὸς δὲ ὄντων ἰαμβίος, καὶ παρὰ τὸ ἀυσδῶν δύο Σαρακηνούς, καὶ ἀπαλαγέτωρ ἀυσδῶν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γλῶσσην. ἔθηκε δὲ πησιόν ὁ ὄντων ἰαμβίος ἔχων, ὅς ἐστι καὶ τὴν σκεψάμενον. Χριστόδουλος τούνομα, ὃ καὶ ὑπαναλινώσκειν ἀυσδῶν ἐπειταπέν, ποροδεις καὶ τῆτο. καὶ μὴ ὡς καλοὶ, μὲν σοι μύηται. Ἐπεὶ γὰρ εἰρηκεν εἰδῶς, ὡς ἀριστὰ ἡ μὲν ἔσκηται ἢ τῶν ποσητικῶν σκεμμάτων ἀκρίβεια. καὶ εἰς ὅσον καταγχαδῆσον) παρ' ἡμῶν. ὅθεν τῆτο καὶ τις παρῶν, καὶ χαλειντιζόμηνος αὐτῶν, ἐδὲ ἀξιοὶ εἶσιν εἶπεν ἃ διασώζονται, ἵνα καλλίως ὡς οἱ ἰαμβοὶ. καλὸν δὲ καὶ ἀυσδῶν ἐκείνης, ὡς εἶχον, ἐκθεῖναι τῶν δμημάτων.

Πάντων ποθέντων πρὸς εἰρήνην πρὸς τὴν πόλιν,
Ὅσα πανάγνοι τὴ θεῷ λόγῳ πείδεις
Ἐσπῶ εἰς σύσασιν τὴ οἰκμῆρας,
Ὀφθῆσῶ εἶτοι τῶ σεβασμῶν τόπων
Σκοπὴ πονηρὰ δεισιδῆμον) πλάτης,
Ἐκῆσε πολλὰ λαιπὸν ἐξ ἀπιστίας
Πράξασθεις αἰχρὰ δυνάδυσσολοφῆρας,
Ἐκείθιν ἠλάσῃσῶ ὡς ὑπερτάται.

Πεῖς

Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τὴν κράτους προδούτους,
 Οὐκ ἐξαπῆκας τὰς ἀδείμους μωρίας
 Ὅθεν γραφέτες ὡς κακῆροι τὴν θείαν,
 Κατακρίνονται, κὴ δικάονται πόλιν.

Τέτων δὲ ἡμῖν ὑπαναίνωδόντων ἀπάγην ἡμᾶς εἰς τὸ παρῆλασιον
 ἐπίταπιν, κὴ μὴ τὸ ἐξῆθῆν ἡμᾶς εἰς τὸ λαομύλιον θεομάστει ἡδὴ
 καταλαβάν, φθάραι τις ἐκείλων ἰσοςρέφην, κὴ σὺ πολλῶν τῶν
 ἄχρῃ τῶν βασιλείᾳ παρῆσιον, ὅς κὴ ἰδὼν ἡμᾶς πρὸς λέξιν ἔτασι
 ἴφθ, εἰς ἡμᾶς ἀπῆθῆσας λέγειν ἐκείσι, ὡς τῶν βασιλείᾳ ἐσωπᾶ-
 ξαμῶν. ἀλλ' ἐγὼ πρότερον καταπαύξας ἡμᾶς ἀπὸ λίσσῶ. ἔτως
 ἔπειν φειδουδῶν ἡμᾶς ἐκείλ. εἰ. ἐκδυθέντων οὐ ἀμφοτέρων
 ἐτυπῆμιλν ἐγὼ, τὴν βασιλείᾳ ἀπαύξως ἔτασι κερῶντ, κὴ εἰς
 ἑαυτὸν ὀρκίζοντ. ἑδῶ. μασίζοντας. ἔτως ἔχας ἐμέ. δὲς καλά.
 ἐτύπτοντ γοῦ κὴ νῶτα, κὴ σῆδη χασίς οἰκῆ πατῆρ, κὴ φιλαν-
 θεσπίας, ἐγὼ δὲ ὅτι πολλὴ μασίζόμεν. εἰδῶν. κὴ ἐν ἡδῆστο-
 μῶν εἰς τὴν βασιλείᾳ σκ. κὴ πάλιν. κῆρι εἰλεσον. κὴ ἀγία
 θεοτικῆ ἰλθῆ εἰς τὴν βοῦθειαν ἡμῶν. ἐπῆτα κὴ τὸ ἀδῆθῆν ἐτυ-
 πτον φῶραπῆσιως ἑδῶν, κὴ ἀγία θεοτικῆ, λέγειν. κὴ αὐτὴ εἰς
 Αἴγυπτον ἐφύλες βασιλείᾳ τὸν ἕν. ἐπίδ. ἐπ' ἐμέ, τὸ ἐξῆ τῶν
 ὁμοίαν σοι φυλῶν κλαζόμενον. κῆρι, κῆρι ὁ ρυόμενος πῶχον ἐκ
 χασίς ἐρεωτῆσον αὐτῶ, μὴ μακροῦς τὴν βοῦθειαν σκ ἀφ' ἡμῶν.
 κὴ ἔτο σικῶφας ἀμφοτέρων εἰδῶν ἡδῆ, προστάπιν ἐξείνας.
 ἐξῆθῶν δὲ πάλιν ἕτερος κατῆδραμῶν ἡμῶν, ἰστοςρέφην κηδῶν,
 καὶ τις ἀπὸ τῶν βασιλείᾳ σκῆσις ἐπυθῆσται. τίως χᾶριν
 τῶν θανάτων τῶν λέοντ. ἐπεχάρητε, κὴ ἀχρῖ προσφυδόντες αὐτῶ
 τὸ αὐτῶ ἐκείνω μὴ ἀσπῆξτε πῶσιν; πρὸς ταῦτα ἡμᾶς, ἔτε τῶν
 θανάτων φαμῶν. τὸ λέοντος ἐπεχάρημῶν. ἔτε μὲν αὐτῶ προσεφύ-
 γομῶν, κὴ δὲ τὴν πίσυν δὲ ἡμᾶς ἑδῶν τοῖς κηρῶν συμμεταβαλ-
 λομῶν ἀθετῆν ἔλως, ἢ κηρῶν ἀνεχόμενα. τίως δὲ ἀνθυπ-
 νεκόντ. τίως γοῦν ἐκ ἐπὶ τῶν λέοντος ἡλθῆτε; ἔκουσ ἐφῆμῶν,
 ἀλλ' ὅτι τὴν πρὸ αὐτῶ βασιλείᾳ τῶν. ὁ δὲ, καλῶς καλῶς, ἴφθ κὴ
 πρῶτῶν. ὁ λοσοφῆς δὲ ἑδῶν ἡδῆ ὁ τῶν δέμ. τότε εἰς τὸ φρα-
 τωλεν σκοτίας ἡδῆ κηρῶν ἐκείλ. τῶν δὲ παρῆθῶ-
 ζων ἡμερῶν προκαθίζοντ τῶν ἐπᾶρχῶ ἡδῆ εἰς φῶρασιον. ὁ δὲ

πολλῶν βασιλέων ἀπειλαῖς φοβήσας, κὶ κολάζειν εἰπὼν κρείττερον,
αἷτα κὶ τὰς ὄψεις γράφειν, κὶ τοῖς Σαρακηνῶσι ᾤδραδουῖαι παρη-
γυῖα τῷ τῷ βασιλείῳ πληραῖ καταθύμιον. στυλῶ δὲ αὐτοῖς κὶ Χρι-
σόδωλθ, κὶ ὁ τότε πατήρ. ἡμῶν δὲ σκληρῶς ἀπαναροῦμένων, κὶ
μυρίαις θανάτοις ὑπομένειν εἰτοίμως ἔχην λιπόντων, καὶ ὡς ἐξεν-
θροῦσθαι ποτε τῇ κοινότη, ἢ καὶ γουῖ τῇ συγκαταθέσει τῆ τῶ
τῶν χριστιανῶν πίστιν, κὶ ὁμοιοῦσθαι ἀδελφότητων, καὶ ἔδω ὀφθαλ-
μοῖς ἐκείλων, καὶ τὸ σῶμα κούζαιεν τὰ πνεύ, λιγόντων, ὁ
τῷ Χριστῷ πατὴρ ἐν χάριτι ἔμεγα ἔ λόγον τοῖς ἐναντίοις ποιῶ-
μενος, ἐδίποτε πρὸς τὸν ἔπαρχον, ἔφη, προσεκυῖα ἔτοι εἰκόνα.
καὶ τίνα παθόντες ἐλλυθασιν ἴδει. ἐκ αἰδᾶ, πρὸς ἐν ἀυσηρῶς
ἐγὼ, ἀπόσα ἔβην ἐοικῶσιν, ἐκ οἰδᾶς, τὴ λήγης, ἐδὲ πρὸς τίνων
δραβεῖαίται. ὁ δὲ ἔπαρχος ἰδὼς θωπέαις χρώμενος, μίαις εἶπε
μίαν μίαν κοινότησιν, κὶ ἕτερον ἐκ ἀπαμῆμι, κὶ ἔρχομαι κὶ ἐγὼ
μὴ ἡμῶν εἰς τὴ ἐκκλησίαν, κὶ πορὶ εὐδὲ ὅποι φίλον ἡμῖν. ἐγὼ δὲ
πρὸς αὐτὸ γράφας, ὁμοίον τι λέγεις κύριε ὁ ἔπαρχος εἶπον, ἄσπερ αὐ-
τὸς ἕτερον ἀξίον λόγος, ἐδὲν ἀγῶμαίσει, ἀλλὴ ἢ τῶ σὺν ἀπαξ
ὑπακομῆν κεφαλῶν, κὶ τὸ μὴ ταῦτα πορὶ εἰ, ὅποι κὶ θέλεις. γί-
νωσκε ταῖσιν ὡς ἡμῖν, κὶ τῶτο δὲ ἀιχμῆς ἐστὶ τὸ τολμᾶν τίνα ἔλως
πρὸς κοινότησιν ἡμᾶς φοβέπεισθ, πρὸς τῷ αὐτὸς ἐκ οἰδᾶ ὅπως
παραινῆς ἐλθεῖν, κὶ μὴ πέρρωθεν πεπῆσθ τὸ τοῖτων. ὡς ῥᾶον
αὐτοῖς γῆν, κὶ ἔρανον ἀνωθεν κὶ κάτω ποιῶν, ὅπερ ἡμᾶς μετατι-
θεῖται τὸ ὄσειβῆας. τότε γραφῶναι τὰς ὄψεις ἡμῶν ἐκέλευε. καὶ
δὴ ἐπὶ τῷ ἐκ τῶν μωσίλων πηλῶν φλομεμνωσῶν ἐν ἡμῖν, κὶ ἀφορη-
τικῶς ἐμποικῶν τὰς ὀδύας, δρατεῖαίτες ἐπὶ σπᾶμων, τὰς ὄψεις
ἐκόλαπτον. ἐπὶ πολλῶν δὲ τῶν ὄρων ἐκκεντωσῶν τὰ πρὸς ἄ-
πα, σὸτῳ ἐβέντω δὲ ἐδουκῶτος ἡλῖς. ὁ κὶ μὴ βυλομένων τὴ εἰς τί-
λος ἐπέχεε γραφῶν. μέλλοντες δὲ θεῖται πρὸς τὸ ἔπαρχον, κὶ ἔδω
παρῆνας τὰ γραμμάτα ταῦτα, ἀπομῆμι, ὅ ἴσε θεαράμα τὰ Χρι-
σεβίμ ὑποχωρήσθ, κὶ ἢ φλογίτη ρομφαία τὰ ἰώτα δῆσα, τὸ εἰσό-
δε ἡμῖν τὸ ᾤδραδῆσαι ᾤδραχωρήσθ, ἀδῆμῶν τὰς ἡμῶν ὄψεις,
τὰς ἴσθ τὸ κοινὸ διαπῶτε ἀτίμως ἔτως ἐῖχαρχθεῖσαι. μόνους
γὰ ἀπ᾽ αἰῶνος ἡμῖν πᾶσρα τὰ τῶ, κὶ κηρῶν ἐπιπῆδῶμα ὄρηται,
κὶ φιλανθρῶπικῶς ἀπεδίξατε πᾶσας, ὅσοι κἴ τῶ θεῖαι ἡμῶν ἐμά-
μα

νηα δόματ' ἔ. ἐν δὲ τῷ προώπῳ τῷ Χριστῷ πάντως ἐπιπλά-
 σεσθε, καὶ εἰς ἀνάγνωσιν ἡμῖν ὡδυσήσον) ταυτὶ τῷ ἱεράμματῳ. ἀν-
 τὸς ἡδ' ἔρηκεν, ὅσα αὐτῷ ἐποίησθε ἐνὶ τέτων τ' ἐλαχίστων, ἐμοὶ
 ἐποίησθε. Τύττος οὖν λόγος ὁ βασιλέως ὡς ἤκουσε δεῖν τ' ἐπάρχου,
 ἐδοξε λείπειν, ὑπὸ δ' ἡδ' ἰσίων ἐπιργείας ὡς οἰμαυ κατὰ βροντῆς.
 εἰ ἠπίσταν μὲν ἀληθὲς ἔστι τέτο πασὶ τῷ λαῷ μῆ, ἕτως αὐτῶν
 ἐξέρχεται. ἡμεῖς μὲν οὐκ αὐτῶν πολλῶν ὄντων καὶ ἄλλων ἐπιπλο-
 μώτερον διεδηλώκαμεν. ἡδ' ἐραχθέντων πολλὰς ἔχοντες μέρτυ-
 ρας, εἰ τινες δὲ εἶδα καὶ τέτων πλείονα καὶ ζαφίσερον διηπίσονται.
Verum cum nos intenti essemus, & in terram oculos tendissemus
ad Eparchum prope astantem, ille sermone improbo, & horrendo
aspectu cruentus, cum ingenti furore, & voce aspera haec profu-
dit; Tolle eos, & in faciebus eorum hos Iambos incide, tradeque eos
duobus Saracenis, ut eos in propriam regionem conducant. Ad-
stabat in proximo, qui Iambos deferebat, & composuerat Christo-
culus nomine, cui imperavit, ut legeret, illud praeterea addens. Et
si non sunt elegantes, ne labora. Hoc vero dixit, cum sciret nos esse
in arte versatissimos, & in poetiis documentis accuratissimos, &
quantum a nobis ob ineptiam eorum constructionem irriderentur.
Ideoque unus ex illis, qui aderat, non sine lepida urbanitate eum
sibi concilians, neque digni, ait, sunt hi, neque tanti, ut poscant
sibi Iambos meliores. Non inutile vero fuerit eos ipsos, ut sese ha-
bent, narrationi inserere;

Cunctis ad Urbem currere affectantibus,
Castissimos, in qua Dei verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret,
Apparuerit & isti venerando in loco.
Superstitiosi erroris vasa pessima,
Et inde multa postquam perfidi Deo,
Facinora patrassent turpia impie,
Ut desertores vertere iussi sunt solum.
Fugaque in Urbem huc delati imperij caput,
Non desistere ab impia recordia.
Compuncti igitur, facinorosi velut, notis

Ex

Ex urbe damnati pelluntur hac quoque,
 Vbi lecti sunt, deduci nos in Prætorium iubet, & cum exissemus,
 & tantum non in fornacem, Thermastram dictam, peruenissemus,
 quidam ocys properans regredi imperat, & quam celerrime ante
 Imperatorem nos sistit, qui nos aspiciens, in hæc verba prorupit.
 Verisimile est vos, cum eo deuenieritis, dicturos esse; Nos Impe-
 ratorem ludos fecimus: sed ego antea ludibrio habebō vos, tum
 demum dimittam. Dixit, & vestes detrabi iubet, quibus detra-
 ctis ab ambobus ipse flagris cædebat. Imperatore irrequiete cla-
 mante, & per semetipsum adiurante, in eos, qui cædebant, hac ra-
 tione meam intencionem tenes? Age pulsa atrocius. Tundebantur
 itaque & terga, & pectora absque ulla humanitate, & miseri-
 cordia. Ego cum in multum tempus plaga pertraherentur, cla-
 mabam; Nihil in tuam maiestatem peccauimus: rursumque; Do-
 mine miserere. & sanctissima Deipara auxilio sis nobis, opitulare.
 Postmodum & frater simili modo flagellabatur, clamitans,
 dicensque; sanctissima Deipara, & tu quoque Egyptum fuga
 gestans filium petisti. Respice in me, qui ob non dissimilem fugam
 supplicis coëreor. Domine, Domine, qui saluas pauperem a
 manu fortiori, ne elonges auxilium tuum a nobis. Et sic utrisque
 ad saturitatem dilaniatis, ut foras excederemus, imperat. Et
 rursus alius recens exiens, & accurrens ad nos, iubet, ut regre-
 deremur: & alius missus ab Imperatore interrogabat. Quare ob
 mortem Leonis in gaudium effusi estis, & quare cum ad ipsum
 aufugeritis, eandem atque ille fidem non amplectimini? Ad que nos:
 neque ob Leonis mortem letati sumus, neque ad ipsum confugimus,
 Neque fidem per nos, qui temporibus immutatur, prorsus præuer-
 ti, aut innouari suslinemus. At ille cum replicasset; Itaque
 sub Leone non accessistis? Non, respondimus, sed sub eo, qui ante
 eum imperium tenuit. Tum ille; Bene, Bene. Et; Secedite. Hic
 vero erat Cursum Logotheta. Tum Prætorium, cum iam essent
 oborta tenebræ, introiuimus. Post dies quatuor ante Eparchum
 ducimur, qui multorum tormentorum minis territans, & ante
 cruciamenta, & ærumnas proponens, tum demum in facte lam-

X x x x

bos

bos incidendos, & Saracenos, ut quod collubitum erat Imperatori, completeretur, adhortabantur: unaque cum eo presens aderat Christodulus, & illius genitor. Nos vero cum pertinaciter contra niteremur, assereremusque nos promptos esse, mortes etiam innumeras pati, & quod nos nunquam simili communione contaminaremur, nec etiam assensum unquam daremus illis, qui Christianorum fidem, illiusque professionem eiurauerant, licet flammis corpus absumerent, Christoduli pater salibus inter aduersarios utens, Nunquam, ad Eparchum conuersus dixit, hi imaginem adorarunt, & quibus pulsus molestus ad hec loca peruenerunt, haud scio. Ad quem ego inclementius respondi. Faceffe hinc; neque enim quid dicas, tenes, neque de quibus statuminas. Verum Eparchus rursus aggrediens, Saltem in vno communicantes conuenite, nec aliud a vobis poscimus. Et accedam ipse quoque vobiscum in Ecclesiam, & tum postmodum, quocumque vobis collubitum est, accessionem facite. Tum ipse ad illum corridens, inquam; Non absimile est quod ais Domine Eparche, veluti si quispiam ab alio petens diceret, nihil abs te postulo, nisi semel tuum obruncare caput, postmodum procede quocumque libido fert. Scias interim praeterea hoc apud nos opprobrij esse loco, si quis nos ad communionem prouocat, ad quam nos tu, nescio qua ratione, procedere adhortaris: equidem ille prorsus nescit, sibi facilius esse coelum terramque sursum deorsumque dimouere, quam nos a pietate, quam profitemur, alio transferre. Tum ille facies nostras infindi habet, licet ille ex verberum plagis tumerent, atque exstuant, & dolores inferrent intolerabiles, & super scamnos extensorum facies incidebant, cum vero ad multam horam compungerent facies, occidente sole tenebrae irrepserunt; quae etiam nolenti impedimento suere, ne in finem incisionem perduceret. Et dum egredimur ad Eparchum presentem, lapsi sumus. Has punctiones cum conspexerint Seraphim, secedent, & framea ignea terga vertentia, nobis ingressum Paradisi concedent nostras facies reuerita, quae pro communi Domino ita inhoneste incisae sunt. In nos enim solos a seculo hoc peactum est, & nouus mos reper tus est, omnesque eos perhumanos ostendistis, quotquot
 contra

contra diuinum nostrum dogma bacchati sunt, & prorsus agnosceritis ante faciem Christi vobis ad legendum has literas proponendas esse. Ipse siquidem dixit, *Quæcumque feceritis vni ex minimis his, mihi fecistis.* Verba hæc Imperator cum audisset ab Eparcho, visus est dicere, verborum efficacitate, vti reor, attonitus; *Si scirem verum hoc esse, vniuerso meo populo hæc incidissem.* Nos itaque hæc, licet alia multa supersint, succincte vt potuimus, manifestauimus; rerum gestarum testes per vultos habentes, qui, ni fallimur, & his multo plura, & clarius enarrabunt. Alius itaque est Theodorus Studita, alius Theodorus Graptus, quos tu infulsiissime confundens vnum facis.

Pag. 256. sect. 9. cap. 5. Οὐ δὲ ἴδ' τινὲς τῶν παρ' σὲ ἁλλογίμων, καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ἐκάλει' αὐτῶν ἀρεταί. Nec vlli sanctissimorum Patrum, hominumue illustrium, eo prouecti sunt intemperantie, vt eam hæresim nuncuparent. Pag. 257. cap. 6. Εἶπε δὲ καὶ ὁ Εὐφέσιος, ὅτι σὺ ὑπερχεις κοπιλίη, καὶ ἐπωίνζας οὐ κοπιλίη. Atque ita estuans ira dum exhibat subiunxit Ephesius, *Et ego te non minus despicio Nicane, prognatum semine meretricio, spurium, qui natale solum vt nothus perfidia dehonestare non cohorruiisti, Vbi loci sunt illa in Syropulo, eo prouecti sunt intemperantie.* Certe illa aduersus Bessarionem calumnia, absque maxima detestatione, & conuitio, quæ tuum purgent animum, tandemque conficiant, ferenda non est; *Bessarionem esse prognatum semine meretricio, quod vt exiguum in tanto Heroe, & minus quam nihil, exaggerando dilucidas; Spurium, qui natale solum vt nothus perfidia dehonestare non cohorruiisti.* Vndenam hæc hauris male sanum caput? Ea non dixit Ephesius, neq; retulit in scriptis Syropulus. Verum ea opposuit Bessarioni Ephesius, vocans eum κοπιλίη. Vocauerit κοπιλίη. Ergo Bessario erit prognatus semine meretricio, spurius, nothus, & natale solum perfidia dehonestauit. Quæ vis, verbulo trifyllabo subiecta est? Vrge hoc monstrum. Hoc sibi velle voculam ex Lexicographis designa, tum appone, in-

fer, conclude, tum per ora hominum Bessarionem traducito, & illius constantem famam attere. An penes Bessarionem culpa est, quoniam Græci sermonis penes Creyghtonum ignorantia est? *κοπέλι* apud posteriores Græcos nihil aliud denotat, quam iuuentulum, adolescentulum, tenera adhuc ætate, nondum inter Ephebos ascriptum, quod Bessarioni nondum grauescente ætate grandiori opposuit, vt se illius verba vti adolescentuli supina aure audire significaret. Quæ itaque ex tuis Bessarioni accommodas, cum nulla in Syropulo sint, habeto tibi, & sine inuidia: conseruatoque apud te etiam atque etiam, & suis, in æternum.

Pag. 259. sect. 9. cap. 7. Εἶδον δὲ καὶ τὸν Σηλυβείας ἃ χερσασμῶν, ὅς ἐστί τῶν λογίων, καὶ τῶν μεάλων διδασκάλων εἰς. Sed et noui etiam illum Selymbria multa corporis aruina pinguem, qui scientissimis, & summis Doctoribus meruit adnumerari. Chortasmenos familiae cognomen est, vti *ζορωμῆς*, Πιπαλωμένος, Ἐσκαμματισμένος: sed Creyghtono est, multa corporis aruina pinguis. Ridendū interpretis ingenium! Sed quid expectari poterat a pingui Doctore pinguiori Minerva scribente? Et tamen, vt videatur aliquid dicere in Notis; Frustra quæritur, quis hic Σηλυβείας χερσασμῆς fuerit Nicæno notus, & nemini forsari præterea. An non satis est notum fuisse Nicæno, & nunc demum Creyghtono, multa corporis aruina pinguis. Legi ipse in Codicibus Vaticanis, Ἰωάννης Διδασκάλος τῶν χερσασμῶν ἐπισημειώτης εἰς τὴν Θεοδώρου τῶν Μετοχίτου, Georgij Metochitæ Filij, de quo nos supra nonnulla, ἀστορομικῶν σοιχείωσιν, ποιεῖσθαι. Et forte non alius hic fuerit, quam hic notus Bessarioni, εἰς τὴν, teste Syropulo, τῶν λογίων, καὶ μεάλων διδασκάλων εἰς. Unus e scientissimis, & summis Doctoribus. Superuixit enim Theodoro, vt ex eius Notis in eundem deprehenditur. Viuebat æqualis Bessarionis, vt ex eiusdem Epistolis ad Mediensem, Rosiensem, Manuelem Imperatorem. Hic dori

dori Hieromonachi legitur Epistola ad Chortasmenum, inter eiusdem Epistolas. Et vt etiam tu eundem agnoscas, nec in posterum dubites; en ecce Chortasmeni Carmina Politica Eurypidis Tragedijs ab eodem præfixa.

Κἀγτεῦθεν ἀν καλῖδοι τῆς τῆς ζωτικῆς τῶν φύσιν,
 Καὶ τῶν σπυδῶν τῶν ἀμείζον, ἡ δὲ ἔχει φεῖ λόγους,
 Τῆ δὲ βιβλίῳ τῆς τῆς μηδενὸς σερμηλῆς.
 Μηδ' ἐνδ' ἰὼς τὸν χάνοντ. ὡς πῶρ φροῦ κεν ἔχειν.
 Τὸν Εὐρυπίδῳ τὸν σοφὸν ποιητικῆς ἔκλε.
 Ὁ δ' ἄσπερ ἔκ ἀρκύμεν τοῖς δὲ γειραμύροις,
 Καὶ ὅτ' παρῆντας τῆς τῆς ἱραμματικῆς τῆς ἱζέττε
 Στήχες φροσῆκεν αὐτῶν, μηδ' ἔλως ἀμύχτας
 Μηδ' ἀνταρόμεν ἢ πῶρ τῆς φεῖ λόγους,
 Ὡς ἀρα τέτ' κάλλιον ἐκ τῆς βιβλίον.

Ex Codice m. s. Græco Vaticano 897. Fuit ergo Chortasmenus hic non Nicæno tantum, sed alijs etiam notus.

Pag. 261. sect. 9. cap. 8. Οὕτω παρήντισε, καὶ εἰσπέλατ, καὶ ἔκλωσεν αὐτῶν φεῖς τῶν ἐαυτῶν γνώμων. Ita partim vi, partim blandimentis homines auulsit ab opinionibus, & in suam sententiam pertraxit. Neque vim, neque blandimenta in Syropulo video, & pag. 262. Ibidem; καὶ τῶν δὲ διαπραχθῆ ἐν ἡμέρας δυοῖ. Et omnia hæc strategemata, & machinamenta, quæ unius patroni architectabantur, unius bidui intercedo produxit. Et quæ erit perfidia violatæ interpretationis, si hæc non est? Sed hæc sententia elicitur ex verbis Syropuli. Ergo non interpretem agis, sed insulse tua nugamenta æque atque Syropuli essent, produs.

Pag. 271. sect. 9. cap. 13. Ἀκῶ δ' ἐπὶ παραδέξια πῶρ σάφης ποιῶσι καὶ ταρεχῆς. Audio tamen aliquos ultra fastum Pontificalem eo usque intumescere, vt ciere litigia, & turbamenta audeant. Ultra fastum Pontificalem; quidquid ait de alijs, in Syropulo nullum est. Miser Grammatista verbum, quod non intellexit, in aliam sententiam vertere ausus est. παραδέξια est diminutivum a παρῶς, quod significat

ficat Sacerdotem, & Presbyterum, plurali numero efformatur a παπᾶδεις, παποδάρια vel παπαδέρια, Presbyteruli quasi diceret, vel Sacerdotuli. Eos nempe Sacerdotes, & Presbyteros, qui vnionem oppugnabant, diminutione nominis non esse attendendos indicat, vti qui Magistrelli de triuijs sint, & nulli in numero hominum. Quid ergo est, quod in Notis ineptis; παπαδέρια, Παπα diminutini, & ὑποκορισικὰ, sed in malum sensum? Næ tu in malum sextum scribis, cum Latine scribis. An Παπα nomine Sacerdotuli veniunt?

Pag. 277. sect. 10. cap. 1. Οὗτοι γὰρ ἄθναζ ἢ βασιλεία Τεχνίτιως εἰς πολλὰ, ἀν' ἐκ ἀπειδέχιστο. Illi enim soli fraudibus, & calliditate Imperatorem in multifaria facinora menti suæ contraria impulerunt. Vnde tu hariolaris hos solos, & non alios admissos fuisse ad Consilia ab Imperatore? In Græcis si vides, non est. Præterea quis te docuit τεχνίτιως artificiose, & ex arte, fraudes & calliditatem notare? Fraudes, & calliditas turpitudinem aliquam, & vitium semper designant, ars vero sæpe sæpius laudabilis est. Tu, vt soles, quæ sunt omnia pro vnione, etiam si in Syropulo ambigua sint, in partem peiorem trahis. καὶ ἀπήτοιου διορθώσης εἰς ἄπειρ ἠθῶν ζήτηματα. De ambiguis sciscitaturi, & questionibus, quasunque vellent proponere. Quasi id a potestate esset Cardinalium, & eorum voluntas non penderet a nutu Pontificis, quod certe non æquum videbatur. Quare ergo tu, quod Græcus non dixerat, tua translatione insinuas? Infra; καὶ τὴ βασιλείως αἰτεσιζομένη. Et Imperatorem, qui responsis eorum telas retexuit. Nunc primum discite Grammatici ἀτασινίζεσθ, esse responsis aduersarij telas retexere. Et infra; Ἦνα ἐκάστη δηλαδὴ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἢ ἰδίᾳ ζωνθεύαν, ἢ μὲν ἰερουσάιμ τὸ ἄζυμον, ἢ δὲ τὸ ἐνζυμον. Statuerint, vt vnaquæque Ecclesia secundum consuetudines proprias Orientalis sum Fermento, Occidentalis absque Fermento panem Eucha-

Eucharisticum conficerent. Hæc translatio malitiam olet, & calliditatem clamat. Nanq; cum transubstantiationem neges; & post Concilium tertium Lateranense in Ecclesiam orsam introduci assueveres, suspitione non caret iste tuus *panis Eucharisticus*. An scilicet post verba consecrationis tota substantia panis in substantiam corporis Christi conuertatur; sed adhuc de panis substantia aliquid, vel tota substantia remaneat. Cum vero tu dicas, panem non transubstantiari, neque transelementari, vt supra vidimus, panis, quem hic dicis *Eucharistici*, suspitione non caret. Græci & Syropulus, post verba consecrationis, post *ἱεραρχικῶν*, vel verba illa consecrationis, nullam in Eucharistia panis substantiam recognoscunt, sed verum corpus Christi, & verum sanguinem. Quare si interpres fidus esse voluisses, vertisses tam in Azymo, quam in Fermentato transmutata panis substantia substantiam corporis Christi introduci, & non panem Eucharisticum confici, de quo iam supra multa diximus. Græci siquidem verbis illis, quæ recitant in consecratione, verum corpus Christi fieri autumant, etiam opinione Bessarionis, quam hic Syropulus refert.

Pag. 280. sect. 10. cap. 2. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἡ βασιλικὴ ὄνομα καὶ τῆς βασιλείας, καὶ τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν. Imperatoris nomen præfigi oportere: & propter dignitatem quæ in Republicam præcingitur, & definitiones aliarum Synodorum Oecumenicarum. Et tamen illa, & propter dignitatem, quæ in Republicam præcingitur, in Græcis non leguntur. Ex ijs, quæ in Græcis Syropuli leguntur, aliquid oculorum aciem effugisse humanæ inbecillitatis fuerit, sed de suo, quod non est, addere, & tanquam Syropuli diuendere, hoc est hominis ab ingenio improbi. Suam habet Imperator dignitatem in rebus publicis, & secularibus, in rebus Ecclesiasticis infra Pontifices iacet, quorum discipulus est, quod alibi cumulatissime demonstrabitur.

Pag,

Pag. 275. sect. 9. cap. 15. Καὶ κόπτεται, καὶ ὀδύρεται, καὶ καταζάινεται καὶ τὰς νεωστὶ χηρῶν ἕσας. Plangendi nullum finem facit. *Pectus verberibus laceravit, capillos abrupt, faciem unguibus secuit, quemadmodum nouis nuptis vsuuenire solet, cum maritos efferunt, & lugubria funera ululatus, & crinibus passis in conditoria prosequuntur.* Contende Lector interpretationem cum Græcis, & ridebis. Eadem sect. cap. 16. pag. 276. Διὸ καὶ ἀκρόντες ταῦτα ὁ βασιλεὺς τε, καὶ ὁ Πατριάρχης ἐδυχεύσαντε, καὶ μετέμενοντο ἐπὶ τῇ συγκαταθείσει τῆς δόξης. Hæc cum Patriarcha, & Imperator animaduertissent, insatiabilem hominum ambitionem nullis limitibus comprehensam, ut male interpretati sunt, ita penituit tam facili propensione eorum dogmata sanxisse. Nihil melius. Et pag. 278. sect. 10. cap. 1. Διὸ καὶ ἐμέμενοντο οἱ λατινοὶ ὄντι ἡμετέροις, ὡς ἐσφαλμένως ποιουῦντας καὶ τὸ ἐκφωνῆσαι τὰ δευτέρωκα ταῦτα ῥήματα ἐσδωχόμενοι, καὶ ἐλοβυῦντας τὰ ἅγια. Quare nostros Latini criminabantur, quod cum maximo errore post verba Dominica benedicerent, & Spiritum sanctum superinuocarent, quasi ipsa Domini primordialis benedictio mysterijs consecrandis non sufficeret. Recita si potes hæc postrema verba Syropuli Græce, si potes. Sed de hoc supra egimus.

Pag. 281. sect. 10. cap. 2. Ἰδὲν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἐπαρτήσονται, ὁ φορέθεντο, ἐξ ἀνάγκης εἰσέδωκε καὶ ἄκων. Cum plane prospiceret Imperator illos nihil ferociae dimittere pertinacissimos urgendi quæcunque proposuissent, inuitus succubuit. Ibidem cap. 3. pag. 281. Μεταξὺ δὲ τούτων τῶν ἡμερῶν ἐζητούμετο ἔτι κάτιστα κεφάλαια, εἰς τε τὸ πρὸς τῶν πατρῴων. Dum isti dies prolaberentur, aliquos e veteri Camarina scrupulos redintegrarunt, nempe de Purgatorio. &c. Quæstiones Theologicæ Syropuli, Vetus Camarina sunt Creyghtono. Et pag. 284. Ibidem cap. 5. Οἱ δὲ γε ἐφέκει ἐκείνου τοῦ ἰστωπῆ, καὶ ἀλῶν ἐπὶ τοῖς γινομένοις. At Ephesus solus sedens, & silens his gestis infamibus angebatur. Ἰνόμωχα, gesta infamia sunt Creyghtono. Annon bene nouit Græca? Ibidem cap. 6.

6. pag. 287. καὶ εἶπεν ἡμῖν, ὁ βασιλεὺς εἰρεῖα. ἢ ἐνωπίς ἐφάνη
καλὴ, καὶ ἐσέρχθη ὡς παύτων. *Imperator censet, unionem per-*
gratam esse, & ab omnibus sancitam, paucis admodum, aut ne-
mine refragante. Hoc etiā hostis miseraturus esset, si vidisset.
Si vnio ab omnibus sancita est, quomodo pauci refraga-
gantur? si nemo refragatur, quomodo pauci refragantur?
Ita sese implicat Creyghtonus, cum a Syropulo discēdit,
& sua deliria tonat. Syropulus ait ab omnibus sancita-
tam, & nil-ultra; ipse addit, paucis admodum, aut nemine,
refragante. Ibidem cap. 16. Συληθεὶς ἐβλώσκειαν λόγους. Indi-
gnabundi fremuerunt, & verba infamia cum criminationibus spar-
serunt in vulgum. Quid nunc agitis lexicographi, & no-
tis hisce Creyghtonianis verborum Græcorum signifi-
cationibus non redditis vestra Lexica locupletiora?

Pag. 300. sect. 10. cap. 13. Καὶ ἔτυχε δεσμεῖν ἐ αὐτῷ
Φίλιππον τὸ ξύλον αἰεμῆκη. *Et Philippus cum palos aliquot*
longiores parieti infingeret. Discito Lector a Creyghtono
δεσμεῖν, esse parieti infingere. Et vt significatum retineret
infra, καὶ ἐπὶ τῷ μίτῳ χειρὶ ζῶει τὸ Φίλιππον τὸ ξύλον, ἐν ἐκ-
πεπλωκός. *Hæc ligna cum Philippus manibus tractaret, unum*
e foramine eluxatum decidens. Ergo si e foramine eluxatum
decidit, prius parieti infixum erat,

Pag. 316. sect. 11. cap. 3. Ἐξήχαστο δὲ ὄρεος οἶδεν ὑπο-
σεάψασας, καὶ ἀτιβαίνοντας, οἶον Ἐν Ἡρακλείας εἰδὼς αὐτὸν
ἀκοντὰ ὑποσεάψασα, καὶ μηδὲ φορέσαντα ἐν τῇ ἐνόσει. *Sed tan-*
tum eos selegit, quos nouit subscripsisse; sed iam poenitere, & vnio-
nem totis viribus oppugnare. Qualis fuit Heracleensis, qui nec
definitioni subscripsit, nec celebranda interfuit. Primicerius
iussu Imperatoris fatente Syropulo electurus Præfules ad
celebrandum Missam, eos tantum selegit, quos sciuit.
Definitioni subscripsisse, postmodum poenitentia ductos,
eam oppugnasse, vt fecit Heracleensis, & Anchia lius,
qui subscripsere inuiti, si credendum est eidem Syropu-
lo, & Missæ pro vnione celebratæ non interfuerunt.

Yyyy

Ergo

Ergo Heracleensis subscripsit ; licet ille postmodum facto indolens, id acerbe ferret . Hoc dicit hic Syropulus, & alibi sæpius . Vt quid ergo in tua versione Heracleensis, qui subscripsit vnioni, inuito Syropulo, dicitur non subscripsisse . Et dices nummos, tanta veritatis iactura non videre plumbeos Creyghtonum ?

Pag. 322. sect. 11. cap. 6. Νῦν δὲ ἵπεί ἐγένετο ἡ ἔνωσις, ἑπτεθόσῃ ἡμῖν, ἵνα χερσίωνῃ . At nunc vnione sancita , multo acrius instabit , petet , & tanquam ius suum sibi vendicabit . Non desunt verba Creyghtono . Omnes quotquot collegerunt Latini sermonis dictiones , phrasæque memoria complectetur Creyghtonus, etiam si opus non est, vt ostendat se scire loqui, cōglomeratas & ad captandum populi vel populorum auram effutiet . Quasi loquentia illa prudentiæ vel scientiæ vestigium præferat . Et infra . Καλὸν αὖ λῶ , εἰ μέλειποιάτε τὸ καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐκείνων, εἴτε μὴ κερωψάσιν τὰς δύο ἡμέρας τὴν τεσσαρακοστῆς, εἴτε μὴ λείψουζαὶν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τρεῖς, καὶ τετρακτίς ἐς τὴν αὐτὴν ἀλτάρια . Si vel vnum aliquem ex eorum varijs erroribus emendasse contigisset , laude dignum fuisset , exempli gratia , quod non liceret durante quadragesima bis in septimana carnibus vesci , aut quod impium esset , bis , terue ad vnum altare in vno eodemque die missificare . Clara puraque Græca , quæ vel de grege nouitiorum quisque, etiam obdormiscens intelligeret , tantus Magister non deprehendit , quare alio traducta , quodcunque aliud præter id quod ipsa tinniunt , profundit : ne quid dicam de eo, quod vtī impium damnat , bis , terue , in vno, eodemq; altari missificare, Missæ ipsius hostis infensus . Quamuis enim Græci desiderare dicant , vt ritus similis tolleretur , vt videretur etiam a Græcis aliquod fuisse correctum in ritu Pontificiorū , non tamen ritum damnant, vtī impium, quod inferunt Latina translationis verba . Sed dicat Creyghtonus ; Et vnde nam habet Latinos bis durante Quadragesima in septimana carnibus vesci, cum

in Græcis non sint? Misellum hominem! Et erit, quis Creyghtonum Theologum non esse tam matulam crediderit? Græci Quadragesimam post Hebdomadem, quam ipsi Tyrenam a caseo vocant, absoluto die Dominico ab ipso feriæ secundæ initio ieiunij, & abstinentij vacant. Latini post diem Dominicum Ferijs secunda, & tertia carnibus vescuntur, tum demum Feria quarta ieiunium ordiuntur. Quare si dies numeres, quadragesimales, Græcorum ieiunium duobus diebus prima hebdomada cum subgrandior sit, Latinorum tot alijs minus erit. Methonenſes itaque, teste Syropulo, conquerebantur de vnione non æqua ratione confecta, cum ex vna parte Græcorum omnia, vt Latinis complacuit, in ordinem redacta fuerint, ex alia vero parte Latinorum nihil de statu suo motum. Quare dicebant; Annon poterant cogere Græci Latinos, vt minimum dies illos quadragesimali ieiunio appingerent, vel binas aut ternas Missas in diebus Festis Natalis Christi, vel Resurrectionis non celebrarent, vel aliquid aliud eorum, multis ritibus corrigerent? En verba. Καλὸν ἂν ἦν, εἰ μετεποιῶτε καὶ ἡμεῖς ἐκ τῆς ἐκείνων, ὅτε μὴ κρεωφαγοῖν τὰς δύο ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς. Optime factum esset, si vos etiam immutauissetis aliquid eorum, vel carnibus in duobus diebus Quadragesimæ non vesci. &c. Verum tu nihil ad fidem, vel ad chordam Syropuli vertens; Quod non liceret, durante Quadragesima bis in septimana carnibus vesci. Quasi vero singulis septimanis licitum sit Latinis, duobus diebus carnes comedere. Nescire te porro præter illos primos dies, quos supra inuimus, nunquam carnes absumere per leges Ecclesiasticas licere, nisi necessitas urgeat, etiam tu hoc tibi criminofum esse fatereris.

Pag. 341. sect. 12. cap. 7. Πολλὰ ἔτι σὺ. Deus te perpetuet, vitamque in annos Nestoris producat. Perpetuam vitam, quam prius precatur, ad annos Nestoris, quasi

perpetuitate ipsa terminos diuturniores restringit . Vota sunt, quæ pro recte factis susceptisque Græci concipiunt, εἰς πολλὰ ἔτη. quæ modo corrupte efferunt, vna vocula πολλάτη, sicut etiam, εἰς τὴν, reiecto εἰς τὴν πόλιν pronunciant loco illius εἰς τὴν πόλιν.

Pag. 336. sect. 12. cap. 5. Ἡ τοιμάθη τόναι οὐ Κυζικεῖς, καὶ εἰδήσατο τὸ μείωμα. προσεκαλέσατο δὲ καὶ τὸ Τραπεζοῦντον, καὶ τὸν Ἡρακλείας ᾧ ἑστεινέως ἐν τῷ μείωματι, καὶ ἐκ ἤλθεν. τῆ τετάρτῃ οὐ, καὶ τὴν ἑπταήμερον ἢ ἑσπερὴ τὴν ἀγίαν τὴν Χρυσὴν ἀναστάσεως, ἣτις τὴν καὶ τετάρτην τὴν μάθη ἤλθεν εἰς τὴν βασιλέα, καὶ προσεβλήθη ᾧ ἑστεινέως βασιλέως Πατριάρχης. παρὴν μὲν δὲ καὶ ἡμῖς, καὶ ἐν τῷ μείωματι. Stabat autem procinctus iam Cyzicenus accepta Renunciatione postrema. Quin & Trapezuntinum, & Heracleensem accersuerat, ultimum renunciatio adeste, qui venire recusarunt. Die igitur septimana quarto, & mensis Maij quarto, quo solemniter proclamabant sanctissimam Christi Ascensionem crastino futuram: progressus ad aulam Imperatoriam, ab Imperatore inaugurabatur. Nos utrique, & Renunciationi adsumimus, & inaugurationi, & in patriarchale Palatium deducimus. Quis æquo animo tacebit? Sunt ne hæc flexiloqua, & obscura oracula, an Boeotia ænigmata? Quidquid sit. Re vera, non fidi, sed stupidi Interpretis nugamenta sunt. εἰδήσατο τὸ μείωμα, accepta Renunciatione postrema. Postrema in Græcis non est. Quæ nondum aduenerat, ideoque nec expressa ab Historico, cum prima tantummodo renunciatio de sua electione ad Cyzicenum delata, ipse illi assenserit, quod est primum μείωμα, & paruum: cum assensus renunciatus esset ad Imperatorem, εἰδὼς οὐδὲ διεμύνατο αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἵνα εἰτομαθῆ, καὶ εἰδήσῃ τὸ μείωμα. Statim itaque nunciauit illi Imperator, vt se compararet, præpararetque ad recipiendam renunciationem, quæ ab ipso Imperatore, non ab electoribus pronuntianda erat. Tu Græca pessime vertis. Tum Imperator Episcopo iussit indicari ad primam hanc renunciationem, se compara-

ri,

electus de sua electione; & hoc est *μύνημα μικρον*. ex Theodosio Zygomala. ἔθ' ὅτι *προκαλιῶν τὴν Συνόδον δότιον ἢ μίλλωντα πατριαρχεῖσαι*. ἢ *Συνόδ' ὅτι ἀρχιερω-Συνὸν σε προκαλιῶται Πατριαρχὸν γενέσθαι*. Bis accessit Synodus Patriarcham futurum. Sancta Synodus tuam reuerentiam vocat ad Patriarchatum. Si in sententiam Synodi iuerit, tum postmodum accedens ad Imperatorem, Patriarcha renunciatur, qui solemni, ac iusta declarandi Patriarcham formula dicit, *Ἡ ἅγια Ἐκκλησία, ἢ τὴν βασιλείαν δωρησαμένη ἡμῖν, προβάλλεται σε Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμένην Πατριαρχὸν*. Sancta Trinitas, qua nobis imperium concessit, constituit te *Archiepiscopum Constantinopoleos, nouæ Romæ, & Oecumenicum Patriarcham*. Et hoc est secundum *μύνημα*, & magnum, quod *πρόβλησις*, & *προβολὴ* dicitur, quæ tu ista tua interpretatione perturbas, & postremum cum primo confundis tuis illis additionibus. Et vt magis lædatur os tuum, en ex tuo Syropulo post quatuor versus postremum hoc renunciatum; *Ἠλθεν εἰς τὴν βασιλίαν, καὶ προεβλήθη ὡς τὴν βασιλείαν Πατριαρχίας*. Accessit ad Regiam, & ab Imperatore renunciatus est Patriarcha. Quod est postremum *μύνημα*, & magnum. Ita tu talpa es cæcior in omnibus. Non fingo somnia, res ipsa est, quam narro. Simeon Thessalonicensis Dialogo de Hæresibus, refellens dictum eorum, qui asserebant Imperatorem creare Patriarchas, scribit; *Τὸ μύνημα δίδεται ὡς τὴν συκλητικῶν ἀρχόντων τὴν μεγίστων τὴν βασιλείαν τὴν φέρουσι προέωπον*. ὁ βασιλεὺς δὲ τὴν τὴν Συνόδον ὑπερέτει, ὡς χεῖρες κείνη καὶ διεξέσωσε, καὶ ὑπερέτης ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἐκ τῆς χείρας καὶ τῆς καθυποχρεῖται. διὸ καὶ οἱ τὸ μύνημα λίγοντες, ἔτω τασίν; ὁ κραταίος, καὶ ἅγιος ἡμῶν ἀυθέντης ὁ βασιλεὺς, καὶ ἡ θεῖα, καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ μεγάλη Συνὸς ὅτι *προκαλιῶν τὴν ἀγίαν Συνὸν σε εἰς τὸν ὑψηλότερον θρόνον τὴν Πατριαρχεῖαν τὴν Κωνσταντινουπόλεως, μέρτιρωύτες*. ὡς ἔχ' ὁ βασιλεὺς ἀφ' ἐαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τὴν Συνόδον καὶ τὴν Συνόδον μύνηται, καὶ μόνον ὑπερέτει.

Φλια-

Φλαυρῶσι τοίνυν οἱ λίσσῳτες κληρονομοὶ φθόρῳ βαλλόμενοι, ὡς ὁ βασιλεὺς τὸν Πατριάρχην ποιῶν, ἐδάμῳς γδ ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἢ Συμβόλος ἐρεσῆ. Ἐξυπηρετῶμεν μόνον τῷ βασιλεῖ, δῖσεβῆς ὄντος, ὡς δῖδεικ', ἢ μόνον, ὅτι ἐκδικῶς ὅτι καὶ βασιλεὺς χειρῶν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἵνα σωφροῦν εἴη καὶ ὑπηρετῆ, καὶ εἰρη- καὶ βίβιαμα τηρῆ τῆς ἐκκλησίας. ὁφειλομένων καὶ τίτῳ ἐν τοῖς ὁρθο- δόξοις τηρεῖσθαι δεῖ τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας. Ἐπιτολοῦμεν οὖν καὶ τὴν ὑποψήφια τῆς εἰκόσῃ, καὶ κατὰ δὲξαμένῳ τῆς ἐκκλησίας, παύτες ἀρχιερεῖς προσερχόντῳ τῆσῳ, καὶ προσκυνοῦσιν ἄπονεμασιν, ὁμοίως κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν λαμβανόντες ἑλογίαν, ἵτι μνήσῳρ τῆς ἐκ- κλησίας ὄσιν· ἢ δῖεται χειροτονίας, ἀλλὰ μόνον ἐσθρονισμῶ. εἰ δῖ ἱερῶς χειροτονῆται, καὶ ἐσθρονίζεται. Suffragia exhibentur a proceribus Senatui, illisque primatibus. Quippe qui praeserunt personam Imperatoris. Namque Imperator actus Synodi subseruit, uti Christus Domini, & defensor, & minister Ecclesiae factus in ipsa creatione, & hoc despondens: Qua propter, & qui nunciant, hunc in modum effantur. Fortis & Sanctus Dominus noster Imperator, & Sacrosancta illius maiestas, & sancta, diuina, & magna Synodus accersunt sanctitatem tuam ad sublimissimum thronum Patriarchatus Constantinopolitani, testantes, non Imperatorem ex se ipso, sed que in Synodo peracta sunt, una cum Synodo denunciare, tantumque operam dare executioni. Nugantur itaque nouatores inuidentia conciti, Imperatorem creare Patriarcham. Nullo siquidem modo Imperator, sed Synodus efficit, & Imperator tantum asseruit, si modo religione praedius est, ut demonstra- tum est, non quia tantum vindex est, & Imperator vnctus ab Ecclesia, sed ut cooperatur, & minister approbat, firmasque conseruat res Ecclesiae. Cum hoc quoque seruandum incolume, ac integrum sit ab Orthodoxis propter pacem, & quietem Ecclesiae. Sicque, uti addeces, respondente Hypopsophio, & acceptante Eccle- siani, omnes Praefules ad ipsum accedunt, & illi sese reuerenter in- clinant, simul Clerici, & Laici accipientes benedictionem, quod sponsum Ecclesiae est. Nec illi opus est ordinatio, sed tantum enthroni- sinus. Si vero Sacerdos est, ordinatur, atq; in solio collocatur. Et

infra;

infra; γίνεται δὲ πρὸς τὴν χειροτονίαν, ἢ τὸ ἐκθρονισμῶς, ὃ καλεῖται
 πρὸς βλάβησις. τὸτο δὲ ἔστιν ὁμολογία τῆ βασιλείως διὰ τὸ σώματος εἰ-
 κνίαι, καὶ τιμὴ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς σέρεται τὸν ἐκ λεγέτω παρ
 αὐτῶ, καὶ ἐψηφισμῶν, τὴν ἐκκλησίαν ποιμαίνην κατὰ δὲ ἐξάμηνον,
 καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ τριάδι τῇ δωρησαμένη τῷ τὴν βασιλείαν, ἔχει καὶ
 αὐτὸς αὐτῶ Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινῆ πόλεως, νέας Ρώμης, καὶ οἰ-
 κουμενικὸν Πατριάρχην. καὶ μὲν ἐνεργεῖ αὐτὸς αὐτῶ, ἐδὲ δίδωσι τῆ-
 τω τὴν, ἀλλὰ συμφωνεῖ, καὶ ἐπακολουθεῖ τῶ ἐρεῖω. καὶ δὴ ὡλον, ὅτι καὶ
 δίδωσιν, ἀλλὰ λαμβάνει μᾶλλον, καὶ ὡς ὑπηρετῆς τῆ τῶ ἐκκλη-
 σίας ἐστὶ. ὅτι τὴν ἱεράν ἐράβδον αὐτῶ τῶ ὑποψήφω ἐξουσίαν
 οἰκεία χειρὶ, πρὸς ἐρχεῖται καὶ ὑποκλίνει τῷ τὴν κεφαλῶν, καὶ δπο-
 καλύπταν αὐτῶ, ὡς ἐδὲ, ὁλόγιαν δέχεται καὶ ἀπαίεται τὴ
 τῶ ὑποψήφω χεῖρα. φανερότερον δὲ, ὅτι καὶ δίδωσιν αὐτὸς τὴν,
 ἀλλὰ τὸτο ποιῶν τῶ τῶ ἐκκλησίας σέρεται καὶ βεβαῖ, ὅτι καὶ ὄντῶ
 ἀρχιερέως τῶ ὑποψήφω Πατριάρχην, καὶ μηδενὸς εἰς χειροτονία ἀρ-
 χιερατικῶ χρεῖαν ἔχοντῶ τὸτο γίνεται. καὶ ἔτι τὸτο διὰ τὸ τιμῶν
 ἐστὶ τὸν βασιλείαν τὴν ἐκκλησίαν, ἐκ ἀρχαῖν, ὅτι ἐλθόντῶ τῶ ὑπο-
 ψήφω ὁ βασιλεὺς πρὸς τῶ ἰδῆν φιλοφρονεῖ, καὶ μανδύαν μὴ πο-
 ταμῶ δποσέλλα, καὶ τῶ τῶ ἐκκλησίας ἐκόλπιον, ὅπερ ὡς ἀρράβων
 ἐστὶ, καὶ ὡς ὑπηρετῆς, καὶ φύλαξ αὐτὸς φυλάσσει. διὸ καὶ τὴν ἐράβδον
 ὡς τιμωτέρων, καὶ ποιμαντικῆς ἐξουσίας σύμβολον αὐτὸς δίδωσι
 διὰ τὴν τιμῶν. καὶ τῶ ἀσφαλέστερον τῇ χειρὶ. καὶ δέκνυσι πᾶσιν,
 ὅτι καὶ αὐτὸς τῶτον ποιμῶνα σέρεται, ὃν οὐκ ἐλέξατο ὁ θεὸς. καὶ φανε-
 ρότερον τὸτο μῆτρων κηδεῖν, καὶ ἵππῶ πρὸς ἀσπίμοις τιτὶ κο-
 σμῶται, καὶ ἐπ' αὐτῶ ὁ ὑποψήφιος κάθηται, καὶ ὑπὸ πειρῶ τῶ κί-
 μιτῶ τῶ χαλινὸν τῶ ἵππου κατέχοντος, αὐτὴ τῶ βασιλείως αὐτῶ
 ὡς ὁ μέγας ἐν βασιλεύσει Κωνσταντῖνος τῶ ἱερῶ πτωπῶνκε Σιλβί-
 ξρω πρὸς ἀπῆμπε) διὰ τῶ τῶ βασιλικῆς πᾶσης αὐτῶν. καὶ τῶ δημοσίας
 ὁ δὲ ἄχει καὶ αὐτῶ τῶ Πατριάρχην. εἰ ἔστι δὲ καὶ τῶ βασιλεὺς υἱὸς,
 ἐπειτα ἐφιππος, καὶ ἡ σύλλητος πᾶσα. ἔτω μὲν οὐδὲ καὶ διὰ ταῦτῶ
 καὶ ἡ καλυμμένη πρὸς βλάβησις γίνεται διὰ τὴν τῶ ἐκκλησίας τιμῶν, ἢ
 εἰς χεῖρον ἀνατίθεται. Fit vero ante ordinationem, vel enthroni-
 simum, quae vocatur πρὸς βλάβησις, renuntiatio. Hac vero est
 Imperatoris per os proprium confessio, & honor erga Ecclesiam.
 nempe

nempe eum ab ea dectū suffragijs accipere, qui pascendam Ecclesiam sibi assumpsit, & in sancta Trinitate, quæ sibi largita est imperium, & habere, & se eum Archiepiscopum Constantinopoleos nouo Ronæ, & Oecumenicum Patriarcham agnoscere. Non tamen se illum efficere, neque aliquid illi exhibere, sed concordem esse, & opere Synodum subsequi. Et manifestum est, eum non tribuere, sed accipere potius, & uti administrum rerum Ecclesiasticarum, quod & sacrum baculum propria manu impertiens Hypopsephio, accedit, & inclinat illi caput, & illud aperiens, ut moris est, benedictionem accipit, & Hypopsephij manum deosculatur. Et multo clarius, quod nihil ipse de suo prabet, sed id præstans, quod est Ecclesie amplectitur, & constabit. Et cum Hypopsephius adhuc est in dignitate Episcopali constitutus, nec illi desit aliquid, quod necessario requiritur ad dignitatem illam consequendam, hoc idem præstatur: id propter etiam quod Imperator Ecclesiam veneratur, non illi dominatur, quod cum accesserit Hypopsephius, antequam illum videas Imperator, beneuole eum, humaneque excipit: mittit illi & Mandyam; cum fluminibus ornatum, & Ecclesie Encolpium, quod ut arrhabo est, & quod uti administer, & custos conseruat. Quapropter & baculum, ut dignius, & pastoralis dignitatis symbolum ipse exhibet propter honorem, & maiorem securitatem in manu, & omnibus manifestat, semetipsum hunc electum a Deo uti pastorem venerari. Et ut manifestius innotescat, testans imperat, ut equus insignibus quibusdam adornetur, cui ipse Hypopsephius assidet, & a pedestri Comite, qui equi habenas detinet, vice ipsius Imperatoris, uti Magnus Imperator Constantinus Sancto Siluestro fecit, deducitur per omne Imperatorium impluuium, & viam publicam ad Patriarchium ipsum. Si vero est Imperatori filius, equitans & ipse subsequitur, & Senatores omnes. Hac itaque ratione, & has ob causas, quæ vocatur æλανσις renuntiatio propter dignitatem Ecclesie est, quæ ad Christum defertur. Sed quid externa conquiro? Plane tu, si considerate animum aduertisses, & quod in manu erat, non neglexisses, hæc eadem ex tuo Sguropulo facili negotio

didiciffes . Nanque Syropulus feft. 2. cap. 4. de electione, & inauguratione Iosephi familia tradidit; Τὸν δὲ ἀρχιερέων Ἀπικρέτων καὶ τὸ Ἱερόν τρία πρῶτα παρῆν-
 τῶ καὶ τῆ Μιδείας, ἐξ ὧν παρῶ ἐν τοῖς προσηγορίαις, ἐκλέγεται ὁ βασιλεὺς τῆ Ἐφέσου κύριον Ἰωάνη, καὶ εἰς Πατριάρχην προβάλλει).
 ὁ καὶ εἰς τὸ πατριερχεῖον ἀναχθεὶς κατ' αὐτῶ τῶν ἐπιδοσμον
 ἡμέρας τὰ μετὰ Κωνσταντίνου τῶν καὶ τῶν ἐσάτω νύκτων τῶ
 θείας ἐπέλεσε μουσαγωγίας, καὶ τῶ τῆ ἀγιοῦ μεγάλης ἐκ-
 κλησίας ἱερῶ ἐνθρονισθῆναι σπουδάζειν. Vertis; Ad electionem Pa-
 triarchæ cum Præsules inter se suffragati, ut mos est, tria nomina
 Imperatori proposuissent, præfente etiam Mediensi, qui antea-
 ctis in Synodo non interfuit, Imperator Ephesi Præsulem Domi-
 num Iosephum eligit, ac Patriarcham renuntiat. Qui conse-
 cratum deductus in palatium Patriarchale, ipso die festo Constantini
 Magni, Indictione nona, diuini cultus officium celebravit, & in
 magna Ecclesia collocatus est, in throno inaugurandis Patriarchis
 destinato. Hic vides commissa suffragia Præsulibus, &
 electionem trium personarum, quibus ab Imperatore
 præfertur Iosephus. Hic vides primum μέγιστον Præsu-
 lum, & secundum Imperatoris, quæ proprie πρῶτος
 dicitur. Tum in Patriarchium adductus, non consecratur
 Episcopus, cum iam creatus esset, dum in Ephesium Epi-
 scopatum promotus est: sed rite peractis requisitis omni-
 bus sacris, tum denique in σπουδάζειν magnæ Ecclesiæ
 ἐνθρονίζεται. Dicit enim Syropulus, ut mos erat, καὶ τὸ
 Ἱερόν, electum fuisse. Tu vero ex incertitia moris eligen-
 di, consecrandique Patriarcham, in alia atque alia præ-
 ter Syropuli tui mentem verteris. Qui consecrum deductus in
 Palatium Patriarchale. Patriarchium notat & Palatium,
 in quo degit Patriarcha, & Ecclesiam illi annexam, in
 qua more illius Ecclesiæ sacra complentur. Profanus
 homo sacrosanctas ceremonias violas, & funestas, ideo-
 que tacendo Ecclesiam Palatium intrudis. Sic etiam in
 promotione Methrophanis; Καὶ προπέμπομεν αὐτὸν εἰς τὸ

Πατριαρχίον, transfers; & in Patriarchale palatium adduximus. Non in Palatium, sed in Ecclesiam deduci discere poteris ex Codino, cum de consecratione Patriarchæ sermonem habet; Ο δὲ Πατριάρχης ἀπέρχεται ἰππέτης εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. Patriarcha eques se confert in S. Sophiam; Et infra. Ἀπέλθων δὲ εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, μὲν ὁ ὁμοβλαδιῶν, ὡς εἰδὴ ἠλώται: Profectus igitur in S. Sophiam post suam renuntiationem, ut ostensum est. Et cum direpta Constantinopoli Sanctæ Sophiæ Ecclesia in Meschitam Turcarum conuersa, & quæ Sanctorum Apostolorum erat, a Mahomete in Patriarchium, Georgius Scholarius, tum Patriarcha electus, equum eo modo, quo diximus, ornatum ascendens, & ad veneranda Apostolorum septa deductus consecratur Episcopus, quia laicus erat, & Patriarcha renuntiatur. τὴν θείαν τε ἐτέλεισε μυσασωγίαν. Diuini cultus officium celebravit. In templis Græcorum diuini cultus officia celebrantur. Attamen hoc in loco θεία μυσασωγία aliud innuit, nempe diuinum Missæ Sacrificium, cuius scilicet tu tuique ritus atque mysteria, vti malum auspiciū detestamini. Græci tamen in eam spem suam omnem, & bona collocant, inter alia Sacramenta, vti præcipuum μυσασωγίας, neq; nomine solo contenti, θείαν addunt. Vocant μυσασωγίαν, quod mentem subleuat ad Dei recondita secreta percipienda, actiones, passionēque Christi sub ceremoniarum simulacris, & Christum ipsum sub antitypis panis, & vini speciebus velat, & simul ad eum arcano modo cognoscendum deducit, nec non insuper manifesta cælestis cibi sumptione æternæ vitæ percipiendæ latens pignus elargitur. Et Missæ sacrificium ita nuncupari a Græcis, & antiquioribus, & recentioribus, adeo planum est, vt probatione non egeat. Hic nihilominus Missam intelligi satis abunde explicat Simeon Tefsalonicensis. Τῇ δὲ κυρία ἡμέρᾳ τῶν βετιλίων συνιπιδίων, καὶ ἀρχέντων, καὶ παντός τῶ ἀνθ' ἡ ἀφιεργία μυσασωγίᾳ, τῆς ἰταί

ὅρα τὸ παριόχου, καὶ τὸ τῆς ἁγίας μεγάλης ἐκκλησίας ἱεροῦ
 ἐνεθρονισθῆναι σὺν θεόνῳ. Et in magna Ecclesia collocatus est in
 throno, in aucturandis Patriarchis destinato. Quid sit hoc σὺ-
 θεόνῳ, sic determinas Notis in hunc locum; *Præpositio* σὺν
 in hac compositione nihil aliud notat, quam binos erigi thronos tam
 in Palatio, quam in Ecclesia, unum Imperatori, Patriarchæ al-
 terum, ut in electione Patriarchæ satis copiose Codinus cap. 20. de
 Officijs, e duobus suum Patriarcham ascendit. Laudas auctorem,
 ex quo hæc tua habes. Quid si ille somnia hæc tua non
 habeat? Annon iure merito tu nugax fueris? Tu ex præ-
 præpositione illa σὺν, binos in Palatio, & binos in Ec-
 clesia colligis thronos. Ex eodem Codino, ut tu ais, qua-
 tuor non esse discas, & sis mecum. Codinus eodem ca-
 pite ante renuntiatum Imperatoris duos in Palatio collo-
 cat, alterum, qui super Anabathram præparabatur; *Γενομένης ἀναβάθρας διὰ ξύλων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τρικλίνου ὡρε-
 σκεπομένης διὰ βλατίου κοκκίνου, ἐφ' ἧς ἴσεται θεόνος βασιλικός.*
ὁποῖος ἐν τῇ τετραπορῶν τῆ βασιλείας εἴρηται. Extructa lignea ana-
 bathra ad initium Triclinij, opertaque coccineis pannis, in qua stat
 thronus Imperialis, qualis est in coronatione Imperatoris descriptus.
 In eodem Triclino, est alius thronus colore cæruleo in
 quo sessurus est Patriarcha; καὶ θεόνος ἡερανίος τεθέντος καὶ
 τῆς τρικλίνου τρίτον μέρος ὑπὸ τῆς τοίχου πρὸς τὴν βασιλείαν ὡρεσκο-
 πομένης διὰ βλατίου χροῦ ἐρχεται ὁ ὑποψήφιος, καὶ καθίζει ἐπ'
 αὐτοῦ. Positoque cœruleo throno circa tertiam Triclinij a pariete di-
 stantem partem versus Imperatorem, qui aureis velamentis infra-
 tus est, venit electus, & sedit in illo. Et sic in Palatio ad
 progressum vsque in Ecclesiam Patriarchæ alterius thro-
 ni nulla alia mentio est. His peractis procedit in Ec-
 clesiam Patriarcha, in qua consecratur, & in synthrono
 collocatur. Vnde ergo tu habes ex Codino in Ecclesia
 quoque binos thronos esse? Colligis ex præpositione
 σὺν throno addita. At hoc est non intelligere, quid
 σὺν θεόνῳ est. σὺν θεόνῳ sunt subselia post altare in apsi-
 de

de templi constructa, medium altius atque speciosius, quæ subsequuntur, ex parte tum læua, tum dextera depressiora, & inferioris sæpius conditionis, in quibus solent assidere Pontifices, augustiores in medio, submissiores pro dignitate quisque sua in alijs, & in ea per gradus ascenditur. Simeon Thessalonicensis, καὶ πρὸς τὰς βαθμίδας θεῖου τινος θρόνου γενόμενος. Et ad gradus diuini Synthroni accedens. Dicitur συνθρόνον, quod vna cum alijs coniunctum emineat, vel quod electus, vel in gradu eminentiori collocatus vna cum alijs sedeat. Ex hoc throno oriuntur, ἐνθρονίζεν, ἐνθρονιάζειν, ἐνθρονιάζειν, ἐνθρονιάζειν, ἐνθρονισμός, quibus inter alia notatur electum in illo throno collocari. Qua sessione videtur electus in possessionem immitti, & electionis suæ firmitatem acquirere. In Iure Græco Romano lib. 2. de Translatione Episcoporum Proclus Episcopus Cyzicenus electus post Sissinnium Patriarcha Constantinopolitanus; Οὐκ ἐνθρονίσθη δὲ ἐφ' ἑθνον τὸ ὄργανον τῶν ἀρχιερέων τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἐκείνης ἐν τῇ Μαξιμιανῶν προσκυλῆθῃ, καὶ ἐνθρονίσθη Κωνσταντινουπόλεως, Συμανέσθῃ καὶ τῷ Κηρυτῷ Πάπῃ Ῥώμης. Sed in solio non est collocatus ob inuidiam Pontificum, qui potentia sua tunc abutebantur, moreuo Maximiano accersitus est, & in solio collocatus, Celestino Papa Romano etiā absentiente. Simeon Thessalonicensis; Τῇ δὲ κυρία ἡμέρᾳ τῆς βασιλείας Συμηριανῶν καὶ ἀρχόντων, καὶ χειρὸν παντὸς τῶν λαῶν ἢ ἀφικεῖν μέγαλοφροσύνης τηρεῖται ὡς τὸ Πατριάρχῃ, συνόντων αὐτῷ τῶν ἀρχιερέων ἀπαύτων καὶ τῶν κληρῶν, καὶ τῶν τῶν πόλεως ἱερέων. δὲ ἰδὲ πάντας παρῆναι ἐπὶ τῷ τῷ παμμένον ἀπάν ἐνθρονισμῶν καὶ ἰδὲ αὐτὸν ἐπὶ τῷ καθέδρας ὡς τὸν κύριον ἢ μὲν Ἰησὺν αὐτὸν τὸ Χριστὸν τὸ ἴσον τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι. καὶ δόξα γηθῶναι παρ' αὐτῶν ὅτι μᾶλλον κατ' ἀρχάς, καὶ τινὲς εὐλοῦναι παρ' αὐτῶν δὲ ἕως ἄπο τῶν ἱερέων τέτοις θρόνοις, καὶ προσφωνῆσαι ταύτην αὐτῶν. Et infra; καὶ δὲ τὸ ἔτω λαμπρὰ ἢ ἐπὶ τῷ συνθρόνῳ τῷ Πατριάρχῃ γίνεται ἑκαθίδρευσις, ἵνα καθιδείη ὡς πρὸς ὁ σωτῆρ εἰς ἕραν, τὸ εὐφρανέσθαι ἀπασιν δόξῃ τε καὶ κηρύξῃ, ὅς καὶ

ἐκλήθην τῶν Ἐπιπέλων ὁλοθεῖν, ὡς ἀπὸ τῶν ἑρανίου θεόνου τῶν τῶν Ἐπί-
 Ⓞ παρῆχων χάρειν. Et hæc non tantum in Patriarchis
 fuit, sed in alijs etiam ad maiores dignitates promotos.
 Euchologium; Ἐνθρονίζεθι δὲ ὁ δέσποτος τῆς Θεῆς ὁ δέσποτος ὁ ἱερο-
 μόνναχⓄ εἰς ἡγέμενον ἢ ποιμένα τῆς σεβασμίας μονῆς. Loca-
 tur in folio seruus Dei N. & fit superior, & pastor venerandi
 Monasterij N. De Synthrono si plura cupis, lege nostram
 ad Ioannem Morinum Epistolam secundam de Templis
 recentiorum Græcorum. Nec diuersus est ritus, qui in
 Pontificali Romano legitur. Consecrator accipit consecra-
 tum per manum dexteram, & primus ex Episcopis per sinistram,
 & inthronizat eum, ponendo ipsum ad sedendum in saldiſtorio,
 de quo surrexit consecrator. Nec alio sensu legitur apud
 Latinos autores medij temporis, & recentiores, Regem
 inthronizare, Præsulem, Antistitem, Episcopum, Abbatem, Mi-
 nistrum. Nanque insinuat, Regem creare, in regio
 folio collocare, augurare Episcopum, Abbatem, &c.
 Quæ sessio adeo necessaria reputata est, vt cum in Eccle-
 sia, in qua promotio fit, nullum existit solium fabrefa-
 ctum, ex templo aliunde asportaretur cathedra, in qua
 electus collocaretur. In eodem Euchologio Græcorum;
 Καὶ ἐνθρονίζεαι αὐτὸν μέσον τῆς ἐκκλησίας ὅπῃ δέσπεις. Tum illum
 in sella in Ecclesia media locat. Hinc elicere potes, quid sit
 ἐνθρονίζεσθαι ἐν τῶν ἱερῶν Συνοδῶν, & non intrudere Lectori
 tuo, binos thronos tam in Palatio, quam in Ecclesia vnum Im-
 peratori, Patriarchæ alterum. Et vt fidem adderes dicto,
 quod nullo modo somniat Codinus, Codino appingere.
 Die igitur septimane quarto, & Mensis Maij IV. quo solemniter
 proclamabant sanctissimam Christi Ascensionem crastino sit-
 turam. Et quid audio? Ita ne? καὶ τὸ ἰὸν δὲ δὲ ἡ ἰσοπρὴ
 τῆς ἀγίας τῆς Χριστοῦ ἀνάστασις. Quo solemniter proclamabant san-
 ctissimam Christi resurrectionem. Iam Christi ἀνάστασις, Chri-
 sti ascensio est. Ἐποδὲ δὲ δὲ τῆς, solemniter proclamabant, & quod
 peius est, crastino futuram, quod in Syropulo non est. δὲ-
 δὲ-

δίδωμι ἢ ἱερῶν, est retribuere, reponere, resignare, redonare solemnitatem, quam antea actis diebus celebrabant, finem facere, eamque terminare, perfoluere. In Pentecostario feria quarta ante ascensionem Domini post Laudes; καὶ ἔτιως ἀποδίδωται ἡ ἑορτὴ τῆς ἀγίας καὶ ζωνόδεσ ἀ χειρῶν ἀναστάσεως. Et hac ratione terminatur Solemnitas Sanctæ & vivificæ Christi Resurrectionis. Et alibi; καὶ ἀποδίδωται ἡ ἀκολουθία τῶν ἁγίων πατέρων. Et completur Officium sanctorum Patrum. Et in Typico cap. 51. Et Resurrectionis omnia Officia, quod non canitur amplius, Christus resurrexit, finem habent. καὶ ἡ ἀκολουθία πᾶσα ἀναστάσεως. ἢ ἀποδίδωμι ἢ, χειρῶν ἀνάστη ἐκ νεκρῶν. Tum siquidem ferix paschales terminantur, cum amplius Troparium illud, χειρῶν ἀνάστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήρας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρίζόμενος, Christus resurrexit a mortuis, morte mortem conculcans, & ijs, qui iacebant in sepulchris, vitam donans, sæpius singulis diebus a die Resurrectionis ad feriam quartam ante Ascensionem recitatum, & decantatum, non amplius dicitur, neq; concinnitur. Tum siquidem ἡ ἑορτὴ ἢ ἀναστάσεως, uti sæpissime alibi usurpatur χολάζει. Typicon cap. 1. καὶ χολάζει ἀπὸ τῆς μελάλης πέντης μέχρι σαββάτου τῆς ἀντιπάσχα. Et cessat, intermutitur a magna feria quinta usque ad Sabbatum Antipasche, nempe octava post Pascha, Sabbato nempe ante Dominicam, quam vocant Pontificij, In Albis. Hoc quoque verbo elegantissime usus est ad similem sententiam recludendam Simeon Thessalonicensis in Ordinatione Presbyteri, Dialogo contra Hæreses; τὰ τῶν Ἀρχιδιάκων τῆς, καὶ τῆς Ευαγγελίου εἰσόδου ἀνδεχόμενος, καὶ τῆς θείου ἄρτου ἐπὶ κεφαλῆς ἐν τῇ εἰσόδῳ, ὡς τὰ τῶν διακόνων ἀποδίδωμις. Archidiaconi munera peragit, & Evangelium recitat, benedictionem accipiens, & divinum panem super caput in magno introitu gestat, & illis, quæ Diaconi sunt, renunciat. Quæ modo Sacerdos efficit & navat, Diaconi munia sunt, & ea tum ordinatus postre-

postremum obit, illisque in eminentiorem gradum promotus, nunc demum renunciat, eorumque ultra exercendorum exitum expedit, *ὑπερδιδωσι*. Quid potero illa sunt, post solemnitatem proclamabant Sanctissimam Christi Ascensionem crastino futuram? Festum apud Græcos Ascensionis inchoabatur eadem ipsa feria, qua cessabat Resurrectionis: sed Resurrectionis cessabat feria quarta in profecto Ascensionis. Ergo proclamatio illa tua Ascensionis futuræ crastino, nimis ridicula est: neque enim tum festum proclamatur futurum crastino; sed tum festum celebratur a primis vespers, & subsequente die Iouis ad ipsam Pentecostem, donec hoc idem alterius solemnitatis aduentu *ὑπεροδοῦν, κὶ χολάσῃ*.

Pag. 347. sect. 12. cap. 11. *Ὅστις βαθύως ὦν, κὶ πολὺ τὸ αἰδέσιμον, κὶ φοβερὸν ἔχων, εἰ σέλιω*. Qui vir profunde mentis, & experientie, plurimumque venerationis, ac reuerentie sibi attrahens, a longa gubernandi consuetudine. Hæc posteriora in Græcis desiderantur. Infra; *καὶ κὶ τὴν λαμπρὰν κυριακῶν*. *Peraclia semel hac splendida septimana*. Scripseram annis præteritis Dissertationem de Dominicis, & Hebdomadibus Græcorum iam editam, & nomina earum, unde sibi petant originem, & quibus Græcæ Latinis respondeant. Sed hæc Splendida Hebdomas nullibi est. Namque vnum diem Dominicum Paschatis si excipias, qui *λαμπρὰ κυριακῆ*, vel *λαμφοφόρη* ἡμέρα est, Hebdomas illa *λαμφοφόρος*, vel *λαμπρὰ* nullo in loco est, quippe quæ sequitur ad Dominicam, dicitur *τὸ δὲ δὲ ἀκατηγόριον*.

Vide quæ ibi adnotabamus. *καὶ ταῦτα σοι*

ἐκ πολλῶν ὀλίγα, οἷον ἐκ μεδύμνης πλῆρες,

καὶ πηγὰς ἀπέρισταγόνας ὀλίγα,

κὶ κόκκοι μέγιστοι, κὶ ὀλίγα γόμματος τὴν ἐν τῷ πίδακι

παῖσαι τὰ οἶνα

πυρίτηα.

FINIS I: IME PARTIS:

